John Crawford,

M. D.

Cum moriturus eras, mater, Medicina, Salutis
Non letho eripuit Te, Ludovice, tuo.
Cum Vita aufugit, defuncta, est munere demum,
Et dedit egregiis, ne morerere, libris.

Joh: Henr: Heſs, Smalcald: Rector.

Joſephus à Montalegre ſculp. Norimb.

D. DANIELIS LUDOVICI,
Archiatri quondam Saxo-Gothani,

OPERA OMNIA,

Et quidem

I. DE PHARMACIA MODERNO
Seculo applicanda Diſſertationes III.

II. DE VOLATILITATE SALIS
Tartari Diſſertatio.

III. DE MORBIS CASTRENSIBUS
& Dyſenteria Tractatus Duo; nunc primum è Germanico idiomate in gratiam Exterorum, & quo cum reliquis Operibus ſimul extarent, in Latinum tranſlati.

IV. OBSERVATIONES PHYSICO-
Chimico-Medicæ Curioſæ XLVIII. Antehac Ephemeridibus Germ. Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Nat. Curioſ. inſertæ, nunc primum inde excerptæ, & ſeorſim editæ.

Accedit Præfatio Nova

DE MEDICINÆ HODIERNÆ
Corruptela, ejus Cauſis atque remediis, nec non Index accuratiſſimus;

16659

Opera & Studio

JOHANNIS CONRADI MICHAELIS,
Med. D. & Practici Hanovienſis.

FRANCOFURTI AD MOENUM
Apud JOHANNEM PHILIPPUM ANDREÆ
Anno DCC. XII.

Crawford

PRÆFATIO EDITORIS.

M*Edicinæ* noſtræ, Artis illius, ſi non tam exiſtimationem vulgarem quam æſtimationem objecti attendas, omnium humanarum extra controverſiam nobiliſſimæ, utrum florens aut deploratus *hoc ſeculo ſtatus* ſit, & an præ *Veteri* aſſignatam paſſim inſignem prærogativam jure obtineat, ſi paululum inquirere attentior animus ſibi negotium ſumat, *duplicem* facile deprehendet & contrariam *ſententiam, aliorum prius, aliorum poſterius affirmantium.*

Ac *prius* quidem aſſerent cum maxima *nominalium Medicorum* caterva confidentiſſime illi, qui *Philoſophiæ recentioris* ſpeculativis deliciis ineſcati Theoreticè quidem & in Muſeo omnes morbos percurant, de reliquo autem Praxeos Clinicæ nullam habere vel poſſunt vel volunt occaſionem. Nec deſunt iisdem, quibus ſuam ſententiam ſimplicioribus animis perſuadeant, ſic ſatis ſpecioſa *argumenta.* Quis enim, audias ab illis, adeo omnis rationis expers erit, ut florentem neget artem, quæ ubique viros oſtentat non doctos tantum, ſed in ſuperlativo doctiſſimos, inventis & experimentis augetur admirandis, Librisque & Diſſertationibus ad æmulationem in dies adhuc magis excolitur. Quis non fateatur ſolidiſſimam recentiorum Theoriam, quæ Oeco-

conomiam Animalem per motum & ſiguram ad amuſſim interpretatur, quæ morborum apparentias per ſuas cauſas evidentiſſimè explicat, quæ ipſos morbos denudatos & tenebris evolutos in apricum ſiſtit, quæ denique remediorum vires & operandi modum ad captum omnium deſcribit, imo plane nihil admittit, quod non clarè & diſtinctè vi principiorum ipſius Naturæ percipi poſſit? Neque in hoc ſubſiſtunt, ſed porro, quaſi pro ſuperpondio, provocant ad tot pro Naturali ſcientia hodie exſtructa Armamentaria, Antlias, Campanas, Aerometra varii generis, polita Marmora, Machinas Hydraulicas, Phoſphoros, Laternas Magicas, Microſcopia, Tubos &c. magna pompa oſtentantia: tot Celeberrimorum hodie Anatomicorum patientiſſimos & ſuperioribus ſeculis ignotos, labores, cum multa ſæpe nauſea, nec minore multifariorum inſtrumentorum ſumtuoſo apparatu peragendos: tot Materiæ Medicæ accurata per varia experimenta examina, tot experimenta Chimica, tot novas Plantarum Methodos, à ſummis Botanicis poſt moleſtiſſima itinera orbi gratis communicatas: tot remedia (Chymica maximè) ſumma, præſtantiſſima infallibilia & vel plane cœleſtia in Pharmacopœis, Baſilicis, Armamentariis Celeberrimorum virorum paſſim deſcripta, ſuperioribus interim ſeculis prorſus ignota: & ſi quæ inſuper ſunt, in quibus Recentiorum negotioſa induſtria Veteres omnino ſuperavit. Illuxiſſe, inquiunt, cum Nova Philoſophia novum incolis Regni Medici ſidus, quod tenebras, in quibus hactenus Veteres oberrabant, diſpulerit, ipſum *Hippocratem* atque *Galenum*, ſi reviviſcerent, opus habitu-

bitu-

bituros cum Tyronibus Inſtitutiones Medicas apprehendere, deturbata eſſe è ſolio duo illa Veteribus adeo ſuperſtitiosè culta Idola, Naturam & Criſin, excuſſum Veterum anilium traditionum jugum & reſtitutam eſſe veram philoſophandi libertatem, gratias denique Deo agendas, quod nos in feliciora hæc tempora reſervarit.

Verum enim vero & hæ, & aliæ inſuper pro perfectione Artis noſtræ paſſim multis verborum ambagibus adductæ rationes tantum abeſt, ut cordatioribus Practicis aſſenſum hactenus extorquere potuerint, ut potius, ſi quidem etiam audiendæ ſint non fictæ ipſorum voces, uno ore fateri cogantur, *Medicinam hodieque adeo corruptam eſſe tam in Theoria* quàm in Praxi, ut nihil magis ipſi neceſſarium ſit, quam Medicina, dubiumque omninò ſit an recentior præ Veteri (neque ipſa ab erroribus immuni) ullam aliquam prærogativam jure ſibi vindicare poſſit. Neque eos temere iſta aſſertione uti, ipſa *hodierna tam Theoria, quam Praxis* docet.

Quantum enim ad *Theoriam in genere*, cui (inter iſtam non *philoſophandi Libertatem*, ſed *philoſophandi licentiam*) incognitus eſt maximus inter tot hodie ſectarum Medicos vigens *diſſenſus*, & peſſimum hactenus Artis noſtræ ulcus, *ἀσύςασις Theoriæ cum Praxi* etiam in vulgus nota usque adeo, ut inde non pauci plane Artis exiſtentiam in dubium vocent, ipſique Veterani Practici, ſolidiſſima ſcilicet olim Theoria imbuti, ſubinde eandem non ſolum ipſi dediſcant, ſed dediſcendam plane junioribus Practicis imperent. Cui

(ſi *ſpecialius ſingulas Theoriæ partes* vel obiter tantum percurrere quis velit) non conſtat pro *Phyſiologia* (ſeu Doctrina de Natura Humana ejusque in Corpore Humano effectibus ſeu Actionibus, quibus id non vivum tantum, ſed & ſanum conſervat) nobis obtrudi ab aliis quidem ſcriptoribus (ſi ſcil. optimè res cedat, nec ſpeculationibus ſuis plane indulgeant) *Obſervationes* quasdam *Phyſico-Anatomicas*, partium quidem Corporis Humani tam ſolidarum quam fluidarum aliqualem (neque tamen hanc niſi pluribus adhuc litigiis implicatam) Hiſtoricam notitiam tradentes, *Naturam* tamen Corporis ſui conſervatricem, ejusque ſeu *Actiones* ſeu ad agendum *facultates* (quod nomen non ſine dentium ſtupore audiunt) plane inſuper habentes, quin prorſus per *Spirituum* portentoſa figmenta proſcribentes: ab aliis autem à *Chymicis furnis* inconſulro huc trahi quasvis *Efferveſcentias*, *Fermentationes*, *Calcinationes &c.* & omnia quidem Chymicè explicari, præteriri interim ſimpliciſſimam & ſanguini κατ' ἐξοχὴν debitam *putrefactionem*. *Diætetices* ipſius quam huc non incommode retuleris, ineptas plurimas *Regulas* quotusquisque etiam è vulgo eſt, qui Medicis non exprobrat. Et ſic etiam ex *Anatomiæ* (quæ cæteroquin quatenus Microcoſmi Chorographiam ſiſtit, ſcientia eſt maxime neceſſaria & omnis Medicinæ prima ac fundamentalis) laboribus ad minutiſſima quæque extenſis faſtidioſiſſimis, patientisſimis, quænam (ut cum Excell. *Dn. D. Stahlio*, *Præceptore ad cineres colendo*, & hic & in ſequentibus quandoque loquar) hodieque natæ certitudines? quot non potius

(ut

(ut de litibus circa *prioratum inventionis* taceam) de *nervorum minutiſſimis & capillaribus propaginibus, de ſapore ſalviæ, bilis, ſucci pancreatici, ſanguinis ſplenici* &c. acerrimæ contentiones.

Porro *Pathologicam Experimentalis Theoriam* inſpicienti, quantus ibi invenitur *Hiſtoriæ Morborum*, non defectus tantum, ſed neglectus plane: quarti interim (niſi plane in ſyſtematibus hæc pars aliquot tantum pagellis perperam comprehendatur) ſermones *de poteſtatibus ſalinis, de morbis novis, de peregrino æthere?* quam altum contra *de Morbis Ætatum, de Metaſchematiſſmis Morborũ, de Morbis ſecundum quid utilibus, de motuum ſubinde immaterialibus vitiis* ſilentium? Ipſa *Pathognomonica* Veterum doctrina Hiſtoriæ Morbornm Experimentali innixa, quam parum generaliſſimis Recentiorum de Morbis Conceptibus quadret, notorium eſt: neque *Prognoſeos* (cujus tamen è Veterum ſcriptis depromtæ regulæ utcunque reliquæ Theoriæ è diametro contrariæ paſſim adhuc ſyſtematibus inſeruntur) alia fere facies eſt, utique poſtquam non pauci *Criſium* plane non habendam rationem, ſed præoccupandas eas; & idolum iſtud abolendum loquacitate neſcias an imperitia Practica majore omnino contendunt: & *Vroſcopia* hodie fere in impoſturas gratioſis Medicis indignas degeneravit.

Quodſi denique *Pharmaciam* reſpicias, plurima, quæ hic quoad *ſimplicium* quidem *notitiam* traduntur,

 ſi non

ſi non *falſa* (qualia certè ſunt quamplurima etiam à Veteribus tradita) ſaltem *Grammatica* ſunt & Philoſophico-Phyſica (uti exemplo ſunt otioſæ illæ, nec tamen ſemper rei veritati quadrantes de remediorum ſpecialiſſimo operandi modo, de ſimplicium tædioſis ſynonymiis, Homonymiis, de eorundem modo creſcendi &c. ſpeculationes) nec *Medicæ* proin utilitatis, & videas non paucos Medicorum alieniſſimo conſilio *Zoologiæ*, *Phytologiæ & Botanicæ*, ac *Mineralogiæ* planè immori (cum tamen iſtæ ſcientiæ, ſi earum verum uſum ſpectes, non excolendæ ſint Medico, niſi quatenus *Memoriæ* aliquod *ſubſidium* in tanta *Materiæ Medicæ* vulgo commendatæ vaſtitate ſubminiſtrant) quæ vero circa *Præparationem remediorum* maximè *Chymicam*, ex potiori vel ſuperflua vel *ſuſpectæ fidei* deprehenduntur, ut ſi *Rhetoricationes* & verborum lenocinia demas, etiam præſtantiſſima ſubinde, præſentiſſima (& quid non?) remedia vulgatiſſimis non poſteriora tantum, ſed longè quandoque deteriora experiaris. *Formulæ* ipſæ plurimæ, ſi non peſſimè *compoſitæ*, ſaltem ſesquipedales occurrunt, cum tamen nefas ſit magno eoque ſumtuoſo apparatu uti, ubi paucis ſelectis res æque feliciter tranſigi poteſt. Ipſa *Rationalis Empiria*, remediorum maxime ſpecificorum effectum non *à priori* per varias & vanas in Muſeo extenſiones, aut (quæ hodie *ratiocinationes* dicuntur) rationum commenta, ſed à poſteriori per attentam experientiam colligens, non excolitur tantùm non, ſed & qui eam ſolerter ſectantur, conſcientioſiores Practici conviciis proſcinduntur, & ex *rationalium Medicorum* cœtu proſcribuntur.

Quod

Quod vero ad ipſam *Therapiam*, ſeu *Praxin Medicam* attinet, ſi & hujus *potiores claſſes* breviter tantum percurrere liceat: quantis non *Generalis* illa, Medicamentorum ſecundum ſuos effectus diſtributorum debitam adhibitionem docens, vulgoque *Methodus Medendi* dicta usquedum vexata eſt litigiis? quam parum adhuc *ejus Fundamentum Naturæ in Medendo ſynergia*, maximè recentioribus ad animum admiſſum? quam vero hoc deſtituta fundamento ea inanis deprehenditur, & plane aliquibus hinc jure exploſa? (neque enim profectò adeo culpandus videtur *Gideon Harveus*, quod *Methodum Medendi* vulgarem plane rejecerit, quandoquidem huic fundamento non ſuperſtructum quodvis vel ſpecioſiſſimum Methodi ædificium facillimè & jure ſubruitur) & quam damnoſæ tot ac tantæ circa ejus *Præcepta* Scholarum & Sectarum acerrimæ contentiones? dum alii *Panaceas*, alii *Purgantia*, alii *Venæſectiones*, alii *Aquas Minerales*, alii *Martialia*, alii *Opiata* in omnibus ferè morbis crepant, alii contra in totum horum uſum rejiciunt, & utentes illis Medicos magna conteſtatione homicidiorum & impoſturarum reos agunt, quam peſſimæ porro hic de *Alterantium putatitia efficacia* pro materiæ variis correctionibus vanæ traditiones? quam noxium de remediis maximè *ſpecificis* altiſſimum plane ſilentium?

Sic neque *ſpecialem Therapiam*, quæ jam Generaliora de *Remediorum* decenti adhibitione præcepta ſpecialius *Morbis* applicat, ſuis carere defectibus & erroribus in propatulo eſt. Etenim, ut per exempla eamus, cum primariæ plurimo-

rimorum affectuum cauſæ, *Plethoræ*, noſtro demum ſeculo *exiſtentia* negari cœpta ſit, quæ inde *Hæmorrhagiarum ſecundum ætates* maximè fieri ſolitarum, & illas intendentium *Motuum* variorum *præternaturalium* poſſit eſſe ſolida *curatio*, quilibet facile videt. Certe vulgaris & ſolita Praxis ultra *adſtringentia & opiata* (quorum vulgo *intempeſtivum & minus cautum*, quin plane non raro *impoſtorium uſum* cordatiores Practici non ſemel notarunt) nihil illis opponit, ſatis contenta, repreſſum eſſe ſanguinis effluxum, & de reliquo de ſucceſſuris pejoribus morbis nequaquam ſolicita: quæque verſatioribus aliquibus circa hoc negotium proponuntur *Cautelæ Practicæ*, non adeo magni pretii ſunt, dum, ut ἀσύςασιν harum cum reliquis Theoriæ commentis taceamus (certè enim non concilianda ſunt morboſum eſſe, & tamen non ſine damno ſupprimi debere) omninò eædem documento ſunt, Autores ſuos, utut maximè nomen averſentur, in rei veritate irrationales ita agere Empiricos, atque adeo tam facilè nocere quam juvare poſſe. Eadem etiam eſt *Febrium* tam *Acutarum* quam *Intermittentium* ratio, de quibus quot non ultimo hoc ſeculo propoſitæ theoriæ, omnes abſolutè malum & omninò paſſivè fientem morbum declarantes, cùm tamen etiam vulgo innotuerit maximum eſſe damnum, ſi Febris præmaturè fugetur, & ſolicitè diſtinguendum eſſe inter ſuppreſſam & rite ſanatam Febrim. Neque *Vitia Motuum* vulgo aliter tractantur, quam Therapiam ad *Cacochymiam* modò *acidam* modò *ſcorbuticam* (quam quidem in *ſeroſis maximè affecti-*

bus

bus cum Experientiſſimis Practicis non omnino nego, in *Motuum* autem *Vitiis* ſi revera adeſt nec adeſſe tantum fingitur, *magis productum quam cauſam Morbi* credo) dirigendo, cum tamen ſubinde cauſa eorum materialis non ſit, aut ſimpliciſſima *Hæmorrhagica Molimina* abundantem etiam *qualitate optimum ſanguinem* depletura ſubſint Ipſum Polymorphon *ſcorbuti* nomen vix non omnibus hodie Chronicis morbis indifferenter tributum, & ortus inde *Antiſcorbuticorum calidiorum* inconſideratus *uſus* quot non paſſim ægros in peſſima ſymptomata aut ipſam mortem ſæpe hodieque conjicit, prouti de his Admonitiones cordatiorum & invidiam non metuentium Practicorum non unæ proſtant. Atque hæc de *Internorum Morborum Therapia*.

Quod ad *Externos Morbos* attinet (quorum tractatio *Chirurgis* relicta eſt, inſtituto non prorſus irrationali, cum non tantum externa remediorum applicatio, ſed & Operationes ſolenniores Internis Morbis ſuo quævis tempore debitæ ſatis exercitatam enchiriſin manumque requirant, quam Medicus Practicus inter tot alia negotia habere non poteſt) certe defectus etiam hic hodieque ſuperſunt maximè nocivi, nec ullo modo diſſimulandi, quod plurimi, qui *Efficacisſimam* hanc *Medicinæ partem* profitentur, *Barbitonſores* potius quam *Chirurgi* ſint, *Artem* quaſi *Mechanicam* ſine ulla nedũ ſolida Pathologiæ cognitione prorſus *empiricè* exercentes: quod pauci Medicorum tantum in hac Arte progreſſum fecerint, ut dirigere rudiores tales Miniſtros queant, nedum audent: quod porro etiam hi *Miniſtri Medicorum* directioni

ſe maximam partem ſubtraxerint. Quod denique ſolenniorum *Operationum Enchiriſes ſeorſim* in Academiis tradantur, non habita ſimul *Remediorum* tam *Internorum* quam *Externorum* (quorum tamen debita adminiſtratio Chirurgicas enchireſes omnino dirigere debet) ratione. Ipſæ ad Chirurgiam ſpectantes *Enchiriſes Obſtetriciæ*, toti humano generi tam neceſſariæ, tam utiles, quam neglectim habeantur, quam inconſideratè & præpoſterè à *ſapientibus* ſcilicet iſtis *mulierculis*, cum maximo totius humani generis damno ſubinde adminiſtrentur, cum notorium ſit dicere non attinet.

Cum ergo *Medica hodierna tam Theoria quam Praxis* adeo *corrupta* ſit, quid mirum ſi hujus *corruptionis infauſti fructus* ad ipſos quoque *Artis Practicos* redundent, eosque non uno modo male afficiant. Non ero in hoc tædioſiſſimo Argumento multus, neque in præſenti prolixius illud enarrabo, quod non minima pars hominum infauſtum iſtum Medicorum opinionum diſſenſum adeo odio habeat, ut hinc omnes promiſcuè Medicos averſetur, & potius Agyrtas & Empiricos quoslibet quam ipſos lubentius adeat, (unde etiam nata dicteria: *In cathedra quidem omnes morbos infallibiliter curari, ſed ad lectum paucisſimos: Perfectisſimum Theoreticum* (vulgarem Theoriam intelligendo) *eſſe pesſimum Practicum; Multos eſſe Doctores, paucos Medicos: Novum Practicum novo egere cœmeterio*) quod valde imminuta ſit *Medicorum* in comparatione ad Veteres *dignitas*, quod *labores*

bores quidem iis ſint tædioſiſſimi, *præmia* autem & *honoraria* pro illis hodie parciſſima &c. poſtquam hæc & alia quæ labefactatam exiſtimationem Medicam ſequuntur incommoda, tum ab aliis, tum ab ipſo *Autore noſtro in ſcriptis ſuis* paſſim non ſine indignatione fuſius expoſita legere licet.

Quodſi nunc in iſto Medicinæ & Medicorum ſtatu de *Cauſis hujus corruptelæ* aliquis diſpiciat, atque cordatiorum Practicorum circa hoc negotium ſententias colligat, prima & potiſſima omnium (etiam *primo trans Alpes Medicæ Miſeriæ ſerio æſtimatori Baglivo* allegata,) facile deprehendetur *deciſio & contemtus Veterum Medicorum*. Certe nemo erit parumper in Scriptorum recentiorum lectione verſatus, qui eā non in omnibus ferme paginis deprehendet, usque adeò ſubinde auctam, ut ipſum quandoque *Hippocratem ſimplicem ſenem* appellare, *Galenum* inique deprimere, quin conviciis proſcindere, *Recentiores* contra modo *divinos* modo *Principes Artis* appellare primam quam plurimis Medicæ theoriæ pars ſit, quales tamen ipſorum ſcripta vel plane non legerunt [ubi ridiculus certe eſt autor quidam qui *Hippocratem* (forte quia *Græcus* eſt, adeoque ſecundum Proverbium, *non legi vel poteſt vel debet*) ſerio ſtatuiſſe ſtricte ſexcentas ſanguinis conſtitutivas particulas aſſerit, & hinc valde ridet] vel certe præjudiciis occœcati non intellexerunt. Nata peſſimo hoc fonte omnia reliqua mala. Etenim quæ *ſecundo* loco ponimus *Præjudicia Autoritatis Magiſtrorum* (in quibus abolendis quantumcunque occupetur *recentior Philoſophia*, eadem tamen ipſa in Magiſtri

ſui

ſui & ejus ſequacium verba vix non jurando in ſe plane prætervidet) quam longiſſime paſſim à Naturæ & experientiæ veſtigiis quibus Veteres inſiſtebant, in devia quævis alia Medicorum recentiorum maximam partem ſeduxerint, libri paſſim loquuntur, qui nil niſi quod Recentiſſimi Magiſtri ſciverint vel ſuis opinionibus clare & diſtincte conveniat, *rectum in Theoria* vel *Verum in Praxi* eſſe poſſe contendunt. Neque *tertio Phyſicæ Theoriæ cum Medica, ſubſidiorum ad Theoriam, cum ipſa Theoria* perniciosiſſima *confuſio* alium fontem quam Veterum Neglectum agnoſcit. Sic enim utcunque *Hippocratis Autoritas* paſſim hic allegari videas, quod ſcilicet juſſerit Medicum *conari, ut Phyſicus evadat*, quam alienus tamen hiſce verbis ſenſus affingatur, notorium eſt. Hinc enim eſt, quod (poſthabita quam ipſe intelligit *Naturæ Humanæ* conſideratione) remotisſimæ quæque *ſpeculationes Phyſicæ* magnis commendationibus ad Medicinam trahantur, quin pro ipſa Medicina venditentur, quod aliqui in *Materiæ Medicæ curioſitatibus* omnem operam inſumant, at eo ipſo (vel vulgi experientia) ad Praxin ſe penitus ineptos reddant; & quadrat certe in eos qui Confuſionem hanc non fovent tantum ſed promovent inſuper, appoſitè illud Beccheri alicubi de Aſtrologis dictum: *quod iſta aliena non alia de cauſa Medico faciant neceſſaria quam quo & ipſi cum ſuis allotriis videantur neceſſarii.* Ipſa *quarto ſcribendorum Librorum & maxime Syſtematum conſuetudo* in ſe quidem optima (quæ enim Medicis à Celeb. *Baglivo* ſuadetur *Aphoriſtica Methodus*, experientiæ quidem locu-

locupletem apparatum', non autem ſimul nexum harum rerum ſcientificum ſiſtit) in quantum tamen abuſum paſſim tracta ſit, res ipſa loquitur. Etenim cum lapides ad filum, non filum ad lapides regere boni Architecti ſit, quam deforme poſthabita hac regula (ſi ſcilicet *non rationes, ad experientiam, ſed experientiæ ad rationes dirigantur,*) futurum ſit quodvis Medicum ædificium, quivis facile videt, & talia tamen eſſe conſtat non pauca *ſyſtemata*, nihil quippe hic eſt frequentius maxime in Pathologicis, quam phænomena quæ ad Hypotheſin utcunque quadrant, plurimum exaggerare, quæ vero minus, licet potiſſima ſint, vel plane non, vel non niſi ſuperficiarie attingere: ut præpoſteram pro hoc ſcopo *Librorum interpretationem* non attingamus, dum pro Autoritate talibus Opinionum commentis concilianda modo verbis Hippocratis ſenſus affingitur, de quo iſte ne per ſomnium quidem cogitavit, modo diſſonæ utcunque Autorum *ſententiæ concilientur*, ſaltem Autoritatis ergo (negotio dum tot hodie locorum communium ſcriptores extant, non adeo judicium, quam ſolum otium requirente) magna oſtentatione *citantur*: cum tamen, optimo junice *Helmontio, non boni moris ſit nudis autoritatibus diſputare Medicos, ſed ad manus & experientiam ſit eundum magnifice loquentibus* De reliquis præter ſyſtemata *libris* quorum maxima pars eſt inutilis, vel ex aliis exſcripta, dicere nil attinet: quam vero Artem noſtram

)( )( )(peſſum-

peſſumdederint *ſcripta Formularia* , & *Practila* (ſic *morbos Epidemicos* excipias) in *Vernacula Lingua* propoſita, notarunt jam ante me tum alii, tum ipſe maxime Autor noſter. Sane inconſulta hæc diligentia, quamvis Charitatis Chriſtianæ zelo larvata, omni Empiriæ fores aperuit , & ut ſceleratiſſimi paſſim nebulones ſeſe Medicæ rei illotis manibus ingererent , effecit , atque ut hodie non *Decimus* tantum (ut per *Anagramma* ſonat *Medicus*) ſed unusquisque Medicinam facere audeat , anſam dedit. Denique *quinto* & ultimo loco inter cauſas corruptæ Medicinæ omnino memoranda eſt *Pharmaceutica Medicina Partis neglectus* , & hinc à reliquo ſuo corpore infauſta ſeparatio , & omnimoda in alienas manus ceſſio. Certè *Medicus à Medendo* dicitur : quis vero condigne medebitur absque *remedio?* & quomodo tale decenter ſemper inquiret aut præparabit, qui *tritam* hactenus à plurimis inſiſtit *viam*, alienis ſemper oculis & manibus negotium adeo ſonticum relinquendo ? & quis demum eſt Medicus, ſi bono remedio deſtituatur ? Revera quod miles ſine armis , ſine alis volucris, id ſine Medicina ſeu remedio Medicus , qualis dehinc non immerito ſaltem in *Chronicis Morbis* (*Acuti* enim magis *Methodo* curantur) à vulgo ridetur cum omni ſua theoria & Medendi Methodo, poſtquam non raro talis Affectus antehac methodicè, ſed fruſtra, tractatus, à ſuperveniente anicula feliciter tollitur : & verè non

am-

amplius (uti optime *Helmontius*) denominabitur ab*Opere medendi*, ſed à *dicendo*, utpote cujus Ars præter Verba nihil habeat.

Atque utut hæc quæ hactenus de *Medicinæ hodiernæ corruptela ejusque Cauſis* ex mente Cel. & Experientiſſ. Medicorum protuli veriſſima ſint: utut *Imperfectio Artis* non paucis conſcientioſiorum (quos inter *Helmontium, Harveum, Baglivum & celeberr. Stahlium, priores durius, & aliquando exceſſive in ſcholas invehentes, poſteriores mitius hoc negotium, at tanto cum majore ſucceſſu urgentes*, nominaſſe ſufficiat) ſerio deplorata: abſit tamen tam male agi cum rebus humanis, ut nulla *remedia* ſuperſint quæ potius Divina Providentia hodieque offert, ſi quidem Cordatiorum fere raucam vocem tandem exaudire, illorumque monitis obtemperare velimus, ſufficientiſſima, optima. Certe ſi ulcera diſſimulata deteriora in dies fiunt, primus autem ad ſanitatem gradus eſt, ſanari velle: ita etiam in noſtro negotio non parum emolumenti percepturos nos eſſe certum eſt, ſi ambitioſam *De Artis noſtræ perfectione opinionem* mittamus, & ſolidioris Medicinæ avidi decentibus remediis itidem ex mente Experientiſſ. Virorum recenſendis ſuo quisque in genere unanimiter utamur.

Erit vero inter illa *Primum* (ſi recenſitas *cauſas* tanquam *Indicantia* reſpiciamus) & primarium *Veterum Medicorum non amplius deriſio, ſed decens & condigna in poſterum æſtimatio.* Non nego, *Recentioribus* inde à ſeculo forte plura ſuppetere, & optima quidem, *ſubſidia* tam quod

 Natu-

Naturalem Philoſophiam, quam quoad magis Medicas ſcientias *Anatomiam*, *Pharmacologiam*, *Botanicen*, *Chymiam*: *remedia* illis inventa eſſe præ Veterum remediis ſubinde præſtantiora, ſaltem gratiora: *Praxin* etiam aliqua ex parte comptiorem: (& abſit longiſſimè à me, ut vel ullius Recentiorum *Scripta*, ſingula ſuo forte in genere utilia per ſuperius dicta ſugillare, vel inſtitutas præterlapſo ſeculo pro Rei Naturalis & Medicinæ incrementis Varias *ſocietates literarias* vilipendere, earumque *Obſervationes* temere hic elevare ſuſtineam, qui potius earundem in ſeram usque poſteritatem continuationem utiliſſimam ſerio opto.) Neque etiam is ſum, qui *Veteres* ab erroribus plane immunes credam, cum potius tam in Theoria, quam in Praxi pluries, idque ſubinde ſatis graviter, eos lapſos eſſe omnino fatendum ſit, & maxime conſtet, Pharmaceuticam rem ab Arabibus valde depravatam: Sanè tamen quis quoad *Hiſtoriam Morborum Experimentalem* (quæ tamen ſolidioris tam *Theoriæ* quam *Therapiæ* primarium eſt *fundamentum*) *Veterum*, imo unius *Foreſti*, ſedulitatem æquarit, nedum ſuperarit, cum Experientiſſimis in Arte Viris diſcere, quam docere malim: quod vero in *reliqua*, *Theoria* maxime quoad cauſarum inveſtigationem, non parum lapſi ſint, remediis etiam uſi ſint modo effœtis & ſupervacuis, modo infidis & violentis, ſelectiorumque inquiſitioni parum incubuerint, id quidem condonandum eſt tum ipſorum humanitati, cujus eſt proprium errare, (& prius eò tandem lubentius, cum

non

non experientiam rationibus, ut hodie fit, ſed *has* qualescunque demum fuerint, *experientiæ* accommodarint) tum maximè ipſorum tempori, omnibus *recentioribus ad Theoriam ſubſidiis* vix non plane deſtituto (quæ ſi habuiſſent, vel habere potuiſſent, longe alia hodie eſſet Artis noſtræ facies) nec adeo hinc convitiis ultra modum proſcindendi ſunt; cum judice *Baglivo*, indignum ſit viris doctis & Artium felici progreſſui ſummopere noxium, qualescunque demum in promovendis ſcientiis conatus deridere, & dubium inſuper ſit non paucis, an non multò majori jure laudandi ſint *Veteres*, quod inter tantum ſubſidiorum defectum Artem eousque evexerint, quam *Recentiores*, qui tot utiliſſima ſeculi inventa (ſolam *ſanguinis Circulationem* citare in exemplum liceat) non ſatis penſitantes, in talibus autem quæ Praxi maximam partem inutilia ſunt, luxuriantes, Artem adhuc tantis defectibus laborantem non ad majus perfectionis faſtigium promoverunt.

Occurret *ſecundò* peſſimo *de Infallibili Magiſtrorum Autoritate Præjudicio* ſaluberrimo remedio laudanda quam maximè, at curioſiſſimo de reliquo noſtro ſeculo, neſcias cur? neglecta hactenus *Hiſtoria Medica*, quæ arrogantes & nil quod ipſos lateat poſſibile, nil quod ipſis non ita videatur, rectum putantes animos per exempla efficaciſſime doceat, non defuiſſe etiam ſuperioribus ſeculis (licet ut hodie etiam pauci fuerint,) *veros* & *felices Medicos*, fuiſſe etiam ante

Paracelſum, *Helmontium*, *Carteſium* & alios *Medicinæ Reformatores*, qui *Imperfectionem* & *defectus Artis* ſatis cognitam habuere: cum verò utiliſſimæ huic ſcientiæ ulterius excolendæ horas à Praxi vacuas ego Editor, Animo meo deſtinaverim, non eſt, cur in ejus laudes hîc prolixius diffundar, quas potius alii loco ac tempori reſervo.

Ipſa porro Tertiò *Theoriæ Phyſicæ à Medica*, *ſubſidiorum ad Theoriam ab ipſa Theoria* ſolidior, quam hactenus paſſim fuit, *diſcretio*, quantum remedium corruptæ Medicinæ allatura ſit, & paſſim afferat, dici non poteſt. Etenim Medicus *re* ipſa *non nomine tantum* talis cum pro ſcopo ſuo primario aſſequendo ſufficientiſſimè habeat, quod agat, penſitata hac diſcretione non jam curabit de *jucundo*, ſed de *utili ad curandos ægros*, adeoque ad ſingulas, quæ ad Medicinam vulgo referuntur, ſcientias quærendo, quæ inde utilitas ad ſalutem humanam proveniat, ita demum ſingulis debitam æſtimationem tribuet, *Neceſſarias* & *Utiles* in Praxi eliget, reliquas autem tanquam *Alienas* non quidem damnabit, ſed ſuo potius loco ac uſu relinquet, quin (quia de ignotis nullum judicium formari poteſt) potius, ſaltem obiter, ſingulas delibabit: è ſtrictè Medico autem foro ſolicitè exterminabit.

Deprehendet vero iſta ratione: *Phyſicam omnem*, etiam *Experimentalem*, ſcientiam eſſe ſatis jucundam & utilem, quin

quin etiam Philoſopho neceſſariam ; *Medico* vero *Practico*, dum æger ſanandus eſt, oppido parvam utilitatem afferre. *Anatomiam* porro tam *Corporis humani*, quam in hujus defectu *Zootomicam*, quatenus *Oſteologiam*, *Myologiam*, *Trium Ventrum explicationem*, *Vaſologiam*, *Nevrologiam*, *Adenographiam*, pro uſu per univerſam Medicinam neceſſario, practicè ob oculis ſiſtit, ſolicitè excolet: magnifaciet etiam aliquorum pro communi utilitate in his occupationes & *Enchiriſes ſingulares*, nec *Practicam*, quam vocant, *Anatomiam* morbo exſtinctorum cadaverum temerè aſpernabitur, (licet ſuis adhuc Controverſiis non paucis involutam) aſpernabitur autem, imo odio habebit tot ſuperfluas, & cui demum uſui deſtinatas *ſubtilitates* aliquorum, minimas quaſcunque *nervulorum vaſculorum diſſeminationes & extremitates* ſolicitè multa cum cura & tædio inveſtigantium, connumerantium, & odioſiſſimas illas *de prioritate inventionis lites*. *Phyſiologiam* æſtimabit, non quæ omiſſa *Naturæ* explicatione alieniſſimos quoſque *Phyſico-Anatomicos* conceptus paſſim miſerè cohærentes, obtrudit: ſed illam quæ poſt ſufficientem *Naturæ Humanæ* explicationem *uſum partium* ſingularum, quem *Naturæ* in *Actionibus ſuis in ſtatu ſecundùm naturam* præſtant, ſolicitè & ſecundùm experientiam tradit. *Diætetices* Præcepta in *ſcholis* (non ſola *Salernitana*) hodieque proſtantia, ſolam auream diligendo in ſingulis *ſobrietatem*, pauciſſima in ſtatu ſecundùm naturam & ipſa obſer-

obſervabit, & ægris ſuis obſervanda imperabit, ſicque Veritatem aſſertionis omninò aſſequetur, quod *Medice vivere* (h.e. ſecundum regulas in ſcholis traditas) *ſit peſſimè vivere. Modicè autem vivere, ſit optimè vivere.*

Porro in *Pathologicis Hiſtoriam Morborum Experimentalem* pro *fundamento* omnis theoriæ ponendo non ſpeculabitur Verus Medicus *de figuris ſalium, de poteſtatibus ſalinis*, de iis, quæ fortè corpus humanum lædere *poſſent:* ſed realiter de iis, quæ fieri verè *ſolent*, ſicque demum ſolidam experientiæ innixam *de Morbis Theoriam* aſſequetur, & cognitis ita *Pathognomonicis* quorumcunque affectuum *ſignis* tam *Diagnoſin* quam *Prognoſin* feliciſſimè exercebit, nec amplius opus habebit, ut maledictis illis *Uromantarum* technis in cautiores & rudem popellum circumveniat.

In *Pharmaciæ* diffuſiſſimo campo (quandoquidem hunc omnem perluſtraſſe, ſaltem propter *Pharmacopoliorum Viſitationes* expedit,) *quo ſimplicium* ſibi acquirat *notitiam Zoologos, Botanicos & Mineralogos* omninò percurret, & ex ſingulis, quæ ſibi è re maximè fuerint, deſumet, nec *Recentiorum Methodo* utrobique maximè in *Botanicis*, inſiſtere inſuper habebit, ipſas autem *de loco natali Exoticorum, de modo creſcendi eorundem de plantarum prolixis Homonymiis, Synonymiis*, curioſas ſæpe, ſubinde tamen falſas ſaltem controverſas *traditiones* ſuis Autoribus ſecurè relinquet, quo in Muſeis ſuis omnes

mor-

morbos iis infallibiliter percurent: quoad *Præparata* vero maximè *Chimica* non ſolis fidet *Diſpenſatoriis & Tyrociniis*, ſed ipſe *manus* admovebit, carbonibusque eas denigrabit, quo ſic *oculatæ* ipſæ evadant, nec credere debeant, quæ non ipſæ viderint. Experietur vero ita in Praxi ſua, non præferenda eſſe ſemper & indifferenter *Chimica Galenicis*, *Mineralia Vegetabilibus*, ſed eſſe utrobique quæ ſelectum mereantur; *Botanicorum poſitivas*, & *Chimicorum ſuperlativas remediorum deprædicationes* non ſemper pro infallibilibus habendas; *Præparationes* multas eſſe præpoſteras, aut ſuperfluas; *Compoſita* diffuſiſſima odio habenda; ſimplicium verò, ſaltem reſpectivè talium, uſum præ variè compoſitis ſubinde longè meliorem, atque hinc *Formulas* Morbis opponet non ſesquipedales, ſed quantum fieri poteſt acciſas, ut ſic de effectu remediorum tanto certior fieri poſſit, atque *Empiriam Rationalem* (optimum illud cimelium poſſidentibus iſtud, ſicut *Apiria* peſſimum eſt, & malus Theſaurus) ſibi acquirere, qua obtenta non jam ſua remedia (ut *Cel. Stahlii* verbis utar) ut anguloſa, ſpiculata, hamata, globoſa &c. conſiderabit, vel curabit an effectus illorum è latere vel angulo rotundo vel quadrato, obtuſo aut acuto dependeat, ſed omnem potius iſtam *de ſpecialisſima operatione remediorum à priori* ſpeculationem ad Phyſicos remittet, ipſe interim in *Praxi tam Medica quam Chirurgica* ſua nihilominus feliciſſimè agens nec ægris ſuis *ſola ina-*

nia conſilia vel, ut eſt in Proverbio, *verba* dans, atque Arti etiamnum ſatis longæ; quævis ſuperflua præcidens.

Obſervatis hactenus dictis, facilè etiam *quartæ* recenſitæ ſuperius *cauſæ* remedium parabit, *Verus Medicus*, ſi ſcilicet cuivis tam *Veterum* quam *Recentiorum* ſuum tribuat pretium, nulli vero infallibilitatem, *Libros Practicos* æſtimet non niſi eorum, de quibus quod ſolidam practicam experientiam (ſubinde tamen *non ex ſolis annis* vel *numeroſa Praxi* æſtimandam) ipſimet habuerint, certo conſtat reliquos, qui *Medicæ utilitatis* non ſunt, ſuo uſui locoque relictos non planè rejiciat, ſed curioſis & talium amatoribus relinquat: porro in nullius verba juret, nec autoritatibus moveatur, ubi experientia contrarium loquitur, ſi denique peſſimum morem *libros Pharmaceutico-Practicos Lingua vernacula ſcribendi* (excepto caſu *epidemicè graſſantium morborum*) cum omnibus probis Medicis deteſtetur.

Ultimæ tandem, quæve ultimam Corruptelæ rei Medicæ manum attulit, cauſæ obviam feliciter ibit *Verus Medicus*, ſi *Rei Pharmaceuticæ* deteſtandam ſuperioribus ſeculis invectam *incuriam* non amplius foveat, ſed potius (cum nemo multa ſimul agat eademque recte) è vaſta illa Materiæ Medicæ confluge in ſuos uſus ſeligat, non niſi *ſelecta* aliquot *fida*, atque quantum fieri poteſt *euporiſta remedia*; ſi *Arcanorum* pro hacte-

hactenus *incurabilibus Morbis* inquiſitioni ſedulus incumbat; ſi demum ſingulorum ſuorum *remediorum* (eminenter ſic dictorum, nec in gratiam tantum vel ſpeciem præſcriptorum) *Præparationi*, contra quam *receptisſimus* adhuc *mos* fert, ipſe *oculatus arbiter præſit*, *Pharmacopolia* è quibus præſcribendum eſt, *diligenter viſitet* &c. Sed quis demum eſt, qui, quantum in hujus remedii neglectu Corruptelæ Medicæ ſitum ſit, condignè explicet, atque noxas inde reſultantes oſtendat, utique poſtquam *Pars hæc* (*quæ in Praxi maximi eſt momenti, quæve Arti Medicæ nomen dedit, qua ſine Medicus nil poteſt laude dignum,*) pluribus ſic dictis Medicis uſque dum inculta, & vix nominetenus nota eſt?

Fecit verò, ne hac ex parte vota omninò otioſa eſſent, Divina Clementia. Egit enim jam ante pluſculos annos hoc negotium, experientia & ſcientia admiranda, invidiæ non metuens, exemplo ſine pari Cel. *Autor noſter*, *B. Ludovici*, & ulcus hoc *Artis noſtræ* hactenus incurabile detexit, Pharmaceuticamque rem, tanquam *Augiæ* aliquod *ſtabulum Herculeo* labore repurgare feliciter aggreſſus eſt: cujus proin *Aurea Opera* cum hactenus hinc inde ſeorſim & diverſo idiomate impreſſa fuerint, raroque in his oris reperiunda, editiones etiam mendis ſcatuerint plurimis omninò digna mihi viſa ſunt, quorum Novæ Editioni bonas, inter Praxeos nondum adeò cumulata negotia, horas *Celeb. Virorum* ſuaſu elocarem. Non eſt opus, ut vino vendibili hedera

ſuſpendatur, nec *Autoris noſtri Operibus*, ut multis elogiis commendentur, juvabit tamen brevibus, quo in pretio ea ſemper habita *Cel. & Expertiſſimis Viris* fuerint, oſtendiſſe. Atque hic quidem non eſt animus ex *Pharmaciæ Ludovicianæ* toties iteratis *editionibus*, *Gothanis*, *Hamburgenſi*, *Amſtelodamenſi*, *Hafnienſi*, *Lipſienſi* &c. intra breve tempus diſtractis encomium *Libris Autoris* adſtruere, quandoquidem & pravis libris id quandoque accidit: ſed *judicia* tantum aliquot *Celeberrimorum Virorum* adducere in medium. Sic enim *Cel. Dn. D. Schelhammero in Introduct. Conring. Annotationibus*, audit Autor noſter *Vir in Artis Medicæ Pharmaceutica parte incomparabilis*: & *Cap. XI. ejusdem Annot. Pharmacia* ejus dicitur auro contra cara habenda, cum in ea nihil falſi, nihil fucati reperiatur, ſed ſincera, &, quousque eniti humana experientia potuit, vera omnia, ita ut poſt *Angelum Salam* & *Billichium* ingenioſiorem Chymicum magisque peritum Autore noſtro Orbis non viderit. Et *Cel. Stahlius in Præfatione ſpeciminis Becheriani*: *Ludovicum* de Materia Medica illuſtriora ſcripſiſſe, quam ad illum usque diem alii vel in mentem venerit; alibi (*Diſſ. de Medicina Medicinæ neceſſ.*) *Ludovici* in Arte Pharmaceutica repurganda unicum exſtare cordatum tentamen: iterum (*Diſſ. de Impoſt. Opii*) *illum* de efficacia Materiæ Medicæ, non tralatitia, ſed ſolidæ experientiæ reſpondente primum omnium cordatè locutum eſſe aſſerit. Neque *Cel. Ettmuller* alius ab horum mente fuit, dum *Phar-*

maciam

maciam Ludovicianam eruditis *Commentariis* illuſtrare non eſt dedignatus: ut neque *Univerſalis ferè hodiernorum Germanicæ Medicorum Doctor, & meus etiam fidelisſimus in Chymicis Præceptor Wedelius*, qui Librum hunc ſui quondam *Collegæ* tanto in pretio habuit, ut eum ſecundùm edere novaque *Præfatione* ornare, operæ pretium duxerit, eumque paſſim inſigniſſimè commendarit. Nec denique defuere alii *Cel. Viri*, quos bonas horas hujus Autoris ſcriptis ſpecialius impendere non piguit. Ita enim *Cel. Nebelius*, quamvis non addito nomine, ita *Konigius Baſileenſis Compendium Materiæ Medicæ ex ipſius Pharmacia concinnarunt*, & nuperrimè *Argentorati Dn. D. Neuterus* in eandem *Commentarium* ſcribere cœpit, qui tamen (fortè ob nimiam & *curioſam* potius quam *Medicam* prolixitatem) non continuatus eſt. *Unicum* eſt, quod in Autore noſtro deſiderant cum aliis Experientiſſimis viris *Cel. Ettmüllerus* & *Stahlius*, quod ſcilicet nimium præceps fuerit, in *ſpecifica ſimplicium virtute* damnanda; verum enim verò utut nullo modo hoc laudem mereatur, dandum tamen id eſt ipſius humanitati, quæ ne in omnibus ab errore immunis eſſet, obſtitit. Nullo vero modo propterea culpandus eſt, quod paſſim *Pharmacopœis iniquior* fuiſſe videatur, poſtquam Ipſe quæ (*Diſſertatione II. & III. Pharmaciæ & paſſim in Notis ad eandem*) acerbius dicta videri poſſunt, non de omnibus, (dantur enim & hîc *boni Viri*, ſuæ Artis & conſcientiæ ſatagentes, compluribus *Pharmaciæ* per con-

ſuetudinem invectis *Conſtitutionibus* non niſi ingratiis litantes, & *Taxam*, Emporiorum Affluentiis deſtinatam indigentioribus ad æquitatem Chriſtianam remittentes) ſed de *Polypragmonibus* tantum, breviter de iis, *qui dum iſta legunt, ſe tactos ſentiunt*, intelligenda ſolicitè monet. Ita & quæ in ſcriptis ejus aliquibus accuſatur *obſcuritas*, (maxima tamen ex parte, ſi *parentheſes* inter lectionis ſeriem omittantur, & *Commentarii loco* habeantur, evitanda) ex eo capite omnino excuſari meretur, quod plura in Lectoribus ſuis (quos non amplius tirones, ſed provectiores & Pharmaciæ vulgaris non imperitos vult) præſuppoſuerit, quæ ſi afferantur, mentem ejus non adeo difficile eſt aſſequi: & quod *Voces* & *Phraſes* adhibuerit non adeo *Ciceronianas*, quam *mentem ſuam exprimentes*, id factum eſt ideo, quia non *ſcabellis ſcholaſticis*, ſed *Medicis Practicis* ſcripſit, & *rebus* intentus verborum & *affectatæ Latinitatis* non adeo curioſus fuit.

Reſtat adhuc, ut quid *Nova hac Editione* præſtitum ſit, indicem. Exhibeo ſcilicet *Opera Ludoviciana*, quæ ante ſeorſim vitioſeque, ac inſuper diverſo idiomate edita, & rarius in tabernis reperiunda erant, *prima vice junctim & emendatius*, inque Exterorum gratiam, quo & ab iis legi poſſint, *uno Latino idiomate edita*, poſtquam Tractatus de Morbis Caſtrenſibus & Dyſenteria (qui, uti de Epidemicis Morbis omnes, jure aliàs vernacula Lingua ſcripti erant) è Germanico in Latinum tranſtuli: & perſuaſus ſum, me

Nova

Nova hac Editione, ne *Theſaurus* iſte *Pharmaceuticus* diutius deſideretur, procurando, *Medicam Rem* magis demereri, quam ſi aliorum more proprii ingenii commenta (inter rariorem adhuc Experientiam Practicam) publico obtrudendo chartas & horas inutiliter inſumerem. *Ordinem* primo animus erat ſervare *Tractatuum* ſecundum *tempora*, quibus ſucceſſivè editi ſunt; ut ita primus fuiſſet *Tr. de Morbis Caſtrenſibus.* 2. *De Dyſenteria.* 3. *De Volatilitate ſalis Tartari.* 4. *Pharmacia.* 5. *Obſervationes Miſcell. Ephemeridibus Germanicis inſertæ.* 6. *Annotationes in Pharmaciam*, quæ *poſt mortem* ipſius demum *adjectæ* ſunt, *ex ejus Mſſtis* collectæ. Sed placuit tamen deinde *Pharmaciam* tanquàm ſcriptum majus reliquis cum Notis in eam primo loco collocare, & ordinis, quem omninò noviſſe expedit, tantum in Præfatione meminiſſe. *Obſervationes ex Ephemeridibus Germaniæ Nat. Cur.* excerptas non alia de cauſa adjectæ ſunt, quam ut & hac ratione obſcurioribus paſſim in ejus ſcriptis locis lux aliqua affulgeret, deque *multiplici Autoris* nec intra Pharmaciæ tantum limites terminata *eruditione* conſtaret. De *Vita Autoris* oporteret ultimò aliquid adjici, & tanto quidem magis, cum ea per *Cel. Wedelium* in *ſua Præfatione* deſcripta fuiſſe aliquibus dicatur; verum cum Exemplaria *editionis veræ Wedelianæ* omninò rariſſima in his regionibus ſint, & *Præfatio Wedeliana* in *titulis* quidem paſſim, non vero in ipſo libro reperiatur, adeoque à me utcunque diligenter inveſtigata, obtineri non potuerit, ut nec

Con-

Concio ejus *Funebris*: præter ea quæ partim aliunde, partim ex ipſis ejus ſcriptis colligere potui, (*quod ſcilicet natus ſit Vinariæ d.* 5. *Octobr. Anni* 1625. *parente vel Pharmacopœo vel Aromatario, quod Præceptore uſus ſit maximè Rolfincki Jenenſi, quod in loco aliquo ignobiliori Praxeos rudimenta poſuerit, quod Gotham poſt delatus cum D. Glasſio quaſi ſolus Praxin exercuerit, quod poſtea Archiater factus Principem ſuum ſequi, & cum eo ſæpe per plures menſes domo abeſſe debuerit, quod denique* 1680. *d.* 3. *Sept. maraſmo Senili obierit, anno æt.* 55.) adjicere plura non poſſum, ſi quæ vero ſe obtulerint, alio loco atque tempore me ea communicaturum promitto.

In præſenti ergo nil ſupereſt, quam ut *Te*, *quis*, *qualis*, *quantus ſis*, *Lector Medice*, obnixè rogem, velis meam hanc qualemcunque opellam benevolè interpretari, Operibus his Medico tam neceſſariis tam utilibus condignè uti, omnemque in id operam impendere, quo *Ars noſtra* tandem ab omnibus ſuis *Corruptelis* repurgetur, atque *verè Medica* ſit, tam in ægrorum & Medicorum reciprocum commodum, quam (quæ *ultimus omnium noſtrarum actionum finis eſto*) in SUMMI ARCHIATRI æternam laudem & gloriam.

AUTO-

AUTORIS PRÆFATIO ad Lectorem.

*Simul ac paulò contentius & ex conducto quaſi Praxin medicam adoriremur; præſertim iis tum in locis, ubi Pharmacopoliorum apparatu plerunque, Chirurgorum adminiculo perfrequenter, frequentius autem adhuc ſufficientibus Clinicorum impenſis [pro curialium conſuetorum complemento requiſitis,] ferè penitus deſtituebamur; atq; adeo ſæpiſſime, [quo in exemplum quædam referamus,] nec continuè Febricitantibus, Pleuriticis, Apoplecticis, Puerperis in ſuppreſſionibus, &c. [etiam plethora præſente, & morbi tempore adhuc commodo] venam ſecare; nec Colicis, Dyſentericis, Apoplecticis, Nephriticis, &c. Clyſteres præſcribere poteramus: nec ob externos illos defectus facultas ſuppeditabat, ut clientes noſtros in languoribus querelisq; ſuis, Extus quidem, tot totiesq; *(pro ſatagentium quorundam more) variatis Topicis hinc inde perungeremus, aut involveremus: * Intus verò tot Remediorum generibus ac Formulis, [etiam ad minoris momenti ſymptomata præter realem tamen neceſſitatem directis] quotidiè tractaremus; aut ne nihil non egiſſe videremur, diſpoſita ſaltem circa lectulum phalange minus morigeros obvallaremus: id eſt, [quò compendio methodiceque loquamur,] poſtquam hic non dabatur locus, ut longas in præviis præparantibus, & (pro primarum viarum ſaburra) ſubſequis internis vel externis Laxativis aut Purgantibus, (pro diſponendo ſcilicet ſubjecto) moras ſecundum conſuetudinem magis, quam ſpecialem affectus exigentiam necteremus: Aut poſt has vel illas venæſectiones, & inter unum alterumve Appropriatum, * tot inſuper exoterica ac (genuinarum indicationum reſpectu) revera ſupervacanea, ſæpèque magis noxia, * Iulebos, Emulſiones, Condita, Mixturas, conſimilesq; Trageas, Morſulos, &c. ſeu liberalioris alterationis, ſeu corroborationis aliarumque intentionum, (at directè hautquaquam tum neceſſariarum,) gratiâ, in aciem aut pro Colophone tandem*

*produceremus: Vel demum in urgentiorum indicationum complementum diffuſos in Solaria quoque, Lunaria, Bezoardica, Gemmea, aut in Analeptica, (Margaritis, Galliâ, Alchermes, precioſioribusve oleis præter rem turgentia) ſumtus faceremus: Breviter, poſtquam ſic quamplurima, quæ vel nonnullarum ſingularitas extulit, * vel Practica paſſim (è Gallorum, Hiſpanorum, Italorum recenſitis collatisque ſententiis nata,) nobis Germanis imitanda imperant, * inſuper habere cogeremur; ex adverſo verò magnum illud oportet, neceſſitas nos ad neceſſaria tantum atque pauciſſima quædam, præſentiora parabilioraque compelleret, identidemque juberet, ut (ſiquidem officio pariter atque expectationi miſerorum ſatisfacere vellemus,) non ſolùm citò, tutò ac jucundè, verum etiam parvo compendioſeque curaremus: Atque viam hanc (quam ab initio tot externæ difficultates ingratiis muniebant) incedentibus, & quæ neceſſitas (licet ob tot omiſſionis peccata trepidantes) docuerat, in regulas vertentibus, res nihilominùs ex ſententia, (divina benedictione) cederet, paucisque aliquot ſpecificis, ac conſimilibus, affectui Mechanice quaſi, debitoque tempore oppoſitis remediis, (etiam ſimpliciſſimis) idem efficeremus, quod alibi per multas circumitiones, aut varias pharmacorum accumulationes, (ſæpè minus feliciter) quærebatur: Obſervavimus tum, & ſatis intelleximus, quamplurima in actionibus noſtris (varia quidem de cauſa varioque prætextu,) communiter imperari vel adhiberi, quæ tamen in rei veritate plane ſint fruſtranea vel ſuperflua; quæque natura tantum toleret, dùm poſtmodum egregiè contuliſſe creduntur, (ceu in permultis Venæſectionibus, Purgationibus, Alterationibusque videmus) quæque curationis felicitatem aut celeritatem potius protelent; aut ſaltem inſtar Adiaphororum ſemet habeant; non noceant omiſſa, nec juvent adhibita. Hæc tamen omnia cum nihilominus multis impenſis, majoribusque palati ſanitatisve ſæpè (ſi ita loqui licet,) vexationibus redimi paſſim cerneremus; commodè verò luſtrari vel concentrari poſſe, imò magno decumbentium emolumento debere viderentur: Conjecimus tunc temporis obſervationes & cogitata noſtra in chartas; edituri fortaſſe; ceu juvenes ſolemus. At cum eodem tempore Helmontii, (Deſidum nunquam ſatis laudati flagelli vel ſuſcitabuli) lectio increbeſceret: Glauberus porrò in prioribus ſuis de quibusdam ſimiliter haut inconvenienter moneret; ac poſtmodum Zvvelferia-*

na

*næ animadverſiones locupletiſſimæ in publico ſequerentur; abjecimus curam iſtam: donec paucis abhinc annis nos non nemo denuo ad operis, (tanquam ex alio capite, aliumque in finem ſua tranſigentis,) reviſionem excitaret. Vnde horis ſucciſivis reaſſumſimus laborem, & cum recentioribus ſcriptis amplius eadem opera conferendo, hoc quod inde (pro parte quidem Pharmaceutica) natum eſt, divulgari nunc paſſi ſumus: idque eo tandem lubentius, quod poſt laudati modò (& licet ſuppreſſis ſecretis ejus deſtituamur, in pleriſq; tamen conſiliis ſuis practicis, ſub accuratiore affectuum penſitatione nihilominus imitabilis) Helmontii, F. Sylvii, Knoefelii, aliorumque verſatiorum monita, ad compendioſiores curationes, aut mage fundatam Praxin (quamvis diverſimode pro locorum aut intentionum ratione) ducentia, nihilominus videamus, diffuſisſimos illos in curationibus proceſſus, antiquarias ſine probabili ratione traditiones, & ambages ſapè plus quam gladiatorias adhuc dum hinc inde, non ſine multa decumbentium maceratione obſervari: Dum interim Empiricus fortè ſuperveniens, ſimplici ſpecifico vel draſtico, (ceu hodièque Emetica & Opiata timidiuſculis adeò exoſa ſunt,) affectum diù methodiceque, ſed incaſſum tractatum tollit: aut eundem alius Medicus, qui agendi modum, adhibendi tempus, &c. in remediis conſideratius attendit, & naturam morborum curatricem, tunc tantum ubi deficit, juvat; neutiquam verò accumulatis indies pharmacis in lucta ſua turbat, vel impedit, pauciſſimis, & ſapè vulgatiſſimis percurat; atque hinc Artis ignaris vel Tyronibus non niſi ſecretiſſimis ſua perficere haut infrequenter creditur: quod procul dubio anſam poſtmodo dedit, ut iſti (morbo hodiè frequentiſſimo,) *tunc demum ſe conſummatos fore credant ſi hujus vel illius famigeratioris, Practici, (præſertim ſua domî didentis) Spiritus, Tincturas, Pulveres, Pilulas, &c. formularum deſcriptiones, ſub ſpeciali ſingularitatum expectatione collegerint, * & empiricũs tantum, neglecta conſummatiori Theoria, curatiorique methodo poſtmodum præſcripſerint. Suſcepti laboris nos non pœnitebit, ſi vel horum ſaltem aliqui pernicioſam iſtam perſuaſionem inde exuant; & vel incidenter comprehendant, morbos etiam ſimpliciſſimis ac vulgaribus æquè feliciter curari, dummodo cum judicio, ſecundum ſubjecti naturam atque conditionem adhibeantur, De quibus alibi, (quaſi altera tractationis hujus parte,) in obſervationibus forte noſtris, ſi tempus & valetudo ſuppeditabit,*

 diffuſius

*diffuſius dicemus. De cætero, quæ in libello de volatilitate Salis Tartari, ante triennium publicato, in interlinearibus fortaſſe nonnullibi obſcuriora viſa ſunt, diſſertatio hac hinc inde ſimiliter dilucidabit. Quæ verò de Taxis & privata Diſpenſatione, (materia equidem odioſiſſimâ) ingenue tamen, & in nullius præjudicium hic propoſuimus, obnixe rogamus, ne unquam à quoquam ſiniſtrè accipiantur. Nemini ſuum invidemus commodum: nemini opinionem noſtram obtrudimus. Nemo tamen nobis ex adverſo exprobrabit, ſi Medici Medicis majus nonnullibi emolumentum ægrotisque levamen, (tanquam proximius nobis obſtrictis,) hac tempeſtate voverimus. Et bene ſit omnibus, qui forſitan conſiliis hiſce non indigent; optime autem, qui ſingula dextre interpretabuntur. Nec enim cum ullo temere ſuper hac re unquam litigabimus, bonas horas melius locare gnari, & ſufficientium reſponſionum, (ſub ſingularum pagellarum inter ſe, & cum inſtituto hic noſtro collatione,) probè memores. Si quæ verò conciſius dicta, vel invicem minus contexta videbuntur, attendere talia (ſperamus,) deſinet, quisquis vix binas ſæpè lineas citra interruptionem, (pro conditionis noſtræ ratione,) exaratas benevole intelliget. Quod aliena quædam, ſive ad ſingulas Claſſes directè profecto non pertinentia, in luſtrationis decurſu hinc inde inſeruerimus, ſimiliter ne Lectorem offendat, obnixè rogamus; cum ob materiæ, laborum, Proceſſuumve convenientiam, vel ob polychreſtas talium vires aliter fere fieri non potuerit. Principio totam materiæ medicæ conſiderationem per tria illa, vulgo ſic dicta, regna inſtitueramus. Cum autem in Purgantium cenſu cunctorum ſimultanea relatio, ſub pagellarum harum recenſione nuper benè ſuccederet, in reliquis titulis idem, quamvis minori ſucceſſu, tentantes, ſemel inſtitutam tractationem de novo revocare per temporis brevitatem noluimus. Si quædam prætermiſſa fuerint, uti non dubitamus, materiæ vaſtitas procul dubio excuſabit, quod de ſingulis ex inſtituto dicturi, quorundam obliti ſimus. De cætero, qui mediocriter tantum (ceu incipientem quoque Practicum decet) uſitatiora Diſpenſatoria, Pharmacopœias, Chymias, Tyrocinia, Baſilicas, Armamentaria, Antidotaria, &c. hactenus edita percurrerit; Taxas uſitatiores paulum luſtrarit; Manuali præterea exercitio ſingula vel potiora ſaltem, Vulcano experientiaque ſucceſſive ſubjecerit, * atque ſic præter confuſam notitiam,*

*tiam, etiam Odorem, Saporem, Colorem, Pondus atque Molem, * realem inſuper (non accidentarium aut putatitium è libellis vel traditionibus,) effectum cujuslibet ſibi indies magis magisque familiarem reddiderit, defectus iſtos prompte ſupplebit, & ſimul ſententiam noſtram non ſolum in complicatioribus haut difficulter aſſequetur, verum etiam in nonnullis forſitan, pro tractuum ac circumſtantiarum ratione comprobabit. Nec enim opinionetenus, ſed diutina experientia (hic locorum aliàs liberiori,) forte ſatis (in tantum) confirmati, quicquid horum eſt, ſcripſimus. Gaudemusque hinc apprime, quod in recentioribus quoque verſatiſſimorum quorundam Virorum libellis haud pauca * (ceu in eandem obſervationem in Chimicis, Anatomicis atque Mathematicis plures incidere poſſe, novum nunc non eſt,) * ſimiliter relata reperiantur: ſiquidem aliàs nocentius nil exiſtimamus, quàm ex unica, tumultuaria vel accidentaria annotatione, citra repetitu neceſſarias animadverſiones & circumſtantiarum penſitationes quidpiam (à particulari quaſi ad univerſale) concludere: * cum uni ſæpè nulloque id negotio ſuccedere ſoleat, quod alteri nullatenus, aut non niſi poſt complures repetitiones. Sed hæc de inſtituti noſtri ratione hactenus ſufficiant.*

INTRODUCTIO.

QUod per- multa Pharmaceutices inſtituta medendique conſuetudines, ſuis equidem de cauſis pedetentim ſuperioribus ſeculis invectæ, moderno nunc, Germaniæque noſtræ quamplurimis, præſertim interioribus tractibus amplius haud admodum conveniant, adeo quidem in propatulo eſt, ut quotidiana Practicorum, (eas vel ingratiis interdum obſervantium, aut ſubductiori medendi ratione nonnullibi declinantium,) exempla, totiesque hactenus deſuper quæſitas interpolationes diffuſiùs adducere, planè ſit ſupervacaneum.

Quod autem nec iſtæ Immutationes ſub diverſis pharmacopœiarum, diſpenſatoriorum, &c. item conſtitutionum taxarumve titulis ac variationibus hinc inde uſque-dum propoſitæ, requiſitis illis (præſertim nos, clientesque noſtros intimiùs concernentibus,) adeò ſatisfaciant, aut tot deſideria ſufficienter undiquaque levent, ſimiliter profectò diffiteri nequimus: * & in proclivi, nî odioſiſſimum (adeoque præter inſtitutum noſtrum) foret *, id per ſpecialiorum quorundam recenſionem & collationem oſtendere.

Breviter proinde ſolum & generaliori quaſi in re liquidâ pertractatione, (de cætero ingenuè ac citra cujuspiam vellicationem) impræſentiarum perquiremus, numne inſuper alia quoque acceſſoria, cautelæ vel compendia dentur, quorum (ad prædicta exercitatiſſimorum Virorum conſilia) acceſſu & obſervatione, totum hoc negotium cum traditionibus conſuetudinibusque ſuis, hodierno rerum ſtatui, quamplurium diſtrictuum exigentiæ ac ſpecialioribus proximiùs ſubterverſantium conditionibus ac commodis forſitan adhuc aliquanto magis atque penitiùs applicari, ſeu ita (quoad ejus fieri poſſet,) informari

mari queat; ut (ſi compendio ſingula conjunctim eloqui voluerimus,) *deinceps non ſolis ſaltem urbium emporiorumque affluentiis, aut confiniorum maritimorumque commoditatibus, vel aularum tantùm opulentiis, ditiorumve crumenis paſſivè reſpondeat; ſed minorum quoque gentium oppidis, interioribus (pauciorumque hinc commerciorum redituumque) tractibus, & gregariorum facultatibus (ſuo quodvis in genere) quadret. Ne porro adhuc dum tot antiquiorum placita, modos ac media, (noſtratibus nunc oppido inconvenientiora,) quaſi præſupponere, aut tenebrarum ſuperioris ævi reliquias, * & quæ amplius tunc, (è ſimplici quorundam aſſenſu, vel invaleſcente poſtmodum componendi cacoethe, nimiave Chymicorum laborum extenſione) nata ſunt, * præter ullam neceſſitatem adhuc dum hinc inde retinere videatur; aut ex adverſo Exterorum nunc conſuetudines & topica adſerta, in mediam quoque Germaniam indifferenter, (quamvis more morbove multis hodieque ſat frequenti,) ſimul introducat; vel correctiones (compluribus equidem neceſſarias,) ultra modum tamen, & ad minutiſſima, quoque, non ſine fruſtranea laborum ſumptuumque multiplicatione, & ſæpe gratiarum perditione, tantopere extendat; ſicque vel accidentariò in cauſa ſit, ut per tot tædioſorum, cariorum, ingratiorum, languidiorum, in ſumma, tot ſupervacaneorum coacervationem, his vel illis de cauſis inſtitutam; decumbentium (aliàs ſatis afflictorum,) fortunæ vel palatum amplius præter rem affligantur; ipſæve curationes (magno Medicorum opprobrio & ægrotorum damno,) haud rarò hinc protrahantur. * Ne denique paſſivis quorumlibet empiricorum abuſibus indifferenter adeò pateat: * vel exotericorum privatos ſolùm reditus nequicquam augeat, * aut præconceptis iſtorum opinionibus nimium favere vel inniti deprehendatur. Sed (ſub ſalubri nonnullibique laudabiliter cœpta permutatione,) recentiorum potius obſervationibus, cultiori methodo contractiorique Medicationi impoſterum aliquanto intimiùs reſpondeat: ſobriæ præterea, nec luxurianti Chimiæ, Polychreſtorum & euporiſtorum ſufficientiæ, noſtratium denique conſtitutioni, ſpecialioribusque eorum (pro territoriorum ratione) requiſitis, ac teneriorum ſuſpiriis, miſerorum neceſſitatibus, profeſſionisque noſtræ gratioſiſſimis promiſſis proximiùs, & ita adaptetur, ut quod rei caput atque ſumma eſt, ſeculi moderni, & immediatè magis hic implicitarum perſonarum (curantium aut curandarum) majorem aliquanto*

quanto

quanto, quam alienigenarum hîc conſuetudinam vel perſuaſionum rationem habitam fuiſſe, indies magis magisque compareat.

Magna equidem ea ſunt poſtulata: nec adeò abſurdi ſumus, ut vota unquam perfectè conſummari poſſe credamus; tantùm abeſt ut acceſſoriis hiſce cogitationibus vel obſervationibus ſimpliciter ſic & in ſolidum reſponſura putemus: qui probè gnari ſumus deſultatoriæ vulgarium, vel terrenis nimis adhærentium animarum variationis ſeu circumcurſitationis, & quomodo communiter partim eant, qua (vel cum diſpendio burſæ ſanitatisve) itur: partim verò ſalvatorem ſibi undeunde quærant, qui pro conceptâ opinione ſeu citiùs, ſeu jucundiùs, minutiorive precio curet, aut ſe curare poſſe ſtrenuè tantum mentiatur. *Nec infrunitam, & à nobismetipſis ſæpe per publicatos noſtro idiomate libellos Practicos atque Chimicos, (egregio caritatis zelo) fomentatam licentiam*, unquam (etiam ubi maximè cavetur,) inſolidum ceſſaturam ſperamus. Sufficiet nobis, dum ad exhauriendum tot requiſitorum ambitum typus hic noſter plenariè vix ſufficiet, *ſi aliqua ſaltem è reſiduis incommoda hinc nonnullibi amplius impediantur vel detruncentur; & Medicis ægrotisque tantùm aliquot emolumentorum quæſitorum manipuli ulterius accreſcant: vel ſi tertius quiſpiam (uti dies diem docet, & quæ noſtro nunc quadrant, ſequiori forſan ſæculo haut adeo convenient,) inſtituta cujuslibet (publico benè volentis) cogitationum collatione perfectiùs aut accommodatiùs quidpiam, pro temporum ac tractuum ratione, deinceps eruat: aut tandem ſi modo (ab una quidem parte) Incipientes ſolùm aliqui, (in vaſta tot remediorum confluge, hyperbolicaque complurium commendatione, circa potiorum aut contractiori praxi aptiorum delectum perfrequenter hæſitantes,) modum hinc qualiter cuuq; ſaltem invenerint, qui per Euporiſta Polychreſta debitè ſecuriusve incedere, vulgatiſſimas Secretorum jactitationes aut venaturas contemnere, *aut Myrothecium quoddam privatum, parvo conſtans, & compendioſum, ac ſufficientiſſimum tantiſper ordinare*, aliisque præterea Eupraxias adminiculis actiones ſuas ſæpius notatis diſtrictuum ac clientum circumſtantiis aut deſideriis paulò penitiùs applicare queant: ſique demum (& ab altera parte(ſecus ſentientes, & vulgaribus medicandi modis conſuetudinibusque nimium ferè adhuc dum nonnullibi dantes, inde quavis ratione videant,*

deant, eam nondum eſſe, aut unquam fuiſſe rerum ac traditionum Pharmaceuticarum perfectionem, aut abſolutam quaſi neceſſitatem, ut (licèt iſtis hactenus autoritas penè authentica, cum ficta tempor is præſcriptione, nonnullibi, præſertim ab alterius ordinis aut profeſſionis hominibus, fuerit attributa) immutari tamen inibi quidpiam, vel interpolari, detrahi, aut (ſpecioſiorum quoq;) quædam penitus omitti nequeant, neve debeant.

Proinde, (quo opinionem noſtram aut poſtulata, experientia diutina haud deſtituta, pro qualicunque potiorum adhuc deſideriorum complemento quaſi, tantiſper proſequamur:) *ſi primò è vaſta illa officinalium, per avorum aliquot decurſus congeſtorum, aut hoc ipſo ſeculo, (variationis correctionisve cauſa) Pharmacopoliis amplius propoſitorum, & adhuc dum indefinitorum ſylvâ, tantùm pauca quædam, at in quavis claſſe potiora efficacioraque, quousque licèt gratiora, & vernacula, aliàsve parabiliora ſimplicia, Simplicibusq; propinquiora polychreſta ſeligerentur: ſecundò, ſi (inter hæc) Compoſita, (quæ revera certos in affectus aut circumſtantias neceſſaria videbuntur,) ut numero haud adeò magna ſunt, ita ſerio deinceps ſecundùm compendioſiores nunc, & naturæ artique magis conformes modos atque proceſſus, citra conſuetas ambages & vanas ſumptuum profuſiones præpararentur: ac tertiò, cuncta hæc tolerabiliori, quam hactenus paſſivè factum eſt, Taxa ſeu precio venundarentur: ſique quarto demum iſta medicaminum, (propriè dictorum, & pro curationis decurſu revera requiſitorum) Præparatio ac Diſpenſatio, oculatis ipſius medici manibus, ac præſentaneæ pertractationi (ni forſitan vulgaribus prægnantiores ab utraque parte rationes alicubi obſtent,) in ſolidum relinqueretur:* Atque adeò in paucis tantùm hiſce quædam immutatio, (publico tàm proficua quàm neceſſaria,) pro cujuslibet territorii ratione inſtitueretur: (*æque ac tota nunc die Theoretica noſtra, imo ipſa ſpecialis Methodi medendi præcepta [ſub novis indies experimentis & obſervationibus,] interpolationi necdum finita ſimiliter ſubjicimus; & Politicæ [Pharmaceuticis illis ſanè longè conſummatiores, antiquiores, ſanctioresque] conſtitutiones tempori publicæque ſaluti, ſuperioribus annis immane quantum ceſſerunt, ampliusque cedunt.*) Omninò tùm putamus, quod paucis hiſce ſic transactis, (ſimul tamen *quæ Medicum Chriſtiano-Politicum decent, & ab aliis fuſiùs, præſertim de fugienda moroſitate, negligentia,*

avaritia & jactantia, in fine claudicante, traduntur, obſervatis:) Totum hoc negotium cum difficultatibus ſuis, (adhuc dum per quasvis conſtitutiones paſſim inemendabilibus,) inſigne planè ſenſurum ſit levamen: quodque per iſthoc medicandi genus quamplurimis, (hujuscemodi accommodationis perquam indigentibus) tractibus, plerisque ſimiliter ac potioribus Temporum nunc, ac Clinicorum requiſitis admodum hinc ſatisfieri queat. Nam, (quo potiora ſaltem expendenda proponamus,) *principio ægrotantibus (in notoria hodiè Rei pecuniariæ anguſtia ac tantùm non omnium hinc plusquam quotidianis querelis,) complures exceſſivæ ſupervacuæq; expenſæ reduci ſic, ſeu compendifieri, eademq; ſimul ratione permulti Procraſtinatores aut Medicorum averſatores, (qui vel ſola ſumptuum communiter impendendorum, aut anguſtiorum facultatum cauſa, quidvis inde patiuntur, aut de tonſoris, pharmacopolæ, vetularumve conſilio experiuntur prius, quam Medicum [re non rarò demum deſperata] adeant) haut infrequenter magis allici ac devinciri poſſent. Eximerentur porro miſeri tot ac tantorum Amyſtidum, Embammatum, Cucullorumque turgentiſſimorum aliorumq; (præter ullam neceſſitatem) ingratiorum concurſu plusquam creditorio, è nimia præſcriptionum antiquiorum obſervantia, hodieq; nonnullibi frequenti: quemadmodum & fruſtraneâ illa Maceratione, quæ per curationem, (vulgatioribus tantum inſufficientioribusque formulis ac modis, ad renitentiores quoq; erraticos, complicatioresque ſæpè nunc affectus, ſecundùm Practicorum decreta, tractis,) nequicquam attentatam, paſſim adhuc dum obſervatur, & decumbentibus tot nauſeas, averſationes, planctus, aut planè conditionata (de non gravando) poſtulata exprimit; vel admodum *inſuper cauſa eſt, ut Medicos modo penitus negligant, modo re demum deſperata vocent, aut tumultuarie alternent; vel in quavis Ciniflonum, Chimicaſtrorum Ardelionumve conſilia venaliave pharmaca, * imo nonnunquam in remedia planè prohibita præcipitentur. * Præcaverentur ſic permulti, ſæpè funeſti Pharmacopoliorum errores, per confuſionem, permutationem, aut inſufficientem, inverſam vel aliàs negligentiorem remediorum præparationem, &c. non ſolùm ægrotorum ſanitatem, ſed Medici quoque famam ut plurimum ſimul haut perfunctoriè affligentes. Præcideretur admodum occaſio qua Empirici, (aliàs minus plerisq; in locis coërciti,)* im-

*imprimis autem polypragmones Pharmacopolæ, divulgatis & arreptis per vulgarem receptismum elegantioribus aut præſentioribus ſpecificis, polychreſtis, eorumque formulis vel adhibendi modis, (quaſi patentiorem adhuc feneſtram nacti) eo elatius ac imprudentius, per exiſtimationis noſtræ ſtragem, ad plebejorum plauſus nummorumque capturas magis magisq; imposterum graſſari poſſent, Pharmaceutici apparatus poſſeſſores, Proviſores, aut (quique tandem) Diſpenſatores, tot ſupervacaneis expenſis atque laboribus, (quos tædium tandem, negligentia atque confuſio, imò nonnunquam damnum non unum ſectatur,) admodum ſic eximerentur. Ipſi tandem Medici magnam antiquæ autoritatis ac libertatis partem hinc recuperarent: nec amplius adeò Diſpenſatoriorum arbitrio formulisq; inibi authentiſatis, (ſæpè non ſine multis curationis incommodis) alligarentur; ſed ad ſingulariora quoque ſeu ſelectiora quædam (ex alio capite petita, nec exotericorum præjudiciis vel abuſui indifferenter exponenda,) campo hîc longè liberiori excurrere poſſent. Præterea patentiſſimam nanciſcerentur viam ulterius in comptiorem Methodum; convenientioresq; remediorum modos inquirendi: Propriis non alienis ut hactenus oculis viderent; & propriis idque ſecurius quam alienis manibus tranſigerent, quod caput rei intimiorisq; Practices, * & (in præparatione ſua) indicibili ſæpè acceſſoriorum proportioni vel tractationi (non ſine dubiis indoctorum aberrationibus) expoſitum eſt. * Præterea haut adeo ſic (vulgari exprobratione) luerent, tanquam acceptum aut patratum, quod (cum vix obulos aliquot inde habuere,) Pharmacopolia abſumſerunt, aut peccarunt, Medicis itidem tum inſontibus. Nec opus foret per-multis, doctiſſimis quoque, (quod non ſine cordolio ſcribimus,) ut cum ſoſtra hodie quaſi nulla vel parciſſima, ſtipendia verò raro (quo antiquæ autoritatis tantùm quandam quaſi umbram tueantur,) ſufficientia ſunt; de privatis interdum quotis cum iis, qui olim pro ſervis, nunc pro dextra habentur, indecenter tranſigerent; aut (contra propriæ conſcientiæ teſtimonium,) è maledicta illa Vromantia lucellum quærere, vel quo nihil non egiſſe videantur, adhuc inconvenientiora nonnullibi tractare, de miſſo ſanguine quidpiam prædicere, aut ſupervacaneis viſitationibus ſemet & ægrotos aggravare cogerentur, ni fortè Dos, paterna hæreditas, aut exoterica rei familiaris ratio profeſſionis ſuſtentationem levet, &c.* Quæ tertia diſſertatione fuſius expendemus.

Sunt equidem nonnulla, quæ nobis quæſitoque hic noſtro compendio opponi queant: ſed iſtis ſeu Exemplis, ſeu minoris momenti inconvenientiis, in ſpeciali nunc ſingulorum Poſtulatorum pertractatione convenientius reſpondebimus. *De cætero, quantum ea Medicos quidem concernunt, is qui gratioſi ſaltem titulum expendit, ſic in omnibus prompte ſe gerit, geretq; ſemper, ne diſſentientes quandocunque tandem inveniant, de quo in uno forſan alterove commate, (quæ magno numero vulgatis in conſuetudinibus merito taxavimus,) jure & citra calumniam conqueri poſſint.* Perſequamur itaque inſtitutum noſtrum, & quid circa ſingula hactenus obſervaverimus aut opinemur, ingenuè proponemus. Hauriat inde ſuo vaſe quilibet, quantum placuerit, aut ex uſu conditioni Diſtrictuique ſuo fore putarit; nam ut Theologi (ſed alio in ſenſu) loquuntur:

Conſilia ſaltem ſunt, non Præcepta.

DIS-

Library of the

DISSERTATIO I.

De Remediorum Selectu, ſelectorum ſufficiente Præparatione, ac Myrothecii contractioris conſtitutione.

PAulò ante notavimus, quod Materia Medica, Pharmacopoliis, (per invectas conſuetudines, ac toties variata Diſpenſatoria) hodieque injuncta ſeu propoſita, indefinitis ferè ſupervacaneis, (ut compendiosè loquamur,) exundet: exuberantia quoque illa, citra ullum reale commodum, quam plurima incommoda, comparantibus ſcilicet ſuperfluos labores & expenſas, Medicis in delectu penè confuſionem, Ægrotis, (ceu in quos faba tandem cuditur,) quo expenſæ redeant, mercimoniaque (qualia qualia) denuò diſtrahantur, damnum non unum in burſa vel ſanitate, præter ullam neceſſitatem creet. Advertimus præterea illam ſuperfluitatem non ſolùm in antiquiori congerie, è Græcorum Arabumque commendationibus, ſubſequorum credulitate, vel negotioſitate, Mercatorum relationibus, Magnatum affluentiis, &c. natâ; verùm etiam in plerisque recentioribus permutationibus, ſubſtitutionibus, correctionibus, abbreviationibus & aliis, (exceſſivis ſæpè circa hæc) curioſitatibus undiquaque inveniri. Notavimus ſimiliter, quod ejuscemodi cumulus, ceu laudabiliter alicubi decurtari cœptus eſt, ita penitus adhuc præcidi, ſique verum fateri voluerimus, duo, tria vel plura adhuc (in inſtructiori ſcil. Pharmacopolio) Millia illa, ad Centenarium fortè vel unicum, aut ad ſingulorum duodecimam vigeſimamve partem commodè reduci poſſint; ac jure meritò (tanto ſubterverſantium emolumento) debeant.

Dum autem iſti Contractioni ſtudemus, & qui per pauciſſima quidem, at ſelectiora Euporiſta, (circumſpectè ſolùm exhibita,) cu-

rabile quodvis facillimè, & æquè feliciter, ac per paſſivam (in Pharmacopoliis aut formulis) remediorum conflugem, profuſosque alios pro more modos aut abſtruſiſſima nonnullorum Secreta, curari queat oſtendimus; * neutiquam hinc Polychreſtorum empirico penitus abuſui patrocinamur. * Nec dum tot, (in eadem Appropriatorum vel Symbolizantium claſſe) Decades, tantùm pro theoreticis nonnullis (in Muſeo natis) compoſitionum legibus conquiſitas, aut in tralatitiarum Formularum, * ſeſquipedaliumve quorundam Receptarum complementum imperatas expungimus; * unicum ſaltem aliquod (ſimplex aut compoſitum,) in quovis genere ſtatuminatum ſeu canonizatum volumus: una quaſi fidelia omnes parietes dealbaturi: Qui pro notabiliorum (in affectibus ac individuis) circumſtantiarum ratione, variatione quadam medicamentorum opus eſſe oppido ſcimus: eam ipſam tamen in potioribus aliquot, (citra catalogum à tergo quoque ſcriptum) nihilominus (quantum quidem hæc rerum naturalium obſcuritas permittit,) largiterque inveniri, experientia diuturna confirmati ſcimus. *Nam qui præterea, ad neglectas quoque vel indicibiles iſtorum circumſtantias, in Muſeo ſe ad ſuperſtitionem usque extendit; videat, ne cum ad executionem ratiociniorum veniendum, & imprimis abſentibus, minus notis, delicatis aut tenerioribus Medicinà facienda eſt, tota ſpeculationum ſtrues in Praxi collabatur; * vel ne quidem in Myriade medica minum reſpondentem ſufficientiam inveniat.

Sic porrò, dum parabiliorum notiorumque tantum Syllogen hîc ſiſtimus, Arcana verſatiorum neutiquam hinc præcipitanter elevamus; qui hujuscemodi (incipientium ſaltem aut hæſitantium cauſa) Selectis, alia quoque ipſimet, pro re nata domi nonnunquam ſubſtituimus; & adhuc commodiora ab aliis, pro conſuetudinis, experientiæ, vel locorum ratione, ſecundùm intentiones noſtras, pari libertate nunc aut olim ſurrogata ſuſpiciemus. Schema ſaltem hîc proponitur, cui ſecurè quidem aliquis tantisper acquieſcere, hinc inde tamen nihilominus quidpiam, pro re nata, detrahere vel immutare poterit. * Quanquam profectò Secretorum ſat & ſuper habeat, * quisquis vulgatiora quoque, experientia confirmata,

(pru-

(prudenter tantum & circumſpectè,) *privatim exhibet.* Et detecta tandem iſta Eleuſina ſacra, plerunque poſtmodum idem, aut æque notum, ſæpè deterius aut infidum, (cum divulgatione famam atque fidem perdens,) vel levem ſaltem Proceſsûs variationem, (ſub fundamentali nihilominus convenientiâ) oſtendunt.

De cætero ſingula, quæ noſtræ nunc conſiderationis ſunt, bonâ fide perpendemus: non per conjecturas, verùm certâ circa quævis experientiâ: liberè tamen in Republ. liberâ; ſed ingenuè & citra cujuſpiam traductionem. * Atque hinc nec Autorum nomen libelloſque ſpeciatim allegabimus: * ne ſicubi horum quidpiam, (uti homines ſumus,) minus propoſito noſtro commodum, vel ex adverſo præ aliis aptius viſum fuerit, hìc (more nunc perfrequenti) laudare alios quo ſimiliter laudemur; illic verò contentiones & laureolam vel è muſtaceo quærere videamur: ab utroque profectò alieniſſimi. Qui parum in autorum lectione verſatus fuerit, ſententiam noſtram & quò (cum veniæ tamen honoriſque perpetuâ præfatione,) collimemus, haud difficulter aſſequetur.

Ut itaque propoſitum nobis luſtrum, à generalioribus ad ſpecialia ritè pergentes, perſequamur: cui bono primùm tot *Exotica?* quorum æquipollentia (nî validiora ſæpè,) paſſim nobis præ foribus naſcuntur; viribus integris facilique precio ubivis habenda; artis inſuper beneficio, (ſicubi heterogenei quid inibi, vel vis diſperſa reperitur,) diverſimodè depuranda, exaltanda, concentranda. Tot porro peregrini hujus generis, nominetenus ſaltem nota, in rei verò veritate, quamvis orbe probe perluſtrato, * adhucdum incerta, proſapiam mentita, ſuſpecta, mangoniis diverſimodè, nec raro ſitu ſentinaque corrupta, * &c. quibus tamen ſumptus atque ſanitas, imprimis ditiorum, (ita volentium,) aut per nonnullorum oſtentationem, indies (nec impune ſemper) exponuntur.

Sunt equidem aliquot, v. g. *Purgantia* quædam (ratione ſoli mitiora, vel reſpectu molis commodiora;) *Aromatica* nonnulla, (nunc aliàs vulgatiſſima, & quaſi culinaria,) *aliqua inſuper (re effectuque) ſingularia, quæ ſuum* (in contractiori quoque Praxi) locum meritò, ſed citra conſuetam hactenus dilapidationem, tuentur. Et qui *nuper in*

in univerſum omnibus domeſtica ſua ſubſtituere conati ſunt, ingenii potiùs acumen aut conjecturas, quam ſeriam experientiam practicam oſtenderunt.

Quæ verò præterea ſeu ſuperioribus ſeculis exterorum exemplum, aut meliorum defectus, ſeu ſequioribus hisce nimia quorundam curioſitas, credulitas, peregrinitatis ſtudium, Chimiæ neglectus, &c. ſuperinduxit, & incircumciſo quoque ſelectu adhuc dum ſervat; næ longè convenientiùs regionibus autoribusque ſuis, aut Doctorum muſeis relinquerentur, quam publicis ſtatim aut impoſterum deſtinarentur uſibus.

* Sic in *Vernaculorum* hodièque (per quotidianos experimentorum acceſſus) infinito cumulo, cui bono tot ſub uno genere *ſymbolizantia** ? cum pauca vel inter aliquot imbellia unicum alterumve generoſiùs ſufficeret: * Tot hac tempeſtate ferè *exoleta*, * quamvis viribus quibusdam haut adeò deſtituta: * tot planè (in ſua claſſe,) *inefficacia*, vel modernarum nonnunquam (in diverſis affectibus) circumſtantiarum reſpectu nimis imbecillia: * tot odore, ſapore moleve præter rem *abominabilia*: * tot jactata *Specifica & planè ſingularia*; notiſſimis tamen, cum ad examen ventum eſt, cedentia; * tot curioſiorum vel præjudiciis occupatorum *minutiæ*: * ejusdem ſimplicis tres, quatuor, quinque ſpecies ſupervacaneæ; vel colore tantum figurave extus, intus parum aut nihil differentes: ejusdem ſimplicis ſingulæ partes, (folia, flores, ſemina, radices, &c.) ſub ſpecie ac ſpe parilis effectus, qui tamen ſæpè diverſiſſimus eſt, aut penitus contrarius: * tot exiccata, quorum vires recentibus tantum conſtant, &c.*

*Et quo utriusque generis Præparata, (vulgò ſpecioſiùs quam veriùs ſic dicta, & pridem ab aliis ex parte ſatis traducta) ſimiliter excutiamus: * cui bono adhucdum hinc inde ſervantur, & à ſcientibus etiam, ſaltem conſuetudinis complendæ cauſa nonnunquam imperantur tot *pota*, *nutrita*, *uſta*, *toſta*, *cocta*, *macerata* ? * quæ mitiſſima innoxiaque vulgus quoque novit; quæ per ſe & nil paſſa, ſatis efficacia deprehenduntur; * per iſtas autem vexationes vires magnam partem exuunt; aut ſi quidpiam fuerit reliqui, (uti quibusdam denegari

gari nequit,) uſitatioribus tamen hodie, gratioribus, præſentioribusque meritò cedunt*: quæ revera *per infuſiones* exhauſta potiori parte, *ſolùm debilitantur*, * aut ſimplici ſaltem *pulveriſatione*, *vel mucilaginis cujusdam agglutinatione ſuperficietenus*, aut nil minus quam corriguntur:* quæ *per Inſolationes* fruſtrà debilitantur; * vel *per Inſuccationes* acceſſoriis (ex tempore plerunque commodius adjiciendis,) nequicquam obruuntur, &c.

Oſtracoderma, Marina, aliaque hîs affinia, [communiſſimè Præcipitantia, id eſt abſorbendo vel invertendo diverſimode, quaſi mechanice conferentia] *Præparata*, equidem ſunt præſtantiſsima; & quicquid ſuperioribus annis nimiùm chimici jactitarint,* cunctis horum [plumoſis etiam, ſquammeis, butyraceis, aliiſque ſolubilioribus] Magiſteriis evidenter in ſuo genere præpollent: * ſane compluṛium morborum cauſas paulò penitius exigentibus, * & diverſam iſtorum ſolubilitatem, ſolutorumque diverſos ſimiliter ſapores * attendentibus, ſub accuratiori methodo, * privataque præſertim diſpenſatione *, forte quartam indicationem partem compendioſe explent: non tamen protinus numerosâ illa officinarum ſerie. Sufficiunt perpauca quædam, & omiſsis precioſioribus, parabiliora: ſive ſolitaria dentur; ſive Cinnabarinis, Antimonialibus, Martialibus, Opiatis, &c. exaltata. Prodigas cum aquis deſtillatis lævigationes [nam quod de marmore ſenſim accedit, parum & innoxium eſt,] alii notarunt. * Cui verò ſubtilior pulveriſatio non ſatisfacit, Elutriatio, (Metallicorum inſtar cum aqua ſimplici inſtituta) teneriores particulas, [quas alii è conchis radendo quærunt,] facilius præſtabit. * *Calcinationes* horum, ut & lapidoſorum duriorumque foſsilium, (ut plurimum deſtructoriæ;) Terrarum præterea ac Mineralium quorundam vulgares ſeu deprædatoriæ *Lotiones* aliàs pridem hinc, (ſed hodie dum* citra conſtantem ſequiorum obſervantiam) * ſunt expunctæ. * Et quamvis talium inſuccatio non inconſultum hodiè (pro Extractorum ſic exſiccatione & pulveriſatione) ſit inventum: cum tamen in aliis molem, in aliis colorem cum ſapore mutet, & acceſſoria alicubi facilius ſuperaddantur, alicubi interponantur, * contractior apparatus iſtis pariter in tantum carere poterit. * Nec

ipſæ (cum affinibus ſuis) *Gemmæ* cur huc tantis impenſis trahantur, videmus: non quidem ob Porphyrii acceſſum, *aut (evitabile ſane) æris inter tundendum conſortium; * vel ob adulterium falſationesque; *aut inſolubilitatem: (è chimicis obſervationibus ad ſtomachi liquationem tractam,) * ſed quia parabilioribus, e. g. Coralliis, Conchis, Terra Sigillata, Succino, Cervinis, Martialibus, Opiatis, &c. idem quod cariora illa ſpondent, ſecurius efficimus.

In *Compoſitis* eadem, nî major ferè deprehenditur exundantia permultis adhucdum inconvenientiis hinc inde complicata: ſeu ea ſpectamus, quæ *ſimplicibus accedunt propiùs*, & iis vel reſolutis vel exaltatis parantur: ſeu alterum iſtorum genus, revera *Compoſitis*, (i. e. invicem commixtis,) ac ſæpè *Decompoſitis* conſtans. *E priorum numero*, quidni deinceps undiquaque deleantur omnia principiò, quæ è prædictis ſupervacaneis, æquivalentibus, incertis, imbellibus, &c. quamvis legitimo aliàs proceſſu, inconſideratè tamen, (ſaltem ne vaſculorum & variationum finis ſit,) numeroſiſſimèque confiunt aut proponuntur? * Et quidni eoque magis faceſſant hinc*, quæ (numeroſiùs adhuc,) ob ſolam peculiaris cujusdam ſubtilitatis, gratiæ vel efficaciæ perſuaſionem, è ſimplicibus aliàs haut inutilibus, præpoſterè nihilominus, tædioſiſſimè, ſumtuoſiſſimè, citra debitam principiorum æſtimationem, aut præviam ſingulorum experientiam, vel neceſsitatem quandam, ſeu pridem inter notorios Chimicorum nonnullorum exceſſus ficta ſunt*, ſeu hodieque nonnullibi finguntur? * effectu poſtmodum naturæ prædeſtinationique ſimplicis reluctante*, vel in eundem ſcopum cum vulgatiſsimis quibusque tandem, * (ceu maniſeſtiſsima habemus in Antimonialibus, Mercurialibus, Solaribus, &c. exempla,) * recidente*, aut præter rem carè ſatis, (inter tot euporiſta) redimendo; * nec tanto, nec novo.

Sic porrò in altero fœcundiorique (maniſeſtiùs ſc.) *compoſitorum ſeu commixtorum genere*, cui bono tanta eorum ſeries, quæ licet genuinis compoſitionis legibus conformia videantur, * redundant tamen æquipollentium ſimpliciorum familiariorumque reſpectu? * Ceu pura puta ſimplicia, vilia quoque nil paſſa, vel mediocriter ſaltem ad ſanioris Chimiæ ductum præparata, indefinitis, (utut pompoſis)

hujus

hujus generis compoſitis longiſsimè præſtare, & in ejuſcemodi mixturis, *ut plurimum unicum ſaltem aut duo, perceptæ operationis fundamentum ſuſtinere, *ideoque ſolitarie quoque data idem ſæpenumero efficere, reliqua verò pro forma ſaltem ſuperaddi, paſsive cernimus. * Cui bono tot compoſitiones *actu & in promptu continuo ſervantur*, quæ longè conſultius, & magno ſumptuum, laborum vaſculorumque compendio, ſecundum diverſam circumſtantiarum rationem ex tempore conficerent? * Cui bono tot *ejusdem planè ſpeciei, conſiſtentiæ, intentionis & effectus* remedia, titulo ſaltem, vel autoris nomine, aut parumper ſolum variato ingredientium ordine vel pondere, aut vili quodam ſupervacaneoque acceſſorio inter ſe differentia? quo ſcilicet tot Apoplecticis, tot Stycticis, &c. in eadem officina proſtantibus, ea inſtructior videatur. * Cui bono hodieque reponuntur aut proponuntur tot *ingratiſſimæ Miſcellæ*? * Sapore odoreque confuſaneo & nauſeabundo, * imprimis autem abominabili mole (præter omnem neceſſitatem) aliàs languentem ſtomachum amplius moleſtantes, & in lucta ſua naturam perturbantes. * Sunt equidem in ſelectioribus quoque Tincturæ, Spiritus, Salia, &c. adverſi quid olentia vel ſapientia: Verum exiguas horum doſes facile commendat inſuper domeſticum vehiculum; in quo profecto libentius aſſumuntur guttæ quædam, quam ignoti liquaminis (deſides ſæpe) cyathi. Et ſi Decoctis vel Infuſis omnino nonnunquam opus eſt, *uti pro certis interdum circumſtantiis in pectoralibus & vulnerariis dilutiora hæc contractioribus doſibus commodiora deprehenduntur,) * ſic quoque ſe gerit exercitatus, & non ſolum nominis adſcriptitiique effectus, ſed etiam odoris, ſaporis, ponderis, colorisque ſuorum ſimplicium probe gnarus Medicus; * ne per inconſideratam minus convenientium conſarcinationem *, remedium ipſa ægritudine moleſtius proveniat. * Qui vero adhuc dum alicubi, ſeu ſimplicitate, ſeu miſochimicorum aut Galeniſmum quaſi quendam data opera affectantium perſuaſione ducti, miſcellas qualesquales lubentius, quam comptiorem quandam medicinam, (venenum chimicum veriti) ſumunt, iis, donec frugibus repertis glandes faſtidire incipiant, hæc & ſequentia tantisper ſcripta nolumus. * Nam ſummatim, omnia

hinc merito delenda, aliterve complenda putamus, quæ vel nulla vel exigua ingredientium proportione, genuinorumve componendi præceptorum ratione habitâ, cœlum terræ, frigida calidis, humentia ſiccis, ſtringentia aperientibus atque purgantibus, aperitiva obſtruentibus, incerta vel imbellia (ſpecifici ſæpe vel raritatis titulo) probatis & præſentaneis, culinaria medicamentoſis, fera drasticaque (pari vel liberaliori nonnunquam pondere) debilibus atque benignis, precioſa viliſſimis, durabilia horariis, & brevi fatiſcentibus, vel corruptionem ſuam ſentientibus, amariſſima dulcibus, ſapores & odores nequicquam vitiantia guſtui olfactuique gratis, &c. citra ſolidam quandam (licet alicubi fictam) rationem, * & citra neceſſitatem aliquam, (ſæpenumero non ſine tacita vel manifeſta quoque repugnantia) invicem commixta hodieque perfrequenter oſtendunt: * ſive per manus hactenus tradita, & ob utentium conſuetudinem tantum non quaſi naturaliſata fuerint: ſive paſſim adhuc dum immutationis, correctionis, variationisve titulo è recentioribus analectis ſuperaddita vel ſubſtituta.

Atque quo generatim ſic hucusque recenſita magis illuſtrentur, *ſingulas potiorum Remediorum formulas* ſimiliter, annexâ breviter (retentionis hic vel manumiſſionis cauſa,) una alterave ſimul (è propriis obſervationibus) notâ perſequemur.

* Quod itaque inter ſicca, principio *Feculas* concernit; eas equidem haut exiget apparatus contractior. * Non quod in univerſum omnes ſimpliciter ſint effœtæ: * (nam acriorum radicum ſuæ, ſuperſtites quasdam vires experienti monſtrant:) * ſed quia aliquæ quidem juſto ſunt curioſiores; plerarumque vero loco præſentiora, (ſique diffuſam iſtarum molem ſpectes,) commodiora dantur Succedanea: * & ſi præciſe quidpiam hujus ſortis vegetabilium requireretur, * ſimplex mitiorum Pulvis efficacior, acriorum verò (neceſſario prius hinc parum alternandorum,) parabilior eſt. *

Ita nec *Magiſteria vegetabilium non reſinoſa* neceſſitas quædam hic requirit. Simplicibus ſane ſuis ut plurimum inferiora, mole nihilominus diffuſiſſima, nec ſi cum Alumine præcipitata fuerint, (ceu alibi notavimus) * terræ ejus adeò expertia deprehenduntur.

* *Re-*

* *Reſinoſorum* autem, è fixioribus (Purgantibus vel etiam Alterantibus convenientioribus) ſimpliciter ſaltem paratorum unum alterumve ſufficiet. * Nam qui pro *majori Magiſterii copia* Spiritui vini ſal vel oleum Tartari addiderit, magnam partem aut totum diſperdet, * etiam cum Acidis inſtituta poſtmodum præcipitatione. * Modus exhibendi notus: & in ſicciori forma competentibus equidem prius probe dilatanda ſunt: in ardenti vero ſpiritu (inſtar Eſſentiæ) ritè diſſoluta dataque *Purgantia, ferè duplo plus operantur.* Ex *Aromaticis autem conſimilibusq; volatilioribus*, (plerumque parce ſatis, nec citra gummeæ ſubtilioris ve partis elutriationem) * collecta ejuscemodi Magiſteria reſinoſa, quidni curioſioribus (ſpirituoſa talium vel ſulphurea parte, ſiquidem omnino opus fuerit, contenti, hinc remittemus? *

* Et cui bono cuncta *Animatorum Marinorumque Magiſteria*? * *Vulgaria* ſane, per oleum Tartari præcipitata, quamvis non quidem in Acidis, in urinoſis tamen Spiritibus * quadantenus iterum ſint ſolubilia; & quamvis ſeu ob ſolventis ac præcipitantis combinationem, (ut in Metallicis nonnullis,) ſeu ob ſingularem, nec vulgaribus ſolutionibus comparandam ſtomachi liquationem nativæ virtutis quidpiam exerant, & præcipuè quæſitam inibi diaphoreſin vel diureſin aliqualiter adhuc moliantur: nihilominus ſuorum * ſimplicium vires maximam partem neutiquam attingunt, * tantum abeſt, ut alia parabiliora polychreſta ſuperent. * *Nitroſa* Animatorum nonnullorum (*per abſtractionem*) ſpecioſiora, & in ſe bona ſunt; * Diaphoretica ut plurimum, vel etiam (pro ſubjecti ratione) Diuretica: leviſſima tamen & ingentis molis: ut contractiores, æquipollentes vel prævalentes doſes infra, in originalibus ſuis, aliisque præſentioribus quivis facile inveniat, * (ni forte pro infantibus unum, ad granulares doſes, vel in emulſionum ſimiles Liquores ſervare placuerit,) * *Secretiora tandem* pleraque licet per diverſa menſtrua modosque *varie ſplendeant*, * *promptius ve liqueſcant*; crudorum tamen ſuorum ſimplicium invertendi vel abſorbendi vim nullatenus attingunt: quod autem in ſui generis alteratione, adſtrictione, deterſione, vel reſolutione, (per acceſſoriorum combinationem ita diſpoſita vel

fortificata,) præſtant; id forſitan conſultius Tincturarum vel Eſſentiarum forma habebitur; citra tantam pulverum multiplicationem; * quandoquidem aliàs compluribus ſapor prætet neceſſitatem adverſior, & vix declinabilis (vel in futuro tandem) hinc exurgit: e.gr. Magiſteriis plumoſis vitriolatis, ingratè ſtipticus; * Solutionibus cum ſpiritu æruginis ſimplici vel ſulphurato, ſemivenereus. Ut taceamus per vulgatiſſimos Proceſſus ut plurimum ſoluto præcipitatoque ſimplici, Contraria planè naturæ ac prædeſtinationi ejus inconſideratè affricari: * v.g. Diaphoretico adſtringentes particulas, ſtringendo roborantibus aperientes, &c. *

* Cui bono tandem *tot Mineralium ac Metallicorum magiſteria*; * imprimis autem tot ac tantæ eorum *Variationes?* * Licèt enim uſitatiorum menſtruorum ſubactionibus minus in ſuo genere ſubjecta videantur; * & varias ſolum, ſæpeque mirandas mutationes inde ſubeant, * quo permultorum præſentaneus, cum exigua ſimul jucundaque doſi, oboritur effectus: Is ipſe tamen paulo hic verſatioribus etiam in pauciſſimis, * ad ſummum forſitan quinque vel ſex hujus generis Pulveribus, * affinibusque præcipitatis, Crocis, calcibus, &c. (ſimpliciſſimè tantum præparatis,) reperitur largiter: * nec opus eſt, ut ejuſcemodi producta, eorumque æquè ac tot Florum Sublimatorumque variationes, * ut plurimùm ab antiquiorum Monachorum aliorumve Deſtillatorum orco tacite revocatæ, vel parum ſaltem, (inter fruſtraneas ſæpe numero ambages, interpolatæ, aliove ſolum nomine, titulo coloreque (maximam partem adſcititio,) veſtitæ, vel exotericis tantùm circumſtantiis differentes, intus verò penitus coincidentes, tot laboribus atque impenſis ſic coacerventur, aut (inſtructiori ſc. inde) Pharmacopolio, non ſine maxima noſtrorum, præſertim Tyronum, (aliàs nil niſi ſecreta hodie conquirentium,) confuſione, ſtatim obtrudantur.

* Cui bono tanta *Salium vegetabilium fixorum* ſeries *, etiam Adſtringentium, Refrigerantium, Aromaticorum, aliorumque (profecto hic ineptiorum) proventu nonnullibi aucta. Productionis modum, (ex eſſentialibus,) equidem in ſuo precio, donec ignis natura clariùs detegatur, tantiſper relinquimus: * & multa inter ſe non ſolùm

lùm copiâ, coagulo, figuratione, verùm etiam effectu quadantenus hinc differunt. * Requiſita tamen Alcalium adaptatio vel prædeſtinatio * nihilominus ultra duo diaphoretica & diuretica,* (præſertim in ea Nitri, eò variè facileque diſponendi parabilitate) * vix ac ne vix quidem requirit.* Ceu aliàs laborum minus prodigi ſolitariè cuidam * *Catholico*, è ſymbolizantibus aliquot aperitivis ac ſudoriferis junctim confecto, æquè feliciter acquieſcunt. * Porro verò, qui hocce remedii genus (ſecundum enchiriſes, aliis hactenus ſufficienter traditas, paratum, * *ſimpliciter ſic*, *& citra repetitas fuſiones* *, (re vera deprædatorias,) aſſervare voluerit, haud inconſultè forſan (ob varios indicationum ſcopos,) fecerit. * Nec tamen, qui ad liquabilitatem eo magis impediendam, * ſulphuris pulveriſati v.g. cochlearia aliquot flagrantibus herbis inſpergit potius, quam ſuper ſal jam confectum comburit *, haud protinus *Diaphoreticam talium vim*, (ceu alibi quoque monuimus,) *pervertet*: * quamvis ſal oppido hinc aliquantum ligatum vel alteratum * adeoque (loco lixivialis ſaporis) potius amaraſcens, admixtosque ſalis Armoniaci flores (ſecus ac purum Alcali facit,) perferens exeat. * Qui denique ſpecialiùs, in certas circumſtantias, Alcali ſuum *per ſenſibiliora additamenta* determinare intendet, * per nos equidem, (v.g.) aliquod, magis Diaphoreticum,* *Nitra ſpiritu vel* (profecto hic innocenti) *Aqua forti*, pro more ſaturare poterit.* Nec tamen *nitroſum hoc coagulum* * indicationibus, purè lixivioſum ſal potius exigentibus, ſemper convenit: * nec ex adverſo cum nonnullis, (*Regenerationes Nitri* tradentibus,) communis Nitri loco ſimpliciter æſtimari poteſt; aliud vel ſolis vaſis ſtanneis, (ſi diverſus operandi in medicina modus deforet,) teſtantibus, *inter exhalandum enormiter hinc (ab uſuali vero Nitro neutiquam) denigratis*. * Nihilominus facilior præſentiorque eſt hujuſcemodi ligatio ſeu ſaturatio, quam quæ (*Oxyſalis diaphoretici* cujusdam exemplo) cum Aceto deſtillato confit. * Uti ſi (pro diureſi quoque) ſimilem, *ſalis alicujus & Aceti deſtillati combinationem* quis quærit, ſolus terræ foliatæ liquor, (alias polychreſtus,) inſtar omnium largiter ſatisfacit * Saturatio verò cum Salis ſpiritu, nonnullis eodem fine inſtituta, inter tot acceptiora Diuretica profectò nil ſingulare, * & ſalinam

nam ſolùm maſſam promit, quovis culinario * (ceu etiam de ſpiritus ſalis Ammoniaci, cum ſale Tartari deſtillati reſiduo alibi notavimus,)* acriorem. *Alcali* denique quoddam ſeorſim (alterationis ac roborationis cauſa) * per *Vitrioli ſpiritum*, ſed copioſe, *(ne tantùm Tartari Vitriolati ſimile quid exeat,) * *affuſum acidulatum*, *in contractiori hoc adparatu vel ſolum Nitrum vitriolatum noſtrum ſupplebit: * aut extemporanea quaſi nonnullorum * nec inefficax *Mixtura alterans*, quæ ſale quodam diaphoretico, v. gr. abſinthii, carduibenedicti &c. in Aqua deſtillata ſoluto, * & ſpiritus Vitrioli ſ. q. exaſperato conſtat. *

* Nec *Eſſentialia* porro *vegetabilium ſalia* * (ſuperioribus annis ſatis hyperbolicè deprædicata,)* ulla requirit neceſſitas. * *Nitriformibus* ſanè, non quidem, (ſi ritè, quamvis tædioſiùs, ex uno pluribusve ſymbolizantibus ſimplicibus parentur,) inelegantibus, tot nihilominus ſudorifera & detergentia parabiliora æquipollent. *E Tartareis* autem *Acida illa cryſtallina*, ſponte in condenſatioribus ſui generis ſuccis concreta, * nulla ſpecialis obſervatio ſupra communium cryſtallorum Tartari contubernium uſquedum magnopere extulit. * Nec in *Bolaribus* vel *Arenoſis* ſedimentis, uti talia in inſpiſſatis quorundam diaphoreticorum, * vulnerariorum, diureticorumve ſuccis vel decoctis,* nonnunquam etiam per accidens, (ob neglectas pro nitriformium conquiſitione enchiriſes,) ſubſident quidpiam tantopere Bezoarticum vel Diureticum * (uti nos quidem aliqua tentavimus) invenire potuimus *.

* *E volatilium vero vegetabilium ſalium* cenſu ſuffecerit intentioni noſtræ vel unicum ac parabilius; * ſed congrue * (inter tot hactenus proceſſus, parum vel nil, aut inverſum potius quidpiam, poſt varios labores tandem relinquentes, *) paratum: * idque forſan commodiſſimè *liquidâ ſeu ſpiritus* (uti vocant,) conſiſtentia. * Nam ſolitaria quidem modo pro magna ſui parte diſparent, modo in ſeipſis ſaltem liqueſcunt, & ægrè utrinque diſpenſantur: * per Salis autem vel Vitrioli ſpiritum qualitercunque ligata, * (licet inſigni deobſtruendi ac detergendi facultate ſic quoque polleant,) à nativa tamen & nonnunquam expetita hic ſimplicitate, ad *Ammoniacalem*

quaſi

quaſi naturam & ſaturationem, (ceu quoque in Diſſ. de Volat. ſalis Tart notavimus,) vertuntur; *, nec adhærens empyreuma inſolidum ita deponunt.*

Inter *Volatilia regni animalis Salia*,* cum ſpecificas (quamvis nonnullis adhuc præſuppoſitas) vires Vulcanus oppidò præcidat vel alteret,* nobis ſimiliter ſatisfacient forſitan duo ſaltem, & præter propter. Eaque pariter *liquidè potiùs*, tanquam aſſervatu ac diſpenſatu commodiori conſiſtentiâ; * *in proprio ſcilicet ſpiritu ſive liquore*, (cum aliquota ſpiritûs vini parte, ſuper cineres vel alcali quoddam pro more, rectificato) diſſoluta; * miſſis ſic tot tædioſis, nec parum diſperdentibus (pro rectificatione) *ſublimationibus*,* ſupervacaneisve *prius Fixatorum* (per ſuperadditum poſtmodo ſal Tartari,) *reſuſcitationibus*; imo (ni certis planè de cauſis compoſitum aut mage portatile quidpiam hinc expetatur,) ipſis *Fixationibus*, * diverſimode pridem per Aceta tum vegetabilia tum mineralia inſtitutis.*

Fixa Animatorum ſalia partim mediocris ſaltem è plerisque, non ſine tædio, (ni mangonium accedat,) proventus; * partim exiguus (ſi inter tot præſentiora euporiſta ſpecifici quid quæritur,) effectus * eo magis à ſelectu noſtro ſecludit.

Nec in *Marinorum ac Mineralium quorundam Cremore calciformi*, (qui ſcilicet ex uſtulatis & aqua ſimplici poſtmodum perfuſis ſimplicibus, æquè ac olim *è calce viva communi*, nonnullis deſuper colligitur) * peculiare quidpiam invenimus, quod huc conferri mereatur.* Certè, quoad ipſas, (vulgò ita dictas,) *Solutiones*, * diffuſior quoque Praxis haud ultra duas hac tempeſtate exigit: * licet omnis iſtarum ſeries *plane conformi nobis ſimplicibusque menſtruo parata fuerit*: quo reliquos vulgatioresque proceſſus eorumque variationes, * per immerentium *torturas & calcinationes, aut menſtrua penitus adverſa* procuratas, * pridemque ſatis traductas, eò confidentiùs tandem hinc expungemus. * Quod autem his nonnulli ſuperioribus annis *Solutiones marinorum & oſtracodermorum cum Aceto deſtillato* factas tanquam corroſivas, (ob abuſus noxas) annumerarint, conſtat quidem: * eo ipſo tamen ſuasmet & aliorum, eodem interveniente præparatas *Tincturas*, * (hactenus innocentes,) & ex parte ipſamet ſolubilia per

ſpiritum æruginis Magiſteria eidem notæ immerenter involverunt.*

Elæoſacchara, ut portatilia nec magnatum Myrotheciis interdum incommoda ſint; noſtræ tamen intentioni & repoſituræ, *(ni forſitan quaſi pro ſuperpondio unicum aliquod Diaromaticum compoſitum placuerit)* parum quadrant. Molem ſanè tantùm, (aliis pulveribus adjecta) nequicquam augent: limpidis vehiculis ſoluta, liberatum & utplurimum inſtar telæ ſupernatans oleum poſtliminio oſtendunt: per ſe incommodè diſpenſantur; ſi quibusdam remediorum formulis adjicienda fuerint, haud difficulter tunc conſiunt recentia: & ſanè oleum deſtillatum quodvis parili facilitate permultis compoſitis competentibus vel ex tempore miſcetur; aut eodem loculo, qui penetrantiores aut corroſivos liquores ſervat, ſecurè cuſtoditur.

*De *ſpecierum ac Pulverum officinalium* inconcinna profuſiſſimaque (precioſorum cum viliſſimis, durabiliorum cum fatiſcentibus, &c.) compoſitione, * aliorum quoque querelas, * & quæ ſupra de nimietate ipſa (per ſubſtituta hodieque magis adhuc excreſcente,) adduximus, hic non repetemus.* Fallimur autem, an (uti experientia confirmati non fallimur;) totum hoc octo vel decem ad ſummum formulis, pro diſpenſationis ſcilicet facilitate, * aut ætatis vel affectuum (eas omninò præcipitationis vel inverſionis cauſa exigentium, vel alias admittentium) ratione, * ſecuriſſimè tranſigitur; * pauciſſima ſolummodo, ſemet inter ſe ferentia, durabilia, * & quoad ejus fieri poterit, * mole ſaporeque (tanquam potiſſimis vulgaris averſationis cauſis,) grata, proportionaliter miſcendo; * etiam citra præviarum extractionum *infuccationes*, aut *Pinguium* (*emulſorum vel contuſorum*) acceſſus, *ſaccharive*, (intus data opera corrumpendi) conditurae.* Reliquum non ſine magno ſumptuum, laborum, pyxidum & nauſeæ compendio, tota die, ſimpliciſſimis ſaltem, (præſertim vulgò dictis) Præparatis, aut extemporaneis, (dum opus eſt,) compoſitionibus; vel (ſiquidem tum perinde fuerit, quod tamen in quamplurimis morbis non ſemper eſt.) Liquidis æquivalentibus, convenientioribus aut gratioribus expedimus.

*Sic

* Sic è magna *Rotularum ac Tabularum* (*uſualium aut denuo variè propoſitarum*) ſerie, vix ultra *Arteriacas* forte quasdam, (variationis cauſa) comptior contractiorque praxis quidquam exigit; * indies pari felicitate, (ſique quotidianas ſacchari corruptelas earumque fructus ſpectamus,) majori ſecuritate acciſis genuinorum remediorum doſibus pueros fallens delicatulosque demulcens. * Accedit in *Purgantibus & Antelminthicis* draſticorum inæqualis interdum permixtio*; Mercurii dulcis in certis quandoque circumſtantiis ſuſpecta maſticatio; * numerus horum plerunquè magnus, majusve pondus, adverſus ſapor, aliæque difficilioris ingeſtionis cauſæ. * Circa Aromaticas verò aliàs notum eſt, quod vulgatis quibusque ni ſuperiores, certè pares, * curioſioribus autem, * (Extracta talium ſimplicium, utplurimum effœta ſuperaddentibus,) * neutiquam inferiores, quandocunque lubet, (extemporanea ſolùm ac perfunctoria* olei ſimplicis vel compoſiti, ſuper ſimplices aromatariorum *Manus Chriſti* illitione) * habeantur: * ſiquidem omnino res alia ratione compendioſiorique modo tranſigi nequeat. *

* *Confectiones communes & Candiſatæ*, *Conſervæ recentiorum ſiccæ*, (ſimplicis ſui pulvere plerunque debiliores,) * *Martii panes*, *Pantaleón*, & antiquariæ *Saponeæ*, *Confecturæque* reliquæ, Bellaria ſunt, hujus nec loci, nec ſelectûs. Et væ hecticis tabidisque, quando tandem ad ejuscemodi Refectiva, ſeſamo atque papavere ſparſa, pineis, piſtaciis & amygdalis, quoquo etiam modo comminutis*, turgentia,* vel ipſis ranarum, teſtudinum, cancrorumque carnibus farta damnantur. * Arentes hinc fauces (quamvis difficulter interdum,) lenitas vidimus; curatum neminem: * quin potius intenſiores inde depaſcentes febres, dejectum magis appetitum, feſtinatosque fluxus colliquativos. *

Trageæ groſſæ, etiam nunc *operoſiores*, ſimiliter ex eorum numero ſunt, quæ pro forma tantum aut ſuperpondii loco, ne nihil non egiſſe videamur, præſcribuntur; * vel (ſi quis omnino ciborum & aromatum ſaccharatorum miſcellæ magis, quam evidentiori debitoque tempore dato remedio confidat,) facili tunc negotio, *ad recentiorem imitationem*, * (at miſſis ambagibus ſupervacuisque ſumptibus,)

bus,) * quandocunque libet, conſiunt. * Ita quoque *Moſchardina*, vel eorum Analoga; * ſi palliativum topici mali maſticatorium, inter tot euporiſta ſimplicia, delicatulus quispiam expetat. * Cosmeticos *Moſchati vel medicati Saponis globulos*, præter paſſivè nunc venales, quænam Aula non novit? & quinam Medicus non novit commodiora ſalubrioraque ſæpe ſuccedanea? * Ejusdem ſortis, & (inter tantum Balſamorum, aliorumque convenientiorum odoriferorum congeriem) exoleta præterea fere ſunt *Poma ambræ*. * *Candelas pro fumo* inſtitoribus hodie; & ſpecioſiores contra ſubitanea, **Anfall=Kertzen/** etiam conchilus coralliſque conſperſas,) medicaſtris relinquamus. * Uti quoque reliquorum *Sief ac Trochiſcorum*, (niſi *ſublinguales in Peſte* forſitan excipientur,) pagmenta, jam pridem ab exercitatioribus inter ſupervacanea,* (quo nec *Paſtas pro ſuffumigiis*, licet inter comburendum aliquanto renitentiores, exemerimus,) * relata ſunt. *

* Et cui bono etiamnum tot *Pilularum Purgantium maſſæ*, (tum ſecundum conſuetas formulas, tum ſecundum ſuperinductas interpolationes, correctiones, & ſurrogationes) paſſim aſſervantur, * aut per inanes inter ſe commiſtiones, acceſſoriorumve ſupervacaneorum adjectiones imperantur, vel multiplicantur? * dum duo præter propter Maſſæ, * è vegetioribus (in ſuo genere) minoriſque molis aliquot ingredientibus, * ſimpliciſſime (debita tamen reſinoſorum dilatatione compoſitæ, totum hoc negotium expediunt: * & in rei veritate plerorumque Chiragogorum ſeu Dirigentium, Corrigentium, &c. additiones, * (quo ſcilicet Cephalicæ, Stomachicæ, Arthriticæ, Lucis, Phlegmagogæ, Cholagogæ, Melanagogæ, Catholicæ, Panchymagogæ &c. exeant,) infirmo talo perſuaſionibusque nonnullis maximam partem innituntur; nequicquam nihilominus hinc aucto non ſolùm Maſſarum, ſed etiam ipſarum Pilularum in quavis doſi numero; * ut è fruſtranea mole 20. ſæpè vel 30. majuſculæ quoque formentur; * cum ægre tamen hodie vix novem aut undecim etiam mediocres, deglutiantur. * *E Laxativis* pariter per tot variationes, additiones, inventiones, æmulationes, &c. ad nauſeam usque multiplicatis, * vel unica forſan ſimpliciſſimaque compoſitio, in omne quod inde quæritur, ſuffecerit: * ceu infra de purgantibus diffuſius oſten-

oſtendemus. *Alterantes, Martiales, Hyſterica, Anodyna &c.* quando certis de cauſſis exiguntur, nec res per (ejusdem generis) Liquores, pulveres &c. tranſigi poterit, * alias facillimè vel ex tempore, pro circumſtantiarum ratione, citra vanam talium aſſervationem efformantur. *

Cui porro bono tot *Electuaria*? cum noſtrates in plerisque tractibus *, (ni propter conſuetudinem *Theriacale* quoddam excipias,) * reliquas hujus generis, (ut plurimum, vel mole ſaltem ingratas) Miſcellas, *vulgares ac correctiores*, tanquam manducum horreant: * cum *Lenientium*, pulpis ſaccharoque turgentium, incommoda (in permultis affectibus, in effectûs tarditate vel fruſtratione, &c.) alias notoria ſint; * tutioribusque & acceptioribus idem nunc obtineatur: * *Elective verò purgans, ſeu Bolus*, quandocunque libet, loco tot horribilium aut tantum ſupervacuorum magmatum habeatur * ſimultaneâ ſaltim gratioris cujusdam Cathartici, & conſervæ, (roſarum) aut domeſticæ ſapæ inter ſe mixtura. Qua ratione quoque *Alterans* aliquod, *Hepaticum*, *Stomachicum*, *&c.* (ſiquidem præ Tincturis aliisque commodioribus remediis, omnino delicatulus ſc. quispiam voluerit,) nunquam non conſequemur. Ut proin totam hanc congeriem, (præter aliquod *Alexipharmacum*) non immeritò rem ſuam ſibi habere jubeamus.

* Ita nec ullo *Loch* ſano inſanove, nec alia *Eclegmatum antiquorum vel recentiorum* ſpecie, * (ſeorſim repoſita,) ſelectus noſter indiget. Quippe, ceu lentæ moderatæque Arteriacorum deglutitiones ad vaſorum excretoriorum orificia laryngisque confinia demulcenda, humectanda vel extergenda, adeoque ad tuſſim varieformiter hinc oriundam aliave defluxionum incommoda lenienda equidem ſunt admodum proficuæ; * (ſive de cætero quidpiam inde profundius deſcendat, ſive non;) * ita Linctus quoque hunc in finem præſentanei, jucundi facilesque, quandocunque opus fuerit, promptè conſiunt, perfunctoria ſolum Extractorum, Eſſentiarum, Tincturarum, * inter ſe & cum *Sacchari* (ſeorſim ac ſimpliciſſimè, complures tamen in uſus) *Sirupiſati* mixtura; * ſine vel cum competentibus etiam acceptioribusque pulveribus.

* Cui bono tot *Conſerva*, *&* (effœta, vel ſi muriam propriam reddas, maximam partem ingratiora hinc) *Condita*, * negotioſioribus

mulierculis aptiora? * Efficax Medicina horum pauciſſimis, & vel ſoli forte *Roſarum (quarum libet) conſervæ*, * pro vehiculo vel additamentorum incorporatione, ſecurè acquieſcit.

* Nec ſi rem paulo curatius expendimus, ullo *Siruporum*, *Rob*, *Mivarum*, *Mellium medicatorum*, *Oxyſaccharorum*, *Oxymelitium &c. uſualium*, *vulgarium* aut (pro majori virium conſervatione vel ſpecioſitate) *Correctiorum* tantopere indiget: * cum tot non dicimus æquipollentia, ſed præſentiora commodioraque paſſim nunc extent, ſemet parabilitate ſimul & contractioris doſis gratiâ nemini non commendantia: * cum porro, (ſiquidem alicubi ſirupale remedium omnino requiritur,) prompta ſeu extemporanea competentium Extractorum, Eſſentiarum Tincturarumque dulcoratione vel dilatatione (per adjectum Saccharum ſeorſim ad ſirupi formam ſimpliciſſime coctum, aut mel purius vel pro lubitu ad odoris qualemcunque obliterationem recoctum, * vel paſſularum eſſentiam &c.) ejuscemodi conſiſtentia, quandocunque libet, obtineatur: * quæ denique (numero forte tria vel quatuor,) * ſub alia ferè formâ, * *condenſatiora ſcilicet colorem, liquidiora verò*, (ſub concepta fermentatione) *ſaporem aliquantum* mutant, adeoque *ſirupalem in ſpecie conſiſtentiam* hinc requirere videntur, etiam citra hujuscemodi lenocinia nihilo deteriora ſint, * nec conſervatoria talium enchiriſi penitus deſtituantur, uti nec æquivalentibus ſuis ſuccedaneis; * tanquam aliàs ſelectui huic noſtro haut abſolutè neceſſaria.

* Sic, quamvis *Extracta* quædam, è ſimplicibus aliquot polychreſtis, extractioni revera ſubjectis, * ac parum inter adæquati Menſtrui divaporationem vel abſtractionem (oppido plerisque quidpiam ſubtrahentem,) deperdentibus * in vaporoſo balneo confecta, * locum ſibi merito hic vendicent, * (*præſertim* quæ liquida forma danda ſunt, idque alias ferunt, * etiamſi vel ſemi-reſinoſa & cum vini ſpiritu extracta fuerint) * circa exhalationis finem, (pro faciliori diluitione, impediendove ſitu, exiccatione, vel condenſatione nimiâ,) plus vel minus, * ſecundùm recentiorum inventum *Saccharata*: * (plus ſcilicet Arteriaca, confortantia odorata quædam mucilaginoſiora, aliave de cauſſa ſitum facilius, citra hujuscemodi

con-

condituram concipientia, &c.) Cui bono tamen hinc *reliquorum cohors, è reſiduis ſymbolizantibus, æquipollentibus aut debilioribus nonnunquam vel in effœtis*, (ſaltem pro more, & ne catalogo vel repoſitoriis deſint,) licet *legitimo* cæteroquin *proceſſu* congeſta? * Et quidni magis hinc expugnantur, quæ majori adhuc numero è *ſimplicibus extractioni plane non ſubjectis*, * *viresve ſuas inibi diſperdentibus adhuc dum* nonnullibi proponuntur? * quæve numeroſius adhuc, propter inconvenientiorem procedendi modum *effœta, languidiora, aliena vel inverſa deprehenduntur*: quæ ſcilicet nimiis Clarificationibus, aut longioribus Digeſtionibus debilitamus potius, quam exaltamus; * aut conceptâ (tunc, vel inter protractiorem evaporationem) incompetenti fermentatione, enormiter hinc alterari, vel penitus perverti ſinimus: * quæ nimiis repetitisque Menſtrui affuſionibus (*dum unica ſimultanea infuſio in octuplo vel decuplo liquoris ſufficit*) obruimus, * & hinc præter rem modo notatis incommodis exponimus: * quæ ex aquarum extreme deſtillatarum reliquiis admodum jam infractis colligimus; * vel vulgatiſsimo modo è magna Seplaſiarum trulla, (igne violento) profecta toleramus: * quæ diverſimodo menſtruorum reatui inconſideratius, hodieque nonunquam ſubjicimus: * ut dum reſinoſa Aquoſis, & vice verſa aquoſum ſaltem requirentia Ardentibus liquoribus infuſa, tantum debilitantur, * alterantur, aut incaſſum tentantur: * dum Aqua ſimplici (in ſuo genere ſufficientiſsimâ,) neglectâ, * Deſtillatis officinalibus * vel Sero deſtillato * precium ſolummodo, & labores nequicquam intenduntur: * dum vini ſeu (graveolens) fecum vini ſpiritus ſimpliciter & præciſe exigitur, * aut interdum præter neceſsitatem alcoliſatur; ſatisfaciente (parabiliori alicubi) frumentaceo quovis * aut hydromelino, etiam pro quampluribus extractionibus, non vel haut adeo rectificato: dum Succorum expreſſorum Magmate, (extempore ſæpe proportionalius adjiciendo) quæſitum ſic Extractum potius obruitur; caſeoſa Seri parte pervertitur; aut Vini innoxio quidem, at in plerisque ſupervacuo Tartaro aggravatur: dum Aceti ſimplicis vel (etiam operoſius) Deſtillati rodentibus particulis teneriora quamplurima, (ut iſtas vegetiora quædam tolerent,) pene corrumpuntur; aut incaſſum (ni ſingularis inde

ex-

expectetur determinatio,) prioris Tartareo ſedimento combinantur: dum ſingulariſsimis hodieque Liquoribus, (quando curioſorum quisvis ſibi nunc peculiare Alcaheſt, aut ſecretum aliquod, inſipidum vel univerſale menſtruum parat aut fingit,) vexantur magis quam extrahuntur expectatione plerumque inferius quidpiam poſtmodum relinquentia, &c.

Atque utinam, qui tot ſincerationibus nil niſi apertam veritatem profitentur, quique tot obteſtationibus alios (proximi ſaltem æque cogitantes) invitant, vel tot exprobrationibus æternarumque pœnarum comminationibus huc compellunt, tandem cum ad rem & ſeriam expectorationem ventum eſt, ſcapham ſcapham dicerent; nec niſi ænigmata Sibyllarum foliis obſcuriora loquerentur, ſecreta ſecretis ſervanda, nec perlas porcis projiciendas prætendentes. Quaſi verò quivis noſtrûm, pro ejuscemodi Eleuſinorum evolutione, ſemet pomeriis ſuis per aliquot annorum luſtra includere queat! nihilo hinc feliciori Republica, ſub parili, (poſtquam *Adeptus* aliquid fuerit adeptus,) ſilentio plusquam Pythagoreo. Negare non poſſumus, plures equidem hoc ſeculo apparuiſſe *Elias*, promiſsis graves, veræ *univerſalis Medicinæ Menſtruiq;* poſſeſſores fideleſque doctores; qui non unum ſolum, ſed aliquot etiam in numerato quaſi habebant promittebantque *univerſalia*, *Alcaheſtina*, *Mercurios Philoſophicos*, *Salia mirabilia* & quid non? Verum poſtquam (infeliciores forſan nos) permulta circa *Roris quoque ac pluviarum æquinoctialium ſalinam ſubſtantiam, circa Nitri, Bismuthi, Antimonii Saturniq; mineras, &c.* varie tentaveramus, atque hanc etiam Junonem amplecti volebamus, plerumque nubes erat.

Et ſanè, quod Alcaheſtinum liquorem attinet, qui parallela Authoris recentioris loca paulo accuratius (in ea quidem obſcuritate) conſideraverit: *quid ſcilicet ſit Sal circulatus major, Ignis Gehennæ, correſivum Soli lactique Perlarum debitum; quod citra diminutionem ſui, quodvis ferè corpus in ſal aut liquorem ſuo ſimplici æquiponderantem, & in primum Ens, vegetabilia certe admodum & ipſos Carbones in liquores Diaphanos, ſine omni reſidentia deſtillabiles ſolvat, quod à ſolo ſuo Compari ſubjugetur*, (æquè ac *Mercurius virgo omnia excepto ſuo compari,*

con-

conſumere in alio Tractatu dicitur:) *quod cujuslibet ſimplicis figuram, item quantitatem adepti ſolaris vel lunaris luminis oſtendat; quod agat (in morbis æque ac in chimicis ſolutionibus,) absque reactione patientis; quod difficillimæ ſit præparationis, ſolisq; Duplatis, Adeptis ac ſpecialiter à DEO doctis detur; quod denique qui eo pertingere nequeat, ſaltem ſal Tartari volatile reddere, eoque ſolutiones ſuas v. g. Lunæ, Mercurii, Vnicornu, oculorum Cancri, &c. tantiſper perficere jubeatur &c.* qui, inquam, hæc inter ſe & cum experimentis circa *Mercurium, Ludum, Carbones, Elixir proprietatis, &c. ab autore factis* contulerit, forſitan circa Mercurium quoque, ſecundum complurium nunc conjecturas, ex una alterave phraſi, (aliis tamen eadem facilitate applicandâ,) deſumptas, huic operi adhibendum non immerito hodieque aliquandiu hæſitabit, aut ſaltem circa tam difficilem procedendi modum: ni *ſuperſtes adhuc generoſiſſimus Filius* facem quandam hic caligantibus accenderit; aut recentiora ſolertioris cujusdam promiſſa, *è terra Mercuriali ſimilive principio* expectantes ſaturarint. Interea vitio forſan nobis non vertetur, ſi priusquam hæc propalentur, aut *Mercurii vivi Liquorem*, per duo tubulata vaſa ſucceſſive deſtillatum reiteratis denuò experimentis recens ac diverſimodè ſubjecerimus, aſſenſum de eo, (aliàs non rejiculo) tamdiu ſuſpendamus: cum antè duo præterpropter luſtra alios tum in uſus, ſed eodem modo, (ceu in Chirurgia cujusdam Parva alibique, deſcribitur) deſtillatus, æquè ac *alius cum Iovis Amalgamate collectus*, nuper prædictorum ſubjectorum præparationibus ſecundum præſcriptum adhibitus expectationem fefellerit. Multò minus autem arcani tanti titulum ſuſtinent *Spiritus Vitrioli Philoſophicus*, è quodam inconſideratiùs huc tractus; aut *Cliſſiformis* è *Nitro cum Iovis Amalgamate collectus*, (*tædiosè detonando*) *deſtillatus Liquor*; *AEruginisve cryſtalliſatæ ſpiritus*, aliive Aciduli (quamvis in ſuo genere ſat efficaces ſpectabilesque) *Liquores*. Nec ab altera parte *ſalis Tartari Nitrive fixi*, vel (affinis quidem, laborioſioris tamen & aliis uſibus conſultius aptandi) *ſalis Terræ concrematæ deliquium*, ut ad quorundam, (non indifferenter omnium) Extractionum facilitationem vel exaltationem quidpiam conferat, hic tamen operæ precium facit: uti nec *Sal mirabile*, inter nonnullas

E fuſiones

fuſiones (evaporantibus aut ſcoriis additamentorum ſemet implicantibus acidis ſalium particulis,) quandantenus ad alcalinam quaſi naturam tranſiens vel inclinans: nec recentius adhuc *ſal volatile urinæ*, *ſpiritu Vitrioli vel Salis fixatum*; quamvis ſulphurea nonnulla ſecum (ſed parcè ſatis) evehat aliave ſingulariter ſolvat; egregium de cætero, nobisque diu jam uſuale Aperiens: Nec demum *ſal volatile* vel *ſpiritus Fuliginis*, è concentrato per extremum frigus potiſſimo liquore, facilioribusve modis collectus. Donec itaque felicior dies nos aut feliciores alios hunc Sophiæ laborem clariùs docuerit, apparatui noſtro tantiſper ad extractiones potiores ſufficiant *candidiſſimi iſtius Chimiatri* duo illa parabilia, *Aqua ſimplex & ſpiritus ardens*; ſiccioribus vegetabilibus octuplâ, levioribus nimiumque intumentibus floribus herbisve nonnullis decuplâ, ad ſummum duodecupla proportione (ſecundum cujuslibet naturam) una ſaltem vice, citra accurtatas illas repetitiones affuſa: æque ac reliquas Tincturas & Eſſentias ſat adhucdum efficaces habemus, ſimiliter *vulgatiores ſaltem ſpiritus atque Liquores* adhibentes, citra *Minerarum Cæleſtiumve Apoſpagmatum* tædioſos, quamvis in particulari de cætero curioſioribus non aſpernendos latices.

Porrò verò, quod in luſtro noſtro *Fructuum ſuccos* attinet, cui bono tot præter rem *cariores & exotici*, ſatis ægrè nonnunquam vel non ſine ſupervacaneis aut diſcordantibus additamentis conſervandi? dum in parabilioribus noſtratibus eadem plerumque gratia, idemque effectus reperitur. Cui pariter bono in horum quoque *numero aliqualis adhuc exceſſus*? cum iſtorum nonnulli ſapore, colore viribusque concordantes, (magno vaſculorum ac diſpenſationis compendio,) invicem mixti ſic aſſervari, & cum paucis inſuper aliquot, comparatu facilioribus, præſertim vernaculis acceptioribus præſentioribusque ſufficienter præſtare poſſint, quod non ſolum in reliquis, verùm aliis præterea remediorum generibus operosè vel ſumptuosè quæritur. Ita ſi *Acidi quidem* ad tertiæ vel quartæ partis remanentiam evaporantur, (uti hac conſiſtentiâ, acore in nonnullis æquabili perſiſtente, in aliis verò intenſiori, perdiu ſine omni vel exiguâ ſolùm ſacchari conditura durant;) ſi porrò *ſubacidi, vinoſi ac*

con-

congeneres, partim (poſt aliqualem in aquoſioribus exhalationem,) addita octava præter propter ſacchari parte, in Fermentata haut injucunda per ſpontaneam efferveſcentiam rediguntur, partim verò (dum unus forſan aut ad ſummum duo primitivi ſaporis ſpeciem aliqualiter iſtac ratione exuunt,) *paulo liberaliori ſacchari portione, (poſt moderatam concentrationem) condiuntur*; profectò compendioſè ſufficienterque, (ſub longè breviori jucundiorique doſi & faciliori adhuc edulcoratione) habemus inde, quod longa *Siruporum, Rob, Mivarum, &c.* hujus proſapiæ ſeries (cum tanta ſacchari diſperſione) promittit. In contractiori quin etiam, nec externis ſemper commoditatibus undiquaque inſtructo Apparatu, præ uſualibus diffuſioribusque *fructuum Vinis*, iſtac ratione diſpenſatu & aſſervatu ſunt commodiores: *præ ſuccorum conditturis*, (aliquibus per Nitrum crudum aut ſpirituum acidiorum aſſociationem inſtitutis.) in compluribus affectibus (acceſſoria illa vix aut non ferentibus,) convenientiores: ſique Refectivum quoddam ex ejuscemodi vegetabilibus, tanquam hoc in genere naturæ noſtræ propioribus quæritur, (ceu perfrequenter in teneriorum languoribus opus eſt, nec totum ſemper potui ſaltem inſtillatis aliquot Cliſſi, ſpiritûs ſalis, aliarumve polychreſtarum Aciditatum guttis inſolidum, quorundam more, transigitur;) Compendioſa, brevis diffuſisque Julepis longè ſalubrior inde Mixtura, (talium vicaria) nullo non tempore conficitur; aut ſiquidem omninò longiùs harum potionum genus exigeretur, facilimè per competentes liquores extenditur. *Aperientibus autem herbarum ſuccis, cum tertia vel quarta ſpiritus ardentis communis, proprii, vel analogi parte digeſtis, & aliquibus Eſſentificatorum nomine* propoſitis, (dum parum à fixioribus ſui ſimplicis particulis hoc in proceſſu fortificantur, Aquis præterea ſpirituoſioribus haud adeo præſentiores, certè ingratiores ſunt,) in ſelectu noſtro facilè carebimus; uti quoque conſimilium *aperientium & reſolventium Fermentatis*, prædictis aquis ut plurimum adverſioribus, minusque vegetis.

Quidni verò magis adhuc expungamus *Tincturas, Eſſentias, Quinteſſentias, Arcana, &c. purè tantum nominalia*, & pridem ab aliis ea de cauſſa ſatis traducta, nec dum tamen paſſim neglecta? tot *Tinctura-*

rum & Eſſentiarum variationes, primitivis ſæpe numero deteriores aut nihilo validiores, ſaltem externi quidpiam aut vanam in ſe coincidentium Menſtruorum variationem afferentes: tot inter ſe æquivalentes, & citra neceſſitatem, (dum una potiorque in ſua forte claſſe ſufficeret,) numeroſè multiplicatas; vel data opera *Compoſitas*, quibus ſimplex quædam, ni ſuperior, par tamen exiſtit: aut è *debilioribus ſimplicibus paratas*, integra poſtmodum cochlearia pro doſi, (præter talium morem,) complentes: tot *Eſſentias atque Mixturas, ex ingredientibus ſemet invicem deſtruentibus, inviſcantibus, filtro vel magmati reſiduo magnam partem adhærentibus, inæqualiter ſemet amplexantibus aut inconvenienter ſupernatantibus &c.* hodièque nonnullibi conditas: tot *Florum congenerumque languidiorum vegetabilium Tincturas*, (*ſimplices atque compoſitas*,) *in rei veritate* parum hinc præter colorationem afferentes, effectum aſſumpto ſpiritui vel mineralium phlegmati acidulo potiſſimum debentes: *tot Tincturas adventitium tantummodo ruborem*, ſub diſſolutione vel digeſtione accidentariò obortum, aut per acceſſoria ſupervacanea, ante neceſſitatem aut ſpecialem intentionem conciliatum adhuc dum oſtentantes: item *adhuc Operoſiores*, prævias Metallicorum (levi tamen fuſione ſæpius ad priſtinum ſtatum denuò redeuntium) ſublimationes aut florificationes, vel ſingulariſſima laborioſisſimaque Menſtrua præſupponentes; plerunque tamen inde nihilo ſingulariores cariores ſaltem vulgatioribusque rariùs præſentiores aut copioſiores: *tot Tincturas*, perditâ per ſuperfluas abſtractiones parte Simplicis, volatili, aut ſubſidente non exigua ſoluti portione, neceſſario *languidiores*, vel ob ſupervacuè præmiſſas innocentium Mineralium ac Marinorum Uſtulationes, (etiamſi externi quid præter conſuetas obſervationes calcinatîs ſic accreſceret, totum nihilominus pervertentes,) aut propter inconveniens, imo deſtinationi ſimplicis ſæpenumero penitus contrarium Menſtruum adhibitum, *planè perverſas, evanidas vel ad minimum merito ſuſpectas*: *tot Elixiria*, ſub ambitioſo (etiam ad Purgantia nonnullibi extenſo) vocabulo poſtmodum nil niſi Vini ſpiritum oſtendentia, proletarie ſaltem ſpeciebus quibusdam, interdum minus conſiderate conglomeratis,

meratis, (tantùm ut *Elixir Cephalicum*, *Ophthalmicum*, *Pneumonicum*, *&c. calidum atque frigidum* habeatur) ſuperfuſum; eumque vel ſimplicem, vel per acceſſorios liquores compoſitum aut acidis mineralium ſpiritibus (certè potiſſimis tunc perceptæ efficaciæ cauſis,) exaſperatum.

Quinimò quiſpiam, (fruſtraneorum laborum atque ſumptuum minus prodigus) forſitan haud impertinenter huc retulerit *iſtas quoque Tincturas, parciſſimas & operoſiſſimas*, quæ abſorptis aliquot guttulis, é fixioribus corporibus poſt tædioſiſſima cohobia tandem ſuper alembicum vel retortæ roſtrum evectis conſtant, & inſumptum laborem ſæpenumero vix ac ne vix quidem, (in ea parabiliorum, paritate,) effectu compenſant. Item ſpecioſas aliquorum *Eſſentias aut Quinteſſentias, olei deſtillati parte una, & ſpiritus ardentis alcaliſati partibus duabus vel tribus*, (deſubito ſemet eleganter amplexantibus & abſorbentibus) conſtantes, tanquam ſub olei ratione, (licet vel ſpiritus proprius fuerit,) potiſſimum agentes, & ſolutâ per vehiculum iſtorum copulâ, facilè deſtructiles. Olea ſimiliter ſubtiliora, *infuſis metallorum convenientiorum ſolutionibus ipſisve Metallis* (ceu inibi qualitercunque ſolvi quædam pridem conſtitit,) *alterata*, iisdem titulis, at majoribus promiſſis propoſita; revera tamen parum ultra ſimile inalteratum oleum agentia. Magisque adhuc *Oleoſum illud, quod infracto (per fortiſſimos aut concentratos ſpiritus minerales, aut ſolutiones metallicas) viniſpiritui*, eique vel ſimplici vel Aromatibus quibusdam oleoſis prius ſaturato ſupernatat; utrobique parca ſatis quantitate, & parca pariter, ſi metallici quid acceſſerit ejus participatione; oleo Vini (cujus potiſſimæ partes ſunt,) aliunde tolerabilius habendo, vel aliis Aromaticis deſtillatis, (ſi placuerit,) alterando. Et ſi quæ prætcrea ſunt, *curioſioribus, quam noſtra nunc intenſioni aptiora; non quidem in ſuo genere contemnenda, nec nova tamen (uti quibusdam habentur,) nec nimis extendenda; parabiliora ſanè Aequivalentia ubique invenientia.*

Interea nobis hic admodum ſuffecerint *pauciſſima quadam hujus ſortis*, è potioribus aliquot & pollentioribus, (ne pro *forma tan-*

tùm guttulæ nonnullæ ſumantur, ſed parca doſi notabilis efficacia ſubſit,) iisque ſpecificis, ejuſcemodi ſeparationi revera ſubjectis ac competentem (ubi opus) Menſtrui (ſuo ſimplici correſpondentis,) abſtractionem ferentibus ritè præparata; *ſimplicia potiſſimum, aut tandem è ſymbolizantibus,* (at eidem menſtruo parentibus,) *nonnullis Compoſita*; ſive poſtmodum Tincturæ ſive Eſſentiæ (apparentes tantùm aut reales,) vocentur. Quo referri quoque poterit *Extractorum unum alterumve, per proprios aut analogos ſpiritus ardentes, aliosve liquores adæquatos Dilutum ſeu quaſi exaltatum*; ulteriori de cætero talium alteratione vel conditurâ (cum ſaporis aut odoris gratia ſæpenumero hinc parum pervertatur, nec indifferenter omnibus conveniat) negotioſorum circa hæc lubentiæ vel ſubterverſantium judicio ſelectuique relicta; ſive ſolùm Salis proprii particulâ, aut Olei inſuper proprii vel (dum non omne ſimplex id æqualiter efficaciterque fundit,) Analogi tantillo, (poſt diſſolutionem ac digeſtionem demum, ne magmati vel filtro inviſcetur ſuperaddito) inſtituatur. Referimus huc quoque *liquidorum inter ſe convenientium unam alteramve Mixturam*; (dum iſta extemporaneam conjunctionem, ob debitæ unionis, conſiſtentiæ colorisve jacturam non ferunt,) ſecundum artis ac naturæ leges confectam atque ſelectam. De quibus omnibus inferiùs in ſpecie commodiùs dicemus.

Porrò verò nunc, cui bono tot *Infuſorum ac Decoctorum ſpecies, Antiquiores aut* (ingredientium naturæ, numeri ordinisve reſpectu) *Correctiores, vel novæ denuò hinc inde ſuperadditæ?* cum noſtrates in plerisque tractibus talia valdopere plerunque averſentur, & ſi neceſſitas diffuſum hoc remedii genus in nonnullis affectibus nonnunquam exigat, ſimpliciſſima ac pergrata vix tunc admittant; atque ea quandocunque libet aut opus eſt, è ſelectiori quodam præſentiorique ſimplici, aut aliquot concordantibus conſociatis facilimè vel domi confiant; reliquum autem tot acceptioribus contractioribusqũe remediorum formis nunquam non tranſigatur. *Potus Hippocratici hodie profectò ſunt parum* medici: & *Hydromel quodvis etiam diverſimodè Purgans* promptè ſupplent, aut (uti conſuetudo fert) imitantur gratiora hujus ævi Compoſita.

Sic, cui bono longiſſima *Aquarum deſtillatarum ſeries*, tantum non ex omnibus ferè vegetabilibus animalibusque, (quo ſcilicet officina dicatur inſtructior,) hodieque coagmentata? tot naturâ ſuâ, vel ob inconſideratiorem deſtillandi modum *imbecilliores*; *quibus fontana ſecure ſubſtituitur*, aut unica quædam, alterave paulo vegetior. *Imbecilliores* tantùm dicimus; quia revera è quamplurimis vegetabilibus, rationi ſenſuique cuidam ſolitario (fixiorem talium naturam æſtimanti,) ad deſtillationem penitus ineptis judicatis, elevari (inter illam ignis præſertim intenſioris actionem) de Subjecti disgregati particulis aliquid, quotidiana obſervatio monſtrat, indeque non ſolum ſedimentum inibi tractu temporis concreſcens; verùm etiam odor & ſapor aliquis, proprius aut ſaltem herbaceus, vel aliàs anonymus, una cum qualicunque nativarum quarundam proprietatum manifeſtatione: ceu paſſim in permultis inodoris fereque inſipidis, acerbis, oleoſis, epiceraſticis, vulnerariis, &c. cernimus; & hinc vulgaris quoque Emulſio (è ſeminibus fructibusque uſitatis parata,) per Alembicum ſimpliciter deſtillata, (uti Aulæ noſtræ *Aqua Alterantis* titulo pridem uſualis eſt,) non ſolum odorem atque ſaporem emulſionis cujusdam haut injucundum: (cum aliquali vi epiceraſtica,) præ ſe fert; verum etiam poſt menſes aliquot manifeſtum rancorem induit, ut amygdalas vel ſemina frigida majora rancida te guſtaſſe diceres. Nec proinde tamen propter efficaciæ, (præſentioribus aliis commodius compenſandæ) tantillum, in univerſum omnes iſtæ publicis uſibus protinus erant deſtinandæ: multo minus adhuc tot manifeſtario effœtæ, aut jam olim nullitatis convictæ. Ita cui bono tot *æquipollentes*, è ſingulis ſymbolizantium ſimplicium, imo floribus ſæpè colore tantum inter ſe differentibus, operosè deſtillatæ? cum unica parabilior aut ſelectior ſufficeret. Cui bono *tot ingratiſſimæ*, ſaporisque vel odoris nonnunquam planè nauſeabundi, in Mixturis &c. gratiam & appetitum præter omnem neceſſitatem, (in eo jucundiorum aquarum aliorumve liquorum polychreſtorum proventu) enormiter pervertentes? Cui bono per tædioſiſſimum (*Mariæ Balneum ſolummodo & præcisè deſtillatæ*, vel interdum fruſtra ſaltem fatigatæ, quæ per intenſiorem Veſicæ (refrigerio ſuo circa ſtanneum Alembicum

cum inſtructæ) actionem, levatis copioſioribus ſubjecti particulis vegetiores exeunt? Et minutiæ ſunt, (quotidiana experientia facile ſubvertendæ,) *dum refrigerantes, ophthalmicæ, Conſimilesque aquæ*, ab ejuscemodi deſtillandi modo compendioſiſſimo excluduntur; aut domeſtico tantum Simplicis ſui latice conſtantibus, ob aquæ ſcilicet additionem minus præſtantes creduntur. Cui bono *ex herbarum florumve ſuccis*, laborioſe prius expreſſis collectæ? dum nihilo deteriores ex integris iſtis vegetabilibus habentur, & quamplurima ſeipſis longè debiliores ſuccos fundant, in magmate reſiduo evidentius, quod ſuum eſt, ſervantia, ſæpe plurimum inter contundendum diſperdentia; ceu in Spleneticis, item Odoriferis nonnullis, Arteriacis &c. manifeſtum eſt. Nec indigemus hic *Liquoribus*, magnis olim promiſſis, at tardè ſatis & exigua quantitate *per Balneum Roris galeatum* conquiſitis: eſſentialia competentium ſimplicium faciliori extractione vel deſtillatione quoque comparantes. Et cum parili protractione Liquores (aquei vel ardentes,) etiam per *Veſicæ-forme illud inſtrumentum*, (*ſeu antiquius plane ſtanneum, ſeu recentius nunc æneum*) in roris balneo ab inſpiſſandis Extractis repetantur, aut è recentibus ſimplicibus deſtillentur; nonnulla porrò Extracta inibi tum (inter moram iſtam) haut parum alterentur; è Subjectis autem ejuſcemodi deſtillation (*pro reſiduo aliis uſibus aptando*) commiſſis, alia quidem ſubtracta volatiliori parte nil aut perparum de cætero retineant internis neceſſitatibus notabiliter proficuum, alia verò in reſiduo potiorem efficaciam reſervantes, aquas parvi momenti ſuppeditent, aut aliàs exiguo precio recentia potius ſimplicia ad extractiones comparentur; cum denique Spiritus ardentes hic locorum parvo plerumque veneant, & citra quandam impenſarum jacturam, compendifactis laboribus divaporari ſaltem poſſint, hinc diu non adhibuimus *Stanneum illud (fundi plani) inſtrumentum*; in diffuſiores Apparatus alias haut incommodum. Amplius autem cui bono *Aquæ*, carè ſatis, at præter realem quandam neceſſitatem, *cum vino deſtillatæ?* cum longe parabiliores, & nihilominus (neglectis tantum minutiis aliquot, ejusdem roboris & effectus promptè habeantur, (præſertim in locis à vinetis remotioribus,) adjecta ſaltem ſextra, octava vel decima

Spiritus

Spiritûs ardentis parte: *pro aſſumendi ſcilicet vini proportione.* Cui bono *tot paſſim in eodem genere compoſita?* *Inſtructiori* ſcilicet ſic Pharmacopolio, ſi aliquot numero *Hyſtericas*, *Apoplecticas*, *Epilepticas*, *Cordiales &c. hujus vel illius inventoris oſtendere queat*; dum vel ſimplex quædam rite deſtillata, vel adjectis extempore Tincturis aut eſſentiis competentibus alterata, plures iſtarum æquat aut præcellit; vel unica quædam conſideratius Compoſita, ſimiliterque ſi opus fuerit exaltata, ſufficit; imo magno ſumptuum, laborum, quæſitæque gratiæ compendio, promptius certiusque è ſimplicibus Odoriferorum & Aromaticorum Aquis, ſeparatim prius & vel per accidens quaſi, (v. g. inter oleorum deſtillationem primitus) collectis, ac *poſtmodum inter ſe proportionaliter confuſis*, pro libitu, ceu aliud agendo (in permultis generibus) haberi poteſt. Cui bono adhuc dum tot *inconſideratiſſimè per ſuperiorum temporum tenebras Compoſitæ*, à recentioribus ſatis traductæ ac correctæ, nihilominus officinis alicubi prætenſo manifeſtario, (ſed ab uno duobusve ſaltem ingredientibus, inter tot ſupervacanea proficiſcente,) quodam effectu occultiorisve conſpirationis valore, hodieque à nonnullis injunctæ? tantum ut conſuetudini vel perſuaſionibus ſatisfiat, & labores, impenſæ, vitra ac precium (per tot fixiſſima Marina, Mineralia Metallicaque, nuper denuo ſatis ab aliis traducta additamenta, & tot indifferenter deſtillatarum exceſsus,) nequicquam augeantur. Nobis hic ex incondito horum omnium, *tricenarium ſæpe excedente numero*, *decem forte aut duodecim ſufficient*; & reliquum vel polychreſta mineralium nonnullorum Phlegmata ſubacida, (Chymico ſub manibus quaſi per accidens naſcentia,) item ſupra notati gratiorum fructuum Succi, Infuſa, potulenta domeſtica, imo nonnunquam Aqua ſimplex, (etiam non deſtillata) pro re nata, & Mixturarum, vehiculorum &c. ratione jucundius aut æque ſecure ſupplebunt.

Sic inter *Ardentes vegetabilium Spiritus* (*fermentatitios & abſtractitios,*) cui bono tot *æquivalentes vel ſymbolizantes*? cum unicus forſan, acceptior, præſentior aut parabilior inſtar omnium foret; *tot ſupervacanei*, reſpectu certorum, (quibus promiſcuè vel inconſideratius deſtinantur,) affectuum, nil minus quam igneos hoſce li-

 quores

quores admittentium: tot præter rem *debiliores & ſpecifici perparum* (æque ac ſi guttulas aliquot olei ſaltem ſpiritui vini inſtillaſſes,) *præ ſeferentes*; ſeu propter ſimplicis naturam, ejuſcemodi operationi non ſubjectam; ſeu ob præparantis incuriam, *abſtrahendo tantum*, (cum intimior nonnullorum per fermentationem reclusio requiratur,) ſibi quidpiam hinc conquirere conanis: tot (ex adverſo) *juſto curioſiores*, per (operoſam ſæpeque ſimul in aliquibus diſperſoriam) *Fermentationem* collecti; dum ipſum ſimplex ſpiritum ardentem quemvis, vel ſemel inde debiteque abſtractum ſufficientiſſimè volatilitate ſua ſaturat: aut *negotioſiſſime eo usque rectificati*, ut gutta hinc decidua inter terram atque vitrum quaſi diſpareat; cum bona pars proficui adhuc laticis, imo *proprii nonnunquam olei particula* (reſiduo in Phiola ſupernatans,) ſic ſubtrahatur; atque aliàs Alcoliſati hac ratione ſpiritus, ad internos uſus liquore denuo diluente indigeant. Sane ſupputatione probe facta, contractior apparatus vix ultra tres quatuorve requirit, eosque plerunque ſaltem (à Simplicibus volatilitate potiſſimum pollentibus,) *Abſtractitios*; ab Odoratis verò compactioribus potius Fermentatitios; qui, obiter notando, eleganter & compendiosè tum parantur, *adjecto ad herbas floresve recentes ſubduplo vel ſubquadruplo, ad Aromatica ſicca verò ana ſacchari vel mellis etiam, cum aliquantillo ſecum cereviſiæ recentis, &c. peracta præterpropter intra triduum vel quatriduum fermentatione, ſufficientem quantitatem deſtillando, & ſupra recentium herbarum &c. aliquot manipulos, ſi libet, rectificando.* Cui verò bono tot *Acidi lignorum ac congenerum noſtratium & exoticorum ingrati ſpiritus?* Cum Vulcanus ſpecificas iſtorum vires oppido alteret, & nobis vel *unus è duriori*, etiam vernaculo ligno deſtillatus ſufficiat, aut nullus: multominus autem operæ precium inveniamus in horum *aliquo, cum Oleo ſaleque proprio prius* (ſecundum nonnullos) *digeſto. De Spiritibus volatilibus, ſeu ſalis volatilis vegetabilis & animalis* liquoribus ſupra diximus; quodque talium præterpropter tres ſummatim aut quatuor præſentiores ac parabiliores merito ſerventur, dimiſſis reliquis, quæſitæ variationis & curioſitatis quam ſpecificarum proprietatum plerumque plenioribus.

Ita jure merito quoque delemus hinc è fœcundiſſima *Volatilium*

ſpirituum

ſpirituum Mineralium claſſe, tot fruſtraneis tædioſiſſimisque torturis ægrè tandem, inter faciliores verſatiorum, enchiriſes expreſſos; tot incompetentibus, remorantibus, aut totum nonnunquam pervertentibus additamentis præter rem ſolicitatos; tot è ſubjectis guttulas ſaltem aliquot, (inter æquipollentium exuberantiam,) ſtillantibus è pumice quaſi conquiſitos: tot inter ſe quamproximè (per ſulphureo ſalinæ, vel tartareo-nitroſæ volatilitatis participationem) convenientes aut penitus, (ſi minutias quasdam demimus,) æquipollentes, ſeorſim tamen repoſitos, vel ſpecialiſſimè minus verſatis commendatos, aut alias excedente hyperbole præter reale meritum protruſos: tot *Metallici nomen* (ob talium qualemcunque additionem, aut florum una levatorum, [at inibi plerumque inſolubilium] ſpeciem) præ ſe ferentes, revera tamen poſtmodum nil aut parum hinc, ſi digerendo, abſtrahendo, confundendo &c. tentantur, oſtendentes. Quemadmodum etiam ex *Acidorum fixiorum* exceſſivo (per tot proceſſuum variationes, quæſitaque compendia vel attentatas exaltationes,) numero, libellos paſſim & inde perſuaſorum repoſitoria liberaliter interdum complente, non ſine ratione tantiſper hic negligimus primò *Metallicos*, (*vulgo ſimiliter habitos*,) è factitiis Vitriolis communi ſaltem more deſtillatos, & pridem ab aliis ſatis notatos, metallici parum palato vel ſtomacho ſumentium exhibentes: imò *ſpecioſiores quoque complures hujus nominis*, per ambiguas enchiriſes & diverticula hoc fine conquiſitos, in rei tamen veritate, cum ad examen ventum eſt, & effectus metallicus, qua talis, inde ſperatur, facilioribus ac ſaturatioribus iſtorum Tincturis vel Eſſentiis longe cedentes: magis autem adhuc, ſupprimentium, abſorbentium aut pervertentium additamentorum *vitio debiliores illos*, (& præter intentionem ac conſimilium rationem,) *parum de expetitis ſalinorum particulis vehentes, aut juſto parciores, tædioſiores*, (nihilo tamen hinc vulgatioribus præſtantiores,) *vel plane tertio cuidam incompetenti contrariove latici inconſideratius complicatos ſpiritus*: item (& ex adverſo) nimiis aquoſiorum particularum ſubtractionibus, varie per abſtractiones uſitatas, in gelu, ſuper Calaminarem &c. inſtitutis, (ad internos uſus præter omnem

 neceſſi-

neceſſitatem) *adeo concentratos*, ut ſub difficili hinc diſpenſatione, ſæpe ne vitra quidem ferant, & ſumentibus ad minimum ſuſpecti, corroſivique (*nonnunquam non ſine Medici nota*)| videantur: aut per ſupervacaneas rectificationes vel evaporationes *penetrantiori ſubtiliorique parte* paſſive, ſed ut plurimum nequicquam (cum ſulphureus Odor, totiens data opera quæſitus, aliàs ſponte ceſſet,) *orbatos*: tot inſuper *Compoſitos*, extemporaneâ uſualium mixturâ (ceu in Aqua Regia, Spiritu Nitri compoſito &c. videmus,) facilè ſupplendos: tot *in eundem effectum*, (ſi titulum tantum & promiſſa demimus, & ſupervacaneas enchiriſes, additiones aut præjudicia ſeponimus,) apertè *recidentes*; tot *dictu quidem ſingulariores ſecretioresque*, nihilo tamen vulgatioribus, (ſub accurata ſaltem methodo, morborumque penſitatione exhibitis) præſtantiores: *Ardelionum & Laborantium* (uti ſemetvocant,) *venales*; raro mangoniorum expertes, vel *probi ſatis ac ſufficientes*; & ſi quid amplius hujus cenſus eſt. Delectui noſtro è prioribus fortè *tres vel quatuor*, è poſterioribus etiam Vulgatiores illi *è Vitriolo, Nitro Saleque uſitati*, (tantùm cum judicio, citra diverticula, protelationes & incompetentia additamenta, manibus occulatis ritè parati conſiderateque dati,) abunde adhucdum ſatisfaciunt, ſatisfacientque deinceps, quibuscunque propter operarum aliorumque requiſitorum defectum, Ignis Veneris ſimiliumve liquorum, operoſiſſimas Vulcani continuationes requirentium poteſtas nondum data eſt. Uti nec pro ſelectiorum noſtrorum comparatione tantopere exiguntur ſpecialiores illi, *per faſtigiata & ſibimet invicem accommodata receptacula ſurgentes Furni, aut retortiformia* (*deſuper operculata*) *vaſa* adeo pronuper commendata, *Retortæve triroſtres*, aut per *infernum tubum folle ſollicitanda*, conſimilisve (curioſioribus experimentis, quam ſimplici huic labori aptior) apparatus: Sanè *directus iſte Furnus*, (cum affinibus) plerunque corpulentiores impurioresque ſpiritus acidos fundit, ſubtiliores diſſipat, aliisque inconvenientiis, (ratione continuandi ignis, ſeparandorum florum &c.) ſubjectus eſt, ut pro noſtra quidem intentione tot impenſis erigi vix mereatur. *Vaſa operculata*, ſatis dextrè quoque conformata, præterquam quod ferrea difficiliora comparatu nec omnibus materiis apta ſint, terrea verò vix ignem reperitò ferant utraque plurimum de volatilioribus particulis, etiam eliſo nobis haud

raro

rato circumfluo plumbo, transmittunt, imbecillioresque hinc liquores linquunt. Et qui vulgarem quoque retortam, paulò circumſpectius perforatam & circumcirca lutatam, receptaculis proportionaliter, uſibusque ſuis pro colligendis volatilitatibus, ritè adaptaverit, variè tubulatis roſtratisque reliquis in tantum haud difficulter carebit: Acidos autem & vulgò hinc tædioſiores ſpiritus nihilominus per antiquiores quoque modos, (ſaltem inter viles aliquot enchiriſes, præcipuè ſubductam proportionalis ponderis Materiæ, ſituationisque vaſorum obſervationem, vehiculi, ubi deficit, competentis aſſociationem, &c.) ſufficienti ſibi quantitate per otium quaſi nulloque penè negotio parabit aut reparabit: Præſertim cum oculatioribus nunc Practicis ea hodie copia in medicationes amplius non abſumantur, ac ſuperioribus quidem luſtris vel adhuc dum nonnullibi inconſideratiùs factum eſt, *limitato talium effectu tandem in abuſum indifferenter converſo, indeque haud uno Hypochondriacis, Pulmoniacis, Hyſtericis, Arthriticis, &c. conciliato per iſtiusmodi acores malo.*

Sed in recenſione noſtra pergimus, meritoque hinc ſimiliter expungimus *Liquores* illos mixtos, ad internos externosque uſus *confuſis aquis, ſuccis, ſolutionibus, pulveribusque conſtantes*; magnam partem inconſultiùs compoſitos, & ſi genuinis artis legibus quidam in certos effectus reſpondeant, commodiùs, (citra vitrorum multiplicationem, aut facilem nonnullorum corruptelam,) ex tempore certiorique proportione, per debitam competentium mixturam conquirendos ac diſpenſandos.

Lixivia medicata, eorumque cauſâ ſervati ſeorſim *Cineres*, huc etiam non pertinent: cum matresfamiliàs quoque, è polychreſtis nonnullis euporiſtis, (tot ſupervacanea & huic fini ineptiora ingredientia meritò ommittentes,) domi talia paſſim parent; aut ſolutis ejus generis (in proportionali quantitate) ſalibus nunquam non habeantur: ceu aliàs quidam Alcalia elixiviata non ſiccâ penitùs, ſed liquidâ, potiùs conſiſtentiâ, poſt debitam evaporationem ſervant; ſiquidem in reſiduo acriorique liquore, qui poſt iſtorum coagulum aut qualemcunque cryſtalliſationem, utplurimum tandem effunditur, peculiare quid ſperandum foret. *Deliquia fixorum ſalium ſub aſtris & dio uvido quærere*, ferè ſublimiùs, in Cellâ verò (ni len-

tiſſima coagulorum quaſi Vitriolicorum quorundam reſolutio requiratur,) equidem innoxium, attamen profectò ſupervacaneum eſt; Alcali quovis quandocunque libet, in exigua calidæ frigidæve proportione ſolubili.

Cui bono tot in univerſum *Olea deſtillata*? Cum pauci noſtratium hypochondriacorum affectus hujuſcemodi ſulphurea, ceu diligentiores proculdubio obſervabunt, ferant, aut inde (citra alia incommoda, in iſto remediorum, naturæ particularum morbificarum magis reſpondentium proventu,) tantopere leventur. Cui bono tot *invicem intimè convenientia*? quorum unicum præſentius aut parabilius ſufficeret: tot tædioſiſſimè ſatisque ſumptuosè *per guttas qſ. collecta*? dum æquipollens drachmas vel uncias largitur: tot natura ſua *ingratiora*, vel (per nimiam quodlibet è quolibet conquirentium curioſitatem) *empyreumate præter rem aggravata*, aliisve, ſæpenumero parum quadrantibus acceſſoriis, (quo tandem oleum è corpore nil minus interdum quam tale quid ſtillante, vel ingratiis habeatur & proſtet,) ſcienter combinata & multiplicata? dum jucundiora, paratu faciliora genuinaque æquivalentia præſtò ſunt. Eccur ingenuum *ſalis ſpiritum pro paulo majori aromaticorum reſinoſorumq;* (nihilo de cætero hinc, ſecus ac quidam prodiderunt, deteriorum) *Oleorum copia obtinenda diſperdamus*? cum ſuperpondium vix ac ne vix quidem labores compenſet; ſpiritus ipſe (largiter ſanè ſimplicibus ad empyreuma impediendum ſuperfundendus,) ægerrimè ad eandem gratiam vel puritatem, (etiam quæſitis per prunas compendiis,) redeat; & unà magna Aromaticarum aquarum quantitas fruſtra ſic peſſum eat. Cum Aceto acerrimo Aluminisve crudi diluto, (ſi quis forſan eandem deſtillationem minoribus impenſis tentare voluerit,) non procedit. Ita porro ſupervacua ſunt pleraque omnia *Olea compoſita* (ni majoris fortè copiæ cauſa, quiſpiam ſimplicia intimè concordantia receperit,) & inanes iſtæ *Balſamorum deſtillatorum variationes*, inconſiderata ingredientium conſarcinatione, proportione parandique ratione plerunque inſuper contaminatæ; dum ſimplex aliquod ſelectiùs idem ut plurimum præſtat, aut ſi quidem compoſito præcisè opus eſt, extemporanea proportionalique competentium mixtura conſultiùs,

com-

compendioſiùs certiùsque conſit. Supervacua eſt plerorumque deſtillatorum *Rectificatio*; cum *Graveolentium* quidem prior ſubtiliorque pars, (quibusdam ob ſalis volatilis combinationem aliisve de cauſis) plerunque æquè graveolens inde prodeat, ſive per Veſicam, ſive per Retortam ſuper Cineres, Colcothar, Sal commune &c. vel cum ipſo ſalis ſpiritu, (qui tamen fruſtra ſic diſperit ſeu pervertitur, & ſæpenumero inter ebulliendum olei ſibimet ſupernatantis particulam haut exiguam per retortæ roſtrum propellit, rectificatumque ſic denuò inficit,) res tentetur: *Craſſiorum* verò (hinc requiſita) *clarificatio*, nonnullorum temperatam lenientemque vim præter rem exaſperet, & in compluribus, facili quadam enchiriſi, ſub prima quoque deſtillatione obtineri, ſi volupe fuerit, queat? ceu alibi *de cera, pinguedinibus, butyro, ſapone &c.* notavimus, quod ſi horum v. g. libra una vel una ſemis retortæ indatur, hujusque venter penitus uſque ad collum cineribus deſuper repleatur, ſubtiliſſimum per arenam prima ſtatim vice tranſeat Oleum, &c.

Balſamorum externorum iſta ſeries & variatio, uti exactiorem praxin nil juvat, ita nec ſelectûs noſtri partem conſtituit. Sufficiet vel unicum compoſitum; cujus ſcilicet precioſioria ingredientia, Moſchus vel Ambra, (ob diſperditionem adhærentium particularum,) haud adeò admittunt mixturam extemporaneam, quæ in reliquis, ſiquidem expetenti neceſſaria fuerint, non eſt difficilis. *Colorem* undeunde petitum oculos tantum paſcere aliàs conſtat: nec *Extracti Salisq; proprii tantillum* nonnullibi adjectum efficaciam qualitercunque adhibitorum tantopere intendit. Cui verò bono *Nuciſtæ oleum prius extrahitur*? cum nec per ſe ingratum ſpiret, nec oleorum aliorumque odoramentorum fragrantiam obſcuret. *Saponiformes* aliquorum (*ex oleo, ſale ſpirituq; invicem digeſtis*) *maſſæ* ſuperioris quoque ſeculi inventiones, nec inter parabiliora ſuccedanea nobis hic ullatenus neceſſaria ſunt.

Atque ut in *reliquorum Topicorum* recenſione luſtrum noſtrum tandem finiamus: dum ex *oleorum officinalium* diffuſiſſima ſerie oppido, & quidem numero pauciſſima ſufficiunt, quæ natura ex oleoſioribus ſubjectis ſponte quaſi fundit; quæque (ſi per ſe adhibita id,

quod

quod ex hujus generis remedii deſtinatione ſperari poteſt, non attingunt,) competentium & inibi ſolubilium ſubjectorum infuſione vel decoctione, aut oleorum deſtill. aliquali inſtillatione poſtmodum haud difficulter exaltantur: cui bono tantus reliquorum numerus, tot æquipollentibus, tot, ob vegetabilium (ſulphurei parum, aut violentiori Vulcano reſervatum poſſidentium) naturam, parum inde medicatis, & expreſſo quovis vix efficacioribus, tot ipſi affectuum conditioni manifeſto repugnantibus, tot, aliis euporiſtis non pinguibus apertè cedentibus conſtans? *Digeſtiva ſanè, ſarcotica, glutinantia,* (exceptis, cautelisque ſuis nihilominus ſubjectis *Balſamicis reſinoſis, Mellitis vel etiam Mineralium aliquo convenienter alteratis,*) item *propriè detergentia, adſtringentia,* (ſylvis tamen remediorum diſpenſatoriisque nonnullis inſerta,) ipſa ſanioris methodi lex vetat, & experientia, (ſi traditionibus magis, quàm præſentiorum tutiorumque acervo fidas,) poſtmodum rejicit; Vulgatis *emollientibus & anodynis* olivum ſæpe ſolum paria facit, expreſſa quædam alia palmam præripiunt; præter domeſticas pinguedines, cataplaſmata aliosque dolori ſedando vel tumoribus emolliendis aptiores modos. *Infrigidantia, ſic dicta,* quot affectus tolerant, aut ſiquidem ex uſu eſſe videantur, quotus è vulgo tum ſibi non parabit? verſatiori interim ſeu medico ſeu chirurgo reliquum, indirectè agentibus (*liquoribus ſale volatili prægnantioribus, pulveribus farinaceis, &c.*) ſecurius expediente. *Reſolventia, diſcutientia carminativaq;* longè efficaciora, & ejusmodi liquaminibus acceptiora, eodem ferè precio, compendioſè, citra tantam olivi in ſingula profuſionem habentur per paulo ante notatam oleorum deſtillatorum inſtillationem. Et quis temerè nunc *Alexipharmacis compoſitis externis*, utut admodum deprædicatis inſolidum confidat? aut exoticis plantis vel etiam inſectis, nî vili proſtent, vernacula noſtra non ſubſtituat? Tota horum tantum non omnium Topicorum *in cucurbitis &c. confectio* penè videtur curioſior; cum plurima, pro olivi calefacti more gratiam ſic quoque perdant, aut faciliori additamento eam conſequantur, certè matrum familiâs ſimpliciſſimas præparationes haud adeò ſuperent.

Unguenta licet ob conſiſtentiæ modum de competentibus additamen-

tamentis equidem plus quam olea ferant, adeoque ſcopo corpulentius remedium exigenti magis ſic inſerviant; cui bono tamen tantus eorum numerus? cum è *tot emollientibus, anodynis &c.* vel unicum, aut ſimplex nonnunquam pinguedo (ſolitaria aut demum frigendo per convenientes herbas alterata) ſufficiat; & pariter unum forte *refrigerans & ſiccans minerale. Sarcotica & glutinantia* pleraque vulgaria (nec balſamica,) ſanior nunc chirurgia rejicit; quemadmodum & *detergentia pinguia. Diſcutientia nervinaque* vulgatis oleis ſpiritibusque ut plurimum cedunt, præterquam quod à ſenſibiliter reſolventibus, *veſicatoriis, fonticulis, ptyaliſmo, &c.* in permultis affectibus evidenter ſuperentur; quinimo mala quædam (generoſioribus internis ſolis longe felicius cedentia) ſæpenumero exaſperent contracturas, flacciditates, exulcerationes &c. concitent. Reliquorum loco vel *unicum quoddam polychreſtum*, & additamentorum debitorum quaſi *baſis* eſſe poterit. Plurima ex tempore commodius miſcentur; multa nil minus quam ejuſcemodi conſiſtentiam aut formam admittunt: plura adhuc inconſideratiſſime ſunt compoſita; nec operoſiorem correctionem, multò minus (cum aliis omnibus,) adeo curioſam recentiorem præparationem merentur. *Oculis præ Vnguinum ea ſtrue*, alterius generis Topica convenientiora, nonnunquam inſuper ſecuriora; *Potabilia* muliercularum & fere circumforaneorum ſunt, &c. quæ in ſpeciali recenſione commodius notabimus.

Emplaſtra tandem & Cerata ſi hinc inde penſitamus, vix ultra ſex forſitan in chirurgicos alioſque uſus in rei veritate requiruntur, e revera intimius miſcibilibus legitime compoſita. Cui bono enim vulgatiſſimæ (ſatisque hactenus taxatæ) innocentium ingredientium perverſiones, uſtulationes, ſuperficiariæ inviſcationes, maſſæ (per præſcribentium exceſſus) gypſeæ vel unguentariæ potius, huc trahantur? Cui bono tot æquivalentia, ſi minutias ſaltem aliquot, traditiones tituloſve demimus, (ſeu compoſitionis, ſeu effectûs reſpectû) *intime convenientia*? tot, præter omnem neceſſitatem (emplaſtro aliud emplaſtrum, unguentum, gummi, pulverem &c. ſupperaddendo,) in officinarum aut quotidianos uſus, *innovata*

vel multiplicata? tot operculi magis, quàm ſufficientis remedii locum (ceu vulgus quoque citra hujuſcemodi emplaſtrationes ſibimet diverſimode ſuccurrere novit,) complentia? *tot exoleta hodie* vel modernorum euporiſtis longe poſteriora: *tot digeſtiva*, *maturantia*, &c. unico ſaltem ſelectiori repræſentanda, vel viliſſimo cuidam pulti aut cataplaſmati cedentia: *tot particularia pro Interaneorum robore*, citra penetrantiorum acceſſum, aut realem convenientiam, ſæpenumero pro forma tantum, & citra memorabile quoddam commodum, multo tamen cum tædio geſtata, ſecundum Practicarum traditiones tantum (*ad unicas interdum aliquot dum drachmæ ſufficiunt*) præſcripta, grumeſcentia, ſemet corrugantia; litu competenti ſpirituoſisve liquoribus nullatenus conferenda &c.

Atque hæc in genere quaſi, *de uſitatioribus ſervariq́ue conſuetis officinarum Formulis*. *Extemporaneas reliquas Emulſiones, Fomenta, Cataplaſmata, Clyſteres, &c.* è præcedentium conſideratione quivis haut difficulter judicabit, & nos quævis ſuo loco ſimiliter expendemus.

Convertamur itaque nunc ad *ſpecialiſſimum ſingulorum Simplicium & compoſitorum*, officinis aut olim imperatorum, aut hactenus ulterius, majoris complementi vel correctionis cauſſa, diverſi-formiter oblatorum, cenſum; ea tamen, (quoad ejus fieri per inſtituti noſtri rationem poterit,) moderatione, ut *minus etiam contractiori medicationum generi hodiedum adſueti* habeant inde, quod variis affectuum diverſitatibus & circumſtantiis oppido ſufficiat; nec rigidiores forſan queri poſſint, nos rem pharmaceuticam pervertiſſe potius quam accidiſſe, vel Empiricis curationibus, per aliquot polychreſtorum abuſum fores aperuiſſe, vel tandem incipientes, minus verſatos, nimis verò credulos *ad Univerſalium* præcipitia temere ſic deduxiſſe.

Sane, quo multorum hoc diverticulum aut offenſionis lapidem ſtatim ab initio removeamus, equidem credimus dari poſſe *Arcanum aliquod, inſigne totius corroborativum vel mundificativum, complurium morborum ſolamen*: nec vires tot Secretis, quaſi Alcaheſtinis, maturis ac immaturis Electris, Panaceis, Azoth, Phalajis, Arboribus vitæ; Mercuriis philoſophorum, quinteſſentiis Veneris,

Auro

Auro potabili &c. modeſte aſſignatas ſimpliciter hic & præcipitanter elevamus ; ſi talia rite præparata & circumſpecte, ſuo quodvis in genere data fuerint. Dum autem prius quidem ultra modum extenditur, & plane Catholicum, (inter tot tamen præmatura magnatum, per haut ignota hypochondriorum, renum, pectoris, artuum &c. vitia abreptorum funera,) dicitur an fingitur? reliquis verò ſimiliter nimium plerumque tribuitur, præſertim ab alterius Profeſſionis hominibus, in arrepto quodam generoſiori ac polychreſto remedio præcipitanter exultantibus, vel exiſtimationis alicujus culmen nummorumve potius aucupium inibi conſtituentibus; dum magè porro proficua ex his, ut plurimum data opera obſcurantur, vel cum *Eliæ artiſtæ* adventu demum expectantur; dum ulterior talium Inquiſitio tyroni tædioſa & præter rem ſumptuoſa eſt; alia verò partim nihilo magis Catholica ſunt, quam Ptiſana, omnibus olim morbis indifferenter apta; & ſi perſuaſiones hyperbolenque demas, haut adeò notabiliter vel directe juvant; partim ad ſummum, commendatiſſimum quodque (detractâ ſaltem per curioſiorem inquiſitionem ſingularitatis larva,) inſtar nudi tantum Diaphoretici, Aperientis aut Figentis agit, cui paria ſæpe in domeſticorum vulgatiorumque ſerie, nullo negotio (ſaltem ſub circumſpecta methodo) invenias: proinde tantum abeſt, ut eam, per hujuſcemodi quaſi Catholica ad morborum interitus graſſandi viam cuiquam hic commendemus, certè paulo licentioſius tandem ingredientes manifeſto deſerentem, aut in præcipitia ducentem; ut potius hoc ipſo Euporiſtorum per varias claſſes ſelectu oſtendere voluerimus, alia aliis, (quo ſecurius & cum ipſa natura incedamus,) omnino deberi: ſique *iſtius Cenſus quidpiam aliquis* adeptus foret, nihilominus illud ipſum tùm conſideratiſſima exhibitione, tùm quam plurimis etiam *Intercalaribus & Interſceniis*, reliquis totius Comœdiæ actibus & circumſtantiis (quo iſtius generis Arcana profecto pertingere nequeunt,) rite ſatisfacientibus indigere.

Et quo *ſpecialius nonnulla* ſecundum aliqualem experientiam noſtram conſideremus: Quod ad normam & præſcriptum

Vnicornu Mineralis (toties anagrammatice hieroglyphiceque deſcripti,) olim paraveramus, egregium profecto & efficax erat præſertim in primæ ac ſecundæ coctionis, easque proxime ſectantibus vitiis remedium; (nam ulterius & ad *Teſtamenti Hadrianei* executionem progredi nunquam auſi fuimus:) cum autem ſuperioribus annis nos tandem deſtitueret, (vix aut ægerrime nunc, ob tædioſiſſimos parandi labores repetendum;) & ad antiquum hinc rediremus, in conſiderata parabiliorum Vitriolatorum, Martialium, Corallinorum, Opiatorum &c. exhibitione denuo nihilo nos infeliciores, ceu antea quoque obſervavimus. Qui autem hoc in genere *Arcanum Vitrioli*, tanquam pro compendioſiori ſupplemento parere voluerit, & ad literam tantum procedendo *commune ſaltem Vitrioli Sal & Oleum condenſatius* invicem combinare tentabit, loco proficui nec ingrati medicaminis profecto horribile ſecretum (præmonitus) nanciſcetur.

De *Alcaheſtino liquore* medicos etiam in uſus haut uni ſaltem commendato, paulo ante diximus; meritoque donec ipſa *Clavis* aptius manifeſtetur, producta ejus, variaque circumcirca (per ſpiritum Mercurii, Veneris, Roris &c. Tentanima tantisper præterimus.

Mercurius poſt præviam (communem aut ſuper imperfectiora metalla tædioſius inſtitutam) *purificationem, ſolitarie, vel etiam cum Solis Antimoniive parte, inter lentam continuamque digeſtionem* (ſecurius & conſultius, quam per ſpirituum nitroſorum abſtractiones) *Præcipitatus* ſeu qualitercunque fixatus, (ſive ſublimi transmutatorum nomine *Azoth*, ſive modeſtiori titulo nominetur.) bonum eſt remedium diaphoreticum, (nam apage adhuc empiricorum quorundam Vomitorium,) reſolvens, mundificans; nec tamen protinus univerſale, vel bene ponderatæ conſiderationis (ſi licentius exhibiti incommoda declinare velis,) expers: ſane permultos affectus (experientia quotidiana teſte) ne attingit quidem; multos empiricè datus pervertit: de cætero nimium quantum à vero recentioris *Mercurio Diaphoretico ſeu Auro Horizontali* differt.

Panacea (ut *Famoſam ſub ſeculi initium* è Mercurii minerâ aliove coagulo, Argento rubro rudi, aliterve conquiſitam prætereamus,) quot hactenus ſaltem propoſitæ, fictæ, & per Emiſſarios quoque vicatim

catim hinc inde venundatæ ſunt? Saniores & commendatiores ſi paulo penitius perquirimus, nihilominus ut plurimum nil niſi *Mercuriale vel Antimoniale* quidpiam, (aliàs nec ignotum nec ſingulare) continent, eoque ipſo proſapiam iſtorum benè noſcentibus, quousque pertingere poſſint, monſtrant. Specioſa illa, quæ etiam *Mercurii fixati titulo* in Pharmacopœis reperitur, & *ex Argento vivo, ſulphure ac ſale ammoniaco aliquoties ſublimatis, &c.* conſit, Cinnabarinæ naturæ eſt, atque adeò effectus (in nervorum affectibus aliàs non contemnendus,) nativa vel antimoniali Cinnabari facilè ſuppletur. Quæ nuper variè deſcribebatur, *è Minerali (primi entis Auri, ut ajebant, ſaturatiſſimo) diverſimodè parata*, Sulphur aliquod Antimoniale, alcali tartareo vel nitroſo, ſpiritibusve ſalſis volatilibus ſociatum, atque hinc (pro talium more,) ſub largiori doſi; Emeticum quoque erat; aliàs mundificans haud rejiculum æquè ac alia ſunt puriora mitificata hujus mineralis Sulphura, Tincturæ ſelectiores, Reguli que, cum Metallicis etiam fixati, &c. circumſpectè ſolùm exhibita: non tamen hinc protinus pro Catholicis venditanda, vel per omnes à capite ad calcem affectus hyperbolice ducenda videntur. Ita quoque haut ita pridem *Panaceam ſolarem in pilulari forma* accepimus, manifeſtè opiatam & tantillo forſan Cinnabaris nativæ vel Mercurii per ſe fixati Antimonialisve ſulphuris (quæ exigua plane quantitas diſcernere non permittebat,) ſociatam; effectu cum *Regiis Pharmacopœjæ regiæ Pilulis* ſuo modo coincidentem.

Circa Rorem, pluviasque Martias aut cum tonitru delapſas, circa ſal Terræ profundioris, aut Cœmeteriorum, & circa ipſius Aeris collectanea, ſpecioſo Aviculæ hermeticæ titulo allecti totque recentiorum conteſtationibus perſuaſi, forſitan haut adeo pauca tentavimus. Et ſane *Roris pluviarumque illarum pars ſpirituoſior*, per notorium deſtillandi modum minoribus primo guttis prodiens, tenerioribus ſubjectis non adeò incommodum attemperans præſtat; (ceu perfunctoriè tinctam ſuperioribus annis pro *Auro potabili* venditam alicubi ſcimus, & adhuc dum ad Extractiones inde, uti putant, ſecretiores ab aliquibus adhibetur.) *Putrefacti* (in doliolis pro more) hujus generis latices, aliquando ſtriati Spiritus veſtigia (ſed utplurimum cum ingratiori ſulphureo

odore) oſtenderunt: (ut nupera *fluvialium Aquarum concepta, inter navigationes Americanas ſpirituoſitas*, & *Acetum cujusdam ex Rhodano* credi quadantenus poſſit.) Reſiduum poſt Exhalationes *Magma* verno tempore ſponte fermentare, ac plus vice ſimplici oras vitri tum ſupergredi cœpit, *Sulphurea* (inde nonnunquam ſecedens) ſubſtantia Argentum extus adoritur ſtabili auriformique tinctura. *Sal* ibidem plerumque cubicum ſubamaricans, rarius ſtiriolis quaſi nitroſis concretum, bonum eſt aperiens, detergens, & viſcerum hinc inferioris ventris (in ſano ſenſu,) roborans, &c. Totum tamen hoc Chronicos nobis (fortaſſis infelicioribus,) neutiquam reſtituit, vix aliquos incertis circumſtantiis ſpecialiter levavit, aut in acutis præſtitit, quod certius è parabilioribus experimentis non habeatur. Nec amplius quidpiam in *Terra quaſi Virginea ſalina ſubſtantia*, (quendam ſublimius quidpiam haut impræmeditato inibi quærentem, incaſſum ſuperioribus luſtris occupante,) uti nec in decantatiſſimo illo *Terra Sumine*, ſeu exigua illa Oleoſitate, in Medicina quidem, (quo per nos integra ſit aliorum aurifera inſtillatio,) hactenus invenimus. Et licet *ſub Dio quoque* in competentibus nonnullis Magneticis (ceu vocant) Subjectis, præſertim per calcinationes aliosve modos prius debite diſpoſitis, quidpiam concreverit, aut potius in nonnullis (dum copiam cum exiguo temporis ſpacio, aliisque in concluſo ſimiliter contingentibus conferimus) excreverit, & è quibusdam, interno uſui aptioribus elutriatum, aliave ratione ſub *Salis amaricantis nitriformis ſpecie* ſequeſtratum, medicis intentionibus diverſimodè adaptatum fuerit; nihilominus nec inde quidem majora operæ precia hodieque facere potuimus: ut ejuscemodi *Mercuriorum & Phalajarum* promiſſa tantum non catholica cogitantibus, facetus quiſpiam pro Phalaja forſan haut immerito Ealala dixiſſe videatur. Fallimur autem, an huc quoque referri poſſet *Talciformis cujusdam Panacea*? Ut & *Perlata pro Hypochondriacis Materia*, ſi forte præter Præparata, (eluentibus aut ſpiritus ſalinos ſuperfundentibus haut obſcura,) & præter Mineralis regulini quidpiam (in crucibulo reſtitans,) rorido quodam, quovis etiam modo (ceu Parallela nonnullibi ſuadere videntur,) ſaturetur.

Ele-

Electrum minerale immaturum (cui *Glauram & Metallum maſculum* aliqui ſynonyma facere voluerunt,) ſi conjecturaliter rariorem illam Lunarem mineram, *ſub Argenti rudis rubri titulo* metallurgis propoſitam connotat, *ut Lili vel conſimile quoddam ſecretum inde ad vitam ſeu longam ſeu ſanam* certò habeatur, proculdubio feliciorem hodieque cum menſtruo manum, & ulteriorem (inter ea qualiumque Poſſeſſorum fata,) experientiam exigit; in qua deinceps pariter, recentiorum nunc ductu, (poſt ſimpliciorem olim nec rejiculam tunc adhibitionem) exercebimur; haut tamen ignorantes, quod ſuperioribus luſtris cum non infimæ ſortis quidam *ſecretiſſimum illud* haut perfunctorie inibi quæſiviſſent, concepta ſpes tandem decollarit. Sin autem parili ſub conjectura quispiam *Mercurii ſplendentem ſaturateque tinctam Mineram* intelligeret, aſſeverare poſſumus, eam ſimpliciter elutriando ſolum præparatam, niſque amplius paſſam, effectu (qui tamen ſimiliter uti polychreſtus equidem, ità ſaltem particularis eſt,) longè præceſſiſſe tum Sulphur ejus ſolitarium, per Alcalia, (licet ægerrime via humida ſiccave) citra deſtructionem extractum, tum ipſam Panaceam cinnabarinam, ſub *Præcipitati Diaphoretici* nomine Pharmacopœis propoſitam, & per (in ſpeciem) ſejuncta iterumque combinata principia, ſecundum præſcripti proceſſus imitationem aliquando confectam. Quod verò *vicina nobis quædam Vitrioli Minera* (ligno foſsili ſulphureo intermixta,) pro Tincturæ cujusdam (procul dubio cliſsiformiter paratæ,) commendatione, hoc titulo empiricorum nonnemini proponitur, id quidem forte parum eſt Paracelſicum.

Ipſum *Aurum potabile conſimiliáque Solaria*, ſecretiori quoque & amiciori menſtruo catholicos in uſus conſtructa, quantum hactenus in gravioribus, inveteratis malignisve morbis præ aliis ſingulariter præſtiterint, quotidiana loquitur obſervatio, & nemini non paulo circa hæc curioſiorum conſtat: nec aſſerere veremur experientia ſat confirmati, quod omne juvamen atque ſolatium, è *Solaribus* (ob nominis ſplendorem & precium) varie quæſitum, largiter & cum ſuperpondio in longe parabilioribus *Martialibus*, *Antimonialibus*, *Cinnabarinis*, *Corallinis*, *Cervinis*, *Tartareis*, *aliisque vegetabilibus Analepticis*,

lepticis, Alexipharmacis & Opiatis, (quodvis horum conſiderate ſaltem exhibendo) inveniatur; nihilque aliud hinc habemus amplius, quam ut habitiorum reconvaleſcentia, dimiſſis ſecurioribus tot ſeculorum experimentis, magis tantum ſit dubia, carior ſemper; ut iſtius in ſuperiori Germania, cujus febris continua lapide Bezoar pro 60. florenis hauſto curabatur, quæ totidem nummis alibi pellitur. Non elevamus hic ſimpliciter Auratorum efficaciam, qui hujuſcemodi liquores, (cum *Spiritu Microcoſmico, Salis Tartari, Roris, Mannæ Cryſtalliſatæ, minerarumque Saturni*, experiundi cauſſa ſucceſſive confectos,) item *Solares cum Mercurio vel Antimonio, aut utroque ſatis fixatos pulveres*, variè nec incaſſum tentavimus; (ſæpe tamen Menſtrui bonitate, vel acceſſorii Mercurii vel Antimonii energia magis favente, quam Auri accedentis aut adhærentis tantillo.) Tantùm, ſi vel maxime ſolius Auri tantopere recluſi iſte foret effectus, aſſignatam tamen *Catholicam potentiam* hic removemus; oſtentatorioſque abuſus reliquos, per ſuppoſitam neceſſitatem ac præcellentiam introductos, (dum nihilominus idem ſecuriuſque per parabiliora paſſim præſtatur,) notamus: ſi forte hæc quoque Auri ſacra fames ſiſti queat. Reliqua ſuo capite diffuſius expendemus.

Circa ſecretum *Veneris Ignem*, (*à protractioris deſtillationis cohobiique Spiritu Vitrioli longe differentem*,) quænam hodieque non ſupereſt obſcuritas? Autor qui *lapidi Buttleriano Driff ſuum* ſubſtituit, *pauperibus quoque communicabile, nec tantum arcanum eſſe* innuit. *Recentior autem, qui obſcuritati horum Lumen accendere inſtituit*, æque difficilem nec vulgi crumenis occupatiorumque Practicorum temporibus parem procedendi modum profert. Tentavimus aliquando circa *Driff*, (ſecundum qualescunque conjecturas) nonnulla cum Ammoniacalibus &c. ac mediocre quidem aliquid, nil tamen abſoluti, ſive lingeretur tantum, ſive penitus deglutiretur, inde habuimus. Quod autem *poſteriorem Ignis venerei explicationem* attinet: quamvis *Spiritum è ſale Martis* (uti nominatur,) *purgante*, (è capite mortuo florum ſalis armoniaci Martialium extracto) paratum, Vitriolum veneris adſtringentiſſimum dare pridem per alia experimenta probe ſciremus; tentare tamen circa Hæmatitem quoque quidpiam ſtatim tunc compla-

placuit; at (uti profecto aliter fieri nequibat,) Spiritum hinc á prædicto parum aut nil differentem, de cætero Spiritui Salis communi plane geminum, (loco duplati ſaturatique illius;) & Vitriolum inde, dulcore ſuo ſcilicet! fere fauces intercludens nacti ſumus, & nil amplius; licet proceſſus rationem haut perfunctoriè ſectaremur: donec tædio ducti ſpem cum liquore abjiceremus, felicioribus inventionem relinquentes.

Et ſi fors fortuna nobis (ut aliis alicubi,) *Transmutatorem* ſiſteret, (ceu *Lapidem illum* particularibus haut paucis convicti facile credimus, & particularum Plumbi vel Mercurii aliam hinc ſolaribusque ſimilem diſpoſitionem, complicationem aut figurationem, coloris, liquabilitatis, ductilitatis &c. conſectariorum autorem facilius adhuc concipimus;) obnixe eum rogaremus, ut etiam in morbis hactenus revera incurabilibus edito ſpecimine, (magno inde decumbentium, præcipuè integrarum familiarum hinc tantum non exhauſtarum ſolatio,) publicè convinceret non ſolum de *Catholica cunctorum affectuum medicina* tantiſper dubitantes, verum etiam moderatiores eos, qui Metallis ſaltem, non verò homini datum eſſe in medelam hoc, (quicquid eſt,) naturæ ſuperlativum genus, apertè faſſi ſunt.

Tamdiu proinde ſepoſitis aut in precio ſuo, quod ſingula in rei veritate mereri poſſunt, impræſentiarum relictis *Catholicis illis*, donec alia quidem manifeſtius explicentur, alia verò liberalioribus (quam credi nonnunquam queunt,) promiſsis, inter ſimpliciorum aut terreſtriorum Animarum, (mortem peccati ſalarium, Morbos autem mortis lictores ſic eluſurarum) expectationes *plusquam Chinenſes*, ſemet exolvant; inſtitutum noſtrum & *Particularium* tantummodò potiorum & præſentiorum euporiſtorum ſimpliciorumque ſelectum perſequamur: præſertim cum his ipſis ſublimiora quoque Arcana, ſi cui tale quid contigit aut contingeret, omnino circumſcribi, & probe, pro variis affectuum requiſitis ac circumſtantiis modificari, (ſi quidem operæ precia citra empiricas extenſiones facere voluerimus) debeant: & quo Tyronibus denuo hinc quoque conſtet, etiam *Vulgatioribus, citra Secretorum muſſitationes ſingulariorumq; Venaturas, æque ac citra Diſpenſatoriorum ſuperabundantias Morbos*

H part-

parili felicitate curari; Simplicibusque (tanquam nil paſſis aut diſperdentibus,) vel ſimplicioribus ſaltem, certiores ut plurimum eſſe effectus, præ commendatiſſimis ſæpe Compoſitis, ac Decompoſitis, plerumque per Baſis acceſſoria Mole tantum & Precio, (pro forma ſolum & citra neceſſitatem quandam) excreſcentibus. Verſatus (& ceu ab initio quoque notavimus, non nominis ſaltem adſcriptitiique effectus, verum etiam ſaporis, ponderis, molis, odoris, coloris aliarumque ſui Simplicis conditionum ſatis gnarus) Practicus, ſiquidem ſimpliciora quo vult, omnino non pertingunt, Compoſitum aliquod (ſed utinam ſimpliciſſimæ naturæ ſemper conformius,) aliàs haut difficulter attexit: & nos talia hincinde, ubi ex uſu viſum fuerit, inſeremus. *Quæ verò circa potiorum uſualium Præparationes nuper aut jampridem Solertiores Viri eleganter monuerunt*, operoſe non repetemus: cum Libelli ſint in omnium ferè manibus; & iſta hic quaſi præſupponantur. Ita nec Selectus noſtri rationem diffuſis ambagibus deducemus; quandoquidem cauſſas rite perpendentibus, & communi obſervationi conferentibus, etiam verbum ſatis eſt, nec noſtra conditio excreſcens fert volumen. De cætero ceu ſupra condiximus, de commodioribus Subſtitutis, de Territoriorum differentiis & ortis inde neceſſitatibus, de prioratu Inventionis, (cum fortuna multa prius aut multis ſimul oſtenderit,) &c. cum nemine nunc aut unquam poſtmodum litigabimus: ſit ſua cuique per nos liberrima applicatio, uti nobis liber hic cenſus.

Atque quo ſingulas Materiæ Medicæ claſſes per *tria illa notoria Regna* diſtinctius tandem ordineque quodam perluſtremus, primus cedat *Purgantibus locus*; adeo quidem per nullius non liberalitatem aut obſervantiam antiquis novelliſque refertus, ut dubium pene reddat cenſus noſtri initium. Nam qui (exutis tantum præjudiciis quibusdam,) in *Vegetabili primò Regno* complurium manifeſtarium Languorem, aut ex adverſo ſupervacaneam Violentiam, multorum inſuper è novo orbe vel muſeo, item tot interpolatorum, aut vix grano vel grani parte inter ſe differentium vanitatem, & appenſarum deprædicationum fruſtrationes perfunctorie ſaltem advertit; qui corrigentium, Dirigentium, aliorumque ſuperioris ſeculi acceſſoriorum

hic

hic (molem plerumque potius quam effectum intendentium) exceſſivas amplificationes, variationesque fruſtraneas; qui conſimilium Curialium, (ab ipſis tamen eorum Autoribus paſſivè neglectorum) extenſiones nimias, vel è ſola ſimpliciſſimaque (tantum circumſpecta) crudorum aut mediocriter ſolummodò Depuratorum vel coercitorum exhibitione didicit; qui aliqualem quidem in nonnullis Diverſitatem circa vitioſorum humorum colliquandi modum, colliquatorumque colorem, acredinem, ac conſiſtentiam, at adeò ſpecificam ſingulorum ad certos humores determinationem nec dum (cum paulo curioſioribus) obſervavit: quique idem ſæpe ſimplex diverſis humoribus per Alcalium, Tartareorum, Vitriolatorum, Nitroſorum ſimiliumque detergentium aut ſtimulantium additionem accommodare, tot inſuper Compoſita, (diffuſe prodigeque repoſita,) extemporaneis mixturis & imitamentis, (evidenti compendio parilique ſucceſſu,) æquare vel ſuperare novit: qui porrò *Mineralium* (ab una quidem parte) rite præparatorum & exhibitorum nonnullorum inſignem præſtantiam & ſecuritatem; ab altera verò nimiam nihilominus talium multiplicationem, aut penitus alienorum, ſuſpectorum, præter rem vehementiorum aut (ob enchiriſis aliorumque requiſitorum variabilitatem) infidorum numeroſitatem & exorbitantias perpendit: qui denique paulo attentiùs in propria vel aliorum Praxi advertit, quantopere non quidem in omnibus, (uti ſolitariorum Laxativorum & Saponariorum commendatores hactenus voluerunt,) ſed tantum in compluribus Affectibus, multò ſecuriùs faciliusque ſolis Aperitivis, Diureticis, Diaphoreticis, Anodynis aliisve Specificis, (vel empiricorum exemplo) cedentibus, Ægroti Purgantibus diverſimodè vexentur, detineantur, imò magis adhuc interdum lædantur, ſaltem ob conſueti medicandi moris ac ordinis obſervantiam: Is oppido nobiscum haud difficulter fatebitur, maximam Catharticæ phalangis partem, & longè plura, quam hactenus factum eſt, eſſe delenda; forſitan etiam in hoc ipſo noſtro ſelectu dum ſeorſim ſentientium aut de commodioribus ſubſtitutis cogitantium cauſa, vel pro forma quædam hîc retinuimus.

PURGANTIA.

Sit itaque primo, (donec poſt famoſam ſuperiorum annorum *Mechoacannam & guttam Chambodiam* ſequiori ſeculo convenientius forſan offeratur,) polythrylleton nunc *Jalapium* ; à quorundam nuper *Matuliſta* ſanè nondum expunctum : acre ſatis, ceu tractantes variè, in errhinis quoque experiuntur: Hypochondriacis tamen noſtris utplurimum haud inconveniens ; nec mole nec ſapore adeo adverſum: dignum de cætero, quod plurimis incommodioribus ingratioribusque catharticis pridem ſubſtituiſſemus. Inde *Pulvis* in ſuo genere polychreſtus, & diverſimode per competentia additamenta applicabilis; ceu aliàs notum eſt, & fuſiùs hoc infra perſequemur. Nec *Magiſterium* (quamvis æquivalentium reſpectu paulò ſumptuoſiùs,) vel eorum cauſa, qui ob *exoterica quædam Scammoniatum averſantur*, hinc penitùs excludemus, ſi modo decenter dilatatum delicatioribus fortè detur. *Mucaginoſum autem Extractum*, (reſinæ quaſi parergon) languidum eſt; uti & ipſius *radicis infuſum in Cerevifia Viniſque*, nî fortiſſima fuerint, aut medioeribus Alcali aliquod in paulo majori pondere adjiciatur: ceu alii quoque pridem, ſed uſque dum incaſſum ferè monuerunt.

Sit porrò *Aloë*, inter ſui generis amaricantia peculiarem ſtimulum huc conferens: extra abuſus, (aliis ſufficienter notatos,) & quod in diſpoſitis nimia continuatione hæmorrhoides tandem, (quicquid etiam *pratenſæ correctiones* promittant,) haut raró concitet, de cætero innocens: *Socoterina* vel etiam *Epatica ſelectior*, à quisquiliis & Reſinoſitate ſuâ, (præcipuo teneſmi illius hæmorrhoidalis autore,) *Aquâ ſolùm ſimplici*, (quid enim è deſtillatis, vel Sero aut Aceto, imò ipſo quoque Rore hîc expectemus?) ſimpliciſſimè (infundendo vel coquendo,) ſed tamen ſollicitè ſequeſtrata, & in Vaporoſo Balneo denuò ad pilularem conſiſtentiam exhalata; in ejuscemodi laxativas & electivè purgantes Maſſas (cum antiquorum *Hieras* nemo temerè nunc lingat) ſufficientiſſima; carius curioſiusque *per ardentem ſpiritum Extracta*, indeque reſinoſiori, manifeſtè præſentior atque ſecurior; *Inſuccatæ cuivis*, utut famoſiſſimæ, *violatæ, roſatæ, Fragatæ, &c.* par, imo

cum

cum reſpectivè vel in effectu ſaltem parum ſit, quod de ſuccorum magmate ſingulis accedat doſibus,) ſuo modo in actione ſua ut liberior ita ſuperior; & ejus generis Eſſentiis vegetabilibus, ſiquidem omninò conjungere placuerit, facilè poſtmodum ſubigenda: præterea *in Liquorem quoque vulgatis Dilutis & Elixiriis Aloëticis*, (laxandi quidem cauſa) longè pollentiorem fereque acceptiorem, *cum Salis Eſſentialis vel ſaltem Alcali Tartarei aliquota parte* (ceu infra plenius hoc perſequemur,) promptè redigenda.

Accedat *Sena*, non titulotenus Alexandrina ſolùm, ſed bonæ notæ quævis, recentior, non exeſa, nec *de fide Coluthea* fallata; ſuſpicione torminum (directè vel per accidens conſequentium,) adjectâ Alcali cujusdam, vel etiam Tartari puri particula facilè eximenda; illo potiùs in Infuſis, hoc in Decoctis, (quamvis hodiè minus uſitatis, aut ſaltem domeſticis;) utrisque de cætero meritò, (accuratiorumque hodiè exemplo,) ſaltem ſimpliciſſimis; cum in rei veritate *Nodulus æque ac palatum* tot appropriantibus radicibus, floribus, foliis, ſeminibus, nequicquam tantum aggravetur: *Pulvis* verò foliorum per ſe mole ſaporeque perquam ſit adverſus. *Extractum ſimplex* num aliorum mediocrium loco huc referri, & non quidem in pilulares maſſas, (ubi molem atque numerum cum ſui conſimilibus admodum auget,) ſed pro *Mollioribus liquidisque* nonnunquam *formulis* (*ſub triplo vel ſub quadruplo ad Folia Sacchara conditum*) ſervari mereatur, pro contractiori quidem ſelectu hic non determinabimus: cum aliàs notoriè debilius ſit; & pueros longè ſecuriùs, æquè verò jucundè, citra ejuscemodi ſaccharata nunquam non purgemus. Libera ſit cuivis optio.

Concludat verò tandem ſelectum hunc vegetabilem, (ſi propter Eſulina aliaque Mangonia cum rigidioribus quibusdam haud adeo veremur,) *Scammonium*; ob Magiſterii copiam atque aliàs polychreſtas deſtinationes haud adeò rejiculum. Sive jam *Pulvis inde Polychreſtus* (*vulgò ſic dictus*) placeat Santali vel tantum Erratici Papaveris tinctura coloratus, compluribusque formulis mixtu præ Magiſterio aptior, mucagineam tamen & ferè rodentiorem Scammonii partem una retinens: ſive *commune Magiſterium*, æquè profecto

validum ac ſtimulans, ſi modo ardenti ſpiritu vel aliis additamentis non conglobantibus probè dilatetur; Reliquæ varieformiter inſtitutæ *Præparationes* partim heterogenea, (haud ſanè pauca, præſertim in viliori maſſa,) præter rem relinquunt: uti cum v. g. *Mucaginoſis Gummeisque* vulgato more tantùm incruſtatur; vel *Succorum* adſtringentium aut acidorum, Citri, Roſarum, Cydoniorum magmate &c. inviſcatur; aut *Sulphure*, (ceu Alutarii loquuntur,) *perfumatur*; vel exigua hinc differentiâ *ſpiritus Sulphuris aut vitrioli guttis aliquot conſpergitur*: Partim Reſinoſam ſubſtantiam, parce hoc modo mediisque attactam fruſtra diſperdunt: uti cum v. g. *acidulis Mineralium aut Vegetabilium liquoribus ac ſuccis* extrahitur; vel (recentioris cujusdam commendatione) contuſum *Aqua frigida quaſi emulgetur*, & liquor ſublacteus (relicta ſub fecum ſpecie magna Reſinæ parte, denuò coagulatur: partim denique ſupervacaneas, expenſas, ambages & additiunculas uſitatis aut in ſe utilibus formulis ſuperaddunt: v. g. dum *Magiſterium è Diagridio* paratur; vel exhauſtis *Aromatum ſpiſſamentis* oneratur, &c.

Atque hæc quidem ſub accuratiori & ab exotericis ſuppoſitis liberiori Praxi, inter diſpoſitionem ſimiliter liberam, quibusvis expectationibus modisque ſufficienter ſatisfacere, & quod è tota Vegetabilium Catharticorum ſerie in rei veritate ſperari poteſt, oppido præſtare queunt. Si tamen omninò quispiam diffuſiorem horum Materiam diffuſiores in uſus & variationes exigeret, accedat per nos, quaſi pro ſuperpondio, ſequentium unum alterumve:, v. g. Qui Antiquitatis conſuetudini Melanagogique promiſſis nimium attribuunt, addere fortaſſis poſſent Paracelſi nonnullorum Dauram, ſeu (quaſi Antimoniatum illum) *Helleborum nigrum verum*, Stiriaci titulo communiter venalem; (dum tamen remiſſior iſte *Ferulaceus* integris è Vicinia ſaccis ad Emporia nonnulla defertur, nec *hortenſis noſter* invenitur deterior:) ſive jam *Radicem* ipſam à fœtore emortuali prius, (ſed non tam exhauriente *Diſpenſatoriorum Maceratione*, quàm *Recentiorum humidâ divaporatione*,) qualitercunque liberatam, aut *Folia* quoque, (utraque vero ſub debitâ proportione ac circumſpectione) aſſociare placeat: ſive potiùs præferatur *Extractum è Radice*, aut ſpecioſiùs

cioſiùs mitiusve è *Foliis ſaltem confectum*; *Aquâ tantùm ſimplici*, (parùm priùs Alcali tartareo vel nitroſo exaltatâ, æquè ſub cautâ præciſaque potiùs (cum aliis) doſi ſecurum, ac ſi laborioſioribus, (aliorum abuſu forſitan deterritis aut teneriorum formulis in ſpecie deſtinantibus,) ulterius cum *ſpiritu Vini fuerit Depuratum* ſeu mitificatum, vel cum *ſolo Ardente ſpiritu, aliisque ambagibus paratum.* Interea nihilominus ingenuè fatemur, quod licet hactenus perdiu de Helleborinis hiſce nil aut rariſſimè quidpiam adhibuerimus vel aliis aſſociaverimus, nihilo tamen hinc fuerimus infeliciores.

Ita qui ruſticorum Mucum aliter liquari, vel Purgantia quædam (neglectâ fortaſſe Magiſteriorum debita dilatatione,) ſufficienter acui poſſe diffidit, ſupra poſitis addere forſan poſſet extremæ adverſitatis *Colocynthidem*, pro *Extracto*, etiam odorantibus gravi; vulgaribus tamen & operoſioribus *Trochiſcis* pro Pilularibus Maſſis, (ſiquidem Pulveres & Electuaria ſic condita, imò quoque Spiritum aureum quorundam comptior hodie praxis non admittit,) in ſuo genere commodiori; de cætero *Aquâ ſaltem ſimplici* (ceu ipſa Fructûs natura huc tendit,) ſat commodè, (præſertim ſi Alcali Tartarei tantillo prius alterata fuerit,) conficiendo; etiam *citra ſubſequam repetitamque Spiritûs vini extractionem.* Sed circa talia cuivis liber ſit labor. Nos nec horum nec ſubſequorum inſuper, (utut cuique ſuus conſtet effectus,) neceſſitatem quandam aut urgentiorem (cur huc trahi debeant,) cauſam invenimus.

Mechoacanna quidem, ut potiora primum luſtremus, inſipida quidem eſt, ſed tamen Pulveris moles diffuſiſſima, effectus interim contractiori Jalapio in ſubſtantia vix par, certè non ſuperior; *Infuſum ſolitarium* debile; *Extractum ſimplex* (quovis modo hactenus paratum) debilius; adjecto ad facilitationem extractionis ſale Tartari vel Nitro fixo, vix à coriariorum fætore vindicandum: *Compoſitum* alterius eſt proſapiæ: *Reſinoſitasque ſeorſim ſervanda* præ Magiſterio Jalapii longè parcior.

Pulvis Hermodactyli, aliàs pridem autoribus ſuſpecti vel rejecti, (ſeu ſuperioribus annis ſimpliciorem ruſticum *Colchici recentis radice* ſatis vexatum & purgatum vidimus,) iisdem inconvenientiis ſub-

jectus

jectus deprehenditur. Sanè *Articulorum Theriacam*, ſeu intus dando ſeu extus quoque applicando, nemo hîc inveniet, nec aliud eupraxias ſubſidium ſingulare; etiamſi vel *per ſe*, (licet farinacea radicis ſubſtantia hujus generis operationi minus ſubjecta videatur,) vel in *Formula quoque Compoſita cum aliis extrahatur*. *Turbith* adhuc dum penè dubium, nec adeò ſpeciale vel (iis etiam, qui puerulis & Aceto Bezoartico nihilominus ingeſſere fatentibus) mite eſt, ut (ſive *in ſubſtantiâ ſive Extractum ejus reſinoſum* ſpectemus,) parabilius præſentiusque Jalapium aut Reſina ejus, (inter alia) ſubſtitui nequeat.

Nec ſingulare quidpiam, quod præ acceptioribus famoſus ille, (& jam olim Alexipharmacis aliisque alienis Compoſitionibus excluſus,) *Agaricus* præſtet, hodiedum obſervamus. Torquentur interim ſine cauſa miſeri, horrendi ſaporis *Infuſis Decoctisque*, & indefinito quaſi *Pilularum hinc* numero, dum (quovis etiam modo) *Trochiſatus aut Raſus ſaltem*, (cum vel ſine uſitatis ſatellitibus) iſtarum maſſis ingeritur, aut *Extractum* hoc fine fingitur, ampliſſimæ molis; ſive *ſimplex* (filtratura quoque tædiosè damnosèque ſecretum) fuerit, ſive *Compoſitum*, extemporaneæ potiùs, (ſiquidem adeò requireretur,) mixturæ.

Ipſum *Rhabarbarum* ſit Anima hepatis, & quicquid inſuper Antiquitatis commendatio, vel ſequiorum ſeculorum (æquivalentia media modosque minus perquirentium) aſſenſus eſſe juſſerit. Qui obſtructiones aperire, Dyſenterias ſiſtere, bilem expellere, ac ventrem deſuper roborare, venena diſſipare &c. alia ratione nequit, niſi vel *ſolitarium crudum*, aut non ſine litigiis *toſtum vel decoctum* dederit; aut nullis non Electuariis, Speciebus, Pulveribus, Trochiſcis, imò ipſo Scorpionum oleo & ſupervacaneo ejus nominis *Emplaſtro* impertinentiſſimè admiſcuerit; habeat ſibi (ſeu mari ſeu terra) *Orientalis* (quamvis & *Monachorum noſtrum* multis requiſitis ſatisfaciat,) Radicem, equidem in ſuo genere ſat efficacem & benignam; at redimentibus plerumque præter rem cariſſimam, bibentibus adverſiſſimam: ut inde loco Pulveris *Conciſam ſolùm* (minutâ tamen ſic utplurimùm efficaciâ,) *cum & ſine Tartaro* ſuperioribus annis nonnullibi propinarint, *Infuſum* pariter nauſeabundum, *Decoctum* iſto inſuper pene debilius, *Extractum* notoriè languidum eſt, inque Pilulis molem ac numerum,

in

in potionibus nauſeam auget. Nec *Tincturæ*, vulgato more cum Alcali ſubtriplo vel ſubquadruplo & aquæ cujusdam hepaticæ ſpirituoſioris ſextuplo præterpropter confectæ, (ſolitariæ, vel per *Aloeticam aut Antimonialem alcalinam Tincturam*, quarta præterpropter parte exaltatæ,) ſpecioſæ quidem, tanta tamen hinc obſervatur pollentia; parem ſanè *è Noſtrati quoque* nonnunquam paravimus, & in parabilioribus aliis Hepaticis invenimus; qui de cætero purgandi causâ hactenus perdiu Rhabarbari ne unciam quidem (continuis circa talia obſervationibus indies confirmatiores) abſumſimus, praxi ſimiliter nihilo inde infeliciori.

Sic qui *Tithymallinorum Extractorum* commendatione, vel ſuperiorum annorum conſuetudine adhuc ducitur, præter ſupraposita exigere fortè poſſet *Guttam Cambodiam* tanquam tædioſiſſimis *Eſulinis* noſtratibus longè tractabiliorem ac ſuo modo mitiorem de cætero ſat vegetam innoxiamque, ſive aliquorum more *per ſe* detur, paucis tantùm *Olei deſtillati vel ſpiritûs Acidi* guttis (in ſpecie, ob cauſas paulò pôſt dicendas) conſultiùs, quam per operoſioris *Gummi de Peru roſati*, aliasque (totum haud rarò per acceſſoriorum nimietatem perdentes) *Præparationes* aliquantillum alterata, ſive potiùs *Magiſterium* inde placuerit, (*Commune aut per Santalum Erraticumve Papaver Tinctum*,) aut potior adhuc *Pulvis*, ad modum Pulveris polychreſti ſcammoniati extractus, & utrâque Gummi guttæ parte, reſinoſa ſcilicet & gummea conſtans; cum aliàs (ob inæqualem forſan in Indiis collectionem, exſiccationem vel tractationem,) Magiſterii perparum inde nonnunquam proveniat, & altera non reſinoſa portio earundem virium deprehendatur, ipſumque Gummi guttæ paucioribus utplurimum heterogeniis (quo Colophoniæ-formem illam ſubſidentem in diſſolutione particulam, paulò tamen copioſiori vini ſpiritu poſtmodum reſolubilem retulerunt,) ſit permixtum. Verùm enim verò, qui ab altera parte in noſtratium purgationibus ſeri ſatis, & æquè feliciter per Jalapium quoque, & ejus ac Scammonii Magiſterium ſubduci, Aſciticosque tumores, qui vel hiſce conſtanter non cedunt, nec iſti perfectè cedere, imò ejuſcemodi affectus Purgantibus plerumque fru-

 ſtrà

ſtra ſollicitari novit; is proculdubio etiam hæc Tithymallina Indis ſuis ſecurè relinquet.

Quod autem ſequiorum conflugem attinet, profectò paulò gratioſior, mage providus conſcientioſiorve quivis nobiſcum fatebitur, in tanto tutiorum proventu, Medicum hac tempeſtate vix ampliùs decere violentiſſima illa, ſemivirulenta, viſcerum tonum fruſtra tandem pervertentia, crudioribus ſæpe mineralibus nequiora: v. gr. *Euphorbium, etiam Extractione vel acidorum ſuccorum aut ſpirituum illitione quadantenus coercitum*; cum malignitatem (niſi corroſivorum abſtractione aliisve modis quaſi invertatur,) vix aut rarò exuat; Errhinis, (*ſi Drachma ſemis in libra ſemis Aquæ ſ. coquatur*, & de colatura, acri tamen, quidpiam illinatur vel attrahatur,) ut & chirurgorum inſperſionibus (in corruptelis oſſium) aptius tum, ſi diffuſioribus apparatibus omnino ingerendum foret. *Elaterium*, aliquibus quidem excuſatum, at acre ſatis ac viroſum; etiam dum *correctum* aut (curioſiùs adhuc denuo) *Extractum* datur. *Eſula*, *tranſplantata quoque* vel ſubtus nonnullis effoſſa; *cruda*, vel per inviſcationes, ſubtiliorum partium ſequeſtrationes, aut acidorum inſtillationes vulgò *Correcta*; excoctiori ſanè tractabiliorique, ſiquidem omninò quis Tithymallina vellet, Gutta Cambodia; ceu paulò antè notavimus. *Lathyridis ac Ricini vulgaris ſemina, Granatilli. Mezerei grana, cortices ac folia*, ſimiliter (uti dicunt) *Correcta*. Et è *Compoſitorum* ſerie, (horum fœtus aut conſanguineæ) *Pilulæ de Euphorbio, de Mezereo, Fœtidæ majores, Hydrotica*, aliæque mortis Catapultæ, antiquioribus etiam diſpenſatoriis ſuſpectæ, nihilominus adhuc dum religioſe compluribus inſertæ vel ſervatæ, ab uno demum alterove cordatiorum haut ita pridem ſerò expunctæ. Quo *Ruſtica* illa pertinent præſidia: *Succus noſtratis Iridis & Bryoniæ, corticum Ebuli atque Sambuci, & expreſſum Arillarum Oleum, Frangulæ cortex, Nicotianæ infuſum vel decoctum*; ac ſi quid ampliùs duris meſſorum iliis labrisve natum eſt.

Sic porrò, cui bono tot *Effœta*, præter rem *Ingrata*, vel jam pridem in paulo circumſpectiorum praxi revera *Exoleta*, amplius tamen

men adhuc cum permultis (antiquitatis traditionibus Diſpenſatoriorumq; formulis juſto ſeverius inhærentibus, & elegantiora recentiorum inventa, monita atque compendia hodieque negligentibus,) retineamus in tanto præſentiorum, gratiorum commodiorumque proventu?

Effœta deſidiaque meritò dicimus *Myrobalanorum quinque iſta genera*; ſupervacanea profectò (hoc in genere, eaque noſtratium affluentiâ) *prunella*; cum ſatellitio ſuo, *Extractis ſcilicet, Conditis Brodiisque*, ex hyperbolica Arabum commendatione natis. Sanè quàm ejuſcemodi & Rhabarbarata quoque purgantia plerisque Dyſentericis proſint, experti procul dubio nuper fuerunt, qui conjecturalibus autorum opinionibus, mutuo (citra oblatam experientiam) exſcriptis nimium ſunt confiſi. Porrò verò pertinent huc oſtentatorii ferè *Sena Folliculi*, mucoſum *Carthami Pſylliique ſemen*, *Epithymum, Cuſcuta, Polypodium, etiam quernum atque ſpeciale nonnullorum Vernum*; *Fumaria, &c.* pridem à purgantium contubernio excluſa.

Inter *Exoleta* & neglecti hodie uſus, jure (utut paſſim adhucdum repoſitoria onerent,) referimus *Soldanellam*, diù aliàs permultis ſuſpectam: *Gummi* [quatenus huc ſpectant,) *Sarcocollam, Opopanacum & Sagapenum*: & è vulgatiſſimis *Compoſitis tot tantasque numeroſiſſimarum Pilularum, ingratiorum Pulverum ac Specierum, adverſiſſimorum Electuariorum, ſupervacuorumque Siruporum Formulas*, utplurimum nullâ proportione conſtantes, aut extemporanea competentium mixtura longè commodiùs ſupplendas; per recentiorum animadverſiones ſatis quidem excuſſas, nihilominus tamen aliquibus tralatitiam tot ſeculorum experientiam vel conſuetudinem prætendentibus, adhuc dum complacentes. Quaſi verò Colocynthis aut Scammonium [potiſſimi ſcilicet procuratæ per talia purgationis autores,) ſeorſim aut conjunctim, cum aut ſine quâdam (utplurimum minus proportionatâ) Turbith, Aloës, Agarici aliorumque acceſſoriorum particulâ, dari nequiviſſent, niſi tot *Pilularum v. g. Athriticarum, Benedictæ laxativæ, vel antiquariarum Stomachalium, de Turbith, de Opopanace, Sagapeno, Sarcocolla, de Agarico, de octo rebus, de Lazuli, (tanquam parum huc contribuente,) de quinque generibus Myrobalanorum, de Colocyn-*

thide, &c. ipſis autoribus parum circumſpectioribus exoſæ Maſſæ extitiſſent, vel non dicimus ſolùm in Diſpenſatoriis in perpetuam rei geſtæ memoriam, ſed etiam in Pharmacopolis (unius, intra decennium forte doſin exigentis cauſa,) hodieque paſſim proſtarent. Aut quaſi Diagridium vel ſimile Scammoniale quidpiam, ſolitarium aut Turbith, Agarici, Senæ, Hellebori, Rhabarbari, imò (ſi volupe fuerit aut fecerit,) Colocynthidis quoque tantillo ſociatum, commodius, eodemque ſucceſſu exhiberi nequeat, niſi ſub ingratiſſimorum *Pulverum Diaſena, Solutivi Magiſtralis, de Tribus &c.* vel (ejusdem ferè proportionis atque jucunditatis) *Specierum Benedicti laxativi, Diacarthami, Diaphæniconis, Indi, Eleſcoph, è ſucco Roſarum, &c.* formâ: vel non niſi ſub *Electuariorum* (noſtratibus aliàs exoſorum) *è modo dictis Speciebus ſeorſim confectorum, aut ampliùs adhuc* (inconſideratiori compoſitione) *ſub Diaſenæ, Diacarthami, Indi, Hamech, de Pſyllio & Diaſebeſten titulo venalium conſiſtentiâ; aniliumve Holipparum aut Trochiſcorum de Violis ſpecie, &c.* quæ bonam partem alii quoque vanitatem & inconvenientiam talium nobiscum agnoſcentes, collectaneis ſuis Pharmaceuticis merito exeſſe juſſerunt; & ordinis potisſimum gratia hîc referuntur. Ita porrò *Sirupus Roſarum ſolutivus helleboratus*, & (panacea illa plus quam Antimonialis,) *Oxymel helleboratum*, inter tot longè compendioſiora vel accuratiùs compoſita, jure nunc pasſim negliguntur. *Sirupus de Rhabarbaro* (ſiquidem omnino requireretur) extemporaneæ tum (per diſſolutum Extractum) imitationis foret: necquid in *Domeſtico, ſeu de Spinâ Cervinâ*, deſide & nauſeabundo ſingulariter quæramus, aſſequimur.

Ingrata tandem, ut ſeorſim nominemus, haud opus eſt: ſiquidem in ante recenſitis paucisſima invenias, quæ comptiori Praxi reſpondeant. Et pertinent huc reliqui quoque *Pulveres, ad drachmam [illegible] occurrentes, levore ſuo totas pene fauces opplentes aut [illegible] ſaporum [illegible] ſtomachum ipſum prius, quam vel granum [illegible] ſubvertentes*; utut in recentioribus etiam Diſpenſatoriis [illegible] noti[illegible]ſſimi: *Diatartari ſcilicet ſolutivus, Caryocoſtinus, [illegible], ſiive Phlegmagogi, Melanagogi, Cholagogi, Hydragogi,*

gogi, ſeu ſub principium ſeculi hujus à ſatagentibus proditi, ſeu poſtmodum hactenus tum *iisdem nominibus*, *tum inſuper Diaſena groſſa conciſa*, *Solutivi de tribus*, *Solutivi magiſtralis*, *Panchymagogi*, *Catholici*, *&c.* titulis ſuperadditi; inde forſan haud adeo commodiores, correctiores, aut proin invectis olim formulis conſultius ſubſtituendi, quod pondera ſaltem uſualium catharticorum inter ſe invicem parumper interdum mutarint, aut ſemetipſis ſæpe ingratiora, (haud adeò interdum competenti proportione) accerſerint v.g. Bryoniam, Ebulum, Agaricum, Aſarum, Gratiolam, Soldanellam, Elaterium, Rhabarbarum, Turbith, Senam ipſamve Colocynthidem. Pertinet huc paſſiva illa *numeroſitas*, aut (pro eâ declinanda) ſclopetorum globulos interdum exæquans *magnitudo Pilularum officinalium penè omnium*, tùm ſupra recenſitarum, tum uſitatiorum inſuper ſive mage Scammoniatæ fuerint, ut *Arabicæ*, *Aureæ incomptioresque Aggregativæ majores*, *de Fumaria* (vulgatarum legum reſpectu aliàs incorrectiſſimæ,) *ſine quibus*, ſcilicet eſſe poſſemus, ob nullam penè proportionem; ſive magis Colocynthinæ exiſtant: ut *Indæ*, *Lucis inconſideratiſſimæ*, aliæque propter tot acceſſoriorum plerunque ſupervacaneorum copiam aut levitatem, (ceu per Agarici, Rhabarbari, Senæ aliorumque Vegetabilium alterantium, Aromaticorum, ſuccorum inſpiſſatorum gummatumque aſſociationem aliter profectò fieri nequit.) incaſſum excreſcentes. Nec eadem de cauſa *Recentiorum complurium ſubſtituta* requiſitum hoc undiquaque declinant; adeo tot ſuperfluis & ad effectum nil vel parum (ſi proportionem ſpectamus,) conferentibus paſſim exuberant: uti *formulas Magiſtrales*, *Catholicas*, *Panchymagogas*, *Cholagogas*, *Melanagogas*, *Hydragogas*, *&c.* perfunctoriè ſaltem inſpicienti liquet. Pertinent huc, (ſi plerorumque noſtratium deſideria fateri, & pueros teneriores que alios, parabilioribus quoque & æque obnubendis decipere voluerimus,) totum ferè *Morſulorum Rotularumq; cum ipſis Confectionibus ſolutivis genus*: nam ſive vulgares Diſpenſatoriorum formulas, (alias hodie maximam partem vileſcentes, vel ipſis autoribus ſuſpectas, utplurimum tantum Diagridiatas) ſpectamus, quæ quæſo, *Diacarthamum*, *Eleſcoph*, *è ſucco Roſarum*, *Diaphænicum*, *Diaturbith*, *Aniſum Zingiberque laxativum* maſti-

cantibus, ſingulariter percipitur jucunditas? ſeu verò recentiores modos præferre voluerimus, nec in *Morſulis de Rhabarbaro, de Mechoacanna compoſitis*, *Confectione & Rotulis primis adverſus lumbricos* (*ſimul Mercurialibus,*) *Pane Martio purgante, &c.* ea reperitur gratia, quæ refractarios detineat pueros, ut integram doſin ſemper deglutiant: quo inæqualem ſæpe *draſticorum* Magiſteriorum mixturam taceamus. Pertinent huc *unciales ferè Electuariorum officinalium Boli*, præſertim qui ingratioribus aliàs ingredientibus conſtant: ut (præter ſupra notata minus nunc uſitata,) etiam adhuc tritiora *de Pſyllio, Diaprunum ſolutivum, Diaſebeſten* &c. pure ſcammoniata; vel inſuper tantillo tantum Turbith, Hermodactyli, Senæ vel Rhabarbari (ut plurimum neglecta proportione) ſociata, *Caryocoſtinum ſc. Diaphænicum utrumque, Benedictum laxativum*; *imprimis autem Diabelzemar illud, & Hiera jucundiſſima Compoſita, Pachii, Logadii*, & ſi quid aliud claudunt vulgares iſtæ Gratiarum pyxides. Nec ſi fateri voluerimus, in quamplurimis hactenus *eorum Variationibus aut Subſtitutis*, equidem circa confectionis & dilutionis rationem comptioribus, eam ſemper invenimus jucunditatem, quæ v.g. *Electuarium commune, Panchymagogum, Magiſtrale, Hydragogum quodlibet, item Phlegmagoga aliorum*, &c. (ingredientia tantum variantia, vel adverſioribus aut ſupervacaneis additamentis alterantibus vel catharticis, Aſaro ſc. Ebulo, Soldanella, Rhamno, Gratiola, Helleboro, Rhabarbaro, Agarico &c. amplificantia,) contractiori huic aliive ſelectui inferenda ſuadeat. Pertinent huc *Sirupi de Rhabarbaro, de tribus Laxativus, de Carthamo, Roſarum compoſitus, ac reliqui Officinales*, ad uncias aliquot pro ſufficienti doſi excurrentes; majorique liquorum copia diluendi, nec in parciori (cum aliis) quantitate adeo accepti. Ceu nec ob eandem ingredientium adverſitatem recentiores quoque talium *Correctiones atque Formulas*, (*Magiſtrales, Hydragogas, de Tribus, de Rhabarbaro &c.*) inter tot catharticorum compendia quiſpiam ſic exegerit: ut ejuſcemodi dulcorum fermentationes, indeque in hypochondriacis noſtris oborientes nauſeas, tormina, hyſtericarumque alia incommoda prætereamus. Pertinent huc tandem *Apozemata illa longa, Hydromel purgans commune & Tartariſatum, Claretum laxativum, De-*

coctum

coctum Epithymi, *Senæ officinale*, *Infuſa ſeri lactis*, diſſolutorum Electuariorum & Extractorum, (quâ formâ quoque antiquum Panchymagogum præſcripſerunt,) hauſtus, aliæque nil niſi Pharmacopolium ſapientes amyſtides: ſique denuo, (probe ſubducta, & cum nauſeabundo minusque adſueto noſtratium ſtomacho collata ratione) fateri voluerimus, pertinent huc etiam recentiores, in iſto hoc genere, modi *Seri lactis Laxativi*, *aliorumque Infuſorum*, *Decoctorum*, & ingratioribus catharticis adhuc dum alicubi conſtantium *Claretorum*, *Hydromelitum*, *item Aquarum laxativarum*, nec durabilium, nec cuivis (utut purgantia cum aqua ſimplici nonnullis ſine noxa demus,) hic locorum congruarum, certè vel ob diffuſiorem doſin minùs ſemet commendantium.

Qui Curioſi ſunt, in reliquis hujus ſortis ſimplicibus aliisque inventis, per nos exerceantur; ſyllogi noſtræ, & publicis ſtatim uſibus adeò accommoda necdum (inter ſuperiorem requiſitorum collationem) invenimus. Atque huc merito forte referimus, inter *Simpliciora* quidem, neglectam hodieque *Matuliſtam*, *Curcas*, *ſive Ricini Americani majoris fructuum membranulas*, ſub exiguo pondere plus quam Antimoniales; *Nambu Guacu*, *aliosque exterorum Nucleos catharticos*, à peregrinantibus invectos, *Emulſionem inſuper & Extractum arillarum Ebuli atque Sambuci & è conciſis electuarium*; *Infuſum & Extractum interioris Sambuci medullæ*; *Rob baccarum Rhamni pictorium*, & *Sirupum inde Vulgari ſubſtitutum*; *Sirupum Bryoniæ è ſuperſtitie feculæ ſucco*; *Hippolapathum*, *Rapiſtrum*, deſidem *Iridis*, *imo ipſius alicubi Mechoacannæ Feculam*; nec præſentioris operationis *Rhabarbari conſimiliumque Magiſteria*, è lixivioſis peracida, præſertim aluminoſa præcipitata; ſupervacuos *circa Scammonii*, *Gummi Guttæ*, *Eſulæ*, *Hellebori &c. correctionem labores*, *Sirupum radicum & foliorum Hellebori cum Aqua propria* ingratiori, dum Extractum ſatisfacit;) *Sirupum & Conſervam florum Perſicorum*; *item Gummi Guttæ qualitercunque*, nec citra multam diminutionem *Albificatum*: & (ni ad ingratiorum claſſem potius referenda videtur) *Gratiolam*, alias in ſuo quidem genere haut penitus contemnendam, proinde tamen huc operoſius cum *Extracto ſuo* non conquirendam, &c. Inter *magis verò Compoſita Aquas deſtillatas*

latas Purgatrices, plerumque deſides aut viroſo Hellebori, Colocynthidis ac conſimilium odore nauſeam tantùm, cum qualicunque ſtomachi perturbatione concitantes: *Odoramenta nonnullorum purgantia*, è particulari temporariaque teneriorum quorundam averſatione excogitata: (ceu draſtica quævis in hypocauſtis exhalando, alii paſſim nullam hinc commotionem ſentiunt:) Tartarum vitriolatum (inæqualiter & quidni extempore potius per pulverem Polychreſtum) *Scammoniatum*: *Sirupum herbæ Mercurialis ſimplicem deſidem, & compoſitum*: Infuſa & Eſſentias purgantium cum Nitro, per illa ipſa cathartica prius *combuſto ſeu alcaliſato*, (dum vulgare Nitrum fixum ſufficeret,) extracta vel exaltata; ipſumque tandem *Diacydonium pellucidum quodvis*, toties (dum negotioſioribus mulierculis ejuscemodi Gelatinæ ſimplices ſuperioribus annis complacerent,) quæſitum & interpolatum; inter ſucceſſivam exiccationem doſin quidem haut raro, delicatiores verò vix adeò fallens: & ſi quæ inſuper ſunt alia artis (hic quoque nonnunquam aliquantillum ferè inter prætenſiones quasdam luxuriantis) inventa, vel aliàs adhuc dubia, ſuſpecta, ulterioris experientiæ indiga, uſitatioribus, fidis & æque jucundis longè cedentia.

Prodigorum eſt, ceu alii quoque nobiscum notarunt, etiam Vegetabilium Catharticorum complura Auro, Perlis, lapide Bezoar, Moſcho, Ambra, Gallia moſchata &c. fruſtra onerare, vel confectioni Alchermes involvere; *quo ſcilicet Catharticum Cæſareum, Regium aut Peruvianum liquidum precioſum exeat*; aut potius cariores fætentioresve hinc ſint Aſſellationes: Vel veſperi poſtmodum ad *reliquiarum* præcipitationes *Margaritarum aut lapidis Bezoar pulverem* exhibere; cum (ſiquidem omnino nonnunquam opus foret,) Corallia, Mater perlarum, aut Oculi cancri tum ſufficerent: Vel *Oleo cinamomi, aliusque carioribus aut acrioribus* prædicta Purgantia exceſsivè interdum imbibere; cum fervor tantum & ſiticuloſitas una cum precio incaſſum inde intendatur; & Pulveres præcipuè in majorem hinc molem (recens ſumentibus) fruſtra exurgant.

Qui tandem ſpecialem *Supervacaneorum claſſem* præter hactenus aliis quidem ſub titulis recenſita, forſan hic deſiderat, ſaltem iis omni-

omnibus ſuperaddat tot inanes fere remediorum, (aliàs in rei veritate ſatis commodorum ſufficientium & experientia conſtantium,) *Compoſitionum ac Formularum Variationes aut Interpolationes*, ſingularitatis ſolum gratia, & ne compoſitionum finis ſit!, inv. ctas aut ſuperadjectas: v. g. *Trochiſcorum Alhandal Extractum*, quaſi è cruda colocynthide parari nequiviſſet: *Extractum A arici (prius incaſſum) trochiſcati: tot Phlegmagoga, Cholagoga, M lanagoga*, ab initio currentis ſeculi usque ad paulo oculatiores aliquot abhinc annos propoſita, plerumque parum Chimica, & ſi opus foret, extemporaneæ potius commiſtionis: ceu eſſe quoque potuiſſet *Syrupus pantagogus M. &* uſualis Diſpenſatorii *Extractum Holagogum*, (ejusdem cum vulgari Panchymagogo farinæ,) *& Catholicum*, (ſi paucitatem ingredientium excipias,) utroque deterius, *Electuarium Diabelzemar &c.* ante jam recenſita. Nec in *recentioribus Subſtitutis* hinc inde deſunt, quæ propter nudam ſolum ordinis ponderisque ingredientium variationem, ſupervacuorum improportionatorum, ingratiorum aliisve de cauſſis inconvenientiorum additionem aut complicationem huc non poſſint non referri: *ſive Pulverum, ſive Pilularum aut Electuariorum, Syruporum reliquarumve Formularum*, (meliorationis cauſſa à diverſis hactenus diverſimode ſubordinatarum) *claſſes*, paulo ante ſatis forte luſtratas, evolvimus. Atque huc ſimiliter pertinent *Digeſtiva illa Alcalina, Tartarea, Tartareo-Vitriolata, &c. plane improportionaliter* Catharticis paſſim adhuc dum adjecta: ſive id in exceſſu fiat; quo Pulverum Bolorumque moles fruſtra intenditur, ac ſapor æque ac in Potionibus vitiatur, Pilularum numerus incaſſum multiplicatur, & in ſpecie per nimium Alcalium acceſſum eo magis ad colliquationem diſponitur, imo Aloes purgatrix vis interdum aliquatenus per nimietatem eorum infringitur: ſive in defectu: quo ſæpenumero talium vix granum unum vel duo doſin ingredi cernimus: Et annectere hîc fortaſſe poſſemus ea ipſa *Digeſtiva*, multis hodieque indifferenter ante Purgantium aſſumptionem uſitata; cum pleriſque (nec enim omnibus dicimus,) pro forma tantum & in conſuetudinis complementum, (non ſine majoris nauſeæ ad

ſubſequens mane pharmacum concitatione,) nihilo hinc feliciori catharſi exhibeantur; renitentiorque nonnullorum alvus ſæpe numero ne ſic quidem, aut per eccoprotica vel ipſas Pilulas aloeticas laxativas, (*alias hunc in finem præcedente veſpere percommodas*,) tantopere facilitetur, multoque tum felicius per *Infuſa laxativa*, (*ſimpliciſſima quoque & imbecilliora hic credita*,) *quæſita purgatio expediatur.*

Atque his breviter ſic, (tanquam in cauſſa minus dubia) excuſſis & tantiſper hinc ſemotis, reſtat ut reſidua, *quæ in uſitatiori hactenus Diſpenſatorio*, *& diverſis diverſorum additamentis*, *correctionibus vel immutationibus convenientiora*, *ſpecioſiora*, *famigeratiora*, *& adhuc dum uſitatiora* videntur, ſimiliter expendamus; num ſcilicet ea tandem huc proin accerſi, & quænam ex iis ſervari conveniat? num Acceſſoria iſtorum, quæ ſelectum noſtrum excedunt, aliis commodioribus parabilioribusque queant æque commode ſuppleri? numne demum ex his ipſis noſtris, Formulæ remediorumq; modi iſtis in præſtantia, jucunditate aliisque eupraxiæ requiſitis pares, aut in diverſis circumſtantiis nonnunquam ſuperiores condi poſſint? ceu profecto poſſe, quotidiana conſtat experientia.

Nam qui ſimpliciſſimè tantum, (v. g.) *pulveris Ialapii partes quatuor cum Magiſterii Scammonii vel Ialapii parte una, ac Olei Nuciſtæ expreſſi*, vel ipſius nuciſtæ pauxillo rite miſcuerit: aut in febrilibus præſertim diſpoſitionibus vel pro facile mobilibus, (ſi quidem Alcalinum vel Tartareum aliquod adjicere omninò placeat,) *Ialapii pulveriſati partes duas*, *Antimonii Diaphoretici non edulcati partem unam: aut Tartari puriſſimi, Ialapii pulveriſati ana partes duas, cum Magiſterii Scammonii parte una; &c.* (uti pro lubitu vel extempore variabiles ſunt Formulæ.) Is ſcrupulari ſaltem vel ſemidrachmæ doſi (ſub circumſpecta tantum exhibitione,) & in morbis ejusmodi cathartica revera poſtulantibus aut admittentibus, amarum, acre, ſalſum, acidum viſcoſumve (& quid non?) longe compendioſius jucundiusque, certò ſane, ſecurè & æquè feliciter expurgabit unâ harum vel altera ſaltem formula, quam ſi famoſiſſimos ſelectioresque (*Diatartari*, *Phlegmagogos*, *Cholagogos & Panchymagogos*) omnes, è familiarioribus hactenus Diſpenſatoriis in utrius-

utriusque bilis, ſeri, pituitæque internecionem, & palati (ceu ſupra notavimus) vexationem accerſeret; aut *Recentiorum hic ſubſtitutos aliterve variatos*, at maximam partem (ob acceſſor orum plerumque ſupervacaneorum molem ſaporemve adverſum,) ingratiores (ſupra recenſitos) Pulveres ſuperadderet; aut ſi ex iſtis aliqui ſpecioſiores elegantioresque deprehenduntur, (uti ſane ſunt Laxativus vegetabilis, Species Diajalapii, Cerberus triceps, conſimilisque *Catharticus Antimoniatus*, aliique publicis uſibus haud inconſideratè propoſiti,) horum tamen normam, proportionem & præſcriptum inſolidum citra neceſſitatem quandam, aut ſpecialiorem effectum ſectaretur; vel denique (paſſivo licet more,) adjectis hic ingratioribus iſtis Tartaro Vitriolato, Vitriolo Martis, ſale Martis purgante, Nitro Vitriolato, &c. novos quidem, at ratius & ad Diureſin ſæpè præſentiores, ingratiores ſemper, conderet.

Ita qui pro tenerioribus & hypochondriacis, v. g. *Ialapii pulverati & Pulveris Polychreſti vel Magiſterii ſcammonii ana cum Aloes depurata diluto in Maſſam* debite & hinc in Pilulas redegerit; aut aliam in diffuſiori apparatu, forte pro robuſtioribus, aut ſecus ſentientibus, v. g. è Pulveris Jalappæ, Magiſterii ejusdem aut Scammonii, Extracti Hellebori nigri & Colocynthidis ana, ſimpliciſſime compoſuerit, aut Extracto Hellebori Aloen depuratam (ſed cum aliquali molis amplificatione) ſubſtituerit, aliosve æque ſimplices ex his modos ſectatus fuerit, ſufficienter & cum ſuperpondio habebit in Vegetabilium quidem claſſe, non ſolum quod (præ aliis elegantiores iſtæ] Pharmacopœiæ recentiſſimæ *Formula*, *Extractum ſcilicet Panchymagogum pro Pilulis, & Pilulæ Magiſtrales Panchymagogæ* præſtant; verum etiam, quod in reliquis (correctionis, variationisque cauſſa, à diverſis diverſimode ſuperadditis effictisve) *Extractis tot Catholicis*, *Panchymagogisque aliis*, *tot Polychreſtis*, *Cholagogis*, *Phlegmagogis*, *Hydragogis & (nimio ſæpe præſuppoſito) plane Hydropicis*, *Diaſenæ*, *Melanagogis &c.* (*neglectiori* plerumque proportione, nimiis verò additamentis in caſſum conſtantibus;) quod inſuper in paulo negotioſiorum *Pilularibus Maſſis Peruvianis ſcilicet*, *Roſatis*, *Polychreſtis*, *Benedictis*, *Panchy-*

magogis &c. paſſim quæritur; quod denique tota (incondita certe) famoſiorum hactenus *Pilularum Officinalium* (*ſine quibus, Arabicarum, Aurearum, Aggregativarum, Cochiarum, Lucis, Indarum &c.*) ſeries promiſit; aut ejusdem ſortis, (ſcammonioque tantum vel colocynthide rem ſuam tranſigentibus) *Extractis Pilularum de Fumaria, ſine quibus, Aurearum, Arthriticarum ac congenerum item antiquiori Extracto Panchymagogo*, (ſat profecto improportionato,) aliisque hujus ſeculi Compoſitis (ſeorſim tædiosè, ſumptuosè at ſupervacuè imperatis, cum ſimplicia oppido certius compendioſiusque permiſcerentur,) jam pridem adſcriptum eſt. Nec ſi fateri voluerimus, ſimiliter opus adeò habebit, ut Detergentia Vitriolata vel Martialia rem & maſſas ſæpè, præſertim Magiſteria reſinoſa ſub paulo minori animadverſione infringentia, indifferenter & undiquaque quaſi ſuperaddat. De Merçurialibus paulo poſt ſeorſim agemus.

Porrò vero Morſulos ſi quis omnino eſſe vellet, quamvis *inter recentiſſima Subſtituta, Confectio Diacitri ſolida ſolutiva* perquam fit elegans, & *Confectione Aniſi, Aniſoque ſolutivo compoſito* ejusdem Pharmacopœiæ, *delicatioribus*; *Aniſata plerunque averſantibus*, longè acceptior; æque tamen felix, accepta & facilior inveniretur Compoſitio, ſaltem è ſolitario, (ſed ritè æqualiterque ſubacto) *Scammonii vel Ialappæ Magiſterio, ad normam proportionemque dicti Diacitri parata*: *vel ea, quæ ad Morſulorum Diatartari quorundam imitationem ex ana pulveris Ialapii & Acidi Tartari, cum quarta vel tertia præterpropter Magiſterii Scammonii parte* nullo negotio confit, oleoſo corticum Citri ſucco deſuper, ſi libet, poſtmodum conſpergenda. Quo non ſolùm *vulgaribus antiquiorum Diſpenſatoriorum Tabulis atque Confectionibus* ſupra jam notatis, ſed etiam paulo ante dictis aliisque alicubi diverſimode ſuperadditis, imo ſub gratioſioris Medici autoritate ac competentiorum inſinuatione *toto hoc medicandi* genere, ſine eupraxias detrimento quodam, facile caruerimus.

Sic ſi noſtratium quiſpiam mordicus forſan *Electuarium aut Bolum* præter ſpem expeteret, numquid facilius, quam *ſuprapoſitorum Pulverum compoſitorum doſis, vel Ialapium ſolitarium aut Magiſteriorum purgantium vel Pulveris Polychreſti parte acuatum*, (ſique

placue-

placuerit, etiam aromaticis acidulisve additamentis conditum) item *Reſina Ialappæ vel Scammonii, Nuciſtæ parte vel Amygdalarum una alterave ſubacta*, conſervæ roſarum aliive domeſtico quoque condito, vel matrumfamiliâs pulpis permiſcetur? æquè ac gregarii cum ſuo Rob Sambucino vel ceraſorum ſolent. Ut proinde nec *vulgarium Diſpenſatoriorum Electuariis* (præter reliqua alio ſub nomine ſupra ſatis excuſſa,) adhuc quidem alicubi nominatioribus aut in ſuo genere aliquantum acceptioribus, *Roſato ſcilicet*, (*ipſique gemino*) *de ſucco Roſarum, de Citro, Diacarthamo, Diacydoniis, Paſſulisve laxativis humidis ac ſiccis*, (etiam pro Pueris nonnunquam Eſula conditis,) item *Extracto de Citro ac Diacarthamo, &c.* (maximam partem aut inſolidum Scammoniatis,) ullatenus indigeamus: nec etiam opus ſit, ut recentiora diverſorum Subſtituta tantùm in fruſtraneam laborum ac vaſculorum multiplicationem adſciſcamus; ſive jucundiora quidem, at æquè tantùm ſcammoniata vel Jalapina (extemporaneæque proinde imitationis interdum & ſuo modo) fuerint; ut *Rob Ribium, Cydoniorum ac Ceraſorum purgans, Diacydonium pellucidum, &c.* delicatiorum palatum ne ſic quidem ſubterfugientia, & ni ſpiritus ardens ad Reſinarum ſolutionem adhibendus probè ſit rectificatus, inde quoque adverſiora: ſive per apertè ingratiorum & nonnunquam ſupervacaneorum (Hellebori, Aſari, Ebuli, Bryoniæ, Soldanellæ, Rhabarbari, Agarici, &c.) acceſſum, aliàs ſelectui noſtro incommodiora videantur: ut *Electuarium Roſatum purgans, Paſſulatum, Pulpa Tamarindorum purgans, Paſſulæ purgantes ſiccæ, Zibebæ & Pruna purgantia, &c.* ſuperiùs jam relata.

Si denique potulenta quis velit, elegans habetur *Liquor* è Magiſterio Jalapii vel Scammonii (aut utriusque ana,) ſimpliciter ſaltem in ſpiritus Vini (mediocriter rectificati) duodecuplo præterpropter diſſoluto: hujus drachma una ad duas, usûs tempore per Eſſentiam Liquiritiæ vel Papaveris Erratici ſaccharatam, ſaccharumve ſatis ſpiſſè ſirupiſatum aut tantum pulveriſatum prius parumper edulcata, largiter, ſecurè tamen (præſertim in difficulter mobilibus) præſtat, quod longè diffuſiùs in *Elixirio Panchymagogo officinarum vulgari vel correctiori, in Clareto Laxativo, & Hydragogo*

ac conſimilibus recentiorum ſpirituoſioribus Aquis medicatis, *in ſpiritu Aureo Colocynthino*, *Elixirio proprietatis purgante*, (cum noſter etiam liquor Eſſentia Abſinthii vel Aloes facillimè alterari poſſet,) inque aliis hujus generis ingratioribus aut diffuſioribus, & corpus inde magis calefacientibus Dilutis hinc inde quæritur. *Magiſterium Guttæ Chambodiæ*, (quod pro aſſuetis notanter addimus,) ſimiliter quidem, at difficiliùs & in ſpiſſiorem conſiſtentiam ſolvitur. *De Scammonii Emulſione* ſuprà diximus; ſi forte nihilominus alicui ſingulas ſic doſes (v.g. grana decem vel duodecim recipiendo,) cum Aquis gratioribus & odoriferis frigidè parare placeat. Verum qui lacteſcentibus ejuscemodi, ſed jejunis ferè ingratioribus liquoribus ducitur, etiam *Reſinæ Ialappii vel ſcammonii ſingulas doſes*, *cum duabus tribusve excorticatis Amygdalis & aquæ Roſarum vel Acaciæ pauxillo in breves ſapidasque Emulſiones* ex tempore redigere, imo alborem Eſſentia florum Papaveris Erratici obtundere poterit. Sique porro *Ialapii ſolitarii vel quarta Magiſteriorum parte acuati doſin*, *Eſſentia Ribium*, *Ceraſorum*, *vel Berberum ſaccharata duabus vel tribus drachmis* cum ana Aquæ Roſarum vel Acaciæ recenter permiſcuerit, (ut Extractum Senæ ſaccharatum, etiam diverſimodè pro tenerrimis fortè diluendum huc non trahamus,) nihilo infelicius, certè jucundius clientes ſuos purgabit, quam ſi *Electuarium Roſatum*, *de ſucco Roſarum*, *Diacarthamum*, *de Pſyllio*, *de Citro Extractumve de Citro ac Diacarthami*, *aliave Officinalia*, commodiora hic credita, in amyſtide dilueret: aut his Recentiora illa, *Extractum Panchymagogum ad potiones*, *Hydragogumve*, *vel etiam Electuarium roſatum purgans*, *Paſſulatum*, *aut pulpam Tamarindorum purgantem*, *&c.* paulo ante recenſita *ſubſtitueret*, imo elegantiora ipſa, ſeorſim operoſius parata, *Rob Ribium aut Ceraſorum*, *&c. hoc fine adhiberet.* Et cum vel *ſola quoque Sena ad drachmas aliquot*, *cum ſcrupulo vel ſemidrachma Nitri fixi antimoniati*, *& aromatum vel radicum alterantium acceptiorum tantillo*, Vino (ſolitario, vel aqua ſimplici aut deſtillatâ jucundiori) infracto, Cerevíſiæ, vel ipſi (ſi tantopere placeat) Hydromeliti proportionaliter infuſa, duriores (nec ruſticis ſæpe catharticis mobiles) alvos, aut ubi alias evacuatione per Epicraſin opus eſt, ſufficienter, parilique (certè præ ſeſquipedalibus conglo-

me-

meratorum ſemetque invicem ſuffocantium, alterantium ac purgantium ſaccis majori) gratia laxet: proinde nec *Vina Hippocratica (calidiora) vel Hydromel purgans commune, Tartariſatumve quodvis*, nec (his quidem aquæ minus adſuetis in regionibus) *Aquas purgantes*, (facile tamen, etiam omiſſa Manna imitabiles,) ſeorſim tantopere exigemus. Hellebori nigri (per divaporationem correcti,) aliorumque interdum additionem, hic data opera prætcrimus.

Atque hæc ſatis forſan eſſe poterunt de ſummario Catharticorum Vegetabilium validiorum cenſu & oppoſitione inter ſe invicem. Hoc ſaltem notanter Incipientium cauſa addimus, quod in *generalibus illis Doſium eorum Deſignationibus* omnino ſe circumſpectè gerere, nec eas indifferenter undiquaque ſectari debeant: aliàs (quod alterius ſui Territorii Practici manuductione vel obſervatione deſtitutis haud infrequenter accidit,) facilè ab initio, (& donec quid indigenarum ventres valeant, quid ferre recuſent, experientia conſequantur) aut modum in talibus excedent; aut inter juſtam quidem meticuloſitatem, non tamen citra tædioſam ſumentis fruſtrationem, deficient. Siquidem in rei veritate certi Tractus, uti (propter rerum non naturalium variationem) diverſis ſibique ſpecialioribus aut frequentioribus affectibus ſubjiciuntur, ita quoque peculiarem, ad certas remediorum modificationes, indigenarum diſpoſitionem offerunt. Atque hinc v.g. paſſivè & utplurimum in hac noſtra Thuringia vicinaque Miſnia, & ſuperiori ferè Saxonia ſufficienter purgantur ea doſi, quæ Inferioris & verſus Balthicum, item Franconiæ incolas parum ſaltem & ſæpe vix commovet. Ita Pilulas Aloëticas laxativas Tractibus atque Perſonis cerevifia potiùs utentibus plerunque convenientiores præſentioresque obſervamus, quam vicinorum diſtrictuum puris quaſi œnopotis. Similiaque alii aliis in Germaniæ noſtræ territoriis paſſim deprehendent: æquè ac exteris calidiorum regionum indigenis Venæſectiones ſuæ, (ſub debitâ moderatione,) ex uſu, vel nonnunquam neceſſariæ eſſe poterunt, quæ tamen noſtrates maximam partem in plerisque (quibus revulſionis, minorationis attemperationisve gratia communiter opponuntur) affectibus, (etiam febrilibus continuisque,) incaſſum vexant; in malignis utplurimum

præ-

præſenti periculo exponunt; nî validior natura hujuscemodi exceſſus, (juviſſe poſtea creditos,) tolerando ſuperet. Atque parilis eſt Purgantium etiam mediocrium, (quæ minorationis, cruditatumve reliquiarum ſubducendarum cauſa, in continuis præcipuè, ab initio vel in morbi decurſu, à permultis indifferenter & quaſi methodicè exhibentur,) item tot Clyſteriſationum aliarumque ambagium, (ab exterorum conſuetudinibus tranſumptarum) ratio: ceu in Præfatione quoque notavimus, & qui Naturam etiam hîc ſimpliciſſimè ſectatur, & (documento ex ejuscemodi evacuationum ſymptomaticarum quidem incommoditate, criticarum verò, naturæ, non nobis relictarum proprietate ſumto,) per pauciſſima quædam appropriata, *diaphoretica & præcipitantia*, procedit; obſtinatioremque alvum vel externis domeſticis aut internis modeſtiſſimis reſerat; qui porrò vegetabilium catharticorum in Intermittentibus plerisque paſſivam deſidiam, conſimilesque vulgatiorem methodum notoriè eludentes circumſtantias paulò diligentius advertit, promptè nobiscum fatebitur. Sed de his alibi fuſiùs.

Laxativa.

SEquuntur nunc *Laxantia* in ſpecie communiter ſic dicta; quæ liberâ inter ſe, & cum ante propoſitis mediocribus quibusdam Catharticis facta collatione, ſimiliter recenſebimus. Siquidem in rei veritate *tertiatæ tantum vel ſubquadruplæ, imo minutiores adhuc horum doſes* ſuo tempore & cum judicio adhibitæ, idem præſtant, quod ſpecialibus illis diffuſiſſimisque Eccoproticis ſimplicibus, aut (mediocrium acceſſui, quod ſuum eſt, plerumque debentibus) compoſitis vulgo tribuitur.

Et qui proinde *Aloen ſelectam, ſupra dicto modo tantum cum aqua ſimplici extractam ſeu depuratam*, inque Vaporoſo Balneo coagulatam, cum Elixirio proprietatis, (non aut parum ſaltem acidulato,) vel potius cum Eſſentia Abſinthii aut utriusque ana, ſubegerit, & quatuor præter propter ex uno grano pilulas formârit, ob ſingularem, (& in noſtratis quoque foliorum ſucco, Epidermida quaſi vellicante obſervabilem) ſtimulandi vim, in duabus, quinque, ſeptem, novemve

ve minutiſſimis ejuſcemodi catopotiis, appoſitiſſime brevi ante cœnam vel etiam decubitûs tempore ſumptis, (& mane ſimul Tincturis Eſſentiisve appropriatis Aperientibus vel Martialibus, Hyſtericis, Cephalicis, &c. continuatis,) ſic profecto inveniet, quod longæ recentiorum variationum ac ſubſtitutorum ſeriei, quibusvis ſcilicet (diverſorum Authorum vel locorum) *Angelicis, Tartareis, Polychreſtis, Proprietatis, Aloephanginis correctis, Spleneticis, Antihypochondriacis, Stomachicis, Hyſtericis, de Eupatorio, de Ammoniaco, de Rhabarbaro, & conſimilibus Aloeticis Maſſis*, (cum Gummeis, Chalybeatis, Vitriolatis, Armoniacalibus, imo debilioribus quoque & numerum tantum hinc ac magnitudinem, vix adeò effectum intendentibus Succis Extractisque varie conſociatis aut aggravatis) paſſim tribuitur: & quod alii, *(quo æque minuta pauciores ve pro doſi Pilulæ proveniant,) in Aloe roſata & violata Scammoniatis aut Jalapinis acuata, vel in Aloephanginis per trochiſcos Albandal exſtimulatis, aliisque Helleborum inſuper, Aſarum, Agaricum &c.* (& ſi huc referre licet,) *etiam Scillæ vel Aronis particulam* ſub extractione Aloes recipientibus, *aut ex Aloe, Carduibenedicti Abſynthiique Extractis eorundemque Sale alicubi Famigeratioribus hic ſuppoſitis quæritur.* Siquidem mediocres etiã naturas ſimpliciſſimæ hæ pilulę, (pręſertim inter continuationẽ & aſſuetudinem,) citra alterius ſtimuli acceſſum ſufficienter movent; ſique duoriores vel alios quoq; alia de cauſſa, paulo ſenſibilius laxare, & primarum viarum ſaburram evertere voluerimus, datis trihorio præter propter poſt cœnam, quatuor quinque vel ſeptem *Pilularum purgantium ſuprapoſitarum* aut conſimilium granis, idem æque feliciter ſalubriterque obtinetur, absque totidem Maſſarum multiplicatione. *Vt utroque hoc, in chronicis præſertim perquam conducibili modo*, ſub Pilulari formâ contentus multo minus adhuc indigeat ullis antiquiorum diſpenſatoriorum *Aloephanginis, Marocoſtinis tædioſe peregrinis, item de Succino*, (etiam ſuperioribus annis alicubi interpolatis;) *de Aloe roſata* quaſi extemporaneis; effœtis *Aggregativis* & (pura Hieræ ſimplicis innovatione) *Aſſaie reth*; imo (cæteris paribus, & ni particulam Aloës purgantem ac condientem acceſſoriis conſimilibus, data opera & vel extempore tunc aſſociare placet, (ipſis *Peſtilentialibus vulgaribus, & quæ alicubi nunc iisdem ingredientibus cum Mithridatio compinguntur.* Reliquæ

L alias

aliàs hac tempeſtate exoletæ ſunt, aut apertè ſupervacaneæ: ut *de Hiera ſimplici, & cum Agarico, de Aloe lota, (& aliquantum colocynthinæ) de Hiera compoſita: item Maſtichinæ officinarum, indeque vix differentes de Aloe & Maſtiche; de Rhabarbaro & Eupatorio vulgares, ſimiliter parum diſtantes; & neglectæ nunc imperiales.* Quo jucundiſſimas, Pharmacopœis tamen hodieque inſertas *Hieras* referamus. *Simplicem & cum Agarico dictam, &c.* quæ valent ut vocabula & nummi; hicque ordinis ſervandi cauſſa tantum nominantur. Sane ſi quis omnino *Dilutum Aloeticum*, variationis aut certarum circumſtantiarum cauſſa expeteret, ſolvat ſaltem paulo ante poſitarum Minutarum Pilularum maſſam cum ſuboctuplo Salis Tartari communis aut Eſſentialis, vel etiam nitri fixi, in ſextuplo Aquæ ſpirituoſioris, v. g. Abſinthii vel alterius competentis; (Aloe cum ſubduplo vel ſubquadruplo Alcalium in ſuff. quant. Spiritus Vini digeſta, amarorem in filtrato Liquore inſigniter ſtatim, tractu temporis ferè penitus, at vim catharticam notabiliter ſimul deponit;) & habebit inſuper largiter, quod non ſolum in vulgari illo, lippisque ac tonſoribus noto *Elixirio proprietatis* cum ſpiritu Vini ſolum confecto, verum etiam in ſpecioſioribus ſupraque jam notatis reliquis *Elixiriis laxativis*, ad imitationem Proprietatis compoſitis, conſimilibusque liquoribus & *antiquario Hieræ Infuſo* quæritur.

Ita ſi porro quispiam (longiſſimorum abominabiliumque Apozematum loco) ſimpliciſſimum ſaltem, nec tot alterantibus nequicquam obrutum *Infuſum Senæ*, ſupradicto parili vi modo paratum, in aliis ſubjecti, vel affectus conditionibus convenienter adhibuerit; ſi pauca quædam, *v. g. quatuor, ſex vel octo Pulveris noſtri laxativi vel Ialapii grana* ſolitaria vel Tartari puri aut depurati ſcrupulo præterpropter, aliisve (ſiquidem placeant) ſalinis detergentibus pro lubitu ſociata; ſi forte pro ſuperpondio, & loco tot effœtorum ejusdemque fere generis Siruporum uncialiumque (inter vulgatiſſima matrumfamilias Eccoprotica aliaque ſollicitantia) Electuariorum, *Extracti Senæ*, (dum forte complacuerit,) *dilutum*, *aut aliquot Ialapii grana cum Roſacea vel Florum Acaciæ aqua & gratioribus acidulorum Fructuum Eſſentiis ſub ſemunciali* præterpropter pondere de-

dederit: accedentibus & interdum ſolitarie ſatisfacientibus Abſterſivis illis Tartareis, Antimonialibus, Martialibus &c. certe parili facilitate debiliores per Epicraſin, obſtructionesque etiam contumacioris alvi ſufficienter laxabit. Ut proin nec *Caſſia quovis modo extractis indigeat Floribus*, aliàs jampridem non uno nomine ſuſpectis, corruptu plerunque facilibus, per ſe nauſeabundæ molis, pro involucro vero domeſticis *ſatisfacientibus*: *Nec Tamarindis*, ſapore quidem, non mole, (nam per ſe æque ſegnes ſunt,) acceptioribus; parabiliori ſimul alio vehiculo acidulato, vel vini ſaltem (utpote cujus imitamento potiſſimum agere videtur,) Tartaro; ut eo magis ſupervacue *Tartarus inde*, elegans quidem, ſeorſim colligatur; parabilioribus denique tot vernaculis (ad ſolutiones Martiales, Coralliorum &c.) acidis ſuccis. Imò nec *Mannam* (ſi referre huc pro more licet) tantopere hic exiget; *ſeu ſimplicem, ſeu curioſius Tartariſatam.* Non dicemus, fortè tantum bileſcendo potiſsimum purgare, æque ac dulcium pene fructuum pulpæ: ignaros ſaltem copia aſſumendæ terret; & licet vel Originis cauſſa etiam in Chimicis laboribus haut ſit inconſpicua, Spiritus tamen (etiam repetenda deſtillatione colligendus, & in ſuo genere commendabilis,) Melleum (longe parabiliorem) hic parum ſuperat; internis uſibus, plerisque in affectibus, Tartari ſpiritu eſt poſterior; nec *in Sale quaſi eſſentiali ſaccharino*, ſtiriis nitriformibus in ſirupiformi Mannæ diſſolutione tractu temporis concreſcente, nobisque per accidens aliquando (ceu aliud agentibus) oblato, ſeu digerendo ſeu in parilem ſane ſpiritum deſtillando, ſingulare quidpiam, (concentrati hic ſalis macrocoſmici perſuaſione ducti,) hactenus invenire potuimus.

Sique ſufficientiæ ſuprapoſitorum intuitu, primitiva hæc merito tantisper dimittuntur; magis adhuc cadent *earum Producta*, quæque præterea componendi variandique ſtudium vel nuda antiquitatis obſervatio diſpenſatoriis & hinc officinis intulit, v.g. inconcinna profecto *Decocta illa Aperitivum Majus ac* (*nomen mentitum*) *minus*; *Epithymi, Fumariæ, Capillorum veneris, & Senæ cum Folliculis*; *Decoctum Majale quorundam*; *Infuſa uſitati Diſpenſatorii duo*, (quorum alterum tamen decoctum eſt,) *cum Sero Lactis, &c.* hactenus ex præſcripto officinalia: item ſupra jam notatum *Hydromel ſimplex* (vere tale,)

& in rei veritate tantopere non *Tartariſatum*. Quaſi verò Senæ, Rhabarbari, Agarici, &c. virtus commodius (extemporaneâ quoque pulveratorum, vel Extractorum mixtura vel imitatione) communicari nobis nequiret, niſi per diffuſiſſima hæc (mellita quoque) vehicula; aut citra (multæ quidem molis, efficaciæ vero, nî laborioſè corrigas, ut plurimum exiguæ) Sirupos: *de Cichorio ſc. cum Rhabarbaro, Diaſereos*, (ejus ſupervacanea interpolatione;) *de Tribus, de Pomis*; aut citra exoleſcentes nunc *de Polypodio, de Carthamo, de Epithymo, de Fumaria, & qui Roſatus ſolutivus ſine Helleboro* inſcribebatur &c. Aut denique citra nauſeabundam Electuariorum (per Mannæ, diverſarumque pulparum acceſſum nequicquam increſcentium) conſiſtentiam; *in Diacatholico ſcilicet, Lenitivo Florentz. de Manna & Diacaſſia cum Manna, in Caſſia extracta delicataque illa Triphera, &c.* jam magis magisque vileſcentibus: ipſum de *Tamarindis* commendatiſſimum, tandem Sennatum quid eſt. Nec porro, (tot compendiorum acceptiora vel extemporanea, pro lubitu facillime præbentium reſpectu,) opus eſſe videmus, ut hactenus *Officinalia adeo operosè corrigantur*; aut ſpecioſioribus quidem, at nihilominus ingratiora vel ignaviora, (Myrobalanos, Agaricum, Rhabarbarum, &c. ſæpenumero cum adverſioribus quoque alterantibus multiplicata) *adſciſcentibus amplificentur*: v. g. *in recentiori Diacaſſiâ cum Mannæ & Caſſia laxativa prima & ſecunda, Pulpa prunorum Seroque lactis purgante, Aqua laxativa ſecunda, Extracto Magiſtrali lenitivo*, item in alterius cenſus *Sirupo Dysenterico laxativo* (hujuſcemodi tamen mediis raro veri juvamenti quidpiam, plerumque plus noxæ conferentibus;) *Confectione Paſſulata M. aliisque formulis*, priſtinis illis jam ab initio ſeculi adhuc dum à diverſis diverſimodè, pro more ſuperadditis, & impoſterum procul dubio, ob leves ſæpe circumſtantias ſuperaddendis. *De Terebinthina integra, vel quavis ratione à ſubtiliori parte liberatâ*, utroque modo laxante, & ex tempore huc pariter applicanda, ſuo loco dicemus: ut interim nec *Cathartico Terebinthinato, nec Bolis inde laxativis purgantibusque, Pilulis ve hoc ſine Terebinthinatis* (inter ſimpliciſſimas ejus extimulationes,) præciſe tantopere indigeamus: Multo minus autem mulierculalarum *ex Acaciæ Floribus, aut Sirupo Diapruno ſimplici & æque de ſide Laxativo, Con-*
ſerva

ſerva Roſarum cum Manna, vel Melle ac Sirupo Violarum aut Roſarum ſolutivo, (etiam variis in Muchero compendiis quæſitis nihilominus) plerumque nominali, nec adeo innoxio, præſertim in febrientibus atque lactentibus, inter tot his colicisque longe tutiora abſtergentia, alterantia ac ſubducentia.

Et ſane quod in ſpecie *Infantes* attinet, equidem fallendis iis hodieque diverſiformia Sacchatina ſunt propoſita: ſed ne de diffuſa plerorumque doſi, (ſæpe vix una vice completè ingerenda,) neque de multorum adverſitate adhuc dum, (inter varias obnuptiones) nihilominus ſatis perceptibili dicamus, dulcor ſaltem ille ſacharinus in præternaturalem amarorem vel acorem lactentibus (præſertim febrientibus aut torminoſis) prona inclinatione abiens, quantarum turbarum autor ſit, convulſiones conſenſuales (non opinantibus & cauſſas longe altius petentibus,) hinc inter curationes, etiam ſub ejuſcemodi alterantibus paſſivè ebortæ, tota die teſtantur. Cum autem adultiores quidem, Pulvere laxativo ſuprapoſito utroque, (à grano uno ad duo præter propter dato,) ſat commode ſecureque nobis evacuentur: Minutioribus verò, præter illa nuperorum Euporiſta (oleum ſcilicet Amygdalinum, Aniſi Ireosve Florentinæ pulverem, ac reliqua mulierculaꝛum Externa, imò præter ſola plerumque ſufficientiſſima Præcipitantia diaphoretica,) *Pulvere ſimpliciſſimo, è cornu Cervi Philoſophicè calcinati partibus tribus & Ialapii parte unaparato,* & ad granum unum, duo, (trimeſtribus ſæpe tria) exhibito, probe ſatisfiat; imò, ſi quis in hac primorum menſium inanimadvertentiâ amaricantium adhibitionem haut adeò attendat, *etiam dimidiâ vel unicâ Pilula Aloetica in materno lacte ſolutâ* longè ſalubrius tantiſper ſuccurratur; cum ablactatos denique ac (mage tum quidem refractarios) minorennes, tenerrimos quoque, ſubpradictis (ſub varia perſuaſione occultatione que perfacili,) feliciter hactenus (*citra tantum Morſulorum, Confectionum Conditorumque apparatum*) nihilominus fefellerimus; non videmus, cur hoc fine tot iſtius generis, tenellis compluries mage noxia, vel in accreſcente ætate nauſeam nihilominus præter rem concitantia, utrinque ſupradictorum intuitu tantiſper ſu-

pervacanea [quo totiens innovatas *Paſſulas*, *Zibebas ac Prunella laxativa*, *tot Rhabarbaratas Turbetinasque adverſus lumbricos Tabellas & Rotulas*, *Species ac Pulveres*, *Syrupum Magiſtralem pro infantibus*, *de Cichorio cum Rhabarbaro*, *Roſarum ſolutivum*, *aliosque referimus*,] contractiori huic apparatui ſeorſim inſeri debeant. Quod autem ſubducto calculo major ſic puſionibus) ad conſiſtentis ætatis proportionem,) Doſis ingeri videatur, is qui ventriculum lacte pappisque continue fere plenum cogitat, haut demirabitur.

Prægnantes autem quod concernit, principio certum eſt, plerunque ſupervacue Purgantibus paſſim tentari, quod longe compendioſius ſecuriusque ſolis Præcipitantibus, Anodynis, Hyſtericis aliisque ſpecificis temperatioribus, ſub paulo circumſpectiori methodo tantiſper tranſigi poterat. Quod porro & ab altera parte, dum omnino laxativum quid neceſſarium eſſe videtur, negotium (ob particulares teneriorum obſervationes,) ut plurimum nimis intendatur: ſiquidem impræġnatas, ingravidationem ex ignorantia abjurantes, vel aliàs à verſatis quoque Medicis pro cachecticis, hyſtericis aut hydropicis per draſtica ſat valide ſæpiusque, at nihilominus impune tractatas, nullibi non invenias. Atque hinc ut delicatiores pro cruditatum ſubtractione apertaque ſervanda alvo, (etiam tuberculis illis hæmorrhoidalibus circa geſtationis finem non obſtantibus,) *Pilulas ſupradictas Aloeticas*, imò neceſſitate ſic tandem jubente *Sennata quoque Infuſa*, (inter alia Eccoprotica huc quadrantia) ſat commodè ferunt; ita nec v. g. *Ialapinis ſolis, aut Tartaro vel Scammonii quoque ſociatis*, robuſtiores (dum omninò opus fuerit) læduntur. Ut proin nec hac de cauſa *Rhabarbarata*, *Diacydoniata*, *Roſata*, *&c.* (per Sacchari, Mannæ Caſſiæque dulcorem tormina hyſterica plerunque magis concitantia,) item *Myrobalani aut Mechoacanna* cum cogeneribus tantopere exigantur. Ac quæ hactenus diximus, etiam de Puerperis intelligenda veniunt; factuque de cætero optimum, ut miſſa hîc vulgatiorum legum obſervantia, totum utrobique per *Appropriata ſua tantum tranſigatur.*

Purgantia Externa.

INter Externa tandem, quantum primo ad *Clyſteres*; qui Remediorum revera conferentium, (non ob conſuetudinem ſaltem con-

ferre

ferre creditorum) effectum paulò curioſiùs attendit, facile nobis condonet, ſi dixerimus, in affectuum reapſe curabilium medelam vix ultra *Emollientes & Anodynos*, (pro diuturnis ſcilicet alvi obſtructionibus, immaniorique dolore nonnunquam ſic placando,) alios requiri; atque hos ipſos facillimè ſufficientiſſimèque nunquam non parari poſſe ſaltem è domeſticorum miſcella, vel inſuper (ſiquidem Acumen quoddam alicubi exigatur,) incocto vel intermiſto ſuprapoſitorum catharticorum competentium aliquo; citra *Caſſiam Officinarum extractam, citra Diacatholicum, Mel Mercuriale Hieramve ſimplicem, ac citra recentiorem Caſſiam pro clyſteribus, citra Electuarium pro iisdem, aut Pulpam Prunorum purgantem, Sirupos Mercurialis &c.* ſeorſim repoſita. Eodem que, extemporaneo quaſi, modo *Acriores* quoque confieri poſſent, citra omnem & veterinariam ferè *Logadii Pachiique, aut uſitatiorem hactenus Compoſitam Nicol. Hieram, citra Electuarium Benedictum Laxativum, Oleum Diacolocynthidos*, & conſimilia: ſiquidem omnino quiſpiam in vehementioribus affectibus operæ precia ſe talibus (vulgò hinc paſſim, ob ſubſequos etiam accidentarios eventus aliàs exoſis,) promereri crederet: licet nos quidem tamdiu vix ac ne vix quidem reale juvamentum inde plerumque obſervaverimus; imo Lenientes quoque, in capitis &c. morbis, (ſaltim alvi admonendæ aliarumve ſpecioſiorum indicationum cauſa infuſos,) novos tumultus, ſopores aut convulſiones plus vice ſimplici concitaſſe viderimus.

Suppoſitoria quænam materfamiliâs diverſimodè non conficit? è lardo, ſapone, candelæ fruſto, adipe, ficu, & potiſſimum triviali melle; quod etiam, dum opus, vel *Ialappæ pulvere* ſufficienter acuitur: ceu nec quæ ex Alumine formantur, in certis circumſtantiis fallunt: ut *Species pro iis ac Pulveres variè Colocynthinos, Aloeticus, Helleboratos vel etiam Antimoniatos* aſſervare ſit plane ſupervacuum: æquè ac ſemiruſtica illa *de Arthanita & Agrippæ &c. Off. Unguina, cum recentioribus etiam Subſtitutis*, & eleganter quidem è ſeminibus nonnullis, (ferè rarioribus) atque arillis *expreſſis Oleis:* Cum Alvus ſimpliciori ſæpe ratione (per Cataplaſmata emollientia, Calidæve vaporem) molliri, vel ſolo Sambucino expreſſo ſolicitari poſſet: delicatulique tot internorum modis hodie haut difficulter fallantur. *Odores*

Odores (ſupra quoque tacti,) indirecte tantum interdum aliquos, præ mollitie ad adſumptum olim graviusve ſpirans medicamentum (vel viſa pyxide) nauſeantes movent: nos potentiſſimorum quoque catharticorum extractiones in hypocauſto tamdiu exhalantes, (nec duri tamen,) haud quidquam unquam inde ſenſimus. *Infuſorum in venas* certior adhuc expectatur experientia: & quis nobiſcum (etiam ſat nauſeantibus,) bis pharmacum per os, quam ſemel iſta via ſuſcipere nollet? Ita quoque *Tabacinus clyſter* inter experimenta curioſa locum mereri quidem poterit; in praxi hujuſcemodi ſuffumigium profectò foret hic ſemiſordidum, aut petulantioribus pro deridiculo.

Vomitoria.

V*Omitoria propriè dicta*, qui nunc in Vegetabilium cohorte quærit, Antimonialium præſtantiam & ſecuritatem data opera ignorare velle videtur: ſiquidem & (aliquot tantùm dierum aut ſeptimanarum) puſionibus ſuffocativi quid patientibus innoxiè dantur, minusque hinc, proculdubio ob paulo ante dictam cauſam, præ adultis commoventur: (quamvis timidiuſculis aut certis in circumſtantiis, etiam *Iris Florentina pulverata*, *& paulò liberaliùs*, *ad grana tria*, *quatuor*, *exhibita* officium hîc quoque ſuo modo faciat.) Qui porrò duro nonnunquam nodo Mercurialem quendam ritè paratum cuneum conſideratè applicat, utroque ſic contentus, ne *Aſarum quidem* (*in ſubſtantia infuſoque* ſumentes profectò ſatis exercens,) exiget, aut ſupervacuum ſæpeque turbans tantùm, parum autem promovens (ni Antimonio ſtimuletur,) *Extractum*, *quovis etiam modo paratum*: *Decoctum* alias deſes, *Diaſarum* (inter vana acceſſoria) antiquarium jam eſt: *Elloborus albus* virulentus; *Correctio ejus* maximam partem ſuperficiaria, vixque mitius *Extràctum ſimplex*, æquè ac confusè quorundam *Compoſitum*, & quod, ejusdem ſortis, *Extracti ſpecifici Emetici* nomine venit, (ſimul Eſulinum, improportionaliterque vitriolatum;) nec præſentius quidpiam in *recentiori Elixirio Emetico vegetabili ſecundo*, (utroque helleboro conſtante,) invenimus, aut in ſolitariis completisque (vel in ſpeciem interdum poſtmodo exitioſis,) *Extracti Hellebari nigri* doſibus. *Eſulà*, *& utroque Ricino* interiora fruſtra

ſtra exuruntur; adeoque neque iſtorum producta, *Species ſcilicet Diaſulæ*, indeque (cum Theriaca adjecta conſtructum) *Catharticum vitæ*, *Elixir emeticum vegetabile primum*, *Sirupus purgans vegetabilis recentioris inventionis conſimiliaque Tithymallina germina*, *Extracta atque Mixturæ*, ſuperiorum intuitu huc referri merentur. Eademque de cauſa *Oxymel de Peto ſimplex & compoſitum*, (ſuperioribus quidem luſtris tum non adeò rejiculum) nunc in exquiſitiori Mineralium excolitione contractiorique remediorum apparatu ſupervacaneum; *Decoctum Infuſumque Tabaci* ſemiruſticum eſt, æquè ac externi hinc *capitis ventrisque Litus*, & medicaſtratum *Oleum arillarum Sambuci*, *&c.* ejus ſanè turbulentiæ, quæ in Antimonio ritè præparato atque dato vel non invenitur, vel citiùs ſecuriusque terminatur. *Reliqua* notorius languor ac perfrequens expectationis fruſtratio aliàs hodie ferè penitùs, (niſi quod aliqui talium conſarcinatione ingenium oſtentent,) expunxit: ut v. g. *Raphani* (cujus integra radix incaſſum eſtur,) *ſuccum atque ſemen*, *Atriplicis ſemen & radicem*, *Melonum*, *Cucumerum antiquariique Cyclaminis radicem*, *Ebuli ac Sambuci* plerumque nauſeæ tantùm, (etiam in acerariis (creatrices *Gemmas*, *Flores*, (quibus vinitores nequam alicubi Muſcatellinum ſaporem, at manè non ſine crapula, Vino malitiosè conciliant,) & ruſticorum *Cortices*; *Iuglandis item cortices*, *& diffuſæ molis Iulos*, quæque inſuper in Sylvis medicamentorum hinc inde, vel ex aliis tantùm recitando proponuntur. *Lenia illa*, (*laxantia ſaltem*, *aggravantia*, *vel conatum naturæ facilitantia*,) alias in vulgus nota, infrequentioris nunc uſùs, ac revera parvi (ni paucos aliquot forte caſus excipias,) momenti ſunt.

Atque hæc de vegetabilibus Catharticis. Quæ ex *Animali Regno* vulgò huc trahuntur: *Raſura unguium*, *Saponis in juſculo fruſtum*, *ova formicarum Barbique piſcis*, (quæ tamen copioſiſſimè impunè nihilominus ingeri ſæpe vidimus,) *Stercora diverſorum animalium*, *aut proprii ſympathetica* (*vanaque*) *tractatio*, *&c.* ſordida ſunt, aut temulentorum vexationibus, medicaſtrarumve vel ſuperſtitioſorum negotiationibus, quam comptæ Medicorum praxi aptiora.

Cathartica Mineralia.

E *Mineralium verò proſapia* cum quamplurium effectus revera præſentaneus, parabilitas ſuo modo major, & doſis plerumque acceptior exiſtat, meritò hinc aliqua, (tanquam tamdiu boni viri Remedia, donec Univerſalia vel Alcaheſtina pandantur,) pro apparatus noſtri complemento ſeligenda, ſeu vegetabilibus (dum evertendo malo haud rarò imparia deprehenduntur) aſſocianda veniunt; ſimiliter tamen ex uſitatioribus tantùm & experientia hactenus ſufficienter probatis. Ut enim fruſtranea inſtitutoque noſtro contraria hic quoque foret Pharmacorum ejusdem naturæ & effectus accumulatio; qua tamen hodieque libros & Myrothecia hinc, inter inanes eodemq; tandemq; recidentes Variationes, ac Novorum vel quaſi modorum, Menſtruorū, Extractionum, Deſtillationum, Volatiliſationum, Correctionum inventiones,) referta cernimus: ita nec adhuc dum minus probata, infida, præter rem vehementiora crudiorave minus verſatorum abuſui temerè hîc exponemus; aut ex ſcriptis citra prævìam tentationem, vel in muſeo paſſive natis, coram Vulcano expirantibus proceſſibus (quos paulò exercitatior vel è ſola lectione dijudicat,) tyrones lactabimus; nimisve demum laboribus atque expenſis (in ſpecioſas quidem, at ſupervacaneas tot ambages, pro melioratione ſcilicet remedii excogitatas, neceſſariis) in praxi alias ſat operoſa nequicquam onerabimus.

Sit itaque primo, quod è progenie ſua quidpiam contribuat, *Antimonium*; etiam Exteris, poſt diuturnam condemnationem, haut ita pridem demum publicè adoptatum: *ſelectius, ſi datur*; ſed nec minus ſtriatum minusque rubens, (niſi quod nonnunquam in Cinnabaris copia aliquantum deficere videatur;) officio ſuo deeſt, *Emeticaque* primo dat (ceu notum nunc,) præſentiſſima, ſufficientiſſima; paſſim tamen (ut invenientium ac colligentium genius forte tulit,) non ſine luxuriante adhucdum exceſſu. *Vehementiora crudioraque, & quæ ob circumſtantias quasdam incertioris doſis ſunt, aut aliàs præter rem operoſiora,* dum compendioſa enchiriſis ſatisfacit,) intentio noſtra hîc non admittit, & è ſecurioribus parabilioribusque vel unicum aut duo ſufficient.

Cum

Cum proinde *Crudum* aquoſos nec ſatis acidulos Liquores, (incoquendo vel infundendo,) parum hunc in finem alteret: *in Subſtantia* libellis quidem ſuſpectum, ab aliquo tamen hiſce diebus ad grana duo vel tria cum aliis Epilepticis præcipitantibus non ut Emeticum, ſed ut ſpecificum antepilepticum commendatum ſit; *Vitrum verò commune ſeu intenſius ſeu remiſſius* (pro additamentorum vel Enchiriſis ratione) *rubens*, profectò tædioſum, & ſi quis extemporaneum *Puniceum* aut quoque (mitius creditum) *Succineum*, è ſuperfluo forte Mercurio Vitæ paratu facile, excipiat; cuncta tamen per ſe admodum turbulenta exiſtant: cum *Flores vulgares ex Antimonio*, aut curioſius *è Minera* vel (carius ſaltem) è prævio *Regulo* diverſis compendiis ac (faſtigiatis quoque vel folle ſollicitandis) furnis, varie variiſque coloribus (*albi*, *flavi*, *etiam cum Ammoniaco ſale*, *rubrique* tandem) conquiſiti, adhuc tædioſiores; & ſi quis accidentarios, (ſub Croci vel Cliſſi detonatione prævenientes, neglectâque rejicula quædam Retortâ facile retinendos) offerat, in totum tamen nullatenus mitiores deprehendantur: cum *Mercurius vitæ communis albus*, aut per violentiorem ignem disjecta Cinnabari *luteus*, in ſubſtantia æque vehemens, per accedentem *Santalinum noſtriſque ſimiliter communicabilem*) *colorem* nihilo hinc mitior, Diaphoreticis autem uſibus (magno Bezoartici mineralis compendio) præſertim luteus ille aptior; ſelectorum inſuper noſtrorum Præparationi ex parte inconvenientior; *Regulus denique in Globulos deglutiendos fuſus* Empiricorum fere, inæqualis inſuper operationis & faſtidioſus ſit: ex adverſo verò cum *Crocus Metallorum*, *tantum Vulgaris* (citra ſuperſtitioſam in hujus vel illius Autoris *Terræ ſanctæ* inquiſitionem,) cum ſolo Nitro abſque Sale communi, imò (cum ſulphurearum particularum ſat hic pro deflagratione reperiatur,) ſine Tartaro quoque in neglectiori crucibulo, vel pro ſalvando cliſſiformi ſpiritu in Retorta perforata confectus, (dimiſſa inſuper Alcali Abſinthiaci, Nitri ſeorſim prius fixati vel Arcani duplicati, aliorumque curioſius huc requiſitorum perditione,) admodum exiſtat parabilis; Florum inſuper & Vitri vices in potioribus Extractionibus, aliiſque chimicis laboribus ſat commodè ſuppleat; cum porro per (appropriatum hic ferè) Nitrum ali-

quanto penè ſit cicuratior, Ophthalmicis aliisque chirurgicis Topicis haut inutilis; & nitrum fixum præterea, quaſi gratis ſuppeditet; forſitan proinde non immerito Hepar illud ante dictis in tantum præterimus, & ſyllogi noſtræ inſerimus, pro unius alteriusve hinc euporiſti quaſi fundamento. Nec enim in ſubſtantia, (æque ſat violentum,) hodiè circumſpectior quisquam dederit: ſiquidem nec *tenerior ejus Pulvis*, (è Croco poſt detonationem ſtatim cocto, per acida præcipitatus,) *nec crudiora prioraque poſt præcipitationem Antimonii Sulphura* adeò ſunt ſedentaria; ſed ſi ſubjecta quædam competentia decenter imbuuntur ejus ſeu teneriori, & inſtar Aloes (ſub exigua quantitate nihilominus ſemet exerente) ſubſtantiâ, ſeu (quod de integri Vitri infuſis quis crederet) aliqua tantum irradiatione & peculiari hinc particularum adſumpti Liquoris aut Pulveris diſpoſitione; remedia hinc pro everrendo ſtomacho ſufficientiſſima, ſecuriora tamen & ſat, ceu decet, mitificata, paſſim prodiiſſe hactenus, nemo nunc neſcit.

Atque ut è talium indefinita fere congerie ſcopo noſtro convenientiora quædam producamus: ſi (quoad ſiccam quidem formam,) Tartari emetici Abſinthiaci imitamento quiſpiam, (ceu alibi quoque circa elegans iſtud remedii genus notavimus,) *Crocum hunc metallorum pro more edulcatum, cum ana Tartari depurati vel purioris in decuplo vel duodecuplo Aquæ ſimplicis calida per triduum in loco calido infuderit, ſæpius agitarit totum, & poſtmodum (ad Tartari quaſi diſſolutionem) coquendo calidè filtrarit, filtratumque liquorem ad dimidium exhalarit, intra* 24. *horas cryſtallos haut inelegantes colliget*, à grano uno ad tria quatuorve, duriſſimis alicubi ad quinque vel ſex, feliciſſime ſecuriſſimeque expedientes, quod ex aliis omnibus (variè paratis aut correctis) Pulveribus emeticis antiquioribus aut recentioribus ſperari poterit. Nam (quo ſecundum propoſitum noſtrum ea inter ſe & cum Tartaro hoc conferamus,) tædioſum illud *Vitrum cum Aceto deſtillato vel ſpiritu Sulphuris correctum*, (in ſe utplurimum hinc humidiuſculum,) item *Regulinum, & Mercurius vitæ Regulinus vel cum Sale communi tritus* (Hydropicis plerumque per traditiones ſaltem tantopere commendatus,) *aut Aceto deſtillato impregnatus, Flores porrò cum Sale ſimiliter triti, aut diuturniori digeſtione*

aliquan-

aliquantum mitificati, Pulvis è ſpiritu Salis, (Vitro vel Croco metallorum probe ſaturato) per Aquam ſimplicem præcipitatus, & parum à Mercurio vitæ ſic differens, item *conſimilis ex Aqua Regis* (*Antimonio vel Regulo ejus impregnatâ*) *parili ratione peſſundatus*, &c. paſſim & in plerisque longe vehementiora obſervantur. Præter omnem verò neceſſitatem operoſiora carioraque, nec tamen mitiora ſunt *Antimonium crudum Aceto proprio* (*parciſſimo illo*) *rubificatum*, *Vitrum* (ob Auri aliquantillum) *Solare*, *Pulvis è Butyro Antimonii per Nitrum in Aqua calida* (quantum hæc ferre poterit,) ſolutum, (aliàs haut ineleganter) *præcipitatus*, & qui negotioſius adhuc ex *Electricis quibusdam Mixturis inſtar ſolitarii Antimonii cum Sublimato deſtillatis*, *ad modum Mercurii Vitæ petitur. In Laxativo Minerali*, ſeu Mercurio vitæ, vel etiam Vitro Antimonii cum Nitro aliquantisper (pro aliquali cicuratione) liquato, vel uti loquuntur (quamvis ægrè invicem accendantur,) detonato, lapſus exercitatis etiam eſt perfacilis, ut poſt leviculam ſæpe moram intenſioremve fuſionem deſes hinc exeat, cum incertiori diffuſiorique doſi; æque ac in (reſpectivè hîc ingratiori) quovis *Tartaro Vitriolato emetico.* Cum denique ſupradictus Tartarus in ſe ſat efficax ſufficiensque, nec in tantilla doſi ullatenus ſit adverſior, aut ſiquidem neceſſe omnino fuerit, extempore domeſticis quoque pulpis, conſervis, paſſulis &c. includi vel occultari queat, non videmus cur amplius inſuper *Electuaria Antimonialia, Antifebrilia &c.* plerumque ſatis adhuc cruda & violenta, vel Pilulæ Trochiſcique Diamargariti Vomitorii cum conſimilibus variationibus exigantur; aut Mercurius Vitæ ſimplex vel cum ſale lævigatus, aut Laxativum illud minerale *in Confectiones Aniſatas vel Citratas conſimilesve Rotulas* ſeorſim (ſæpe non ſine inæqualis mixturæ ſuſpicione,) fallendi cauſa redigi debeat. Ita quoque ſi placuerit, mediocris Tartari iſtius doſis, granis ſex vel octo Jalapii pulveriſve noſtri Laxativi facilimo negotio quandocunque quidem libuerit, permiſcetur: ut nec *Pulveres Emeticos vel Antimoniatos catharticos* (è vegetabilibus purgantibus &c. abſtergentibus inſuper compoſitos) actu atque ſeparatim proſtare opus ſit.

Multo minus autem in manifeſta ea Antimoniatorum longe ac-

ceptiorum ſufficientia Medicus paulo gratioſior deinceps ulterius requiret abominabilem illam *Gillam Veneream*, *Vitriolum album commune vel depuratum*, *Vitriolum vomitivo purgans*, *factitium*, *Regeneratum aut benedictam Vomitoriorum Mannam*, *Sal Vitrioli Vulgatius.* Ut enim *Vltimum* (poſt debitas calcinationes aut irradiationes ſtiriformiter plerumque nec injucundo ſapore collectum,) haut rarò tamen poſt diuturniorem aſſervationem (ceu nobis aliquando poſt octennium demum accidit,) ſemivitrioleſcens, laborioſiorum Arcanis aliisque Viſitationibus Interiorum Terræ &c. lubentiſsimè linquimus: ita quod *Vulgare Sal*, ita dictum, attinet, non videmus, cur miſerorum Palatum atque ſtomachum Vitriolicis illis (quamvis equidem innoxiis, efficacibus planeque parabilibus) amplius nequicquam adeo vexemus, præſertim cum ſumentium pleroſque haut minus quam Antimoniatum quoddam exerceant. Exceſsivæ *Vitrioli Martis factitii*, *Lunaris crudioris* (forte tunc mage Venerei,) & in eo nauſeabundi dulcoris exceſſu adhuc adverſiores *Saturnini coaguli Doſes* curioſiorum particularibus Obſervationibus, hautquaquam vero quotidianæ decentiorique Praxi debentur. Nec cur *æris ſquamma vel Croco*, *è Vitriolo pure venereo* conſimilive ratione conquiſito &c. naturæ perquam adverſis ac ſemiſtrangulatoriis, ventres turbemus; aut interdum inanes tantum nauſeas cieamus, (cum quoad cachexias quidem Martialia longe commodiora ſint,) neceſſitatem aliquam hucusque deprehendimus. Atque hæc de ſiccis.

Liquida quod concernit, cum ex Antimonio ſub ea quoque conſiſtentia exiſtere quidpiam ſimiliter varios in uſus conveniat; ex hactenus autem uſitatioribus permulta ob incertas & inæquales evaporationes aut abſtractiones, incertiusve Menſtrui alteriusve liquoris aut ſacchari pondus, &c. incertas hinc infidasque Doſes reddant; alia nimis ſint violenta, vel è contra languidiora aut præter rem ingrata; è curatioribus proin ſiſtamus hîc *Oxyſaccharum* ſimpliciſsimum at tutiſsimum, etiam infantibus; ſi v. g. trimeſtri grana duo præterpropter, anniculo grana ſeptem, octo &c. uti adultis [hîc locorum] ad drachmas duas, tres vel unciam ſemis quoque detur: ſiquidem Drachma ejus uni Croci metallorum grano reſpondet; adeoque Scrupuli octo

ejus

ejus [tanquam præ Vitro Floribusque hic commodioris,] infunduntur per triduum in Aceti communis [nec deſtillati, utpote nimium figentis] unciis decem, in loco calido, ſæpius agitatus liquor, (qui de Croco revera quidpiam diſſolutum vehit,) filtratur, eique ana ſacchari albi additur, vitro clauſo in calida detinendo ſponte ſolvitur, & ſi libet, Eſſentiæ Papaveris erratici drachma tingitur. Ita *Oxyſaccharis reliquis* Angelicam, Zedoariam &c. fruſtra adſumentibus, longe erit jucundius; *cocturam vel exhalationem pro conſiſtentia requirentibus*, in Doſi certius; *Sirupis emeticis è Laxativo minerali, vel floribus Antimonii* cum vino & aromaticis Eſſentiis operoſius confectis, nihilominus & ad minimum par & parabilius. Nec conſideratè id exhibens, vulgatiſsimâ nunc, ſed crudiori pene illa *Aqua Benedicta*, *tædioſo Terræ ſanctæ Liquore*, *Infuſo emetico cum ſpiritu Vini* (at plures in caſus hic calidiori,) facto, vel (cum in Vino Melicratove etiam, ſi opus foret, dari queat) *Vino vitæ*, *Hippocratico emetico* conſimilibusque ſupervacuis variationibus amplius indigebit: multo minus *Vino* vindemiæ tempore, quo ſimul deferebant, *ſulphure Antimonii crudiori hunc in finem alicubi medicato*, *Annulis nummisve vitreis, aut Calice intus ita incruſtato &c. curioſitatibus*, difficilimè in præciſas doſes præſertim pro tenerioribus) determinandis. Cujus generis etiam ſunt *Eſſentiæ è Floribus cum Acido Tartari*, vel carius ſimiliter *è Floribus aut Laxativo minerali cum Eſſentiali ſale Tartari* (aliis uſibus convenientiore) confectæ: crudioresque *è crudo, detonato vel florificato Antimonio per diverſos proceſſus liquoresque propoſitæ Tincturæ*; nonnunquam tamen etiam nauſeæ tantum cujusdam, (æque ac mediocria quoque Antimonii Sulphura interdum ſolent,) creatrices, nec niſi ſub excedente Doſi verè Vomitivæ.

Qui verò præterea, forſan ob peculiares perſuaſiones, *Aceta deſtillata*, (propter Saturni contagium potius, quam Thapſiæ vel Aſari acceſſum) vomitoria; *Sapphirinam* quidem ſpectantium oculis, at palato ſumentium infeſtiſſimam *Gillam* (*è Vitriolo Veneris factitio*) liquidam, *decoctum ſquammæ æris cum Tartaro &c.* penitus abominabilia huc inſuper accerſet, data opera ſat aliàs afflictos amplius affligere velle, non immerito cenſebitur.

Atque

Atque hæc de Antimonio, ciendis vomitibus accommodato. Num autem hinc progreſſus ad *ſola Inferiora*, (quaſi medium inter duo extrema,) certo perpetuoque detur, jampridem anxie quæſitum eſt: & acquieſceremus etiam ſua vegetius, (non ſolùm, ceu quidam aſſeruerunt, Aloetice-vel Rhabarbari-formiter tantum) expedienti: cum ſeceſſus Mineralia hæc vel per accidens nonnunquam ſubſecuti, profectò longe præſentius quid conferre videantur præ Vegetabilium ſollicitationibus. Et ſane Antimonialia paulo frequentius diverſimodeque tractantibus, etiam fortuito interdum offeruntur, quæ modi cujusdam, ſub certa ingredientium proportione legitimaque Doſi huc tendentis ſpem faciant. Ita *puriora Sulphura* tenerioribus, poſt levem prius nauſeam, alvum interdum ſatis laxant. Idem *circa crudiores vel Alcalium potiùs quàm Acetoſorum acceſſu conſtantes Tincturas* haud rarò obſervatur: quemadmodum nonnunquam etiam in *tertiatis vel ſub quadruplis Emeticorum mitiorum doſibus*; æque ac in *vomitoriis*, ſeu ſtomachi renitentia ſeu ſtudio (per odoramenta acida, &c.) impeditâ ſubverſione, *deorſum euntibus*. Diu eſt, cum confectum *Oxyſaccharum noſtrum unâ præterpropter expreſſi oleoſi illius corticum citri ſucci drachma condire inſtitueremus*: omnes hujus ac ſingulæ doſes, donec nos vitrum deſtitueret, indifferenter quosvis per inferiora ſaltem, citra notabilem perturbationem, de cætero ſufficienter expurgabat. Cum denuo id multotiesque tentaremus, effectu modò in Croco, modò in Aceto, (ceu alias quo acrius eſt, eò mitius reddit Oxyſaccharum,) modò demùm in macerationis modo vel tempore incaſſum quæſito, ſpes decollavit ſemper. Quemadmodum ea quoque, quæ magnâ commendatione hodiedum in hunc finem ſunt propoſita, haudquaquam promiſſis æquabiliter ſtare paſſim deprehendimus.

Quippe non ſolùm notiora iſta, v. g. *Mercurius vitæ cum ſale nitroque tritus*, (& è particulari forſan obſervatione eo extenſus;) *in Regulum liquatus lenteque ac variè hinc digeſtus*; *vel Tartaro Vitriolato largiter ſociatus*; *Crocus metallorum abſinthiacus*, *etiam in Malvatico*; *Vitrum Antimonii acetoſis aut vitriolicis ſat imprægnatum*, *Flores lente quaſi*, vel non ſine diſpendio, *per detonationem aliquanto*

magis

magis fixati, & cæteri in libellos mutuò tranſcripti modi, experientibus claudicant, & vomitus plerumque ſimul, non ſine multa perturbatione movent, *quamvis catharticis quoque vegetabilibus admonita.* Verum inſuper etiam ſpecioſiora vel ſecretiora iſta nos paſsive deſtituunt, eò, quò propinans nolebat, confertim eundo. Ceu v.g. ſunt *Crocus metallorum ſpiritu Salis aliquoties (per divaporationes) ſaturatus, hinc in Butyrum per retortulam deſtillatus & aqua ſimplici præcipitatus,* duorum triumve granorum doſi: *Mercurius vitæ cum ana (vel amplius) Vitrioli Martis* factitii ſubactus; *Terra ſancta quorundam*, ſeu Calx Antimonii, ante vitrificationem vino infuſa: *Sulphur Antimonii prius & impurius, abſtracto Aceto deſtillato* (purum enim ſic tractatum ad fixa pene diaphoretica tranſit,) aliquanto coërcitum; *vel Sale Tartari denuo pro parte diſſolutum iterumque hinc præcipitatum; item Salinum coagulum, quod ſi Salis Tartari partibus quinque Butyri Antimonii octo partes inſtillantur, ſubito provenit* & ad grana quinque vel ſex, elotum vero, (ſed mitigante parte ſic ſubtractâ) ad duo vel tria alias non incommode datur: *Spiritus Vitrioli ſuper Vitrum vel Crocum Metallorum digeſtus*, & quæ in mediocri doſi lenta tantum, aut (ſub facili compoſitione) pro parte Diaphoretica ſunt, largius verò data nauſeas potius ac ſalivationes movent: *Salia* [*fere flocciformia*] *è Croco Metallorum, Vitro* [cum difficulter aliàs pareat,] *prius rite diſpoſito, è Capite mortuo Butyri antimonii perfectæ deſtillationis &c.* Taleque ſimiliter ariolamur, quod, dum hæc revidimus, nobis obtulit quiſpiam, *Sal à Croco metallorum Abſinthiaco (aliquanto diutius liquato) elotum & coagulatum*; cum ejuscemodi effectum in ejus compari, Nitro fixo (è Croco vulgari ſequeſtrato etiam cum ipſis abſorptis ſulphureis particulis coagulato) nullatenus obſervemus.

In ſilentio proinde ſupplementum hic aliunde tantisper expectantes, aliam interea quercum excutiemus; ſitque porro, qui comprobatioribus quidpiam huc contribuat. *Mercurius*: non protinus quidem tantum *Metallicus* ille tædioſius, & plerumque pigrior, ſæpe ſaltem larvatus, & ſubtractione acceſſoriorum, (particulas corporis quaſi diluentium) ad priſtinum minerale rediens: Diaphoreticis intentionibus (ſi legitimus, nec vulgari Mercurio

adulteratus fuerit,) ſublimioribusve forte cogitationibus aptior: Nec porro, (cum vel unica ad extrinſecarum ſordium ſeparationem ſufficiat,) *lotionibus toties diverſimodisque liquoribus repetitis*, at eo ipſo inter continuatas concuſſiones, Mercurii tantum particulas (poſtliminio ſubſidentes) ſecum abripientibus ſupervacue vexatus; aut eodem fine *per Corium* (cum abſorpta metallica nihilominus magnam partem ſic quoque ſecum revera trahat,) *expreſſus*; operoſiusve adhuc *ab aliis Metallicis* (*precioſioribus etiam*, nec ſine tædioſis ſæpe repetitionibus,) pro majori depuratione vel exaltatione, data opera, *prius abſtractus*: cum, ſi venalis (elotus) adhuc tamen ſuſpectus videatur, quantum internis Practici uſibus quotannis ſufficit, ſucceſſivè quaſi gratis habeatur *è Butyri Antimonialis vel Amalgamatis Iovialis* (pro Sudorifero maximo,) *deſtillatione*, *Mercurii dulcis* (applicato cucurbitulæ capitello,) *Sublimatione*, *aut ſimpliciſſima tandem ſublimati per Martem* (*ulterius tractabilem*,) *reductione &c.* Ex horum proin aliquo, cum *Mercurius* alias infidus ille Servus, & in Vomitoriis præcipuè, (ceu hactenus propoſita ſunt,) plerumque nequam, in Specificis è contra per competentia coagula vel acceſſoria profecto plane ſingularis, ad Salivationes facile, ſed caute tamen applicabilis, ad alvum denique laxandam (inter tot longè vehementiores vomitoriasque formulas,) attentionis & delectus (per experientiam directi) omnino indigus ſit; cum porro *Corallatus ſecretior*, hydropis, phthiſis podagræque victor, ob Alcaheſtinæ lagenulæ defectum nobis nedum quidem verè comparuerit; *vulgares verò totiesque variati ejusmodi* (tandem tamen omnes in Nitrum recidentes) iſtius promiſſa neutiquam exolvant: tantisper itaque nunc huic (uſitatiorum & experientię ſatis ſicc onſtantium) Syllogi adjiciamus ſaltem polychreſtum illum hactenusque (citra abuſus) præ aliis minus verendum *Mercurium dulcem*, ex anaticis ſcilicet Sublimati vivique partibus ſemel tantum, (niſi quod jam aſcenderit, ſub ipſo ſublimationis actu compendioſè bacillo ferreo denuo detrudere placeat) ſublimatum, calidaque poſtmodum elotum. *Qui venale ſublimatum* probum (aut per olei Tartari guttulam ſubſequa flavedine, non vero nigrore, prius

ab

ab Arſenicali contagio pro recepto more diſtinctum) hîc adhibuerit, producto ſuo non diffidat. Sin autem omnino cum nonnullis laborioſior eſſe voluerit, loco venalis (ad Butyri tamen Antimonialis Jovialisque deſtillationem etiam profecto ſufficientiſsimi.) domi tantillum quod hic requiritur, per nos paret: ſive jam ſpecioſior recentiorum modus, per ſolas Salis communis ac (parum tamen huc reapſe contribuentis) Vitrioli particulas, citra fruſtraneas ſublimationis repetitiones arriſerit; ſive vulgatior ſaltem, Nitrum aut Nitroſa inſuper adſciſcens; ſiquidem quod è Nitro hic ſuſpectum habemus, ab initio ſublimationis pro more avolat.

Atque ſic quidem paratus *dulcis ille Mercurius*, circumſpecteque præſertim (ne reſes inconvenientias quasdam excitet) Vegetabilibus Mineralibusve competentibus exſtimulatus, non ſolum aliorum quorundam catharticorum Mineralium (operoſiorum aut vehementiorum) vicem ſat commodè ſuo modo ſupplet, verum etiam facilè promptéque præſtat, quod paulo fere diligentiores *in toties repetito* (non ſine laborum ac vitrorum jacturis) *Sublimato illo dulci, notorie hinc enervato* quæſiverunt; aut adjecta (exaltationis vel appropriationis gratia) *nobiliorum Metallorum particulâ à Solari Lunarique* (ſimiliter purgatorii hic parum contribuente) corpore intenderunt hîc alii. Nec opus inſuper habemus, ut (inter blanda quidem purgantia in libellis relata, in rei verò veritate vomitus ſat validos aliasve in corpore turbas & incommoda paſsive cientia illa,) *Arcanum Corallinum quodvis, Flores Mercurii Argenteos*, ſique his alia quoque parium promiſſorum *Præcipitata* adjungere licet, *Mercurium laxativum in Pharmacopœis dictum*, (à præcipitato tamen Vitriolico nihil differentem;) *Præcipitatum per ſe* (minori ignis vigore continuationeque) quadantenus *fixatum*, vel per operoſas *ſpiritus Vini, Vitrioli, Acetive deſtillati abſtractiones nominetenus plerumque correctum*; aut conſimilium vix promiſsis ſtantium quodpiam ullatenus iſti adſociemus.

Nam (uti aliàs notum) ſi Jalappæ ſolitariæ vel Scammonio exaſperatæ, aut (Mercurii in Pulveribus ac Tabulis maſticationem non immerito nonnunquam declinantibus,) ſupra poſitarum ſimiliumve

Pilularum mediocri doſi (æquabiliter & vel extempore ſaltem) permiſceatur; abunde hinc proveniet, quod non ſolum è paulo ante notatis Mercurialibus *catharticis* (infidis tamen & vehementioribus) *præparationibus, vel è tot Mercuriatis Pilulis, Pulveribus aliisque compoſitis* hactenus alibi expectatum eſt; verùm etiam, quod inſuper (interficiendorum & rejiciendorum vermium intuitu) in numeroſa illa, maximam verò partem ingratiori *Morſulorum*, *Rotularum, Pulverumque contra lumbricos ſerie, in ſpeciebus Diamercurii ac conſimilibus* jam pridem hodieque propoſitis, diverſimodè hîc quæritur. Quippe cum aliàs *Mercurius crudus & per ſe*, in hunc finem ſuo modo tutus quidem, at paulo languidior ſumentibusque profecto formidabilis, *Decoctum ejus* (ni particulas Mercuriales quaqua etiam ratione ſatis abſorptas ſimul afferat) pariter penè deſes, *Mixtura denique cum duplo præterpropter Sacchari Canarienſis triturando parata*, (in liquidis vehiculis admodum inſtabilis, ſi tamen nihilominus placuerit) extemporanea tunc ſit.

Imo, ſi tandem Caſus aliqui tanquam reſervati, vel renitentiſſimi quidam duriorum naturarum affectus obtigerint, qui Mercuriale vomitorium revera & in ſpecie (citra fictam interdum in quartanariis, pſoricis &c. quibusdam neceſſitatem) omninò requirant, nec longè ſedatioribus mitioribusque Antimoniatis, vel absque ullis evacuantibus ſolis Invertentibus, ac Reſolventibus, Specificis, etiam Mercurialibus, item ipſis aliquando Anodynis &c. res tranſigi poſſe putetur, cur ad evitandam laborum remediorumque (vix ſemel hîc locorum in uſum neceſſariò venientium) multiplicationem, parabilis *Turbith illius* (*è Sublimato in aqua calida ſoluto per oleum Tartari præcipitati*, & poſt edulcorationem lento calore ad internos uſus aliquandiu digeſti) Doſin, adeoque pro duro nodo cuneum paulo duriorem reformidemus? cùm aliàs *Præcipitatum quoddam* in uſus chirurgicos (*Mercurio ſublimato dulci ſuperiori crudiorique, ad Extra proinde nonnullis dicto*, tamdiu nonnunquam haut ſufficiente,) requiri poſſit; & *Turbith hoc*, præſertim ſi (dum ad manum forte fuerit,) *cum Liquore ſilicum* præcipitetur, (exoriente quidem hinc majori copia,) eum in finem perquam ſit commo-

dum;

dum; quod autem internam adhibitionem attinet, inter iſtum præcipitationis actum ſatis æque ſubactum; etiam citra *ſpiritus Vini ſimplicis vel camphorati divaporationes*, *aut ſpiritus Mellis aliorumve acidiorum abſtractiones:* quo profecto non ſolum *crudioribus ſæpe præcipitatis*, diverſis ſub coloribus (*per Solutionem Ammoniaci, Urinam vel Aquam ſalitam, aut difficilius tamen per ſimplicem copioſiorem*) *ſubſidentibus*, verum etiam *Sublimatis emeticis paulo ante notatis* ſecurius deprehenditur; *Præcipitatis abſtractitiis*, *poſt olei Sulphuris ſcilicet aut Vitrioli, vel ſpiritus Nitri Aquave fortis abſtractiones*, (etiam pro intenſiori rubore ſi *Sulphuris deflagratio diſpliceat*, *nonnullis repetitas*) reſtitantibus, in parabilitate ſua par aut nihilo inferius; *Præcipitato denique ex Aquaforti cum Oleo Tartari collecto* quadantenus efficacius. Imo ſi quis moderatiores vomitus Mercuriali conſortio ſtipatos aut ex parte ſollicitatos omninò voluerit, dimidia præterpropter Tartari emetici vel Mercurii vitæ doſis proportionali Mercurii dulcis quantitati, (Sulphuris aurati jam pridem, ipſi permixti exemplo,) pro robuſtioribus addi poterit; quo *Panaceæ iſtius purgantis* è Mercurii Vitæ (forte potius dulcis,) & vivi ſublimatione nonnullibi quæſitæ, aliorumque (alterius ſæpe mineralis proſapiæ, tædioſioris ve præparationis) promiſſa vel effectus, in iſthoc genere haut difficulter habebuntur. Num autem in reliquis Emeticis, v. g. in totiens (plerumque tamen fruſtraneis circumſtantiis) variato vel ſub aliis titulis producto *Auro Vitæ, in Italorum quorundam Lapide Philoſophico* (*etiam chalybeato,*) *vel Hercule &c.* adjectum Auri tantillum in rei veritate tantopere conferat, talia cum ſimpliciſſimis, (in tempore tantum & cum judicio datis) conferendo, nedum quidem pervidere potuimus. Et licet *Præcipitatus Solaris* (*ſimul Antimoniatus,*) profecto non inefficax nec contemnendum, quorundam quoque, ſi credimus, *Febrifugum*, *Antivenereum*, *Cachecticum &c.* ſit: revera nihilominus ne dicamus Mercurio (ſolitario, vel cum Antimonio tantum) decenter fixato, faciliorive modo præparato, ſed etiam parabilioribus eundem ſcopum in affectibus vere curabilibus, æque feliciter obtinuimus: ceu in compluribus aliis quoque morbis fit, quibus fama ſpecioſum quidpiam (ſaltem quia ſecretius,

precioſius operoſiusve videtur,) ſub inimitabilis quaſi effectûs teſtimonio paſſim opponit; quos tamen alius, tantum ſub accuratiori methodo & agendorum penſitatione, euporiſtis ſuis nullo ferè negotio certiusve tollit.

Ipſum *Aurum fulminans* (recens etiam, nec adeo ſubitò repercuſſum vel nimiopere edulcatum,) in chronicorum pediſſequo Tympanitide (pariter ac reliqua plerunque purgantia,) nil; in Hypochondriacorum torminibus, ſiquidem evacuantibus potiùs, quàm Præcipitantibus Anodynis res tum exigenda credatur, parum profectò (quod vel ſola Jalappa cum Tartaro non tranſigat,) ſucceſſum paulò attentiùs notantibus præſtat: utut in ardentibus, ad Diarrhœam tacitè inclinantibus, inconſideratiùs (inter tot commodiora,) ad ciendos ſudores datum, alvum præter intentionem ſatis, imò (ceu quidam hinc queſti ſunt,) funeſtè penè moverit.

Ita nec *Inargentatas* aſſellationes ſelectus noſter exigit. *Catharticum enim argenteum*, uti ſi è puriſſimâ, & (vel naturâ aut per repetitas ſæpiùs cupellationes) à contagio Venereo ſufficienter liberatâ Lunâ paratum fuerit, admodum deſes eſt: ſic è tritiori, quamvis in ſpeciem puriori maſsâ confectum, præter rodentem ſaporem, ac (hactenus quidem innoxiam) vehementiorem tamen operationem, etiam pilulari forma datum, parum ſanè præſtat in Aſcite confirmato, aliàs ſi per purgantia curabilis fuerit, ſubmiſſionis indicium ſtatim ab initio vilioribus quoque ac mitioribus oſtendenti. *Mercurio conſociati hi Cryſtalli Lunares* juſto vehementiores; *Vitriola (per oleum vitrioli, deſuper inſtillato Ammoniaci ſpiritu, per ſpiritus Nitroſos conſimilesve*, plerunque nimis venerizantes modos confectæ,) paulò ante jam notata; *Liquor inde cum Tartaro coctus, aliaque ventris incommoda*, privatæ potiùs curioſitatis, vel experientiæ quàm publicæ diſpenſationis ſunt. Quo referamus etiam *Lapidis calaminaris* Magiſterium. Turbatorios *è Venere vel ejus Vitriolo Crocos* ſupra attigimus. Quæ verò *è Marte vel Martis Vitriolo* (genuino, nec mage venereo) *præcipitantur aut ſubſident Magiſteria*, quamvis inter purgantia vel *Florum titulo* referantur, nil hîc (etiam diffuſiori ſub doſi) agunt. *Sal Martis purgans*, è capite mortuo Florum Armonicalium Martialium extractum,

Acuens

Acuens tantum eſt in communi doſi; ingratumque ſimul ſaporem catharticis acceſſu ſuo' affricat. *Nec Lapis Armenus vel potior Lazuli*, (aliàs quidem in ſe innocens, adeoque pridem ſupervacuè *lotus vel uſtulatus*,) expectationem noſtram, ſecundùm promiſſa tantopere hodienum hîc ſaturavit; ut inter cathartica (nam ſpecificam corroborantem vim Lunarem in ſequentibus expendemus,) huc referri, vel in *Vitriolicum quid* eo fine redigi debeat.

De cætero profectò ventrem turbandi multæ, pluresque forſan ſequiori ſeculo prodituræ ſunt artes. Sed enim qui pauciſſimorum ſufficientiam, ac rariorem (quam communiter credimus,) neceſſitatem intimius novit; eaque tùm, cùm opus demum fuerit, circumſpectè adminiſtrat; nec denique ſpecialiſſimæ iſti appropriationi, (è collectitiorum humorum diverſa liquatione, indeque diverſo colore, conſiſtentia &c. deductæ,) nimium ceu ſupra jam notavimus, adhæret; in ſelectis his olim quoque non ſolùm ubertatem, ſed etiam ſuperabundantiam inveniet.

Diaphoretica.

ATque ſic è Purgantium (hactenus notiorum) cœno emerſi, divertamur ad *Diaphoretica* quoquo modo ſic dicta; amoliamurque primùm hinc *Venerea*, plerisque Germaniæ noſtræ diſtrictibus alàs, per Dei gratiam, in ſpecificas deſtinationes tantopere neutiquam neceſſaria; vel ſi maledictum contagium alicubi exegerit, in minori quoque numero, quod inde quidem obtineri poteſt, expedientia. Nam uti ſuperioribus annis ſola quædam crudiora, vel inordinatiùs aut inconſideratiùs ferè oppoſita Mercurialia vel Antimonialia malum non ſemper extirpare conſtanter quiverunt; ita nec vegetabilia huc ab exteris tracta, (cuncta quoque vel conjunctim,) paulò magis inveteratam virulentiam ſemper extinguere poſſe fideliter, paſſivæ circa talia verſatiorum confesſiones etiamnum teſtantur.

Imprimis autem cum *China* quidem, hîc & ad alios morbos (ob accidentarium plerunque effectum, & è Bardana quoque vel Pentaphyllo, Scabioſa Miliive Ambroſiaco Decocto ſimiliter habendum,) ad hyperbolen usque olim commendatisſima, in Lue nihilominus pro-

profectò parùm poſſit: Cum *Saſſafras* ſimiliter in ea nil fere valeat; de cætero pro *Catarrhalibus quidem Tincturis atque Infuſis* haud adeò ineptum, ſaltem tamen Antimonialibus, ſi vegetabilia deforent, hac etiam in parte poſteriùs; *Extractum* inter vegetiora æquipollentia remiſſiùs; *Oleum* (quaſi fæniculatum) tædioſum, utrumque ſupervacaneum ſit; nec in *ſpiritu* (*abſtractitio ardente*, vel per Retortam, utrinque ad Coralliorum ſolutiones nonnullis ſeorſim expetito,) ultra conſimiles parabilioresque peculiare quid inveniatur: Cum *Ebeni Decoctum*, poſt deprædicatorem Judæum una cum ipſo arculario *Ligno*, necdum ſatis exploratum; nec quod de ingratiori illâ *Saponariâ, de Iunipero, Buxo, imo ipſo Fraxino &c.* alius utplurimum ex alio retulit, continuatiori experientia ſatis adhuc ſtatuminata deprehendantur: (licet perquam conveniens foret, ſi dum nonnullibi major aliquando datur occaſio, tela ſuperioribus annis à curioſioribus chimiæque deditis laudabiliter cœpta, magis magisque pertexeretur, non ſolùm circa penitiorem Vernaculorum Vegetabilium, quæ omninò dabuntur, explorationem & adoptionem; verùm etiam circa ſelectiorum Mineralium, ceu Antimoniata quoq; concinniora, conſideratè ſuo tempore adhibita plurimùm ſimiliter hîc contuliſſe obſervavimus, circumſpectam accommodationem;) Cum deniq; nunc penè ridiculum ſit, venereorum iſtorum ſyllogen aliorum quoque morborum cauſa, ſeu nonnullorum (ſuperiori ſeculo ad catarrhos etiam, ad cachexias ipſasque putatitias fortè phthiſes talia præcipitanter extendentium) exemplo, in eo hodiè vernaculorum gratiorum certiorumque proventu requiſiviſſe: Ponamus proin, (quod ſub primordiis quoque, cum Topicis &c. in tantum ſatis ſic ſufficiebat,) *Guajacum* cum *Cortice ſuo* fortuito intermixto; (cur enim ſcrupuloſiùs ſeorſim aſſervetur?) pro *Decocto*, tanquam magis perluente, at quot evanidis utplurimum cautionibus circumſcripto? *Simplex* plerunque optimum, aut paucis tantum competentibus vegetabilibus ſociatum: ceu ex tempore quoque Tincturæ vel Eſſentiæ Pulveresque chimici alterantes aut diaphoretici ſingulis doſibus pro re nata miſceri queunt. Quò nec *Sarſa* (alibi forſan prægnantioribus pullorum venereorum nidis tonſorumque perſuaſionibus dedicanda) hic indigebimus; multò minus

tò minus autem (invalidioribus vel additamentis ſuum debentibus,) *Aquis deſtillatis Guajaci vel Sarſæparillæ, nonnullibi etiam compoſitâ; aut hujus inſuper, vel* (mage quidem polychreſto, cum ſpiritu tamen vini præter neceſſitatem ſumptuoſiori, cum aqua ſimplici verò longè parciori ac tædioſiori,) *Guajaci Extracto ſimplici*, uti nec *Compoſito liquido*, (ob Saſſafras, Rhodini &c. acceſſum,) *Eſſentia Lignorum hodie dicto*, in temperaturarum frigidiorum cachexiis haud quidem evanido, at noſtratium præſertim Vulnerariorum Eſſentiis, ſpiritu Tartari, ſelectiori Antimonii Tinctura &c. nihilo hinc ſuperiori. *Sal Guajaci fixum vulgare* parcum, aut *ex Extracto* paulò copioſiùs, (ſed exiguâ præviorum laborum impenſarumque compenſatione,) paratum, inter tot Alcalia diaphoretica parabiliora, (cum ſpecifica vis illic utrobique admodum deſideretur,) ſelectus noſter vel neceſſitas quædam ſingularis aliàs non requirit. Sic nec *ſpiritus ejus retortalis ſimplex*, (mage ſupervacaneo *Compoſito quem Lignorum vocant*,) præſtant in Lue, quod per ſe Lignum ſolet; in alios autem tùm internos (hodieque ferè controverſo *Heraclino* ,) tùm externos chimicos uſus profectò ſatisfacit, ſeu (ſi omninò quis tale quid ad corallia ſua &c. exigeret,) æquipollet domeſticorum quiſpiam, *Corylinus ſcilicet aut Fraxineus*, *Iuniperinus*, *vel* (ſed mage fætens) *Buxeus*; *item qui è Iuglandium viridibus putaminibus* haut inutiliter elicitur, &c. (Quod autem circa hujus ſortis quendam miratur nuper quiſpiam, quod in abſtractione à Soluto acris potiùs & ſalino-volatilis redeat, id omnibus hiſce acidulis, etiam Mannæ Mellisque ſpiritibus, imò ipſo quadantenus Aceto deſtillato commune eſt; dum acidæ ejuſcemodi liquorum particulæ magnam partem cum ſoluto corpore remanentes, ſalis volatilis intermixtam & arreptam antehac in ſui deſtillatione portiunculam ſic forſitan dimittunt: æquè ac in dicto Aceto deſtillato abſorptas interdum ſub Mineralium vel Marinorum ſolutione iſtius particulas, ſuſcipiendo igne aptas, denuò interdum prodire contigit. Sed hæc in tranſitu.) *Oleum verò Guajaci*, vel in ſola olei Tartari fætidi (ſi gratiora punctum hîc ferre nequeant) ſufficientiâ, nec hujus loci, nec (ſi fortè deſtillanti tanquam parergon provenerit,) *rectificatione*

quadam adeo indignum eſt. Mineralia huc pertinentia, & quod deeſt hic ſupplentia, ſuo loco inferiùs referemus.

Quod autem reliqua *Diaphoretica ſimpliciter, aut ſimul Alexipharmaca*, (nam ob convenientiam & complicationem invicem ea hic, ne Diſſertatio fruſtra excreſcat, ſeorſim non trademus,) attinet; antequam inde ſelectum inſtituamus, (cum præſens talium, præſertim hiſce in regionibus efficacia, additæque, ne abuſus neglectusve delectus noxam ſecum trahat, cautelæ aliunde notæ ſint,) id tantum impræſentiarum incipientium cauſa addimus: ne ab una quidem parte, (per Bezoarticos conſimilesve titulos], promiſſa ac indifferenter nunc nonnullibi præſcribentium exempla ſeducti) *volatilioribus calidioribus atque fumoſis Liquoribus atque Mixturis* inconſideratius nonnunquam abutantur: ceu talibus circa malignarum ſtatum (ſpecioſâ quidem de causâ,) demum vel denuo exhibitis, haud rarò novas anguſtias ac diſſolutiones virium funeſtas; in Variolis ac Morbillis, (non adeò malignis,) fruſtraneas ebullitiones, intentiores æſtus & inſurgentis naturæ confuſiones; præcipuè verò nimis Camphoratis in eruditis, debiliore capite, teneriobusve fœminis cephalalgias incompeſcibiles atque deliria ſæpe lethalia &c. (per circumſpectam Temperatiorum, ſimul præcipitantium vel etiam figentium adhibitionem haud difficulter evitanda,) plus vice ſimplici concitata vidimus. Ne porrò & ab altera parte citra Malignarum plerarumque, Pleuritide quoque aliterve comitatarum, principia, vel etiam (uti diverſimodè conſulimur,) augmenta, complicatos interdum intenſiſſimos fervores, cephalalgias, hæmorrhagias, (præſertim in plethoricis cholericisque,) magis quàm par eſt veriti, nimium à volatilioribus præſertim ſalinis, (ſemet facilius reſolventibus minoresque calores præ purè Sulphureis excitantibus) abſtineant, & *fixioribus ſolùm* (at rariſſimè tum ſufficientibus,) ſemet expedire conentur; aut more hodieque non infrequenti, abuſivis illis Venæſectionibus, imò Laxativis quoque vel Clyſteriſationibus commodiores cum viribus horas prius terentes, poſt feſtum demum Diaphoretica advocent. Ne demum in plerisque Malignis (ceu alibi quoque monuimus,) *ſolis Antimoniatis, etiam Bezoarticis ſimplicibus vel Metalliſatis*

talliſatis nimium confidant: cum licet ſudores largiter moveant, malignitatis tamen ſeminarium & fructus raro ſimul extinguant; imò (dum circa iſtarum principium alias vomitus vel nauſeæ frequentiſſimè complicantur,) quaſi ad ingenium redeundo turbas iſtas qualitercunque ſecundent, aut ſaltem non, (quod vel Mixtura ſimplex ſola, aut cum Tincturæ anodynæ guttis aliquot ſociata facilè præſtat,) compeſcant. Atque hæc proculdubio ex cauſis una eſt, cur Antimonium Diaphoreticum illegitimæ confectionis aut diuturnioris aſſervationis poſtmodum paſſivè accuſetur. De quo pluribus inferius.

Nos ad cenſum noſtrum pergentes, (deinceps autem ob polychreſtas nonnullorum vires, aut coincidentes præparationes vel adhibitiones, alterius quoque claſſis remediorum mentionem neceſſario injicientes,) ponamus inter calidiora quidem primò *Camphoram*; puriſſimam illam & ſine pari, ſed afflictiſſimam ſimul reſinam. Siquidem non ſolum olim nullis ferè non Pulveribus, Trochiſcis, Electuariis & (eam plerunque reſpuentibus) Aquis ſimilibusve liquoribus inconſideratius (brevi poſt evaneſcens vel ſupernatans,) ſæpiſſimè citra manifeſtam ſufficientemve rationem adjecta; verùm etiam ſequioribus annis usque dum (quamvis alias ſat penetrans) amplius varièque, (ſaltem ut omnia ex omnibus habeantur,) torta eſt pro eliciendo *Oleo*, quod tamen notoriè hinc vel planè non, aut parciſſimè, debilius, compoſitum aut in Camphoram naturalem poſtliminio rediens prodibat; efficacioribus interim ſimpliciſſimis integræ *Camphoræ Solutionibus*, *ſive cum Oleo quodam*, non tàm (deſide hic) *Amygdalino*, quam competenti deſtillato (*v.g. Iunipe-rino Succineove*,) in anatica proportione inſtitutis, & communiter *Olei Camphoræ vel etiam Elixiris hyſterici nomine* cuidam venientibus; ſive potiori nobis hîc & mage polychreſta ratione, (quo Camphoræ, non Oleorum, aliàs inſuper undiquaque haud quadrantium, ſit effectus,) cum *ſpiritu ardenti probè rectificato ſeu Alcaliſato*; qui ultra ſubtriplum ejus facilè abſorbet: ſaturatior ſic quam *Vulgaris Eſſentia Camphoræ*, (parum ſecundùm proportionem recipiens;) compendioſior inſuper nonnullorum *ſpiritu Matricali*, (qui camphorâ ſupervacuè priùs in Amygdalino Oleo ſolutâ, & hinc operosè ſuper

Alembicum per ſuperinfuſum Vini ſpiritum poſtliminio levatâ conſtat:) per ſe denique polychreſtus eſt, & *Tincturas Succini atque Caſtorei*, (*ut longè præſentius Elixir vel Eſſentia Hyſterica indeproveniat*,) haud inconvenienter exaltat; Aquis ſpirituoſis hyſtericis inſuper, ſpiritibus theriacalibus, Nervinis, vel etiam Simplici tantùm, ad externos in defluxionibus uſus, (ſub debita tamen cuivis proportione, ne nimis infracta tantum ſupernatet,) conſultò permiſcetur. Reliquas cautelas alii tradiderunt, & præter jam dicta in Diaphoreticis Tincturis Hyſtericorumque claſſe ex parte repetemus.

Porro ſunt *Radices quædam*, *odorantibus aut* (*in ſubſtantia præſertim*) *guſtantibus haud parum adverſæ*, proindeque pulveribus, aliisque (graveolentiam illam citra temperamentum quoddam ſervantibus) formulis minus aptæ; majoribus tamen Antidotis, Tincturis Eſſentiisve compoſitis, &c. (ubi adverſitatem ſuam admodum deponunt,) ſimpliciter hinc pro parte vix excludendæ. Nec enim tota eorum congeries intentioni noſtræ quadrat: ſed ſi v. g. *Angelicam noſtratem* (cur enim in ſola *Helvetica*, vel inſuper etiam, quaſi oleraceâ *Sylveſtri* hæreamus?) aut nî leges noſtras nimis excedere videatur, præſtantiſſimam potius *Carlinam cum Enulâ* (aliàs polychreſta) inde ſelegerimus, facile profecto carebimus tum *Petaſitide* (quamvis *Coſto* hic nonnullis pari,) tum *Leviſtico*, vehementiorique adhuc *Imperatoria*, *Olſnitio*, *Valerianaque Ponticâ ac vulgari*, *hortenſi*, *&* (nam inſtructiores ſcilicet officinæ omnes haſce ſpecies oſtendunt,) *aquaticâ*; magisque adhuc iſtorum omnium (aliàs inuſitatis) *Foliis* ac ſeparatim aſſervatis *Seminibus*. Poſſet enim fortè quispiam neceſſitatis tempore, vel dum Angelicæ ſemen in copia non ſuppetit, ex aggregatis reliquis aliisque ſymbolizantibus *oleum Alexipharmacum compoſitum* deſtillare. Verum cùm præter rem ingratius ſit, & ejuscemodi pinguia, tanquam præ ſpirituoſis præſertim ſalinis cum affinibus, longè minus reſolubilia, anguſtias & ardores præcordiales in Malignis ſæpè magis intendant; has denique aliasque neceſſitates (præter *Succineum*) vel *Rutæ parabile ac polychreſtum oleum* facilè ſuppleat; præter rem iſtorum *Olea ſeorſim, ut & Balſamum Elæoſaccharumque Angelicæ* inter tot acceptiora odoramenta vel condimenta, hîc requirentur:

tur: quemadmodum etiam *Extracta*, *ſeparatim ex Angelica*, *Carlinæ*, *Leviſtico*, *Petaſitide*, *Valeriana*, *&c.* parata & repoſita; certè (ſi Tincturis & Eſſentiis ſpirituoſioribus conferas, vel ni ea ipſa volatilioribus ac penetrantioribus ſocies vel exaltes,) in operandi modo curativè quadantenus languidiora. Sin autem aliquis (Electuariorum Theriacalium forte loco, vel aliis de cauſis aliasve in Formulas, imprimis præſervatorias) Compoſitum ex iſtorum vel conſimilium Radicibus ſolidioribus (ritè paratum) *Extractum* velit; & (præſertim in ſolitarios uſus,) ſubtilioribus ac correſpondentibus acceſſoriis ex Animali vel Minerali regno ſimpliciſsimè combinarit vel exaltaverit; contractior hujusmodi Antidotus apparatui paulò diffuſiori haud erit inconveniens; & non ſolùm *Extracta illa ſimplicia quaſi ſingula* in ſuo genere repræſentabit, verùm etiam operoſiſsima *quævis diverſorum Authorum* (ſuperioribus annis utplurimum ingredientium volatilitatem diſpergentium, aut fixiores partes parum vel non attingentium; hodie verò idem peccatum adhucdum haud raro circa ingredientia peccantium, vel ordinem tantùm aut pondus iſtorum variantium, notoriave quædam ſaltem declinantium, aut labores ſolùm inter nimiam curioſitatem multiplicantium) *Compoſita* largiter compenſabit: tot puta ſuperiorum luſtrorum *Peſtilentialia*, *Bezoartica*, *Regia*, *Imperatoria*, (*effectivè numerantibus*) *Aurea*, *&c.* Terras fixiſsimaque mineralia incaſſum adſciſcentia: tot *Theriacalia*, ob compendioſiores valentiorum aliquot ſimplicium æquivalentes extractiones magis, quam ob Mellis medicati, (per repetitas ſpiritûs Vini affuſiones oppido exhauriendi) præſentiam culpabilia: tot inſuper recentiorum *Extracta Antipeſtilentialia*, ingredientium proceſſusque reſpectu raro meliora; vel labores tantùm (ob portatilem quidem, at diaphoreticis communiter minus aptam Pilularem formam) *in Theriaca Benedicta Cæleſtique* multiplicantia. Quò etiam *Pilulas Antipeſtilentiales recentiſſimas*, exiguam ſanè Aloes proportionem, (ſi laxare debuerint,) adſciſcentes referimus. *Aquæ Angelicæ*, *Leviſtici*, *Imperatoriæ*, *Valerianæ*, (etiam in ophthalmicis) *ſimplices*, (ut efficaciam quandam cum ſupervacua adverſitate ſervent,) aliàs nullius hodiè

uſus ſunt. Nec comptior praxis in *abſtractitio Angelicæ ſpiritu* peculiare quid inveniet, quod, ſi Curativum quid quærimus, in Tincturis vel Eſſentiis Bezoarticis, vel ipſa potius Mixtura ſimplici; ſin Præſervativum, potiùs in Infuſis, domi quoque ſeu neceſſitatis tempore, (ſi regionis, naturarum, & malignitatis circumſtantiæ revera, citra perfrequens damnum tolerent aut exigant) paratis; ſin demum puro tantùm vehiculo pro abbreviatis hodie remediorum doſibus opus fuerit, in longè acceptioribus ac domeſticis vel temperatioribus liquoribus aut aquis deſtillatis (tantùm alterantibus gratioribus) non reperiatur: ut *Aquis vitæ deſtillatis*, plærunque præ Infuſis debilioribus nullatenus hîc indigeamus; uti nec aliis *Aquis Bezoarticis, Theriacalibus, Antidotalibus, Stapedianis, de Bardana, Spiritu Zedoariæ abſtractitio, Chiloſtagmate M. &c. De Sale ſupradictarum plantarum fixo* (etiam ſcorſim nonnullibi pro complendis repoſitoriis, in nullos tamen vel rariſſimos uſus aſſervato,) conjunctim paulò poſt dicemus. *Conditum & Confectio Radicis Angelicæ*, inter tot acceptiora præſervatoria cui bono? quemadmodum & *Conditum Enulæ*; quod Phonaſcis matresfamilias per nos domi parent, aut in æquivalentem *Conſervam* conſcindant. Suffecerit (etiam diffuſiori ſelectui,) ſi præter *Radicem*, (Tincturis & Electuariis Alexipharmacis aptandam,) extiterit hinc forſitan *Eſſentia*, non quidem cum Vini ſpiritu ſimpliciter, aut è prævio Extracto per ſpiritum conſimilem ardentem parata; ſed ſi complacuerit, potius *è Magmate*, quod tantum Aqua ſimplici (Nitri fixi ad Radicem ſub octuplo acuatâ) in Vaporoſo Balneo colligitur, *per ſextuplum ſpiritus Vini rectificati ſequeſtrata*; *Extracto reſinoſo* tractabilior, aquoſis vehiculis mixtu facilior; ac ſine turbulentia jucundior, Vino parum edulcato paucis guttis *Heleniten* præſtans. *Magiſterium cum Alumine præcipitatum*, æquè ac conſimilia, Enulam parum refert: *Aqua ſimplex ſpirituoſior* ingratior eſt præter neceſſitatem; ceu quoque Compoſitis alexipharmacis ac pectoralibus in paulo majori quantitate addita Radix, eas admodum adverſas reddit. De cætero perpaucis in hoc genere ſuprapoſitis contenti, nec *Seſeli Æthiopicum* huc trahemus, nec *Cervariam* (etſi vel Maslach præberet;) nec amaro-dulcem *(cum Extracto) Pimpinellam*, vel (cum

Mi-

Minoris ſemine) *Bardanæ radicem*, aliàs in ſua deſtinatione haut adeò rejiculam. *Allium A*[ll]*iataque* (ceu *Eſſentias* inde & *Aquas* jam olim confecere,) ruſticis aut Horatiano Pæani, *Victorialem* agyrtis relinquamus.

Nec è *Ruta*, (*cujus Oleum deſtillatum* promptè in *Balſamum*, *ut* & *Oleum externum*, vel cum olivo tantum redigendum, paulò antè poſuimus, quodque expreſſo oleoſo recentium ſummitatum Succo durabilius eſt,) reſtat aliquid, quod è condigno huc referri mereatur: ſiquidem (aliàs adverſiori) *Herba exiccata* haud parum deperit; *Viridis* verò cum ſummitatibus (quantum Aceta Bezoartica, Aquæ Hyſtericæ, &c. exigunt,) nullibi non habetur; excuſſum hinc Semen, inter valentiora carminativa & alexipharmaca, parum in ſe eſt rutaceum; *Acetum* matresfamilias paſſivè parant; *Aqua ſimplex* per ſe ingratum ſapit, ſique exigatur, deſtillati olei parergon, *Extractum* penitus effœtum, *Syrupus* in adverſitate ſua vix melior, multisque ſubjectis & affectibus ob ſacchari acceſſum inconvenientior eſt.

Quod verò reſidua *Amaricantia* concernit, equidem pleraque omnia multum hic poſſunt; nobis autem nihilominus unicum hinc aut duo ſelectiora commodè ſufficient, præcipuè & inſtar omnium, polychreſta *Myrrha*, ad uſus internos, (quo vulgaris diſſolutio ſeu *Purificatio* ſumpti fiat,) ſaltem ſelectior & mangonii (nonnunquam perceptibilis) expers. Nec *liquidam ejus Eſſentiam*, cum quarta parte Nitri fixi (vel alterius Alcali,) & ſpiritus cujusdam ardentis octuplo paratam, amaroris bonam partem, at citra notabilem efficaciæ mutilationem ſic deponentem, in paulò diffuſiori apparatu (vel Hyſtericos in uſus,) averſabimur: *Extracto* ſanè cum ſpiritu Vini facto, in diverſas adhibitiones videtur commodior. *Oleum* autem, quod adhucdum ſaltem nidoroſum, effœtum aut potius compoſitum per vulgatos proceſſus prodiit, curioſiores per nos eliciant: inter tot Balſamica nobis hic non erit uſui. *Cardui benedicti mulierculararum pulvis* adverſiſſimus, & in paulò malignioribus nimis languidus, *Semen* in pulveribus & emulſionibus quaſi evanidum, *ſpiritus abſtractitius* pro vehiculo ſæpe præter rem calidior, per ſe remiſſior & in plerisque inſufficiens, Oleum vix comprehenſibile;

ſibile ; famoſiſſimum *Scordium* , nec omnium locorum , nec, ſi fateri voluerimus (extus in chirurgicis Myrrhâ vel Alliaria quoque ſatisfaciente,) Carduobenedicto in pleriſque adeò valentius, utriusque *Extractum* in hoc alexipharmacorum genere ſimiliter remiſſius & nullius ferè (ſub gratiori quâdam formulâ) diſpenſationis vel exhibitionis eſt. *Aquas* (quæ in ſeria hic medicatione vix ultra vehiculum ſunt.) paulò poſt cum ſui ſimilibus conferemus, ut *unica forte* talium è parabilioribus hunc in finem, ſi placeat, proſtet. Qui miſeros amplius præter neceſſitatem affligere voluerit, *Cardui Scordiique Conſervas atque Syrupos*, *etiam* (*è Scordio diverſimodè*) *Compoſitum*, *& quem de Centaurio minori* alicubi habent, exhibeat. *Nitrum in Succo vel decocto Scordii coagulatum*, parum hinc & aufert & intenditur. *Diaſcordii communis & Roſati* vires non elevamus ; ſed neceſſitatem ſaltem, cur inter tot temperatiora, (ipſum tot calidis pellentibusque nihilominus refertum) ſeorſim proſtet : ſanè nec Theriaca (ni fortè unicum Trochiſcorum viperinorum granulum veremur,) nec Mithridatium cum aliis etiam ſpirituoſioribus, (modo quodvis pro re nata & conſideratè detur,) gravidis obeſt. Et cum *Cardui*, *Scordii*, *Centaurii minoris*, *Angelicæ* , *Leviſtici*, *Rutæ*, *Pimpinellæ*, *&c.* *Salia* in ſufficienti copia haud undiquaque ſeorſim parari queant commodè, nec neceſsitas quædam aut adeò ſpecifica præcellentia ſingula efflagitet, ſufficere credimus, ſi vel unicum è vulgatioribus, v. g. *Millefolio vel alibi Abſinthio aut Artemiſia* ſolitarium , vel etiam è conjunctis horum ac conſimilium aliquot paratum Diaphoreticum, quaſi catholicum, in Alcalium vegetabilium genere extet : ſive jam *purè lixivioſum* placeat ; ſive *mediocriter ſulphuratum* , (addito Nitri & Florum Salis Ammoniaci ſingulorum ſubtriplo , ceu infra repetemus, facilè in *Salis febrilis* formulam diſponendum;) ſeu denique *cum ſpiritu Nitri vel Aqua forti communi cryſtalliſatum*, ſatis, (ſed ex alio tunc capite , alioque agendi modo) Diaphoreticum ; ceu de ejus adhibitione ſupra monuimus. *Eſſentiale è Carduo ſolo , vel congeneribus amaricantibus ſociato* , non tam in ſucco aliquantum ſaltem evaporato ſubſidens , (inconſpicuum ac ſemitartareum vel bolare,) quàm in inſpiſſato diutiusque repoſito de-

decocti magmate *Nitriformiter* tandem concreſcens, curioſioribus ſeligendum relinquamus. *Gentiana* demum & ſolitaria, & (vetus experimentum tentantibus,) tantillo nucis Vomicæ ſociata nobis quoque in gregariis olim haud parum, certè æquivalens aut conſtantius quid, quam nunc carior illa *China Chinæ* præſtitit. Verùm cum acceptioribus certius & æquè feliciter rem tranſigere, vernaculisque porro (vel ſaltem *Zedoariâ*,) idem quod *Contrayervâ* efficere poſsimus: cum porrò *hujus & Corticis iſtius peregrini Extracto, vel Gentianæ Extractum* æquipolleat; neque hoc tamen (cum *Centaurii* ac congenerum) comptiori praxi neceſſarium vel adeò competens ſit. ſiquidem (nî fortuitò oblatum Eſſentiæ cuidam Abſinthiacæ compoſitæ aſſociare placeat,) in aliis formulis horrendum ſapit, Pilularis verò conſiſtentia in ſudoriferis hic locorum. (ut alibi *Theriacam cœleſtem ac conſimilia* ea formâ facilius adſumant,) inuſitatum quidpiam, nec volatilioribus competentioribus adeò exaltandum videtur: hisce proin omnibus in ſeparatos uſus ac diſpenſationes facilè caruerimus. Nam ſi omninò quispiam diffuſiſsimos in apparatus *Scordii, ſaltem Germanici* (*Cretico* nequicquam poſtpoſiti) quidpiam, aut Gentianæ veræ radicem forte Tonſorum cauſa, (inter tot Fonticulorum dilatatoria & attractiva,) parergi inſtar reponere, vel inſuper exigua quidem gratia Electuario vel Tincturæ cuidam alexipharmacæ pro gregariis adjicere voluerit, noſtra hic non refert.

Juniperi Baccæ, ſi fòrſan internis aut externis compoſitionibus ſimiliter adjiciendæ fuerint, nullibi non venales ſunt; nec *Rob* hic locorum infrequens, ſi Melli communi pro Theriacali quodam Electuario aſſociandum videatur: de cætero inter tot præſervatoria Alexipharmaca & (ſi credimus) Nephritica, comptior contractiorque praxis inibi adeò præſentaneum vel exceſſivum quid non invenit, ſive in *Eſſentiam, ſeu ſimpliciorem* effectuque tantum mediocrem, *cum ſpiritu proprio aut Vino Malvatico,* (*Iuniperino hinc nuper dicto*,) ſeu mage *Compoſitam* (injucundiorem, nephriticisque plerumque calidiorem, per ſuperadditum ſaturato ſpiritui ſal & oleum) redigatur; ſive alio modo vel in Bolis, mulierculatum more detur.

Aqua ſimplex aliàs neglecti uſus; *ſpiritus abſtractitius* vicatim potatoribus venalis, *Fermentatitius* (ubi ſcilicet Baccæ in copia ſuppetunt,) præſtantior quidem at delicatioribus ut plurimum adverſus, ad Tincturas Alexipharmacas in ſe quidem non inconveniens, ſed operoſior, & plerumque ſimul debilior eſt, vegetiori hic ſpiritu Vini Tartariſato, vel ab acceptiori quodam vegetabili abſtractitio minus phlegmatico. *Spiritum acidum*, (ſiquis forte ad Corallina vel odontalgica tale quid è lignis vernaculis durioribus velit,) ſupra de Guajaco notavimus. Ut proin ſelectui noſtro vix inde quidpiam, præter polychreſtum illud *Baccarum*, (nam ridiculum nunc *per deſcenſum* eſt,) *Oleum*, præſertim è non fermentatis deſtillatum, quadret.

Quod autem amplius reſidua vegetabilia attinet, ſi pariter porrò pro Compoſitis quibusdam, inter *Zedoariam*, (tanquam vulgo aliàs uſitatam, geminaque *Anthora* hactenus frequentatiorem;) inter *Dictamnum album*, (Cretico hic vix cedentem, de cætero in Uterinis vel Pulegio facile ſupplendum;) & demum inter (parabilius adhuc) *Vincetoxicum* optio pro cujusvis diſtrictus aut conſuetudinis ratione inſtitueretur; & horum unicum ſaltem, (infra amplius attingendis) Antidotis, Tincturis vel Eſſentiis, conſimilibusve liquidis aut mollioris conſiſtentiæ formulis, (cum & hæ radices *in Pulveribus* ingratiores ſint,) adjiceretur; neceſſitas profecto non foret, cur ternæ illæ ſeparatim exiſtant; aut in ea gratiorum vehiculorum copia, vel ſelectiorum tantum ſufficientiâ, invalidior *Vincetoxici*, vel (in polychreſtæ radicis perditionem) *Zedoariæ Aqua ſimplex* (de ſpirituoſâ enim jam ſupra diximus;) aut *utriusque ac Dictamni albi Extractum*, (*Compoſito* quodam ceu paulo ante monuimus, oppido ſatisfaciente,) ſeorſim exigantur; aut *Succiſa* (Scabioſæ aliàs congener,) *in radice, floribus & aquâ*; vel *Vlmariæ* (aliàs haut adeo rejiculæ) *Radix & Herba*, cum nauſeabundi odoris *Floribus & Aqua* hactenus recenſitis ſuperaddatur.

Sane, quoad *magis temperatiora* hinc deſcendamus; ſi vel ſolam Cervinorum, Margarum & Antimoniatorum, (ubi ſcilicet fixiora locum habent,) præſentem ſub exigua quantitate vel mole effectum intuemur; ubi verò penetrantioribus calidiorum vegetabilium

bilium particulis res tranſigenda eſt, allatorum & paulò poſt addendorum energiam, (ſufficientem variequе applicandam) experimur; Traditiones denique ac conſuetudines, cum Qualitatibus (aliis potius claſſibus qualitercunque decretis,) tantisper ſuſpendimus; nec *Doronici* (de cætero inſontis ac in capitis affectibus mediocris effectûs) *radice* indigebimus; nec *Vva versâ*, quamvis ſignaturâ quoque nobilitata; ni copia quandoque forſan facta Tincturas diaphoreticas iſta colorare &c. placuerit: nam in inconcinnori *Pulvere Saxonico* proculdubio exiguæ illius, potiores Angelicæ ſunt partes; & *folia* inter topica Hyoſcyamus (præter Solana, fabariam &c.) æquat. Imo nec famoſiſſima *Scorzonera*, *etiam noſtrâs*, (quis enim inſuper *ex Hiſpania* carioſam ſæpe, nunc peteret?) adeò neceſſaria hic deprehendetur: quamvis enim guſtui grata, hic locorum parabilior, & aliàs bonum Hepaticum, imò *Galega* quoque (tantopere nonnullis in remiſsioris gradus Malignitatibus commendatâ, *Onobrychi* tamen nonnunquam nihilo infelicius nobis ſuppletâ,) præſentior ſit; in exquiſitè tamen Malignis languidius & tantum inſtar accenſorum ſemet gerit; in Morſu viperæ, (obſcuriori effectu,) pulverem Viperinum aliaque penetrantiora ſuperaddenda vidimus: *Infuſa & Decocta* hinc vulgò compoſita, in Ardentibus vel chronicis Hepaticis, (aliàs ſatis nauſeante ſtomacho,) quis verè hic locorum bibit? in *Infuſis laxativis* mucilagoniſitate ſua penitiorem principalium extractionem haut parum impedit; *in Pulveribus* molem nequicquam auget; nec *Extractum* (etiam ne mucagineſcat, probe clarificatum,) exceſsivarum præ aliis familiarioribus virium deprehenditur; nî omnino quispiam *Saccharatum*, præ tot Alexipharmacis (variè *è Cyano quoque, Calendula &c.* conquiſitis *ſimplicioribus* aut amplius compoſitis) Syrupis, in exuberantiores forſan apparatus velit; liquoribus cordialibus (è fructuum gratioribus acidulis Eſſentiis &c.) ſuperaddendum.

Vulgatioris *Sambuci flores ſicci*, (quibus vinitores nequam *Moſchatellina* nonnullibi fingunt,) potius ad Topica pertinent: nauſeabundum *illorum & Gemmarum conditum* inter vulgi condimenta: *Rob* pro plebejorum ſudationibus, aut aliorum remediorum involucro nulli fere domui deeſt. *Tragea* in Dyſenteriis non adeò ma-

lignis haut quidem rejicula, tot tamen æquivalentibus ſtipata eſt, ut tædioſe pinſi, vel *Tinctura Actes* inter tot Hyſterica inſeri non requirat. *Spiritus è Baccis* ad ſpecificas deſtinationes languidus; *è Floribus* melior quidem, per ſe tamen in ardentioribus inconvenientior, in malignis inſufficiens, pro ſpirituoſiorum Tincturarum vel Mixturarum vehiculo temperatioribus aut domeſticis liquoribus profecto poſterior; de cætero per ſe, & imprimis in compoſitionibus plerisque paulo delicatiorum palato ingratior eſt; æque ac *Aqua ſimplex* inde (potius matribusfamilias ad *Topica*,) deſtillata. Si omnino hujus generis *temperatior* pro vehiculo, (ſiquidem per ſe, præſertim in paulo compactioribus ſubjectis inſufficientes & invalidiores ſunt,) extare debeat, nec jucundiori Alteranti, vel Vini, Cereviſiæ, juſculorumve hauſtulo acquieſcere quis poſſet, miſsis (non omnium diſtrictuum) *Scorzoneræ*, *Scordii vel Galegæ*, remiſsiorique Cardui Mariæ, imò (aliis uſibus commodius impendendi) *Cardui Benedicti Aquis*, forſitan *Fumariæ* deſtillatam, ceu nullibi ferè non parabilem, inter ſelectûs noſtri acceſſoria reponeremus; præſertim ſi pro meliori conſervatione & qualicunque penetrantia cum tantillo vini, vel compendioſius cum aliquantilla ſpiritûs Vini particula, (nec hic nec in mage refrigerantibus quidquam incommodante,) parata fuerit.

Spirituoſas & ad Aquas vitæ accedentes, *ſimplices atque compoſitas uſitatiores*, in hac ipſa pertractatione ſatis, (quoad neceſſitatem aut convenientiam) expendimus. Nec iisdem de cauſis opus eſſe videmus, ut recentiores quoque *Correctiones aut Subſtituta*, *Elixir vel Aqua vitæ Antipeſtilentialis*, *Liquor ſeu Eſſentia Alexipharmaca*, [appenſum capitello Succinum, & immerſa poſtmodum Sulphurea parum adoriens,] cum conſimilibus variationibus haud adeo ſæpe jucundis, huc referantur. Sane *Infuſa ſimpliciſſima quoq;* cum ardenti communi, vel prius [à parabilioribus gratioribusque] abſtractitio ſpiritu rite parata, ſeu [dum Theriacales compoſitiones, repetito tamen ſatis extrahendæ, ob mellis acceſſum hodie quibusdam diſplicent, aut præter rem cariores exiſtunt,] ſaltem pollentioribus aliquot vegetabilibus extractionique revera ſubjectis debitè

ſatu-

ſaturata, deſtillatas omnes manifeſtò antecellunt; & tamen nihilominus in paulo vehementiori Malignitate per ſe parum præſtant, nî ſalinis volatilibus, v. g. ſpiritu Tartari, Salis armoniaci, Salis Tartari, Cornu Cervi (qui tamen æque ac aliquorum hic Guajacinus ingratiores reddit Mixturas,) & conſimilibus, (præ Oleis deſtillatis plerumque hic convenientioribus,) exaltentur, nec Opii proportionali quantitate, (nî expreſſa Peſtilentium narcoſis moderationem ſuadeat,) deſtituantur: aliàs ſi (exceſſivo quoque pondere) dentur, ſanguinem præter rem tantum magis inflammant, nauſeas & anxietates præcordiales vix adeò compeſcunt &c. utut *ſpiritûs Theriacalis ſolitarii vel camphorati, aut Bezoartici, Tinctura Diaphoretica &c.* titulis (ceu largi variique ſunt æque ac ipſæ formulæ,) veniant.

Qui miſſa tantum non omnium ſimplicium huc ſpectantium coacervatione, (moderno *Theriacali ſpiritui* ad famigeratiſſimam illam *Tincturam Bezoarticam* communiter deſtinatâ) paucas ſaltem antepoſitas radices cùm Myrrha, Croco &, ſi libet, aliquota pulveris Viperini parte proportionaliter miſcuerit; ac pro totius v. g. unciis decem, Opii præterpropter drachmam unam (cum Caſtorei quoque, ſi placuerit particula,) adjecerit; miſcellam hanc cum octuplo ſpiritûs ardentis ſimplicis vel abſtractitii (boni tamen nec adeò phlegmatici,) decenter extraxerit; porro vulgatiſſimæ ſolùm *Mixturæ illius ſimplicis*, à Tinctura Bezoartica operoſiori, & nimis ferè, (licet multum inter acidorum acceſſum poſtmodum ſecedat,) nonnullibi camphoratâ parum in fundamento proportioneque differentis, imitatione, tantiſper ſaltem inter ſe permiſcuerit, paratæ iſtius Tincturæ, (*ſpiritu Theriacali abſtractitio vulgari* oppido præſentioris) uncias forte decem; (duabus Eſſentiæ camporæ drachmis prius exaltatas:) ſpiritûs Tartari (tanquam diaphoriſis potiſſimi hic authoris,) uncias octo; etiam non rectificatas; & demum ſpiritus Vitrioli ſubtilioris (parum ſic præcipitantis, ſpiritu Martiali parabilioris & hic æquivalentis, præque Clyſſo malignarum nauſeas magis una comprimentis,) uncias duas; compendioſè tùm in percolato hoc, & vel Eſſentia papaveris erratici aliquanto magis colorato Liquore ſufficienter habebit, quod non ſolum antedicta *Mixturæ*

ſimplex & (ad abuſus usque nonnullis familiarior) *Tinctura Bezoartica* pollicentur; verùm etiam, quod in aliis iſtorum *Imitationibus*, *Variationibus aut ſubſtitutis* (invicem ſæpenumero ſemet perimentia adſciſcentibus,) item *in Eſſentia Antidotali alexipharmaca* (ſimul Viperinâ,) *precioſiori Viliorique*, *in Liquore alexipharmaco Emulſioniformi* (cum Myrrha tamen,) ac conſimilibus operoſioribus aut ingratioribus paſſivè quæritur. Imo nec *Elixir Peſtilentiale iſtud uſuale* (*ſeu vulgatius*, oleoſis ſupernatantibus nimis obrutum, *ſeu recentiori correctione* ſufficienter tantum ſaturatum,) adeò neceſſarium erit iſtius ſufficientiæ intuitu, & quod competentium ſpirituoſorum acceſſu amplius, (quando revera opus fuerit,) haud difficulter intendatur, vel plane una alterave Rutacei vel ſuccinei olei gutta proportionaliter inficiatur quaſi. Sit tamen hic quoque optio vel talium additio cuivis per nos libera.

Tartari verò ſpiritu (tanquam per ſe polychreſto, & potiori diverſarum Mixturarum baſi, quamvis graveolentiori, variè tamen obnubendo,) neutiquam hîc caruerimus: non quidem ardelionum iſto *venali*, acido, volatilioribusque particulis enormiter ſpoliato, ſed genuino, acri, quaſi urinoſo, propriis manibus cum ſollicita fugientis volatilitatis conſervatione, (quæ verò non tàm in refrigeriis, ſerpentinis aliisve diverticulis, quàm in juſta inſuper, paſſivè tamen neglectâ, ipſius Tartari ad recipiens proportione debitoque ab initio ignis regimine fundatur,) parato. In *Retortiformi, deſuper operculato, & circumfluo plumbo nequicquam munito vaſe, inque Retortis tubulatis vel inferiùs apertis*, nobis omni modo renitentibus, item *per cucurbitam* negotium (alembici reſpectu) inſtituentibus, potior nihilominus pars diſperiit; æquè ac inter recipientis & retortæ commiſſuras *foraminulum vulgò*, (pro epiſtomio quaſi) relinquentibus, quo ſcilicet incenſarum ſex, octo, imò duodecim librarum, (deſtillatorio inconſideratè inditarum) vehementiæ patefacerent exitum. *Cum Vitrioli crudi ana vel dimidio* nonnullis deſtillatus, (pauxillo tantum olei ſimul profluente,) copioſior quidem nec ad aperiendum & ſolutiones quaſdam inefficax, at acidulus tamen, & in Diaphoriſi paulò remiſſior habetur. Cum *ana Aluminis crudi vel uſti*, urinoſiſſimus ſale-

que

que volatili copioſè intermixtus, alterius capitis eſt. De cætero pro *uſitati illius* deſtillatione profectò ſufficientisſimus adhucdum deprehenditur, *crudus ſaltem Tartarus*, ſelectior & craſſior, ſive albus ſive rubeus fuerit; nec quandam inde noxam obſervavimus, ſive *ſpiritus ſimpliciter ſic*, (modò in tempore & cum circumſpectione, hujuscemodi volatilioribus debitâ) detur, ſive pro tenerioribus forſitan, ſine vel cum adjecto *Vini ſpiritu*, *ſuper puros cineres aut Salis proprii particulam*, (tanquam *Acidis Vitriolicisque ſubjectis* longè commodiorem) priùs, ſed revera ſupervacuè nec citra immutationem quandam rectificetur: nec etiam in iis, quæ depuratio pro parte ſeparat, (in bolari puta materia, arenulis, implicatis aſſularum fruſtis atque tecum particulis) adeò invenimus, quod ſeriò noxæ cujusdam autor ſiet: ſiquidem *feces ſiccæ* aliàs bonum ac penetrantiſſimum dant ſpiritum; reliqua nil ultra tantillum aciduli innoxiique phlegmatis conferre poſſunt. Nec denique tanta hujus, & è depurato prius Tartaro parati, circa graveolentiam eſt differentia, ut (licet aliquanto plus ſalis, at ex adverſo minus olei ſuppeditet,) tædioſus labor præmitti mereatur. *Infractionem fætoris* per inſtillatos Acidos ſpiritus, alii jam pridem rejecerunt. Atque ſimplici hoc ſpiritu diverſos in uſus tantiſper contentus, facile inſuper *ſpiritu Fuliginis* caruerit, ſive *vulgaris* fuerit, Tartareo ſanè longè poſt qualemcunque etiam rectificationem fætentior, ſive (*cum frigus hîc rariſſimè ad Novo-zemblicam illam concentrationem* ſufficiat, nec efficaciam hinc tantopere intendat,) *cum Alumine vel etiam ſpiritu Vitriolico*, (ſubſequa per Alcalia diſturbatione) ſpecioſiori ratione paratus; ex tus reſpectivè parabiliori æquipollentique Armoniaci ſpiritu. Ceu nec *Oleo*, agonizantium (forſitan Hyſtericarum aut ruſticarum) reſuſcitationi interiùs deſtinato hîc locus aut uſus eſt: exterius, ſi pro gregariis balſamicum (in contuſionibus,) reſolvens atque nervinum fætidum interponendum videatur, ſufficientiſſimo *Tartari* (minus fætenti) *Oleo*, ſimiliter parergo, facileque tum inſuper in retorta cineribus repleta *rectificando*. De *ſpiritu ſalis Tartari* cum affinibus, (per ſe & in compoſitis, interea ſymbolum egregiè huc conferentibus,) ſequenti claſſe dicemus.

Aceta Diaphoretica vel Alexipharmaca officium in mediocrium Maligna-

Malignarum curationis actu facere, præprimis autem præſervatoriè in iis, qui (extra Hypochondriorum, uterique peculiares repugnantias,) ferre queunt, haud parum poſſe certum eſt. Cum autem luctuoſiori (quod Deus avertat,) tempore nunquam non è ſimplicibus quibusdam antedictis facillimè parentur, ſique placeat & ad manus ſit, *ſucci citri parte* tum promptè quaſi condiantur, *Rutaceum* inſuper hîc locorum paſſim familiariſſimè reponant matresfamilias; urgentiorem hinc neceſſitatem non videmus, qua medicatum ſic Acetum, (ceu diverſæ *Rhizotici*, *Bezoartici*, *Theriacalis*, *Mithridatici*, *&c.* formulæ, ſæpe inconvenientiora ingredientia aſſumentes, hinc inde proponuntur,) ſemper & præcisè in contractiori apparatu proſtare; vel majoris durabilitatis cauſa loco *communis*, (mediocriter tantùm pro empyreumatis declinatione) *Deſtillatum*, (cujus differentiam tùm elevatarum particularum acidarum, tum ſubtractæ Tartareæ ſubſtantiæ reſpectu alibi notavimus,) laborioſius recipi debeat.

De Oleorum Oleoſorumque, præſertim *camphoratorum aut ſulphuratorum*, effectu equidem non contemnendo, aliquali tamen (in ferventioribus malignitatibus) inconvenientiæ complicato, ſimiliter paulò ante diximus. Sin nihilominus ejuſcemodi *Compoſiti quidpiam* certas in intentiones expetatur, ex tempore ſanè conſultius, (iſtorum *Loimicorum vel Alexipharmacorum loco* vel imitatione,) e Succineo, Juniperino, Rutaceove inter ſe, vel cum Camphora inſuper aut Balſamo ſulphuris mixtis, nullo negotio confiet. Atque ſic quoque *Elæoſaccharum* aliquod Alexipharmacum; ſi omninò (ſed ſupervacue) pro Præſervatione vel Mixturarum Bezoarticarum, (ut *Elixiris iſtius peſtilentialis* ſpeciem hinc induant,) additamento expeteretur. Nec *Balſamici litus* convenientius, quam uſus demum tempore, ſub una alterave ad ſummum formula, (miſſa tanto *ſimplicium ac variè compoſitorum* ſerie) facillime ac citra aſſervatorum deteriorationes, parabuntur.

Electuarium ſeu Bolum Diaphoreticam noſtri, (proculdubio propter inveteratas Theriacæ Mithridatiique commendationes, & domeſticum illud ſuum Rob Sambuceum ac Juniperinum,) adhuc equidem quadantenus admittunt; atque hinc ea antiquiorum vel recentiorum

tiorum Antidotorum ſeries hodieque paſſim proponitur, aut invicem ſibi ſubſtituitur. Sed forte conſultiùs foret, ſi iſtorum, (haut ſatis ſæpè adhucdum interdum exaſciatorum) loco, compendifactis admodum ſic laboribus, ſumptibus ac vaſculis, vel *unicum tantùm*, debitos in uſus & vel vulgi requirentis gratia, apparatui paulò fuſiori inſereretur; ſimpliciſſimè at proportionaliter è paucis aliquot ſelectioribus Alexipharmacis, (vegetabilibus, animalibus atque foſſilibus,) è Cordialibus porro quibusdam & aromaticis, & demum ex Opii, ſanè ob inſignem figendi & hinc attemperandi vim in ejuscemodi formulis, (quibus quaſi per accidens tantùm ſimul Diaphoreticum ſit,) non negligendi, particulâ confectum: v. g. ſi (recentiorum quoque nunc imitatione quadam,) Radicum aliquot, (tanquam compactiorum minorisque proinde molis,) Gummatum, imò pulveris quoque (ſi libeat) Viperini ſive colubrini, (ſed liberaliori, quam granulari in Theriacâ doſi,) Sulphuris, Terræ ſigillatæ ſelectioris, aut conſimilium invicem proportionaliter mixtorum unciis duodecim præterpropter, adderentur Aromaticorum (croci, cinnamomi, caryophyllorum vel cardamomi) conjunctim unciæ duæ; Opiique tandem, etiam crudi ſelectioris drachmæ quinque, vel (negotioſus hîc) Extracti ſpiſſi drachmæ tres, aut paulò ampliùs; ac totum hoc (citra Theriacalia vulgò complementa) exciperetur triplo Mellis communis ſolitarii, vel (ſi ad manum, vulgatiſſimum hîc locorum, fuerit,) ana Mellis Juniperini ſuppleti: *Mixtura hæc* poſt aliqualem prius fermentationem, (vegetiorum vim in hoc remediorum genere manifeſtè temperantem, adeoque in Theriaca recenti olim haut inconſultò expectatam,) ac poſt ſubſequam ſic adjecti Mellis eſſentificationem quandam, (ſub quali quali quoque nomine tandem veniat aut diſpenſetur,) in Diaphoreticas expectationes exhibebit ſe ſufficientisſimam; ſi Viperæ adjectæ fuerint, nihilominus etiam tenerioribus & gravidis, (quoties extus, & intus completa quoque doſi incaſſum tentatis!) innoxiam; citra Opobalſami ſubſtituta, etiam penetrantiora, (v. g. dum Nuciſtæ expreſſum oleum hîc ferè languet, & ſuccineo rutaceo caryophyllaceoque apertè cedit) ſat tamen efficacem; *Theriacâ Diateſſaron*, (aliàs in ſuo quidem genere

nere haut adeo rejiculâ,) antiquario *Electuario Papæ, Electuario de ovo,* ob vitellum & nucem vomicam, (in aliis compoſitionibus, minus tamen hîc exagitatam) jampridem ſuſpecto, innoxio tamen & ſat efficaci, item *Conſerva Hederæ terreſtris compoſitâ* (aliàs jam neglecta,) *ac conſimilibus* ſingulorum olim (ne eadem chorda oberrare viderentur,) *Compoſitionibus* invenietur in haut paucis circumſtantiis ſuperior; *Theriacâ Romanâ,* & prælongâ *Matthioli Antidoto* profecto concinnior; *Theriaca* (uti vocatur) *communi,* & (tot editionum) *Orvietano, etiam ſelectiori,* (dummodo peregrinas perſuaſiones exuimus,) reliquisque celebrioribus quoque hactenus *Antidotis,* (utplurimum tamen, quaſi ſibimetipſis diffiderent, Theriacam in fine tandem arrogantibus, aut pondera parum ſaltem, vel ordinem ingredientium variantibus, aut indifferens acceſſorium ſuperaddentibus) æquivalens, & interdum convenientior. Et cum olea ſupradicta, ſiquidem certas fortè ob circumſtantias mage proficuum viſum fuerit, tam ab initio confectionis, (ad drachmas duas præterpropter,) quàm etiam uſus tempore ſingulis doſibus proportionaliter admiſceri queant; quemadmodum & Extractum quoddam Alexipharmacum, aut anti-Dyſentericum, competenti menſtruo ſeorſim, (ſuos aliàs in uſus) ante præparatum, vel Camphora quoque contrita, aut ejus potiùs Eſſentia, vel ſalis Armoniaci Flores, ac conſimilia volatilia: facile ſic Electuarium illud, (hac ratione diverſimodè, pro indicationum ratione, determinandum, vel intendendum,) præſtabit aut ſupplebit non ſolùm vulgare ſuperioribus annis *Camphoratum, & quod de Croco dicitur*; verùm etiam ſelectiores illas, ſub *Theriacæ ſimplicis & Antidoti primæ ac ſecundæ anti-Dyſentericæ* titulo propoſitas, Formulas, noſtræ ſuperiori de cætero (quoad componendi rationem,) ferè geminas; niſi quod laborioſius quoddam vegetabilium alexipharmacorum & aromaticorum, (aquæ tamen ſimplici haut æqualiter parentium aut pro parte vires deperdentium) Extractum forte præſupponant. Sic etiam Antimonialibus vel Jovialibus pro lubitu ſingulæ doſes extimulari poterunt; quo facilè nonnullorum *Theriaca Antimoniata chimica* proveniet. Imò tandem, licet (per manus quaſi) tamdiu traditas alexipharmacas, (nec experientia in quamplurimis affectibus

adeò

adeò deſtitutas.) *Theriacæ Andromachi Mithridatiique* vires neutiquam hîc ſimpliciter elevemus, nec ſuperiorum etiam annorum querelas de inconcinniori improportionalique, (utut multis ex adverſo excuſatâ) compoſitione, de Exoticorum genuinorum defectu ac ſubſtitutorum inſufficientia, de Alterantium ſuperpondio & purgantium inconvenientia ſedeat repetere, vel ampliùs adducere, ſeu Viperinorum (nobis præteritis annis jam notatam) in doſi paucitatem, ſeu ſiccatæ Scillæ quaſi nullitatem, Scinçi cupedias; aut vanas illas (variis falſationibus adhucdum expoſitas) Expoſitiones, & (utinam Chimicis periculoſioribus potius dicatas!) ingredientium inſpectiones (liberaliſſima poſtmodum cœnâ ab ementibus pauperculis redimendas; (licet denique nec Opium nobis inibi negotium aut alienationem quandam faceſſat, qui ſaluberrimum ejus concurſum cum innocentiâ in his aliisque, (calidioribus præſertim aut volatilioribus) Diaphoreticis alexipharmacis copulatum, ſatis novimus; & talia (Opii tantillo quaſi condita,) etiam in malignarum illarum Cephalalgiarum principiis atque augmentis ad Diaphoriſin, (nam in ſtatu, contra vigilias atque deliria, Laudana ſolitaria equidem plerunque fruſtra, ſæpenumero funeſta ſunt,) ſecuriſſimè magnoque cum juvamine exhiberi, tamdiu confirmati ſcimus; adeoque ſingularem neceſſitatem hîc non invenimus, cur (præter alia inſuper ſelectus noſtri alexipharmaca) *Theriaca quoque ſine opio* (quamvis citra id nihilominus ſit diaphoretica) *vel conſimile Electuarium* extare debeat. Id tantùm impræſentiarum, ſepoſitis tantiſper modò recenſitis aliisque, (quæ vulgaris Theriacæ ac Mithridatii excluſionem forſan hinc inferre poterant,) inconvenientiis, hic addimus: quod ſimpliciſſimum Electuarium, ſupradicto (qui cum *Theriacâ, nuper magis reſtrictâ & correctâ* ferè coincidit,) modo paratum & per menſium aliquot aſſervationem in ſe ipſo ſponte quaſi ſubactum, (quo Opii quoque vis ſomnifera, primis diebus ac ſeptimanis etiam in pondere vix granulari quadantenus perceptibilis, evidenter ſupprimitur aut immutatur,) ad drachmam unam ſaltem datum ſufficientiſſimè nobis jampridem in diverſis Malignarum ſpeciebus præſtiterit, quod *magnis iſtis Antidotis* pro alexiteria dia-

phoreſi adſcribitur, & quod *è Mithridatio atque Theriaca*, (*tùm vulgari & ad literam, tum compendioſiori quoque ratione parata*,) in conſimilium affectuum ac ſubjectorum collatione præſtolabamur. Ut proinde vel ea de cauſa neceſſitatem non inveniamus, cur operoſiora illa Electuaria ſeorſim hic extent. *Electuarium Nucum* patresfamilias in præſervatorium ſibi parent: *Conditum pro familia*, ejus ſaltem interpolatio eſt; & talia domi cum Rob ſambucino, juniperino, &c. variè nulloque negotio uſus tempore finguntur.

Extracta Antifebrilia, aliàs è vegetabilibus præcipuè Amaricantibus interdum contuliſſe perceptis, variè curioſiùsque propoſita, in Quartanis vix aut rariſſimè promisſis ſtant; in Tertianis ac Quotidianis plerunque præcipitantibus ſeu Abſorbentibus inſipidis, ac invertentibus ſalinis, (fixis aut volatilibus) cedunt; & ſi quis vel ſolam Abſinthii Eſſentiam aut Extractum his interpoſuerit, ſub paulò conſideratiori methodo nec hic *China Chinæ*, ut (per ſe totiens fidem in ea Gentianæ parabilitate fallens,) cum aliis inſufficientioribus, ejuſcemodi Extractionibus deinceps ſuperaddatur, opus habebit.

Quemadmodum nec (inter tot nunc acceptiores diaphoreticorum formulas) excogitatis olim *Morſulis*. Siquidem Vegetabilia hic aut ingratum plerumque ſapiunt, aut pondus habent diffuſius; Animalia verò huic formæ apta, & imprimis Mineralia Antimoniata per ſe in domeſtico vehiculo jucundius ſumuntur: aut ſi omninò quis expeteret, loco variarum, (in remiſſiores affectus hinc inde proſtantium diaphoreticarum ac Bezoarticarum) Tabellarum, facile tunc formantur. Ceu uſus quoque tempore *Trochiſci ſublinguales*; ſi ſimplicium (ſufficientiſſimorum) loco, curioſiores tale quid ſingulariter eligerent, æqua facilitate è parabilioribus, (guſtum magis ferientibus, nec odoriferas pretioſorum aut oleoſorum particulas præpoſtere diſperdentibus,) vice *Trochiſcorum Antipeſtilentialium viliorum aut pretioſiorum quorumlibet*, tunc efformandi. *Pulveres* in hoc genere vel duo ſufficiunt; & quidem longe convenientius ex Animalibus aut Mineralibus quibusdam, efficacibus ſcilicet, (non ſuſpectis aut pene nominalibus;) parabilioribus, (non præter rem &

nota-

notabiliorem effectum caris illis Gemmeis, Bezoardicis &c. inſipidis denique ac contractioris, nec nimium (ceu vegetabilia pleraque ac Magiſteria Animalia ſolent,) diffluentis molis ſimpliciſſime parati. Sicque mediocribus quidem in affectibus ad expulſiones, reſolutiones & inverſiones admodum ſufficient; in intenſiori verò malignitate volatilioribus vegetioribusque præmiſſis conſultius poſtmodum ſuccenturiabuntur. Et ſi omnino vegetabile quoddam, aut de vegetabili participans iſtis adjiciendum videatur, præſertim pro gregariis; extempore id fiet convenientius: ceu pariter pro lubitu vel neceſſitatis ratione, ſingulis doſibus Antimonialia, Jovialia, Sulphurea, Cinnabarina, Colubrina, Opiata &c. proportionaliter tunc aſſociari queunt. *Si itaque quis, v.g. Cornu Cervi Phil. calcinati partes duas, & Terræ ſigillatæ ſelectioris ac Vnicornu illius foſſilis*, ſi ad manum ſit, (uti hic locorum concrementum illud frequens & tolerabili precio parabile eſt,) ſingulorum partem unam inter ſe ſimpliciſſime miſcuerit, & ſecundum dictas conditiones conſideratè ſuoque tempore dederit, aut tanquam baſin inſuper (dum opus,) ante notatis diverſimodè exaltârit; profecto longe concinnius, nec raro felicius aſſequetur, quod hucusque paſſim in tot ingratisſimis vel inconſideratius compoſitis, (ſub ſolitario uſu raro intenſiori malignitati ſufficientibus) *Pulveribus Alexipharmacis, Peſtilentialibus &c. inque pulvere Cæſaris rubeo ac griſeo diffuſe* quæſitum eſt. Imo nec uſitatioribus nunc iſtis, (ceu aliàs præter rem carioribus aut minus aptè conjugatis, pretioſa durabiliaque vilibus minusque durantibus nequicquam miſcentibus, vel pura puta ſolum ponderis aut ordinis variatione conſtantibus, aut ſupervacuum acceſſorium forſan adferentibus, maximam partem, ſi titulos & perſuaſiones demas, nihilo vegetioribus) ſeorſim indigebit: *Speciebus puta de Hyacintho, Liberantis, Confectionis cordialis, contra Peſtem &c. Pulvere* (aliàs non contemnendo,) *Panonico rubro, conſimilibusve camphoratis, inauratis, aliave ratione pretioſioribus, tot Bezoarticis majoribus minoribusque diverſorum Authorum*; & ſi qui *recens nunc*, plerumque tamen ex amaricantisſimis, item è Nitro (Malignis cum vomitu ſæpisſimè vel cum diarrhœâ complicatis

neutiquam, utut in Alexipharmacis quoque ſuccis concreverit, commodo,) vel demum iisdem noſtris ingredientibus, (tantum carioribus aſſociatis) conſtantes, amplius *ſub Alexipharmacorum, Antipeſtilentialium & Bezoarticorum nomine ſunt propoſiti.* Nec demum opus habebit, *ut Puſiones & Infantes* uſitatis ingratioribus turbet, aut peculiares iſtis compoſitiones, ſaccharo (lactentibus, præſertim febrientibus, tàm inconvenienti) plerumque fartas condat: cùm pulvis *ille recens natis ad granum unum vel duo, provectioribus* [*usque dum anniculi fiant,*] *ad tria quatuorve datus*, ſique opus, Anodynorum vel Cinnabarinorum portiuncula exaltatus, in Caloribus vagis æque ac permanentibus, in Exanthematibus, Variolis Morbilliſque non adeò malignis, in Convulſionibus, Terroribus, Torminibus ac clamoroſis Inquietudinibus, revera ſe tota die ſufficientem præſtet. *Ita porro* ſi diverſorum *Pulverum Antipleuriticorum etiam ſecretiſſimorum, ac Specierum Pleuriticarum loco, ſaltem oſſium capitis Luciipulveratorum partes duæ* cùm Sanguinis Hirci (ritè tractati,) & ſulphuris citrini ſingulorum parte unâ miſceantur, absque *aliis Tribulorum, Carduorum, Florum aut Radicum Papaveris erratici, Dentis Apri, Talorum, &c.* additamentis, & absque omni Venæſectione, Pulvis hic bis vel ter, (ſine, poſtmodum vel cum aliquantillo Opiatorum) datus expectationem hic locorum ſufficienter complet: modo (ſi Pleuritis ferocior, & quaſi maligna fuerit,) Mixtura ſimplex (elegans hic ruptorium ſeu reſolvens) præmittatur, Expectorantia quædam (in majori niſu aut calore,) liquida forma interponantur, & Invertentibus Cancrinis atque Corallinis pulveribus, (aliquantum, aut non Opiatis,) cura concludatur: æque ac in Febribus continuis & plerisque malignis; citra Venæſectiones quaslibet, (rariſſimè certis nonnunquam ſubjectis aut circumſtantiis hic in curatione debitas,) citra Laxationes, Clyſteriſationes, aliasque alteratorias aut roboratorias ceremonias, feliciſſimè nihilominus abſolvetur, ſi (cæteris quidem paribus, & cum prudenti concurrentium requiſitorum arbitratione,) malum primo per Mixturam iſtam polychreſtam, ſolitariam, aut (in Vomitu ſymptomatico) guttis aliquot Tincturæ Anodynæ fortificatam, vel etiam per ſpiritum Cornu Cervi ac conſimiles

ſimiles volatiles infringatur; reſiduum una alterave Pulveris ſupradicti, (qui tamen etiam in mitiorum nonnullorum initiis per ſe aut diverſimode exaltatus ſufficiet,) doſi ſubigatur; ac tandem circa ſtatum Corallinis Cancrinisve (cum & ſine Cornu cervi phil. calcinato) quaſi abſorbeatur; interpoſitis pro circumſtantiarum ratione, contra ſiticuloſitatem quidem vel ſolo ſpiritu Salis, Clyſſo, aut Rore minerali (in potu,) vel etiam ipſo Nitro, [ſi vomitus ac diarrhœa abſint,] in anxietatibus verò illis malignis, etiam circa ſtatum nonnunquam repullulantibus, tertiatâ vel ſubquadrupla tantum, non completa, [ne nimis commoveat,] repetitâ tamen, ſi opus fuerit, Mixturæ ſimplicis aut ſpiritus volatilis, vel etiam Electuarii alexipharmaci doſi: in Nauſeis demum, Diarrhœis exceſſivis, Vigiliis Inquietudinibúsque nimiis &c. Laudani (quovis modo obnupti vel aliis aſſociati) grano præterpropter, ante & poſt ſtatum, urgente neceſſitate, uti perquam proficuo, ita tutisſimo; ſi modo Ungaricas exquiſitas, opiata circa ſtatum (inter ferventia deliria) vix commodè vel impunè, melius autem in declinatione demum, ſi neceſſarium fuerit, (ceu paulo ante quoque dictum eſt) admittentes excipimus. Quæ incipientium, clientes ſuos tanta pharmacorum proluvie nobiscum vexare nolentium, cauſa ingenuè referre voluimus. Tandem verò quod *Antifebriles* (*Intermittentium*) *Pulveres*, *Species febrifugas*, *& ſimiles compoſitiones attinet*, uti olim pulveratis quibusdam vegetabilibus (plerumque remisſioribus,) aut poſtmodum è Diaphoreticorum, Præcipitantium Alcaliumque improportionata complicatione conſtant, ita promisſis (ni vegeti cujusdam perfecta doſis ſubſit,) raro ſtant, aut ob (Amarorum vel confuſi quid ingratisſimè ſapientium) molem difficillimè aſſumuntur, ſtomachove, præſertim in nauſeam ſoluto retinentur. Quartanæ ſane potentiorem & ad ſpiritus volatiles, imprimis opiato combinatos, (ceu laborioſiores ad Mercurialia fixa &c. ſolent) extenſam manum exigentes, talia parum reverentur. In Tertianis plerumque (poſt catharticum, præſertim Emeticum.) ſimplicisſimus Concharum pulvis, ſolitarius, aut cum nativa Cinnabari vel pulvere Anodyno,) item, (ceu quoque in Quotidianis) notoria illa Alcalia diaphoretica, ſimpliciter

ter aut cum ſulphure parata, ſola vel (Salis Febrilis imitatione) tertia parte Nitri & tertia parte florum ſalis Ammoniaci (qui Alcali ſulphuratum commodè ferunt,) ſociata, magis profecto ſatisfaciunt: Ne Arcani duplicati, Aluminis mitificati ſeu dulcificati, Olei caryophyllorum, atque aliorum ejus generis Antifebrilium ulterius hic mentionem faciamus.

Diaphoretica Animalia.

POtius eo nunc deducti, ad *Animale Mineraleque regnum*, pariter in fœcunditate ſua hic nimiopere extenſum convertamur, & quæ ſelectui noſtro potiſſimum convenire videbuntur facta inter ſe collatione, (ubi tamen propter polychreſtorum affinitatem alterius quoque claſſis remediorum conſideratio coincidet,) è vaſtitate illa ſegregemus. Sit autem primus *Cervo*, tanquam Diaphoreticis (exotico pretioſiſſimoque quovis pollentioribus) exuperantisſimo locus. Non quidem ut *ſanguinolentas illas Typhas* cupediis ſubtrahamus; *exiccandas forſan*, (at cruore orgasmi tempore ſiccato parum ſic validiores;) aut *vulgatiori more deſtillandas in Aquam*, (inter alia tamen præſentiora) languidiorem ſanè, ſi ſimplex, vel acceſſoriis ſuis potiorem effectûs partem debentem, ſi *Compoſita* fuerit. Nec porro ut *Immaturius ac mollicellum hinc decutiamus Cornu*, in vaporoſo Balneo (ſiquidem in perflatili quoque loco etiam detracta cute ſuſpenſum intus brevi fætorem concipit,) exiccandum; cum *Pulvis inde* diffusâ quidem mole admodùm, efficacia verò cervina vulgatiora non ſuperet; ceu aliàs Cornu ipſum (immaturiorum ferè lignorum more) remisſiorem ſpiritum, parciusque dat oleum. Quinimo nec *Sanguinem inde vel Cor conquiremus*, ſive pro *Aqua Cordis Cervi*, ejusdem cum Aqua Typharum compoſita ſortis, & hinc nobis animi gratia *ex Hircino* olim eodem effectu deſtillata; ſive pro utriusque ſpiritu, (ſi maturi Cornu ſpiritui conferas,) ſimiliter dilutiori, & per æquivalentem iſtum facile compenſando: ſive *denique* pro *oleo fætido* è Sanguine eo, quod è Cornu vel ipſa fuligine quaſi per accidens habetur, aut (ſiquidem *humana* merito forſan hic reveremur,) è vulgatioribus equinis osſibus, Hircino

ſanguine, &c. (ſi operæ pretium foret,) elici poteſt, & in *varios Liquores ac Mixturas Antipodagricas* nonnullis redigitur, nihilo ſpecialiori; ſeu poſt diverſas rectificationes cum ſpiritu vini alcaliſato in olidam *Eſſentiam*, ſeu ſuperaddito ſale proprio volatili in *Balſamum illud Antipodagricum* vertatur: oleoſis ejusmodi aliàs vix decimo Arthriticorum noſtrorum (utut fœtorem toleranter ferant,) quadrantibus; magisque tum proficuis Salis Armoniaci, Calcis vivæ urinoſis ſpiritibus. Porro verò *nec Cerebrum* curioſitatibus hîc vindicemus; quo *ſpiritus Cerebri humani analogum* (empyreumaticum, nec tanti momenti) *Liquorem*, cum paucisſimo Sale volatili oleoq́ue ſimiliter in exigua quantitate ſimul prodeunte, (ut per expresſionem Animalium Cerebella plus oleoſæ pinguedinis dent,) ſupervacue naucucaretur. Sic nec *Os de Corde Cervi* (ob venatorias perſuaſiones,) aut *Sordes è Canthis* tædiosè corrademus: certe harum (largiter etiam exhibitarum) vis tanta non eſt, ut ſordidum & ferè hircum olens remedii genus tot præſtantioribus parabilioribusque Alexipharmacis jure præponatur: ceu nec Cartilago iſta Cordialis Corallia, oculos Cancri vel Cornu Cervi præparatum ſuperat, in multis circumſtantiis ne quidem æquat. Selectui proinde noſtro ſufficiet Cornu, ſi haberi poteſt, *ſponte (quaſi complemento ſuo obtento,) deciduum*, in complures præparationes, (ob majorem ſoliditatem ſeu corpulentiam extimarum partium) convenientius; aut ſi defuerit, ſaltem ſatis maturum ſeu induratum, ſive de cætero paulo ante vel in orgasmo, aut exigua forte differentia brevi poſt cæſum fuerit, etiam poſt complures annos nihilo deterius, & *Cervini quoque Cranii* (quod alii alios in uſus vel *Aqua Roſarum identidem mollificare, vel etiam philoſophice calcinare ſolent,*) vices revera ſatis complens, imo nec *Rhinocerotis* adeò commendato *Cornu* (ceu multoties & amplisſima quoque doſi, tàm *crudum lævigatum*, *quàm excoctum*, *aut in ſpiritum deſtillatum variè* tentavimus, ac Cervinis aliisque parabilioribus aut temperatioribus Alexipharmacis contulimus) in rei veritate poſterius; quod etiam in diverſis, ſelectioribus tamen, nec Eboris per Aquam fortem excavati aliterve ficti, vel conſimilium magoniorum temere accuſandis *Vnicornu* fruſtis

R plus

plus vice ſimplici deprehendimus: ſeu Cetacea (uti videbantur,) fuerint, ſeu (uti offerentes adfirmare volebant,) è *Quadrupede*, adhucdum eruditis incerto, & ex Æthiopia ſecundum nupera promiſſa expectato. Ut proin miſſis his precioſioribus, nihilo tamen valentioribus, ſæpe ſuſpectis & confiſos in præcipitia ducentibus, etiam inſuper *Rupicaprarum*, (quæ tamen nondum hactenus repetito experti ſumus) cornibus, ſatis ſit, ſi è *Cervino*, (parabili & ſat in ſuo genere efficaci,) extet primo *Mollificatum illud, quod vulgo Philoſophice calcinatum* dicunt: non quidem operoſius in *peculiari veſica* vel ſimili apparatu, ſed *vulgari ſolum coctione* (ſeparata, ſiquidem fluidis in morbis adeò forſitan placuerit, *& acidulis ſpiritibus conditâ*, non verò alutariorum more vix ſine glutinis fœtore *ſiccatâ Gelatinâ*) paratum: ſimpliciter *Raſpato*, (ceu nî per complures *aquæ Divaporationes friabilius*, adeoque huic conforme reddatur, ſegniori) præſentius; longe (uti ſupra diximus,) minoris molis gratiorisque coloris præ molliculorum ſiccatorum pulvere: de cætero in debitis indicationibus, (tanquam temperatum, in exquiſitè vero Malignis, non tàm primæ debellationi, quàm reliquiarum extinctioni potius cum ſui ſimilibus dicatum,) ſat efficax; licet glutinoſior & ſanguinolentior ſubſtantia, cum aliquota (ipſi proportionaliter inhærentium) particularum ſalinarum, ac præcipuè ſulphurearum parte ſic ſubtrahatur. Nam in compluribus hujus generis ſubjectis, quibus illæ aliquantum aut quoque penitus demptæ ſunt, nihilominus adhuc datur & obſervatur actio, ad Diaphoriſin, Diureſin &c. ſat evidens, quæ tamen è Principiis illis, aut eorum abſentia vel diminutione, (aliâ Ignis, aliâ Stomachi reſolutione, vel remediorum inibi adaptatione,) ſimpliciter æſtimari nequit. Atque hinc *Uſtum quoque, vulgàre illud*, ſimiliter revera & in ſe, (non ob vehicula tantum, ſtrangula, aut creditum quoddam *Sal fixum*,) diaphoreticum nemini non hodieque obſervatur, æque ac Conchæ (ipſiſſima ſane complurium locorum Calx,) aliaque calcinata, & adhuc fixiora officium ſuum nihilominus faciunt. Nec tamen ea proin huc trahemus; *Cornu Cervi uſtum* in ſpecie (ſi referret,) facile è deſtillati ſpiritus reſiduo, leviter denuo calcinato, citra ſuper-

pervacuas omnes cum *Aquis deſtillatis lævigationes aut mulierculærum Reſtinctiones* habituri. Potius itaque nobis ſit modo dictus *ſpiritus*, (uti ſal fluidum vocatur) ſuper Alcali, aut ſaltem ſuper cineres cum affuſa præterpropter quarta ſpiritus Vini parte rectificatus: penetrantiſſimum (iis, qui reſidem graveolentiam, vehiculis tamen ex parte palliandam, neceſſitatis tempore ſpeciali energia præ aliis compenſari ſciunt,) in plerisque malignis *Alexipharmacum*, & (in Vertiginoſis ac Soporoſis affectibus,) *Cephalicum*, extus quoque; in reſolubilitate ſua ſalina caput pro multis minus, quàm odorifera illa ſulphurea replens; *Sicco* (at nihilominus grave quiddam ſpirante) *Sale*, *ſeu ſimplici & ſolitario*, (ſed vix coërcibili,) ſeu per acidos ſpiritus (at in Armoniacale quidpiam) *fixato*, cum nihilominus in vehiculis denuo ſolvi debeant, diſpenſatu commodius. His ſi omnino quidpiam, (*dum Oleum* fœtentiſſimum, cum *Eſſentiâ* hinc nonnullis per affuſum ſpiritus Vini rectificatiſſimi ſextuplum præterpropter paratâ, internis uſibus haut neceſſarium eſt,) ſuperaddendum videretur, adjiceremus forte & ſaltem propter refractarios nonnunquam infantes, (Præparata, tanquam inter degluttiendum ſenſibiliora, æque ac Mixturas ſeu gravius ſeu ſuavius olentes, nullatenus interdum admittentes,) *Magiſterium, non tàm vulgare, per Alcali aliquod*, aut (carius tantum) *per ſpiritum Salis Ammoniaci* præcipitatum; quàm *Abſtractitium, per ſpiritum Nitri*, denuo eum poſt ſolutionem, (at cautè, nec ad perfectam ſiccitatem,) abſtrahendo paratum & poſtmodum copioſa Aqua ſimplici, (ubi quod adhuc ſolvitur, ſeorſim diverſimodè pro more, vel complacentia præcipitari poteſt,) edulcatum; priori valentius, at mole quidem in adultorum doſes majus, adeoque ſiccis præſertim formulis ineptius, verum fallendis pueris commodum, in potu eorum pene inſenſibiliter diffluens: de cætero ad Diaphoriſin præſentius eo, quod eleganter quidem è *Cornu Cervi Phil. calcinato, per ſpiritus Vitrioli quadruplum præter propter diſſoluto, poſt mediocrem hujus abſtractionem* copioſa Aqua ſimplici præcipitando conficitur, ad alterandum, & influidis affectibus ad ſubadſtringendum, quam ad evidentiores ſudores directè ciendos aptius; licet hoc ipſo plures

in uſus convenientius exiſtat *communi Cornu Cervi Vitriolato*, id eſt, Uſto, ana ſpiritus Vitrioli (ſed per retortam probe rectificati, aliàs ponticus potius quam jucunde acidus ſapor orietur,) imbibito & ſponte ſiccato.

Atque Cervina hæc, ſolitaria vel foſſilibus nonnullis (ſupradicto ſimilive modo) ſociata, aut Antimonialibus, Jovialibus &c. fortificata decenter adhibens, amplius nec (famoſiſſimo quidem, at merito nunc paulo circumſpectioribus non una de cauſa ſuſpecto atque neglecto) *Lapide Bezoar* ullatenus indigebit; ſive *Orientalis*, etiam genuini, (certius nunc in vetuſtioribus Magnatum arculis quærendi) deprædicationes cum effectu precioque contulerit: ſive *Occidentalis* (proculdubio non ex una animantis ſpecie) originem atque neglectum. Utriusque ſane (licet vel è Panacis & Ambroſiæ Tartaro coagulati fuerint,) vires, ſiquidem alia præſentiora deforent, nobis ſaltem (ut aliorum experientias non adducamus,) *Cervinus*, *humanum Dulech*, *Aprugnus è Veſica*, & (Orientali ut ovum ovo, colore lamellisque ſimilis) *Equinus è Ventriculo*, ſufficienter æquarunt: ceu *Rupicaprarum quoque glomi* (parili concremento haut raro in *Vaccis Capriſque* repertibili) iſtis ſimile quidpiam movent: atque ac ſolo Bezoartici Pulveris vel Tincturæ nomine, creduli majusque quidpiam inde ſibi polliciti, paſſim nunc ſaturantur. Ut proinde lapillis illis, in exquiſitè malignis, etiam ſub larga Doſi, (ni in tenerrimis criticus quaſi naturæ motus coincidat;) revera claudicantibus, vitam atque ſumptus fruſtra temereque exponi, magisque adhuc ſupervacuè (ea eorum teneritudine) *Magiſterii Tincturæque* conſiſtentiam afficari, vel (dum quovis vehiculo facile ſumuntur aut ſubiguntur, ſingularia hinc *Electuaria Bezoardica precioſa* proponi, nemo non videat. *Viperas noſtrates & Colubros utriusque ſexus* jam olim Eſſentiis Electuariisque noſtris Theriacalibus, loco exoticorum Trochiſcorum, [precium tunc potius, quàm alias recentioribus nunc notatas malitias veriti] addidimus. Et ſanè *Bezoarticum illud animale ſimplex*, ſeu Pulvis è Carne, Corde, Epate ſpinisque (citra caudæ mutilationem) paratus, uti contra ſui generis Venenum præſervatoriè,

(noſtra

(noſtra quidem, nec una tamen obſervatione,) plerumque parum nec adeo fidum, (contra Natricum morſus nil;) ita curatoriè illic multum, nec minus in Venenis aliis quibusdam poteſt. Quid in Peſte queat, Divinâ Clementiâ non ſumus experti. Sed ut inſufficientem tùm in tot clinicorum millia copiam taceamus, jam pridem æque exercitatis in dubium vocatus eſt, qui hodie nonnullis de novo commendatur. In extremè Malignis, & quaſi peſtilentialibus, (cum Vibicibus &c.) nos (ad præſentiora fugere coactos) haut ſemel deſtituit: ſic quoque in Intermittentibus, licet Antifebrilis nonnullis ſecretò habeatur. In inveterata Pſora & Leproſis diſpoſitionibus parum hucusque juvit; ſæpè cutaneos ardores potius intendiſſe viſus, & certe ſelectiore Antimonii Coralliorumque Tinctura, Præcipitantium inſipidorum Pulvere, Nitro &c. longè fuit poſterior. Ne tamen penitus tantarum traditionum aut perſuaſionum Inſecto, (quaſi nec Cancer nec viliores Vermes exuvias deponerent,) apparatus noſter deſtituatur, per nos infeliciorum forſan hic uſus, in majorum Compoſitionum complementum, fortuitove demorſorum levamen ſit, ſufficietque *Pulvis ille ſimplex*, aut ad corruptionem impediendam *Floribus Salis Armoniaci*, vel (ſi alios in fines placeat,) *Oleo quodam* Deſtillato potius, quam *ſuffumigiis aut Nitro fixo*, (vix cum eo ſiccatas, ægre ſanè hinc pulverabiles conſervante,) conditus. Curioſiores Liquidum hinc quidpiam inſuper expetunt: & ſane Eſſentia inde ad recentiores ductus, brevi nulloque negotio extrahitur quidem, ſed pariter in quamplurimis requiſitis debilior, ni per acceſſoria, aut (non ſine gratiæ immutatione,) per *Sal volatile*, non tàm (in eâ hic locorum raritate) *proprium*, quam analogum ſufficienter condiatur; ut merito tantiſper hic tranſeat: ceu quoque *Reliqua*, potius Exteris in cupedias ſuas, (at, uti toties poſt fruſtraneam Pulveris & Eſſentiarum exhibitionem vidimus, Pullis & Juribus plusquam Sybariticis cæterisque Acceſſoriis magis, quam Viperinæ communicationi effectum debentes,) negotioſiorumque præterea furnulis ſecurè relinquimus: ſiquidem quæſitæ peregrinitatis plusculum plerisque ſubeſt: atque ut *Salia Theriacalia* (*quanta vel qualia* tandem hinc ſint,) nunc exoleta videntur; Salinæ verò

Sulphureæque particulæ, quæ ignis interventu è Viperis proveniunt, admodum à ſimplicis Pulveris temperie proprietatibusque permultis abeunt; ita poſteriora quidem Cervinis nihilo valentius, ſaltem operoſius parciusque Alexipharmacum præſtant, ſive *Sal volatile per ſe*, ſpiritûs forma, detur, ſive prius in Armoniacum quidpiam per *ſpiritus acidos figatur*, aut adhuc operoſius cum adjecto Sale Tartari *ſublimando, in priſtina forma repetatur*, vel denique *Acetoſis* (*in Eſſentiali Sale Tartari hærentibus*) *particulis*, recentiori invento combinetur, atque ſic remedium iſtud hypochondriacis noſtris aliàs polychreſtum, amplius tantum extimulet. Qui viperarum (quarum equidem dimidiam, & ultra, pro completa doſi vorare, ſi libet, cogimur,) mactatione delectatur, potius *Pinguedinem* ſine adulteratione quovis modo colligat, & moderatè ſuper ignem frigendo à craſſamentis, durabiliorem ſic, ſeparet; remedium (ut Nervoſarum partium puncturas atque ſynovias, Auditus difficultatem &c. taceamus,) ſaltem in Oculorum (etiam rubentium) Puſtulis profundisque Vulneribus, (ſi bis vel ter guttula in die inſtilletur,) habebit revera ſingulare, & omnibus *Collyriis ac Sief de Plumbo, de Roſis, de Thure, Mixturis ex Antimonio crudo ejusve Croco, Infuſis Veneris in Malvatico*, &c. ſuperius; etiam citra alia quorundam olim (ut *Linimentum* exiret,) acceſſoria. Nec hujus tamen (diverſimodè oborienti) defectui ſuccedanea balſamica deſunt: ſiquidem inter alia etiam Hepatis Muſtelæ piſcis Liquor, non tàm tædiosè in vitro ſuſpendendo, quam ſimpliciter ſuper lentum ignem in ſemetipſo liquando proveniens, idem largiter præſtat: ceu ex adverſo, quæ de illinenda parturientium umbilico *Pinguedine, de Lingua vivis evulſa, aut Exuviis coctis* eidem imponendis, (& per acceſſorium fortè calorem, vel imaginationis æquè ac *in humani Corii Cingulo* concurſum, interdum quidpiam per accidens quaſi conferentibus,) paſſivè creduntur, nobis quidem raro, etiam fœtu benè ſituato, promiſſis ſteterunt. *Oleum viperinum ſimplex aut compoſitum* morſicationum cauſa regiones hæ noſtræ haut adeò requirunt; uti nec propter neglectiores *Aranearum* ictus aut *Bufonum* conſpurcationes *horum ſeorſim Olea.* Neglectâ conſimilium venenatorum in vita antipathiâ, infudimus olim conjunctim at ſucceſſivè

quæ-

quædam: præſtitit aliquid, at vix ampliùs quidpiam, quod non præſtaret triviale illud *Scorpionum* (vili paſſim venalium) *Oleum, ſaltem Simplex*, (utpote *vulgari off. compoſito* nihilo remiſſius,) tantùm *cum Olivo citra Amygdalini diſperditionem* confectum: ut longè commodiora extrahentia, abſtergentia, alexipharmaca non-pinguia, præter chirurgica, taceamus. Quod autem amplius *Aranearum Oleum* concernit, tota die Febres, citra ejuſcemodi Topicorum (magnam partem per accidens ſolum aut abſoluta demum periodo juvantium,) applicationem à paulo verſatioribus feliciſſimè curantur; aut ſi quis omninò in diuturnioribus eo deturbetur, litus aut cataplaſmata è vulgatiſſimis (ad reſidui miaſmatis elicium communiter deſtinatis,) nunquam non habebit, citra ullam *Oleorum vel Emplaſtrorum antifebrilium* aſſervationem actualem. Quoad *Bufoninum*, Therſites fuerit aut profundus amator, qui nonnullorum commendatione Coſmeticum ſibi hinc aut è ſimilibus ſordidis quæſiverit. (De *Zenexto è Rubeta*, adeò hodie, plerunque tamen per traditiones tantùm commendato, nil habemus; & avertat ampliùs à nobis Deus iſtius experientiam. In extremè malignis ac peſtilentialibus febribus, &c. Deo vocationique noſtræ confiſi, citra ejuſcemodi periapta æque ſecuri fuimus.) Nec demum quod *Viperinum oleum* ſeorſim attinet, ei, quamvis alicubi admodum commendato, nimium in reliquis venenis venenatisque morbis confidat quispiam: uti nec *Caravitino*, *Scorpionum Magno* (incondito,) aliisve etiam Hyperico Terebinthinaque (inconſideratiùs) inviſcatis, *aut nuper* (accuratiore quidem compoſitione) diverſimodè eum in finem *ſubſtitutis*. Præcordiorum hinc inunctiones ſupervacuæ, ſæpè noxiæ, dorſi per ſpinam confrictiones noſtratibus inuſitatiores ſunt; & ſi quis balnearium hoc remedium ad reſolutiones vel expulſiones expeteret, cum & ſine Nitro oleove rutaceo, per ſimpliciſſimum Scorpionum, quandocunque lubet, habetur. *Coronam viperinam*, famoſiſſimam illam cranii excreſcentiam, (extus monticulis, intus venarum ſubjacentium cavernoſis veſtigiis, æquè ac Bufonius verus, conſpicuam) plus una vice vidimus, credebantque poſſeſſores, uti Unicornu animalis apice Aquæ alicubi immersâ, ita quoque injecto hoc extuberante Cranio

(bullas

(bullas tùm ob exiccationem prævIam aëremque intromiſſum emittente,) Poculi hauſtum reddi Alexipharmacum. In Diariis, Eryſipelate, &c. ſpontè ſubſequebatur ſudor; aliàs ſe eò componentibus non item: ceu utrumque quoque *è Bufonii* tùm immerſione tùm raſuræ tantillo accidit: & vel ipſa raritas talia ab ulteriori experimento inter manifeſtam hyperbolem, excludit; uti nauſeabunda & acceſſoriis (potius, quàm Sanguini vel ſtomachali Sali) effectum qualemcunque debens compoſitio, *Alexipharmacum de Ciconia*, pariter huc non pertinet, quaſi pinguia prius ſeorſim, aut præſentiora vomitoria, & hinc Antidotalia dari nequeant; aut Ciconiæ caro, ſanguis & ventriculus ſiccatus, ob eſcam accidentariam, majori jure huc trahi mereatur, quam alii ſerpentum hoſtes & manducones: inter quos & cochleas (delicias illas) ex interfectis commeſſantes plus vice ſimplici vidimus: de Cervis autem adhuc dum dubitamus; noviſſimo fortè Lapide, (anguem deglutitum referente,) parili naturæ luſu in ventriculo concreto, quo non ſolum diverſis in regionibus inter margas &c. ſed in nobis quoque hujusmodi concrementorum accidentariæ configurationes inveniuntur. *Ciconiæ ſenioris deplumatæ ſpiritus etiam rectificatus*, *ſiccatusque cruor*, cervina nobis hactenus profectò non æquavit.

Ex homine, ne Cannibales ullibi deſint, multa ſimiliter huc tracta ſunt: aſſeverare tamen denuò poſſumus, quod poſt varia tædiosè in *Sanguine recenti & ſiccato*, *in Oſſibus*, (ficta tantùm appropriatione Arthriticorum purgantibus adjectis,) imo *in ſordidioribus quoque* tentata, fabricatâ quinetiam *Mumiâ tum vulgatiori*, *tum ſpecialiori illâ* (per macerationem in Salis ſpiritu ac fruſtulorum conſperſionem cum Aloë, Myrrhâ, &c.) nihilo ſingularius aut præſentius inde habuerimus, quod ſimiliter vel Cervina Hircinaque non ſuppeditent; ſive *Aquæ ſimplicis è Cruore* abſtractæ (debiliorisque,) ſive *ſpiritûs*, *Salis volatilis*, *olei*, *Balſamive* nomine veniant. *Mumiam exoticam* (teneriores revera offendentem,) alii jampridem exeſſe juſſerunt: & tot habemus balſamica vulneraria, tot Eſſentias reſolventes, præſervantes, &c. ut *Tinctura iſtius*, (ſanè nî Alcali ſub ſextuplum præterpro-

pter

pter inter extrahendum adjiciatur, ſat parça, nec ſimplices Myrrhæ Aloësque Eſſentias admodum excedente, (uti quoque *Oleo quorundam cocto externo*, quamvis in ſe haud inefficaci, commodè carere poſſimus, æquè ac *Pulvere vulgari contra caſum ac ſpeciebus Diamumiæ*, dum vel ſoli cancrorum oculi cum & ſine Antimoniatis, ſanguis hirci aliaque domeſtica, vel ex tempore (citra actualem *etiam recentiorum formularum contra caſum* aſſervationem,) commiſcibilia abundè ſatisfaciunt. Solus *urinæ ſpiritus* ſive ſalis volatilis liquor, ut aſſervetur hîc, præ aliis meretur: neque hunc tamen per *olidas fermentationes, tædioſas & protractiſſimas*, (donec magmatis copiam nanciſcaris,) *exhalationes* aliasve ambages conquiremus; cum longe compendioſius in medicos uſus (etſi Fuligineum quid accedat,) æquivalens & ſufficientiſſimus habeatur ſaltem *è Sale Armoniaco*; *ſive cum ſale Tartari* (extemporaneo ſcil. nitroſoque) aqua ſimplici vel ſpiritu Vini diluto inſtituatur deſtillatio, ſive cum *Calce vivâ* ſolutione Ammoniaci decenter humectatâ, fortaſſis pariter volatilitatis ſuæ partem ſuperaddente. Interea nihilominus ſic longè ſaturatior præſentiorque liquor proveniet, quam ſimplicis *ſpiritûs vini à Sale Ammoniaco abſtractione*, nonnullis commendatâ; oppidoque erit purior præ vulgatioribus libellorum modis, acidas Armoniaci particulas ſimul ex parte propellentibus, aut (minuta ipſius ſpiritus copiâ,) Florum potius haut parum ſuppeditantibus: quo *Zinckum quoque & Calaminaris lapis* pertinet. Nec ejusmodi *Deſtillationis reſiduum* planè rejiculum eſt: ſiquidem *cum calce viva* inſtituta, in capite mortuo relinquit *Fixatum illud operoſeque quæſitum ſal Ammoniacum*, etiam ad internos uſus hinc elutriandum, ſeu *in Liquorem quorundam Nephriticum*, (qui tamen in effectu ſaltem mediocris deprehenditur, de cætero verò nil eſt aliud, quam calcis in ſpiritu Salis ſolutio,) redigendum. Sin autem deſtillationi *Sal Tartari* fuerit adhibitum, caput mortuum (ſalſiſſimum,)per ſe quidem, (ceu alibi quoque breviter notavimus,) elutriando & coagulando *ſal dat quaſi culinarium*, *ſed acerrimum*; & hoc retortæ inditum, non ſpiritum acidum, (uti expectabamus, ſed poſt *Urinoſi* (inibi occultati,) *pauxillum, acidum*, (at in uſus ſuos haut inutile) *ſublimatum*: & ſi denuò hîc re-

ſtitans caput mortuum (ſaporis non alcalini, verum ſimiliter acidi, quaſi-Nitroſi,) ſpiritu Vini, rectificato extrahatur, & liquori huic ſalſiſſimo inſtilletur ſpiritus Vitrioli, præcipitatur *Coagulum acidulum*, gratum & inſtar Magiſterii cujusdam plumoſi ſplendens; bonum aperiens, *& Sole nonnullorum Hypochondriaco*, (è florum Salis Armoniaci, cum Sale Tartari ſublimatorum capite mortuo extracto,) neutiquam inferius. Sin demum ſupradictum ſpiritûs Armoniaci (cum Sale Tartari parati) reſiduum ſpiritu Vitrioli perfundatur, & totum per retortam deſtilletur in arena, *ſpiritus cuivis Armoniacali Acido* compar nec inelegans exit: quæ non quidem ad ſelectum noſtrum, ſed tantùm parergως, tanquam unius laboris ſuperpondia: & ſaporis toties in eodem ſubjecto mutati documenta, adduximus. Nec ſimiliter præterire hîc poſſumus, quod hodieque à compluribus ſubtiliſſimus ille, (& meritò proin Armoniaci Urinoſo adjiciendus) ſpiritus, qui in quorumlibet Florum Armoniacalium urinoſorum ſublimatione primò prodit, inconſideratè profectò (impacto à libellis *Phlegmatis fœtidi* nomine,) abjiciatur. Qui hunc *Urinæ vel ſalis Armoniaci ſpiritum Cervino è cornu vel corde parato*, per repetitam abſtractionem ſociare, & pro *ſecretiori Salis ſpiritu volatili* habere voluerit, eandem (graveolentiorem hinc) Mixturam etiam extemporanea confuſione nanciſcetur. Qui verò ob ſalis Tartari acceſſum, pro *Tartareo* æſtimat, tantillum quod hinc forſitan ſevari poterit, nimium extendere videtur. Qui denique Salis ſpiritu de novo figit, *ſubtilius tantum*, nec proin inefficax, intentioni tamen noſtræ nunc haud adeò neceſſarium *Armoniacum reproducit:* ceu pariter è debita ſpiritus illius urinoſi & Vitrioli acidi mixtura, (ſæpe in præcipitationibus nonnullis accidentaria,) poſt deſtillationem provenit *ſpiritus, decantatiſſimo illo Antepileptico è Vitriolo & urina profecto*, nec (*dum recentior fuerit*) in certis circumſtantiis contemnendo, quoad qualitates & effectum par; neuter tamen adhuc dum abſolutus mali iſtius domitor deprehenſus eſt. Quæ tantùm obiter hîc attingimus: ut & quod *Tubuli illi uterini* (per ſpiritus Armoniaci ſimplicis evaporationes &c.) revera benè faciant; ſed hucusque vix tres invenimus, quæ ad ejuſcemodi Naſcalia ritè depuduerint: quod porrò in Aurium

affectibus

affectibus loco inſtillationis (nonnullis conſuetæ,) longè præſentior commodiorque nobis ſe ſtiterit *Vapor, qui ſpiritu iſto & oleo Tartari,* (præſertim cum Aqua quadam cephalica odoriferâ parato,) ſubitò per guttas aliquot confuſis, in exiguo anguſti colli vitro exurgit, & meatu auditorio excipitur: quod denique Hypochondriacis præſertim plethoricis, præſuppoſito Acido præternaturali oppoſitus, rarò expectationem ſaturet.

Ebur quamvis huc communiter referatur, parvi tamen hîc momenti vel effectus eſt: ceu quoque *Magiſterium quodvis, etiam abſtractitium, aut cum Vitrioli ſpiritu è ſpiritu Nitri præcipitatum*: Nec ſingulare quid *Philoſophicè quoque nuper nonnullibi calcinari cæptum*, in Hepaticis uterinisque præſtat, quod Corallinis, Martialibus &c. non tranſigatur. Sic ſi Gelatinis inteſtina inviſcare referret, *Eboracea* (dum dens philoſophicè calcinatur, accidentariâ,) profectò præſentiorem haberemus Cervinam: *Vſtum* alia oſſa teſtæque non ſolùm æquant, ſed magis ſuperant; ut totum proinde, cum *Teſtudinis cujuslibet Scuto, ac Hircino* (in ſuffumigiis ſanè Cervinis præſentioribus,) *Bovinoque* (donec ejus in Goa ſc. germinantis radiculæ afferantur,) *cornu* Tornatorum manufacturis relinquamus.

Hic verò potiùs inſeremus *Concharum oblongarum* (*parvarum majorumve,*) *ſaltem Aqua ſimplici* (*citra Aceti acceſſum, aut nigredinis raſuram*) *elotarum Pulverem*; *Calcinatis* olim (nec tamen penitus hinc invalidis,) præſentiorem, in Febribus præſertim Tertianis, in ebullitionibus ac præfocationibus præcordialibus, in morbis fluidis aliisque ſtomachi inteſtinorumque exotericis aoribus &c. (ſolitariè, vel inter Corallinorum, Cancrinorum, Martis aut Cinnabaris nat. acceſſum,) plus nobis tota die præſtantem, quam alibi precioſiſſima quævis. *Cuilibet Matri perlarum aut Oſtrearum* (*tædiosè quoque nonnullis loco Magiſterii ſubtiliter eraſarum*) *teſtis*, aliàs par eſt: & *Blattæ Biſantinæ, Entali, Dentali, Favaginis, ipſius quoque Vmbilici marini* (cui aliquando *cochlearum noſtrarum*, in prædictos uſus ſat validarum Domunculas per ſignaturam æquè feliciter ſubſtituimus) vices ſufficienter ſupplet. *Magiſterium autem ſeu vulgare ſeu plumioſum*, (è conchis cochlearumque teſtis æquè ac è Matre perla-

rum ſplendidiſſimum, & cuivis Perlato ſimile,) ſupra relatum effe-ctum ne quidem attingit, nec in aliis deſtinationibus ſingulare quid præſtat.

Ponamus proin amplius *Lucii* (*recentis*) *non quidem ſolas cum oſſe cruciformi Mandibulas, ſed reliqua quoque capitis omnia, non cartilaginea, oſſa*, intermixtis (ubi dantur) *Truttarum* (*vulgò dictis*) *Linguis aliisque congenerum prædatorum dentatis oſſiculis*, pro ſimplici ſaltem *Pulvere*; cujus vis ad materiæ acidæ vel acris in primis viis, circa ipſam pleuram &c. præſuppoſitæ inverſionem, notoria, *Magiſterio proprio ſive præcipitato ſive* (elegantiori Diaphoreticoque) *abſtractitio nitroſo* longè hunc in finem præſentior eſt; & magis adhuc *Suis*, *Leporisque Talis*, *Cervi Bovisque* (ad venerea quoque, ſed utplurimum minori ſucceſſu tractis) *Priapis* commodior; *Pene*, *quem ipſe Leviathan nuper* (per nonnullorum curioſitatem) *cum ſartoria mucilaginoſiſſimaque coſta huc* cum qualicunque effectu contribuit, reſpectivè parabilior: ceu eadem de cauſa ægerrimè (*ni fruſtra uſtulentur*,) pulverabilibus *Verris aut Apri*, item puſionum *Lupinis rarioribusque Caſtoris dentibus* (quibusdam pariter in *Magiſterium redactis*,) meritò præfertur: ſive per ſe (ſecundum ſupradictas in Pleuritide cautiones,) ſive potiùs congeneribus nonnullis, etiam opìatis ſociatus detur. *Pavonum ſpecula & calamorum ſcriptoriorum interiora* (Animæ nomine vulgo venientia) mulierculis hîc relinquamus.

Accedat potius (ne planè incruentus ſit noſter delectus) *Hircinus ſanguis:* non quidem *Lanionum ille*, defuſa (pro more) ſeroſitate oppido debilior ac friabilis, nec famoſus ſaltem pauloque olentior, ſed parcior, *è præciſo miſeri patrimonio ſtillans*, ſed è collo tantum quidem inter jugulandum collectus, at *cum ſalſo viſcidoque illo ſero, debite citra combuſtionem in Balneo vaporoſo ſiccatus*; æquè ſic efficax, ſplendens renitensque, ac ſi Teſticularis fuerit: ſufficietque ſimiliter noſtros in uſus ſimpliciter ſolum (dum *de Deſtillatis* ſupra diximus,) *Pulveriſatus*. Qui ex *Anate, Anſere &c.* quibusdam, (olim etiam in Antidotos) proponitur, tanquam infidus, Culinis, *Ciconiæ*, credulis curioſisve cedat. *Columbinus* (ut cruores reliquos hic appendamus,) profecto ſugillatos oculos alias nil aut perparum juvat; *Aſininus non è laciniis*

tan-

tantùm, ſed ad drachmam quoque datus, vix unum alterumve per Philtra forte dementatum levaſſe viſus eſt, alios vix notabiliter. *Suillus, Agninus, Bovinus, &c.* inter tot ſtiptica, Hyſterica & (in aquis deſtillatis) refectiva, Lanionibus relinquatur: *ipſe Leporinus* (cum infantili ſuo *cerebro* febrientique *corde*,) extus in eryſipelate Hircino, Cervino, &c. nihilo eſt ſuperior, & ejusmodi linteamina menſtruata aliàs nauſeabunda ſunt, inter tot paſſim commodiora euporiſta: intus verò in Dyſenteria nuper noſtra nil ſolidè contulit, multumque fuit, ſi in uno alterove per horas aliquot (non ſine ſubſequis anguſtiis) ſeceſſus interdum ſuſpenderet: Imaginem impreſſi timoris ipſe, qui in Taurino iracundiæ ſigillum attulit, alibi ſalsè riſit.

Diaphoretica & Alexipharmaca Mineralia.

CONvertamur proinde ad *Mineralium claſſem*, præ reliquis hîc pariter exuberantiſſimam, ſive *Simplicia*, ſive *Compoſita* (*antiquiora aut recentiora*,) diverſasque horum omnium Variationes, (ut plurimum eodem recidentes, aut ſupervacui ſaltem aliquid proceſſui appendentes, vel tacitè è vetuſtiſſimorum libellorum orco reproductas,) intuemur. At qui compendiariæ Praxi nobiscum adſuevit, miſſis hujus generis coincidentibus, aut præter rem carioribus, tædioſioribus &c. haut difficulter paucis aliquot ſequentibus, aut (in libero convenientiorum ſelectu,) conſimilibus acquieſcet.

Si enim primò quispiam è *Terrarum, Margarum confiniumque* (huc usque dum tractorum) generibus, unicam ſaltem, non quidem præcisè tantum *Sileſiacam Strigonienſem*, (quamvis præ reliquis hactenus meritò uſitatiorem,) ſed & aliam quandam, (ceu variæ nunc in Germania obſervatæ ſunt,) ſelectiorem, pinguem, imprimis *Rubram*, & non tàm annulo quàm continuatâ experientiâ ſufficienter ſignatam, nec deprædatoria *lotione* exhauſtam habuerit; cauſam non videmus, cur aliàs inſuper *è Turcia*, *vel* (ſi credimus) *è Lemno placentulas*, (ſæpe ſuſpectas,) aut Bolum, vel è mediâ nonnunquam Germania, Armenum, (dum aliàs tot epiceraſtica atque ſiſtentia Gummea, Opiata, Martialia, Corallina, &c. præ manibus ſunt,) vel denique è *Maltha minores* (cum S. Pauli,) *aut majores* [cum

Eremitæ ſigno] *paſtillos S. Pauli Baculos* ; *& Vipera-vel vermi-formes Maſſas* [raritatibus aptiores,] *Samiam ac reliquas Terrarum cinereo albo, flaventeve colore variantium exoticas ſpecies* exigere neceſſum habeat; aut cur noſtrates quoque reſiduæ ex ordine *Marga* , ſæpè nimium quantum limoſæ , & (quod nec in Terra ſigillata nunc infrequens,) impuriores, vel nedum ſatis comprobatæ ſeorſim exiſtere debeant. *Galactites & Lac Luna* potius curioſorum hîc muſeis quadrant; quodque alibi pro nominis ratione præſtant, in Cryſtallo ſimilibusque pariter invenitur. Sic eſt quidem aliquid *Terra Catechu* ; *nec Eſſentia ejus* (cum ardenti acidulove Menſtruo extracta,) inter ſiſtentia rejicula eſt; cum tamen hactenus tot ei ferè conformibus Martialibus vitriolaceisque, tot Corallinis, Succineis, Opiatis, &c. idem æquè feliciter aut certius obtinuerimus, inter Alexipharmaca verò nil queat, eccur eo precio maſſam Metallici germinis vel atramentoſæ analogiæ, Regionis naturam æſtimantibus, procul dubio haut adeò expertem è Japonia usque redimamus? *Magiſterium Terra ſigillata* (per præcipitationem,) manifeſtè deſes eſt; quemadmodum & famoſus *ille ſpiritus* , aliarum argillacearum vel bolarium terrarum extorto Liquore vix notabiliter præſtantior; ſanè non is, cui ſoli in verè malignis, etiam ſub larga, (quam exigit) doſi temerè confidas, Ita *Tinctura Terra ſigillata* (cum Salis ſpiritu ſolutæ, & poſt hujus evaporationem vel abſtractionem, ſpiritu Vini extracta,) tum originis tum coloris cauſa ſpecioſa quidem, at pro ſimplici adſtrictorio Martialibus, æquè ac ingratus *iſtius Liquor*, (cum Terra aliquoties ſpiritu Vitrioli imbibitur, & hinc denuò quaſi deliquando ſolvitur,) revera poſterior, in Malignis autem aliàs (cum ſui ſimilibus ſtringentibus acidis) inconvenientior eſt; ac longè tunc ſecuriùs res Alexipharmacis Opiato ſociatis, ac Præparatis Præcipitantibus tranſigitur. Si quid hic ſuperaddendum, potiùs (vulgare nunc paſſim) *Vnicornu foſſile* videretur; non quidem quoad maſſam illam ſolummodo, quæ *Cornu* refert, ſed etiam quoad reſiduas partes, *dentes ſcilicet* perquam elegantes, *Mandibulas*, *Tibias &c.* experientia nobis æquè, (ſi compacta nec per ſubterraneorum alienorum acceſſum eroſa vel corrupta fuerint,) efficacia, Paratum hinc *Pulverem Polychreſtum* ſupra po-

poſuimus, cum diverſorum additamentorum variatione; inter quæ cum vegetabilia ſolidiora & vegetiora (ſi quidem omninò pro gregariis placeat,) per extemporaneam mixturam haut difficulter eſſe queant, non videmus, cur tum ſuperiùs relatos *Pulveres ac Species*, tùm *Terram ſigillatam*, *Bolum Armenum aut Cornu Cervi*, *ſeorſim per infuſa vel decocta alexipharmaca inſuccata*, ſyllogi huic aſſociare debeamus: ceu quoad reſidua, *Ochra* Alutariis, *Creta* inter tot præcipitantia ſtomachica, domeſticis uſibus, *Smectis* in ſpecie Fullonibus, *Tripolitana* politoribus aptior eſt; noſtrati forte *Bolo*, ceu alii *Rubricam* volunt, ob Martiale conſortium tonſorum cataplaſmatibus relictâ.

E Jaclo rubro extrahitur quidem per Aquam regiam pulvis mediocriter Diaphoreticus; ſed iſtum inter tot æquivalentia, (etſi vel naturæ Solaris fuerit,) curioſioribus meritò relinquimus. Uti colicorum aqualiculis *Ophiten* ſuum imbricatum; intus à nobis, cum vix ultra ſui generis abſorbentia quid poſſe videatur, nondum ſatis tentatum, utut extus à circumforaneis ad mendacium usque deprædicetur. Ipſæ *Gemmæ Orientales*, & (neſcio cur adeo neglectim habitæ) *Occidentales* huc vel alios in uſus tractæ, (ut conjunctim omnes expediamus,) profectò aurifabrorum officinis aptiores exiſtunt: non quod *lævigatis ſive præparatis*, in ſufficiente quantitate datis vires aliquas, (etſi ſtomacho perinde ac Porphyrio reniterentur,) præter rem denegemus; ſed (uti quoque in generalibus monuimus,) quia parilis inverſio, præcipitatio, reſolutio, adſtrictio, & ſi quis inſuper alius eſt earum operandi modus, é longe parabilioribus Præparatis, aut ſiquidem illarum tincturæ ſeu colorationes (Mechanicæ ferè teſtimonio) ſunt quaſi metallicæ, è ſymbolizantibus Mineralibus abundantius, minores inter expenſas habetur. Quod autem ferè granulari tantùm pondere in complurium doſes aſſumantur, & utplurimum minus durabilibus longeque ſolubilioribus, (adeoque earum particulas intus quaſi inviſcantibus) Vegetabilibus obruantur, in Alexipharmacis ac Cordialibus illis *ſpeciebus de Gemmis calidis ac frigidis*, *Electuarii contra peſtem*, *Liberantis*, *Confectionis cordialis*, *de Hyacintho famoſioribus*, *Cordialibus temperatis &c. officinalibus*, *ut & in Pulveribus Pannonicis ac conſimilibus variationibus* nemo non videt; & proin

eſſe-

effectum maximam partem aliis potius ingredientibus adſcribere poſſet. *Calcinationes cum Sulphure vel Nitro, Solutiones* (jam ſaturatas vel inverſas,) *& Magiſteria vulgaria* alii jampridem elevarunt; nec in *ſecretioribus* efficaciam curioſitate majorem hactenus invenimus. In ſpecie *ſint Hyacinthus & Sapphirus* peſtiferorum tumorum ſalutares interdum (dum Succinum alibi æquipollet,) circelli, intus tamen *tum per ſe, tum in Solutionibus deliquatis aut Eſſentiæformibus liquoribus*, longè parabiliora certioraque Animalia vel foſſilia Diaphoretica temperata non ſuperant. *Topazius Amethyſtus &* (omnium ferè centrum) *Rubinus*, aliàs per ſe hodie inuſitatiores ſunt, eaque de cauſa Vulcani quoque minores hactenus tentationes (præter labores fortè *cum ſpiritu Aeruginis, &c.*) ſubierunt. *Granatus* (cujas cujas,) *Carneolus* (aliquanti quidem in hæmorrhagiis aliisque fluoribus effectûs,) & famoſior adhuc *Smaragdus*, cum accidentaria ſua (per urinoſum, multa ſimiliter ſic exaltans Menſtruum,) *Tincturâ atque Sale* quod præſtant, liberaliter ſanè vel in ſolis Corallinis ac Martialibus invenimus: nam pro Diaphoriſi quantum in rei veritate valent?

Ponamus itaque in præſentiorum parabiliorumque ſylloge ex (antehac adſerto) Stimmi, primo *Antimonium illud Diaphoreticum*, aliàs vulgatiſſimum; ſimpliciſſime tantum cum Nitri (etiam abſque Tartaro) illud ſat ſubigentis triplo, *ſed unica ſaltem ac ſimultanea* (eaque undiquaque validiori,) non trinâ (inæqualiori, ac tandem in candenti quoque crucibulo languidiori) detonatione cicuratum; citra alias ambages, diutius poſt deflagrationem *protractas calcinationes*, aut cum ſpiritu Vini *Circulationes &c.* apertoque Vaſe; nî potius pro *Cliſſi Florumque* conſervatione retortam tubulatam, aut perfunctorie ſolum inferius perforatam provenienti hinc emolumento impendere lubeat. Atque ex ejuſcemodi Maſſa, poſt edulcorationem, (nî particulam pro purgantium ſtimulo, aut ulteriores in curioſiorum quorundam Extractiones ſervare placeat,) liberali aquæ quantitate, (ne craſſior lixivioſiorque ejus diſſolutio pluſculum ſuffuretur) inſtitutam, Pulverem nunquam non inſontem tutisſimumque, etiam poſt quadriennium habuimus: videnturque qui

cum concitati poſtliminio Vomitûs Anxietatisque præcordialis paſſim arceſſunt, adeoque non niſi recentisſimum, vel denuo candefactum volunt, inter elutriationem *Flores* ſuperſtantes nauſeæque autores, una eluiſſe, aut ternâ illa detonationis repetitione *particulas quasdam minus adhuc attactas* reliquiſſe, vel etiam inter elutriationem *Reguli* (nonnunquam ſimul provenientis) grana ſimul piſtillo contriviſſe, aut potius propter hyperbolicam commendationem, Antimonium hoc *in vehementioribus Malignitatibus*, aliàs vomitibus, aut nauſeæ ſaltem (levi occaſione exaſperandæ) complicatis indifferenter exhibuiſſe; ceu ſupra monuimus. De cætero in ſua competentique deſtinatione ſufficiens eſt, & idem, quod (ob Tartari acceſſum) *Tartariſatum*, *aut cum Nitro Tartaroque diverſimode cæmentatum, vel cum ſextuplo quoque ſalis Petræ* ſupervacue, aut magis adhuc prodige *cum Corallis Perlisque calcinatum*; idem quod *Ceruſſa Antimonii*, [*è Regulo*] pollicetur, aut ſubtilioribus (in ſpeciem) *Floribus Antimonii fixis*, ac ſimilibus (poſt repetitam in ſuo Nitro fixo, vel Tartareo Alcali coctionem,) Præcipitatis adſcribitur, præſtat. Præterea *Floribus vulgaribus*, *Mercurio vitæ Crocove Metallorum*, validioris ignis continuatione, vel fluente Nitro aliquanto magis *fixatis*, *item Nive quorundam* (poſt ſpiritus Vitrioli abſtractionem à Regulo vel Floribus) *diaphoretica*, *Floribus purpureis* à ſabulo ſublimatis, *Præcipitato* [*poſt abſtractas Aquas regias*] *reverberato*, quin etiam *ſeipſo crudo*, *cum Cornu Cervi calcinato* partim certius, partim ſecurius commodiusque eſt: imo à Bezoartico minerali haut adeo quidem effectu diſtat, ut in defectu contractiorique apparatu iſti ſecure tunc acquieſci poſſit.

Ponamus tamen nihilominus paulo diffuſiorum Myrotheciorum, & vel ſubtilioris nitroſitatis accedentis gratia, Bezoarticum illud, ſaltem ſimplex: ſive jam *communis è Butyro modus* placeat, ſive commodior ille, quo *ſpiritum Vitrioli Philoſophicum ſpiritumque Nitri* (qui aliàs vulgari præparatione in Aquam Regiam, ſpiritui Nitri compoſito affinem abit,) compendiosè ſervamus: dum ſcilicet *à Mercurio Vitæ communi* (è Butyro prius vulgato more ſequeſtrato,) ſextuplum boni ſpiritus Nitri per arenam ad ſiccitatem perfectam abſtrahimus;

himus; pulvere reſiduo citra conſueta illic cohobia ulterioresve ignitiones, ac citra nimias grati & innocentis acoris elutriationes ſat valido atque ſecuro. Cum aliquando levem quendam Nitri ſpiritum ſic adhibuiſſemus, Diaphoreticus quidem erat, at poſt finitum ſudorem plerumque *Vomitus quidam*, ſed citra notabilem commotionem, ſequebatur; effectu in quamplurimis, ubi circa præcordia vel ventriculi orificia exoterici quidpiam exitum merebatur, percommodo. Qui autem hoc nolit, leviori ſuo ſpiritui, *Nitri crudi ad Mercurium Vitæ ana* addere, & hinc intenſiori igne perfectam abſtractionem inſtituere poterit. De cætero compendioſius adhuc *cum Croco Metallorum* ſimiliter procedit, ſi pariter boni ſpiritûs Nitri ſextuplum ad ſiccitatem inde abſtrahatur. Pulvis hinc elegans, priori ponderoſior, ſecuriſſimus & eximie diaphoreticus eſt. Elegantiorem autem adhuc habebit, *qui Sulphur Antimonii auratum aliudve quodvis*, (uti complurium laborum parergon eſt,) ſimili ſextupli abſtractione, (nam *Detonatio cum Nitri crudi triplo*, ni in retorta tubulata inſtituatur, plurimum diſperdit,) in albiſſimum pulverem fixârit. Quisquis ex his quatuor placuerit, (cum coincidant,) ſudores quidem, ad ſcrupulum ſemis hic locorum per ſe vel cum Cervinis &c. datus, egregiè movebit; Bezoartici tamen titulum in permultis malignioribus, petechialibus, Ungaricis &c, haut ſemper tuebitur: ceu jam monuimus de Volatiliorum hic præcedentia, ad intimiorem Malignitatis, (cujus potius Productum quam Cauſam eſſe credimus *Vermiculos* in ſanguine, hodie toties allegatos,) depulſionem. Nec enim, qui paulo accuratius *Solaris* quoque operationem obſervat, & cum ſimplici Bezoartico (poſitis iisdem circumſtantiis,) confert, præſentiorem adeo effectum ex Auri (plus minus, pro præparantium opinione, diſſoluti) imbelli granulo, iſtâque hinc coloratione (etiam *per Ignitionem nonnullis intensâ*) deprehendet: æquè ac ſi eodem fine *Antimonium quoque Diaphoreticum Solare* diverſimodè, & vel è Scoriis (poſt Solis depurationem deſuper reſtantibus, nec ſemper à Veneris contagio immunibus,) quæſitum adhibuerit. *Lunare* quantum dicto ſimplici præſtet, alii nunc etiam obſervarunt: ſive *per vulgatiorem*, (tractu temporis

poris ut plurimum venereum ſaporem induentem,) *modum, aut per ſubtiliores adhuc ſolutiones* confectum fuerit. Qui omnino tale vult, ſelectius aliquod Lunæ Magiſterium, (ſi in diffuſiori apparatu proſtabit,) majori compendio & efficacia ſenſibiliori ex tempore Antimoniatis illis admiſceat: aut utriusque loco, ſingulis Bezoartici vel etiam Antimonii diaphoretici doſibus, dimidium & ultra Cinnabaris nativæ adjiciat, elegantiorem ipſisque laborioſioribus *Electris majoribus, detonandis, aut* (quamvis haut æquabiliter) *deſtillandis* præſentiorem Pulverem nanciſcetur. Atque ſimpliciori hac mixtura etiam *Joviale* quoddam, (cum *Saturninum* exiſtere vix referat,) æque efficaciter confiet. *Venereum* in libellis quidem, at in experientia ſatis commodum nondum vidimus, in Venerem hanc aliàs minus proni. *Mercuriale* per adjectum Mercurium vitæ vitrificatum, apertè Antimoniale, nec ſemper hinc adeò fixatum eſt. *E Ferro*, tanquam intimiori Antimonii ſocio, convenientius hîc quidpiam complicari videtur: Sique è Limaturæ Martis candefactæ, & Antimonii pulveriſati ana, per continuas (Regulique concretionem ſic præcaventes) agitationes, Scorias ſaltem quis conficiat, Maſſamque pulveratam cum triplo Nitri in crucibulo candenti ſucceſſive detonet, remedium habebit ſub ſcrupuli ſemis aut quindecim granorum pondere, non ſolùm *Bezoarticum Martiale quodvis* [*ſive Butyrum ſuper Limaturam aut Crocum digeſtum, ſive* operoſiori, minori tamen quæſiti Martis participatione, *è Regulo Martiali cum Sublimato deſtillatum fuerit,*] æquans, ſed in Cachexiis, Ictero, Scabie &c. ſuperans. Notabile ſimul *incrementum*, quod in hac denotatione ultra primitivum Martis & Antimonii pondus, elutriato pulveri, (procul dubio è Nitro in terreſtreitatem fixato,) accedit.

Atque his quidem *inter ſicca* facilè quis acquieſceret: addamus tamen in paulo diffuſiores forſan apparatus, etiam *Sulphur Antimonii*, ceu parergæ ejus vel aliàs ſatis parabiles hujusmodi particulæ vocantur, licet in rei veritate ne puriſſimæ quidem à Regulino conſortio immunes ſint, & totum ferè Antimonium per alcalia ita rubefieri ſeu ſulphurari queat. Sit autem illud in internos uſus oppido non *crudius iſtud,* quod ſemiemeticum, (inque ulteriores fixationes

aut chirurgicas deſtinationes aptius,) primò ex Hepatis vulgaris vel Scoriarum Reguli &c. ſolutionibus per Acida, aut ſaltem Urinam crudam peſſundatur; ſed *Vltimum* ſolummodò ac purius, poſt continuatam demum præcipitationem ſidens: (ubi *Liquor hinc collectus* &, evaneſcente ſic fætore, exhalatus, ſi ſpiritus Vitrioli receptus fuerit, bonum *coagulum aperitivum*, *Tartaro Vitriolato conforme*; Sin autem Acetum ſimplex; maſſam in *Liquorem Arcano Tartari ſimilem* facilè redigendam, relinquit.) Vel etiam, quod *è vulgari Tinctura Antimonii, ſive Hepatis communis aut ſcoriarum Regulinarum*, vel potius (cum inter talium detonationem multum purioris Sulphuris diſpereat,) *ex Antimonii cum ſale Tartari vel Nitro fixo liquati Extractione*, (per ſpiritum Vini rectificatum inſtituta,) ſub Acidorum inſtillatione facile denuò ſequeſtratur; parabiliùs ſic præ parciori (nec tamen regulino conſortio hinc exempto,) quod in boni remedii perditionem, *è Cinnabari Antimoniali poſtliminio repetitur*; ſecurius præ crudiori, quod (dum Lixivia ſaponaria & Tartarea crudum Antimonium plerunque parcius adoriuntur,) cum ipſius *Calcis vivæ quadruplo* coquendo, copiosè colligitur, at tractu temporis iterum griſeam veſtem induit; aut quod ex *Aqua regia vel ſpiritu Nitro compoſito* nonnullis circa fruſtula, ulteriores in operationes provenit. De cætero, ſi præſertim unica adhuc Aceti deſtillati abſtractione magis aliquanto figatur, ſive qualiscunque (in tenerioribus ſemet exerens) nauſea præcordialisque commotio ſic compeſcatur, & ſub debita nonnunquam continuatione (cum judicio, ac citra empiricos modernarum Panacearum abuſus) adhibeatur; in contumacioribus cachexiis &c. remedium non eſt condemnendum; *Panaceæ nonnullorum ex Antimonii Sulphure ac Regulo cum ſpiritu Vitrioli*, par; nuperæ *cum Nitro fixo è primo Ente Metallorum* diverſimodè quæſitæ, (modò appenſam hyperbolen demimus,) planè aliàs ſimile; ſive ſolitariè detur, ſive cum Præcipitantibus, Diaphoreticis, Cinnabarinis, &c. combinatum. Præterea quoque *vulgaris* (ex Hepate ſcilicet non edulcato Scoriisve Reguli, vel Cluſſi capite mortuo comparatæ) *Tincturæ* loco eſſe poterit; dum aliàs hæc in vinoſis acidulisque vehiculis cum aliquali fætore ſemipræcipitatur; & inter *conſimiles*,

Alcali-

Alcaliſato vel ſulphureo menſtruo paratas, (quo ad *Liquida* ſimul nunc tranſeamus,) *quæ cum ſolo (quovis etiam) ardente ſpiritu è Sulphure Antimoniali quovis* extrahitur, parciſſima eſt, & parcior adhuc, *quæ in hoc conſimilibusque Proceſſibus*, poſt tot tædioſiſſima cohobia, ſub paucis tantùm, nec virtutis adeò concentrationem aut recluſionem (uti in floribus Martis nigris contingit,) oſtendentibus *guttulis ſuper Retortulæ roſtrum ſaturatiori colore pellitur:* dum porro, quæ pariter per *ſolum ardentem ſpiritum è communi Vitro Floribusque* extrahi jubetur, ni tædioſiſſimâ prius ignis continuatione (cui quidam etiam *peculiares alicubi Furnos* condiderunt,) perdiu exerceatur, loco Lilii cujusdam Liquorem potius purgantem vel Emeticum, (etſi vel *Arcanum Tartari ſimiliaque ſalina adjiciantur*,) præbet; *Solaria verò Vitra Scoriaque, ad eandem incudem tracta, quemadmodum & ſpiritus è Corallinorum Saturnique ſale* (aliquantillum nonnunquam ardens atque ſtriatus,) communi ſubſtitutus, nil effectivè exceſſivum conferunt, (ceu omnes hæ inter digerendum eundem quoque, *quaſi ſemi-Nicotianæ odorem* de ſe ſpargunt:) dum denique per Terebinthinæ *ſpiritum parata* intus compluribus indicationibus minus, quam extus chirurgicis quibusdam intentionibus convenit: Quæque inſuper ſuperioribus annis (per majores quoque ambages,) quaſi *à Cælo ipſaque Salute aliisve Diis titulotenus miſſæ* prodierunt, coincidentes tantùm ſunt, & à triviali quadam, tam in proceſſu quàm in effectu nil aut parum differunt: Et qui demum pro ſpecioſiori acquirendâ, Alcalium loco Antimonium cum Arcano duplicato, fundunt, Hepar in fundo nihilo meliùs nanciſcuntur, atque ſic egregium Sal illud tantùm diſperdunt: Sanè qui in inſigni talium Variatione, urinoſum ſivè lixivioſum *aliquod conjunctum* expetit, cum Volatile plerisque circumſtantiis hîc videatur convenientius, majora operæ pretia merebitur, ſi (donec *verum Lili* propaletur,) cum *ſpiritu Salis Tartari* extractionem, (ceu alii etiam cum *ſpiritu Tartari ſubtiliori ſolent*,) inſtituet: ſiquidem vel originis causâ urinoſiori ſalis Armoniaci ſpiritu, qui itidem ſuper Sulphur Antimoniale digeri, vel etiam inde (aut à ſcoriis Regulinis Nitratis vel Hepate Antimonii non edulcato,) levata ſimul purioris hinc ſulphuris, ſed exigua plane

particulâ, abſtrahi poteſt, accommodatior videbitur. Sed hæc non hujus loci ſunt.

Qui verò potiùs *Acidum quidpiam*, majoris fixationis gratia *Tincturæ ſuæ* complicatum cupit, elegantiorem præſentioremque vix habebit, quam quæ cum *Aceto deſtillato* (ſed forti,) aut cum *Æruginis ſpiritu* (*ſimplici vel ſulphurato*,) *è Croco Metallorum aut Sulphure aurato* (*potius, quam è renitentiori Vitro ſimplici vel Mercuriali aut Antimonio diverſimodè fixato, vel inter Vitriolum laborioſè cæmentato*, aut per repetitas extinctiones *in Aceto ſoluto*,) primùm, & hinc cum ſpiritu ardenti denuò extracta fuerit. In humorum impuritatibus, cachexiis, ſcabie, &c. (nam ad morbos tantùm non omnes extenſio hyperbolica eſt,) ad guttas quindecim vel viginti data, partes ſuas ſatis, at inſenſibiliter ferè, (æquè ac prædictum Sulphur ſelectius, aut in robuſtioribus tertiatæ vel ſubquadruplæ correctiorum Emeticorum Antimonialium doſes interdum ſolent,) agit: & aliarum *cum Acidis ſpiritibus è Regulo Floribusque* laborioſâ prius ſubactione conquiſitarum, aut *è Butyri Antimonialis capite mortuo* cum acetoſis (coincidente ferè ratione) paratarum, vel cum *Mellis, Mannæ, Guajacique ſpiritu*, aut (ſi unquam aliqua,) tædioſiſſimè per *Acetum Antimonii proprium* imperatarum promiſſa vel expectationes ſufficienter explet; efficacior *Liquore quaſi compoſito*, qui nonnullis cum *ſpiritu Salis ex Antimonio Diaphoretico non edulcorato* (quia ex edulcato poſt ceſſantem efferveſcentiam parum retinet,) extrahitur; cicuratior & tractabilior eâ, quæ *ex Antimonio crudo ejusve Regulo*, ſed renitentiori, adeoque facilius quidem *è Croco Metallorum aut Sulphure aurato cum eodem ſpiritu ſalis*, (ſolutione Butyro Antimoniali conformi) primùm, & hinc cum Ardente quodam confit, in vehiculis tamen ſpontè ſemet (inſtar Mercurii vitæ) præcipitans, paulòque diffuſiori doſi vomitoria nauſeæve creatrix: quod ipſum etiam in *Conſimili, quàm aliqui è Butyri magmate, potioribus ſalinis particulis* (per repetitas ſpiritûs Vini rectificatiſſimi abſtractiones) priùs orbato, conficiunt, haut rarò contingit; neceſſitatemque hinc aliis impoſuit, ut Magmati iſti edulcato denuo *ſpiritum Vitrioli ſimplicem aut Philoſophicum* affunderent, & poſt (protractiorem, vixque ſine butyroſis ſtillis

pro-

procedentem) abſtractionem; ardenti demum menſtruo eam ſupervacaneis ambagibus elicerent: ſiquidem Mercurius vitæ compendioſiùs hac ratione, quò vel liquida vel ſicca forma *Panacea illa* (*è Butyro Antimonii dicta*, ſuperiorum autem quadam nihilo præſentior) proveniret, tractari ſeu magis, (ſecundum aliorum formulas) figi potuiſſet. Ita quæ ulterius *cum Tartaro* (diverſimodè digerendo coquendoque) *è Floribus aut Vitro*, *imò è Crudo quoque* (in vaſe ferreo, ſymbolum ſuum tum ſatis conferente,) item *ex Oleo ſaccharato aliisque tædioſioribus*, aut Antimonium minus (quàm per ipſi appropriatum quaſi Acetum) caſtigantibus modis proveniunt, nullatenus ſimiliter ſupradictæ mitiſſimæ Tincturæ comparari queunt: ut *multas manifeſto hic Emeticas aut menſtruum potius*, (*ſolitarium & per accidens tinctum potiſſimumve effectus deprehenſi autorem*) *ſiſtentes*, prætereamus. Qui diffuſiori Apparatu delectatur, aut *Sali Antimonii* (aliàs parciſſimo, vel pariter per ſpirituum aſſociationem compoſito & quaſi Vitriolato,) æquipollens aliquod ſecurius deſiderat, *eam*, (utpote ſub paulo concentratiori conſiſtentia in flocciformes maſſulas aliàs concreſcentem,) *facilè in Extracti conſiſtentiam coagulabit*, & pro lubitu ut *olim Cornu Cervinſto*, ita convenientioribus adhuc *pulveribus & ſpiſſioribus Extractis*, *etiam Opiatis*, haut difficulter, (æquè ac in liquida conſiſtentia nos per ejusdem generis additamenta ſolemus,) aſſociabit. Qui demum Aceti deſtillati robore vel Æruginis ſpiritu quandoque deſtituitur, laborumve compendia quærit, non tam *Vitro* (renitentiori & vehementiori,) *quàm Sulphuri aurato conſimilive Antimoniali*, *Acetum ſaltem ſimplex* (Vini vel Mellis, tantum fortiſſimum) in duodecuplâ majorique proportione affundat, digerat & evaporatam maſſam ſpiritu Vini extrahat, &c. ſub guttarum duodecim vel quindecim (non verò exceſſiva) doſi remedium ſuperiori quidem aliquanto inferiùs, nec tamen rejiculum (citra nauſeæ concitationes) habebit; extus quoque proficuum. Atque hæc de potioribus Antimonialibus. *Cinnabarim* Mercurio (cujus potiſſimum ligaturâ ac diſpoſitione agere videtur,) reſervabimus. *Regulus* verò, uti facilè & feliciùs quidem *per Detonationem* (*cum brevi ſubitaque liquatione*,) *aut è Mercurio vitæ fuſo*, *quàm per ſolam fuſionem cum Alcalibus Tartareis*

Nitra-

Nitratisque paratur; uti quoque *Martialis*, (ob qualemcunque participationem ſic dictus,) & nonnullis etiam pro *Vitriolo quodam*, (quod è ſimplici Regulo cum Vitrioli Sulphurisve ſpiritu non provenit,) deſtinatus ſimiliter haut difficulter confit, præſertim cum Nitri Tartariq; acceſſu; citra repetitas deprædatorias *fuſiones*, *aut ſtelliformium* (è ſuperſtantibus ſulphureis ſcoriis) *liturarum affectationes*: ita pro noſtris nunc intentionibus ac laboribus, (ſive Emeticam ſive Diaphoreticam Antimonii deſtinationem ſpectamus, aut reliquæ magis ſulphureæ partis parilem præſtantiam expendimus,) neutrum in ſpecie ac ſeorſim adeò neceſſarium invenimus: ceu quoque ſingulariora, (præ Antimonio crudo, Mercurio vitæ, Croco Metallorum aliisque ſubſtitutis, aut Marte aliter magisque ſaturatis,) Remedia per totam uſitatiorum notiorumque claſſem profectò non præſtat.

Sic nec in *Minera* ſeparatim conquirenda negotioſiores hîc erimus. Eſt quidem aliquid (cujus potiſſimum cauſa expetitur,) *Acetoſus ejus Liquor*: nec complures Mineras quidpiam haud adeò ſæpe rejiculum, in liquationibus ſuis perdere diffitemur: *Iſtud* ſaltem uti medicis uſibus hactenus minus cognitum eſt, ita per detonationes aut deſtillationes noſtras pariter nihilominus magnam partem diſſipabitur, aut alias immutabitur; *Aceto verò proprio* intus quidem vel Cliſſus Antimonialis, Ros vitrioli, &c. extus autem parabiliora adhuc Menſtrua æquipollent: ut parciſſimam hanc, ſine additamentis (quo *Liquatio Antimonii crudi cum Alcali Tartareo* in retortula pertinet,) Aquam, è Pumice quaſi petere, vel *crudum*, *aut* (minus ſpecioſius) *ipſum Crocum Metallorum cum cruſta panis*, (liquorem ſpiritui Vegetabilium acidulo parem conferentis) torrere pro *Aqua illa inſida Antepileptica*, hîc non ſit opus.

Quod reliqua *ex Antimonio deſtillata*, (quò in iis conjunctim concludamus,) concernit; contractioris Praxis neceſſitatibus abundè profectò ſatisfacit *vulgare Butyrum* illud; *Extus* tot (tædioſiorum minusque polychreſtorum) *Oleorum Saccharatorum aut Mellitorum*, (acidis ſpiritibus, ne ferè ſimplex tantùm ſacchari vel Mellis ſpiritus exeat, neceſſario inter deſtillandum exaſperatorum) loco æquè commodum, & nonnunquam præſentiùs; (utut ſimiliter ejus compages inter

inter illinendum à humente carne diſſolvatur, Antimoniique particulæ inde ſic præcipitentur:) *Internos verò in uſus* planè polychreſtum eſt; non quidem ut *immediatè* cum nonnullis adhibeatur, (quamvis in vehiculis dilatantibus, adeoque ſubſecuta præcipitatione nil niſi Mercurii vitæ tantillum, cum ſpiritus Vitrioli Philoſophici particulâ inferentibus, in ſe ſit innoxium;) aut pro ſupradictis Tincturis, *ſpiritûs repetitis abſtractionibus ſemiedulcetur*: ſed quia tot quaſi parerga, intus utiliſſima, Cinnabarim ſcilicet, ſpiritum philoſophicum, Mercurium (præter vivum puriſſimum,) Vitæ, (cum in vomitiones ea copia non abſumatur, in Bezoarticum minerale, Vitrum Regulumve commodè redigendum,) una levique opera, fœnore verò permagno fundit: adeoque (poſtquam vera Argenti vivi participatio ſatis hactenus refutata eſt,) longè conſultiùs *cum Mercurio ſublimato, quam renitentioribus Mixturis ſalinis, fortificatove Salis ſpiritu vel aquis cauſticis deſtillatur*; tantùm è crudo Antimonio: (Mixturæ in retortula unum ſaltem alterumve cochlear ſimplicis aquæ, loco cellariæ repoſituræ ſuperfundendo.) Quo etiam *Butyriformibus Croci metallorum vel Sulphuris aurati ſolutionibus*, cum ſpiritu Salis (lentè deſuper concentrato) inſtitutis merito præponitur: *Rectificationis* de cætero haud adeo indigum, cum à ſubſidentibus nonnunquam *Argenti vivi granulis, aut disjectæ Cinnabaris aliisque*, (propter vehiculi ferentis defectum) *ſubſidentibus innoxiisque particulis* ſeu decantatione, ſeu filtratura (per emporeticæ fruſtulum) facilè ſeparari queat. Ut autem modo dictus Liquor, quem (incidenter hîc tactum) vulgo *ſpiritum Vitrioli Philoſophicum* vocamus, ſat validus (citra conſuetas & ſubtiliorem arcorem revera ſubtrahentes *Evaporationes*,) habeatur, ſufficit pro perfecta totalique Præcipitatione, Aquæ ſimplicis frigidæ octuplum, aut (ſi Butyrum craſſiuſculum fuerit,) decuplum. Quod verò de Vitriolica volatilitate perparum, de Antimonii aceroſitate adhuc minus, de Nitroſâ (ſi ad ſublimatum recepta fuerit,) ſubſtantia quaſi nil participet, adeoque, nî penitus eminenter ſaltem ſit Salinus, ſolutionum cum eo factarum ſapor ac notoria per ſpiritum Vitrioli præcipitatio, Acetoſi porrò ex Antimonio

Liquoris parcitas, Vitriolicarum particularum deſes gravitas, Nitroſarum in primâ ſublimati confectione conſueta ſubductio, &c. ſufficienter procul dubio oſtendunt.

Spiritus Tartari Antimoniatus (è ſolutione Florum cum Tartaro,) pro potiſſima ſui parte ſaltem Tartareus, adeoque cum *Eo pariter, qui è Salino Antimonii coagulo*, (diverſis menſtruis collecto) deſtillatur, nec rarò putum putum ſolummodò Menſtruum poſtliminio reddit, laborioſiorum ac curioſiorum eſt. *De Cliſſo* convenientius titulo de Nitro dicemus. De cætero ſi quispiam non ſolùm Antimonialibus hactenus pro Diaphoriſi (inter temperatiora) propoſitis, verùm etiam ſupralaudatis Foſſilibus aliis & animalibus, (vegetabilibus quinetiam competentibus,) *Cinnabarim ſeu Antimonialem, ſeu* (potiorem nobis plerunque viſam) *Nativam ſelectiorem* addiderit, *Mercuriale quoque quidpiam*, tutum, efficax atque parabile in iſtorum conſortio habebit; ceu alias non quidem directe & per ſe Diaphoreticum, ſed bonum ſaltem ac polychreſtum hic exaltatorium, multorumque concurrentium ſymptomatum præſens eſt deleterium: ut æquè feliciter, imo ſecurius revera curabilia, (inter competentium acceſſum) percurari tantiſper queant, citra vulgatiorum Mercurialium, (plerunque ſaltem tranſcriptorum) remiſſas aut infidas experimentationes, vel Secretiorum operoſiores perquiſitiones.

Nam ut inter iſta quidem oppido nonnulla inveniantur, quæ *poſt diuturniorem Aſſationem, aut ſpirituum Acidorum vel Acetoſorum cohobia* quidpiam hîc præſtent, id tamen uſitatiorum aliorum Diaphoreticorum effectu haut adeo eſt ſuperius, inque nonnullis proceſſibus ſuſpicioni ferè (vel de futuro,) complicatum. Quot verò ſunt inſuper, quæ omnibus licet peractis, (ut faciles circa ea lapſus taceamus,) dum Diaphoriſi deſtinantur, nauſeas, anguſtationes aut ſaltem ſalivationes movent, vel pro exiguo levamine noxam non unam tacitè imprimunt? Et qui nobiscum interdum *Aquilas illas, Aſtra, ſpiritus albos atque rubros, Olea dulcia & fragrantia, Salina denique coagula &c.* experientiæ ſubjecerit, plerunque præ Præcipitato quodam (modo dicta ratione fixato,) nihil ſingularius inibi inveniet;

aut

aut planè loco Mercurialis remedii, tantùm *Vini ſpiritum ſpiritui Vitrioli philoſophico ſociatum, aut Boli vel Arenæ, Sacchari, Aceti, Armoniaci*, (unde etiam conſuetus ejus odor,) *vel Salis communis* (*concentratiorem interdum fumoſioremque hinc*) *ſpiritum, ſolitarios aut diverſimode mixtos, vel Martialibus potius aut Armoniacalibus particulis imbutos. Miraculoſus è Smiride*, (diutius igniendus,) curioſiorum, *Aqua*, quam ſupra de Menſtruis attigimus, & quidam *etiam ex Amalgamate Ioviali in peculiari inſtrumento candefacto, vel cum arena* (ſymbolum ſuum probè contribuente,) parant, haud adeò hujus loci eſt. Et *pura puta Antimonialia, quia Mercurium vitæ ſimplicem aut Vitrificatum vel Regulinum recipiunt, pro Mercurialibus nihilominus expoſita*, data opera, (ſed ſalva tamen circa recenſita nunc verè Mercurialia confidentiorum experientiâ) præterimus.

Quod autem *Secretiora vel ſingulariora ſaltem* attinet, ſanè *qui lentâ continuaque, ſed perfecta fixatione,* (*etiam ſine Sole vel Antimoniatis*) *paratur*, ſub conſiderata nec abuſiva exhibitione hic equidem perquam eſt proficuus, *Præcipitatoque quorundam Diaphoretico* (*per repetitas aquarum cauſticarum abſtractiones & ignitiones*,) præſentior; ceu jam ante in Univerſalium recenſione notavimus. Verùm nî laborum quandoque prodigos nobiscum in experimentationem alliciat, vel ſola ſaltem tædioſiſſima illa fixatione, à contractiori Practici (aliàs ſat agentis) apparatu excluditur: Ita tentavimus etiam cum Alcaheſtino ſubſtituto, *ſpiritu ſalis Tartari ſaturatiſſimo, circa Præcipitatum fixiorem*, ut & circa *ſublimatum dulcem* (*diutius priùs digeſtum*) hunc quoque in finem quidpiam; ſed circa nova Mercurialia haut undiquaque ſecuri, cicurationisque inſufficientiam veriti, abſolutas obſervationes in iis non attigimus. Utinam verò *veri Diaphoretici clavem atque modum* paulò planius manifeſtaſſet, quisquis ob tantas commendationes tot inquiſitionum, ſumptuum ac laborum, nequicquam à plerisque inſumptorum Autor eſt. Nec enim loca Parallela (*quod ſcilicet entelechiæ ſuæ ſcopum acquirat per ruborem Sulphuris aſcendentis, cui Sulphur Mercurii indiſſolubiliter nectatur: Quod Ignis Veneris dulcis ſit, Diaphoreticumque illud æquè dulce; dulcoremque hunc ſuum partim ex iſto igne, partim à proprio ſuo extraverſo Sulphure habeat: Quod equidem Ignis Veneris non ſit Vitrioli ſpi-*

ritus, utut rectificatus; ſed ſulphur Cupri volatile, formâ olei viridis, melle dulcius, in Cuprum irreductile planeque ſeparatum à Mercurio ſuo, qui tamen in album anonymum Metallum redeat; Quod porrò alibi, nî alio forte reſpectu dicatur Sulphur Veneris ſeparari ſaltem è fece ſeu capite mortuo Vitrioli Veneris, quod Venerem actualem in ſe habet; idque per Ens peregrinum, fermentale, naturæ tamen amicum bis terve ſublimando;) & ſi quæ alia huc trahi poſſunt, rem (etiam mediocriter verſatis & Venerem noſcentibus) ſatis dilucidant, ſi vel maximè conquirendi illius Diaphoretici *proceſſus* (*circa indeterminatum Sulphuris Venerei & Aquæ Regiæ pondus, &c.*) ſufficienter foret declaratus. Quod *ſublimatione cum Armoniaco ejusve floribus, æque ac ſolutione cum Duplicato iſtius ſpiritu* hoc fine fruſtra fuerimus, ſupra annotavimus; illic ſulphureas quidem, at metalli non expertes particulas (ceu è Minera quoque Cupri cum diverſis ſpiritibus acidis habentur;) nacti; hîc verò tam dulce Vitriolum, quàm Sal Martis purgans aut Flos Martis niger unquam eſt. Nec cum *Aeruginis ſpiritu*, (utut *Mercurium pro coloratione vel qualicunque fixatione, à crudioris quoque Veneris Tutiæque tantillo* admodum alterari ſciamus,) operæ pretia præ Aceto deſtillato fecimus, &c. Quid alii in *fugaci continuatiſſimæque deſtillationis ſpiritu Vitriolico*, quem contra potiſſimi Autoris verba alicubi hoc titulo propoſuerunt, invenerint, ipſi ſcient, videturque *Aurum hoc Horizontale* nimium quantum adhuc ſub Horionte latere.

Cinnabaris autem quàm diuturno (donec paucis abhinc annis magis nunc increbreſceret,) uſu præſtantiſſimum ac ſecuriſſimum Mercuriale paulo ante laudavimus, non ſolùm Diaphoretica modo dicta notabiliter exaltat; ut v. gr. *ſimplex Bezoarticum minerale hujus debita proportione tinctum, ſæpe pro Solari* æſtimatum fuerit: nec Epilepticis tantum (etiam recens natis,) ſi unquam quidquam inter ejuscemodi Specifica, (in ſufficienti tamen ubique doſi) benefacit; verùm etiam Hyſtericarum (ne Opiatis quidem placandarum) Colicorumque tormina, Vertigines, Vagas Arthritides, Dentium aliarumque Nervoſarum partium Dolores, Cutaneosque affectus complures &c. (ſolitaria vel Præcipitantibus aliisve ſpecificis ſociata) evidenter lenit atque tollit; In Phantaſiæ inſuper vitiis, Morbillis,

Pete-

Petechiis &c. plurimum confert: præcipue *Nativa ſelectior*, aut à ſaxo adhærente per trituram & elutriationem ſeparata; citra aliud Artificium: ut enim vix in Stomacho, (vel puſionum obſervatione,) reſolvitur, ſed incomprehenſibili ferè nec dum determinato contactu, deſubito ſæpe (cum conſimilibus aliis,) quod ſuum eſt agit; ita nec per nimiam curioſitatem divelli vult: ceu neque *Sulphurea pars*, è ſelectiori quoque Minera, (cum è viliori, ſaxea potius ſubſtantia ſic ſolvi videatur,) *per Alcalia fundendo vel digerendo*, (difficulter licet, & exigua plane quantitate,) extracta; neque ipſa Cinnabaris per principiorum ſuorum ſyndiacriſin in famoſum illum *Præcipitatum Diaphoreticum* redacta, ſeipſam nil paſſam (uti ſuperius quoque circa univerſalia notavimus,) ſuperat; *abſtractione verò Acidorum*, alias non tàm alteratur, quàm pervertitur; æque ac *Materia, quæ poſt conſuetam Mercurii ſeparationem ibi reſtat*; meritoque proinde quæ natura hic conjunxit, homo non ſeparat, etiam curioſioribus ex Alcalibus volatiliſatis aut conſimilibus menſtruis; Sin autem in ejuscemodi nonnullos uſus, imo pretioſarum iſtarum *Panacearum, aut è Sole, Antimonio, Mercurioque fixatiorum Maſſarum* loco, cuidam *Cinnabaris Antimonialis* quoque inſuper placuerit; uti tanquam parergon deſtillati Butyri haut difficulter, neque parvâ vulgò (nonnullis asſignata) copia, ſed ex Antimonii crudi ſublimatique ana libra una, ad tres quatuorve uncias plerumque habetur; *citra Capitis mortui (extreme non peruſti) repetitas cum novo ſublimato deſtillationes, aliaque quæſita hic Compendia*; modò *Ignis* ſaltem, (ſecus ac vulgares libelli habent,) non ſit nimis intenſus, ſed ſub modificatione quadam, (ne ſenſim concreſcere incipiens Cinnabaris disjiciatur, Butyroque cum Mercurii granulis accedat,) etiam *citra ſuppreſſionem*, tantummodò continuus; ita aliis adhuc modis æque feliciter, v. g. *Sulphur Antimonii cum Argento Vivo* debite (ceu in Cinnabari factitia) miſcendo & ſublimando; item per duo *ſaltem inverſa Crucibula ſucceſſive collectam rectificando*, parari vel depurari poterit.

Atque hæc de Mercurialibus: quibus ſi (præter ſupra poſitum Antimonium Martiale cachecticum,) quis addiderit Joviale illud non inelegans, *Sudoriferi Maximi nomine*, ſed non ſine multis amba-

gibus, haut ita pridem deſcriptum; adeoque (his merito misſis,) ſaltem Amalgama ex ana Jovis Anglici & Argenti Vivi paratum, pulveratum, & cum ana Sublimati probè mixtum, in retortula Igni arenæ mediocri, & indito in recipiens Aquæ ſimplicis (ad pondus omnium ingredientium) ſub-quadruplo, deſtillationi ſubjecerit; liquorem cum gummosâ quadam particula (ſtatim & vix horæ ſpatio tranſeuntem,) reſiduo in Retorta affuderit; totumque calefactum probeque agitatum (citra tot rectificationes) ſimplicisſimè tantùm per emporeticam duplicem madidam filtrârit; quod charta hic abſorpſit, una alterave Aquæ ſimplicis unicâ poſtmodum transcolatâ quaſi eluerit, novæ retortæ filtraturam hanc indiderit, adjectâ pro ſingulis primitivorum Ingredientium (Argenti Vivi, ſc. Sublimati, & Jovis,) libris, Nitri crudi uncia ſemis; & omnem liquorem Spiritui Nitri compoſito conformem, ad extremam usque guttulam & totalem Nitri (*aliàs reſiduum denuò ſolventis*) exhauſtionem per arenam, Igne in fine forti deſtillârit; Pulverem (edulcorandum) in fundo habebit ad grana octo vel decem, (non tantum tria vel quatuor) ſatis, nec tamen adeò hyperbolicè, diaphoreticum: *Bezoartico Ioviali*, quibusdam è *Solius Stanni atque ſublimati butyro*, per aquam ſimplicem tantum præcipitato, longe convenientiorem; & (cum Antimoniatis diaphoreticis extempore pro lubitu miſceri queat,) *Bezoartico minerali Ioviali cuivis* (ex Antimonii Stannique regulo, vel etiam è ſolo Stanno ac ſublimato, per diverſam Butyri deſtillationem & ſpiritûs Nitri fixationem parato,) aliisque tædioſioribus adhuc operationibus parem; imò ſi (famoſo nunc nonnullibi) *Antihectico*, (per ſimplicem Reguli, cum Antimonio præparati, calcinationem cum triplo Nitri confecto,) titulum per indirectum acquiſitum demimus, in reali diaphoreticaque ſua deſtinatione ſuperiorem; magisque adhuc dicti abuſivi *Antihectici ſuccedaneo*, quod ex ana Antimonii ac Jovis, agitatione in ſcorias redacto, & cum Nitri triplo in candenti crucibulo detonato, poteſt colligi. Quod reliqua concernit, profecto ſi *Sal è genuina Calce*, vel [nonnullis] ex ipſa *Iovis minerâ per Acetum*, ſed (ni fruſtra eſſe voluerimus,) fortisſimum, aut *Nitroſis fortificatum*, vel etiam cum *Nitri Aeruginis ve ſpiritu*

ritu paratum experiemur, Diaphoriſis inde Hyſtericarumque alleviatio intus haut tanta, *externa pro umbilico applicatio* (inter præſentiora Galbaneta & Caſtorina,) ſupervacanea, *Magiſterium è dictis ſolutionibus etiam Vitrioli ſpiritu præcipitatum*, (ſplendidum quoque ac cryſtalliforme,) æque ac cum *Nitro crudo* (ægrius quidem) *Detonatum*, nimium deſes; & parumper ſaltem validius deprehendetur *Abſtractitium per Nitri ſpiritum. Tinctura* nonnullis uſitata, tantum Salis iſtius Jovialis ſolutio eſt. Nec in *ſpiritu*, *ſive è Calcis Iovialis cum Tartaro coctæ Magmate* deſtillato, (Tartareo,) ſive per *Solutionis Nitroſæ detonationem* collecto, (cliſſiformique) ſingulare quid invenire potuimus: uti revera nec in (ſuperioribus annis) adeo decantato, & per Cygni plumas cantumque hieroglyphicè deſcripto *Proceſſu*; *ubi Iovis & Mercurii Vivi Amalgama cum Nitro* moleſtè, ac (ni ſulphurei quid amplius accedat,) difficulter detonatur; Vaporum vix declinandorum noxas nec Floribus, (commodioribus quoque modis, ſi adeo in chirurgia neceſſarii forent, elevandis,) nec *Cliſſiformi* (ſimul tamen, ni rectificetur, ſemiſtiptico, nec adeò miraculoſo) *Liquore* compenſantibus, &c.

Cæterum, uti hactenus è Minerali regno ſat numerosè Propoſita, Indicationibus (temperatum quoddam Diaphoreticum exigentibus,) ſufficienter ſatisfaciunt; atque hinc ne ſocios quidem conſanguineosque ſuos, ſibi hic ſub efficaciæ, gratiæ vel parabilitatis ratione collatos, in contractiori ſylloge tantisper exigunt: ita longè minus adhuc videmus, eccur Precioſiora illa *è Sole* pro ſudatione vel confortatione varie petita, huc inſuper trahere debeamus. Non elevamus temere eorum, ſi bene præparata fuerint, efficaciam: ſaltem cum Cervinis, Tartareis, Antimonialibus, Cinnabarinis, Corallinis, Martialibus, Opiatis etiam & Analepticis parabilioribus, (ceu ſupra quoque notavimus) ſub judicioſa applicatione idem obtineri queat, ad quid perditio hæc? Si parca doſi miſcentur aliis, nihilo plus conferunt, quam forte Margaritarum atomus in Laudani perlati doſi; aut lapidis Bezoar granum in Alexiterio. Juſtas autem, & vel repetendas vel continuandas doſes quotæ paſſim facultates hisce in Diſtrictibus temporibusque ferunt? aut ſi habitiorum vel

ingratiis ferant, aut inflatis Acherontaque moventibus exigant, quonam tandem ſpecialiori id ſit effectu? Sane in Malignis (dum plebeji penetrantioribus euporiſtis ſuis felicius ſecuriusque paſſim curantur,) vitam meorum his elocare nollem. *Aurum fulminans* (ut potiora, ſeu Diaphoretica ſeu Cordialia reficientia conjunctim perſequamur,) alvum in Continuis nonnunquam periculosè, (ſive remiſſioris edulcorationis, ſive Affectus eo tunc inclinantis cauſa) movens, quia exhibentis potius error eſt, hic non attingemus. Sed nec debitè tractati propinatique tanta ſingulariorque eſt Diaphoriſis: quemadmodum nec *ejusdem* (*per Acidos ſpiritus aut Sulphuris deflagrationem*) magis cicurati: ut largam iſtius, æque ac *Solis cum Cornu Cervi crudo vel uſto ſtratificati*, & [per ſalinas forte, reſiduas quoque, aut ipſius quoque Ignis hîc forſitan particulas] friabilioris redditi, vel (poſt Menſtruorum abſtractionem, aut Mercurii divaporationem) *cum Sulphure* (vix citra hujus ſcorias) *Purpuriſati* requiſitam doſin, precium largitus, & eorum inſuper de his ac reliquis fere omnibus Decreta taceamus, qui Solaria non adeò craſſe pulveriſata vel reſoluta, ſed tantum non *Irreductilia* volunt. Ejusdem verò diffuſioris (in revera Solarem operationem) doſis eſt *Solis quoque Crocus, qui cum Nitro, Sale & Alumine coquendo &c. conſit*: Aluminis præterea (ceu alibi notavimus,) terreſtrioris partis, (uti qui loco Olei Tartari *per Silicum Liquorem præcipitatur*, Magmatis iſtorum,) haut expers. Qui *Tincturâ Antimonii repetito inceratur*; illius præ Auro longe potentiorem contractioremque energiam ſcientibus, Antimoniali vitula arare facile credetur. De *Bezoartico Solari* diverſimode quæſito, quemadmodum etiam de *Antimonio diaphoretico Solari*, (è ſcoriis poſt Aurum transfuſum reſtitantibus, aliterve comparato,) paulo ante inter Antimonialia diximus. Et licet nuper parcum *Solis pondus hic duplicatum, vel etiam triplicatum ſit*, nihilominus qui ejus generis Solaria Magiſteria &c. etiam ultra drachmam ſemis exhibent, id quoque (quemadmodum & in *Bezoartico cervino aureo*) nimis adhuc parum putabunt. Quamvis præterea *Solis* & Antimonii intimior in iſtius cenſus remediis amplexatio, ea magis commendare poſſit; ſæpius tamen experti ſcimus, quod

Pul-

Pulvere extempore è Bezoartico minerali vel Antimonio diaphoretico & Croco Solis bono, proportionaliter compoſito, nihilo propterea ſint valentiora. Sic præcipitatus *Solaris Regulinus* (cum Regulo Antimonii confectus) & imprimis famigeratior ille, *ac Mercurio dulci ſolari*, (*diuturniori igne fixatiori*) fere ſpecioſior, qui ex *Amalgamatis ſolaris ſpontanea præcipitatione* provenit, egregia profecto ſunt Medicamina: ſed & absque Sole, (ceu cujus ut plurimum octava tantum pars in doſi eſt,) ſi modo ſufficienter fixata; & poſtmodum circumſpectè exhibita fuerint, viros ſe ſiſtunt. Alterutrum horum, (præter parabiliora, renitentioribus affectibus nihilominus ſufficientia,) forſan expetentibus. *Solarium Incerationes per propriæ, Lunarisve aut aliarum Minerarum liquores* tædioſisſimos, quo *unicornu aliquod Solare*, vel conſimile quid habeatur; *Aureum vellus è Rore*, (tale quidpiam per ſe quoque è Sulphure ſuo nonnunquam deponente,) aliaque Solis aliquantillo plerumque ſaltem condita, curioſis relinquamus: quemadmodum & toties repetitas ejus *Volatiliſationes*, tandem paucas aliquot, nec adeò exceſſivas guttulas, vel ſolum Vini Oleum, ſpiritui ſuo jam ante complicatum poſtliminio reddentes. Pertinet huc parcisſima illa ſæpeque vix notabilis *oleoſitas*, quæ Spiritui Vini (pro majori proin quantitate prius Aromaticis oleoſioribus nonnullis condito,) & per hujus generis Metallicas ſolutiones infracto, poſt digeſtiones ſupernatat. Item quod poſt reiteratas Salinorum ſpirituum abſtractiones, *inſtar Sublimati cujusdam*, ſed perparci, rariusque Florum forma ſubſiſtentis, ſed plerumque in oleoſas guttulas ſemet reſolventis aſcendit; ſapore vegeto ſeu ſemiſtiptico, adeoque dilatationem quandam hinc oppido exigente. Reliqua abuſivè ſimiliter ſic dicta, *Olea*, *Salia*, *aut Vitriola*, ſingulariora quoque, cum oculatioribus horum, & adſcriptitiæ pollentiæ æſtimatoribus prius tranſigant. *Gemma vitæ*, ſolutioni Solis cum ſalis ſpiritu factæ affinis; Floribus Salis, (potioribus effectus autoribus,) præter modum turget: & quantum Solis in doſin afferat *Elixir*, *per Sacchari colliquamentum* ſpecioſè aliàs inſtitutum, tentantem docet experientia. Cui bono verò reliqui præterea tot *Solis discontinuandi modi*, utut expediti vel etiam ſecreti: dum interim præ-

deſtinationi ejus, (tanqaam pariter certis proprietatibus circumſcripti ſimplicis,) vix aut non reſpondent? Quærimus in Auro temperatum quidpiam, Diaphoreticum, aut Corroborans mitigativum; (quavis etiam id fiat ratione, aut quovis Archei ſpeculo.) At qui animo manuque paulo liberiori hisce requiſitis experientiæque confert *Tartarum vitriolatum ſolarem*, *Rubinum ſolarem cum Nitro fixo*, *aliisque eodem recidentibus ſalibus confectum*; *item Liquores Solares per vehementiores Acores*, (reſolutioni haut rarò adhibitos,) ſtipticum aut vitriolicum quidpiam, ſæpe non ſine roſionis nota, induentes; *Oleoſas inſuper extractiones*, ſat quidem (vel Aromaticæ virtutis cauſâ,) Analepticas, at quamplurimis affectibus, refectivum temperatum exigentibus, neutiquam quadrantes, &c. Cuncta hæc multum profectò à ſupradictis noſtris & naturæ quoque intentionibus abire haut difficulter deprehendet. Qui *Solares Tincturas etiam è Carbonibus*, *Antimonio*, *aliisque ſulphureis ſubjectis alicubi per Alcalina* quærunt, rem nimis longè, & ab ovo ferè repetere videntur. Specioſiores ſanè, ceu alibi notavimus, pro fortunarum noſtrarum tenuitate, plus vice ſimplici per *Mannam*, *Rorem*, *ſpiritum Saturni*, *Microcosmicum*, *Salis Tartari*, *Olea ſubtiliora aromatica*, *&c.* tentavimus, faterique cogimur, vires earum aut tantas non fuiſſe, uti paſſim exceſſivi talium commendatores, præſertim Monopolia hinc extruentes, ſimplicioribus (auro nihil non tribuentibus,) perſuadere conantur; aut in permultis à concentratorum vel integre ſervatorum Menſtruorum beneficis particulis potius, quàm à Solis ſoluti tantillo prodiiſſe. Quo ipſo cautius mercari docti, aurique minus hinc prodigi, vilioribus adhuc, aut oculatæ manui (inter conſimiles enchiriſes) meritò ſuſpectis, præter rem tædioſioribus, cum noſtris vel adhuc ſimplicioribus in eundem ſcopum recidentibus, ſi multum eſt, æquivalentibus, aut magna quidem (ſubtilioris proceſſus efficaciæve reſpectu) promittentibus, circa congenera verò verſatum, ac procedendi modum naturæque vires atque poſſibilitatem penitiùs noſcentem, vix ſeducentibus, ſumptus atque labores tantopere hactenus impendere noluimus: ſupra laudatis parabilioribus noſtris, & *crudi quoq; auri ſubtiliſſimæ raſuræ*, (ſi hujus ſolitariæque

tan-

tantus, non verò in Mixturis acceſſoriorum potior foret effectus,) æquipollentibus, ſatis nunc contenti. Idemque nobiſcum alii quoque forſitan, etiam per ſingulariorum, ſecretiorum, aut (ob parcitatem proventus impenſarum autem exceſſum) cariorum obſervantiam, & inter præmaturos incuratorum obitus, atque ſpem ad vitam mage ſanam longioremve nequicquam extenſam, procul dubio experientur; promptèq; tandem fatebuntur ſatius eſſe, ſi Medicus Practicus hoc ævo ſibi *è Medicamentis aurum, quàm ex Auro medicamenta paret.* Quisquis præterea (ſeu majoris efficaciæ ſeu ſubtilioris præparationis cauſa,) nihilominus diffuſioribus his aut variegatis laboribus manum admoverit, obſervabit inſuper, revera (primò) ſupervacaneam, & planè prodigalem eſſe *Solis*, (*imprimis repetitam*,) *per Antimonium fuſionem, aliamve per Cineritium vexatione* (in noſtras quidem deſtinationes) præviam: cum ſimplices illi, vel paulò vetuſtiores ac bonæ notæ Regionum auriferarum Ducati, nihilo deteriora vel invalidiora hoc in genere Medicamenta præbeant; tantillo Lunæ in pleriſque ſolutionibus aliàs prius ſubſidente, aut ſi remaneat, apertè innoxio. Supervacuas deprehendet *pleraſque, toties repetitas Calcis*, alias per competentes enchiriſes ſolubilioris, *Calcinationes* (*communiores aut cum Mercurio*;) *Sublimationes cum Ammoniaco ſale, vel* (quaſi ſingularius eſſet,) *cum Salis & Vrinæ ſpiritu*, utrobique non ſine multa Solis perditione, etiam inter elutriationem inſtitutas, aliasque protelationes: cum qualitercunque quidem ſic magis attenuata vel florificata Solis ſubſtantia, (quantum nos quidem inter competentiorum Menſtruorum adhibitionem notare potuimus,) in genuino effectu vix præſentiores vel exaltatiores, ſed (ob variam Auri diſperſionem,) cariores ſaltem Tincturas fundat; diverſimodèque ſic tentatum ac per vulgatiores hactenus quidem proceſſus circumactum Aurum, utplurimum nihilo difficilius per uſitatas reductiones redeat, quam ſimpliciſſimum quodque aut primitivum aliquod ejus Præcipitatum. Imo ſi *Irreductilitas* horum tanti eſt, ceu Solem ſuo modo deſtrui poſſe vel modos dari, (*qui Saturnum Antimoniumque ſpernant, aut hujus ſaltem Tinctura poſtliminio reficiantur*,) credimus; quærere nihilominus nobiſcum poſſet ſimplicior aliquis, an Aurata ea tunc agant, ut Aurata?

 rata?

rata? & quænam tandem (oculatiori hoc, nec jactantiis aut vulgi rumoribus tantùm hodiè dante ſeculo,) revera obſervetur inibi præeminentia? Sic *repetitas toties abſtractiones cum ſubſequis ſuis dilutionibus ac Filtrationibus*, majoris depurationis aut ſubtiliſationis cauſa inſtitutis, plerunque ſimiliter fruſtraneas eſſe, Solemque manifeſto magis magisque, (ſubtractis ſemper Menſtrui particulis ſolutum ferentibus,) ſecedere, quivis qui pretii gnarus eſt, aut ſaturatius hinc medicamentum expetit, facilè advertet. Et ſi quæ amplius circa hæc laborum ac ſumptuum minus prodigi, finitis curioſitatibus ſuis annotabunt.

De *Bezoartico Lunari* ſuperius inter Antimoniata diximus. Sique reliqua, plerunque tamen minus directè ad Diaphoreticorum titulum pertinentia, per Lectoris indulgentiam hic poſt Solaria conſiderare licebit; principio varias liquidorum ſiccorumque formulas earumque effectum diverſimodè experti, diffiteri profectò ſimiliter nequimus, quod ubi Invertentia vel Abſorbentia præparata, ſpiritus volatiles urinoſi, Salia ſimilia volatilia, Cinnabarina, Succinea, & cætera præſentiora Cephalica Opiataque deſierint, plerunque fruſtra aſſuantur. Quod porro (quibusdam huc tractus aut ſubſtitutus) *Lapis Lazuli, etiam citra ſupervacuas Lotiones, ſemideſtructorias Calcinationes, pictoriasve Emplaſtrationes*, quantum è pleirsque iſtorum ſperari poteſt, haud infeliciter nonnunquam & in tantum ſuppleverit, ſive in (innoxia de cætero) ſubſtantiâ; ſive in genuinis, (nec exoterica tantùm aut potiſſimùm arripientibus) Extractionibus, Lunarium imitamento inſtitutis: Sed proin nec hunc protinus huc trahemus. Sanè ſi omninò quispiam in diffuſiori forſan apparatu Argentei quidpiam (tanquam præ ſolaribus minus pretioſum) exegerit; vel ſimpliciſſimo ſaltem *Lunæ finæ, ex Aqua forti cum Muria præcipitato Magiſterio*, tanquam præ eo, quod *cum Alcalibus præcipitatur* (ni admodum edulcoretur,) longè acceptiori, ſubtiliori atque alios etiam in uſus ſingulariori, ſecurè tantiſper acquieſcet; ſeu per ſe ſeu cum Antimonialibus &c. dederit: nec adeò præſentiorem inveniet *Tincturam quorundam ſiccam, aliosq; conſimiles ſubſidentes Pulveres.* Ita ſi *Liquidum* quoque quidpiam, *Tincturæ* nomine hacte-

hactenus veniens, omninò voluerit *è prædicto Magiſterio cum Salis Armoniaci vel etiam Salis Tartari ſpiritu*, (tanquam pleriſque intentionibus præ aliis conformi,) Liquorem ſimplici quidem procedendi modo habebit, qui nihilominus operoſiori iſti, *è Nitroſis Lunæ Cryſtallis cum Ammoniacali & hinc Vini ſpiritu conquiſito*, ſique *viror ejus* diſplicet, pauxilio ſpiritûs iſtius Ammoniacalis facile in *cæruleum* denuò vertendo; item *volatiliſalationibus, per Armoniaci additionem* adhuc tædioſius (ac parvâ *à ſimplici ſublimato Lunari, per idem Sal levato*, differentia) inſtitutis, aliiſque ſpecioſioribus minusve ſuſpectis Proceſſibus, (in ſuo genere & operandi modo,) ad minimum par erit; *Extractionibus* autem non ſolùm inconſideratius *in Argento cuſo vetuſtiori, vel Calce vulgari* (per Venerem præcipitatâ) quæſitis, verum etiam (non ſine fruſtranea variatione, laborum multiplicatione, reſiduæ Veneris ſuſpicione, vel præſentiori concentratarum Menſtrui particularum effectu,) paſſim imperatis, magis probus, præſentior aut parabilior deprehendetur; utut vulgares vel curioſiores quoque, *per Vrinæ* (*in ſpecie*) *ſpiritum* (*ſolitarium, aut ſpiritui Vini vel Acetoſis nuptum*,) *per Alcalia, aut Acetoſa, vel Aeruginoſa*, ſui ſimile inibi plerumque amplexantia, &c. hodieque nonnullibi proponantur; *aut Luna prius tot prævüs*, (Venerem tamen inſolidum raró ſequeſtrantibus) *vexationibus, tædioſis per Sulphur aut Mercurium calcinationibus, Acetoſis* (*pro Lunari dicto Sulphure*) *Menſtruis, operoſioribus exotericisque Cryſtalliſationibus, aut exigui proventus ſublimationibus Ammoniacalibus*, (qualicunque de cauſa vel prætextu) ſubjiciatur. Multò minus autem opus erit, ut præter hæc, (planè pro ſuperpondio annexa,) ulterius adhuc *Florum* (*inter Nitroſorum Cryſtallorum detonationes, aliasve rationes*) comparandorum cauſa, vel pro *ſpiritu quodam quaſi Lunari* (*per dictam detonationem, aut ſolutionum, cum & ſine Tartaro inſtitutarum deſtillationem, dum vulgaris Vitrioli Lunaris ſpiritum* alii pridem meritoque taxarunt,) acquirendo, Argentum diſperdamus, aut tædioſius è fecibus cum diſpendio repetamus. *Oleum è digeſtis cum Vini ſpiritu* (*ſimplici vel aromatiſato, Solutionibus Lunaribus*, aliàs magis Vini genimen eſt; *Sal Lunæ, vitriolica* ac plerunq; ſemivenerea mixtura. Nec quid in *Tartaro*

vitriolato Lunari ſeorſim quæratur, videmus. Ejusmodi Metallica diverſimodè quidem diſcontinuari queunt; num autem modi iſti Naturæ noſtræ, ipſiusque ſimplicis, ſemper conveniant, alii experientia talia nobiscum conferentes, haut difficulter deprehendent. Atque hæc in tranſitu de Argento, crumenis hodie forſan conſultius quàm deſtillatoriis includendo.

Sequitur in ordine *Sulphur*; bituminoſorum primas; extra vulgares (in quibuslibet malignis, rabidis, obſtructis, &c.) abuſus, euporiſton polychreſtum; ſaltem *crudum ſelectius*; ceu id jam olim Floribus aliquando deſtituti, & antiquitatis exemplum, æquè præterea facilem Arſenicalium, (ſi intermixta forent,) in ſublimatione aſcenſum expendentes, ſecurè dedimus: citra *Præparationem* iſtam Diſpenſatoriis in ſpecie ſicdictam, aliterve per *Extinctiones, Incerationes &c.* (cui bono, dum pingue hinc aut oleoſum iſtud alias operosè quærimus?) inſtitutam; citra curioſiorem *cum Salis ſpiritu*, (integrum ſæpe Sulphur in recipiens protrudente) *cocturam*; & citra *quamlibet etiam Sublimationem*, noxia (ceu monuimus) vix ſubtrahentem, totum potius quadantenus mutilantem; ſive cum *Sale communi* (forſitan ob ea ipſa præſuppoſita Arſenicalia, ſuperioribus annis nimium ſuſpecto) perficiatur, ſive tardius cum *Sabulo, aut Colcothare*, vel adhuc protractiori fruſtraneove labore, cum *Albificato ſaltem Vitriolo*, (exigua utrinque florum aſcendentium acidulatione:) ſive tædioſius *per ſe*; aut cariùs tantummodò cum *Coralliis*, inconſultiusve demum, nec ſine empyreumatis contagio, cum *Gummatibus, etiam minuto horum pondere*: ceu id alii quoque, æquè ac fruſtraneas *Sublimationum repetitiones* notarunt. *Diuturnas Florum (per ſe vel cum alcalibus) Digeſtiones* laborioſioribus; prælongas è Sulphuratis, (inter Aromatum oleorumque, plerumque compoſito graveolentiam quandam imprimentium, vel magis adhuc exiccantium, aliorumque ſupervacaneorum aut extemporaneorum conſortium,) extructas Formulas, *ſpecies Diaſulphuris, Pulveres Alexipharmacos* (Myrrha, Angelica, Nitro, &c. indifferenter complicatos,) *& pectorales* libellis ſuis relinquamus; ſimpliciſſimâ quadam polychreſtorum, & quousque licet gratiorum aliquot compoſitione, vel extemporaneâ tantùm admi-

admiſtione ſatis hîc contenti: ceu ſanè (præter ſupra poſitum Pulverem Pleuriticum,) Bezoartico noſtro, vel conſimili cuidam acceptiori, (in febribus Catarrhalibus epidemiis, Ungaricis nonnullis, aut mage Peſtilentialibus;) quandocunque videtur, Sulphur ſeorſim lævigatum haud difficulter additur; & idem forſan in Pectoralibus obſervari poſſet, ni frequentatior ferè talium uſus præſens hic quidpiam, vel quaſi pro additamentorum fundamento exigere videretur. Quo fine ſi quis *Sulphuris, radicis Ireos flor. & Aronis*, (cum vino vel aceto mitificatæ) ana permiſcuerit, pulverem habebit non ſolùm adultis, ſed etiam infantibus adhuc dum ſufficientiſſimum; & pro utriſque per Opiatorum, Antimoniatorum, Jovialium, aut Saturninorum (utplurimum tamen hic claudicantium) particulam, amplius haut difficulter alterabilem.

Lac Sulphuris in bronchiorum infarctu crudo ac Florificato revera præſtantius perdiu experti ſumus, (quamvis Magiſterii ratio in ſpecie repugnare poſſet;) & hinc cujuslibet complacentiæ committimus, ſi placuerit, non (carius tantùm) *è Floribus, ſed è crudo* ſaltem, nec tædioſius parciusque *cum Alcali Tartareo Nitroſove*, ſed longe copioſius, revera tamen innoxiè, cum Calce viva percoquendo; aut ſolùm (exoterici vel adverſi quid nequicquam veritis) *Alcalibus illi quando*, & poſtmodum Urina, vel rejiculis quibusdam Acetoſitatibus, (ne Vinum fruſtra diſperdatur,) præcipitando facile comparandum; ſicque *Florum*, (ut occultationis causâ, de cætero profecto fruſtra & citra exaltationem quandam,) per repetitas ſpirituum acidorum abſtractiones aliosve modos extus *Albificatorum*, quales etiam in præparatione ſpiritus Æruginis ſulphurati tandem aſcendunt,) locum conſultius tunc ſupplens.

Quod *Balſamicorum* indefinitam fere ſeriem, fætoribus plerumque complicatam attinet, internis uſibus contractiorique apparatui oppido ſatisfacit *Terebinthinatum, ſive ſimplex* fuerit, ſive (quo exoſum pene nunc per ardelionum deturbationes & falſationes nomen obnubatur,) *aliquotâ olei Fœniculi vel Aniſi parte* inter extrahendum alteratum: purè *Aniſato vel Fœniculato Sulphuris Balſamo* ſic parabilius, atæque nihilominus in ſuo genere efficax: *Succineo & Iuniperino* (niſi

certas

certas in circumſtantias ſolitarium aut parili ratione alteratum quis velit,) acceptius, & in quibuſdam intentionibus penetrantius: *Tincturis illis, quæ cum Ardenti ſpiritu è crudo ſulphure, vel evaporati aut præcipitati Balſami colophoniâ* vel reſiduo, (parca imprægnatione) conſiunt, ſaturatius, & ſub contractiori doſi præſentius: quorundam Vitæ Corallifato, Martiali, in ſpeciem Antimoniato, Vitriolato, aliterve (per fruſtraneas variationes) quæſito *Balſamo*, (dum Menſtruum ut plurimum additamenta parum aut vix attingit, vel adjecti ſpiritus acidi Vitriolici, &c. filtro abſorbentur, aut poſtmodum ſubſident,) ad minimum æquipolens; facile pro lubitu *Camphorandum.* Sit autem è *Crudo* tantum, non ex *operoſioribus Floribus, ſub proportionali,* (non vulgo excedente,) *ad Solvens pondere*; per ſimplicem ſaltem in retortulâ *Diſſolutionem* (quid enim aliud eſt?) paucas intra horas, vel etiam è *Sulphuris Hepate,* (ad illius tamen perfectam ſolutionem plus quam ana ſalis Tartari requirente,) ſimpliciter ſic (citra notabilem alias adverſitatem,) præparatum: ſiquidem cum *ſpiritu Vini è dicto Hepate extracta Tinctura* indicationibus haut paucis (propter Alcali magis liberatum minusve obtuſum,) fere incommodior videtur, minusque ſaturata eſt; æque ac quæ cum *Armoniaci conſimilive urinoſo ſpiritu* ſuper Alembicum levatur, pariter permultis intentionibus inconveniens; (utut equidem Lunam, inconſtanter ſane nec ſpecioſè rubificet;) & ſi qui alii modi ſunt, etiam Metallicis, (inter præcipitandum,) vel propriæ quoque Mineræ, (dum Sulphuri ſubſtituitur,) particulis ſupervacuè combinati. Eſt aliquid *Oleoſus ille Liquor*, qui (citra nimiam olentiam) per ſpiritûs Terebinthinæ vel Olei cujusdam debita cohobia, non verò ſubitaneam extremamque (inter intolerabiles fœtores,) deſtillationem exit, & concentrari quoque haut difficulter poteſt: nihilominus aſſumptæ oleoſitatis majores in actione partes ſunt, & laborioſiorum ſaltem Myrotheciis loco vulgaris Balſami, quadrare videtur. Reliqui communes *cum Colcothare, Sale, Pumice,* &c. proceſſus, partim Flores potius Liquoremvè acido-ſulphureum, partim fætentiſſimam Oleoſitatem fundunt, intus adverſiſſimam, extus vel Externo quodam Sulphuris Balſamo in plerisque circumſtantiis, (nam ſolitarius

tarius ob inviſcationem in Litus ut plurimum eſt incommodior,) facile ſupplendam. Pararetur autem hujusmodi *externum Balſamum* convenientiſſime forſitan cum *Hyoſcyami vel Papaverino*, ubi ſuppetunt; aut ſaltem *Amygdalino oleo*, (dum alii Sambucinum ex arillis, alii Nucum, Rapiſtri, Roſatum, vel Cannabinum, inter ſupervacuas hujus vel illius Autores inquiſitiones præferunt;) *è Crudi, non florificati prius, nec etiam Alcali quodam* (extus nonnullibi inconvenientiore,) *diſſoluti Sulphuris* proportionali pondere; per ſimplicem tantum (ſine Vino, opus oppido protrahente,) liquationem ſeu diſſolutionem; citra lentam illam, parumque Sulphuris aſſumentem digeſtionem. *Camphora* pro lubitu poſtmodum facillime alterari poterit. Cur autem *cum Lini oleo viſcidum illud*, (nec deſtillationem, ſeu ſolitarie, ſeu cum Colcothare, inter tot tædia promeritum,) *Hepar* ſeorſim confici debeat, non videmus: dum *Diaſulphuris Emplaſtrum* per aliud quoque hujus generis Balſamum æque efficaciter, auctiori ſolum additamentorum pondere, (ne Unguentum pene, per *Vulgatioris deſcriptionis* obſervantiam Emplaſtri loco exeat,) conficitur; ceu *conſimile è Sutoria quoque pice pulveratique Sulphuris inſperſione* Chirurgi quidam extempore, nec ſine fructu parant. *Aqua calcis vivæ ſulphure* (ceu de Lacte hujus diximus) *ſaturata*, bonum quidem, attamen circumſpectionis indigum eſt Topicum; ne in ſui ſimiles ſalinos humores incidens, æquè ac *Oleum Tartari cum Amygdalino concuſſum*, *&c*. malum potius augeat.

Spiritus, etiam genuinus & venali certior, quamvis in Præcipitationibus, Fixationibus, Vitrioliſationibus, &c. ob externas quasdam conditiones vegetius ſe gerat, apparatui tamen noſtro, (cum Vitriolicus, longe parabilior hujuſcemodi poſtulatis nihilominus ſatisfaciat,) incaſſum ſuperaddetur; per tot tædia laboresque *ſeu è Campanis Patinisve refrigeratoriis, ſeu Aquæ merſis Crucibulis, aut Retortis tubulatis, vel* (diffuſius alteriusque potius deſtinationis,) *è Perfumationibus aquæ ſimplicis*, aut exotericos *è ſpiritûs Nitri cohobiis*, aliisque ſuſpectis, moleſtis, aut ſæpe penitus, vel expectatam ſolum quantitatem fallentibus modis perquirendus. Ita nec modicũ illud, (ni ſingulariter prius per inſtillatum ſpiritum inceretur,) è reſiduo capite mortuo *Sal* extrahi vel repo-

ni meretur; Acido quodam Vitriolato parabiliori & abunde ſatisfaciente. *Liquorem in Florum confectione* (*ſulphureum*, & modo dictæ Aquæ ſimplici, ſulphure nonnullis perfumatæ, parem,) Rori minerali adjicere poſſent, qui iſtorum ſublimatione occupantur.

Atque hæc de Sulphureorum ſelectu eadem opera & conjunctim. *Nitroſa* huc ſpectantia ſub Diureticorum, *Aluminoſa* ſub ſtipticorum titulo conſiderabimus. Superſunt è (communiter huc relato) factitio *Ammoniaco*, *quæ ſicca conſiſtentia* hinc parantur: ſiquidem de ſpiritu paulo ante ſub Urinoſis egimus. Si quis autem inde repoſuerit *Flores* tantùm, eosque ſaltem ſimplices non quidem *à Sale communi*, *aliisve Additamentis*, equidem integrum pene Ammoniacum, aut quidpiam *vulgari Ammoniaco purificato* ſimile, refundentibus, vel precium ſolummodo (uti *Corallia*, niſi Tincturam è reſiduo quæras,) incaſſum intendentibus; ſed (recentiori quoque monito) cum *Alcali quodam Tartareo vel Nitroſo*, *ſimilibusve* (acidam partem retinentibus) modis ſublimatos & verè Urinoſos: facile profecto caruerit tum *Martialibus*, tum ipſis quoque *Hæmatitinis*. Nam *Martiales*, ex iis *primi* quidem (perpauci,) aliàs ferro minus infecti, reliqui verò *flavi ac rubentes*, *ſeu Limaturæ ſeu Batituræ vel Stomomatis* (exigua circa ipſum laborem differentia,) particulis ſaturati, ſimplicibus ingratiores, & in Spleneticis inter tot præſtantiora Martialia raro efficaciores aut penetrantiores, *Nigri* demum, exceſſive Stiptici, alterius deſtinationis ſunt. *Hæmatitini* vero colore quidem ac ſapore, haut vero in efficacia ſpecialiores (toties promiſſa expertis) deprehenduntur. *Subtile illud Ammoniacum*, *è ſpiritûs Urinoſi & Acidi cujusdam fixi miſcellâ*, (ſæpe accidentario nec interdum circa finem, citra ſubtiliorem particularum diſperſionem colligibile,) ſuperius attigimus: quemadmodum & *Capitis mortui*, poſt ſpiritus urinoſi deſtillationem reſtitantis *Producta*. E *ſimplicium Florum*, cum Sale Tartari ſublimatorum reſiduo, *Sal Neutrale* quoddam provenit: E *Martiali vero vel Hæmatitino* jampridem *Maſſam*, *quaſi Vitriolicam*, (in deliquia pronam) ſeparavimus; & cum è *Ferro* quidem, non tam verè purget, (utut *Salis Martis purgantis* titulo alicubi proponatur,) quam (ſeu per ſe, ſeu cum Sirupis aliisque ſaccharatis,) abſtergat tantum aut extimulet;

Vitriolo

Vitriolo Martis porrò ſapore effectuque revera ſit poſterior; proinde per Arenam ex ejusmodi liquamine, (ante perfectam ſui exſiccationem) deſtillavimus *ſpiritum flaventem*, jucunde (ni florum adſtringentiſſimorum, tandem aſcendentium inconſiderata permixtione pervertatur,) acidum, & congeneribus *ex Ammoniaco Acidis ſpiritibus, diverſimode cum Charta, Farina, aliisque additamentis*, (vehiculum præbentibus, aut urinoſa ſequeſtrantibus &c.) conquiſitis, revera elegantiorem; parergon præterea ſublimatorum Florum, & nonnemini nuper aliquantillum forſitan Martialem: nihilominus cum Salis communis ſpiritus, præſertim propriis Floribus ſaturatus, pariter ſplendeat, idem poſt peractam deſtillationem oleat, idemque tum extus, tum intus, ſub circumſpecta adhibitione præſtet, Tincturæque Martiales longe præſentiores ſaturatioresque ſint; nec iſte proinde ſtatim ob præſuppoſitum aut inhærens Martis tantillum publicis uſibus ſeorſim vendicandus videtur; pariter atque *Hamatitinus*, è Sale ex capite mortuo (per aquam aut ardentem ſpiritum) extracto conquiſitus: ſiquidem intus prædictis nihilo deprehenditur præſentior; extus ut in jucundis illis Veneris ſolutionibus jam olim (infeliciores forſan) nos fefellerit, ſupra notavimus. *Nitrum fixum Armoniacale, per utriusque detonationem*, curioſorum eſt: quæque amplius ex Ammoniaco ſuperſunt, conſultius Pyrotechnicis opificumq; laboribus remittuntur.

Atque hæc quoque de potioribus Diaphoreticorum & Alexipharmacorum materiis, eorumque diverſimodis Productis. Convertamur nunc ad Diureticorum, Lithontripticorum, affiniumque reliquorum aperientium ſeriem.

Diuretica, Lithontriptica, aliaque Aperientia & Detergentia.

SInt autem *è Vegetabilibus* quidem, ſimiliter pro ſylloge intentioneque noſtra tantùm pauca quædam, temperatiora, abſterſiva aut ſimul mitigativa: ſiquidem calidiora malum in præſervatione, & accidentia in curatione frequentius augere, reliquorum verò pleraque, (præſertim cum ad Veſicam itur,) expectationem fallere, de cætero commodioribus ſanè vel præſentioribus ex Animalibus Mineralique regno cedere, oppido deprehendimus.

Primus proin (cum progenie ſua) eſto *Tartarus*; *ſique ſelectior & quaſi per ſe cryſtalliſatus fuerit*, quid obſtat, quo minus ǒtus ſaltem, (ceu diu ſecurèque, etiam cum *Rubroſplendidiore* conſuevimus,) detur? citra ullam hactenus (per nimiam quorundam ſatagentium invectam) *Depurationem* ſubtiliſſimam partem, (ceu *reſidua*, multorum diſſolutionibus inſerviens *Aqua* docet,) manifeſtè, vix autem Arenoſitates, (cum ipſe Tartarus Corallia ſimiliaque coquendo ſolvat,) inſolidum ſubtrahentem; aut ſi omninò quiſpiam feculenti quid, (volatili tamen ſale refertiſſimum) vereatur, *ſemel tantùm conſideratèque depuratus*; uti communiter *Acidi Tartari* nomine venit; citra vanas (adeò nivei) *Candoris*, *Cremoris ac Cryſtallorum* (reipſa indifferentium) affectationes, aut ſeparatas repoſitiones. *Tinctura* huic è Santalo, vel potiùs è Papavere erratico, (ſeu in ſubſtantia admixto, ſeu ſpiritu Vini, à Tartaro poſtmodum abſtrahendo, extracto,) cum ſpiritus Vitrioli tantillo ſuperinducta, oculos delectat, & hactenus ſub *Pulveris Digeſtivi aut Hepatici rubri titulo* Tartarum jucundiùs, quàm in novellis aliquot ejus nominis compoſitis occultavit; de ſe nil aut parum confert. Quemadmodum nec recentior *Acidi Tartari in remiſſiorum iſtorum Vegetabilium ſuccis aut decoctis concretio*. Ita nec *Tartarus Aluminoſus* ſeu ſaporem ſeu intentionem remedii ſpectes, tanti eſt; præſtantior verò in Tartareos ſcopos *chalybeatus*; ſed hic quoque extemporaneus eſt, per facilem *Vitrioli Martii factitii*, (etiam tantum pulverati, nec *prius in ſuccis diſſoluti*) admixtionem; miſſa incomptiori debilioríque infectione, quæ nonnullis *per aliqualem cocturam aut immerſionem Martis fit*.

Porro licet multis diſſolutionibus, præcipitationibus, &c. ſolus ſæpe *Cinis clavellatus* ſufficiat, ponamus tamen ex ejuſcemodi pro ſapia *Sal quoq; Tartari*, tanquam deſtillati ſpiritus aliarúmque nonnullarum operationum parergon, ac certis intentionibus præ aliis vegetabilium Alcalibus aptius. Cui regionis ratio ſuppeditat, *Sarmentitium (aut Lixivium inde ſpiſſius*,) per nos oppido ſubſtituere poterit; at uti in certas applicationes ſubtilius, ita in acredine requiſita aliquantò remiſſius inveniet. Sufficiet noſtræ quidem nunc deſtinationi *Sal illud tantùm è ſpiritûs (totaliter prolecti) capite mortuo, etiam*

ulterius

ulterius non calcinato, notorio more ſecretum, citra ulteriorem *cum Calce viva vel ſupra Martem* acuationem, curioſioribus laboribus relictam; & citra figulorum tum primitivas, (polychreſtum ſpiritum fruſtra diſperdentes,) tum *ulteriores ad Cæruleum usque Calcinationes*, teneriores & internis uſibus præcipuè nonnunquam expetitas particulas incaſſum diſperdentes. Qui fixius tale quid ad certas ſolutiones, præcipitationes, &c. (præſertim ſiccâ formâ) deſubito vult, *anatica ſaltem Nitri Tartarique detonatione* facilè, (ceu paſſivum hodie eſt,) habet; verum, (ut alibi monuimus,) acidarum fixarum Nitri particularum haud expers, & ſubtilioribus proinde productis inconvenientius. Quodlibet horum aqua ſimplici calida promptè ſolvitur; aut poſt debitam exhalationem, ſpiſſioris lixivii forma, poſt filtraturam, ſervatur; ut profectò *Oleum tædiosè per Deliquium*, (de cætero tamen innoxium,) fruſtra ſimiliter conquiratur.

Tartari hinc Vitriolati empiricos ſuperioribus annis (in Hypochondriacorum ebullitionibus, &c.) abuſus alii ſufficienter notârunt. Reponi tamen aliquid forſan in diffuſiores apparatus inde poſſet: ceu diverſarum ſolutionum (vitriolatarum vel Alcalinarum) præcipitationibus (nobis ſæpe non advertentibus, & totum inconſideratè effundentibus,) ſufficienti copia ceu parergon naſcitur; *aut elegantior adhuc* habetur, ſi Tartaro Tartariſato in ſ. q. aquæ ſimplicis diſſoluto, parili conſuetoq; modo Vitrioli ſpiritus inſtilletur, & totum hinc debitè coaguletur; acore tamen Vitriolico in utrolibet aliquanto magis, quàm vulgò (non ſine ſubſequa adverſitate) ſolet, exuberante, & Vitrioli ſpiritu hîc (propriâ ſubſtantiâ aliterve) intaminato; alias noxas, ſi quæ revera, extra abuſus (è libellorum commendatione natos,) obſervatæ fuerint, huic potius quam *impuritati Salis Tartari*, (quid enim hîc accederet, quam fecum ligneorumque fruſtulorum innoxium Alcali?) adſcriberemus. In Vegetabilium catharticorum remiſſioribus *ſuccis concretus* parum hinc validior; *Mineralibus autem aut Metallicis particulis* per recentiores inventiones imbutus, partim nil minus quàm iſtorum proprietatibus quadrat; (ceu ſupra de Lunari Solariq; monuimus:) partim elegantioribus acceptio-

ribusve Præparatis apertè cedit; præterquam quod etiam ex tempore nonnullis eodem effectu, certiorique ponderis participatione, (ut in Emeticis,) aſſociari queat. *Tartarus Vitriolatus ex Eſſentiali ſale Tartari* (aliàs laboriofiori) hic precioſior, *Nitratus* Nitrum eſt, Alcali Tartarei tantillo extus quaſi illitum; & faciliùs tum extemporanea utriusque mixtura, tum *in ultimo Nitri* (per Olei Tartari particulam depurati) *coagulo*, ſi opus foret, haberetur. Præſtantior exiſtit *Tartariſatus quorundam Tartarus*, è duabus ſaltem Salis & tribus (purioris aut ſemel depurati) Tartari partibus præparatus, ſive per ſe detur, ſive potius (aliàs facilè humeſcens,) cum ſpiritu Vini ſolvendo in Tincturam diureticam & interdum ſemilaxativam [ad imitationem *Balſami Tartari* quorundam,] redigatur; [ceu alii *Nephriticæ titulo*, Liquorem ex una Tartari & duabus calcis vivæ partibus excoctum, & poſt filtraturam inſpiſſatum, ſimiliter cum ſpiritu Vini extrahendo, non penitus rejiculam parant.] Atque hic *Tartari Tartariſati Liquor ſeu Tinctura*, à Balſamo Tartari recentiorum parum differens, ſi cui in paulo diffuſiores apparatus placuerit, etiam loco cujuscunque *Tincturæ Tartari* eſſe poterit. Nam *Vulgata* quidem, ſive è ſpiritûs deſtillati capite mortuo cum nonnullis, ſive è ſale Tartari ſimplici, aut (cui bono?) ad cœruleum, &c. prius calcinato proliciatur, cùm ſpiritus ardens, (aliàs ſponte ſuperſtans,) divaporetur hinc aut abſtrahatur, parum ab Oleo Tartari per deliquium differt. Reliquæ verò *ſubtiliores* viſæ, ſalis perquam exiguum in doſi vehunt, aut largam doſin exigunt; ſive (cum aliquibus) *ſpiritus Vini rectificatior ſimpliciter ſaltem ſuper ſal illud digeratur*, & aliquantum inde alteretur; ſive compendioſiùs *ſpiritus Vini communis tantùm iſti ſuperfundatur*, & cum ſtatim in duas partes ſecedat, (ſubtiliori ſuperſtante, phlegmatica cum potiſſima ſalis quantitate ſubſidente,) iſta prior per tritorium ſeparetur, & vulgaris Tincturæ loco uſurpetur. *Quæ è ſale Tartari cum Silicibus liquato* conſit, quamvis ſtabilior ſit, ſupradictâ Tartariſatâ ob ſilicei tantillum, etſi vel auratum fuerit, revera præſentior non deprehenditur. *E crudo Tartaro cum ſpiritu Ammoniacali urinoſo* prolecta præter rem carior & operoſior eſt.

Si

Si operæ precia mereri voluerimus, ponamus *Arcanum illud*, ſeu (uti nonnullis vocare placuit) *Sal Eſſentiale Tartari*, ob facile deliquium in duplo prætерpropter Aquæ cujusdam deſtillatæ vel ſpiritus ardentis ſimplicis aut appropriati, vel etiam Elixiris proprietatis (ſimpliciter ſine acidis parati,) &c. diſſolutum: efficax ſic *ſub Tinctura conſiſtentiâ Spleneticum, Nephriticum, &c.* ſive per ſe detur: ſive aliis, Alcalinum conſortium ferentibus combinetur: nam ut reliquas Tincturas acidulas Martiales, Corallinas, &c. exigua quantitate inſtillatum, poſt aliqualem amplexationem in colore quadantenus equidem exaltat, ita liberaliori paulo pondere complures earum diſturbat aut invertit. Parabitur autem *longè compendioſiùs* unica ſaltem Aceti deſtillati affuſione, ad perfectam usque Salis Tartari ſaturationem, (quod duodecuplo vel ſedecuplo, pro iſtius robore & aciditate fit;) & unica ſimiliter ſpiritus Vini rectificati abſtractione; citra tot ſupervacuas (ceu alibi jam monuimus,) repetitiones. Imo rudimentum ejus in vulgatis, (Aceti deſtillati & Olei Tartari) præcipitationibus gratis quaſi ſæpenumero nanciſcimur, & inconſideratiùs plerunque rejicimus. Nec inefficax medicamentum provenit, ſi *cum Aceto non deſtillato & ſale Tartari* eodem modo procedatur, & Magma reſiduum (nam ſalis ſicci conſiſtentiam non aſſequitur,) ſpiritu Vini ſolvatur. *Abſtractus in illa ſalis Tartari ſaturatione Liquor*, (ſpiritui Mellis, Guajacino, vel conſimilibus, in acrimoniâ ſuâ aciditati cuidam ſociatâ conformis,) haut inconveniens *pro Opio aliisque vegetabilibus ac Marinis &c. Menſtruum* præbet, ſi, protractiori tamen labore, per alembicum colligi placuerit. Ipſum verò Arcanum Tartari *Sali Viperino, Cornu Cervi*, &c. ulterius per nos aſſociet, qui volet: extemporaneâ ſi opus foret, ſalis cujusdam volatilis urinoſi, per acetoſa pro more ligati mixturâ (cum eodem recidat,) idem aſſequi poterimus.

Supereſt famoſiſſimum *Sal Tartari volatile*, ſive (cum ægre ſicca conſiſtentia per ſe ſervetur,) *Spiritus Salis Tartari*: remedium licet generice cum ſui ſimilibus volatilitatibus conveniat, ſpecialibus tamen deſtinationibus neutiquam hic deſtitutum; bonum diureticum, diaphoreticum, atque reſolvens, in paulo diffuſiori apparatu haut contemnen-

temnendum, præſertim cum dimiſſis ambagibus per diverſa compendia poſſit colligi. Publicavimus de eo paucis ab hinc annis in peculiari libello noſtras obſervationes, aliarum quaſi ſolicitatrices; & revidebimus proinde propediem totum, cum aliquali auctario, è verſatiſſimorum virorum publicatis interea experientiis nato. Interim ne manca hic ſit pertractatio, qui *Vrinoſum quid*, (ceu Alcalina natura eo potius, quam ad acidum quidpiam propendere videtur,) hinc expetit, primo quod ipſum Salis Tartari ſelectum attinet, convenientiſſimè aſſumet huc è ſpiritus deſtillati capite mortuo, ſecundum paulo ante dictas limitationes ſegregatum; ulterioribus ad virorem vel cœruleum calcinationibus neutiquam exhauſtum, ſi mora datur, mediocri calori (quo inſigniter rarefieri deprehenditur,) per menſes aliquot expoſitum, aut ubi ſuppeditat, id potius, quod mediocriter in figulino furno ollaque tecta *calcinatis Vini ſiccis fecibus*, (den Wein-Drüſen / *ſeu craſſamento poſt ſpiritum ardentem à Vini fecibus abſtractum reſtitanti*) *candidiſſimum, urinoſiſſimum & jam quaſi ſemivolatile largiter ſuperſtat.* Extemporaneum *è Nitri Tartarique detonatione*, propter adhærentem adhuc aciditatem quandam nitroſam, ejuscemodi laboribus incommodius videtur. Quod autem *modos ipſos* pro colligenda volatilitate iſta concernit, ſunt equidem plures, in odore ſaporeque, (præſertim ſi mage phlegmatici ſeu diluti per rectificationem ſuper alcali Tartareum concentrentur, in effectu coincidentes: ſed enim cum noſtra hic intentio in ſpecie ad parabiliora quævis brevioresque proceſſus, quousque licet, directa ſit; ex adverſo verò *cum Bolo* plerumque debiliſſimus; *in faſtigiato ſuperiorum annorum Fornace* per directa Receptacula, aut nullus aut invalidus; *cum Silicibus*, ut & *poſt ſubſtrationes*, item *per Vini ſuper Alcali Tartareum abſtractiones* æquè parcus, & in ultimo hoc proceſſu ſpiritus Tartari communis haut expers, (ceu quoque è Tartaro Tartariſato ſimilis colligitur,) proveniat; cum porrò qui *per ſpiritus Vini Incerationes ſuper Sal Tartari* (vulgare vel Aceto deſtillato ſaturatum) inſtitutas laborioſior; *per Digeſtiones autem cum ipſo ſpiritu Tartari* (aliàs tædioſioris conquiſitionis, & per ſe ſat polychreſto,) juſto precioſior; qui demum *è Salis Tartari, Calcis*

vivæ

viva & Salis Armoniaci mixtura nonnullis alicubi conquiritur, totus aut maximam partem Armoniacalis ſit: non immeritò proinde, (miſſis tantisper ſuſpicionibus ex Acceſſorio hic natis,) laborum minus prodigus penetrantiſſimo validiſſimoque *Liquori, qui ex anatica Salis Tartari & Aluminis ſeu crudi, ſeu potius uſti deſtillatione*, vel per Arenam provenit; aut ſi pure Tartarea ingredientia deſideraverit, iſti acquieſcet, qui *ex Oleo Tartari nigro* (aliàs accidentario,) *cum Sale Tartari aliquandiu negligenterque quaſi digeſto*, haut difficulter habetur. Parilis quidem in effectu, ſed paulo graveolentior & neutralis aut nimium Tartareus eſt, *ex anatico Tartari crudi Aluminisque pondere deſtillatus*; nec adeò ab eo, niſi nonnunquam majori Salis volatilis copia differt, qui ſimiliter per arenam *è dictis ante fecibus vini ſiccatis* (aus den Weindrüſen/) elicitur, & poſt rectificationem ſuper Sal Tartari cum ſpiritus Vini parte, graveolentiam nonnihil exuit: ut uterque horum ſupradictis (pro cujuslibet lubentia & delectu) ſurrogari queat.

Qui verò Solutionum, (hinc forte faciliorum,) reſpectu in *Acidam* (*è vel cum Sale Tartari*) *volatilitatem* potius inclinat; licet Urinoſi prædicti (præſertim concentratiores) ſpiritus, circa competentia vel prædispoſita ſubjecta profecto haut ſint deſides; & à Sale pure lixivioſo, (naturam ejus, & autoris adeo commendantis loca parallela conſiderantibus,) ad Acetoſitatem exigua ſit conſequentia; nihilominus dimiſſo fortaſſe *Liquore, è Metallicis ſolutionibus* [*cum Aceto paratis, & in maſſam vitriolicam coagulatis,*] *ultimò extremeque tandem deſtillato*, æque forſan ſpecioſius occupari circa parabiliorem & accidentarium illum, qui in præparatione Arcani Tartari, (ſive deſtillatum, ſive commune Acetum receptum fuerit,) haut difficulter ſub abſtractionibus colligitur, & jam pridem Salis Tartari quidpiam ſecum abſtuliſſe creditus eſt: quemadmodum alii quoque de *Liquore, qui de Tartaro Vitriolato communi* (mediocriter tantum citra extremam deſtillationem) abſtrahitur, putarunt. Sic *Alcali Tartareum cum certo Bolo* deſtillantes aliquando, ſpiritum acidulum ſpurium accepimus. Sed de his aliisque, qui trahi huc poſſent, v. g. *ſpiritu è Terra foliata* validiore igne prodeunte, *Liquore à*

Tartaro Vitriolato (*è Terra foliata cum ſpiritu Vitrioli parato,*) *abſtracto, &c. acetoſis*, hic non eſt dicendi locus.

Oleum Tartari nigrum intus gratioſiores jampridem noluerunt; eoque multo minus, inter tot acceptiora, *Rectificationem*, quovis etiam modo, promeretur; utut de cætero ſalis volatilis quidpiam, conſimilium deſtillatorum more vehat. Extus cum ſpiritûs ſui parergon ſit, pro lubitu repoſitum gregariis adhibeat, qui volet; potens reſolvens & balſamicum, etiam in contuſionibus carnoſarum nervoſiorum partium &c. Nec rejiculum olim hinc paravimus *Emplaſtrum*, ad imitationem Diaſulphuris: Verum de Tartareis ſatis forſan nunc actum eſt.

Sequatur *Terebinthinæ, ſaltem noſtras; exoticæ cujusvis* (nomen inſuper nonnunquam mentitæ) loco, quosvis in uſus, (miſſis ſolummodo minutiis) ſufficientiſſima, intus quoque, ſi certi caſus Diureſin cum laxatione alvi exigant: etiam absque *Lotione* aut curioſiori *per pyxidem ligneam transcolatione*, ſi per ſe (quamvis profecto ſic ingratior,) in notoriis Vehiculis, Emulſionibus aut Mixturis extemporaneis omnino exhibenda foret: nam quæ *Cocta* communiter vocatur, ad occultationem ſui, diverſis in formulis aptior exiſtit. Nec proin tamen opus eſt, ut cum fruſtraneâ ſpiritûs jacturâ ſeorſim vulgo coquatur; ſiquidem quod poſt vulgarem ſpiritus deſtillationem in veſica remanet, non ſolum iſtius, verum etiam ulterius (in Topicis,) *venalis Colophoniæ*, *Reſinæ ſiccæ*, *maritimorum Zopiſſæ*, *imo* (cum gratis ſic habetur,) *communis Picis*, & (dum ipſi *reſinoſi Myrmeciorum grumi*, der Waltrauch / etſi perperam Maſtichi collati, aliquanti tamen nonnullis æſtimantur,) exoticorum aliquot Gummatum locum ſatis commode ſupplere poteſt; Internis uſibus, (ſi placet vel opus eſſe reperitur,) tum per ſe, tum adjecto diuretico catharticove ſtimulo quodam ex tempore (ſine tot *Pilularum*, *Cicerum*, *Marmelatarum*, *Electuariorumq; Terebinthinatorum* aſſervatione) promptè deſtinanda. *Oleum autem flavum atque rubrum* inter tot reſolventia & Balſamica, tanti non eſt, ut ulterius hinc deſtilletur; multo minus Sylvanorum *Abiegnum Templinumve*, ut ſeorſim reponantur; vel *reſinoſius iſtud è ſemimaturis Abietum conis* (in molendinis

inſtar

inſtar Olei lini) exprimatur. *Spiritus Terebinthinæ* nihilo debilior, at intus ſumptu gratior *per Veſicam*, quam tædioſius (licet una alterave drachma pro Terebinthinæ libra una copioſior) *per Cucurbitam* habetur; reſtitansque illic *Colophonia* exiguum in Spiritus pondere defectum facile compenſat. *Ex immaturis Abietis conis* plane quidem ſimilis deſtillatur, at parcior proventus operæ precium non præſtat. *Aquam* in ſpiritus Terebinthinæ abſtractione (*primò per Veſicam, aut omnem per cucurbitam*) unà profluentem exhibeant, Acetove deſtillato, (dum alii Terebinthinatum ſeorſim parant,) aliterve admiſceant, qui acceptiora aptiorave remedia menſtruave nolunt. *Tinctura Terebinthinæ* ſupervacua in noſtro delectu Terebinthinatorum multiplicatio eſt.

De Iuniperinis inter Diaphoretica paulo ante egimus. *Veronicæ* Extractum inter Pectoralia ſequetur. Ubi vero *Baccarum Alkekengi*, etiam ritè ſiccatarum, datur copia, (miſſa inſipida quidem, ſed languente *Aqua*, inconcinnisque inter tot Anodyna *Trochiſcis*,) *Extractum liquidum*, ſine ſaccharo quoque durabile, de cætero non inefficax & ſimul (pro Solanorum natura,) mitigativum, haut inconſulto hic adjiceretur: aut in defectu, vel ſi magis placuerit, polychreſtum illud *Hederæ terreſtris Extractum* ſaccharatum, ſupervacanei *Sirupi Conſervæque* vicem ſatis ſupplens: *Aquam enim ſimplicem æque ac ſpirituoſam* adverſus odor, aliàs hinc excludit; & ſi fateri voluerimus, nec reliquorum ſimplicium, v. g. *Apii, Petroſelini, Saxifragiæ, Aſparagi, Fragariæ, Ononidis, Parietariæ, Linariæ, Lithoſpermi, Geniſtæ, Raphani utriusque, Bardanæ, Pimpinellæ, Dauci, &c.* pro ſuperioris ſeculi more *Deſtillatæ*, (utpote vel peradverſæ vel languidiores, muliercularum medicationibus aut turgentioris receptiſmi ampullis aptiores,) ullatenus huc referri merentur: niſi omnino quispiam pro paulo diffuſiori apparatu forte *Fragorum aquam*, (non ut inter congeneres præſentiorem, ſed tantum acceptiorem) velit; ſeu per ſe, ſeu durabilius cum exigua ſpiritus Vini particula, (nam gratiſſimus refrigeransque fructus pro *fermentatitio ſpiritu* acquirendo fruſtra diſperditur,) inde abſtractam; quaſi pro aliorum remediorum (ſed domeſtici Liquores hic quoque ſatisfaciunt, ipſaque Aqua

minus in univerſum eſt durabilis,) Verſiculo. Sane ſimiliter haut adeo multum eſt, quod ultra hoc, etiam in plerisque (operoſius quoque, & præ Antiquioribus conſideratius interdum nunc, aut ob Dauci, Cæparum, Porri, Raphani &c. acceſſum ſæpe minus jucundè) *compoſitis Aquis tot ſc. Nephriticis, Lithontripticis, contra Calculum*, &c. reperimus: nec ipſa famoſior, *è Perſicorum, ceraſorum &c. fructuum nucleis*, (deſtillatum quidem alterantibus, Emulſioni tamen aptioribus,) diverſimodè (*cum & ſine acetoſis*) præparata, eas tantopere præcellit; niſi omnes hæ ſeu præſentioribus ſpecificis exaltentur, ſeu epicerasticis anodynisve (in alio quoque vehiculo ſufficientibus,) conſocientur. Præſervatoriè quantum calculoſam Diatheſin (aliàs plerumque indelebilem) alterent, miſeri indies tandem nobiscum experiuntur: calidiores ejuscemodi Aquæ vel liquores diſpoſitionem iſtam potius intendunt; ejusque noxæ pariter haut expertes ſunt *vulgares Tincturæ atque Eſſentiæ liquidæ, ſeu ſpiritus Vini medicati Juniperini, Nephritici &c. cum Infuſo recentium Fragorum, in eodem ſpiritu*, potatoribus profectò aptiori, quàm contractiori noſtro delectui. Quanta quæſo copia nonnunquam ingerimus ſine notabili quadam alteratione, (ſi continue febricitantes, præſertim Variolis Morbillisque laborantes excipimus,) Fraga? ut *Sirupus* profectò, multoque magis *Eſſentia è ſucco liquidior*, (concepta de facile fermentatione gratiam aliàs perdens,) dum plures æque jucundi durabilioresque dantur ſucci refectivi ac refrigerantes, ſint fruſtranea; multo magis ipſa *Fraga nonnullibi ſiccata.*

Porrò verò ſi quis Tartareis Nitroſisve ſalibus, (ſimplicibus aut Vitriolatis,) Arcano duplicato &c. acquieſcere nequeat, ſuperaddat hic forte *Ononidis* non tam *Extractum* (bolari Tartaro affluentiſſimum, nec ſi è tenellà planta fuerit, in nonnullis aliis affectibus aſpernendum;) quàm *Sal fixum ſimplex Sulphuratum, aut amplius pro lubitu Vitriolatum*: ſimulque forſitan comburi poſſent *Fabarum inſuper ſtipites, Vrticæ, Geniſtæ, aliave*, pro diſtrictuum ratione parabiliora vel ſalis majorem copiam ſuppeditantia: quo *Sal quaſi Catholicum* ſeu polychreſtum exeat, nec operoſius ſingula, v.g. *Iuniperinum inſuper Sambucinum, Petroſelini, Hederæ terreſtris, Pimpinellæ, Tamariſci, alio-*

aliorumque infrequentiorum, aut in ſalis proventu parciorum, ſeorſim reponere, vel etiam diverſimodè è talibus *Compoſita contra Calculum, Nephritica, Diuretica*, (ſæpe è minus parabilibus aut nominetenus ſolum variatis,) ſuperaddere neceſſũ ſit; cum prædictum reliqua facile ſuppleat, & competentib⁹ Mineralibus &c. haut difficulter ampli⁹ alteretur.

Atque hæc quidem è Vegetabilibus, ſuo quovis modo ac tempore, (præſertim inter præſentiſſimum Mineralium, Animaliumq; proventum, & debitum Anodynorum atque Epiceraſticorum quorundam acceſſum) adhibendo, oppido ſufficient: ut talium intuitu, neque delectus noſter, neque accuratior Praxis ullatenus è reliquis numeroſiſſimis, (quamvis ex parte non ſemper contemnendis, ex parte tamen etiam nimis tantum ſpecioſis, deſidibus, adverſis, ingratioribus, rarioribus &c.) ullatenus exigat ſive *Saxifragiam albam*, (aliàs permultis diſtrictibus infrequentiorem,) cum perlevi ſquammeoque Radicularum *Pulvere & Extracto*, vulgatiori quovis neutiquam validiore; ſive ſemilignoſam, illam Agyrtarum *Alpinam vel* ingratiorem *Pimpinellæ radicem*, (*ſiccatam, aut ſupervacue Extractam, Conditam vel Confectam*) *aut herbam inſuper, ſemenve, ac tædioſum inde Oleum*: Non (adhuc magis) adverſum (ac circumforaneos olentem) *utrumlibet* (ſiquidem & hic hactenus fruſtra *Cretiſſavimus*,) *Daucum, in ſemine Oleoque ſuo*, (aliàs equidem haut invalidis:) Non exoticam pene *Ruſcum*, aut aliàs infrequentiorem *Filipendulam*. Quemadmodum nec quæ è *Geniſta* inſuper ſeorſim proponuntur, nauſeabundum *Semen Floresve ſiccos*, *vel conſervatos, aut* (dum Cappares adeò vili veneunt,) *conditos*. Non, quæ pectorales quoque, aliosve in uſus ſupervacue paſſim ex *Vrtica majori minorique* petuntur; *Radicem ſcilicet*, & *Romanæ ſemen*. Nec *Eryngii* indigebit *Radice, ſeu ſiccata, ſeu* (pro enervatis potius, ſed exiguo plerumque irritamento,) *Conditâ*. Non *Lappæ utriuslibet*, (dum *Folia* extus ad muliercularum experimenta pertinent,) ingrato *ſemine, vel majoris Radice*, utut in diverſis affectibus multis exoticis præſtantiore: Non inter tot præſentiora cruſtacea, *Lithoſpermo quovis, aut arillis Cynosbati, vel Meſpilorum, decantatæ Spinæ albæ*, ſpecioſioribusque (in aliis quoque requiſitis vel ſignaturâ ducente,) *Dactylorum oſſiculis, Hederæ baccis, Glandiumque*, quamvis inter domeſtica vulgo haut rejicula) *farinâ*.

Ita nec *Apii radicem vel ſemen* neceſſaria ulterius invenimus; licet inter congenera noſtratia, cuivis *Seſeli Liguſtico, Maſſiliotico, Cretico*, *Oreoſelino, Macedonico Alexandrinoque Petroſelino, Ammi vero*, ſed vano Cantharidum correctivo,) aliisque multo magis ſupervacaneis, hircum olentibus, & frigidorum cœnis aptioribus, vel ab antiquorum conſuetudine ſolùm pendentibus exoticis, facilè hîc conferti vel etiam nonnullibi præferri queat. *Succi Apii inſpiſſati*, adeò ſuperiori ſeculo commendati æquivalentia verſatiores hodiè Chirurgi alias norunt. Nec denique ſeorſim ſic ſervari merentur *Amygdalæ potatorum amaræ*, rari rancidive ſæpe *Tribuli aquatici, Perſicorum, Armeniacorum ac Ceraſorum nuclei*; *vel Raphani præterea Violarum Martiarumque ſemen*, in non quidem adeò languidas, at vomitus interdum mage tunc proritantes *Emulſiones*: nam *Aquas* ex his ſupra attigimus: *Olea verò ex id genus nucleis* ſeorſim, vel Nephriticorum titulo conjunctim cum aliis *expreſſa*, profectò vel *Amygdalinum* uſitatiſſimum intus, extus Hyoſcyaminum, Papaverinum, Nucum, &c. æquat, aliquando ſuperat.

Menſis cedant *Petroſelini folia atque radices*, *ſemen* hortulano, deſes *Magiſterium* negotioſioribus. Sic quoque *Siſarum Aſparagique* (aliàs nonnullis ſuſpectos) *turiones* linquamus delicatulis, *ſemen* vanis exoletisque compoſitionibus, *radicem* (inter tot æquipollentes) hortis; imbelles *Ciceres, Raphanum utrumque & Cynosbati fructum* Culinæ; *Conditum hinc & Rob Cynosbati* mulierculis ſatagentibus; quemadmodum & quæ è *Fabaceis* ſuperſunt, *Aquam florum gynæceis*, *fructum ipſum* Pythagoricis, *farinam* hinc domeſticis epithematibus; *Linariam* hæmorrhoidum tuberculis, ut Taurum ea lucrentur, qui vulgatiori hyoſcyamo vel verbaſco, &c. nequeunt; *Dipſacum* (aliàs quidem haud adeò rejiculum,) Pannifici, *Echinorum iſtorum vermiculos* iis, qui nauſeabundis miſeros incaſſum vexant. *Betula* ut ſpeciali cuidam potus vitio alicubi contulerit, tantum tamen & indifferens Nephriticum experientibus profectò non invenitur, ut *Gemmæ cum Corticibus* euporiſtis ſcabioſorum linimentis atque balneis aptiores videantur: *Extractum earum* ſapore quaſi fatuum, effectu deſes plus vice ſimplici reperimus, & magis adhuc *Succum deſtillatum*: *Crudus*, quamvis

quamviſ interaneas impuritates (qualiquali tandem attemperatione vel modificatione) ſegreget, & Corallia ſimiliaque oſtracoderma ſolvat, in hac tamen claſſe, ni Acidularum more potetur, languidior eſt, etiam *è ſuperioribus ramis* (ſuppoſita majori alteratione) collectus; in Cereviſiam Magnatum quorundam cura nuper cum Maltha & Lupulo (pro more) coctus, ſapidam quidem, ſed in Nephritide haud adeò præſervatricem reddit; ceu per ſe quoque Septentrionalibus (ſponte facilèque) Fermentatus, potui quam ſolidiori medicationi aptior eſt. *Nephritico ligno* quis inter effectum æquè ac colorem inſtabilem ſeu variabilem, ſumptus hodiè præ tot parabilioribus impendat? aut in *volatico Muſci clavati ſemine*, aliàs quidem extus bono deſiccativo, & in pyrotechnicis, (Moſchorum etiam obſervatione) ſine fumo eleganter, (ſi ellychnio inſuffletur) flammante, nimium maceretur? *Cynosbati fungi in Extracto* præſtant aliquid; ſed hoc ipſum in ſelectis noſtris largiter aut abundantius invenitur: in ſubſtantia domeſticum potius frontale pro gregariis, cuivis radici Rhodiæ par exhibent, *Aquas verò deſtillatas* acceſſione ſui notabiliter validiores haut reddunt.

Atque hæc de vegetabilibus ſimplicioribus. Pergamus nunc ad ejusdem generis remedia, quæ ex Animali (Diureticis, præſertim in inſectis affluentiſſimo) Regno numeroſiſſimè huc ſimiliter relata ſunt, paucis tamen nihilominus atque ſelectioribus apparatum noſtrum ſufficienter complebunt.

Sint primò *Cancrorum* polychreſti, (quamvis nec *Chelis, cum induratis ſuis Tendinibus, nec ipſis Exuviis, imo ipſis Cochlearum teſtis ac tectoriis*, in defectu congener efficacia deſit,) *Lapilli*; quivis, non religioſius *è vivis tantùm* exempti; poſt ſimplicem ſolùm *Pulveriſationem* ſolitariè, vel cum opiatorum aliquantillo dati, quovis eorum *Magiſterio*, (*ſeu ex Aceti, Nitri, Salis, aut Vitrioli Philoſophico ſpiritu* diverſimodè præcipitato, ſeu per *ſpiritûs Nitri abſtractionem* confecto, magisq; ſic diaphoretico,) ad abſorbendum, invertendũ & detergendum tum hîc, tum in Pleuritide, febrilibus ebullitionibus, ſtomachi anguſtationibus, aliisque vicinis Acoribus, Ardoribus, &c. longè præſentiores. Idemq; *de Solutionibus quoq; cum Aceti, vel ipſius etiam Aeruginis*

ſpiritu

ſpiritu hoc fine paratis, affirmare poſſumus: *cum oleo Tartari* (quamvis parciùs oculos illos aggrediente,) vel vulgatiori modo cum *Salis ſpiritu confecta*, ob acceſſorii particulas adhærentes præſtant quidem interdum aliquid: ſed dum (ab una quidem parte,) Tinctura Tartari Tartari ſati, Arcanum Tartari &c. evidentius operantur; aut Alcali quoddam ipſis facilè aſſociari, vel prius volatiliſatum feliciùs ſurrogari poteſt; dum (ab alterâ,) nec ſolitarius Salis vel etiam Vitrioli Philoſophicus ſpiritus deſes, de cætero ſumptu jucundior, nec extemporaneæ mixturæ (poſt levem moram & ſubſidentiam) expers eſt, cur Entia præter rem multiplicemus? Adeoque nec *compoſitos illos Lithontripticos, Nephriticosque Liquores, cum eodem ſpiritu* (amarorem quendam hinc induente,) *è nullis non Animalium, Marinorum & ſubterraneorum cruſtis atque teſtis*, paſſim conquiſitos huc referemus. Multò minus autem vulgares cartilagineos (ſpiritu Salis haut adeò ſeorſim obtemperantes,) aut duriores *ſemilunares Carpionum, item Percarum, Tincarum ac quorundam Alburnorum Lapides*; *Ovorum* (*vel poſt ipſam pullitiem*) *Teſtas*, & ſi quid aliud pro euporiſto, vel in *Pulveres lithontripticos*, (ſimplicibus ſuis plerunque propter ingredientium inconvenientiam deteriores,) aut in prædictas ſalinas ſimplices aut compoſitas *Solutiones* tractum eſt. Quo pariter *Manati Lapidem* mercatoribus, *Struthionis ova* magnatum Raritatibus, & (ut reliqua Cancrina eadem opera expediamus,) ingratum è frixis *Butyrum* mulierculis, *ſpiritum* curioſioribus, integrè combuſtorum *Cinerem*, nî amaricantibus Alexipharmacis exaltetur, revera debiliorem, (uti Mixtura primò ſimplici, hinc invertentibus Bezoarticis demorſis longè majora operæ precia fecimus,) exoletis experimentis relinquamus. *Aquæ verò Cancrorum analepticæ, ſimplici vel* cum ſui ſimilibus *compoſitæ*, quidni Decoctum aut Colliſum (licet nec talia ſolidi ſint momenti,) præferamus? in Ophthalmicis *famoſiſſimæ iſti* (*aliàs diverſimodè à diverſis propoſitæ*) *deſtillatæ*, jam olim parem deprehendimus ſolitariam Chelidoniæ Aquam; ut *Galaturas, Pinguedinem ſerpentinam, Muſtelinam &c.* præſentiora taceamus: In vulnerariis, ſiquidem omninò liquidum quid deſideraretur, *Oculorum in Vino Infuſum* oppido præſentiùs ſe

ſiſtit,

ſiſtit. Qui autem eos *ſpeciebus vegetabilibus*, (affuſam Aquam ſimplicem longè citiùs ſaturantibus,) *pro Diuretico decocto*, imò *alicubi Oleis traumaticis infuſis* hodieque addunt, neſcimus qui ſint excuſabiles. Qui verò *è Morſulis*, *Gammarorum caudis* (*ſimilibusque deliciis*, ſanorum menſis aptioribus) *fartis*, in phthiſi hecticaque tantum expectant ſolamen, veſpillones ludificare velle videntur: idque ſimiliter circa ſupradictas illas *Aquas Antihecticas Antiphthiſicasque*, nî ex acceſſoriis quædam (v. g. Ros, herbæ ac flores refectivi &c.) aliquantillum refrigerium aut levamen afferant, indies verum eſſe experimur. *Sanguinem Hircinum* ſupra quidem alios in uſus poſuimus: at in hac, (quo communiter etiam refertur,) claſſe plerumque languet; ceu quoque *Leporis ſiccatus cruor*, *& è toto cum pelle pilisque Cinis*; *Lucii mandibula*, *Troglotides toſtus*, conſimiliaque alia, quæ miſeri ex relationibus, vel accidentariis aut individualibus obſervationibus excogitarunt. *Vrina hirci*, *etiam Embryonis* (rarior,) ſemel in Iſchuria conferre viſa eſt, poſtmodum nos aliquoties deſeruit; remedium aliàs ſordidum, æquè ac *ſtercoris Columbini* ſolitarii vel cum Fragis in Vini-ſpiritu *infuſum*. *Cicadas* non tentavimus: at cum *veſiculas*, *quæ in calamis ſcriptoriis* reperiuntur, conciſas & cum aceti tantillo ſumptas, ſudore moto pleuritides ſpurias tollere plus vice ſimplici vidiſſemus, num *Halecum Veſiculæ* ſimiliter pro diureſi quidpiam (ſecundum cujusdam commendationem,) poſſent, aliquando, ſed fruſtra experiebamur.

Ita Lapides non ſolùm in *Apri Bovisque*, *ſed hominis quoque Veſica* reperti, nil aut perparum, interdum expellunt: & quot ſcatulas *Excretorum Nephriticorum* denuò deglutitas, at ſine ulla mali emendatione, novimus? Sanè qui *Ludum* hîc quærit, cum *Foſſili recentiorum* prius tranſigat; de cætero deprehendet, quod in tanta Tartareorum (ſimplicium aut acidulatorum,) affluentiâ, hujuscemodi ſordes, quamvis *è Matula quoque*, ſupervacuè tamen, corradantur, aut per *Calcinationem* (*ſal complicatum* quadantenus ſaltem quaſi alcaliſantem, aut additamenta potiùs attingentem,) tententur, elixivientur, *ſaliſicentur*, aut in (vulgarem illam operioſioremque præter rem) *Tincturam* redigantur.

Cantarelli nobis quidem vernaculi, nec interdum (ſemper enim,

ob

ob ſæpius hinc, at incaſſum quæſitum vomitum ac diureſin, non dixerimus,) deſides ſunt. Dum tamen inter tædioſam talium venaturam, Scorpionum ſufficientem numerum hodie tolerabili precio paſſim haud difficulter comparamus, nec ob eorum *generationem*, (adeò ſanctè calidioribus nonnullis tractibus adhuc dum aſſertam,) *Ocyma vernæ cantare* hic locorum cogimur; poſuimus proin ſuperius eorum *infuſum Oleum*, *ſaltem ſimpliciſſimum*; hic quoque extus, (intus enim cum *uſtis etiam Scorpionibus* innoxium quidem, at potius veterinariorum eſt,) ſatis hactenus proficuum; ſive per ſe, ſive pro circumſtantiarum ratione Terebinthinæ, Ceræ, &c. penetrantioribus oleis interdum permixtum aut obnuptum, ceu notum eſt, adhibeatur.

Aſellos autem (modò ſimpliciſſimè, nec vulgo deſtructoriè potius) *Præparatos* cujuslibet hic delectui remittimus. Certum eſt nobis, quod arenoſas in Veſica conglobationes interdum expulerint, tum per ſe tum aliis reſolventibus ſociati. Certum tamen & hoc eſt, quod in compacto ſiliceoque Dulech nil valeant; nil aut parum in propellendo renum Calculo, præſertim vehementiori Ureterum criſpatura; quod porro ſingulares præcordiorum anguſtationes, ſæpe cum deliquiis in tenerioribus cieant: ipſe *Pulvis* ſquammeus quaſi, & vel originis cauſa (inter tot acceptiora palliativa, dum nihilominus ipſa diſpoſitio inemendabilis paſſive deprehenditur,) ingratior eſt. Paravimus aliquando *è Cantharidibus Magiſterium*, cum Nitri ſpiritu & oleo Tartari &c. nec ad urinæ mucoriſque ſollicitationem adeo deſes erat, *ſub circumſpecta exhibitione*: ſed nec tale quidpiam (fortè curioſius) ſelectus noſter exigit. Sufficiet hic, ſi ex iis, (*ſeu conſueto ſeu ſimpliciori adhuc modo enectis*,) tanquam inter ſui ſimilia Inſecta ac Vegetabilia veſicatoria revera præſentioribus, atque aliàs vili venientibus, *Emplaſtrum* habuerimus, ſaltem ſimpliciſſimum, v. g. ex ana Cantharidum pulveratorum, Ceræ, & Olei, vel (ubi per accidens ſuppetit,) pinguedinis Leporinæ, cum pauxillo Terebinthinæ: citra *Flammulam*, *Ammi*, *Gummata*, &c. ut in aliis permultis affectibus ad revellendum, evacuandum, &c. ſufficientiſſimum, ita nobis præcipuè in doloribus à colluvie ſeroſa in corpore artubuſque obortis uſitatiſſimum,

ob

ob citam operationem Fonticulis, quorundam more ad aliquod tempus hoc fine excitatis, tædioſiſſimisque Setaceis, & ob ſenſibilem evacuationem omnibus frictionibus cum Aquis catarrhalibus aut Nervinis ſpirituoſis, Armoniacalibus, aut Oleis Linimentisque reſolventibus longe paſſim præſentius; præſertim ſi pro neceſſitatis ratione ſucceſſivus humorum fluor per dies aliquot ſollicitetur, ejus exigua quantitate v. g. *quarta vel quinta parte Defenſivo cuidam, vel Saturnino Emplaſtro* admixta, & (interdum cum *Emplaſtro de Hyoſcyamo*, ſi pruriat locus, alternando) applicata. Ceu alii data opera, (hunc in finem, ut & ad tophorum reſolutionem,) conſimile ex Oxycroceo, Nervino, Medulla vitulina, Terra Vitrioli, & cantharidum particula componere *ſecundum Itali cujusdam præſcriptum* conſueverunt. Tutiſſimum de cætero quodvis horum, nec inter quotidianos uſus atque continuationes, circa ductus urinarios noxam, hactenus quidem deprehendimus; de interno frigidorum hinc ſtimulo, & ſupervacuo (num *Caput*, *Alæ atque Pedes* detruncari debeant, nec ne,) litigio ſecuri, qui minus ſuſpectis irritantibus & refectivis idem usque dum obtinere potuimus.

Superſunt *Lumbrici* tralatitia quidem commendatione famoſiſſimi, in ſe tamen abominabiles, in calculo pellendo profecto haut magni momenti, pro diureſi in reliquis affectibus, Hydrope, Iſchuria, & (cui tantopere in ſpecie opponuntur,) Arthritide vagâ, tot acceptioribus imo præſentioribus Diureticis atque Specificis revera poſteriores: ceu ſpiritus Salis Tartari, Calcis vivæ, Tincturæ Martis, Arcani Tartari, Cinnabarinorum, Opiatorum, ac Præcipitantium uſu æque felices progreſſus in vagabundo iſto dolore, (plerunque etiam citra purgantia, citra quævis Topica & inſeſſus, contracturarum utplurimum autores,) fecimus; absque ſemiruſtico illo *expreſſo Succo, absque Præparatorum perlevi pulvere*, leviorique (tàm in pondere, quàm in effectu,) *Magiſterio* è Nitri ſpiritu cum oleo Tartari præcipitato: *Terrea* circa ſcrobiculos eorum *ſordes* ſordidæ, *ſpiritus per ſe inde deſtillatus*, phlegmaticus paucoque ſale Volatili conditus, (inter ſupradictos aliosque æquivalentes,) curioſiorum, *Abſtractitius* ſpecifica vi parum imprægnatus, (ſique validior ſpirituoſitatis ſuæ ratione fuerit illitus ſæpe non ſine noxâ,) *Lumbricorum denique Infuſione*,

(*cum vel ſine Alcaliparticula*) alteratus, ſaturatior quidem, at (ſi Inſectorum iſtorum potiorem deſtinationem cernimus,) uterque minus iſti conveniens eſt: ut proinde ſolum *Oleum, idque ſimplex* tantum, (cum *compoſitum Officinarum* additione olei Roriſmarini ſupervacaneâ extempore haberi queat,) hic ſuperſit, ſi diffuſiori forſan apparatui aſſociare placeat: nam ab altera quoque parte unctuoſitas, emolliendi causâ vulgo quæſita, permultis affectibus vel circumſtantiis haut convenit, & in vegetabilium etiam Infuſis oleis, domeſticisque pinguedinibus pariter habetur.

Bufones tandem, eorumque per tot abominabilia tædia (qualicunque quantitate,) conquirendum *Sal quodvis*, & alia horribilia Secreta, plerumque (ſi verum fateri voluerimus,) per traditiones tantùm, absque privata repetitaque experientia, (ſaltem ne neſcire videamur,) commendata, iis relinquamus hic, qui experimentationes forſan ultra modum extendunt.

Atque potius hinc ad ſecuriorem fœcundiſſimamque *Mineralium* convertamur ſeriem, inde ſimiliter colligendo, quæ parabiliora præſentioraque ſimul fuerint. Unde non immeritò forſitan *Nitro* primum tribuimus locum, ſaltem *noſtrati*; *Barbarico Niliacove*, cum remiſſiori (in noſtras hic intentiones,) parciorique *Murario ut & Regenerato*, (è ſpiritûs ac Nitri fixi mixtura, nitriforme, ſed longe acrius Sal reddente,) curioſitatibus relicto. E noſtro verò, ſi internos quidem in uſus primo habuerimus *ſelectiores primoresve Stirias*, ab accidentario Sale communi ſufficienter pro more ſecretas; non eſt, cur ulterius in nimiis iſtis, ac Pyrotechnicis plerumque mage neceſſariis *Depurationibus*, per Lixivii ſaponarii oleive Tartari inſtillationes, aliterque (pro innoxiæ mucilaginis tantillo, aut ſuperflua Salis Terræ, toties tamen quæſiti parte) ſequeſtranda inſtitutis, tantopere occupemur; aut *pro repetitis coagulis* operam & *Roſaceam quoque*, dum Aqua ſimplex pariter ſufficeret, disperdamus; vel nihilo præſentiores *Flores* ex ollarum tranſudationibus, aliisve modis tædiosè conquiramus; aut potiori Nitri ſubſtantiâ copulave inconſideratius disjectâ, *cùm Sulphure vel* (carius ſaltem) *cum Floribus Sulphuris* ſemialcaliſemus, quo tonſorum ille *Prunella*, (inflammata vel quaſi excoriata ſæpe magis exaſperans) *Lapis* proveniat; cum haut disſimile quid etiam

poſt

poſt Antimonii Diaphoretici confectionem, aut ex ultimo Nitri (per Lixivium prænotato modo depurati) *Coagulo* haberi poſſit. Multo minus autem indigebimus *Saccharo*, *vel etiam Solutionibus Corallorum, Perlarum*, *Saturnique Nitratis*, ſiquidem præter inæqualem inproportionatamque utriuslibet participationem, longe certius compendioſiusque ſingula extempore, æque ac *Nitrum Martiale aperitivum* recentius, dum opus fuerit, miſcentur. Qui verò occultationis cauſa voluerit, longe ſpecioſius cum ſuccis Ceraſorum, Myrtillorum &c. *Nitrum* (in particulis ſuis circumcirca) *tinctum* inveniet, quam ſi idem per Santali, Violarum, Roſarum, vel Papaveris erratici Tincturam comparare conetur: nam Alterativi profecto parum ex his, ut & è Scordio, Acetoſa, &c. Nitro accedit. De cætero quod cum Metallicis quibusdam Sulphureis *in Terreſtreitatem* haut inefficacem figatur, & alii adverterunt, & in præcedente claſſe Antimonium Martiale Diaphoreticum exemplo fuit.

Nos autem porrò hic è parabilioribus ponamus *Nitrum Fixum*; non quidem ſolum ac ſeorſim, quod poſt *ſimultaneam Antimonii Diaphoretici detonationem* colligitur, Nitro crudiori (ob deflagrationem haut undiquaque conſummatam) aliquantum affinius, & Anodyni aliisve profecto excesſivis titulis inconvenientius inſignitum: nec etiam, quod per *Carbonum*, *Segmentorum &c. admixtionem* data opera paratur, & hauſt ita pridem (æque ac quod poſt Reguli Antimonii, Silicum, Calcis, Martisque cæmentationes vel deflagrationes provenit,) *pro Univerſali Solvente ipſoque Liquore Alcaheſt* nimis hyperbolicè propoſitum eſt; ſed tantum accidentarium illud, ac inſtar parergi, quaſi gratis poſt *Croci Metallorum*, *Cliſſi ſulphurati vel Antimoniati ac conſimilium* confectionem reſtitans, amaricans & granulatum; ſulphuratis hinc Vegetabilium Salibus non ſolum conforme, verum etiam in effectu pro Diureſi ac Diaphoriſi, (licet arreptas quoque Sulphuris vel Antimonii particulas, ſub lenta evaporatione maximam partem deponat,) in permultis affectibus æquivalens ac ſimul parabilius: cui qui velit, paulo ante dictum Antimonii Diaphoretici Nitrum (minus) fixum, per nos aſſociet, minori tamen pondere, quo mage alcaliſatæ partes prævaleant.

Tandem (cum *Tartarus Nitratus* circumcirca tantùm alcaliſatus & extemporaneæ potius imitationis, ſane ultimo Nitri per lixivium depurati coagulo nihilo valentior ſit,) accedat polychreſtum illud *Arcanum duplicatum*, id eſt Nitrum fixum, Vitrioli (cujus metallicam ſubſtantiam ſeparârat ſeu præcipitaverat,) acetoſis particulis ſufficienter ſaturatum. Atque hinc ſi forte defuerit *Aquæ fortis caput mortuum*, (probè exuſtum, aliàs extractum Sal vitrioleſcit, vel reſidua pars Metallica nova Nitri fixi vel Salis Tartari ſolutióne ulterius præcipitanda eſt,) *è ſimplici quoque Vitrioli Diſſolutione* parari poterit; huic ſcilicet tantum Liquoris Nitri verè fixi ſeu alcaliſati, (ceu gratis nonnunquam poſt Antimoniales quoſdam labores habetur,) aut Salis Tartari cum Nitro parati inſtillando, (donec Metallica Vitrioli ſubſtantia perfectè ſeparata ſeu præcipitata fuerit,) & coagulatum hinc Sal denuo pro more fundendo: quo idem provenit remedium; revera de cætero (toties pridem expertis) innoxium, at utrobique in multis affectibus, præſertim in omnibus Lymphæ (per vaſa vel renes,) abundantiis præſentaneum; ut *Marte* inſuper, aut (*in Nitro cachectico chalybeato*) Vitriolo Martis, (inter tot hujus Tincturas, & Vitrioli ſeorſim dati præſtantiam,) vel (carius adhuc) *Auro* ſupervacue alterari videatur. Antimonium colliquatum, aliàs tantùm ſuperſtat & *in Hepar* quoddam redigitur.

Quantum autem nunc ad *Nitri deſtillationes*, & primo quidem (cum *Aqua ex ejus ſolitarii, vel cum Manna mixti diluto*, per Veſicam aut Balneum deſtillata nobis olim promiſſa parum ſervarit,) *Tonitruantes*; Medicus *tot Cliſſiformium liquorum variationibus*, jampridem (non tantùm è Tartareorum, Sulphureorum, Salinorumque miſcella, verum etiam cum lapidum, Mineralium ac Metallorum, crudorum, vel prius ſolutorum àc amalgamatorum, vel adhuc in Mineris ſuis hærentium aſſociatione) conquiſitis neutiquam indiget; ſiquidem plerorumque inter ſe (quoad effectum) exigua, potior vero in capite mortuo floribusve ſimul aſcendentibus (nî ſolubiles & intus tuti fuerint,) eſt differentia; ac quantum hinc quotannis (niſi *Solutionibus*, nonnulla tamen ſimul præcipitantibus, *vel extractionibus* quibusdam ſeorſim adhibere placeat,) internos in uſus conſumitur,

ſuffi-

ſufficiente quantitate tùm in Salis Tartari nitroſi, tûm (jucundiore ſimul ſapore odoreque) in Croci Metallorum Antimoniique Diaphoretici confectione quaſi gratis habetur; etiam per Retortam ſaltem, inferius perforatam, ſi tubulata, vel recentius (triroſtre illud ingerentibus inferius patens) inſtrumentum defuerit, aut potius noluerimus.

Quod verò *communem Nitri ſpiritum* concernit, profecto ſimiliter potioribus uſibus (loco Tantilli *è ſolitario Nitro*, vix citra vaſis rupturam curioſius collecti, vel *cliſſiformiter Sulphurati*, ſicque heterogenei,) ſufficiet, qui miſſa nunc *Arena*, *Argilla*, *Bolo aliisque* ſupprimentibus vel invertentibus, *cum Aluminis crudi duplo* præterpropter habetur; Vulgari de cætero (dum innoxium ſaltem vehiculum hinc mutuo ſumitur, & caput mortuum Aluminoſiſſimum reſtat,) nihilo inferior. Eſt autem huic fini Retorta pro deſtillatione longe aptior Operculato illo, (haut parum etiam inter circumſtans plumbum eructante) recentioris cujusdam inſtrumento. *Fortiſſimus* verò iſte, qui phlegmate vel ab initio vel per tædioſas *Rectificationes*, (utrobique non ſine diſperſione) ſubtracto comparatur, quid Medicis hîc uſibus ſelectuique noſtro, (nam de Metallicis nunc non loquimur,) ſpeciatim conferat, non videmus; ſiquidem *Fumigantiſſimus ſic* ægrius diſpenſatur, & nihilominus adſumenti diluendus eſt; uti jampridem etiam *cum ſpir. Vini communi vel abſtractitio quodam*, (impoſito hinc *Pleuritici vel Anticolici Liquoris titulo*,) conſuevere: ſi tamen uterque ſpiritus rectificatior fuerit, quod poſt validiſſimas invicem excandeſcentium evaporationes ſurgit, reſiduo poſtmodum qualitercunque tandem reduniendum eſt; aliàs præter adverſitatem ſtipticam, debilis in effectu Mixtura remanet.

Tinctura Spiritus Nitri per Vegetabilia eorumve Extracta conciliata, brevi plerumque diſperit. Quæ verò ex *ejus* [*cum Alumine deſtillati*] *capite mortuo*, ſeu potius ex hujus (aluminoſo) Sale hinc Extracto, & ulterius calcinato, pro Diaphoriſi paratur, equidem potiùs Diuretica, de cætero æque ac quæ (ſpecialia propter promiſſa,) *ex Olivo cum ſpiritu Nitri digeſto, &c.* prolicitur, curioſioris intentionis eſt. Nec videmus, cur *prior volatiliorque Spiritus* ſeorſim hîc ſervari

vari debeat. Qui *à Croco Metallorum, Mercurio vitæ, Sulphure Antimonii, &c.* abſtrahitur, ob volatilitatis iſtius diſperſionem debilior tantùm exiſtit, & facilioribus quorundam Diſſolutionibus conſultiùs denuò inſumitur: qui verò à Bezoartico minerali communi, *Spiritum illum Nitri compoſitum* gratis præbet, ut *cum Sale com.* ſeorſim deſtillari haut mereatur; quemadmodum nec *aliæ Aquæ Regiæ* (inter tot tædia ac pericula proliciendæ,) dum extemporanea Salis, Nitri vel Ammoniaci in ſpiritu Nitri vel Aqua forti diſſolutione, *ſimiles Chriſuleæ* pro lubitu nunquam non habeantur. *Gradatorias, Pugillatorias, & ipſum Gehennæ ignem*, ceu vocant, Metallurgicis negotiis, (noſtra hîc blandioribus ſecuriùs proficientes,) relinquamus; quemadmodum Aurifabrorum perſuaſionibus *Depurationem uſitatam Aquæ fortis*; quàm à vulgari Nitri ſpiritu parum in effectu differre, pridem alii notarunt; & licet de ſubtiliori Vitrioli ſpiritu, aut toties quæſito ejus Sulphure quidpiam participaret, hodieque tamen innoxiam, nec fixata per competentem ejus proportionem (loco ſpiritûs Nitri,) Antimonialia ullatenus deteriora oſtendit experientia: ceu aliàs ſolo Vitrioli vel Sulphuris ſpiritu nonnulli ad Diaphoriſin tandem diſponuntur. Atque hæc de Nitro: cujus nuperi *productionis vel accidentariæ collectionis* modi, uti haut paucos (*per Cinerum cum Aceto proprio inſuccationes, fecum ſalinarum,* des Schloders *cum Calce vivâ combinationes, foſſas pro rejectaneis animatorum retrimentis, &c.*) tentavimus, partim parum procedunt, partim operæ pretium profectò non rependunt.

Quod autem in ordine nunc *Sal culinare* (*in ſpeciebus ſuis*) *attinet*, principio per factam in ſingulis experientiam liquido convincimur, revera ſeveriorem atque fruſtraneum eſſe ſtrictum iſtarum ad has vel illas formulas delectum; medicationique noſtræ oppido intus & extus ſatisfacere, quòd cuivis territorio parabilius exiſtit, v.g. Interioribus hisce, (ceu dicitur,) *Fontanum vividius*, (ſive de cætero ſiccum perſtet, ſive in deliquia vergat:) Confiniis autem alibi modo *Foſſile* ſive *Gemmeum*, (quorundam, non omnium reſpectu, aliquanto quidem ſubtilius, eorundem tamen Productorum;) modo *Marinum*, Emporiis maritimis frequentius; ut propter (gravio-

rem

rem quidem, at haut adeò hinc fontano vel gemmeo, ſub proportionata doſi præſentiorem) *Spiritum, aliave promiſſa,* ſeorſim afferri, vel *è Muriis hîc tædioſè recoqui* profectò non mereatur. Ita ſimiliter certum eſt, quod (*Deſtillationis* ceu frequentioris operationis reſpectu,) vulgaris illa, pro remiſſiori acredine quibusdam inſtituta *Purificatio* tantùm curioſior, & exotericorum Salium, (uti nonnunquam permiſcentur invicem,) infida ſeparatrix; *per Raphani ſuccum* (ab Aſthmaticis fortè petita,) Liquatio nimis ſimplex; propter (neſcio quos) ſylveſtres ſpiritus exoticasque ſordes inſtituta *Fuſio*, (inter quotidianos innoxiosque culinæ uſus,) planè ſupervacanea, & ſubtiliorum ſimul partium deprædatrix ſit; æque ac vulgatiſſima iſta *Decrepitatio*, ſale denuò ſi granuletur, nihilominus crepante.

Quot autem ampliùs ex hisce ſpeciebus, per alias inſuper ambages, variationes aut multiplicationes paſſim proſtant aut proponuntur Formulæ atque remedia? unde tamen, ſi ſolus ſaltem *Salis Spiritus* ſeligeretur, (ut ejusdem originis, & ſufficientiſſimum in medicatione vel defectu, ſuccedaneum *Spiritum Vitrioli philoſophicum*, taceamus;) diffuſior etiam apparatus haberet, cui hoc in genere ſatis acquieſceret: & quidem ſimiliter misſis circa eum reliquis curioſitatibus, diverticulis, fruſtraneisque laboribus. Nam primò, quod deſtillandi Spiritûs iſtius *Additamenta* concernit, cur in defectu peccantes, tantillum ejus è *ſolitario Sale* (rarò citra vaſis rupturam) petamus? dum *Muria ſponte* (à nonnullorum Speciebus) *è carris*, *vel ipſis Salinarum*, (ubi propiores fuerint,) *Metis ſtillans*, ad quartas præterpropter exhalata, (ſiquidem omninò per ſe deſtillatus placuerit,) Spiritum ſubtilem & perquam elegantem è retorta per Arenam fundit. Aut cur nosmetipſos in *deſtillati pondere*, *protractiori labore*, *intenſiorive nequicquam pretio* inconſideratius defraudantes, *Corallia vel Terram ſigillatam*, (ſingularioris efficaciæ ſpe;) aut ſaltem pro invecto more, *Bolum, Argillam, Arenam, Lateres* (etiam prius alicubi pro muriæ imbibitione candefactos,) aliave aliis quoque damnata invertentia, obruentia vel ſalinarum particularum aſcenſum, ob vehiculi defectum, remorantia, pro ſalis incorporatione addamus? dum per *Aluminis quidem caput mortuum*, præſertim udo aliquandiu expoſitum,

longè compendioſior; per ipſum vero *Alumen* (in anaticâ vel dupla proportione adjectum,) propter vehiculi phlegmatici exuberantiam copioſior inſuper, & medicationibus, æquè ac mage neceſſariis Solutionibus ſufficientisſimus, innoxius de cætero, & (Capitis mortui reſidui, ſeu integri, ſeu in Sal quoddam & Terram albisſimam ſequeſtrati, aluminoſam adſtrictionem noſcentibus,) inculpatus provenit: adeò ut inſuper (præcipuè in privatas remediorum diſpenſationes,) *Faſtigiato illo*, (caro ſatis, nec uno nomine expertis incommodo, impuriorem præterea Spiritum plerunque eructante) *Furno*, alio quæſito hunc in finem Apparatu neutiquam indigeamus.

Tinctura per Papaveris erratici eſſentiam conſimiliave conciliata, ſolitario, quo dictis in diſpenſationibus aliqu·atum obnubatur, haut ſanè inconveniens eſt. At pro intentione quidem noſtra necesſitatem vel ſpecialius emolumentum non videmus, cur *Spiritus* [*Sulphurei*] *volatilis particula à recens deſtillato* ſeorſim denuò abſtrahi, vel aliis operoſioribus quoque modis comparari; item, cur ipſe *Spiritus integer*, ad tollendam flavedinem aut ſubtrahendum evectæ (at innoxiæ & parumper ſaltem adſtringentis) terreſtreitatis tantillum, repetita deſtillatione *Rectificari*, vel amplius, ſæpè non ſine ſubtiliorum partium perditione, *concentrari*, aut, exercitii potius curioſitatisve cauſa, ſuper recens Sal abſtrahendo, nonnihil *augmentari*, vel hermaphroditico capitis mortui aluminoſi Sale (calcinato,) aut (convenientius) Tartaro depurato ulterius *alterari debeat*. Ad externos uſus, ſi ſolitarius, vel parabiliora adhuc ſolventia non ſufficiunt, numquid facilius *ſale proprio vel petræ*, ex tempore diſſoluto acuatur? Et loco decantati illius [*cum Nitro*] *compoſiti*, gratuitos iſtos Liquores, qui à Bezoartico minerali communi, Sudorifero maximo Joviali, &c. abſtrahuntur, (ſiquidem ſimplex proportionalis ſpiritus Salis Nitrique mixtura, ad interna nonnullis conſueta, extus interdum haut ſatisfacit) adhiberi poſſe, paulo ante monuimus. Violentas autem *è lapide calaminari aliisve ſolutionibus Repetitiones* (*quaſi concentratas*,) *tædioſas Incerationes*, *&c.* quidni circa Metallurgica nimis occupatis, & *qualitercunque dulcem*, (cum per Alcalia injecta pervertatur, per laborioſas ſalis, ante deſtillationem,

tionem, ſolutiones parum mitigetur, ſimplici porrò Digeſtione nihilo infelicius, quàm negotioſis *pro Aqua illa Temperata* cohobiis, ſub Spiritu Vini occultetur, per ſe denique ſumptu haut ſit ingratus,) curioſioribus ad certas nonnullibi Solutiones, (parabilioribus tamen vix adeò præſentiores,) hinc remittamus? *Spiritus Salis vitriolatus* quanti eſt? cum parum ab adjecto Vitriolo tranſeat; & alius forſan iſtius loco Spiritum Vitrioli Philoſophicum, ceu loco ſtiptici *è Sale cum limatura Martis deſtillati Liquoris*, conſultius ſelectiorem quandam Martis Tincturam, (dum gratioris iſtius Spiritus è Florum Ammoniaci ſalis Martialium reſiduo ſale parati tanta tamen non eſt Martialitas,) in praxi ſua adhiberet. *Spiritus Salis per Alcali Tartareum aut nitroſum communi modo ſeu mediocriter Fixatus*, ſupervacaneum hic præbet coagulum, ſive ſal ultra modum fixum, & acerrimo cuivis culinari compar; ut alibi cum ulterioribus horum productis notavimus.

Flores autem unà ſurgentes commodiſſimè Spiritui profecto pro ejus fortificatione adjicientur. Ut enim in ſuo genere *Spiritus Salis coagulati* ſpeciem haut rejiculam ſiſtant, ejus tamen neceſſitatem in contractiori apparatu non videmus; & laborum minus prodigus forſan haut incongrè *ultimum & infimum Salis Ammoniaci*, (poſt ſequeſtratos per ſal Tartari Flores urinoſos,) *Sublimatum* ejuscemodi coagulis ſubſtitueret. Qui verò utrumvis horum amplius *Cryſtalliſare* conantur, *aut Solaribus vel* (ſtringentisſimis tunc) *Martialibus* ſaturant; qui *Spiritum ipſum* (exigua ſanè participatione, difficilique diſpenſatione,) *ſuper depuratum Tartarum aut Saccharum*, vel (manifeſta cum inverſione) *ſuper Silices*, aut (maxima iſtius diſperſione, donec tandem aliqualis acor ſentiatur,) *cum Alcali quodam vegetabili concentrare* laborant; vel poſt tædioſas Acetoſorum incerationes, operoſèque repetendas Sublimationes, &c. tædioſa quædam *Coagula*, *Gemmas vitæ*, *&c.* quærunt; laudabili quidem exercitio, ſumptuoſæque ſæpe experimentationi, haut verò contractiori firmatiorique Praxi ſymbolum, (uti noſtram nunc intentionem concernit,) conferre videntur.

E Vitriolo Spiritus, & alia vulgatiora communiter huic claſſi

inſeruntur: ſed enim cum Salis culinarii &c. productis utplurimum ſegniora reperiantur, paulò poſt inter Alterantia conſiderata, & relatu huc poſtmodum haut erunt difficilia.

Sal Anatron, *Allembrot*, ac cætera terrifica Nomina, Metallurgis; *Vitri* (ceu vocant,) *cineres*, quoquo etiam modo hujuscemodi minutiæ comparentur, Lurconibus ne fruſta manducent, relinquamus. Qui non ſolùm iſtud Alcohol, ſed curioſas quoque (*per augmentatum Alcali*, *aut per Salis Vitrioli*, *Nitrive Spiritum.* Vitris, ex & cum Abiegno Pineoque ligno paratis inſtillatum,) comparatas *Solutiones atque Magiſteria* nobiscum expertus eſt, talia haut exiget remedia.

Sic *Lapidem Nephriticum*, etiam ſelectiorem, plus vice ſimplici tentavimus; at fruſtra plerunque, vel circumſtantiis effectus cauſam dubiam reddentibus: ut proin, ſi nihilominus habitioribus pro periapto placeat, & integer quidpiam nonnullis præſtet, inconſideratior tamen ſit *Comminuti vel acidis Spiritibus corroſi* exhibitio. *Cryſtallum* alia poſtmodum in claſſe ponemus, unde revocari huc poterit, ſi cui temperatioribus Nephriticis interdum adjicienda placeat. Sed enim mediocres tantum ejus hic vires offendimus; magisquē adhuc *Silicum*, & quæ in libellis inde paſſim proponuntur. Nam ut *per ſe*, & citra inutilem illam *Calcinationem*, (Dentifriciis forſan, loco vexatiſſimi, & tandem etiam *in lacte extincti Pumicis*, aptiorem,) præcipitans quoddam ſeu invertens ſtomachale nonnunquam præſtet; ut quoque *Solutio ejus Salis Spiritu* facta, (acerba & ingratior,) *Liquoribus Nephriticis* per eundem ſpiritum ex omni, pretioſiorum etiam, Lapidum lithontripticorum genere vulgò paratis revera æquipolleat: exiguus tamen hic, etiam *ſelectioris & vel Metallici quid ſpondentis* deprehenditur effectus, ſive *in ſubſtantia* detur, ſive *dicto aliove acido liquore ſolutus*, aut planè in *ſalinum coagulum* redactus. Siquidem quod decantatiſſimus nuper *Silicum ille Liquor*, *aut Tinctura*, (è Maſſa cum ſale Tartari per fuſionem proveniente,) pro more extracta, & ad colorationem equidem reale quid ſic conferens, hoc in genere & certis circumſtantiis præſtant, inter Silicei tamen tantillum potius Salis Tartari eſt: indeque vulgaris etiam

Tar-

Tartari (quamvis accidentarii ruboris) Tinctura haut minus tunc efficax, ipſe verò Silicum Liquor Mechanicis forſan aptior, leviſſimus autem pulvis, qui *Cremoris* titulo hinc elutriatur, & *Magiſterium per ſpiritum Vitrioli*, (cum elegantis Tartari vitriolati proventu,) vel (è Solutionibus cum Spiritu Salis factis) *per Alcalia* præcipitatum, profecto deſes deprehenditur. Atque hinc ſemiaffinem iſtis *Ludum recentiorum foſſilem* hactenus per uſitata illa Acida vel Alcalina ſolventia reiterato tentare noluimus; nihilo aliis ſilicum molliorumve adhuc Lapidum Solutionibus validius, (dum Alcaheſtina recluſio deerat,) inde ſuperioribus annis obtinentes. Nec inter tantum euporiſtorum lithontripticorum proventum (etiam accidentarium,) referemus huc *Lyncis*, *Iudaicum*, *aut Spongiæ*, (gutturoſis apud inſtitores venalis, & *Pilæ marinæ* plerumque tum præſentioris,) *Lapidem*, conſimilesve Maſſas, etiam inconſideratius *Uſtulatas*, vel in *Salia*, *Liquores*, *aut Magiſteria*, majoris adhuc (quæ tamen non eſt,) efficaciæ vel ſingularitatis cauſa redactas. *Ceraunius* (rarus nec fidus ſemper,) in hydrope ſimul, ut & ictero nonnullis commendatus, item *Gloſſopetræ*, ſimiliter etiam inter Stomachica, Antepileptica & Hydropica relatæ, (ſive revera foſſiles, ſive Canis Carchariæ dentes fuerint,) curioſiorum Muſeis cedant. Et ſi omninò quid ſuperaddendum, conſultiùs fortaſſe foret è *Calce viva*, tractantium manus æque ac ingenia adhuc dum, (in eo tamen ſimiliter exæſtuantium, nihilominus duplex illud recentiorum Sal haut poſſidentium numero,) exercente.

Eſſet autem forſitan, (ſi Spiritui Salis Tartari aſſociare placeret,) ille fumoſus & polychreſtus *Spiritus* urinoſus (nec adeò tamen ingratus;) quem quidem per nos alii modò *cum Armoniaco*, *Cornu Cervi, Tartaro &c. ſub Antipodagrici quoque titulo* quærant; Compoſitum, additamentisque potius vires ſuas debentem liquorem (quem extemporanea inſuper mixtura imiteris) nacti; modo verò per tædioſiſſimas *ſpiritus vini alcaliſati incerationes* exercitatis quoque inter bifidos tubulos nihilominus ſæpe ſemiphlegmaticum quid proferentes, aut *per peculiares Serpentinas*, intus hamulis ſeu retinaculis quibusdam phlegmatis aſcenſum impedientes aliterve colligant. Nos *Spiritum Salis* etiam venalem tantum, aut *Spiritum*

vitrioli philoſophicum (cum Aceto deſtillato non procedit,) anatico pondere Calci vivæ recentiſſimæ (in cucurbitâ in Arena calidâ locata) ſuperfundentes, per Alembicum de ſubito applicatum, ſubtilem & copioſum Spiritum magno ſic laborum compendio nanciſcimur; Capite mortuo (poſt elutriationem & maſſæ Salinæ cum vini ſpiritu extractionem,) *Liquorem iſtum Nephriticum* decantatum, (at effectu revera ſaltem mediocrem) quem alii data opera *è Spiritus Salis & Calcis vivæ ſeorſim facto coagulo, vel Spiritus Salis Armoniaci cum Calce parati Capite mortuo* petunt, (ſi placuerit,) ſuppeditante. Sin verò nimia videatur Spiritus hujus inſumptio, exiguarum impenſarum modum haut ita pridem aliud agendo invenimus; ſi ſcilicet Calcis vivæ recentiſſimæ contuſæque ana, (vel etiam minus,) *cum Alumine* de ſubito miſceatur, & per retortam aut cucurbitam aut in arena deſtilletur, quo Spiritus ſat penetrans & urinoſus provenit; Aciditate aluminosâ terream calcis partem interim adoriente vel amplexante. Quæ verò præterea è Viva Calce ſuperſunt, Matresfamiliàs vel domi, quando neceſſum fuerit, parant; at profectò (ut alterius quidem claſſis euporiſtorum præſtantiam ingenue hic fateamur,) quam plurimis Officinarum ac Tonſorum oleis Unguentisque refrigerantibus, reſolventibus, item de Calce vivâ &c. Miſcellis nihilominus præſentiora: ceu v. g. polychreſtum & volatili ſalſedine (citra corpulentioris acredinis poſt exhalationem veſtigia,) prægnantiſſimum eſt *Lixivium*; *ſive per ſe, ſive cum Oleo communi vel Anodyno quodam in Linimentum* concuſſum applicetur. Item *Cremor calcis vivæ*, ad dyſepulotica &c. nunquam non collectu facilis. Ita ſecurius & efficacius usque dum non invenimus *Cauterium*, quam quod eadem proſapia *è Lixivio ſaponario* (citra opiatorum, Saturninorum, &c. actuationem plerumque magis retardantium, acceſſum) ſimpliciſſime confit, & à liquatione caute præſervatur: ſiquidem *recens Fraxini cinis* non cujusvis loci ac temporis; *Spiritus Vitrioli concentratus* tædioſior, & æque ac *Antimonii Butyrum* inæqualis interdum extenſionis; magis autem adhuc *Mercurius ſublimatus* turbulentus eſt, præſertim in cachecticis: quemadmodum & Globuli in iſtius Solutione macerati: ut diverſa hinc (ſæpe promiſſis vix adeò ſtantia) *compoſita* data opera prætereamus:

mus: nam recenſita hactenus nec directe hujus claſſis, nec præter dictum ſimpliciſſimum Cauterium, ſelectûs noſtri ſunt.

Quo itaque reſidua *Compoſiti generis Diuretica ac lithontriptica* ſimiliter nunc perluſtremus, & facta tantæ coacervationis collatione unum hinc alterumve pro inſtituti noſtri ratione ſeligamus; ſane qui principio nobiſcum advertit, quod (uti ab initio quoque ex parte monuimus,) in Nephritidem reverà vel ex perſuaſione proni, commendatiſſimorum quoque continuatione nimiâ, malum potius accelerent vel intendant; aut propulſo reſide poſtmodum granulo, veſicæ calculum ſibi nonnunquam procurent: quod porro Dulech hoc, ceu aliàs extra Sphæram activitatis medicamentorum admodum poſitum ſi quaſi ſiliceum fuerit, Pharmaciæ non obtemperet, & arenoſa ſaltem præſertim hypochondriacorum conglomeratio incidentibus Salinis aliisve ſpecificis interdum cedat: quod denique Renum Calculus neutiquam diffuſos apparatus & formularum variationes exigat; ſed pauciſſimis appropriatis, eoque cum activitate quadam pertingentibus æque feliciter aut felicius, ſi per naturam poteſt, propellatur; quod in continua illa nauſea vel complicatis plerunque vomitibus diffuſæ potiones, magmatum boli, ingratioris molis ſaporisve pulveres &c. hic perquam inconvenientes, Clyſteres (utut evacuando levare vel demulcere dicantur,) niſi in rariſſimis circumſtantiis, de cætero revera ſupervacanei, Laxativa adhuc majores tunc turbatores, Topica verò operoſiora (dum externus calor & illinentis frictio potiſſimum hic peragit,) planè fruſtranea ſint; quod demum temperata & ſimul præcipitantia Diuretica, anodynis (nî contumax Iſchuria attentionem quandam circa talia exigat;) & antiſpaſmaticis exaltata, præ aliis ut plurimum præſentiora in ejuſmodi turbis & ureterum crispaturis reperiantur; ſalina vero, (acida vel, pro circumſtantiarum ratione, alcalina,) conſultius tunc iſtis tantum ſuccenturientur: qui inquam hæc & ſimilia pro comptiori compendioſiorique praxi conſiderat, quantum primo quidem *Pulveres*, jampridem magno numero in Diſpenſatoriis, (at plerumque ſine Gratiis concinniorive compoſitione) propoſitos, aut recens hinc inde (ſub nuda tantum variatione) ſuper additos, concernit; ſi ſupralaudatorum Oculorum

lorum Cancri, v. g. ſcrupulū unum vel drachmam ſemis, cum pulveris Anodyni noſtri granis octo præterpropter ſemel aut bis dederit; vel (complacente forſan præ extemporanea doſi, actuali Compoſiti aſſervatione,) ſub parili proportione repoſuerit; inter Spiritus Salis aut Tincturæ Tartari Tartariſati, vel conſimilium ſupra memoratorum debitum conſideratumque acceſſum, facilè præſtabit, quod *Lithontribon, Ducis, Juſtinique Species, ac tot antiqui recentesque contra Calculum Pulveres, etiam Cantharidibus diverſisque Cineribus, Nephritico lapide &c. ſtipati* curativè pollicentur. Ut Tartarum, Nitrum, Alcalia diuretica &c. per ſe vel cum Cancrinis, aut (infra ponendo, ſed molem haut parum augente) Succino, variè pro lubitu miſcenda; & extra paroxyſmum, (inter alia euporiſta) nonnunquam (ſi è re eſſe videantur,) danda hic non repetamus.

Sic cum ſapidiores è Diureticis pulveres, Eſſentiæ, Tincturæ, Extracta, &c. Conſervæ cuidam vel Rob domeſtico nunquam non (in competente tamen proportione ac conſpiratione,) involvi (ſiquidem omnino bolari conſiſtentia expeterentur,) queant; non deprehendimus, cur tot (ut plurimum inconſideratius compoſita) *Diuretica & Lithontriptica Electuaria*, (ſpecioſioresque licet) *Marmeladæ* præſtare debeant. Sanè hoc remedii genus in univerſum hiſce affectibus videtur inconvenientius. Nec *Sirupos* (olim inconſulto coacervatos, ſæpeque è culinariis ſolummodò confectos,) v. g. *de Duabus, & de Quinque Radicibus, aut* (parva hinc differentiâ) *Acetoſum compoſitum, de Raphano F. Oxymel compoſitum, vel quod in ſpecie* (ob Raphanum fortè, qui tamen ad uncias eſtur, & ob Aſparagi Ruſcique baccas,) *Diureticum* dicitur, *aut Oxyſaccharum compoſitum* aliàs nunc vileſcens, vel (pridem ſatis excuſſum) *Sirupum Nephrocatharticum*, ſecundùm uſitata Diſpenſatoria requiret, aut operoſiores talium *Correctiones, vel novas Sirupi Acetoſi compoſiti, & Oxymellis compoſiti, item Siruporum Nephriticorum Formulas, etiam cum Aceto deſtillato* ex aliquot vegetabilium, (ſi recentia ſiccentur,) Manipulis, Raphano, ingratioribus cæpis, &c. aliterque paratas alternando ſuperaddet, qui ſaccharum hic haut adeò conveniens, aut ſaltem ſupervacaneum eſſe, vel ſi omnino dulcor in qui-

bus-

buſdam exigeretur, Saccharo ſeorſim Sirupiſato Eſſentias, Extracta, Nitrum, Spiritus, ſimilesque Liquores mage polychreſtos & concentratos facillimè dilui ſeu temperari poſſe, ſub contractiori Praxi novit.

Et cum prædicta *Liquida*, (quodvis in ſuo genere & deſtinatione,) tam per ſe, quàm ſub competenti mixturâ, tot (ſuperioribus annis utplurimum inconſideratius coagmentata, aut ſupervacuè ſaltem usque dum multiplicata) *Elixiria Nephritica, liquores Nephriticos, Lithontripticos, contra Calculum, contra Arenulas, Eſſentias Nephriticas, Mixturas Diureticas, &c.* partim longè ſuperent, partim evidenter æquent, non videmus, cur talia quoque ſeorſim reponi mereantur; præſertim cum horum quædam extemporaneæ imitationis ſint; multa ob ingredientium parcitatem aut languorem, (nî asſignata doſis admodum multiplicetur,) apertè debilia; alia propter graveolentium aut fumoſorum acceſſum, nauſeabunda & (præcipue, quibus tamen unà commendantur, hypochondriacis) perquam adverſa; alia ob foſſilium, teſtaceorum, oſtracodermorum &c. manifeſtam inverſionem vel ſaturationem juſto remisſiora: ceu paulo ante quoque de Liquoribus iſtis acerbis, (*Nephriticorum titulo,*) è foſſilibus, vel animalium lapidibus aut teſtis cum ſpiritu ſalis diverſimodè paratis, atque gratis nonnunquam inter alios labores provenientibus notavimus? Et qui *Philoſophorum Aroma* cum antiquioribus olim etiam in Sale culinario quærit; forſan *Aroph ſuum* ſimiliter hinc expectaret: præſertim cum ſimplex iſtius Spiritus, in & extra paroxyſmum quam plurimis (ſecretioribus quoque) Compoſitionibus præſtantior ſit; & hinc occultationis cauſa Eſſentiâ Papaveris erratici, &c. coloratus, aliterve medicatus, *Tincturarum ſingulariorum* titulo haut paucis diſpenſetur; æquè ac alibi tantillo Salis Tartari infractus ac Torna Solis coloratus, &c. pro ſpeciali *Tinctura Aperitiva* veniſſe, aliis autem è Nitri, Vitrioli, Salis Tartari &c. conſortio (ceu mixturæ variabiles ſunt) deſtillata & colorata fuiſſe videbatur. Famoſa nuper illa *Nephritica*, ex Antimonii, Sulphuris, Nitri ac Tartari conſortio pro more parata, nec nova eſt nec ſuprapoſitis Alcalinis Tartareis &c. evidenter ſuperior: gratuito de

cætero poſt conſimiles iſtorum detonationes habenda. *Lixivia, Diuretica, Tartariſata &c.* ſolutis tantum ejus generis Salibus, (quid enim aliud ſunt?) quandocunque lubet, ex tempore conſiunt, aut Matri familias ex euporiſtis æquipollentibus parantur. Quemadmodum & reliquæ Diureticorum Formulæ, variationis, emendationisve cauſa paſſim Pharmacopoliis propoſitæ, extemporaneæ potius mixturæ vel imitationis ſunt. Atque hæc de tertia ſenſibiliter evacuantium Claſſe.

Aperientia, Incidentia, Detergentia, Splenetica, Hepatica, Uterina, Pectoralia, &c.

FOrtaſſis autem haut præter rem fecerimus, ſi Iſti reliqua nunc Aperientia, Detergentia, Incidentia, &c. ob affinitatem materiæ, ſubjunxerimus: & primo quidem, (quando ſic vocare licebit) *Hypochondriaca & Antiſcorbutica.* Nam operæ pretia profecto mereretur, qui quod Affectum ipſum attinet, quævis ejus mala vel ſymptomata ſecundum loca ſua affecta paulo penitius atque diſtinctius digereret; quo medicamenta ſingulis accuratius accommodarentur, nec generaliſſimo ſaltem vocabulo, ac curâ plerumque vix diſſimili quicquid incommodi à pube fere usque ad præcordia extenditur, vulgatisſima conſuetudine comprehenderemus; aut v.g. Spleni, (non quidem ſemper adeo, ſecundum nupera quorundam placita, inſonti,) indifferenter tamen imputaremus, quód ut plurimum inteſtinum vicinum patitur; atque ſimiliter ſic de reliquis. Quod autem Remedia, ſi unquam alicubi, ſanè hîc (pro nutricula ſc. noſtra) usque dum coacervata variegataque concernit; quisquis Mineralium Tincturarum, Vitriolorumque, aliterve præparatorum præſtantiam, interpoſitorum Cruſtaceorum &c. Marinorum abſorbentium ſeu invertentium Pulverum energiam, præterea Volatiliorum Liquorum, Amaricantium, Tartareorum &c. in quamplurimis circumſtantiis longè majorem præcellentiam præ vulgaris (& olim hic profecto in abuſum verſis) Spiritibus acidis fixis vitriolicis, (ſimplicibus vel compoſitis, aut in Elixiria redactis) nobiscum obſervavit; qui porro tamen volatiles iſtos, præ-

ſertim

ſertim ardentes Spiritus magna nihilominus circumſpectione, præprimis in interaneorum exæſtuationibus, debilitate capitis, &c. indigere; & ſimul plurimarum Traditionum de plerisque Digeſtivis vanitatem hodie, adeoque tot inconvenientiſſimorum Apozematum, Siruporum magiſtralium, Electuariorum &c. tædia, noxas aut inſufficientiam expertus eſt, quique tandem in accuratiorem effectus, Specificorum rationem ulterioraque experimenta amplius inquirit, is oppido, (quantum primò quidem ad *Vegetabilia,*) paucisſima hujus generis (in tanta eorum inter ſe convenientia, imbecillitate, adverſitate &c.) præſertim pro contractiori ſylloge requiret.

Ponamus tamen vel variationis gratia, & ne hæretici forte videamur: principio *Cochleariam*, & quidem (dum *Siccata, cum omnibus ſuis affinibus Spleneticis*, utut pasſim in medicos uſus longo ordine repoſitis, evanida eſt) *recentem*; *Naſturcina* quidem & ſimilia pro ſubſtitutis oppido ferentem; facile tamen, (dummodo eadem, quæ fugaci cuidam Flori impenderetur cura) Germanis noſtris pasſim excolendam; ut inde *Abſtractitius* (*Fermentatitio* cautioribus meritò nunc neglecto) confiat *Spiritus* volatili herbæ ſale probè ſatur: quo ſeu per ſe (cum ſupradicta tamen circumſpectione) datus competentibus Extractis (potius, quam ipſis Simplicibus, non ſine multa ejus diſperſione infuſis) *in Eſſentiam antihypochondriacam* compendiosè exaltatus, *vulgari Cochleariæ Eſſentia* (*ſimplici*, vel è reliquis quoque Antiſcorbuticis, & acidis, at invertentibus ſic ſpiritibus pro more *Compoſita*) adſuetis longè erit commodior: *Liquore recentiori Hepatico ac ſplenetico*, cum abſtractitia olei Tartari Aqua &c. (dum ſpiritus ſalis Tartari quidpiam addi poſſet) effectu par, jucundior ac durabilior: *Sirupo quovis, ſive ſimplici Ejus, ſive compoſito* [*Antiſcorbutico, Sceletyrbicove*] *communi, vel* (pro ſervanda volatilitatis parte,) *Correcto*, aut non nemini ulterius (unde & cur quæſo?) *Baccis Rubi Norvvagici* medicato, hoc in genere præſentior: ſiquidem facilis eſt Alterantium (Extractorum vel Eſſentiarum vegetiorum,) ac Edulcorantium (modo innoxia hic forent,) additio: & terreſtriorem hujusmodi plantarum ſpleneticarum partem, æquè ac *Cochleariæ Extractum*,

& inſpiſſatum Naſturtii aquatici ac Becabungæ ſuccum aliàs languere conſtat: ut proin alterutrius inconvenientiæ & tot extractorum vel Eſſentiarum (potiores ſuas vires adhuc ſervantium) reſpectu, nec Sirupos Aperitivos *ſpleneticos hepaticosque* diverſimode è prædictis volatilioribus & fixioribus (ſed ut plurimum ingratioribus) vegetabilibus, aliqualibus oculorum cancri cum vino ſolutionibus &c. usquedum, in ea ſeculi ſolertia ſuperadditos hic requiramus. Siquidem quis potiora Tartarea, Martialia, Antimonialia, Armoniacalia, Præcipitantia, aliaque paulo ante laudata debitè interpoſuerit, profecto ne famoſisſimo quidem *Cochleariæ Succo*, aliàs citra volatilioris ſubſtantiæ mutilationem (ceu nares reſiduumque magma probe teſtantur,) haut exprimendo, & in ſe ingratiori. (uti affinium quoque plantarum ſunt omnes,) pro comptiori vel contractiori praxi adeo indigebit. Quemadmodum nec languentibus, aut inter acceptiora domeſtica vehicula adverſis *horum Aquis deſtillatis: ſive Simplicibus (v. g. Naſturtii utriusque, Chelidonii minoris, Anagallidis aquaticæ, Vermicularis, &c.) ſive Compoſitis hujus vel illius Antiſcorbuticis*, partim inconſiderate ex inconvenientioribus coagmentatis, partim è ſupervacue prius expresſis ſuccis prolectis; aut operoſius ſaltem è ſimplicibus ſeorſim primo deſtillatis, denuo confectis; *vel Raphani ruſtici* gravedine, aliisque ſub deſtillatione ingratioribus, (quo etiam *Naſturtium* aquaticum pertinet,) nequaquam aggravatis. Unde nec dicti *Naſturtii aquatici* quaſi ſemi-fætentem, aut debiliorem *Becabungæ Spiritum* huc referemus. Quoad ipſa vero ſimplicia, *Naſturtium utrumlibet, Chelidonium minus, & eſculentum Dracunculum* Acetariis; *Raphanum ruſticum* inter condimenta; *ſemen ſinapi*, (*Erucæ* hoc in genere par, *Thlaſpi ſemine vividius*,) Moſtardis, aut (dum *oleum inde expreſſum* inter æquivalentia vel penetrantiora pasſim eſt infrequentius,) rubefacientium domeſticorum ſocietati; *Trifolium fibrinum* hic locorū rarius, ſeptentrionalioribus; *Becabungam* & (aliàs inuſitatius) *Sedum minus* fomentis forte; Conſervam *cochleariæ recentem* quidem (ſi complacuerit) extemporaneis, de cætero potius Exteris; *Semen ejus* (dum *Naſturcinum* pro Trageis, ſi expeterentur, parabilius ac pollentius eſt) hortulanis, *Oleum deſtillatū* aut inde cum ſpiritu proprio (rectificatiori)

para-

paratam *Eſſentiam*, vel etiam *Elæoſaccharum* (nonnullis nativo, vel potius *Triticei germinis ſucco* tinctum,) curioſorum Myrotheciis, *Chamæ-rubi Norvvagicæ* ſuccum (iis, qui omnia ſpecifica coacervare ſolent, hic quoque in formulas ſuas tractum, *ſ*incolis iſtis ſecur è relinquemus. Atque hæc de Cochlearia & ejus affinibus, ſalinâ præcipue volatilitate pollentioribus.

Quod autem reſidua concernit, certe, qui reales præſcriptorum remediorum operationes hac tempeſtate paulo accuratius attendet, facile obſervabit, pleraque horum, quæ ad Lacteorum, Cholidochorum, Pancreaticorum &c. ductuum reſerationes & deoppilationes per aliquot ſeculorum decurſum operoſè commendantur, languere nunc, aut ob ingratiorem ſaporem molemve, vel nimis ſaccharatorum noxam comptiori contractiorive praxi eſſe inconvenientiora. Et licet primò ſemiculinaria hodie *Scorzonera* huic quam ſuperiori hydroticorum Claſſi aptior videri, & hinc (utpote haut ingrata,) non ſolum ipſius *Cichorii* (*tàm hortenſis*, *quam* præſentioris *Arvenſis*) *Radici*, (alias ob parabilitatem quoque non aſpernendæ,) magisque adhuc *Foliis* ſupervacaneis, ac (quantum huc ſpectant,) *Floribus*, verum inſuper etiam reliquis *Intybaceis*, *Endiviæ ſcilicet* (tàm vili paſſim *Lactucâ*,) *Scariolæ*, *Taraxaco ac Herbæ coſtæ* (quæ ſimiliter *Radices*, *Folia vel Semen* officinali ſtrui pro more conferunt,) ſurrogari præſertim pro infuſis, poſſet: ea ipſa tamen (in mucilaginoſitate ſua) hic quoque eſt remiſſior: Et ſi quispiam, pro diffuſiori ſaltem apparatu, tantum *minorem* vulgatiſſimamque (dum *Hortenſis* non datur copia) *Bellidem*, aut ubi ſuppeditat, ejus loco *Trifolii nobilis* (miſſo parco *flore*) *folia* ſelegerit, exiguo minutiarum neglectu procul dubio habebit, quod hoc quidem in genere (in aliorum præſentiorum Eſſentiarum, Tincturarum, Spirituum &c. proventu,) non ſolum è paulò ante dictis, ſed inſuper etiam *ex Hepatica pratenſi alba*, (aliàs adhuc ferè rariori) *è Fontana*, (*à pulmonario Muſco* parum differente,) nauſeabundâ pene *Matri-ſylva*, *Fragaria*, aliisque pridem deriſa *Graminis radice*, *Eupatorio* porro, ſeu *vulgari* ſeu (quamvis commendatiori) *Cannabino* ſperari poterit. Non quidem ut per ſe addatur formulis; ſed quo *Extractum* (aliquanto ſaccharatum) inde con-

fiat, inter paulo ante laudatorum Liquorum acceſſum, tùm adverſi *Cichorii ac Matriſylvæ*, tum quoque *Taraxaci Eupatoriique cujusvis Extracti*, item antiquariorum, empyreumate haut raro contaminatorum, vel ſub violenta exhalatione debilitatorum *Succorum Eupatorii, Endiviæ &c. officinalium* locum facile ſupplens. Cumque porro talium Acidulatio per longè gratiores Fructuum Eſſentias, aut pro re nata, per Spiritus minerales acidulos ſit perquam facilis, æque ac (ſi referret,) Tartari ipſius aſſociatio; ne *Acetoſæ* quidem hîc, minusque adhuc *Acetoſellæ* (infrequentioris) urgentem neceſſitatem cernimus: ſive tædioſos hujus *Floſculos*, ſive *utrique, item Hiſpanicæ quoque Folia, vel iſtius* (Decoctis olim adeo vindicatam) *Radicem*, ſemiſtipticumve *Semen*, aut ipſum demum tartareum *Acetoſæ Extractum, ſimplex, vel* nonnullis *Compoſitum Tamarindinatum* (extemporaneæ ſi opus foret, imitationis,) aut effætum *Officinarum Succum* intuemur. Ita, cum prædictorum Simplicium *Aquæ ſimplices* propriæ energiæ plerumque parum ſaltem oſtendant, adeoque potius vehiculum qualecunque præſtent; idem vero tum in domeſticis Liquoribus, tum (ſi nonnullibi haut adeo quadrent,) tantum in longe ſapidiori *florum Acaciæ* conſimilive polychreſta *Aqua*, (ut ipſam Simplicem crudam aut deſtillatam quibusdam uſualem prætereamus,) inveniatur: quæ proin neceſſitas *Endiviæ* inſuper *ac Scariolæ, Taraxaci, Graminisque Phlegmata, vel Agrimoniæ, Bellidis, Matriſylvæ, Eupatorii vulgaris aut Cannabini, Epaticæ fontanæ, Pratenſis, ipſiusque nobilis Aquas* exigit? Sanè (ni quis, data opera forte, ſpecioſiorum alterutrâ abundare velit,) nec *Cichoraceâ è toto* herbidiori (dum è *Floribus ſolis* deſtillata fere curioſior *Ophthalmica* è prævio fruſtraneoque iſtorum, in vitro clauſo, liquamine haut tanti momenti eſt,) nec *Acetoſa* (dum *Acetoſella* non ubivis locorum provenit) ſeorſim opus habet. Multo minus autem (hodieque reſtitantibus ex antiquario iſto medicandi genere) quibuscunque *Sirupis de Cichorio ſimplici, Vulgari, vel nuper* per Radicum infuſionem ſaturatiori, aut inconſultius adhuc ſuperiori ſeculo *Compoſito, de Acetoſa, de Acetoſella, Byzantino ſimplici*, aut per vana additamenta *Compoſito*, (inconſideratiorique hujus interpolatione conſtante) *Acetoſa Diarrhodon*, *Adianthino, de Endivia*, &c. libera-

beraliſſimè hic pridem coacervatis operoſiusve hactenus, dum non merentur, à ſolertioribus *correctis*: ſiquidem in rei veritate rarò hinc ſpectabilis quædam hac tempeſtate obſervatur curatio; & numquid facilius edulcoratur, quam Extracta, Eſſentiæ, Tincturæ, Spiritus, conſimilesque Mixturæ competentes! modo Saccharum (ceu ſupra jam notavimus, & accuratiores tum ejuſmodi remediorum, tum ipſarum Regionum, circa Saccharata excedentium obſervationes abunde teſtantur;) lactibus non plus damni, quam palato delectationis afferret. Exhauſtum, vel ſi liquorem poſt macerationem reddimus, ingratum *Cichorii Conditum*, cum *Confectione* potatoribus hepaticis: *Florum ac Radicum*, quemadmodum *Agrimoniæ* quoque, & (licet acceptioris) *Acetoſæ vulgaris aut peltatæ*, *&c.* *Conſervæ* (inter tot contractiora vel acceptiora mineralia ac vegetabilia vitriolica, aliave aperientia) negotioſiorum muliercularum repoſitoriis aptiora ſunt, quam compendioſiori nunc Praxi. *Acetoſæ*, *Acetoſellæ*, *Pampinorum &c. Tartarum* curioſiores ſeorſim parent; & qui infrigidans ac roborans Hepaticum alicubi putant, *Endiviæ*, *Cichorii & Acetoſæ Sal.* Nos nil tale imbi invenientes, miſſo quoque *Eupatorii vulgaris ac Cannabini Alcali* vel ſoli Nitro Vitriolato ſecurè acquieſcere poſſumus.

De cætero paulo poſt in alia claſſe ponemus polychreſtam *Scabioſam vulgarem*; item unam alteramve *è Vulnerariis*, egregiè ſimul in reſolvendo & detergendo ſemet gerentibus: his ſi cui *Veronicam*, (herbidam tamen nimis, adeoque in doſi tùm & per additamenta modificandam) ſuperaddere placuerit; habebit hinc, præcipue ſub *Extractorum* forma, quod illic quidem *Succiſa inſuper & laceæ*, hic vero *Chamædris quævis* (quamvis *Fœmina* Veronicæ haut inconſulto expertis ſubſtituatur,) *Teucrium* aliàs rarius, & infida podagricis *Chamæpitys* per ſe vel per ſupervacanea (ſuperiorum reſpectu) *Extracta*, *Conſervas* maximam partem adverſas, languidioresque vel ingratiores *Aquas* (unde nec *Veronicæ*, ſpecioſam licet, nec ſuo modo inefficacem huc adeo trahimus) vulgo pollicentur. Quibus ſi bonum aliquod *Proprietatis Elixir* paulo poſt diffuſius excutiendum ſuperaddimus, næ commode deinceps carebimus tum (quæ huc quoque refertur) *Aquilegiæ herba*, *Floribus & Aqua*; tum *Abrotani ſummitatibus*, pro Gynæ-

céis

céis imberbique grege, (dum *aqua oleumque deſtillatum* alias neglecti usûs ſunt,) ex hortis vicinis in fomenta aut *Olei tunc infuſi* litum, (plerumque tamen fruſtraneum,) facile conquirendis; item *utrovis* & totiens diſputato *Rhapontico & ejus Extracto*, ſupervacaneo (dum Myrrha Galbanumque ſuppetit,) *Bdellio*, odonticis ac ſuffitibus aptiori *Laccâ*, & ingratis *ejus*, *ac Diacurcumæ dictis ſpeciebus*: imo ipſo, (quamvis aliàs non contemnendo) *Agerato*, *cum ſucco illius* vulgariter condenſato, *Extracto*, & (ob quinque herbæ drachmas inde ſic vocato) *Sirupo*, inconcinnioribusque adhuc *Trochiſcis*, ac eorum (quid enim aliud ferè ſunt?) interpolationibus, v. g. *De Lacca*, *de Abſinthio*, *de Rhabarbaro*, *de Aniſo*, *de Croco*, ſimilibusque ſupervacaneis *Paſtillis*.

Centaurium minus, ubi per accidens oblatum eſt, Abſinthiaco Extracto aſſociare conſuevimus. De cætero verò neceſſitatem non videmus, cur hoc quoque, (aliàs ferè rarius,) ſeorſim requiratur; per ſe vel pro ſolitario *Extracto*; multò minus pro *aqua ſimplici*, perquam jucundo *Sirupo*, Saleque fixo. Imo nec commendatiori adhuc peradverſo tamen *Chelidonio majori*, (excepta ſaltem ejus *aqua*, verno tempore citra alias ambages deſtillata, & Ophthalmicis præ compoſitiſſimis ſæpe Liquoribus diffuſiores in apparatus aptiori,) opus ſic habemus, quo ſeu *inſpiſſatus* vulgò (inter tot detergentia) *Succus*, ſeu *Extractum*, aut *Alcali* (quamvis inter congenera fortè ſpecioſiùs, tamen vel Arcanum duplicatum hic ſatisfacit,) inde conſiat: minusque adhuc iſtius conformi, ac Indis hodieque uſitatiſſima *Curcuma*, *Eſſentiave ejus* cum ſale quodam fixo, (ad imitationem Tincturæ ſeu ſanguinis Rhabarbari) quandoque præparata.

Sique demum è reſiduis *Spleneticis* (ſolidi tamen quidpiam per ſe raró hic præſtantibus,) vel ſuperpondii loco *è Fumaria* (*cuivis Epithymo ac Cuſcutæ* hoc in paſſu pari, ni ſuperiori,) adjecerit quiſpiam ſupra notatum *Extractum*, aliis ſimul uſibus, (ceu *Aqua ſimplex*, miſſa ineptiori *Compoſita*, Carduibenedictinæ loco eſſe poſſet,) deſtinandum; adverſam interea *Conſervam*, *Syrupum ſimplicem*, *inſpiſſatum Offic. Succum*, antiquariumque *Decoctum* exæquans aut ſuperans: iniquiùs profectò cum paulò ante laudatis Eſſentiis, Spiritibus, Tincturis &c. vegetabilibus ac Mineralibus egerit, ſi ulterius hinc requiſiverit,

tic, ſeu *Filicem* (jampridem variæ adverſitatis accuſatam,) *Marem*, pro fruſtraneo *Extracto*, vel tonſorum alicubi (ad peruſta) *Mucilagine*; aut agyrtarum, (interna venularum, J. C. exprimentium, ſignaturâ plebeculam faſcinantium,) *Fœminam*: ſeu (undecunque, *Quernum* tamen) *Polypodium*, *in Infuſis & Extracto* nauſeabundam: ſeu porro pro tantillo *Salis*, aut ſupervacuo *Extracto*, *Tamariſci Capparumve corticem*; dum conſimilia vel *trita* paſſim, ſi opus foret, promeret; ipſi verò *Capparum Fructus*, (utut aliquibus ad formulas tracti,) per macerationem iſtam ferè nil niſi condimentum, *Oleum* inde *vulgatius*, ſi quis deliniri adeo geſtiat, parabilioribus reſolventibus hautquaquam præſentius, certe Hyoſcyamino, verbaſcino, &c. (ut Fomenta actu calida, & applicatos Spiritus ardentes taceamus,) longè poſteriùs, *recentius Subſtitutum*, (ſalis & gummi Ammoniaci quoque particula ſociatum,) acceſſoriorum potius (in leviculo talium effectu) productum; *Trochiſci ac Pulveres Diacapparum* ejusdem cum ſuperioribus Hepaticis notæ & adverſitatis ſint. *Scolopendrium vulgare*, (*Vero* cum *Lonchitide* aliàs rariori,) pro cerevifia alteranda inſtitores ſibi habeant: in medicationes evidentiores, cum *Aqua* (licet non adverſa,) *Extractoque* ſuo profecto ſpeciale quid non infert; uti nec ipſe *Fraxinus*; quò ſeu *Cortice*, *ejusve Extracto*, ſeu ſupervacaneè deſtillato *Ligni* (patrumfamilias, citra omnem collectionis ſuperſtitionem, nihilominus Vulnerarii, ridiculè verò in pocula pro Spleneticis tornati,) *Spiritu acido*, collectoque ſimul fætenti iſtius, aut parciſſimo urentis (inter tot Irritantia ac Diuretica) *Seminis Oleo*, vel *Sale*, *Fraxini Fumariæque fixo*, (dum æquivalentia copioſiùs, *Semen verò Fraxini* incoërcibile ferè *Sal volatile* præbet,) citra Eupraxiæ detrimentum deinceps carere; vel *Lupulum* cereviſiæ coctoribus, aut anicularum ſacculis, *Turiones* menſis, *Aquam*, *Sirupum ſimplicem*, aut (cum fumariâ,) *Compoſitum*, æquè ac inconſideratum illum *Magiſtralem aperitivum Off.* & (inter tot commodiora,) *de Scolopendrio quemvis*, *etiam Correctum*, *aliosque Hepaticorum*, *Spleneticorum*, *Hypochondriacorum*, *Hydragogorum*, *&c.* *titulos* hactenus (haut rarò è ſimplicibus extractionem vel coctionem non admittentibus, aut è nauſeabundis Irinis, Sambucinis, Ebu-

linis, Abſinthiacis, &c.) à diverſis diverſimodè ſuperadditos, ſupervacaneorum claſſi nunc relinquere nequeamus.

Sic *Aquæ* (ſuperiori ſeculo plerumque inconſideratius) *Compoſitæ Hepaticæ, Spleneticæ, calidæ, frigidæ*, (imò planè) *Hydropicæ*, &c. quantæ quantæ ſunt, in rei veritate intenſiorique Affectu pene nil niſi nomina ſunt, teneriorem (ubi quædam gratiores extiterint) ſpei, ac mediocri ſaltem alterationi potius, quam reſtitutioni nata. Atque idem in recentioribus quoque, *Polychreſtis Aperitivis &c.* obſervamus: ſiquidem Ingredientia pleraque, per ſe languidiores Aquas fundentia, Vegetiores ſub ſuâ coacervatione haut præbent: ſique (pro more) Alia his tantùm diluuntur, idem ſimpliciſſima quadam deſtillata, vel domeſtico quoque acceptiori vehiculo tunc præſtiterimus. De *Antiſcorbuticis* in ſpecie paulò ante diximus: nec ſi *Cochleariæ, Abſinthiique Spiritus* ſuppetit, cur reſidui, v. g. *Centaurii minoris* (pro *fermentatitio* plerumque rarioris, in *abſtractitio* debilioris;) incompetentium planè *Capparum*, conſimilesque nihilo ſingulariores *Spiritus* ſeorſim exigantur, deprehendimus. *Eſſentias Off. liquidas Cuſcutæ, Fumariæ, Agrimoniæ, Chamædryos, Chamæpityos, Scolopendrii, Centaurii minoris, &c. vulgares*, aut (aliorum more) è ſucculentiorum *Plantarum Succo expreſſo*, & cum quarta Spiritus ardentis (communis vel abſtractitii cujusdam) parte digeſto paratas, Spiritus Cochleariæ Extractis Competentibus ſupradicto modo eſſentificatus, Eſſentia Abſinthii compoſita, Extractum aliquod aperitivum ex tempore dilutum, Tincturæ inſuper minerales, &c. longè ſuperant. *Infuſa Antiſcorbutica* patresfamilias ſeptentrionaliores ſibi domi parare norunt: *Reliqua* ut & *Decocta* hîc paſſim in Diſpenſatoriis commendata, quotus hodie ad curæ (ſi ſperari hinc, ſine novis ſtomachi incommodis, poterit,) complementum usq; bibit? aut ſi emptorem inveniant, num quid facilius, (at utinam è paucis ſaltem aliquot convenientioribus ſolertiorum nunc monitu moreque) paratur? ne hodieque in tot *Decoctis Aperitivis majoribus, minoribus, Fumariæ, &c. officinalibus*, aut amplius quandoque *ſuperadditis Antihypochondriacis, Aperitivis, Hepaticis, Spleneticis Antiſcorbuticis, &c.* inveniatur ſupervacanea ingredientium coacervatio, ad extrahendum, (dum ſolidiora mucilaginoſis obruun-

obruuntur, macerationibus exhauſta jam recipiuntur, &c.) inhabilitas, volatiliorum particularum diſperſio, aut nauſeabunda, (tantùm non omnibus communis,) adverſitas; præſertim ſi eleganti illo *Lactis caprini ſero*, *Gallinaceorumve jure* mergantur.

Ita quis hodie *Electuaria Aperitiva vel Confectiones Hepaticas*, *Spleneticas*, *Antiſcorbuticas*, *&c.* maximam partem è vegetabilibus mole ſaporeque perquam adverſis, & ſaccharo onuſtis, in ejuſcemodi chronico malo citra nauſeam, & frequentiſſimam expectationis fruſtrationem continuat? aut quis talia (ceu in curæ declinatione, ſub confortationis titulo, nonnullis pro complemento quaſi ſunt uſualia,) dilutis, vel cum Roſarum Conſerva, acceptioribus Extractis, Eſſentiis, Tincturis &c. ex tempore ſaltem, (citra fruſtraneam horum repoſitionem vel multiplicationem, dummodo reale quidpiam hujusmodi mixtura ſuperadderet,) non fingit? aut ſi omninò *Bolus* exigeretur, vel domeſtico Rob tum non ſubigit competentia? ubi ſanè ſaporis molisque reſpectu *Martilia & oſtracoderma Præparata* longè commodiora invenientur. Proin nec *Pulveres nimium vegetabiles* ad ſelectum noſtrum trahemus, utut *Hepaticarum*, *Spleneticarum*, *Deoppilativarum &c. Specierum* nomine commendentur: quis enim Abſinthiaca, Cichoracea, Ammoniacum &c. adverſiſſima, ſalinisque nonnunquam magis adhuc nauſeabunda reddita, vel aliàs mole tantum abominabilia, in ejus generis tractoriis curationibus continuabit? ſane nî hodie Inſipidis illis ac parvæ molis, præſertim mineralibus &c. negotium ex parte committatur, exigua operæ pretia hoc in genere merebimur. Adeoque nec *Pilularum* formâ, (dum aliàs ægrotantium plerique nil niſi Purgantes norunt,) huc tantopere quadrant: niſi forſan exiguæ quædam curativæ, è Marte conſimilibusque concentratioribus interdum tenerioribus placuerint; miſſis tot *Digeſtivis Hypochondriacis*, *Epaticis*; *Spleneticis &c.* è vegetabilium genere diverſimodè compoſitis, nauſeam ſolummodò inter curæ protelationes concitantibus, aut ſi laxativis acuatæ fuerint, ſtimulo (ceu vel Aloëtica &c. hîc per ſe ſufficiunt,) tantum non totum debentibus. Sanè famoſum in iſthoc genere *Ammoniacum*, in proportionali pondere molem ſaltem (inter alia tot Aperitiva liquantia)

fruſtra auget; ſive pro feſtucarum ſeparatione nunc conſultius *Pulveratum*, aut ſuperiorum annorum more variè *Depuratum*, vel denique *Extractum* (*in gummea vel reſinoſa ſua ſubſtantia ſeorſim, aut utraque conjunctim,*) addatur, *Eſſentia ejus liquida* cum ſpiritu Vini tartariſato confecta, aliàs ingratiſſima, *Oleum*, etiam ſubtile primum, vix interni uſus eſt. Ut totum conſultius antiquariis; (commodioraque reſolventia vel emollientia neſcientibus) Tonſoribus, Cerotis ſuis (cum Terebinthina) illiquandum conſultius relinquatur. *Podagricæ de Chamæpity, conſimilesque* (ab afflictis olim autoribus ad commiſerationem uſque excogitatæ) *Pilulæ* ſolamen atque fidem jampridem perdiderunt.

Ut itaque totum hoc *Aceto* tandem concludamus; abuſus ejus noxæ aliunde notæ ſunt. Qui verò hactenus naturæ Vitriolicæ communiter fecere, præter medicos effectus, in Chymicis ſaltem operationes iſtius haud adeò attendiſſe videntur, à Vitriolicis longè alienas; unde his quoque Acetoſæ ſolutiones præcipitantur, Acetum deſtillatum Spiritu Nitri acuatur, &c. ceu alibi notavimus. Quod autem ipſum in ſubſtantia attinet ſufficit nobis, ubi *Vini* carius eſt, miſſa præcepti ſeveritate, *Pomaceum* quoque, *Melleum*, aut alicubi *Saccharinum*, ſi *Cereviſiarium* (in deſtillatione præ aliis nimium ebulliens, & in empyreuma magis pronum,) diſplicuerit; aut *Accidentarium* illud, quod poſt deſtillatos Spiritus fermentatitios provenit, ob impreſſum ſpecierum ſaporem, ærisque è Veſica contagium forſan non immeritò rejecerimus; vel circa viliorum *Fructuum Succos aceti naturam* per uſitata vulgò Additamenta, ſuſpenſasve Vini (expreſſas priùs, ſpontèque hinc incaleſcentes) feces, aliosque modos, (quos omnes tamen *Citri, Berberum, Ribium, &c. acidiores Succi* hactenus aſpernantur,) *induentes*, tædiosè occupari noluerimus. Dat autem quodvis horum (per ſimplicem ſolutionem & Spiritûs Vitrioli præcipitationem,) Magiſteria (ſi cui placuerint,) plumacea, æquè ſplendentia, æquè bona, ac ſi Deſtillatum foret adhibitum, quemadmodum ipſa quoque Antimonialia, Crocos, Vitra &c. ſæpe validius adoritur & diſſolvit. De cætero tot inde *Officinarum Infuſa ſimplicia*, v. g. *Rubi Idæi, Fragorum, Papaveris erratici Caryophyllatum, Roſatum, Violatum*, revera menſis potius, & *Liliorum*

con-

convallium, *Citratum*, *Lavendulatum*, *Calendulatum*, (ut ridiculum penè *Paſſulatum Nucumque* taceamus,) negotioſorum muliercularum repoſitoriis aptiora ſunt. Loco *Aceti*, *Zedoariæ*, *Scordii*, *& congenerum*, Alexipharmacum quoddam è ſimplicibus, (acido menſtruo parentibus, nec illud invertentibus) compoſitum, in D aphoreticorum claſſe, neceſsitatis præcipue tempore poſuimus: & poſſet interea (Patrum familias aliàs) *Rutaceum* vices ejus ſuſtinere: quo ſi Aqua Apoplectica anatico præterpropter pondere, cum paucis aliquot Eſſentiæ Caſtorei guttis ex tempore ſaltem permiſceretur, amplius *nec Aqua illa Apoplectica amara*, *nec Aceto Hyſterico* [*ad extra*] *compoſito* graveolenti ſeorſim indigebimus. *Odoriferum quoddam Compoſitum*, (equidem aliàs præſens in penetrantia ſua refectivum,) diffuſisſimo tantùm apparatui, aliis ſuaveolentibus contenti, relinquamus. Cui bono verò *Sirupus Acetoſus ſimplex & Oxymel ſimplex*, (nam *Compoſitorum* fruſtraneas variationes pauló ante expendimus,) ſeorſim exigitur, *aut immutatur*: cum totum ut exoletum nunc, ita extemporaneæ permixtionis ſit; pariter ac *Oxyſaccharum ſimplex*; ſucco Citri, Cydoniorum, Ribium, Berberum, &c. loco Granatorum, hîc & alibi, ſi videatur, additu perfacili. Ceu alius, qui Magiſteriorum confectione forſan occupatur, his ſubſtitueret *Liquorem*, qui poſt Coralliorum (ex Aceto per Spiritum Vitrioli) præcipitationem remanet, & curioſis aliquoties denuò injecta Corallia vel Conchilia ex parte (per acetoſas particulas) ſolvit, ex parte verò, (propter intermixtum Vitrioli Spiritum) in Magiſteriforme quidpiam præcipitat; & ab aliquibus aliàs in *Sirupum* (*Vitriolati Roſati titulo*,) ſed ſupervacuè coquitur; cum per ſe & abſque ſaccharo (ſive è crudo ſive deſtillato Aceto fuerit,) ſat duret.

Atque ut ad *Acetum deſtillatum* nunc convertamur, quantum à crudo recedat, vel Antimonialium Vomitoriorum infuſio longe hinc remiſſior ſeu cicuratior docet: ut proin alteratior ejus ac penetrantior acrimonia, quibuslibet ſimplicibus atque ſubjectis loco crudi indifferenter vix applicari, vel à tenerioribus vegetabilibus, (quo tamen in reſiduo commodi quidpiam, denuo cum fructu extrahendum remaneat,) ad ſiccitatem usque abſtrahi poſſe videatur; licet

equidem quorundam infuſorum Tinctura inde ſit durabilior. De cætero pleriſque medico-chymicis uſibus oppido ſatisfacit *communi tantùm more*, (at verò *copioſè facilèque* ſi tædioſæ cucurbitæ retortæve loco, Veſica cuprea cum vitreo Alembico & Recipiente magno recipiatur,) *deſtillatum*; vel pro renitentioribus quibusdam Subjectis affinis *Aeruginis Spiritus*, tanquam aliqua præpollentium inibi particularum Acetoſarum Concentratio. Ut proinde operoſiùs *Radicatum*, aut ſupervacuè *Terebinthinatum*, *cum Melle deſtillatum*, *aut ſuper Sal commune vel Petræ rectificatum*, *&c.* extemporaneæ mixturæ & vel imitationis modos, antiquariis Simplicium vexationibus aut perverſionibus; *Abſtractitium à Sale Tartari*, (& multum hinc alteratum) nonnullis curioſorum Extractionibus; *Vomitorium* denique, ſeu ſimpliciter ſeu cum Thapſia quoque per plumbeum Alembicum deſtillatum, iis, qui Saturni Saccharum eodem effectu ſub largiori doſi dari dubitant, aut commodiora Antimonialia negligunt, meritò relinquamus: *Cryſtallos* ſpecialiter ex Aceto Vini, poſt ejus moderatam per vitrea vaſa deſtillationem in reſiduo liquamine reſides, ſi ſeparare libuerit, communi Acido Tartari non ſine ratione forſan, permiſcentes. Atque hæc de Aperitivis vulgò Spleneticis atque Hepaticis dictis.

Antequam autem ad reſiduorum recenſionem pergamus, interſeramus tanquam polychreſtum, (ſi *Acidulatum commune*, vitriolicâ potiùs vi ſuâ peragens, & aliquale ſimul fluidorum reſtrictivum huc referre licuerit,) *Elixir Proprietatis*: non quidem *Album* nuper divulgatum, abſtractitium & exigui hîc valoris, aut ſi aliud inſuper ſecretiori adhuc modo ita effectum fuerit. Sanè quamdiu clavis in obſcuro eſt, Alcaheſtini genuini efficacia (penè miraculoſa) votis ſaltem circumſcribitur: nec in aliorum *Rorido*, *Terebinthinato*, *vel cum Aqua à Nitro & Manna conjunctim abſtracta parato*, adhuc dum ſingularius quidpiam invenire potuimus: ſufficietque proinde, (ſiquidem roborantem quandam vim ſimul intendimus,) quod (loco *Sulphurei*) cum æquivalentis *Spiritus Vitrioli* ſufficiente, & ſemet mediocriter prodente quantitate, (tanquam hunc in finem præ *Aeruginis ſimplici aut Sulphurato*, *item Salis communis*; & ipſi congenere

Salis

Salis Armoniaci acido, vel Vitrioli philoſophico Spiritu convenientiore,) conficitur; eo, quod aliqui cum eodem Vitrioli Spiritu, ſed *à Colcotare prius abſtracto, Elixiris Cephalici titulo* præparant, effectu nihilo inferius. Sin autem aperitivam deſtinationem magis quæſiverimus, præ *Nitro fixo*, (nonnullis extractioni adjecto, at Aloën & Crocum admodum pervertente,) præſentiorem tunc ſe ſiſtet *Terræ foliatæ Liquor*: ſive de cætero Spiritui Vini ſimplici, ſive abſtractitio cuidam appropriato, (& ejuscemodi additamenta ferente,) acceſſoria iſta aſſocientur; aut ipſæ ſpecies conjunctim, vel recentiori more ſeorſim infundantur. *Purgans* ab initio notavimus; & *Pectorale* poſtmodum expendemus. Ipſa *Tinctura Proprietatis* nil niſi ſupervacanea Alchermes perditio, & contractiorum doſium dilatatio eſt. Quemadmodum nec (in extemporanea quaſi, nec adeò concinna vel aurifera,) *Diapente aliisque Mixturis*, affinibusque quorundam *Liquoribus & Elixiriis aperitivis*, (ſic abuſivè dictis,) peculiare quidpiam invenitur.

Jam inter ea, quæ è *Stomachalium* ſerie huc ſuo modo referri poterunt, ſit primo polychreſta *Ari radix*; & quidem (cum etiam vetuſtior deglutientium fauces laceſſere haut deſinat,) neceſſariò prius, uti vocant, *Præparata*, ſive cum *Aceto ſimplici* [*præ Vino*,] aliquantum bulliendo, ſive dilutioris (ſique placet, tincti) *Spiritus Vitrioli inſperſione* quaſi adnubendo. *Fecula*, (eadem de cauſa ſequeſtrata,) remiſſior quidem, non tamen penitus effæta; *Mixtura* è ſuperſtante primo ejus Liquore, (ſpirituoſis & acidulis &c. alterato,) curioſiorum, herbida recentis *Ari aqua ſimplex* exigui momenti, *Spirituoſa* nonnullibi in ſtomachales & pectorales uſus *Compoſita*, hinc quidem alteratior eſt; at inter tot æquivalentia, aliena potiùs ingredientium vitula arat: ut proin ſatis contenti eſſe poſſimus prædicto *Præparato*, quo (præter alias deſtinationes,) per ſimpliciſſimam tantum aliquot aromaticorum, &c. (in ſubſtantiâ, vel oleoſitate ſuâ,) additionem, & vel extemporaneam ſaltem Mixturam, etiam *Stomachalis* hinc habeatur *Pulvis*, vulgari *Trageâ aromaticâ*, (per ingredientia quædam minus accepta,) longè gratior.

Accedat *Abſinthium*, & quidem præ abrotaniformi *Romano*, (*Aquam*

[*Aquam* ingratiorem, ſed *Extractum* haud evanidum, Aloëticique ligni ferè compar laborioſioribus præbente,] ſaltem *vulgatiſſimum*: ut primò inde confiat *Spiritus* (noſtro tantùm in talibus modo) *fermentatitius*: dum ſc. ſacchari non refinati vel etiam Mellis ana vel dimidium cum aliquali ſecum Cereviſiæ recentium parte ſummitatibus ſelectioribus additur, & poſt finitum ferè fermentationis fervorem ſpirituoſior pars inde abſtrahitur; *Aqua ſimplici, etiam per vap. Balneum* deſtillata, longè validior, *Spiritu abſtractitio* ſaturatior, empyreumatico quorundam *per retortam* aptior. Amplius fit hinc *Extractum*, ſaltem (dum Spiritus ardens inde multum ſubtrahit,) cum aqua ſimplici; aſſociatâ quin etiam, (ſi fortè præſtò fuerint & libuerit,) aliarum hujus generis herbarum amararum parte: conficiendo poſtmodum inde cum octuplo prædicti Spiritus *Eſſentiam*, ſaltem ſimplicisſimam; ni Salis proprii vel ejus loco tantùm Nitri fixi modicum ſub digeſtione, aut poſt ejus filtrationem, *Olei deſtillati* (quando fermentationis parergon eſt, aliàs enim tædiosè parare, vel adulteratum coëmere nollem,) guttas aliquot inſtillare placeat. Quaquâ harum ratione non ſolùm *communi* Seplaſiārum cum Spiritu Vini diverſimodè conquiſita, & nupera cujusdam *Alcaheſtinâ* longè acceptior, verùm etiam *recentioribus formulis*, (Sal proprium fixum copioſius præter remedii deſtinationem aſſumentibus, oleum verò deſtillatum in ea quantitate vix abſorbentibus, ſed reſiduo potius poſt filtraturam magmati inviſcantibus, &c.) parabilior & ad minimum æquivalens exiſtet: multò minus in ea hinc ſufficientiâ, indigebimus inſuper tot inconſideratius olim è *vulgari Romanove paratis*, aut operosè *ſubſtitutis Sirupis atque Conſervis* ſupervacuè glycypicris; aut paulò antè notatis *Trochiſcis de Abſinthio*. *Sal eſſentiale* curioſiores ſeorſim ſibi parent: nos *Fixo* facilè contenti eſſe poſſumus; aut ubi ſufficiens herbæ non datur copia, *Artemiſiæ, Millefolii, &c.* æquipollentibus parabilioribusque *Salibus*, æque ac illud, ſi ſpecialis intentio exigere videatur, *acidis nitroſis aut vitriolicis ſaturandis*: ut Nitrum (ſatis) fixum Antimoniatum, (v. g. è Croco Metallorum aliisve modis, Sal Petræ magis quam in Antimonio Diaphoretico fit, concremantibus,) taceamus; ſiquidem laborum minus prodigis, & intimiorum

iſtorum

iſtorum convenientiam noſcentibus, idem in contractiori apparatu præſtat. *Oleum externum* coquere paſſim mulierculæ norunt; ſique Sacculis, Cataplaſmatibus, &c. topicis actu calidis conferas, cum congeneribus hujus ſortis *Oleoſitatibus*, (etiam pro majori virium conſervatione vel communicatione *negotioſius paratis*,) profecto hic languet, nî Deſtillatis penetrantioribus excitetur: atque hinc ſatius erit, ſi (multo vaſculorum & expenſarum compendio) *unicum* ſaltem, ex infuſo fortè quodam, & expreſſis ac deſtillatis aliquot parabilioribus ſimpliciſſimè *Compoſitum* proſtet; quod non ſolùm *Menthæ*, *Maſtichini*, *Nardini*, *Moſchelini*, incomptioris *de Piperibus*, *ac Compoſiti ſtomachalis Offic.* verùm etiam *recentiorum* (elegantiorum quidem, at plerunque præter rem operoſiorum, diffuſiorum, cariorum, ſi Reſinæ ſtomachales inibi diſſolvuntur, viſcidiorum, ac minus penetrantium, &c.) *Balſamorum & Oleorum ſtomachalium*, *Confuſorum*, *Infuſorum*, vel ex aliquot Seminibus ac Fructibus, (quorum Deſtillata tamen expreſſitio cuidam æquâ facilitate permiſceri poterant) conjunctim *Expreſſorum* locum ſic ſufficienter explebit.

Z*ingiber*, miſſa (doloſa ſæpe) differentiâ, ſaltem *uſuale*; Vulgareque (ſatis mordax, ut *Albo*, *Longo*, *Aethiopico*, *Capſico*, *aliisque Americanorum Varietatibus* commodè careamus,) *Piper* nullibi deſunt; & vulgi ferè nunc habentur remedia; ut cultior praxis nec *Diatrion pipereon*, nec exoletas *Diazingiberis Species*, in ea æquivalentium, pollentiorum, vel etiam extemporanea mixtura facilè producendorum copiâ, temerè hac tempeſtate imperet. *In Bengala Chinaque* (cum viciniores quoque Regiones poſſent,) *vel communi* (ſæpius enervante) *modo Conditum Zingiber* ditiores, ceu animi gratia comedant: Medicò vel Pulveris modicum in Trageis Tincturisque compoſitis ſatisfecerit, etiam *Extracti* loco. *Piperis* (de cætero haut adeo ſtomacho tantùm circumſcripti, ſed ad Veſicam quoque ſemet extendentis,) *Oleum*, alicui refrigerans, (forſan ut Indis ipſum Piper) creditum, vel ſola parcitas hinc excludit. Reliqua ob variam inter ſe complicationem ſequente claſſe luſtrabimus.

Quod autem ex *Vterinis* huc ſpectantia concernit, qui fallacia plerorumque Aperitivorum promiſſa, & tædioſiſſimas obſtructarum

(ad talium continuationem tandem nauſeantium,) reſerationes, ſæpe ne Tartareis quidem, Myrrhinis, (loco ingratorum *Trochiſcorum* comptioribus,) Martialibus, Succineis, Crocatis, Sulphureis, &c. utut paſſim commendatis, cedentes, expertus eſt; facile *Cicer* jumentis, *Lupinum* hortis, *Cyclamen* (aliàs ſuſpectum,) antiquitati, *Rubiam* haut adeò rejiculam Tinctoribus, *Abrotanum fœminam* mulicrcularum fomentis remittet: nec ipſi, famoſæ licet, *Artemiſiæ albæ rubrave* temerè fidet, ſive fœminarum (domi, nam cui deeſt?) parabile *Decoctum* proponas, ſive exiguæ hîc virtutis *Aquam*, aut operoſiſſimum, at nequicquam adeò (cum exoleto nunc *Calamenthino*,) dilaudatum *Offic. Sirupum. Extractum* profecto per ſe ſat eſt languidum; & in Elixiriis Eſſentiisque Uterinis, quæ plerunque ſimul ingrediuntur, acceſſoriorum potiores ſunt partes. *Sal fixum*, quod Abſinthiaco conſimilive in defectu queat ſubſtitui, paulò antè notavimus: in menſium verò promotione parum præſtat. Omnia hæc, quemadmodum & reliquæ hactenus recenſitæ radices ac herbæ aperitivæ, ſi circumſtantias quasdam, aut naturam aliàs in procinctu ſtantem (ceu verno tempore, præcipuè circa Majum, ſponte fieri cernimus,) interdum levent, multum eſt: inveteratum ſonticumque malum ſola non pellunt. Ipſa ſemicathartica *Bryonia*, cum commendatiſſima ſua, ſæpe tamen (ni domi pares,) adulterina *Fecula* (mitigandæ adverſitatis cauſa hinc ſecreta,) claudicat; nî acceſſoriis, Martialibus &c. nonnunquam ſuſcitetur: Ut, (miſſo quoque quorundam perquam ingrato, è ſuperſtante Succo, ejus *Sirupo*,) ſiquidem omnino medicos in uſus, & pro Compoſitorum Infuſorum (uti recentiorum *ad Menſes ſuppreſſos Decoctorum* imitatione facilè, modò ſimplicius, citra tot ingratiorum coacervationem confiunt,) additamento, quidpiam è conſimilibus ſeligendum foret, diffuſiores tunc in Apparatus, & gregariorum uſus, *Ariſtolochiæ radicem* aliquando forſitan poneremus, ſaltem (nam cur *Vera* decipiamur?) *Vulgarem*, *Rotundam*, *Longa* Chirurgorum variationibus, eleganti *Fumariæ iſtius bulboſæ Semine* ulterioribus curioſiorum experimentis, *utriusq; Aqua* ſolitarioque *Extracto*, (cum illa debilis, hoc autem ipſa radice cruda vel infuſa ſit inferius) inter ſupervacanea

canea relicto. Vel ſi Ariſtolochiæ illa diſplicuerit, dum *Calcatrippa* quidem hactenus promiſſis rarius ſtetit, *Aqua* verò inter Ophthalmicas fruſtra accumulatur, *Conſerva* neſcio cujus uſûs, *Extractum* decolor, & ni probè ſaccharetur, corruptu facile, nec (quavis etiam in deſtinatione,) tanti effectûs eſt; *Antheræ* demum *alborum Liliorum* haut adeò, ac vulgò creditur, pellunt in ſubſtantia, & minus adhuc infuſæ, vel decoctæ: horum proin loco poni forſan poſſent, pro uſualibus nonnunquam Nodulis compoſitis, (non tam ſuppreſſum quàm minutum fluxum promoventibus,) in paulò amplioris, (ſed vix noſtræ nunc) ſylloges ſuperpondium, (mediocres hoc in genere) *Cheiri Flores*; *Semine*, (donec ulterioribus obſervationibus magis firmetur;) item *Aqua* hîc languida, debiliori *Extracto*, *Eſſentiaque ſimplici*, ſeu communi modo, ſeu cum Nitro alcaliſato confecta, (dum pollentiores aliorum autem Elixiriis & Eſſentiis uterinis compoſitis ad minimum æquivalentes Spiritus atque Tincturæ in ſelectu hoc noſtro præſtò ſunt,) tantiſper omiſſis. Et ne quis validiora ex hujuscemodi proſapia expectet, ipſum polychreſtum *Pulegium*, (quo è ſequenti potius claſſe huc referatur,) urente Matricaria (ſupervacuè nonnullibi in *Aquam*, *Oleum & Sirupum* inſuper coacta) equidem gratius, & multis aliis Uterinis, reſolventibus aut nervoſas partes demulcentibus præſentius, tantum tamen non eſt expulſivum, ut (niſi quis pro vehiculo, vel pro ſtomachali inſuper aut nervino euporiſto *Spirituoſam* tunc potius quam *Simplicem* velit,) *Aquam* ſeorſim hinc reponi ſingularis quædam exigat neceſſitas. Nam quod Parturientes interdum juvat, dubio procul, (modum attendentibus,) non tam peculiari quadam expulſiva, quam Cor roborante ac nervoſa deliniente vi, pariter ac cum Aqua Cinamomi, Carfunculi, Balſamo Embryonum aliisque fragrantioribus adhuc, (modo Hyſterica diſpoſitio abſit,) tum temporis accidit; atque hinc Pulegii illa Gravidis etiam pro carminativo, Cinamomi pro confortante paſſim ſine noxa datur. *Oleum*, quod iſtam animi gratia deſtillantibus una provenit, pro vaſculorum compendio, Menthæ vel conſimili deſtillato haut inconſulto adjecerimus; herbidiori *Conſerva* effætoque *Extracto* interea

dimiſſis. Sic *Sabina* quoque bonum quidem eſt in Chirurgia Topicum; nec in propulſione &c. nonnùnquam, æque ac conſimilia ſulphurea graveolentia ſolent, aliquid poſſe negatur: revera tamen tàm per ſe, quàm cum ipſo Helleboro aliisve (meretricularum potius) additamentis datæ, vel *Decocta* ſuſpicio vel expectatio plerumque major eſt, quàm effectus: & magis adhuc in *Extracto*, ingratoque *Oleo ſeu ſimplici*, ſeu quorundam (inſuper aliquantum) *Crocato* ingratiorique inde *Balſamo ſulphurato*; dum aliàs vix decima obſtructarum ejusmodi Oleoſa, propter complicatam interiorum effervescentiam ferre poteſt. *Aquam deſtillatam* quota & quo ſucceſſu bibit? *nec Sal* undiquaque parabile, vel (unà cum aliquorum *Vterino compoſito*) ſpeciale quid hoc in genere præſtat. Adeò totum hoc renitentiſſimum negotium alterius fere directionis eſt; pariter ac in Enixu, præ (inconſideratius efficta) *Dominarum Aqua*, aliisque permultis profuſioribus Autorum *ad Partum mixturis*, (Liquidis atque Siccis,) modò Hyſterica tantum aliqua vulgatior, modò (pro ſubjectorum diſpoſitione) prædictarum confortativarum Aquarum quædam, (cum vel ſine probatiori Specifico ſuſcitante) plus præſtat.

His itaque ſecundum Selectûs nunc noſtri rationem ſepoſitis, *Pectoralia* tandem ad hanc claſſem pertinentia perſequemur. Et cum ſupra poſuerimus Enulam; item pro adſuctorum lubitu Hederam terreſtrem aliaque cum Eſſentiis Extractisque ſuis accedat, porrò hic (è toto conciſo,) *Scabioſa*, (cur enim *Radix Herba*, *Floresque* ſeorſim ſerventur?) ſaltem pro Extracto, præſertim aliquantum ſaccharato, *Sirupi Conſervaque* locum facile ſic ſupplente. Sique propter polychreſtam vim aliqualem adverſitatem hîc non adeò veremur, aut moderata proportione, (præter acceſſoriorum delinimenta) temperare voluerimus, accedat inſuper *Veronica*, vel, ejus loco, paulo acceptior *Chamædris fœmina* ſimiliter pro *Extracto ſaccharato*; *Conſerva ſirupo*, & aliquorum olim ſuperaddito *Rob* ejus omiſſis. *Aquam Veronicæ ſpirituoſam*, (ſolitario *Spiritu & Aqua phlegmatica* commodiorem,) è planta ipſa potiùs, quam (tædioſe prius) *expreſſo ſucco* deſtillatam, vel color inſuper commendat: ſed ſapor præter rem eſt ingratior; paulò verò acceptior *Hyſſopi ſpirituoſa*; ut ſiquidem

dem omnino quædam, (nauſeabundè dulci *Spiritu vini Aniſato* penetrantior) huc referenda videatur, ſubſtitui forſitan tunc poſſet non ſolum prædictæ Veronicæ, verum etiam languidiori *Adianthi & Scabioſæ*, per adverſæ, *Marrubii atque Hederæ terreſtris*, inuſitatiori *Caprifolii*, & (minus aliàs parabili, quàm æque colorantis) *Rorellæ*, (cujus adſcriptam ſingularitatem, ſub ea decuſſi ſine fuco *Succi* raritate, nec in *Eſſentiâ liquidâ* nec *in Extracto* hactenus deprehendere potuimus,) ſimilibusque Aquis: Sed enim *Infuſum aliquod cum ardente Spiritu ſimplici*, vel (laborioſioribus aliunde prius,) *abſtracto*, è convenientibus nonnullis *ſimplicibus paratum non tantum Simplices iſtas*, verum *Compoſitas* quoque, ſub *pectoralium*, *pnevmonicarum*, *Aſthmaticarum*, *Catarrhalium* &c. titulis hactenus (ſæpe non ſine inconſideratiori mixtura vel minori adhuc gratiarum participatione,) ſeorſim propoſitas, aut poſt immutationes aliquas usquedum hinc inde *ſuperadditas* longe ſuperat: præſertim ſi ſub actu curatorio aliis inſuper Eſſentiis, Extractis, vel liquoribus, (quod etiam cum prædicta Hyſſopi conſimili ve Aqua, ſub contractiori adhuc apparatu fieri poſſet,) amplius exaltetur. Nam Stomachales quoque vel Carminativas quasdam gratiores, parili ratione per incidentium & epiceraſticorum acceſſum accommodatas, idem in proprie dicto Aſthmate, (præcipue poſt Vomitorium præmiſſum) plerumque præſtare, paſſim experientia docet. Ut tanta *Pectoralium deſtillatorum* congerie neutiquam hic indigeamus: imprimis cum longe frequentior Hypochondriaca illa præfocatio e diverſiſſimo capite per Martialia ſc. &c. Periodica vero Collectio, (quæ forte per alia vaſa & glandularum commercium accidit, atque his quidem ad Aſthmatis genus refertur, iſtis verò Phthiſeos, vel ſucceſſivè ruptorum Apoſtematum ſuſpicionem creat,) longè conſultius acciſa Opiatorum doſi curetur.

De Iuniperi, *Aniſi*, *Fœniculi Oleis*, aliisque *productis* modò ſuperius egimus, modò paulò poſt dicemus. Et ſi cui *Aqua Hyſſopi* prædicta placuerit, *Oleum* ſimul copioſè profluens iſtis aut aliis, (ſæpe per accidens provenientibus) pectoralibus &c. multò Diſpenſationis compendio fortaſſis adjiciet.

Sin autem amplius quidpiam è Vegetabilium ſylloge, ſuper-

addendum videatur, paulò diffuſiori apparatui forſan haût inconveniens foret Bulbus, qui ſive *Pancratium ſive Scylla* vocetur, *Porro* culinariiſque *Cæpis*, ob Aroniformem quaſi vim, non ſolum ſuperior, ſed etiam (iſta paſſim averſantibus aut non ferentibus,) commodior erit, ut *Acetum è cruda* ſaltem, (ceu jam olim impunè conſuevimus,) citra Eburneum paganiſmi cultellum, & citra præviam (ſatis hodiè traductam) *Præparationem* (quo *Trochiſcatio* quoque pertinet,) inde confiat; ſi intra annum præter propter diſpenſari poterit, ſaltem cum *culinario ſeu uſuali*, quod pro operationis modo ſemper hîc *Deſtillato* obſervavimus commodius, & ſub iſtâ præparandi ratione præ *Officinali Aceto Scillitico* acceptius. *Oxymel & Loch* (*ſeu ſimplex*, ſeu cum cæpis quoque nonnullibi *Compoſitum Aſthmaticum*,) extemporanea dulcorantium & ſymbolizantium mixtura vel imitatione, (dum *Fecula* & cum Lacticiniis quoque paratum aliquibus *Extractum* aliàs inconvenientiora ſunt,) pro lubitu hinc nunquam non fingi queunt. De cætero ſupra mentionem fecimus *Eſſentiæ*, quæ è *Nicotiana* non tam (nominali ſæpe) *Indicâ*, quam triviali nunc *noſtra* confit; *Extractum vulgare* cum Nitri fixi particula paratum, (utpote in Topicis quoque nonnunquam turbas vel nauſeam ciens, cum ardenti Spiritu denuo extrahendo, & ad ſirupalem conſiſtentiam inſpiſſando: quo Errhinis, Lavamentis, aliiſque externis uſibus, loco *Infuſi vel è ſemine Expreſſi*, (utrobique infidi febrifugi, & pro reſolutione Hyoſcyamino expreſſo haut adeò validioris,) *Olei*, *Balſamici* nonnullorum *Liquoris*, & (domi aliàs citra ſupervacuas additiones parabilis, nec omnibus adeò convenientis) *Vnguenti* inſerviat. Qui Petinis proin intus quoque hîc adſuevere, ſub debitâ doſi habebunt, quod *Sirupus aut quodvis de Peto Oxymel*, (dum *Aqua* aliàs ingratior, & rari uſus, *Oleum verò deſtillatum* curioſorum eſt,) communiter pollicentur. Sed Pectorales infarctus etiam citra turbulentiorem hanc herbam, per circumſpectum prædictorum uſum, alius æquè feliciter curaverit.

Multò minus autem in iſtâ ſufficientiâ indigebit inſuper ſive *Hyſſopi* ſeorſim ſiccatis *ſummitatibus*, *aut Conſerva*; ſive ingrato *Marrubio*, vel *Vrticalibus quibusvis vulgatis*, *aut Romanæ* (ad Emulſiones

quoque

quoque nonnullis tracto) *Semine*: non antiquario *Peucedano*; vel aliàs rariori, utut ſpecioſiori, *Botry & Ambroſia cum Conſervis ſuis*: non peregrè delatis *Veneris Capillis*, in *Conſervam* etiam alicubi & inconſideratius *Decoctum* propoſitis: dum compar *Adianthum* vulgatius, nec inde tamen in pectorales nephriticosque uſus (inter tot præſentiora) adeò neceſſarium, *Trichomanes* infrequentius, *Polytrichum* demum non quidem in ſe adeò rejiculum, ſuperſtitioſarum tamen nunc ferè vetularum eſt. Nec porrò è culinis petet, ob exoletum *Loch de Caulibus Braſſicam*; aut dum vulgus *Sinapi* cum melle lingit, affini inhærebit *Eryſimo*, pro quorundam (licet alicujus in ſuo genere effectus) *Sirupo*; uti nec textorii *Goſſypii ſemini*, ob ſupervacuas Antiquitatis compoſitiones; aut (ſtomaticis forſan aptiori) *Caprifolio*. Debile *Marrubii*, *Hyſſopi & Adianthi cujuslibet*, item tot *Pectoralia Autorum*, plerumque inconcinnius *Compoſita*, *Extracta* ſimiliter haut exiget; cum ſupradicta & inter ſe, & Arteriacorum Sirupiſatique Sacchari acceſſu pro diverſis, jucundis extemporaneisque Mixturis ac Linctibus perquam ſint ſufficientia: ut niſi data opera ollulas & entia Seplaſiarum multiplicare voluerimus, nullus inſuper *Sirupus*, ſive de *Hyſſopo fuerit ſimplex*, aut aliis ſatis traductus *Compoſitus*, ſive de *Praſſio* ejusdem ſortis, *de Capillis Veneris ſimplex*, aut pariter *Compoſitus*, *de Liquiritia*, &c. Officinis hactenus uſuales, vel ulterius ſolertiorum opera *correcti*, *aut recens hinc inde*, (*ſub Pectoralis*, *Hyſſopi*, *Aſthmatici*, *&c. titulis*) ſuperadditi, (ſæpe tamen perquam exhauſtis Extractis conſtantes, & ab Infuſo quodam aut Aqua Pectorali edulcata parum hinc differentes) requirantur: Uti nec *Looh* aliquod; ſive exoletum *de Praſſio*; ſive (ob quatuor Pæoniæ drachmas ſimul antepilepticum,) *de Paſſulis*, tædioſiusve *Sanum & Expertum uſuale*, *vel recens* (*cum Diacodio quodam Aſthmatico conſimilibusque operoſioribus Mixturis*,) *ſubſtitutum*.

Decocta Pectoralia incidentia, &c. quamvis ob largiorem fortè diſtributionem equidem in hoc genere haut adeò nonnunquam ſint incommoda; nec ingrata per Simplicium acceptiorum & competentium delectum, epiceraſticorumque acceſſum parari queant; revera tamen hodiè raró aliàs expetuntur, rarius admittuntur. Et ſi empto-

ptorem forſan è gregariis invenerint, tam è prædictorum aliquibus; quam etiam è domeſticis haut difficulter parabuntur; citra actualem *Specierum*, fructibus corruptionem brevi ſentientibus plerumque permixtarum aſſervationem. *Tincturam ſeu Infuſum quoddam Pectorale, cum Spiritu Vini ſimplici, vel abſtractitio* (v.g. Fœniculato forſan, aliove acceptiori,) non tam è Conſervis, inconvenientioribusve Speciebus, quam ipſis paucisque aliquot competentioribus Simplicibus ſimpliciter infuſis, aut Extractis eorum proportionaliter diſſolutis, confectum, paulò antè compluribus Aquis Compoſitis meritò prætulimus; ſive per ſe, ſive novis Eſſentiis, Extractis, &c. amplius exaltatum & dulcoratum detur; *Vulgatiores* ſanè aliorum, utplurimùm operoſiores, ſæpè inconcinnius *compoſitas Eſſentias*, *Tincturas balſamicas*, (cum oleoſi quoque quidpiam ipſi facilè combinari poſſit,) ſimilesque Mixturas, ad minimum ſic exæquat & compendiosè exprimit: quemadmodum & *Elixiria quorundam Pectoralia*; nomine ad ſimplicem quandam Tincturam abuſivè tantùm tracto, vel ſi *Elixir proprietatis pectorale* audiat, (cum ſimplex illud Elixir in pectoris affectibus verè talibus, plerunque haut adeo multum præſtat, ipſique ſaltem ſpecies diffuſioris doſis, aut à præcipitatione ſæpe vix immunes ſuperaddantur,) parum ultra acceſſoria (aliter etiam exhibenda,) conferente. *Olea deſtillata*, in quantum Thoracis morbis (citra perfrequentes, ad majorem compactionem vel exſiccationem ducentes abuſus;) quadrant, partim ſupra jam attigimus, ut *Iuniperinum*, *&c.* partim cum reliquis *Aniſatis*, *Fœniculatis*, *&c.* ſequente Claſſe perluſtrabimus, quo unum alterumve, (è parabilioribus & notabiliori copia ſtillantibus, hic haberi, vel inſuper quoque, ſi omnino hoc in genere placuerit, *Elæoſaccharum* aliquod extemporaneum parari queat. De cætero famoſum id è *Benzoe*, (etiam genuino modo, inter Florum ſublimationem aliterve, citra nitorem vel prævalentia additamenta quæſitum,) majora operæ pretia, præ aliis euporiſtis non facit; uti nec ejus *Eſſentia*, ſive negotioſius *è Floribus*, ſive potius *è crudo Gummi ſolitario, vel adjecta Styracis parte dimidia*, cum rectificatiſſimo Vini Spiritu, citra notabiliorem, (ne *vulgaris Eſſentiæ*

more

more turbetur,) abſtractionem confiat: ut ſi quidem Benzoini quidpiam pulveribus &c. pectoralibus permiſcendum foret, ipſam A'am (revera tamen Suffumigiis, Aulicarumque Liquoribus aptiorem,) reſinoſiori *Magiſterio*, ſimultaneave aliorum *Depuratione* tantiſper dimiſſis, mallem.

Proin ponamus potius, (quæ nunc ſupereſt) *Iridem*, liberaliori *Illyricæ titulo* neglecto, *Florentinam*; ut Infuſis, ita præcipuè Pulveribus, & quæ hinc rite confiunt, (dum *Extractum* effectum eſt, perquam convenientem: ſive Epiceraſticis gummoſis ac confinibus, rancorem tamen, vulgari hodieque malo ſentientibus, loco *Specierum Diaireos ſimplicium & Uſitatarum* (*officinis dictarum*;) ſive *Bechicis*, (Aronatis ſcil. Sulphureis, Antimoniatis, &c.) quando & quomodocunque libet miſceatur; aut potius in ordinaria quaſi, (Diſpenſatoriis plerisque rariori hactenus) formula ſeorſim in ſuos uſus (vice tot ingratarum, inconcinniusque compoſitarum, publice nihilominus hinc inde propoſitarum *ſpecierum*, *Diahyſſopi*, *Diapraſſii*, *Diathamaron*, *Dianiſi*, *Diaireos Salomonis*, *Diatragacanthi calidi*, imo quoque *Diapenidii*:) actu aſſervetur. Ceu vel tantum pro Infantibus, *Pulvis* ex anaticâ radicis Aronis præparatæ, Ireos fl. & Sulphuris crudi proportione conſtans, & iſtis ad grana aliquot, pro ætatis ratione datus, præcipue vero Opiatorum tantillo, Cinnabari nativa, &c. prius exaltatus, adultis inſuper, (ſi placeat, & ex uſu eſſe videatur,) ſaccharo oleove gratiori conditus, Antimoniove diaphoretico &c. ſociatus, revera abundanter præſtat, quod his quidem tot Diſpenſatoriorum *Pulveres atque Trageæ*, (nullo non pectorali conſtantes,) promittunt; quod *Catarrhales aliique ſpecioſiores* præſtant; & quod pro Puſionibus in tot *Pectoralibus ac contra Tuſſim Pulveribus*, Seſamo atque Pæpavere (varie contuſo, vel in Paſtas emulſioni formes prius redacto) conſperſis quæritur: præſertim ſi in confluxu quaſi Suffocativo, correctiora Emetica (pro re nata) præmittantur. Et hanc ipſam vim pro recens natis etiam in Iride flor. pulverata obſervari, ſupra notavimus. *Cyprios verò Pulveres*, cum Muſco, Amylo, aliisve, (corpus aut colorem ſubminiſtrantibus,) Gynæcea ſibiparent.

Quod autem numeroſam *Morſulorum ac Rotularum Pectoralium* detergentium vel expectorantium ſeriem, & usque dum inſtitutam *Variationem* attinet; qui intentionem Remedii conſiderat, & talia delicatitoribus Adultis potius quam pueris, (omnia deſubitò vel inordinatè deglutientibus) convenire, Opiataque præterea, (poſt expeditum pro re nata vomitum,) ad matutinas anguſtatorum vel ſpumefactorum humorum expectorationes, (ſub acciſa nocturnaque adhibitione,) plus, quam longa *Aſthmaticorum Apozemata*, *Lohoch*, *Confectiones*, *&c.* conferre nobiscum obſervavit: Item, quod Sulphureorum ac conſimilium fixiorum energia, ſub lenta deglutitione admodum impediatur: Is procul dubio nec *Diſpenſatoriorum Dianiſi*, *Diahyſſopi*, *Diaireos*, *Diapenidii*, *&c.* paſſim nunc vileſcentes, *Rotulas*, *Confectionem communem pectoralem*, *Trochiſcos Becchicos albos*, (à *Pectoralibus Off.* ſi odoramenta demas, vix differentes,) *de Benzoe*, *de Alipta moſchata*, *&c. communes aut correctos vel immutatos*, *&c.* exiget; nec in *recentioribus Morſulis*, *Rotulis*, *ac Trochiſcis pectoralibus*, conſimilibusque (moſchatis etiam & ambratis) cuilibet ferè propriis variationibus ſeorſim quæret quidpiam; epiceraſticâ potius hujus generis formulâ, (ad humorum, convenientioribus remediis præparatorum expectorationem ſupra demulcente,) contentus; vel ſolis etiam *Rotulis Manus Chriſti*, *oleo quodam vel Balſamo pectorali illitis*: præterquam quod omninò tale quid exigentibus, per extemporaneam inſuper Pulverum, Extractorum, &c. accommodationem gratificari poſſimus.

Alcalia è Nicotianâ, *Scabioſa*, *Veronicâ*, *Hedera terreſtri*, *& cæteris Thoracicis* ſeorſim, vel cuidam etiam, (pro *pectorali Sale*,) conjunctim (cum Arteriacis quoque) combuſtis facta, & (quaſi neceſſariò quod in toto, Aqua vel Extracto eſt, etiam in Sale fixo eſſe debeat,) vulgari ſyllogi communiter aſſociata, quantum huc quadrent, quantumque queant, nemo non videt: & ſi lixivioſum quid eò quidpiam conferret, idem in aliis incidentibus Alcalibus, aut ſolo Nitro fixo inveniri poſſet. Atque hæc de Vegetabilibus.

Quæ ex *Animali regno*, (præter ſuperius in Diureticorum & Diaphoreticorum claſſe è Cancrinis, Cervinis, &c. recenſita, referri

inſu-

inſuper huc poterunt, pauca ſunt, & exigui profecto momenti. Nam qui Decoctum *Splenis bovis*, (dum pauperculi vix *VitulinumSuillumque* attingunt,) etiam *cum additamentis ſuis*, (potius interdum alterationem quandam afferentibus,) confectum expertus eſt, nec *Mumiam ejus* præterea, ſeu perfumando ſeu inſpergendo paratam; nec *Extractum* diverſimodè, (ſaltem ob antiquiorum de uſu partis placita,) conquiſitum exiget: ipſum *Aſininum*, ſi vivo quoque impune exſcindi poſſet, cum jumento molitori linquet. Sic *Anſerculorum*, (aliis jam deriſum) *Gallinaceum*, *Caprillum*, *&c. ſtercora* non ſolùm ſordida ſunt, ſed etiam, (ſi empiricas Cachecticorum & Ictericorum curationes obſerves,) parvi plerunque effectus. Batavorum ſanè militibus incurſantes in Java Indos ſuperioribus annis merdâ depuliſſe laudi fuit; Medico gratioſo non item. Et quo totam hanc ſorditiem eadem opera eliminemus, *Pavonis ſtercus* curioſiores Epilepticis Vertiginoſisque plus vice ſimplici, ſed fruſtra dediſſe vidimus. *Hirundinaceum* cum ipſo emplaſtico *Nido* trivialium Tonſorum, & cum *Canino* eorum eſt, qui libellorum præſcripta ſectando, commodiora reſolventia, aperientia, expectorantia, &c. & loco *Lupini* (cum ipſo *Inteſtino*) *ſtercoris*, acceptiora Anticolica negligunt. *Humanum*, ceu contra morſus commendatur, Calumniatorum ori; vel *Occidentalis Zibethi factoribus* (ſi *Martis ſtercus* illuc haut inconvenienter ducendum deforet;) *Aquam* inde & *Oleum* horribilibus Secretis; *Paſſerinum & Muſcerdam*, etiam (pro menſibus obſtructis,) *Majorum murium* vetularum medicationibus & laxativis, *Vaccinum* ſi vel ipſis Benjanorum officioſis manibus inter decidendum exceptum & hinc ſeu *toſtum* ſeu (jucundiùs adhuc contra convulſiones) *expreſſum* fuerit, experimentis nimium extenſis, calentibus Podagricis, & iis qui ex *omnium Florum aqua*, præ congeneribus refrigerantibus ac lenientibus peculiare quippiam nequicquam expectant; *Equinum denique ac Suillum* militaribus pleuriticorum, colicorum, aut hæmorrhagiis vexatorum hauſtibus & odoramentis, (utrovis tamen modo cruentationes per internas efferveſcentias continuantes vix aut non ſiſtentibus,) imo totum hoc *Magma* Ægyptiis pro foco legendum ſiccandumque relinquamus, ad ea, quæ noſtræ potius hic conſiderationis ſunt, reverſi.

Inter quæ *Loch de Pulmone Vulpis quodvis etiam* infarctus bronchiorum interdum quidem aliquantum juvat, ſed etiam citra parenchymatis iſtius acceſſum: Tabidis magis officit: uti quoque ipſis *Vulpis & Erinacei, Pulmonibus ſeorſim ſiccatis Mumialiterve conditis*, & in *Trageas vel Eſſentias* redactis horum neminem curatum vidimus. Et ſi referre huc licuerit internas *ſtomachi Gallinacei Pelliculas*, quoties etiam (pro adhærentis forte fermentalis ſubſtantiæ conſervatione) non elotas largiter plane, ex *Vrogallis quoque, Perdicibus, Attagenibus, &c.* at incaſſum, dedimus? ut talium dilaudatores dubio procul lentâ ſolùm illa lapillorum, (in Urogallis interdum quaſi gemmeorum) colliquatione ducti, citra ſpecificæ differentiæ colliquantis humoris, & inveſtientis inſuper muſculoſæ carnis æſtimationem, ea huc indifferenter traxiſſe videantur.

Fel quod attinet, equidem quid non ſolum in ſtatu ſanitatis ad chyli condituram, inverſionem, &c. (jampridem aliis tradita, revera præſtet; vel quantum in præternaturali, Affectibus inde perperam aut hactenus non deductis contribuat; verum etiam quid in Medicinâ ſpecialis (& neſcio quî ſecreta) hæc amarities queat, ulteriori indagine dignum credimus. *Catulorum* interim ob privatas commendationes, Epilepticis fruſtra datum plus vice ſimplici notavimus; aut ſi ab Infantum lacteo coagulo oriretur, pilula Aloëtica, aliove competente laxativo, vel emetico, (ſuccedentibus ſpecificis eo quadrantibus, exhibito, idem obtinuimus. Multo minus inter tot æquivalentia præſentiorave, (pro Ophthalmicis, Acouiſticis, Anteryſipelaceis, Coſmeticis, &c.) *vulgatæ iſtius Species Liquidæ, Siccatæ vel penitus Extractæ* ſeorſim requiruntur; aut dum omninò Bilioſum deterſivum quis expeteret, miſſis ſaltem hîc Præcedentiæ minutiis, curioſiori adeò delectu opus eſt, ut ubi *Lucii, Carpionis, Perdicum, Gallinarum, Aprorum, &c.* deeſt, *Felè Bove quoque, Sue, Ove*, ſedatior quiſpiam, pleroſque in uſus vel à vicino Lanione petere, aut ſpecialioribus intentionibus, (ceu alicui præſupponuntur, alicubi verò ſuo modo ſunt,) commodiora ſubſtituere nequeat.

Inter Uterina tandem (huc quoquo modo pertinentia aut tracta,) ſi ſupradicta fœtus juſta ſituatio, & obſtetriciæ enchiriſes (ſæpe tamen

tamen ab aliquibus in Muſeo nimis extenſæ,) defuerint, profectò *Serpentum pinguedine* fruſtra vel totus venter inungitur, *Lingua, viva* quoque evulſa, Umbilico imponitur; *Exuviæ coctæ*, (ni aliorum Cataplaſmatum Uterinorum vegetabilium more caloris intercedentis ope naturam interdum ſollicitent,) ſuperilligantur, aut *cingulo ex humano corio*, (Arthriticorum ſandaliis à quodam nequicquam adſuto,) abdomen totum qualitercunque ſtringitur: fruſtra *Martii Leporis oculus* vertici imponitur, aut antiquaria *Viri Urina*, non ſine Zelotypia, bibitur, vel ipſa à ventre nuper rapta (inſtar Equarum olim Hippomanis) *Secundina*. Liberalioribus ſanè (in interdictis Exercitiis,) eam haut parum præſtare ſcimus; æque ac abſtruſum illud *Juvencularum Zenith*, malitioſis etiam aut ſaltem minus competentibus intentionibus &c. adhibitum. At cum Pelliculas illas ſolas aut convenientius cum ipſa Placenta medicos in uſus ad novos partus ciendos dolores infido plerunque ſucceſſu, & adhuc mage fruſtranea expectatione in Epilepſiis conſenſualibus hyſteris, &c. diu exhibuiſſemus, abjecimus nauſeabundum hoc Magma, cum *Extractione ſua & Compoſitis inde Pulveribus*, additamentis ſpecificis (refectivis vel expulſivis,) quod interdum conferunt, potiſſimum debentibus. *Spiritus Secundinarum* ex alio potius capite, licet & id rarius ſit, agere cernitur, vel Spiritus Cornu Cervi exemplo, nonnunquam ad promotionem Menſtruorum, &c. cum ſui ſimilibus & Tartareo, haut adeò deſidis: ut his aliisve parabilioribus quoque contentus obſtetrices aut caſtratores neutiquam adeò ſollicitaverit, quò illinc quidem Hominis ab homine devorandum primum Involucrum, hinc autem *Emiſſariorum equorum Patrimonium*, alias ad Menſes & Hyſtericas ſuffocationes inhabile, nec adeò (ac nonnullis dicitur,) in Partu & ad Secundinas ſemper præſens habeat. Sane ipſum *Caſtoreum*, etiam recens ac genuinum, (quoties ſanè & quâ copia, rebus quoque benè ſtantibus, nequaquam tamen ſumptum?) ſi quid nonnunquam confert, id indirectè potius (aliorum quorundam graveolentium hyſtericorum more,) conferre quotidiana docet parturientium experientia: in Menſibus ciendis paſſivè claudicat. Et ſi novum dolorum, ſub juſto fœtus poſitu, ſuſcitativum

volumus, ſit potius *Anguillæ* (*cute* meſſoribus relicta,) *Hepar cum felle* inter ſe calore mediocri ſiccatum; non quidem in Genethliaci diſpendium & Horoſcopi ipſius præventionem; ſed ut remedium cæteris paribus haut deſes; præſertim ſi Aqua noſtra Hyſterica vel Cinamomi, aut Eſſentia Succini ſola vel cum Caſtorinâ mixta interponatur. De reliquis impoſterum.

Hîc verò *Mineralia* cum affinibus, ad Hepaticorum, Spleneticorum, Pectoralium, Stomachicorum & Uterinorum hoc quidem genus pertinentia perſequemur; & ſit primus polychreſto *Marti* locus: qui cum duplici adhuc dum intentione (magis ſcil. ſtringendi vel magis aperiendi) detur, nec ſola laxatarum Ventriculi fibrarum adſtrictione, ſed manifeſta rodentium humorum imbibitione ſeu quaſi Vitrioliſatione, ac ſubſequa hinc orificiorum ductuumve, tàm excretoriorum quâm lactiferorum deterſione, &c. Hypochondriacos levet, & Obſtructis (eidem malo conſequenter implicatis) eadem procul dubio parilive, vel accidentaria etiam ratione conferat; quantum proin hanc extergendi aperiendive vim ac deſtinationem concernit, inde revera ſuffecerit, primò *Sulphuratus Martis Crocus*, è limatura Venere non infectâ, vel prius magneſiatâ, cum (anatico tantum) ſulphure deflagrando potius, quam *Magdaleonibus diffuſius illiquando* paratus; ſimpliciterque poſtmodum (citra aliis etiam notatas elutriationes) pulveriſatus: *Limatura cruda* equidem præſtantiſſima, at plerumque minus ſubtili minusve, ni Pilularem in formam (cum Aloëticâ quadam maſſa & Tragacanthæ mucilagine,) redigatur, occultandâ, in tantum tractabilior; de cætero ſi cum judicio in præfocationibus iſtis præcordialibus, & cæteris ſymptomatibus, (non tam à privativa ventriculi & conſequentium partium debilitate, quàm poſitiva humorali cauſa ortis,) & quidem non ad granula ſaltem aliquot, (ut in pleriſque *Cachecticis Pulveribus*,) ſed debito pondere, ad ſcrupulum unum vel duo hîc locorum detur, in ſe planè innocens, nec nauſeæ tùm, (quam vix ſic in teneriorum centeſimo primâ ſecundâve die obſervaveris,) concitator; revera ſat reſolubilis, (ceu vel excrementa teſtantur;) rodentium & efferveſcentium humorum inver-

verſioni, præ ſaturato jam *factitio Martis Vitriolo* (nonnullis ſubſtituto,) convenientior; eoque ut & præſtantioribus Tincturis ipſis in renitentiori malo præſtantior; uti revera quoque præ plerisque omnibus hujus proſapiæ Pulveribus ac Crocis deprehenditur; v. g. (dum purior etiam Martis Minera heterogeneis nihilominus perfrequenter intermixta; Terra verò rubra bolaris, circa mineras quasdam, elegans quidem aperiens, & quaſi flos quidam ferri, nec tamen undiquaque obvia eſt,) *Alcohol illo*, certè pigro, *per Vrinam*, *Aquam ſalitam*, *aut Acetum inſperſum* corroſo, vel etiam cum *Aqua ſimplici* poſt aliqualem effervescentiam tractu temporis collecto, aut *Aceti Spirituumve Acidorum vaporibus* elicito, vel *è Vitriolo Martis cum ſale Tartari* præcipitato, aut diverſimodè *ex Aqua forti ſecedente; vel poſt hujus Spiritusve Sulphuris abſtractionem* (citra vehementem tamen calcinationem) remanente, *Cachecticove poſt Nitri deflagrationem reſidente Croco*, item *Limatura cum Aceto* levigata, vel poſt acidulorum *Succorum Extractiones ſeu Diſſolutiones reſidua*; aliisque ſemiexhauſtis, ſemiinverſis, ſemiſtringentibus, tædioſioribus, &c. in parabilitate ſanè commoditateque ſua palmam præripit: præſertim ſi pro adverſi coloris infractione ſub duplo præterpropter Coralliorum, Oculorum Cancri, vel ſimilium præcipitantium pulveri (potius, quam ſaturatis jam Magiſteriis, diffuſiorisque molis ac præter rem internas exæſtuationes intendentibus Aromaticis lixivioſisque Salibus vulgari in *Pulveribus Cachecticis* more,) miſceatur, & vel ultra octiduum continuetur, interpoſitis veſperi (ſi alvus fuerit ſiccior, nec adeò deſcendat,) Pilulis Aloëticis laxativis; rarius præmiſſo vel ſubſequo elective Purgante. Et cum inſuper non ſolùm in perpaucas pro doſi *Pilulas*, modo dicta ratione redigi, verum etiam *Conſervæ vel Rob cuidam domeſtico* (quandocunque libet & ex tempore) haut difficulter queat involvi, certiori ſic citra ſubſidentiam doſi: proin nec antiquiora ingratioraque illa (*Chalybeatum & de Ferri ſcoria*) *Electuaria*, nec quod *è Martis Vitriolo cum oleis aromaticis* alibi ſubſtitutum eſt, hîc exigentur.

Ponamus tamen nihilominus, tanquam ex alio capite agens & bonum abſterſivum, aliosque in uſus *Martis illud Vitriolum factitium*;

non quidem à certorum locorum *Metallurgis petitum*, (plerunque quidem tutum, interdum tamen non advertentibus Venerei vel aliàs exoterici quid inferens;) ſed majori ſecuritate domi confectum; non per laborioſam *Cæmentationem*, verùm *Vitrioli ſaltem*, (*Sulphureo parabiliorem*) *Spiritum*; largam ſatis copiam præbentem, dummodo (quamvis contra commune præceptum) non dilutus recipiatur, & ſolutio per ſeptimanas aut quoque menſes aliquot reponatur, non verò ſtatim elutrietur. Polychreſtum hoc Vitriolum ſeu per ſe certis in circumſtantiis datum, ſeu potius competentibus, v. g. Tartaro (pro Magiſterio Chalybis Vitriolato.) Purgantibus, (ingratioris Salis Martis purgantis Ammoniacalis loco) ſolitariove Saccharo Canario vel diverſimodè rubificato (*Siccæ Tincturæ* inſtar) permixtum, præ tantillo *Salis poſt* (ſemicauſticam penè) *Martis in Nitri ſpiritu ſolutionem reſtitânte*, aptius hic eſt; *Crocum Martis Saccharinum*, per ſpiritus Sulphuris illitionem ſurgentem effectu æquat; ſtipticum & ſublimationibus aliisque deſtinationibus convenientius *coagulum* [*è ſolutione cum ſpiritu Salis factum*,] in quæſita intentione atque gratia longè antecellit: uti quoque collecta alios in uſus (per *ſpiritum Mellis, aut repetitas Aceti deſtillati validioris affuſiones*,) *Magmata*; ſi præter commodiores adaptationes & præſentiorem efficaciam, ſaltem parabilitatem ſpectamus.

Inter Liquida nunc, cum *Vina Chalybeata per ſimplicem Infuſionem*, moras poſcant; *per Extinctionem* verò parata, bonam partem perdant, & ſæpius hinc corrumpantur, viribus ſimul utrobique latius præter rem diſperſis; quod etiam *Solutionibus* accidit *cum Fumariæ vel potius acetoſæ Succo*, [*nonnullis per Tamarindos exaſperato*,] *cum ſucco vinoſorum Pomorum, Berberum, Limonum & adhuc cariorum Granatorum, Muſto, &c.* (quidni & Ananas Indorum?) inſtitutis; non minimâ inſuper ſoluti parte, (etiam dum ad *Extracti* conſiſtentiam rediguntur.) denuò tandem ſubſidente: Cum porro *Liquor Martis* [*per coctionem*] *Tartariſatus* in operatione ſegnis, *Nigricans* [*limaturam cum Aceto deſtillato lævigando*,] quaſi penè ſuperficiarius, *Eſſentiarum* cum vegetabilium Succis paratarum reiterata *Extractio* horum, quam Martis particulis prægnantior ſit; & ea conſimiliaque omnia vel

unica quædam ſelectior *Tinctura*, (uti vulgo dicitur,) vincat aut ad minimum in aliquibus æquet; Vino quin etiam (ſolitariè vel cum Vegetabilium concordantibus Eſſentiis) diluta, Chalybeatum quodvis, cum Aqua ſimplici verò *Artificiales iſtas* (ceu creduntur,) *Acidulas* ſimiliter exprimat: non videmus, cur in talium confectione vel repoſitione ſeorſim quis occupari debeat. Quemadmodum nec opus eſt, ut proin oſtentationis tantùm gratia, diverſæ diverſorum aliquot autorum Tincturæ, ſæpisſimè (poſt dempta acceſſoria exoterica, atque ambages planè fruſtraneas,) eodem recidentes, (uti hoc Acetoſis Extractionibus frequentisſimum eſt,) aut Menſtruis naturæ haut adeò amicis confectæ, vel ſuperficiariæ ſaltem, remiſſiores, extraneis ſolventibus turgentiores, de ferro parum participantes, &c. pasſim vulgari more aſſerventur: ceu v. g. huc referri poteſt, quæ ſolo nec ſalinis prius exaſperato *Vini ſpiritu è Calcinatis, Præcipitatis*, *aut florum Armoniacalium particulis Martialibus nimium elutriatis* variè & (ultima hæc) laborioſè quæritur; dum *Armoniacalis vulgatiori faciliorique proceſſu confecta* idem præſtet; & ſi quæ primarum viarum dolores ab hypochondriacâ acredine profectos interdum levet, id peculiari vi ſedativâ vix, at potius irritantium humorum ſubductione, attemperatione, inverſione, vel in aliud ſaporis genus commutatione contingere videatur: nec alia procul dubio *Sulphuris Vitrioli anodyni Martialis*, ſive (ſæpius hactenus notati) ex *Ammoniacalibus Martis floribus elutriati Pluviſculi* ſit ratio, ſub effectu aliàs (ceu alii quoque obſervarunt,) rariori. Pertinet porrò huc ſuſpecta *Pumicoſa*, ſuperficialis *è diſſoluto ſaltem Martis Vitriolo*, in fundo denuò concreſcente; curioſior ex *ipſa Martis Minera cum Proprio* (tædioſiſſimo parciſſimoq;) *Liquore* extracta, & cæteræ diverſorum Tincturæ ac Variationes. Nec *Balſamum Martis oleis deſtillatis confectum*, Ferri deſtinationi Hypochondriorumque potioribus requiſitis tantopere quadrat, Carminativis Nephriticisve (pro ejusmodi Oleorum naturâ) aptius. *Eſſentia cum Nitri ſpiritu ac Phlegmate Vitrioli bona eſt* & innocens quidem, aliquanto tamen (præter hujus claſſis requiſitum) ſtringentior, ac (ceu reliquorum quoque *Martialium Nitratorum* pleraque ſolent,) neſcio qui vehe-

mentior; & nî Spiritus (per quasvis etiam enchiriſes) fuerit fortiſſimus, poſt adjectum Vitrioli phlegma albus ſaltem ferruginemque ingratè ſapiens Liquor prodit. *Quæ cum Eſſentiali ſale Tartari & Martis Vitriolo crudo, vel aliquantum albificato conficitur*, & pridem aliquibus in ſecreto habita eſt, ſive illiquatione ſive ſimplici tantum mixtura prius uniantur utraque, bona tamen Martis pars in diſſolutione poſtmodum ſecedit, & ni paulò auctius fuerit Vitrioli pondus, aut præcipitatum illud denuò ſolutum Tincturæ poſtliminio uniatur, effectus (ſat quidem notabilis,) pro majori tamen parte à diſſoluta Terra foliata Tartari dependere videbitur. Si memoratæ jam *Eſſentiæ Martis Tartariſatæ*, ſive Solutioni cum Tartaro crudo (per ſimplicem coctionem) factæ & ad mellis conſiſtentiam inſpiſſatæ, *Acetum deſtillatum ſuperfunditur*, Liquor deſubito quaſi provenit Martialis haut injucundus; relicto in fundo Tartaro, &c. Nihilominus duobus hiſce Martialium modis adhuc *præſentiorem* obſervavimus, ſi Vitrioli Martis & Tartari depurati vel purioris (ſi loco hujus Saccharum recipitur, non procedit,) ana v. g. libra ſemis, in Aquæ ſimplicis libris ſex coquatur, & inter agitationem ſic lentè exhalet ad Mellis conſiſtentiam, quod coagulum ſpiritus Vini communis ſaltem libris ſex extrahatur, & poſt filtraturam, (citra notabile ſedimentum) abſtrahatur hinc libra una, aut nil interdum: Efficax ſic habetur *Eſſentia* (Papaveris erratici Extracto pro requirentium lubitu amplius tingenda,) in hypochondriacarum partium obſtructionibus, effervefcentiis, præfocationibus, cachexiis, &c. Icterum, ni Aſcitis conſummati, concreti Calculi, aliorumve tantiſper immedicabilium malorum conſectarius fuerit, citra omnem conſuetorum Purgantium (affectum plerumque in deterius præcipitantium) acceſſum, (ceu alibi ſuperioribus annis monuimus,) paſſim, ſub aliquot dierum continuatione ſecurè curat ſola, vel Antimonii Diaphoretici Martialis una alterave doſi tandem interdum ſuperaddita; rariùs, ſi alvus præter morem renitentisſima fuerit, Aloëticis ſaltem Pilulis laxativis tunc, pro una alterave vice requiſitis.

Spiritus Mineræ Martis in parcitate ſua inter curioſiora potius quam uſualia locum meretur: ſimileque quidpiam acidulo-ſulphureum

reum è ſupradicta quoque *Terra Martiali bolari* provenit. De *Spiritu Vitrioli Martis factitii* cum affinibus brevi poſt agemus. *Odor inibi ſulphureus*, (qui depoſito foliati Sulphuris exiguo omnibus ejuſcemodi deſtillatis tandem aliàs decedit, equidem tamen inconſultiùs utut ſingularum doſium efficacia haut adeò inde exa...etur, abſtrahendo vel divaporando pro more hinc ſecernitur,) & *temperata porrò iſta Aciditas*, etiam in alterius venalis Vitrioli viridantis Spiritu, (ritè deſtillato) eſt obſervabilis; eodem interim effectu, at minoribus impenſis aut laboribus. Nec adeò ſingulare quid, quod ſelectior quædam Tinctura largiter (pro Martiali quidem deſtinatione) non præſtet, invenire potuimus in *abſtractitio Liquore, qui poſtquam Ferrum in Spiritu Salis ſolutum eſt*, & fætor ceſſavit, inde poſtliminio repetitur, moderataque ſub deſtillatione per ultimas potiſſimum guttulas, (æquè ac *Spiritus* adhuc ſpecioſior, *è Sale capitis mortui Florum Ammoniacalium Martialium*, Aqua ſimplici vel Spiritu Vini diluto collectus,) aliquantillum quaſi martialeſcit; nî ſcil. validiori poſtmodum igne ſcandentibus utrobique Floribus adſtringentisſimo ſapore inconſideratius inquinetur. *Volatilis ille Spiritus, è Tartari cum limatura Martis cocti ſpiſſamento*, parum profectò eſt Martialis. Et cur *Olei vinoſi, digeſtis cum Spiritu Vini concentratioribus quibusdam Solutionibus nonnunquam ſupernatantis guttulas*, in tanto parabiliorum proventu tædioſisſimè conquiramus? *Flores per Solutionum Nitro combinatarum detonationes, ſupradictas Salis Armoniaci Martialis elutriationes, aliterve collectos*, & interdum abuſivè ſic dictos vel commendatos, faciliorem limaturæ præparationem in quamplurimis præcellere, jam ante notavimus; Reſidua curioſiorum experimentationi, quæ verò ex Marte Adſtrictioni potiùs deſtinantur, ſuo inferius titulo relinquentes.

E Venere, (ſi vel Amorum ſuorum cauſa huc referenda fuerit,) vel etiam *cum Venere tantùm Præparata*, quia pauca hodieque prodierunt, quæ commodè citra nauſeabundam illam, ſuffocativam ſimilemque adverſiorem qualitatem iſtis plerumque adhærentem, internis uſibus ſpecialiori effectu majorique præ aliis fructu aptari posſint; & dum *verum Veneris Ignem ſeu Volatile dulciſſimumq; Sulphur*

ſubtiliori modo, (quam hactenus quidem *per Hæmatitinæ ſublimationis Spiritum duplicatum*, item per proprium *Mineræ Venereæ*, *vel ſeparati hinc alicubi Salis acido-ſalinum Spiritum*, *ipſi Mineræ ſuperfuſum*, & crocum ſulphureum inde extrahentem, aut per ſimplicem *tantilli*, *quod poſt rectificationem Spiritus Aeruginis cryſtalliſatæ reſtat*, *extractionem* aliasque adverſiores crudioresque rationes tentari potuit, aut per *protractiſſimam Vitrioli Venerei deſtillationem* quæſitum eſt,) adhuc dum colligendum expectamus: ſuffecerit proinde nobis hic ſaltem *Aeruginis elegans ille Spiritus*, *præſertim è Cryſtallis* (tanquam inter alia forſan acceſſoria, præcipuè concentratis Aceti deſtillati particulis affluentioribus,) deſtillatus; ſubtiliſſimus, & licet in Solutionibus oppido quidpiam, (quo ipſo ſolubiles fiunt,) de ſe ſemper relinquat, adeoque tandem planè fatiſcens Spiritum Mellis præ ſe ferre videatur, repetitis tamen illis in Chimia uſibus diutius, (præ reliquis ejus ſpeciebus) applicabilior. Nam qui ex *ipſa Aeruginis ſubſtantia*, *Aceto deſtillato prius humectatâ* prolicitur, revera aliquanto eſt remisſior citiusque enervatur; quemadmodum etiam qui cum *duplo præterpropter Sulphuris*, (tandem cum aliqua *Florum albicantium acidulorum* parte) prodit; præſertim ſi una alterave vice à Marte (pro comparanda Tinctura) abſtrahatur: qui *ex Aeruginis extractione Aceto ſolùm ſimplici parata* & ad melliaginem usque inſpiſſatâ deſtillatur, adhuc debilior eſt, & vel poſt ſecundam adhibitionem fatiſcit. Omnes hi, primus quoque, *intus immediatè diverſimodeq; dati*, nobis quidem inter tot commodiora hypochondriisque convenientiora Specifica ſtomachica, pectoralia, cephalica, &c. ſingulare quidpiam haut adeò præſtiterunt: Sique omninò hujuscemodi prævalenter Acetoſi quidpiam complacuerit, acceptior exiſtit paulò ante notatus cum Sulphure. Et ſi vel Acetum ſcylliticum cum ſui generis expectorantibus & edulcorantibus Eſſentiis, item Spiritum Salis Armoniaci urinoſum, in pectoris infarctū haut poſtremum, aliave præſentiora conſideratè quis dederit, nec eo qui aliquibus nuper *cum Gummi Ammoniaco*, reliquis ingratior deſtillari conſuevit, admodum indigebit. Ut proin hoc Liquorum genus convenientius aliis Chimiæ laboribus ac reſolutionibus deſtinari

nari videatur; ſcilicet non tam Marinorum Animaliumve Magiſteriis ſive Solutionibus, vires ſui Simplicis, (ceu alibi jam notavimus,) plerumque non attingentibus, æquè jam ſaturatis, & interdum exoterici quid, (ut in Perlarum v. g. deſtinatione cernimus,) cum Venereæ ſtipticitatis veſtigiis quibusdam, (præſertim ſi Spiritus haut adeò rectificatus fuerit,) ſic induentibus: quam pro Tincturis Eſſentiisve nonnullis Mineralibus, e. gr. Martis, Saturni, &c. præ aliis revera hinc elegantioribus. Superſtes *Caput mortuum* (ut uno tenore materiam hanc, licet Producta ejus ad Topicorum claſſem pertineant, abſolvamus,) per ſe, ſi æruginis cryſtalli fuerint adhibiti, aliàs verò poſt ſordium ſequeſtrationem, aut Sulphuris combinati (ni prius partem quandam per ulteriorem ſublimationem ſequeſtrare placeat,) deflagrationem, parergos *Pulverem* dat, qui per ſe vel poſt repetitam calcinationem, (pariter ac Terra Vitrioli dulcis,) cujusvis *Aeris per diverſimodas cæmentationes aliterve uſti*, *Squammæ utriuslibet*, *Calcis per extinctionem*, *ſimiliumque* ſæpe ſaltem nominalium variationum; *Crocorum* inſuper variè præcipitatorum, aliorumque ſeorſim in fruſtraneas illas alternationes Chirurgicas, (intus enim *Squammas & turbulenta Præcipitata* temerè quis hodiè dederit?) excogitatorum, *Pulverum*, *imo Florum quoque*, impropriè quibusdam ſic dictorum, (*propriè dictos enim per Solutionum detonationes*, *Armoniacalesve ſublimationes* quis operosè quærat aut huc ſaltem referat?) locum extus ſufficienter complet: quemadmodum *ipſa Aerugo*, à heterogeneis liberata, vel pro circumſtantiarum ratione parumper prius quaſi calcinata tot variegatis *Aeris in topica Solutionibus atque Coagulis*, præter rem ſæpe vehementiſſimis, aut ex tempore quaſi, (ſi quidem opus foret,) per *Vitrioli aut Salis fortiorem Spiritum* (convenientius, quam *Nitroſis Armoniacalibusque Menſtruis*,) etiam ſub *liquida Oleive forma* comparandis, imò ſimplici potiùs Vitrioli communis diſſolutione tunc exprimendis, haut incongruè præfertur vel ſubſtituitur. Et cum ſimpliciſſimo cuidam Decocto mundificanti vel conſimilium Eſſentiarum (Veronicæ, ſcabioſæ, &c.) Diluto vis ejus facilè combinari, aut æquivalens euporiſton parili ſucceſſu ſurrogari queat, nec *Aqua viridis diverſis* (ac Sulphur aliaq; in-

convenientiora ſibi nonnunquam adſciſcentibus) *Formulis* nimium inhærebimus; nec dum in ſolitario Vitriolo ejusve Sale, Lapide Medicamentoſo, aliisque (pro affectarum partium ratione) idem largiter ſub Diluti forma vel ex tempore invenimus, *Sapphirinam Agyrtarum ſolutionem*, utut aliàs neutiquam rejiculam hic ſuperaddemus; aut vehementioribus adhuc *Liquoribus atque Mixturis* miſerorum Oculos, Palatum, aut Crura temerè vexabimus. Famoſum illud *Vnguentum Purpureum* præſtans eſt, & fratre ſuo uterino, *Aegyptiaco*, plerumque præſentius; dum tamen jampridem ſupervacuas inibi ambages expenderemus, & dicto Ægyptiaco (non quidem *Magiſtraliter*) per Ammoniacum & Alumen plerumque inconvenientius exaſperato, ſed tantùm ſimpliciſſimo, (puriori ſolùm & interdum certas in circumſtantias prius aliquantum ſuper prunas calefacta Ærugine conſtante,) vulgarem Terram dulcem Vitrioli, cum Extracti Veronicæ particula (in Aceto vel etiam Rore minerali acido diſſoluta) proportionaliter adjiceremus, idem citra operoſiorem & ſupra jam alios in uſus adductam Æruginis Extractionem obtinuimus. Sique circumſpectior Chirurgus Lavamenta inſuper Myrrhata, Aloëtica, Theriacalia, &c. plagularum aut penetrantiorum Siphunculorum ope, item Aquam Calcis vivæ, Saccharum, Iridem, Euphorbium, aliaque non pinguia, &c. pro partium ratione dextrè adhibuerit, etiam *Apoſtolico Vnguento* facilè, faciliùs adhuc (dum ejuſcemodi Mixturis mundificantibus mitius temperatiusque aliquod Emplaſtrum deſiccans & Defenſivum conſultius ſuperimponitur,) *Emplaſtro ejusdem abuſivi nominis*, & conformi (nunc verò exoleſcente) *Iſidis* carebit. *Tractivum viride* ut iſtorum locum interdum ſuppleat, aliàs tamen vulgi tantùm, nec alicujus hic neceſſitatis eſt. Et quo lectoris pace eadem opera Metalli noſtri Affines, Producta, vel Apoſpagmata percurramus, ſanè inter ſupradictum, aliosque exuſtæ Veneris, aut ejusdem ſortis edulcati Colcotharis (accidentarios ſaltem) Pulveres, quis *Diphryges* amplius exigat? imò quis *Tutiam* inſuper, etiam *per Species* ſupervacuè diſtinctam, *ab Alexandria* usque petitam ſc. ampliusque repetito igne *Calcinatam*? dum per ſe promtè lævigatur, & aliàs ſat uſtulata eſt; dumque (ſi curioſam Mercurii fixati

fixati colorationem hîc negligimus,) vulgatiùs *Nihili* (miſſo *gryſeo*, ſaltem) *Album*, loturâ vel cribro potius *depuratum*, tanquam *Venereorum aliorumque Metallicorum Florum deſiccantium* (operoſiſſimorum) compendium aut vicarium, tàm per ſe, quàm Lapidi Calaminari, (paulò ante notatæ) Veneris Calci, vel Terræ Vitrioli dulcificatæ, Mercurio dulci, aliisque pro circumſtantiarum ratione combinatum, in Mixturis Liquoribusque extemporaneis pariter, ac in unguento quodam Saturnino, (iſta partim ſub confectione, partim uſus tempore proportionaliter excipiente,) largiter intentiones iſtas complet: dum demum præter dictas *Mixturas*, (ſimplicius adhuc quam *Liquor Tutiæ vel Ceruſſæ eſt in Armamentariis*,) compoſitas, alia inſuper non-pinguia diluta & Epithemata, e Solutione Camphoræ, Vitrioli, Lapidis Medicamentoſi, &c. vel Aqua Calcis vivæ, Lacte inde Aureo, Decocto nigro, (at citra ſupervacua Tonſorum additamenta parato,) &c. conſtantia, ad deſiccationes, attemperationes, incarnationes, &c. æquè feliciter, plerumque ſecutiùs adhibentur, quàm *Diampopholygos*, (cum ſuo Uvæ verſæ ſucco,) *& de Tutia*, (cum duabus drachmis ſucci Solani,) aliaque hunc in finem ſervata vel propoſita, etiam famoſiſſima *Vnguenta*. Sique *Liquorum è Ceruſſa, Nihilo, Matre perlarum* (Margaritarum, & Umbilici marini locum ſatis ſupplente,) vel *Lapide calaminari & particula Thuris atque Opii*, (cum vel ſine Camphora,) paratorum, vel ſaltem ſolius Roſaceæ Aquæ, Vitrioli cujusvis tantillo conditæ ſufficientiam; ex adverſo verò Axungiæ, Unguenti Roſacei, Butyrive Majalis facilem rancorem, oculos, quos demulcere & ſiccare hîc intendimus, magis (ceu alias corpulentiores ejuſcemodi pinguedines ſolent,) irritantem cogitamus, *Nihili quoque & alia Recentiorum ad Oculos Vnguenta*, (ad Deterſiones ſanè conſultiùs accommodanda) meritò hinc dimittemus. Atque hæc junctim de potiori Veneris ſobole: nam quod *Vitriolum ejus* attinet, dum *Dulce Philoſophicum* (inter Armonicalis iſtius Menſtrui inſufficientiam, ſecretiorisque defectum) hodieque expectatur, reliqua *Factitia* nunc eadem opera in ſequente Vitriolicorum recenſione perſequemur.

Et quo proin appareat, quæ ex iis, quave expectatione referri huc

huc queant; principio quod ipſum *Vitriolum* (tanquam ejuſcemodi Productorum fundamentum) concernit, dictis *Factitiis* (ceu per cæmentationes aut ſolutiones domi præparata vocant,) equidem ſua variè conſtat efficacia; nec *Deſtillata* eorum, ſi laborioſior quiſpiam circa talia exerceri voluerit ex eo vilipendimus, quod quandam de fixioribus participationem ratio haut adeò apertè aſſequatur, aut aliqui ſpecialiorum deſtinationum reſpectu ferè pigriora dixerint. Quinimo reliquæ eorum *Extractiones*, *Præcipitata*, &c. vires ſuas (ſecundum magis & minus,) nihilominus produnt. Saltim, dum (uti paulò antè quoque ſub Martialium titulo notavimus) è *Venali* potiorum tritiorumque hactenus locorum *viridiori aut magis Cæruleo* (pro intentionis ratione,) idem ſub parili procedendi modo, minoribus interim expenſis atque laboribus, æquè ſecurè, (per deſtillationes quidem, imò aliàs etiam uſitatiores operationes) prolicitur, & præter ſaporis, odoris colorisque (diſputabile forte) ſuffragium, idem experientibus præſtat, aut ſi quid (per ſingulares enchiriſes tædioſiſſimasque protractiones, incerationes, cohobia, &c.) ſupervenisse videatur, Tincturarum Eſſentiarumque longè ſaturatiorum vel concentratiorum, ſæpenumero æquè exaltatarum acceſſu, ad minimum ſemet compendioſè ſuppleri ſinit; non invenimus, cur contractiori apparatui ſtudens, tempora evidentioribus utilitatibus aut negotiis hoc fine ſubtrahat: præſertim cum non ſit idem, dum duo faciunt idem; & (qui v. g. Mercurii ſaltem Mineram factitiæ Antimoniatæ communique Cinnabari confert,) credere forſitan haut ſine ratione poſſet, hic quoque longe aliam eſſe Naturæ in ſpontaneis quidem coagulationem, aut (per ſupervenientium operariorum diverſas adaptationes) poſtmodum coagulandorum Diſpoſitionem, quam, dum Sulphuris fumo deſtillatove Vitrioli Spiritui eliquata jam Metalla combinamus; Vel etiam facta cum Spiritu Salis vel Aceto deſtillato Maſsâ (non Vitriolicâ, ſed tantum Vitrioliformi) non tam Vitriolicum quam Salis qualitercunque (ut in Hæmatitino vel Martiali Armoniacali) alteratum Spiritum, aut ex Acetoſis ſolutionibus Liquorem Spiritui Mellis ſimilibusque (interdum cum phlogiſta particula,) conformem nanciſcimur. Conſtat equidem, venalia è

nomina-

nominatioribus hodie ſcaptenſulis locisve Vitriola quandam inter ſe differentiam, &interdum Exoterica quædam, nec tamen adeò hactenus exitioſa, aut (varias etiam Extractiones tentantibus) convincibiliter Arſenicalia, quin potius innoxia, parallela, imò interdum aliquam nobilitationis ſpeciem præ ſe ferentia, complicata habere: & vidimus v. g. Aquam fortem quoque, communi ſaltem modo deſtillatam, conſtantem interdum ruborem retinuiſſe, aut ex eodem Argento plus Solaris magmatis reliquiſſe, aliasque (dum Enchiriſes coincidunt,) à Vitriolo proculdubio potius quàm à Nitro profectas obſervationes. Vidimus tamen etiam, fortuitas tantum fuiſſe oblationes iſtas, & (quod Aurificibus quibusdam ſimiliter contingit,) cum Vitriolo (oculatioribus etiam non diſtinguendo) tandem deſiiſſe. Ut proin, quemadmodum *Venale quidem aliquod*, Selectûs noſtri intentioni hactenus ſatisfacit, ita tamen nec *Cyprio* tantum, *Romano*, *aliisve* nominalibus, interdum aut carioribus, vel ob Locorum (ſæpe conjecturalem ſolum) rationem *Solaris planè Lunarisve naturæ habitis* adhærebimus; cum inſuper quod hinc ſeorſim vel ſuperlativè quærituri, modò dicta de cauſa haut ſemper certò compareat, nec adeò tunc exceſſivum ſit, ut ſumptuum atque laborum minus prodigus parabiliori ſibique *viciniori Speciei* acquieſcere nequeat: ceu noſtræ paſſim regiones ſat bonum, intentionibus e Vitriolo directe hîc quæſitis ſufficiens, innoxiumque (ſub vulgatiorum quidem & uſitatiorum productorum, methodice tantùm exhibitorum parili effectu,) ſuppeditant; & ipſum *Minutulum illud, remiſſioris coloris, unctuoſum*, compluribus pro rejiculo habitum, ſane pluries expectationem noſtram æque ſaturavit, ac ſelectius vel operose domi paratum quodvis. Qui verò (conſuetos quidem in uſus,) *Purificationis titulo* novam diſſolutionem præmittunt, dum ſimplex intermixtorum heterogeneorum *Selectio* tunc ſufficeret, Ochreæ ſubſtantiæ (inter cujus recluſionem proculdubio peculiaria] illa apoſpagmata, etiam e vernaculo vilioríque ad ſenſum Vitriolo, inſenſibiliter quaſi, vel per cohobia, aut continuati ignis inſtantiam interdum, communicantur,) haut parum præter rem fruſtraneoque labore ſiç ſubtrahunt.

His itaque tantiſper præmiſſis, ſeligamus nunc nobis hinc primo *Rorem illum Mineralem*, ſeu ſubtilioris acoris, ſulphureique odoris Liquorem, qui è Vitriolo crudo (potius, quam lentius etiam concidente,) per arenam ad ultimam usque guttulam deſtillando prolicitur; polychreſtum & elegans attemperans, etſi vel tractu temporis (ſubſidentibus quaſi foliolis rubentibus) ſulphureus odor ceſſarit; ſive de cætero per ſe, non ſolùm complurium Aquarum ac dilutiorum iſtarum Tincturarum vegetabilium refrigerantium Juleporumque, verum etiam ſubtilioris *è Rore Majali deſtillati*, *item Mixturæ quorundam Alterantis* (Spiritu Vitrioli, per Salis Cardui vel Abſinthii tantillum infracto conſtantis,) loco detur; ſive prius Eſſentia Bellidis, Hepaticæ, &c. proportionaliter ſaturatus vel aliàs permixtus adhibeatur. Ut dum recentioris & ſatis adhuc ſulphurei haut adeò notabilior energia deprehenditur, aliorum quaſi *Striatum*, per repetita cohobia (*Nono* tamen quorundam *Alembico*, ad literam poſito & herbis quoque Craniove farto convenientiora,) laborioſioribus ſecurè hîc relinquamus: quemadmodum & ſolam ſpecioſioremque *Sulphuream partem*, (infuſo pro meliori ſequeſtratione Spiritûs Vini tantillo,) ſeorſim à collecta hujus Roris copiâ, correſpondentibusque Liquoribus, (v. g. in confectione Vitrioli Martis, Florum Sulphuris cum Colcothare, &c. provenientibus,) item à recens deſtillato Vitrioli Spiritu ſimilibusque, (ſed exigua ubique quantitate,) abſtractam, & nonnullis inſuper cum Caſtorinis, Tartareis, &c. *in Antepilepticum* (hyſtericæ præcipuè complicationi haut adeò incommodum,) *Elixir* redactam, item *Spiritum ardentem* (à Cephalicis pro lubitu abſtractum,) *crudo Sulphure* (ceu Viva ſolemus,) per quamplurimas repetitiones ſufficienter *perfumatum*, *&c.* parabilioribus, æquè Volatilibus, aut ſemet reſolventibus, (Spiritu Cornu Cervi, Salis Tartari, Armoniaci urinoſo, Eſſentia Camphoræ, Succini, &c.) ſatis contenti.

Potius proin nobis ſit Roris iſtius conſectarius, *Spiritus acidus communis*; & quidem (cum Venalis utplurimum dilutior, ſæpe falſatus aut impurior, & hinc internis immediatis uſibus, citra tædioſas rectifi-

rectificationes aut digeſtiones ferè ſit ineptior,) domi è Vitrioli ſupra reſtitantis & ſatis ſic albificati , (nam ad *perfectam flavedinem vel rubedinem inſtituta calcinatio* profectò multum fruſtra diſperdit; *crudum verò Vitriolum* deſtillationem incaſſum protelat , aut vaſa nonnunquam vel commiſſuras disjicit ,) proportionali nec nimio pro more pondere , (quo Igni totum quaſi pateat , Reſiduumque ſat brunum exeat,) deſtillatus. Ita inter leves aliquot (circa vaſorum poſituram, ignis modum, &c) enchiriſes, etiam è vitreis lutatis Retortis, citra conſuetas laborum protractiones & curioſa (Metallicam partem ſequeſtrantia, prolectum verò Spiritum plerumque alterantia) *additamenta*, diei præterpropter ſpatio habebitur privatis Diſpenſationibus , ac potioribus internis compoſitionibus , in noſtram nunc intentionem ſufficientiſſimus; manifeſtò non calefaciens, quin potius (ſive invertat, figat, aliâve nondum ſatis circa primas vias comprehenſa ratione agat,) attemperans, & ſimul aliqualiter reſtrictivus ; minus profectò quam Salis Spiritus eſt, diureticus; de cætero ſub hoc præparandi modo ſat bonus atque purus; ut tantillum evectæ corpulentioris,aut forſitan rectificatione demũ denuò Vitrioleſcentis ſubſtantiæ per experientiam haut veritis, citra communem quoque *Rectificationem*, aut quandam (violentioris deſtillationis-Emptitio, pontici quid ſubtrahentem) *Digeſtionem*, tuto (& vel eorum exemplo, qui talia quidem imperant, tota die tamen Venalem ſaltem ſimpliciter adhibent, aut diſpenſari vident, uſurpari queat; ſive per ſe, vel occultationis cauſa, (cum vires inde parum intendantur) *Vegetabilium Floribus aut Eſſentiis colorantibus tinctus*, aut *Spiritu quodam abſtractitio*, (poſt ſimplicem mixturam aut levem, ſub repoſitura, digeſtionem potius, quam operoſam aliquorum deſtillationem) *ſociatus* detur. Qui *domi* tædiosè vel ſumptuose *facta Vitriola* parili ratione tractat, nil amplius hinc, nec *è Martiali* mage Hypochondriacum, *è Venereo* pollentius Eſurinum acetoſum, ex utriusque recentiorum quorundam miſcella, ſub *Hermaphroditici titulo* propoſita , nil niſi opiniotenus ſingularius, ex ipſo verè *Lunari* haut mage cephalicum, (acidis Vitriolicis aliàs non niſi conſenſuali ex inferioribus malo quidpiam interdum conferentibus ,) inveniet. Siqúe *protractiori*

deſtillatione vel cohobiis vulgatioribus pro ſpecioſiori forſan participatione occupari voluerit. (dum *dulce Veneris Vitriolum* adhuc expectamus, *Factitium autem uſitatius* exercitatiores ab ejuſcemodi laboribus aliàs fere, tanquam pigrius excluſerunt,) eodem ſane, (quamvis utique haut adeò æſtimabili metalliſatione) *Venale*, *mage Martiale vel* (*frequentius adhuc*) *Venereum* adhibebit, ceu ſupra jam notavimus. Interea meritò gratulamur illis, qui (ſub operarum & reliquarum commoditatum copia,) *Caput mortuum prolecto liquore inceratum amplius, quam vulgo ſolent*, per ſex, octove dies continuato igne exercere poterunt; quo non quidem Ignem illum Veneris, (uti Autorem hoc aperte negare alibi monuimus,) ſed efficaciorem ſaturatioremq; hinc Spiritum nanciſcantur; etiam pro *Unicornu iſtius Mineralis* imitamento, (genuini *Arcani Vitrioli Clyſſi Vitriolici*, & *conſimilis Eſſentiæ*, per tædioſas, nec ſemper ſuccedentes prolecti *Liquoris cryſtalliſationes* quæſitæ, conſobrino,) ſufficientem; licet illa *Veneris per Martem Vitrioliſatio*, ſeu præſuppoſitum *Rebis* haut adeò ſtricte obſervetur; modò non *Vulgare*, (utut negotiose *purificatum*, ſiquidem nihilominus metallicis particulis adhuc infectum, indeque in Ophthalmicis, Ptarmicis, &c. Crudo cuicunque, etiam Albo Vitriolo æquivalens,) ſed ultimum ceu communiter loquuntur, ſive *Regeneratum Sal* accedat: quod num *ex Aere inter ſubaſtrationes* illas ſimpliciter ſic ab his aliisque famelicis ſubjectis attrahatur; an verò (*ejuſcemodi coaguli copiam, proventum etiam in concluſo, notabilem ſaporis ac configurationis diverſitatem, facilem & diutinam ſalinarum particularum occultationem, pronam complurium Metallicorum, præcipuè Martialium Venereorumque corporum, Pyritidum, conſimiliumque foſſilium, &c. nativi ſalis quidpiam habentium, aut ſalinis quovis modo tractatorum naturam, poſt ſufficientem quoque calcinationem vel iſtorum expulſionem, denuò quaſi ſalineſcendi; item promptam Aquoſi principii huc accommodationem, &c.* cogitantibus,) potius inibi propinquiori è principio tantum *renaſcatur*, id quidem hîc temere non determinaverimus. Inſipidum ſane & extremæ calcinationis Colcothar, in muſeo pyxideque lignea ſatis concluſum ſiccumque, poſt paucos annos ſat ſalinum viſum eſt: & Limatura Martis

cum

cum ſulphure ſupradicto modo præparata, dataque opera prius elota, biennii tractu ſimili, latè diffuſâ pixyde internam ſui amplificationem cum aliquali Vitrioleſcentiâ, nobis plus vice ſimplici oſtendit. Sed hæc in tranſitu. Qui autem (ut inſtitutum noſtrum perſequamur,) modo laudatis commoditatibus deſtitutus eſt, aut tempora, ſumptus atque labores operoſiſſimo ſæpeque infortunato eventui elocare nequit aut veretur; verſatiſſimorum tot Medicorum (ſuâ æquè feliciter ſub accuratiori Methodo, citra hujus generis ſingularitates, tranſigentium) exemplo, ſecurè nihilominus, (modo paſſivus olim in Spleneticis, Stomachicis, Hyſtericis, Pulmoniacis, Ungaricis Febribus, Idiopathicis Capitis affectibus, &c. abuſus abſit, & tot præſtantisſimi parabilioresque Spiritus atque Liquores nunc interponantur vel hyperbolicis promisſis ſubſtituantur,) communi noſtro Spiritui acquieſcet; tanquam in *ſpecificâ ſuâ, nec adeò* (citra ſupervacuam alterationem,) *delebili, vel ſaltem tantillo injecti Sacchari in Limonatum ſaporem jucundè convertendâ aciditate*, haut ingrato; in competente ſibi efficacia ſat prompto vegetoque: ut ab unâ quidem parte, nec *immerſa Ferri particula* (vitriolificante,) nec laborioſis *Aceti incerationibus*, *urinæ combinationibus*, aliisque *infringentibus*, *vel compoſitum* potius præbentibus viis, nec ipſa *ſuper Martem aut edulcatum Colcothar Abſtractione*, (equidem cum remisſiore acore mage ſulphureum fundente,) nec denique toties *reiterandis* [*ad copulandum Vini Spiritum*] *Deſtillationibus*, (cum lentæ Digeſtiones Vitriolicum ſimiliter qualitercunque occultent,) pro *Dulcoratione* illa, ſeu remisſiori modificatave aciditate indigeat: nec inſuper opus ſit, ut *Vitriolum purè Martiale quodvis* (in ea Tincturarum Martialium prævalentia,) paulò *protractiori deſtillatione*, quo guſtans majorem in fine gratiam concipiat; aut quælibet *Colcotaris communis Extractio*, (æquè Vitriolica,) inter Aluminis uſti acceſſum validiori igne hunc in finem fatigetur. Quemadmodum nec ab altera parte, quæſitæque ſingularioris efficaciæ cauſa ſeorſim hîc requiritur ſuper *Sal Gemmæ Eſſentificatus*, compoſitus Salinus, concentratior, & hinc equidem, (ſicuti Jovis cum Sublimato Deſtillatum, ſublimati cum ſabulo ritè paratus Spiritus &c. ſolent) fumigans,

 eoque

eoque ipſo inſuper diſpenſatu ferè difficilior; uti nec qui *ſuper Sal proprium denuò aliquibus ægrè abſtrahitur*; aut ægrius adhuc *è Colcotare communi non edulcato*, ſed Aqua ſimplici prius, vel potius Vini Spiritu humectato, curatiusve aliquandiu extra Solares radios, (humidiori ſaltem in loco,) repoſito repetitur, *Cephalici nuperorum alicubi titulo.* Verùm ut in ſingulariora experimenta *Salis Vltimi ſive Regenerati Spiritus* (diverſimodè deſtillabilis,) curioſiorum Myrotheciis ſuo modo quadret; Ita peculiare quidpiam, quod parabilioribus Eſſentiis Tincturisque non compenſetur, in utroque deprehendere non potuimus. Sulphureus eſt prior iſte: ſed hoc cum omnibus hujus generis commune habet; ipſeque Vitrioli Spiritus ſimplici ſaltem rectificationi per Retortam ſubjectus, Sulphur denuò olet admodum; brevi præterea diſparet vel ſubſidet exigua iſta quaſi metallica ſulphureitas in cunctis iſtis; nec (quod in adſtrictoriis Martis ſimilibusque concentrationibus Tincturis aliàs contingit,) tantùm ſingulis doſibus contribuit; ſique placuerit, paulò antè dicto modo laborioſioribus in pugno quaſi habetur: ut profectò ſupervacuè *Elixiria propriet. cephalica, &c.* quidam excedentibus promisſis illinc concinnarint. Famoſisſimus usquedum *Spiritus Aperitivus Penoti* ſimiliter in rei veritate peculiare nil præſtat, ſive remisſiori gradu vel continuatione Acidulus ſaltem Tartareique quid ſpirans, (communi *Dianæ dicto Liquori*, & languido, minus tamen adverſo *Spiritui Vitrioli cordiali cum Cornu Cervi uſto*, item iſti, qui è *Vitriolo crudo cum adjecto Sale Tartari* elicitur, hac in parte compar) deſtilletur; ſive extrema potius ignis violentiâ, ab Acido communi, æquè ac qui è Tartaro Vitriolato pari li vehementia tandem pellitur, hoc in genere haut adeò multum differens: Mixturâ ſanè Tartariſata, ſiquidem omnino opus foret, longè faciliùs & efficacius per proportionalem Spiritus Tartari Vitriolique confuſionem, aut ipſam Vitrioli Tartarique crudi recentiorum deſtillationem habenda.

Oleum illud grave acerrimumque, *vulgariter* vel etiam per operoſam *ſuper fixiora corpora concentrationem, aut extremum interdum Frigus*, (Ignem quorundam frigidum,) productum ſelectui noſtro vix aliqua imperat necesſitas; vili ſanè pasſim venale, ſi Metallicis

qui-

quibusdam ſolutionibus, fixationibus, vitrioliſationibus, &c. quispiam expetierit: in Diſpenſationes conſuetas, licet vel optimum fuerit, incommodum, guttarum ſaltem numerum, non ſine ſumentium diſputatione, varians, & nihilominus in vehiculo diluendum: ceu commune ſanè à Spiritu communi vix aliter, quàm externis tantum accidentibus differt; & hinc per repetitas (addito ſemper pro vehiculo, debito Aquæ ſimplicis pondere,) deſtillationes, in illum ipſum Spiritum promptè redigitur, æquè ac Spiritus vulgaris per lentas in vaſe altiori evaporationes in rubens acerrimumque Oleum denuò redit. *Rubrum è Vitrioli (per Spiritum Salis Armoniaci perfectè præcipitata) Terra per ſe* nanciſci non potuimus, (imò nec *Sulphuris* quidpiam, ſed tantùm Armoniacale aliquid foliorum inſtar collo vaſis circumcirca adhærens,) Cum *Acetoſis Additamentis* Compoſitum quaſi parent, qui in contractiori ſylloge Tinctura Martis acquieſcere nequeunt. Quod *è Vitrioli, Cremoris Tartari & Spiritus Salis mixtura* tandem ſtillat, Tartaro potiſſimum ferè debet; ut extemporaneam imitationem taceamus. *Viridus Vitrioli Spiritus per deſcenſum* jam pridem rejectus; qui *cum Sublimato* inſtar Butyri Antimonialis vel Jovialis deſtillatur, ulterioribus potius curioſiorum exercitiis convenientior: vulgari more *à Vegetabilibus abſtrahendo* quæſitus, fruſtra perverſus nec tanti viroris, infundendo vero ſaltem tinctus, (ni forte planè draſtica fuerint,) nihilo hinc præ ſimplici Vitrioli ſpiritu valentior eſt. *Lapillorum atramentoſorum* der Nieren *in Argillis* alibi repertorum reſiduus (poſt confectum prius hinc Vitriolum,) *Liquor*, adeo nuper cuidam dilaudatus, ſive *viridis* ſervetur, ſive aperto vaſe repoſitus, obſcurior & *quaſi rubens* evadat; tam dulce ſapit ac Gallæ ſolent. *Compoſitus autem, dum ſcil. Spiritus Nitri ſuperindeſtillatur Vitrioli Spiritui*, ſi ſecundum Autoris placitum rectificetur, mage Nitroſus prodit; faciliorque ejus loco foret Spiritus *Cornu Cervi & Vitriolici mixtura*, ſimiliter qualitercunque virideſcens, Antepileptico (ex Urina & Vitriolo deſtillato, vel etiam ſaltem confuſo,) Spiritui ſuo modo conformis; eo qui olim *multis Spiritus Vini à Crudo Vitriolo cohobiis parabatur*, & cum Theriacali mixtus eo nomine veniebat, hoc in genere præſtantior: Sed hæc fruſtraneæ curioſitatis aut variationis ſunt.

Po-

Ponamus nobis potius, diverſarum circumſtantiarum cauſa, *Spiritum Vitrioli*, (etſi non ſine aliquali alteratione,) *Coagulatum* & portatilem. Non quidem *cum terra ſigillata aliisve lutoſis*, ponticum: nec cum *Cornu Cervi uſto* ſimiliter (ni Spiritus per retortam rectificatus fuerit,) adverſum, nec in operando adeo præſentem; non cum *acetoſæ vel abſinthii*, (ſuas in deſtinationes conſultius inſumendis) *alcalibus*, eo eminenter (ne ſolùm Tartari Vitriolati vulgaris conforme quid exeat,) ſaturatis: nec, quem alii è *vulgari vitrioli ſale etiam depuratiori* ponunt, adverſisſimum, ceu alibi jam monuimus: ſed (dum ſpeciale illud, in Capite mortuo extreme calcinato repullulans, perquam quidem conveniens, nec tamen cujuslibet Laboratorii eſt,) ſaltem ſimplici *Spiritus Vitrioli boni à dimidio* [*vel paulò minus*] *Nitri crudi abſtractione* (cum ſimultaneo Aquæ fortis una colligendæ proventu,) confectum; polychreſtum & (cum Nitroſi Spiritus hinc abeant, Vitriolici verò reſiduo quaſi fixato copulentur) in ſe & citra abuſus tutum, nec injucundum (niſi quibusdam in Pulveribus Purgantibus;) ſive de cætero ſimpliciter ſic diſpenſetur, ſive operoſiori cujusdam modo *recentis ſpiritus parte amplius*, (ſed misſis reliquis ambagibus,) *ſaturetur*.

Anima Vitrioli, è cuticula hujusmodi ſolutionibus ſuperſtante, inter tot faciliores purèque Martiales Crocos aliaque Roborantia, ſupervacaneo tædio colligitur; aut quibusdam inſuper (dum nonnullis *è vitrioli capite mortuo probè cæmentato Tinctura* per Salis & hinc Vini Spiritum extracta, aliàs utut Venerei contagii ſuſpicio accedat, experientiam haut deſtituens ſatisfacit,) Spagirice extrahitur. *Colcotar* ipſum ut extreme calcinatum atque recentius chirurgicis chimicisque laborioſorum uſibus haut incommodum eſt; ita communis quoque, ſat tamen bruni elutriata *terra*, (gratis loco *Veneris Ferrique uſti*, vel in diverſos *Crocos* converſi proveniens,) extus debite adhibentes haut deſtituit; & reſtitanti (poſt Spiritûs Æruginis deſtillationem) purificato Capiti mortuo haut inconſulto ſuos in uſus admiſceri poteſt. Quod intus verò *Crocus è vitriolo nativo*, *mage Martiali*, diverſimodè præcipitatus vulgatis Purgandi promiſſis non ſtet, *è Factitio paratus* crudâ quoque Limaturâ in aperiendo ſegnior ſit, *è Venereo*

certo quovis, aut recentiori *Veneris per ſpiritus vitriolicos ſolutione* proveniens, incomptus corporis turbator ſit, (licet *Florum* etiam cognomen induerit,) paulò ante notavimus.

Anodynum ex hiſce Præcipitatis dulciſſimumque *Sulphur*, (dum ærofis vel atramentoſis Mineris ſupervacuum, planè tamen communiſimile, Excoctoribus nonnullibi copiosè ſurgit,) etiam Prædeceſſores noſtri per vulgares *cum Laminis ferreis, aut Acetoſas coaguli Vitriolici Extractiones*, conſimilesque ſulphureo-metallicum quidpiam promittentes modos, hautquaquam comparuiſſe, ingenuè faſſi ſunt: longè alia ratione illud conquirendum eſſe, recentiores quidam ſatis, ſed inter obſcurationes ſuas pro more monuerunt. *Foliatum*, quod Vitriolici Sulphurei vulgariores Spiritus ſponte deponunt, ſanè perexiguum, & ſi (per operoſiores etiam infractiones conquiſitum) tentes, in ſua hac ſeparatione haut ejus effectus eſt, quem Gas tale ſemiſylveſtre ante odorans ſibi promitteret. Nec circa operoſiorem quoque, (*per incerationes* protractioremque deſtillationem conquiſitum) *Spiritum, poſt Armoniacalis Spiritus acceſſum, & ſubſequam cum Spiritu Vini edulcorationem*, operæ pretia mereri potuimus; ut felicioribus ſimilia tædioſa (pro aliquali Sulphuris iſtius copia) tentamina relinquamus. Ille ipſe *urinoſus Armoniaci Spiritus à ſubtilioribus nonnullis Ochris abſtractus*, tantum atomos quaſi quasdam ſecum avehit: nec *Terra Vitrioli coquendo, fundendo, imo etiam deſtillando cum Sale Oleove Tartari* nobis hujus generis notabile quid dedit: æquè ac *Ammoniacale potius quidpiam è terra illa, per Spiritum iſtius Vrinoſum peſſumdatâ* ſurrexiſſe, paulò ante notavimus. Et ut per *Salis Armoniaci Sublimationes* ſulphureo metallicæ particulæ, exigua tamen in quantitate elevatæ, (ſive eluendo, ſive Vini Spiritum hinc pluries abſtrahendo, vel cum eodem extrahendo ſeparentur,) medicamentum dant, non quidem (inter tot parabiliora) noſtri ſelectûs, alicujus tamen, pro Martialium natura, effectus: & ut *Vitrioli Martis* ſimplicis, vel ſuper limaturam ferri pro more ſiccati, & hinc (ſive ſimpliciter ſive Aceto deſtillato) ſoluti *Præcipitatus Crocus*, (per ſe, aliorum Martialium reſpectu, etiam poſt rubificationem pigrior) convenientibus tamen Menſtruis extractus Tincturam præbet non contemnendam:

ut denique è permultis *Ferri Aerisque mineris* per acidos quoque nonnullos Spiritus *ſubſtantia ſemiſulphurea ardensque*, ceu alibi jam monuimus, extrahitur; ita in omnibus hiſce nil verè ſoporiferi deprehenditur; licet quædam invertendo, detergendo, &c. levamentum quoddam certis in circumſtantiis afferant. Vanam *Vitrioli crudi vel albificati per ſimilem cum ſale armoniaco tentationem ſublimatoriam* alii jam perſtrinxerunt: & ipſa *Vitrioli Ochra ſimplici ſublimationi* per ſe ſubjecta, quantum det quantique momenti, publicatos ejusmodi proceſſus nobiscum incaſſum tentantes fatebuntur. Specioſior ſanè (præ multis) *Vitrioli Eſſentia anodyna*, ex Albificato ſiccisſimoque Vitriolo cum alcoliſatisſimo Vini Spiritu, (aliàs brevi vitrioleſcit,) extracta, aliis quidem in circumſtantiis haut adeò rejicula, ubi tamen ſopiendum eſt, ni opiatis exaltetur, planè languet. Et qui proin reliquorum inſuper modorum ſive proceſſuum tædia atque fruſtrationes, asſignatæ efficaciæ hyperbolen, Laudanorum Mineralium (uti nos quidem circa non unum obſervare potuimus) oſtentationem potius quam realem effectum, ex adverſo verò Vegetabilis planam certamque vim cogitat, *Pulviſculis*, *Liquoribus atque Mixturis* eum in finem hinc propoſitis, donec fortè ſecretior præſentiorque Sulphuris hujus anodyni præparatio pandatur, in contractiori Praxi ſecurè carebit. Atque hæc de potioribus Vitriolicis.

De *Elixiriis quorundam ſpleneticis*, *hepaticis*, *ſtomachicis*, *pectoralibus uterinis*, *calidis & quoque frigidis*, ſuperius jam diximus; quodque ſi ad imitationem *Elixiris Sulphuris vel Proprietatis communis* confiant, Acidorum Spirituum vitula potisſimum arent, ſimplices verò hujus nominis *Tincturæ*, (ſæpe inconvenientisſima nec verè extrahibilia, aut adverſisſima adſciſcentes,) citra ſupervacuam hujusmodi Liquorum multiplicationem, paucis polychreſtis vincantur, quædam ad minimum æquentur. De cætero qui iſtiusmodi (è Vegetabilibus) Elixiria nihilominus, & quidem loco Vitriolici, *cum ſalis vel vitrioli Philoſophico Spiritu* paraverit, acceptioris acoris reſpectu plerumque minus grata inveniet: utut ex adverſo Salis ille vel Vitrioli Ph. Spiritus in Pectoris, Splenis, imò Uteri affectibus, Vitriolicum haut adeò commodè ferentibus, convenientior ſit atque ſecurior.

Quæ verò præterea ex *antimonio*, *nitro*, *ſale &c.* huc pertinent, materiæ Medicæ parumper ſaltem gnarus facile huc referet: uti quoque quæ *è ſuccino* huc efficaciter ſpectant, è ſequente claſſe.

Supereſt *Borax*, quem licet è ſalinorum ſubjectorum combinatione, vel capitibus quibusdam mortuis in medicas, & magis adhuc aurifabrorum deſtinationes ſufficientem diverſimodè habere poſſimus, haut incongruè tamen, uti vulgo venalis eſt, (ſive è cremato Foſſili, ſive aliunde quoque ſit,) ſelectui noſtro tandem appendemus, tanquam poſitis potioribus requiſitis, (uti nec reliqua commendatiſſima indifferenter agunt,) irritans haut poſtremum; etiam ſolitariè, præſertim in Secundinis exhibitum. Ut tot *ad Partum & ad Dyſtokiam Pulveribus*, *Speciebus Diaboracis &c. vetuſtioribus recentioribusque* ſeorſim non indigeamus; ſiquidem Succinum, Crocus, Cinamomum aliaque uſualia pro adhibentis arbitrio vel perſuaſione facilè ſuperaddi, aut præ languidiori nobis hîc quoque *Rupicapræ pila*, Glaciei Mariæ (ſi alicubi præſtò fuerit, & foſſile quidpiam, Anguillæ tamen hepate longè poſteriùs, omninò placuerit,) completior doſis exhiberi poſſet. Sed nobis modo dicta duo, (interpoſita nonnunquam Caſtorei Succinique Eſſentia, vel Aqua Hyſterica Cinamomive cordiali,) intus abunde, licet ſimpliciſſimè ſatisfecerunt, aut nihil ſatisfecit.

Reſolventia, Carminantia, Roborantiaque particularia calida, cum affinibus.

Sed hæc de longa Aperitivorum, Incidentium, Detergentiumque ſerie ſufficiant. Reliqua, quæ alio ex capite Partibus & Affectibus hactenus recenſitis ſimiliter conferunt, aut conferre creduntur, *Reſolventia*, *Carminativa*, *Roborantiaque cordialia*, *Cephalica*, *Stomachalia*, *Hyſterica* (ſeu fragrantia ſeu fætentia,) cum reſiduis hujus temperiei Specificis cujuscunque Regni, deinceps nunc, at una eademque operâ, (ne Polychreſtorum ſubtilior diſtinctio majorem potius confuſionem pariat,) expendemus; ab *Aromaticis* inter Vegetabilia exorſi.

Sit itaque primum hîc *Cinamomum*; per ſe, ſi ſelectius fuerit, præ curioſiori *Magiſterio* longè aptius, nam ad Aquæ deſtillationem, quod periodicè ſaporem perdit, tum nihilo eſt inconvenientius.

Aquâ vero hac, ſive *communi modo*, (cum Spiritus ardentis parte,) ſive adjectâ inſuper *Roſacea*, (dum *Bugloſſata* quorundam herbida & extemporaneæ confuſionis, *Cydoniata* verò pene fruſtraneæ profuſionis eſt,) per Veſicam deſtillatâ, de cætero mediocriter ſaltem, (quo calentes etiam impune recreare queat,) ſpirituoſâ, nec conſuetis filtrationibus exhauſtâ, idem compendioſe, imo reſpectivè tutius aut jucundius, (ſub facili Dulcorantium vel Eſſentiarum exaltantium mixtura,) aſſequetur, quod inſuper tum *Tinctura*, *ſeu ſimplex* cum Vini Spiritu, *ſeu Cydoniata*, *vel* (*Elixiris titulo*) *Santalina* quoque, tum *Sirupus vulgaris aut correctior*; (cui *Extractum*, in terreſtreitate tamen ſuâ effætum & lignoſum, cum Vini magmate ſuperadditur; nam qui *ex Aqua ipſo Cinamomo ſatura* confit, ſpecioſior eſt,) hoc in genere promittunt. Accedat autem iſti *& Oleum*, ſi domi citra majores impenſas cum emolumento deſtillari nequit, ſaltem perfrequentium ſophiſticationum minus ſuſpectum; pro aliorum conditura, & (ſi delicati expetant, facile tunc parabili) *Balſamo*, *Eleoſacchar*o omiſſo vel extemporaneo. *Sal Cinamomi*, uti & reliquorum *aromaticorum*, *caryophyllorum*, *nuciſtæ &c.* cum *alicujus compoſito*, (*cordiali & cephalico*,) in generaliori cenſu jam dimiſimus, & nemo verſatus exiget.

Sequantur potius *caryophylli cum oleo* ſuo, & *aqua* primo prodeunte, (per adjectam Spiritus ardentis partem) aliquantum ſpirituoſa. *Extractum* enim, ni olei tantillo animetur, eſt remiſſius; & loco ſimplicis *Balſami*, *compoſitum quoddam* cordiale & cephalicum ſeu *apoplecticum*, cum aut ſine pretioſis odoriferis (ſc. pro captu auditorum,) conſultius aſſervari videtur.

Sit porro *Moſchata Nux*, (inconſideratè nonnullis aliquando *toſta*,) cum *oleo expreſſo*, tanquam *ſtillatitio* parabiliori, fragrantiori & *Balſami* ſui locum facilè ſupplente; ceu minus ſumtuoſis etiam carioris *Macis* (eccur aliquibus *aceto macerata*?) vice, ut in cibis, ita etiam in pleriſque compoſitorum formulis eſſe poterit. *Vtriusque aqua* per ardentis quoque Spiritus adjectam partem ſpirituoſior, aliarum Aromaticarum reſpectu remiſſior; *Oleum è Maci* ſimul carè deſtillatum, (dum nobis hîc Nuciſtæ ſatis fragrat,) tantiſper ſupervacaneum; *Magma*, quod poſt utriusque deſtillationem reſiduæ in Veſica

aquæ

aquæ ſupernatat unctuoſum, exiguæ profecto (extus etiam) virtutis, & nihilo melius eſt fruſtra exhauſtum per Vini Spiritum illud *Balſamorum corpus*. Nec in enervata *vulgari*, cariorique *Indorum Conditura*, ſi delicatorum delectamentum demas, invenimus, quod cruda nec ingrata Nux non præſtet.

His ſi paulò diffuſiores in apparatus ſuperaddatur fortè *Galanga*, præ *majori* ſaltem *Minor*, pro infuſis aut deſtillatis quibusdam; ſiquidem *Extractum* aliquanto eſt debilius: ſi porro ſequentium, alterutrum, *cubebæ*, vel (noſtra quidem optione, cum *oleum* earum aliàs tædioſius, *Species verò Diacubebæ* dubiæ ferè compoſitionis, & vulgatarum effectus haut adeò notabilis ſit,) potius *cardamomum*, ſolummodo *minus*, conſimiles in uſus, at *oleo* parciſſimo dimiſſo; certe nec litigioſa pridem *Caſſia*, (niſi copioſioris olei ſpes aliquem, ſed inconſtanter invitaret,) ſeorſim opus foret, de cætero in ſubſtantia plerunque remiſſiori, & oſtentatorie ſaltem iisdem formulis cum cinamomo adjectâ: nec relictorum in arbore *Anthophyllorum* tuberculis, quaſi decuſſis caryophyllis adeo præſentioribus: non *Cypero ſeu longo*, ſeu inani pene differentia *rotundo*, facticiæ canitiei hodie conquiſitis: non uſquedum dubio vel effæto, jam olim ſane ſuccedaneis ſuis dotato *Amomo ac Malabatro*: non, Piperis fortaſſe falſatoribus aptioribus, *Granis Paradiſi*: nec ob ſuperfluas nunc ſuperiorum ſeculorum Compoſitiones, (inter tot jam olim ſubſtituta,) *Carpobalſamo ac Xylobalſamo*, (nudis penè hodie nominibus!) nec *Amaricante vel* (*unde unde*) *Dulceſcente* veterum *Coſto*, ſeu nuperorum (totum orbem in Europam comportantium) *Canella alba*: imo nec ipſo, præſtante quidem, (ſi genuinum vegetumque habetur,) nimis tamen inter tot parabiliora ſtomachica & conſequenter cephalica pretioſo *Ligno Aloes*, *ejusve Eſſentia* vel concentratiori *Extracto reſinoſo*: etiam ex albido quorundam leviorique Caudice ſat bono, ut vel eo ipſo ſuſpicax animus ad ſuccedanea (ex *Abſinthio*, *Caryophyllata*, *Maſtiche*, *Ladano* ſimilibusque petita) vergere diſcat; aut, ſi omnino vel Indorum æmulatione hoc lignum Calambac ſelectis noſtris adjungat, tam prodige tamen temereque in tot incompetentes formulas, Epithemata, Cucu-

 phas,

phas, *Aquas Diaxylaloës* aliasque ejus generis Compoſitas, etiam per Mar. Balneum, (cum parum per Veſicam, & ſolitarius Vini Spiritus inde abſtractus adhuc minus alteretur,) deſtillari præceptas, item in tot inutiles hodie Pulveres, Species atque Trochiſcos, haut profundendum eſſe cogitet.

Ex adverſo ſi Laici noſtri è tot ſimiliter pompoſis Pulverum ac Specierum, plerumque parum in rei veritate differentium titulis, nil niſi magnifici ſecretique ſibi promittentes reſciſcerent, quod ſub *Specierum Aromatici roſati, Caryophyllati, Diaxylaloes, Pleresarchonticon, Lætificantis, Diagalangæ, Diazingiberis, Diacinamomi, Dianthos, Diamargariti calidi, de Gemmis calidi, Diamoſchi dulcis, Diambræ, Trochiſcorum Diaxylaloes, Trageæ Aromaticæ, Cephalicæ, Cordialis, &c.* inſcriptionibus, ſibi tandem fere nil niſi Cinamomum, Piper, Zingiber, Caryophylli, Roſmarinum, Roſæ, &c. (aliquando cum ranceſcentium fructuum, effætorum ſimplicium, aut pretioſorum quorundam aliquantillo, ex tempore conſultius adjiciendo,) hactenus fuerint ingeſta, ad minimum Seplaſias ſaltem nominibus ludere dicerent: Et nos unico alterive ad ſummum *Pulveri*, (citra inanes illas, ipſisque præſcribentibus ſæpe non ſatis cognitas Diſpenſatoriorum variationes,) ſeu *ſtomachali*, (v. g. ad imitationem ſimpliciſſimarum *Specierum Imperatoris ſine Moſcho, recentiorumve Specierum Imperatoris groſſarum*,) ſeu inſuper mage *Cephalico aut* (ſi pote,) *Cordiali*, è verè miſcibilibus contractiſſimo, & ex tempore potiſſimum compoſito, (ampliusve ſimiliter tum per odorifera pretioſiora aut uſitatiora Præcipitantia exaltato) acquieſcere poſſumus, ubi invecta forſan conſuetudo vel particulares interdum circumſtantiæ exigerent. Nam ejusmodi *Species ac Pulveres* etiam *uſitatis Officinalibus* ſub *Apoplecticorum Cephalicorum, Cordialium, Analepticorum, Stomachalium Dia-Tartari ſtomach.* &c. nomine, (cum operoſioribus interdum Extractionibus, aut multis Ambræ Moſchique inſumptionibus) ſuperadditi, profectò paſſim, à valetudinariis, ægrè aſſumuntur, ægrius (uti tamen neceſſarium eſt,) continuantur: permulti præſertim hypochondriaci, fumoſa illa odorifera (caput magis interdum opplentia & volatilibus Spiritibus urinoſis longe poſteriora) haud adeò commodè ferunt;

ferunt; ceu nec in univerſum calida iſta arcendæ Apoplexiæ cauſâ tituloque propoſita, (frequentioribus) Plethoricis Bilioſioribusve quadrant. *Siler*, *apium*, *cuminum*, *aniſum*, *fœniculum*, *&c.* teneribus remedii gratiam incaſſum perdunt; nec cremor Tartari, magisque adhuc Tartarus Vitriolatus (ſpeciali demum ſub diſpenſatione conſultius adjiciendi) in ejuscemodi formulis adeò jucundi, aut indifferenter neceſſarii ſunt: ceu has aliasque talium inconvenientias frequentatiores Practici nobiſcum paſſivè deprehendent. Ita tot iſtius ſortis *Morſulis Imperatoriis*, *Regiis*, *Cephalicis antiquioribus aut recentioribus*, *pretioſis aut vilioribus*, *Pineolato viridi*, *Confectione poſt paſtum*, *Placent is ſtomachalibus*, *&c.* tot *Rotulis Diambræ*, *Diaromatici roſati & Caryophyllati*, *Diamoſchi*, *Diaxylaloes*, *Pleres Archonticon*, *Diagalanga*, *&c.* tot totiesq; variegatis *Speciebus inciſis*, *Trageis cephalicis & ſtomachalibus*, *pretioſis & vulgatioribus*, *Trageis groſſis* diverſimodè nec ineleganter ſæpe confectis *cum & ſine Tabulatis*, *&c.* (quæ cum multa ſæpe Ambræ, Moſchi, Galliæ & Alchermes, exoticorumque conditorum ac Nucleorum perditione, æque ac Aromaticorum Confecturas ſimplices, ſimiliaque Bellaria delicatiores revera pro forma tantum aut animi gratia, ſæpe non ſine ſubſequa noxa comedunt,) ſolidior etiam, paulòque diffuſior, (hinc nihilo infelicior) Praxis facile caruerit; aut omnino adſuetis harum *Formula vel unica*, (etiam illis oleis extemporanea, vel ſi corpulentia aromatica magis placeat, ſecundum *recentioris Trageæ aromaticæ communis* modum informata) ſatisfecerit, aut nulla. Et ſi maſticatorium vel lambile quoddam hic pariter exigeretur, quidni loco tot *Electuariorum*, *Conditorum*, *Marmelatarum aromaticarum*, *regiarum*, &c. utplurimum (per Specierum numeroſitatem, adverſitatem, aut inconſideratam conjunctionem) ſimul ingratiorum, magisque adhuc loco *Aureæ Alexandrinæ*, *& Saracenicæ*, *minorisve* (Chalybeatæ) *Tryphera*, confiniumque merito nunc exoleſcentium maſſarum, ſufficeret facilis quædam Mixtura, & vel ſola Roſarum Conſerva gratiorum Pulverum, Eſſentiarum, Extractorum, oleorum, &c. competenti quantitate medicata. Quod *Elæoſacchara* e prædictis ſupervacuè ſeorſim ſerventur, & hîc tandem *Compoſitum* aliquod, ad imitationem *Diaromatici S.*

ſine

ſine vel cum Moſcho factum, intentiones noſtras expleret poſſit, ab initio notavimus.

Atque inde pariter diffuſius haut repetemus *Aquarum hujus generis deſtillatarum* evidentes exceſſus; ſive ingredientium deſtillationi minus convenientium conſarcinationem, (hactenus aliis ſatis excuſſam;) ſive ſaporis odorisve (ſub ipſa quoque compoſitione accidentariò nonnunquam ſatagentioribus emergentem) adverſitatem, vel exadverſo apertam cum ipſo effectu coincidentiam ſeu conformitatem, ſive tædioſos ſecundum præſcriptum, aut languidiores ſæpe (v. g. per M. Balneum hiſce paſſim præſcriptos) deſtillandi modos, ſupervacuos ſumptus, inutiles ambages, Vini Cretici, Hiſpanici, Rhenani, &c. ſpirituoſiorum, multoque magis oligophororum, (dum debita Spiritus ardentis, etiam frumentacei, quantitas ſatisfacit,) fruſtraneas profuſiones concernant. Et ſanè modo dictam gratiam quidni pleræque famoſiores quoque hujus generis Aquæ perdiderint aut usque dum perdant? dum hodieque nemo ſubſecuturæ fragrantiæ, vel expetiti ſaltem (è Vegetabilium Animaliumve nonnullorum miſcella) odoris ſaporisque proportionem ſufficienter per pondera menſurasque adnotavit: & ſub privata ſaltem Diſpenſatione ſimilive exercitio curioſioribus innoteſcit, qui ex iisdem modo jucundus, modo herbidus vel aliàs adverſus, modo planè tertius (alii Simplici penitus naturalis) odor ſaporque in Aquis Mixturisque (variata tantum proportione &c.) prodeat. Sic quis labores atque ſumptus (cum inſumptis immerentibus quamplurimis Ingredientibus) fruſtra diſperditos inficiabitur? inanes tantum Aquarum illarum *Regiarum, Imperatoriarum*, *Ducalium*, *hujus vel illius Cephalicarum*; *Apoplecticarum*, *Antapoplecticarum*, *Cordialium calidarum*, *Aurearum*, *Vitalium*, *catarrhalium*, *Arthriticarum ad extra*, *Spirituum apoplecticorum moſchatorum*, *Elixirium Vitæ*, *cephalicorum*, *& ſtomachalium* ſimiliumque, ordine tantùm, aut aliquali ingredientium variatione, vix autem effectu notabiliter inter ſe, vel à vulgari ſaltem *Aqua vitæ alba*, differentium coacervationes, expoſitiones, aut (ultra jam *Viſitatas*) ſuperadditiones (ſæpe vix meliores, tantum operoſiores aut cariores) cogitans. Siquidem in hoc genere vel

Unica

Vnica tantum ſufficit, ſive ſimultanea deſtillatione, ad normam modo dictæ *Aqua vitæ alba, vel Virtutum, aut Carfunculi*, (ſed omninò hîc dimiſſis ingredientibus & acceſſoriis inconvenientioribus, aliundeque ſatis conſtantibus,) paretur, ſive per compendium confuſis ſaltem inter ſe ſolitariis aliquot, (ut parergus inter Aromaticorum oleorum deſtillationem habentur;) ſingulas pro certiori gratia menſurando. Uti ſi v. g. Aquæ Cinamomi bonæ & Roſaceæ ana Libra una, cum quatuor Aq. Apoplecticæ noſtræ unciis miſcetur, ſique placet, grana ſex Moſchi imbi ſuſpenduntur, præſtans ad complures uſus provenit. Atque harum alicui ſi *Infuſum quoddam è Nervinis* penetrantioribus, (etiam animalibus,) cum Spiritu ardenti ſat forti paratum, externos in uſus diffuſosque Apparatus (ſiquidem Contractiori Eſſentia Camphoræ variè diluta aliæque extemporaneæ Mixturæ, vel Apoplecticarum per olea urinoſosve Spiritus exaltationes, *Catarrhalium* quoque loco, oppido ſufficiunt,) pro lubitu ſuperadderetur; (æquè ac præ *Aqua Acoviſtica etiam correctiori*, Tinctura è competentibus aliquot ſimplicibus ad imitationem *Otalgicæ M.* confecta convenientior hîc eſt;) largiter ſanè ſub conſiderata ſolùm exhibitione, (præſertim in æſtuantibus & talia raro ſat commodè ferentibus Hypochondriacis noſtris) haberemus, quod in (quorumvis hodieque Diſpenſatoriorum & Pharmacopœiarum,) variè *Compoſitis Cephalicis, Nervinis, Cordialibus, Mirabilibus, Virtutum, Aquis vitæ compoſitis aliisque* ſupra jam dictis quæritur, quodq; oſtentatorium penè *Elixir Vitæ vulgare, & Stomachalis Off. Aqua Aromatica* promittunt. Certè qui Apoplecticæ noſtræ, aut *Serpilli ſaltem ſpirituoſæ*, Olei Succini, Juniperi, Terebinthinæ, &c. quidpiam inſtillaverit, *Anhaltina* illa, innatans oleum alias oſtendenti, inferiorem non habebit. Et ex Aquæ Cinamomi bonæ (aroma, non ardentem Spiritum ſatis ſapientis) partibus duabus, Aquæ Menthæ ſpirituoſiori parte una, Apoplecticæ demũ noſtræ, (de qua paulò poſt,) parte dimidia inter ſe confuſis Liquor proveniet abundè præſtans, quod cuivis (jampridem doctioribus correctionis indigere viſo,) *Embryonum Balſamo* à libellis & abutentibus ſæpe Mulieribus adſcribitur. Similiq; modo per convenientium Aquarum odoriferarum, Præparatorum præterea & Cinnabarinorum vel Eſſentiarum

competentium mixturam, *Liquorum Cordialium temperatorum vel calidiorum*, ſeorſim propoſitorum Vicarii nunquam non parabuntur: multoque minus opus erit, ut *Aquæ vel Liquores pro Epithemate Cordis* extent; cum tot ſimpliciſſima languentes, (quantum quidem Topicorum iſtorum effluviis ſub aliquali concurſu, ſæpe tamen inter humectationes & repercuſſiones ſubſequas non ſine noxa datum eſt,) ſatis (ſiccioraque ſecurius) reficiant; & odoriferæ inter ſe vel cum Acetoſis uſus tempore haut difficulter confundantur.

Porrò potius ponamus in ſecunda quaſi Claſſe, primo *Mentham criſpam quamlibet*, aut potius odoratiorem illam *Paluſtrem rotundifoliam*; per ſe vel cum Pulegio aut Serpillo; *Saracenicam*, *Calamentham quamlibet*, olentem *Cattariam*, imo Medicaſtrarum, parabiliora (præ *Unguento* quoque hinc parato & *deſtillata Aqua*) negligentium, *Cardiacam*, ſimiliaque in ſuo genere ſat exequantem: ceu etiam *Aqua ejus non ſimplex*, (hic cum *Calamenthæ aqua* inutilis,) ſed *ſpirituoſior* (Ita tamen, ut calidioribus quoque quadret,) ſolitarie vel *cum Galangæ parte* deſtillata, plane polychreſta, operoſiori *Spiritu fermentatitio* parabilior, ſæpeque haut debilior eſt; liquoribus Aromaticis, aliisve reſolventibus vel anodynis facile exaltanda; *Carminativis quibusvis*, *Phyſogonis antiquioribus recentioribus*, *de Chamomilla compoſita*, *Anticolicis ſimilibusque contra tormina*, noſtratibus frequentius ab acri potius materia contingentia, incaſſum multiplicatis & utplurimum (ob Chamomillam, Cuminum, &c.) ingratioribus, ipſi inſuper *vulgari Eſſentiæ par*; *Decoctis carminativis* hactenus propoſitis, (dum *Vinum carminativum contra flatus* extemporaneæ infuſionis ſeu imitationis eſt,) licet ſpirituoſitatem per Alembicum ſerves, admodum tamen adverſis, in ſuo genere (tanquam per acceſſoria haud difficulter alterabilis,) nihilo inferior; ut eâdem de cauſa nec adverſiorem adhuc *Conſervam*, *aut Sirupum ſeu ſimplicem ſeu compoſitum*, *antiquiorem* noſtris operoſum, aut *recentiorem*, *Melve vulgatius vel correctius* ſibi aſſocianda exigat: ſiquidem ut *Extractum* hinc aliàs eſt evanidum, ita (conforme ipſi) *Succi ſpiſſamentum* Sirupalibus iſtis exigua fortificatione ſuperadditur: Cydoniata verò, Roſata, Aromatica æquè ac dulcorantia nullo negotio aquæ noſtræ admiſceu-

miſcentur. *Oleum* una (præſertim defloreſcente ferè herba) profluens) nam de *Infuſo* ſuperius conjunctim talia perluſtrando diximus,) commodius tunc affinibus adjicietur, quam ſeorſim in ea parcitate, per deſtillationem conquiretur. De cætero Menthæ forſan, qui paulò diffuſiori apparatu ducitur, ſuperaddere poſſet transmarini nunc *Calami*, ipſiusque (huc aliquibus tracti & in Electuarium ſeorſim coacti) *Gladioli* loco *Acorum noſtrum*; pro *Aqua* fortaſſe, non *ſimplici*, ſed (radice debitè prius recluſa,) *ſpirituoſa*, ſolitaria, aut Menthæ ſine vel cum Galanga compoſitæ proportionaliter aſſocianda. *Extractum*, ſaltem (pro radicis natura,) loco ardentis Spiritus cum Aqua ſimplici paratum ſaccharatumque, haut planè eſt rejiculum, ut *Conditum* quoque ſimplex ac *Confectionem* negotioſioribus mulierculis, vel inter Bellaria, *Electuarium Diacori Acorumque conditum* iis, qui Aromatica citra Amygdalas, Carettas, ranceſcentesve Pineas eſſe nequeunt, ſecurè quis relinqueret: ſed inter tot elegantiora Stomachalia è cunctis hiſce vix uni hic extat locus.

Quin potius è *ſeminum carminantium* cenſu ſequatur vulgatiſſimum *Carvi* pro euporiſto, polychreſto tamen, *Oleo*, neglecta *Herba* & inuſitatiori (licet *ſpirituoſa* haut inefficax, ſed adverſior ſit,) *Aqua ſimplici*. Accedat præ *Aniſo*, (ni parabilitas interdum præferendum juſſerit;) acceptius *Fœniculum*, ſimiliter pro *Oleo*; *Aqua* ſimul profluentis (dum *Aniſi* quaſi fatui ſaporis eſt) particulâ ophthalmicos forſan in uſus repoſitâ; planè verò dimiſſis ſupervacanea utriusque *Herba & Umbellis*; item *Fœniculi* (inter tot vulgatiora Diuretica,) *Radice*, effæto *utriusque Extracto*, *& Aniſato* potatorum *Spiritu*; cujus ac Juniperini vice, ſi ſimplex Vini Spiritus diſplicuerit, pro Pectoralis cujusdam Tincturæ confectione *Fœniculatus* tandem quaſi gratior aſſumi poſſet, *Fermentatitio* laborioſioribus, *Confectione Carvi*, *Aniſi*, *Fœniculi Menſis ſecundis*, *Balmo Fœniculi*, (etiam ſuperioribus annis *Salito*,) neſcio quid ſingulare intus quærentibus ſecurè relictis. Quinimo ſi alibi poſita Rutacea, Zedoarina, Serpillina, Hyſſopina, Pulegina, &c. intuemur, nec adverſiori *Cumino*, *crudo vel Aceto macerato*, *cum Aqua Oleoque* ſuo indigemus; nec *Umbellis Seminibusque Anethi*, (nî parabilitas ad *Oleum*, parcius tamen

deſtillandum invitet;) *Aqua* hiſce locis aliàs inuſitatiori: non Tragearum penè ſupervacanearum,) patre vel baſi *Coriandro*, *crudo vel maceratione enecto*, aut inſtitorum *Confecto*, nec ejus *Aqua*, vel inter fæcundiora æquivalentia *Oleo*; non olente vetularum *Meo*; *aut Lauri foliis Corticibusque* ſeorſim, imo nec ipſis (in clibano quoque quibusdam toſtis) *Baccis*; nî polychreſtum hinc *Oleum Expreſſum* domi (at parciori proventu) præ emptitio parare placuerit; ſiquidem *Deſtillatum* pauciſſimum tædioſumque, *Electuarium è baccis* exoletum, nec (inter noſtrorum averſationes extemporaneamque imitationem,) adeo Subſtituti indigum, *Emplaſtrum* verò cum congeneribus Off. quaſi ſemicataplaſmatibus (u. g. *de cruſta Panis*, *Diaphænico utroque*, *&c.*) inferius eſt Reſinoſo quodam; utpote quod longè commodius geſtatur, & præ *vulgari ſtomachali* elegantius per recentiorum compendia, ſecundum *correctioris de Baccis Lauri*, *reliquorumque Emplaſtorum pretioſiorum* imitationem conſit; ſaltem Tacamahaca, arenoſo Ladano, Styrace, Gummi Animæ, Benzoe, Balſamo Peruviano, carioribus Oleis, & recentium herbarum impaſtationibus tantiſper hic dimiſſis: nam omnis profecto hæc geſtatio in ſtomacho revera flacceſcente, parum ſolummodo confert: in ſubitaneis à Spiritibus ardentibus abſtractitiis, per ſe vel cum ſacculis calidè applicatis, calefactisve penetrantiorum Illitionibus plerumque vincitur: ut Fermenti, pro gregariis, *Cataplaſmatis de Fermento* imitatione, ſimpliciſſimam applicationem taceamus. Nec denique hic opus habemus ſeparatim aſſervatis *Chamomillæ Romanæ herba*, *floribus*, *Aqua Oleoque*; *cum Vulgaris* hac in parte, ſiquidem opus foret, ſatisfacere poſſet. Sed nec hanc Internis formulis adeo neceſſariam, Topicis ſanè aptiorem deprehendet, quisquis *Aquæ ſimplicis & abſtracti Spiritus*, imo Aquarum tantum non omnium, quibus aſſociatur, balneatorium penè odorem, *Olei* (ſi Terebinthina vel Abietis ſegmenta abſint,) ſub eleganti quidem colore, paucitatem tamen, *Extracti* manifeſtum languorem, & ſupervacaneum hinc tandemque ad Clyſteres damnatum *Sirupum* penſitaverit, & quod *Infuſi Olei*, æquipollentiumque ei, *Anethini ſc. Liguſtrini*, & (quantæ quæſo jucunditatis?) *vulgaris Iaſmini*, imo ſuo modo hîc *Irini* quo-

que

que ac *Sambucini* , ſeorſim proſtantium loco , contractiori Praxi aptius & nihilominus ſufficiens eſſe queat *Oleum*, ad imitationem ejus, quod *de Septem floribus* dicitur (ſed ſimpliciſſimis tantùm infuſionibus) compoſitum , tam ſolitarium, quàm uſus tempore alio Expreſſo reſolvente vel Deſtillato competente alteratum.

Elixiria Stomachalia, (Proprietatis germina) *Sulphurata*, *Vitriolata*, *Tartariſata* , *&c.* paulò ante attigimus. Etſi referret , (dum noſtris Amaricantia præ aromaticis oleoſis calidioribus longè convenientiora obſervantur , aut tandem parabilior & æquè jucunda Aquarum deſtill. convenientium Mixtura , vel ſimplicium aliquot Infuſum Spiritu præſertim abſtractitio quodam paratum ſatisfacit,) numquid de cætero facilius, quam contractioris Chimicorum quorundam *Elixiris vitæ majoris aut minoris*, *primitivi vel correctioris* loco conficeret compendioſa quædam *Eſſentia Stomachalis*, è Menthæ, Calami, Fœniculi , Abſinthiive hunc aliosve in uſus tum parato Spiritu , analogo nec (uti complurium ejus generis ſunt) effœto Extracto Oleoque competente ſaturato : quibus Salis quoque fixi cujusdam particulam ſuperadderet , qui iſtud ejuscemodi Mixturis Intentionibusque adeo quadrare perſuaſus erit. Sed enim ſpeciale quidè *Chamomillæ*, *Menthæ*, *Calaminthæ*, *Carvi*, *Aniſi*, *Fœniculi*, *Anethi &c.* ſeorſim multiplicatis *Salibus* hic quidem fruſtra expectatur : nec cur præter ſuperius jam allegatos *Pulveres & Species*, etiam *Diacalaminthæ*, *Diacumini*, *Dianiſi*, *&* (licet præ aliis præſentiores ferè) *Diaſpoliticon* , taliumque in *recentioribus Pulveribus Stomachalibus*, *Speciebus carminativis*, *&c.* (dum vel unicum alterumve Seminum quatuor calidorum majorum minorumve groſſè conciſum plebejis ſatisfacit,) Variationes , item *antiquarii Dianiſi*, *Diacorallii N. ſimilesque Trochiſci* proſtent, ulla eſt neceſſitas. Sanè non ſolùm horum, (in exiccatione virtutis multum diſpergentium,) verum etiam tot *Rotularum ac Morſulorum Stomachalium* , *Carminativorum*, *&c.* imo quoque ſupra notatarum *tenuiorum groſſarumque* , *officinalium vel* (non ineleganti quidem enchiriſi) hactenus *ſuperadditarum Tragearum* vice ſufficere *Tabulas vel Rotulas* , (citra diſſipatorias fuſiones) illitione ſaltem oleorum acceptiorum paratas, ſæpius jam notavimus ;

& ni *Sacerdotale antiquiorum Sal* potius condimentum quaſi quoddam, (æquè ac *Sal quorundam contra navigantium Malaciam,*) cum extemporanea præparatione foret, Trageis iſtis in permultis circumſtantiis ſæpe convenientius diceremus: ut Pulveres præcipitantes inſipidos, hypochondriacis noſtris ad humores amaros, acidos & acres, (inter ſe vel cum aſſumptis ebullientes, & hinc tot ardorum, anguſtationum usque ad gulæ principium, inflationum, præfocationumque autores) longè commodiores, item ſi Oleoſa, & quidem præcisè ſub hac forma placuerint, Elæoſacchara, extemporanea tunc, (pro delicatioribus (prætereamus. Sed de his ſatis ſic forſan actum eſt.

Sit nobis amplius *Meliſſa*, ſaltem *vulgaris*, (quo *peregrinæ Species*, deſtillationi tamen ſimiliter ſat aptæ, hortorum exornationi, *Horminum* extus etiam Hyſtericis interdum illitum, Moſchatellini Vini fictoribus cedant,) pro *Aqua* non quidem *ſimplici*, ſed *Spirituoſa*, ſive ſolitaria placeat, quavis *corticum Citri Aqua*, item *Conſerva Meliſſæ*, & (cum *Extractum* effœtum, nec dulcia hîc adeo amica ſint,) *Sirupo de Meliſſophyllo communi vel correctiori* commodior: ſive potius *Compoſita quædam*: ceu Aromaticarum quarundam, v. g. Cinamomi, Caryophyllorum, Apoplecticæ, Menthæ &c. ſimplici ſaltem at proportionali confuſione haut inconveniens, adhuc tamen præſentior per ſimultaneam deſtillationem habetur, ſi (præſtantisſimæ præ aliis) *Aquæ Hyſtericæ Vlmenſis imitatione* copioſæ Meliſſæ recenti, unus alterve Manipulus Salviæ, Rutæ, Spicæ, Cinamomi præterea, Caryophyllorum, & Zedoariæ aliquid ſub debitâ proportione ſuperaddatur, & per Veſicam cum aliquota Spiritus Vini parte. Aqua mediocriter Spirituoſa (quo etiam calentibus, ſiticuloſis, hæmorrhagiis nimiis, &c. in & extra puerperium quadret,) abſtrahitur; cujus dimidium ſimpliciter ſic, vel etiam competentium acceſſu exaltatum, prompte præſtabit, quod *Aquæ vitæ mulierum antiquiores recentiores-ve* pollicentur; alterum verò dimidium infuſo (potius, quam toti deſtillandæ aquæ addito, roſtrove alembici appenſo) *Caſtoreo, inſtillatave ejus Eſſentia* ſufficienter alteratum, efficaciter ſupplebit tantum non omnes toties interpolatas, aut fruſtranea ſimplicium conglomeratione vel alteratione variatas (hujus illiusve) *Hyſtericas*, ſæpe calidisſi-

diſſimas, item de *Panace Heraclio, &c. Aquas, Tincturas liquidas Hyſtericas*, (*Ebulinas*,) *Spiritus* (cum Allio quoque, Cæpis, Valeriana Galbanoque) *Hyſtericos aliosque caſtoriſatos vel indifferenter camphoratos Liquores*; ſiquidem ubi quædam hanc ferunt, Eſſentiæ ejus guttæ quædam in iſtiusmodi Aqua conſimilive vehiculo haut difficulter ſumuntur; ut profectò ſupervacua ſit *Spiritus Matricalis*, (è ſolutione cum Amygdalino Oleo paratâ) *camphorati* præparatio. *Oleum Meliſſæ* vel ipſa paucitas (in ea Succinei, Rutacei, &c. ſufficientiá) excludit; ceu tot euporiſta vulgoque nota odoramenta *Acetum cujusdam hyſtericum*; intus aliàs minus conveniens; ſique acetoſum quid omnino & in ſpecie placeat vel requiratur, extemporaneâ tunc *Aqua Apoplectica*, uti vocant, *amara*: de qua mixtura alio loco diximus. *Extracta Hyſterica compoſita* plerumque viribus (dum Volatilia diſſipantur, fixiora verò non attinguntur) orba, certè ſimplici Simplicium huc (ex Alexipharmacorum, &c. claſſe) ſpectantium Extracto quovis ſuperiora vix aut non deprehenduntur. Et cum Polychreſti *Succini*, *Eſſentia*, (*Elixiris Vterini* nonnullibi nomine) hîc quoque multum poſſit; quemadmodum Caſtorei quoque Camphoræque (in iis qui hanc ferunt,) Eſſentia, ſolitaria quævis, aut proportionaliter inter ſe (ceu alibi jam notavimus,) mixtæ, vel Olei Rutacei Succineive modico, non modio, (uti in *Vulgari Elixirio*, factum eſt,) inſuper exaltatæ, Anodynis præterea, Cinnabarinis, ac Præcipitantibus interpoſitæ: non videmus ferè, cur diverſorum hactenus autorum *Hyſterica* (ſæpè non ſatis concinnè intimiusve compoſita, aut nil novi præter mixtum aliquem Liquorem afferentia) *Elixiria* imperari, vel ſeorſim ex iis quoddam aſſervari debeat. Quemadmodum (modo dictorum Pulverum præſentiorum, acceptiorum, ſique Jovialia tantum hic poſſe credimus, facilè iis combinandorum intuitu,) nec *Speciebus*, *Trageis Pulveribusque Hyſtericis*, etiam Gemmis alicubi dum nobis Mater perlarum aut vulgatiores Conchæ ſufficiunt,) vel Sali Jovis ſociatis, aut ſupervacaneis adverſiſſimis ingredientibus miſeras interdum magis commoventibus, *antiquioribus*, *recentioribusque* hic opus eſt: præſertim cum ejuscemodi conſiſtentia paroxyſmo non aut rarò quadret, extra eum præſervatoriè

toriè, continuatio perquam ſit difficilis. Nec in *Meliſſa*, *Matricariæ*, *&c. Sale* peculiare hunc in finem quidpiam; *in Sirupis Hyſtericis compoſitis*, *Conditis*, *Marmeladis* ſimilibusque dulcoribus plus noxæ reperimus. *Pilulas Hyſtericas laxativas* ſupervacue fingi, parilis ſimpliciſſimarum Laxantium, (dum ſpecificæ Tincturæ, Aquæ, &c. commodius interponuntur,) effectus monſtrat: *Alterantes* ſolùm, (diffuſiore hujuscemodi Extractorum mole iſtas admodum multiplicante,) quota paſſim continuat? ſique referret, eodem effectu ſaltem e ſuprapoſito *Extracto Alexipharmaco*, *cum Caſtoreo vel ejus Eſſentia ſubacto*, *&c.* haut difficulter fingi poſſent. Atque hæc eadem opera de Hyſtericis.

Citrum, [ceu Mala iſta hîc locorum indifferenter vocantur,] tàm quoad *extima quàm interiora*, parabilioribus Alexipharmacis Refectivisque collatum, in contractiori ſylloge vix aliqua quidem requirit neceſſitas: ne tamen in ea hodie commerciorum facilitate famoſum hoc ægrotantium ſolamen penitus tantisper excluſiſſe videamur, ſi primò *Cortices* (pro Iufuſis Tincturisve compoſitis) domi potius debitè ſiccati, quam *aliunde coëmpti*, (utplurimum effœti) reponantur; *Conditos*, *Canthiſatos*, *& Confectos*, uti & *Integrum cum Corticibus conditum pomum*, (acceptioribus ſanè vegetioribus *Recentis*, ſi præſtò fuerit, taleolis,) item *Morſulos de Citro* (ſubitanea illitione quibusdam alicubi repræſentatos,) inter Bellaria vel Aulicarum labores; *Flores ſolitarios*, *Conſervatos*, *cum ſaccharo* (*præter Sal aut Acetum*) *Conditos*, *vel Deſtillatos*, (certè haut adeò jucundos) inter ſupervacanea, & attentioribus Diſpenſatoriis jampridem expuncta, *Aquam vitæ & Elixir Citri quodvis*, (ſi libuerit promptè imitabile,) potatoribus inter ſimiles eorum delicias matutinas, *Balſamum* (inter tot fragrantiora) ſupervacaneorum ordini relinquendo. Si porro præ deſtillato, etiam non putreſcentis, *Citri Oleo*, (utplurimum è Malis ad mediterranea hæc delatis, minus vegeto, tractuque temporis hinc declinante, & in Mixturis complurium tunc gratiam pervertente, è Galeato verò vel vaporoſo Balneo perquam pauco,) longè commodior acceptiorque reponatur *Liquor oleòſus*, qui è deraſa flavedine exprimitur, & poſtquam ab aquoſo copioſè ſubſidente ſucco

per

per tritorium quadantenus ſeparatus fuerit, diverſimodè adhiberi poteſt, tùm per ſe ſolitariusque, tum pro impediendo tandem ſitu, cùm Saccharo in molliculam, (*Eſſentiis citri*, etiam oleum deſtillatum aſſumentibus, in fragrantiâ parem,) aut potius in *Elæoſacchariformem ferè conſiſtentiam* redactus. Ita nec *Sirupo de Corticibus*, *ſeu vulgariter*, ſeu per elegantiora *recentiorum compendia*, modo haut uno parato, Moſcho quoque & Roſarum Eſſentiâ (cum hæc iſti quoque aſſociari queant,) exaltato, (dum aliàs præ *Aqua Corticum citri*, Meliſſæ parabilior & æquè ſufficiens eſt,) indigebimus: minusque adhuc accidentariis, nimium hodieque inter Alexipharmaca tractis *Seminibus*, aut *Expreſſi hinc Olei* admodum extenſis promisſis. Imo ipſa inſuper *Aurantia*, (ægrotantium delectationi vel navigantium refectioni aptiora,) præter ullam rei medicæ mutilationem hinc dimitti poterunt; ſive *Corticum* (Colicis domi) *ſiccatorum*, aut per *Confectionem vel Condituram*, (æquè ac Citriis vulgò contingit,) ſemitruncatorum, ſive languentis *Extracti*, nec præſentioris (nî præter necesſitatem, laborioſius viribus aliqualiter conſervandis inſiſtamus,) *Sirupi*, item (licet fortè ſpecioſioris) *Tincturæ ſeu Eſſentiæ*, *ſimplicis vel Compoſitæ carminativæ*, *aut Aquæ Oleive* (tædioſè cariusque inter parabiliora) deſtillati, & hujus extemporanei *Elæoſacchari Balſamique*, ſive demum *Immaturorum Fructuum* (puſillorum, & nonnullis ſpecialiter commendatorum,) vim Alexipharmacam, Cordialem & carminativam ſpectamus: ſive *Florum* tandem, modò *Vini* (pro deſtillatione) *Spiritu*, modò *ſaccharo Conditorum*, modò in *Sirupum*, [exteris potius] decoctorum, modò in famoſæ *Namphæ Aquam* deſtillatorum gratiam atque fragrantiam, qualem nauſeabundè dulcem odorem, (miſſo ſolùm Peregrinitatis circa talia, *Iaſminum &c.* ſtudio) etiam in Veprium Dumetorumque noſtrorum floribus revera invenias, ſerio expendimus.

Ita nec *Croco* paulò compendioſior ſelectus adeo indiget, Anodyna ſanè citra ejus (aliàs haut admodum proportionalem) acceſſum, nihilominus ſat bona ſunt ac tuta. Verùm ne famigeratisſimarum, ac ſatis cararum Antherarum omisſione, Materiam medicam nimis mutilare dicamur, accedat per nos diffuſiori apparatui, (citra curio-

ſiorem ſecundum exteras Regiones delectum) ſaltem ſat fragrans; non mucidus notabiliterve falſatus; ut non quidem indifferenter, in quælibet fere remedia, etiam incompetentiſſima Topica dilapidetur; ſed Majori forte cuidam Antidoto Tincturæve pro more, (veruntamen ibi citra perverſam *Toſturam* pulveratus,) adjiciatur; aut *Extractum* inde confiat, non (deprædatorio & ingratum quid affricante) Vini Spiritu, ſed longe vegetius ſaltem cum Aqua ſimplici, miſsâ Roſaceæ perditione; miſſaque ſimul *Vulgari*, vel (ſi pro majori exaltatione Alcali nitroſum addere volueris,) languidiori & fere ſpicea tantùm *Eſſentiâ*: ceu reliquas quoque Chimiæ curioſitates flos tenerrimus & in ſuo genere ſat eſſentialis, haut adeò tolerat; & inconſideratiſſime hinc (tantis impenſis) in tantillum *Olei* deſtillatur; aut pro *Cocto illo Off.* (dum vilioris Vegetabilis Oleum extus ſatisfacit,) æque ac pro deſtillato Sabinæ, cujusdam crocato, Galbaneto crocato, Oxycroceo, &c. conſumitur; Vel exoletis ingratisque Trochiſcis, item *ſpeciebus diacurcumæ* appingitur. Multò verò magis hîc hortorum forte areis relinquetur (inter Uterina aliqualis, inter Cordialis ſane hoſpes & ingratior) *Calendula*, cum *Aqua & Conſerva* ſua, nonnullis hyperbolica. Nec inter tot pariter fragrantia exigemus *Baſilicum* (dum recens ſuaviusque Viridariis, aut Scorpionum, ſi in calidis regionibus feliciùs quàm hîc locorum procedit, Venatoribus aptius eſt,) ſiccatum, cum *Semine ſuo*, antiquariis quibusdam Compoſitionibus deſtinato: vel *Syriacum* denique (ceu olim vocabatur,) *Balſamum*; cum noſtra medicatio, & Theriaca hac in parte ob Mahumetani iſtius donarii defectum, & ipſi proin ſubſtituta etiam Europea Opobalſama, deterior non fuerit: uti nec ob *Peruani Tolutanique cujuslibet* (etiam in *Oleum* prodige deſtillatorum) acceſſum, (quandoquidem intus Sulphurata, Succinea, Maſtichina, &c. extus vel Terebinthina aut vile Hypericum nobis ſatisfaciunt,) aliis peregrinitatis ſtudioſioribus hactenus felicior extitit.

Vini, ut in eo finiamus, fruſtraneam in tot Aquas deſtillatas conſumptionem ſupra jam notavimus; ceu alii ſupervacaneum illud, quod pro Aromaticis nonnullis diluendis, Oleisque coctis præparandis fruſtra hactenus inſumitur. Pariter autem & ſpecialis ille, (pro hac

hac Aqua *Malvatici*, aliàs raræ in mediterraneis hiſce avis, pro illa *Hiſpanici*, pro iſta *Rhenani*, *Neccarini*, *&c.*) *delectus*, (procul dubio à diverſorum in bibentibus effectuum obſervatione ad deſtillationes extenſus,) juſto curioſior; præciſa *Spiritus Vini Rhenani* poſtulatio pene ridicula eſt, quaſi æque validius aliunde haberi nequeat; aut remotiorum quoque locorum *ſpiritus*, (*etiam è fecibus Cereviſiæ vel frumentatitio* pro parte conſtans, & inter deſtillandum *è Vini admiſtis fecibus odorem aſſumens*,) eo titulo paſſim non divendatur. Sane qui præciſe ſpecialiores in uſus, *ipſius Vini Spiritu*, (tanquam eo, qui è Fecibus, poſt varias quoque & operoſas rectificationes provenit, aliquantum acceptiori) omninò indiget, bibitorum noxas, præſertim volatilem Vinorum, (Arthritidis Pareſisque alicubi autorem) Tartarum, (nonnullis ſuppoſitum) nil veritus, ſufficientem, è parabiliorum generoſiori quovis ſecurè habebit. Sed *Quintarum ſubtiliſſimarumque Eſſentiarum* nimia ſuperiorum ſeculorum promiſſa (forſan inſuper accedente potatorum, æquè ac circa Tabacum, conſuetudine,) admodum nunc claudicant, ut talia cum *vegetiore Liquore*, *per extremi frigoris concentrationem* quaſi ad novam Zemblam collecto, huc referre non ſit opus. Quod autem externos (in Chimicis laboribus ipſisque ſubtilioribus Incerationibus, &c.) uſus attinet, ſi denuò præciſè Vitis genimen requireretur, parabilior hinc inde *Fecum*, (poſt deſtillationem etiamnum, ſi exiccentur, polychreſtarum,) *Spiritus* nihilo invenietur inconvenientior: at qui Ardentium iſtorum omnium naturam & applicandi vel agendi modum hîc expendit, (licet particularum volatilium præſertim ſulphurearum aliqua inibi ſit diverſitas,) à Viniferis tamen regionibus remotior, pro ejuscemodi laboribus, Aquarum ſpirituoſarum deſtillationibus, Tincturarum, Eſſentiarum vel Extractorum præparationibus, &c. *nec Frumentaceum* (vulgò venali Fecum Spiritu aliàs jucundiorem,) *aut Hydromelinum*, (ceu in generalibus etiam notavimus,) aſpernabitur: ſive ſimpliciter ſic Subjectis minus reſinoſis ſalinisque nonnullis, &c. in ſpecie minus dephlegmatum ferentibus aut exigentibus, adhibendus fuerit; ſive denuò *ſuper Cineres vel Calcem vivam rectificatus*; aut amplius *per Sal Tartari*, iſtud inibi *diſſolvendo*, (quo multa Phleg-

matis pars, inſtar Olei deliquati, fundum petit;) vel potius deſuper *abſtrahendo*, (ubi per retortam quidem, poſt aquoſitatem quoque extillatam, ultimæ guttæ manifeſto ſalinæ exeunt,) *dephlegmatus*. Saturatio vel *combinatio cum Salis* (præ Vitriolico ferè convenientiore) *Spiritu, quo Aqua illa Temperata* proveniat, aut cum *Spiritu Armoniacali urinoſo*, (præſertim ſi ardens hîc non fuerit extremè dephlegmatus,) etiam citra deſtillationes vel ſingulares digeſtiones, in æquivalentia ſua haut difficilis, ſed non hujus loci ſelectusve eſt. Tantillum *Oleoſitatis* verò, quod rectificatiori Vini Spiritui cum Salis concentrato Spiritu digeſto, nonnunquam (ceu ſponte quoque è generoſioribus fecibus deſtillato contingit,) ſupernatat, adeo ſingularis efficaciæ non deprehenditur; & ſi curioſior expetat, facilius à deſtillatoribus, (iſtud rectificati Spiritûs Vini reſiduo ſupernatans colligentibus,) levi pretio Viniferis in regionibus emitur, paucis (dum Spiritus alcoliſatus hoc nomine pasſive venit, aut oleoſi quid poſt ſecretiores adhuc infractiones vel digeſtiones inde quæſitum eſt,) notatum, nec proinde tamen, (uti intus inter cordialia, & pro *Vini quoque melioratione*, tam *ſuper Alcali aut Salis Spiritum*, quàm convenientius *per Veſicam rectificatum*, vel in *Eſſentiam* cum triplo Spiritus Vini alcaliſati redactum variè tentavimus,) promeritum, ut aliàs minus jucundè, etiam poſt rectificationes, olens, huc referamus. *Muſto* unà pro melioratione illa additum, (præter exoterici ferè quidpiam in ſapore & odore,) parum de cætero conferre videtur; dum in quæſita hinc qualicunque fortificatione potiores Spiritus ardentis partes ſunt: æquè ac alii *Vina jam fermentata flacceſcentia Saccharatis ſollicitare* conantur; licet in utroque artificio haut æquo ſemper Gratiarum aſpectu. *Tartarus in Vini*, data opera deſtillati, *reſiduo* concreſcens, utut à nonnullis admodum, (ceu è Salis Eſſentialis proſapiâ) commendetur, experientibus tamen vix quidpiam ultra vulgare Acidum vel Cryſtallos Tartari præſtat: nec *Iulepi de Vino communis* effectus tantus, ceu *Correctus* quaſi quædam Aqna Vitæ eſt, ut præ vulgari quoque Juſculis Analepticis ac Panatellis, extemporaneis Limonatis, aut per duorum inverſorum Vitrorum (inferiore Vino, ſuperiore Aqua repletorum,) reci-

reciprocationes infractis, fructuumve alterantium Eſſentiis attemperatis Vinis, aliisque Aulicarum Dilutis item (ab altera parte,) Claretis ſimiliter extemporaneis, Vini cum Aquis aromaticis, Eſſentiisve competentibus &c. mixturis, huc referri mereatur.

Quin potius reſidua, quæ inter *Cephalica Nervinaque* magis recenſentur, jam perſequamur: & quidem ſi primo hic poſuerimus *Lilium Convallium*, non tam (oriente tunc quaſi Nicotianæ odore, ſolitariè, vel cum ipſa *Radice*, (inter tot uſitatiora & polychreſta Ptarmica,) *ſiccatum*, quam recens potius in *Spiritum*, (citra damnoſam ſæpe Fermentationem,) abſtrahendo, ſub mediocris tamen temperiei obſervatione deſtillatum, & ut Florum fragrantia ſic quidem non attingatur, nihilominus ſat jucundum: miſſa *Aqua*, *ſimplici*, effæto *Extracto*, adverſa *Conſerva*, & *Oleo* profectò tædioſo. Si porrò accedat *Spica noſtra*, *utralibet*, *in Herba Floribusque* conjunctis: aromatica vi non ſolum *Celticam*, ſed (exuta ſaltem peregrinorum complacentia,) ipſam *Indicam*, (cui tamen Celticam parem, ceu huic Valerianam in Subſtitutis fecêre,) expertis alibi ſuperans, alibi exæquans, etiam (dum Rhabarbarum hodiè cum Spica dari deſiit, in magnis iſtis Compoſitionibus. Sique dimiſſa herbida *Conſervâ* abſtractitii Spiritûs, (cum ardente quovis parati) tertia vel (pro roboris ratione,) quarta pars, (*Oleum* copiosè ſimul profluens aliis Cephalicis adjiciendo, emptitium verò, raró falſationis expers, veterinis mechanicisque nonnullis relinquendo.) dictæ Liliorum convallium Aquæ ſpirituoſæ miſceantur, *Aqua Apoplectica ſive Cephalica* (poſt paucorum dierum repoſitionem) proveniet fragrantiſſima: tàm ſolitariè, quàm ſuperiorum Aromaticarum etiam extemporaneo acceſſu ſufficienter in hoc genere præſtans, quod tot inconſideratæ compoſitionis, aut fruſtraneæ ſaltem variationis,) *Spiritûs & Aquæ* (diverſorum autorum) *Apoplecticæ*, *Cephalicæ*, *Mirabiles*, *Aureæ*, *Salviatæ*, *Lavendulatæ*, *contra Vertiginem*, *&c.* in divulgaris hactenus libellis largiter promittunt, at perfrequenter (cum judicio quoque datæ,) parum ſervant; dum ſæpenumero intenſiori (per acceſſoria, aliterve affectatum acumen,) caliditate, vel incompetenti (Lactantibus, Hyſtericis,

Hypochondriacisque haut paucis) Dulcoratione, (quo *Epileptica puerorum cum Rotulis perlatis* pertinet,) rem potius pervertunt, aut affectus exaſperant: vel herbido ſaltem adverſiorique odore (inter inconcinnam ingredientium proportionem) refectivam jucunditatem expectantibus confundunt; aut labores, Vitra atque expenſas ſupervacuè tantum multiplicant. Ita quod *vulgares Picarum*, & *tres Hirundinum Aquæ*, (quo merito loco hoc recenſeantur,) præ ſe ferunt, ſolitarium reliquarum ſaltem Specierum Deſtillatum, aut Mixtura nobis jam olim, citra omnem pulliciei aſſociationem præſtitit; nec (dum circa recentiora additamenta vel imitationes poſtmodum occuparemur,) *vivorum* ſemianimati quaſi *Latices* ſolidi & præ parabilioribus quibusdam, (ceu *Lamici, Iaceæ hortenſis*, germinis Avenæ, &c. *Aquas*, *Succum Sedi majoris &c.* mulierculæ cum qualicunque interdum alteratione propinant,) ſpecialioris quidpiam tantopere conferre viſi ſunt; utut reſiduorum ingredientium *Sale fixo*, *volucrumque Volatili*, (in notoria tamen amborum repugnantia,) ſecundum præſcriptum ſaturati eſſent. Idem ſanè obtinuimus, ſi modò dictæ conſimilive excitatoriæ Aquæ, (per temperatiorem aliquam etiam prius, ſi opus fuerit, infractæ,) *ſaltem Cornu Cervi rectificatus*, vel alibi, *Salis Armoniaci Spiritus*, alibi *Eſſentia Caſtorei*, (ſolitaria, vel *cum Rore minerali*, *Acetove medicato*,) permiſcebantur, quo non ſolum *correctiorum è Pullis*, *reliquarumque Apoplecticarum & Cephalicarum*, (*cum & ſine Caſtoreo*, *cum & ſine Acetoſis*, *&c.*) *propoſitarum Aquarum* ſuccedaneæ, verum etiam *ſingularioribus*, & *è Mineralium proſapia potiſſimum petitis*, haut adeo tamen interdum ſatisfacientibus æquivalentes aut magis polychreſtæ Mixturæ prodibant vel ex tempore. Ceu pariter loco *decantatæ Apoplecticæ amaræ* muliercularum Aquæ, citra peculiarem deſtillationem ſufficientiſſimus habetur Liquor, dummodo (ceu alibi quoque notavimus,) prædictæ Aquæ noſtræ Apoplecticæ ſimplici, Aceti rutacei dimidium cum guttis aliquot Eſſentiæ caſtorei addatur.

De cætero ſi hactenus nunc poſitis omnino quidpiam pro diffuſiori apparatu agglomerandum foret, eſſe forſan poſſet *Majorana*, (*Marovero* jam pridem ſanioribus expuncto, *ſemine* verò *Conſervaque*

Amaraci

Amaraci interea dimiſſis,) herba; ut Aquis mage compoſitis adjiciatur, vel potius aliquantum *ſpirituoſa inde ſeorſim, ut & Oleum*, (è quo ex tempore, pro lubitu *Balſamum* aut ipſum *Elæoſaccharum* confiet, deſtilletur. Sique tandem pro ſuperpondio acceſſerit, in fragrantis (non quidem *Cretici*, ſed tantum *noſtratis*) *Thymi* vel æquipollentis *Satureja* defectu, vulgatiſſimum ſaltem *Serpillum*, præcipuè pro *Abſtractitio*, (*ſimplicique* potius, quàm aliquorum *Compoſito Benedicto*) *Spiritu*, extus imprimis non contemnendo, aliis deſtillatis, Tincturis, &c. competentibus, (*Aquæ catarrhalis* quorundam imitatione) haud difficulter exaltando: ſatisfieri ſic(ut probè ſcimus,)poterit omni quæ è reliquorum inſigni congerie vulgò concipitur, expectationi; nec indigebimus inſuper (præter jam expuncta) ſeu *Cretico noſtrove* (balneario ferè) *Origano*, ſeu *Stæchade* (etiam è Gallis) *Arabicâ*, (inter tot ſuccedanea, & vulgari *Citrina* nonnullis requiſitis, ſiquidem opus foret, ſatisfaciente;) cum exoletis inde *informibusque vulgaribus correctisve* (inter tot penetrantiores Tincturas & eſſentias cephalicas,) *Sirupis atque Conſerva*. Non inuſitatiori aliàs *Polio*, vel depaſtis utplurimum *Schœnanthi* culmis, ob aromatici tantillum afferri certè vix promeritis, non inconſideratè hîc *ſiccatis Tiliæ vel Conſervatis floribus*; aut (elegantiori quidem) *Veris primula* poſt *exiccationem* magis adhuc languente; ejusve *Conſerva ſimplici* vel aulicarum alicubi *Sicca*, *Extracto* admodum effœto, *Fermentato*, *Sirupo*, *Melle*. & ſi quid aliud inde, (expectationem etiam dum *recens*, *æquè ac Tiliæ flos* fuerit, intus in pleriſque fallens, vel additamentis potius effectum debens) una cum ſupervacaneis *Foliis Radiceque* petitur. Non *Thymi Satureiæve oleis*, *aut* (*Origanique*) *Aquis*: imò (ni Compoſitarum quarundam cauſa Manipulos aliquot, nullibi tamen non habendos, ſeorſim reponere placuerit,) de cætero ne *Salviæ* quidem adeò, ſeu lotis ſeu illotis *foliis ac floribus*, ſolitariis vel *Conſervatis*, aut (non ſine multa debilitatione) *Extractis* vel *in Eſſentiam liquidam* dilatatis; uti nec tædioſiori *Salviæ Oleo*: nec ipſa (quamvis olim decantatiſſima,) cum *floribus ſuis Betonica*, indeque parata *Conſerva*, (cephalicorum conditorum matre vulgo ſeu baſi,) *Extracto* languido, ejusdemque fortis (ni præter neceſſitatem operoſior inſtituatur confectio,) *Sirupo* (dum *Compoſitus* alias

alias eviluit,) *ſimplici quovis*, aut ob dimidiam unciam dicto *de Betonica Emplaſtro*, inter tot affecto capiti ſatisfacientia, deſtillationesque ſecurius impedientia; ut nec operoſiora carioraque recentiorum *Subſtituta Cephalica*, nec antiquorum ex parte huc pertineos *Gratia Dei &c.* pro expeditiori Praxi exigantur. Sane nec Chirurgorum *cephalici Sacculi* ſine Betonica deteriores ſunt; dum alibi ſolus cum calefacto Vino fotus, alibi unum alterumve è vegetabilius hactenus ſelectis conſimilibusve Euporiſtis, (etiam e fæni, Trifolio exuberantioris, retrimentis ſubter colligendis,) apprime ſatisfacit: quo nec (laudatiſſimi quidem) *Roris marini hortenſis*, (nam *ſylveſtris* in ea raritate nunc fere circumforaneorum eſt,) necesſitatem videmus, ut ejuſcemodi Topicis, minusque adhuc internis uſibus adeò vindicentur *Folia*, *ſola*, vel (ubi tolerabiliter ſuppetunt,) *Floribus* interſperſa; aut *Oleum*, præter rem care ſatis deſtillandum, herbidave *Conſerva*, vel ſupervacaneæ (inter tot aromatica) *Dianthos ſpecies*, aut rari uſus *Mel officinarum antiquius recentiusve quodvis*, *Extractum* aliàs effætum, *Eſſentia liquida* languida, *Aqua ſimplex ipſaque ſpirituoſior* adverſi ſaporis eſt, Compoſitasque alias ſub paulo liberaliori herbæ florumve acceſſu ſimiliter tales reddit: ſanè præ Cephalicis Odorisque noſtris hinc inde poſitis, præſentius quidpiam non præſtat; uti nec frequentatiores adhuc, (ſed opinioni traditionive plerunque potius quam realitati cuidam innitentes,) *Betonicæ*, *Salviæ*, *Primulæ veris*, præque reliquis mulierculis commendata *Florum Tiliæ &c.* *ſimplices* (raro primitivi ſui gratiam attingentes) *Aquæ*; ac horum aliquot *Abſtractitii*, quemadmodum & *Ceraſorum nigrorum* diverſimodè (ſed fama effectu, ni *Spicæ* tunc adjiciatur particula, paſſim majore,) conquiſiti *Spiritus*.

Ipſa *Pæoniæ tum maris tum fœminæ*, etiam ad ſuperſtitionem usque collecta *Radix*, (in taleolis) *appenſa*, *pulverata*, *decocta*, *condita*, *imò deſtillata quoque*, quantopere expectationem curativè fallat, hinc inde non ſine tædio obſervamus. Nec adeò præſentius eſt *Florum*, utut ſpecioſiorum, *Deſtillatum*, (Aquis aliis excitatoriis, etiam citra eorum acceſſum, præter efficaciora nonnulla ſpecifica, ſufficientibus;) uti nec *Extractum* (parumper de cætero ad impediendum ſitum ſaccharatum) ſive è dictis *Floribus recentibus aut ſiccatis*,

ſive

ſive è Radicum exteriori cortice, vel ſuperſtante (effætæ) *Feculæ ſucco* paratum fuerit; licet alias *Sirupi* (variè uſquedum propoſiti,) *conſerva Tincturaque* (*è floribus vel extimis corticibus confectæ*,) imò ipſius *Extracti Diapæonias* locum evidentius complere poſſet: ſiquidem hîc citra alias correctiones, Eſſentiæ quædam ſimiliaque competentia haut difficulter, ſi opus foret, adjicerentur; æquè ac tot *Extractorum Cephalico-epilepticorum vegetabilium*, (utplurimum deſidum, vel exigua ingredientium inter ſe proportione, aut ad extractionem aptitudine usquedum conſtantium) vice, patilis *Mixtura* eodem modo confierer. Sed parelca hæc noſtri nunc non ſunt ſelectûs. *Semen Pæoniæ* majorem aliquibus præ ſe fert ſpeciem: verum ut Cephalicis quibusdam Pulverihus adjiciatur, in ſe tamen antepileptici parum contribuit, puellarum Armillis tantiſper aptius; ceu *Oleum deſtillatum vel expreſſum* iis, qui otium citra tædium ejusmodi minutiis impendere conſueverunt. *Aquam Panacis Heraclii* paulò ante inter Hyſterica adduximus; & ſi quæ ulterius in ſpecie *Epilepticæ* dicuntur, (hujus illiusve Autoris olim aut nuper nomine;) ſaltem inter ponderum variationes, ingredientiumve tranſpoſitiones parum præterea vel nil amplius præſtant, quod in *Aqua Liliorum convallium ſimplici vel cinamomiſata, Apoplectica ſuprapoſita ſimplici vel caſtoriſata, &c.* ſimiliter exſuſcitantibus aut ſtomachi nervos demulcentibus non inveniatur. Ejusdem verò ſortis *& Viſcum* eſt, ſive (pro præſcribentium opinione, *è Quercu, Pyro, Pomo, Cynosbato*, ſive ſpecioſiùs adhuc *è Tilia, Corylo*, ipſave (infidi *Periapti Sambucini* matre) *Salice* reciſum & *Pulveratum vel appenſum, aut in Spiritum* quoque (acido è Corylino, Guajacinove ligno nihilo hîc pollentiorem,) deſtillatum fuerit. *Extractum* ſolitariâ ſtolonum raſpaturâ (forſan interdum aliquid abſorbente vel invertente,) adhuc debilius deprehenditur. *Aucuparium*, (bonum aliàs, ſed penè neglectum malacticum, epiſpaſticum, & intermixto ſulphure reſolvens,) ſociis iſtis linquamus; *Squammariam cum Aqua ſua*, *Lunariamque botryoidem* (hîc tamen interdum non contemnendam,) in ea talium raritate, quemadmodum *& Pulſatillam Vrſique*, (ſed noſtra quidem obſervatione *Doronico* remiſſiorem) *Auriculam* curioſiorum experimentis; *Nigellum* (dum ſupervacua eſt ejus *Præparatio*, *&*

Aquæ Oleique collectio,) villicorum periaptis ac ſuffitui. *Antirrhinum* manifeſtioribus circa incantatos comprobationibus: *Anacardos deniq; crudos* aut fruſtra *Præparatos*, *cum Melle ſuo*, *Confectioneque vulgari* perpetuæ oblivioni; promiſſis enim haut adeò ſe exolvit, ut proin nec *Liquida* inde *Eſſentia Confectionesve correctiores*, *&c.* exſuſcitatricem vim acceſſoriis potius debentia, huc trahenda videantur. Quemadmodum nec *Euphraſia*, toties caliginoſos, vertiginoſosque (etiam in *Pulvere*, *Conſerva Infuſoque* continuata,) fallens ejusve *Simplex* vel compoſita *Communitatis* (inter tot detergentia balſamicaque Topica) *Aqua Spiritusque* ad internos aliquibus uſus *Compoſitus*.

Qui diffuſiori apparatu ducuntur, forſitan *Verbenæ* (miſsâ obſtetricali *Aquâ*) vel potius *Anagallidis Phœniceæ Cæruleæve Extractum*, (ſimiliter neglecta ejus *Aqua*,) ſuperaddere poſſent. Sed utrumque Simplici ſuo (gregariis nonnunquam conferente) deprehenditur debilius, poſterioris verò loco polychreſtum *Hypericinum* ſufficit. Quantum autem ad reſidua, revera pleraque ſuperiorum annorum *Extracta cephalica compoſita Majora atque* (ceu inventoribus dicebantur,) *Minora*, deperdita ingredientium volatilitate languent; quique è paulò antè poſitis ſequentibusve Aromaticas Aquas, Spiritus volatiles, Olea deſtillata, Tincturas Theriacales, Anodynas, Eſſentiam Succini, conſimiliaque alia per ſe, vel reſpectivè cum analogis Ertractis &c. in eſſentiales Liquores inter ſe vel ex tempore, ſimpliciſſimèque mixta convenienter adhibuerit, non ſolùm iſtorum *correctivis aut ſubſtitutis*, à diverſis diverſimodè multiplicatis, verum etiam aliorum *Diapæoniæ reliquisque Cephalicis Epilepticis Elixiris atque Mixturis*, & magis adhuc (pro forma tantum, citra notabilem effectum, ſæpe non ſine manifeſtaria noxa in eam conſiſtentiam redactis) *Sirupis*, *Cephalicis Epilepticisque* facillimè carebit. *Salia Pæoniæ*, *Salviæ*, *Verbenæ*, *Euphraſiæ*, *Origani*, *Majoranæ*, *&c. fixa ſimplicia*, vel cuidam etiam *Compoſita Cephalica* alias ſpecifici parum huc conferunt. Et *Pulveres* è ſupradictis vegetabilibus Antepilepticis, variè (cum Aromaticis quoque & Pretioſis, imo ipſo raſpato, foliato, vel ulterius reſoluto Auro) permagnis promiſſis *Compoſitos vulgares*, *Epilepticos*, *Diapæoniæ*, *Marchionis &c.* ſolitarios nil penè, aut

acci-

accidentariò ſaltem interdum quidpiam hactenus hîc potuiſſe ſanè palam eſt; quique ſolùm qualecunque ſaltem ſolamen potius ab acceſſoriis Præcipitantibus, in ſympathico fortaſſe malo profectum notaverit, nec *recentiores usque dum ſubſtitutos*, nucleorum ſeminumque Mallis, Magiſteriis, aliisque pretioſioribus, item permultis exotericis, molem (in Paroxyſmo inconvenientiſſimam,) augentibus varie conſtantes *Epilepticos Pulveres ac Species* ſeorſim requiret, ſolitario euporiſtoque quodam Invertente, è Minerali Animalive regno petito, & Cinnabarinis Anodynisve competentibus exaltato, ſecure contentus: ceu amplius in iſtarum claſſium recenſione poſtmodum hæc perſequemur. Eadem verò dubio procul eſt *Præſervatoriorum* quoque ratio ac fundamentum; præſertimin infantibus, quibus pauca pulveris noſtri *Bezoartici albi ſuprapoſiti* grana plus conferunt, quam magna *Pæoniatorum*, *Olibanatorum*, *&c.* quantitas: Ireosque potius eſſe videtur, quod (præter alia matrumfamilias uſualia,) *Pulveri puerorum communi* adſcribitur, Reſiduos *Cephalicos*, *Apoplecticos*, *Mnemonicosque Pulveres*, & ê ſupra recenſitis huc ſpectantes *Species* partim expectantium vota notabiliter deſerere, partim ſi ſpecificis ſeu Appropriatis quibusdam Involucrum quaſi quoddam (ex Aromaticorum & ſimilium remiſſiorum vel alienorum vegetabilium genere) omnino requireretur, in diffuſisſimo quidem apparatu vel *unica ſub formula*, (diverſimodè ſic applicabili,) ſufficere, in contractiori vero ſylloge, extemporaneâ talium, (ſiquidem exigeretur,) Mixtura conſultius compenſari poſſe quis hodie diffitebitur?

Sic loco tot *Simplicium varieque Compoſitorum Balſamorum Cephalicorum*, *præcipuè Apoplecticorum* confiniumque loco, noſtris quidem nunc intentionibus *Vnicus* ſimiliter ſatisfacit ſimpliciſſimè ſub debita genuinorum aliquot Oleorum proportione mixtus, ſicque (dum Moſchus ac Zibetha defuerint, languidioris verò Ambræ pretium meritò declinare voluerimus,) nihilominus ſat fragrans: uti hujus generis Formulæ tritioribus libellis familiariſſimæ exiſtunt. Quantus autem *Deſtillatus iſtis Nervinis*, *Vitæ*, *Mnemonicis*, *Antiparalyticis*, *&c.* decantatiſſimis quoque, ſed utplurimum incomptioribus, vel Empyreumate infectis *Balſamis* effectus ſupereſt,

quem Olea quædam convenientium ſimplicium inter ſe mixta, imò ſolitariè ſolùm adhibita non compenſent? Memoriam hiſce rarò auctam, plantaſticum potiùs hinc incrementum, & poſt ſiticuloſitatem quandam ſupervenientes Epilepticas tandem convulſiones vidimus; ceu Contracturæ aliæve noxæ, etiam citra Agyrtarum in artubus abuſus, haut infrequentes inde ſunt. Qui vel facilioris diſpenſationis cauſa hujuscemodi (aliàs equidem extemporaneam) *Compoſitionem* repoſuerit, v.g. Olivum aut Nucum Oleum, tanquam *è Perſicorum nucleis vel amaris potatorum Amygdalis* (quibus *Prunorum Ceraſorumve nucleos* alius ſubſtitueret,) aut inſolentius adhuc *è Nigella, Carthamo, Eruca, Ricinove expreſſis* parabilius, & nihilominus diverſimode ſufficienterque accommodandum vel exaltandum, Deſtillatis aliquot medicando, vel infuſis Simplicibus ſulphureis convenientioribus, (ne Terebinthina, Styrace liquida, Balſamo Peruviano, &c. poros inviſcantibus intimior penetratio impediatur,) ſaturando: profectò non ſolùm prædictis *per deſtillationem Compoſitis*, verùm etiam reliquis Externis reſolventibus, olim inter penetrantiorum defectum profuſiſſimè invectis, (v.g. *Coſtino, Nardino ſimplici ac compoſito, Reſolutivo excellenter ſic dicto, Sampſucchino, Enulino, Caſtorino, Piperino, Liliorum alborum compoſito*, imo quoque *de Euphorbio*, Infuſis ſpirituoſis aptiori, *de Styrace &c.*) promptè carebit; nec cur talium *Variationes, penitiores Correctiones*, aliasve (*ſub ſupra dictorum Simplicium, vel compoſitorum Nervinorum, Antepilepticorum, Antapoplecticorum, Moſchelinorum, Carminativorum, Polychreſtorum, &c, Oleorum ac Balſamorum titulis*,) propoſitas Formulas, (in *Expreſſitiis* utplurimum debiliores, *Infuſa* per reſinoſiorum diſſolutionem quaſi inviſcantes, utrinque per extemporaneam mixturam facillimè ſupplendas,) ſuperaddere debeat, neceſſitatem aliquam inveniet. Quemadmodum amplius, ſi *Vnguenti* conſiſtentia fortaſſe videretur certas in circumſtantias commodior, & vel â patrefamilias, aut uſus demum tempore malacticum ſimulque reſolvens quidpiam, familiarior ſcilicet quædam, *Pinguedo*, (ceu ipſum *Butyrum, ſimplex herbisve nonnullis alteratum*, haut immeritò, vel ortus ſui cauſa huc trahi poſſet,) ſupradictis Oleis ſolitariis aut inter

ter ſe confuſis proportionaliter admiſceretur; compendioſè ſic & æquè feliciter habebitur, quicquid in (vileſcentibus nunc aliàs) *Aregon*, *Martiato*, *Nervino*, *de Bdellio*, *Dialthea compoſito*, *&c.* *Officinalibus*, *vel è Veru inſuper* (fartis Taxis, Canibus, Anſeribus,) *diſtillatis Vnguinibus* quæſitum eſt: nam reliquum longè evidentius faciliusque Veſicatoriis; Rubificantibus, &c. item ſaponariis plebejorum mixturis, Sacculis Fomentisque tranſigi verſatiores norunt: ut nec (diverſimodè his hactenus ſuperaddita) *Paralytica*, *Reſolutiva*, *Carminativa*, *Nervina*, *ſimiliaque* (præter rem ſæpe cariora vel operoſiora) *Vnguenta* pro curatiori Praxi ac Pharmacothecio tantopere requirantur: ceu pariter quod è Reſolventium reſiduis communiter huc relatis, aut ſeorſim reſervatis, *Loto* (etiam in *Aquam* deſtillata,) *Trifolio*, *Lagopo*, *Gallio* (*Martiati unguenti* aſſecla,) imo ipſis, (nî vulgaribus tonſorum perſuaſionibus *Emplaſtroque* ſuo dare voluerimus) *Meliloti albæ luteæve Summitatibus* (miſſo præ *Fænugræco*, *Semine & Aqua*,) hic expectatur, in *Fæni ſaltem retrimentis minutiisque* ſupra jam notatis, Seminis nomine venientibus, (ut Matrum familias *Chamomillas Hyoſcyamum*, *&c.* taceamus,) largiter invenitur; vix autem in *Abietis Piceæve vel Pinaſtri ſtrobilis cortice & Summitatum* glutinoſitatibus (ſiquidem è *Pinu Cupreſſove* talia ſeu roborandi, ſeu inſuper ſtringendi cauſa petere profectò ſupervacaneum, uti *Oleum è Cupreſſi raſpatura* deſtillatum, odorum at curioſius, nec hujus loci eſt;) quod ſecundum conſuetas commendationes Arthriticos Reſolutosque ſingulariter fideliterve juvet.

Emplaſtra reſolventia, *tam uſitatiora* hactenus, quàm per *aliorum variationes aut correctiones* diverſimodè ſuperaddita; tot ſc. *Nervina*, *Arthritica*, *Antipodagrica*, *Iſchiatica*, (malum per acceſſoria pinguia, reſinoſa ſimiliaque tractiva plerumque magis exaſperantia, vel licet Hyoſcyamina quoque & alia Anodyna accedant, pro forma tamen tantummodò & opiniotenus, donec dolor interea cum impotentia ceſſarit, geſtata,) tot operoſa ſæpe (dum ſimplicisſimum è *Colophonia & Succino compoſitum* ſufficere poſſet,) *Diaphoretica* ac reliqua hujus ſortis opercula, vel ſolum *Diaſulphuris vulgare*, (competentiori tamen quàm communiter præſcribitur, ingredientiũ proportione compoſitũ,)

æquat aut ſuperat; (ceu tonſorum quidam euporiſtum *è Pice ſutoria cum Sulphuris polline* ſubacta parili ſucceſſu adhibent,) alibi (pro affectuum ac circumſtantiarum ratione, quamvis ſub alio operandi modo;) præſtantiſſimum illud *ex Oleo ſeminis Hyoſcyami expreſſo* (*ſimplici* quidam enim *ſulphuratum* quoque adhibent,) *cum ſucco proprio cera & terebinthina tantillo* paratum elegantis vitoris & effectûs, (cuivis inſuper *Splenetico*, *de Ammoniaco*, *Cicuta vel Tabaco*, *&c.* teneriorum perſuaſioni datis, aut accidentariis, ſæpe planè vomitoriis Emplaſtris par vel ſuperius,) longè magis benefacit: ut denuò præſentiora, alibi quidem Veſicatoria, alibi verò Nitrata, Alcaliſata vel Medicamentoſo Lapide alterata Topica, præſtantiſſimos Spiritus volatiles urinoſos, item (dum affectus certi interdum admittunt,) Olea deſtillata parabiliora & Balſamica, vel ſolitaria (cum illiquata ſaltem Terebinthina extenſa) Gummata reſolventia (magis uſitata,) &c. prætereamus. *Febrifuga è Peto*, *Araneis ſimilibusque hactenus nota Emplaſtra* Quotidianas Tertianasque, ſub accuratiori nunc methodo vix exigere, Quartanas autem non, aut vix aliquando tandem revereri, alibi notavimus; extemporanea interea ejus generis *Cataplaſmatum*, æque tum ſufficientium, compoſitione. *Hydropica*, (quanta quanta etiam,) vanum veri perfectique morbi (nam perfunctoriæ lympharum reſtagnationes internis aliis commodius ſolvuntur,) ſolamen, *Ceroneum Cerineque* (haut ineptè quidem Nitratum,) *Cerata* hodie exoleta, famoſiſſima demum *Oxycrocea*, *ſeu verè ſeu citra Crocum* (diverſimode nihilominus aliumque in ſcopum) confecta, quamcunque etiam Indicationem aut aſſignatam virtutem ſpectamus, (inter ſuperiorum ſequentiumque reſolventium ac roborantium collationem) profectò ſuperflua, in Fracturis (nonnullorum more, præter reliquos abuſus.) mage ab initio plerumque noxia ſunt.

Ita qui laudatum modò *de Hyoſcyamo Emplaſtrum*, ſolitarium vel aliis malacticis aut reſolventibus, pro ſcopi ratione convenienter exaltatum, ubi verò ſuppuratio feſtinanda fuerit, *Pultes ac Cataplaſmata domeſtica*, [longe nunc præſentiora] conſideratè adhibet, ne quidem [tot editionum] *Melilotinum* huc arceſſet: ni forſan diffuſiſſimos in apparatus, antiquariorum tonſorum, (mordicus Magiſtrorum ſuorum

rum modis mediiſque inhærentium) perſuaſionibus tale quidpiam, ſed exotericorum Reſolventium Gummatum reſpectu probe prius circumciſum dare, ſicque *Cerati de Ammoniaco*, *Diachyli compoſiti*, *Diachyli cum gummis antiquiorum aut recentiorum*, *Emollientis ſedantis comp.* conformiumque locum, imo (per facillima malacticorum additamenta) ipſa *Emplaſtra ad Tophos*, & *utrumque de tadioſiſſimo Oeſyppo*, licet citra Saturninorum Mercurialiumve Amalgamatum aut Malagmatum, vel alibi citra ſemiveſicatoriorum Emplaſtrorum, aut plane Cathæreticorum acceſſum, revera ſpem fallant aut protelent,) ſupplere voluerit. *Matricale quoddam* mage commodum, & præ *Vnguentis Balſamiſque quorundam Hyſtericis*, ob contactum quaſi concluſum aptius videtur; at ſimpliciſſimè tantùm, v.g. è Galbano & Caſtorei oleive Succini particula (citra gummatum reliquorum, Jovialium, Opii, aliorumve vegetabilium ſuperfluorum acceſſum, & citra *Moſchi Zibethique* in medio ſeu Emplaſtri ſeu abdominis ſepulturam.) paratum: ceu laborum minus prodigis ſolum quoque *Galbanum*, *Cerati modo extenſum*, abunde ſatisfaciet.

Aque quo ipſa proin hactenus attacta Gummata, pro claſſis hujus complemento perſequamur, profectò hinc ſufficiet (è Graveolentibus quidem,) modo dictum *Galbanum* omnibus promiſſis, quæ ſeu intus in magnis antiquorum Confectionibus, ſeu extus (in topicis digerentibus) *Opopanaci*, *Sagapenoque* (ſibi jam olim aliàs ſubſtitutis, aut invicem degenerantibus,) paſſim aſſignantur, vel hoc quidem in genere ex ipſa (penetrantiſſima licet) *Aſa*, (inter tot uterinos muliercularum fætores, Indorum condimentis, veterinariorumve praxi, aut curioſiorum ſpecialiori contra Veneficia in *fœtidis Emplaſtris* indagationi ſecurè relinquenda,) provenire queunt. Imo qui loco *Ammoniaci* (intus aliàs tam in ſubſtantia, præſertim ea vulgo doſis exiguitate, quàm in diverſimodis deſtillatis haud adeò exceſſivi) inſuper id adhibuerit, ſe non peccaſſe videbit. De cætero ſi Electuario cuidam Theriacali &c. adjiciendum fuerit, per nos (qui ſelectiori hic quoque acquieſcimus,) prius *depuretur*: exterius compendioſâ illâ cum Therebinthina *liquatione* (citra conſuetas tonſorum *ſolutiones*, niſi certum topicorum genus id ſpecialiter exigere credatur.)

di-

dilatatum, oppidò ſufficit; aliquorum *Galbanata diverſiformia Emplaſtra* ex tempore quaſi hac ratione ſatis exprimens. *Olei* verò inde deſtillati, (quamvis tædioſiorum adhuc ex *Opopanace & Sagapeno* locum explere, ſubque facili Spiritus Terebinthinæ oleique cujusdam cephalici proportionali mixturâ, laborioſa nonnullorum *Galbaneta* compendioſè referre queat,) neceſsitatem quandam non videmus; *Ceræ Pinguedinisve* alicujus aut potius *Saponis Oleo*, (dum graveolentiora è Tartaro Vegetabilibusque nonnullis, item ex Animalibus eorumque Productis, data opera, etiam poſt rectificationem noluмus,) undiquaque contenti.

Inter *Suaveolentia nunc Gummata* convenientius accedat primo fortasſis *Olibanum utrumlibet*, ſaltem ſelectius: & ipſo *Thymiamate*, ingratiisque nata *Thuris Manna* facile carebimus; ceu in Ophthalmicis *Sarcocollâ* quoque, (aliàs ſupervacaneâ;) ſive *crudâ*, ſive (pro acrimoniæ ſuppresſione ſc.) incongrue *Nutritâ*; Sief album ſane ſine eâ, vel adjecta tantùm Thuris particula, nihilo eſt debilius. Pulveribus Cephalicis iſtud per nos addat, qui volet: *Species* tamen *Diaolibani*, uti exoletæ, ita tanti momenti non ſunt: *recentiores* verò Cinnabari ſuum debent. *Oleum* autem tam *clarum* ac ſubtile, (etiam citra nidorem, modo non uno deſtillatum,) quàm ſubſequum nonnullibi *craſſius*, quænam Indicatio vel ſpecialitas exigit? Sit porrò potiùs *Maſtiche*, tùm in Topica quædam ac Suffumigia, (quando ſylvanis quidem *Formicarum maſſæ* æquè jucundè ſpirare, experientibus autem parum ultra vulgarem reſinam agere videntur;) tùm, pro diffuſiori tamen apparatu, in *Eſſentiam liquidam*, cum Spiritu Vini alcaliſato communi vel etiam aromatiſato ſtomachali confectam, cuivis Ligni aloës cæterisque carioribus Eſſentiis parem, *Aqua Maſtichina* (*communi vel correcta*,) *Spirituque abſtractitio*, (dum ſimplici deſtillatione profluens *Liquor* quaſi terebinthinatus, nec in effectu adeò ſtomachalis eſt,) atque *Decocto quorundam* extemporaneo ſaturatiorem, præſentiorem; imò parciori aliàs *Oleo*, (ſeu per Veſicam ſeu facilioribus adhuc modis deſtillato, reſiduoque ibi *craſſamento* externis uſibus vendicato,) non uno nomine, præſertim quæſitæ adſtrictionis reſpectu, commodiorem. De reliquis *Topicis Maſtichinis*

paulò

paulò antè egimus: *Lignum* autem quæ, quæſo, exigit neceſſitas? Sanè qui fragrantiam in horum ſimiliumque Gummatum productis tantiſper negligit, qui viliores domeſticasque Reſinas, &c. idem reſpectivè olere, vel idem præſtare nobiſcum obſervavit, vel ſola *Sandaracha*, (exoticis pretioſisque permultis longe præſentior) in Suffitibus, &c. contentus foret: nec cum ſupra jam tacta Benzoë *Styracem* inſuper requiret: nî diffuſiori ſelectui *Calamitam* ſaltem, licet impuriorem, (dum *in Granis* plerunque falſata eſt,) hiſce uſibus dare placeat: miſſo inter tot cephalica ſiſtentia, *Extracto reſinoſo*, magisque adhuc *Eſſentia liquida*, ſi cum alcoliſato vini Spiritu paretur, haud adeò ſingulari; ſin cum Terebinthinæ Spiritu, altetius tunc proſapiæ. Eſt aliquid *Ladanum*; intus etiam, ſi ab affluentiſſimis heterogeneis extrahendo, licet exigua quantitate, ſequeſtretur: quemadmodum nec *Pilulæ cephalicæ in Praxi illa Chimiatrica* non ſunt de nihilo, vertiginoſis exhauſtisque ſenibus præſertim adhibitæ. Verùm cum Moſchi inibi potiores ferè ſint partes, & vel Cinnabarinorum cum fragrantioribus aliis cephalicis conſociatio idem præſtet: extus autem tot præſentiora euporiſta ſtomachalia ſuppetant, nec illud huc trahemus: multò minus autem *Styracem liquidam*, *Liquidambram* & reliquas perfumatoribus aptiores maſſas, aut nidoroſa ingratioraque (nî cariores modos nequicquam tentare placeat,) *Styracis Calamitæ Ladanique Olea*; & quæ curioſiores laborioſiùs adhuc à *Tacamahaca*, *Copal*, *Animæ Elemique gummis*, (inter tot parabiliora nervina ac diuretica,) deſtillant. Certè ſi ſuffitus aliaque Topica æquè jucundè efficaciterque è noſtris quoque ſelectis, (ceu tot *Pulverum ac ſuffimentorum Catarrhalium*, *Cephalicorum*, *&c.* loco *unicus ſimpliciſſimus*, vel ipſum ſaltem *Simplex* aliquod, evidentiori concurrentis calidæ frictionis effectu ſufficit,) confieri cernimus, ne quidem in ſubſtantiâ iſtud *Animæ quodvis gummi*, *vel Carannam*, *Copal*, *Tacamahacum*, *&c.* ipſa barbarie terribiliores *Reſinas*, dubiumve hodiedum *Cancamum*, aut (decantatiſſimum licet) *Elemi*, (quando jam olim capitis vulnera ſine eo, vilioribusque adhuc curata ſunt,) tantum ob incongruum illud peregrinitatis ſingularitatisve ſtudium, ſimplicemve prę́ſcriptarum formu-

larum obſervantiam, hic exigemus. Sed ſatis forte ſit de hujus claſſis Vegetabilibus.

Diſpiciamus nunc, quæ (præter ſupra jam aliis ſub titulis relata, Cervina ſc. Urinoſa, &c.) ex *Animali regno* amplius huc referantur, indeque ſyllogi noſtræ ſuperaddi mereantur. Nam, ut ab *Epilepticis* ordiamur, *Alce primo* revera hîc claudicat; & *Vngula* (tot penè ſuperſtitioſis circa lectionem litigiis vexata, tandemque per ſuccedentem Debilitationem nuper excuſata,) quantopere cum *Lyncis* (ſæpe adulterino) *Vngue*, *Truttarum lingua*, uti dentatum dicitur oſſiculum, *Carpionum ſingulariori ſuper oculos ſemilunari lapide*, *Hirundinum*, *Vrogallorum*, *&c.* volatilium deglutitis Lapillis, *Humore* diverſorum animalium *Cryſtallino ſiccato*, *Hirundinum*, *Turturum*, *Ciconiarum ſiccatarum vel perfumatarum pulvere*, *&c.* idiopathicum vel aliàs validiorem affectum profligat, quotidianæ obſervationes, magnatumque (nil intentatum hîc linquentium) luctus paſſim teſtantur. In conſenſuali (ab inferioribus, &c.) leviorique malo, nobis quidem, vix quicquam ultra *Cervinam ungulam*, (quam, ut alii *Aſininam*, intus & extus pro periapto, ignaris eodem ſucceſſu perſuaſioneque perfrequenter dedimus,) aut ultra *Cervinum Cornu vel* (famoſius adhuc) *Cranium*, *poſt aquæ ſimplicis divaporationes aliquot lævigatum*, aliaque Invertentia, vel Sexti (ceu vulgo vocarunt) paris nervos (ubi ubi tandem, & quoquo modo) demulcentia, aliterve circa ſtomachum occupata agere viſum eſt: minusque adhuc in iſto genere præſtat *Magiſterium Vngulæ Alcis*, *Cornuve ejus*, *ſeu ſimplex*, *ſeu philoſophicè Calcinatum*; Cervinorum inſtar potius Diaphoretica. Nec alterius pene conditionis deprehenditur *Humanum cranium*, *ſive è reſpondente Sexu*, *ſive ex ipſis Suturarum complementis deraſum*, varieve lævigatum fuerit. Commendationes talium maximam partem nudis tranſcriptionibus innituntur, æque ac pleraque muliercularum hic euporiſta. Si unus interdum, ſæpeque per accidens tantùm inde levatur, multum eſt; & ſtatim id, (in ea morbi cauſarumque obſcuritate) appropriatorum ſtrui adjecerunt. Sique pro penitiori adhuc accommodatione vel efficacia, *Crania philoſophicè quis prius calcinaverit*, *aut Vſta* vel e ſagarum rogis petierit, aut in *Magiſterium* (*di-*

ver-

verſimodè præcipitando, vel Nitri Spiritum deſuper abſtrahendo,) redegerit, aut deſtillando *Spiritum inde & Sal volatile* legerit, habebit inde quidem, quod ſe Diaphoreticum, ſed rariſſime vere antepilepticum ſiſtat. Ita *oleum fœtidum*, Cervino ſimilive, (cum excitatoria graveolentia Salis volatilis quidpiam conferente,) commode ſupplетur; *Galreda* languet; ipſeque *compoſitus cerebri humani Spiritus* adverſior, Mixturæ ſimplici ſpirituoſisque Aquis accedentibus vim aliqualem ſuſcitatricem potius, quam parcæ volatilitati propriæ debet; & hinc è *Cervino cerebro eodem modo parati*, idem deprehenditur effectus. Quod verò reſidua ex humano corpore in officinas tracta concernit, de *Oſſibus & cruore quovis, amborumque Deſtillatis* ſuperius jam egimus: quemadmodum & de *Vrina atque Secundinis Lac* autem Topicis reſumptivis, (dum aliud quodvis æquè ſufficit ac inibi aceſcit,) per nos addat, aut quolibet modo bibat, qui volet. Verè Phthiſicos nec hoc nec æque horribile *aſininum caprillumve*, quantum nos quidem vidimus, conſtanter juvit, aut citra majorem ſæpe putredinis intenſionem levavit; uti equidem è Venere vel Vinorum (craſſioris alicubi Tartari) ingurgitatione nimiâ marcentes & tuſſientes, juvenes præſertim, ſub circumſpecta adhibitione nonnunquam reſtituiſſe fatemur. Nauſeabundum inde *Butyrum* mammoſioribus, *Lumbricos*, reviviſcentiæ quibusdam accuſatos, ſordidis, *Vnguium* (ſupra jam notatam, & umbilico licet incaſſum aliquibus illigatam) *raſuram* Parantis, his & *equorum ſudamine* ſe invicem vexantibus relinquamus.

Nos ad Epileptica noſtra redeuntes, nec in *Corvi cerebro, Lyncis lingua, Ovis coturnicum, Vegetabilium echiniferorum vermiculis &c.* in aurem interdum commendatis ſolidi conſtantisque quidpiam invenire potuimus; imò nec ſolitario *Ranarum Hepati*, utut famoſo ſpecialiusve ſiccato, nimiopere fidendum: minusque adhuc *Volatilium* pauló ante adductorum *Aquis*, ſpirituoſitati & additamentis (ſuave vel grave olentibus, ſali volatili, aliisque,) quod nonnunquam præſtant, equidem debentibus. Nec præſentiores deprehenduntur *Pulveres*, è ſpecialioribus hisce compoſiti, ſi mage ſpecificis Cinnabarinis &c. item Invertentibus (Cervinis, Corallinis, &c.) ſuſcitantibus Caſtorinis, aut pro re nata Anodynis deſtituantur. *Qui Pulveris noſtri*

Bezoartici albi, Succini albi pp. Cinnabariſque nativæ ſelectioris ana miſcuerit, & adultis quidem ad drachmam ſemis, infantibus autem anniculis ad grana quatuor, quinque vel ſex, natu minoribus dimidium horum &c. curativè repetendoque dederit, ac pro indicationum ratione (præmiſſis vel interpoſitis Emeticis aut Laxativis,) modò volatilia urinoſa (Spiritum C. C. Armoniaci ſimplicem vel compoſitum &c.) modò Eſſentiam Succini, Camphoræ, Caſtorei, Tincturam Coralliorum, Antimonii, &c. modo præcipitantia alia, imprimis autem ligantia illa ex Opio circumſpectè ſuperaddiderit; ceu adultorum doſi *grana tria Pulveris noſtri Anodyni* commodè tunc adjiciuntur; Lactentibus autem non ſolùm hic, verùm etiam in reliquis inquietudinibus, torminibus, vomitibus, Diarrhœis, &c. admodum confert *Pulvis antepilepticus anodynus*, è pulveris Bezoartici albi noſtri, drachmis ſex, Succini albi pp. drachmis tribus, Cinnabaris nativæ ſcrupulis quatuor, & Laudani opiati noſtri ſcrupulo exacta mixtura compoſitus, trimeſtrique ad granum unum, &c. exhibitus, vel aliis alterantibus, præcipitantibusve, (ubi tamen Corallia præparata in caloribus febrilibus complicatis minus commoda invenientur,) aſſociatus: is ſub hac ſimilive procedendi ratione ſufficienter obtinebit, quod *reliqui omnes* (*Lapide Bezoar quoque*, *Auro*, *Margaritisque ſtipati*,) plerumque diffuſioris & hinc incompetentis hîc molis *Pulveres*, &c. cum ipſa vulgari methodo paſſivè ſpondent. Atque hæc de Epilepticis.

Hyſterica tot è Sulphure, *Pice*, *Corio*, *Pilis*, *Allio*, *&c.* parabilioribus fætores norunt, ut *Lichenes* inſuper, (etiam inter hyperbolicas *Extracti* præſumptiones.) vel *Equarum* (haut quoque laſcivientium) *Vngulas* (intus haut adeo fideliter antidyſentericas,) aut *Perdicum Pavonumque* (inter reſolventia euporiſta aliàs ſupervacaneas) *pennas* uſtulandis addere fruſtraneum ſit. Suffecerit potius (præter Succinum, Galbanum, &c.) *Caſtoreum genuinum*, recentius, nec adeò exuccum, per ſe, (intus quoque citra noxam, ſi citra adulterationes & abuſus;) & pro *Eſſentia liquida*, *non tam ſimplici Infuſione* (tractu temporis alieni quid olente,) *vel Acetoſorum* (enervantium) *abſtractione*, quàm adjecto Spiritui ardenti (extractioni deſtinato) Salis Tartari ad Caſtoreum ſubquadruplo vel ſubſextuplo confecta: ſi paulò laborioſior

at *elegantior modus*, (per Spiritus Vini abſtractionem, & Reſidui inibi diſſolutionem,) diſpliceat. Eaque uſus tempore longe conſultiùs convenientes *Aquæ alterabuntur*, quam totæ caſtoreo nequicquam ſæpe inficientur: miſſo ſic languidiori *Extracto vulgari*, *deſtillato* (perpauco vel perverſe) *Oleo & Pilulis officinalibus* quas vel mulieres deglutitis Caſtorei particulis, Infuſisq; uterinorum, aliquot reſolventium, (ſine omni Margarita, tribusque Hyoſcyami granis,) æquare ſciunt.

Efragrantibus autem, quamvis Vegetabilium Aquæ, Spiritus vel Olea, ſub debita (necdum tamen autoribus ſufficienter pertractata) proportione, liquidas ſicciores que Mixturas etiam absque *Moſcho*, (compluribus aliàs adverſiſſimo, totque falſationibus, ubi quoque maxime cavetur expoſito, ſuaviſſimas ſatisque valentes præbeant: nihilominus *ſelectior* paulo diffuſiori apparatui dari poſſet, at citra temerarias illas profuſiones, quibus non ſolùm olim (præter ſpecialiter hinc dictas *Dulces Amarasque*, haut adeo concinnas, *Diamoſchi Species*,) tot Pulveribus Confectionibusque, nil minus ſæpe exigentibus adjectus, in *Gallia Moſchata* aliisque plane trochiſcatus eſt: verùm etiam hodiedum nullis non internis externisque formulis (fruſtra ſaltem intenſo pretio, fragrantiâque ejus per acceſſoria ſæpe obſcuratâ, vel per inconvenientiorem tractationem expirante vel fatiſcente,) prodige permiſcetur: haut difficulter Analepticis competentibus, (nam *delicatulorum Confectiones*, *Trochiſci*, *Paſtæ*, *&c. moſchata* noſtræ nunc conſiderationis non ſunt,) uſus tempore ſeu per ſe, ſeu ſaccharo vel Elæoſaccharo D aromatico dilatando, aut diverſimodè infundendo ſociandus; ſi *Liquor* ſeu Aqua odorifera ſpirituoſior iſtius ſufficienti copia medicata ſelectus noſtri terminos forſitan alicubi excedere videatur. Quod autem ex adverſo ejuſcemodi Moschata multis in affectibus, quos exaſperare credi poſſent, ſecurè nihilominus exhibeantur, alii alibi, & nos vel in Parturientium defectionibus plus vice ſimplici notavimus. *Ambræ* vero, ſive volucrum nuper excrementum, ſive denuo ſecundum recentisſimas Anthyllarum deſcriptiones, Bituminoſum concrementum fuerit, necesſitatem quandam hîc non cernimus. Sane fragrantia ejus perſuaſionibus minus obnoxiis haut tanta, de cætero uti vel

Nuciſtæ oleo, &c. in certis proportionatisque mixturis facilè imitabilis, ita odoratiorum complurium acceſſu obſcuratu adhuc facilior eſt; effectus denique (inter eum parabiliorum cephalicorum & analepticorum proventum) eousque non excurrit, ut dum granulare pro more pondus tantum pro forma bibitur, ad ſcrupulos & drachmas usq; juſtè quidem, at intenſiſſimo ſæpè pretio, adſumatur. Teneriorum & exhauſtorum hypochondriacorum caput, æquè ac Moſchata, Zibethina, oleaque fumoſiora aliàs magis plerumque replet, ſique *Species Diambræ*, *&c.* nihilo inefficaciores ſunt, ut ſunt, dempto licet (pro non ferentibus) iſtius è ſingulis doſibus grano prætérpropter: & ſi ſeorſim cum Saccharo oleoſisque lævigata, (*Eſſentiæ Ambræ ſiccæ*, *Galliæ Moſchatæ & Ambræ Moſchatæ* more locoque,) competentibus remediis ex tempore longè commodius promiſceri poteſt; eccur in (uſitatioris Diſpenſatorii) Species, Trochiſcos, Liquores, reliquasque formulas ad uncias duas & amplius, (quamvis complurium doſis vix dimidium granum inde participet,) fruſtra profunditur? Cui *Liquor moſchatus* ſupra notatus ex Aqua ſpirituoſiori, (v. g. ad imitationem *Carfunculi aureæ* deſtillatâ, vel è confuſis ſolùm, v. g. Roſaceæ & Cinamomi ana parte una & Apoplecticæ noſtræ parte dimidiâ) paratus placuerit, *è ſolo Moſcho*, etiam haud adeò magna quantitate, (citta conſuetas aliis *Trans-deſtillationes*,) immerſo nihilo debiliorem inveniet; quo nec carior *Ambræ Eſſentia*, *ſeu ſimplex*, cum Vini ſaltem Spiritu, (cui non immeritò odoriferum quendam abſtract itium nunc ſubſtituerunt,) extracta, ſeu (inter inconſiderationem Olei Amygdalini acceſſum) nonnullibi *abſtracta* requiretur; Multò minus autem mollicellorum *Zibetha*, (donec curioſiores *Occidentalem* maturent,) uſualis, ab acceſſoriis gratiam revera hauriens; dum in privatos quidem uſus ac diſpenſationes (nam delicatulorum ſpeciales formulas jam non conſideramus,) æque fragrans efficaxque *Balſamorum Cephalicorum* genus citra eam diverſimodè confit.

De cætero, qui Odoriferis e horum Vegetabiliumque claſſe varie petitis in capitis æque ac Febrilibus, (vires ſimpliciter, aut cum malignitate quadam exolventibus) affectibus, ſe demum intus ac extus conſtanter refici vel refeciſſe credunt, videant, ne inſuper interea habito

habito appropriatorum, utut adverſiorum ſuſcitantium, alexipharmacorum vel invertentium, (e Cornu Cervi, Tartaro, &c.) uſu repetitioneve, malum potius foveant quam percurent. Ceu idem per Juleporum ſimiliumque Apozematum hauſtus in Febribus paſſive contingere, oculatiores tota die notant, dum conſuetudines vulgarium tractationum intuentur. Atque hæc de Analepticis.

Quod verò Pinguia reſolventia Nervina, & ſimul utplurimùm anodyna, attinet; equidem primo *Butyrum* matrisfamilias uſibus linquimus: nihilominus tamen, uti plus vice ſimplici ſolitarium Olivum, guttula ſaltem olei cujusdam deſtillati obnuptum, eodem effectu adhibuimus, quo tot Pectoralia, Splenetica, Lenientia, &c. adhibita fuiſſe putantur; ita Vegetabilium hic Flos, aut (vernale præſertim) Magiſterium inter peculiarem & ſemialcaheſtinam quaſi ventriculi liquationem productum, (aliàs præ Olivo Simplicium incoctorum corpulentiam magis ambiens,) tanquam euporiſton, nobis (animi gratia ſæpè tentantibus,) tum per ſe, cum aliorum competentium acceſſu alteratum, plus præſtitit, quàm numeroſa illa *Officinarum Vnguenta & olea compoſita*, totque, nî domi recentes ſuppetant,) olidæ non raro, *Caponum*, *Gallinarum*, *Anſeris*, *Anatisque utriusque &c. Pinguedines*, aut ipſe (hoc in genere) *Oeſypus* tædioſiſſimus; etiam in novorum ſubſtitutorumque Linimentorum & Emplaſtrorum confectionibus. Sic porrò dum diffuſiſſimis quidem repoſitoriis, ac certis nonnunquam circu nſtantiis fortè *Taxi*, (*Caninâ* commodior,) *aut Leporina inſuper Pinguedo*, (peculiare tractivum aut renitentium ſuppurationum ruptorium,) abundè ſatisfacit, contractior vero comptiorque Praxis ejuſcemodi ollulas haut adeò attendit, æquivalentibus potius Oleorum communium deſtillatorumque proportionalibus Mixturis, extemporaneis forte fortuna oblatorum additionibus aliisve (convenientioribus ſæpe) Topicis, aut tutius interdum, ſolis Internis ſua tranſigit; nec *Cati ſylveſtris, nec caſtoris, cuniculi, Alpinive agyrtarum Muris, nec Vulpina, Vrſina, ipſave* (fracida utplurimum vel falſata) *Humana Axungia*, *cum Catellorum* ſatagentium *Balſamo*, ſimilibusque (fruſtraneis interdum noxiis) *Vnguinibus* tantopere requiri poterit. Piſcoſam *Lucii Aſciaque*, (ſi puſiones ita perlinere referret,)

vel

vel Amygdalinum Oleum, aliaque parabiliora Linimenta, Inſperſiones, &c. æquant: & *Ardeæ Pinguedo* potius Piſcatorum, *Erinacei*, *Coturnicum*, *Anguillæ* (nî Serpentinæ ſurrogare nonnullibi libuerit,) *Oloris* &c. nimiæ ferè ſingularitatis, quod autem hac in ſerie reſtat, Equiſorum eſt. De *Suillâ* (*Aprugnæ* vicaria) item de *Sevo Hircino Bovinoq;*, (quandoquidem pro ſpeciali interdum Topico undiquaque inveniuntur, *Agninum* verò delicatulæ reponunt, *Cervinum* præſtantius habitum Tabellionibus Peditibusque magis quadrat,) quemadmodum inſuper de tantis *Medullæ Cervinæ*, *Vitulinæ*, *Bovinæ*, *Hircinæ*, *&c.* inter ſe præcellentiis aut neceſſitatibus vel verbum addere piget. *Sapo*, (non ſolùm revera Venetus, ſed vegetior quivis) conſultius ſelectui noſtro quidpiam contribuet. Nam uti (præter exotericos hîc *Aulicarum Globulos odoriferos aut emaculatorios*,) perfricta hinc *Linteola*, & *Mixtura* cum Spiritu Vini, (ab aliorum *Saponis Balſamo* parum differentes,) vulgi haut ſemper rejicula ſunt euporiſta: ita *Oleum* inde cum cineribus noſtro modo deſtillatum præſtans eſt reſolvens, compluriumque *Pinguedinum ipſiusque Butyri*, non ſine propriæ temperiei permutatione) *Deſtillatis*, decantatiſſimis quoque, par, aut, ſi compagem Subjecti ſui intuemur, ſuperius: ut in externos quidem uſus (nî diffuſior apparatus placeat,) nec *Ceræ oleum* inſuper tantoperè requiratur; ſive vulgatiori modo *butyraceum* temperatiusque, diſpenſatu tamen ſimul ferè incommodius, fuerit, ſive *limpidum*, idque vel per Rectificationem, vel per peculiarem deſtillationem, tam Olei Philoſophorum more, quàm ſupradicto potiùs per Cineres modo inſtitutam, at ubique non ſine intenſiori hinc empyreumate. De cætero reliquis intentionibus *Cera flava*, (curioſiori magis quam præſentiori, *Virgineâ* exucca *Alba*, ſupervacua *Propoli*, negotioſiorumque *Magiſterio* dimiſſis,) oppido ſufficit. Atque quo hunc Animalium cenſum *Spermate Ceti* (ſiquidem denuò è Cetaceorum Craniis Inguinibusve fuerit,) tandem concludamus, efficax ſanè eſt tam intus quàm extus; ibi tamen nauſeabundum, utrobique in tanto parabiliorum durabiliorumque reſolventium proventu, præter, rem carius, in rancorem proclive, ad *Eſſentiæ* formam (ſi corruptionem ſic impedire vel remedium nobiscum obnubere quiſpiam voluerit,) induendam

duendam penè ineptum, etſi extractio vel diſſolutio rectificatiſſimo Vini Spiritu, (cum vel ſine addito Alcali,) tentetur. *Emplaſtrum* (etiam extemporaneum, nec in ſe inefficax) viliora nihilominus paſſim æquant: ut toto hoc concremento facilè hîc caruerimus.

Inter *Foſſilia Marinaque* proin nunc potius ponamus polychreſtum *Succinum*, ſaltem *vulgare*, (dum *Foſſile* rarius, &c, quantum nos quidem in diverſis fruſtis notavimus, minus ſuaveolens, operosè nonnullis *Regeneratum* curioſius quam venali raſpatura præſentius eſt,) idque ſolummodò *flavum* pellucidum, cariori *Albo* pridem vel ob Artis imitationes prælatum. Sitque præter *Suffitus*, è noſtris quoque ſelectis ſufficientiſſimos, & per additamenta competentia, (ſiquidem permulta folia floresque gratiam obſcurant,) haut difficulter ulterius alterabiles, primò *ſimplex Pulvis*, citra fruſtraneam *Spiritus Vini deflagrationem* levigatus; ni paulò diffuſior moles, (ſpecificorum tamen cephalicorum, nephriticorum, uterinorumve acceſſu promptè minuenda,) fortaſſe diſplicuerit. Sit porrò *Tinctura*, cum Spiritu ardente Tartariſato vel aliàs rectificatiſſimo, (nam ipſa *Salis Tartari additio* extractionem hîc parum promovet,) parata: *quovis Magiſterio*, (*ſeu per præcipitationem cum Aqua ſimplici Vitriolive Spiritu, ſeu per exhalationem tantùm poſtliminio compacto*,) convenientior, Oleorum aromaticorum tantillo pro lubitu facilè condienda, conſimilibus (cum Alcaliſato Spiritu, aut ipſo ſimul Alcali Tartareo confectis) Tincturis promptè miſcenda. Ceu tam per ſe, quàm Caſtorinæ, Camphoreæ, &c. acceſſu, bonum eſt *Uterinum*, (*Elixiris* nomen hinc alicubi nactum,) Nephriticum, Cephalicum, &c. modò in vehiculis calidis, nec adeò præcipitantibus, adſumatur. Sit demum *Oleum Succini*, ſaltem per ſe & ſine additamentis deſtillationem protelantibus, aut Salis volatilis (ſi forſan expetatur,) partem infringentibus, vel pretium fruſtrà, efficaciam parum, (*ut Corallia*) intendentibus, collectum. Qui ſub privata rectaque ſic Diſpenſatione, *Albi ſtatique coloris* rationem non adeò habere tenetur, ſimpliciter ſic (quamvis aliquanto obſcurius,) ſecurè adhibere poterit, aliquoties ſolummodo ablutum & aliquandiu hinc repoſitum, citra laborioſiorem, aliàs plerumque Reſiduum minus gra-

veolens relinquentem *Rectificationem* quandam; ſive *ſuper Cineres, Colophoniam propriam, aut alcali aliquod*, ſive ſumptuoſius adhuc *ſuper ſalis Spiritum*, (ſæpe ſuperſtantis olei partem per bullas elidentem,) aut *ſuper Salis muriam* utplurimum Totius rectificationi una vice non ſufficientem, vel commodiſſimè demum *per Veſicam* (*craſſamento* aliis Unguentis & Emplaſtris pro lubitu relicto,) inſtituatur: ceu nonnulli hoc fine prius Olei deſtillandi Dimidium, ante erumpentem fumum, (at pariter cum aliquali Salis Volatilis perditione, nec adeò evidentiori deſtillati gratia,) olim ſeparare conſueverunt. *Balſamum* hinc uti vulgati uſus, ita promptæ extemporaneæque (cum Nuciſtæ expreſſo,) mixturæ, *Sal verò volatile* parergon eſt iſti, qui data operâ quærit. Nam in renitentioribus Iſchuriis infidum, in reliquis deſtillationibus, congeneribus nec ſingulariùs nec præſentiùs eſt, utut modò per ſe ſublimatum, modò ardente Spiritu *in urinoſum liquorem* reſolutum, vel *Acido quodam Spiritu fixatum detur.* Unde illud huc tantopere non trahemus. Multò minus autem *Fixi* tantillum, (ejusdem ſaporis,) à laborum ferè prodigis collectum ex accumulatis ſucceſſivè *Capitibus mortuis*: quæ ſi per deſtillationem haut penitus exhauſta ſeu combuſta fuerint, ceu aliàs mulierculis intus tuto dantur, ita quoque *Aſphalthi & Gagatis*, (ſiquidem ipſum Succinum, & ejus præ *Gagatino* Oleum in vectis perſuaſionibus ſatisfacere nequeant,) locum ſufficienter ſupplent, *Petroleum*, verò per nos his addat, qui volet: compluribus deſtillatis equidem parabilius, & penetrans eſt naturæ genimen: nihilominus quod contractior Praxis Terebinthinæ Spiritu, Saporis vel Ceræ, Juniperive Oleo ſimilibusque domeſticis, familiarioribus aut mage Polychreſtis Topicis non tranſiget, nec hoc (ſæpe nimis exſiccativo) tranſiget: ut ſpecialem ejus neceſſitatem non videamus; minusque adhuc periculosè à negotioſioribus *Rectificati*, rariorisve (abſolutè ſic dicti) *Terræ Olei. Carbones foſſiles* operariis, aut cum *Torfa*, adſuetorum foco; quodque hinc quidem *Salinum*, *illinc Oleiforme* ſecernitur, curioſioribus relinquamus nitroſo Alcali, Succinique congeneri Oleo ſatis contenti.

De *Sulphureorum*, huc pariter ſpectantium ſelectu in Diaphoreticorum

reticorum claſſe egimus. Et cum in deſtinatione ſua hodieque ſuffi-cientiſſima, experimentis confirmata, ſat tuta, nec (extra abuſus,) alterius, olim ſubſequæ, noxæ ſuſpecta vel convicta ſint, cauſam non deprehendimus, cur Pectorales inſuper in uſus, imo Sudoris Vomi-tusque ciendi ergò (præ exploratiſſimo nunc Antimonio, iſtis ſuper-addi debeant *Arſenicalia*, *Auripigmentina*, *Sandarachinave Sublima-ta*, *Rubini*, (dum in Sulphure Arſenicale quid tantopere veremur,) *Præcipitata è Liquore Gummoſo*, *Reguli*, *Vitra*, *Flores*, *Magiſteria*, per nitroſam detonationem Fixata, &c. quæ ſecundum Recentiorum præcipuè proceſſus ac compendia elaborari poſſe, inter odioſiſſimas effumationes equidem didicimus, at ſolidiorem (per domeſticas ob-ſervationes, haut verò per conſuetas tranſcriptiones firmatam,) ex-perientiam, de talium (plerumque pro forma ſaltem repoſitorum, aut animi gratia elaboratorum) ſecuritate, etiam ultra Pſoram (ubi aliquando fixum ſeorſim Arſenicum tuto datum novimus.) extensâ, adhuc dum expectamus. Extus ſane *vulgare Fixatum* Chirurgis pe-culiare quidpiam haut adeò præſtat; abuſûs aut alcalibus adhuc com-binati noxas alii retulerunt. Solus *Arſenicalis Magnes* mereri videtur, ut diffuſiores in apparatus pro *Emplaſtro* (per ſimplicisſimam liquatio-nem, cum vel ſine Vitrioli Terrâ, Fuligineve conficiendo, & nihilo-minus circumſpectè continuando,) præparetur.

Solaria Lunariaque huc forte pertinentia, e ſuperioribus repe-tantur: Nos ad novam polychreſtamque claſſem pergimus.

Hypnotica, Anodyna, Epiceraſtica.

SIt inter hæc jure primum, præſtantisſimum *Opium*; maſſa (dum do-mi, decenter licet, collecta exoticæ acumen eadem doſi neuti-quàm attingit,) equidem aliunde comparanda; innocens tamen, ut-ut hodieque permultis, empiricos forſan olim (in agonizantibus, aut morbis ejuſmodi ſufflamen vel plane non, aut temporum reſpectu nondum admittentibus,) abuſus ſpectantibus immerito neglecta, ad ſemidementationem, (dum non ſolùm in Indiis *Affionii illi atque Pouſti*, verùm etiam hiſce in regionibus asſidui ejus frequentatores op-pido diverſum oſtendunt,) injuſtè damnata, ſuſpecta, aut tandem

longè parciùs, ſerius dimidiusque attacta: quantò Infantum, Gravidarum, Puerperarum, exhauſtorum (nec ſolis ſemper ſpirituoſis odoriferis analepticis ſopiendorum) Senum, item Phthiſicorum, Epilepticorum, aliorumque ferina tuſſi, defluxionibus, hæmorrhagiis, profluviis, ſuperpurgationibus, colliquationib9 diverſis humorum aut ſanguinis efferveſcentiis, plerisque vagis fixisque doloribus, &c. penè enectorum damno hîc non dicemus: niſi quod (ad hæc ferè tempora) æquè multos ob meticuloſam Opiatorum & Emeticorum intermiſſionem, quam per Empiricorum man9 occubuiſſe credamus. Dum autem oculatiores alii polychreſtum hoc remedii genus quaſi poſtliminio reducere, ſeu frequentiori uſui vindicare conati ſunt, ab altera parte (inter tot theoretica litigia nimiumque Chimicas tractiones) denuo enormiter vexari cœpit. Siquidem experientia docet, quod *Crudum* neceſſitatis tempore nihilominus ſecurè, modò (ceu ejus generis omnia,) competenti ſubjecto, morbo, tempore doſique detur; innoxieque ſimiliter Extractionibus, &c. ſubjiciatur, citra prævias *toſturas* aliasque ambages; aut ſi (diſparentem tamen ſub plerisque his laboribus) graveolentiam minuere voluerimus, quod tunc *Aquæ ſimplicis* ſuperfuſæ ſaltem *Divaporatio* æquè ſatisfaciat, & toſtnrâ inſuper certior, *Sulphuratione*, (ceu quidam Scammonii inſtar iſtud perfumare conſueverunt,) ſuo modo facilior ſit: quod porrò ſimplex *crudi in Spiritu Vini ſolutio* pariter innocens: innoxiusque, nec verè hinc narcoticus, exiſtat *Abſtractus inde ille ipſe Spiritus:* quod Opii natura revera magis *ad Ardens quàm Acetoſum* (ſimultaneæ cujusdam correctionis cauſa, inter ſuppoſitam ſalinarum partium eminentiam, huc adeò tractum) menſtruum vergat; quodque hinc (dum *Topicis* quidem partim fruſtra adjicitur, v. g. cauteriis potentialibus, Antarthriticis, &c. partim crudum, v. g. in *Sotirellæ cujusdam imitatione* ſufficit,) *Extractum* internos in uſus paratum, *cum Vini Spiritu*, uti copioſius, (reſinoſa ſc. parte magis ſimul attracta,) ita de cætero undiquaque ſit tutiſſimum: quodque demum hoc, ſolitarium quoque, Laudani cujuscunque loco, ſub qualibet forma, æquali ſecuritate atque effectu nihilominus exhibeatur. Accedit, quod ſi omninò tanti momenti judicaretur hic *Acidulatio*, nullo negotio *Spiritûs Vi-*

trioli (tanquam pleriſque Opiatorum deſtinationibus convenientioris,) drachma una præterpropter, pro ſingulis Opii unciis, Spiritui Vini ante extractionem inſtillari, vel potius (cum acidulata hæc Phthiſici minus commodè ferant,) Extracti ſimpliciter ſic, etiam abſque toſturâ parati parti ſeorſim diverſimodeque ſociari queat, vel Vitriolatorum quoque loco *Spiritus Salis communis aut Vitrioli Philoſophicus*; nobis (ſub liquida præſertim formâ) præ *Aceto deſtillato*, *imò ipſo à Sale Tartari* (ſub Terræ foliatæ confectione,) *abſtracto*, *Aeruginisve ſulphurato Spiritu* ſemper convenientior hîc habitus. Nam incompetentia *Fructuum acidulorum*, *Aceti roſacei congenerumque liquorum*, extractioni olim adhibitorum Magmata, hodiè his neutiquam agglutinabimus.

At quo ſelectus noſter nunc procedat, licet equidem minus prodigus, operationis verò fundamentum & acceſſoriorum improportionalitas utplurimum minutias ritè expendens, ſolitario dicto *Extracto* acquieſcere poſſit, ponamus nihilominus (ne in famigeratioribus polychreſtis nimis deficere videamur) *Laudanum aliquod*, ſed ſimpliciſſimum, utpote ſic optimum: *ſique v.g.* Extracti illius partes duas cum Extracti Croci (tanquam vegetioris ſimplicis) & Cinnabaris nativæ, (corpus quaſi dantis,) aut ſaltem Coralliorum pp. ana parte unâ quis probè miſcuerit, largiter profectò habebit, quod *Perlata*, *Gemmea*, *Bezoarticâ*, *Mumiata*, *Ambrata*, *Solaria*, *&c.* (majoris pretii opinionisque, non verò effectus,) item compluribus intentionibus magis adverſa *Moſchata*, *Oleisve deſtillatis obruta*, hyperbolicè ſæpe promittunt: ceu ſuperioribus jam annis poſtquam quilibet ſibi (per inanes Extractionis, ponderum & additamentorum variationes) *Laudanum quoddam*, *Nepenthes*, & quid non finxiſſet, verſatiores ſimiliter obſervarunt. Amplius autem nec *Antepileptico*, *Hyſterico*, *Pectorali*, *ſpecialiorive* quodam ſeorſim indigebit: ſiquidem ſimpliciſſimum quoque ſæpenumero, citra omnem accenſorum conventum, quæſitam intentionem ſufficienter, ſub indifferentia ſua complet; alibi verò ſub *Pulveris vel Liquoris* forma, morbi ſimul ſymptomatumve ratio æqua facilitate, extemporeque, ac ſub iſta remediorum accumulatione habetur; aut ſi omninò *Pilularis* exigatur conſiſtentia, con-

venientium Oleorum, Tincturarum Eſſentiarumque illitu vel inter-poſitione, imo ſolius vehiculi conformatione, deſideriis reliquis providetur: quo reſiduarum quoque hujus generis *Pilularum*, *de Cynogloſſa ſcil.* (*antiquiorum* exoletarum, & *recentiorum diffuſiorum,*) *Hyſtericarum*, (opio & Oleis ſuum apertè debentium,) *Anodynarum M.* (*cum Aloë*, conſultius ante cœnam præmittendâ,) *Narcoticarum*, *Pectoralium*, &c. cadit neceſſitas. De cætero *Hyoſcyamum* hinc ſaniores aliàs hactenus exeſſe juſſerunt; utut mitificari, ſemenque inſuper, vel antiquorum exemplo, tutò at minutiori pondere dari queat. Certè citra hujuscemodi ſuſpectorum acceſſum ſat vegeta deprehendimus Laudana.

Atque hæc de *Pilulari* potiſſimum conſiſtentia. Ponamus autem amplius (cum forma iſtâ vulgo quoque nimis innotuerit, quibusdam fere per abuſus ſuſpecta facta ſit,) *Pulverem anodynum*; non tam *ſaccharo*, (ſub ſui diſſolutione Opium inæqualiter dimittente,) aut in molem coacervatis *tot ſpecificis Magiſteriis* conſtantem, quam (quo pulveris ſaltem ſpecies cum parca doſi exeat,) *è Laudani prædicti parte una & duabus Coralliorum præparatorum*: vel aliter *ex Extracti Opii parte una, Sanguinis Draconis Santalive rubri duabus, & Coralliorum rubrorum tribus partibus compoſitum*; utrobique in tribus ſui granis, Laudani granum unum continentem ſeu referentem; *Magiſterio* è Solutionibus cum Acidis, per Oleum Tartari alteriusve Alcali præcipitato, (licet *ſuperſtans Liquor Alterans & figens*, haut adeò ſit contemnendus,) vel diſpenſatu ſaltem longè commodiorem: ubi opus Specificorum Epilepticorum, Nephriticorum, Hyſtericorum, vel Anticolicorum Præcipitantium acceſſu facilè ulterius accommodandum: ut *ſpeciales* hunc in finem *Pulveres atque Trageæ* nullatenus ſeorſim requirantur; minusque adhuc antiquarii illi ingratioresque *de Alcakengi*, (ob unciam ſemis ita dicti,) *Carabe*, *Diacorallii*, *Diaſpermaton*, &c. ſiſtentes lenientesque (ſub prompto imitationis modo) *Trochiſci*. Et ſi fortaſſe *Electuarii vel Boli* formula cuidam ſeorſim complacuerit, Conſervæ Roſarum; Rob domeſtico, Extractive jucundioris tantillo haut difficulter tunc ſubigitur; ut abunde ſic, imò tutius compendioſiusque habeatur, quod ſeu *Recentiorum variæ, pretioſæ*

tioſæ, operoſioresve Confectiones, Narcotica, Mitigativa, &c. ſeu Antiquiorum (utplurimum utentibus aliisque inconvenientioribus præter rem referta) *Philonia*, (*Perſicum, Romanum, Tarſenſe, Meſveum*) *Tryphera magna, Requies, Confectio Archigenis*, imo quod ipſa *Athanaſia magna, ac recens* hoc fine expetita *Theriaca* diverſimodè promittunt.

Tandem verò *Anodynus* quoque huc accedat *Liquor*; isque (dum *ſuperioris hujusque Seculi Hypnotica Narcoticaque Aquæ* ingratæ ac levidenſes, *Specifica* verò (ceu vocantur) *Anodyna* diffuſioris indeterminatiorisque doſis ſunt,) ſimplicisſimè quidem (citra Ambrata, aliaque exoterica, imò ipſa Crocata additamenta,) *vulgari* tamen paulò proportionalius compoſitus: v. g. Opii ſeu crudi, ſeu (ſi ſeorſim placeat,) per Divaporationem in graveolentia ſua prius mitificati partem unam cum Aquæ Apoplecticæ noſtræ & *Spiritus Vitrioli roridi* ſupradicti, aut ejus loco, *Spiritus Vitrioli Philoſophici* ana partibus quatuor per dies aliquot digerendo ac filtrando; quo medio, tanquam *Aceto deſtillato, vel à Sale Tartari prius abſtracto, imò Spiritu Aeruginis ſulphurato, ipſoque Cydoniorum*, (reliquis haut ita pridem ſingulariter prælato, at, poſt fermentationes quoque, ſemet ſpecialius non exolvente) *ſucco* præſentiori, Tinctura habetur elegans, quæ in Malignarum compluriuni principiis, vomitibus ac Diarrhæis complicatis, aliisque affectibus, ordinariis remediis ad guttas ſex vel octo ſociata, per ſe verò in Rheumatiſmo, Vomitu, Diarrhæis, Nephritide, &c. ad guttas decem, duodecim, vel octodecim noctu data plus præſtat, quàm integra remediorum vulgo opponendorum phalanx: præſentior quin etiam & ſaturatior eſt *Liquore* aliàs in ebullitionibus inquietudinibusque *Attemperante & Alterante* haut contemnendo, qui ſoluto in Aceto deſtillato (aliisque acidulis menſtruis) crudo, toſto, divaporatove, & hinc per Oleum Tartari præcipitato Opio ſuperſtat, papaver erraticum olet, & ſi Præcipitatum ulterius edulcorare coneris, id denuò (ſub operatione iſta ſolutum,) arripit. Nec ſub circumſpecta iſtius adhibitione indigebit quis inſuper ſeu *Eſſentia capitum Papaveris Erratici immaturorum*, per Spiritum Vitrioli roridum, aut Acetum à Sale Tartari abſtractum confecta, bono incraſſante; ſeu aliis *Opii Eſſentiis liquidis anodynis*, ſolitarium Sal Tartari, Ammoniacum,

niacum, &c. condenſati Opii deſtinationi haut adeò reſpondentia, variè pro hujus recluſione recipientibus.

Hyoſcyamus autem, quamvis Alcalinis Acidisque aliquantum mitigari viſus ſit, ob reſtitantem nihilominus turbulentiam conſultius Topicis nonnullis, (efficaciſſimis inde anodynis, mollientibus ac reſolventibus,) deſtinabitur. *Semen* ſc. (*Radice*, *Aqua deſtill. Succo inſpiſſato*, *ampliusve Extracto* interea dimiſſis) ut *è ſolitario*, vel potius feliciusque cum *Papaveris* parte mixto, *Oleum* præſtantiſſimum exprimatur, per ſe reliqua hujus generis, *Mandragoræ*, *Papaveris Infuſum*, *Populinum*, *&c.* in deſtinatione ſua facile præcellens, in *Balſamum quorundam Hypnoticum*, (prompta Olei Nuciſtæ expreſſi additione,) nunquam non redigendum; imò (nî variationis, Tonſorumve talibus interdum inhærentium cauſa, vel pro aliorum acceſſoriorum quaſi corpore, *Vnguentum è floridis*, (Cataplaſmata haut inefficacia inſuper conſtituentibus) *Summitatibus*, ſimpliciter tantum in butyro frixis ſeorſim parare placuerit,) Officinalia ſuperadditaque iſta, *de Cynogloſſa*, *Anodynum Iovis utrumlibet*, famoſiſſimumque *Populinum quodvis* ſufficienter exprimens. *Emplaſtrum hinc viride*, *bruno* (ob Oleum prius ſulphuratum,) magis polychreſtum, ſupra jam poſuimus; & merito *Diachylis magnis atque parvis*, *Spleneticis quibusvis*, *de Cicuta &c. malacticis aut demulcentibus*, ipſique nonnunquam *Melilotino* (inter alia reſolventia) prætulimus. Ut proin quod reſidua huc ſpectantia Simplicia concernit, *Cicutam* Athenienſibus vel Sturnis, *Cicutariam* mulierculis ablactantibus, *Mandragoram* alias rariorem Agyrtis, *Eſſentiam ejus*, ac aliorum circa *Lolium*, *Pſeudomelanthium*, *Strammoneumque* tentamina curioſioribus, ingratioris & hoc in genere debilioris *Cynogloſſæ herbam*, *Radicem*, *Flores*, (alicubi etiam *conditos*) vileſcentibus nunc aut ſupervacaneis formulis, *Petum* denique (poſt Vomitus, vel inſuetorum fumigationes ſomniferum quidem, at huc non quadrans,) alterius intentionis Claſſi, cum productis ſuis relinquamus.

Papaver ſeu album, *ſeu* (nimio tamen delectu) *nigrum*, *ſi immaturorum Capitum Extractum*, (ad præcavendum ſitum prius ſaccharatum) in ampliores apparatus ſuppeditarit, præſertim pro Infantibus;

tibus; (quibus tamen acciſæ Opiatorum quoque doſes tutiſſimè dantur, & imprimis commodus eſt ſuprapoſitus antepilepticus Pulvis, ſolitarius aut Pectorali noſtro ſulphurato ſociatus.) profectò non erit, cur è reſiduorum inſigni luxurie accedat amplius ſive *Sirupus ſimplex* aut inconſideratius *Compoſitus, vulgaris vel correctior*; ſive (parum ab iis differens) *Diacodium Off. ſimplex*, paulove acceptius de *Siliquis*, & exoleſcens nunc, (ſtringensque potius quam epiceraſticum) *Actuarii*, *cum recentiorum Stipticis ac Dyſentericis*, (ſiquidem hîc dulcia aliàs majores utplurimùm turbas cient:) aut *Solidum tam antiquius*, (ejusdem cum Extracto noſtro fundamenti;) quàm *modernorum* (elegantius, at papaverina vi haut ſaturatius;) ſive demum *Looch de Papavere*, linctuum iſtorum complemento. Siquidem in rei veritate nocturna Laudani, vel Tincturæ Pulverisve Anodyni doſis, ſola plerunque, bis terve repetita, longè compendioſius, præſentius, nec rarò (dum Sirupi papaverini doſis & operatio, ob diverſam capitum maturitatem haut infrequenter inconſtans deprehenditur,) certius præſtat, quod tota dictorum (ſtomachum utplurimùm magis pervertentium) ſeries promittit: interponi quin etiam interdum poſſunt Mixturæ è ſelectis noſtris Extractis arteriacis ferè jucundiores. Et quid ſimiliter notatis Eſſentiis pectoralibus Saccharoque ſeorſim ſirupiſato facilius ex temporeque diluitur, Morſulisve epiceraſticis additur, quam dictum Capitum Extractum? *Emulſionum Papaverinarum* (ſi acceſſoriorum attemperantem vim ac delicias demimus,) quanta ſit potentia, experientia teſtatur, vulgusque paſſim, nihilo inde incautius aut ſomnolentius, in placentis ſuis ad libras, (dum nos religiosè ad drachmas & ſcrupulos formulis diverſimodè adjicimus,) innoxiè ac citra notabilem alterationem comedit. Ut *Semen* proin exprimendo hinc *Oleo* convenientius, *Flores* autem & *Capita* (pro pediluviis aliisve palliativis Topicis) ſiccata, cum inacceptiori *Aqua*, noſtroque in ſpecie parato *Meconio*, ſupervacanea exiſtant.

Ita nec ex *Erratico* præter (elegans diffuſiorisque cujuslibet *Sirupi* vicarium) *Extractum*, in Vaporoſo Balneo ritè paratum & ſaccharatum, requiri poſſe videtur ſeu (gravis illa, inq; utiliſſimi floris perditio-

nem) *deſtillata Aqua*, ſeu mucaginoſior *conſerva*, vel (cum Extracti illius melliformis dilutio facilis ſit,) *Tinctura vulgaris*, aut aliis negotioſius *è Conſerva* inſuper prolecta. Florum *Pulvis*, aliàsque undique nauſeabundæ molis eſt: De *Liquore verò immaturorum capitulorum* paulò antè diximus.

Proin è reſiduis Epiceraſticis ponamus hîc *Paſſulas* (citra tædioſam & alterationis parum conferentem exacinationem,) *Majores*, aut promiſcuè *Minores*, (dum in *Arillarum Spiritu* peculiare nil hactenus invenimus,) ſaltem pro melliformi in Vaporoſo Balneo parata *Eſſentia ſimplici*, vel ſi libuerit, adjecta *Caricarum parte*, *Compoſitâ*; *vulgari Paſſularum Melle* acceptiori; magisque adhuc *Sapa* illa tartarea, quam Vinicultores paſſim coquunt. Ceu quoque *Sirupo Jujubino ſimplici* apertè æqualis; in *Compoſitum* æquè ac *Looch Paſſulatum quodvis* convenientibus additamentis, ſi neceſſum foret, transformatu haud deprehenditur difficilis. Accedat *Glycyrrhizæ* polychreſta (*ſylveſtri* contra tormina mulierculis relictâ) *Radix cum Extracto* ſuo melliformi, ad impediendum ſitum ſaccharato. Quamvis etiam è vulgari inſtitorum *Succo*, (ſi empyreumate non fuerit infectus,) ferè jucundius, (magno tamen heterogeneorum ſeceſſu.) & ex alterutro iſtorum, (per congenerum arteriacorum additionem,) Mixturæ Pectorales, *Sirupo de Liquiritia compoſito quolibet* præſtantiores, aut æquales ſaltem parabilioresque levi negotio habeantur. Deſtillatio radicis per ſe quaſi fatuam, in Compoſitis vix adeò pollentiores magisve epiceraſticas reddit *Aquas*. *Vnguento ab aliis aliter parato*, Saturninum aliquod; (etiam ad Diapompholygos imitationem conformatum.) alicubi, ac plerumque tutius *Pulvis ſaltem Eryſipelatodes quidam* (uti v. g. è Ceruſſæ partibus duabus vel tribus, Myrrhæ parte unâ, & aliquot Farinæ domeſticæ cochlearibus ſufficientiſſimus confit,) ſat commodè ſubſtituitur, ipſeque *Liquiritiæ pulvis*, (ſiquidem omninò quidpiam inde placuerit,) iſti tùm haut inconvenienter additur. De cætero, qui nunc ſuperſunt *Dactyli*, (dum Exteris olim ficta hinc, alibique jam tacta *Compoſita* hisce Regionibus ſpeciale nil conferunt; *Palmeam verò Rudiculam* jam olim querna æquat, ceu

Oſſicu-

Oſſiculorum lithontripticum ſiſtentemque Pulverem noſtri ad minimum Nuclei & vel Glandium farina,) item ſpecialiter aliquibus requiſitæ *Zibebæ*, ac (prodigi Filii cibus) Carnubi ſive *Siliquæ*, inter Bellaria, *Pruna Damaſcena &* (in media Germaniâ) *Vngarica*,) quandoquidem iſtorum *Pulpa & Eſſentia ſimplex* ac ſaccharata corruptionem haut ita diu declinat,) culinis, *Iujubæ*, ſimiliter perfrequenter corruptæ, & (vermium illud internecinum ſc.) *Sebeſten* Exterorum uſui deliciisque ſecurè ſic relinquentur.

Quemadmodum *è tot ſacchari* (ſecundum operarum, Regionum, figuræ, &c. diverſitates etiam in Officinis ſupervacuè multiplicatis) *generibus*, *Penidium* Infantum geſticulationibus, *Rubrum* exoletis (crudo vel Melli fruſtra, ob exiguam differentiam præferentibus) Formulis, *Manus Chriſti ſimplices* (nec illitu alteratæ) *& Canthium utrumque*, (quamvis pro lenta liquefactione ac deglutitione commodius,) Inſtitorum diſtractionibus, *Sirupus* denique, abſolutè ſic Recoctoribus, alibi Malazzo dictus, pauperculorum condimentis conſultius cedet. Hîc nobis (obſcuriorem interdum liquidorum colorem, faciliorem in ſiccis liqueſcentiam, proniorem que ad fermentandum, (quo tamen optimum quoque Refinatum ſimiliter tendit,) naturam & reſiduas minutias, inter graviorum neglectum olim exaggeratas, tantoperè non attendentibus, mediocrè *in Metris* ſufficit, etiam *non adeò Finum*. Abſit autem, ut iſtud, (communi hodieque profuſione, tot tantarumque Liquidarum Siccarumque Formularum confectariâ,) temerè tantopereque diſpergamus, pleriſque commodius, imò conſultius, (pro ſubjectorum circumſtantiarumque ratione) ex tempore, Liquidis ſanè præcipuè, (*ſi modò Aqua ſimplici in Syrupalem conſiſtentiam ſolutum ſeorſim reponatur*,) ubicunque libet, addendum: ceu alibi, aliis in requiſitis, modo Melle, (recocto quoque,) modò Paſſularum Liquiritiæve Eſſentiis, &c. penitus ſuppleri poterit: ut perfrequentes, ſupraque jam tactas ejus in Spleneticis compluribus, Hyſtericis, Dyſentericis, Infantibus epilepticis, &c. noxas, & haut minimum ejuſcemodi dulcores (nullibi non affrictos) aliàs averſantium numerum taceamus: Penidii Canthiique ſpeciales pro Pulveribus &c. requiſitiones

alii rejecerunt; ceu jam olim quoque hyperbolicas illas *Tincturas*, & perfunctoriè ſic dictum *Sacchari Oleum*, *ſimplex* aut per adjecta quædam (inter deflagrandum,) Pectoralia *Compoſitum*; dum convenientioribus Aquis deſtillatis Eſſentiisve ſolvi, Spirituſque ardentis communis vel abſtractitii quidpiam ſuperaddi poteſt. *Spiritum* acidulum, (præ congeneribus quidem jucundiorem & ex eſſentiali quaſi Sale deſtillatum,) *ſimplicem aut* (aſcendente forſitan ſimul ab adjectis Coralliis, liquoris proprii particulâ) *Coralliſatum*, inter tot Aperientia & Solventia Curioſiorum repoſitoriis; uti quoque *Spiritum ardentem* per fermentationem Simplicem, (nam *Compoſitos* abſtractitiis quibuſdam ſupra prætulimus,) item *Hydroſaccharum* ſeu pariter *ſimplex ſeu* (jucundius) *Compoſitum Paſſulatum*, maritima incolentibus taliaque ſic tolerabilius, (exercitii vel animi gratia) parantibus remittemus.

Porrò verò nobis ſint *Dulces* (expunctis inter congeneres nucleos *Amaris* potatorum,) *Amygdalæ*, etiam minus gratorum *Piſtaciorum Pinearumque* loco. Sit inſuper *Cucumerum &* (ubi ſuppetit,) iſti intermixtum *Cucurbitæ* (dimiſſa fatua hujus *Aqua*,) *Semen*, æquivalente ſæpeque rancido *è Citrullis & Melonibus* parabilius, pro Emulſionibus, teneriores (per Alterantium variationem) interdum demulcentibus, inter competentia acceſſoria, (quo Nitrum quoque, tanquam aliquod earum condimentum pertinet,) ſufficientiſſimis, licet vulgatis (per tot Aquarum &c. coacervationem formulis) longè ſimpliciores fuerint. De earum *Deſtillatione* ſuperius, inter generaliorem Aquarum cenſum egimus. *Oleum frigidè*, vel tantum citra violentam illam frixationem *è dulcibus Amygdalis*, (*Magmate reſiduo* cuticulæ curatoribus relicto,) *expreſſum*, & per ſe Polychreſtum eſt, (citra tamen conſuetam, ubi vel Olivum intus extusque ſufficit, profuſionem;) & reliquorum *è Piſtaciis*, *Pineis*, *Nuce nonnullibi Indica Balanoque*, (dum odoratiſſimi Litus ſine rancore nunc nemini non parantur,) item *è Seſamo* (ſi hodie referret,) congeneribusque collectorum locum Medico facile ſupplet: imo Unguinum inſuper quorundam, v. g. *Reſumptivi*, (ſiquidem Hecticorum pori adeò ſalubriter inviſcantur,) *Anodyni*, *Pectoralis* *cujus-*

cujuslibet, *&c.* levi aliorum vel domeſticæ quoque pinguedinis acceſſu, inter præſentiora ſæpe Topica, promiſſiones æquat. *Looch de Pinu* (penè ridiculum) *Confectiones fructuum*, *Martius Panis*, *Pineolatum commune & album*, *&c.* *antiquiores recentioresque Maſſæ ac* (oleoſis ſæpe haut adeò conſulto conſtantes) *Paſtilli* in rei veritate Bellaria ſunt; & ſupra Hecticis Phthiſicisquè ad talia, (etiam cum Cancrorum caudis Ranarumque coxis,) damnatis condoluimus.

Amylum comptui culinæque quam Ophthalmicis (brevi poſt acoris quidpiam plerumque contrahentibus,) Pharyngisque incruſtationibus, (ſæpe tamen ejus vix grana aliquot improportionaliter recipientibus,) aptius videtur; & è Mucilaginoſis, in diffuſiores apparatus, præ *Arabico Gummi* (cui æquivalens ſatque purum vel è *Ceraſo Prunoq; noſtro* legitur,) *Tragacantha alba.* Qui verò Cydoniata ſibi remedia parat, (gratuitis ſic & ſat efficacibus *Seminibus*,) nec *Iſtam*, nec *Pſyllium* inſuper (dum vulgatiſſima *Tilia* pasſim hoc fine deliberari poteſt,) cum exoleto ejus *Eclegmate* temerè poſtulabit. Quemadmodum nec *è Violis purpureis ſeu ſeorſim evulſa* ſiccata recentiave, (niſi quo vulgi oculos cœleſtino Præparatorum colore paſcat,) *Foliola*, ſive fatui ſaporis (in perditionem, utilisſimi Floris) *deſtillatam*, *aut è Toto* magis adhuc ſupervacaneam *Aquam*: non *Solutivum* (inter tot tutiora, ſub minore mole Laxantia) *Syrupum quemvis*; aut (fruſtraneum in Clyſteribus abſterſivum) *Mel quodlibet*; non antiquarios *Diajon Trochiſcos*, aut (aliàs quidem non inefficax) *Semen*, de quo inter Diuretica. Sufficient *Flores cum ipſis* epiceraſticis *Alabaſtris*, *recentes vel ritè ſiccati*, vim haut adeò brevi, ut colorem exuentes; indeque debitè (citra diſperſorias Infuſionum repetitiones,) parata in Vaporoſo Balneo *Eſſentia* melliformis ſaccharo præ aliis paulò liberalius condita; minus quidem ſic ſpecioſa, efficacior tamen tam *Violarum communi*, quam *Foliolorum quovis operoſo Syrupo*, *Compoſito vulgari*, *ac Melle Violato aptior*; ipſius *Conſervæ* loco contractiori Praxi ſufficiens, dilutuque (ſi brevior doſis non ſatisfaciat,) facilis etiam communis tunc *Iulebi Tincturæq; ſimplicis vice*? licet & hæc, (cum Vitriolica quoque exaſperatione,) nunquam non, necesſitate verò haut adeò notabili præparari queat. *Oleum verò violarum* laborum ſumtuumq; prodigi deſtillent.

Decoctum Pectorale, ut ad reliqua nunc devolvamur, item *Florum ac Fructuum*, (dum Hordeata vulgus, optima cum ſimpliciſſima, domi parat,) profectò hodiè ſunt quaſi Antiquaria, ab aliorum Infuſione (tanquam ſaturata jam,) alibi pridem rejecta, ſive certas in circumſtantias placuerint, è paucis aliquot extempore ſecundùm Recentiorem formularum imitationem, (æquè ac *Decocti contra calculum* Foreſti æquivalens;) haut difficulter parabilia. Sed hiſce, usque dum contractioribus remediis contenti, non indiguimus, nec verè Phthiſicos ejusdem nominis uſitatioribus *Decoctis* (etiam Cancris Limacibusque, præter Conſolidas, Veronicam, Naſturtium aquaticum &c. conſtantibus, ſolidè (nam de facilitatâ hinc, per abſtergentia vel incraſſantia expectoratione non eſt nunc ſermo,) curatos vidimus: minusque adhuc (magnificorum promiſſorum, inconſideratioris verò compoſitionis fruſtraneæque tandem expectationis) *Aquis Antiphthiſicis & Antihecticis*; eodem levamento faucibus arentibus è ſimpliciſſimæ cujusdam edulcoratæ, conſimiliumve Lenientium vel Attemperantium deglutitione (citra omnem Sanguinem Carniumque acceſſum) ſuboriente. *Malvæ & Altheæ* Nephriticorum quorundam *Aquæ* ſaporis fatui, *Verbaſci* & (aulicarum coſmetica,) *Liliorum alborum* adhuc ingratiores & domeſtico quovis vehiculo poſteriores ſunt. De *Sirupo Dialtheæ* ſupra: ſanè Epiceraſticis Anodyniſque Eſſentiis Tincturisve, debito cuivis affectui Specifico ſociatis, idem (citra toties tentatam ac diſputatam præparationem, ſubſtitutumve leve *Radicis Decoctum ſimplex aut compoſitum*) paſſim à verſatioribus obtinetur. *Antiphthiſici & Antihectici Syrupi* communiter propoſiti, plerunque jurulenta infidaque, ſæpe magis noxia ſunt magmata, ſique ſpecioſiores quidam *è Subſtitutis* Pulmoniacos, (de Hecticis enim nemo credat,) aliquantillum levant, id utplurimum Vulneratoriorum congenerumque ingredientium fit exuperantia: ceu idem evidentius ſecuriusque per Extractorum Traumaticorum, Pectoralium, Anodynorumque mixturas, inter ſuccenturiata Præcipitantia, (citra tantam Sacchari affluentiam,) quantum quidem morbi conditio permittit, habetur. *Conſerva florum Malvæ, & Liliorum alborum* hodie nimis delicata ſc. *Eſſentia Altheæ cum aqua ſimplici*

plici confecta, tantum tenerior ſituique ſubjectiſſima Mucilago; *cum ardenti Spiritu è Radice vel ipſa Mucagine ſpiſſiori* extracta durabilior quidem eſt, ſed emplaſtrini quaſi quidpiam ſapit, quale è vulgatiori quoque Malva paraverimus; uti curioſiores per Vini Spiritum è Gummi Arabico.

Electuaria Pectoralia, *Arteriaca*, *&c. vulgaria* rarò nunc, niſi à deſperatis tandem expetuntur, tædioſiùs adhuc continuantur. *Surregata paſſim*, modò quidem ratione præparationis ſpecioſiora, modò jucundiora, præter rem tamen, vel Ambræ, Moſchi, aut Alchermes acceſſu cariora, vel ingredientium exotericorum adverſiorum reſpectu ingratiora, vel demum ob Saturnina, Sulphurisve Spiritum, Lac atque Flores minus undiquaque applicabilia, ſæpe noxia, certè propter accumulatas Conſervas nihilo valentiora ſunt. Nec in *Antiphthiſicis*, dum affectus verè talis & confirmatus eſt, certi quid invenimus. Utrisque, (è calidis frigidisque, humentibus atque ſiccis ſæpenumero coagmentati:) acceptiora nonnullibi Medicaſtræ parant: nobis autem Linctus tunc, aut Mixtura quædam leniens, temperans & incraſſans, ſuprapoſitorum Pectoralium, item vulnerariorum Extractorum, & vel ſolius Aquæ Acaciæ conſociatione, tantùm (nî Diſpenſationis facilioris gratia *Extractum* pariter *Compoſitum* ſeorſim reponere placuerit,) extemporaneâ conſtans, Abunde ſatisfacit.

Anonymi & Hali (aliquoties hactenus interpolatos,) congeneresque *Pectorales*, *Antiphthiſicos*, *Catarrhalesque* (rancori per oleoſa illa *quovis etiam modo* contuſa ſemina ac Fructus admodum expoſitos) *Pulveres*, quotus eſt, qui præſervatoriè quidem, (inter præſentiora Opiata aliaque euporiſta ſiſtentia, & (dum Morſuli vel Rotulæ huic intentioni multò aptiores ſunt,) hodie (quo de effectu ſingulariori non dicamus,) continuando ſumat; curatoriè vero revera ſalvificos ſentiat? ni ſpecialiora quædam, ſed pro circumſtanriarum ratione aſſocientur: nam indifferentem Sulphureorum Saturninorumq; acceſſum paulo ante notavimus; nec ſiccantiora Gummata cuivis ſubjecto quadrant: *Fungos ſalignos* ad grana quinque vel octo, bibonibus præcipue, nonnunquam cum effectu, decætero ſine noxa dari vidimus. Sed commendatiora quoque hîc claudicare cœmiteria docent.

Species

Species autem Diatragacanthi frigidæ (in rancorem pariter proclives,) parum profectò hinc ſingulas in doſes conferunt, per ſe ſub cita illa deglutitione ſtomachum potius quam pharyngem inviſcant, ut lenta fruſti Tragacanthæ in ore liquatio foret tunc commodior, æquè ac pro aliis (quibus frequentius expetuntur,) Compoſitis, integræ vel Mucilaginis ejus (ſine vel cum conciſis Seminibus frigidis) additio: ut *novis harum Formulis* haut adeo ſit opus.

Morſuli verò quidam arteriaci ſeu *Rotulæ*, (tanquam præ *Trochiſcis*, aliorumve hujus intentionis *Bacculis Pilulisque Pectoralibus* elegantiores, fluidis epiceraſticorum Mixturis, utpote magis portatiles, interdum aptiores,) paulo diffuſiori apparatui conſultiùs aptari videntur; ſimpliciſſimæ ſaltem compoſitionis, v. g. ex Iride, Extracto Liquiritiæ vel Succo ejus, cum Tragacantha, vel ad *Trochiſcorum Bechicorum nigrorum Off*. (*primorum*, *ſecundis decompoſitis* concinniorum, Aliis minus operoſorum) imitationem fuſi, tantumve compacti, ſub debita Extracti Liquiritiæ proportione gratiſſimi, ac citra Sulphuratorum, (inter lentam deglutitionem fauces parum levantium, in completa doſi ſeorſim plus conferentium,) reliquorumque gratiam ſaltem pervertentium acceſſum ſufficientisſimi; quo *aliis Pectoralibus*, *Antiphthiſicis*, *&c.* contractior Praxis non indigebit.

E reliquis autem Anodynis, Mollientibus ac Lenientibus ſi quid amplius in Topica ſeligendum foret, eſſe forſan poſſet trivialis *Malva*, cum toto; tam per ſe, quam in *Mucagine* ſua largiter complens, quod inſuper in infrequentioris *Altheæ Radice*, *Foliis ac Semine*, ſeorſim pro more ſervatis, in (periaptis nonnullibi aptioris) *Alceæ herba & radice*, imo in hortulanorū *Arborea rubra albaq́*, *completa vel incompleta Malva* (inter tot æquè parabilia efficaciaque Gargariſmata,) quæritur. Eſſe porro poſſet *Liliorum alborum*, (dum *Antheræ* claudicant, *Radices* autem in Cataplaſmata paterfamilias è vicino eruit, aut ſæpè cæpe cocta ſupplet,) *è Floribus recentibus* (dimiſſis *ſiccatis*) *Oleum*; *ſimplex*, levi ſolùm aut nulla inſolatione aliave (gratiam perdente) calefactione vel *operoſiori enchiriſi* confectum, aut potius, immerſis eadem opera, (ubi placuerit, & ſucceſſivè ſuppeditarint,) *Violarum*, *Roſarum*, *Sambuci*, *Chamomillæ*, *Verbaſci &c. floribus*, quaſi extra ordinem aut aliud

agendo

agendo ſaturatum, ſive ad imitationem *Olei ſeptemflorum* (miſſis tamen ambagibus,) *Compoſitum*: largiter ſic citra tantam Vaſculorum multiplicationem complens, quod è ſingulorum illitu, ſeu temperatiorum horum coacervatione ſperari, vel potius in rei veritate obtineri poteſt. Nam *Vnguentum Violatum* aliàs nunc exoletum, reliqua verò Anodyna ac Lenientia paulò antè vel per Hyoſcyamum ſuppleta ſunt, ut ne *Linariæ* quidem *communis cæruleæve herba floribusque*, nec ipſius (aliàs haut rejiculi) *Verbaſci floribus aut foliis ſimpliciter ſiccatis*, aut alibi *planè toſtis*, (dum *Radix* nonnullorum Amuletis, *Liquor* autem inſolatus comptioribus puellis magis quadrat,) ſeorſim tantopere indigeamus.

Fænigræci Semen aut Farinam huc trahi forte poſſe ſupra circa Lotum ac Melilotum notavimus. At enim quod quæſitam hîc emollitionem attinet, in vulgatiori adhuc *Lino*, imo expreſſi tantum *Olei* (quod cum *Rapiſtrino*, *Fagino*, *Cannabino*, *&c.* lucernis nunc, quam internis præſentioribusque externis remediis aptius putamus,) *Magmate reſiduo*, idem nullibi non invenitur.

Ita Clyſteres æquè Lenientes, citra ullum unquam *Clyſmaticum Vnguentum*, vel domi confiunt: ut formularum circa talia multiplicationes demiremur. Et dum vel Nuciſtæ (pro fiſſuris) oleum, alibi verò Lapidis medicamentoſi Solutio, Sulphuris Balſamum, &c. imò tandem alibi triviale *Agnorum* (ſimplex, aut ex tempore, citra vulgatem putrilaginem, Coſmeticis pulveribus ſociatum) *Sebum* delicatioribus ſatisfacit, cur *Pomatum Pomataque* inſuper exigantur? aut *Vnguentum Dialtheæ*? dum vel ſolum cum Hyoſcyamo frixum Butyrum ſufficit. Sanè hujus & Polychreſti hinc Emplaſtri intuitu, nec ſolidas Pinguedines, nec ipſum antiquariorum Tonſorum *Emplaſtrum Diachylum ſimplex* firmatior quiſpiam adeò requiſiverit; parabile tamen vel è Malva noſtra, ſi opus foret; æquè ac Unguento hyoſcyamino mucaginoſorum aliquod haut difficulter aſſociari poſſet.

Olivum tandem, (ut in eo concludamus,) ſit nobis ubique recentius; nec pro calefactoriis olidum *Antiquius*, aut *Omphacinum*, pro ſtringentioribus, (dum pinguia rarius, aliæ verò formulæ magis quadrant, vel extemporaneis plusque craſſamenti feren-

tibus Unguentis totum conſultiùs ſuppletur,) ſtrictè curioſiusque hîc requiremus, *Lavare* quodvis ferè ridiculum, laborioſè variisque modis in *Philoſophicum* deſtillare, (quando Terebinthinæ, Saponis, Juniperi &c. Olea ſufficiunt,) pene ſupervacaneum, *Nitri denique Spiritu* cum aliquibus *ſaturare*, curioſioris intentionis eſt. *Folia Olivæ* (inter tot parabiliora ſtringendo roborantia,) exteris, *Olivæ menſis* (quas immatura Corna ſimiliter condita haut injucundè ſupplent,) è delectu noſtro cedant.

Atque hæc de Vegetabilibus qualitercunque huc pertinentibus. Ex *Animali regno Urinæ vel Salis Ammoniaci urinoſus Spiritus* ſine febre furores & inquietudines equidem interdum felicius ſopit, quam ſumma quædam Opiatorum, plerunque hîc evanidorum doſis. Sed hæc alterius claſsis & conſiderationis ſunt.

Mel quod attinet, (dum enectas *Apes Muſcarumque* mucores, ſiquidem adeo placeant, Calvaſtri nullibi non inveniunt,) ſit nobis non foris *Lithuanicum, aut Virgineum* ſaltem, ſed *quodvis* bonæ notæ: (ad internos uſus, in certas circumſtantias, & vel naturæ ſuæ intuitu Saccharo â quibusdam haut incogitanter interdum prælatum,) citra quæſitas olim, & nuper alicubi reductas, (dum tamen in compluribus adhibitionibus ſuppoſita illa tantique habita *ſubtilitas* nihilominus diſperit, ſervataque nil evidenter hactenus contulit,) ambages, conſuetâ colatura *depuratum*, aut, quandoquidem ex adverſo nonnullis, etiam medicinam profesſis, ceroſus iſte odor diſplicet, (quovis ex parte, ſed oppido tum cum volatilitatis iſtius conſumptione pereat,) denuo ad conſiſtentiam *Recoctum*. *Melicratum* hinc, ſiquidem opus foret, promptè, & *Hydromel ſpirituoſum*, ubi potui vehiculoque tali adſueti fuerint, ſecundùm recentiora Monita facile optimumque. (quo *Lithuanico quoque Moſchovicoque* ſingularitatibus dediti careant) nemo non conficiet *ſimplex aut Compoſitum*. De *ardenti* vero hujus *Spiritu & Aceto* ſupra diximus. *Tinctura Mellis* mel eſt, Spiritu Vini diſſolutum; *Quinta Eſſentia & Elixir* libellorum, quousque prodûnt, tantum (inter nimia promiſſa,) ſupervacuus labor. *Aquas antipodagricas cum Vitriolo vel Tartaro deſtillatas* ſimiliter vix uni alterive levaminis aliquantillum attuliſſe vidimus. *Spiritus*

autem,

autem, utut cum conformibus acidulis, è Lignis durioribus, Mannâ, &c. deſtillatis admodum conveniat, illic tamen ortus & majoris quantitatis, hic parabilitatis causâ, forſitan ad ſelectum noſtrum in ſolutiones quasdam trahi poſſet: at citra fruſtraneas *Digeſtiones*, repetitasque (ſine multa particularum inverſione,) *Rectificationes*, quamvis multis in ſecreto quaſi, pro *Philoſophicis* habitas; magisque adhuc citra curioſiores aut cariores *Coralliorum* vel *Antimonii*, interdum in ſine tantillum communicantis) combinationes.

Limacum (pro levi nonnunquam Podagricorum ſolamine) *Liquorem*, poſt nauſeabundum mucorem tandem colligat, qui Verbaſci, Lumbricorum, Catellorum, Ranarum, &c. liquaminibus nimium tribuit. Uti quivis hîc ſuos patitur manes, ita ſingulare ſibi remedium ſimiliter invenit, aliisque poſtmodum commendat. Nec de *Lactis* delectu diſputationes noſtras faciemus. Phthiſicis liber eſto: utinam verò & ſperata inde reſtitutio. De cætero totum in Topica Medicique directiones Matresfamilias habeant, cum ſuis, (haut poſtremæ tamen conſiderationis) *Coagulis*, alibi à Venatoribus quoque, (inter tot æquivalentia acceptiora,) petitis; & *Caſeo ſeu recenti*, ſeu antiquorum *putido*, ab accidentaria inventione ad Cataplaſmata libellis hodieque hyperbolicè tracto. De *Axungiis* autem eorumque affinibus jam ante egimus; quemadmodum etiam de *Sulphuris Vitrioli narcotici* (hodieque Laudanis nonnullibi adjecti) ſufficientia, titulo de Vitriolo & Martialibus aperientibus. Ut proin inſtitutum noſtrum proſequentes pergamus ad

Roborantia temperata, Analeptica, Refrigerantia, &c.

Itque primus (poſt Monitorii, ſupra de Refectivis poſiti, repetitionem,) Acidulorum Fructuum Succis locus; utpote quibus (ubi revera opus,) Refectorii quidpiam, ob naturam vegetabilem nobis propinquius, nec mineralibus Acetoſitatibus (reliquas quidem deſtillationes felicius ſæpè faciliusque expedientibus,) adeò exprimendum, haut immeritò ſubeſſe videtur. Ponamus autem è Noſtratibus (parabilioribus, ſat jucundis atque præſentaneis,) primò *Ceraſo-*

rum acidorum Succum, (ſi libet immaceratis *propriis aut Perſicorum nucleis* alteratum,) non tam ſolitarium, (ni certas in compoſitiones, aut extemporaneas Vini, cum pauxillo Aquæ Acaciæ, mixturas ſeorſim placeat;) quam ubi copia datur, *Succi Ribium* ſubquadruplo, *Berberum* ſuboctuplo amplius alteratum; poſt ſpontaneam reſidentiam in Vaporoſo Balneo ad tertias exhalatum; perdiu ſic, (ceu quoque ſolitarius ſolet, & *Tartari Cryſtallini* aliquantillum ſimul deponit,) durabilem; & quod in *Ceraſorum*, *Ribium*, *Berberum Sirupis*, *Rob*, ac ſpiſſioribus (non ſine multa gratiæ diminutione) *Eſſentiis*, *in Diamarenatis*, diffuſiori *Ribium Vino*, &c. quæritur, compendiosè præſtantem; dilutu cum aliis, dulcoratuque facilem; ut nec muliercularum vulgaribus talium, aut in ſpecie exacinatorum *Berberum Conditis*, inſtitorumque *Rotulis*, multò minus autem ob antiquaria quædam Compoſita *ſiccatis* (non ſine perverſione) *Berberibus*, aut propter ſupervacaneum Electuarium Roſatum, compactis hinc *Trochiſcis* indigeamus: cum ſucci aliquantillum, contuſarum Arillarum loco, longè jucundius iſti aliisque inſtillari potuiſſet; & in ſpecie *Ceraſa acida ſiccata* hordeatis æſtuantium adjecta; vel per ſe aut cum paſſulis decocta, Conditis parabiliora ſalubrioraque ſint: ceu in verminoſorum *Dulcium Sapâ*, ipſaque purificatiori *Eſſentiâ* gratiæ haut ita multùm, multam verò in mucores proclivitatem invenimus; ſi *Aquam* quidem, non ut (in tantâ, poſt quaslibet etiam deſtillationes fallacitate,) Epilepticam, ſed pro aliorum ſolummodo vehiculo, tanquam gratiorem diffuſiori forſan apparatui vel adſuetorum variationi quis largiretur.

Sit potius, ubi per Regionum Annique clementiam habentur, *Cydoniorum Succus* ad quartas parili modo exhalatus; ſat ſic in frigidiori loco durabilis, aliàs verò in fermentationem (nativæ gratiæ quidpiam dementem) proclivior: quò tale quid per loci incommoditatem veriti, cum Saccharo Sirupalem (ita concentrati) conſiſtentiam interdum data opera quæſivimus. De cætero ſpiſſiori *Rob* ſimplici, (tanquam denuò nihilominus ægriusque diluendo,) quemadmodum & vulgari, (ac ni communiori modo repoſituraque ſervetur,) minus in contractiori Myrothecio tractabili Vino comodior; ſimplici (vinoſo magmate cum ſui ſimilibus hodieque nequicquam infectâ)

Mivâ

Mivâ aptior; quo *Aromaticæ* cujuslibet repræſentatio, per leve Aromaticarum Aquarum, Elæoſacchari Diaromatici vel Eſſentiæ competentis additamentum prompte alterabilis, quandocunque lubet, invenietur. *Spiritus* (in jucundiſſimi Fructus Succique perditionem excogitatus,) deſtinationi ejus revera contrarius, *Semina* pro (non adeò rejiculo) ſuperpondio, *Siccatorum fruſta* (potius culinaria,) *Condita Marmelata*, diverſimodeque hodiedum *Diacydonia* mulierum negotioſiorum teneriorumve ſunt deliciæ, extempore quoque, ſi complacuerit, citra vaſculorum multiplicationem Aromatiſandæ; Purgantibus ſanè, (utut diverſimodè, per Magiſteriorum quoque ſolutiones, &c. id peractum ſit.) ferè fruſtra perverſæ; ſi noſtratium ad ejusmodi maſticatoria nauſeam, & elegantiora Catharticorum compendia ſpectamus. Atque hæc è vernaculis: quibus, ubi tolerabiliter comparari nonnunquam queunt, accedere tunc poſſet *Citri Limonumve* (indiſtinctâ hîc) *Aciditas* (poſt *reſidentiam aut filtraturam*) non tam intenſiori *calefactione divaporationeve* infracta, (ceu ſingularis ejus hîc natura curioſioribus pridem obſervata eſt;) quàm, ſi *Sirupalis conſiſtentia*, (ſucci corticibus prius alterati, vel potius ſimplicis parte una, & unâ ſemis ſacchari conſtans) nimis ſaccharata videatur, ana ſelectioris ſacchari condita; diu ſic, præſertim in loco paulo frigidiori durans, nec ſuborientis interdum fermentationis cujusdam indicio deterior vel ingratior; ſi placuerit, inſtillata (ipſi planè congeneris) Spiritus Vitrioli particulâ, haut inconvenienter tunc intendenda; vulgaribus varièque (pro impedienda aliquali flavedine) tentatis *Siruporum Acetoſitatis Citri Limonumque modis* præſentior, ſeu in nativo ſuo acore minus perverſa; *Vino* quorundam *ſimplici* penitusve nonnullis prius *fermentato* aſſervatu diſpenſatuque commodior; *Conſerva*, *Gelatina*, *Conditoque* (dum recentes, ubi ſuppetunt, taleolæ ſalubrius exſuguntur,) contractiori praxi longè utilior: De cætero Cinamomi Aqua huic ſimilibusque acidis ſuccis & Eſſentiis inſtillata gratiam guſtanti in lignoſum quid, *Deſtillatio Succi* per Retortam, Vitriolicam ejus naturam in Acetoſam, (è parabilioribus æquè proliciendam) cum empyreumate incaſſum pervertit. *Aqua* inde per Alembicum abſtracta exigui momenti, *Morſuli* ditiorum delectamentum ſunt.

 Atque

Atque his ita pro loci temporumque ratione tantiſper poſitis, nec *Aurantiorum Conſerva*, *Condito*, *acidulorumq; Succo vel Sirupo*, (quaſi feliciori hinc medicatione,) nec cariorum adhuc faciliusque præmittendorum *Granatorum Vino*, *aut Acetoſorum*, multove minus (inter epiceraſtica,) *Dulcium utrolibet Sirupo* indigebimus inſuper; nî data opera Antipuos, vernacula ſua merito adhibentes, per cœcum obſequium data opera ſectari voluerimus. Non culinari exterorum *Agreſta*, *ejusve Rob*, aut (acidulis aliorum Succis neutiquam gratiori, inter ſiſtentia permultis compendioſioribus, præſertim mineralibus, poſteriori) *Sirupo*, vel ſubſidente laborioſiorum *Tartaro*. Non *Myrtillorum noſtratium* (niſi forſan tincturæ cauſa, præ *Eſſentiâ liquida* ſaccharatâ, præque *Fermentato*, colorem utrinque facillimè perdente, *Sirupalis* hîc in ſpecie conſiſtentia diffuſos in apparatus placeat,) *ſapæ-for miquorundam Craſſamento*, *ſiccatisve* in plebejorum fluores (at infidis ſæpeque novam fermentationem excitantibus) *Baccis*. Non *Rubi vulgaris Fructibus*, aut mucaginoſa ſambucinique quid ſapiente *Eſſentia*. Non *ſimplici* (flatulentiori) *de Pomis* (certè dum ægrotamus comeſtu acceptioribus culinæve aptioribus,) *Sirupo*, facilimique mucoris, etſi probè ſaccharata fuerit, *Eſſentiâ inſpiſſatâ*; de cætero haut profectò tantis, ac communiter deprædicantur, *Cordialibus*, ut *Compoſitos* quoque hinc *Sirupos*, olim hodieque inter divaporandum odoratorum acceſſoriorum gratiam plerumque perdentes, in ſolitarios aut Chermeſinos uſus parare referat. Non *Pyrorum quorumvis* (ſub ſirupali conſiſtentia) *Succo*, per ſe & cum *Pomaceo* in Aceti vel Cidre Normannorum confectionem aptiori; ceu *Moſchatellina condita & canthiſata* ad Bellaria delicatiorumque delitias pertinent. Imò nec iis adeò, quæ tamen quaſi per condictum è *Moro* (omnibus diſtrictibus aliàs haut æquè frequenti,) vel ex *Idæo Rubo* communiter imperantur. Hujus puta *Sirupo*, quamvis in Diſpenſatorio ſuper aurum & uniones commendato; vel iſtius vexatiſſimis *Diamoris*, *ſeu ſimplici*, *ſeu* (uti vocant) *Vſitato*, ſeu denique (extemporaneo potius) *Compoſito*; ſiquidem æquivalentibus ſtringentibusque ſuccis, decoctis atque mixturis longè parabilioribus fauces nihilo infelicius perlini vel elui tota die cernimus: ut nec *Rubi Mori-*

que

quefolia huc trahi debeant; ceu pridem cunctis his ſubſtituta ſua adſignarunt. *Siccare* verò utrumlibet *Fructum* ferè ſimplicitatis cujusdam, *Acetum ex alterutro* culinare, *Aqua utriusque* (licet è *Rubo Ideo* non injucunda,) inter alias pariter gratas, corruptu ſunt faciles: ut proin quandoque, dum ejuscemodi fructuum fieret copia, *Eſſentias liquidas* hinc animi gratia paraverimus; & vel ſuperiori è Ceraſis compoſitæ addiderimus, vel decumbentium, (variationem in ejus generis refectivis nonnunquam quærentium) cauſa ſeorſim ſervaverimus: *Mori* quidem ſuccum, ad tertias poſt reſidentiam exhalatum, ſimpliciter quoque, & citra Sacchari, (fermentationem in vinoſis hiſce cum deterioratione interdum promoventis) acceſſum; *Rubi verò Idei ſpontaneum*, (cum ad tertiæ partis remanentiam & ultra exhalatus per ſe nihilominus haut duret, fermentatus autem ſimiliter ſit ingratior,) ad ſirupalem ferè conſiſtentiam redactum. Sed hæc extra delectûs noſtri ſcopum ſunt.

Accedant potius *Roſæ*: non pro more *ſingulæ ſpecies* ſeorſim, *Albæ*, *Incarnatæ*, *Rubræ communes & ſaturatiores*, *Sylveſtres*, imò (cum exuccis *Placentis*, accidentariisque inter tot ſtringentia *Antheris*,) ipſæ hortulanorum *Luteæ*; ſed (miſſis tantum minutiis, ac nimiis claudicantium traditionum obſervationibus,) *Hortenſes quævis* parabiliores, aut ubi penitus defuerint, etiam *Sylveſtres communes*, vel, ſi dantur, *cynorrhodi*. *Aqua ex arvenſibus* equidem remiſſior, in Completarum defectu tantiſper tamen ſufficiens eſt: qui verò ex *Albis*, (aliàs hunc in finem convenientioribus,) *Incarnatis*, *Rubris*, & quam *Peculi roſarum* (diverſa ſcopi prætenſione,) dicunt, ſeparatim ſingulas deſtillant, labores incaſſum, præ excesſiva circa minima quædam curioſitate multiplicant, dum fragrans quævis (modo pro Ophthalmicis roſæ non nimis fermentatæ, vel majori Vini ſpiritûsve ardentis quantitate ante deſtillationem humectatæ fuerint) ſatisfacit. *Damaſcena* (etiam extemporanea,) delicatiorum, *Acetum* culinarium, *Iulep* ſaltem Aqua roſarum edulcorata, *Spiritus abſtractitius* parum roſaceus, *fermentatitius* per ſe paratus (in ea requiſita florum copia) non cujuslibet loci, *cum Saccharo* (alibi dicto modo collectus) parabilior, diffuſiorum tamen

po-

potius apparatuum eſt ; ceu denique *Oleum*, etiam antheris capitulisque adjectis, (quod in Oleoſiſſimo, ſi per ſe cucurbita è retorta deſtilles, flore oppido mireris,) parciſſimum aut ſuſpectum; ut illud *è Rhodino ligno* (dum *Rhodiam*, haut aliàs rejiculam Semperviviformem *radicem* vel *Cynosbati ſpongiæ* æquant,) tantiſper petendum veniat; quousque datur recens falſationisque expers; ſiquidem *raſpatura privatim deſtillata* raro ſumptus compenſat; adjecto verò ana ſacchari poſt fermentationem *Spiritum* haut injucundum curioſioribus promit. *Conſerva è rubris quibuslibet*, (ſed in defectu nec *Albæ nec Incarnatæ*, nonnullibi *ſcorſim* ſic, ſub fruſtranea tamen ejuscemodi ſaccharatorum multiplicatione ſervatæ, quæſitas intentiones deſerunt,) ſecurè nobis parabitur, uſusque demum tempore *Vitrioli Spiritu* convenientius alterabitur citra ſupervacaneam *Vitriolatæ* aſſervationem. Accedat inſuper potius mellıformis *Eſſentia, è rubrarum Albidarumve* (*recentium aut ritè ſiccatarum*) infuſo clarificato per Vaporoſum Balneum conquiſita, ſaccharata; *Fermentato roſarum* commodior, in *Tincturam* (*Vulgari* corruptu facili) ſimultanea Mixtura promptè redigenda; *Melli* quinetiam (ſi opus foret,) aut oleoſæ Citri Eſſentiæ haut difficulter, quo *Mel roſatum quodlibet*, aut olim nequicquam *Citratum* exeat, confundenda; profuſo *de roſis ſiccis Syrupo* ſuperior; Ipſi (paulò amaricantiori) *Chermes Eſſentiæ atque Sirupo*, (roſis aliàs haut raro ſaturato,) viribus revera par: ut competenti confortantium & ſuſcitantium adjectione profectò Mixturam cuivis *Confectioni Alchermes*, (à Noſtratibus Exterisve, ſeu ſecundum *Arabum*, ſeu quasvis ſolertiorum *recentiorum* deſignationes compoſitæ) præſentiorem, ad minimum (perſuaſiones dimittentibus, & quantillum Antiquior compoſitio de Grano tinctorio participârit, item quod *Analepticus Mindereri Pulvis* aliaque Confortantia, citra Chermes acceſſum nihilominus præſentanea habeantur cogitantibus,) multò minoribus impenſis nanciſcatur, quisquis ſolummodo hoc hæſitantium aut deſperabundorum Aſylum nobiſcum aliquanto penitius, & in quibus potiſſimùm effectus fundamentum conſiſtat, excuſſerit. *Floccos Chermeſinos* ſacculis & epithematibus addere, aliàs ſaltem oſtentatorium,

Filis

Fllis cruentantes ligare, vel *panno*, viliori quoque, Morbillos ſollicitare, mulierculaꝛum eſt. Antiquariam *Sirupi* (quot modis hodièque temerè profuſarum?) *roſarum ſolutivi*, *roſati ſimplicis*, *Mellis ſolutivi*, ſimiliumque è ſtringentibus hiſce catharſin, variè uſquedum procuratam tutioribus nunc paſſim, dum opus eſt, feliciusque (citra exoticas dulcorum effervescentias) procurari, ſupra notavimus. Nec *Saccharo roſato*, licet vel ex tempore ſat commodè concinnetur, opus hîc habemus, nec pridem Diſpenſatoria: ſiquidem cum aliis potius Compoſitionibus quàm ſolitario uſui ſerviat, ubique adjecta proportionali Pulveris aut Eſſentiæ roſarum particula compenſari potuiſſet. De cætero cum ſuperioribus luſtris adſuetis alicubi Hepaticis, præſertim potatoribus ſimpliciſſimum è Roſis, Coralliis, Santaloque rubro, (Eſſentia Berberum aut Vitriolicis moderatè ſaturatum.) Pulverem ſive Trageam, etiam in Rotulas Morſulosve (plus tamen ſacchari quam ſolidioris efficaciæ ſic ingerentes,) redigendam daremus, facilè, famoſiſſimis licet, *Diarrhodon*, & (nomen illud majori jure promeritis) *Diatrion ſantalon, Roſatæ novellæ &c.* (inconſideratè è contrariis ſuperabundantibusque conglomeratis) *Speciebus*, ac ejusdem ſortis *Trochiſcis de Roſis atque de Santalis* carebamus. At qui Liquidorum è Roſis, Bellide, Marte, Coralliis, &c. longe majorem gratiam, Nitri vitriolati inſuper, Clysſi, &c. ſufficientiam conſiderat, facilius adhuc cunctis iſtis, varieque ſub *Tragearum*, *Morſulorum Confectionumque Hepaticarum temperatarum* titulo hucusque ſuperadditis carebit. *Oleum Roſarum ſimplex*, (dum per ambages *Compoſitum* nihilo eſt ſaturatius,) imò negotioſius ipſum *Omphacinum* quovis modo parent, qui traditionibus cum damno quoque, inter ſimpliciorum tonſorum perſuaſiones adhæreſcunt. Quod ex Oleoſitatibus hoc in genere ſperari ſecure poteſt, ſupra ad imitationem Olei ſeptem florum propoſitum nobis præſtat: quemadmodum Farinacea quædam, Saponaria, Saturnina, vulgatisſimaque Epiceraſtica, aut domi ad Infrigidantis Unguenti modum paratum, in ſuo quodvis genere longe tutiùs commodiusq; efficiunt; quod *vulgari Roſato Vnguini*, (dum inibi nequicquam olim quæſitæ deliciæ tanti non ſunt, *operoſiores* autem ambages amplius vix meretur,) adſcribitur.

Cæterum, ubi *Caryophyllorum hortenſium*, cujuscunque coloris aut (in ea hodie nominum vanitate) amplitudinis, nobis facta fuit copia, intermiſcuimus Roſarum floribus Eſſentiæ earum deſtinatis; quò nec dictorum *Caryophyllorum Eſſentia* (ferri contactu aliquantum alterabili, pro diuturniori verò conſervatione ſatis ſaccharandâ.) ſeorſim indiguimus: utut in Vaporoſo Balneo ritè parata aliàs non ſit inelegans, diffuſiorisque *Sirupi* (dum *Aqua deſtillata* inuſitatior, *Acetum* culinarium eſt,) & *Conſervæ* (licet ſimpliciter haud ingratæ) locum promptè ſuppleat. Multò minus autem Myrothecium contractius *Cyani Flores* (plebejorum cachecticorum Infuſi forſan aptiores,) hic exigit, aut nimis alicubi commendatum *Sirupum*, ſatisve parcam evanidique coloris, (dum Ophthalmicas *Aquæ* deſtinationes vel Roſacea complet,) *Eſſentiam*. Sanè qui *Borraginis* ſpecioſiorisque *Bugloſſæ vulgaris* aut ipſius *Italicæ in Floribus* haut tantam vel potius accidentariam, in *Radicibus*, *Foliis*, expreſſove, (quovis modo) *Succo* putatitiam tantùm (per traditiones) vim Cardiacam deprehendit, nec iſta huc cum *utriusque Sirupo* mucaginoſioribusque *Conſervis* huc trahet: ceu olim *Echii Flores* paratamque hin *Eſſentiam ſive Extractum* melliforme (ſat tamen adverſus ſitum ſaccharatum) illis eodem ſucceſſu ſubſtituimus. Sed hoc non noſtræ nunc intentionis, *Sal verò Borraginis* tenerius quidem, at extra herbæ deſtinationes, præque aliis in effectu nihilo ſingularius, *Aqua* demum ſeu *è Floribus* ſeu *è Toto* deſtillata alias deſes & quaſi fatuæ, corruptique (ni præter plantæ naturam *Spirituoſa* ingratiorque paretur,) facilis eſt. Ita nec *Santali Species* adeò cordiales inveniuntur. *Citrini* remisſioriſque *Albi* fragrantiam propinquiora *è Cupreſſo*, &c. æquare, *Rhodinum* ſuperare poſſet: *Rubri* verò adſtrictionem etiam in vulgatiori *Braſilienſi Ligno* invenimus: quemadmodum *Tinctura* (alicubi hinc petitæ,) paria in magno Noſtratium Hepaticorum ſiſtentiumque numero. Si tamen omninò quiſpiam vel ob Timorenſe (iſtius effluviis ex parte non nemini adſcriptas) febres aliquid hinc velit, forſitan *Rubrum verum*, (*ſylveſtri* Afrorum litui relicto,) eſſet; pro gregariis, *in Decocto* præcipuè, haut planè deſes ceu in diſpoſitionibus Phthiſicis ac hæmoptoicis macilentorum

P

pro ſalſuginoſioris ſanguinis aut ſeri attemperatione haut incongruum deprehenditur: ut ex adverſo equidem (cum aliis fixioribus & inodoris,) Topicis aut *Speciebus pro Epithemate Cordis atque Hepatis* non quadrat: ſique exiguum ſpecioſiorum quoque vel correctiorum levamen, (muliercularum euporiſtis, item odoramentis &c. æquè facilè & utplurimum ſecurius compenſandum) expendimus, totum (hujus intentionis) Compoſitorum ſeorſim propoſitorum genus exeſſe hinc poterit: quemadmodum (inter tot attemperantia ac ſtiptica) *Ceratum* quoque *de Santalo*, *Incognitumque* (utinam!) *Emplaſtrum*: dum pro forma ſaltem, & ſatis incommodè, vel accidentario ſolùm effectu geſtantur, etiam Artis pharmaceuticæ regulis magis applicata, at nihilominus paucorum effluviorum ingredientibus, reſinoſis inviſcantibusque conſtantia Santalina atque Hepatica. Podagrici qui cenimentum quoddam è raſpatura Ligni cum reſinâ ſubacta ſentiunt, emplaſtriforme magma nunquam non inde habere queunt. *Vtramque* verò *Pimpinellam Sanguiſorbam*, Santalo licet quadantenus affinem, iis qui Vina coronant, *Aquam* autem, *Conſervam*, *Sirupum* & *Extractum*, inter tot ſiſtentia Vegetabilia, Corallina, Martialia &c. diffluentioribus repoſitoriis, quemadmodum & *Caryophyllatam*, Infuſis olim tantoperè vindicatam, (præſentioribus contractioribusque catarrhalibus & anodynis contenti,) Cereviſiarum alterationibus, *Roſam Hierichunticam* demum incertis tenellarum perſuaſionibus, cum aliis ſupervacaneis hîc remittemus.

Nymphea (aliàs haut omnium diſtrictuum) *albi luteique Flores* ſive deſtillentur, (nam *utrarumque aqua* proſtat;) ſive *conſerventur* inacceptiores, *Siccati parvi momenti*, & *Sirupi* (*ſimplex* ſc. atque inconcinnior *compoſitus*, præ tot temperatis epiceraſticis,) revera ſuperflui ſunt. Vis Antivenerea & Suppreſſoria in ſpecie & hîc, & in *Semine*, *Radice*, *mucagineoque ejus Extracto*, etiam per ardentem Spiritum amplius *depurato*, pariter atque in caſtiſſimo (ſi calida affinitatis cauſa huc referre licet,) *Agno*, *Trochiſcis* iſtius, & pompoſis *Aquis Caſtitatis*, *Cannabinisque Emulſionibus*, (nonnullis etiam *compoſitis*,) plerunque claudicat; majorque ſæpius inventa in Nitro, vulgarique *Salice*: ceu hujus *Extractum* (miſsâ floridorum *Iulorum*

Rr 2 in-

ingrate-dulci *Aqua*) è *Foliis* (Nympheinis commodè ſubſtituendis,) aut potius ſummitatum autumnalibus illis *Glomis* quaſi balauſtinis confectum, quandoque non ſine fructu dedimus. Verum (donec fortè emaſculans *Cahvvee* frequentius coqui incipiat,) dæmonium hoc plerunque nec nive nec jejuniis ejicitur; ceu ab altera parte Gonorrhæa legitima (ſub cujus ſpecie aberrans procul dubio chyloſitas, in Urina primò clarâ, poſtmodum copioſiſſimè ſubſidens, plures hecticè conſumit,) hîc locorum eſt infrequentior.

Quantum autem ad reſidua, *Lactucas & Portulacam*, *recentes* citra notabilem alterationem indies largiter comedimus: atque hinc nec ſingulare quid in *ſiccatis* Saccharove (refrigerii tamen causâ) *conditis Caulibus ac conſervatis foliis*, uti nec *Sirupo de Portulaca*, (dum *Compoſitus* fere magis Intybaceus eſt,) *ſimplici*, *ſiccatove utriusque* (Lactucæ aliàs innoxio) *Succo* invenimus. *Fabariam* (gravidarum alicubi contra cæcas hæmorrhoides periapton) *Solanum*, *ac Sempervivum majus*, *recentia*, (ſiquidem inconſiderate *ſiccantur*) vagis & è muro tunc (pro expreſſo *ſucco* quoque, ſi *Sirupi ſimplicis* extemporaneique per Ammoniacum *Compoſiti loco* magis placuerit,) legendis experimentis, *Lentem paluſtrem* lacuſtrium, *Alſinem oſcinum* ingluviei, vel cum recenti *Nummularia* tabidorum aliquando placentulis, *Violariam* (clyſteribus hinc nihilo melioribus,) pauperculorum Oleri, *Erygerum* demum utrumlibet, tartarea *Vitis folia*, & (omnibus forſan in virore ſuo præſtantiorem) *Anſerinam* euporiſtis, nec interdum contemnendis Topicis relinquemus. *Nummulariæ*, *Senecionis*, *Anſerinæ*, imo *Lactucæ Solanique Aquas*, *ac Vitis* (aliàs non cujusvis loci) ſimplices vel (in ſingulare oculorum gravidarumque ſolamen) alibi *Deſtillatas*, (inter diffuſas earum præparationes largosque, effectu tamen plerunque minores, hauſtus,) elegantiora præſentioraque in quavis deſtinatione æquant, ceu *Fabaginis*, *Portulacæ*, *ac Sempervivi Deſtillatas* ſæpenumero vel Aqua ſimplex expreſſit. *Trochiſcis Gordonii*, (nam Opiati & Adſtringentes reliqui alterius claſſis ſunt,) competentium Emulſio (interpoſitis ſiſtentibus &c.) longè eſt commodior; uti præ *Nymphea* (Violato aliàs comparato) *Oleo* ſuprapoſitum illud infuſis tempe-

ratis

ratis aliquot floribus conſtans, ac Hyoſcyamino pro lubitu ulterius alterandum: ſiquidem horum ac conſimilium Unguentorum Emplaſtrorumque Infrigidantium effectus utplurimum magis accidentarius, ſæpe nullus aut non innoxius deprehenditur.

E Venereis ponamus hîc potiorum *Satyriorum ſucculentas* (emeritis ſeu *marcidis* paucum potius, quam contrarium ſuccum reddentibus;) *Radices*, (cum *ſiccatæ* langueant) *recentes*, non tam *Conditas*, quam ardenti Spiritu rite (citra quoque Panis micam) *Extractas* ſeu in *Eſſentiam Saccharatam* melliformem, (ſequeſtrata ſuperflua mucagine) redactas; & (dum *Aqua ſimplex* ingrata languidiorque, *Aqua Vitæ & Eſſentiæ liquidæ* ob Diffuſiores Spiritus Vini Doſes exhauſtis inconvenientior, *Sal* denique haut ſpecificè Venereum eſt) reficientibus aut ſimulantibus additamentis, (ſi opus fuerit,) amplius modificandam; ut *Extracto compoſito*, officinalique (culinariis quoque ſtipato) *Diaſatyrio* aliorumve *Electuariis ac Mixturis magnanimis*, *Pacificis*, *Satyriacis*, (teſticulis etiam, priapis atque carnibus animantium varie conſtantibus,) ſeparatim non indigeamus. *Morſuli* hujus cenſus uſitatiores, vel extemporanei vel remiſſiores ſunt; & qui flaccidiſſimum emeritorum hic ſtomachum novit, turbata manè (nimium Saccharatis formulis) præcordia inferiorem appetitum potius extinguere haud infrequenter deprehendet. De cætero flaccidiorum ſanguis ſive ſerum non ſolo *Fraxini, Erucaq; ſemine, ſed Pipere quoque, Sinapi, Capis, Iavanorum Cubebis, &c.* accenditur, ſeu acrimoniam irritantem induit; tripudiantemque vel trivialis cantilena juvat. Verè autem, præſertim præcocius emeritos, talia (ſæpe non ſine noxa, ceu ſtimulantia pleraque diutius continuata plures in lithiaſin præcipitaſſe conſtat,) perfunctoriè ſaltem (æque ac *Eryngium ſimplex ac conditum,*) erigunt; præſentioribus in iſthoc caſu (dum famoſior Boletus cervinus rarius ſat bonæ notæ, nec ſemper adeo præſens obſervatur,) flatulentioribus Analepticis, pro re nata aromatiſatis; è culina quoque laſcivientium quamlibet (per Americaniſmum invectam,) potam comeſtamque *Chocolatam* paſſim ſuperantibus. Mirum autem, quod Indoſtanorum *Bange* tamdiu exceſſe potuerit, vulgares de *Cannabe* traditiones, (ſi

vere, nec per ſimilitudinem ſolum tale eſt,) vanitatis imposterum convincens.

E Frumentaceis, uti *Panis calidus*, *toſtus*, *biscoctus*, *vino acetove humectatus*, *Fermentum piſtorium*, *Millipecta &c.* diverſimodè adhibita euporiſta, multis operoſisque ſæpenumero Emplaſtris Unguentisque officinalibus præſentiora; ita *Panis deſtillatus*, & vel è clibano ſingulari (præter faciliores modos) comparatus *Vapor* curioſiorum, (pro jejunante forſitan Democrito;) famoſæ vero *Eſſentiæ* (reſinoſo exhalantis *Cereveſiæ magmati* quaſi congeneris) vires, citra Cordialium acceſſum, adeo analepticæ non ſunt, ut contractiori ſelectui ſuperaddi mereatur. Ipſam *Tritici Secalisque*, & quo eodem tenore reliquas etiam percurramus,) *Hordei*, *Avenæ*, *Fabarum*, imo *volatilem inſuper farinam plebs* in Domeſtica experimenta nullo negotio ſibi (citra publicam, *Teredinis* quoque aſſervationem,) conquirit; antiquarii verò Chirurgi plerunque præter rem Cataplasmatibus ſuis ingerunt. *Ptiſanam* (citra Diſpenſatorii præceptum) mulieres ſat bene coquunt; æque ac Septentrionaliores *Avenatum* ſuum, & quivis hinc inde *Aquam Hordei*; optimam equidem, ſi ſimpliciſſima, nec ad alia Decocta denuo recepta fuerit. *Phaſeolos* mundo deditis culinæque relinquamus; quemadmodum & *Aſparagi turiones*, *Scolymum*, *Siſarum*, *Paſtinacam albam*, *&c.* Delicatorum menſis & intentionibus magis, quam comptiori medicationi aptiora. Uti profecto nec in *Napo*, (extusque epulotica) *Paſtinaca lutea*, *Rapo recenti*; *vel*(pro tuſſientium decocto) *ſiccato*, florentisve pro Aſthmaticis (potius è *Rapiſtro*) *Aquâ*, fatua *Atriplice*, exoletoque ejus *ſemine*, *Braſſicâ quavis*, (etiamſi Romana, & vel è Catonis commendatione fuerit,) ac ſimilibus reale quidpiam in intentionem noſtram invenimus.

Et ſi hinc ad Animale Regnum nunc deſcendimus, quantum primo Confortantia concernit, profecto nec *Perlarum*, inconſideratiſſimè (præter *Diamargariti calidi* parciores hîc, & *Frigidi* unctuoſas Species,) in tot Pulveres, Confectiones, Extracta, imo Deſtillata, in Manus Chriſti aliasque Rotulas, imo ipſa Epithemata profuſarum, non ſolùm *Occidentaliorum*, ſed ipſarum *Orientalium*, ſpecioſiſſimarumque quoque, *integrarum aut Foratarum*, provenientiumque

inde

inde *Retrimentorum*, (etiam genuinorum) tanta deprehenditur efficacia vel ſingularitas, quæ dummodo præjudicia, potiſſimum ab exotericorum æſtimio nata exuimus, & (ſi tenerior earum ſubſtantia, vel hujuſcemodi Solutionum diverſitas alicubi obſtat,) experimenta ſaltem in iis ac congeneribus ſeorſim facta, (levi cum minutiarum neglectu) conferimus propriis Teſtis aliisque Conchis, Oculis Cancri, Corallis, &c. invertentibus æquari nequeat: ceu ſolas Aquas aut Mixturas analepticas hoc titulo oblatas, citra quandam tamen Margaritarum Atomum, idem pluries (imaginatione ſic delinitâ) revera præſtitiſſe ſcimus. Et ſi omnino ſpeciale quidpiā noñullibi conferrent, ex tempore ſanè commodius competentibus formulis adjicerentur, quàm tot ſupra dictis (hactenus officinalibus) Speciebꝰ ac Pulveribus, eorumque ſuffraganeis *Analepticis*, *Perlatis Cordialibus temperatis*, *de Gemmis calidis frigidisque*, *Rotulis Perlatis*, *&c.* fatiſcentia ſæpe vegetabilia nihilominus adſciſcentibus, in ſolitariam aſſervationem immiſcerentur. Ut taceamus quaſi, abſorbentis Perlarum virtutis inverſionem, data opera (pro majori plerumque exaltatione ſc.) procuratam; dum modò per *Acetoſorum*, *Salinorum*, *Vitriolatorum*, item (præcipitantis tamen) *Succi citri*, conſimiliumque qualemcunque combinationem, in *Magiſteria*, *ſeu vulgaria*, *ſeu* (ſpecioſiora quidem) *Plumacea*, *Butyracea*, *Squammea*, *&c.* negotioſius quàm utilius redactæ, modo *Acetuſis* &c. (earum interim naturæ ſeu deſtinationi minus quadrantibus) particulis ſub *Solutionum ſiccarum communium ſecretiorumque forma* ampliùs complicatæ, vel in Solutionum deliquatarum aut dilutarum *Oleiformes liquores* redactæ ſunt; aut per Spiritus Saliave (aliàs per ſe Diaphoretica,) alio verſum in *Arcanis Floribusque Perlarum* tractæ, vel denique per *Calcinationes* penitus perverſæ. Quo tota hæc congeries, *Sirupi* inſuper, diverſimodè (inter extemporaneas ſolutiones & præſentiores earum in ſubſtantiâ Mixturas,) quaſi pro Cleopatræ menſis quæſiti, deterioresque adhuc *Spiritus*, in perditionem elegantis & per ſe longè magis proficui lapilli excogitati, *Liquores* denique ac *Olea Perlarum*, (quæ ſæpenumero nil niſi Menſtruum inde abſtractum, aut ad ſummum, phlegmatis proprii particula ſaturatum, vel Liquorem poſt digeſtiones aut præcipitationes

nota-

notabili Margaritarum commercio hautquaquam gaudentem exhibent,) Auri (nec rarò ſanitatis ſimul) prodigis, nilque in culina ſapidum, nil in medendo validum, ni carum fuerit, putantibus, aut potius Matronarum monilibus tantiſper ſecureque, donec *verum Perlarum Lac cum clave ſua* in tot tabidorum atque arthriticorum ſolamen reveletur, relinqui poterunt.

Aquis Caponum, de Pulmone Vituli, ſanguinis Scrophæ, Cochlearum, ſimilibusque diverſimodè (tàm olim à nimium Chimicis, quàm à negotioſioribus mulierculis hodiedum) *Compoſitis*, (nam extremum valeant, qui *Simplices* hujus generis etiam è rorido Balneo petitas potant; & Brodia, Conſummata, Colliſa, Embammataque refectiva amplius nequeunt;) teneriorum aliquos è Tabidis, ſqualentes arentesque (per actualem frigiditatem, aut acceſſoriorum fragrantiam, deſtinationemve pectoralem) aliquantum adhuc refocillatos vidimus, reſtitutum verò neminem. Neminem Hepaticorum *Lupi*, (dum delicatioribus *Gallinarum*, *Vitulorum*, &c. indies jucundiusque veſcimur,) *Epate*. Stomachicorum neminem, ſupradictis *Ventriculorum membranulis*. Et qui penitius arrigere voluerit, è Veru Jureque conſultius *Volatilium*, (quibus *Quadrupedum* quoque gulones nonnullibi ſuperaddiderunt,) *Teſtes ac Cerebella*, *Leporis renes*, *cochleas*, *oſtreas*, *&c.* (inter conſpirantium analepticorum & irritantium vegetabilium acceſſum,) petet, quàm (non ſine perverſione) *ſiccato* nonnullibi *Apri Cervique Patrimonio*, aut inter ipſam etiam *copulam confoſſorum Veretro*, *cochlearum* ſub amplexu precioſorum *Pulveri*, laſcivientiumve paſſerculorum *cerebris*, inter comptiora refectiva Electuariis quoque nauſeabundè inviſcatis, &c. revera, (nî inflammantibus periculosè exaſperentur,) languidioribus confidet. Eſt aliquid *Scincus*, ſi exoticam Lacertam, ut olim ad Alexipharmaca, ita ad Venerea quoque, ſed liberaliori (præ granulari vulgo) pondere trahere placuerit. Verùm cuncta hæc mollicellos tantùm aliquantum juvant, emeritos parum acrarius, ligatos, (quantum nos quidem obſervavimus,) ſolitarie nunquam. Sic *Leporis uterus* pariter languet, cum ipſis *è Horatiano delicio farciminibus*, *Oleique formicarum* (ubilibet etiam inſtituto) litu: *Vice Maslach illud*, *Aqua Magnanimi-*

nimitatis & abſtractitius ſeu à beſtiolis, ſeu ab eorum (cui bono alicubi *ſiccatis*?) *Ovis Spiritus*, alias intus quidem, præ aliis volatilibus ſalinis ſulphureisque Liquoribus, ſingulare quidpiam haut adeò præſtat; extus utilior: ſed ſi placuerit, ſub Aquæ cujusdam nervinæ ac reſolventis deſtillatione *formicæ* (in Oticis ſolitariè neutiquam tantæ præcellentiæ,) compendioſiùs tunc adjicerentur: *Myrmeciorum* autem Inſeſſus vulgi, nec infrequenter abuſivi ſunt.

Quantum ad reſidua, quo in viam redeamus, *Os de Corde Cervi*, *cornu Cervi*, *Ebur*, *Lapides Bezoardicos*, *Oculos Cancri*, *Conchas*, & *Perlarum matrem* ſupra jam attigimus: quemadmodum & *Lac* in præcedente claſſe. *Sartorium Sericum*, aliàs ſatis hactenus (cum *Bombycum* pridem ſuſpectis *Folliculis*,) traductum, ſatagentium Virginum mundo; *Ovi* verò *Albumen*, (cum *Vitelli Oleum*, ac citra nimiam toſturam, expreſſum Matresfamilias parare nôrunt, aut diffuſioribus ſaltem apparatibus quadrat,) extemporaneis Topicis, *Aquam* inde deſtillatam (medicaſtrarum *Expreſſitia* in Ophthalmicis poſteriorem,) feliciori-bus pro Mercurialis Secreti edulcoratione, *Galaturam* demum, in nonnullis oculorum paſſionibus haut penitus rejiculam, gravidarum de cætero vanis perſuaſionibus hauſtibusque remittemus.

Et quod tandem (inter refrigerantia) remedia *è Ranis* petita attinet, cum *Spermatis Liquor Alumine ſaturatus* omnibus indicationibus non adeò conveniat, epidermida ſanè in tenerioribus interdum ſeparet. *Simplex* autem aulicarum (diverſimodè *ſiccato ſpermate* quidem commodior,) aſſervatu tamen ferè tædioſior, *Sperniolæ* denique *compoſitum* (cum ipſo *Ranarum cinere*,) inter tot ſiſtentia ſupervacaneum nunc ſit: ſuffecerit proin diffluentiori forſan ſelectui, (ſi quid omnino hinc reponendum foret,) ſola non tam *animalculi*, quàm *Spermatis Aqua* (poſt paluſtrem debitè ſecretam) deſtillata; extus (ceu interna quoque experientia teſtatur,) Simplicem in alterationis gradu aliquantum præcedens; compluribus intentionibus præ *Oleo cocto*, (nam de Emplaſtro de Spermate Ranarũ ſub Saturninis dicemus,) multis indicationibus convenientior de cætero tot in noſtra quoq; ſylloge habemus Reſolventia, ſat citra omnem Ranarũ mucorẽ efficacia etiam emplaſtriformia, quibus Mercurius inſuper variè dilatat⁹ vel amalgamat⁹ ſuperaddi

Ss poſſet,

poſſet, ut inconſideratius complicato, *antiquiori*, recensve ſurrogatis *Emplaſtris de Ranis cum & ſine Mercurio* in ſpecie neutiquam indigeamus. Veſicatoria ſenſibiliter plerunque magis conferunt.

Ponamus proin è Tertio nunc Regno, (dimiſſis ſupra tactis Gemmis,) primò *Corallia*, & quidem *Albis*, licet haud plane deſidibus, & curioſis Tincturam rubicundam pariter fundentibus, (ſique libet, è Rubro ſimiliter parabilibus,) tantiſper (è prædeceſſorum etiam ſententia) neglectis, *Rubra*; (citra magis minusve *Rutilantium* minutias) ſaltem ſelectiora, ab albida nonnullibi cruſta liberata, eaque cruda, nec vanis prius (*tàm ſolitariis, quàm inter pumices*) *Ignitionibus, aut nitroſis Sulphureisque calcinationibus* à nativo ſuo vigore dejecta, ſeu incaſſum vexata: ſatisfacietque nobis inde principio *ſimplex* (per ſufficientem lævigationem vel decapulationem, aut colatorias per linteolum excuſſiones ſubtiliſatus) *Pulvis*; inter conſimilia, (haut uniformiter tamen, dubio procul ob diverſam particularum, vel oblatæ inſuper materiæ rationem, ſemet intus æquè, ac in Chimicis ſolutionibus ſiſtentia,) *Abſorbentia* fere primus; (niſi quod, ne diſſimulemus, lactentibus erraticè febrientibus in progreſſu hoc fine datus, minus profecto quam Concharum aut Matris perlarum vel Oculorum Cancri pulvis, Cornu Cervi, Terra Sigillata, &c. quadrare deprehenditur;) De cætero non ſolum in Hypochondriorum immediatis, verum etiam conſectariis ſuperiorum regionum Hypogaſtriique permultis vitiis plane polychreſtus, ſive per ſe, ſive Cinnabarinis, Martialibus, Anodyniſque, pro circumſtantiarum ratione ſociatus detur: ut præſentanei effectus intuitu, equidem nemo forte deinceps damnata pridem, & in pleriſque ſui ſpeciebus deſidia, vel alterius ſaltem aut accidentariæ actionis *Magiſteria*, ſive per *Alcalia* jam olim, ſive (ſub ſequiorum annorum curioſitate & emendandi cacoethe) per *Vitrioli Sulphuriſque* (hîc compactiora reddentis) *Spiritus*; *& cætera ſub Plumaceorum, Amianthinorum, Squammeorum, Butyraceorum, &c.* titulis præcipitata, nihilo tamen hinc magis (etſi interaliquanto majorem adſtrictionem) Cordialia, utrobique ſane jam ſaturata; vel Pulviſculi tantillum, ægerrimè è Sale Ammoniaco unà ſublimato, (*Florum inſcriptione*) elutriatum exigere

exigere queat. Quod autem ſi omninò quiſpiam tale quid, *ſeu Vitriolica* (poſt elotionem quoque reſtitantis) *ſtipticitatis, ſeu accidentarii lævoris cauſa*, in diffuſiores forſan apparatus, intentiones aut perſuaſiones expeteret, è ſimplici ſaltem Aceto æque elegans, ac è Deſtillato præcipitari queat, ſupra monuimus. Nam qui eundem in finem *Spiritum Salis*, aut (ſimul aliquid ſponte dimittentem) *Vitrioli Philoſophicum*, imo nonnunquam ipſum *Aeruginis* (inſtillato Vini Spiritu *ſquammeum Magiſterium* dantem) *Roris, Mellis, Mannæ*, &c. cariores præſtantioresque *Spiritus* hic adhibent, aut novos *Plumoſosque* prius, aperte tamen Nitroſos, aut nil à Spiritu Salis compoſito (gratis quaſi è permultis operationibus proveniente) differentes deſtillant, polychreſtos iſtius generis Liquores tantum diſperdunt, laboresve fruſtra multiplicant. Sic pariter *Pulvis Corallorum Vitriolatus & Bezoarticum Corallinum* profectò tanti non ſunt, ut (inſtillandus) ibi *Vitrioli Spiritus*, hîc vero *Citri ſuccus* (quorum uterque ſub primâ diſſolutione ſeu ebullitione de ſoluto quidem aliquid transmittit, poſt brevem verò repoſitionem totum, quicquid Libelli dicant, deſerit,) amaricantibus & ſemicuperoſis ſæpe iſtiusmodi Productis inſumantur. Curioſior, qui acidulum ſimulque *Tinctum* vult *Magiſterium*, loco vulgaris (ingratioris ſtipticitatis) *Magiſterii Roſati*, & negligentioribus nonnullibi *per Albumen* præcipitati, (plane hinc compoſiti,) longe ſpecioſius habebit è *Berberum*, ubi ſuppetit, ſucco, ſoluta inibi corallia per Vitriolicum acorem peſſumdando: reſtante Liquore æque ac qui poſt præcipitationem in Aceto deſtillato per Vitrioli Spiritum peractam remanet, aliis uſibus tunc deſtinando. *Solutiones* (uti vocantur,) ac ſimilium *Extractionum Magmata* pleraque omnia aliàs ſicca conſiſtentia difficilius diſpenſari queunt; & niſi quædam per divaporatos, aut deſuper abſtractos ardentes Spiritus, (ſiquidem Aquæ inde deſtillationes fruſtra ſunt,) aut per competentium Liquorum aſſociationem (tanquam modum, ſimplici talium Deliquio aptiorem,) pro parte mitigentur, ingratum ſapiunt: ceu hinc cum Aceto deſtillato, *Solutio* præcedentibus annis aliquibus, abuſus forte ſimul attendentibus, plane noxia fuit credita. Aliæ parum inſuper de Coralliis participant; uti quæ cum Spiritu *roris*

vulgari, *& Saſſafras abſtractitio*, (ſed nec *per retortam deſtillatus* peculiarius quidpiam ultra Guajacinum, Quernum, Putaminum Juglandium, &c. adhuc ſpecioſiores confert;) item cum primo profluentibus *Terebinthinæ Succinique Aquis*, cum *Succo betulæ*, (ea equidem adoriente,) cum *Clyſſo antimoniato nitroſo*, (potiſſimum inter ebullitiones præcipitante,) &c. comparantur. Quo Extractiones quoque per *Olea deſtillata* curioſioribus interdum magni æſtimatæ, item per (paulo ante deſertionis accuſatum) *Spiritum Vitrioli Citrique Succum*, *& Sal uſtulatorum cum Sulphure Corallorum* (dum *Cremor* calcinatis, ceu in Calce Viva ſolet, ſuperſtans aliàs effætus eſt.) pertinent: imo *Solutio cum Aqua in confectione Acidi Tartari* reſidua: licet hæc, æque ac quæ *cum Tartaro crudo* coquendo conſit, (nî Magma denuo Aceto deſtillato extrahatur,) à Coralliorum deſtinatione profecto nimis ad aperientia ac detergentia abeat; magisque adhuc *cum Sale Tartari* adinſtar Liquoris Silicum præparata. *Cum Spiritu Salis* impensè ſaleſcit, & pene rodit: nec mitior (tanquam affinis iſti) maſſa (nî repetitis Spiritûs ardentis abſtractionibus utraque infringatur,) *è Capite mortuo ſalis Ammoniaci ſuper Corallia ſublimati* (nonnullis ad Tincturæ confectionem adhibito,) ſecernitur. *Berberum ſuccus* ſoluta poſt dies aliquot maximam partem (Tartarei-formi conſiſtentia) dimittit. Equidem vero elegans eſt cum *Aeruginis* (*ſimplicis aut cryſtalliſatæ*, *vel etiam ſulphuri ſociatæ*) *ſpiritu facta ſolutio*; advertentibus tamen Venerei quid ſapit; & ſi fateri voluerimus, potiores crudorum effectus revera non attingit. *Dulce autem ſal*, citra exotericorum, Saturninorum &c. acceſſum hactenus quidem invenire non potuimus: uti nec *Veri*, (quibusdam ex immaturioribus Coralliis, aut forte potius marinorum inveſtitis circumcirca ramuſculis, vel ex additamentis viſi) Olei aliquantillum, quo experientia firmari potuerit.

His itaque tantiſper ſepoſitis, de Liquido quopiam (dum conſuetudo fere ſic hodiè poſtulat, ægroti horum interpoſitionibus haut parum capiuntur, fama denique vel ſæpius perſuaſio, his in ſpecie permultum huc usque tribuit,) deinceps erimus ſolliciti. Diffiteri enim de cętero non poſſumus, quod donec ſuperlativi effectûs *ſecretio*

iſta

iſta prodeat, Tincturarum (ceu ejus generis Solutiones pro more vocantur,) hactenus vulgatarum, ſelectiorum quoque, ac largiori Doſi propinatarum, nec dum ea fit in depurando ſanguine, roborando, ſiſtendo, &c. deprehenſa efficacia, quæ firmatioris experientiæ Practicum à Martialibus, Antimonialibus, Opiacis, & cæteris liquoribus præſentioribus, aut ad minimum alibi æquivalentibus, avocare queat: & in ſpecie ſanè, quod etiam elegantiores attinet, *Solutionis cum quolibet Aeruginis ſpiritu factæ Liquor ſeu Tinctura*, (ni diſſolvens aliunde medicatum vel analepticum fuerit,) ejusdem eſt cum (paulo ante notato) ſicco ſuo Magiſterio conditionis, *Solutionisq; cum Aceto deſtillato* (à nonnullis per *Spiritûs Salis aut Nitri* inſuper aſſociationem, aliovorſum inconſideratius detorto,) communiter confectæ *Extractionem*, debitè digeſtam, idem nobis præſtitiſſe, plus vice ſimplici notavimus: ut taceamus *Tincturam è Magmate Corallino*, (*per Acetum pomaceum non deſtillatum*, animi gratia quondam procurato) ſeparatam) pro ſecretiſſima quibusdam effectum qualemcunque advertentibus æſtimatam. Parca eſt cum *Clyſſo Antimoniato nitrato, vel tartariſato*, & illic ſimul ſeminitroſa; parcior adhuc cum *Spiritu Coralliorum proprio*, alias languidiori; item è *Floribus*, ſeu (uti alii vocant) *Sulphure*, id eſt, Pulviſculo cum floribus Salis Armoniaci aſcendente; ut & cum *Citri* (alterius ſimul contagii,) *Oleo*: magisque cum *Roris majalis* acuato operoſiſſimo *Spiritu*, cariorive *terræ ſigillatæ Liquore*. Et quantum inde ſeparat *Tartariſatus, à Saſſafras vel Antiſcorbuticis abſtractus, aut proprii Salis tantillo acuatus Vini ſpiritus?* Dum *ſimplex rectificatior* quaſi ſponte, etiam ſuper *calcinata* tingi cernitur. Specioſior licet *Manna*, *Melli* tamen hìc æquivalet; atque ut cum utrisque his Tincturæ per *Querni, Guajacini, Saſſafras, Rhodini, vel Lignorum aliquot* conjunctim, (etiam poſt *prævias Extractiones*,) adſumptorum, item *Panis aut Putaminum Iuglandium Spiritum* paratæ in ſapore quadantenus, ita effectu quoque perquam conveniunt. Nec qui abſtractorum *à Saturni, Coralliorum & cæteris Solutionibus, (cum Aceto deſtillato factis) Liquorum*, item *Aceti deſtillati à Sale Tartari deſtillando repetiti*, ſimiliumque naturam, ſaporem, & operandi modum paulo attentius examinat, ac congeneribus

 modo

modo dictis Spiritibus, ſimplicibus, vel ab ejusmodi Subjectis, (cum notabili conformique alteratione) abſtractis confert, è laborioſioribus carioribusque iſtis, (etſi vel phlogiſtis particulis interdum interſperſa forent,) ſingularius quidpiam expectabit. Quæ cum *Tartari Vitriolique crudi* (variante proportione) *Combinatorum Spiritu* confit, à Mellea ſapore effectuque ſimiliter adeo notabiliter non diſtat; dum verò paratum hinc (ad extractionem) *Magma* denuo prius *Aqua temperata* extrahitur, ſi *Spiritu Salis* hæc conſtat, prævii labores fruſtra multiplicantur, ſimultanea ejus affuſione eandem fere Solutionem (neglectis tantum minutiis,) ſuppeditante; ſin autem *Vitrioli Spiritus* ita temperatus fuerit, de ſolutione plus, quam ab initio poterat, remanet. *Vitriolatos liquores ſolitariè* huc pariter tractos, aliàs potiùs præcipitare ſupra diximus; & ſpiſſamentum inde poſt exhalationem remanens, revera extrahenti Vini ſpiritui Corallini parum contribuit; ceu *Citri quoque ſucci* poſt condenſationem *Magma*, nonnullorum Tincturis deſtinatum. Cum *Nitri Spiritu* horribilis, cum *Salis communis*, & æquivalenti *Vitrioli Philoſophico Spiritu*, quemadmodum ex *Ammoniacalis* quoque *ſublimationis capite mortuo*, (eodem recidente,) æquè ingratior (nî Guajacinis Melleis, Acetoſisque, ex parte tamen hinc ſidentibus ſolutionibus combinemus,) habetur. Per *alcalinum* autem *Alcaheſt*, per *Sal Tartari*, *ac Nitri calcinationes* quis inſontia ſiſtentia Corallia plane extra oleas naturæve intentionem duci, non cernit? nec ejusdem notæ expers eſt, (nî per Acetoſa poſtmodum aliter tractetur) cum *depurato Tartaro*, aut *reſidua ejus Aqua* inſtituta, Solutio: quæque cum *Cordis ſanguinumque Cervi ſpiritu* particulariores plane in uſus confit. *Guttulas* verò quasdam, ægerrime demum, vel ex additamentis, *ſuper retortæ vel alembici roſtrum levatas*, (dum profecto aliter longeque levidenſius, ac Martiales ſic concentratæ ſe habent,) ſecure, cum *Sacchari deſuper deſtillati ultimo liquamine* relinquere poſſumus. De *Calcinatorum* perditionibus, ſive cum *Sulphure* (parco proventu,) ſive *Nitro* (hinc fixiori,) aut inter *Pumices*, aliunde quoque rubentes, aut *per ſe ſingularioribus quoque in Furnis* vexentur, modo communiter, modò *per Urinæ ſpiritum* (ſed utplurimum ſub

ſub virote) poſtmodum extrahantur, alii jam ſatis queſti ſunt. Ut merito in talium delectu quis tantiſper hæreat, aut ſi quidem absque liquido Corallino manca videri poſſet noſtra Sylloge, parabiliorem quandam Tincturam interea huc ducat: v. g. cum *Mellis* forte, (licet nec per *rectificationes digeſtionesve* amplius, cum immutatione ſane quadam, *philoſophicetur*,) nihilominus innoxio ſpiritu, ſimpliciſſime tantum (citra prævias Coralliorum ſolutiones, aliàsve *ſpagyricarum* titulo diſpoſitiones) paratam; vel quæ per *acidulum vegetabilis cujusdam ſupradicti Liquorem* conficit, convenientiorive adhuc (ſiquidem plerunque hic permultum ſeu in ſubſtantia, ſeu in oborta ſaltem hinc modificatione contribuit.) Solvente, naturæ ſc. Coralliorumque, (multis neglectæ vel indifferenter habitæ) deſtinationi magis reſpondente, aut ſolùm minùs adverſo, vel per dilutiones digeſtionesve iſtas ſatis mitificando, ſolutum intimius amplexante, ad minimum tam ſubito facilèque haut deſerente, &c. Quo inter reliqua ſymbolizantia, nec *Sirupis*, *tàm antiquiorum editionum*, (adverſis, vel parum, aut nil minus ac Corallia vehentibus,) quàm poſtmodum à diverſis diverſimode; per varia quæſitas enchiriſes, ſolutiones, &c. ſub *calidiorum*, *frigidiorum*, *cordialiumque gemmatorum inſcriptione ſuperadditis*, (potiſſimum tamen adjectis analepticis debentibus, extemporaneæve diſſolutionis,) indigebimus: uti nec *ſimplici Berberum*, (cum aliquali ſaporis perverſione ea paulò poſt dimittente) *ſucco*, *crudis*, (dum ſolutiones cum Aceto deſtillato Æruginisve Spiritu confectas conſtantius ferre poteſt,) ſaturato, aliisve hujus generis inventionibus. *Trochiſcos ac Species diacorallii* in præcedentibus, *Corallinum* verò *muſcum* paulò poſt attingemus. Atque hæc de commendatiſſimo ſimplici ſufficiant.

Accedat autem amplius *Cryſtallus*; haut rejiculum rodentium in primis viis humorum attemperans; inter alia, (per relationes ſæpè tantum commendata) Lactifera, huc usque uſualia, aut parabilius aut præſentius; eoque ipſo diverſitatem reſolutionis, aliterve ſubſequæ operationis in ejuscemodi Præparatis oſtendens. Sit autem ſaltim (ceu facile poteſt,) *Pulveratus*; citra prævias fruſtraneasque *Uſtulationes*: quemadmodum nec Salis Tartari perfuſionem combinati

nati *Deliquium ac Cremor* peculiare quid ſuper Silicum Liquorem, experientibus infert. Inter reliquas *Solutiones* potiorem quidem, quæ cum *Salis Spiritu* fit, obſervavimus; tot tamen præſentiores extant diuretici Liquores, ut commodè cunctis hiſce careamus, & magis adhuc longè pigriori, quàm crudus lapis eſt, *Magiſterio*, *ſaliniſque* (difficilioris diſpenſationis) *Coagulis*, incaſſum ſanè ab adhærentibus Menſtrui particulis per quæſitam *volatiliſationem* liberatis.

De Solaribus Lunaribusque, quantum ad Temperatiora hæc ſpectant, in præcedentibus diximus. Reſtant fortè ſaltem *Saturnina*; quorum, ſimpliciorum etiam, longa ſeries, neceſſitas verò haut tanta. Nam cum *Ceruſſa*, *Lithargyrium*, *Plumbum uſtum*, *Minium*, *&c.* (neglectis tantùm circa colorem, ſubtilitatem, aliqualemve puritatem minutiis,) in fundamento decætero, (citra Præparata hinc quoque, etiam Chimica,) admodum conveniant, cur *ſingulæ Species* (nobis ſolùm hîc) reponantur? aut in eadem Formulâ (majoris effectus perſuaſione,) deinceps pro invecto more coacerventur? vel certa quædam mordicus ac præcisè, (idque non tam ſuperficiarii coloris, quàm interioris prævalentiæ cauſa,) requiratur? aut dum *Minium*, (præter *Ceruſſam*, ſat bonum,) vili venit; viliusque adhuc *Lithargyrium utrumlibet* (ſiquidem ob exoterici quidpiam intus præter rem veremur,) extus tamen, ſufficit; cur *Plumbum ipſum*, aliàs in Menſtruis ſuis ſat ſolubile, *ſeu Officinarum ſeu figulorum* more inſuper *uratur*? vel ob ſecretiora quorundam, (interdum Lunari participationi innitentia) promiſſa, aut quia nil paſſa, *ipſa frugifera Minera*, (*Plumbagine factitia* aliis artificibus relicta,) in vulgatiores quoque Proceſſus imperetur? *Ceruſſam* ſupervacuè plerunque *lavari* aliis jam notatum eſt. Et ſi, quoad internos Saturninorum uſus, vim Antivenercam quidem hic admodum claudicare, attemperantem verò vix decimo ferventiorum Hypochondriacorum aut tabidorum quadrare, Phthiſicis autem perparum conferre, ſæpe dejectos horum omnium Ventriculos magis pervertere, paſſivè deprehendimus; quidni proin ſuffecerit vel unicum quoddam è prædictorum uſualium (nobis hîc indifferentium) aliquo, cura & (quousque licet) gratiâ mediocri concinnatum: v. g. *Solutio cum*

Aerugi-

Aeruginis Spiritu; tanquam dulcoris, præ *communi Saccharo*, aliàs inter tot inſipida attemperantia Ophthalmicis extus haut adeo neceſſario, aliquanto minus nauſeabundi; uti ſimiliter, (ſed tamen paulò ſimul acriores) ſunt *Cryſtalli cum Nitri Spiritu ſolitario, vel Aceto deſtillato adjecto* parati: Aut ſi communis his dulcor nihilominus diſpliceat, eſſe forte tum poſſet *Magiſterium illud* (*volatile*, ac inter additamenta ſua ſublimabile, (*quod è Nitroſa vel Aquæ fortis ſolutione cum Muria præcipitatur*; *Vulgaribus per Oleum Tartari*, majorive candore *per Vitrioli Spiritum* peſſumdatis præſentius; *Saccharo Saturni cum dicto Vitrioli Spiritu* (non ſine aliquali præcipitatione) quibusdam *inſuccato*, in ſuo genere par; reliquis operoſioribus, (interdum ſegnioribus, nec extus adeo ſingularibus) *Floribus* paratu facilius, & ſatis decætero (quantum inde ſub debita adhibitione ſperari poteſt,) activum atque tutum. Qui verò prætere a nihilominus *Liquidi quidpiam* deſiderat, (licet & ſimplex *Magmatis, cum Aceto non deſtillato confecti Extractio* haut planè ſit inefficax,) è prædicta (*per Aeruginis Spiritum* proveniente) *Solutione*, ardenti quodam mediocri Spiritu diluta facili negotio *Eſſentiam* habebit, quæ *Sacchari communis in Acetoſis* (ſiquidem aquoſa iſtud præcipitant,) ſimplici *Diſſolatione* vel per *Vini Spiritum Extractione*, utplurimum non ſine inutilibus Aquarum diverſorumque Spirituum abſtractionibus, Circulationibus ſimilibusque ambagibus inſtitutâ,) partim erit gratior, partim compendioſior: *Oleoſis in Terebinthina, Juniperino Diſſolutionibus, ſeu Saturninis Balſamis*, (inconſideratius quibusdam *deſtillatis*, arreptoque Plumbo ſic denuò exutis,) pleriſque affectibus Metallique ipſius deſtinationibus convenientior: operoſiſſimis, (poſt prævias Solutionum *Fixationes*, Milii vel Lithargyrii cum ſilicibus *vitrificationes*, negotioſius adhuc vel altioris indaginis cauſa inſtitutis) *Tincturis* intus, & in medendo, (ſi experientiæ conferatur,) par: Martialibus compluribus Tincturis, ſi cum aliquibus, (*è Saturni Saccharo & Martis Vitriolo Antiphthiſiam*, ſed utplurimùm infidam præparantibus) ſociare lubido & è re fuerit, facilè ſocianda: magis denique Saturnina, quam famoſus ille *Sacchari*, vel (majori compendio:) *Magmatis cum*

Aceto ſimplici tantum confecti (utrobique citra Arenæ, Boli, Aluminis uſti, &c. ſupervacaneorum additionem deſtillabilis) *Spiritus*, nec intus adeo, (quamvis ardentis quoque Spiritus quidpiam poſtliminio oſtendat) inter tot acceptiora certioraque ſingularis, nec extus (ſi hyperbolem demas, ortum ejus conſideres, parabilioraque æquipollentia & æquè placida Menſtrua inter experiendum opponas,) adeò in Tincturarum quarundam præparatione ſpecialis. Quemadmodum pariter tantopere Saturninum non eſt *Olei tantillum*, unà (ſi crudum ad ſolutionem adhibitum fuerit Acetum,) exiens; aut Tartareæ proſapiæ *Spiritus*, *è Tartaro Saturninis per coctionem ſaturato*, cum *Olei* particula collectus; ſecretiorve (abſtruſioris potius, cum *Capitis mortui Liquore* deſtinationis, quam firmatioris medicationis) *Spiritus è Sale Tartari Saturninique Vitro deſtillatus*, fumidus volatilis: at acidulus & aliquantum ſtipticus, ſi Sal Tartari cum Nitro denotatum fuerit: ceu in Diſſ. *de Volatilitate Salis Tartari* notavimus. *Sal verum è Capite mortuo* Extractionum ac Deſtillationum cum Aceto deſtillato. Spiritu Mellis, &c. protractum, *Cremorem Saturni* atque ſimilia, tantum hujus Solutiones eſſe, aliàs nunc conſtat: & in fundamento profectò parum à communi Saccharo differunt.

Quod autem Topica ſpecialiora jam concernit, equidem, dum quivis peculiare quid hodieque invenit, aut ex antiquiorum libellorum orco reproducit, vel in Minio, ceruſſa, Lithargyrio, ſolitariis aut invicem copulatis, vel exotericis acceſſoriis nequicquam aggravatis, in albo, rubro, ſpadiceove Colore ſimilibusque accidentibus quærit, ultra modum excrevere. Sed circumſpecto, nec traditionibus aut conſuetudinibus Magiſtri ſine judicio adhærenti Chirurgo revera hinc ſuffecerit primò *Linimentum quoddam*, ad imitationem *Vnguenti albi vel Saturnini recentioris* ex aliquo ſaltem, (non tota congerie) Saturninorum ſimplicium, Aceto ſimplici prius ritè impræ-gnato, oleoque hinc ſecundùm artem diſſoluto; neglectis coloris lenociniis, (quas per Aceti deſtillati imprægnationes, & lenitiſſimas mixturas curioſior quærat;) *Vnguento albo communi Off.* (è Ceruſſa butyro vel domi ſubactâ parùm differente,) præſentiùs, *& Camphorato*, (cum uſus etiam tempore adjici queat Camphora,)

phora,) nonnullibi commodius; cùm *Lithargyrino Off.* levi interpolatione ſymbolizans; ſique ſeu ſub prima confectione, ſeu poſtmodum, pro re nata, Nihili, Lapis calaminaris, imo Antimonium diaphoreticum, Thus &c. addantur, (uti Albuminis permixtio ſimiliter extemporanea potius eſt,) haut difficulter *Rubrum quoque Unguentum*, aliaque Officinalibus varie *ſuperaddita* exprimens. *Primùm* (Diſpenſatorii uſitatoris) *ad Membra peruſta*, aliàs nulla, inter tot parabiliora ſecurioraque Topica, requirit neceſſitas. Sit porrò *Emplaſtrum*, quoddam, pariter (ad *Recentiorum Albi cocti, vel de Minio, aut magis Triapharmaci* imitatione, tantum v. g. e Lithargyrio per Acetum ſaturato confectum non ſolum ſingulorum modo nominatorum Officinalium diverſimodeque *adjectorum vel correctorum*, eorum inſuper, quæ ab *Imperialibus aliquot civitalibus* pridem aut nuper tunc, (variantibus licet aut ſuppreſſis deſcriptionibus,) nomen per famam aut Diſpenſatoria nacta ſunt, locum ſecurè ſupplens; verùm etiam ſi paulo ante notati Pulveres minerales, &c. pro re nata ſuperaddantur, reliquorum, (pinguibus, tractivis, rodentibusve acceſſoriis fruſtra combinatorum,) v. g. *de Minio vulgaris, Minii cujusdam cocti, tot Saturninorum*, imo ipſius olim *de Piperibus recentioris de Plumbo, &c.* promiſſa ſufficienter tunc exolvens: ceu qui adhærentis (cum Oleo) Liquaminis tantillum, aut (nonnullis ſolummodo receptæ) Aquæ ſpermatis Ranarum hîc vanitatem, Saturninæ ſolutionis, Vitrioli, Aluminis, aliorumque (inter tot variationes) ingredientium prævalentiam, Gummatum alicubi non ſine exaſperatione inconſultius adjectorum inconvenientiam, &c. conſiderat, effectusque talium inter ſe citra præjudicium confert, nec *Emplaſtrum de Ranarum ſpermate* ſeorſim tantopere requiret. *Liquidum* vero quoddam, ut certis circumſtantiis nonnunquam debetur, (dum *Aqua Lithargyrii* nullius momenti, *Liquor aliorum de Ceruſſa, de Tutia &c.* mixturæ extemporaneæ, ſed unà quaſi ſuperficiariæ ſunt,) ſufficienter, quandocunque lubet, invenimus in *Aceto de Lithargyrio*, non tam infuſione, quàm compendioſa concentranteque *coctione* paratum; ſiquidem opus, Aquis deſtillatis Solutionibusve (haut adeo contrariantibus)

dilutu vel infractu facile; coſmeticis Magiſteriis, Nihilo, Mercurio dulci, Myrrha, &c. imo Oleoſis quoque ſimiliter promptè permiſcendum; ut quodvis etiam *Lac Virginis*, paſſim in lixivioſis aluminoſisve perverſum, aliique hujus generis Liquores ſatis commodè hinc exeſſe queant; nec *Saturni Saccharum* vel pro ejuscemodi Dilutis ſeorſim exigatur. *E Marcaſitis* (ſi huc referre licuerit) multa quidem, ad internos quoque uſus, inter varia promiſſa proponuntur, *Aquæ*, *Liquores per deliquium & detonationes*, *Flores*, *Eſſentiæ*, *&c.* Quædam etiam ut *Extractiones*, *Fixationes*, *&c.* in præparationis modo procedunt: ut alii autem meritò hîc mage comprobatis fidisque Antimonialibus acquieſcunt, ita nec nos ſolidiores circa talia obſervationes, (in ejuſcemodi ſuſpectorum experimenta aliàs haut proni,) afferre poſſumus. Decætero tamen mereri videtur Minerale hoc, (pro *Stanni* quæſita *induratione* Regulo Antimonii longè intereà poſterius;) quemadmodum & ſolubiliſſimum volatileque *Zinckum*, *ejus Flores detonatusque Pulvis*, ut ulteriori penitiorique Experientiæ ſubjicerentur; nec in ſolo ferè *Magiſterio Marcaſitæ* coſmetico, licet per ſe & cum Mercurio dulci, Saturninis, (ſeu nonnullis cum Benzoe quoque) haut rejiculo, atque tunc per *Muriam vel Aquam ſimplicem* elegantius, quàm cum *Tartari Oleo*, & certius quam cum *Vini Spiritu* præcipitando, hæreremus. Sed de hujus claſſis affinibus ſatis forſitan nunc dictum eſt.

Vulneraria, Adſtringentia, Detergentia, reſiduaque Topica.

IN Ultimo vero hoc capite redua conjunctim expendemus; ducto in Vegetabili quidem règno â *Vulnerariis*, communiter ita dictis, initio; ſitque primum inter ea (*utralibet vel promiſcue*) polychreſta *Plantago*, pro *Extracto ſaccharato*, tartareo quidem ſedimento perquam affluente, fruſtra tamen aliquibus in Hepaticis & cæteris affectibus multorum pretioſiſſimorum loco ſane non commendato; *Sirupum*, *inſpiſſatumque ſuccum* ſufficienter exprimente; mixtu cum Bellidis, (nî potius laborum minus prodigus utramque plantam conjunctim extrahere voluerit,) Vulnerariisque Eſſentiis perfacili. *Semen* commendatum quidem eſt, cum ſuis *Diaplantaginis*, (ſed

oppi-

oppido interpolandis) *Speciebus*; viquc ſimul leniente *Lapathi* conſimiliaque ſtipticorum *Semina* nonnunquam ſuperat: dum tot tamen æquivalentibus circumſcribitur, & in Dyſenteriis præcipuè promiſſis profecto haut adeo ſtetit, quandam ejus neceſſitatem non videmus; uti nec (ophthalmicarum, aliarumque, potiſſimum externarum formularum causâ) *Aquæ Plantaginis deſtillatæ*. Sin autem omnino quis vel in internos uſus voluerit, è *Iulis floridis* longè præſentiorem vulgari, item *Polygoni*, *Prunellæ*, & cæteris aquis, (majori olim expectatione, quàm efficaciâ, præparatis) inveniet. Nobis porro ſit, at in diffuſiores ſolum apparatus, & pro gregariorum forte Decoctis aut Infuſis pectoralibus, (ob liberiorem diſtributionem hîc, dummodo ſimpliciora fuerint, interdum haut ineptis,) *Tuſſilago*, *in foliis aut toto*: cur enim *Radices* inſuper, atque *Flores*, (in *Conſerva* floſculenti ac Petaſitini quid ſapientes,) ſeorſim ſerventur? Atque ſic inter ſuprapoſitorum Bechicorum Arteriacorumque, item ſequentium Vulnerariorum competentium, & utrinque præſentiſſimorum Opiatorum Invertentiumque acceſſum, exuccâ *Hiſpidulâ*, ejusque (promiſſis ditiſſimo) *Simplici*, & alienæ potius efficaciæ *Compoſito Sirupo*; *Pulmonaria* præterea, ſeu (ſpecioſiori quidem & quaſi Symphytinâ) *maculosâ*, ſeu (parvâ *Lichenis* differentiâ,) *Arboreâ quavis*, (dum utriusque languor, vel è vulgi Decoctis Infuſisque oppido cum tabidorum planctu manifeſtarius eſt,) & magis adhuc imbellibus *horum & Hiſpidulæ Aquis* ſecurè carebimus. *Extractum Tuſſilaginis* (*Sirupi* & parum inde differentis *Lohoch de Farfara* loco,) ſaccharatum bolari Tartaro affluentiſſimum, (uti eo adhuc ſaturatius eſt, quod è *Pulmonaria* arborea conſit,) paret qui volet: nos dum *Aqua deſtillata* aliàs tanti non eſt, aliis hujus generis Eſſentiis acquieſcere poſſumus.

Accedat potius *Hypericum*, in *Extractum* polychreſtum, pro faciliori diſtributione aliquantum (ceu ſemireſinoſa quoque commodè poſſunt,) *ſaccharatum*: *Sirupo Tincturaque liquida*, (ardens Spiritus aliàs permultis hic intentionibus non convenit,) ſic commodius atque præſtantius, & multò magis *deſtillatâ Aquâ*, fruſtraneoque hac in claſſe *Sale*. *Oleo* præterea cedat, *ſimpliciſſimo* ſaltem, (ceu vel Patresfamiliàs è proportionali ſummitatum matura-

rum pondere parant,) ſine fruſtraneis Infuſionum incompetentiumque Specierum multiplicationibus, ac vanis in longe excedentiores affectus deſtinationibus: ſive per ſe, ſive correſpondentibus ſociatum uſurpetur. De cætero *Balſamicarum* (haut adeò unctuoſarum) *Mixturarum*, *Solutionum*, (ceu variæ magnoque numero è Reſinoſis, Sulphure communi & Antimoniali, Marte cum ſpiritu Nitri reſoluto, & cæteris hinc inde præpoſitæ, ſimpliciſſimæ vero ex cuporiſtis utplurimum ſunt optimæ,) item *Extractorum vulnerariorum, &c.* decenti applicatione extus plus, quam pinguibus illis *Vulnerariis, Mirabilibus*, *Magiſtralibus*, *Hiſpanicis*, *Samaritanis*, *&c. Oleis*, *Balſamis atque unguentis* effici, circumſpectiores è Chirurgis aliàs jampridem obſervarunt.

Alchimillam, *Pyrolam*, *Saniculam*, *Virgas aureas*, *Conſolidam Saracenicam*, *Pervincam*, *Hederæ* (*Baccis*, *Aqua*, *Oleo* & incerto, ob vanas quaſdam compoſitiones invecto *Gummi* aliàs ſuperfluis,) *Folia*, *Nummulariam* (phthiſicis alicubi commendatam,) & ejus generis alias in Vulneraria Decocta ſeparatim cumulare, ſimplicium hodie tonſorum eſt. Sufficit unicum aut duo: v. g. *Pyrola* ubi datur, aut hinc *Sanicula vel Alchimilla*, aliudve pro diſtrictus ratione parabilius. Paratum ex iſtorum uno alterove conjunctim polychreſtum *Extractum*, & ſingulorum loco eſt, & horribilibus inconſideratioribusque *Potionibus*, *Pulveribus*, magiſque adhuc *Deſtillatis* (*cum Vino acidulave Cereviſia*) *Compoſitis Vulnerariis*, *ſimplicibusque* (*Saniculæ*, *Alchimillæ*, *Virgæ aureæ*, *Pervincæ*, *Geranii*, *Millefolii*, *perfoliatæ*, *&c.*) *aquis* utique præſtat, parabiliori, accommodatiori, vel domeſtico vehiculo dilutum. Inter ipſam *Herniariam*, *Auriculam muris* (in cephalæis alias haut rejiculam,) *& Perfoliatam* delectus pro experientiæ Regioniſque ratione, per nos erit liber, ut ex his & æquivalentibus permultis unicum, (cum congruis Topicis ac Ligaturis, tanquam hîc potioribus,) extet. *Lunariam botryoidem*, (quorundam Epilepticum) *Ophiogloſſum*, *Vnifolium*, *Bifolium*, &c. ulteriori curioſiorum experimentationi, *Lamium fœtens & inodorum*, cum *Aqua ejus* Medicaſtrarum antepilepticis, *Polygonatum* aulicarum coſmeticis, *Equiſetum*, (ſi ſignaturæ cauſa placeat, in quavis domo inveniendum, ſterili-

rilitatis tamen concitatæ quibusdam accuſatum,) acillarum mundo relinquamus. Qui *Defenſiva*, *Catagmatica*, *&c. Topica* ſua citra vegetabilium multiplicationes aut variationes parare vel adhibere nequeunt, ſibi hinc aut *Perſicariam* (*mitem* quoque, extus haut inefficacem) habeant, aut vulgatiſſimum, (hæmorrhagiam quidem, ſed improba narium vexatione concitans) *Millefolium*. Et ſi pro *Stomaticorum*, forſan acceſſorio (dum *Vvularia* rarior, *utrumque Periclimenum*, *Conſolida bugula*, *Liguſtrique uti Aqua inacceptior*, ita *Folia* inuſitatiora ſunt,) *Prunellam* aliàs receptiſſimam, ampliori apparatui, (quando *Sambuci fungos*, de cætero non rejiculos, mulierculæ domi ſervant,) quis adjecerit diverſorum hinc inde poſitorum repellentium, ſtringentium, epiceraſticorum ac reſolventium intuitu profectò pluribus non indigebit: contractior Praxis ne his quidem. Quemadmodum nec ad Coagulata, (in eo, ex animalium quoque ac Marinorum claſſe, Reſolventium, mundificantium, ſiſtentium, invertentium, anodynorumque proventu & effectu,) rariori *Alpinâ Plantagine*, vel ipſo (aliàs tamen haut inepto) *Cerefolio*, cum decantata anicularum *Aqua*, fluido *Semine*, laborioſiorumque *Sale*: non tot ad *Cæſum*, *Stipticisque*, (carbonibus etiam infectis, myrrhatis ac mumiatis) *Pulveribus*, *Potabilibusve*, (olidis ſæpe) Medicaſtrarum *Vnguentis Rubris*, *Viridibus*, & è Solano *Aureis*: quaſi competentis Extracti, Oculorum cancri, &c. doſis in juſculo probè butyrato, vel alternatim Olivum ruſticorum ſumi nequeat. Nec exiget hinc inſuper, adverſus Hæmorrhagias aut pro Vulnerariorum complemento, *utramque* (hortis decentiorem,) cum *Fructu Oleoque ſuo Balſaminem*, *Amaranthum cujusvis etiam ſpeciei*, vel *Paſtoris* pro periapto, (dum è Cichorio, Nigella, Carduobenedicto, Fraxino, &c. talia præſentioraque juſto maturitatis tempore leguntur,) *Burſam*, aut *ſpicatam*, (in decocto Extractoque viſcoſam) *Lyſimachiam*, Rhopopolarum diverſi coloris *Gnaphalia*, vel *Geranii* (tonſoribus in illud propendentibus nullibi non legendi) *genera*, aut ipſum (forſan horum omnium potiſſimum) *Polygonum*, mulierculàrumve panaceam *Quinquefolii cum Radice Herbam*; aliàs languidiori *ejus & Piloſellæ Aquis*; & ſi quid amplius, ſaltem ex eo capite, quod proſit aut profuerit, in hanc reliquasque claſſes tractum eſt. *Stipti-*

Stiptica tot nobis inter vernacula hinc inde proveniunt, ut profectò inconſideratius hodiè agat, qui excepto forſan, (coloris, Extractione aliàs difficilioris, temerè non obſcurandi cauſa,) *vero* ſelectiorique *Draconis ſanguine*, è longinquo inſuper requiſiverit ſeu incertum *Lycium*, raramve *Hypociſtidem*, ſeu mangoniſatam *Acaciam veram*, rejiculosve *Granatorum cortices*, carioraque præter rem cum *Cytinis Balauſtia*, cum coriariorum alibi *Succo Sumach*, & per ſubſtituta jam olim dimiſſum dubiumque *Behen utrumque*, *Myrti folia*, *Baccas*, & vel ex Italia *Sirupum ſimplicem*, Decrepitarum ſandaliis (citra *incinerationem*) aptius *Suber*, *vel coctura toſtioneve enectum Rhabarbarum.* Infectorum (nec tamen *Turcicæ* ſaltem) *Gallæ* extus poſſunt aliquid: ſed idem in vulgaribus ramorum *Quernorum tuberculis*, *cupulisque glandium*, vel ſi in ſpecie ad *Decoctum nigrum*, (bonum certè, ſi debita modificatione paretur, remedium,) aliave ſtringentia Topica præcisè quis exigat, eædem tunc apud inſtitores inveniuntur. *Glandium*, (alterius ferè claſſis, primive ſeculi,) *Lentiumque Farina*, *& ſiccatæ Quercus Locuſtæ*, hîc planè ſunt ſupervacaneæ. Quemadmodum & *Caſtanearum*, *Iuglandiumque*, (in *Conditura* contra ſuppreſſionem menſium fruſtra commendatarum,) item *Avellanarum* (Cephalicis & Alexipharmacis utrinque, neſcimus quî, inſertarum) *Putamina & Membranulæ*; Menſisque ſecundis ſub debita maturatione aptiores *Meſpili*, *Corni*, *Sorbique fructus*, alicubi *conditi*, alicubi in *Rob* (mulierculis potius) *decocti*; tandem etiam penitus *ſiccati*. *Muſcus* undiquaque, ſi opus, velli poteſt; & è *Quercu* quoque, vulgarique *Acaciâ*, (cujus *Aquam* quidem ſupra laudavimus, *Conditura* verò, communisque *Pulpæ* vel *Immaturorum fructuum Extracti*, Acaciæ veræ ſubſtituti, neceſſitatem non videmus,) cuivis *Vſneæ*, (usque ad ſuperſtitionem etiam, vel è Patibuli *calvariis* collectæ,) in Phyſicis remediis (v. g. Peſſis, Turundis, Unguentis, &c.) æquivalens, ſanè non inferior habetur; & ſi quid amplius ſubitanei caſus, tonſorum variationes, experimentaque vulgi hîc accumularunt. Nam quod reliquorum quidem Dyſentericas in ſpecie deſtinationes attinet, qui ſub contractiori Praxi hactenus nobiscum obſervavit, vulgaris (per Laxantia & Clyſteriſatio-

:iſationes ad Styptica interna & externa decurrentis) Methodi (præ-
ertim in epidemio malo) vanitatem; Dulcoratorum majores (è
nova quaſi fermentatione) turbas, Stipticorum vegetabilium & ani-
nalium fruſtrationes, aut ſubſequas, (ſi fluxum interdum aliquan-
um ſufflaminent) anxietates, Martialium, & vel è Terra Sigillata
paratarum Tincturarum inſufficientiam, Acidorum ſpirituum non
am noxas quàm nullitates, Emplaſtrorum ſimiliumque Topico-
um, actu haut calidorum penetrantiorumve ineptias, Enematum,
nisi nonnunquam Demulcentium,) inſufficientiam, Laxativorum
Purgantiumque damna, & quod prætenſa Inteſtinorum Exulcera-
io dubio procul non tam cauſa quam productum morbi ſit: quod-
que ex adverſo totus hic fluor longe felicius per Alexipharmaca (ſi
major fuerit malignitas,) ſpirituoſa calidioraque reſolventia, (ſin
ero remiſſa,) per temperata ſimul invertentia ſeu abſorbentia, ſuc-
entuariatis poſtmodum vulgatis Præcipitantibus, utrobique vero
olychreſtis Opiatis in mediocri doſi adjunctis curetur; is circa
anc claſſem tunc haut adeo erit laborioſus: & ſi aliorum potius af-
ectuum intentionumque causâ Tormentillam, (in vehementiori
Dyſenteria pariter inſitam, præ reliquis tamen accenſis potiorem,)
ut pro regionis ratione, ejus loco *Biſtortam*, cum *alterutrius Ex-
tracto*, (non, aut ſi lubet, ſaccharato;) item in paulo diffuſiores
paratus, *Symphyti* inſuper *Radicem*, & inde (cum è ſeparata hinc
iſpiſſataque *Mucilagine* ægrius procedat,) paratum cum Vini ſpi-
tu *Extractum* aliquantum Saccharatum habebit, conſiderateque
lo loco atque tempore, (interpoſitis pro affectuum ratione, alibi
uidem Corroborantium fructuum, Roſarum, Bellidis, Plantagi-
is, Hyperici, & cæteris Eſſentiis, alibi Corallinis, Cancrinis,
Conchinis, alibi Martialibus, Aluminoſis, Vitriolicisve competen-
bus; præcipuè vero Opiatis,) adhibebit; profecto nec in expuncta
actenus recidet, nec hujus cenſus vulgariora reſidua v. g. *Sirupum
ſemiexoticum Myrtinum compoſitum, de Symphyto, totque Recentio-
um Stipticos ac Antidyſentericos quoslibet, vel Condita, Radices, aut
onſervam florum Symphyti, Tormentillæ, Locuſtarumque Quercus*
uget: uti nec inconſideratius olim ut plurimum conglome-
Uu rata,

rata, vel ſupervacue ſaltem (inter extemporaneas mixturas) hacte-nus ſuperaddita *Electuaria*, *Dyſenterica*, *Stiptica*, *Diacodia*, *Dyſenterica*, *contra ſanguinis ſputum &c.* emeritam *Micletam*, (fortuitumve olim, nunc primum tonſorum ſolamen) *Rob Dianucum*, dum tot æquè parabilia extant Stomatica. Quod autem è recenſitis acceptioribus Eſſentiis & Extractis ſimiliter Potiones quædam atque Hauſtus adſtrictorii, item ſi tantopere placeant, etiam Boli, confortantia (ſiquidem aliqui expetant, aut ejuscemodi fermentantia commode ferant,) *Moreta*, ceu vocant, (*ſine Moris* quoque,) & aliæ gratiores adhuc Formulæ fingi vel exprimi queant, Tincturis tamen adſtringentibus opiatisque, tam gratiæ quam effectus reſpectu plerumque cedant, verſatiores hic norunt: Nec *Tormentillæ* porro, *Conſolidarum*, *Biſtortæ*, *Foliorum Myrtilli*, *Quercus*, &c. ineptiusque *Compoſitis*, adeò tamen commendatis *Dyſentericis* ac *conſimilibus* (levem ſolum alterationem interdum parientibus) Aquis temere nunc confidunt. Et quis non videt *Trochiſcos de Spodio De Terra Sigillata*, *de Carabe*, *Ramich*, *Diacorallii*, Myrobalanatas *de Bdellio Pilulas*, *&c.* fruſtra compingi: quemadmodum (quantum quidem ad Oculos,) *Sief de Thure*, *de Roſis &c.* extemporaneis mixturis atque liquoribus ſimplicisſimis ophthalmicis pasſim ſuperantur. Ita præ tot *Antidyſentericis*, *Stipticis*, *Stegnoticis*, *contra Abortum*, congeneribusque, (è nullis non ſimplicibus, etiam vire tractu temporis alternantibus confectis) *Pulveribus*, revera ſolitarium quoddam Præparatum, v. gr. Corallia, Conchæ, Crocu Martis adſtringens &c. (nam Vegetabilium moles atque ſapor hi utplurimum eſt adverſior,) Opiatorum parte exaltatum; aut ſi *Stiptici Pulveris* formulam, (at ſimplicisſimam, & uſus potius tempor varie alterandam,) ſuo tempore in quotidianas diſpenſationes omnino aſſervare placeat, *unica* tunc ſufficit. *Externos* verò antiquorum *Adſtringentes Pulveres*, (inter alios compeſcendi modos,) ve ſolùm *Lupi crepitum*, uti vocant, ritè prius conſtrictum atque preſum, vel inſperſas alibi Gallas, Glandiumve cupulas, aut Tormentillam, Colcothar, &c. præcellere: *Cataplaſmata contra Cruorem* **Dürrbande** / &c. (licet *Emplaſtrum ad fracturas* ferè ſit uſitatius

ſæpe

ſæpeque convenientius,) domi quoque per aliquam ſupraposito-rum adjectionem fingi poſſe: *Myrtinum* denique *Myrtillorum*, *&* (diſperditorum ſic) *Cydoniorum* ſimiliaque, (Stiptici protectò pa-rum ſub quavis etiam ratione vehentia, vel perlitis communican-tia) *Olea* corpulentiori adſtringenti, imò ſæpe tantùm anodyno & reſolventi Topico ſuperari, alibi pro forma ſaltem & ſecundùm con-ſuetudinem magis, quàm notabiliorem efficaciam (quo Comitiſſæ quoque quodlibet, extemporanea ſanè competentis Simplicis frixa-tione imitandum Unguentum pertinet;) imò quædam non ſine noxa illini, quotidiana (talium effectum penitius attendentibus, & aliis euporiſtis conferentibus,) experientia monſtrat.

Vnguentum de Succis, *Aureum* (*vulgare*, nam *Aurei Vulnerarii* &c. commodior, aliis tamen polychreſtis nihilominus ſupplenda eſt Compoſitio,) *Fuſcum*, (ut reſiduam Topicorum è Diſpenſato-riis conflugem hic appendamus,) quæ hodie inter pollentiora Bal-ſamica euporiſta requirit neceſſitas? aut quotus è paulo verſatiori-bus Chirurgis *Emplaſtrum Baſilicum majus*, parumque à vulgi *Citri-no*, vix à *Tetrapharmaco* differens *Minus*? dum hæc & congenera, cuivis ferè tonſori ſpecialia Magmata, magnam partem tantum in-ſtar operculi, (naturæ ſubtus operationem velantis,) agunt, ſi quis in reliquas circumſtantias è recentioribus Saturninum aliquod, (ſu-pradicta ratione Aceto inſuccatum & foſſilibus exiccantibus pro more ſociatum;) item *Diachalciteos* quaſi quoddam, ſed admodum interpolatum, *Sticticum* denique, citra vanam tot adſtringentium & exotericorum coacervationem, ſimpliciſſimè v. g. è ſolo quo-dam Extracto ſtiptico vel Sanguine Draconis, Terra Vitrioli edul-cata, vel ubi ſuppetit, extremæ deſtillationis Colcothare, &c. (cum aut ſine Gummis) confectum habuerit, & indefinitorum ferè, at inconſideratiorum, hyperbolicorum, præter rem operoſiorum *Ni-grorum*, *Sticticorum*, *Vulnerariorum*, (tam univerſalium, quàm ob appropriatorum qualemcunque acceſſum, particularium, *Pectori*, *Hepati*, *Renibus*, *Herniiſque* ſpecialiſſimè dicatorum) vice, cum ju-dicio tamen, ſuo quodque loco atque tempore adhibuerit, naturæ rem ſub ejusmodi tegmine circumſpectè committendo: profectò

non ſolùm enumeratis hactenus, ſed tot inſuper usquedum ſuperadditis, ſæpenumero negotioſioribus, imò quantum huc ſpectat ipſo famoſiſſimo *Opodeltoch*, (cujusvis etiam editionis, dum aliàs Emplaſtro Stictico congenerive alicui, Gummi quoddam balſamicum, reſolvens aut conſolidans nullo quaſi negotio aſſociatur,) facilè caruerit; idem quod alii inter tot variationes, & ſubſequas fruſtrationes vel naturæ perturbationes quærunt, æquè feliciter aſſecutus. Et quoties his ipſis, aut parabilioribus adhuc *Involucris*, *ſtuppis albumine aluminequeinfectis*, *&c.* (uti ſub inflammatoria diſpoſitione *Defenſivo* tonſorum *viridi*, correctionis tamen oppido indigo, recentioribusque hunc in finem ſubſtituti) fracturas nihilo ſiniſteriori ſucceſſu tractavimus? Accedat tamen hîc *Catagmaticum aliquod*, non tam hodieque nihil non, ſecundùm antiquiorum Chirurgorum, (etiam Chimici quid ſibi nonnunquam ſapientium) imitationem congerens, quàm paucis aliquot, revera neceſſariis conſtans, nec per fruſtranea acceſſoria nova nonnunquam ſymptomata, (ceu inconſideratioribus Oxycroceum ſæpenumero ſolet,) concitans. Fallimur? aut (uti non fallimur,) allegatorum efficacia etiam ad *Hernias*, ſine ſectione curabiles, (dum Subligaculorum conformitas primum, ſecundum ac tertium eſt in hac ſcena,) extenditur. Internorum quoddam ſupra poſuimus; & tot aliàs ſuppeditant vulgi experimenta. Extus plerique *Litus atque Vnguenta ad Hernias* tantum pro forma, ſæpe Indicationibus potius inconvenientiora ſunt; ut paucis parabilioribus hoc in genere contenti, Caſtratoribus *Magmata ſua*, Officinis verò tot editionum *Cataplaſmata ad Hernias*, *Emplaſtraque de Arietina pelle*, aliaque geſtatu plerumque difficillima Topica meritò reliquerimus. Ceu *Sparadrapum* ſimiliter facillimè, ac præ vulgari compendioſius invenit, qui ejuscemodi tectoriis, ruinoſæ profectò conſtitutioni ſubditis, tantoperè confidit. *Stiptica Emplaſtra* cordatior Praxis aliàs negligit. Et Hæmorrhoides dolentes vel ſolò Oleo Hyoſcyami, Septem florum, Unguento anodyno, &c. è Verbaſco Hyoſcyamoque conſtantibus ſatis demulcentur; ut rariores in requiſitiones *Linimenta* ſeorſim reponere, inter extemporaneas inſuper talium imitationes, fortè ſit ſupervacuum.

Quantum verò ad *Detergentia* reſidua, profectò *Beta alba*, (ſi tamen in ſpecie expetatur, paſſim habenda,) tinctorumque *Rubra*, cum *Spinachia* & congeneribus, Menſis eſt aptior: *Lupinus quivis*, (quamlibet etiam intentionem ſpectemus,) & *Acanthus vera* Hortis: *Branca urſina* iis, qui *Bartſch* ſuum alicubi hinc coquunt: nam Injectionibus hæc, quemadmodum & rarior interdum *Mercurialis* cum *Parietaria*, fruſtra (inter eum abſtergentium ſtimulantiumque proventum, ſimpliciſſimarumque compoſitionum ſufficientiam,) reponitur; aut *Mercurialis* in ſupra jam notatos *Sirupos aut Mel* recoquitur. Nec aliqua *ejus & Parietariæ Aquæ* reperitur neceſſitas; quemadmodum nec inuſitatioris aliàs *Ptarmicæ*, pediculoſorum *Staphiſagriæ ac Paracoculi*, ipſiusve (cur Cephalico Sirupo M. adjecti? Dentibus ſanè haut adeò amici) *Pyrethri*. Cum Polychreſta è crudo Tartaro, Sale Vitrioli, Saccharo, Ammoniaco, Maſtiche, & (ubi ſuppetit, ad drachmam ſemis in libra ſemis Aquæ decoquendo, ſat tamen nares vexante) Euphorbio, Peto, Jalapio pulverato, Spiritu lignorum acidulo, &c. variè petita, aliave ſubſtituta euporiſta Apophlegmatizantia & Ptarmica requiſitis noſtris abundè ſatisfaciant; ſive *Pulveris* cujusdam ſimpliciſſimi, loco profuſiſſimorum & interdum nimis commoventium *Vulgarium*, ſive *Noduli*, *Collutionum*, *Maſticatoriorum*, *Fumive Forma*, (*Naſalibus* ferè nunc exoletis, aut certas in circumſtantias facilè tunc effingendis,) adhibeantur.

Inter ea, quæ Vermibus opponuntur, *Santonico* recenti, nec *Macerationibus* exhauſto primas dare cogimur; ſiquidem ipſo *Tanaceto* aliisque huc tractis, (licet parabilioribus) Vegetabilibus, ipſaque (toties commendata) *Corallina*, (largiter quoque citra ſalſuginis adhærentis elutriationem exhibita,) revera præſtare deprehenditur: dummodo ſeu per ſe, vulgari more, ſeu paucis (mole ſaporeque haut adeò adverſis) mortificantibus ſtimulantibusve permixtum teneriobus etiam, (quos Martis hinc limatura præparata vel Mercurialibus ingratiis ſæpe ſollicitare cogimur,) ingeri queat. Qui proin præ ejusmodi acciſo Pulvere *Confectionem* adſumptu faciliorem putat, contractiorem per nos fingere poterit. Sed ejuscemodi maſticatoria ſimiliter hîc ægrius degluttiuntur; magisque adhuc uſitatæ *adverſus Lumbricos*, *Diacinæ & Diamercurii Mynſichti* (nî ingredientia

quadantenus permutentur,) *Species*; item *ſimplex Cinæ*, *communesque* (tot ſupervacaneis, imbellibus, præter rem æquè ingratis refertæ, & molem hinc cum adverſitate fruſtra intendentes) *Confectiones*. *Simplex* (nec Mercuriſata) *Tanaceti*, *Filicis*, *Graminis*, item *Compoſitæ quorundam*, *ſuper Argentum vivum quoque deſtillatæ Aquæ*, curioſius *Corallinæ Magiſterium* & conſimilia in libellis tantùm commendata, aliàs fruſtra propinantur: ceu nihilo præſentiori effectu *Vnguenta*, (tam *Officialia*, alibique *ſuperaddita*, quam inſuper *extemporanea*,) atque alia hujus intentionis *Topica*, (ſi certum vermium Umbilicalium, è reſide forſan ſanguine, delatisve ad Vaſa, debitè nodum occluſa ſuperfluitatibus naſcentium genus, & qui in aut ſub poris oriuntur, excipimus,) applicari videntur.

Scrophulariam in externos uſus (licet decætero, ſi gregarium non adverſantem inveniat, multa exotica operoſaque remedia vincat intus,) Chirurgi ſibi colligant; Aulæ in quæſitos ex *Aqua Infuſoque* nitores, *Polygonatum*; donec ulterioribus experimentis promiſſa exolvat: *Sideritidem* cum *Filagine* (aliàs nulli non domui hîc locorum familiarem,) mulierculæ, detergentem cum Mucilagine tamen, (per acidum, è poris elicitum coagulabili,) Herbam in lotionibus ſuis ſuperſtitiosè deturpantes: *Lapathi* demum *acuti atque Aquatici folia & radices*, ii, qui (dum *Aqua* eorum tanti non eſt,) ſcabioſis hepaticisq; Balnea, Epithemata, & Unguenta hinc condunt. Comptior Praxis & eo, & reliquis *contra ſcabiem de Rhamno*, aliisque nitratis etiam, ſalitis, alcaliſatis, &c. Officinarum olentibus ſæpe magisve irritantibus *Linimentis* dimiſſis, vel ſola diſſoluta Tabacina Eſſentia: Mercurialiumve Infuſorum lotione, aut compendioſiori extemporaneoque litu, ſecundùm *recentiorem quandam*, (at pariter interdum præcidendam) formulam, è Saturninis, Mercurio dulci &c. parato, ſufficienter tandem acquieſcere poteſt. Atque hæc de toto nunc Vegetabilium acervo.

Ex Animali deinceps Regno meritò referuntur huc Oculi Cancri, Cornu Cervi, Sanguis Hirci, Mandibulæ Lucii, &c. item Mel ſolitarium aut detergentibus aliis exaltatum. *Turtures*, autem *Lepo-resque* (*cum pelle*) *ſiccati*, *pulveriſati*, cum aſſatarum *Avicularum pedibus*

dibus oſſiculisque dati aliterve adhibiti, tot ſupra jam conſiderati, inſidi ſupervacaneique *Cruores*, *Talparum* extus inſperſus, & ad Speciale quoque *Emplaſtrum tractus Cinis*, *cuticula ex Anſerinis pedibus*, (ſquammeæ, quisquiliis aptiores, quoties ſanè fruſtra datæ?) inter tot ſiſtentia & invertentia, non tam confirmatorum Medicorum aut Chirurgorum, quàm medicaſtrorum & eorum ſunt, qui in accidentario ſæpe experimento quodam fluctuant, vel (laudabiliori quidem conſilio) aliorum traditiones quaſi aliud agendo nobiscum experiuntur. Tonſoresque demum in perſuaſiones mixturasque ſuas exoptent *Os Sepiæ*: dum revera vulgares Strumæ ſolis quoque *Spongiis* domi præparatis, aut ſi gregarii deglutire queant, polychreſtæ de cætero Scrophulariæ, vernaculo alicubi Vincetoxico &c. cedunt; citra tot compoſitorum *adverſus Strumas Pulverum variationes*; uti Glandularum maxillarium &c. ſucceſſive primo, hinc enormiter excreſcentes Tumores, nec talismodi (*recentioribus etiam varieque commendatis*, aut ſecundum Lunæ phaſes exhibitis,) *Compoſitionibus* intus, vel extus *Cataplasmatibus Emplaſtrisve* emollientibus reſolventibus, aut planè cathæreticis ſolidè cedunt; plerumque in Tabem, (ceu Meſenterii glandulas in ejusmodi Subjectis ſimiliter induratas jam olim obſervarunt aliqui,) lentè deſinentes. *Sartoriam*, uti vocant, *Coſtam in Magiſterium* eodem fine redigere conati ſumus aliquando: ſed in aquoſitatem quaſi quandam abiens, tota penè cum Nitri Spiritu (inter hujus abſtractionem) collum retortæ tranſiit; exiguis mucoris cujusdam veſtigiis relictis. *Apri*, *Suis*, *Hirci*, *Ovisque Veſicam* pro Urinatoribus ſuis (haut adeò tamen ſuccedente effectu, certè *Gutture Gallinaceo*, æque facile colligendo, poſteriore,) matresfamiliâs ſiccent: aut Hæmorrhoidales ſibi *ſtercoreos* (nos ſæpe deſerentes,) *Scarabæos* (inter tot uſitatiora præſentioraque ſiſtentia,) torreant. De *Oleo Lacertarum ſolitario*, concurrentibus ſemper ſubligaculis, ſeorſim usque dum dicere nil poſſumus.

Quod autem reſidua mineralia concernit, jure primùm huc referimus *Martem*, *adſtrictioni* ſimiliter, ac ſuperius majori apertioni per diverſas rationes deſtinatum. Et quidem, quoad *ſiccam* formam, è conſuetis tincturarum ſedimentis, diverſis Vitrioli martialis factitii

præpa-

præparationibus, ſubitaneisve calcinationibus, aliisque inter manus & experimentationes variè natis Crocis, equidem tantum quotannis colligitur, quod poſt ſufficientem, adeoq; nonnunquam repetendam calcinationem, internis uſibus, cum aut ſine Opio, Coralliis, &c. (dum extus, Colcothar extremè peruſtum, aut dulcificata Vitrioli terra ſatisfacit,) *Croci Martis adſtringentis* forma ſive loco, eodem effectu inſervire queat. Aut ſi quis copioſiorem forſan exigat, idem vel è vili *candentis ferri batiturâ*, (dum *Flos ferri nativus* fere rarior, perfecta *ſimplicis Limaturæ calcinatio* aliquanto protractior eſt,) repetitis-ignitionibus examinata, (quo trabecularum deſtillatoriarum abſcedentes teſſulæ ſimiliter ſecurè referri poſſunt,) facili negotio, neglecto ſaltem coloris lenocinio habetur, præſtabiturque pariter, quod aliàs inſuper è cariori *Aquæ fortis Croco abſtractitio*, *capiteve mortuo Florum ſalis armoniaci Martialium*, *ulterius exuſto*, *è Croci aperitivi* (hoc fine prius parati, vel penitus alcoliſati) *repetitis Calcinationibus*, *Limaturave ferri*, *Vrinâ*, *Sale*, *Aceto ſimplici vel Deſtillato &c.* (ſæpe non ſine reviviſcentium ſalinarum particularum ſuſpicione,) expectamus. Inter *Liquida* verò quemadmodum multæ paſſim proponuntur aut circumferuntur *Tincturæ*, in ſe neutrales, ſive (pro ratione menſtrui, affectæ partis, materiæ peccantis, aliarumque circumſtantiarum,) modo aperientes, modo leviori adſtrictione roborantes: quales quoque ſunt, quæ v. gr. *è Martis*, (*unde Sal ammoniacum per retortam levatum aut deſtillatum fuit*.) *reſiduo*, ab adhærente adhuc Sale per ulteriorem calcinationem potius, quam elutriationem liberato, item, quæ *è Limatura incoctionibus*, *incerationibus vel ignitionibus* aliisve eodem recidentibus ambagibus vexata, *ferrariorumve batitura*, *aut Vitrioli Martis factitii colcothare cum Aceto deſtillato*, (ſed oppido forti,) conſimilibusque modis, mediocri effectu parantur: Ita longe conſultius vel unicus ſaltem *Liquor*, qui intentioni noſtræ hîc ſatisfaciat, videtur. Et cum rubicundus ille (nonnullis *Olei* nomine propoſitus,) & è ſolutione Martis, Cremore Tartari ſubacta, extremo igne, (ne Spiritus ſaltem tartareo-ſalinus exeat,) proveniens, ingratus compendioſioribusque modis poſterior; *Oleum ſimul profluens*, Tartareum; *Oleum verò Martiale nigrum*, è

florum

florum armoniacalium ultimorum ſolutione vel deliquio, (perſe aut diverſimodè dilatatum, horribile; *Limaturæ* demum *crudæ vel ſulphuratæ, aut Croci è Vitrioli Martis variè præcipitati Solutio cum Spiritu Salis, vel etiam Spiritu Vitrioli Philoſophico* facta, & poſt evaneſcentem fœtorem, factoque coagulo, per Spiritum Vini extracta mitior quidem, ſapori tamen nihilominus adverſior ſit; utut ſaccharinum dulcorem huic quidam adſcripſerint: merito proin tanquam inter omnes hactenus ſubtiliorem acceptioremque præferimus hic *Tincturam è Marte crudo per* (recentem, nec aliquoties aliis adhibitum) *Aeruginis ſpiritum ſimplicem aut ſulphuratum* præparatam; compluribus Corallinis Opiatisque Tincturis facile ſociabilem; aliis, *è Scoriis quoque, vel congeneribus Maſſis* cum Aceto ſimilibusve, (aperitivi haut parum interdum affricantibus,) menſtruis paratis apertè ſuperiorem; ſingulariori & quaſi volatili illa, quæ *è Florum, è ſolutione Martis* (cum Spiritu Salis facta & coagulatâ,) *ſublimatorum*, (*vel etiam ultimorum Armoniacalium nigrorum*,) *diluto aut potius deliquato liquore*, per Terræ foliatæ Tartari ſolutionem, ſimiliter deliquio potius procuratam, & ſ. q. inſtillatam infracto confit ſuo modo parabiliorem, & (cum iſta, ſub levi Terræ foliatæ exceſſu ſæpenumero ſit inſtabilior, Martemque dimittat,) diſpenſatu commodiorem. Reliqua ſuperflua ſunt, & curioſitatibus viciniora.

Sequatur hîc potius *Alumen*, & quidem miſſis *Saccharino*, *ac reliquis* incertis vel abuſivè dictis *Speciebus*, *Rupeum*: ſingulare profecto, nec usque dum ſatis excultum Coagulum: per ſe intus, (ceu *Sanguine Draconis* quidam pro lubitu occultant,) pro gregariis quidem haut interdum inutile, adverſisſimum tamen, & in Dyſenteriis nuper infidum Empiricorum ſufflamen; extus in Chirurgicis & Chimicis utilius: dum deſidi non uno Simplici innoxium, nec inconveniens, vel ideo fugax, (ac Spiritus Vini eſt,) vehiculum è Phlegmate ſuo, (uti Reſiduum arreptam vel reſtantem Aluminoſitatem ſatis oſtendit,) de ſe largitur; etiam volatilibus nonnullis urinoſis: ſiquidem licet alicubi pro ejus depuratione ſeu ſequeſtratione Urina accedat, aut in ipſa Aluminoſa ſubſtantia, ſeorſim extra ejuscemodi additamentum conſiderata, ſalſæ volatiles particulæ ſupponi queant; hactenus tamen in acerbæ ſtipticitatis ſubjecto hoc, inter varia tentamina nondum

deprehenſæ ſunt; quoad Urinam vero, ea proportione iſti ineſſe vel ſi adforent, inter tot operariorum labores ſubſiſtere vix ac ne vix quidem queunt; ut accedentis poſtmodum Simplicis Sal volatile præ ſe ferant. *Magiſteriis* de cætero *Vegetabilibus & Mineralibus*, (cùm in Solutione vel Præcipitatione Alcalibus opponitur,) terreſtreitatem ſuam oppido fruſtra inconvenienterque, per vulgatos proceſſus complicat. E præparatis vero tantiſper nobis ſufficere poterit vel unicus labor, in aliquot Producta polychreſtus. Si ſcilicet non tàm *Spiritûs Sulphurei*, (parciſſimi ſanè, ſi ſeorſim abſtrahatur,) vel etiam *acidi Fixioris*, (pariter pauci, ultra Vitriolicum, aut ſelectiores adſtringentium Tincturas parum præſtantis, adeoque ſpecialem ſecretionem ulterioremve *Mitificationem* haut promeriti,) causâ; quam ob *Phlegmaticum acidulum*, (Rori minerali haut inconvenienter adjiciendum, vel ſubſtituendum,) *Liquorem* inſtituatur, & Alumen (citra præviam *Depurationem*) deſtillationi, ſaltem per arenam, conſideratè tamen, (ne ebulliens recipiens diffringat, aut contentum ejus inquinet,) ſubjiciatur; intermiſsâ collecti liquoris ſuper caput mortuum, (ni propter ſpecialem intentionem, qualemcunque ejus aciditatem revera ſic ſubtrahere libuerit,) *rectificatione* vel redeſtillatione. Gratis ita ſimul proveniet *Alumen*, ſat in externos uſus *Uſtum*, & (licet æque ac *vulgare*, in humido acerbitatem ſuam quadantenus, repetat,) ulteriori cuivis accommodationi pariter ſufficiens. Si ſcilicet *Dulcificatum*, ſeu qualitercunque ſub *Sacchari* nomine mitificatum placuerit; per repetitas dicti phlegmatici Liquoris abſtractiones, & ſimplicem poſtmodo diſſolutionem, &c. citra reliquas ambages. Sin verò (nec immeritò) potius *Magiſterium illud ſiccum*; per notoriam in Aceto deſtillato diſſolutionem ſubſequamque cryſtalliſationem, cum aut ſine extranea quadam coloratione: quò Conchis, Alcalibus, Armeniacoque deſertus, Antifebrile, (etiam tertianarium,) itemque Siſtens quoddam in horum alterutro nonnunquam inveniat. Nam Corallinorum, Martialium & Opiatorum intuitu, nec *Magiſterium illud liquidum*, olim in *Veſicis animalium*, aut negotioſius poſtmodum per *repetitas ſolutiones abſtractioneſque* conquiſitum, nec *Tartarum* (neſcio cui bono)

bono) quibusdam *Aluminatum*, aliave frustranea operoſioraque quis inde requiret?

Hæmatiten potius, ſed miſſo *exotico* ſaltem *noſtratem*, ipſumve, neglectiorem licet, *Schiſtum*, ſimpliciter tantum *præparatum* ſive lævigatum hic, præſertim in paulò diffuſiorem apparatum ponemus: ſiquidem in certis affectibus præter congenera, pariter nil paſſa aut immaturiora Martialia, flores nativos (aliàs rariores,) ſemibolarem Mineram, &c. interdum præſtat quidpiam. Variationibus enim vel accumulationibus remediorum minus adſuetus, etiam Croco Martis adſtringente, Coralliis, Oculis Cancri &c. Opio præſertim exaltatis idem plerumque intus tranſigit; ceu extus vel ſola Terra Vitrioli dulcificata. Ut Periaptum autem, in concitatioribus Hæmorrhagiis, aliorum Lapidum (hic pariter commendatorum,) globorum plumbeorum, &c. infrigidationes raro ſpecificâ quadam remorante vi ſuperare, (nobis quidem,) viſus eſt. *Flores* aliàs Martialibus quidem acceptiores, ſimplicibus tamen Ammoniacalibus longè remiſſiores; *elotus hinc* exigua quantitate *Pulvis*, colore quam effectu ſpectatior; *Spiritûs*, deſtillato è Martis minera compar, de cætero parcior; *qui verò è Sublimationum Ammoniacalium capite mortuo, aliterve* diverſas in applicationes conquiruntur, ſuperius ſuo loco attacti, certè in univerſum hujus non ſunt delectus.

Ita nec *Aetiten* cum *Geode* aliqua requirit neceſſitas: Nam Lucinarum noſtrarum hyperbolicæ ſæpe perſuaſiones etiam circa ſelectiorem claudicare paſſim experimur: ſique quidpiam interdum conferre viſus, forſitan inter circumſtantiarum ignorantiam per vulgatiſſimum in Medicina (non Cauſæ ut Cauſæ) elenchum aut violentas Matricis præcipitationes ſimiliter factum, ad minimum incertæ eſt fiduciæ. Quod autem in Cardialgiis, Nephritide, Fluoribus, Immaturorum conſervationibus, in Stegnotico quoque Pulvere, &c. præſtat, copiam olim in experimentationes nacti, in parabilioribus adhuc Præcipitantibus, Incraſſantibus, Reſtrictivis, ac Diureticis temperatis, Cancrinis, Corallinis, Martialibus, Opiatis &c. ſupradictis largiter invenimus. *Magnetem*, dum *Præparatus* equidem Integri, (certam particularum poſituram aut confirmationem exigentis) de-

ſtinationes, vel in medendo ſaltem non attingit, Philtra ſolitarius, (absq; aliis Electuarii hic commendati ingredientibus, infringendiq; rationibus,) hodieque nobis quidem haut adeo fideliter & ultra Chalybeata invertentia tantopere ſubigit; tonſorum extractoriæ hernioſæque jactantiæ, (nonnullis etiam ad Arthritidem extenſæ) fallunt, aut tantum ſunt accidentariæ; in Emplaſtris verò Martialia idem efficiunt, Mechanicis relinquamus: ceu *Ophiten* imbricatum, inter æquipollentia pauperculorum Opercula, Ditiorum aqualiculis: *Alabaſtrum*, (nam quanti hodie inter tot commodiora eſt *Unguentum*, quantive congenera *Cataplasmata, usquedum ſupervacue variegata?* (Statuariis; *Amianthum* curioſioribus, quo neri tandem queat, experimentis; ignibus plusquam philoſophicis, aut gradatorum haut rejiculis inde Cæmentis: *Lapidem ſpecularem*, inter tot (è Stomacho) Epilepticos Dolentesque certius juvantia ſpecifica, Moſchorum feneſtris; ad minimum ulterioribus explorationibus; congenerem denique his *Talcum vulgarem*, (de *Rubri* enim Magiſterio ſuperius inter Diaphoretica actum eſt,) delicatulis: quo ſcilicet poſt *varias calcinationes*, inſtitutas (cum Spiritu Salis aut Vitrioli philoſophico, vehementioribusque adhuc Menſtruis) *Solutiones, Digeſtiones* cum ipſis inconvenientioribus Oleis, reliquasve cum Sale Tartari, (ſimplici vel Eſſentiali, aliàs in ſe hîc non inepto,) Nitro fixo, Ammoniaco, &c. vexationes, *Liquorem*, (rarius amplius quam per ſe ſolebat,) detergentem, *Oleum* interdum compoſitum, aut opinionetenus ſaltem *quidpiam coſmetici*, in quo ſibi placeant, nanciſcantur.

Calaminaris lapis conſultius, nec uno nomine noſtris uſibus deſtinari videtur: non ut *Magiſterium* ſimiliave Purgantia, (inter tot uſitatiora) curioſioresq; *Solutiones, Liquores Oleiformes &c.* hinc eruamus: Sed in potiora ſaltem Topica: ſive per ſe, vel in extemporaneæ mixturæ Liquoribus, etiam operoſiorum (ſeu aperto igne ſeu detonando rem tentes,) *Florum* loco adhibeatur: ſive Unguentum Emplaſtrumq; quoddam Saturninum, ceu ſupra notavimus, unà conſtituat; ſicque famoſa illa *Griſeum, de Lapide Calaminari & reliqua hujus ſortis Officinalia*, varièque hactenus *pro fluidis, dyſepuloticis, Tibiarum ulceribus &c. aliisve titulis ſuperaddita*, ſufficienter exprimat. *Oſteocollam*, ſimpliciter ſolum *lævigatam*, non ſupervacuis laboribus prius inverſam, *ſaturatam, Magiſterificatam*,

tam, &c. tonſores ſibi per nos reponant. Præſtare quidpiam interdum viſa eſt; ſed nil, ubi os effractum aliterve diſceſſit, nil intus in Arthritide aut Nephritide, quod polychreſta alia hic nequeant.

De Antimonio, quatenus Diaphoreticum, item Croco Metallorum & Sulphure iſtius ſuo loxo diximus: quemadmodum etiam de minus adhucdum trito *Zincko & Marcaſita Cadmia nativa metallica communis* curioſiorum nimiſque ſecurorum examinibus, *Ferruginea*, *Chryſocolla nativi viridis, &c.* Opificum incruſtationibus cedant.

Lapis quidam medicamentoſus ſelectui noſtro aptior eſt: ſimpliciſſimè ſcilicet, & dimiſſis tot inanibus, (ſub *Rubri*, *Salutis*, *Mirabiliſque nomine*,) variationibus, citra quodvis herbarum Alcali, citra Ammoniacum, Æruginem, imò ipſum Nitrum, &c. (magis interdum irritantia, aut uſus demum tempore conſultius adjicienda,) confectus: v. gr. è Vitriolo ſaltem, Alumine, Ceruſſa, atque Bolo, vel Dulcificata Vitrioli Terra: ad Varos quoque, gingivarum vitia, epiphoras, &c. in diluto ſic quoque ſufficientiſſimus.

Sed hæc demum *Mercurialium ad Topica ſpectantium* repetitione concludamus. Nam de plerisque ab initio ſatis forſan egimus; & *Vivi* quidem per *ſalivalem*, (licet oppido ſingularis naturæ) *laticem* (apud Hypochondriacos fortaſſe quærenda) *ligatio* ſanè hodie nimis ſuperficialis, *lentum Sublimati deliquium* tædioſiſſimum; *cum Marte* ſimiliterve inſtitutum metallicæ magis ſit proſapiæ; cum *Aceto deſtillato*, ſimplex quaſi Præcipitati Solutio eſt: ſufficietque proinde loco tot *Mercurialium*, utplurimum inconſideratius compoſitorum, aut fruſtra ſolùm multiplicatarum *Aquarum Liquorumque externorum*, item tot *Vnguentorum*, præter rem vaſta olim ingredientium ſerie, viſcoſitate, excedente calore &c. exundantium, nec meliorum plerumque *Emplaſtrorum* vice, modò *crudus* decenter ſimpliciſſimèque ſubactus, modo *Sublimatus*, (non tàm communis, ut plurimùm vehementior, quàm) *Dulcis* ille, præſertim ſuperior in cucurbitula impuriorque, *ad Extra* hinc quibusdam dictus: alibi præcipitatum quoddam mitius, v. g. *Turbith Sublimato diſſoluto*: alibi ſaltem *Vulgaris* (præſertim ubi epu-

 lotici

lotici quid ſimul quæritur,) *Cinnabaris* : quodlibet horum (vel ex tempore,) attemperantibus aut mundificantibus, (pro ſcopi ratione) Liquoribus, Succis, Pulveribus (infrigidantibus nec præcipitantibus,) ſimplici Axungiæ, Unguento, Emplaſtrove Saturnino, vel etiam reſolventi cuidam, (ceu *Amalgama* quoque, ſi ſuperimponere noluerimus, poterit,) commiſcendo aut ſubigendo: ſeu quando ſeorſim aliquod omnino, (licet Regiones noſtræ per Dei gratiam haut adeò exigant,) extare debuerit, ad imitationem *Emplaſtri antivenerei Mercurialis*, Solutionem cum Aqua forti factam competenti maſſæ per exhalationem ſociando. In quo nunc tædioſiſſimum Materiæ medicæ cenſum finiemus. Quod ſupereſt, ſingula quæ vel pro redimenda vexa retinuimus, alius ſecundùm ſumma Schonbornii Morellive capita digerat, (id enim noſtri non eſt Inſtituti;) & ſub levi, (ceu circa ejusmodi Polychreſtorum adhibitionem par eſt,) manuductione, prudentique affectuum penſitatione, ſufficientiam undiquaque inveniet; atque hoc inſuper: quod de Retentorum æquè ac Dimiſſorum effectu nil temerè vel opinionetenus tantùm adſeruerimus; ſed quod cuncta hæc (ſaltem utplurimum,) ita ſe habeant: ſi forſan aliud interdum ſpecialioribus è circumſtantiis obſervetur, aut ſecundùm Elenchum non Cauſæ ut cauſæ obſervari tantùm videatur.

(o)

PHAR

PHARMACIÆ
DISSERTATIO II.
De Taxarum Moderatione.

POſtquam itaque de Remediorum Selectu, & Compoſitorum in iis convenientiori Præparatione breviter quidem, at ſufficienter forſitan egimus; conſequens eſt, ut tertiam quoque Tractationis ſeu poſtulatorum noſtrorum partem, de Taxarum ſcilicet hinc inde Temperamento, cuivis Tractui (pro Mercimoniorum, Impenſarum, Laborumque ratione,) competentiori, conſideremus: quod ſimiliter compendioſè tantùm ac ſimpliciſſimè, ne data opera Camarinam moviſſe, aut ullius commodis invidiſſe videamur, deinceps perſequemur.

Principio proin omninò æquum eſt, ut Redhoſtimentum quoddam, ac debitum Solamen ſibi inveniant tot infortunia, ac Detrimenta, non ſolùm in Uſualium Præparationibus, aſſervationibus, & (Liquidiorum præſertim ac pretioſiorum quorundam,) diſpenſationibus, verum etiam in novorum indagationibus, aut intentatorum, vel inſpectorum examinibus diverſimodè contingentia; undiquaque ſane haut paucis, incertis ſæpe, vel (decollante experimenti ſpe,) penitus fruſtraneis, nec hæredi tandem quicquam conferentibus Expenſis complicata: tot inſuper Pericula, tædia & effluviorum, lenta demum noxa occupatiores hîc ferientium inſpirationes: tot Exoletorum, (licet cautiores horum pleraque aliis amplius uſibus adaptare ſciant,) item tot per accidens nonnunquam confuſorum, memoræve alios inter labores excidentium juſtæ omninò Exterminationes: quotidianæ Debitorum fruſtrationes, Onera alicubi privata, & ſi quæ inſuper Negotiatoribus reliquis minus communia allegari nequeunt Incommoda. Imo, (quod nonnullis accidiſſe novimus,) ne

Habi-

Habitiorum interdum aliqui, curationis felicitatem, aut Medici doctrinam induſtriamve ex erogatis ſumptibus fortaſſe menſurantes, quandoque pro inſufficientioribus nulliusque momenti Remediis reputent, dum (in ſe ſatis rara, vulgariumque Taxarum reſpectu pariter cara,) diobolari quaſi pretio indifferenter divenduntur.

Atque his equidem ſic ſtantibus, ex adverſo nihilominus ſimiliter conveniens, juſtum & è publicæ Rei commodo eſt, ut ejuscemodi tamen Æſtimia & Compenſationes, præſertim in notoria hac Seculi ac complurium Diſtrictuum Indigentia, vel naturali ſaltem Æquitati magis impoſterum reſpondeant: nec, dum minus paſſim æſtimata Mercimonia, æquè inter varia diſpendia, incommodaoneraque, per minutiora quoque pondera & menſuras ſucceſſive diſtrahi cernimus, in hac noſtrâ, Liberale quidpiam promittente Diſpenſatione, juſtæ uſitatiorisve in reliquis compenſationis modus excedatur, & aliàs ſat afflictis major addatur afflictio.

Numne verò hoc in permultis paſſivè contingat, etiam ubi Materialiſtæ Pharmacopoliis ex adverſo quaſi habitant, aut Publico publicè, per Proviſores ſaltem, proſpicitur, nos non dicemus: illi tantùm judicabunt, qui manus oculatas operi admoverunt, nec (quod ſuperioribus Seculis, alia tunc rerum facie, fortaſſis accidit,) ſolis ſubterverſantium relationibus vel æſtimationibus fidere coguntur; practica Laborum vulgarium ac Chimicorum, modi porro procedendi, temporis inſumendi, impenſarum, proventûs, detrimenti, &c. notitia penitiori deſtituti.

Ita nec Taxationum iſtarum aliquam ſpecialiter hîc evolvemus; ne data opera quemquam pungere, vel novas aut certas alicui, (in ea Regionum, Mercimoniorum, Modorumque comparandi varietate, negotio Regalia Superiorum concernente,) Taxas inconſideratè condere videamur. Saltem generaliter invectos hinc inde exceſſus debita moderatione notabimus; & ſi quæ in exemplum ex uſitatioribus adducentur, iſtud quoque laxè ſatis, absque minutiarum æſtimatione fiet: ſiquidem Æquitatem ſolum in omnibus intendimus, quam ſingulis pro circumſtantiarum ratione quivis in ejusmodi Materia aliquantum verſatus haut difficulter poſtmodum in

ſpecie

ſpecie, & ita quidem applicabit, ne ab una parte (præter ſupradicta poſtulata,) Operam inſuper & Studium quovis tempore indifferenter impendendum, quotidianum in Contagioſis periculum, Aſſervatorum inæqualem aut nullam ſæpe, vel exiguam Diſtractionem, & hinc Laborum per majora vaſa copioſioremque materiam, (evidentiori aliàs emolumento inſtituendorum,) inconvenientiam, difficiliorem neceſſariorum, (dum Simpliciſtæ longiùs abſunt, aut annuis uſibus minora ſolùm, ſed intenſiori plerumque pretio venientia pondera ſatisfaciunt,) comparationem, levioris ponderoſiorisque Libræ differentiam, &c. obvenientia vel prætendenda incommoda neglexiſſe; ab altera verò parte excedenti (quorum quorum etiam,) Diſpenſantium Lucello inconſideratè conniviſſe, & poſtquam hi totius ſæpe Diſtrictus lumine ſaturati ſunt, negligentiæ perfrequentique remiſſioni ad Miniſtros, fores aperuiſſe; gregarios autem ſimplicioresque vel attentiores alios, à Medicis ſalubrique Remediorum uſu abalienaſſe; Viduas demum Orphanosque (dum morbus quidem curatus eſt, at æger periit,) expenſis, plus vice ſimplici deploratis ſubjeciſſe dicatur. Nam ut ſcapham ſcapham vocando, in recenſione noſtra pergamus, diffiteri profectò nequimus, quod ex uſitatisſimis ac polychreſtis non ſolùm triplum, quadruplum, ſextuplum, ſed octuplum quoque, duodecuplum & amplius; è trivialibus vulgatisſimisque non tam alterum tantum, quàm triplum quadruplum &c. redeat: dum citra ullum rei domeſticæ, (debitâ moderatione circumſcriptæ,) erogatorumque ſumptuum damnum, magno verò Reipublicæ, præſertim pauperiorum commodo, ſub triplo alicubi, alibi dimidio, vel in operoſioribus altero tanto ſecurè hac tempeſtate acquieſci poſſet: ceu ſub hujusmodi moderatione incedentes nihilominus ſatis feliciter vixiſſe, nec aliis ita inſerviendo temerè conſumptos, quin potius (parabilitatis Remediorum illicio,) proventus in ſingulis mediocritatem frequentiâ compenſatam; raro verò Gazophylazia exceſſivis conſtructa, hæredibus ſtabilia fuiſſe, ſufficienter ſcimus.

Nos quo Luſtrum noſtrum perſequamur, & quo vulgatisſimi exceſſus eo facilius computari queant, per Imperiales eorumque

Partes, (tanquam Monetam notiſſimi, ac in quaslibet cujusvis Regionis Sortes facile reſolubilis valoris,) procedentes, perque Libram, civilem ſemper intelligentes, à Simplicium conſideratione nunc ordiemur. Ubi licet alicubi nonnullis, Chirurgorum tamen potius opificumque uſui cedentibus, (ob notorium forte apud Inſtitores pretium,) quadantenus ſit parcitum: & licet alibi (inter Alternantium, ſecundum Æquum & Bonum, diſtractiones,) moderationem quandam afferre videatur ad Arbitrium diſpenſantium remiſſio: utrumque tamen nec Catholicum, (uti v. gr. aliis in Taxis circa Metallica & Aromatica ſatis videmus,) nec (una cum Reſiduorum longe tritiorum plerisque,) à multâ adhuc inconvenientiâ exemptum eſt. Nam paulo difficilius interdum conquirenda, vel (pro Negotiorum fortuna, Proventûsve differentia,) pretium variantia, (ut Exotica pleraque,) alibi nihilominus ſummo, quem unquam aſſequuntur, valore paſſive divendi conſtat: & quibus difficultatibus utplurimum determinatur, obſervatur vel (remittente intenſiori prius precio,) ad antiquum redit illud Æquum & Bonum; ſaltem in Oppidis, ſi ſeveriores inſpectiones in Urbibus inſolidum cavent. Accedit, quod circa horum permulta, (tractu temporis corruptionis initia ſentientia, ſemet in ſe conſumentia, vel mage ſicceſcentia,) partim peculiari Repoſitura, ſeu competenti cuivis conſervandi modo, partim cauta Quantitatis æquè ac Qualitatis coëmendorum penſitatione, Corruptionem minitantium alios in uſus converſione, Viſcidiorum curata diſpenſatione, aliiſque notoriis compendiis evidentiora detrimenta, parumper hic verſatus haut difficulter declinet: quodque indeclinabilia in quibuſdam diſpendia, Exoterica carioribus nonnullis admixta, &c. moderatiori quoque Taxatione compenſentur; citra Valoris paſſim triplicationes, quadruplicationes &c. vel plane extremum illud increſcentium pretium: ceu exempla in Rhabarbaro, Camphora, Caſtoreo, Spermate Ceti, Manna, Moſcho, Croco, Sena, Fructibus Mollioribus vel Oleaginoſis &c, manifeſta ſunt.

Multo minus autem Vulgatiora, Vernacula, aliaque Euporiſta hic excuſari poterunt. Sane nominetenus, polychreſta tamen; & in

& in communi praxi uſitatiſſima (præſertim cum negotium tantum inter nummos verſetur,) referre piget; quæ puer nihilominus quaſi aliud agendo, circa Mænia vel è proximis compitis gratis legit, aut viliſſimo pretio ex Agris, ripis, dumetis, vicinisve nonnullibi ſylvis aut nemoribus afferuntur; oppido aſſignatæ taxæ dimidio & ultra multanda. Sique v. g. Liliorum convallium, Cynosbati, Acaciæ, Tiliæ, Violarum martiarum (exceptis pauciſſimis alicubi diſtrictibus,) Flores, Fraga, Myrtillos, &c. cum productorum ſuorum (Aquarum, Siruporum &c.) valore conferimus; quænam, (imo nonnullorum quoque per ſe,) venditorum & exemptorum eſt proportio? Multa locis ſuis vernacula pari diſſitorum Diſtrictuum Taxa haut raro divenduntur; ut Scorzonera, Dictamnus albus Rhodia, Bryonia, Chamæpitys, Scordium, Saxifragia alba, Polypodium, Tartarus, Foſſilia non pauca, quæque ex iis conſiunt, &c.

Et quid dicturi eſſent? ſi facetiores è vulgo reſciſcerent, quanti pasſim per minutiora pondera venundarentur in ignotis ipſis Formulis atque Compoſitis Domeſtica illa vel culinaria, Carvum, Papaver, Cœpe, Allium, Lentes, Cicer, Sinapi, Cannabis, Petroſelini, Lactucæ, Lini, Napi ſemen, Juniperi Baccæ, uterque Raphanus, Farina volatilis, Hordei, Tritici, Fabarum, Teredinum, Sulphur, Pix, Reſina, Ovorum teſtæ, Nidus Hirundinum, Album Græcum, Mel, Butyrum, Adeps, Sevum, Acetum, Fuligo, Sal, Alumen, Martis Limatura, Calx &c. Vel ſi Jalapii, Mechoacannæ, Gummi guttæ, &c. valorem noſſent, forſitan (quaſi per Decretum) invectum illud, & conſilium atque laborem plerumque excedens pro trivialibus Purgantibus pretium, Diſpenſatoribus haut adeo conſtanter numerarent: aut Delicatisſima quæque penitus, aut maximam partem gratis eos eſſe pejerarent, qui Pinguedinibus nonnullis ſatis uſitatis, Lapillis, Osſiculis, Talis, Mandibulis, Sanguini, &c. Taxationes iſtas asſignarunt. Et quantopere hæ circa vulgatisſima Hortenſia, ab Enula Pæoniaque usque ad Odoriferas cordiales, Stomachales cephalicasque Herbas & Flores, circa acidulos vinoſosque Fructus, &c. Olitorum Matrumque familias merces excedant, in foro vel hortis licitantibus haut difficulter conſtabit.

Quod autem magis eſt, omne hoc lucellum, (quantum quoque fuerit,) ex hujuscemodi Simplicibus perfunctoriè ſolum diſtractis, levi tamen brachio ac citra pulveris cujusdam jactum acquiritur; ſaltem pro more reponendo, ponderando, vel obiter (neque hoc nonnullibi gratis,) quodvis conſcindendo, conterendo, conquaſſando. Nam ſimul ac horum aliqua paulo diutius verſantur aut ſubtiliſantur, continuo etiam pretium, non quidem (pro laboris aut fortuito disſipatorum compenſatione,) ad alterum tantum, duplumve, ſed ultra triplum ad octuplum, decuplum, extendi cernimus. Sic, quo potiorum quædam in exemplum adducamus, Corallia rubra vulgari modo præparata (reliquiis adhuc utilisſimis,) expenſas raro tantùm quater, quinquiesve, plerumque ſexies, deciesque refundunt; Mater perlarum inſumpti precii triplum; ſextuplum, octuplum. Conchæ vulgares, ſimpliciter pulveratæ vel nonnullis calcinatæ pro libra ſemis, quatuor pasſim aut quinque Imperiales, & amplius. Succinum præparatum valoris ſui triplum usque ad quintuplum.

Cornu Cervi uſtum, (deſtillati tamen Spiritus parergon,) è libra una ſemis, rarius ſaltem duos, plerumque quatuor Imperiales; dum ſexta vel quarta unius parte, crudi quoque tantum apud figulum calcinatur: Ipſe Colubrinus pulvis, (pro regionum ratione,) plerumque quadruplum, ſextuplum & ultra: ut Pinguedinem nonnunquam ſeparatam (misſis Exuviis,) taceamus.

Sanguis Hirci à lanionibus quotannis ſæpe gratis aut levi redhoſtimento habetur: ceu quoque Aſellorum Lumbricorumque quantum ſatis à pauperculis; Dentes Apri, Pulmones Vulpis &c. à Venatoribus exiguo contentis. Si negligenter præparata vel exiccata Taxis conferas, æſtimationis exceſſus ſtatim comparebunt. Nec alia eſt Eboris, Oculorum Cancri, Cranii, (unde unde etiam nonnunquam petiti,) Cryſtallorum, Lapidis Calaminaris, Tutiæ, &c. ratio: rarius duplum, plerisque triplum vel quadruplum nonnullis ſuperadditur.

Terebinthinæ coctæ, (Superpondii ſane deſtillati per Veſicam Spiritus,) libra Semis Imperiali & octava ejus parte pasſive proſtat:

Radix

Radix Aronis præparata, ſeipsâ non triplo tantum, ſed quadruplo ſextuploque carius; magisque adhæc, ſi loco Vini Acetum recipiatur.

De Helleboro nigro, Eſula ſpontaneâ, aliisque fere inuſitatioribus addere quidpiam ſupervacaneum eſt.

Ipſi ſimpliciſſimi Vegetabilium in Officinis Pulveres, ut equidem aliqui difficilius (v. g. Altheæ, Fænigræci, Liquiritiæ, &c.) alii moleſtius, (uti Purgantium ſimiliumque nares atque fauces vellicantium,) vel non citra quoddam detrimentum parentur, & hinc jure merito moderatum laboris aut diſpendii redhoſtimentum ſentiant; (æque ac in Gummatum, v. gr. Ammoniaci, Laccæ, &c. Depurationibus, item extraneorum corticum, ſtipitum, &c. ſequeſtrationibus, in Sena, ſeminibus quatuor frigidis maj. &c. par eſt;) numero tamen longe plures inveniuntur, quibus fere nil, aut reſiduum aliis adhuc uſibus commodè aptandum decedit, triplicato vel quadruplicato nihilominus pretio: ceu præter paulo ante notatas Farinas, in vulgatiſſimis Pæoniæ, Conſolidæ, Enulæ, Cardui-benedicti, Tormentillæ, Iridis Florentinæ, &c. pulveribus cernimus. Ita quot ſunt Gummata, quorum Reſiduum, aut Vilior ſaltem pars ſufficiente vel eodem ſæpe (quo Totum conjunctim comparatur,) valore non diſtrahitur? ſpectatioribus interea particulis nihilominus ſeorſim triplo quadruplove carius divenditis. Amygdalis ſane excorticatis alicubi quarta aſſignati valoris pars ſuperadditur.

Sic porro Pretioſiorum polychreſtorum Taxatio, quoad ejus fieri poſſet, merito deberet eſſe mitiſſima: vel egenorum aut debitæ complendæ doſis gratia. At (ne Gemmarum ſæpe jure ſuſpectarum ſat caras è difficiliori tritura atomos attingamus,) Margaritis (ſæpe ſaltem titulotenus Orientalibus, aut ſuſpectæ foratarum raſuræ;) plerumque duplum triplumve; (ceu Valor variat;) Lapidi Bezoar Orientali triplum, quadruplum occidentali quadruplum & ultra, Ambræ Zibethæ (ſi humidiori nonnunquam piloſiorique Moſcho aliquantum quis connivere velit,) duplum aut triplum paſſim aſſignatur.

Et licet inconvenientiam hanc Moderatio quædam nonnullibi excipiat, qua detracta id genus Pretioſis lucri pars, auctiori proletariorum viliorumque Taxatione refunditur; id tamen vix aliquo Plebejorum fit commodo: ſiquidem tum quod Reges peccant, plectuntur Achivi; miſerique Vulgatioribus pulveribus, infuſis, aliisque euporiſtis à Medico politico, (quin oppido iis damno, aliis deridiculo eſſe nolit, & cariora interdum perſuaſioni ſaltem aut condimenti loco dat,) tractati bonam Moſchatorum, Ambratorum, Auratorum, Bezoarticorum, Perlatorum, Alchermes &c. ditioribus delicatulisque (talia plenis ſæpe buccis ligurientibus,) tacite ingratiisque perſolvunt.

Sed hæc de generali Simplicium cenſu ſufficiant: nec enim ſingula, (in tanta Materiæ medicæ vaſtitate & diſtrictuum proventusque differentia, accuratiori talium disquiſitione tandem in minutiora, minus inibi verſatum Lectorem turbantia Monetarum genera recidente,) ſeorſim reſolvere fert animus. Nihilominus quæ circumcirca paſſim peccari hactenus diximus, uti permulta ordinis ſolum ſervandi cauſa hîc allegata ſunt, ita Levia plane minorisque momenti videntur, ſi excedenti plerumque Compoſitorum, præſertim Chimicorum, (ubi neſcio qui labores ſemper, at à particulari exaggerantur,) æſtimationi conferantur, fruſtra in tenuioris fortunæ pauperiem extenſis Taxationibus: dum tamen in Anatomia cujusdam Simplicis, vel unicum ſolum Principium, aut Caput mortuum, neglectave quædam Enchiriſis, (licet in ſequentibus vulgares ſemitas data opera ſectemur,) omnes expenſas laboresque, cum magno plerumque ſuperpondio rependit: & quotannis diverſos in uſus de Chymicis Polychreſtisque haut parum conſumit exercitatus, & aliquantillum ſaltem inclareſcens Medicus: quo nec de majori forſan ſequentium Quantitate, (Valvationis inſuper gratia) reſoluta quis queri poterit.

Et quo nunc Eleuſina hæcce Sacra planius detegantur, per potiora uſitatioraque, (ne ſingulariora confuſionem pariant,) ſimiliter ibimus; ducto à Chymicis exordio.

Ubi, quod primo Mineralia concernit, Butyri Antimonialis

(poly-

(polychreſti illius plurium productorum fundamenti, libra ſemis & ultra, unico cum dimidio, imo per fictionem, duobus Imperialibus inſumptis, de cætero haut adeo magno negotio deſtillatur: æſtimatur aliquibus octo, decem & amplius: ſique Cinnabaris unà aſcendentis pretium (unciam unam ſaltem & ad minimum, quæ quatuor tribusve communiter Imperialib⁹ proſtat, præſupponentes,) addimus; (Mercurii vivi puriſſimi, tot tædiis aliàs conquirendi, uncias quatuor, ut & pſum ſæpe non rejiculum deſtillationis Caput mortuum tantisper ſeponendo:) proveniunt inde nihilominus duodecim vel quatuordecim. Quod in ſuo genere haut parum eſt, id verò majus, quod dum quidem conſumptionis ejus expectatio, (in Chirurgica aliave curioſiora Chymica.) nimis longa eſt, Mercurii vitæ (etiam citra rectificationem,) ſat boni unciæ ad minimum quatuor nullo negotio hinc præcipientur; ſuperſtite Spiritu Vitrioli Philoſophico, in quotidianis uſibus haut infrequente, ad libras tres & ultra: ut unicus ſit Ungaricus, per duorum horum productorum Taxam, rarius tantum 20. frequentius 30 usque ad 40. fere Imperiales ferat. Et ſi denuo quidem hic Mercurius, (in ea parabilioris Croci Metallorum ſufficientia,) ut-it inſuper variè corrigatur, aut (citra omne Taxarum diſpendium,) vitrificetur, tardius tamen diſtrahitur; Bezoarticum interea minerale (longe frequentatius,) compendioſe per Nitri (ſaltem venalem) Spiritum, aut Aquam fortem bonam abſtrahendo paratum, majori adhuc lucri multiplicatione, pro quinque vel 6. Thaleris, (tanquam Mercurii vitæ Valore,) nunc 24. aut ſi pro Nitroſis, (denuo tamen alibi adhibendis,) Liquoribus, duos aut plane tres decurtamus, 21. præſtat: adeoque Cinnabaris, Spiritus Philoſophicus & Bezoarticum hoc conjunctim 50 usque fere ad 60. Imperiales.

Sin demum è prædicta Butyri quantitate, vulgare quis Bezoarticum malit, impenſis (ad Liquoris gummoſi deſtillationem ſupra requiſitis,) pro (licet penè fruſtraneâ,) Rectificatione, & Aquæ fortis vel Spiritus Nitri ſufficiente quantitate, adjiciamus duos, imò planè tres (ſi opus foret,) Joachimicos: adhuc tamen Pulvis iſte Bezoarticus ſolus ad 10. vel 11. Ungaricos; Totum, per Valoris Cinnabaris & reſtitantis Spiritus Nitri compoſiti (hic abſtracti) acceſſum, ferè ad 30. Thaleros excurret. Anti-

Antimonii Diaphoretici libram ſemis, levi negotio, tertiam fortè partem, vel alibi dimidium, fingamus duas tertias Imperialis impendendo nanciſcimur: & ſimul decantati illius Anodyni mineralis uncias quatuordecim, plus minus. Secundùm famoſisſimas Taxas Antimonium ſaltem, (ſi Nitri fixioris, per ſe, & in Vinis laxativis complurium ſalium, alibique ipſius Lapidis prunellæ vulgaris loco ſatis commodi, difficiliorem conſumptionem prætendimus,) octo Imperiales, utrumque conjunctim duodecim ſedecim, octodecim & amplius refundit. Sique rejiculam quandam, (indigenam ſolùm) Retortulam perforatam negligimus, Clyſſi optimi libra una ſemis ad duas usque, ſimul proveniunt; pasſivè ſex, octo vel decem Imperialibus æſtimatæ. Flores copioſè ſurgentes, (in Diaphoreticum Nitroſorum abſtractione haut difficulter figendi,) tranſeant, ne navatæ operæ redhoſtimentum nimium & ultra 30. Imperiales extendatur.

Sic Croci Metallorum vulgaris (extus & ad aliqua quoque Compoſita commodi,) uncias ſex, quaſi aliud agendo paraverimus octava, ſexta, ponamus quarta Imperialis parte: hinc inde tamen quatuor, alibi octo Imperialibus æſtimantur. Sique Nitrum (hîc magè fixum addimus, & Clyſſum, ſi libuerit eodem modo (præter Flores,) collectum; Summa illic facilè ad ſex, octo, decem, hic quatuordecim Imperiales aſcendet. Quid, ſi in Bezoarticum minerale redigatur? Florum Antimonialium, (licet ſufficiens in id genus Vomitoria quantitas poſt Croci metallorum aliorumque præpárationem promptè proveniat,) tantum tamen, quod 8. Imperialibus proſtat citra negotioſiorem peculiarium Furnorum apparatum, facili enchiriſ modoque non uno, vix inſumpto dimidio, (ut pro vulgari tædioſiorique integro fortaſſe,) colligitur.

Vitrioli Spiritus uſitati, boni tamen & uſibus medicis ſufficientiſſimi libræ tres, circa talia exercitato ne unicum quidem Joachimicum, (fingamus tamen unum cum dimidio,) impendenti haut difficulter deſtillantur; duobus paſſim, imo (ponamus pro concentratiori,) ferè tribus coëmuntur at (præterquam quod externis nonnulli deſtinationibus interdum ſufficiat,) ignarorum aut deſidum hincinde more haut adeò laudabili. Rectificationi per Retortam (lice

pro

ꝛopria manu deſtillatus eâ non admodum indigeat, in emptitio au-
em vix decimus occupetur,) ob laborem & unciam unam ſemis præ-
erpropter deciduam, aſſignetur Dimidius, aut per nos planè Inte-
er. Nihilominus adhuc 20. 30. 40. Imperiales, ſecundùm vulga-
iſſimas taxas, pro navatæ operæ, vel ſi coëmatur, pro diſpenſatio-
is ſolùm compenſatione ſuperſunt: & ſimul (poſt propriam vulga-
emque deſtillationem,) Caput mortuum; per ſe quoque, ſi exter-
os in uſus diſtrahatur, Vas aut Carbones exſolvens; ſin autem uni-
um tantùm interdum, (ſingula enim accommodari ſic vix poterunt,)
erfunctoriè eluatur, vi Taxationis Terræ Vitrioli dulcificatæ, (nec
erſatioribus Chirurgis infrequentis,) appenſæ, 8. vel 10. alicubi Im-
eriales & amplius ſuperaddens; ceu Sal (quod Vitrioli albi loco pre-
ioque dari poſſet,) quinque, ſex aut octo. Vel ſi hujus plerumque
ardior eſt diſtractio, è ſingulis prædicti ponderis deſtillationibus ha-
entur ad minimum libræ quatuor polychreſti illius Roris mineralis
prius à Vitrioli, aut poſtmodum à toto deſtillato abſtrahendi,) uno
terove Ungarico haut rarò divenditæ: ut proin è 12. Vitrioli libris,
tſi pro diverſa productorum accommodatione, communiter ta-
nen 40. 50. usque ad 60., mitioribus, & utut res cadat, 30. usq; ad 40.
erè Imperiales, intra haut adeò protractum temporis ſpatium redire
ueant.

Sulphur labore haut adeo magno libram ſemis Florum promptè
ndit, inſumpta fortè tertia Thaleri parte, vel (ex abundanti,) di-
idio. Proſtant paſſim quatuor vel quinque. Ut Aciditatem ſul-
huream, Rori minerali haut incongruè aſſociandam taceamus.
actis ſulphuris unciæ quatuor notoriis euporiſtis Solventibus diver-
modè octava Imperialis parte, vel ſi purum putum Salis Tartari lixi-
ium recipitur, dimidio forte, imò (ſi Spiritus Tartari inde prius non
t abſtractus, adeoque per ſimplicem calcinatum acquiſitum majori
onſtat,) uno vel à muliercula parantur; venduntur 8. Joachimicis:
piritus verò Sulphuris ſedecim: cum tamen hodie paſſim uno cum
idio, duobusve complurium (ſed de bonitate ejus ſecuriorum,)
ore coëmatur; duobus, ſi quis perfumationibus iſtis occupari volue-
, domi præparetur.

Elixir proprietatis uſitati acidulati libra una ſimiliter 16. Imperia-

 libus

libus proſtat, cum duobus ſat commodè, vel per fictionem, & ſi quis modum ingredientium data opera negligere velit, tribus undiquaque conſiat.

Nitri depuratiſſimi libra una & ultra, ſexta vel quarta Thaleri parte, (nullo de cætero labore, reſiduoque amaricantiori Sale, ſi coaguletur, adhuc ſui uſus,) colligitur: at pretium pro diſpenſatione ultra duos cum dimidio paſſivè extenditur. Ceu unciarum duodecim Lapidis prunellæ vulgaris taxatio ad duos Imperiales; cum iisdem impenſis, (crudo quoque Sulphure ſufficiente,) habeatur: ut ſecundum Nitri fixi, (ab Antimonio Diaphoretico elutriati,) coagulum parum hinc differens prætereamus. Spiritus uſitati optimi libræ duæ, uti duobus, ad tres usque, (ſi fidere voluerimus,) comparantur; ita, vaſe inſuper plerumque ſuperſtite, vix integri impenſa haud difficulter deſtillantur; taxantur paſſim 20. 30. Joachimicis. Et qui Aluminis additionem non veretur, pro uno & ſexta forſan iſtius parte, expeditiori adhuc negotio, 40. & ultra ſic lucrabitur: Capite mortuo nihilominus ſui uſus, ſi circa ſeu Terram ſeu Sal aluminoſum curioſior eſſe voluerit. Ipſius Aquæ fortis, (ut vel Arcani duplicati cauſa eam hic appendamus,) libræ tres, (bonæ de cætero notæ, & ſubito in Aquam Regis vertendæ, ut inconſideratius profecto tunc duplicetur aut triplicetur pretium;) vix tribus quartis, rarius integro Thalero inſumpto proveniunt, paſſivèque eodem comparantur; divenduntur quatuor, ſex, vel octo nihilominus: & Sal illud polychreſtum, vix tertiam unius partem (pro extractione & perfectione ſua,) requirens, frequentiſſimè, (ſiquidem dimidium è capite mortuo pro more provenit,) 24. vel 30. Spiritus Salis libræ duæ, (quo laborem probè redimamus,) parantur unico emuntur, ſi placet, duobus vel alibi duobus cum dimidio: accedat adhuc dimidius pro (ſupervacuâ tamen, & permultis Officinis haut adeò frequenti,) rectificatione, & unciæ unius ſemi præterpropter remanentiâ. Detractis ſic detrahendis ſuperſunt nihilominus (ſecundum Taxas,) diſpenſanti rarius 12. tantum vel 15. plerumque 18. 20. 25. vel ſi Alumen addatur, copioſiori ſic per easdem impenſas prolecto Spiritu, 30. Joachimici

& am

& amplius. Flores, ni Liquori profecto adjiciantur, utrobique ſuperaddunt alibi 4. vel 6. Nec in aluminoſo Capite mortuo curioſior, planè nil invenit; quod tamen cum Retorta interdum ſuperſtite, noſtræ nunc conſiderationis non eſt.

Convertamur hinc potius ad Sal Ammoniacum, cujus genuini & urinoſi (quovis etiam modo, cum Alcali Tartareo nitroſo, &c.) ſublimati Flores, ad quatuor uncias Imperiali præterpropter habentur. Spiritus volatilis, (pleriſque ſub phlegmatis fætidi titulo neglectus,) primò profluens hunc, ſecundùm vulgatas taxationes, utplurimùm rependit; ut 10. vel 12. reliquos, floribus iſtis aſſignatos, quaſi gratis lucremur: quemadmodum & omne illud, quod è Sale medio acidiuſculo, (Spiritum Salis coagulatum haut incommodè referente;) item è fixiori (è Capite mortuo extracto,) ſimplici aut Martiali (ceu vocant,) purgante, (ſi Martiales Flores parati fuerint;) aut è Tinctura quoque Martiali è reſiduo confecta, diverſimodè acquiritur. Spiritus genuini ſat boni libra una cum Alcali Tartareo nitroſo deliquato, integro Joachimico vix inſumpto, cum Calce viva adhuc tolerabilius, cum puro Oleo Tartari unico cum dimidio, ad ſummum (ſi data opera Tartarus alicubi ſeorſim prius calcinetur,) duobus colligitur; venditur ſedecim: præter Sal è Capite mortuo, intus & in Chimicos labores utiliſſimum.

Martis limatura & battitura quanti paſſim conſtat? & tamen Alcohol Quercetanico ſimilive modo paratum, (vix nummos aliquot in libram impendendo,) rariùs tantùm 2. 3. vel 4. frequentius ſub Croci Martis aperitivi nomine, 8. 12. Imperialis & ultra rependit: quod ſanè pretium, ſi ipſi Croco ſaccharino, aliiſque per præcipitationem, fumigationem, tædioſiuſque adhuc confectis aſſignaretur, haut adeò forſan excuſari poſſet. Æque ac dum libræ duæ limaturæ Martis ſulphuratæ 3. 4ve Thaleris; aut cum Aceto lævigatæ idem pondus, uno, duobus, pluribuſque diſtrahitur: cum hic quidem vix ſexta, ibi raro tertia integri pars inſumatur. Adſtringentis Croci, quantum intus quidem conſumitur, (dum extus Terra Vitrioli dulcificata ſatisfacit,) per intentius (apud figulos) ignis examen è Limatura ſulphurata, aliterve lævigata vel alcoliſata, (ſi raſuram

ram è trabeculis capelliſque adeò differre credimus,) levi negotio provenit: ut excedens ſit quatuor Unciarum pro duabus tribusve imperialibus taxatio: quibus ſanè libra una & amplius Croci adſtrictorii cum Aqua forti ſimilive operoſiori modo parari poſſet; Ceu quoque Vitrioli Martis cum Spiritu Vitrioli, (quippe tædioſum & longè parciùs Cæmentum allegare piget,) libra ſemis & ultra, ne integro quidem erogato: quæ paſſivè tamen duodecim ſedecimque venit: curioſiorique inſuper Spiritus ſulphurei volatilis quidpiam, ſub præparationis initio ſuppeditat. Tincturæ Martis per acetoſa illa, ſimiliaque officinarum menſtrua libræ duæ habentur, inſumptis forſan tribus ad ſummum Imperialibus; condonemus adhuc unum; (ut eadem impensâ idem pondus ſpecioſioris quoque, v.gr. Tartariſatæ, vel è Vitriolo Martis Arcanoq; Tartari &c. productæ parari queat:) & nihilominus rarius 32. vel 36. ſæpius 48. usque ad 62. hodieque in libellis æſtimantur.

Mercurii dulcis optimi unciæ tres, vix dimidio conſtant; quatuor vel quinque Joachimicis, (præterquam quod ſublimatum ſuperius, externis ſat ſufficiens, Mercuriusque vivus in capitello, magnam partem expenſarum redimat,) pasſivè proſtant. Uti Turbith minerale (per Sublimati cum oleo Tartari præcipitationem proveniens,) decem alicubi Thaleris, dum unciæ duæ ſemis vix unius dimidium pro confectione exigunt; & ſuperſtes Liquor, originem cogitantibus, alias haut eſt inutilis. Turbith vulgare per Spirituum acidorum abſtractionem, vix adeò majori ſumptu, at eodem pondere confit; quinque, ſex-, vel ſeptem taxatur.

Saturni ſaccharum quatuor Imperialibus; ubi totidem unciæ ſimiliter dimidio, ad ſummum integro præparantur: & Magiſterii unciæ duæ, eodem pretio cum Vitrioli quoque Spiritu præcipitatæ, quatuor Joachimicorum valori pariter ſubjiciuntur.

Succini Oleum clarum ad uncias quatuor primò profluit aut à toto deſtillato abſtrahitur itidem dimidio, duabusve tertiis unius; ponamus penitus (pro rectificationis quoque compenſatione,) integrum: quinque, ſex, vel octo Thaleris per Taxa diſtrahuntur: præterquam quod aliæ unciæ quatuor (aut paulò minus,) Olei rubri craſſioris, at odoratu ingratioris extusque ſalten

poly

polychreſti reſtent: item uncia ſemis (ad unam usque) Salis volatilis, aliquota Spiritus Salis parte, &c. facilè liganda, Ungarico plurisve divendi debere credita. Balſamum (cum Nuciſtæ Oleo,) optimum ad unciam ſemis, ſexta Thaleri parte paratur; proſtat dimidio vel duabus unius tertiis.

Coralliorum autem communis illa Solutio, ad uncias quatuor, octo Joachimicis; dum tamen una, aut tertia ejus parte inſuper, promptè confit: æquè ac unciæ duæ Magiſterii, elegantisſimi quoque, erogatis fortè tribus unius partibus, aut (per ſuppoſitionem,) integro; quatuor autem taxantur: ut reſtantem Liquorem taceamus; qui ſi, (vulgò equidem paulò laborioſiori,) Aceto deſtillato & Oleo Tartari conſtiterit, Arcani tamen Tartari, (poſt aliqualem adhuc Aceti deſtillati abſtractionem,) fundamentum aut partem præbet: ceu, ſi præcipitatio cum Spiritu Vitrioli facta fuerit, Liquor Acetoſus Vitriolatus M. in medicis chimicisque uſibus haut adeò rejiculus oboritur: idque majus adhuc, quod etiam Acetum non deſtillatum, eodem ſucceſſu queat recipi. Tincturæ Corallorum communis è prædicto Sale, aliisque vulgatioribus Officinarum hactenus modis comparatæ, libra una tres rariſſimè Joachimicos, (quibus etiam ſpecioſiorum hodie Solutionem famoſiſſimarum Tincturarum idem ferè pondus paraverimus,) communiter exigit: cur autem 32. rarius 24. aſſignantur? adde quod Salis vulgaris reſiduum in Magiſterium præcipitati, aliudve extractionis Magma nihilominus novis uſibus accommodari queat.

Tolerabilior videtur Magiſterii Perlarum taxatio, dum (variabili aliàs iſtarum pretio,) duodecim Thaleris æſtimatur uncia, ubi prius quatuor, vix quinque nonnunquam inſumuntur. Sed Acetum deſtillatum hic quoque eſt ſupervacaneum; & paulo ante notatus Liquor Acetoſus Vitriolatus expenſarum partem interdum refundit: in univerſum autem, ſi tantum eſt refectivum, mitiſſima taxatione languentibus diſpenſari deberet. Quæ verò proportio, quod unciæ duæ Magiſterii Matris Perlarum vulgatiſſimæ, quatuor Imperialibus proſtant; dimidio, ad ſummum tribus integri partibus, (plumaceâ quoque ſpecie,) præparandæ?

Atque ut reliqua nunc ex Animali regno deſumpta ſimiliter perſequamur; Spiritus Cornu Cervi libra deſtillatur tertia forte parte, ad ſummum dimidio Imperialis: pro rectificationis labore, detrimento, Spiritusque Vini acceſſu asſignemus idem majusve pretium: diſtrahitur uterque 6.8. Thaleris. Oleum fætidum, tribus æſtimatum hic non attingemus; uti nec Sal volatile, Spiritu proprio ab initio non illiquatum, & (ſive per ſe convenienter dilutum, ſive Acidis fixum aſſervetur,) facile duos per Taxationes ſuppeditans: ſiquidem ſatius eſſe putamus, ſi ſub rectificatione iſti combinetur. Teſſulæ ſaltem (integro plerumque vaſe eximendæ,) perfunctorie apud figulum albificatæ, unicum ad minimum Imperialem ſuperaddunt; adeoque è rejectitio ſæpe cornu 8.9ve Imperiales levi negotio habentur. Cornu Cervi philoſophice calcinati libra, quaſi aliud agendo paratur dimidio vel duabus tertiis Joachimici; venundatur quatuor integris: ſuperſtite adhuc Gelatinâ, quovis, (ſi placuerit vel expetatur,) modo excepta, nihilominus impenſarum duplum ſic exſolvens. Magiſterium Cornu Cervi cum Spiritu Nitri, ad uncias duas (debita tamen intentione inter iſtius abſtractionem,) collectum vix ultra dimidium conſtat, venditur tribus, quatuorque: & ſi edulcorantem Liquorem ſaltem Urinâ (ſi Sal Tartari diſplicuerit,) perfundamus, præcipitantur adhuc fere unciæ duæ, à reſiduis Spiritûs (qui ad perfectam ſiccitatem hic citra totius combuſtionem abſtrahi nequibat,) particulis abſorptæ, à vulgari Magiſterio nil differentes; unde denuò duo vel tres, atque adeo ex unciis quatuor Cornu Cervi facile ſic 5.6. vel 7. Thaleri redeunt: præſertim cum ambo haut inconſulto permiſceantur, poſteriori per prius intenſo. Abſtractu hic Nitri Spiritus, (ſed & Aqua fortis citra noxam quandam adhiberi poterit,) diverſas in diſſolutiones ſatis adhuc ſufficiens, pro lucri ſit ſuperpondio. Imo eadem ſolvendi ratione communis Magiſterii unciæ quatuor parari poterunt, inſumptis duabus tertiis, aut integro ad ſummum Imperiali; quæ nihilominus 4. vel 6. venundantur: & ſi quis Alcali quoddam Diaphoreticum, cum Nitroſis Spiritibus cryſtalliſatum deſideraverit, inſtituta cum iſto præcipitation coagulum iſtud compendiosè gratiſque ſuppeditabitur: uti ſi Sal Tar-

tai

tari receptum fuerit, Liquor Nitroſus attemperans, diureticus, in Nitrum artificiale coagulabilis reſtabit.

Solutionis Oculorum Cancri unciæ duæ habentur forte dimidio, diſtrabuntur quatuor; Magiſteriique idem pondus ſimiliter quatuor Imperialibus, dum etiam dimidio conſit; imo leviori adhuc expenſa, ſi Acetum ſolummodo ſimplex pro diſſolutione adhibeatur.

Circa Caſtorei Extractum moderatio quædam interdum reperiri videtur, ſiquidem (in eâ forte Valoris variatione,) unciæ uni præterpropter alterum tantum aut duplum asſignatum eſt. Verum abſtractus, ſub præparatione, Vini Spiritus, (libræ unius pondere & amplius,) ſumptus omnes ab altera parte liberaliter compenſat; ſive Hyſtericis, Cephalicis, Arthriticisque Aquis aut Mixturis ex tempore adjiciatur; ſive potius (cum liquidum hic quidpiam praxi commodius minusque exhauſtum ſit,) in Eſſentiam redigatur; ſeu diluto inibi prædicto Extracto, ſeu (ſimplicius adhuc) infusâ tantùm Caſtorei recentis uncia una ſemis, cum aut ſine tantillo ſalis Tartari. Ut cara nimis ſit 12. Imperialium taxatio, cariorque adhuc, ſi loco abſtractitii hujus, ſimplex ſaltem Spiritus ardens pro dicta Eſſentia recipiatur.

Oleum Ceræ non rectificatum, (ſufficientisſimum, ſaltem ob butyroſam conſiſtentiam diſpenſationi paulo incommodius,) vulgari modo ultra duodecim uncias colligitur, vix duas Imperialis tertias pro primâ & ſecundâ, (rectificatoriâ, ubi tantum octo Olei clari uncias prodire ponamus,) deſtillatione inſumendo: prius tamen integris octo, rectificatum octo, frequentius decem aut pene duodecim Thaleris æſtimatur. Atque hæc ex uſitatioribus Animalibus ſufficiant.

E Vegetabilibus Tartari Spiritus libra una unico, ad ſummum uno ſemis (etiam duabus eo fine Deſtillationibus inſtitutis,) habetur; amplius quidpiam addat, cui Tartarus aut opera carior. Retorta iisdem uſibus, eloto Capite mortuo, adhiberi poteſt, & rectificetur quovis modo & vel quatuor unciarum detrimento. Diſpenſatio polychreſti hujus remedii nihilominus plerumque octo, rarius ſex vel ſeptem; omiſſa cum quamplurimis rectificatione 10. Joachimicos repen-

rependit; & Caput mortuum Salis uſitatiſſimi tantum, (nam Oleum fœtidum, efficax quidem, at comptiori praxi minus commodum, nihilominus ridiculo penè ad quatuor vel ſex Imperiales, etiam citra rectificationem taxatum, hic non adducemus,) quod paſſim octo cariusque proſtat: ut deſtillationis tædium utroque probe compenſetur. Sed enim è figulina quoque Calcinatione libra iſtius Alcali provenit, erogato alibi dimidio, alibi ponamus integrum aut amplius quidpiam: quæ tamen quinque Thaleris paſſim, ſed adhuc iniquius, ſi ex ana Tartari Nitrique detonatorum conſtiterit, æſtimatur; aut octo vel decem, dum debitè facileque diſſolutum, Olei Tartari deliquati nomen induit.

Proſapiæ iſtius eſt Vitriolatus Tartarus vulgaris. Taxantur unciæ quinque, octo vel decem Imperialibus; tribus integri partibus, vel integro ad ſummum confectæ. Tincturæ Tartari communis, at ſatis bonæ libra, 12. 16. quæ unico cum dimidio, duobusve imo (demus) duobus cum dimidio, de cætero facillimè paratur; & (præterquam quod Salis, novis uſibus impendend quidpiam interdum pro ratione proceſſus relinquat,) Spiritus iſtius nominatiſſimi Tartariſati libris duabus eadem opera abſtractis, duos tresve Thaleros æſtimio iſti ſuperaddit. Ipſum Acidum Tartari, (à Cremore parum niſi tædii diminutione differens, ad libram unam, Muliercula quoque vix quarta vel tertia unius parte conficit: ponamus alibi dimidium & amplius: Proſtat paſſim ſex octove: Et quo Mixturam ſimplicem hic annectamus libræ 30. vel 32. Joachimicis, inter frequentiſſimas hodie diſtractiones divenduntur, quæ tamen facili negotio cum Spiritu Theriacali communi, infuſo quidem tribus, Stillatitio vero 4. vel 5 ad ſummum inſumptis confiunt. Tincturæ Bezoarticæ uſitatæ eadem eſt ratio, ſiquidem ingredientia ſuo modo (& ni Spiritu Vitrioli Martiali &c. ſingulariores ſumus,) eadem, eademque fere eſt proportio; nec Spiritus Theriacalis majorem partem vulgatioribus conſtans, majus adeo pretium requirit, præ Infuſo Theriacali communi proprieque ſic dicto; ceu ſupputanti nunquam non manifeſtum fiet.

Nos ab Alcali Tartareo ad reliqua fixa pergamus. Ubi ſane ibræ ſemis Salis Millefolii, Ononidis, Stipitum fabarum, Cheli-loniæ, &c. polychreſtorum, (nulla tamen aut vili impenſa compa-andorum,) denuus nihilominus impendi dimidium Thalerum; pro Carduibenedicti, Abſinthii, Artemiſiæ, &c. eodem pondere, ſe-cundum regionum ac proventus rationem, duas unius tertias, inte-grum, & amplius: diſtrahitur octo, rarius ſex tantum: quo ſane valore ne rariorum quidem, aut parum ſuppeditantium, Centau-ii minoris, Fraxini alicubi, &c. Salia æſtimari debebant. Cryſtalli-atis pretium utplurimum duplicatur: at cum Sulphure quidem vix octava ſextave pars integri; cum Spiritu Nitri verò dimidius forſan oachimicus ulterius inſumitur.

Aronis feculæ unciæ ſex hinc inde exprimuntur vix quartam ertiamve unius partem erogantibus: nonnullibi raritati amplius uiddam demus: interea taxantur integris tribus.

Florum Benzoës unciæ ferè duæ, vulgatiori quoque modo ollecti, duodecim; dum uno cum dimidio vel duobus haut difficul-er parantur; & eadem opera proveniens oleum facile quatuor aut uinque Imperialibus diſtrahitur.

Magiſterii Scammonii unciæ tres vel tres ſemis proveniunt, vix, i maſſa plane nequam fuerit, duorum inſumptione; aut ſi quid Spiri-ui ardenti (interdum cariori, ſed tunc repetendo,) damus ulterius; axantur 9. 10. rarius 11. aut duodecim Thaleris.

Sic Magiſterii Jalapii unciæ tres, novem, raro tantum ſeptem: um duobus, imò, (quo pulveriſatio, inſumendusque ſed repeten-lus, Spiritus probe compenſetur,) duobus cum dimidio haut lifficulter præcipitentur. Extractum mucilaginoſum, cum Saccha-i particula in Eſſentiæ uncias quatuor redigendum, ob languorem jus non attingimus.

Magiſterii Gummi Guttæ ad minimum unciæ duæ, ſæpius ad res usque, tribus unius quartis acquiruntur; & hinc ſub dispenſa-ione quatuor, ſex imo octo Joachimici.

Extractum Agarici pro unciis duabus, (puris ſatisque ſpiſſis,) ino præterpropter conſtantibus, quinque vel ſex rependit. Uti Turbe-

thini Extracti (reſinoſi ac pilularis conſiſtentiæ,) idem pondus, ſex Imperiales, uno dimidioque ad ſummum collectum. Spiritu inſu per utrobique ſub confectione ſeparabili. Extractum Hellebori nigri communi more ad quatuor (conſuetæ conſiſtentiæ,) uncias paratum, tertiæ vel dimidia unius parte conſtet: addamus idem pro depuratione per vini Spiritum, magmatisque ſecedentis compenſation pretium: adhuc nihilominus tres, quatuor aut quinque pro locorum txarumque more refundet. Uti duæ unciæ Extracti Colocynthin ſpisſisſimi ſex Imperiales; quæ uno cum dimidio ſat commodè comparantur. Extractum Aloes ultra pilularem conſiſtentiam condenſatum ad minimum octo, (nam ob ſuccesſivam majorem exſiccationem plures allegare nolumus;) reddit; dum inſumptis ad ſummum duobus Imperialibus habetur; ſique Spiritus ardens hic pro opinionum variatione aſſumitur, auctius Spiſſamenti ſemireſinoſi pondu iſtius valorem prompte redimit: ceu Extracti foliorum Senæ unciæ duæ, (pilularis & à mucagine ſuperflua ſatis liberatæ conſiſtentiæ,) inſumptas duas unius tertias, tres quartas, (aut ſi amplius quid increſcens interdum valor exigit;) per aſſignatos tres quatuorve (nam Exteris viciniores duos tantùm asſignaſſe rarum eſt,) Imperiales; eademque ferè invenitur unciarum duarum Extracti Rhabarbari conditio, ſi quatuor vel quinque nonnullibi diſpenſentur; ſiquidem uſitatiores Taxæ ſex vel ſeptem ponunt, dum unico cum dimidio, duobusve, (præſertim cum remisſius pretium talia ſuos poſtmodum in uſus præparanda ſuadet;) ſat commodè colliguntur: æquè ac Extracti Panchymagogi (uſitati completique) unciæ tres & amplius duobus, vel alibi duobus cum dimidio Thaleris: quæ octo tamen novemque paſſim veneunt: quatuor enim alicubi tantum compendioſiori cuidam Compoſitioni adſcripti videntur; ſique Ambratas ſuperfluitates in prædicto omitteremus; iſtius quoque competentiorem taxationis modum excederent.

Minus autem adhuc moderatus eſt vulgatisſimorum (v. g. Abſinthii, Scabioſæ, Hederæ terreſtris, Agrimoniæ, Chelidoniæ, Cichorii, Plantaginis, Vulnerariorum, &c.) Extractorum valor; dum unciæ tres, vix ac ne vix quidem octava quat

tav

ave unius parte conſtantes, tribus Joachimicis divenduntur: aut
Carduibenedicti, Veronicæ, Polypodii, Centaurii minoris, Gen-
ianæ, Ariſtolochiæ, Tormentillæ, &c. unciæ tres eodem pretio;
ſum ſexta quartave Imperialis parte parantur. Liquiritiæ ſpisſiſſimi
Extracti unciæ quatuor totidem Thaleris æſtimantur, ſextâ, quarta,
arius octava unius parte, pro diſtrictuum ratione habendæ: Et Cro-
i optimum ad unciam unam ſemis, unico, (ſique vel dimidium
ddimus,) Imperiali; taxatur paſſivè ſex.

Atque quo eorum etiam nonnulla, quæ (præ jam dictis,
Aquoſo menſtruo ſatis obedientibus,) conſultius cum ardenti ex-
trahuntur, ſimiliter in exemplum producamus: uſitatiſſimorum
x Angelica, Enula, Hyperico, &c. unciæ duæ totidem Tha-
eris proſtant; paſſivè, præſertim in mediterraneis hisce, duabus
nius tertiis aut paulò ampliùs colligendæ; ſique Spiritus ardentis va-
or interdum increverit, tres inſuper Imperiales, (è totidem Spiri-
us medicati libris, ſub eorum confectione abſtrahendis,) ſu-
eraddentes: Sique Spirituum horum (v. g. Hyperici, Enulæ
&c.) partem, in Eſſentiam liquidam amplius redigere libuerit,
enuò ſingulæ harum libræ, (duobus Thaleris taxatæ,) etſi vel
Extracto proprio ſaturentur, impenſarum duplum, triplum,
& amplius, (præcipuè ſi conſimilium Extractorum loco, para-
bilior eorum modus, per Aquam ſimplicem ſale Tartari ſufficienter
acuatam, alicubi pro re nata obſervetur; aut ipſa ſaltem Simpli-
cia infundantur,) præſtant. Extracti Symphyti, nullatenus
mucaginoſi, uncias duas haut difficulter habemus, vix ter-
tiam unius partem inſumendo; proſtant integris duobus; &
Extracti reſinoſi ligni Aloës (ſatis boni) uncia una ſemis (pilu-
laris conſiſtentiæ,) ſex, octo, imò 12. Thaleris, quæ unico
cum dimidio probè præparatur: Ceu Opii (ſine vel cum præviis
quorundam ambagibus,) Extracti, (citra acetoſa quædam aliàs
planè innoxii,) unciæ tres Imperiali ſolo, vel interdum cum
dimidio; aut ſi amplius damus quidpiam; taxantur 6. & inexcu-
ſabilior adhuc eſt proportio, qua Laudana paſſim diſtrahuntur;
recentiſſimæ ſcilicet deſcriptionis uncia una ſemis (quam me-

 diocris

diocris quoque Praxis intra vertentem annum facilè conſumit,) 20. 25. 30. Thaleris; (ſive tota maſſa, ſive dimidia tantùm Moſcho magis, aut planè non infecta ſit:) conficitur autem ad literam, complete, misſisque compendiis, duobus, duobusve cum dimidio ad ſummam.

Eſſentiæ Abſinthii optimæ, cum Spiritu fermentatitio Extractoque proprio paratæ, libram unam ſemis ſex vel octo interdum Imperialibus æſtimari vidimus; vulgariorem, (Extracto tamen proprio conſtantem,) tribus quatuorve; imò vulgatiſſime (per ſimplicem ſummitatum infuſionem,) vix dimidius decedit: cum nihilominus & ad ſummum, prima quidem duabus unius tertiis, ſecunda tertia Thaleri parte vix inſumptâ, ultima nummis tantùm aliquot conſtet. Ceu Extracti Theriacæ Andromach. (de viribus, proceſſûsque convenientia hîc non quæritur,) unciæ quatuor (totidem Ioachimicis venales,) unico cum dimidio: ſuperſtite inſuper Spiritu Theriacali abſtractatitio optimo, (ſoluta Camphora facilè alterando,) ad libras tres & amplius, quot Vngaricis paſſim taxatas? Sanè vulgaris deſcriptionis libræ tres 12. 16. 24. Thaleris proſtant; cum ad literam inſuper quinctiam habito reſidui Extracti pretio, tribus commodè deſtillentur: accuratioribus infundendo potius conſiant, ne duobus quidem inſumptis.

Spiritus ligni Guajacini libra una colligitur duabus præterpropter tertiis unius Imperialis, venditur citra rectificationem aliquam integris octo; rectificatus (detractis detrahendis) amplius adhuc quidpiam nihilominus, certè minus pretium non refundit: ſique Oleum fætidum pariter diſtrahi poſſet, è taxatione ejus adhuc quinque redirent, poſt rectificationem vix infra octo. Eademque eſt Buxei ac ferè Corylini ratio.

Circa Spiritus ardentes Abſtractitios, (v. g. Aniſi, Fæniculi Calami, Juniperi, Menthæ, Veronicæ, Abſinthii, florum Liliorum conv allium, Cochleariæ, &c.) ut alicubi moderatio quædam, nec exceſſus, adeò ultra duplum, præſertim cariore frumenti Vinive Spiritu,) obſervari videatur; Oleum tamen per veſicam ſimul profluens, expenſas in nonnulla (v. g. Aniſum, Fæniculum, &c. factas redimit: plerique præterea alibi atque frequentius, car-

fati

ſatis divenduntur · v. gr. Abſinthiaci, Liliorum Convallium Menthæ &c. libr-uæ non tam duobus, quam 3. 4. pluribusque Thaleris; dum paranti vix ultra tertiam unius partem dimidiove conſtent. æquè ac fermentatitiorum (utut in quibusdam ſimplicibus immerito prælatorum.) ſimiliter libræ duæ (è floribus Sambuci, Abſinthio, Mentha, aliisque parabilioribus,) vulgatiori quoque more, (quo Sacchari Mellisve acceſſu nihilo inferiores taceamus,) deſtillatæ vix unico Imperiali; aut ſi quid ulterius varianti comparandorum pretio dederimus: proſtant quinque, ſex, octo, duodecim; ceu Spiritûs Liliorum convallium, Cochleariæ &c. libra una, uno, vel ſuperaddito dimidio præterpropter parabilis, octo, Roſarum duodecim, ſedecim Thaleris: tantillum olei, quod è Mentha, Abſinthio, &c. ſimul profluit hîc, non attendimus: quemadmodum nec (exiguo pretio, ſed haut ſine exotericorum acceſſu,) venalem hinc inde Juniperii Spiritum: ſiquidem ut rariorum nonnullibi baccarum majus ſit pretium, debita tamen compenſatio eo non aſcendit, ut libræ tres fermentatitii quatuor Imperialibus æſtimari queant: vel olei libra non tam duobus, quàm quatuor, quinque, &c. dum (rarò nunc deſtillantibus,) ſat bonæ notæ paſſim duabus unius tertiis, ad ſummum alicubi integro coëmatur.

Ita Spiritus Terebinthinæ libræ duæ, unico & tertiâ forſan unius parte comparantur: ſin domi deſtillamus, & quidem per Veſicam, emptitii iſtius pretium ne quidem inſumitur, reſtitansque Colophonia, (dummodo vulgaris Colophoniæ taxa diſtrahatur, aut ejus libra ſemis ſaltem Terebinthinæ coctæ loco uſurpetur,) impenſas liberaliter redimit. Si verò per Cucurbitam; Oleum ſubſequum flavum rubrumque, pro Imperiali nonnullis æſtimatum, idem præſtat; ut Spiritûs qualecunque hîc ſuperpondium non allegemus. E Lateritio communi paſſivè triplum, quadruplum, è rectificato ſextuplum redit; larga laboris (etiam citra vulgare tædium inſtituendi,) compenſatione. Olei carvi unciæ duæ totidem Thaleris proſtant; parantur hinc inde vix octava ſextave unius parte, vel ſi amplius quid quiſpiam poſtulet, inſumpta: ut priores aliquot Aquæ ſat bonæ libras prætereamus. Aniſi ac Fæniculi eadem

eſt ratio. Uncias duas Olei paraverimus Imperiali præterpropter; quatuor divenduntur: & ſi Aquam per ſe nolumus, è reſiduo per fermentationem Spiritus tantùm poſtliminio prodit, quod ad minimum omnes impenſas exſolvit. Olea Aromatica cum aliis, v.g. Rhodino, Menthæ, Chamomillæ, &c. olei parum tardèque fundentibus, ſi ab ingenuis Deſtillatoribus ac Materialiſtis intemerata nonnunquam haberi queant, magno ſumptuum aliàs impendendorum compendio, (præſertim ubi ſingulariores quædam Enchiriſes, vaſave capaciora deficiunt,) coëmi poſſe fatemur. Cur autem per ſolam diſpenſationem è plerisque duplum, aut (licet quædam ob aquæ ſimplicis aut ſalitæ inſtillandæ defectum, craſſeſcant, in ſe conſumantur, aut per guttularum exſtillationes diſperdant aliquid,) è drachma tamen, ſatis aliàs exceſſivè in taxis æſtimata, denuò in guttarum diſtractione ſtatim duplum, triplum, imò quadruplum, quintuplum redire debeat, id quidem non videmus. In Cinamomi nihilominus, Rhodino, Caryophyllorum, Nuciſtæ, Macis, Majoranæ, Menthæ, Rorismarini, Citri, Aurantiorum, Aniſi, Fœniculi, Salviæ, imò Pulegii, Rutaceo &c. Oleis, (ipſo ſanè Juniperino, cujus drachmam octava Imperialis parte nonnullibi diſpenſari cernimus,) exempla pasſim ſunt manifeſta: æquè ac in Spiritus Vitrioli, Salis, Nitri, Ammoniaci &c. guttis. Veſicæ vitraque corrodantur; & inter extillandum ſemper diſpereat aut elabatur aliquid; reſarciri tamen citra impoſitæ (ſingulis drachmis unciisque) Taxationis duplicatione, &c. minori adhuc redhoſtimento poterat. Sin autem prædictorum pleraque, vel mangonii evitandi cauſâ, domi quis deſtillare voluerit, nihilominus circa quamplurima moderatiorem taxam, publici boni cauſa, citra privatum incommodum obſervari poſſe deprehendet. Nam ut Cinamomi, Nuciſtæ, Macis, Citri Aurantiorum, &c. Olea ſolitaria expenſas haut adeò, præſertim per minora vaſa rependere videantur; ſunt tamen Acceſſoria, Aquæ, Succi, Spiritus, è reſiduo &c. quæ ſub facili diſtractione, reditus hinc ſatis ſuperque exaltant. Ita Citriorum, imò ipſorum Aurantiorum ſuccus per ſe duplum triplumve, (Compoſitis adhibitus, plerumque magis adhuc multiplicatum,) reddit pretium, quo Mala

illa,

illa, recentia quoque & ſelecta, (ne corruptionem minitantia viliori valore, licet haut adeo laudabiliter huc tracta allegemus,) paſſim comparantur. Qui Cinamomum deſtillat, v. gr. è duabus libris Aquæ ſpirituoſioris optimæque ad minimum libras octo, adeoque pro tribus præterpropter Imperialibus communiſſimè decem nanciſcitur; ut ſi vel ſcrupulum tantum Olei ſecerneret, (ſiquidem drachmæ unius ad Cinamomi libram unam tradita proportio, in quantitate Veſicaque minori non procedit,) gratis illud habeat. Rhodinum, (dum, niſi è majori raſpaturæ pondere, profectò parcè ſatis aliàs prolicitur, Roſarum autem verum, poſt quævis etiam tentamina, perquam eſt exiguum,) ementis nunc pro more argentum procul dubio ſatis compenſat? idque eò liberalius, ſi vulgo Roſacei veri loco conſumatur. Caryophyllorum olei uncia duobus, (vix majori,) prolecta, quinque Imperialibus diſtrahitur; dum prioris (data opera) paulò ſpirituoſioris Aquæ v. g. libræ duæ Aquis Compoſitis conſtituendis, (ceu præcedente Diſſertatione notavimus,) perquam commodæ, impenſas penitus, aut eorum ſaltem dimidium exſolvunt. Eadem eſt Macis ac Nuciſtæ circa ejuscemodi ſuperpondium ratio: nam drachmas ſex vel unciam unam Oleoſi Magmatis, poſt deſtillati unciam ſemis, in Veſica reſtitantis, (quibusdam loco debiliorum adhuc liquaminum, Emplaſtris Linimentisque mixti,) hic non adducemus. Abſinthii, Menthæ, Chamomillæ, & ferè Rorismarini olea paulò difficilius colligi certum eſt: ſed hujus ut & Chamomillæ, (pro iis, qui Phyſogonas condunt,) priores vegetioresque Aquæ, illic verò diverſimodè collecti Spiritus, eâ taxatione veneunt, ut olea tunc penè gratis alicubi haberi, vel ſecundùm vulgarem quoque deſtillationis modum nihilominus moderatiori æſtimio diſpenſari queant; Additamenta (vel ex Abiete,) cum adulterina nolimus, hîc non attingimus; ceu nec quorundam certis in locis parabilitatem. Uti Majoranæ hinc, Rutæ, Pulegii, atque congenerum, (majorem horum copiam ſuppeditantium,) Oleis tertia vel quarta asſignati pretii pars eò evidentius ſubtrahi poſſet.

E Balſamo, (ſupponimus autem optimum, citra viliora corpora, cum oleo Nuciſtæ puro confectum;) Cinamomi, Rhodino, Macis,

Macis, Nuciſtæ, Majoranæ, Succini, Rutæ, &c. pasſim triplum; E Caryophyllaceo quadruplum vel quintuplum; ex Apoplectico Auguſtano, Crollii alteriusve fragantiori, (Ambra, Moſcho, Zibethaque ſufficienter ſaturato,) triplum, quadruplum, & amplius (impenſas ſaltem ſupputantibus,) redit: ut hîc alibique decedens ſub diſtractione tantillum ſatis undiquaque compenſetur. Balſami Sulphuris Terebinthinati optimi libra, ne integro quidem Imperiali erogato paratur; pasſive ſedecim venditur: ceu quod (externos in uſus,) cum Oleo Nucum pro tertiâ forte iſtius parte, ſi Flores Sulphuris recipiuntur; dimidio præterpropter, cum Oleo Amygdalino, (ponamus integro) confit; hinc inde tamen quatuor, quinque, rarius tribus tantum Joachimicis proſtat.

Quod autem Aquas deſtillatas ſimplices concernit, mitius quidem cum compluribus actum videtur; dum v. g. Roſacea, Acaciæ, Fragorum, Carduibenedicti, Pæoniæ, Majoranæ, Meliſſæ, Menthæ, Pulegii, Rutæ, Cochleariæ, Cherefolii, &c. vulgari modo elicitæ, ad libras ſex, Imperiali præterpropter ac ſucceſſive diſtrahuntur. Permultis tamen nihilominus (ſeverior forte aut potius æquior,) quispiam detrahere quidpiam poſſet: ſiquidem dictum pondus paucis horis, è minutiori quoque Veſica vel mulierculæ quaſi aliud agenti deſtillatur: aliquas profluens ſimul Oleum largiter compenſat: plures notabili quotannis copiâ, (ſeu quia debiliores, ſeu quia polychreſtæ,) conſumuntur: multæ parvo conſtant; uti Fumariæ quoque, Cichorii, Betonicæ, Scabioſæ fereque (ſi cui placent,) Veronicæ, Acetoſæ, Florum Tiliæ. Et è nonnullorum ſedimentis, ſi quis curioſior, aut ampliori apparatui deditus eſſe voluerit, Eſſentialis Salis haut parum, nec parvo æſtimatum provenit; multo majus autem quidpiam ex iis, quæ cum vino deſtillatæ communiter dicuntur. Nam v. gr. pro libris tribus Aquæ Menthæ, Meliſſæ, Cochleariæ, Veronicæ, Pulegii, Liliorum convallium &c. vix ultra octavam, ſextam, aut quartam Imperialis partem (phlegmaticarum reſpectu,) requiritur: pretium tamen paſſim duplicatur aut triplicatur. Aquæ Cinamomi libræ quatuor, fere ſex, rarius quinque Joachimicis diſtrahuntur; optimæ notæ uno cum dimidio

dio parantur; & qui circa ſubſidens tractu temporis oleum repetito occupari avet, hinc quoque impenſarum partem aut dimidium nanciſcitur. Si porro Aquæ Spermatis Ranarum lib æ tres dimidio venundari poterunt, etiam tædioſe per Mariæ Balneum deſtillatæ; cur totidem Aquæ Typharum Cervinarum ſimplicis libræ cum vino eodem modo collectæ quatuor Thaleris æſtimantur? dum vinum atque rariores etiam alicubi Typhæ dimidio, vix integro conſtant. Nec minor circa Compoſitas quoque deprehenditur exceſſus; etſi omnes indifferenter Species recipiantur, generoſiorique vino quaſi ſuffocentur. Quid ſi laborum ſumptuumque (per Ingredientium delectum, ſubſtitutumque Vini Spiritum,) accedant compendia? Aquæ Apoplecticæ ſelectiſſimæ libræ quatuor uno, rarius uno ac dimidio conſiunt, proſtant quinque; & Epilepticæ Langii Hyſtericæ Officinarum & Aquæ Vitæ mulierum tres libræ, quatuor Imperialibus, quæ unico, (vix quartâ inſuper parte) præparantur. Aquæ Anhaltinæ, (cum Moſcho quoque;) Theriacalis uſitatæ, ipſiuſque Carfunculi aureæ, pariter cum Moſcho, (omisſis ſaltem ultimis, è Sole, Perlis, &c. jam olim ineptiarum convictis additiunculis,) deſtillatæ, eadem eſt circa impenſas atque reditus cum prædicta Apoplecticâ ratio ſive proportio. Balſami Embryonum libræ ſex tribus aut majori adhuc pretio (obſervatis omnibus hîc, præter ſolam à Sole redeſtillationem, ceremoniis,) habentur; ſedecim tamen paſſive hactenus diſtractæ ſunt, rarius quatuordecim aut duodecim Thaleris: ſique ſuper lucrum ad octo reductum eſt alicubi, etiam labores tum ac vaſa acceſſoria notabiliter ſimul præciderunt. Ex Aſthmaticis uſitatioribus, Carminativa vulgata, Antiſcorbutica, &c. utplurimum triplum redit; amplius ſane quidpiam ex Elixirio Vitæ Matthioli.

Sed hæc è priori claſſe ſufficiant. Conſequens eſt, ut è reliquorum quoque congerie potiora ſimiliter ſiſtamus: ſingulorum enim reſolutio Lectori forte tædium, certe in cauſa liquida fruſtraneum nobis laborem pareret: & ſatis erit unum vel alterum è quovis remediorum genere, tanquam in exemplum adduxiſſe.

Theriacæ Andromachi libræ ferè quindecim, uti in ſimplo deſcribitur, legitimè faciliq; negotio nullibi non præparari poſſunt, 11.12. ad

ſummum 13. vel 14. Imperialium inſumptione. Imò ſeptem vel octo ſufficerent, ſi exuto ſaltem peregrinitatis aut antiquitatis ſtudio, Pulveri colubrino, Terræ ſigillatæ Sileſiacæ, Terebinthinæ, Acaciæ, Spicæ, Scordio, Dauco, Dictamno, Seſeli, Thlaſpi, Bulbis, &c. noſtratibus acquieſceremus. Polychreſto huic remedio nihilominus exceſſiva profecto taxatio paſſim adſignata eſt; ut ex impenſa iſta rariſſimè tantum 60. utplurimum 70. imò 100. pluresve Joachimici redeant; & genialis illa Spectatorum cœna probe redimatur. Mithridatii Damocratis libræ fere decem, ſeptem Imperialibus haud difficulter, etiam in remotioribus ab Emporiis oppidis conficiuntur: ex adverſo infrequentius 30. ſaltem, plerumque 40. 50. pluribusque divenduntur. Et tamen ſeneſcentium horum Electuariorum viribus, ſecundum vulgatas traditiones, nil aut parum decedit. Exſiccationem nimiam aliàs diverſimodè impedire ſciunt Diſpenſatores: nec tanti eſt, quod inter quotidianam diſtractionem, (liberaliſſima hac taxatione) decedit. E Theriaca Diateſſaron quintuplum & ultra redire, profecto nimis multum eſt: è Diaſcordio ſextuplum aut ſeptuplum: Alchermes Monſpelienſis ſive (qualis qualis etiam,) coëmatur, ſive ſeorſim præparetur, in ea polychreſtæ neceſſitatis perſuaſione, paſſive tamen triplum refundit; amplius autem iis, qui ſupervacuas additiones omittere didicerunt. Electuaria è ſucco Roſarum, Benedictum laxativum, Caryocoſtinum & alia ejus generis purgantia ſimiliter hinc inde triplum. Lohoch de Pulmone Vulpis, ſano & experto, &c. paulo æquiores videntur Taxæ, duplo fere hinc inde contentæ. Roſarum autem, ſeu Hortenſium, ſeu quoque Cynorrhodi Conſervæ libræ tres duobus Imperialibus paſſim æſtimantur, dum tamen duabus unius tertiis, aut tribus unius quartis ſat commode conſiant: ceu libra una Conſervæ roſarum Vitriolatæ tertiâ Imperialis parte; divenditur integro & quarta unius parte. Reliqua hujus generis Bellaria potius, quàm genuina Medicamenta recenſere piget; duplo nihilominus, ſæpe majori, rarius tolerabiliori taxatione venalia.

Sirupi Violarum Roſarum Papaveris erratici, florum Pæoniæ, de Acetoſa, Veronicâ, Sceletyrbicus vulgaris, item ipſius Borraginis atque Bugloſſæ, Cydoniorum, Ribium, Berberum, Ceraſorum acido-

acidorum, Rob Diamoron, Dianucum, &c. etiam ubi ſimplicia minus exiſtunt parabilia, ad duplum nihilominus ampliusque adſcendunt. De Liquiritia, Dialtheæ, (etiam negotioſius confectus,) de duabus & quinque Radicibus, Acetoſus ſimplex de Sena, de Corallis (uſitatioris hactenus Diſpenſatorii,) aliique hujus generis tritiores, illud paſſivè longiusque transgrediuntur; imo quidam & alicubi ad triplum, cum Sirupo Roſarum ſolutivo abeunt: quemadmodum & Sirupus de Cichorio cum Rhabarbaro, de Pomis Saboris, &c. ut Diaſereos (in eâ valoris ſimplicium variatione,) duplo aut paulo æquius nonnullibi tractetur: eademque moderatio circa Sirupum acetoſitatis Citri (vulgari modo proportioneque paratum,) obſervari videtur: ſed Cortices reſiduos qui ſeu in Eſſentiam, (uti Liquor oleoſus vocatur:) ſeu in Sirupum de Corticibus citri, (cum aliquali quidem impenſa) denuo redigit, aut in oleum deſtillat, horumque pretium ſuperiori addit, ſuperabundantiam tunc facile comperiet: quemadmodum etiam, ſi recentiora compendia enchiriſesque ſectetur. Oxyſaccharum verò Emeticum octuplum aut decuplum reddere, plane eſt exceſſivum: nam libram ſemis facile dimidio Imperiali paraverimus: uti Mellis paſſularum, puriſſimi quoque, libram unam ſemis, eodem pretio, quæ tamen integro cum dimidio Joachimico venundatur; & in ſubſidente Tartaro eadem opera expenſarum dimidium facile refundit, ſecundum uſitatiores hactenus taxas.

Aceti Theriacalis communis libras duas vel materfamilias confecerit, quartâ Thaleri parte; diſtrahuntur paſſim quadruplo carius: & totidem Aceti ſcillitici libræ quatuor Imperialibus; quæ vulgari quidem modo dimidio forſan, ad Galeni verò normam ſexta vel quarta unius parte nullo negotio parantur: ceu unciæ quatuor & amplius Olei Nuciſtæ uno præterpropter cum dimidio; quatuor Joachimicis, rarius minoris æſtimatæ. E polychreſto Amygdalino, etiam frigidè vel citra intenſiorem calefactionem expreſſo, pro dimidio in libram, (quam duabus unius Thaleri tertiis coëmas) undiquaque inſumpto, paſſivè unus cum dimidio, & amplius, (ubi major licentia,) redit: majus autem adhuc, ſi vehementiori

 igne,

igne, (pro complurium, gratias hic ſusque deque habentium more,) copioſius colligatur.

E Pulvere Puerorum, abſolute ſic officinis dicto, (Iride Pæoniaque conſtante,) pro inſumptâ in libram ſemis ſextâ vel quartâ unius parte, hinc inde integri duo cum dimidio Imperialis repetuntur: ex unciis tribus Pulveris Marchionis, unico & quarta unius facile, (ſi perinde fuerit Cornu Cervi an Unicornu adſumatur,) conficiendis, non ſolum quinque vel ſex, ſed ubi ana ſacchari addunt, etiam decem vel duodecim: quo ſane æquior quispiam (hîc requiſitas) drachmas duas Rhinocerotis vel alterius ex interiori Africa ultimave Gronlandia petiti Cornu haut invitus redimeret, ſi Foſſile inſufficientius crederetur. Pulvis ad Caſum non tam duplum quam pro negligenti mixtura triplum reddit: & Stomachalis Birckmanni pro tribus unius quartis in libram forſan erogatis, Imperiales duos cum dimidio, imo alibi qninque, ſex, ſæpeque ſuperioribus annis plures, &c. quis enim Obſoletos jam, aut pro inventorum aut præſcribentium lubitu miris modis variatos omnes ſigillatim recenſeat. E Diagridio vulgari æque, ac Scammonio Sulphurato, (ſi bene hic procedas,) rarius duplum tantummodo acquiritur. Et ut Speciebus Aromaticis completis, præſertim pretioſioribus, v. gr. Diambræ, Diamoſchi dulcibus, Diaromaticis caryophyllat. Diamargariti frigidis, (nam Diaromatici roſati Diarrhodon, Diaxylaloes, &c. gravius æſtimium eſt manifeſtum,) hinc inde, etiam ubi ficta illa moderatio haut obſervatur, quadantenus ſit parcitum, ex incompletis tamen Diarrhodon, Diambræ, Diaromaticis caryophyllatis, roſatis, &c. non tam duplum ſolum, quam triplum quadruplumque præter rem redit: quemadmodum etiam è Speciebus Imperatoris, Diatrion Pipereon, Diazingiberis, & amplius adhuc è (paulo quidem tædioſioribus,) Diatragacanthi frigidis &c. æque uſitatis. Dia-Ireos ad ſextuplum paſſim adſcendere cernimus. Nec mitius fere cum Sief albo, cum aut ſine Opio actum. Trochiſci de Myrrha triplum ferunt; ut hinc in paulo tædioſioribus Alhandal, (Colocynthide tamen hodie facili compendio probe pulverabili,) & Agarico trochiſcato duplum minus forſan elevari poſſet. Utque

minor

minor adhuc nonnullibi ſit Galliæ moſchatæ, uſitatiorum Rotularum, Morſulorum Imperatoris, fructibus, ipſarumque manus Chriſti perlatarum taxatio; reliquis nihilominus v.g. Aniſo laxativo, &c. paſſim triplum, rarius duplum aſſignatum eſt. Eadem verò tritiorum quoque Pilularum, e.g. Aurearum, Cochiarum, Arabicarum, &c. ſine quibus, plerumque obſervatur ratio, ſeu à duplo ad triplum (poſt perfunctoriam mixturam,) aſcenſus; at in Angelicis communibus Tartareisque, ceu dicuntur, correctis amplius adhuc quidpiam: ſiquidem hic pro inſumptis præterpropter in libram ſemis duobus, paſſivè decem vel duodecim redeunt; illic loco integri & duabus unius tertiis, Imperiales octo: quibus efformationis (otioſorum puerorum) labor ſatis forſan compenſatur; æquè ac dum idem Extracti Aloës ſimplicis vel aliquantillo euporiſtorum vegetabilium alterati pondus, uno cum dimidio, (ponamus,) duobus conſtans, nonnullibi 12. Thaleris diſtrahitur. Et qui reliquas minus nunc uſuales Pilularum officinalium Formulas obiter ſaltem cenſebit, haut difficulter ſingularum, altero tanto haut contentarum, extravagantias deprehendet. Ordine enim eas recenſere noſtri non eſt inſtituti, qui per Topicorum uſitatiorum luſtrum, inter inſperatas pagellarum excreſcentias ad finem properare cogimur.

Ita è vulgari Lumbricorum Oleo paſſim non ſolùm triplum, ſed quadruplum quoque aut amplius ultra expenſas provenit: è Scorpionum ſimplici, cum Olivo parato, plerumque triplum; raro minus, ſi Amygdalinum receptum fuerit. Pro ſola Laurini Petroleique diſpenſatione hinc inde duplum aſſignatum cernimus: nec tritiorum, v. gr. Chamomelini, Anethini, Roſati, Violati, Verbaſcini, Liliorum alborum Hyperici, Rutacei, Abſinthii, Maſtichini, &c. labor & impenſæ compenſationi undiquaq; quadrant: Vulgatiſſimorum verò Lini, Cannabini, Juglandium, Papaverini, &c. exceſſus etiam in parabilitate ſua, adhuc ſunt evidentiores: ſique otioſior aut diligentior quiſpiam ſupputationem circa Compoſita quoque inſtituere voluerit, idem in pleriſq; deprehendetur. Unguentum album, Populneum, Dialtheæ, Ægyptiacum, Roſatum Pomatum, Potabile Reſumptivum, Nervinum, Comitiſſæ, &c. etiam obſervantiſſimè, & in locis à facilitate mercimoniorum remotioribus parata, plerumque ad duplum aſcendunt;

dunt; alibi nonnulla, cum Unguento Nihili, ſuique ſimilibus euporiſtis ad triplum evagantur. Et eadem ferè eſt Emplaſtrorum Diachyli ſimplicis, de Meliloto, ſimpliciſſimè confecti, de Baccis Lauri cum cera quoque, &c. Splenetici, Albi, Oxycrocei communis congenerumque ratio, utplurimum ad duplum ducta. E Veſicatorio, Matricali pro more extenſo, Diaſulphuris Rulandi Diapalma, Stictico Crollii &c. etiam nominatioribus in locis, triplum, rarius minus redit. Sed hæc in exemplum hucusque recenſita procul dubio ſufficient; non ut cuiquam ægrè hinc fiat, verùm quo aſſerti ſaltem noſtri conſtet veritas; quam non ſolùm in allegatis tantùm, ſed in reliquis inſuper, quæ reſolvere penitius vel referre piguit, oculata manus haut difficulter obſervabit largiter, in pleriſque cum ſuperpondio: ſiquidem vel oppidorum minorumve Apparatuum gratia faciliores comparandi modos atque pretia utplurimum neglex imus; nec in Reſolutionibus ipſis ad ſolidos, groſſos, nummos, &c. minutias delabi voluimus; multò minus àd recentiora Compendia, quæ labores atque impenſas in permultis haut perfunctoriè levant. Si quæ amplius in aſſertione ipſa ſupererit (è brevitate vel generaliori cenſu,) obſcuritas, plana hæc cuilibet ſtatim fiet, qui modò ſpectabit aut inquiret in Simplicium ſeu ſtatum quaſi, ſeu alternantem valorem; expendet modum diſpenſandi; obſervabit quid inibi ſingulis; tàm integris quàm reſolutis, varieve tentatis decedat vel accedat; quanti quævis Præparationes conſtent, quantis laboribus, quot horis, quibus vaſis, quo tædio; quantum craſſamenti ſubſideat, filtro adhæreat, quantum inter Digeſtiones, Abſtractiones, &c. diſſipetur; quinam ſit diſtrictus ſui ſitus & natura, non ſolùm (mage tùm) neceſſariorum uſitatiorumque remediorum, & hinc diſtractionis frequentiæ vel infrequentiæ, verùm etiam ipſorum Emporiorum, ac modi, per (variantes) libras aut Centenariorum partes comparandi reſpectu. Qui hæc & alia forſan inſuper, quæ vel Privati quid ſapiunt, vel conniventiâ arbitratuque proprio in Regularitatem quaſi quandam nullibi ferè non tandem tranſierunt, paulò penitiùs conſiderabit; is diffuſiorem hîc determinationem,

nem, ſpecificationem, & ſpecialia Subtractionum aut Diviſionum Exempla neutiquam deſiderabit, Exceſſus nullo negotio advertet, & tum demum Pretium ſingulis conveniens, quaſi aliud agendo ſtatuet; non quo Privatorum unus aut alter, ſed tota Reſpublica indifferenter, & citra ullam, (huc alicubi tractam,) pretioſiorum modificationem gaudeat. Nec enim, ut denuò hoc repetamus, ſub relata hactenus determinatione, (generali ſanè,) Taxam quandam condimus; ſed Exceſſus ſaltem, quaſi per tranſeñam ſubterverſantibus oſtendimus. Addat, detrahatve qui volet, ubicunque Loci, Diſtractionis, Proceſſus, Laborum, Detrimenti, &c. modus & ratio poſtulabit. Qui ſub competenti ſibi moderatione, ſua tolerabilius divendet, Religioſior eſto.

Phar-

Pharmaciæ

DISSERTATIO III.

De Privata Remediorum Diſpenſatione.

REliquum nunc eſt, ut pro Tractationis aut Poſtulatorum noſtrorum Complemento commoda, quæ in Rempub licam ſimpliciter, aut inter aliqua hinc Profeſſionis noſtræ, (aliàs hac tempeſtate ſat ſidentis) Magmenta, pleriſque præſertim Mediterraneis hiſce minorumque Commerciorum locis, per privatam Remediorum, (revera ſic dictorum & requiſitorum,) diſpenſationem redundant, conſideremus: at omninò ſub Referentis ſaltem, nullatenus verò Diſputantis Perſona; retrò velum & præfiſcine; ne hactenus diverſimode quidem ſubterverſantium, & per introductum paſſim receptiſmum ſeu reditus ſuos tutantium, ſeu conſuetudini (haut rarò ingratiis, alibi verò ob præſuppoſita quædam,) litantium Contradictiones temerè in nos convertamus: aut Magiſtratus Conſtitutiones placitaque, quibus (pro referentium informatione vel judiciis, Medicos atque Pharmacopolas (è liberrima olim favorabilique communicatione ſua ſucceſſivè colligentes,) partiri tunc negotia voluerunt, inconſideratius indiſtinctè usque intueri putemur. Ideoque nec de Jure quidpiam tantopere impræſentiarum quidem adducemus; ſive intimiorum Medicinæ Partium naturam, ſalutare hoc exercitium in ſe (præſertim hac Seculi facie,) & exigentem admodum, & alio reſpectu ſatis oppido permittentem allegando; ſive morem inſuper diffuſius referendo, qui non ſolum antiquitus ab ipſis artis primordiis obſervatus fuerit, & adhuc à Medicinam profeſſis in Oriente obſervetur; verum etiam ſub ipſo poſtmodum contrariæ conſuetudinis exortu, præcipuè verò ſimul ac liberaliores Artes paulo

cultius

cultius tractari inciperent, ad diligentioribus, nec cuncta ſua cuivis temerè concredentibus identidem cuſtoditus eſt. Ceu plures ſanè, ſua ſibi Medicamenta parantes & vindicantes, vel in decimo quinto ſaltem Seculo harum rerum curioſiores invenient: & numeroſiores adhuc verſus decimum ſextum noſtrum: exercitio hoc poſtmodum famigeratisſimis inde Viris indies familiariori; ab aliorum prætenſionibus, qui ex accidentaria olim ceſſione legale tandem quidpiam erigere conabantur, magis magisque excmpto; & uti Protomedicis nonnullibi ſpecialiter, ita (cum gregariorum ſalus Superiores non minus angat, aliàsque ſit indifferens,) Reliquis quoque, diverſis in Locis, ob prægnantes hoc in genere rationes, usque dum liberè conceſſo. Nec inſuper odioſius forſan inquiremus hic, num Conceſſiones olim illæ circa Medicinalia, (plerumque nunc vulgaria, maximam partem revera inuſitatiora minorisque hac tempeſtate momenti,) tantisper factæ, ac ſucceſſivè poſtmodum Privilegiis quibusdam (pro facilitanda Poſſeſſorum diſtractione,) ſociatæ, ad ſubſequa Recentiorum, (ex alio capite euntia) Inventa, Remedia, modernasque Medendi neceſſitates extendi queant? Numne porrò pleræque hujus ſortis Confirmationes, etiam hoc ſeculo redintegratæ, Chimicum protinus commercium ſemper & undiquaque, (ſi particularissimis, nobisque forſan haut adeo neceſſariò recenſendis de cauſis alibi quid datum eſt,) inferant? aut Taxis cum reliquis conditionibus hinc inde præfixæ, Proprietarii quidpiam tantopere ex eo ſupponant, cum Pretium ſaltem, (cujus æquitatem Medicorum quoque liberalis in locis diſpenſatio pariter obſervare jubetur,) ſingulis (in tantum, & pro referentium opinione) figunt; cauſæ pendenti, & ei quod in Quæſtione eſt, interea nil inde detrahentes, imò clauſulis reſervatoriis nonnullibi hinc apertè munitæ. Non urgebimus adeò Eorum etiam Locorum Placita, quæ cum Medicorum (hac in Materia,) Jus & Æquitatem inſuper ſatis advertiſſent, ipſam ſuorum diſtractionem nullatenus prohibuerunt: alium ſaltem Diſpenſationis modum, per Pharmacopolia, (cujus rationes & effectus infra diſtinctius conſiderabimus,) tantiſper poſuerunt. Nec amplius aliarum quoque Artium Profesſionumve exempla ac libertatem eo fine nimium ex

aggerabimus; vel quomodo non tantum Mathematum cultores, citra Metalla diverſimodè honorificèque occupati, &c. potiora ſua citra minorum gentium, (ſimilia perficientium, aut inibi miniſtrantium,) contradictiones vel exprobratiooes, laudabiliter varièque fabricent, aut effingant, verum etiam in noſtra nunc Materia, ipſi Chirurgi eorumque (diverſorum Titulorum) aſſeclæ, Medicis ſanè longè inferiores, Remedia ſua, multæ pariter conſequentiæ, & circumſpectionis æquè indiga, domi propriisque manibus tanquam ex condicto parent: quomodo Perſonæ planè non huc pertinentes, ob arreptum polychreſtum aliquod Pharmacum, (inter tot abuſus & affectata Monopolia,) Privilegiis paſſim muniantur; Pharmacopoliis ob cauſas fortè haut ſemper publicas, certarum Pilularum, Mixturarum, aliarumque Compoſitionum, (in aut pro Secretis habitarum) ſpecialis planè diſtractio, Spirituum aliorumque difficilius aut laborioſiùs præparandorum, (Chimicorum æque ac Vulgarium,) ſaltem aliunde & ad ſenſum coëmptorum diſpenſatio, paſſive concedatur: & ſi quæ amplius adduci, ſuisque ab exceptionibus, quibus forſitan aliquibus elevantur, facili negotio, (ceu infra quoque circa potiora fiet,) liberari poterunt. Certe ſi ad Poſtulati noſtri illuſtrationem ſolùm, quaſi nil conferrent, & Medici in univerſum omnes, vel ab Arabum usque tempore parile exercitium usquedum neglexiſſent, aut per fictionem juris, ob complurium vel plerorumque conceſſionem illam. Unguentariis olim ſuis, Aromatariis Rhopopolisque, magis magisque, (præſertim inter Græcorum ultimus, & delicatiores Mahumedanos, ſequioribusque porro ſeculis ſub ea ſcientiarum caligine, neceſſaria ſtudiorum cultura, concurrentium laborum multitudine, Pharmaceutices ignorantia, aut putata inconvenientia aliisve adhuc minus excuſabilibus de cauſis,) factam, per quandam hinc quaſi Præſcriptionem, (ſi de temporariis conſuetudinibus ita loqui poſſumus,) jure ſuo penitus excidiſſent: Utilitas tamen, quæ ſeu directè, ſeu indirectè, evidentius interea diffuſiusque per Suppoſitum noſtrum, quam vulgarium traditionum obſervantiam in publicum paſſim redit, tanta & ejus momenti videtur, ut vel iſtius ſaltim, utpote ſupremæ Legis intuitu, ſalutaris hæc Medi-

camen-

camentorum Tractatio, (ututalibi hactenus intermiſſa, alibi ſuſpenſa,) nihilominus pleriſque Locis, compendioſiorem parabilioremque Medicationem exigentibus, per plenitudinem Poteſtatis denuò ni imperari, vel Proprietariis olim, quaſi è pancirolli deperditis Tutoriove nomine reſtitui, liberè ſolummodo, (& ne præ paulò antè allegatis Artificibus deterioris ſic conditionis, minus pollentes minusve fidi ſic videantur Medici,) concedi hac tempeſtate debeat: æquè ac longè majoris ponderis & conſequentiæ Conſuetudines, Statuta ac Compactata communis boni cauſa, in publicis ſuperiorum annorum neceſſitatibus, ad admirationem usque permutata, vel penitus abolita, ab initio diximus, & ne parva magnis imprudenter conferre videamur, data opera hîc loci, tanquam notoria præterimus, potius ad Inſtituti noſtri pertractationem properantes.

Prius autem quam iſtud perſequamur, & ordine, (qualis quidem in hiſce complicatis eſſe poterit,) potiora referamus, quæ decumbentium ſeu ſanitatem atque vitam, ſeu fortunas ſolum, ſeu utraque conjunctim concernunt, cuncta tamen in publicæ Salutis magmenta melioremque Civium conſervationem tendunt; ingenuè monemus, nos dum ſaluberrimum hoc exercitium commendamus, neutiquam hinc indifferenter & continuo cuivis manum injicere, vel eorum ſemi Empiriæ protinus patrocinari, qui modum hunc præcipitanter involant aut arripiunt, citra quandam ordinariamque Vocationem; aut ſaltem citra ſufficientia realiaque Specimina ac Teſtimonia, non ſolum Theoriæ conſummationem, (quia à poſſe ad eſſe hîc non ſemper valet conſequentia, & Præco jam olim notas fugitivi referens lateri adſtantem ignoravit,) verum etiam poſitum jam (per ſerium Manuductorem,) Practicæ manualisque Chimiæ fundamentum ſatis edocentia; ſed ex eo tantum capite, quod nomen aliquandiu inter Philiatros profeſſi, libellos introductorios alicubi ſummariter evolverint, aliaque conſectaria, (quæ Practicum de futuro quidem informant, inde tamen protinus neutiquam ſiſtunt,) tractarint, &c. vel ſpecioſiori adhuc titulo, famigeratiori cuidam Chimiatro (ſub multo interim ſolidioris Theoriæ neglectu,) ſaltem à Carbonibus fuerint, aut ejus aliorumve cultiorum Practicorum Proceſſus, For-

mulas atque Euporiſta, ſuis ſub titulis collegerint. Ejuſmodi extenſiones & abuſus, ab origine profundius utplurimum inquirenda profecti, non noſtræ hîc, ſed Superioris conſiderationis ſunt. Hæc, uti Regularis Poſtulati commoda facile deinceps, vel aliorum exemplis percipiet; ita irregularis, (donec majorem perfectionem ſub ingenua verſatiorum manuductione acquiſiverit) inconvenientias, cum competenti medela, ſimiliter advertet; & quod (utrisque ſic juxta ſe poſitis,) profecto nemini, etiam è quibusvis exotericis, qui Arti hoc in genere ſeu hodie ſemet agglomerare poſſent, ſeu per conſuetudinem, neſcio ſub cujus dextræ titulo, (forſan, vix ſine Chirurgiæ contumelia,) gradatim hactenus aſſociati ſunt, ſaluberrima hæc Medicamentorum tractatio propriaque in ſingulos ægrotos adaptatio eâ queat concredi fiducia eoque fructu; imo quod nemini hinc adeo debeatur magisque competat, quam Ordinariis proximioribusque Practicis, ſupradictis requiſitis debite circumſcriptis; qui vel ſolius Gratioſi nominis intuitu, oppido nil in ſe deſiderari patiuntur patienturque, quod ſecus in hoc negotio ſentientium exceptionibus aut ſuſpicionibus, (ceu plerasque ſucceſſivè expendemus,) apprimè non ſatisfaciat, nec ex adverſo alleganda nunc commoda ſatis ſuperque comprobet.

Sit autem inter ea, quæ publicum directe magis ſpectant, primum: tot miſerorum Conſervatio, qui vulgaris Medicationis ſumtus veriti vel declinaturi, ipſos ſimul Medicos penitus, aut debito ſaltem tempore prætereundo, negligentiſſime paſſim, magno tamen Reipublicæ damno, pereunt. Et ſane nemo non novit aut perſentiſcit hodie epidemiam pene rei pecuniariæ Anguſtiam, paſſivamque hinc illam in quævis expenſarum compendia ac planè ſingularem tantum non omnium attentionem. Unde ſane quamplurimi, mediocris quoque ſortis judiciive, & qui è (quovis modo) perſonali ratione Status nihil non de ſe pollicentur, nihilominus de cætero quidvis patiuntur prius vel pertentant, quam Medicum adeant: dumque Soſtra cogitant, dum excurrentes in Pharmacopoliis impenſas, eventum interea incertum, familiarem rem jacentem, Viduæ Orphanorumque certas aliàs miſerias, &c. totum inde potius modò fatali

fortuitæ-

fortuitæve Terminationi ſimpliciter committunt; modò, ſumpti facturi ſcilicet ſic quidpiam, quaslibet Anus, Tonſores, Pharmacopolas, (in oppidis ad ejuscemodi conſilia perquam hinc inde promptos,) Agyrtas, aliosque è proprii officii deſertione paſſim propullulantes Empiricos conſulunt; ſicque tandem (inter majores ſæpenumerò impenſas,) aut moriuntur multi, aut niſi (ſpontaneæ nonnunquam) reconvaleſcentiæ ſpes affulgeat, tum demum Medicum, (ſaltem quo in Perſonalibus ſub exequiis recitari queat,) re deſperata vocant, quidvis interdum pollicentur, rarius ſervant; imo fabam tandem penitus in actiones ejus cudunt, nî res cedat ex ſententiâ. Quod autem hisce inconvenientiis eorumque conſectariis, inter (ſupra ſimul quæſitam) Taxarum, & ipſius inſuper præſcribentis, (quo neceſſaria ſolummodò, nil vero pro forma tantum aut deſultoriè imperet,) moderationem, privata præcipue diſpenſatio ſingulariter & apprimè, (idque non ſine magno gratiæ & authoritatis Medicæ augmento,) medeatur, intimiorem ejus rationem paulo attentius expendens, experientiæque ſuis in locis conferens, haut difficulter deprehendet. Non repetemus hic antiquum illud: quod poteſt fieri per pauca, &c. nec cum aliquibus ſubtilius forſitan quæremus: eccur, dum clientes noſtri ſatis hoc in genere juvamenti percipere queunt ex unâ, duas tamen ſeparatas Familias hunc in finem ſeorſim ſuſtentare debeant? Saltem è noſtris quotus eſt, qui ubi Soſtra hodie honorariaque aliàs quaſi nulla ſunt, iſtorum, imò nonnullibi moderatiorum quoque Viſitationum loco, ſolitariæ, (non dicimus uſuali, ſed temperatiori etiam) Taxæ pro dictis Remediis ſolutæ non ſit acquieturus? Sub ea verò facilitate Simplices ac Procraſtinatores paſſim allici, Medicisque ſæpenumero magis devinciri, profectò palam eſt: experiunturque complures in iſto ſumptuum compendio quidpiam, magno ſuo poſtmodum commodo; qui aliàs negligentisſimè perirent: ut taceamus patentisſimum hinc campum, qui ipſi Medico non ſolum in propriæ famæ & authoritatis, (etſi vel aliquali nonnunquam redhoſtimenti debiti jacturâ,) verum etiam ſub paulo protractioribus difficilioribusque morbis, in tot deſperabundorum & circa remediorum continuationem tunc hæſitantium conſervationem aperitur.

 At-

Atque ut hæc medendi ratio vitam hactenus ac ſanitatem complurium ægrotantium, ita (quod ſecundum nunc eſt commodum) Fortunas quoque eorum ſeorſim, ſalubri levamento reſpicit: & ſumpti fit ſic non tantum pauperculis, ſed (in ea temporum conditione, indifferentique perſonarum ac facultatum reſpectu,) reliquis quòque, quod aliàs communiter in honoraria, in Pharmacopoliorum (decenter etiam obſervatas) Taxas, in Acceſſoria pro Labore ac Studio, imo penitus alicubi in Taxationum extravagantias, privatas Quotas, Miniſtrorum additiunculas, &c. conjunctim erogandum eſt, & de cujus nimietate, præſertim in protractioribus curis, tùm Hæredes poſtmodo, tùm ipſi (utut hac ratione feliciter,) Reſtituti tantopere, nec immerito ſemper conqueruntur; totum quod inſumptum eſt, Medicis, (qui plerumque tamen vix nummos aliquot inde habuerunt,) indiſtinctè adſcribunt; Soſtra, ſub tot expenſarum aliarumque rei familiaris jacturarum æſtimatione vel prætextu præcidunt; poſt (ortas hinc, & ex uſitato Practicæ modo viventibus longe magis noxias,) fruſtrationes aut alternationes, malè volunt; alios per ejus generis Relationes à ſalutari Medicamentorum uſu deterrent; vel (æque ac nonnunquam ſemetipſos, poſt morbum denuò forte obortum,) in diverſa Protelationum, Empiricorum, privatæ Medicationis, &c. Præcipitia inconſulto deducunt.

Fieri quidem poterit, ut ſub privata quoque diſpenſatione ſumptus in Chronicis gravioribusque affectibus aliquo usque nonnunquam excurrant, vel excurrere videantur: ſed enim ſi totum hoc tritiori Medicandi rationi, (poſitis interea iisdem affectuum perſonarum & forinſecorum circumſtantiis,) proportionaliter conferimus, dum Receptismo quidpiam vel ingratiis, (adſuetorum ſcilicet, Vulgi & Pharmacopolarum cauſa,) dandum eſt, eò profecto non, aut vix excreſcit: ſiquidem cultior hæc compendioſiorque Praxis, ſimpliciſſimis quousque datur contenta, ceremonias illas ac curialia, quæ ſchedulam redemptu ſolum difficiliorem, neutiquam vero præſentiorem reddunt, & ne rem ignoraſſe vel neglexiſſe videamur, pro forma ſaltem ſuperadduntur, ut impune, ita liberrime præterire poteſt; ſicque plurima ſumptifaciendo, haut pauca, quin-

]uinetiam, pro devinciendis clientum animis negligendo, parvis de :ætero potius at crebrioribus reditibus (quo facilitas ejus frequen-ia compenſetur,) acquieſcendo, ita ſe in univerſum ſiſtit, ut ei 'poſt concreditam ſanitatem) è Bulga demum, (quaſi Empirico-um, miſeros olim deglubentium, duriterve prius de pretio pa-iſcentium gregi,) lis non niſi depoſita fronte moveri, vel Ephe-:erides ſuas ordinarias Thomiſtis & Euclionibus in eventum tan-lem producenti minus, quam repoſitis ſchedulis, aut Mercatorum tot incertitudinibus ſubjectis) Libellis fidi queat.

Sequitur tertium nunc & majus quidem adhuc commodum: aſſivorum ſæpeque exitialium in Pharmacopoliis errorum, & hal-ıcinationum circa præparationem æque ac dispenſationem Reme-iorum diverſimodè contingentium, longe facilior feliciorque evi-atio; evidensque hinc ac ſalutaris illa in quibuslibet, conſidera-ionis cujusdam indigis, Chimicis præcipue, vegetioribusque aliis :curitas, imperanti ſumentique communis. Abuſus equidem & articulares profitentium errores ipſi totique Arti haut imputandos ſſe ſatis ſcimus. Sed enim profectò nos Pharmaceuticam hinc, deò Medicationi noſtræ neceſſariam, & ſi forte quispiam Diæte-icorum (nemini tamen non tractabilium,) directionem ſaltem, btendere voluerit, longè intimiorem ac ſpecialiorem ſimpliciter ut undiquaque elevamus vel convellimus: dum in adminiſtrandâ antùm ratione, aliter (pro locorum exigentia,) qualitercunque ɔodificanda occupamur: nec in perſonalia hîc aut plus quam indi-idualia ſolummodo; vel quod hominis Sanitatem irrevocabilemve itam concernant; quod è dicta conſuetudine, conſequentiâ (tam ıbjecti quam ſubjecti tractantis intuitu,) vix aut non declinabili in olidum penè fluant; & alia haut nullius interea momenti, impræ-:ntiarum conjunctim adducenda, adeo devolvimur: dum tantum ut præcipuè, cunctarum vel plerarumque harum inconvenientia-um faciliorem longè felicioremque evitationem, ſaltem per qua-:mcunque forinſecarum circumſtantiarum immutationem, paratâ îc, nec minori culpâ (quàm Navarchus, Architectus, imò ipſe 'harmacopœus & Chirurgus, &c. antiquum obſtinatè obtinentes

poſſunt,)

poſſunt,) negligendâ Medelâ, rogamus & oſtendimus. Et quo ſingula paulò planius compareant, principio quis ſane noſtrum neſcit, aut ingratiis interdum fortaſſe non perſenſit frequentiſſimas illas & enormes ſæpe Præſcriptorum permutationes, confuſiones, ponderum inverſiones, ſcriptionis & ingredientium perfunctorias incompetentesve tractationes, &c. etiam circa vulgatiora, (trivialis notitiæ, diffuſioris molis, minusque operoſioris mixtionis,) Medicamenta diverſimode, nec tam inopinatò, quàm ſub obrepente (vel Miniſtris ſaltem;) nonnunquam negligentiâ, adhærenteve ſimplicitate vel in permultis Imperitia, (præſertim ſi ad Remedia ſingulariorem attentionem, arbitrationem & enchiriſin undiquaque exigentia veniendum fuerit,) contingentes: pariterque ad ipſam inſuper Simpliciorum Compoſitorumve collectionem, aſſervationem ac præparandi modos, &c. variè extenſas? Quis recenſere auſit inſuper & ea, quæ vix ſine culpa (ceu data opera) alicubi eveniunt? & nos ab altercationibus & exprobrationibus alieniſſimi, diffuſius hic non perſequimur: ne Heros forſitan aut Proviſores, inter domeſticas alienasve, ſæpe minus quadrantes curas, &c. Miniſtris Puerisve ſuis cuncta, vel potiſſima, inconſideratius interdum concredentes; circa Medicamentorum debitas tractationes minus attentos aut verſatos; quævis indifferenter diſpenſantes; ſub aliquali nonnunquam acquiſita medicandi notitiâ præſcriptas (ignota ſæpe ſibi de ratione,) Formulas in aurem cenſentes, indeque pro lubitu addendo, ſubtrahendo, ſubſtituendo variantes, (& ſi quæ amplius per illætabilem præcipuè ceſſionem illam oriuntur,) temerè in nos concitemus; aut Miniſtros, talia ſuperciliosius alicubi audentes vel involantes, durius habere videamur. Quis denique non comprehendit, obiter hactenus (ſolummodo) oſtenſa, eo eſſe graviora, ſi in Draſticorum ac Chimicorum genere peccentur: ceu proin validiora, viresve (pro diverſo Præparationis, Aſſervationis, imò levisſimæ cujusdam circumſtantiæ modo,) alternantia, (præcipuè Mercurialia, Antimonialia, Martialia, Opiata, &c.) à conſcientioſioribus ſibique caventibus Practicis aut planè non, aut non ſine multo angore diffidentiáque hinc præſcripta vix demiremur. Nam cuncta hæc ægroti jugulum ſemper;

Me-

Medici verò famam plerumque intimèque petunt. Obviare quidem juscemodi inconvenientiis videntur (laudabiles de cætero) Viſitationes Inſpectionesque, Urbibus ac Civitatibus quibusdam certo empore ſolennes, aut ex inſperato ſupervenientes. Verùm quantum olitariæ ſic caverint, etiam cum maximè cavetur, ſaltem impreſſæ Obſervationes docent; & curioſiores per nos amplius inquirant. Siuidem profectò circa vulgatiora plerumque, aut particulares quasam particularium nonnullorum circumſtantias occupantur; potioa vix undiquaque (in ea præcipuè materiæ Medicæ vaſtitate, circumſtantiarumque varietate,) attingentes, eave exhaurientes. Quid autem de reliquis Civitatibus Oppidisque dicemus, quæ hujuscemodi egotiorum ſæpenumero admodum ſunt ſecura, Pharmacopolæque ea liberrimè linquunt? Quid, ubi verſatior animus atque manus circa ſupradicta ſolum, ne ſingulariora & majus quid interdum exigena adducamus, deſideretur? Quo proin diligentiori horum omnium e conſimilum Obſervatori, jureque hinc inde meticuloſo Medico, præſertim ſi Operarum ſuarum, (quamvis ſub quotidiana etiam præſentia,) languorem nihilominus attentionemque expectatione ſæpenumero minorem, hîc verò Familiam penitus ſeparatam, ad parile amen quidpiam ſuo modo præſtandum foris deſtinatum cogitat; vel ſperati è præſcriptis effectûs loco, contrarium potius aut diverſum, xuberans aut deficiens quidpiam, (ceu pluries fit,) contingat; equidem multus atque magnus hæſitandi dubitandique locus undique ſupereſt. Et in talibus paulò verſatior nobiscum prius forſitan, quàm ut undiquaque ſic, & longè numeroſius, (ac communiter putatur,) requiſitis inſpectionibus & directionibus continuò quaſi diſtringatur; imò prius (dixerimus,) quam ipſam ſchedulam, cum requiſitis vulgò curialibus conſignet; longè lubentius, facilius atque felicius cuncta propriis oculatisque manibus tranſiget, parabit, miſcebit, dicet. Nec enim pro iis hæc dicta volumus, qui alienis officiis foris continenter implicati, domi interea Remediorum ſuorum elaborationes & dispenſationes conductitio cuidam, neceſſariisve ſuis (in ſolidum & indifferenter, abſentes interim,) forſitan committere poſſent: retuſo ſic in eosdem lapſus præcipitio. Qui ſecundùm intentionem

noſtram tantiſper procedit, meritoque quod ſuum eſt, ſaltem âgit, quò hîc etiam tam famæ quàm conſcientiæ caveat, inter ſubſidiariorum quidem, (abjectiora nullique periculo expoſita ſecum transigentium,) acceſſum, cuncta de cætero, quæ realem Remediorum Præparationem ac Diſpenſationem quocunque tandem modo concernunt, aut cujusdam inibi momenti ſunt, ipſemet perficit aut tractat: idque eò ſecurius & expeditius, quò per contractiorem Myrothecii proprii apparatum, iſta Materiæ Medicæ vaſtitate minus diſtringitur, minusque, (dum quæ anno hîc, bienniove ſufficiunt, ipſi ſimiliter & in tantum ſufficiunt; ſemet quotannis exſolvunt, nec hæredibus hinc poſt obitum, negotium adeò faceſſunt,) exhauritur quo inſuper ſingula exquiſitius novit, æſtimat atque tractat; uſualia ſua penitius dignoſcit; ſuſpecta vel confuſa promptius (tanquam de proprio) rejicit; complacitis jam, (dum nihilominus nec infrequenter, ſub ipſa Diſpenſatione poſterioribusque ſic cogitationibus, convenientius quid incidit,) id tunc facilius ſubſtituit, addit, detrahit; ſi diverſum aut ſpeciale quidpiam circa Remedii effectum contingat, planius (quid, quale, quantum, datum ſit,) novit, obſervatique rationem certius perveſtigat; Elaborationes ipſas, cum ſuis, accidentarioque ſæpe ſupervenientibus circumſtantiis, ſecurius moderatur; quam plurima non ſolum in (repoſituræ vel ſucceſſivæ diſtractioni deſtinatis,) Compoſitis, verùm etiam extemporaneis quotidianisque Formulis vix aut ægrè determinabilia, v.g. Analepticorum ſeorſim quæſitam in odore Saporeve gratiam, manuali additione vel ſubtractione domi longè felicius obtinendam, quam conjecturaliter per Schedulam determinandam, Acidorum, (tantæ, nec ſuccurrentis ſemper variationis,) Spirituum, ſolitariorum aliave Compoſita conſtituentium, item Emeticarum, Opiatarum liquidarum, &c. validiorum Compoſitionum certiores doſes diſtinctius ſalubriusque (ne de Topicis dicamus,) dimetitur; & ſi quæ inſuper ſunt amplius, quæ (dum pariter quidem homo eſt, & humani nihil ab eo alienum,) nihilominus Actiones ejus, (eo modo facili negotio directas,) aliorum muſſitationibus ſuſpicionibusque (ſi forſan alicui cuidam in hisce exoterico diverſum quid contingere potuit,) evidentius adhuc ſubtrahunt.

Poſt

Poſſe verò Practicum, etiam frequentatiſſimum, ejuscemodi Medicamentorum privatorum, tam præparationi, quàm diſpenſatio-ni vacare admodum, manifeſta docet Experientia; nec diffuſioribus hunc in finem deductionibus opus eſt. Sanè ſi ſupervacaneæ Pharmacopoliorum & Diſpenſationum congeriei ſemet inevitabiliter ingere-re vel implicare cogeretur, equidem difficilè foret hoc, & aliquibus forſan minus poſſibile. Sed hunc offenſiouis lapidem in prima Differ-tatione, luxuriantisque tunc Molis recenſione, (negotium ad longè pauciora reducendo,) ſufficienter removimus. Protractiſſimas verò Viſitationes & ſimiles quorundam conſuetudines, (aſſidendo, &c. peregrè præter neceſſitatem ſubſiſtendo, &c. conſtantes,) verſatiori-bus & ejuscemodi affectationum minus prodigis nemo hîc prætendet. Aſſeverare poſſumus, quod Poliater vel potioribus ſaltem ab initio, tanquam apparatûs ſui fundamento inſtructus, exercitioque huic ſen-ſim adſueſcens, de cætero ſuis intentus exotericorum incurius haut dif-ficulter decuriam non unam ſufficienter, (imò peregrè vicinos ſubin-de ſimul) viſitare, conſilia formare, ea cum imperatis Medicamentis Ephemeridibus ſuis inſerere, ſuccisivas horas inſuper quandoque no-vorũ perquiſitioni lectionive, vel correſpondentiis, uti vocant, id pro-merentibus impendere, & nihilominus decuriæ ſimiliter non uni, eo-dem reſpectivè die Remedia ſua domi decenter diſpenſare, & interea quæ ſenſim deficiunt, vel adjicienda alternandaque videntur, cum ci-niflone ſeu uno ſeu nullo, ſucceſſivè nulloque ferè negotio ſupplere queat; etiam in Civitate ſolitarius: dum ampliorem plerumque plures artium laborumq; diviſione inhabitant; Aularum verò alicubi diſtra-ctiones, ipſaque Militaris conditio, (vel Colonellorum quorundam, ſecretiori quoque Chimiæ ſuperioribus luſtris ea ratione vacantium exemplo,) quotannis, imò penitus intra biennium ſaltem, ſeptimanas aliquot intercalariter ſuppeditant, quæ neceſſariorum quidem repa-rationi, (inter leves aliquot enchiriſes & operæ partitiones,) dentur. Quod autẽ contagioſis Malignitatibus luctuoſiori tempore dejectos attinet, profectò qui eos tùm ſeu (ſub competenti moderatione,) viſi-tat, (uti forſitan nec Ordinarii, nec Praxin juxta iſtos exercentes, indeq; ſalubriori Reipubl. ſtatu cõmoda ſua decerpentes, vel tituli Profeſſio-nis ſuæ intuitu, Caſtrenſium inſuper & ipſorum Aulicorum Medicorũ

exemplo aliter poſſe videntur;) ſeu tantum per Chirurgum aliosve referendarios, (æquè contagii ſuſpectos,) audit; is quoque loco Schedulæ vel informationis ipſum Remedium dare; multa ſimul Compendia (ſeu olim facilitandæ aſſecurandæque Diſpenſationis cauſa diverſimode, ſub præſervatoriis Curatoriisque Modis inventa, ſeu pro re nata denuò ſuperaddita) præſertim uniformi ferè tunc in compluribus Medicatione, inibi ſectari; neceſſariis (pauco tamen numero ſimiliter comprehenſis,) Apparatum ſupplere; ſibi demum domeſticisque ſuis parili, qua reliqui ſolent, ratione cavere poteſt oppido, ſpeciali Numinis tutela comprehenſus: aut ſi ſatis forſitan eum cedere tunc temporis interdum contingat, haut adeò hinc major exiſtit confuſio, quam ſi ſolitariis Conſiliis indigentibus inſerviens, ipſeve Pharmacopœus diem ſuum obiiſſet; pro locorum conditionibus hujuscemodi defectus reſtituendi vel potius præcavendi ratione non unâ; eâque ſtatus tunc irregularitate, (potiori ſanè ſtragis autore,) aliàs hîc quoque variis confuſionibus tentaminibusque (ceu olim hîc implicati probè reminiſcentur,) ſubjecta. Quod autem extra turbulentias iſtas ægrotantem attinet, notum eſt, quod in acutiorum permultis ne nobis ſæpe, vix aliis in Conſilia ſaltem ſufficiamus: ubi verò in aliquibus, ut & in Chronicis eorumque intervallis licuerit, exigentibus ibi qui Receptis & Informatione quiverit, etiam neceſſariis Medicamentis, ſub clinico intuentis directorio tantisper ponderatis, mixtis atque ſignatis inſervire, (manifeſto famigeratiſſimorum quorundam exemplo,) poteſt: & quid, ſi Pharmacopœus in oppidis præcipuè, ſurrogando miniſtro deſtitutus, eidem infortunio ſubjiciatur?

Quid autem, ſi Medici privatim ita dedita Remedia curandiq; ratio (ceu accidentariò quidpiam interdum, quod iſtis poſtmodum imputari poſſit, ſupervenit, aut commune nobis fatum hujus æque ac aliorum conatus infringit,) ab impatientioribus aut ſingularioribus nonnullis, (propter ſeu rationem ſtatûs, ſeu privatas affluentias, mordicus & ingratiis ſupervenire, ſeu volentibus, ſeu requiſitis,) poſt eventum demum, aut ſub Medicorum alternationibus congregationibusve traducatur, vel (Theſſalis olim, Themiſonibus, atque aliis tum Empiricis dicta Lege) inter privatos ſaltem (mulierum dica-

dicaciumve quorundam præjudiciis deditorum) conſeſſus accuſetur. Tranſigant primò hi iſtis cum Locis, quæ paſſim (Medico minus diffidentia, & æquius de ejus Actionibus ſententia,) Remediorum privatim paratorum Diſtractionem, ignotisque etiam ſub titulis diſpenſationem, (modò in Pharmacopoliis fiat) liberè ſecurèque concedunt. Qui porrò è noſtris, aut alieno in foro curioſioribus, tot intercalaria, intus & extus (occulte ſæpe,) ſimul ſub Praxi Medica concurrentia, paulo attentius notarunt, & tritum illud, (ſi hic eſſes, aliter ſentires:) cunctis ſuis pronunciationibus præjudiciisve, inſtar terminalis lapidis ſtatuerunt; pro vel contra alterius innocentiam è ſchedulis, etiamſi vel ab incunabulis ægroti comportarentur, ſimpliciter & inſolidum haut dicent &c. Odioſum eſt relatu vel perquiſitu, quot procul dubio forſitan intereant, planè nihilominus regulariter & examuſſim, (non ſolo Pharmacopolâ!, Receptarum hîc haut poſtremo ſemper judice,) tractati; violentiâ verò morbi, vel inter neglectiorem Diætam, vini acetabulo, piſcium pomique buccellâ, &c. ſaltem peſſum dati; quos tamen verſatior Practicus ſuperveniens, incompetentibus Venæſectionibus ac Laxativis inconſideratiſſimè prius debilitatos, Clyſteribus tantum vexatos, Topicis incaſſum oneratos, ſpecificis longè ſerius & poſt feſtum tentatos, tot totiesque variegatis (Moſchatis Ambratisque inſuper,) Confortantibus, (obortis novis ebullitionibus ſtomachique perverſionibus,) ſolummodo magis confuſos invenit taciteque gemit. Quot credimus paſſim vitæ ſuæ pauſam feciſſe, ſaltem inter Negotioſorum officioſiores Remediorum variationes, ac Confortantium vulgarium, Juleporum, Apozematum, Mixturarum, &c. multiplicationes? Quot periêre, aut perire poſſent per tot, ſemet (tacite, modoque minus ſæpe cognito,) ſimiliter perimentia, invertentia, expellentia, &c. haut adeò de cætero inuſitata; vel ſolitarie inſontia, junctim aut conſequenter data vel alternata inconvenientiæ non unius authores, &c. quæ tamen omnis Receptiſmi æſtimatio proba, dicet & innoxia. Ut tot intercurrentes indicibilesque ſæpe circumſtantias, optime quæque pervertentes denuò ſileamus. Et quodnam demum teſtimonium Pharmacopola producit, quo non ſolum compoſita ejus

 (in

(in ea nonnunquam libertate vel incuria,) ſed etiam formulæ inſu per indies transmiſſæ, debitè ſemper & ad præſcriptum indubitat parata fuerint. Aſſerenti vel interdum jurato creditur; Medico verò præter ſolenne ſuum, arctiori adhuc explicatiorique ſub officii primordiis juramento (meritòque) obſtricto, convocatis actitata ſua ingenuè referenti, Diaria demum ſua eventualiter producenti, non item? Certe generoſus, ac præjudiciorum calumniarumque undiquaque contemptor animus, uti quidem in (cujusvis etiam formæ, Curationis decurſu, Criticas aliasve imminentes turbas, ne ſalutaribus poſtmodum Remediis imputentur, aut (dum omnia poſt eventum diſputari poſſunt,) Cenſori ſuper ſiniſtrum eventum dicenti, anſam præbeant, attentiſſime (inter manifeſtum ſæpenumero tutelaris Numinis concurſum) devitat, aut præmonendo oſtendit: ita ſi nihilominus quidpiam ſecus contingat, conſcientiæ ſuæ tunc ſemet involvit Deoque ſuo cuncta liberrimè remittit; donec tractu temporis, (dum aliàs ſub quovis etiam Medicandi modo pleraque nihilominus Medicis imputantur,) vel affaniæ iſtæ, (ſæpenumero inter feliciores aliarum Curationum ſucceſſus, ceu Philippus nihilominus Alexandrum ſuum invenit, diſpareant, vel integritas tandem, ut plus vice ſimplici vidimus, in apricum producatur. Nam qui ſub primo plerumque vel declinante demum fervore irritatiores, tale quid per impreſſas innocentiæ ſuæ deductiones, rogataque ſuffragia obtinere conantur; profectò (dum quis inde, quantum inter tot ignotas circumſtantias voluerit, credit,) majoribus ſæpenumero traductionibus, contemptui præjudiciisque ſiſtere ſe, (nobis quidem, etiam poſt buſta viſi ſunt. Atque hactenus de tertio commodo, injiciendisque forſitan difficultatibus.

Videamus nunc quartum, idque magni ſimiliter momenti. Quod ſcilicet ſub ejuscemodi Pharmaceutices tractatione, rerum naturalium, non ſolùm directè illuc pertinentium, ſed reliquarum quoque complurium cognitio manifeſtò hinc magis magisque excolatur; nova ſæpe ac polychreſta, Remedia, novæ Enchiriſes atque cautelæ, praxi æquè ac laboribus Chimicis perutiles, (interdum quaſi aliud agendo,) inveniantur; Arti naturæque mage conformia remedia

nedia condantur, aut citra (riſu à ſubterverſantibus excipiendos,) apſus præſcribantur; probabiliores variè hic contingentium ratio- ies eruantur; inter imitationes aut fortuitas miſcellas, Saporum Odorumque, (adeò usque dum parùm tacta) natura, ac miſcendo- um conſenſus ac repugnantia aliquanto fiat manifeſtior, diſſentien- ia felicius declinentur; Pathologica & Therapeutica quamplurima, per indirectum quaſi, aut illuſtrentur, aut vanitatis, (ceu hactenus nde circa tot Medicamentorum coacervationem, circa Purgantium abuſus, totque Alternantium, Confortantium Topicorumque luxu- iem, &c. feliciter factum eſt, & circa, permultorum Symptoma- um, cauſarum effectuumque rationes pariter fieri poſſet,) convin- cantur, &c. Imò quod in rei veritate æqua competensque Taxa con- li, de aliorum Pharmacis parandorumque Proceſſibus rite judicari, nconvenientiores emendari, Viſitationes ritè obiri &c. nequeant, citra intimam totius hujus negotii cognitionem continuatumq; exer- citium. Nec enim ſufficit hic quædam in Muſeo acquiſita notitia, Tyrocinii Diſpenſatoriive recentioris lectio, vel ſuperficiaria olim Præparationis Antimonii Diaphoretici Spiritusve Salis, &c. inſpe- ctio; ſæpenumero poſtmodum, cum imitari talia perfunctoriè viſa voluerit, claudicans; ſed firmatus per continuationem (indies novi quidpiam, in Praxi præcipuè, oblatisque tot occaſionibus ſuppeditan- em,) horum uſus, firmatumque ſimiliter in iſtas inveſtigationes, deductiones, &c. judicium requiritur; unde profecto habent, quic- quid pulchri commodique habent Pharmacopolia.

Atque ut hæc in ſe ſint manifeſtiſſima, & Medicus perfectus ex- quiſitâ, uti Chirurgicorum, ita Pharmaceuticorum quoque ac Chi- nicorum cognitione hodie profectò carere nequeat; eam verò non niſi per manuales continuatosque labores ſufficienter conſequatur, ndiesque confirmet vel extendat: factos interea in (publico per- quam ſalutaria) hæc exercitia ſumptus, cum inſumptis materialibus fruſtra diſperdere, partave tot curis, impenſis ac ſudoribus compen- dia, aut ſingulariores remediorum modos cuivis exoterico, inde ſe- met efferenti, &c. propalare nolit, nec teneatur; adeoque vel eâ de causâ Medicamentorum ita paratorum, aut una provenientium

diſtra-

diſtractione, (pro erogati reſtitutione, navatæque operæ redhoſtimento,) abſtinere arcerive jure vix aut non poſſit: nihilominus tamen, procul dubio ne Pharmaceuticæ conſuetudines (tantæ neceſſitatis olim creditæ,) præter rem inde forſan confundantur, vel Medici fortaſſe plusquam Seplaſiæ poſcant, placitum eſt haut paucis (cætera nobis hoc in negotio æquioribus,) locis, ut ſpecialiora quidem ſua Pharmacopoliis in uſitatam dispenſationem, certo hinc accepto pretio ſiſtant. Sed alius, nec immeritò hic quærat, cui uſui reliqua, uſualia quoque, variè inter labores provenientia, aut data opera, exercitationis, ulterioris perquiſitionis, aliorumve reſpectuum cauſa præparata, deſtinanda ſint? Et numne inter ejuscemodi ſuſpiciones diſtractior quispiam, ſi vellet, etiam viliora, variè ſolummodo mixta, condita, tincta, palliataque ſecretisſimorum loco oculatisſimo quoque Pharmacopolæ offerre nequiret? Saltem cur miſeris decumbentibus expenſæ ſic duplicentur, non videmus: ſiquidem qui parat, ſuum hinc, & qui diſpenſat, repetit. Ut taceamus quæ inter ipſam hanc cautelam (manifeſto interim effectus ſufflamine vel perverſione,) ſub vario lucello deditorum imitamento nihilominus nonnullibi fuere ſubſtituta. Quot autem non dedeceat Medicum pretii pro datis Remediis indicatio & accepratio, aliarum honoratisſimarum Profesſionum Officiorumque Sportulæ, Taxæ ordinariæ, ſolutiones pro ſtudio ceremoniisve, &c. dicant. Certe diverſum ſentientes hic forſitan nimis pudibundi videntur; & tamen nemo non pro Conſilio, Lotii inſpectione, viſitationibus, &c. ſua libere (quò privatas quotas taceamus,) poſcit. Sin verò privatorum Præparationibus occupati, cum Medicamentis Authoritatem quoque venundare, nec eos hujus ſortis abjectiora decere putentur: quærat quispiam ſimiliter, numne decentior jucundiorvve ſit Urinarum, Sputorum, Ulcerum, Cadaverum, misſi Sanguinis, Evomitorum Excretorumque inſpectio nauſeabundaque verſatio, hauriendorum Pharmacorum libatio, &c. Laudantur pasſim nec immeritò, qui profuſisſimis Profectionibus, curioſisſimisque novisſimarum quoque fibrillarum productionibus, (inter tot fœtores licet, & faſtidia,) perveſtigandis, aut interitus cauſi-

e:

ex ipſis putrilaginoſis Cadaveribus eruendis indeſinenter fere occupantur; vel prima etiam Plantarum germina, indefinitasve Synonymias per tædioſas tandem nulliusve hîc uſus comprehenſiones norunt: Qui verò proximiori ſanitatis cauſa, ſub ſalutarium remediorum præparatione, manus interdum denigrant, vel inter Empyreumata nonnunquam verſantur, minoris inde æſtimentur, niſi ſolis Diſſertationibus, Formularum deſignationibus, ac ipſi ægro haut raro moleſtis viſitationibus Praxin circumſcribendo, quod caput & cardo rei eſt, in ere Chirurgicis æque ac Pharmaceuticis, tertio cuidam, (utinam ſatis ubique ſufficienti,) ſemper commiſerint? Quin potius authoritati medicæ plurimum hinc accreviſſe vidimus: confirmatioresque ſic ac confidentiores facti ſunt quamplurimi, imò (præter ſpem, aut longè facilius,) per vulgatiora quoque, delinitâ imaginatione reſtituti, cum à Medici manibus ſua proficiſci cernerent. Laudatur Artifex, qui acceſſoria ſua ſeorſim parare poterit: nec ſpectatiſſimis quibusque vitio vertitur, ſi ſecuritatis aut felicioris faciliorisve expeditionis gratia, quæ Scriba ſolet, transegerint. Sique Chirurgia hactenus eadem ratione tractata fuiſſet, quanta nunc ejus forent incrementa?

Expendamus proin hiſce dimiſſis, potius quintum commodum: promptum ſcilicet & expeditum hinc ſufflamen vel impedimentum nocentiſſimæ iſtius Empiriæ, quæ divulgata per Receptiſmum Remedia, ſi præſentiora polychreſtave deprehenſa fuerint, ſubſequitur; & non ſolum alterius profeſſionis hominibus, talia ad Monopolium uſque involantibus, verum ipſis etiam Pharmacopolis, ea vel ſervitii tempore colligentibus, ac poſtquam oppidum quoddam inſederunt, Medicis ſatis ægrè inde facientibus,) haut raro familiaris eſt; familiariorque profecto deinceps fiet, ſi pariter ſelectiora hodie ſpecifica, elegantiores Remediorum formulæ, cultiora contractioris Praxis compendia, curatioresque præſentiorum Medicaminum (v. g. Cinnabarinorum, Opiatorum, Martialium, Emeticorum correctiorum, &c.) modi, id genus hominum, (aliàs hîc curioſiorum,) abuſui per ſchedulas ulterius proſtituentur. Nec enim tanti eſt contra tectorum hîc Remediorum Diſpenſationem præſumptio: quod ſuſpicaces aut nauſeabundi quidam, ignota ſibi ſic

Remedia forſitan reſpuere vel declinare poſſent. Confirmatiorem aliorum ſententiam paulò ante notavimus. Si verò revera quidam fluctuent, Magnatibus ſanè (quando & in quantum retulit, talia nonnulli quadantenus & ſeorſim nec adeò ſemper inconſultu detegunt. Reliquos autem num lubentius majorique effectu bibituros credimus Theriacam aut Mithridatium? ſi ſerpentibus atque lacertis conſtare dicantur; aut, (dum ſanitatis ſuæ conſervationem, longè pluribus circumſtantiis, quam nudâ Medicamenti notitiâ, compluribus tamen locis haut expetitâ, circumſcriptam, Medico interea concredunt,) Myropola obſcurum per æque obſcurum, (Tacahamacum puta, Carannam, Chocolatam, guttam Chambodiam, Jalappam, &c.) è Recepto prælegat atque commendet. Qui verò inter ridiculam Chimicorum averſationem, per quorundam hiç imperitiam aut affectationes equidem ſuperioribus annis denuoque fotam, ſatis autem hactenus (Experientia ſaltem, aliorumque Diſtrictuum ſuperioribus annis ea ſimiliter declinantium, imò exterorum damnatum olim Antimonium poſtliminio nunc reducentium exemplis,) convictam, noſtra ex eo capite averſari voluerint, quod procul dubio in univerſum ſint Chimica, ignea, venenata, Mercurialia, Antimonialia, &c. habeant ſibi Crateres ſuos, cucullos atque Mixturarum ollulas, donec oborta tandem nauſea, perceptaque Spagyricorum, ſi ritè, (ceu alia quoque debent,) tractentur & exhibeantur, præſentiâ, ſecuritate atque gratiâ, ſenium hoc exuant; intelligantque non omnia eſſe Græca, quæ legi non poſſunt. De cætero quanta ſit præterea obnuptorum aut ſaltim privatim ſic dictorum Medicamentorum utilitas, rationi iſti ſenſim adſueſcentes facile percipient. Increſcit inde denuò Medici Auctoritas & ſuorum æſtimatio: Imaginatio quamplurium magis excitatur ac delinitur: Supervacua ſeu toto genere, ſeu ſingulis in formulis, facilius uti deprehenduntur, ita & intermittuntur; Parabiliora ſimplicioraque, (dum parum inferunt,) parvi plerumque habita, magno interea pauperculorum, majori adhuc habitiorum, toties pretioſis ſuis Mixturis peſſundatorum, euporiſtis autem (quæ ſi reſciſſent, inſufficientia ſibive indecentia dixiſſent,) ſervatorum commodo, eò expeditius

ditius adhibentur; apud innovationum (in diuturnioribus morbis,) avidos, continuatu neceſſaria Remedia (quæ comperta è Myropoliis negligerent,) ſub levi quodam acceſſorio felicius repetuntur; præjudiciis aut parili relatione vel cenſurâ præoccupatis ſpecialiora quædam, v. gr. Opiata, Antimonialia, Mercurialia, item Emetica vel puſionibus, (opinionetenus ſaltem alicubi imparibus,) &c. præſentiſſimo levamine propinantur; inter tot impertinentes plane, & (utut Medicamentum empiricos in abuſus tandem nanciſcantur,) Methodi tamen prudentiæque medicæ expertes Inquiſitores, (ægrè hinc & authoribus clientibus ipſis facientes,) Secreta Secretis competentibusque doctrinæ filiis, (ſiquidem noſter quidem Medicus indifferenter aliis ſua, tot ſudoribus ſumptibusve parta, vel demum famam ipſam cum uſurpantium ſanitate diverſimodè concernentia, proſtituere haut forſitan tenetur, nec Ambitionis inde, affectatique Monopolii accuſari poteſt,) fidelius ſervantur: & ſi quæ inſuper attentior quiſpiam ſuperaddet. Si verò privatam hanc Remediorum tractationem aliud Empiricæ genus excitaturam, & non ſolum complures, perſuaſione Tituleve non uno, ei ſemet immerſuros, verum etiam Pharmacopolas (quo Medicis, diſtractionem ſuorum minus ſic facilitantibus, quaſi par pari referant,) ſimile quidpiam paſſim & licentiosè ſatis ſubituros eſſe prætendatur: exiſtimabit forſitan alius, plenitudinem poteſtatis, quæ Ordinarios congeneresque Practicos à ſalubri hoc, & ipſis aliàs competentiſſimo exercitio tantiſper alicubi ſuſpendit, vel Authoritatem, quæ Medicaſtrorum, Ardelionumque negotiationes coercere conſuevit, etiam horum exceſſus ſufficienter compeſcere poſſe: accedentibus præſertim Collegii cujusdam Medici (in eadem, vel è vicinioribus civitatibus ac oppidis nullo negotio formati,) relationibus, judiciis aut atteſtatis. Ubi vero, (ceu compluribus equidem in locis,) iſta Empiricorum, (per miſerorum eviſcerationes aut carnificinas publico tantopere nocentium,) inhibitio ſusque deque habetur; verſatior ac generoſior Medicus & hos quoque (iſtorum appendices) negligit, eodem (quo illi conantur aut conſueverunt,) compendio ſibi

nihilominus, etiam interdum è reſipiſcentibus, ingenue hauriens; quod ſatis ſit; præcipuè dum multam Myropolarum partem aliàs à privatis Medicationibus Conſiliisve vix ac ne vix quidem abſtinere; haut paucos inſuper (dum ſub ipſius Receptiſmi obſervatione, meritò continuatiusque circa ſingula attentior eſſe voluerit,) ſalutarem ejusmodi diligentiam vel tacite, & cum actore ipſo tandem averſari; vel poſtquam ſecreta ſingulariorave quædam illuc communicata ſeu manumiſſa fuerint, authorem obſequio æſtimationeque longè ſæpe minori proſequi cogitat. Quod autem hæc medendi ratio Pharmacopolia, (ſane ſuperiori jam ſeculo, inter eas tunc Artis noſtræ conditiones,) per Imperialium Comitiorum conſtitutiones publico commendata, tollat hinc vel evertat, nihil eſt; & experientia conſtat, ea (ni ſibimetipſis excedente illo inconſideratiſſimoq; numero, eodem in Oppido vel Civitate, impedimento ſint,) in medio quoque privatæ Medicorum diſpenſationis, revera nihilominus ſatis commodè ſubſiſtere; ſatisque, Privilegiorum olim deſuper conceptorum intentionibus atque contentis acquieſcentibus,) vel ex Euporiſtorum, totque Adiaphororum, &c. Requirentibus indies libere divendendorum diſtractionibus, reliquisque (per conſuetudinem,) acceſſoriis aut conſectariis, (dum aliàs vix decimus Officinales illas Species, Sirupos, Electuaria, &c. hodie deſiderat vel præſcribit,) redit. Nec Medici forſan nonnullibi recuſarent, Materialia ſua ſibi hinc, ſub tolerabili redhoſtimento deprompta. Quid ni verò magis (per noſtrum hoc inſtutum,) ſubſiſtant; ubi propter ſpeciale quoddam, tàm active quàm paſſive ea frequentantium commodum, ſeorſim requiri, poſtulatave noſtra minus iis forſitan quadrare videbuntur? Sanè dum (curabiles quidem) ſufficientiſſime, de cætero (nomine non uno) facilius feliciusque per privata quoque Medici experti remedia curari poſſe docemus, neutiquam hinc ipſa in univerſum Myropolia rejicimus: (eòque nec tot hinc inde Oppida, iis nihilo infelicius, Medico interea neceſſitatibus hisce abunde ſatisfaciente, deſtituta; multo minus exteras Orientalium plagas, paucitatemve in Septentrionalibus provinciis adducimus;) dumque porrò pariter ex-

exceſſus tantummodo circa Materiæ Medicæ quantitatem, qualitatem, ſtatutum pretium, &c. diverſimodè commiſſos notamus, neutiquam inde protinus totam rem pharmaceuticam elevamus, quarundam ſaltem circumſtantiarum inibi alternationem in iſtorum medelam quærentes: quæ certè permutatio uti Reipublicæ, Pharmacopolia (ſuis forſitan de cauſis) omninò quibuslibet frequentari volenti, emolumentum non unum manifeſtò nihilominus confert, ita (ubi Medicus prægnantiores ob rationes ſua didit,) eo ipſo reliqua (proxima iſti) Myropolia adhuc minus, (directè quidem) tangit. Quod verò conſequenter quaſi, privati nimiique horum reditus hinc ex parte minuantur, integrior intentionum noſtrarum æſtimator, publicique boni nobiſcum ſtudioſior ægrius profectò non feret; ſubinde expendens: quod plura paſſim hac tempeſtate inveniantur non oppida tantum, ſed etiam civitates, ubi decumbentibus ſupradictis aliisve de cauſis, quidvis interea tolerantibus vel aliunde tentantibus, per ſeptimanam ſæpe vix unum Recipe Officinis inſeratur: quod è ſolis etiam, (indubitato conceſſorum acceſſoriorumque) quotidianis diſtractionibus nihilominus plus paſſim hauriat, quam famigeratior quispiam Practicus, (dum nunc ære merent parvo,) è cunctis ſuis alicubi ſoſtris: & in univerſum perquam ſit iniquum, ut per ejus tantùm latus, (tot ab initio ſudoribus & expenſis, poſtmodum verò curis præjudiciisque undique expoſitum,) alieni reditus, (ſub Receptiſmi Taxarumque vigore plerumque profectò honorariis decuplo duodecuplove majores,) fruſtra, vel in abuſus ſæpe, coacerventur: quod porrò is in ſalutari hoc exercitio, ſaltem ſibi propria & jam olim debita, nec continuatorum ab initio privilegiorum intentionibus adeò comprehenſa, (ſiquidem recentiſſimæ, & aliunde ſingularioris alicubi conceſſionis ſuper Purgantium etiam ordinationes, Chimicorumquein differentem diſpenſationem factæ inconvenientiam, alii quoque, ſeorſim aliàs à nobis ſentientes viderunt,) tractet: multaque quin etiam ex Euporiſtis, Topicis, aliisque Officinarum inſtitutioni propinquioribus (antiquo quaſi more,) imperare queat; ſi diſſidia (ple-

rumque ſub privata Remediorum tractatione illic ſubnaſcentia, Medicoque tandem, ſibimet undique ſufficienti, publicoque ſic ſatis conſulenti neglecta,) defuerint.

Confuſiones aut Singularitates, quæ in Practico negotio diverſimodè hinc exorituræ fortaſſe dici poſſent, haut magni (quod genuinam Methodum & ipſius Finis intentionem attinet,) ſunt momenti. Certe nec officinalibus adſueti uniformiter agunt, iisdemve vel eodem modo paratis Medicamentis utuntur. Alteri verò accito Medico, ſub privata quoque, (iſti forſan minus etiam familiari,) diſpenſatione tàm obſervata Methodus, quàm ipſorum Remediorum natura, deſtinatio, generalior præparationis ingredientiumve ratio, &c. parili modo facilitateque queunt exponi, exponunturque, eodem clinici emolumento, nullo verò (ſi indifferenter divulgari voluerit,) proprietarii, (de cætero erga verſatiores hic, atque abuſui præjudiciisve minus hinc obnoxios haut adeò parci vel tenacis,) detrimento: ſiquidem ſatisfacientem ſufficientemque Communicationem longè ſpecialiorem, (quàm hic quidem fieri neceſſe eſt,) expoſitionem in plerisque requirere, exercitatiores quoque (inter tot tentaminum & imitationum fruſtrationes) norunt. Quod autem in temerarias ignotorum vel intentatorum experimentationes, per adhibentium damna ſub ea medicaminum tractatione iturus forſitan ſit Medicus; id quidem nimis durum eſt, ſi ab aliis, quàm alterius Profeſſionis taxatoribus propriorumve exceſſuum ſibimetipſis conſciis de eo præſumatur. Practicus ob eruditionis pariter ac ingenuitatis teſtimonia, ad ordinaria hæc vocatus, aut proximè admiſſus, ut (æquè ac quivis alius) famæ (tanquam actionum ſuarum condimento,) ita quoque conſcientiæ ſuæ, (ſub quotidiano quinti Præcepti exercitio & obſervatione,) ſatis meritoque cavet: tot aliorum quoque obſervationibus confirmata (licet in ſpeciem alibi ſecretiora media modosque, circa quæ ſimiliter innoxieque occupetur) præter uſualia habet: nec ſi quid amplius inibi, diverſa ob decumbentium commoda, (ceu alius pariter in ipſis officinis poteſt, atque, v. g. in China Chinæ, Chocolada, Matuliſta &c. non ſolum extus illatis, ſed etiam Vernaculis, ſine nota, ſine culpa, ſolet;) reſcire voluerit, Venena tunc

adit;

adit; aut Empiricus tantum ſua tractat, ſine judicio vel delectu, ſine Analogia, ſineque proceſſuum, operationum, ſubjectorum æſtimatione aliqua, &c. Certè melius de eo ſenſerunt, qui tectas ejus compoſitiones per Pharmacopolia ſolum diſpenſari voluerunt. Sit itaque (vanis ejuscemodi ſuſpicacium præſumptionibus dimiſſis,) ſextum deinceps commodum: Subitaneorum Caſuum, noctu quin etiam contingentium, in Apoplexia, Epilepſia, Deliquiis & Virium ex abrupto diſſolutionibus, affectibus Hyſtericis, Abortu, Hæmorrhagiis, anxietatibus ac perturbationibus Criticis, aliisque, etiam Chirurgicis, præſentaneum inde levamentum: ceu qui in Praxi aliquantisper verſatus eſt, & difficultates illas, (morte ſæpe redimendas, aut occaſionem melius agendi admodum præcidentes,) donec (inter alios neceſſarios,) etiam Medicus hic, illic Pharmacopola conquiratur aut vel expergefiat, nobiscum vidit, promptè fatebitur. Hac enim ratione non ſolùm conſilium, ſed Remedium quoque eadem opera præſto eſt. Pariter verò res ſe habet cum peregrè vocato, ubi ſæpiſſimè hujusmodi ſubitanea, totque inſuper aliæ notoriæque circumſtantiæ, præſentia poſtulant, & quidem variationi inſuper ac ſingulorum accommodationi ſufficientia Medicamina: ſiquidem eventualiter aut conjecturaliter quidpiam illuc exportatum, ſæpe numero tunc, cum ſtatum ægri cum circumſtantiis ſuis coram penitiusque intuemur, vel accidentariis nonnullis ſubjicimur, haut convenire vel ſufficere, dubio procul plures nobiscum ſimiliter obſervarunt: planiusque judicabunt, num Profeſſionem noſtram (ad minimum) deceat, ut ejus generis medicamenta tùm, aut in futurum quoque, à Pharmacopolâ, (dimidiata etiam, vel tertiata Taxa,) coëmat; ejusve Merces aliter extrudat.

Sit potius in conſideratione hac noſtra ſeptimum: Beneficentia erga Pauperes gregariosque, chronicos præſertim, impenſis impares, medicationumque tandem pertæſos. Quibus num conſiliis tantum atque votis, an ipſa Remediorum inſuper ſuppeditatione præſentius liberaliusque ſuccurrat Medicus, determinare forte fuerit ridiculum. Quid Myropolia hic undiquaque agant, noſtrum non eſt perquirere: & ut Superiores alicubi vel Urbes, hac in parte indigentiæ publicæ ſuc-

cur-

currerint; reliquis tamen in Locis quàm lenta inſufficientiaque hic ſæpe ſint omnia, alii ſcient. Medicus autem & Deo ſuo, (largiori longe remuneratori) gratum facturus, & famæ ſuæ (à Terra plerumque Cœlum verſus ſurgenti ſeu à pauperculis ad Illuſtres tandem propagatæ,) conſulturus, ampliſſimum hac ratione campum nanciſcitur, realiter compluribus hujus generis etiam cum aliquali (aliunde tamen per Divinam benedictionem refuſo) Detrimento benefaciendi.

Sic octavo, cum quamplurimi Amyſtidum tandem profuſiſſimarumque formularum pertæſi, Chimicaſtrorum ac conſimilium Empiricorum acciſis, doſibus (præſertim dum eam inibi energiam inter tot abuſus, vel per accidens interdum ſalutem obſervant,) implicentur: His quoque in quæſita jucunditate, majorive (pro refractariis Affectibus) Efficacia, longè evidentius, nec ſine multo noxarum, illinc (ex inconſiderata adhibitione) expectandarum impedimento, ſatisfacere poteſt Medicus ſua privatim præparans atque diſpenſans: ſecurius ſanè, quàm ſi hujus generis formulæ ac medicamina Myropoliis, ſeu in Tertii demum tot abuſus aut præjudicia indifferenter inferri; ſeu inde inter eos ſæpe, talia præparantis, ponderantis, miſcentis, didentis, &c. (ceu diffuſius eos paulo ante deduximus,) lapſus efferri debeant: & ſi quæ inſuper ſunt alia, à Verſatioribus huc ulterius referenda, (quo è conjunctim (ceu par eſt,) ſumptis, Publico magna illa ac ſaluberrima privatæ Diſpenſationis compareat utilitas.

Nam porro, quod noſtræ nunc Profeſſionis Commoda ſeorſim attinet, cum ea tùm Diſſertatione, Prima tùm in præcedentibus Paragraphis ſatis attigerimus, diffuſius hic, ne per Conceſſiones iſtas ſaltem, (aut potius) Privati quidpiam intendiſſe videamur, vel pagellæ tandē, in quæſita aliàs brevitate, nimium excreſcant, haut adeo perſequemur.

Principio tamen, (quo potiora compendioſè tantum quaſi repetamus,) Medici ita procedentis non ſolùm Famæ ſic, ſed Conſcientiæ quoque, (dum quæ ipſemet tranſigere vel præcavere poterat aut debebat, aliis inconſideratius interdum concredit,) largiter conſulitur, ne vulgato more iſti tandem (ſeu directè ſeu indirectè) imputentur, toties ſub ſimplici uſitatiorum (Conſuetudinum obſervantiâ) è Diſpenſatoriorum præceptis ac Conſtitutionibus, Apparatuum Officinalium defe-

defectibus, Tractantium ac divendentium diverſimodis (ſæpeque poſtmodum ſatis ſuppreſſis) erratis, Taxarum extravagantiis, &c. ſuborti ſiniſtri eventus, curarum protelationes, profuſi ſumptu; & ſi quæ inſuper ſunt, quam plures poſtmodum in deſultatorias iſtas Medicorum alternationes averſationes & cæteras inconvenientias præcipitantia. Authoritas porro ejus & exiſtimatio, (vel famigeratiſſimorum inde virorum exemplo,) magmenta hinc haut adeò obſcura ſuſcipit: dum Officinarum ſtrui ac conſuetudinibus minus ſic adſtrictus, ultra ea quidpiam adhuc (magno clientum commodo) agere, Myropoliis minus quadrantia, ſæpeque (non una de cauſa,) moleſta vel damnoſa, ſecurius lubentiusve privatim tractare; ulterius in plurima tam Pharmaceutica quàm Naturalia inquirere; præſentiora acceptioraque indies excolere; convenientius adaptare, circumſpectiusque diſpenſare; ſecreta ab alienigenarum hic abuſu defendere. plurimos in morbis procraſtinatores magis magisque allicere; teneriores chronicisve detentos varie delinire; deſperabundos alternationibusve deditos diverſimode detinere; vel imaginatione per vulgatiora quoque ſuſcitata evidenter ſæpenumero levare; pauperculis demum, (Deo benedictionis duplum ſic ſuperaddente, ingratiorumque defectus, quos equidem ſeverius aut Pharmacopoliorum more exigere nequit, largiter compenſante,) longè liberalius benefacere hac ratione poteſt.

Et cum Soſtra demum hac tempeſtate profectò perquam ſint exigua; rarò ſane ea, unde paſſim, interioribus præcipuè in Regionibus vel decimus Medicorum, (acciſis ſimul admodum Stipendiis,) ſolitariè ſemet (mediocriter ſaltem) ſuſtentare queat; Acceſſorii hinc quidpiam eadem opera, jure de cætero meritoque, (æque ac ſi cum clariſſimis inde Viris Chirurgica quoque parili modo tractaret,) habet, quò non ſolum paulò tolerabilius nonnullibi degere, verum etiam indigentioribus facilius ſuccurrere, compendifactisque ſumptibus, nec adeò conſideratis honorariis, &c. acceptior, circa ulteriorem verò Medicaminum aliorumque huc pertinentium perquiſitionem diligentior eſſe queat: nec (dolendo profecto more) è putido lotio quidpiam di-

vinando venari, vel quo ſoſtra eo magis mereri videatur, adhuc indecentiora præter neceſſitatem tractare, fruſtraneis diſcurſationibus ſemet cum clinicis ſæpe ſuis fatigare, bonas horas præter rem aſſidendo perdere, aut penitus cum iis, qui Medicorum olim beneficio vivebant, inverſa nunc ratione, privatim paciſci, vel exotericis è reditibus vitam tolerare cogatur: ceu Diſſertatione prima diffuſius queſti ſumus; eosque (nunc pro clauſula,) haut adeò demiramur, qui jucunditate ſtudii primitus illecti, poſtmodum cum ad Praxin easque tunc moleſtias, quas abjectisſimus interdum verna vix ſubiret, ventum eſt, inter nullam quaſi tot tædiorum compenſationem, facultates & labores iſti inſumptos, animumque huc unquam applicatum fere ſunt deteſtati.

Atque hæc de odioſisſima Materia impræſentiarum ſufficiant: & glaciem ſic forte fregimus ulteriori aliorum obſervationi, delectui atque culturæ, quo manifeſtius exinde publicum incrementum indigis ejuscemodi mutationum locis compareat. Rogamus autem omnes, quos vel per indirectum hujus generis pertractatio concernere poſſet, ne quæ (pro more,) ingenue nullique palpantes diſſeruimus, ſiniſterius excipiant. Scimus eſſe, qui ſeu conſulendo, ſeu conſilia exigendo, officia ſua realiter & maxima cum laude faciunt, noſtrisque hinc non indigent; ſcimus eſſe, qui alienis de cauſis invectis conſuetudinibus ſemet ſubtrahere, vel eas ex condigno permutare nequeunt: cur hi nobiscum litigent? Si verò quispiam extra hos, ſe per Diſſertationum decurſum forte tactum videat, quæſo, ne dicat cum iſto: quid eſt veritas? ſique difficiliora inconvenientiorave quædam æſtimabuntur, dilucidationem & reſponſionem in contextu vel aliis paragraphis inveniet: ſiquidem, qui conſilia tantum hic, non præcepta, (quæque Myropolia ſeorſim ſpectant,) eâ forſan moderatione, (quam impatientiores etiam, & per ſuperiorum annorum diverſos Libellos aut invectivas irritatiores ferre queant,) ſcripſimus, diverſum ſentientium privatisve de cauſis nobis adverſantium litigiis aut contradictionibus tandem in perſonalia odioſe deſinentibus, nos non immiſcebimus; ſucciſivas horas impoſterum, ſi DEO placuerit, utiliori labori locaturi.

DAN.

DAN. LUDOVICI AD PHARMACIAM SUAM NOTAE.

Ad Præfationem.

Pro ſatagentium quorundam more) variatis topicis hinc inde perungeremus aut involveremus.

HAut adeò de iis nobis nunc ſermo eſt, qui decumbentium dignitate, ſingularitate, auſteritate, impatientia, inconſtantiave hodieque nonnunquam confuſi, licet aliàs rerum ſuarum ſatis gnari, nihilominus tamen ſub ea nunc temporum iniquitate, ſalariorum parcitate, conditionum inter tot competitores raritate, exiſtimationisque medicæ potiſſimo ferè hinc decremento, nil non tentare, aut indies remedia accumulare coguntur: ſaltem quo impatienti patienti ſatisfiat; ipſi verò non deſerantur, præjudiciisve poſtmodum aggraventur. Verùm cum autoritate (*vel olim, privatisq; utplurimum de cauſis*) perdita aut labante, nil tunc habetur reliqui, quò primitùs alliciantur aliquandiu, aut obſequentiores ſerventur ægroti: Vel ob penitioris ad praxin Medicam manuductionis ab initio defectum, & ſurgentem hinc, circa morborum complicationes, eorumve exoterica acceſſoria, Symptomataque urgentia, Criticorum dierum motiones, Prognoſticorum applicationes, &c. hæſitationem, ad quævis poſtmodum lamenta vel incommoda ſuperficialia, quavis quaſi hora, medicamentum præſcribitur: quo fieri ſanè nequit, quin ſtomachus amplius aggravetur, Pharmacorum operatio impediatur, aut in ea miſcella neſciatur, ſumptus multiplicentur, Pharmacopola ditetur, præſcribens tandem, ſi verſatior ſupervenerit, vel tacitè derideatur, fideque demum excidat. Nam qui recenſita nunc, cum Medicamentorum agendi (*quousque quidem penetrari poteſt*)

modo noverit; ſua ſemper cum Medica prudentia (*utpote quæ æquè ac oratoria Demoſthenis hypocriſis, primum, ſecundum atque tertium in praxi eſt*) exhibuerit; Exiſtimationi ſuæ, quomodocunque tandem, ac privatim quoque caverit; (*ubi diligentiſſimus D. I. Ionſthonus in Ideæ Med. Pract. fine legi meretur*;) eidemque porro per circumſpecta prognoſtica curatioresque medelas confidentiam, inter divinæ benedictionis ſerias ſollicitationes, ſucceſſivè per gradus, aut ſemel tantum apud eminentiorem quendam pararit; haut adeo difficulter, (*cæteris paribus*) conciliabit ſibi, etiam aliorum in medio, ſuperiorive conclavi decumbentium obſequium; Picam quorundam delinet, aut (*poſtliminio ſæpe revocandus*,) tantiſper contemnet; Medicamenta interea non ſecundum ſeriem, ſed neceſſitatem, (*uti quotidie unum è revera activis, morboque legitimè oppoſitis, duove, (rarò tria dixerimus) ſufficiunt, & interdum plane nullum, utinam Habitiores hoc crederent! oppido magna ſimiliter eſt Medicina*,) diſponet; Reſolventibus, figentibus, detergentibus, invertentibus, abſorbentibus, anodynisque ſuis, & ſi quæ ſunt præterea minus adhuc dum explicatæ operationis, ſecurè confidet; Purgantibus Emeticisque haut difficulter moderabitur; Confortantia ac ſuſcitantia pro re nata facilè interponet &c. Utinam verò exurgeret alterius profeſſionis eruditus aliquis, (dum Medici, *ordinarii præcipuè*, citra arrogantiæ cujusdam, vel ad conſultationes inſufficientiæ notam, ſiniſteriorisve tandem eventûs imputationem tangere hæc privatim nequeunt;) qui Magnatibus ſaltem (*dum alti oppido utplurimum, quà paſſim itur, eunt*,) vulgatum illud Imperatoris Epitaphium paulo diffuſius explicaret, & incommoda oſtenderet, quæ in ipſos tandem è parili diffuſiorum conſultationum, congregationum, conſiliorum, & conſequenter etiam remediorum coacervatione, dum intimioris admiſſionis unus aut alter, *utpote conſtitutionis eorum, aliarumq; externarum, potiſſimum quandoque conferentium circumſtantiarum magis, artis ſuæ de cætero ſat gnari*,) rem æquè tranſigerent, redundant. Sanè ſub ejuscemodi morborum æſtimationibus, remediorum collationibus, anteactorum penſitationibus aut (*nec rarò*) taxationibus, notabiles quidem aſſenſus, contentiones, præjudicia, annuorum (*ob vile ſoſtrum, vel penitioris cognitionis*

tionis aut accommodatioris curationis præſumtionem,) alienationes, rancorem, invidiam, arrogantiam, aut ſi ſiniſterius res cedat, ἐπιχαιρεκακίαν; quod autem patientem in ampla hinc concepta ſpe attinet, circa executionem agendorum, procraſtinationes lentioresve tractationes, circa delectum (*ſeu inter cœnam dubiam*) hæſitationes, competentis methodi confuſiones, &c. fortè plus vice ſimplici notavimus: ſingulariorem verò, feliciorem, facilioremve curationem profecto rarius: ut hæredibus ſæpe id genus collectanea nauſeæ poſtmodum, Autoribus præjudicio vel deſpicatui fuerint. Forſan verò totum hoc, (*præter merito quidem expetitam homini ſanitatem*,) ab ægrotantium parte potisſimum inde contingit, quod plerisque iſtorum Medicus tantummodo quaſi quodam ſit experimentorum inventarium, quorum aliud alio exiſtat uberius: non autem, quod ſub rationis inſuper directorio experimenta conſequendo fini applicet, vel ubi id genus media deeſſe videntur, nihilominus invenire queat. Quod alteram verò partem concernit D. Jonſthonus forte cauſas allegato loco ſatis recenſuit.

Tot inſuper exoterica ac revera ſupervacanea ſæpeque noxia, &c.

Remediorum hîc & in ſequentibus recenſitorum, ſuo modo, loco atque tempore circumſpectè adhibitorum efficaciam, abſit, ut indiſtinctè elevemus: Compluriun ſaltem (ſecundùm ordinem ſolummodo, (*quo in generali Methodi deſignatione ſe invicem conſequuntur*,) aut ob ſuccedentium ſibi ſeculorum conſuetudinem, ſingulariora hactenus promiſſa, (*ponamus ab anteceſſoribus tantùm*) imperatorum necesſitatem, (*formato præſertim individuali caſu*, Superlativumque adeo effectum, ſeu negavimus, ſeu ulteriori conſiderationi reliquimus: eoque magis, quod ſi ſolida, (*non Dialectica*) ſæpe quæratur ratio, cur hoc vel illud, quove fine, compendio, expectatione, præeminentiave commendetur, dari pluries tum nequeat; intereaque curatio, ſi non invertatur, ſaltem (*nec raro ſic*) protrahatur, aut aggravetur. Indeque forſan eſt, quod dum ipſimet ægrotamus, adeò ſæpe circa ſelectum adæquati remedii luctemur, ipſisque in ſubſidium vocatis, (*dum Ariſtoteles equidem ut Philoſophus curari vult*,) pariles hæſitationes injiciamus.

Vel practicæ paſſim (è Gallorum, Hiſpanorum, Italorum recenſitis collatisque ſententiis natæ) nobis Germanis imitanda imperant &c.

Abſit, ut in cujusquam Præjudicium hæc dicta ſint, aut ceu abſolutè dicta accipiantur. Cum cultiſſimæ nationes ſub præcedentis potisſimum inclinatione & toto nunc ſeculi noſtri decurſu, cultisſima ſimiliter habuerint ingenia quæ neutiquam repetitis ſolum venæſectionibus, clyſteribus, purgantibus, Alchermes aliisque dilutis, ſecundum vulgares aliorum (*ceu alibi quoque invenias*) abuſus morbos tollere conata ſunt; ſed longè circumſpectius per genuinæ methodi accommodatiora, etiam ſelectiora poſtmodum Chimica, cum propagationis quoque zelo (*uti de Laz. Riverio, in Editionis Arcanorum ejus Præfatione, prius iſtius diſcipulus, nunc Religioſus Venetus P. Chriſtini memorat,*) inceſſerunt; idque eo nunc liberius, (*vel manumiſſi nunc Antimonii exemplo,*) quo præſentiora innocentioraque hucusque iſta viderunt; totaque cultior Europa circa hæc quoque hactenus eſt occupatior.

Ita porrò nec liberaliores v.g. complurium ibi venæſectiones indiſtinctè hic taxaverimus, &c. cum præ Septentrionalioribus noſtris nonnullibi faciliùs ferre vel ſuperare poſſint, æſtuantior nonnunquam ſanguis eas queat exigere, & jam poſt Poterium l. 2. de Feb. usque dum extiterint inibi moderatiores. Saltem, quod ex exterorum obſervationibus, adſertis ac conſuetudinibus, ſuæ genti applicatis, nobis quoque formam atque leges eadem expectatione tenendas condiderimus, id quidem viſum fuit inconvenientius; Et ut v.g. in Aſtrologicis circa tempeſtates longe certius quid prædicere deprehenditur, qui ad privatas quasdam, è locorum ſuorum planitierum conditione, ſaltuum ſituatione, fluentorum paludumque, aëris, periodicorum ventorum, Paroledorum Helmont, &c. conditione formatas obſervationes, (*inter conjecturandum*) potius, quam ad exterorum, vel à Chaldæis petitas traditiones reſpexerit: Ita, cum viris hujus ævi verſatiſſimis ſimiliter aſſeruimus, operæ pretia longè majora facturum eſſe Medicum, ſi (*ceu in ea nunc artis, quotidianæ inſpectioni directionique coram expoſita dilucidatione, promptè confidentiusque*

poterit,) actiones ſuas, quoad ejus fieri queat, regionum diſtrictuumque ſuorum naturæ atque requiſitis, etiam antiquiſſimorum exemplo penitius accommodaverit: dum vel ſola victus aërisque ratio ingentem aliàs hîc mutationem infert. Notum eſt, capitis vulnera, contuſiones, ſedes, & ſi quid amplius ad trepanum uſque illic extenditur, Germanos noſtros haut difficulter ſuperare; ſique oleoſis non-balſamicis ſecundum famigeratiorum ibi quoque præſcripta tractarentur, perlinerentur, deligarentur, contuſiones (*etiam cruore turgentiores*) citra peculiarem neceſſitatem aperirentur, terebrarentur, recte urgerentur, officiosè ſaltem morti dubiæve curationi dedi. An tibiarum ulcera alicubi, forſitan ob inconvenientiorem quoq; tractationem chirurgicam adeò ſint dyſepulotica, è vulgatis olim ibi locorum ſcriptis nunc non judicabimus. Eryſipelatis curam atque Topica, in tædioſa ulcera plerunque ducentia, jam ante Sennertum noſtrum, (*qui haut inconſideratè de venæſectionis in febribus catarrhalibus parili abuſu monuit*,) notarunt alii. Comitem cum Plica ſcorbuticum, ad virum hunc ſuo tempore conſummatiſſimum, tanquam in talibus verſatiorem Patavio miſſum è l. 3. Pract. conſtat. Morbos alios, eorumque penes noſtrates conditiones ſuo adducemus loco.

Similiter & hæc pro ſupina inconſiderataque cujuscunque *probatum eſt ſeu* ſpecifici (*ita habiti*) exhibitione dicta nolumus: utut quidem empiricis vulgoque non adeo infeliciter nonnunquam cedere videantur. Superflua tantum ab adæquata Methodo exeſſe voluimus. Utque bonus familiæ pater protinus non omnia quæ utilia forent, comparat, ſed tantum neceſſaria: Ita multò magis accuratiorem Medicum putavimus ſelecturum, quæ cultiori methodo adæquata & quaſi conſanguinea ſunt, ab iis, quæ in linea tantum collaterali affinia exiſtunt, ommittique citra omnem iſtius truncationem queunt; quamvis etiam aliquam neceſſitatis ſpeciem præ ſe ferant. Sanè paulò verſatior dimidiæ quoque ſelectorum noſtrorum parti ſecurè acquieſcere poterit, pro quarumvis intentionum ſuarum complemento; ſive revera curativo quopiam, ſive palliativo ſaltem terminetur. Nam cum Viſcus principale quodpiam penitus & chronicè à tono ſuo dejectum peſſundatumque fuerit, quanta perfectæ reſtitutio-

tutionis ſpes queat, etiam ex univerſalibus (*ita dictis*) acidulis, thermisve concipi, quotidiana docet experientia. Quod autem mechanicam remediorum applicationem attinet, ſimiliter cum accuratione ſua, & citra alienæ morborum cauſæ, alienæque partium functionis ſuppoſitionem inſtituenda videbatur. Nam ex gr. ſtomachi quaſi ſalivalis liquatio, & oleoſarum à ſalinis terreſtribusque particulis quaſi Alcaheſtina ſeparatio forſitan à vulgaribus menſtruis ac inſtrumentis haut parum differre poterit. Nec mirum, ſi v. c. accuſatur ponticum iſtud Acidum in affectu hypochondriaco, neque inſipidis (*etiam Martialibus*) pulveribus, neque urinoſis volatilibus, (*etiam oleoſitati cuidam, picrocholis noſtris haut adeo ſæpe convenienti combinatis,*) fixisque cicurari ſemper queat; dum extrema potius ventriculi, (*per poculorum, Veneris &c. exceſſo,*) flacciditas aut fermenti mucilaginoſa ſingulariorve corruptio peccat. Sed hæc in tranſitu.

Tum temporis, cum ea chartæ mandaremus, Fr. Sylvii Practici ſua tempeſtate famigeratiſſimi editum nil, quod quidem vidiſſemus, erat, præter privatum quoddam ab auditorum aliquo exceptum collegium, D. C. Hoffmanni libello de Ichoribus Francofurti annexum. Ubi cumprimis contractior quædam remediorum applicatio, præ omnibus autem inſolita fere tritioribus tum Libb. Pract. Opiatorum frequentatio complacebat. Triumviratus enim illa poſtmodum extenſio in acerrimas tandem contentiones deſinens nondum adeo tunc advertebatur. Knoffelii verò in genuina febb. curandarum methodo defendenda eodem tempore libertatem quis non laudaverit? Viri ſanè vel è poſthumis ſuis Excellentiſſ. Naturæ curioſorum Ephemeridibus inſertis æſtimandi. Reliqui deinceps parili in negotio uſquedum ſatagentes aliàs, erudito Orbi noti ſunt.

Tunc demum ſe conſummatos fore credant, ſi hujus vel illius famigeratioris practici formularum deſcriptiones ſub ſpeciali ſingularitatum expectatione collegerint &c.

In exemplum ſuperioribus annis, quo recentiora præteream us, eſſe poterat privatorum medicamentorum D. J. Michaëlis, abſolutiſſimi illius Medici ac Chimici, catalogus ſeu deſcriptio. Haut

Hautpaucos ſcimus, qui eam (*nec tamen unà Viri genium ac conſummationem*) nacti, poſt quandam Inſtitutionum epitomes evolutionem, ſe totum medicinæ ambitum emenſos eſſe rebantur, confidenter praxin medicam adoriendo; quâ ſufficientia? (*dum ſimplex vulgus, ritè ſecum cuncta agi putans, id non intelligit,*) ſupervenientes ejuscemodi curationibus alii haut rarò deprehendunt. Quot etiam ſub primis ſtudiorum annis univerſalibus (*vel quaſi*) dictis, & unde exſculptis abripiuntur; & relictis ſæpe manuductoribus merentiſſimis jactabundos ejuscemodi poſſeſſores, ſaltem quo Homeri opera in nuce compendioque cuncta habeant, ſectantur? Lege meam methodum, & habebis mea ſecreta, recte olim retulit Capivaccius.

Atque ſic præter confuſam notitiam, etiam odorem, ſaporem, colorem, pondus atque molem, &c.

Quantum in eo ſitum ſit, quo quis gratiora remedia præſcribat, vel aliorum ſecretius habita detegat & expiſcetur, experienti haut difficulter conſtabit. Sanè, omnes fere hinc ingratiæ, inconvenientiæque, quæ internis pariter atque externis accidunt. Impreſſo verò memoriæ potiorum odore, ſapore, colore, nonnunquam etiam conſiſtentiâ, cuncta promptè moderabitur: nec porrò, factâ collatione, & circumſpecta poſtmodum experimentatione, in occultatorum iſtorum conjectatione adeo falletur. Ita v. g. cum ſub primis praxeos annis plerique, quos noramus practicorum, circa Opitata perquam eſſent timidi, alium verò famigeratiſſimum tincturâ pluvereque ſecretè habitis plurimùm præſtare reſciremus, utrumque nacti Opium facile deprehendimus, eoque exemplo accedente Medicinæ Indorum J. Bontii lectione, veterumque tam liberalium collatione confidentiores facti, polychreſto huic medicamini magis tum adſueſcere didicimus. Ut proin Medicinæ Studioſus equidem haut male ſibi conſulat, qui domicilium apud Pharmacopœum, Chirurgum hinc & Aurifabrum in Academiis legit, materiam eorum & enchiriſes, ceu aliud agendo cogniturus. Quàm verò publicũ demereretur, qui dum per Carteſium Boylæumque, Illuſtres Viros, ſubſequosque aliquot, conceptui aliquanto

 ma-

manifeſtior colorum eſt data ratio, odorum quoque, forſan & ſaporum, (*tanquam ſimiliter quarundam tactûs, vel Ariſtotele advertente, ſpecierum,*) naturam explicatiorem per obſervationes redderet. Ut vulgatiſſima tantum allegemus, quot inter deſtillationes, aliis innoxias, gratiam nativam perdunt Cheiri, Hyſſopus, Ocymum, Salvia; ipſa convallium Lilia vix dimidium referunt ſui, ceu quoque Spiritus Roſarum abſtractitius, dum fermentatius ipſaque Aqua ſimplex adeo fragrat. Roſmarinum per ſuperabundantes tantum aliquot pugillos ingratè herbidas reddit: multaque inter ſe mixta tertium plane ſiſtunt odorem; uti v. g. manifeſtè Sambucinum, ſi Aq. roſ. unciæ tres cum ſcrupulo uno Opii aliquandiu reponatur, Cinnamomeum ferè, ſi malum Cydonium cum aliquot ſpicæ noſtræ ſpicis vel in ſtrophiolo geſtetur, cum tamen fructus in conclavi tam putridum per ſe oleant, ceu quoque Myrtilli noſtri comeſti, Buxus in reſtagnantibus aquis putreſcens. Cinamomum in acidorum liquorum miſcella fatiſcere alibi notavimus; forſanque plura alio tempore adducemus; Ut profecto verſatioris Practici nota non ſit poſtrema, ſi guſtui odoratuique acceptiorem ex tempore (*dum domi certius miſcere forſan non licuerit*, præſcribat formulam, adeoque hac in parte H. à Mynſicht laudem ſuam circa exquiſitiorem proportionis ingredientium obſervantiam, (*utpote citra quam vel drachmam aut granum gratiam pervertere deprehendimus,*) oppido vel à ditioribus ſaltem meretur: Licet interea paſſim in ipſo ingredientium delectu, pro more tunc, aut fortean etiam affectatione quâdam, oppido titubarit: quod qui nunc evolveret, fortaſſis poſt Zvvelferi talium taxationes actum ageret.

Ceu in eandem obſervationem in Chimicis, Anatomicis atque Mathematicis &c.

Simul ac Verulamius, ſpecialiusque poſtmodum Helmontius, generoſiſſimorum Virorum par, Augmenta artis noſtræ paulò præſſiùs urſerunt, increvit unà denuò ſeverior illa de prioratu inventionis contentio. *Suum equidem Deo, ſuum Cæſari, ſuum cuique.* An autem vegeta, occaſione ſumptibusque quin etiam haut

haut deſtituta ingenia, interdum quoque per accidens in idem incidere nequeant id forſan pauci temerè crediderint. Quod anſam è peregrinantium, præſertim aditum aut commendationem quærentium relatione, primisve quorundam inventis nonnunquam capere poſſint, capiantque nemo negaverit. Et jam ante Columbum, confuſum quidpiam de Occidentalibus dictum atque ſcriptum eſt: nec tamen ante eum, ovum in menſâ directum ſiſtere quis poterat. Et dubitare forſan poſſet aliquis, an Hippocrates, Ereſiſtratus, Ariſtoteles, P. Servita, Euſt. Rudius aliique, ſemper dilucidationis ſaltem gratia recentiorum inventorum autoribus fuerint ſuperallegati. Aſellius ſane ipſemet ingenue Ereſiſtrati mentionem facit. Pecquetus inter accidentariam ſimiliter inventionem, uti de re ipſa, ita de Rudio quoque (*aliàs rariore*) haut adeo tum cogitaſſe videtur. Fabritius ab Aquapend. (*dum de P. Servita certiora neſcimus,*) valvulas ſuas circulationi nondum applicuit; & iſtæ uni ſolum argumento poſtmodo fundamentum præſtiterunt. An verò ex obſcuriſſimis Hippocratis ipſiusque Ariſtotelis Phyſiologicis adſertis præ Harveo ſeriò quid prætendi queat, adhucdum ferè hæſitamus. A. Cæſalpinus accutiſſimus poſterioris interpres, at maximo genuinæ Philoſophiæ Peripateticæ damno minus nunc (*cum L. Bonamico, Feder. Pendaſio, I. Cæſare Cremonino, ſuperiorumque annorum Scherbio, Sonnero, Piccarto, & ſi qui amplius, præter conſummatiſſimum in hiſce Conringium ſuperſunt*) tritus, certe cum Carteſio in quam plurimis conciliabilis, etiam huc accitus, longe aliud in Quæſtionibus ſuis conjecturando egiſſe videbitur. Sique porro pari paſſu recentiora quatuor vel quinque hactenus luſtrorum inventa per præcedentiam metiri vellet quispiam, eorum quæ de affectu Hyſterico diſputavit cultiſſimum Anglorum par, maximam partem jam ante 40. annos Jenæ pro Loco aſſeruit curioſiſſimus P. M. Slegelius; uti quoque eodem tempore de Lactis ortu, è rariſſimo tum Proſp. Martiano, de uſu Bilis nobiliori, forſan è Helmontii particulatim antea editis, &c. Sanctè teſtari poſſumus, quod duodecennium haut adeò excedentes fortuito notavetimus in fabis, phaſeolis, pyrorumque majorum ſeminibus &c. quam poſtmodum in Academia apud benivolentiſſimum Præcepto-

rem D. G. Rolfincium in Jos. ab Aromatariis de Hydrophobia tractatu legimus tenellam Plantulam. Quæ ante Zvvelferi auſteriores ſæpe taxationes in eadem materia conceperamus, viderunt Amicorum aliqui. Recentiora exempla, quia notiora, data opera præterimus. Et cur alter eò, quò alius, deferri nequeat, cum plures hodie credantur Adepti; & tamen plerique à ſola ſingulariſſimaque Divina gratia, (*ni fortè communicationem faventiorem aliumve modum ſubintelligant,*) ſua ſibi contigiſſe dicant. Nec tamen, quæ hactenus incipientium, multorum ſuperioris ævi ignarorum cauſa diximus, in Excellentiſſimi Thomaſii elegantiſſimæ Diſſertationis de Plagio literario Augmenti (*oppido forſan continuandi*) conſummationem dicta voluerimus.

Cum uni ſæpe, nulloque id negotio ſuccedere ſoleat, quod alteri nullatenus, aut non niſi poſt complures repetitiones.

Revera hoc compluriùm meritiſſimorum virorum eſt fuitque purgatorium, quo ad fidei uſque & autoritatis elevationem aſſerta, eorum proceſſuumque veritas elevarentur, ab iis præcipuè, qui uno ſæpe die tot, uti vocant, probas conficere norunt. *Repete*, olim gladiatoribus acclamabatur: idque ſub laborum Chimicorum exordiis eò magis eſt neceſſarium, quo verſatiores quoque, præſertim poſt intermiſſionem aliquam, aut memoriæ decrementum conſequi ſæpe nequeunt, quod antea levi brachio præſtabant. Ceu minima nonnunquam circumſtantia, neglectim habita, totum perdit aut pervertit. Imo proceſſus quidam ita ferè comparati videntur, ut propter variabiles fortuitoque cuidam ſimul expoſitas tot minutias, ſatis quaſi deſcribi nequeant, quò ſemper & cuivis adorienti protinus ſuccedant. Exemplum, ut ſecundum inſtitutum quædam adducamus, ſit in Cinnabaris Antimonialis quantitate, olim etiam D. Sennerto, D. Rolfincio, quamdiu ipſi adſtitimus, Dethardingio (*contra D. Agricolam,*) aliiſque drachmis tantum, poſtmodo nunc unciis computata: Variante tamen nihilominus in ſingulis deſtillationibus hodieque producti pondere: idque plerunque magis ipſius tractationis, quam

quam ſolius forte materiæ defectu: Siquidem è viliori quoque Antimonio aliquando, quod ſatis erat accepimus.

In Tincturæ Martis Tartariſatæ noſtræ confectione ipſimet nonnunquam punctum iſtud, quò pauco reſiduo reliquum plenariè tranſeat, attingere nequivimus: ſæpiusque quod filtrum permeare debebat, & in fundo hinc (*ceu nimium*) in ſalinum, efficax ſanè coagulum concreſcere ſolet, bonam partem remanſit; Liquore tamen tranſeunte nihilominus ſatis adhuc ſaturato validoque. Nota eſt Mercurii cum Ærugine & ſale com. vel ſolo ſaltem Vitriolo fixatio, & per Tutiam atque Curcumam, (*hæc an omitti queat, necdum ſufficienter experiri potuimus,*) auriformis coloratio. (*Nam quod reſiduum hîc ſola Venus ſit, expreſſo expulſoque Mercurio, præter pondus artuumque è geſtatis annulis denigrationes ipſa reductio docet.*) De veritate interim proceſſus contendebant in vicinia ſuperioribus annis Chimici duo famigeratiſſimi, fato nunc functi; quorum alter, quamvis aliàs adhuc verſatior, negativam nihilominus ſuſtinebat, donec coram elaborato negotio convinceretur. Quid Aurum fulminans anteactis luſtris non concitavit, ut diabolicis tandem præſtigiis adſcriberet in Freitagii Anti-Sennertianis cæſpitans hîc, ut homines ſumus, tum temporis A. Luchtenius, &c.

Ad Introductionem.

Et in proclivi, ni odioſiſſimum foret, &c.

SI quis, quæ ſuperius & hucusque dicta ſunt, paulò diſtinctius expendere voluerit, equidem deprehendet, quod quantum recentiores correctiones vel ſubſtitutiones attinet, haut paucæ ſint ſuperfluæ, nimisve curioſæ: ceu in peculiari cauſa circa permulta ſimiliter oſtendit diligentiſſimus D. L. Schrokius, inque aliis pariter, ſi opus foret, cum de ſimilibus idem ſit (*ut labor hic, ita &*) judicium, oſtendi queat: Superflua præterea, non citra ſumtus atque tædia, ſæpius quin etiam unius alteriusve jacturam, exſurgat hinc eorundem remediorum duplicatio; dum adhuc multi, ſua quisque de cauſſa vel experientia, uſitatorum hactenus plerisque paſſim acquieſcunt.

Conſtitutiones ſeu ordinationes in rebus pharmaceuticis generales, quales etiam D.L. Horniceus ſuperioribus annis edidit, oppido prius ad cujusvis loci conditionem reſtringendæ veniunt. Et poſtquam id eſt præſtitum, rari profectò inveniuntur, qui eas debite obſervent; aut nemini magis, (*quem ſtringant,*) quam Medicis, (*dum Pharmacopolæ Chirurgique & quod eò pertinet, ſub ſeverioribus quoque conſtitutionibus, medicationibus tamen ſuis abſtinere nequeunt, Empirici verò in nidis ſuis ipſove foro tolerantur,*) dictatæ putantur: etiam boni Publici, quod tamen plerumque in privatos quosdam denuò recidit, prætenſione.

De conſultationum collegialiumque conventuum præſtantiâ, nihilominus quæſitum haut ſemper adeo exhauriente, paulo ante diximus. Uti inferius de inſtitutis Taxarum moderationibus, raro tamen ſemet tales oſtendentibus: & quanta hinc incommoda miſerrimi hoc in paſſu patiantur ſubditi, cum propter incongruam nunc conſuetudinem, (*ſenſim nec ſine contradictione tamen invectarum*) obſervantiam, aut quosdam in publicum quidem quadantenus redeuntes, conſequentia verò incommoda profectò haut exæquantes reditus, vel privatiſſimas demum, (*ſed non medicinales, verùm culinarias aut ex area*) diſpenſationes à ſaluberrimo hoc, compendioſiſſimo atque adeò parabili medicandi (*per manualem Medicorum ordinariorum diſpenſationem,*) genere arceantur. Exempla, ut qui ſolvendo non ſunt, inter iſtas arctationes luctentur atque crepent, hinc inde obvia, ſed odioſa, habentur.

Et quæ amplius tunc, (è ſimplici quorundam aſſenſu, vel invaleſcente poſtmodum componendi cacoëthe, &c.) nata ſunt.

Sufficienter hæc poſt Helmontium, Sennertum, alioſque perſecuti ſunt D. Zvvelferus, D. F. Hofmannus, & nuper D. Wedelius noſter. Inferiusque fuſius attigimus tam præcipitem illam diligentiam, quidvis è quovis vel ingratiis petentem; quàm nimiam alicubi ſingularitatem, ſe citra propriæ inventionis formulas officio haut ſatisfacere poſſe putantem. Quot verò hinc v. g. natæ ſunt Aquæ Apoplecticæ, Hyſtericæ? &c.

Ne denique paſſivus quorumlibet empiricorum abuſibus indifferenter adeò pateat:

Ita,

Ita, quò ſuperiorum annorum inventa Polychreſta protinus officinis, indeque Taxis quaſi ex condicto illata prætereamus, non ſine animi turbatione quispiam nunc viderit, comptiores quoque Vomitoriorum, Opiatorum, Martialium, Cinnabarinorum, &c. recentioris inventionis & obſervationis modos atque formulas indifferenter eò paſſim conferri, eademque opera cultioris Medicationis compendia cuivis attentiori obſervatori, in ſubſequos poſtmodum abuſus inconſideratè propalari, ſaltem ut Medici, præſertim minorum gentium in locis nil habeant reliqui, quo emergente ibi Polypragmone quodam ſemet tueantur, aut ſuper eas jactantias ſe efferant.

Vel exotericorum privatos ſolùm reditus nequicquam augeat, &c.

Quotus eſt, qui ipſemet non ſentiat, præſertim interioribus hiſce tractibus, quantum inde nunc habeat Medicus, quod in malignis aliisque improviſis perculſionibus tota die venalem circumferat animam, aliorumve præjudiciis ſemet haut raro exponat, vel in conſultationibus cum alio in perpetuas ſæpe animorum alienationes, ſub vili forſan imperiali ejusve parte, conjiciatur: dum interea nihilominus per quotidiana ſua præſcripta aliorum cenſum, quaſi conductitius, auget.

Nec infrunitam, & à nobismetipſis ſæpe per publicatos noſtro idiomate libellos practicos atque Chimicos, &c. fomentatam licentiam &c.

Quanta hinc in Rempublicam redundarint damna, utut ejus commodum pietasque quædam prætendatur. Practici non ſine tædio notant. Nec ſatis erat, præter tot manualia Receptis (*ſuſpectis quoque periculoſisque*) indifferenter farta, Conradum Kuhnrad, Keslerum, Glauberum, aliosque Germanicè legi; etiam recentiores, Anglique [illegible] Galli (*ubi obiter monemus, Glaſeri verſionem in duodec. titulo* Chymiſcher Wegweiſer / *longè accuratiorem videri alterâ, fuſiori licet, in octav.* Chymiſche Artzney-und Werck-Schul/) Italique eò traducendi fuerunt. Cum cuncta hæc, (*nî abuſui totque conſecuturis noxis cedere debeant*) omnino Medici directione indigeant, cur Medicorum manibus eruditorumque ſaltem linguæ non relinquuntur? Exterorum exemplum eadem ibi incommoda poſt ſe trahere videas. Et putare forte poſſet quispiam, ejuscemodi laboribus,

nî

nî à habitioribus vel animi gratiâ ſuſcipiantur, domeſticas utplurimum ſubeſſe cauſas.

Aut Myrothecium quoddam privatum, parvo conſtans, & compendioſum, at ſufficientiſſimum tantiſper ordinare, &c.

Plura hujus generis Myrothecia, labente præcipuè hoc ſeculo, Peregrinantium, Militantium aut Magnatum uſui, ſeorſim deſignata habentur. Quædam tamen nimis exuberantia; ex adverſo alia curta nimis, nec (*ut circumſtantiæ variant rem,*) ſingulis in neceſſitatis tempore debitè ſatisfacientia; alia non niſi ſecretis vel quinteſſentialibus circumſcripta, multa de cætero inter hæc, lucello ſaltem, (*ubi Turnheuſerianum, olim publicatum, profectò inexcuſabile fuerit,*) aut patrono quoque conquirendo deſtinata. Qui portatu facile, pleriſque tamen requiſitis in excurſiones peregrinationesque obvenientes ſufficiens voluerit, perſonarum naturam (*modo hoc modo illud magis admittentem*) numerumque (*nec tamen omnes ſtatim ægrotaverint,*) tempus hinc præterpropter præfixum, loci conditionem, medicamentorum denique deſtinationes continuationes vel reiterationes (*quandoque neceſſarias*) expendens & inter ſe conferens, haut difficulter è polychreſtis aliquot, debita nec fruſtranea quantitate ſelegerit, Exempli denuo & incipientium gratia, pro Vomitorio Tartari Emetici quidpiam. Pilulas porro laxativas Aloëticas; item purgantes, ex electivis quibusdam, naturæ convenientioribus, aut tantùm ad Panchymagogi modum compoſitas. Pulverem porro pro adultis laxativum, è quo, fructuum vulgarium ſuccis aut ſirupis, (*uti paſſim obvii ſunt*) diluto breves nec ingratæ (*cum roſaceæ ſimilisve aquæ portiuncula*) potiones: ſique Magiſterii Jalapii quidpiam in angulo ſeorſim ſervare placuerit, dum omnes indifferenter non ferunt omnia, cum Amygdalis diluendo, vel in vini ſpiritu, (*cum edulcoratione*) ſolvendo liquores haut inaccepti provenient. Pulverem denique laxativum pro infantibus, qualem vel infra deſcripſimus. Et cum vomitoriis his nil ſæpe magis neceſſarium proficuumque, Oxyſacchari Emetici noſtri Mynſichti quidpiam, pro ætatis ratione, ut hæc perſequemur alibi, didendum. Nec Mercurius dulcificatus commodè ſemper his defuerit. Ex Opiatis, quandoquidem

quidem non ſolùm naturarum, verum etiam ſymptomatum, præcipue vomitús gratiâ variatio quædam eſt neceſſaria, ſuffecerint tamen maſſa Laudani pilularis, pulvis & Tinctura aliqua Anodyna: poſtremaque hæc, (*ni ex tempore placuerit,*) in liquore quodam non præcipitante, nec nimium acido, (*Tinctura Bezoartica armoniacali, Tinctura Theriacali, ſpiritu ve Epileptico,*) proportionaliter diluta pro infantibus; quemadmodum etiam pulvis pro iis ſimilis; ceu inferius deſignatur. E ſudoriferis ponamus Tincturam Bezoarticam Mixturamve ſimplicem; alterutram vel cum Tartari vel Armoniaci ſpiritu. Spiritum porro ſalis Armoniaci ſimplicem, aut oleoſis vel cornu cervi rectificato combinatum; undique, etiamſi vel Florum aliquid ſimul adſervetur, polychreſtum. Bezoarticum ſimplicem è præcipitantibus vel abſorbentibus (*citra Antimonialia pro lubitu adjicienda,*) Pulverem. Bezoarticum minerale, vel prout quis adſueverit, Antimonium diaphoreticum ſimplex, aut ejus loco, vel pro ſuperpondio Martiale cachecticum. Præterea vel ſudoriferum maximum Fabri, vel antihecticum Poterii, præcipuè pro plethoricorum muliercularumque teneriorum ebullitionibus. Accedat inſuper Sal aliquod antifebrile, quaſi Mynſichtianum, aut ejus loco Arcanum duplicatum, eodemve ferè nunc recidens Sal Polychreſtum; & cum Theriacalis quæpiam mixtura nullibi fere non habeatur, Camphoræ tandem polychreſta Eſſentia; proque puerulis interdum haut inconveniens cornu cervi Magiſterium cum ſpir. Nitri paratum. Ex Aperientibus ac Diureticis ſatisfecerint Arcanum Tartari æquè polychreſtum; Tinctura Martis aperitiva convenientior, pro cujusvis conſuetudine; Limatura Martis ſulphurata aliterve ad aperiendum præparata; Nitrum vitriolatum M, quod etiam ipſius ſpiritus loco eſſe poſſet, ſed non incongrue ſeorſim ſervabitur ejus quidpiam, cum Elixirio Prop. vel communi ſaltem; oleo carvi, & Eſſentia Abſinthii. Porro verò illa multi usûs præparata, oculi Cancri, Conchæ vel conſimile quid, atque corallia rubra ejusque plumoſum ſolubileve (*in Tincturæ-formem liquorem facile redigendum*) Magiſterium. Hæmatites præp. Eſſentia Tormentillæ, ac quædam Vulneraria, Tinct. Martis adſtringens. Hinc pulvis aliquis pectoralis ſulphuratus, vel

etiam Benzoinatus, pulvis ſpecif. Pleuriticus; Eſſentia florum pectoralium epiceraſticorum ſaccharata, ſed, ne fermentet, ſpiſſior; imo forſan quidpiam de Oxy-ſaccharo ſcillitico, oleoque fœniculi aut Elæoſaccharo ſimili. Amplius, polychreſta Succini Eſſentia, Cinnabaris nativa vel Antimonialis, & inde pulvis aliquis Antepilepticus, infantibus etiam proportionatus; (*Magiſterium Lunæ cujusvis arbitratui cedat.*) Sequatur autem Eſſentia Caſtorei, & propter occurrentia ſæpe ſubitanea, una alterave doſis ſpecifici ad partum ex Anguillæ hepate; Sief ophthalmicum attemperans, cum vitrioli albi & polychreſtæ pinguedinis viperinæ particula. Demum de aqua Cinamomi, Hyſterica, Apoplectica vel Carfunculi, Menthæ ſimilive ſtomachica, & ad diluendum roſarum aut inſuper flor. Acaciæ aliquantum; Vivitur parvo bene. Abſit tamen, ut Lexicon hîc quaſi medicopracticum condere voluerimus. Saltim è parabilioribus potiora, æquivalentibus ſingularioribus oppido permutanda, quin etiam ab altera parte, ſi (*pro circumſtantiarum ratione*) ſuccenturianda in vicinia præſto fuerint, præcidenda deſignavimus, quibus ſub curatiori adhibendi methodo, & domeſticorum euporiſtorum chirurgicorumque (*ſi opus fuerit*) acceſſum, peregre degens facile forſan acquieſcere poſſet. Sed hæc in tranſitu.

Inſuper in cauſa eſt, ut Medicos modò penitus negligant, modò re demum deſperata vocent, aut tumultuariè alternent, &c.

Invitat huc ſalutis avidos moderna quoque illa Medicorum, non in civitatibus ſolum, ſed etiam in neglectioribus ſæpe oppidis, frequentia ſeu affluentia. Unde, præſertim ſi de faciliori feliciorique curatione rumor, privata nonnunquam de cauſa increbuit, alterum in medio conceptæ ſibi curationis decurſu deſerunt, quid alter poſſit experturi: quo plerunque damno, palam eſt: commodumque foret, ſi iſti præcavendo, exorientique hinc Medicorum tædio animorumve ſæpius inſuper colliſionibusque præcidendis, præter alia, vel Opificum, (*ſemet aut ſua, ſub numero exceſſivo perdentium*) exemplo, certus forte inter ingenuum præcipue ſelectum determinaretur numerus, ne tot in uno loco Practici ab omnibus quidem aliquid, in toto tamen tandem habeant Nihil. Quam verò ſimiliter deinceps

ceps ſibi conſulerent, qui animum arti primitus applicaturi, eam ex anatomicis quibusdam Botanicisque delitiis, conceptave, neſcio qua, majorum redituum facilitate æſtimant; ſi amplius etiam expenderent moleſtiſſimos illos & ſimul periculoſisſimos labores, qui inter eam pasſim ægrotorum ingratitudinem eaque præjudicia, ſatagenti hodie Practico poſtmodum indies nec nocte quieta obveniant: (quî tum revera ſervorum ſervi fiant, praxisque eorum quotidie circa quintum ſeveri judicis præceptum verſetur: Ut neceſſarios non in unum, ſed plures ſtudiorum annos, in libros fere cariores, peregrinationes quoque &c. ſumptus, (*cum Deus pauperiores etiam hic allevet*,) Animum verò patientem & ad quævis obfirmatum, cum agilitate judicii, memoriæque præſertim, in ea rei medicæ vaſtitate, vigore præſupponamus.) Ne poſtmodo ſuſceptam telam, privatisſimo cum damno, vel non, vel perfunctoriè ſaltem abſolvant; aut cunctis licet ritè peractis, nihilominus tamen pasſivè nunc deficiente promotione, ſalario, ſoſtro, inter ſupradicta tædia, erogatos ſumptus exantlatosque labores, (*ceu à permultis non ſine dolore audivimus*,) fere deteſtentur. Et ſane mage hac tempeſtate vileſcentis fere exiſtimationis medicæ inibi cauſa hæret inter alias haut ultima. Siquidem qui in illa paucitate olim rogabantur & invitabantur, hodie ſollicitare coguntur & diu ſatis expectare, Salaria quoque, quæ conſultius reticentur. Uſque adeo ut nonnullibi eo, quod joco nuper (*exceptis tamen excipiendis*) invertimus, ſimiliter jocabundus querelas ſuas forte poſſet concludere:

Nunc dat Baldus opes; dat Iuſtinianus honores:
Acris & æſtimii nil habet Hippocrates.

Imò nonnunquam in remedia planè prohibita præcipitentur.

Quæ & olim & ſuperioribus annis, (*inter quæ tamen D. Merreti, inſignis viri, labores Anglicæ linguæ peritia deſtituti nondum vidimus*,) de hisce edita ſunt, ſupervacue repetere, ingenuisve per alienæ culpæ recenſiones ægre facere nolumus: ſiquidem res aliàs in propatulo, diuque eſt, ex quo vel Opium ſaltem cum Apio in proverbium abiere. Sicubi verò, quod aliquando objectum ſcimus, improviſi vel humani quidpiam, etiam in privata diſpenſatione

non nemo paſſus fuerit, re cum circumſtantiis ſuis penitiùs excuſſa, longe alio ex capite id prodiiſſe deprehendetur; dum modò actionibus naturæ accidentarium quidpiam interſeruit, & hinc v.g. dato revera ſudorifero alvus fluere, à Laxativi conſueta aliàs doſi, per humorum copiam vel acrimoniam planè diffluere cœpit, huic vel illi pulveri Epilepſia, Arthritis, externusve tumor ſupervenit, aut æquè ac Dyſenteria, affectus uterini, Nephritis, &c. exacerbati viſi fuerunt; & ſi quæ inſuper per præjudicia, præcipue confidentium, & ſuperciliofe grandem adeo parecphaſin exigentium mulierculärum exaggerantur aut differuntur; Medicus verò generoſus oppido contemnit, aut, quod factu apud ejuscemodi Sirones haut inconſultum erit, dupla vel diffuſiori, pro re nata, in collationem data doſi, prompte diluit: Dum porro hujuscemodi exoterica ſymptomata, vel ſi quid amplius, è vomitoriis præcipue, purgantibusque, ad grani dodrantem (*præſertim in minus ab initio familiaribus ſubjectis*) haut adeò ſemper (*etiamſi pharmacopoliis quoque præſcribas,*) dimetiendis ex improviſo nonnunquam, imprimis latitante febrili diſpoſitione, inſtantibus menſibus, ſimilibusque etiam curatiorem inquiſitionem haut raro fallentibus exurgit, ſimplices quidem ſpontaneæ remiſſioni permiſerunt, malitioſi verò vel refractarii apud alios exculerunt, implicitum autem medicum rite de iis certiorem reddere, quo exortas forte turbas ſiſtat, noluerunt, &c. vel demum, (quod ut aliàs rariſſimum, ita inſtitutum hoc noſtrum haut æque tangit;) dum aliis negotiis laboribusque diſtracti, tertio cuidam nec ſemper ſatis verſato (*in Pharmacopoliis tamen idem ſimiliter ſæpius; eadem de cauſa, eveniſſe conſtat,*) demandarunt, quod ipſimet coram oculatisque manibus expedire debuiſſent. Nam impræſentiarum hoc ipſum eſt noſtrum Poſtulatum. Quod autem practicus, frequentariſſimus quoque, ejuscemodi diſpenſationi, ponderationi obſignationique, etiam citra adſtantem, aut (*extra neceſſitatis caſum, præſenti nihilominus directioni tunc ſubjectum,*) viliora ſaltem curantem aliquem, (*utrobique ſic ſecure ſatis*) ſufficiat, experti nobiſcum, qui vel hîc ſolum, anno non uno, ſub extremo famigeratiſſimi feliciſſimique Practici D. Balthaſ. Glaſſii, Anteceſſoris noſtri

mor-

morbo, ſolitarii (*vel quaſi ſaltem*) viximus, affirmabunt. Quam verò publico hac in parte conduceret, ſi Superiores Medicos practicos ordinarios aliis officiorum generibus, (*ob cauſſas ſæpe haut adeo graves, ſal'ariive aliunde ſane emendabilem paucitatem*,) intricari non ſinerent: dum aliàs vaſta ſua Profesſione ſat ſint obruti: & revera, quod expertisſimus Crato ad ſuum Monavium alicubi ſcripſit: *Nemo multa ſimul agat, eademque recte.*

Imprimis autem Polypragmones Pharmacopolæ, &c.

Hic nil addemus, niſi è Sacris illud: quod oculus Domini paſcit equum: (*Nam in materia ea ſontica nimium putamus: Mercenarium non curare oves.*) Et tamen plerisque Pharmacopoliis, quæ publicè Publico præcipuè deſtinata dicuntur, ejuscemodi Adminiſtrationis adſignatam cernimus rationem.

Et, (in præparatione ſua) indicibile ſæpe acceſſoriorum proportioni, &c.

Hîc vexatisſimi iſtius R. q. ſ. fundamentum eſt. Et revera, ceu ſupra jam de odoribus ex parte notavimus, rarius per ſolam ſimplicemque extemporaneæ nec antea tritæ formulæ præſcriptionem obtineas, ut quæſita in ſapore, odore, colore vel conſiſtentia gratia ſemper & exquiſitè reſpondeat; cum drachma ſæpe, granum aut gutta, excedens aut deficiens totum notabiliter immutet, utut ingredientia methodo de cætero ſatis conveniant. Aliter verò longe res ſe habet, cum iſta, & quidem à nobismetipſis parata coram, per additionem, ſubtractionem, guſtando, odorando, &c. moderari posſumus. In ſimplicioribus eorundem vegetabilium deſtillatis, ſuccis &c. pro temporum tractationisque diverſitate multa pasſim notatur diverſitas; Spiritus eorum modò ardentiores modò temperatiores, Minerales jam acidiores jam remisſiores habentur; & ſi quæ amplius ſunt plurima, quæ non tàm gratiam, quàm ipſum effectum operationemque hinc juſto ſæpe intenſiorem vel remisſiorem concernunt: v. g^r. validiorum purgantium opiatorumque Extracta liquidiora vel (*& tractu quoque temporis*) ſpisſiora; Eſſentiæ liquoresque

Antimoniati, Opiati &c. modo magis diluti, modo concentratiores &c. in menſes ſæpe mutabilia, aut repetita vice rarius vel difficillime eodem plane pondere, odore, ſapore, vigore, conſiſtentiave habenda.

Ad Diſſertationem I.

De Remediorum ſelectu in genere.

Neutiquam hinc Polychreſtorum empirico penitus abuſui patrocinamur.

1. TAlis fere (*ceu olim in Theriaca*,) erat ſub ſtudiorum noſtrorum exordio circa Vitrioli ſalisque ſpiritum, Elixir. prop. Balſamum Sulphuris ſimiliaque magno ſæpius æſtuantium hypochondriacorum phthiſicorumve damno. Poſtmodum ſeptentrionalioribus præcipuè in locis, circa Sal (*vel quaſi*) viperinum, Tincturas ſolares, Balſamum vitæ, Emplaſtrum Norimbergenſe, &c. Et nunc paſſim, (*interdumque ſaltem ne nihil agatur*,) circa tincturam Bezoarticam, Anti-Tartaream, Solarem, Nephriticam, pulverem nephriticum, ſulphura ſolaria, Cinnabarim nativam, ſpiritum ſalis Ammoniaci oleoſum, præterque Thee nunc & Chocolatam, alia.

Seſquipedaliumve quorundam Receptarum complementum, &c.

Quo ſimiliter præcipuèque pertinent illa aliàs inſolita ſeu ſupervacua, officinis ſaltem, eo quod ſemel aliquando compoſito cuidam, Pulveri, Electuario, Sirupo, Unguini, Emplaſtro eorum præterpropter drachma una vel altera (*è paucis pluſculum*) inſumatur, pro complemento quaſi illata, v.g. Concha venerea uſta, Entali, Dentali, Umbilicus Veneris, Vitrum uſtum, Ruſci Orobique (*dum Scillinis trochiſcis jampridem aliud adſignatum eſt*,) ſemen, Tribuli aquatici, Smilacis aſperæ baccæ, Auguriæ ſuccus, Elaterii folia, pes columbinus, Millefolii Geniſtæque radix, & quid non amplius? Deficientibus ſane Aſphalti drachmis quatuor cum ſemiſſe, nemo Theriacam & trochiſcos pro Mithridatio Cypheos hodie debiliores credet. De ſpecioſioribus inferius agetur.

Qui

Qui præterea &c. in muſeo ſe ad ſuperſtitionem uſque extendit; videat, ne cùm ad executionem ratiociniorum veniendum, &c.

Ut in Anatomicis ejuscemodi conjecturæ rem, donec ſeverius ad novaculæ aciem revocaretur, non expedierunt; ita ſi ſufficiens & per præviam prius manuductionem firmata experientia, cum quadam in recenſitis hîc circumſtantiis, (*quaſi ſymptomatibus practicis,*) tolerantia defuerit, Practicarum collationes, inſtitutæ deſuper ſpeculationes, cauſarum è rariori quodam caſu venaturæ, præciſæ temporum dimenſiones, ſeveriores exotericorum directiones, & ſi quæ ſunt amplius, quibus naturam ſibi, non ſe naturæ ægrotantiumque conditionibus accommodare inſtituunt, (*quæque à neceſſaria Morbi potiorumque circumſtantiarum perquiſitione ac ponderatione, præſertim in Abſentibus, confuſa aliàs ſæpenumero narratione referentium, oppidò differunt;*) Medicationes profectò haut reddiderint feliciores, difficiliores potius utplurimum, habitioribus raro obtemperantibus, plebejis, etiamſi velint, non ſufficientibus. Atque hinc haut infrequenter videmus, ut ſæpe frigeant vel à ſcopo declinent eruditiſſimorum quoque de cætero virorum, ſolida tamen continuataque Praxi non confirmatorum de hisce judicia vel conſilia. Imo exercitatiſſimi quandoque per nimias ſuper contumacioribus ſingulariorive cuidam complicatis chronicis affectibus ſpeculationes alioverſum abripiuntur, ut relicta ordinaria cauſa curandique via aliam, ceu è Schenckii obſervationibus, aut ſi rari quid ulterius ſemel in vita contigit, conquirant, medicamentisque eò directis, (*at incaſſum*) perſequantur, aut penitus incurabiles, contrario ſæpe eventu, judicent. Exempla de præſuppoſito ſic circa Meninges calculo, infixove, uti Dn. D. Schneiderus aliquando obſervavit, oſſiculo, de Polypo cordis, ſtomachi ulcere, uteri ſcirrho &c. adducere longum foret. Ita porro, cum ab anno 1635. Germaniam noſtram uſquedum ab univerſali Peſte, divina gratia, clementer ſervaverit, quouſque complures eorum, qui iſtius curæ interea haut præfuere, cogitationes, diſſertationes, methodique ordinationes pertigerint, experti procul dubio erunt, quos particularium quorundam Emporiorum miſeria ejuscemodi labori involvit. Sic quid non de Dyſenteria, ſaltem

ſaltem ab 1634. anno, quo deſæviebat tum epidemia, uſque ad 1666. à plurimis adſertum aut conjecturatum eſt? quod ſi quis absque opiatis & Theriacalibus, per clyſteres ſaltem aut præcipue Laxativa, internaque abſtergentia pureque ſtringentia perſequi voluiſſet, næ ægrum, 50. ſæpe vicibus una nocte ſurgentem, letho officiosè tum dediſſet. Quam damnata fuerint uſque ad propiores hoſce annos, D. C. forſan in Apoplexia vomitoria, notum eſt: & tamen quantum in pleriſque circumſtantiis, præſertim ſtomacho Hypochondriisque debitis, imo in ipſis capitis (*citra fracturas, purgentiaque harum ad menynges ſpicula, ac contra fiſſuras, ſpontaneos alias cum periculo vomitus concitantes*) concuſſionibus (*cæteris tamen pro ſubjecti ratione ſemper paribus,*) valeant, Experientia oſtendit; & olim, cum alterius generis in ejuscemodi affectu remedium adhibitum ægrotus, evidenti anguſtationis præcordialis alleviatione, ſenſuumque recollectione revomuiſſet, obſervavimus, exemplo hinc ducto; præſertim dum ſcotomias è ventriculo, obtuſumque ac fere comatoſum in crapula, poſt deglutitum è furno recens calentis panis aut placentæ bolum, pyrumve adſtringentius &c. conferremus. Plura deinceps alibi.

Secretorum ſat habet, &c.

Occulta enim aut ſane minus pervia, etiam in albedine ſua (*compoſitum aliquod præſeferente*) magisque adhuc per diverſas tincturas, præcipuè rubificationes (*ex. gr. Santalo, papavere erratico, cochinillis, Torna Solis &c.*) colorata, permanent, quæ ſi è Pharmacopoliis nonnullibi petenda juſſerimus, v. g. Coralliorum, oculorum Cancri, Concharum &c. præparatorum, ſimplicium, aut Martis, Antimonii, Cinnabaris, Anodynive pulveris aliquantillo ſociatorum doſin, de ſpiritibus acidulis Tincturis vel Eſſentiis contractioribus drachmam, riderentur, & tanquam præ aliis, (*huc longe magis conferentibus, tot ingredientibus conſtantibus, adeoque hinc non nummis ſaltem, ſed imperiali ejusve partibus aliquot redimendis*) formulis elevarentur; ejus generis quinimò aliquo, cum pleriſque in numerato ſint, etiam ſub fide ſilentii quandoque, ſubſtituto.

De horum perquiſitionibus ſuperius ex parte egimus: Revera autem, ut res hactenus tulere, (*& dum Helmontiana genuina pariliſve generis*

generis Secreta pauci uſquedum viderunt,) præter (*è Vegetabilibus quidem*) opiatum aliquod, Arcanum Tartari ſimplex aut Corallinis, Martialibus &c. ſociatum, Myrrham eſſentificatam, Eſſentias Tincturasve acceſſoriis alcalinis vel acidulis ſua potius debentes, è Muſco clavato, Lunaria botryoide, fungo ſaligno, Dentariâ pluviſculum; (*ex animalibus*) Sal aut ſpiritum volatilem urinoſum, ſolitarium, vel ſulphureo acidove volatili combinatum; præterve demum (*è Mineralium cenſu*) Antimoniale, præſertim ſulphureum, aut Mercuriale diverſimodè (*& vel ſeorſim vel invicem*) fixatum, aut Martiale, vel tandem (*ac ſæpe nominetenus ſaltem*) Solare aliquod, rarius inſuper inventum eſt, quod Materiæ, Menſtrui, ſingulariorisve elaborationis ratione potius, quàm per ſolam occultationem, extravagantisve nominis cujusdam impoſitionem, ejuscemodi titulum jure ſuo tueatur; nec demum à curioſioribus talium indagatoribus tractu temporis ſit exſculptum. Exempla, ut inſtituimus, è recentioribus adderemus, nî & odioſum id foret, & talium æque, ac v. g. Glauberianorum olim, tam Medici quam Magnatum non pauci, nec ſine damno ſæpe, adhuc probè recordentur. Haut infrequenter enim conceptâ primum de tantis (*medicis ac Metallurgicis*) Secretis eorumque jactatoribus ſpe, inter fruſtraneos ſumptus, Aulas nonnullibi ditioresque aliàs nihilominus poſtea excidiſſe, hactenus vidimus; autoribus ſæpe longe refarctiore, quam ante adventum erat, Experimentis Manticâ, (*dum pro inaudiendo eorum judicio quævis Bibliothecæ ſecretiſſimaque collectanea ipſis patuerunt,*) ſemet ſubducentibus; quod Sereniſſimi nunc beatiſſimi Principis noſtri de Extero quodam, Aulis hinc inde perquam ſuperioribus annis familiari, ſincerum tum erat judicium. Quod autem generoſiſſimus van Helmont, vir nobis de cætero æſtimatiſſimus, tantum ſuo tempore, (*ut hæc quoque attingamus,*) præſtiterit, forſan id non ſemper Alcaheſtinis ſaltem ſimilibusque quinteſſentialibus ſecretis factum fuiſſe colliget, qui vulgatiora quoque è Sulphure, Sale, Vitriolo, Marte &c. paſſim legit adhibita, contuleritque ſimul paſſivum ibi locorum ea tempeſtate medicandi modum, plerumque Clyſteribus, purgantibus, venæſectionibus, Alchermes &c. (*vid. Præfationem lib. de Febb.*) tandemque Aquis Spadanis circumſcriptum: unde ſingulariorem & effectum

& æſtimationem polychreſtorum talium paucas quoque guttulas tum fuiſſe inſecutum nemo mirabitur. Nec tamen, quoquo etiam interea uſus fuerit, præfixum ſibi finem ſemper hinc obtinuiſſe vel è tractatu de Aſthmate, (*præter D. Franchipani ad D. O. Grembſium literas, hujus operi præfixas,*) deprehendetur. Quod autem ſpecialiora pleraque inter eas conteſtationes, publico nihilominus, (*ni editori quidpiam hic è tractatu In Verbis, herbis &c. item Indigeſta in ſcripto imputare voluerit aliquis,*) negarit, tot inde ut plurimum fruſtra deperditis ſumptibus ac laboribus, id quidem, ut per Cardani decretum c. 7. De lithiaſi relatum decidamus, abſit; Potius perſecutionibus ſuis fracto, à reviſione Operum, (*ut è nonnullorum Tractatuum, eodem recidentium, mutilorum, aut ſecundum ejus ſtylum non ſatis exaſciatorum collatione patet,*) impedito, vel ſublimiori inter æquales antagoniſtas animo, humani quidpiam ſic forte paſſo, adſcribentes. Harveiana enim, Aſelliana, Sennertiana, imo Gallorum contra Scholaſticam Philoſophiam aliqua, (*cum jam anno 1621. libros ediderit,*) legere ſi potuiſſet; multa proculdubio in Theoria ipſaque ſcribendi vehementiâ, (*Theologica enim reliqua, forſan magnam partem Teutonico iſti Iacobo Bohemo debita, huc non pertinent,*) mutaturus. Hæc ingenuè de Helmontio. Fuerint autem Arcana ejus potiora incipientium gratia compendiò ac præterpropter Liquor Alcaheſt, Mercurius corallatus, & Diaphoreticus, ignis Veneris, Aroph, (*cum mixtura panis ſecalini, Lithiaſis c. 7.*) *ſumptuoſum tamen c. 8.*) (*de quibus inferiùs:*) & quæ inſuper vel è Paracelſo laudavit: Tinctura Lili ab Electro minerali, (*Tr. Arcan. Par.*) Tinctura Lili Antimonialis, (*Tr. Poteſtas Medic. & Arcan. Parac.*) Mercurius vitæ Stibii proles, (*tr. Poteſtas medicamin.*) eodemque Tractatu Lac Perlarum antihecticum & antiparalyticum: Vel è propriis laboribus aut obſervationibus iſtis intermiſcuit, Arbor vitæ (tr. proprio) Subſtitutum lapidis Butleriani, (*cujus tamen ingredientia longe aliter hunc intellexiſſe, nec quæ Nobiliſſimus Filius coram de Minera Vitrioli cum Ammoniaco ſale ſublimanda, cum ſpiritu vini rectificanda, & hinc in Sulphur Philoſophorum olei forma per Retortam deſtillanda, poſtmodum cum ſale vitrioli depuratiſſimo jungenda, & per Arſenicum*

ſemel

ſemel ſublimatum mortificanda perque, ignis gradus denuo glorificandâ Venetiis communicaverat, ſufficere ſibi viſa refert ad curioſiſſimum, ea tempeſtate, Principem F. H. D. Anonymus tum inde Alcaheſt Epiſtola.) Porro Opii, (*ut lethalia à papavere ſeparentur, tr. de Duumviratu,*) præparatio; (*quam per cydoniorum ſuccum* [*æque ac ſi cum Alcaheſt inſtituta foret,*] *tranſigi idem dictæ epiſtolæ autorem docuit, ac citra controverſiam fermentatoria fuit; vix tamen majori hujus in praxi ſatisfactione; ſed de his alibi egimus; & infra ſimiliter.*) Arcanum ſedativum in Hydrope; cujus in fine tractatus proprii meminit, ut primus revelaturus, & tamen (*ni Mercurius corollatus, Bryonia Colocynthisque inverſa intelligantur,*) non perſequitur vir laborioſiſſimus. Bryonia proin, virulentia ſolutiva exuta, tr. de Hydrope: & Colocynthis, cujus (*ſecundum tr. Diſpenſatorium inſcriptum*) vis laxativa ac deleteria intro, quo reſolutiva emergat, verſa. An Alcaheſtinè hæc ſint accipienda, neſcimus; Fermentatio, in quam, dum circa Paracelſi Anodynum illud cum ſucco Cydoniorum occuparemur, olim accidentariò incidimus, ſingularius nobis hîc non contulit. Ludi Paracelſici ſolutio, libro de Lithiaſi. Cujus expectationes an exolvant conſtantia notioribus acidis aut alcalinis liquoribus Diluta, vim talium perquàm adhuc, (*vel ſecundùm ipſius Helmontii catalogum*) modificandam & plerunque coincidentem quadantenus experti ſuo loco relinquimus. Eſt demum Emplaſtrum antiquartanarium Tr. de Febb. c. 14. & 17. è Tabaci cum vino infuſo atque Melle; laborioſiſſimo tamen D. Takenio in allegata ſæpius epiſtola pariter haut ſatisfaciens; & Annulus contra Hæmorrhoides ac ſuffocationem uteri; id eſt, ſecundum factam communicationem, clavus equo ad vivum uſque per ungulam adactus; ubi tamen æque experientiam quam equum claudicaſſe dicit: Et ſi quæ forte alia ſupereſſe poterunt. De cætero alia inſuper hactenus à diverſis locis & inventoribus, ſcripto quoque ſchedulisque commendata vidimus ſingularia, præcipue Antarthritica & Lithontriptica, Spiritus, Tincturas, Pulveres. Mirari forte poſſet quispiam, cur iſti Bohemiæ, Auſtriæ, Moraviæque tractus adeo non frequentent; millia à tot contractis calculoſisque lucraturi;

ſique perfecte ſiliceum Dulech totaliter eliquaverint, neminem non (*dum tamdiu talia, à fœminis quoque, ſumptuosè quidem, at fruſtra ſumpta vidimus,*) inter admiratores habituri. Sed hæc tantum in genere dilucidationis gratia.

Atque hinc nec Autorum nomen, libelloſque ſpeciatim allegabimus.

Cum haut parum obſcuritatis è nominum ſubintellectorum autorum omiſſione legentibus, loco ac materia memoriæ non ſemper protinus ſuccurrente, equidem oriri queat, addemus ea impoſterum ubicunque pro majori dilucidatione ſeu diſtinctione opus erit: ingenue tamen, & explicandi tantum animo, non traducendi; à litigiis cavillisque increſcentibus nunc annis eo magis alieni.

Adhuc dum incerta, proſapiam mentita, ſuſpecta &c.

Exempla, cum inter eos, qui à Joh. Prævotio uſque ad D. Derebeque nuper, pro Medicina domeſtica ſcripſere, præcipue J. Beverovicius in Autarkia ſua compendiosè ex Antiquorum, (*Dioſcoridis Pliniique*) æque ac Recentiorum admonitionibus & deſideriis ſuper uſitatiora famoſioraque pleraque contuliſſe videatur, pauca ſaltem in recentiorum lectione obſervata, vel ſub manuali tractatione magis obvia adjiciemus. P. à S. T. Carmelita, itinerario paucis abhinc annis edito, Luſitanos refert, Piper (*aliàs in Sole jam ambuſtum*) onerariarum ſuarum ſeu Caraccarum, uti vocant, fundo (*quaſi ad ſentinam*) condidiſſe; Cinamomum extus in ſaccis, per 20. pluresve dies, donec evacuatis aquæ aſſervandæ deſtinatis compluribus doliis locum intus inveniat, appendiſſe: ut debiliores hujus è Malabar, China, ac Cochinchinâ ſpecies, evehi jam Linſchotti tempore prohibitas quidem, nihilominus tamen (*telonio quoque eodem, quod pro Zeilanico datur ſoluto,*) paſſive evectas taceamus. Cubebas in Java, ne alibi plantentur, prius decoqui inſignis ille vir, O. Wormius Muſæi p. 197. monet: mirum quod Jac. Bontius in ſuis de Indorum Medicina opuſculis prætererit! Quid non hodieque pro Rhapontico, Draconis ſanguine, Amomo, Behen, pinguedine ac trochiſcis viperinis paſſim divenditur? Quantum arenularum Ladano, exotericorumque aliorum Aloi, Galbano, Opio intermixtum eſt? Olea aromatica, ſi vel ex Indiis Rhodoque petas, rariſſimè

planè

planè ſua ſunt; & quantum ipſa Aromata in illis quoque Emporiorum horreis perfrequenter alterentur, nemo non novit: Sicque centum alia aliis notata, in permultis tamen, cum vix declinari queant, toleranda, vel artis ope nonnunquam poſtmodo emendanda.

Nam ut per exempla denuò eamus, adhucdum nobis, experimentis circa talia forſan ſat confirmatis,] nemo facile perſuaſerit, aut cum ad executionem ventum eſt, reipſa tum oſtenderit, quod Jalapio v. g. effectu ſaltem & operandi modo, ut de ſapore moleque nil dicamus, Iris noſtras ejusque ſuccus, aut ſemen Ebuli vel Sambuci æquipolleat. Quæ prioris ſit violentia, duriora quoque Meſſorum ilia ſentiunt: ipſaque Florentina, (*quod in modica pectoralium quantitate equidem non percipitur,*) paulo liberalius (*ipſis lactentibus ad grana quatuor*) data eſt emetica. Ut Ebulina, præcipuè verò Sambucina aliquantillum mitiora ſint; plerisque tamen omnibus adhæret vis vomitoria ac longè turbulentior operatio; ſive corticum decoctum, ſive ſemen conciſum, aut in Emulſionem (*ferino iſti oleo expreſſo haut parum accedentem,*) vel etiam Electuarium cum Salâ (*oppido robuſtioribus hac deſtinante.*) Anat. Eſſentiarum Veget. ſimplicium redactum detur. Gemmæ in acetariis quoque, alvum quidem turbant, ſed nulla cum Jalapio Senave comparatione, nec in paulo tenerioribus citra nauſeam; quam etiam ex aceto conditis, (*antequam floſculi expandantur,*) corymbis, ipſoque vino floribus pro conciliando ſapore moſchatellino haut raro infecto, per paulo liberaliorem hauſtum experiuntur. Et ne à transplantatione, (*tantiſper hîc ſuppoſitâ, per Orientaliorum quoque exempla, quaſi poſſibili,*) parabilius quid expectetur; cum adhuc ſuperioribus annis mirabilis Peruana idem cum iſto crederetur, dedimus non cum Cloſſæo, ſingulari viro, apud D. G. Horſtium duas drachmas, ſed pro tractus noſtri conditione ſaltem dimidiam. Movit aliquid, ſed parum in plerisque promovit. Quis verò hîc exceſſivam molem iſtam ſumeret? Atq; eadem eſt hortorum noſtrorum Rhabarbari, quod nunc pro vero habent curioſiores natalitium ejus perſcrutatores, ſeu operandi ſeu naturaliſandi ratio. Multo minus autem vulgaria Lapathi genera in notoria ea latitudine ſeu im-

becillitate id exæquarint, aut Frangulæ cortex ſuſtulerit. Nec in adversâ ac turbatrice Bryonia invenerimus, quod in Mechioacanna, utut congeneri æſtimatâ quotidiana praxis oſtendit. Senam ſubſtituta ſua è Sambucino cortice, Ebulino ſentine, Bryonia, Soldanella, & (*è libro plerumque commendato*) Polygonato ſimiliaque (*febricitantibus debilioribusque aliis, quo animo hîc proponenda?*) manifeſtè excedunt; Epithymum, Fumaria, Polypodium ne quidem attingunt. Colutheam ſemper debilem invenimus. Sique per tot ſecula civitate quaſi donata, planè nunc Excellentiſſimorum Virorum voto non uno, domeſtica fieri deſideraretur, teſtari poſſumus, ſub initia belli primi Germano-Suecici in pago Vinariæ, (*patria*) propinquo, adhuc fuiſſe cultam, patrique hinc venditam, ſed extera longe languidiorem; ceu quam ex iſto poſtmodum, imò exoticæ interdum etiam ſemine produxeramus, parilem ſimiliter (*cum Croco ibi collecto Auſtriaco per quam inferiorem*) invenimus. Sororia, ut de noſtratibus purgantibus amplius aliquid addamus, collegerat olim pro acetario Rapiſtri arvorum ſylveſtris, (Hederich *vulgo*,) folia, loco ſativi illius (Rübe-Saat/) cujus ſemen oleo, herbam lactucæ loco menſis noſtrates deſtinant, Ut comedentes per noctem exercuerit, referre hîc non attinet. Ita cum noti nobis Nobilis ſervus Dominum Coryzâ ſimilibusque ſuperfluitatibus extremè confectos equos cardui pratenſis leucanthemi radice ſucceſſivè data feliciter expurgando curare videret, eandem & cum ſucceſſu (*inter hypochondriacas præfocationes penitus fere conſumtus*) ſumpſit ipſe, & aliis uſquedum haut fruſtra propinat. Sed ejus generis Sennata ego nolim: uti nec pro Scammonio, adeò rodentia ac (*præparantiumque quoque manus atque faciem*) urentia Eſulina. Adulterari iis ſuperiori jam ſeculo è copioſiſſimo proventu conjecit diligentiſſimus L. Rauvvolff Itin. p. 2. c. 1. Verum eo ipſo colligi poterit, vel ſoli ſaltem ratione ibi mitiora exiſtere Tithymallina, noſtris in regionibus ſub tertiata quoque doſi haut æque torpida. Sicque gutta etiam Cambodia, ejusdem (*ceu Bontius c. 9. M. M. Indicæ refert*,) proſapiæ incorrecta quoque, nihilominus noſtratibus, (*niſi forte longe ſumptuoſioribus laborioſioribus extractionibus variè repetitis penitus exhauſta, vel exceſſivis acidis quaſi*

com-

combuſtæ fuerint,) remisſior deprehenditur, liberaliorique hinc doſi procul dubio pariter ibi ac alia ejus generis Eſula Elateriumque Javanum, in locis tamen alvi fluoribus adeo expoſitis datur. Certò ipſum Turbith inſulinis vulgaribus eſt mitius. Nec invenire poſſumus, quid Aloi demum, adeo polychreſtæ ſubſtituatur: cum Mannæ Caſſiæque ſuccedaneu tanta opera collecta deficiant, conjunctimque vix ea commoditate effectuque eo præſtent, quod iſtius duo vel tria, imò unicum ſæpe granum. Ita quoad Aromatica, exæſtuationes in ſanguine hic concitatæ, (*ſub porri tamen, caparum, allii, Sinapi, raphanorum &c. pro condimentis commendatione*,) accuſata, Caryophyllorum ſub ea oleoſitate fragrantiam Caryophyllata, quandocunque etiam effoſa, profecto non æquabit: Multo minus Cnicus noſter Crocum, aut Juglans Moſchatam nucem. Ut Piper cum Zingibere per Sinapi, raphanumque exſit, quid tenerrimi penetrantisque dulcoris refectivo, Cinamomo, ſuccedere queat, non videmus: non quid Aromaticotato Cardamomo; utut Carvi ſemen effectus partem forte præſtet, æque ac juniperi baccæ Laurinarum; Saccharum, ſi ad mellaginem ſimplicisſime redigatur, Melle hodie, præſertim iniquiori aëris conſtitutione, plerumque minori pretio comparari poteſt: & revera in ſapidis nunc, per tot annorum decurſum invectis, venter oppido auribus carere, fruſtraque inter eos ſubditorum hinc, & inde ad Magnates reditus, de eo, quod endemium eſt, & mercium permutatione utplurimum parvo comparatur, diſputari videtur. Chermes grana, Magni quoque Bartholini judicio, vermiculis articulæ muris vel polygono adnatis potius, Roſarum rubrarum Eſſentiâ (*ſimiliter aliquantum ſtringente*) facilius quam mage diureticis Cochionilliis, alteriusque deſtinationis Sambuci Rubive Idæi Rob ſupplenda, cum aliis quamplurimis infra dimiſimus. Nec tamen Lignum Aloës ex hoc capite ſuſpectum; quod cum Santalo citrino carius in China Japoniaque, quàm apud nos, (*teſte Müllero in Cataja ſua*) veniat, tanto ardore & forſitan non minoribus Impoſtis idololatriæ ibi deſtinatum. Siquidem, ut diverſas ſpecies, creſcendi ac colligendi modos, mercantiumque invicem differentiam taceamus, Vina v. g. Franconica Rhenanaque hiſce in diſtrictibus pluries minori, quàm in nata-

natalibus ſuis pretio bibimus; dum rei familiaris cauſſa generoſiora per dolia exteris mittuntur, oligophora vero retinentur, (*vel tandem quoque iſta, non ſine multis gravaminibus*) domi Aſam fætidam pariter expunctam, nemo tamen riſerit, quod Indi piſcibus præcipue, pro condimento, Bontio referente, addant: nam & alium nos Vervecinæ aſſæ, ſuillæ in farciminibus, Paſſeribus ſeu, ut Auſonius vocat, Plateſſis piſcibus paſſim nec ſine multorum delectatione adjicimus: ut cæparum, porri, raphanique ruſtici matutinos quoque, (*ut Aſa avenæ intermixta totum equi corpus penetrat*, fætores prætereamus. Sed extra jocum, quodnam foret Camphoræ ſuccedaneum? quod Opii? dum eo fine adducta aut eò non adſcendunt, aut quod D. Zvvelferus huic immerito impegit, vere dementantia ſunt. Hyoſcyami ſemen ad pauca grana, in Hæmoptyſi poteſt aliquid. Quid paulo largius pondus, radicesve comeſtæ, aliquoties hîc experti ſumus, comatoſos hinc, & circa præcordia ſummè anguſtatos, Vomitorio, (*mucilaginoſiſſima ejiciente*,) indeque Tinctura Bezoartica Armoniacali non ſine labore reſtituentes. Daturam Turcarum, præcedente anno dedit ancillis duabus, è Pharmacopolio quodam, nequam; optimè, quod ipſemet fuerat ebrius: nam ſecundum Itinerariorum Mandelsl. & Olear. conſequentiam mirè ſe deveſtierant, obdormiſcentes tandem, ſed ob parciorem doſin non adeo protracto (*quem D. Dapperus Africæ ſuæ p.* 111. *ponit*,) termino.

Guajaco Fraxinus, Buxus, aliaque ſecretius adhuc habita, in remiſſiori Lue haut adeo interdum infeliciter ſint, (*ut ex parte novimus*,) ſubſtituta: Cur tamen vile hoc, interea tamdiu experimentis mage confirmatum, ac caduceatori tandem adoleſcentis Veneris Mercurio æque oppidoque cedens, penitus hinc exterminemus, in cauſa nondum liquente, haut paucis adhuc dubia, vix videmus. Ita Theriacæ Andromachi loco equidem quandoque ſuffecerit Electuarium aliquod è præſentioribus nonnullis alexipharmacis; etiam ſine viperis, ſine Opio &c. ceu Diateſſaron quoddam; uti Zvvelferus quoque advertit. At cum ad maligniora ventum erit, Calendulæ conſerva, & (*quo vulgus æquè ac ſuo carduibenedicti pulvere Allioq; miſeros hic incaſſum ſaltim tunc debilitat*,) Rob Sambuci vix ſatisfecerit.

Plura

Plura ſupervacue adduceremus; cum D. Primeroſius jam l. 4. c. 7. aliisque, iſta ſufficienter oſtenderit; & quæ (*è tot polychreſtis*) civitate medica tamdiu donata ſunt, indigenarum confidentiæ, adſuetudini, imo (*demus nonnunquam*) perſuaſioni nemo temere per conjecturas novasque experimentationes exemerit: nec Sulphure Magneteve diſtrictus carere hinc velle putaverimus, quod penes eos non inveniantur. Multiplicarentur inſuper denuò, ferè pro Ducatuum numero, ſub domeſticorum cujuslibet diſtrictus particulari ſubſtitutione, cum Diſpenſatoriis ſuis compoſita; proculdubio non ſine multa, (*hoc vel illud expetentium at circa ignota propriâve experientia minus confirmata hæſitantium*) perturbatione: dum noſter hic delectus, ſiquidem id opponatur, utrique ſorti communis ſit, notoriisq; conſtet.

Sic in vernaculorum hodieque infinito cumulo, cui bono tot ſub uno genere ſymbolizantia?

Ita v. g. in Vulnerariis ſaltem, iisque internis ac vegetabilibus tantum, præ Alchimilla, Pyrola, Bellide, Sanicula, Vinca pervinca, Hyperico, Conſolidis, &c. directius agere creditis (*ut collateralia prætereamus*,) videmus numerum plus quam tricenarium; dum circumſpectiores chirurgi vel tribus acquieſcunt.

Tot hac tempeſtate ferè exoleta, &c.

Ita habemus Ruſci, Aſparagi Solanique baccas, Cicer etiam album, Ervum, Juglandes, Avellanas, Longobardicas quoque ſeorſim, Tribulos aquaticos, Caſtanearum, Avellanarum, Mori, Sambuci, Juglandis cortices, Propolin, Oeſypum, volatilia reptiliaque aliquot uſta, nidos Hirundinum, Album Græcum & quid non? peculiaris effectus antiquariæve cujusdam compoſitionis gratia.

Tot planè inefficacia, vel nimis imbecillia, &c.

Quo fine luſtremus ſaltem Antipodagrica, Antepileptica, aut Menſes moventia. Quid enim ipſa Iva, Chamædrys, Sarſa atque Saſſafras, ultra alia eò tracta ſtomachica, Hydrotica ac Diuretica uſquedum ſeriò præſtiterint, notum eſt; Sic quidem Epilepſia, puerorum

quoque, ipſa plerumque Pæonia, Viſcum, Cranium: ut eò magis ſecundaria hinc exeſſe poſſint. In Retentione (*ut parce fluentes facilius quandoque ſollicitentur*,) Menſium atque Lochiorum, quid illuc relatorum pleraque ab Artemiſia uſque ad Sabinam queant, cum rubore ſæpe experimur; & quod alia eorum ac Purgantium ſit operatio; præſentanea hic, cæteriſque paribus certa breviſque periodi; dum per menſes illic annoſque incaſſum paſſim allaboramus. Sic Alimentariæ, præſertim temporatiores indeque Hepaticæ dictæ herbæ, à Lactuceo genere aduſque pecorum gramina, haut exiguo in officinis numero ſiccatæ profecto medicamentoſi parum, intus præcipuè relinquunt &c. In reſpectivè vero, (*ſeu peculiaris morborum locorumve reſpectu*) remiſſioribus Antiſcorbutica tantum nobis in exemplum eſſe queunt, & quam à ſuperioris ævi præſtantiſſimis Medicis commendata plurima, nunc (*invaleſcente paſſim quaſi per traducem illa ſanguineæ maſſæ corruptione*, (promiſſis ſtare partim nolint; partim vel ob domeſticam debilitatem, (*ut apud nos ex. gr. pene fatuum eſt Chelidonium minus*;) vel adſumentium (*ad plebejos quoque nunc extenſas*) averſationes, (*uti in expreſſis talium ſuccis, ſimilibusque ſat tunc commendatis Miſcellis cernimus*,) nequeant.

Moleve præter rem abominabilia &c.

Molem incaſſum utplurimum in Pulveribus compoſitis, Trageis, Pilulis &c. augent plerarumque foliorum, ſummitatum, florum Julorumque, imo Radicum, minus reſinoſarum mucilaginoſiorumve Pulveres. Et ipſa paulo antedictorum ſuccorum quantitas reddit eos ferè abominabiles. Addimus quidem noſtro quoque Selectui graveolentia quædam & minus Sapida: Sed præter Hyſtericum, aut amaricans adſtringentiusve unum alterumque pauca: eaque per aliorum acceſſum (*ut in Electuario Theriacali*,) Extractionem, (*ut in Opio*,) condenſationem (*ut in Extractis pilularibus*,) Vehicula, demum domeſtica mitigata, obnupta, commendatave: ut inſuper nulla forte neceſſitas adeo imperet Gratiolam v. g. Chelidonium (*utut aliàs ſatis efficax*, majus, Imperatoriam, Cuminum &c. vel inter Graveolentiora,

Matri-

Matricariam, Nepetam, Horminum, Calendulam, Valerianam, Allium &c. ne Cotulam, aut in fœminini ſexus contumeliam alicubi ſuperadditam Atriplicem fœtidam attingamus.

Tot curioſiorum vel præjudiciis occupatorum minutiæ.

Hic denuò in exemplum ſint à Talpa ad Sciuros & Ciconias uſque extenſa tot Antepileptica. Paucis abhinc annis in Vicinia perquam ſe efferebat aliquis Lunaria botryoide, in ſomno ſibi (ut *olim iſti contra hydrophobiam Cynorrhodi radix*,) oſtenſa Alius noſtras, granulis quibusdam (*uti vulgus vocabat*) corallinis. Cum nacti eſſemus aliqua Fumariæ bulboſæ ſemen, Effectus autem in Epilepticis (*quibus præcipue dicabatur*, puſionibus nihili erat. Plura inferius perſequemur. Interea in hujuscemodi ſingulariorum Sylloge, cui bono Orobanche inſuper, Pulſatilla vel Aſphodelus, Umbilicus Veneris, Ornithogalum, Amaranthus, Æthiopis & hortulanis convenientiora; item Flammula atque Ranunculi (*vilibus tamen adeò Cantharidibus*;) & quorum nil aut tantillum aliquando uſui publico cedit, Aparine, Dulcamara, Convolvulus, Gallium (*etiam utrumque ſeorſim*;) cum lacryma Cervi, Scarabæorum cornu, dentibus humanis, Tauri vulpisque priapo, pilis hircinis, pinguedine urſæ ſeparatim, lapide Ceraunio, &c.

Tot exſiccata, quorum vires recentibus tantùm conſtant, &c.

Exemplo ſint 1. tot Conſolidorum Geraniorum Terrarumq; hinc inde ſigillatarum genera. Roſarum cum ſylveſtribus & centifoliis nunc, quinque ad minimum numeramus ſpecies: & tamen alicubi luteas quoque ſuperadditas vidimus. Ita 2. in fruſtraneam ſaltim multiplicationem adſervantur Cydoniorum quoque, Citrulli, Calendulæ, Enulæ, Caryophyllatæ, Tormentillæ, Ellebori albi &c. folia: Papaveris hortenſis, Chelidonii minoris, Enulæ, duplicesque Meliloti Meliſſæque &c. flores. Ericæ, Agrimoniæ, Verbenæ, Artemiſiæ &c. radices 3. Perperam Siccata v. g. Antiſcorbutica pleraq; Aquoſioraque alia pridem aliis notata ſunt; eodemque referri poſſent Fabaria, ſedum minimum, ipſaque Ruta hortenſis, antiquarum quarundam compoſitionum Berberes, imo Fraga nonnullibi, Idæique rubi baccæ &c.

Et quò utriusque generis præparata (vulgò quidem ſpecioſius quàm veriùs ſic dicta,) ſimiliter excutiamus:

Huic enim Titulo inſerta quoque videmus ſimpliciter tantum exiccata, v.g. Elaterium Scillam ferè, lumbricos, membranoſas animalium partes, cruores, ac parenchymata, vino ſaltem prius ſimplici vel myrrhato lota. Item Marina, lapides, duriores animalium partes & excreſcentias Pulverata ſaltem vel lævigata, nomen hoc in ſpecie præ aliorum ſimplicium Pulveribus nacta.

Cui bono adhuc dum hinc inde ſervantur, & à ſcientibus etiam nonnunquam imperantur tot pota, nutrita, uſta, toſta, cocta, macerata, &c.

Nec enim indifferenter ejuſcemodi Tractationes rejecerimus: & ut equidem hodie ſuperflua habetur v. g. illa Sulphuris, *ſelectiore ſiquidem pulveriſato tantùm, tamdiu, florum quoque loco ſecurè uſi ſumus,*) infuſio; Magnetis Cohobatio, aſellorum imbibitio, (*dum in crudo æque ac ipſo Laurembergiano pulvere effectûs differentiam vix aliquam, ab utroq; verò pariter præcordiales quasdam in tenerioribus anxietates obſervavimus;*) Myrrhæ (*cribro à quisquiliis ſecurè ſeparabilis,*) Aloësque ſimultanea, (*cum experientia nunc teſte gummea pars, etiam in exigua quantitate, præſentior ſit minusque vellicet,*) Expreſſio; Sarcocollæ olim Nutritio; Olivi, Adipum, lapidis Lazuli, (*centies poſt ſimplicem ſaltim lævigationem, Emplaſtratione jam olim à Libavio Boetioque diffuſiſſimè deſcriptâ, pictoribus relictâ, à nobis citra aliquod incommodum exhibiti;*) imo paucarum, (*in Collyriis ſponte ſemet ſeparantium, in Emplaſtris unguentisque exiguæ profecto conſiderationis*) Impuritatum Ceruſſæ, ipſiusve (*aliàs rectificatiſſimum Vini ſpiritum exigentis*) Laccæ, (*dum groſſa prius contuſio, ſelectus hinc & tandem, æquè ac in Terris ſigillatis, Cribrum plerumque ſatisfaciunt,*) Lotio; Salis decrepitatio; Serici, Avellanarum &c. Toſtio; Æris (*ſi quis in uſus chirurgicos Terræ Vitrioli dulcificatæ confidere noluerit;*) Tutiæ porrò, *experientia teſte;*) Vitri, (*quando præcipue è negligentius fictis lagenulis elegans ſecuriorque, poſt diuturniorem inibi ſpiritus Vitrioli vel Solis*

aſſer-

aſſervationem, exurgit pulvis) Eboris, *(ſive interni, ſive externi dum longe minori ex oſſibus cornibusque exiccativum aliquod habetur, uſus gratia,)* Uſtio; Scillæ in pane, *(qua cruda tamen, ut hic locorum venundatur, tamdiu in Aceto Oxyſaccharoque uſi ſumus,)* Coctio; Anacardiorum, Coriandri, Cumini &c. olim Maceratio, &c. Ita exadverſo labores iſti circa permulta ſane Simplicia, vel accuratioris ſaltem Medicationis cauſſa, omitti profecto nequeunt: v.g. Nihili, *(uti conglomeratæ maſſæ proſtant,)* in ophthalmicorum excoriatorumque convenientiorem tractationem Lotio: Colcotharis vulgaris, *(cum omnes collectionis tantiſper inſipidi per protractiſſimas illas deſtillationes vacare nequeant,)* pro polychreſta, *(ſtringentiſſimoque, cuivis inde circumſtantiæ haut æque apto Vitriolo Veneris calcinato commodiori)* Vitrioli Terrâ Edulcatio. Sat enim efficax in ſuo genere deprehenditur, pariter atque Æs uſtum, Crocus Martis & Veneris ſimiliter fere quandoque tractata, hincque ſalinis iſtis adhærentibus particulis in tantum & aliquandiu, *(ſiquidem ejuscemodi Martis ſulphurati Pulvis nihilominus poſt diuturniorem in pyxide aſſervationem denuo ſemivitrioliter concreſcere occipit,)* quaſi multata: dum procul-dubio acido-ſalſus ulcerum vulnerumque latex ſive ichor ea poſtliminio mio aggreditur, &c. ceu præter effectum, vel ipſe mutatus hinc in Emplaſtris color oſtendere poterit. Pertinet porro huc Aluminis, *(ſi ſemiphlegmatici ſpiritus caput mortuum defuerit,)* Uſtio. Limaturæ Martis *(quo magis attenuetur & ſplendor ejus obnubatur,)* Præparatio; per deflagrationem anatici vel pluſculi Sulphuris de cæterò, præ Magdaleonibus, *(ferrum non niſi extreme candens, ac ſubſequam nihilominus deflagrationem reſidui exigentibus,)* præque protractiore per Acetum deſtillatum fortiſſimum *(ſat laborioſum)* attenuatione facilior; præ urinoſis Quercetani rubificationibus naturæ convenientior, effectuque præſentior. Item Radicis Ari in vino acetove ſimplici maceratio. Secedit equidem proculdubio ſic aliquid; figitur tamen etiam eo ipſo in ipsâ, pungens urensque illa ſubſtantia: ceu in *(ad tactum conformis)* Scillæ Aceto, ſi ſucco conferas; inque radicis pulvere, guttis aliquot ſpiritus Vitrioli conſperſo cernimus; nemoque temere, præſertim tenerior, eam ſimpliciter ſiccatam deglutiverit; cum poſt quadriennium

etiam fauces ſatis impetat: ut hic quoque quod in loco negligitur, pro lucro habendum videatur.

Per iſtas autem vexationes vires magnam partem exuunt, aut ſi quidpiam fuerit reliqui, uſitatioribus tamen &c. meritò cedunt.

Oſtendunt paſſim hoc in Strumoſis Spongiæ Pilæque marinæ, interdum à vulgo plusquam toſtæ: item vegetiora quædam animalia, cornu cervi uſtum, Conchæ &c. de quibus inferius.

V. gr. Radices quinque aperitivæ majores, aliaque jam antea notata temperatiora, (*hactenus innoxia*;) liberalius præcipue Aceto meria; à pungentibus illis (*Scilla atque Aro*) in adhibitione practica perquam differentia. Et forſitan hinc pro diffuſiori apparatu, (*dum noſtro nunc ſic non conveniunt,*) deducere poſſet aliquis Hellebori, Eſulæ, Mezerei, &c. ita maceratorum, plerumque tamen cum aliis potius quàm ſolitariè exhibitorum, (*forte etiam ab Ari Scillæque particulis aliquantum inſuper differentium*) tolerabilem tantiſper exhibitionem.

Aut ſimplici ſaltem pulveriſatione; vel mucilaginis cujusdam agglutinatione ſuperficietenus, aut nil minùs quàm corriguntur.

De Pulveriſatione ante diximus; ut autem Selectis quoque noſtris pariter equidem in ſuo genere eſt neceſſaria, ita nihilominus ea v. g. Agarici ac Colocynthidis accommodatio abeſſe facilè hinc poterit: licet pro diffuſiori & in ſubſtantiâ uſu, proque heterogeneorum ibi ſeparatione, promptiore verò hic attenuatione, radula tum aut gummi quoddam abeſſe forte nequeat.

Quæ per inſolationes fruſtrà debilitantur.

Aloë cum conterraneis ſuis equidem ardentis Solis radios, ſed breviori periodo perpeſſa eſt. Annon ſine alteratione aliqua; (*ceu de Aromaticis diutius negligentiusve iſti expoſitis ſupra notavimus, & in vegetabilibus noſtris, fixtoribus quoque, præ culinarii ignis competente minimeque ſic ſuffurante Calore paſſim experimur;*) facta in loco proportionalibusque ſubjectis collatio oſtenderit. Interea protractioris apud nos inſolationis vice, convenientius videtur mite illud, ſuum tamen brevi abſolvens vaporoſum Balneum, aëris mutationibus ſordibusque minus ſubjectum.

Vel per inſuccationes, acceſſoriis nequicquam obruantur, &c.

In exemplum hucadduci poterit non tam Aloë denuò; utpote inde haut quidem (*præſertim ſi gummea tanquam potior pars, & ſucci laxativi vel amaricantes magis, quam adſtringentes aut diuretici adhibeantur,*) deterior; incertioris tamen determinationis, diffuſioris-que doſis: quàm Scaminonium Cydoniorum ſucco aliisque acceſſoriis [*pro Diagrydio;*] Euphorbiumque Amygdalarum dulcium oleo, [*cum deſuper potum auxilio ſit,*] olim præparatum; item radices illæ purgantes vegetiores, Ari, &c. cum ſuperfuſo aceto (*Zvvelferiano, per animadverſionem tamen ad Gummi Gamandræ ferè dubio inſtituto*) exiccatæ. Siquidem ſi parum hujus fuerit, parva quoque hinc videatur exitura correctio. Sin copioſius; evaporati magma, non ſine exerente ſe denuo poſtmodum madore, fruſtra iſtis appingetur: guttæque aliquot ſpiritus Vitrioli, ut in gutta Cambodia ipſius D. Zvvelferi, Scammonioque roſato Mynſichti, (*quandoquidem omnino acidum hic quispiam exegerit,*) totum compendioſius expediverint.

Præparata &c. magiſteriis evidenter in ſuo genere præpollent.

Quia magis hic abſorbere vel invertere poſſe videntur. Licet interea magiſteria plumoſa ac ſolubilia Zvvelfferi quod ſuum eſt, (*quamvis ex alio quaſi capite adhærentiumve menſtruorum copula,*) nihilominus agant.

Et diverſam iſtorum ſolubilitatem, ſolutorumque diverſos ſimiliter ſapores, &c.

De ejuscemodi diverſitate, in ſolutionibus etiam Aceto non deſtillato factis manifeſtè perceptibili, ſatisque (*in oculis Cancri, Coralliis, Conchis &c.*) diſtinguenda alibi egimus. Indeque forſan ex parte provenire poſſet, quod lactentes adhuc Coralliis præparatis exhibitis (*utpote quorum ſolutio aliis acerbius quid ſapit,*) alterationem aliquam circa præcordia plerumque pati videantur: dum ſatis commodè conchas, oculos Cancri, Unicornu foſſile &c. ferant.

Privataque præſertim diſpenſatione, &c.

Ita enim multâ ægrotorum cum confidentia, minori verò nauſea, effectu de cætero præſentaneo exhiberentur acciſæ iſtæ, at polychreſtæ

lychreſtæ talium doſes; quæ in ſchedulis deſignatæ, [R. *Concharum præp. drachmam dimidiam, R. Corallorum præp. ſcrupulum unum; vel oculorum Cancri ſcrupulum, Limaturæ Martis ſulphuratæ grana quinque, &c.*) ab aliis non adſuetis aut diffuſiores carioresque hinc Mixturas præferentibus vilipendio ſæpius aut riſu exciperentur.

Cui verò ſubtilior pulveriſatio non ſatisfacit, elutriatio teneriores particulas, quas alii è conchis radendo quærunt, faciliùs præſtabit.

Ceu meritiſſimus D. Rolfincius olim ſolebat, (*ſplendentem Margaritiferarum pulverem vulgari perlarum Magiſterio æquiparans;*) dum D. P. Müllerus in miraculis Chimicis per linteolum indita & aqua merſa excuſſit.

Calcinationes horum & lotiones Lapidum Terrarum & mineralium expunctæ.

Cum nil videremus ſeu neceſſarii (*cum facillime ſecus ac vulgo de plerisque traditur, pulveriſentur*) ſeu adeò ſpecialis, quod inde hodie expectaremus, ab ipſis Praxis primordiis non Calcinatis eodem effectu uſi ſumus, extus v.g. Tutia, Pumice, [*quem inſuper in vaccino lacte,*] ſilicibus, [*quos aqua Ammoniaco ſale acuata extingui juſſit Mynſichtius,*] &c. Cryſtallis intus, lapide Lazuli, ſpeculari, (*contra Epilepſiam infantum quorundam experimento, ceu alii pro antifebrili, Chinenſes referente Neuhofio, Athanaſiæ loco habuere:*) & ſi qui ſunt præterea. Sic jam ante hos 60. annos Tenzelius in Exegeſi, Commentatores Begvini, Mynſicht ſ. 4. Helmont. c. 3. de lithiaſi & tractatu 60. &c. Coralliorum, Margaritarum, Eboris, Concharum Crollii, cornu Cervi &c. calcinationes noluerunt, antea, quàm ſuperioribus annis mage confertim impugnari occiperent. Quod autem Terrarum Lotiones attinet, decedere proculdubio hinc quidpiam, non Potulenta ſolum ægrotantium, dum Sigillata Strigonienſis iis injicitur; ſed [*cum intimior ſolutio hinc aliqua, æque ac merſis imbi lapidibus Cancrorum, Cretâ, Teſtis ovorum, Ovis integris &c. plus, quàm abſorbendo ſolum forſitan agentibus contingit, adduci queat,*] ipſa Aqua ſimplex, parcè quoque ac citra externum calorem ſuperinfuſa oſtendere videtur. Siquidem præter odorem, ſiccatorum Argillaceorum denuo madefactorum ex parte quidem æmulum, ſimul tamen ſingu-

lario

lariorem & quaſi medicinalem, ſapor ejus deprehenditur, ut in Agallocho fere aut Abſinthii Romani Extracto, cum amaritie quadam ſatis adſtringens; Color aliquanto obtuſior, ac poſtquam maxima filtrati prius liquoris pars in patella vitrea lentè exhalata eſt, ſpiceus; innatantibus atomis è flavo rubentibus; Remanentia poſt perfectam evaporationem, quaſi viſcoſà, ſalinis particulis intermixta ſubrubens, linguam concentrato quaſi prædicto ſapore vellicans, pondere è libra una, cum fontanæ quadruplo, ad ſcrupulum unum accedens, alia vice eum excedens, cum ſi ab ipſius Aquæ contentis deducatur, ejus ad prænotatam quantitatem triplum, (*ni ſalis communis tophaceive quidpiam liberalius admixtum fuerit,*) vix ac ne vix quidem grana duo concrementi pulverulenti, ſalis ſulphureitatisque tamen notas aliquas ſimul præ ſe ferentis communiter ſimplicique ſub exhalatione relinquat. Terra demum reſidua à priſtino ſapore longè recedit, compactaque licet denuo, ægrius cohæret: æque ac in venalibus illis, ex alba rubraque Sigillata paratis urceolis, (*utpote haut adeo, atque præſtantiores argillæ ſolent, vitrificandis,*) cernimus.

Ulterius de cætero in ejuscemodi ſuperiorum annorum experimentationibus non perreximus, quò ſalinas quoque particulas, ceu laborioſiſſimus D. D. Schroeckius nuper, ſeorſim colligeremus: cum equidem illarum tantillo, imò ferè nec noſtro, ex iis, & (*cujate etiam*) acceſſorio compoſito coagulo totalis aut præcipuus effectus, (*ſiquidem fieri forte vix poterit, quin ſub prima quoque præparatione ac efformatione, talium quidpiam quandoque ſubtrahatur; integræ porro Terræ alio inſuper modo in ſtomacho ulterius, ſeu reſolutæ ſeu ſaturatæ agere queant,*) ſimpliciter & inſolidum adſcribi forſitan vix poſſit: licet proin ſimplici ſolùm Trochiſcorum ſelectiorum contritione ac percribratione tantiſper acquieverimus. Ceu etiam in Argilla cruda Coburgenſi eandem diaphoriſin abſorbendique facultatem amicus noſter aliquis obſervavit; & in Terra ſemiargillacea è vicino nobis, famoſiſſimo aliàs monte Horriſono (dem Hörſelberg/) elata, item inter fortalitiorum hic reparationẽ nonnullibi effoſſa fere margæformi nobiſcũ notarunt alii.

Citra conſtantem ſequiorum obſervantiam.

Exempla forſan talium etiam in recentioribus adhuc, (*poſt ſuperiorum*

riorum annorum luſtrationes) pharmacorum diſpenſatoriis inveniri poſſent: ea verò hic adducere noſtri non eſt inſtituti. Ita porro pro Chimicis deſtinationibus videmus alicubi triduanas illas, D. Hæfero l. 8. c. 4. relatas calcinationes ab Antimonio, forte (*ſi compendia vel è Sala deforent,*) convenientiore, ad Corallia rubra tractas: an cum Vegetabilis illius Helmontiani, (*tr. de Conceptis,*) conſervatione, aut effluviorum igneorum potius congregatione, (*haut ſæpe in conſimilium extractionibus deſide,*) vel prætenſa quadam extraverſione, nunc quidem non determinaverimus.

Contractior apparatus iſtis pariter in tantùm carere poterit.

Ita jam olim Pulveribus, v.g. Griſeo & Rubro Cæſaris contra Peſtem, Theriacam ac Mithridatium Bezoartico N. ſpecies Diamargariti frigidæ Confectioni pectorali D. Zvvelfferi ſpecies Diaireos, & Paſtillis pectoralibus ſecundis Iridem denuo intermixta cernimus. Interea revera, teneriores præcipuè, lubentius admittunt hujus generis pulveres in natura, quam acceſſoriis in cochleari turgeſcentibus obnupta.

Aut æris inter tundendum conſortium;

In antiquioribus purioris metalli, ceu paſſim adhuc habentur, Mortariis illis tale quid olim peragentes, per Helmontianam Aquæ fortis affuſionem Venerei nil evidenter deprehendimus; quod forte è mage nunc confuſanea æris caldarii (*quo paſſim longe ponderoſiora cedentiaque fingunt,*) maſſa facilius contingere, aceto tamen etiam citra reliquorum diſpendium ſeparari poſſet. Gutta cavat lapidem; & ut tantillum Venerii (*nec pure tamen talis*) ſit adeo noxium, vel è ferreo ſecedens Martiale aliquid, inſons erit &c. Obſequentiorem hic eſſe, etiam ſelectiſſimum porphyrium pro præparandorum lævigatione lapidem, paſſim in duriſſimorum quoque medio, circumcirca ſat attrito cernimus. Sed & hoc acceſſorium equidem eſt innoxium: vidimusque aliquando non ſine riſu fœminam, quæ ſilices exiguos ſimileſque lapillos quaſi Gallinarum Indicarum more integrè deglutiret, magno (*ut poſt ſemiconſumptorum excretionem notarat & adſeverabat,*) languentis ſtomachi ſolatio.

Aut

Aut inſolubilitatem, è Chimicis obſervationibus ad ſtomachi liquationem tractam.

Forſan enim quiſpiam efficaciæ talium ſeorſim exhibitorum conteſtationibus ductus, Irradiationem autem Helmontianam haut adeo concipiens, per membranoſorum ſaltem (*in grandioribus ac quidvis ſæpe concoquentibus piſcibus*) ventriculorum collationem colligere hinc poſſet ſolutionem aliquam, vel aliquantilli ſolum, & quale forſitan Cinnabari, Antimonio diaphoretico aut in quibusdam infuſis (*tractu temporis nihilominus corporale quidpiam tandem dimittentibus,*) ejus vitro Crocoque metallorum decedere nonnemo crederet, ſat de cætero efficax.

Et quidni eo magis facesſant hinc, quæ &c.

Exemplo ſint ex ejus ſortis ſimplicibus tot Aquæ ſimplices cephalicæ & refrigerantes hepaticæ, ad Gramen uſque & Cucurbitas; Item Herniariæ, Nigellæ, Meliſſæ Turcicæ & adverſiſſimæ pro vehiculo, de cætero inſufficientes graveolentium Alexipharmacorum Aquæ: tot Nervina infuſa, & (*è plantis & pinguedinibus*) deſtillata olea; forſan etiam Roſarum verum, dum Rhodinum tantiſper ſatisfacit: Eſſentiæ vegetabilium antarthriticorum, eò tamen non pertingentium, &c.

Seu hodieque nonnulli finguntur?

Adducamus ſaltem Eſſentias & Quinteſſentias illas, quæ v. g. è Tincturis plantarum cum ſpiritu ſalis fortiſſimo, vel vice verſa è Solutionibus Mineralium (*per eum factis*) cum ſpiritu Vini digeſtis, Glaub. F. 1. c. 9. (*genimen tamen Vitis inibi F. 2. c. 82. agnoſcente*) proponuntur: Quæ cum oleis è retorta (*ipſisque Roſis*) deſtillatis, empyreuma poſt quasvis etiam rectificationes penitus non exuentibus & Sale volatili hodieque in Aurora Chimica Bolneſti, ceu olim in Myrothecio ſpagirico Fabri, parantur: quæ Extractis vegetabilium, ſua tamen penitus ſub exhalatione diſperdentium (*qualis Meliſſa, Ruta, Mentha, &c.*) ſociantur. Olea carminativa, antepileptica, ſtomachalia, nephritica D. Zvvelfferi, dum oleoſæ baſi deſtillatorum aliquid facile adjicitur, Pulvis ad generationem Lactis cum ubere vaccæ, Aquæ vivorum volucrium ac catellorum, &c. ſuo loco amplius expendenda.

Effectu poſtmodum naturæ prædeſtinationique ſimplicis reluctante &c.

Uti fere videntur Tincturæ & Eſſentiæ cum Alcaheſtino illo Glauberi Nitri fixo, Menſtruisve volatilioribus, oleoſioribus, nimisve Incidentibus (*interea equidem quod ſuum eſt agentibus,*) è vegetabilibus marinisque, adſtrictioni potius deſtinatis, (*uti v. g. ſunt Corallia,*) præparatæ.

Ceu manifeſtiſſima habemus in Antimonialibus, mercurialibus, ſolaribus &c. exempla.

Ex Antimonio ſit tota Diaphoretici vulgaris confraternitas: ut crudum modò ſimultaneè, modo per vices, cum & ſine (*eoque variè addito*) Tartaro, imo cum Perlis atque Coralliis (*l. 3. Sapient. univerſalis P. I. Fabri aliisq;*) calcinatur: Dilutum cum Aceto vel Vitrioli ſpiritu in Flores Diaphoreticos fixos præcipitatur; ut crudi loco Regulus, (*quo Mercurium vitæ, Sulphur Antimonii vulgare, Flores atque Crocum metallorum varie ſimiliter fixata prætereamus,*) pro Ceruſſa Antimonii diaphoretica &c. recipitur, &c.

Aut præter rem carè ſatis, inter tot euporiſta redimendo;

Ceu tam in Aularum nonnullibi, habitiorumque (*euporiſta paſſim proficua, longè infra dignitatem ſuam æſtimantium*) affluentiis; quàm in Conſulentium quoque, (*præconceptæ opinioni reditibusque ſuis, hac temporum præcipue iniqui ægrotantiumque tenacitate*) ſæpe ingratiis invigilantium commendationibus advertere qui volet, hinc inde poterit.

Redundant tamen æquipollentium ſimpliciorum familiariorumq; reſpectu?

V. g. Species, Pulveres atque Trochiſci officinales plerique, recentiusque Subſtitutorum haut pauci; ob vegetabilium (*ſæpenumero parum conferentium*) acceſſum, magnæ molis ingrative ſaporis perfunctoriæ inſuper haut raro (*ſi accuratius quædam conferantur,*) compoſitionis. Dum interea ponderoſioribus è cornu Cervi, conchiliis, Terra ſigillata, Coralliis &c. ſolitariis, aut minerali quodam diaphoretico ſpecificove ſociatis, idem profecto tamdiu (*præmiſſis tamen præmittendis, interpoſitis pro re nata interponendis,*) præſtiterimus, quod aliàs in famoſiſſimis quoque Pulveribus Pannonicis, Bezoarticis Officinalibus Sennerti Speciebus atque Confectionibus de Hyacintho, cordialibus, de Gemmis Diamargariti frig. &c. (*in qui-*

bus

bus æque ac in Marchionis pulvere, collatis invicem ingredientibus, ejuſcemodi præparata præcipitantia vel invertentia aliàs prævalent,) quærebatur.

Vtplurimum unicum ſaltem aut duo, perceptæ operationis fundamentum ſuſtinere, ideoque ſolitarie quoque data idem ſæpe numero efficere &c.

Ita Trochiſci de Alkekengi, Diacorallii Galeni Philonia omnia, Requies Nicolai Electuarium D. Zvvelfferi mitigativum, ipſa Tryphera magna ac confectio Archigenis, ſupputatione inſtituta, Opio, alicubi quoque Hyoſcyamo ſimul quod agunt, debent; vel potiſſimum ſaltem: æque ac ſi alius Laudani pulverisve Anodyni debitam doſin vel in oculis Cancri exhibuiſſet.

Cui bono tot compoſitiones actu & in promptu continuo ſervantur, quæ longè conſultius &c. ex tempore conficerent?

Pertinent huc pleræque pro uſitatioribus ſubſtitutisque decoctis ſpecies; præſertim Dactylos, Caricas, Paſſulas &c. fructus pectorales, (*aliàs ſub aſſervandi modo corruptionem adhuc facilius eo ſentientes,*) in ſe continentes; uſus tempore ſecundum proportionem haut difficulter confundendæ. Species ſeorſim pro Cucuphis, Sacculisque cordialibus; Peſſi uterini D. Zvvelfferi poſt indurationem incommodiores. Julapia è Violis, Sambuco, Vino, Roſis, etiam laborioſisſimi in cunctis hiſce Viri, D. Zvvelfferi ſaturatius.

Cui bono hodieque reponuntur aut proponuntur tot ingratisſimæ Miſcellæ?

Sic quantum inter ſe differunt Electuarium de Gemmis frig. Confectio cordialis N. & fere de Hyacintho? multa interea Gemmarum Margaritarumque conſumptione. Item tot Sirupi fructuum aciduli & acetoſi, cum ſuis variationibus: cum iſtorum ſaltem (*præſertim ejusdem coloris*) aliquot conjunctim facilius diſpenſarentur.

Imprimis autem abominabili mole languentem ſtomachum moleſtantes & in luctæ ſua naturam perturbantes.

In exemplum ſint vulgatiora Electuaria, & Boli hinc cum acceſſoriis ſæpe unciales; Looch Viſcidioribus porro cæpisque (*utut ſubtiliorem partem inter præparationem perdant,*) hodieque conſtantia; Alliata; Pulveres atque ſpecies, præſertim mage vegetabiles, ad

 unam

unam alteramve drachmam pro doſi excurrentes, graveolentibusve vel amaris (*alia ratione exhibendis*,) haut adeò ſociatæ. Forſan etiam Epilepticæ aut Antarthriticæ è volucribus catellisque per Retortam deſtillatæ D. Zvvelfferi Aquæ: dum utrobique Salis atmoniaci, Urinæ, cornu Cervi, Fuliginis &c. rectificati Spiritus, idem, & quod hoc in genere obtineri poteſt, in æquivalentibus Aquis domeſticisve vehiculis agunt: ceu paulo ante, & in ſuperioribus quoque talia notavimus.

Uti pro certis interdum circumſtantiis in pectoralibus & vulnerariis dilutiora hæc contractioribus doſibus commodiora deprehenduntur.

In Phthiſi (*vera, nec ſicca hypochondriacorum teneriorum tuſſicula, collectionibusve matutinis circa excretoria faucium vaſa, vel aliquandiu tantum deludente*,) ſunt equidem Chimica nonnulla, Opiata præcipuè, & quandoque Tinctura illa, (*è Saturno Marteque, pro hypochondriacis præſertim*,) Antiphthiſica. In Hecticis Corallina & Margaritifera raró tamen ad radicem mali pertingentia. Natura interea nihilominus præ Eſſentiis Extractisque pectoralibus præque fauces in internis ibi ardoribus tantiſper lenientibus, (*aut magis ſæpe inviſcantibus*) Morſulis, Trochiſcis atque Mixturis antihecticis, antiphthiſicis, (*recentioribus quoque*,) diffuſius quidpiam & ad remotiora, (*quî quî etiam*) perveniens unà utplurimum velle videtur: modo ſtomachus ſemper in hiſce, palliativa quoque ferre poſſet. Sic in inveterata Tusſi, (*cum Sulphurea &c. deſinunt*,) & circa Empyematum declinationem parilis eſt ratio. Vulnerariaque, licet Eſſentiæ Extractaque Traumatica oculi Cancri, vino infuſi Oſteocolla, &c. quod ſuum eſt præſtent, nemo tamen in ea Praxis variabilitate ſimpliciter rejecerit. Quid Laxativa, parca quoque doſi, in durioris, nec (*repetitis etiam*) elective ſeu una vice purgantibus obtemperantis alvi ſubjectis præſtent, notum eſt, & veteranus tunc Practicus D. Thonnerus in obſervationum fine inter alios jam pridem monuit.

Ne per inconſideratam minus convenientium conſarcinationem &c.

Ceu in ejus generis formulis, utut aliàs ſumptuoſior, & circa Ingredientium coacervationem vel delectum, (*pro temporis tum more, & ante Helmontiana fulmina*) inconſideratior, jampridem tamen ſelectu ibi quendam ſervaſſe cernitur Mynſichtius.

Qu

Qui verò &c. aut Galeniſmum quendam datâ operâ affectantium perſuaſione ducti, miſcellas quales quales lubentiùs, quàm &c.

Hodieque forſitan nonnullibi inveniuntur, præſertim circa chimicorum polychreſtorumque aliorum ſpecialiorem accommodationem minus verſati, qui majoris quoque Abollæ hominibus confidentiam, (*etiam in ſecuriſſimis longeque convenientioribus*,) magno ſæpe horum damno, nec ſi tertius quandoque ſuperveniat, ſine propria confuſione, ejus generis perſuaſionibus excutiunt.

Et citra neceſſitatem aliquam ſæpenumero non ſine repugnantia invicem commixta hodieque perfrequenter oſtendunt.

Exempla ante ſpecialiorem recenſionem præſtare poſſent uſitatiores ſeu ſuperioribus annis ſeu nunc quoque, Species ac pulveres: ubi Myrrha cum Amygdalis, Dactylis, Liquiritia, Galbanum Valeriana cum Ambra & Moſcho, Pyrethrum æquali pondere cum Orobo, Pyrethrum, Capſicum atque Piper longum cum Margaritis, Flores nympheæ, Buglosſæ, ſemen papaveris (*ad ſcrupulos quoque expenſum*,) aliaque oleoſa cum iisdem reliquisque Gemmis ſociata, hæque ipſæ cum Auri foliis Ambra & Moſcho nimis largiter (*ceu alibi notavimus*) hinc inde erogatæ deprehendetur; etiam in Mynſichtianis hujus generis, Rotulis inſuper atque Morſulis. Trochiſci Moſchati oleisque ſaturati vulgares & Mynſichtio cordiales vitæque dictæ pulveribus ſuis debitè aſſervatis plerumque remisſiores ſunt. De Camphoratis dicere ſupervacaneum putamus, &c. Omnes verò hujuscemodi compoſitionis modi nihilominus excuſabantur olim, & quo omnium (*hic ſaltem*) daretur ratio, ingredientium unum alterum attemperabat, conſervabat, obnubebat, &c.

Feculas quod concernit; eas equidem haut exigit apparatus contractior.

Uti nomen illud ab Amylo, (*quò recentior expreſſitia Brasſilianorum quorundam Ruccæ farina, ac ſemiſpontanea è Segumante Indorum arbore excuſſa, ſimiliterque poſtmodum ſecundum Iverſens Itinerarii c. 4. tractata pertinet*,) & à Serpentariæ ſeu Dracunculi bulboſi, (*cujus loco quidam cognominem, at inconvenientem Biſtortam poſuere*,) Gersâ, ad ſequiorum annorum amyliformes Pæoniæ, Bryoniæ, Ari &c. feculas proculdubio traductum; & curioſioribus poſtmodum

modum, ſemimucilaginoſis bolaribusque, minus plerumque albicantibus ſedimentis, Liliorum alborum ſcilicet Scillæ, à Quercetano in Pharm. Ref. cum ſpiritu vini digeſtæ, Raphani ruſticani, Iridis vulgaris &c. applicatum eſt. Ceu hujus ſortis plura ſed vegetiora è Sirupiformibus Pulmonariæ arboreæ ac maculoſæ, Tusſilaginis, Ononidis (*ſi novellæ fuerit, in arthritide vaga pareſique aliàs haut evanidi*,) Plantaginisve Extractis; vel è cochleariæ, Naſturtii aquatici &c. ſuccis, pro conſervatione majori, cum quartâ ſpiritus vini parte, (*D. Brendelii in Chim. in art. for. redact. modo*) digeſtis colligere quis poterit.

Nam acriorum radicum ſua, ſuperſtites quasdam vires experienti monſtrant.

V. g. Si emplaſtica Amyli vis hîc nil valuerit, Aro tamen id, Bryoniæ & Iridi, (*utut potiſſima ejus violentia in ſucculenta parte ſtabuletur*,) denegari nequit. Cæterum cum ſub ſpecifici anodyni Paracelſi (*l. 7. Archidox. alibique hinc deſcripti*,) digeſtione fortuitò in fermentationem aliquando incideremus, eamque non ſolum in Opio, ſed ſub Helmontiani tùm voti (*tractatu Duumviratûs, Ignoti Hydropis Diſpenſatoriique moderni ad Sal circulatum ubique forſitan directi*) ſuccedanea expectatione, in Helleboro quoque, Colocynthide ac reſtante hîc Bryoniæ ſucco perſequeremur inde uſitatis eorum (*ſed tamen ſecundum cujuslibet naturam inſtitutis*) Extractis nil adeo ſingularius aut in catharſi mitius habuimus; è Bryonia verò turbatorium potius hinc quidpiam: uti quoque eſt ingratum è prædicto ſucco (*ſimpliciter cum ſaccharo confectum*) melliforme Extractum.

Sed quia aliquæ quidem juſto ſunt curioſiores, plerarumque verò loco præſentiora, commodiora dantur ſuccedanea:

Scillæ, Raphani &c. Et quis vel Jalapio ſaltem Iridis feculam certius atque ſecurius, in unguento Baſilico Gerſam Amylo vel Ari fecula non ſuppleat? Stomachica, Pectoralia, Uterina & præſentiora vel æquivalentia, ceu nota, præterimus.

Simplex mitiorum pulvis efficacior, acriorum verò parabilior eſt.

Ponamus in priorum exemplum, ſed in ſua tantum hîc comparatione, Pæoniæ radicem cum corticibus, aut ſemen pulveratum: inter poſteriora Arum ſaltem ſupradicto modo mitigatum, aut cum

ſpiritus

ſpiritus Vitrioli tantillo per Papaver erraticum vel Santalum rubrum incarnatum: totum ſic uſibus ſuis aptum: dum è libra recentis verno tempore, (*uti è Bryoniâ autumnali, alias vix dimidium daturâ,*) parum ultra tres feculæ uncias provenit.

Terræ ejus adeo expertia deprehenduntur.

Sunt enim & alii talium colligendorum modi, Simplicia ſua interea equidem diverſimode referentes; quidam vix amplius; quidam aliquantum; alii, (*ut Gummi Guttæ & cætera vegetiora eamque luctam facilius perferentia purgantia, quis enim innocens imbecilleque Rhabarbarum huc cum nonnullis traxerit?*) evidentius: Ita inter remiſſiora quoque, ex iſtiusmodi Lixivio vel oleo Tartari cum Santalo rubro digeſto, præcipitavimus per Vitrioli ſpiritum Magiſterium brunnum quidem, & originale ſuum, æque ac Liquor reſiduus, ſatis reſipiens. Nec tamen proin quiſpiam tam care temere mercabitur licet è dicto liquore Tartarus Vitriolatus queat colligi; præſertim cum ipſius Magiſterii exigua ſit quantitas. Sic cum ſemireſinoſum quid per Alcalia omninò ſimul videretur extrahi, Acetum alia vice cum Roſis rubris tentavimus, peſſundatumque poſt filtraturam eſt per oleum Tartari ſedimenti rubicundi, ſecundum proportionem, pluſculum; roſaceum quamdiu madebat; exiccatum nullius momenti: Perpaucum verò, ut adſtrictorium quid inibi diſtinguere vix potuerimus, cum alteri Aceti ſaturati parti Vitrioli ſpiritum inſtillaremus, Magiſterium mage confertim, (*ceu in ſimilibus Coralliorum, Oculorum Cancri, &c. ſolutionibus acetoſis ſolet,*) ſeceſſurum expectantes. Quod autem nunc Aluminoſa attinet, proculdubio Laccæ pictoriæ, jam olim ita paratæ, debent originem, primusque forſitan Mynſichtius, (*ſiquidem pariles Balſamorum Tincturæ ante primam Armamentarii ejus editionem haut innotuere,*) ea propoſuiſſe videtur. De Aluminis verò complicata innoxia licet terreſtreitate in Diſſert. de Volatil. ſalis Tartari jam diximus: Superpondiumque iſtud pro Aluminis accedentis quantitate haut difficulter fortè computaverit aliquis, cum ejus unciæ duodecim parum ultra uncias duas cum dimidia dent Terræ, primitus & an-

tequam exiccetur, leviſſimæ, diffuſisſimæ, nî ſuperinfuſi Aceti ſolutio, ſapor, odor & coagulum planè fallat, ſimul Saturninæ. E Chermes autem granis, ut exemplo ſint, ſecedat per lixivialem coctionem eorum dimidium: (*ceu Excell. quoque D. Schröckius notavit, & per ſimplicem quatuor unciarum extractionem, cum ſuperadditi uncia una ſacchari Extracti ſpiſſi melliformis tantum tres unciæ habentur.*) Laccæ verò denique inde confectæ pondus, ceu diligentiſſimus D. Zvvelferus advertit, duplo ipſis granis aſſumptis ſit auctius. Quod autem indiſtinctius, etiam in majori Apparatu huic labori ſubjiciantur Cochlearia quoque, Naſturtium aquaticum Chelidonium minus Salvia, Majorana, Mentha &c. experientia poſtmodum oſtendit, ipſeque B. D. Rolfincius de partium volatilium tum conſervatione dubitat, L. 5. ſ. 2. c. 3.

Nam qui pro majori Magiſterii copia ſpiritui vini ſal vel oleum Tartari addiderit, &c.

Affinia his ſunt ſedimenta illa reſinoſa, fortuita, Scammonii ſcilicet nigrum; dum ſecundum D. Brendelii modum Chim. in Art. Form. red. c. 4. cum aquæ frigidæ parte teritur, majoris iſtius vehementia, ceu diligentiſſimus Vir ibi colligere videtur, cauſſa: in ſe tamen nil niſi reſinoſa ſubſtantia: uti manifeſtè ſi ſpiritû vini digerenda diſſolvatur, indeque præcipitetur, deprehenditur. Sic alterum Gummi guttæ, in Magiſterii hujus confectione ſubſidens ſubfulvum colophoniæ ſimile, ejusdem ſortis eſt, & ſpiritu vini, rectificatiori tamen, integre ferè hinc ſolvitur, licet candidiſſimus Sala Eſſent. veg. ſ. 5. c. 7. diffidat. Aliàs autem, quod ardentis Spiritûs ad ordinariam Magiſteriorum reſinoſorum confectionem ſelectum attinet, cum fecum iſte, quem vini vulgò dicunt, etiam poſt rectificationem graveolentis quidpiam Reſinis affricet, ſemper frumentaritio hic locorum venali, nec denuò interdum rectificato uſi ſumus; odore ſi quis poſt elotionem ſuperfuerit, brevi diſparente; quoad quantitatem verò; pro ſuccorum condenſatorum e. gr. Scammonii, Gummi Guttæ &c. Extractione ſexruplo vel ſeptuplo, radicibus pulveratis ad ſummum decuplo (*citrà ſupervacuas ulterius repetitarum*

rum affuſionum inſumptiones iſtas) ſufficiente ; ceu alibi ac infra notavimus.

Magnam partem aut totum diſperdet.

Accidit id aliquando nobis in Jalapio & ligni Guajaci cortice, ut reſinoſis particulis, per alcalinas ſemiaffines aſſumtis ac dilatatis, (*quemadmodum in ſaponariis maſſis videmus,*) nobis nil eſſet reliqui. De cætero ipſa Filtratio, cum calidior quoque Liquor intra manus ſenſim refrigeſcat, multum quoque, præſertim in ſemigummeis, (*poros obſtruentibus*,) ſubtrahit, lotione, quod extraneum eſt, ſatis ſeparante.

Ita cum Aceto vel ipſa Aluminis dilutiori ſolutione albicantius interdum provenit magiſterium.

Etiam cum Acidis inſtitutâ poſtmodum præcipitatione.

Uſque adeo, ut hypercatharſes ſæpe vix compeſcibiles inſequantur, præſertim ſi quis hic paulò fuerit, pro cujusvis regionis ratione liberalior: uti de Magiſterio Jalapii à 17. uſque ad 30. grana temerè extenſo ſupra laudatus D. Thonnerus exemplum in obſervationum Appendice retulit. Aliàs verò ſub conſiderata exhibitione non ſolum Jalapii, ſed etiam (*adeo tamen rodere crediti,*) Scammonii ipſiusve Gummi Guttæ pro more tincti, breves equidem tutæ & jucundæ, (*paſſive nunc*) habentur doſes, ultra drachmam unam uſque ad duas neceſſariò non excurrentes; ſpiritu vini non tam Sirupis (*poſt paulo protractiorem moram totum pro præcipitantibus,*) quam Eſſentiæ Glycyrrhizæ, violarum Paparisve Erratici ſaccharatæ tantillo edulcato. Emulſiones cum Amygdalarum dulcium aut ſeminis Cucurbitæ vel Melonum excorticati drachma una, Magiſterii Jalapii vel Scammonii, granis hic locorum octo vel decem & Aquæ Cinamomi tenuioris portiuncula aliunde notæ, colore tamen jejunis quandoque nauſeabundæ ſunt. Siccæ vero formulæ conveniet Tartarus ſelectior aut depuratus Arcanum dupl. ipſius Jalapii pulvis &c. uti paſſim conſtat. An autem ſeparatarum ſic reſinarum purgantium Reſiduo evidentior quædam vis ca-

thartica inſit, occaſione Obſervationis 34. Hecatoſt. 2. Celeberrimo nunc beatiſs. D. Velſchio aliquando relatæ quæſitum eſt. De gummea ſuccorum ſeorſim condenſatorum parte, Scammonii ſc. Guttæ Chambodiæ &c. res videtur planior; eoque pertinet Scammonii quoque in aqua ſimplici vel phlegmatica quadam, (*citra ſupra notatum D. Brendelii tritum, tenuiorem gummoſisque particulis mage implicatam reſinam ex parte ſimul abripientem*,) Infuſio, Aloësque notoria illa extractio. Nec ipſarum plantarum partiumque earum, ſimili ſeparationi ſubjectarum, (*poſtquam reſina hinc conſueta præcipitatione ſeparata fuerit*,) reſtans Liquor, per ſe vel cum ſaccharo in melliforme coagulum redactus, in Jalapio v. g. ac Turbith plane deſes deprehenditur: movet aliquid; non tamen ut ipſæ radices in ſubſtantia. An autem idem etiam agat reſidua (*præſertim ſuo modo inſipidorum*) lignoſitas ſpiritu Vini ſufficienter exhauſta, hæſitare forte queat quispiam. Superiori anno facetus quispiam expreſſioni prædicti Jalapii ſuperveniens, & nunquid remanentia adhuc poſſet aliquid, rogitans, abſtulit aliquid, periculum facturus. A drachma dimidia quædam inde tormina, alii duo (*aliàs tamen uno radicis ſcrupulo facile movendi*,) nil ſenſere. De Turbith, Mechoacanna, ſimilibusque idem conjecturare poſſit quispiam, vel guſtu nonnullibi eo ducente; & quod non ſolùm Reſinoſas, verum etiam gummoſas ſimul, (*vel magna ex parte tantum*) inde ſeparari, ſupra notatus poſt Magiſterii præcipitationem oſtendat Liquor. Rhabarbarum poſt ſpiritus Vini extractionem fatiſcere conſtat, ut adſtringentibus penè aſſocietur. Agarici aut Colocynthidis remanentiam de priſtino amarore quidpiam plerumque adhuc præ ſe ferentem, ulterioribus experimentis relinquimus: Siquidem & in nonnullis ſenſibilioribus Alterantibus veſtigia quaſi quædam nonnunquam ſimiliter relicta videntur, v. g. in Sabina, Hyperico, Angelica &c. Succinique hic reliquiæ aliquid adhuc olent: dum ex adverſo Cinamomum, Lignum Aloës, Guajacum &c. exhauſta deprehenduntur: ceu poſt talismodi tractationem deſtillationi per retortam ſubjecta, nec oleum, (*utut qualemcunque ſpiritum*) dare ſolertiſſimi quidam viri dudùm obſervarunt; lon-

geque

geque parcius ex Incineratis Sal provenire aliàs conſtat. Quod autem remanentiæ Jalapii duo ſcrupuli ſat validè tum purgarint, forſitan ob imperfectam reſinæ extractionem contigit: uti plures, (*propter menſtrui paucitatem, digeſtionis inſufficientiam, calentiſſimæve expreſſionis intermiſſionem,*) de multo minori quantitate unciave queſtos ſcimus, cum è libra nobis ad minimum tres unciæ provenirent.

Collecta ejuscemodi Magiſteria reſinoſa, quidni curioſioribus hinc remittemus?

Exempla quorundam paulò ante adduximus: & v.g. Extractum Ligni Aloës, Radicis Angelicæ Enulæ &c. longe hic foret convenientius; ſiquidem cum gummoſa parte etiam reſinoſi aliquid, (*ceu de Diagrydio Brendeliano ſuperius notavimus, inſtitutaque deſuper cum ſpiritu Vini extractio oſtendit,*) eluitur. Ita porro Tinctura Succini, oleum Cinamomi, juniperi, ſabinæ &c. præ operoſioribus, carioribus, parcioribus aut ſemiexhauſtis talium reſinoſitatibus oppido commodiora videbuntur.

Et cui bono cuncta Animatorum Marinorumque Magiſteria?

Etiam è Lapide Manati, Bezoar Mynſichti, Dente Caſtoris, Hippopotami, oſteocolla, Oſſe Sepiæ, adeo aliàs ſolubili, teſtis ovorum Struthionis, cornu Alcis, dum hîc Cervina, illic culinariæ noſtræ ſufficerent; è Lapidibus Percarum, lunulari, non triangulari ſolum, Carpionum lapide, teſtis cochlearum, &c. Jam autem ante Glauberum quoque & licet ex alio forte capite agentem Helmontium hiſce Præparata prætulit D. Sennertus, & ſubtilitatis præcipuè intuitu Ang. Sala Tartarologiæ l.1. c.2. & Synopſ. Aphoriſmorum n. 36.

Quamvis non quidem in Acidis, in urinoſis tamen ſpiritibus quadantenus iterum ſint ſolubilia.

Quod tamen non abſolutè nec de omnibus indifferenter intelligendum eſſe, talium digeſtiones, ſolutioni tamen ac retentioni ſufficientes ſeu reſpondentes ſatis oſtendunt: utut jam ante D. D. Zvvelferum Glauberus F. 2. c. 9. pro Magiſteriorum per oleum Tartari præcipitatorum, (*equidem præ Vitriolicis præcipitationibus minus*

minus albentium) elevatione potiſſimum id fere urgeat, nihilominus tamen, cum ejus è Nitro fixo Alcaheſt omnibus ſubjectis non ſufficeret, adeoque & Nitrum crudum illiusque ſpiritum, in Pharmaceuticis ſuis adjungere cogeretur, Animalia aliaque in prædicto ſpiritu ſoluta & inde per Nitrum alcaliſatum præcipitata, per quam poſtmodum commendet. Subigit autem talia, imo (*quod D. D. Schrœckius inſuper obſervavit,*) plumoſa quoque, ſeu per Vitrioli ſpiritum ex Aceto peſſumdata non ſolum modo adductus Nitri ſpiritus: Verum, (*ſi paulo videretur reſpectu noſtri corporis violentior,*) pro quadam ſui parte obſecundant etiam mitioribus adhuc Menſtruis, ſpiritui ſalis, Vitrioli philoſophico, Veneris Zvvelferi &c. ceu (*in exemplum,*) præcipitatum per alcalia Magiſterium oculorum Cancri in iſtis, item plumoſum Corallorum Magiſterium in ſpiritu Vitrioli philoſophico digeſtum, inſtillato denuò Tartari oleo oſtendit; æque ac v. g. Spiritus Salis ammoniaci ſuper Cancrinum illud præcipitatum ſimiliter leniterque ſaltem digeſtum, quidpiam per Alcalia inſtillata deponit. Quis enim uſque dum determinaverit, quid & quantum, (*ut* An *&* Quî, *circa talem liquationem & diſpenſationem, tanquam conceptu profecto difficillima prætereamus,*) de iſtis in ſtomacho reſolvatur. Siquidem puræ ſuorum non ſunt calces; ſed uti Helmontius (*Solutiones tantùm ejuscemodi ſimplicium in Acido vulgariter factas, ante artificialem eorum præcipitationem intus in tractatu Diſpenſatorium modernum inſcripto rejiciens,*) pridem monuiſſe videtur, Apertis iis (*etiam cum fecum quandoque rejectione*) Archeus ſeminalis ibi adhuc præſidet, ſervantque aliquam concreti craſin: (*tr. Natura contrar. neſcia; & tr. ſextuplex Digeſtio:*) licet in lucta illa equidem quid patiantur, aut per ſolventis præcipitantisve, qualem qualem quoque Aſſociationem, (*etiam A. Salæ allegato Tartarologiæ loco agnitam, Medicique judicio permiſſam*) ſimul aliter modificentur, evidentioremve abſorbendi invertendique vim priſtinam tantiſper tum ſemi quaſi deponant. Interea tamen haut ſunt penitus inertia; ceu vel in Cervino, Corallino, Cancrinoque per ſeculi decurſum notatum eſt, hodieque notatur: ſique (*actioni ſolventis ac præcipitantis*) renitentiora hæc forte putarentur, etiam in tenerioribus Aſellis, Cantharidibus, Lumbricis,

cis, Viperis, &c. in ſpiritu Nitri Glauberiano more ſolutis ac cum Nitro alcaliſato præcipitatis, nativarum facultatum partem in praxi deprehendimus. Ut ſalis volatilis illud, quod (*ſecundum recentiorum ſolertiam*) addito ſaturatioribus Animatorum Magiſteriis ana Alcali ſurgit, hic (*dum de Tartareis agimus,*) prætereamus. Quod autem talia quispiam perdiu accumulata retinuerit, ſingulari forſan conductuum vaſorum auferentium, muci inteſtinalis, &c. conſtitutione ſimilive de cauſa factum eſſe potuit; cum paſſim apud Magnates, iſta copioſiſſimè variis ſub formulis aſſumentes, id haud adeo obſervatum ſit; deglutitaque marina ac Metallica poſt diutinam retentionem alios arroſa, alios illæſo ſuperficiei lævore reddidiſſe videamus.

Simplicium vires maximam partem neutiquam attingunt, &c.

Antepileptica enim v. g. proprietas in talibus è Cranio, Alcis ungula & Cornu &c. paratis perquam exigua deprehenditur; forte quia nec in crudis ſemper tanta eſt. Evidentior in Mandibularum Lucii, dentis Apri &c. antipleuriticis Magiſteriis; forſan quia diaphoriſis hîc aliàs magis neceſſaria.

Nitroſa Animatorum nonnullorum ſpecioſiora, & in ſe bona ſunt;

Ex. g. è Talis Leporinis, Suillis, item è triangulari Carpionum lapide cartilagineo, ſpiritui Salis & Vitrioli philoſoph. aliàs non obediente. Sed mediocria ſaltem hæc inveniuntur eo in genere.

Ni forte pro infantibus unum, ad granulares doſes &c.

Sufficeret forte loco omnium Cervinum Eborino præſentius, Viperino parabilius: de cætero in malignitatibus eorum, procedentibus præcipue diebus haut incommodum. Quod autem ipſa cornu ſolutio ſub abſtractionis vel exhalationis fere finem, dum poſterior ſpiritus nitri rubedo prodire incipit, totumque adhucdum ſatis eſt liquidum flammam in cucurbita ſponte facileque concipiat, & in cineres hinc fatiſcat, notum eſt. Sed & bacillus, experiundi vel circumagitationis cauſſa immiſſus, ardere occipit; idemque nobis aliquando cum recentiori Cervi cranio contigit; ut oleoſiora proin talia imo minus quoque medulloſa v. g. Ebur, Apri dentes &c. abſtractioni ad perfectam ſiccitatem poſtmodum haut adeo expoſuerimus: præſertim cum eâ in durioribus illis ſecurius quando-

que

que obtenta, inter neceſſariam Magiſterii edulcorationem nihilominus tertia ſæpe hujus pars una eluatur, per inſtillatum Tartari oleum, vel (*quo magis candicat*,) ſpiritum Vitrioli denuo hinc ſeparanda. Per quandam itaque quaſi Præventionem, dum craſſamentum aliquod in fundo cum prædicto rubore ſenſimus, (*quod v.g. in cornu Cervi citius, in Ebore tardius contingit*,) plerumque exemptum protinus, & frigidæ immiſſum vitrum, quam totum tum perdere maluimus: quod Aquæ ſolutum adhuc inhæret, & ſæpe tertia Soluti pars eſt, relato modo (*Magiſterio interea in operatione ſua ſatis adhuc valido*,) præcipitando. Nam cum ſolitaria Aqua ſimplici (*etiam maximâ copiâ affuſa, & tribus quoque ſpiritus Nitri partibus ſubtractis*,) tædioſiſſimè tamen quædam obtinetur præcipitatio; atque v.g. ex Eboris ſoluti quatuor unciis, poſt eam abſtractionem & refrigerationem Gelatinam potius quandam exhibentibus, vix drachmæ duæ ſubſident: dum talia, præcipuè ſolidiora, ſub priori ſuo pondere denuo aliàs redeunt. Quod autem Branchiarum Balenæ (*ſartorum* Fiſchbein/ *alia intentione huc tractarum*) ſolutio plane per retortam tranſierit, inferius notavimus: idemque cum inſecto quodam minori (*quod tamen memoriæ excidit*,) nobis aliquando contigiſſe recordamur.

Secretiora tandem pleraque licet per diverſa menſtrua modosque variè ſplendeant, &c.

Quo fine diverſa ſunt obſervata, & à D. Schrœdero ex parte propoſita, jam antea verò D. Michaëlis & D. Rolfincio uſitata menſtrua. Iſtius plumoſum, ex ana Nitri, Salis & Aluminis cum bolo deſtillatum: cui alii ſimplicem vel cum Alumine Vitriolove deſtillatum Nitri ſpiritum, (*exigua ſcilicet, cum Sal Petræ ubique prævaleat, differentia*) ſubſtituere. D. D. Rolfincius autem eligebat tum Cohob illud Antimonii ſeu Spiritum Vitrioli philoſophicum uti communiter poſt Mercurii vitæ præcipitationem remanet; item Phlegma Vitrioli roridum acidulum; ſed parum id hîc agit, inſtabileque deprehenditur; æque ac ipſe Spiritus, Clyſſus nitratus, ſuccus Citri, Betulæ, Berberum &c. præſertim diutius cum ſoluto ſuo repoſiti: aggrediuntur hoc, (*quodvis pro ſua natura*) ſatis valide; at ſimul vel poſtmodo

totum

totum aut potiſſimum dimittunt, exiguo retento. De cætero Amianthina talium è ſpiritibus Nitroſis aut Salinis per Vitrioli (*præcipue bene dephlegmatum*) aut Sulphuris ſpiritum præcipitatorum facies & candor, è Vitriolicorum horum acceſſu proculdubio provenit; ſiquidem ſi loco ſpiritus Vitrioli oleum Tartari recipiatur, idem in ſubſtantia coloreque cum vulgaribus ſubſidet: Ex Aceto quin etiam ſimplici quoque (*ceu inferius notavimus*,) æque plumoſum elegansque per ſæpe dictum Vitrioli ſpiritum habetur; ſuperſtante Liquore & intus Polychreſto, & Oſtracoderma ſimiliaque denuo (*quæ L. Crügneri in Vere Chimico c. 5. & 6. fuit obſervatio*,) ſolvente, Magiſterium ſane adhuc elegantius & flocciforme iterum per inſtillatum ſpiritum Vitrioli reddente. Uti quoque amplius eleganter lanuginoſum è Coralliis (*quæ hactenus nobis exemplo ſint*) in Clyſſo Antimonii Nitrato, ceſſante fervore ſubſidet, à corpulentia reliqua facile eluendum. Incarnatum jucunde acidum è Berberum (*ſed ultra biduum cum ſoluto ſuo, ne ſponte ſecedat, haut aſſervando*) ſucco per præcipitationem cum ſpiritu Vitrioli colligitur; (*ne tamen acor cum colore pereat, non edulcorandum*) Squammoſum elegantiſſimum eadem ratione è Magiſteriis hujus generis ſolubilibus Zvvelferi, aqua ſimplici diluto, &c. Sed enim & nitroſum Glauberi Alcaheſt in hanc claſſem ab aliquibus tractum eſt; & licet ſicca forma liquandoque Marinorum lapidumque animatorum quædam ſolvat, via tamen humida, v. g. oculos Cancri nec digerendo nec coquendo ſeriò aggreditur. Et quid tandem primitus circa ſecretum Zvvelferi menſtruum in Aceto, Agreſta, Tartaro &c. non tentabatur, donec altera editio V. Baſilii Doctorisque Schröderi illud, publico explicatius ſiſteret. Cæterum, ſi ſibi de Lacteis quoque conſtat Helmontiii (*tr. Diſpenſ. mod.*) aſſertio: quod (*etiam eo loci*) ſuperata & transmutata peregrina illa venisque hoſtili Diſſolventium aciditate, ſoluti Lapides pulvis maneant ut ante &c. adeò magnâ præ aliis uſitatioribus gaudere vix poterunt prærogativa ejusmodi Solubilia hinc Magiſteria. Quod verò Spiritum ipſum ſeu ſimplicem ſeu ſulphuratum attinet, revera poſt aliquot adhibitiones debilitatus deprehenditur; imò in confectione Tincturæ Martis adſtringentis Zvvelferi ſub prima abſtractione perquam fatiſcit: ceu alibi notavimus.

Et ſanè, quo ſolubilia exiſtant, ſalinas Menſtrui particulas, (*ſive Acetoſæ ſint, ſive ſimul Tartareæ volatiliores ex acinis inverſæ, utrobique interea hic concentratiſſimæ*, (Soluto proportionaliter adhærere oppido neceſſum eſt. Si porro Aceti deſtillati loco ſimplex recipitur, Vini, Pomacei, Hydromelitis; procedit quidem etiam aliquousque: & dum v. g. libra una ſemis Æruginis in duodecim iſtius libris coquendo ſoluta, viridisſimus liquor, (*remanentibus unciis novem feculentiæ*,) per filtrum trajectus, & (*ne penetrans aciditas ſimplici evaporatione fruſtra diſperdatur*,) ad trium fere librarum remanentiam per retortam lento cinerumve igne prius abſtractus eſt, intenſiori tandem libræ duæ unciæque tres vel quatuor ſpiritus unà cum olei præterpropter drachma è vini pomaceique (*dum Melleum hic nil dat*,) Aceto proveniunt, Aceto deſtillato communi longe validioris, quæque ſpiritui Veneris quadrant, equidem ſolventis, ſed longè parcius, ac vix (*hujus reſpectu*) dimidium: Poſt abſtractionem demum debiliſſimæ, ac quendam Mellis Mellis Mannæve ſpiritum tunc reſipientis.

Quandoquidem aliàs compluribus ſapor præter neceſſitatem adverſior & vix declinabilis &c. hinc exurgit ingratè ſtipticus;

*A*tque hoc etiam v. g. Magiſterio Corallorum roſato Mynſichti ſimilibusq; contingit, ut aut adverſus (*nec jucunde aciddus*) ſapor relinquendus, aut color, qui etiam Floribus Papaveris erratici conciliari poterit, eluendus ſit. Pariter ſe habet cum Magiſteriis ſpiritu Veneris, rectificato quoque confectis, &c.

V. g. Diaphoretico adſtringentes particulas, ſtringendo roborantibus aperientes &c.

Atque hinc proculdubio ex gr. Magiſterium cornu Cervi per ſpiritus Nitri abſtractionem purè vel maximam partem ſupra dicto modo paratum præ alio, ſimpliciter tantum ac totaliter per Vitrioli ſpiritum præcipitato; item Magiſterium Corallorum plumoſum præ vulgari in competentis adhuc ſibi operationis conſecutione præſentiora deprehendimus.

Cui bono tandem tot Mineralium ac Metallicornm Magiſteria;

Etiam hodieque è Magnete, (*inter tot Martialia*) Lapide calaminari, (*dum Antimonialia emetica ſecurius ſatisfaciunt*,) Piſolitho, Ther-

Thermarum concrementis, contumaci illo Talco, Tutia, Lithargyrio, (*inter puriora Saturnina alia*,) &c. propoſita.

Imprimis autem tot ac tantæ eorum variationes.

Cum ſupra de Antimonio diaphoretico ejusque affinibus exemplum adduximus. Mercurius, ſaltem ex Aqua forti, (*ut alios modos prætereamus* (præcipitatus apud laborioſiſſimum D. D. Schröderum alibique proponitur albus, flavus, incarnatus, ruber;, Turbith minerale Crollii, Mynſichti, cum liquore ſilicum Glauberi &c. Pluresque talium ſecundum præcipitantium diverſitatem in colore variationes curioſas ſuperaddidit in Hippocrate Chymico D. Tachenius. Hucque diverſi Martis Metallorumque Croci pertinent. Ceu de cætero hos, Præcipitatorumque ſeriem Alii pridem ad hanc claſſem meritò reduxerunt: D. Libavius autem, Logicæ Ramiſticæ tùm deditus, diffuſioribus diſtinctionibus exotericorumque per eas inſertionibus nimium in Alchimiâ ſua auxiſſe videtur. Quod verò & hujus demum Sortis ſolubilitatem attinet, Antimnium Diaphoreticum ex gr. in Spiritu Salis, Magiſterium Saturni, etiam ſale communi (*Lunæ corneæ modo*) præcipitatum in Aqua forti, in eadem porro aliquantum, largius verò in ſpiritu Nitri (*cum ſale*) compoſito Joviale illud, Fabro Sudoriferum maximum dictum, Crocus metallorum vulgaris ipſo Aceto ſimplici, (*uti parati hinc Oxyſacchari emetici ſubſidentia aliquandiu poſt teſtatur*,) Crocus Martis ſulphuratus in quibuslibet acidis Menſtruis ſolvitur: & quod etiam in ventriculo, (*licet pro ejus elevatione inſolubiliorem quoque Glauberus F. 2. c. 9. dicat*) vel Excrementa in plerisque inde nigricantia teſtantur.

Et varias ſolum, ſæpeque mirandas mutationes inde ſubeant.

De prædicto Antimonio notorium hoc eſt; & ut per ſimpliciſſimas Præparationes modo Emeticum modo Diaphoreticnm prodeat.

Ad ſummum forſitan quinque vel ſex hujus generibus pulveribus &c.

Imo diffuſiori apparatui duo triave per nos ſuperaddantur, ut v. c. internos in uſus ex Antimonio hujus ſortis duo, duo Martialia, Joviale & (*inter Solaris alicubi forſan optiones*,) Lunare unum, unumque (*maximam partem topicum*) Mercuriale habeatur.

Nec opus eſt, ut ejuscemodi producta, eorumque æque ac tot Florum Sublimatorumque variationes.

Etiam hinc inde exceſſivas. Nam è Coralliis quoque atque Margaritis Flores, etiam cum ſale Ammoniaco (*neutrius deſtinationi adeo quadrante*) conquiſiti: è Camphora porro; quod tamen, ſecundum recentiſſimam colligendi præſertim curioſiſſimi D. Brynii Tomi 4. Eph. Germ. relationem, tenerrimi jam ſublimati repetita tantùm ſublimatio eſt: ex Arſenico & Rubiniformes ex Auripigmento, exercitii Chimici potius quam ſerii usùs medici gratia. Tot diverſicoloris Antimonii, apud D. Schrôderum, A. Salam &c. & quos R. Glauberus majoribus plerumque impenſis ac promiſſis quàm ſucceſſibus in primo ſuo Furno, è Mineralibus atque Metallis, non ſine multis experientis, (*inter eas effumationes, diſperſiones, prunarum ſuffocationes, ſeparationes difficiles,*) moleſtiis conficere docebat; tandem etiam Furni 2. c. 26. ex ipſo Ceraunochryſo. Fruſtraneas nonnullorum ſublimationes repetitas, reliquorumque Sublimatorum & Corallinorum Arcanorum ſeriem ſtudio præterimus. Odioſum adeoque inſtituto ſuperioribusque noſtris de coincidentia in idem medicamentum adſertionibus contrarium foret, ſi à Baſilio Valentino uſque ad Cunradi Medullam deſtillatoriam Kesleri Centurias, Tenzelii Exegeſin, Hartmanni Praxin Chym. & commentaria &c. ſecretisſimè hactenus denuo habitorum plurima in ejuscemodi ſcriptis jam deſignata oſtendere quis voluerit. Saltem in hujus claſſis exemplum ſit Mercurius præcipitatus Vitriolatus fixus dulcificatus, in recentisſima Kesleri editione bis, numero ſc. 143. & 164. hinc à D. Schrôdero c. 15. n. 14. deſcriptus. Cum eo ſecundum Magni cujusdam Amici communicationem plane idem eſt famigeratiſſimum illud celeberrimi notisſimique hinc Medici Antipodagricum, niſi quod ante ſpiritus Vini cohobia, ter prius aqua albuminis ovorum abſtrahatur: de quo pluribus forſitan inferius. Sic in D. Hartmanni notis ad Crollium alibique, & inde apud D. Schrôderum c. l. numero (*inter præcipitata cum Metallis*) primo habetur D. Riverii Febrifugum; ſi ſibi conſtat, meritiſſimi D. D. Rolfincii (*antiquitatem hujus pariter notantis,*)

Chimiæ

Chimiæ L. 5. ſ. 6. c. 12. deſcriptio: Noſtris hic locorum, cum in durioribus quoque experiri vellemus, plerumque vehementior. Sin autem per tot conteſtationes certior deinceps fuerit ſuperius laudati P. Chriſtini compoſitio, l. 3. Arcanorum Riverii p. 69. relata: Vitri hiacinthini, & florum Antimonii cum Ammoniaco ter ſublimatorum ana unciam dimidiam, in Aqua forti diſſolutam; Mercurii porrò, è Cinnabari rectificati uncias ſex, ſimiliter in Aqua forti ſolutas, & Auri demum (*è Cechinis Venetis aut Vngaricis*) præterpropter unciam unam in Aqua regia reſolutam recipiens, ut à tribus hiſce invicem mixtis Spiritus per retortam cum duodecim cohobiis abſtrahatur, Pulvis aquis cordialibus aliquoties abluatur, ſexies hinc deſuper ſpiritus Vini rectificatus cohobetur, reſiduum per trihorium in crucibulo igniatur, tandemque abſtractus Vini ſpiritus ſuper id deflagret: Doſi à granis ſex ad 20. etiam cum 12. granis, uſque ad 25. Magiſterii vel ſulphurati Scammonii. Larga ſanè ſimiliter doſi, & quam noſtratium quiſpiam temere vix aut non, ii verò, qui in chirurgicis quoque quidvis ibi ſuſtinent, facilius forte tulerint, aut poſt ſiniſteriorem eventum pro Chimicorum remediorum indifferenti virulentia allegatint. Ut abſtracti prius, adeoque acidis particulis, (*quarum tamen ſeparatio intenditur*,) vix hinc deſtituti ſpiritus Vini deflagrationem prætereamus. Cæterum quod reliquorum hujus claſſis circa Titulos, colores &c. variationem attinet, exempla paſſim in Chimicis nonnullorum deſignationibus inveniuntur; & generoſiores quoque Medicos quandoque humani hic quidpiam paſſos cernimus. Calomelani cultiſſimi D. Riverii paulo ante facta fuit mentio. Antidotus Quercetani (*per quam hoc in genere liberalis*) Lyſiponos Antimonium eſt diaphoreticum paulo protractius calcinatum, aut Ceruſſa Antimonii diaphoretica D. Schrôderi. Antidotus polychreſta ejuſdem, ſi ſecundum laudatum modò D. Schrôderum ſicca forma adſervetur, vix aliquid ultra Mercurium vitæ; Anima Vitrioli Mynſichti, (*per totum ſimiliter hic nimii*,) croco Vitrioli Martis uſitato longe inferior. Candidiſſimus aliàs A. Sala nihilominus in Scriptorum ſuorum appendice, (*de Erroribus in Præparatione Medic.*) de duritate & materia Perlarum, Sole diaphoretico

per ſanguinem Draconis chimici præparato, Thyro ab Aquila rapto & à Tartaro liberato grandius quid loquitur. Quod tamen poſtmodum D. C. Combach quaternione de iſtius Antidoto pretioſo pariter obſcurata edito, intelligibilius fecit. Ut ſequiorum ſeu nimis olim hîc Paracelſizantiũ Arabicas mageve Barbaras inſcriptiones, ſeu aliàs è titulis præter rem quid affectantium compoſitiones taceamus: v.g. Fioravantæ olim Lapidem philoſophorum; id eſt, Mercurium præcipitatum, particulæ croci Martis, (*cum Aurum additum Aquæ ejus fortis vix ſolide attinget,*) ſociatum: Bovii Herculem, Angelo Salæ per quam quidem commendatum, jam olim tamen notiſſimum, & à poſterorum Auro vitæ parum differentem: è recentioribus Azoth Heslingii parochi in vicinia officio depoſiti, adhuc dum hîc locorum & in Ducatu Würtembergico vel è mordaci ſcripto noti. Excellentiſs. D. D. Michaëlis in prælectionibus pro Mercurio cum Sole & Luna præcipitato aliquando habuiſſe docebatur. Sed perquam de acceſſoriis hiſce dubitamus, notâ nobis paupertate hominis, in hoc quidem planè apoſtolici: Aurum enim & argentum non habebat. Alia hujus ſortis ſuo loco adducemus. Sic quoad colorationem, ejuscemodi Remediorum Tincturas non rejicimus: ſiquidem contra incompetentes & à profeſſione noſtra alienos inquiſitores ita obnubuntur, atque ægrotantibus ſemetipſa eo magis commendant: ſed nimia tantum hinc promiſſa, majoremve ob partis forte gravis acceſſum, expectationem. Nam v.g. Roſa vitæ mineralis A. Sale peculiari quaternione adeo commendata, à D. Tentzelio [*circa colorem intereafere hæſitante,*] poſtmodum in Exegeſi protracta, D. Rolfincio olim è Brendelii c.7. in prælectionibus, & tandem l.5. chimiæ, ſ.6. c.14. clariùs tradita, poſt abſtractionem additamenti quaſi mentalem in eſſentialibus ſuis Mercurius vitæ eſt; æque ac Magiſterium Corallorum roſatum, pæoniatum D. Mynſichti, Rolfincii &c. ab ejus proceſsũs Plumoſo; Pulvis Scammonii polychreſtus ſeu ſantalinus, Scammoniumque roſatum, Gummi guttæ ſantalinum aut roſatum Eorundem ab ipſis ſimplicibus depuratis illorumve Magiſteriis parum in effectu differt.

Cui

Cui bono tanta ſalium vegetabilium fixorum ſeries, &c.

Nam in recentiſſimis quoque Taxis ac Diſpenſatoriis Sal Perfoliatæ, Plantaginis, Acetoſellæ, Borraginis, Buglosſæ, Altheæ, Malvæ, Satyrii (*ad conceptum,*) Cinamomi reliquorumque Aromatum, Liliorum convallium ac conſimilium volatiliorum, carminativorum, ſcorbuticorum &c. item Meliſſæ Chamemelique utriusque ſal ſeorſim legimus. Et quanta porro eſt cultisſimi Mynſichtii etiam in compoſitis facilitas? dum præter Panis triticei Sal in ſpeciebus Diaſaturni, Apoplecticum quoque [*ex Eruca quoque, Ceraſisque nigris,*] Epilepticum, (*è palma Chriſti, cineribus volucrium &c.*) Pectorale, (*è Liquiritia, Althæa, Conſolida majori &c.*) Cordiale, ſtomachale ac Carminativum ex Aromaticis, Croco, Cydoniis &c. proponit: ni generalis vis inciſoria in ſubjectis quibusdam unà requiratur, promisſis deſtinationibusque hîc ſuis certe longe inferiora. Num ſcilicet ſimultanea partium ſimplicis ſapidarum, præcipue fixiorum, (*inter deflagrationem*) colliquatione, unione, alia configuratione &c. prodeant. Quæ recentior doctisſimorum Virorum, & inter hos etiam Wedelii (*Pharmac. in Art. for. l. 2. ſ. 4. c. 4.*) videtur ſententia. An verò, (*quod poſt D. Takenium alis quoque pariter Doctiſſimis, etiam e Helmontii quibusdam locis complacuit,*) ligato potius Sale volatili ab Acido quodam; diverſimodè licet, & quandoque forſitan profundius requiſito: dum obſcurior adhuc appareret talium proportio; & Producti per ſimilem (*ſalſi acidique*) mixturam ſapor foret alius; ſuperficialiorque, (*ceu vel Tartari oleo paſſivè disjiciuntur,*) conſociatio; manifeſtior denique poſt disjunctionem reſtantis Acidi deprehenſio, (*ceu alibi de collecto per Tartari Nitrique deflagrationem Alcali denuò monebimus;*) ac Sulphuris inſuper mineralis (*in acceſſorio ſuo acore*) oleoſarumque vegetabilium particularum, ſalia ſui generis volatilia promptius amplectentium haut exigua fortasſis diſparitas. Ut Enixi Experientisſimi D. Barneri Salis ſpeciem quaſi quandam tacitè hîc ſupponi prætereamus. Aut demum & tertio, num Alcalia iſta, inter disgregantis Ignis turbas, è ſalis volatilis parte; arrepto vicino ſibi Sulphure (*ſecundum Blas humani Helmontiani §. 43.*) quaſi ligata exurgant: perque ſulphureas ibi particulas oleo-

oleoſæ qua tales tantum intelligantur ; quod è dicti tractatûs §. 38. (*præter Alcalinorum cum illis intimiorem præ acidis amicabilitatem*,) non ſine ſpecie quadam colligeret aliquis : utut interea complicatæ pinguedinis (*ceu l. c. loquitur*) proportio ſimiliter indeterminata tantiſper maneat : adeoque hinc nihilominus per deſtillationem multa reſiduæ oleoſitatis pars prodire queat ; æque ac in deflagrationibus cum aliâ ſalis Volatilis portione, (*mage forſan perfunctoriâ vel aliter proportionata hic copulâ*,) in fuliginem abit. Imo ulterius hæc novi Luminis c. 2. videri poſſet extendere Polemannus, (*Helmontianorum aliàs ſatis gnarus*;) ſcilicet ad transmutationem uſque ſulphurearum in Alcalinas particulas : nî paulò duriùs hîc (*ſi Helmontii loca, ſalisque è Reſinis conſimilibusque paucitas conferantur*,) effatum c. 5. modificaret, & planè ſecundum ſupra allegati Blas Humani §. 38. explicaret.

Et multa inter ſe copia, coagulo, figuratione, verum etiam effectu quadantenus hinc differunt.

Ita verò Gramen, Borrago, Beccabunga, acrioresque (*forſitan liberioris ſic ſalis volatilis*) herbæ ſpleneticæ, Tilia, Fraxinus, Abies &c. reſpectivè parum dant. De Ligno ſancto, Helleboro ſimilibusque egit in Mantiſſa (*deducta ratione è præpollente particularum ſalinarum nitroſitate*) Zvvelferus : Et cum per unum alterumque Annum animi gratia collegiſſemus hactenus è candelis pro fumo, ad imitationem Mynſichti (*ſed ſimpliciſſimè tantùm*,) è Styrace, Benzoe ac Ladano cum mucilagine Tragacanthæ formatis Cinerum duas tandem uncias, vix habuimus inde craſſamenti ſalini flaveſcentis Scrupulum dimidium, odore tamen ac ſapore, præſertim primitus in Lixivio, ſimplicia ſua ſatis referentem. Ex adverſo, ex Abſinthio, Carduobenedicto, Artemiſia, Millefolio, Chelidonio, Ononide &c. equidem copioſe provenit ; ut id genus cinerum ſatis albentium, (*quod facit, ſi perfunctorie ſaltem combuſti denuo Arenæ loco Capellæ in deſtillationibus indantur*;) Libra facile præbeat ſalis ſat puri & albi uncias præterpropter quatuor : ceu circa talia verſatis aliàs notum eſt. Ita quod ipſum coagulum diverſamque Configurationem concernit, Ononidis v. g. quaſi arenoſius eſt, tenerrimum Borragi-

taginis, foliatum quaſi Chelidonii majoris, unctuoſius Centaurii minoris; quod inſuper pulveris Pyrii inſtar accenſum ſtrepere notavit Hecatoſteæ 1. obſervatione 25. Celeberrimus D. Velſchius: ceu antea idem in Extracto Ligni Guajaci D. Zwelferus in Append. & nos aliquando in Carduibenedicti decocto inſpiſſato, (*poſt aliqualem aſſervationem nitroſis ſpiculis affluentiſſimo,*) igni ſimiliter per crucibulum poſtmodum expoſito. Dum autem iſte Carduus, Abſinthium ac conſimilia, (*intus nitroſè ſalina, oleoſis quoque particulis ſatis ſimul inſtructa,*) nihilominus plurimum Salis fixi dant; circa univerſalitatem rationis, ſuperius de paucitate aliorum à D. Zuvelfero datæ, hæſitare forſitan hinc poſſet quispiam. Ideales verò illas ſimplicium in congelato Lixivio Figuras, à Quercetano [*Herm. Med. Defenſionis c.* 21.] uſque ad, & ultra Borrellum, (*Cent.* 2. *Obſerv.* 21.) nonnullis hodieque traditas, invenire hactenus haut quivimus; phantaſia forte noſtra non adeo extenſibili. Advertit id pridem curioſiſſimus Boyleus Diſſert. 2. de Experim. fruſt. nec ante eum Helmontius, Cineribus Ens ſeminale figurativum, Archeo, (*qui inter deflagrationes hic ablatus eſt,*) debitum, denegans, concoquere potuit; toties (*in Tractatu Formarum Ortus, ad Diſpenſatorium mod. inſcripto,*) in Quercetanum invectus. Depinxit è Cellæ janua accidentarium hujusmodi Phænomenon diligentisſimus D. Regius Fundament. Phil. c. 6. Totaque die in conglaciata aliquouſque urina videmus Filicis, Polypodii vel etiam Abietis foliola, picato tamen vaſe pro potulentis haut uſi: Et in Aquæ ſimplicis ſuperficie, cui non ſolum Tartarus pulveriſatus, verum etiam Corallia, oculi Cancri, Conchæ &c. lævigatæ ſuperinſperſa (*cum aliquali agitatione*) fuerint; imo in ludicro illo Puerorum liquore pro bullis ſaponorio, eosdem botros, ac qui è Tartaro cum proprio Sale cocto (*eſſentiali tum reſolutione*) provenire dicuntur. Ita nec Alcalium ſementa unquam frugifera deprehendimus; utut ſat pura Millefolii, Chelidonii & Artemiſiæ (*tanquam herbarum cujusvis fere ſoli,*) Salia terræ, ad id quoque præparatæ, hactenus aliquoties crediderimus; præcipue recentiorum P. A. Kircheri in M. S. autoritate, & curioſisſimi Dn. Rochas tr. de Aquis Mineralibus, bina de

Ooo Urticæ

Urticæ ſimplici ſaltem, vel inſpiſſati combuſtique Succi Sale conteſtatione moti. Nam P. J. Fabri Alcali, in Panchymici c. 2. ad ignem fluens, (*indeque commode à D. D. VVedelio Phar. art. l. 2. ſ. 2. c. 4. notatum*,) profectò ſingularius fuerit. Et quod Sereniſſimo noſtro, ſuperioribus annis Illuſtriſs. Comes D. H. referebat: Cineres ſc. radicum Graminis Officinalis aut filamentorum Turffis implicatorum terræ inſperſos, tenerrimum dare gramen: æque quiſpiam (*dum in Pinetis fortuitò, aut Frutetis alibi data opera, agrorum hinc formandorum cauſa combuſtis, tale reſuſcitativum temerè vix deprehendatur*) ad primam quaſi communemque Terræ (*præſertim lætamine hoc, aliàs Pratis deſtinato, eoque penetrantiori ſuſcitatæ*) inclinationem referre poſſet: ceu inter penitus accidentaria, (*in notoria variaque talium ad diſtantiora quoque delatione*,) Dn. Febure, mediam Helmontii vitam, Formarumque incorruptibilitatem pro ſe part. 2. c. 9. Manud. Chim. hîc adducentis, Fæniculi ex ipſo elutriato jam cinere germinationem. Cum diverſiſſimorum ſeminum, ſimpliciterque ſaltem deſtillatorum reſiduum toties hinc inde diſperſerimus, nulla tamen talium propullulante hinc plantula: Ut D. Highmori D. Anat. l. 1. p. 4. c. 5. & ante eum aliorum Decocta (*prætcritis inter ebullitionem nonnullis*) ſuperficialiora, & Nuciſtarum (*poſtquam ab avibus cum cortice devoratæ & iterum excretæ*) nihilominus (*Saar. c. 5. Milit. Indicar. Neuhoff. Leg. Tart. p. m. 360.*) reviviſcentium ad inſtar fuerint. Sed hæc, ceu quoque Semina fortuita in Aqua ſimplici vel deſtillata ſatis alte ſurgentia, tenerioresque Menthæ, Meliſſæ &c. ſtolones, radiculas tandem in ea agentes, directè huc non pertinent.

Requiſita tamen Alkalium adaptatio vel prædeſtinatio.

Nam Quercetani aliorumque de indifferente, eminentiore, imò reſuſcitativâ ſpecificarum virium poſſeſſione hyperbolen, (*Spag. med. def. c. 23.*) jampridem agnovit A. Sala, Tartarol. ſ. 3. c. 2. Quandam tamen nihilominus participationem ibidem admittens. Num è Helmontii Tractatu Blas Human. (*ubi ſuam Alcalibus ponit Rempublicam, & §. 42. Sal alcaliſatum denuo volatiliſari dicit, manente concreti proprietate,*) eadem ſimiliter deduci quadantenus queat; (*cum*

(*cum Tractatu Poteſtas Medic. alibique ſaponaria ac reſolutiva, ſeminali verò virtute orba ponit,*) inquirere noſtri non eſt inſtituti: id verò tot annorum verſatorumque in Praxi Virorum experientia certum, quandam inibi circa effectum (*Alcalium tamen naturæ generalibusque proprietatibus conformem*) in Diaphoriſi, diureſi, vi antefebrili, apetitiva &c. [*pro variantium hic, eoque declinantium ſimplicium ratione*] differentiam deprehendi. Ulterior enim extenſio utplurimum ipſi eorum deſtinationi ſimul repugnat; & de proprie Antepilepticis, cordialibus &c. ſuperius modò dubitavimus, ceu jam olim, cum Cichorii, Acetoſæ, Acetoſellæ Sal ſimplex, (*eminenter enim Vitriolatorum, ceu D.D. Rolfincius l.c.c. 6. habet, alia tum eſſe poteſt ratio,*) nobis ut attemperans aut refrigerans Hepaticum commendaretur, quo titulo in Manuali quoque Practico materiæ Medicæ Schœnb. legebatur. Purgantia, ſpecioſa licet, pridem tamen alii, & noviſſimè curioſiſſimus D. Rhedi tr. de Viperis notavit, cum in Adſtringentium etiam alcalibus vim, ceu D.D. Rolfincius l. 5. ſ. 1. art. 1. c. 3. limitavit, abſterſivam, ſi ad ℥iiß. darentur deprehendiſſet. Proculdubio autem (*uti quoque Excell. D.D. Borrichius Sap. Aegypt. p. 2. c. 4. advertit,*) aſſertæ hodiedum aliquibus uniformitati anſam dedere exceſſivæ talium, (*pro more acquirendoque majore candore,*) Calcinationes, quod è ſimplicis ſui proſapia abſorptum quaſi reſtitabat, teneriusve erat, ſub indifferente Impuritatum nomine diſſipantes, ut facile quarta pars primo minusque albenti coagulo, vel prima vice decedat, & diverſa inſuper particularum invicem hic complicatio vel conformatio invertatur: quò equidem demum vulgari Tartari Sali, præcipue in acredinis intenſione, magis magisque accedant; ut tamen ne ſic quidem diſparitatem ſupradictam penitus exuiſſe videantur: ceu v. g. Mercurii atque Martis (*apud D. Tachenium H. C. c. 7. & 16.*) per vegetabilia ſatis, (*vel Abſinthii ibi exemplo*) alcaliſata ſalia nihilominus diverſicolor præcipitatio (*proculdubio pro variante adhuc reſiduarum, præſertim ſulphurearum particularum participatione intenſior vel remiſſior,*) perſuadere poſſet: quemadmodum & varians talium concretio, ſeu configuratio; ac ſupradicta in Gummatum quorundam cineribus obſervatio: ſi forte ſuperna-

tans, in Tartari Vitriolati confectione, qualiscunque ſulphureitas accidentariæ retentioni, aut tantillum oleoſitatis, quod ſub violentiori ſalis Tartari, Aceto deſtillato ſaturati, deſtillatione plerumque provenit, Aceto abſorbenti æque, ac ipſi Sali adſcriberetur: licet poſterius in purè Acidis profecto difficilius ac tardius contingere videatur præ mixtis illis, urinoſo volatili ſimul conſtantibus ſpiritibus, Tartari v. g. Mannæ, Mellis, Lignorum duriorum &c. poſt deſtillationem & diligentisſimam Filtrationem nihilominus denuo, (*præcipue Tartareus*,) multum viſcoſæ oleoſitatis deponentibus. Experientia interea dictorum Alcalium diſparitatem, quodque ex. gr. ſal Abſinthii evidentius, antifebrile ac diaphoreticum quam (*quod alicubi opponitur*) Sal Tartari commune ſit, oſtendente.

Nihilominus ultra duo diaphoretica & diuretica vix ac ne vix quidem requirit.

Siquidem communes Alcalium Proprietates ſunt incidere, abſtergere &c. adeoque nec Affectus nec ipſa Medicatio, ubi qualitates iſtæ non quadrant, Salia ex appropriatis ſimplicibus ſeorſim exigent: nec per iſtorum admixtionem felicius tractabuntur; ut ſi v. g. Opium, in quo tamen vim incraſſandi, ſiſtendi ac demulcendi quærimus, ſtimulantibus hiſce, (*præſertim in vomitu, vel diarrhæa ſymptomaticis, dyſenteria, &c.*) pro uſualium Liquorum vel Tincturarum confectione, (*quò Glauberi Alcaheſtina correctio è I. parte Operis miner. referri quoque poſſet*,) indifferenter ſociaretur.

Præſertim in ea Nitri, eò variè facilèq; diſponendi parabilitate.

Uti ſunt Nitrum fixum commune ac Glauberianum, Antimoniatum è Diaphoretico, & mage fixum è Croco metallorum, Sal polychreſtum è Sulphuris ac Nitri deflagratione Glaſeri, Arcanum duplicatum &c. partim diaphoreſin, partim diureſin magis ſollicitantia.

Catholico, è ſymbolizantibus aliquot aperitivis ac ſudoriferis junctim confecto feliciter acquieſcunt.

Dum aliàs Tartari ſal, Nitrum fixum ſimiliave polychreſta nemini non ſuos in uſus quaſi parergῶς proveniunt. Id verò pro

lubitu

lubitu combuſtis invicem aliquot parabilioribus Hydroticis & aperitivis ſpleneticis, Abſinthio ſcilicet Artemiſia vel Millefolio; (*Salæ jam Tartarol. c. l. æquipollenti*,) Fumaria Chamædri fæmina Chelidonio majori &c. facile tum forteque inſtituto noſtro convenientius, quam ſi cum aliquibus indifferenter omnia, vel cariora quoque, parciorisve ſalis ſimplicia concremarentur; aut Aquarum ſpleneticarum, diureticarum, ſudoriferarum, per Veſicam abſtractarum Remanentiæ, ab affuſo Liquore perquam exhauſtæ, *ſimiliterque longe minùs hinc, ac competentium particularum haut exiguo ſic deſtituti Salis dantes*,) huc adaptatæ fuerint.

Simpliciter ſic, & citra repetitas fuſiones.

Vel ſi aliquanto minus albens diſplicuerit, ſolutione tantum ac filtratione depuratum: utut hic quoque modus partem forſitan non adeò inutilem ſubtrahat; indeque eam candoris affectionem in privata Praxi ſemper neglexerimus: Ceu alii cum Crugnero in Vere Chimico poſt ſufficientem exhalationem, planè hinc forma liquida Tincturæve inſtar adſervare voluerunt: cum ſalia ipſa aliàs in vehiculo ſolvi debeant ultimamque ſui partem, (*communi via aut tandem effundendam, aut ſi una exiccetur, coagulum ad deliquium mage diſponentem*,) ita perdant. Verum ejuscemodi (*neceſſario*) fuſiores doſes reipſa ingratiores ſunt, ipſaque reſidua, minus coagulabilis pars, tanquam ſale longe magis alcaliſato conſtans, tantiſper forſan poſſet negligi, vel eorum exemplo, qui Talia ſponte repetitoque (*facilius tecto ſtatim vaſe, inſtillatâ ſpiritûs Vini particula, &c.*) cryſtalliſata colligunt.

Nec tamen, qui ad liquabilitatem eo magis impediendam, &c.

Nam & modo dicta, ni veſicis deſuper ſat muniantur, humidiuſcula tandem in udo fieri incipiunt; præſertim ſi è vitis proſapia fuerint; v. g. quod è Sarmentis eruderatisve eorum caudicibus conſit.

Pulveriſati ſulphuris cochlearia aliquot flagrantibus herbis inſpergit potius &c.

Siquidem ſub anatica quoque Sulphuris ac Cinerum proportione nihilominus permultum non coagulabilis, aut in granulatum Sal redigendi Liquoris, *quem dein communi Tartari oleo citra*

 per-

perceptibilem hujus variationem addidicimus) remanet; ut exiguo hoc herbis tenuiter hinc inde inſperſo ſemper contenti fuerimus; ceu olim Hartmannus aliique, inter ſecretiora tum habentes, aut penè hyperbolice commendantes; D. Zvvelfero quoque moderatiorem mixturam in notis ad Mantiſſam p. 453. tandem admittente. Uti ſane conſumpta uſquedum haut exigua talium quantitate, vim diaphoreticam & antifebrilem inde remiſſiorem non deprehendimus: imò nec ipſum ejuscemodi Sal, è primo nigricanteque incineratarum herbarum coagulo, cum ana Sulphuris, (*inter erumpentes aliquas quaſi nitroſas ſcintillulas*) uſtulato extractum; è dicti primi coaguli unciis duodecim, per præmiſſam hîc filtrationem, ſæpe vix uncia dimidia, ad ſummum drachmis ſex craſſamenti tunc ſecedentibus: quemadmodum abſorpti quoque & in Lixivio hærentis Sulphuris, (*aliàs innoxii*,) potiſſima pars inter hujus evaporationem, (*æque ac Nitri fixi, è Croco Metallorum vel Antimonio diaphoretico ſuperſtitis coagulatione contingit*,) ſponte ac flocciformiter ſubſidet.

Quamvis Sal oppido hinc aliquantum ligatum vel alteratum &c.

Ut ad Enixorum claſſem ſic pertingat. Sed horum ſaturatiora quoque nihilominus videmus diaphoretica: v. g. Arcanum duplicatum, Sal ſupra dictum polychreſtum, aut Glauberi f. 2. c. 53 è pulveris Pyrii remanentia ſeparatum &c. quo longè profuſioris mixturæ Tartarum Vitriolatum. Crollio aliisque, nec præter rem, expreſſe ſimul diaphoreticum, volatilia prætera ſalia, per Vitrioli quoque ſpiritum Glaubero jam fixata prætereamus; & quod, qui Alcalia per Acidorum concurſum produci ſtatuunt, modum hunc eo minus rejicere poſſe videantur.

Admixtosque ſalis Armoniaci flores perferens exeat.

V. g. in Sale antifebrili Mynſichti ſimilive recentius alicubi propoſito: ubi ſive ſimpliciter mixta reponantur, ſive novum ſolutorum ingredientium coagulum tentetur, ſal Volatile pro more per quam evaporare percipimus; dum inter ſulphurata quieſcit, præſentiori ſimul effectu.

Qui

Qui denique ſpecialiùs incertas circumſtantias, Alcali ſuum per ſenſibiliora additamenta determinare intendet.

In evidentiorem ſcilicet Diaphoriſin, Diureſin, aut aperientium attemperationem quandam in ebullitionibus.

Nitri Spiritu vel Aqua forti pro more ſaturare poterit.

Ceu plus vice ſimplici ſal Cardui benedicti vel Abſinthii, ſed cum domi deſtillatâ, aliàsve per innocentes abſtractiones emeritâ ita paravimus; innoxium hinc ſanè; uti ſi de Vitriolicis particulis quid unà ſurgeret, acceſſio ejus pariter, vel Nitri Vitriolati Mynſichti Saliſve Nitri compoſ. antifebrilis l.5. ſ. 1. artic. 2. c.8. Chymiæ Rolfinc. exemplo foret innoxia. Licet indifferentem hinc, ſpecialiorique deſtinationi ſeorſim non præſcriptam Pharmacopolarum quorundam ejusce modi çombinationem meritò interea taxet l. c. D. Zvvelferus. Requiruntur autem pro dimidia Salis libra (*in ſ. q. aquæ ſ. ſolutâ*) ſpiritus Nitri levioris unciæ præterpropter tres, fortioris duæ: atque ſic de Aqua forti quoque: & habentur inde coaguli nitriformis ſicci, (*in charta tamen tractu temporis madentis*, unciæ ſeptem, aut pro puritatis ratione paulo amplius.

Puri lixivioſum Sal potius exigentibus, ſemper convenit:

Ita degeneres è Tertianis Quotidianæ Alcalia ſimplicia vel ſulphurata, Arcanum duplicatum &c. facilius è ſalino genere ferre videntur. Nec in ſymptomaticis Malignarum Diarrhæis ac Vomitibus Nitroſa hæc, (*licet alias ſat efficacia*,) uti nec Nitrum ipſum in Mixturis refrigerantibus, adeo conveniunt.

Nihilominus facilior præſentiorque eſt hujusmodi ligatio ſeu ſaturatio, quàm quæ cum aceto deſtillato fit.

Alia proculdubio, & ceu Nobiliſſ. Boyleus quoque Tractatu de Nitro advertit, forte ſuperficialiori (*qualem etiam inter Tartarum Vitriolatum & Alcalia ſulphurata comparationem ſimiliter inſtituere fortaſſe poſſet quispiam*,) Nitroſorum hîc copula. Decætero quod prioratum inventionis hujus Regenerati Nitri attinet, jam ante Glauberum quoque, D. D. Rolfincius nobis in prælectionibus ac manuductionibus Chimicis Sal Carduibenedicti ſpiritu Nitri ſaturatum oſtendit. Utpote in diaphoriſi penetrantiore, ſique laborioſi Aceti de-

ſtill.

ſtill. pondus (*ad octuplum ſæpe, pro acoris ratione extenſum,*) ſpiritui Nitri ſaltem cum Alumine deſtillato conferas parabiliore nitrato hoc ſale, præallegato, ab A. Sala in Eſſent. Vegetab. Appendice deſcripto, & perquam in deliquium prono Oxyſaccharo. Vegetiora pro diaphoriſi ſunt Alcalia cum proprio vel analogi Vegetabilis Spiritu acido ſaturata, & à modo memorato Glaubero F. I. c. 26. aliisque poſtmodo admodum commendata: nî propter Spiritus empyreuma utplurimum ingratiora exiſterent.

Saturatio verò cum Salis ſpiritu nonnullis eodem fine inſtituta inter tot acceptiora Diuretica profectò nil ſingulare.

Talia etiam è Fraxino, Junipero, Mentha, Portulaca marina, Sarmentisque vitium, Magiſterii Titulo (*libr. & ſectione ſæpius citatis c. 7.*) propoſuit D. D. Rolfincius: aperitiva in ſuo genere. Nimium verò tribuiſſe videtur ipſi Salis ſpiritui, ſuper ſal Abſinthii ſimiliter coagulato Mynſichtius; nemoque forſitan tantum renovativum ac Cordiale, præſentaneumve in Dyſenteria Apoplexia, Paralyſi, Hernia &c. auxilium facile invenerit. De cætero ſupradicta, moderata tamen, conſociatio ac imitatio interea quoque ad aliqualem conſtitutionis & naturæ Salis communis illuſtrationem facere fortaſſe poſſet; ac que quantumque exotericæ quaſi (*cujatis etiam*) corpulentiæ Aciditati volatiliori, hoc in genere, præterpropter copuletur ſeu inhæreat. Uti quoque Gaſſendianarum Mixturarum occaſione, ipſorum ſalium nativorum ac factitiorum (*ratione gravitatis*) inter ſe differentiam, nonnunquam ad confuſorum diſtinctionem contentorumve, (*ſeu integrorum, ſeu phlegmatis ſaltem aut terreſtrioris corpulentiæ*) quantitatem aliquousque determinandam tunc conferentem hanc aliquando notavimus. Solutâ ſcilic. in unciis quinq; unâ Salis communis noſtratis ſicciſſimi uncia, vitrum præcisè ſimiliter quinque unciarum aquæ ſimplicis capax, muria iſta repletum, uncia dimidia duobusque ſcrupulis ad lancem invenimus gravius; reſtantibus equidem, pro totius mixturæ complemento, aquæ ita ſalitæ drachmis tribus cum uno ſcrupulo. At Nitri unciâ in eodem aquæ ſimplicis pondere ſolutâ, idem vitrum hinc repletum, tantùm uncia dimidia unoque ſcrupulo præponderabat; remanente reſidua ſolutione

lutione præciſè drachmarum trium duorumque ſcrupulorum. Salis Ammoniaci verò eodem diſſoluto pondere, dictum vitrum ſolum duabus drachmis erat gravius: reſtantibus extus reliquis ſex drachmis. Ex adverſo Sale Tartari ſicciſſimo eadem ratione tractato, è Vitriolo communi Goslarienſi, (*ut hoc quoque addamus*) ut & ex Alumine ſuperpondium diverſum à dictis fuit, Reſiduo interea conjunctum pondus ſemper explente. Sed hæc obiter.

Ceu etiam de ſpiritus ſalis Ammoniaci cum Sale Tartari deſtillati reſiduo alibi notavimus.

Anatico adhuc paſſim tum temporis Ingredientium pondere; (*cum poſtmodo copioſius Alkali pro totali volatilitatis propulſione requiri oppido obſervatum fuerit.*) Sal è prioris modi reſiduo, volatilis pluſculum, (*ſive Igne ſimpliciter ſublimatorio, ſive adjecto inſuper ſale Tartari denuo tentetur,*) adhuc dum retinente, D. D. Michaelem olim, Rolfincium aliosque pro ſingulari aperitivo atque nephritico adhibuiſſe notum eſt. Eleganter autem prius, & antequam invicem in coagulum ſtriatum perfectè exiccentur, ſalinæ hic particulæ in liquore ſuo primitus plumarum inſtar, & earum quædam (*de ſale culinario*, ad latera vaſis figura cubica concreſcunt.

Per Vitrioli ſpiritum, ſed copiosè effuſum acidulatum.

Ut talia laudatiſſimus D. Rolfincius l. c. c. 6. è Cichorio & Abſinthio propoſita intellexiſſe videtur.

Ne tantum Tartari vitriolati ſimile quid exeat.

Cui accedit V. C. D. Hoffmanni, in Theſauri Pharmaceutici ſ. 25. Proportio è Salis Abſinthii ℥ij, ſpiritus Vitrioli ʒij: Aperitivo interea non contemnendo; ac vulgatiori Antifebrili Riverii Mixturæ è ſalis Abſinthii ℈i vel ʒß ſpiritûs Vitrioli guttis ſex vel decem, (*cum Aqua cichorii ſ. q.*) ſimili.

In contractiori apparatu vel ſolum Nitrum vitriolatum noſtrum ſupplebit:

Per Mynſichtii commendationem id magis tum frequentari noxæque ſuſpicio, de Nitroſorum cum Vitriolicis mixtura, (*etiam ubi nitro-*

ſitas ipſa abit, & fixa ſalina pars, quaſi alcaliſata remanet,) eo tempore adhuc validior, ſenſim minui cœpit. Uſurpavimus autem, uſquedum ſimpliciſſime ſaltem & citra repetitam in ſpiritu Vitrioli Mynſichti merſionem præparatum; ſat interea acidum & efficax. Si ſcilicet ſpiritus Vitrioli optimi libra una, (*aliàs* ℥ ʒß. *requirerentur*,) à Nitri, non tam in ſtirias concreti, quam corpulentioris libra dimidia, in cucurbita curta divaporetur Arenæ igne, tandem ſat valido, donec amplius nec Nitroſi ſpiritus exire, nec materia in fundo, per agitantem (*ſæpeq; ſic ſponte inibi accenſam*) rudiculam ligneam fluere percipiatur; Coaguli albiſſimi plerumque unciis ſeptem, uſque ad dimidiam ferè remanentibus. Servari quidem poterit evolans alias (*penè unciarum ſedecim cum dimidia*,) Spiritus, ab Aqua forti tenuiorive Nitri ſpiritu, odore, ſapore, & inter procedendum colore, effectu denique nil differens; Si labor per retortam inſtituatur; in tempore tamen, (*dum ſub ultimo Nitri rubore recipiens jam refrigerari incipit, & materia in fundo quaſi ſiccata apparet*,) ignem remittendo: ne propulſa ſimul, (*quæ cum fixa Nitri parte coagulata perſiſtere debebat*,) aciditate Vitriolica, amareſcens ſolum Nitroque fixo communi ſimilis maſſa tum proveniat. Quo ipſo inſuper alicui Coaguli ratio, quâ ſecundum D. D. Zwelferum ſpiritus Vitrioli cum Nitro propter affine Acidum facilius combinari (*Mantiſſæ pag.* 455.) dicitur, quadantenus fieri poſſet dubia.

Nec inefficax Mixtura alterans, quæ ſale quodam diaphoretico, v. gr. Abſinthii, Carduibenedicti, &c. in Aqua deſtillata ſoluto, &c.

Convenientiori, ſi herbacei ſaporis aut inodora fere, vel è pluvia Martia Roreve potius, quam ſapidiorum odoratiorumve vegetabilium fuerit, ex. gr. Roſacea, Rubi Idæi, Fragorum &c. ordinaria poſtmodum vehicula, jura, cereviſiam &c. ingratiora ſeu nauſeabunda reddentes.

Et ſpiritus Vitrioli ſ. q. exaſperato conſtat.

V. g. Hujus partem unam, Alcali complacentis duas recipiendo: unde acor quidem remiſſior: quæſito verò per acidi ſpiritus pluſculum, intenſiore, potior pars tum concreſcit.

Nec

Nec Eſſentialia porro vegetabilium ſalia &c.

Ita proculdubio Anteceſſoribus dicta, quod citra violentiorem ſimplicis ſui analyſin, inhærentia jam, & Alcalium poſtmodo fundamentalia ſpicula, hic, (*licet uniformiter*) concentrata ſeu coagmentata, ſpiritum ſuum, oleum atque ſal fixum ejusve (*ut Bolaria*) analogum Cremorem, præbeant. Indeque forſan etiam impoſitum olim Volatilium nomen, à Beguini quoque Commentatore adhuc retentum eſt. Inter ſalium verò cenſum ſuo modo ſuaque latitudine relata videntur, quaſi ſecundum aliquam Attributionis Analogiam, dum omne Sapidum à Salino deducitur Principio. Quamvis interea non purè ſalſa, nec in frigido, (*quod Sala Tartarol. ſ. 2. c. 4. potiſſimum urgebat,*) ſint ſolubilia, oppidoque hinc infimum gradum conſtituant Bolaria, ipſa tamen ſalinis particulis, (*vel ſpiritu teſte*) intimius haut plane deſtituta; Atque per dictum modo Præſuppoſitum Dulcia quoq; nonnulla à nonnullis huc relata ſunt; utpote ſimiliter in ſe Eſſentialia; ſive ſpontanea de cætero fuerint, (*ceu de ſaccharo Indo olim traditum, interea tamen ſecundum Neuhofii Legat. Tartar. p. 355. ad adultiores Bambuſtolones id quaſi pumicoſum ſaltem & nativo dulcore fere deſtitutum eſt:*) ſive mitiori tractatione conquiſita: v. g. Sacchari uſualis ſpecies, & Sapæ, Rob Juniperi Mellisque, (*ſi referri huc poterit*) diutius adſervatorum (*in Append. Furn.*) concrementa, ſacchari confectioni Glaubero ſuperioribus annis deſtinata; nihilominus configurationis ratione (*uti in canthiſatorum coagulo, aliorumque ferè cubica, (irregulari licet,) forma videmus,*) ad Tartaream naturam hoc in paſſu declinantia, eoque per competentem fermentationem haut difficulter, (*quamvis nobis quidem non in promiſſa adeò copia,*) redigenda.

Superioribus annis ſatis hyperbolicè deprædicata.

Proculdubio tam ob novitatem, quam ob notatam aliqualem adhuc conſtitutivorum participationem: unde etiam illa (*v. g. apud Beguinum c. 17. & Mynſicht. ſ. 11.*) pro doſi adſignata paucitas. Interea, ut ſuorum ſimplicium vires equidem exactè ac indifferenter haut referant, nec temere quispiam in Tartaro, quam D. Zvvelterus

ferus Append. p. 68. pro exemplo reponit, cuncta Vini eſſentialia quæſiverit; quasdam tamen ejuscemodi coagulo competentes, ex iſtis hæc, & quidem evidentius retinere experientia monſtrat etiam in Bolaribus nonnullis; quod ipſe A. Sala quoque (*licet in Aphoriſmis, Alcalibus ſaltem æquipararit,*) l. c. conjectavit: Glauberus p. 1. Operis mineral. & t. 3. c. 23. generatim ſpeciatimque agnovit: nec ipſe D. Zvvelferus. (*in Pharmacop. reg. tit. de Pulveribus ac Speciebus alibique,*) Sal eſſentiale Acetoſellæ è Stomachicis ac Hepaticis, Naſturtii è Spleneticis, & in prioribus Editionibus Scordii, Centaurii min. Cardui benedicti Abſinthiique è ſale Theriacali (*ubi tamen poſtmodum p. 278. parabiliora Cryſtalliſatuque faciliora iſtorum Alcalia ſubſtituit,*) &c. exeſſe voluit.

Ulla requirit neceſſitas.

Nam ad Tartareum genus, niſi forſan analogicè, (*ob dictam principiorum participationem,*) indifferenter, (*quod jam ante D. Zvvelferum append. p. 74. contra Laurembergium volebat Billichius,*) cuncta referri commode vix poterunt, vel evidenti Coagulationis differentiâ. Et in Carduibenedicti decocto rite inſpiſſato, (*dum Succi ad ſextæ tantum partis remanentiam exhalati, & bolare ſaltem aliquid, in Tartarolog. ſ. 2. c. 5. A. Salæ ſic dantis, alia eſt ratio,*) ſtiriolas oblongas diaphanas plus vice ſimplici vidimus, quandoque tamen infeliciores, ut toto diſſoluto, poſt filtraturam, ſal illud poſtliminio haut ſemper ſeorſim recuperare potuerimus; ceu quoq; circa Rob Juniperi, Sapæ, &c. (*alterius licèt ſpeciei*) ſimiliter pluries contingit. Pertinent autem huc, quæ Extractis Lignorum nonnullorum, Hellebori, Chelidonii &c. inhærere, ſupradicta deflagratio oſtendit: Abſinthii porro, Fumariæ ſociorumque diaphoreticorum ſua; quamvis interdum inæqualiter granulata potius, quam in ſtiriolas concreta, nec tamen verè hinc Tartarea. Numne etiam D. D. Wedelii ex Opio: l. 2. ſæpius laudatæ Pharmacop. c. de Salibus? nobis enim in noſtris quidem Extractionibus tale quid oblatum non eſt hactenus.

Nulla ſpecialis obſervatio ſupra communium Cryſtallorum Tartari contubernium uſque dum magnoperè extulit.

Quidpiam enim nonnullis v. g. Acetoſæ, Acetoſellæ &c. dari poſſet

Quod

Quod autem in Citri ſucco nil tale concreſcat, A. Sala jam l. c. c. 3. annotavit: ratione ſimul ſeu in ſubtilitate ejus, (*quo D. Zvvelferi de fruſtranea, pro intenſiori acore, concentratione obſervatio pertinet,*) ſeu in aliqua viſcoſitate quæſita. Exadverſo Tamarindorum copioſum eſt ac elegans; ſingulare Meliſſæ, plantâ præſertim Citri æmulâ; vulgatiorè Ribium, Berberum, Ceraſorum, Mororum, (*quamvis etiam mucilaginoſiorum,*) ſuccis ad quartæ vel ſextæ partis remanentiam exhalatis, (*Cydoniorum verò, quo tandem quid concreſcat, ſatis inſpiſſato;*) diutiusque ſingulis ita repoſitis. Fallimur autem, aut ejus generis quoque fuit, quod in Terræ Catechu (*per Acetum deſtillatum*) extractione aliquando invenimus: ſiquidem è vegetabili proſapia, (*cum Mineralem, potiſſimum è Terrarum ibi natura, per Itinerariorum relationes tum crederemus,*) eſſe docuit peculiari Tractatu Cl. V. D. D. Hagendorn. quæque ex Anguriis, Aſparagis &c. adduxit laudatiſs. D. Velſchius L. 1. Hecatoſt. obſ. 78.

Vulnerariorum diureticorumve ſuccis vel decoctis &c.

Ita A. S. Carduibenedicti, Scordii, Ononidis, item Salviæ ac Lupuli l. c. recenſet: ac copioſè ſimiliter ex Alkekengi, Hederæ terreſtris, pulmonariæ arboreæ, Plantaginis &c. ſpiſſamentis ſecedit.

Nonnunquam etiam per accidens ſubſideat.

Dum v. gr. incraſſatio ſuccorum eſt inſufficientior; indeque proculdubio bolare modo dictum A. Salæ concrementum, ſucco ad ſextæ tantùm partis remanentiam evaporato.

(Uti nos quidem aliqua tentavimus) invenire potuimus.

Nec tamen hinc plane ſunt effæta; ceu in Ononide & Alkekengi deprehendimus. Item in Plantaginis ſedimento ſimili, inter Hepatica &c.

E volatilium verò vegetabilium Salium cenſu &c.

Dari enim (*plus minus, pro cujusvis ſimplicis naturâ, ſeu aciditate forſan inibi prævalente, volatilesque ſic particulas retinente*) talia, & quidem citra (*exceptionibus hîc forſan expoſitam*) fermentationem aut incerationem præviam, per ſimpliciorem ſaltem reſolutionem, forſitan vel Fuligo oſtenderit, & jam olim, cum circa ſummitates & ſemina non adeò aromaticè oleoſa occuparemur, etiam

ſimpliciter tantum, & citra Calcis vivæ ſimiliumve additionem ea deſtillationi ſubjiciendo, disjecta (*quaſi per ſylveſtre quoddam Gas,*) ſub Volatilis lanuginoſi Salis eruptione, retorta non una didicimus. Sic uſitatum [*ſub liquoris forma,*] tunc quoque erat famigeratiſs. D. D. Glaſſio, quod copioſiſſimè è ſiccatis Vini fecibus per retortam provenit, imo expoſitis figulino furno, in olla tecta eorum fruſtis, deſuper inſigni quantitate ſublimatum aliquando notavimus; alibi inter Salis Tartari Volatilis ſpecies relatum; (*quod qui Sal Tartari fixum hic præſupponunt, forſitan videbitur inconvenientius;*) alibi, quod etiam D. D. Schrœckius refert, vermiculis in fecibus ſitu obſitis natis imputatum. Verum, qui recentiſſimas, ſtatim poſt primam Muſti ſeu novelli Vini (*circa quadrageſimale tempus*) ſeparationem, & ardentis ſpiritus abſtractionem, ad Solem vel in furno ſiccari ſivimus, tale quid, ea præcipue copia, è compactis hujuscemodi thrombis concipere tantiſper nequimus. Glauberianum modum per peculiarem Furnum proſecutus eſt D. D. Rolfincius Chimiæ l. 5. ſ. 1. Art. 1. c. 11. Et in Retorta paulo capaciori procedit opus ſimiliter, præcipue in plantis amaricantibus, [*præſertim poſt compreſſionem aliquantum incaleſcentibus,*] acrioribusve. Sique violentiora hæc æſtimentur, etiam mitiori calore Salinæ Cochleariæ, Naſturtii, Sinapi, Piperitidis, Urticæ, &c. particulæ ſecedunt, guſtu, ebullitione ad concentratiora acida, ac coagulo tandem perceptibiles. Et ſi quæ amplius in exemplum & contra D. Zvvelferi, (*quod miretur aliquis,*) ſub Pharmac. Reg. p. 216. negativam, (*forſitan ſub fervore diſputationis contra fixiorum ſimplicium Aquas*) adduxit ante aliquot annos Nobiliſs. D. D. Wedelius, in peculiari tractatu de Glaſti Volatili ſale: quod cum per inſignem Evaporationum Acredinem, nares & oculos perquam ferientem, primus hîc obſervaſſet, amicè adhuc ante abitum nobiſcum communicabat; utrobique tamen non ſine quadam circa univerſalitatem hæſitatione: quò, cum de Amaricantibus jamdum ex parte conſtaret, alia quoque inconvenientiora præcipuè viſa, ulteriori experientiæ ſimiliter ſubjicienda putabamus, Sereniſſimo ſumptuum ac laborum ſubſidia gratiosè offerente. At interveniens ejus Morbus cum recidivis, impedimento

erat,

erat, quo minus vel circa Lilia convallium (*tanquam facillima poſt paulo duriores tractationes putredinis*,) eâ quidem ratione, & ceu in Aprico, (*dum ſecretior ferè tum temporis Liquor, poſt diuturnam in cella repoſitionem penetrantiſſimus D. D. VVedelio quoque l. c. c. 3. notatus, per enchiriſis diſparitatem æſtimari forſan potuiſſet,*) quidquam tentare quiverimus: uti nec circa vulgare Gramen: cum Fænum adhuc humidius, inconſideratè conditum, & ad flammæ penè eruptionem in ſe incaleſcens animi olim gratia cum aliis bina vice diſtrahentes; nil urinoſi, ſed mucidum ſaltem vaporum odorem percepiſſemus. Quercus demum folia, (*tanquam ſub adſtrictione ſua quaſi Vitriolica ab ejuscemodi volatilitate perquam remota*,) Glaſti modo in glomos (*facilius quam ſiccius Abſinthium*,) redacta, poſt juſto quidem diuturniorem aſſervationem, in ſe accenſa, expirarunt in ſuperimpoſitum inſtrumentum Liquorem, herbacei quid olentem, ſimul tamen, inter diffuſius phlegma, ſalini aliquid ſapientem; ut pro obſcuratiorum expeditiori manifeſtatione, ſpiritum Vitrioli rectificatum ac concentratiorem, (*conjecturali nec adeo perceptibili proportione*) inſtillaremus; poſt leniſſimam evaporationem coagulum aliquod ſalinum quaſi Ammoniacale nacti: ac dubio procul pluſculum, ſi recentiores globos, parili ratione tractare licuiſſet. Atque hæc ſub obſervationis iſtius initia, quæ pluribus experimentis c. l. ampliavit ac dilucidavit poſtmodum Vir curioſiſſimus.

Suffecerit noſtræ intentioni vel unicum ac parabilius;

Aut in contractiori Praxi, ſufficientiumque Animalium intuitu, quandoque forte nullum: ſiquidem Sal Tartari volatile laborioſius fuliginis Fecumve Vini (*citra tædioſas reſuſcitationes*) graveolentius videbitur, aut uniformia ſunt omnia; quod de ſuis per extremam putrefactionem peculiari modo præparatis, conceſſit in Tranſactionibus Anglicis curioſus D. D. Cox; Evaporationes autem Glaſti imitatione collectas odoranti ac guſtanti, ſub percepta diverſitate aliqua, quadantenus fieri poſſet dubium: ceu D. Wedelii rectificatus quoque ſpiritus poſt annum non unum, Iſatidis in areis ſuis odorem & in ſapore ſimile fere quidpiam, inter urinoſitatem ſuam præ ſe ferebat: Oleoſique aliquid forſitan hîc quoque Salinis particulis, vel

Fuli-

Fuliginis exemplo, ſub prima præſertim ſeparatione adhuc complicari poſſet; cum per artem hodie, aliâ licet enchiriſi, tantiſper tamen liberaliusque ſociari queant.

Inter tot hactenus proceſſus, parùm vel nil, aut inverſum potius quidpiam poſt varios labores tandem relinquentes.

Exemplo ſint tot circa Sal Tartari Volatile conquirendum proceſſus, quorum haut paucos Diſſertatione peculiari tum retulimus; Materia inferius ſuo loco commodius conſideranda.

Idque forſan commodiſſimè liquidâ ſeu ſpiritus, uti vocant, conſiſtentia.

Licet & ſub hoc adverſandi modo Salis Tartari Volatilis Fecumque Vini æque ac Calcis vivæ urinoſus ſpiritus, eo ipſo fine mediocriter ſolùm rectificati, ſemet (*quamvis vitro ſat obturato,*) tractu temporis tamen ſubduxerint, vappæ quaſi tantillo relicto. In Animalibus v. g. Cervino, Viperino, Ammoniacali &c. rectificationibus ſolitariis vel Coralliſatis Solive ſociatis id aliàs quotidianum eſt.

Per Salis autem vel Vitrioli ſpiritum qualitercunque ligata, &c.

Item per Acetum deſtillatum; quo famoſiſſimum tùm Sal Viperarum volatile figi, ſuperioribus luſtris nonnulli judicabant. Spiritus Salis autem, vel Vitrioli, (*Glaubero etiam hunc in finem propoſitus*) hîc quoque, ſecundum Zvvelferianum, circa ſal viperinum, modum, p. 275. haut difficulter applicari poterit. Quod verò interea duo hæc invicem ſaltem (*citra notabiliorem inverſionem*) complicentur, per utriusque recuperationem, (*Urinoſæ ſcilicet partis, adjecto Alcali; Acidæ, aſſociato Marino vel Minerali aliquo ſolubiliori,*) ſatis nunc notum eſt: quemadmodum & experientia, (*præter faciliorem Evaporationem, materiaque cujusdam quaſi ſulphureæ, ſub acidorum inſtillatione, ſeparationem,*) conſtat, quandoque ſimplicia nilque ſic paſſa hujus generis Salia, inter penetrantiam evidentiorem, in Cephalicis atque Malignis inventa fuiſſe præſentiora.

Nec adhærens empyreuma in ſolidum ita deponunt.

Niſi per tædioſas fixationes ac repetitas reſuſcitationes, (*cum multa interim diſperſione,*) ab adhærente, præcipitationique tum cedente

dente ſulphureitate vel (*remiſſius licet,*) per ſimplicem ſolum ſolutionem atque coagulationem magis liberentur.

Cum ſpecificas vires Vulcanus oppidò præcidat vel alteret &c.

Deleri enim penitus ſimiliter vix dixerimus ſimpliciter: dum Sali fixo diſparitatem quandam hic ſuo pariter modo, absque tamen eminentia in certas deſtinationes tribuerimus: uniformem configurationem, complicationem, mobilitatem &c. (*per diverſas præcipue caloris ſeu Ignis gradus atque ſpecies,*) deduci adeò credibile, vel differentiam iſtarum circa odorem, ſaporem, conſiſtentiam &c. intuenti protinus probabile ſit. Experientia oſtendit, in Malignis ſpiritus cornu Cervi & Urinæ, (*utroque licet penetrantiſſimo,*) diverſitatem tamen aliquam in operatione reperiri, ſicque forſitan Helmontio (*Tract. Sextupl. Digeſt. & tr. Aura Vital.*) Sal urinæ ſecundum ſpecies Animalium differt: & ſanguinis humani ab Urinæ dicto ſale non differt, niſi quod ille Epilepſiam curet. Plura pro more eleganter hunc in finē proponit Excell. D. D. Borrichius, Sapient. Ægyptior. l. 2. c. 4. Suffecerint nihilominus interea in compendioſiores uſus duo illa: Cervinum & Armoniacale: cariore nec penetrantiore vel reipſa validiori, fætentiore interea Viperino, curioſiori Eboraceo, Monocerotis marini, Ungulæ & Cornu Alcis, Cranii humani &c. tantiſper ſepoſitis.

In proprio ſcilicet ſpiritu ſive liquore, cum aliquota ſpiritus vini parte, ſuper cineres vel alcali quoddam, pro more rectificato, diſſoluta:

Sic enim (*pro ratione tamen Volatilitatis*) conſtantior ac durabilior plerorumque videtur unio, quam ſi ſolitarius, hic perquam ſe una ſubducens Vini ſpiritus reciperetur.

Supervacaneis ve prius fixatorum reſuſcitationibus, imò ipſis fixationibus &c.

De quibus in exemplum D. Zvvelferi & D. Takenii concertationes circa adeo ſuperioribus luſtris decantatum æſtimatumque Sal viperinum, vel primo ſaltem capite ſuper Hippocrat. Chim. legi queunt. Sanè ut laudatus modò D. Zvvelferus vulgaris quoque Salis (*per commune ſeu marinum*) falſationes p. 274. Animad. alibique detexit: ita iſto etiam tempore nimiam ſecretioris copiam diffidentiores

 qui-

quidam mirabantur, exoterici aliquid urinoſi vel Ammoniacalis inibi ſuſpicati: ceu poſtmodo de Sale Tartari Eſſentiali id c. l. Zvvelferus adſeruit. Decætero ſemel ac conſiderate fixatum nacti, denuo ac citra ſpecialiorem rationem levare nollemus; poſtliminio ſic priſtinæ diſparentiæ expoſito ſublimato, ſique major fuerit Salis volatilis figendi quantitas, perdito unà tum ſpiritu acido figente; utpote cujus ſextuplum aut amplius, pro acoris modo, facilè requiritur. Fruſtraneus circa Sal volatile ſupra cornu Cervi uſtum labor olim, aliàs notus eſt: & quantum D. Zvvelferus (*Animadverſ. p.* 276.) aliique cum ſale Fixo (*infido ſane volatilium ſocio*,) Calce viva ſimilibusque profecerint.

Diverſimode per Aceta tum vegetabilia tum mineralia inſtitutis.

Ita D. Zvvelferus in manuali ſua communicatione, Anti-Taken. c. 1. coram hoc, Vitrioli ſpiritum adhibuit: in publicatis autem poſtmodum Animadverſionibus Salinum. Glauberus parte 6. Pharmac. Spag. ſimiliter Vitriolicum ſuper ſal Urinæ; genuinum hinc Alcaheſt, etiam è quibusdam F. M. van Helmont, (*qui tamen talium inquiſitoribus haut adeo erat facilis*,) verbis ſibi promittens; in exemplum Elixir. proprietatis Eſſentias &c. trium Regnorum ſeparationes adducens. Sed & D. Rhumelius jam pridem in Compend. Hermet. ejuscemodi coagula propoſuit, ac in ſpecie ſpiritum Urinæ volatilem, reliquumque è capitis mortui ſale deſtillatum, acido cuidam conjunctim ſociatum, ſalina forma ad grana aliquot commendavit. Oleoſa demum, (*interea temporis, poſtquam hæc forent edita, partim commendatiora, partim vulgatiora*) huc, quia ex Animali familia facilius copioſiusque habentur, pertinent; fereque ſe ut ſubſidiarium aliquod aut incitamentum Helmontianæ volatiliſationis (*de qua inferius*) habere videntur. Fixa enim jam olim C. Cunrad. part. 1. Medull. deſt. p. 13; cum oleo & ſpiritu ardente, (*quibus poſt Crollium in Elixirio uterino, etiam Extracta propria, ceu in Zvvelferianis quoque Mantiſſæ p.* 423. *Eſſentiis, ſuperaddita ſunt*) exhibuit. In Sylvianis verò Mixturis, (*quibus quaſi præivere ſaturatiſſimæ Glauberi Part.* 1. *Pharm. Spag. ex Oleo ſaltem & ſpiritu ardente Tartariſato Eſſentiæ*,) cum adhuc ſecretiores eſſent,

ſtatim

ſtatim ſe prodebat ſpiritus ſalis Ammoniaci; & cum poſt menſes aliquot, utut vitro ſat obturato, planè ſe omnis ſubduxiſſet volatilitas, in fundo viſcidam olet Citri guttam relinquebat; proceſſu facile poſtmodum hinc exſculpendo; nec incommodo iis, qui Olea Saliave Volatilia ferre queunt, Medicamine, ſi prævalens utplurimum urinoſus odor additione competentium Tincturarum vel Eſſentiarum, (*ubi præ Aquis quoque Cordialibus ſpiritus per infuſionem Theriacales plerumque aptiores invenimus,*) ulterius obnubatur; ejuscemodique Formula, ſive magis Nervina ſive magis alexipharmaca, in ampliores apparatus, dum interea vel in Tinctura Bezoartica Mixturave ſimplici (*loco ſpiritus Tartari cum ſpiritu Armoniacali urinoſo, Vitrioli ſaltem rorido, Theriacalique infuſo parata*) compendium inveniri poterit, & in paulo diffuſiori vehiculo (*aliàs ſalis illa oleique copula ex parte ſolvi occipit,*) complaceat; ſive ſimplici, (*v. g. ſpiritus urinoſi fortioris unciis duabus, olei pro ſubtilitatis ratione dimidia uſque ad integram ſpiritus ardentis rectificati quinque vel ſex præterpropter*) conſtet; ſive ſubſequa inſuper horum Deſtillatione: Vel Aromaticus ſaltem ſalis Armoniaci ſpiritus per ſimultaneam abſtractionem, [*qualem quoque D. Deckerus in Exercitat. Pract. c. 5. ex Armoniaci ſaliſque Tartari ana libra dimidia, ſpiritus Vini quatuor, Vini generoſi duodecim, & ſpecierum Aromaticarum affiniumque cordialium, carminativarum ac pectoralium quinque fere unciis deſcripſit,*] præparatus ſubſtituatur. Ceu de Theriacalibus ſeu Viperinis vulgo venalibus, fereque ſic Salium olim ſacerdotalium æmulis, paulo ante è D. Zvvelfero notavimus. Remanere vero in plerorumque omnium Cineribus ſalſi quidpiam, ad minimum ſapore, (*ſi propter parcitatem, oculis coaguli formâ nequeat,*) diſtinguendum, negari nequit: & huc ipſorum Oſſium ac Cornuum incineratorum elotiones apud accuratiores Metallicorum Probatores, præter alteratum ſub prima talium extinctione Liquorem, forte referre poſſet aliquis: Licet iſta ab ejuſcemodi commercio, (*æque ac Mel, in quo tamen debite incinerato veſtigia quædam alcalina percipiuntur,*) penitus quaſi abſolverit. Helmontius tr. Tria prima & c. 3. Lithiaſ. Interea tamen evidentiorem virium in

Compoſitis Eſſentiisve ſuis è Tantillo intenſionem (*ceu vel inter recentiores P. I. Faber in Myrothecii libr.* I. *ſæpe non ſine aliquo exceſſu, & nuper Bolneſt. in Auror. Med. p.* I. *voluiſſe videntur;*) aut v. gr. vim ſudoriferam hinc in Cornu Cervi uſto (*uti variè olim diſputabatur,*) præcipuè haud expectaverimus; publicisve uſibus vel ſola parcitatis cauſa id deſtinaverimus. Ut enim ex. gr. è ſanguine (*commodiſſime citra laticis proprii effuſionem,*) deſtillato proveniat pluſculum; è Carnoſis congeneribusque partibus parce ſatis colligitur, & D. Zvvelferus è mille Viperis vix unciam ſalis hujus promittit: è viginti quatuor ſucceſſivè aliquando collectis, tandem forte grana ſex; è Sciuris quatuor, quorum Sal formulis ſuis contra Vertiginem inſerere ſolebat olim D. D. Rolfincius, vix totidem grana habuimus: curioſiſſimus, & qui de his Actorum Haffnienſ. volumine 2. obſervatione 60. &c. amplius oppidò legi meretur, D. D. Borrichius ex Aquilinæ carnis unciis viginti, ſcrupulum unum. Ex urina ſimiliter pauciſſimum, communi penè ſimile nobis ſæpius provenit, quod pridem etiam Helmontius c. 3. de Lithiaſi notavit, & ſuo modo quaſi duplicavit, &c.

Partim exiguus effectus, &c.

Nec tamen plane nullus; præcipue Diaphoreticus aut Diureticus. Remanere enim in iis quoque, vel quale quale quidpiam, è tot differentibus ſubjectis, præter ſaporis coagulique diverſitatem, haut penitus colligeret denuò forſan aliquis: Vi abſterſivè Laxativa, aliis Alcalibus in eâ, (*v. g.* ℥iiß *D. Rhedi tract. de Viperis*) quantitate, (*confertim ſic aliorſum eunte,*) communi, nihilominus perſiſtente. Nec porro tamen hinc evidentiorem in compoſitis Eſſentiisve quibusdam, (*è volatilioribus Animalium partibus concinnatis,*) ab acceſſorio capitis mortui tantillo, [*ceu vel inter recentiores I. P. Faber Myrothecii l.* I. *ſæpe non ſine exceſſu, ac nuper Bolneſtus in Auroræ Med. p.* I. *voluiſſe videntur,*) Virium intenſionem expectaverimus: aut ex. gr. vim Cornu C. uſti (*toties olim ex eo capite diſputati,*) adeo deduxerimus: de promiſcuo (*ut ſpeciales quædam Sal Sanguinis humani aut Cancrorum voluerint,*) Officinarum uſu vel injunctione, per eam ipſam quoque parcitatem aliàs forte ſecuri.

Nec in marinorum ac mineralium quorundam cremore calciformi, qui ſcili-

cet

cet ex uſtulatis & aquâ ſimplici poſtmodum perfuſis ſimplicibus, æquè ac olim è calce viva communi &c.

V. g. Coralliis (*cum ſpecialiori nonnullibi expectatione,*) cochleis, conchis ſimilibusque Teſtaceis uſtis; Batavis, (*ceu notum*) Calcis vivæ ſaxatilis loco paſſim uſitatis. Et hujus quidem Cremor extus in ulceribus ſordidis dyſepuloticis, &c. haut inefficax: in exulcerato verò Cancro, ſpina ventoſa, Nattis &c. circumſpectæ adplicationis indigus, interque quæſitas ſeparationes dolorem & fluorem haut rarò magis irritans. E reſiduo autem Coralliorum, (*peculiari Tincturæ pridem à nonnullis ſic deſtinatorum,*) Cryſtalli, Silicum, (*cum ſale Ammoniaco deſtillationi, uſque ad urinoſæ volatilitatis ſeparationem ſubjectorum*) poſt qualecunque iſtius deliquium ſufficientemque dilutionem, parile quoque concrementum, (*ſed in fundo, & ut integri tantum ſolutio*) provenit; (*ceu in Schrôderianis etiam D. D. Hoffmannus poſtmodum l. 3. c. 8. notavit:*) æque ac è Glauberianis (*Furn. 2. per capita aliquot ſub Liquoris ſilicum nomine adeo tum commendatis*) ſalis Tartari dictorumque Silicum vel Arenæ colliquationibus, moderatè (*alias affuſa copioſiori aqua quoddam potius Magiſterium ſubſidet,*) dilutis aut deliquatis. E pulverato Talco, inter ejus cum Aceto deſtillato ebullitiones, tenuiores adſcendunt eo apud D. Schrôderum nomine particulæ: coagulatur deſuper (*variegatum per actionem aeris*) Vitriolum in affinem Mynſichtio ita dictam Animam, & ſi quæ ſunt amplius. *Certè quoad ipſas ſolutiones, diffuſior quoque praxis haut ultra duas hac tempeſtate exigit:*

V. g. Martialem quandam aperitivam; ubi Vitriolum Martis factitiū facile præque aliis hujus generis ſalinis concrementis ſuffecerit & Saturninam; ſive ſaccharum vulgare cum Aceto ſolum deſtillato, ſive Zvvelferianum cum Æruginis ſpiritu fuerit. Ni Alumen forte dulcificatum, ac Vitriolum Martis calcinatum adſtrictorium, (*dum Ærugo cryſtalliſata ſpiritûs cauſſa potiſſimum paratur, & in chirurgicis ipſa ærugine vel Vitriolica Veneris ſolutione facile ſuppletur,*) ſuperaddere placeat. Corallina enim, & ſiquidem placeat, oculorum Cancri liquida forma fere videtur aptior; reliquorum Margaritæ, (*ſilicet,*) Cryſtalli Lapidis Lyncis, Judaici, Nephritici &c. adhibitio in ſubſtantia plerumque præſentior.

Per immerentium torturas, & calcinationes aut menſtrua penitus adverſa procuratas.

Exemplo ſaltim ſint Corallina; & quî talium quidpiam jam olim diverſimode quæſitum ſit per varias iſtas calcinationes, ſolutiones in ſpiritibus etiam ſalinis, Nitroſis &c. præ Acetoſis vulgaribus, eorumque (*è vegetabilibus nonnullis*) affinibus, longe ingratiora coagula relinquentes, aut in ſuccis vitriolice-acidis, ſimplex arroſum tantummodo, (*vel maximam partem*) dimittentibus: item per Alcalinas, (*Silicum inſtar*) Glauberi fuſiones aut ejusdem cum Tartaro (*F. 2. c. 77.*) coctiones, Nitri in Nitro coralliſato aſſociationes; vel ſuper Saturnum, cujus anima ſic (*in Nitro anodyno minerali Saturnino*) ſaturari inque refrigerando intendi dicitur, Deflagrationes: proceſſu tamen vel Additamentis Corallorum naturæ ſeu deſtinationi plerumque parùm convenienribus.

Quod autem his nonnulli ſuperioribus annis ſolutiones marinorum & oſtracodermorum cum Aceto deſtillato factas tanquam corroſivas annumerarint, conſtat quidem:

Sali hoc Perlarum ſuperiori ſeculo contigiſſe, multotiesque Chimicis remediis à Billichio quoque, (*Theſſali redivivi, c. 15.*) nonnullisque poſtmodum objectum fuiſſe, notum eſt; obſervatione vel relatione de Epiſcopo quodam Uratislavienſe, ac Marchioniſſa aliqua in Craton. l. 1. Epiſt. 2. anſam dante. Verum Aceto, etiam plenariè deſtillato abſtractivè phlegmatis reſiduo, (*alterutrum enim Radicati nomine intelligendum videtur,*) aut paratis inde ſolutionibus vitra, etiam Abiegnæ tantum proſapiæ corrodi, (*quod ibi allegatur,*) hactenus quidem non obſervavimus. Et Paracelſiſta ejus temporis forſitan, aut proculdubio alterius ſortis Menſtruum adhibuit: ceu inter recentiores quoque variationes, v.g. Saturni ſaccharum, Aceto ſpiritu Nitri exaſperato confectum, à ſimplici uſuali vel extus ſaltem & in Topicis, per quam differre haut difficulter deprehenditur; nulla verò exadverſo è Coralliorum ſolutionis Acetoſæ (*ſimplicis, aut in Tincturæ formem Liquorem redactæ,*) conſideratâ moderatâq; exhibitione noxa. At enim quid apud Magnates nonnullos frequentius, quàm ut ob exotericas utplúrimum commendationes ſingularioresve Titulos cordia-

cordialibus, (*ita laudatis*,) ſtomachicis, Antihypochondriacis, Nephriticisve quibusdam nimium adhæreant, & per abuſus equidem ſtomacho moleſtiam non unam, majores in Hypochondriis turbas, aut ad Renes Tartarum eo magis cieant. (*Quo Hiſtoria Zvvelferiana de reſtantibus Magiſteriis fortepertinet*.) Ne fervidius tum temporis in Chimica odium allegemus; & quod ab æruginoſa quoque bile vel acido pontico pariles in ejuscemodi Perſonis maculæ aut arroſiones (*quales bis in Nobilibus vidimus*,) vel extremæ attenuationes ſtomachi, (*ceu de Imperatore Ferdinando III. D. Hæferus in Hercule ſuo refert*,) oriri queant.

Eo ipſo tamen ſuasmet & aliorum, eodem interveniente præparatas Tincturas, &c.

V.g. Martis, Saturni, Antimonii; Cryſtalli porro vel Oculorum Cancri Liquores ac coagula; ipſamve ferè Coralliorum cum ſpiritu Salis proprii Hartmanno in Crollium, paratam aliisque poſtmodum haut parum æſtimatam Tincturam.

Et ex parte ipſamet ſolubilia per ſpiritum æruginis Magiſteria eidem nota immerenter involverunt.

Siquidem præcipuum Aceti quaſi concentrati genimen habebitur. Cæterum & Salia volatilia mineralium huc pertinent; uti ex gr. è Sale communi ac Gemmeo in deſtillationibus ſuis levantur; commodiſſimè verò ſpiritibus prolectis redunienda. Ammoniacale quaſi quoddam, à natura ſublimatum, curioſiſſimo quoque D. Wormio notatum, & Anglicæ Regiæ Societati, ſecundum Actorum philoſoph. annum 1669. in fruſto quodam miſſum, alterius conſiderationis atque claſſis eſt; noſtræ vero potius ſuccineum, olei parergon, adeoq; tum pro lubitu deſtinationibus ſuis accommodandum. Nam ipſum quidem ſuccinum è Minerali eſſe familia, cum hodieq; haut pauci dubitarint, eoque luculentam quoque deflagrationem ejus negarint, poſt verſatisſimum in talibus (*utinam haut adeò, vitio ſeculi, affectatæ Latinitatis*) Agricolam & D. Aurifabrum, Archiatrum Pruſſicum, (*l. 4. Cratoniar. Epiſtol.*) & nuper (*in Ephemeridum Gallic. Tom. 3.*) D. Schefferum atque Heſelium recentiſſimè ſatis oſtendit autoptis M. Hartmannus in ſua Succini Pruſſici Hiſtoria lectu digna. Porro

verò

verò & Salia quaſi eſſentialia è Marinis Mineralibusque per coctiones &c. quibusdam poſſe colligi, interea nunc ſimiliter magis innotuit, ac D. D. Borrichius etiam p. 1. c. 4. Sapient. Ægypt. quædam propoſuit: quantitate in ſe oppido quidem exigua, quæ tamen rei demonſtrandæ, ceu in permultis aliis, tantiſper ſufficiant: ad Tophaceam autem aliquarum Aquarum materiam, vel accidentario nonnullis admixtum Sal commune vel ſeminitroſum reduci forſan nequeunt; uti ſimiliter fortaſſe nec ad Intimioris admisſionis ipſius Aquæ ſimplicis ſalinas particulas, poſt digeſtiones ſeu putrefactiones demum, copioſiſſimasve exhalationes (*quorum neutrum tamen hîc contingit, & ſedimenti ſimplicium divaporationum parcitatem ſupra jam notavimus,*) ſuo tunc modo deprehendendas. Explicatione interea hujuscemodi Actionis aut diſſolutionis haut adeò pronâ; incaleſcentiæque ac (*in Rubiginem*) concidentiæ limaturæ Ferri Burrhianæ, vel Minerarum quoque ſalino ſulphurearum accumulatarum fere ſimili; nec in exiguâ eâ (*præſertim pro Burrhiano experimento,*) Aquæ quantitate, ſeu à ſalinis iſtis ſpecialiter, ſeu ab ipſi Aquæ intermixto, (*quod etiam curioſiſſimo D. Majovv. Tr. 1. de Nitro c. 15. placuit,*) aliterve hic intercedente Aëre (*tanquam aliàs ſeparatorio, fermentativo aut ſalſedinis promo condo quodam*, citra multas adhuc difficultates adeo facile deducenda.

Elæoſacchara, ut portatilia, nec magnatum Myrothecüs interdum incommoda ſint;

Excogitata ab A. Sala, (*Eſſent. Vegetab. Appendice num.* 20. *& Saccharologiæ p. 2. c. 15.*) cum ſimiles aliorum, (*ex Oleo & Sale proprio*) Mixturæ ſuperficialiores, nec congruæ invicem; Saccharum autem hunc in finem convenientius ac neutrale quaſi foret. Quod autem hujus unciæ Olei deſtillati ſcrupulus unus aut duo, pro expetitæ ſcil. conſiſtentiæ vel ſubtilitatis oleorum ratione plerumque ſufficiant, aliunde notum eſt. Mynſicht. ſect. 1. quatuor (*ſed humidiore hinc Mixtura,*) de oleo Citri poſuit; annexo modo, quo gratiora è ſucco hujuscemodi Corticum expreſſo, (*ſubtiliori adhuc, ſi digitis eos complicando in ſaccharum explodatur,*) præparentur.

Ni

Ni forſitan unicum aliquod Diaromaticum compoſitum placuerit.

Talis A. S. l. c. meminit, Ambra, Moſcho, Eſſentiisve conſtante. Et aliquod D. D. Rolfincius l. 4. ſ. 4. Chimiæ propoſuit, partim Sacchato ad imitationem Magiſterii cochleariæ D. D. Michaëlis, cum ſucco proprio, (*cui alii Tritici vel Avenæ pubeſcentis expreſſum ſubſtituere*,) vel Tinctura aliqua Aromatica, Magiſteriove quodam vegetabili Mynſiehtiano tincto vel ſaurato conſtantia; partim inſuper adinſtar Trageæ pulveribus vegetabilibus aut Martialibus ſociata; quæ tamen ut & Moſchardina, turbidiora & diſerſis, inibi pulviſculis vegetabilium turbidiora ingratiora reddunt Vina ſimiliave vehicula: haut adeo interea difficili hujuscemodi Mixtura, etiam citra Moſchum atque Ambram fragrantisſima, proportionali ſaltem, adeoque manuali, (*tanquam in additione vel ſubtractione certiore*) Oleorum competentium, (*quo etiam ſpontanea Aquarum Apoplecticarum, Carfunculi &c. ſua pertinent*,) conſociatione.

De ſpecierum ac pulverum officinalium inconcinna profuſiſſimaque (pretioſiorum cum viliſſimis, durabiliorum cum fatiſcentibus &c.) compoſitione.

Ita qui v. g. horum Formulas ad literam ſecundum uſitatiſſimum hactenus Diſpenſatorium parare voluerit, ſupputatione facta facile Margaritarum tantùm, ut (*præter Gemmas, unicæ ſaltem Formulæ ſufficientes*, Ambram atque Moſchum tace-mus, uncias ſex & amplius inſumendas inveniat.

Et quæ ſupra de nimietate ipſa, per ſubſtituta hodieque magis adhuc creſcente) adduximus, hîc non repetemus.

Dum pro aſſuetudine vel confidentia, modò familiares & uſitatæ hactenus nominatioribus Diſpenſatoriis compoſitiones ac Formulæ, modò Mynſichtianæ, Zvvelferianæ aliorumve expetuntur; aut Privatæ ſuperadduntur vel ſubordinantur; plerumque tamen, ceu alibi jam notavimus, ordine ſaltem aut pondere Ingredientium aliquantum, vel per grana quandoque variato; uti ſoli pulveres Bezoartici, (*quaſi pro ſingulis olim Scholis Logicæ atque Grammaticæ peculiares*,) exemplo eſſe poterunt. Ut v. g. ſit pro Infantibus quidam ſeparatim Pulvis quidam laxativus, Ante-

pilepticus & Anodynus: pro Adultis autem ſimiliter Pulvis quiſpiam purgans catholicus, Bezoarticus, Anodynus, Pectoralis, Pleuriticus, contra vermes, & in diffuſiores uſus forte Aromaticus Polychreſtus, Ambra, Moſcho, oleorum deſtillatorum vel Eſſentiæ Caſtorei guttis aliquot, radice Aronis præparatâ &c. ulterius Cephalicis, Cardiacis, Stomachicis, (*inſtar Tragearum,*) Uterinisve applicandus. Quamvis & pro horum aliquibus ſimpliciſſima vel extemporaneæ Mixturæ quædam intentionibus quamplurimis in contractioribus Myrotheciis æque vel utplurimum ſatisfacere queant; magisque adhuc in Reliquis nonnullis Affectibus; ex. gr. Epilepſiâ; Bezoartico quodam per Cinnabarim utramlibet, Antimonium, aliave habita ſpecifica, in Febribus, Specifico febrili per Antimonium diaphoreticum aut Joviale aliquod, &c. (*præter Salina,*) haut difficulter alterando: Hepatico quodam roborante, nî in diffuſiores uſus ſeorſim placeat, per Eſſentias vegetabiles Tincturasve Martis, Coralliorum &c. pariter ſupplendo: in Dyſenteriâ ingredientibus pro malignitatis ratione oppido variandis, nec tantopere ſufficientibus ſolis quaſi adſtringentibus: in Cachexiâ Martis præparati doſi, pro ſubjectorum natura haut uniformi: in Calculo, tot ejus, (*quousque quidem pertingere, queunt,*) Euporiſtis, ſolitariis aut opiatis: in Partu difficili, vel Anguillæ hepate, Borrace &c. contra Abortum, ſaltem Coralliis cum opiato; in Caſu præcipiti, vel oculis Cancri aliisve tonſorum experimentis ſufficientibus: Sternutatorii, aliàs paſſim venalis, & contra Strumas eadem eſt ratio: ac Cucuphæ Sacculique cord. longe commodius cuivis extempore aptantur. Cyprios verò & Dentifricios Aulicæ inter mundum ſuum aliàs ſatis norunt.

Fallimur autem, an (uti experientia confirmati non fallimur) totum hoc octo vel decem ad ſummum formulis, pro diſpenſationis ſcilicet facilitate.

Tædioſum enim foret v. g. Magiſteria pro ſingulis Purgantium doſibus, oleoſo quodam ſubigere: Puſioni quodè Diaphoreticis, Præcipitantibus, Epilepticis Anodynisve ſumat granulatim aut grani particulis conquirere: in Epidemiis malignitatibus morari decum-

cumbentes &c. Præterquam quod Aromatica ſubtiliora in compoſitionibus nonnullis vegetiora fere, quam ſi ſeorſim pulverata reponantur, ſervari videantur.

Aut ætatis vel affectuum (eas omninò præcipitationis vel inverſionis cauſa exigentium, vel aliàs admittentium,) ratione &c.

Pueris enim ſua (*quæ paulo ante poſuimus*,) Antepileptica, Opiata atque Purgantia peculiarem componendi rationem exigunt, ut pro annorum ſorte, & novellis etiam ſint diviſibilia: quod Anthelmintico quoque cuidam Pulveri Mercurii dulcificati reſpectu competit. Sic ex adverſo Senes exucco minusque aptabili ore graviores & ſubſidentes pulveres minus commode è cochleari exhaurire cernimus. Quantum hac procedendi ratione, etiam in aliis extra ſtomachum affectibus, in ſtomacho tamen nihilominus præſtetur, deducere hodie quidem eſt ſupervacaneum. Interea alios inſuper agendi vel alterandi modos, ad præcedentem, (*citra nimiam ſubtilitatem*) haut adeoreducendos, non excluſerimus. Et ut certum eſt (*pauloque poſt notavimus*,) Liquidis ſemper aut ſatis commode, vel citra factum ægris fucum, omnia haut poſſe transigi, vel complurium ſtomachi affectuum, Alvi fluorum, Cachecticorum, Febricitantiumve exemplo: ita quoque volatiliorum oleoſiorumque nonnullorum partes etiam fixiores ipſave corpulentia quandoque requiri videntur, quo fugitivæ illæ, citiusque aliorſum, (*ceu vel ſpirituoſiores talium Aquæ, in debiliorum capite oſtendunt*,) euntes, aliquandiu quaſi ſiſtantur, moram agant, aliudve inſuper contribuant. Ita Apoplecticis, Epilepticis & ferè Hyſtericis, in paroxyſmis ſuis ſeu ſpecifica, ſeu (*illic*) vomitoria ea formâ vix aut non quadrant. In vomitu ſub febrium malignarum initiis, (*ni volatile quoddam, aliquantum opiatum præmittatur*,) aliterve violentiore, quamvis ſimiliter opiati, nihilominus rejiciuntur. Et Mercurius dulcis in Pulveribus uſquedum paſſim ſuſpectus eſt; licet in tenerioribus quoque, nil inde damni ſic (*cum ſubito deglutiatur*) perceperimus.

Pauciſſima ſolummodo, ſemet inter ſe ferentia, durabilia, &c.

Ne Theriacalis quaſi Diapraſſii mixtura, vel confuſum olei Scor-

pionum aut Antidoti Matthioli imitamentum exeat. Nec præter rem, quo ſæpius delatus cernitur Mynſichtius, in inuſitatioribus illis, oculis Lucii, Faba Marina, Lapide ſtellari, Polo Norvvagico, Sale panis, Carne mammillarum cum Rapunculis &c. peculiare quidpiam ibi quæri videatur, Sal Antifebrile Mynſichti è floribus Ammoniaci ſalis, & Alcalibus ſuperius adduximus. Olei cinamomi gratia accedente Vitrioli ſpiritu perditur; & hic Pulveribus, (*præparatis inſolidum aut pluſculum conſtantibus*) inſtillatus ingratè perit; ceu Moſchi fragrantia per paulo largiora deſtillata olea etiam odorata; ut fœtida illa, v. g. cornu Cervi & ferè Succineum, cum Caſtoreo, iſti in ſpeciebus Dia-Lunæ Mynſichti, oleum ligni Corylini in ſpeciebus Dia-Mercurii ejusdem, (*pro pueris interea,*) ſuperaddita; Nitrum (*ſtimulans, nec alvi fluoribus unquam adeo conveniens,*) Pulveri Dyſenterico ejus inſertum &c. prætereamus. Nec quantum energiæ Ambræ, dum ſaccharo ad Tabulati conſiſtentiam coctoilliquatur, in ſpeciebus cordialibus temperatis, ſimilibusque Morſulis confortantibus Zvvelferi accedat, (*cum nil ita paſſa admiſceri poſſet,*) tantiſper deprehendimus.

Mole ſaporeque (tanquam potiſſimis vulgaris averſationis cauſis) grata proportionaliter miſcendo;

Ne curioſior aut cultior quispiam temere inveniat, in quo hæſitet: ſi v. g. uſitatiorum olim officinalium ſpecierum ac pulverum, (*Solutivi magiſtralis, Diamargariti calidarum Diaphraſii, El. Ducis, Diathamaron,*) exemplo, Diagrydium, Pyrethrum, Euphorbium Anacardia &c. cum Mitioribus, Sena, Iride, Aniſo, Tragacantha, Margaritis &c. anatico pondere miſceantur; Vel Remiſſiora quoque ſemina quatuor frigida, Glycyrrhiza, Dactyli, carvi, Aniſum, Tragacantha &c. in allegatis modò ſpeciebus, (*quo Ambræ, Moſchi Camphoræque granula in de Hyacintho, Liberantis, & Pleres Archonticon inſcriptis referri poſſent*, per grana computentur. Licet interea ipſe Compoſiti effectus equidem è granulari in quavis doſi pondere ſimpliciter & indifferenter æſtimari nequeat; (*quo D. Zvvelferus animadverſione ad Officinales ſpecies, à D. D. Schröckio fuſius excuſſa, inclinare videtur,*) concurrentibus hic, ac in unum quaſi deſinentibus, (*dummodo alias conſpirent, & revera cujusdam vigoris ſint,*)

Iii 3 re-

Ingredientibus. Nec tamen hinc Prærogativam aliquam ob horum aliquod, (*ſæpe ſatis exiguum, aut effectu non adeò exceſſivum*,) quævis ſibi compoſitio (*quod Theriacæ Salique Viperino vulgari contigiſſe alibi notavimus, & inſcriptiones quædam, v.g. Diabugloſſæ, Diaſuccini, Diaplantaginis &c. Mynſichti præ ſe ferre videntur*, facile vel indifferenter invenerit.

Etiam citra præviarum extractionum inſuccationes aut pinguium (emulſorum vel contuſorum) acceſſus.

De iſtis ſuperius titulo de Præparatis egimus; & quod nec novum nec difficile, interea nec pro feliciori Praxi expeditius ſit, Electuaria, Extracta, ſimiliaque liquidiora Pulveratis, præſertim poroſioribus aut ſiccioribus Viperinorum ac Cervinorum epilepticorum & antipeſtilentialium Zvvelferianorum imitatione incorporare. Emulſa contuſaque infrigidantium oleoſorum ſemina in ſpeciebus Diaireos P.R. ſimilibusque ejusdem poſt paulo protractiorem aſſervationem (*nec enim parcior quantitas ſemper protinus conſumitur*,) æque ranceſcere dies docet.

Sacchari ve (intus data opera corrumpendi) conditurus.

Quantum nullis non præter rem & modum paſſim affrictum, (*& jam pridem candidiſſimo Salæ Sacchar. p. 1. c. 6. taxatum*) Hypochondriacorum noſtrorum picrocholorum aut acido pontico vexatorum ſtomacho conferat, Cardialgiæ hinc, Inflationes, Tormina &c. teſtantur. Inferiusque de Hyſtericarum, Lactentium, Dyſentericorum &c. incommodis amplius agemus. In ſpecie, ut Pectoralia (*treata vel tragacanthina*) id ſub lento ac moderato uſu in tantum exigant, & nonnullorum ſimplicium (*v. gr. Tormentillæ, Angelicæ, Pimpinellæ, Dauci, Erucæ, Zingiberis, Piperis, ſem. Cynæ, Myrrhæ &c. amaricantior*,) acrior, adſtringentior aliasve adverſior ſapor in Electuario de Bolo, pulvere contra calculum Auguſtanorum ſtomachali Birckmanni aut D.D. Zwelferi contra vermes ejusdem &c. item quadantenus equidem (*cum excreſcente hinc doſi*) excuſent: cur tamen ex. c. Cachecticus Quercetani (*pro Hypochondriacis*,) vel alicubi ipſe Marchionis, (*pro pueris ad Epilepſiam aliàs tum inclinantibus*,) pulveres in ſe non ingrati ita condiantur, vel confectioni Liberantis Sacchari

 penidii

penidii ac canthii ana ſcrupuli duo acceſſerint, ſolidiorem haut adeo invenimus rationem: uti forſitan nec pro uſuali Hyſterico ac contra Abortum pulvere: ſumentibus aliàs tum temporis in tormina proclivibus.

Sic è magna Rotularum ac Tabularum (uſualium aut denuò variè propoſitarum,) ſerie, vix ultra Arteriacas forte quaſdam (variationis cauſa) comptior contractiorque praxis quidquam exigit;

Alias hac Remediorum Formula, præſertim inter privatas diſpenſationes, & cum Ingredientia, imprimis Cordialia ac Cephalica, tam uſualium quam Mynſichtianorum ac Zvvelferianorum in ſe ſatis grata ſumptuque facilia ſint, fere nunc neglectiori. De ſaccharo pro ſtomachalibus, Hepaticis, &c. de talium commodioribus ſuccedaneis paulo ante diximus: Pluresque adhuc vidimus ſtudiis præcipuè, Curis, Venere, Ingurgitationibusve exhauſtos, adeoque languidiſſimum pro more ſtomachum circumferentes, qui viriles Morſulos atque Mynſichti canthariſatas quoque Rotulas ac conſimilia quaſi Succolatina noctu ſumerent, manè verò multâ, (*æque ac perfrequenter poſt ſtomachales ac hepaticos,*) ſuborta Nauſea, Cardialgia, & perturbatione Ventriculi, nil minus quam hoc tunc poſſent. Ambræ Illiquationes, Oleorumque poſtmodum admixtiones ſuperius & alibi ſimiliter notavimus. Revera ſemper ſic aliquid mage diſperit. Pectorales verò ſatisfecerint, ſi fauces atque larynx inde humectentur: Pluſculum Sulphurea aliaque additamenta Thoracica, minutim hac ratione deglutita, in Phthiſi, Hæmoptyſi, Aſthmate &c. raro præſtant; præſentiori cæteris paribus integra talium doſi.

Accedit in purgantibus & Anthelminticis draſticorum inæqualis interdum permixtio;

De Scammonii, Jalapii, Gummique Guttæ præparatis ac Magiſteriis nil dicamus, & quod Mercurius dulcis ſic quoque ſuſpectus ſit. Rotulis ſane, v. gr. Zvvelfferi è Mercurio Vitæ ſimplici aut correcto, P. R. p. 60. æque ac Morſulis olim è vitro Antimonii indifferenter, hiſce præſertim in Regionibus (*motu longè faciliori-bus*) uti nollemus.

Mer-

Mercurii dulcis incertis quandoque circumſtantiis ſuſpecta maſticatio.

Qualis oppido non poteſt è Rhabarbaro, Dauco, Filice, Cina, Tanaceto, Myrrha & cæteris Officinalium Mynſichtianorumve ingredientibus non exurgere. Vidimusque præterea haut ſemel vel hac de cauſa, aut propter nimiam ſaltem (*ceu per id ſacchari pondus aliter fieri nequit,*) quantitatem, integrè (*à puſionibus præcipuè, tenerioribusve,*) non deglutitâ doſi, (*adeoque mota tantum haut verò promota materia,*) ſolummodo alia incommoda, (*clyſteribus poſtmodo lenienda,*) ſuſcitata.

Circa Aromaticas verò aliàs notum eſt, quod vulgatis quibusque ni ſuperiores, certè pares &c.

Ambra ſæpe, Moſcho, confectione Alchermes, exhauſtorum capita magis paſſim replentibus exuberantes, palatumque potius delicatorum, (*ut ferè Imperiales ex. gr. Cordialesque Mynſichti Rotulæ, forſan etiam regia Cephalica prima, ac Refectiva D. D.* Zvvel*feri confectio,*) delinire hinc viſæ.

Extracta talium ſimplicium, utplurimum effœta ſuperaddentibus, &c.

Uti in ſingularibus nonnullibi officinarum aut conſiliorum Formulis, circa Corticum Citri, Aurantiorum, Cinamomi, Meliſſæ, Menthæ, Rutæ, Salviæ, Liliorum Convall. &c. compoſita quoque, (*ex eorum parte, aut deſtillatarum Aquarum compoſitarum reliquiis confecta,*) Extracta, languidiora aut penitus fere exhauſta deprehenditur. Nec adeo ſimiliter percipitur, cur loco ipſius Theriacæ vel Mithridatii horum debilitata ſpiſſamenta haut rarò, etiam poſt Mynſichtianas Section. ſept. Rotulas &c. (*dum diffuſioris molis adverſiorisque ſaporis alia nihilominus adduntur,*) in ſpecie imperentur. Reſinoſiorum aut renitentiorum v. g. Ligni Aloës, Zedoariæ, Angelicæ, Helenii, Scordii &c. ſi horum ejuscemodi additamenta inſuper in Peſtilentiales confectiones, tanquam magis portatiles, diffuſioresque in apparatus conferre placuerit, alia tum eſt ratio.

Olei ſimplicis vel compoſiti ſuper ſimplices Aromatariorum Manus Chriſti *illitione &c.*

Eodem ſcopo, minori verò diſperſione, quam ſi olea ipſa, cum Saccharo recocto, uſitato more miſcerentur.

Siqui-

Siquidem omninò res alia ratione compendioſiorique modo tranſigi nequeat.

Nam & ipſa Maſticatio, ſi caput per nervos aut ſerum ſubtilioremve evaporationem proximiùs (*vel potatorum, minutioribus vitris citius inebriatorum exemplo,*) afficere dicatur, per ſimpliciſſima nec ignota Maſticatoria (*ut buccellas Eſſentia Succini, Theriacali, Camphoræ, ſpiritu C. Cervi, Aqua Carfunculi vel parili cordiali humectatas, ſpiritum Cephalicum Hartmanni Ammoniaci ſimplicem & oleoſum taceamus,*) ſuppleri poterit; parili ſc. Cordialium & Alexipharmacorum ratione.

Confectiones communes & canthiſatæ, conſervæ recentiorum ſiccæ, [ſimplicis ſui pulvere plerunque debiliores,] &c.

Guſtu à ſimplicium vigore id facile diſcernente: Specioſæ de cætero, dum v. g. Primulæ Veris, Lilia convall. & ita condiuntur: à Quercetano Pharmacop. dogm. reſt. l. 1. c. 21. jam olim deſcriptæ, vulgaribusque tum prælatæ.

Pineis, Piſtaceis & Amygdalis quoquo etiam modo comminutis.

Inciſis potius, quam contuſis; in Aquis appropriatis per noctem præviam maceratis.

Vel ipſis Ranarum, teſtudinum, cancrorumque carnibus farta damnantur.

Nam profectò v. g. cultiſſimus Mynſichtius nimium tribuere videtur Morſulis ſuis refectivis de cancris; aliàs Sulphureis huic ſcopo minus forſan convenienter ſociatis. Et quantum è renitentiorum iſtarum carnium, vel etiam (*uti pariter aliis additæ ſunt,*) pulparum Perdicum aut Caponum uno alterove ſcrupulo cum ſaccharo comeſto expectemus? ut cultiores talia (*nec omnium locorum, temporum palatique,*) merito antiquarint.

Arentes hinc fauces (quamvis difficulter interdum) lenitas vidimus, curatum neminem.

Videmus id etiam in Febribus ardentibus, variolis &c. ubi conſimilibus Siruporum Conditorumque dulcoribus, ipſoque Diamoron, Dianucum &c. mellaginibus paulo poſt fauces plerumque magis irritantur aut inviſcantur: ut ſi collutiones cæteraque dilutiora Lenientia vel Mundificantia, (*quovis tandem modo applicanda,*) non ſuffecerint,

cerint, vel convenerint, olei Amygdalarum dulcium tantillo per vices linguæ ingeſto, lenteque ſic deglutito lenimen in puſionum variolis præſentius, inter alia quæſiverimus.

Quin potius intenſiores inde depaſcentes febres, dejectum magis appetitum, feſtinatosque fluxus colliquativos.

A Sacchari, oleoſorum fructuum, ac carnium in ſtomacho, æque tunc intus, ac reliqua extus, exhauſto corruptelis.

Vel (ſi quis omninò ciborum & aromatum ſaccharatorum miſcellæ magis &c. confidat) facili tunc negotio, ad recentiorum imitationem &c.

Aucto v. gr. Aromaticorum pondere, vel vegetiori quodam ſtomachali ſuperaddito; ceu in Zvvelferianis nonnullis formulis videmus. Omiſſis quinetiam proſtantibus jam uſualium hîc ſeminum confectionibus; utpote (*nî ſeorſim parentur*,) Amylo plerumque magis nunc, quam ſaccharo obductis.

At miſſis ambagibus ſupervacuisque ſumptibus.

Acciſo Moſchi ac Ambræ, inter & poſt cibos neſcio quas inſuper corruptelas (*nam de naturarum proprietate ipſoque pretio ipſe D. Zvvelferus claſſ. undecima Ph. Reg. monuit*,) nonnunquam oſtentantium pondere. Revera porro, præſertim in largioribus talium diſpenſationibus, noſtræque intentionis intuitu, laborioſior videtur Globulorum cum Tragacanthâ (*dum vulgaris confectionis formulæ ibidem, tanquam, uti ſunt, æquivalentes proponuntur*,) efformatio; ſpecioſior verò ſaltem cum ſaccharo deſuper obductio, ſeu criſpatura.

Ita quoque Moſchardina vel eorum Analoga;

Mynſichtiana, Zvvelferiana, corpus ſine anima Schrœderi, l. 2. c. 86. &c.

Coſmeticos Moſchati vel medicati globulos, præter paſſivè nunc venales, quænam Aula non novit commodiora ſalubrioraque ſæpe ſuccedanea?

E ſale Tartari Aceto ſimplici vel deſtillato ſaturato, ſolutionibus Benzoes præcipitatis, Marcaſitis, Saturninis in Liquores medios vel extemporaneos redactis, & ſi quæ præter Talci fucos Coſmetica Aulicarum, Medicum generoſum tantopere haut ſemper attingentia continent.

Ejusdem ſortis & exoleta præterea ferè ſunt poma Ambræ.

Vel pro delicatioribus ſecundum Mynſichti, Zvvelferi aliorumque proportionales mixturas, ſed enim & citra pretioſiorum odoriferorum nimium in his acceſſum, ſeorſim tunc fingi queunt; æque ac ſequentia Suffimentorum mage ſeriæ medicationi ſupervacanea.

Candelas pro fumo inſtitoribus hodie, & ſpecioſiores contra ſubitanea, Anfall-Kertzen / *etiam conchiliis coralliisque conſperſas medicaſtris relinquamus.*

Ceu jam olim à negotioſioribus introductæ ſunt, & in nominatioribus nonnullis Urbibus hodieque contra defluxiones &c. adhibentur ulcus quoque vulnusve citra hanc in fine perfumationem ritè deligatum vix creditur. Directius quidem & minori adſcendentis fumi diſſipatione locum feriunt; Sed brevior vagantis candelæ mora, confertiora ex iisdem vel conſimilibus haut adeò ſane caris ingredientibus (*Sabina inſuper, corticibus baccarum Lauri, Colophonia, Sandaracha &c.*) diverſimode accommodatis ſuffimigia, (*ſuum aliàs inter lentam concremationem magis quam per luculentam flammam agentia*) vix aut non (*inter frictiones, litus aliaque penetrantiora vel conſtantiora Topica*) ſuperat. Eſt verò iſtarum (der Anfall-Kertzen/ uti loquuntur,) ea antiquitus [*in Collectaneis olim Vvurtembergenſibus Euporiſtis*] Deſcriptio. Reſp. Thuris maſculi ℥iß. fœminini ℥ij. Succini alb. citrin. ana ℥j. Camphoræ ℥ß. Maſtichis ʒij. Myrrh. rubr. ℥j. Benzoes, Angelicæ, Pimpinellæ ana ℥ß. cornu Cervi rite pro more cæſi raſpati ℥iß. Ceræ libras duas: pulverabilia pulveriſentur, liquatæ Ceræ permiſceantur, & è maſſa cum tribus Cannabinis, Sericeis, Aureis Argenteisque totidem, invicem ellychnii inſtar contortis filis Candelæ uſualibus pares formentur: quibus poſtmodum ornatûs gratia Corallorum rubr. Matris perlarum, Entali, Dentali &c. fruſtula extus impreſſa vidimus.

Vti quoque reliquorum Sief ac Trochiſcorum pagmenta inter ſupervacanea &c. relata ſunt.

Horum communiter 45. ferè numeramus; in antiquioribus nonnullis plures: cum tamen ſubducta ratione, non tam in noſtros, quam diffuſiſſimos apparatus vel duo forte, (*Pectorales, & Rotularum*

loco

loco Alexipharmaci) ſufficerent. Supervacuam (*plerorumque dicamus,*) efformationem ac difficiliorem pulveriſationem ſub claſſe 12. adduxit quoque D. Zvvelferus: addamus, quod virium haut parum, præſertim in odoriferis, fruſtra ſub exiccatione divaporet: nam Tragacantham in Adſtringentibus, cum ejuſcemodi emplaſtica in acrioribus fluoribus haut raro ſimul demulceant, hic non elevabimus. Sief verò, dum octo paſſim eorum ponuntur formulæ, polychreſta autem Vitrioli albi ſolutio, Croci metallorum infuſio, Pinguedo Viperarum, Colubrorum, Anguillarum, Muſtelæve piſcis, inter alias extemporaneas ac ſimpliciſſimas ſiccantes vel detergentes Mixturas, plerisque indicationibus ſatisfaciunt, unico ſub ſchemate, ad Officinalis Albi cum Opio, vel Pulveris Ophthalmici Mynſichti (*ſed accuſam hîc*) imitationem compoſito, pro attemperatione ſufficerent; omiſſa ſingulari illa effiguratione; ſaltem quia fruſtranea eſt: nam prævia (*& revera in dicto Sief Albo tædioſa*) pulveriſatione pagmentum tale non indiget, ſiquidem aquis injecta, per aliàs neceſſariam circumagitationem nihilominus brevi diſſolvuntur ac diffluunt.

[*Quo nec paſtas pro ſuffumigiis, licet inter comburendum aliquando renitentiores exemerimus.*]

Nec repeticrimus hic, quæ de Vegetabilium Saccharique additamentis, ipſoque Moſcho prunis una ingeſto monuit; ſi delicatum potius, quam medicatum ſaltem ſuffitum, (*ceu è laminis etiam fideliisque fornacum plerumque fit,*) quærimus.

Et cui bono etiamnum tot pilularum purgantium maſſæ &c. paſſim aſſervantur.

Ceu ejuſcemodi variarum deſtinationum Formulas jam pridem apud Quercetanum, indeque Mynſichtium, Zvvelferum, & paſſim in potiorum Civitatum Officinis Privatas inſuper (*ultra vulgatiores, ad* 30. *numerum fere excurrentes,*) inveniri notum, idque cujuslibet delectus eſt.

Aut per inanes inter ſe commiſtiones, acceſſoriorumve ſupervacancerum adjectiones imperantur vel multiplicantur.

More, olim præcipue & donec Purgantium operatio indeque adaptatio paulo clarius proponeretur, haut adeò infrequenti; ut tres vel plures uſitatæ Maſſæ, (*Aggregativa v.g. Aurea,*) Aſſaireth, Cochia, Sine quibus &c. miſcerentur invicem, aut Extractum aliquod, Pulvis, Magiſterium &c. ſuperadderetur: ceu in Authorum Conſiliis, (*inde tamen temere nunc non æſtimandis,*) paſſim exempla, item in Mynſichtianis Pilulis Catholicis cernimus.

Dum duæ præterpropter Maſſæ &c. totum hoc negotium expediunt.

V. g. Vegetabilis forte una, (*vel pro robuſtioribus aut locorum ratione inſuper altera;*) altera ſimul, (*è dulcificato*) Mercurialis. Uti Jalapium nunc eſt, Magiſteriaque compactiora, Extractum Hellebori, Colocynthidis &c. minus interea quadrantibus vegetabilium, præcipue remiſſiorum pulveribus; Mechoacanna inprimis, Agarico eorumque Extractis.

E vegetioribus minorisque molis aliquot ingredientibus ſimpliciſſime compoſitæ &c.

Per competentes, quò Jalapium ſimilter, (*præter oleoſorum hunc in finem adjectionem aliquam,*) potiſſimum facere poterit, Pulveres: quod Schrœderus jam l. 2. c. 73. notavit. Decætero pro totali maſſarum incorporatione, ſi gummoſa vel reſinoſa aliterve viſcidiora Simplicia vel Extracta recipiant, Aquas quoque, Succos expreſſos cereviſiam, vinum &c. ſufficere; minus verò, ſi Pulverulentis ſolum conſtent, ex hinc inde habitis, v.g. ſuper pilulas de Caſtoreo adſertionibus haut adducemus. De ſuccino Cratonis, de Bdellio, ſimilesque, item cum Melle quoque Sirupisque (*ut Tragacantham ibi prætereamus,*) ſubactæ maſſæ indureſcunt tandem, ægerrimèque citra nova acceſſoria (*Opii modo*) in doſin efformantur. Extracta verò fermentata, ex. gr. Colocynthidis, Hellebori &c. molliores utplurimum relinquunt paſtas: Unde quemadmodum nec Tartarum Vitriolatum (*aliàs hic in permultis compoſitionibus frequentatiſſimum,*) Zvvelferique flores Martis Ammoniacales, Vitriolum Martis factitium &c. ita nec ipſa Alcalia, ſub moderato pondere, vel ea de cauſa excluſa optaverimus.

Et in rei veritate plerorumque chiragogorum ſeu dirigentium, corrigentium &c. additiones.

Quibus tamen (*tanti olim habitæ, nec inertes*) Cochiæ, de Fumaria, Fætidæ, de Colocynthide, de Hermodactylis, Nitro &c. admodum, æque ac recentiores Mynſichti Peruvianæ, Polychreſtæ, Hydragogæ, Benedictæ, Zvvelferi Magiſtrales Panchymagogæ, Tartareæ Bontii Schröderianæ. Extracta Catholica ac Panchymagoga officinarum uſualia &c. pilularia, perquam deſtituuntur, penitus verò ex gr. Extractum pilulare Zvvelferi P. R. cl. 7. aliæque nominatisſimorum Medicorum Formulæ; nihilominus ſatis hucuſque in ſuo genere efficaces, & quod aliorſum ruit, vel incompetente loco colligitur, ſubducentes. De quibus inferius peculiari loco.

Ut è fruſtarneâ mole 20. ſæpe vel 30. majuſcula quoque formentur;

Olim præcipuè, ut ſclopetorum quandoque globulos æmulari, deglutiri tamen, pueri adhuc miraremur. Cur autem impari plerumque numero, quaſi per traditionem, præcipuè laxativæ imperentur, aliquoties à curioſulis rogati, expedire commodius tantiſper nos nequivimus, quam verſatiſſimi illius Philandri von Sittenwald ſeptimâ (*Libri ſui viſionum ſeccundi*) relatione: quod dum inter Milites egiſſet, ut furta latrociniaque ſua ſibi feliciter cederent, ſimiliter non niſi impari ſemper numero exierint.

E laxativis pariter per tot variationes, additiones, inventiones, æmulationes &c. ad nauſeam uſque multiplicatis &c.

Ita, dum ad minimum 14. Uſuales Aloëticæ ſimplices, & aliis purgantibus vel alterantibus diverſimode alteratæ in uſitatioribus Diſpenſatorii habentur, apud Myuſichtium inſuper additæ ſunt Familiares, Proprietatis, Aloëphanginæ propriæ: in Pharm. reg. tres ad ſeptem uſque variationes: in D. Schröderi l. 2. c. 73. ferè plures. Et quot circumlatæ Formulæ, quibus Francofurtenſes, Glaſſianæ, Würtenbergenſes, Bavariæ &c. nunc aut olim celebriores conſtare creduntur.

Vel unica forſan ſimpliciſſimaque compoſitio in omne quod inde quæritur, ſuffecerit:

Ni fortè Hypochondriaca quædam pro locorum, ſubjectorum

apparatûsve ratione, ſeorſim inſuper complacuerit, acceſſoriis, non tàm Purgantibus ſemper, (*dum gummoſa Aloes pars, citra mediocrium acceſſum, ſuum ſæpenumero felicius hîc tranſigit, draſtica verò ante cibum haut raro quidpiam turbant*, quàm Alterantibus, & quidem vegetioribus Metallicis ac Vegetabilibus nonnullis potius, quam remiſſiorum ſuccorum pulverumve magmate tunc ſociata. Et huc quoque quispiam Terebinthinam coctam, ſimplicem aut, (*ad impediendam colliquationem vegetiorumve abſterſivorum incorporationem, Cicerum Tartari, Pilularumve Terebinthinatarum Mynſichti imitatione*) augmentatam, ſpecialiores nonnunquam in uſus laborisque extemporanei compendium fortè referret. Dum Pulveres Cinnabarinos, Martiales, (*in ſubſtantiâ magis tum proficuos*) Opiatos &c. per addita Præcipitantia interea paulo diffuſiores, perve Hyſterica quædam adverſiores deglutire nequeunt, aut inter continuatos Vomitus liquida quoque rejiciuntur, mora quædam in nonnullis Stomachi Inteſtinorumque vitiis vel in odontalgia requiritur.

Alias facilimè vel ex tempore, pro circumſtantiarum ratione, citra vanam talium aſſervationem efformantur.

Perquam enim exiccantur; præſertim ſi Tragacantha, (*uti nonnullibi in Pilulis de Caſtoreo*, accedat; eò difficilius poſtmodum nec ſine nauſea interdum vel gravamine liqueſcentes; ceu in ipſa etiam Laudani pilularis Maſſa tandem cernitur. Volatiliores inſuper nonnullorum (*oleoſæ vel ſalinæ*) partes ſucceſſive hinc exhalant: Continuatioque ipſa (*uti ſi quis Stomachales, Hepaticas, Cephalicas, (præſertim mage vegetabiles &c.) ad D. Zvvelferi, Mynſichtive imitationem Magnatibus delicatioribusque præſcribere voluerit,*) nauſeam demum ſecum trahit. Diaphoreticas aut Theriacales, etiam cœleſtes, (*in ea Pulviſculorum Liquorumve exiguitate*,) reliquorumque Specificorum ad hanc formam nonnullibi reductionem, uti ſuperioribus annis ejuscemodi (*portatilium equidem Medicamentorum*) Thecæ, præcipuè in Ducatu Würtenbergico, aliisque inde Aulis haut infrequentes erant, privatis authorum intentionibus oppido relinquamus.

Ni

Ni propter conſuetudinem Theriacale quoddam excipias, reliquas hujus generis miſcellas, vulgares ac correctiores, tanquam manducum horreant:

Nam ſpecioſius præ aliis Pectorale quoddam liquidis Mixturis revera cedit; per ſe inviſcat, ſiccis (*vel applicationis ratione*) incommodius. Satyriacum inter æquivalentia noſtra, minus ſaccharata, aliaque analeptica, etiam ſimplicia, delectus hîc adeò non exigit.

Cum lenientium, pulpis ſaccharoque turgentium incommoda &c. aliàs notoria ſint;

Quod etiam D. Zvvelferus in animadverſionibus ſuper Electuarium Diacasſiæ ac poſtmodum in Præfatione Claſsis 4. Phar. Reg. monuit. Quamvis in ejus quoque ſuccedaneis Purgantibus Cl. 4. & Alterantibus ſpleneticis, hepaticis &c. Cl. 15. quædam ſimiliter ad dimidiam & integram unciam adſcendentia, adverſioribusque nonnullis interdum una conſtantia invenire forte poſſet curioſior. Interioribus verò hiſce in diſtrictibus didrachmales etiam Bolos purgantes ægre deglutiri paſſim experientia docet.

Tutioribusque & acceptioribus idem nunc obtineatur.

Ceu ſuperiori jam ſeculo vel Fernelius, (*A Foëſio in Pharmacopoeia ſua* hic fere tum liberiori attentior) in Methodi Med. l. 5. & 7. cum perdocto Commentatore, ſuo, Guil. Plantio, item Crato hinc inde, Sennertus poſtmodum l. 2. de feb. & paſſim in Praxi, P. Morellus in Materia Med. aliique curatiores Practici ſucceſſive uſque dum circa Febres, Icterum, Flatulentias, vermes, debilitates ſtomachi, Pueros, Reconvaleſcentes &c. monuerunt; acuereque hinc talia vel acciſis vegetiorum doſibus ſupplere, magis magisque ceperunt.

Electivè verò purgans, ſeu Bolus, quandocunque libet, loco tot horribilium aut tantum ſupervacuorum magmatum habeatur, &c.

Uti è Rhabarbaro Agarico, Senna (*ipſaque olim Colocynthide*) cum Leviſtico, Chelidonio, Cichorio ſylveſtri, Gratiola, Pimpinella &c. etiam in recens ſubſtitutis, ipſo hinc D. Zvvelfero Rob Ceraſorum purgans, (*in Ph. Reg.*) Ribium ibidem, (*quo minus adhuc reliquæ Compoſitiones eximi poſſe videntur,*) præferente, non poteſt non oriri. Ceu, dum Juniperinum quandoque hic fuerit inconvenientius, Sambucina

bucina vulgi, Ceraſorum, Prunorum, in viniferis quoque Muſti eſt. Revera tamen v. g. Limatura Martis cruda vel præparata ex tempore ſic, magisque adhuc in (*diuturnioris Aſſervationis, ingratioribusque hinc tandem*) Electuariis obnupta, (*quod etiam circa reliqua Præcipitantia, ſeu abſorbendo vel invertendo agentia, & interdum per id genus Acidula, non ſine quadam ſubortaprius effervescentia, jam ſemiſaturata haut rarò percipi poterit;*) utplurimum aliquando remisſius agere deprehenditur. ∴ Uti aliàs Pulverati tantum alius longe eſt actionis modus, præ ſubſtituto in recentioribus Electuariis, per Martis ſaltem Vitriolum Chalibeatis. Gratiæ enim exiguæ uſitatis plerisque omnibus, nonnullis quoque ſuperadditis, (*quo Abſinthiacum Mynſichti de Baccis Lauri, Hepaticum calidum Phar. Reg. quispiam forte retulerit,*) in ea tamen diffuſiori Doſi inſunt. Et quis Stypticis vel Dyſentericis (*horum, aut antiquiorum,*) eo in affectu; item Optico Mynſichti, Opiatis inſuper, Mitigativis aut Narcoticis Recentiorum allegatorum, æque ac ſuperiorum ſeculorum Confectioni Archigenis Philoniis &c. ob inæqualitatem mixtionis, (*quam inter moderna contradictiora non immerito nunc veretur aliquis,*) ſimpliciter ſemperque confidat; Marmeladas interea otioſioribus domi, vel negotioſioribus Aulicis relinquens.

Ita nec ullo Loch ſano inſanove, nec alia Eclegmatum antiquorum vel recentiorum ſpecie &c.

Uti uſitatis in frequentatioribus Diſpenſatoriis, Mynſichti ſaltem ac Zvvelferi ſeu Formulas ſeu variationes fere ſedecim ſuperadditas invenimus.

Sive de cætero quidpiam inde profundius deſcendat, ſive non;

Quod pene videtur, diuturnisque, matutinis præcipue exſcreationibus, (*ſive materia è profundis, ſive è præliminaribus, varia de cauſa provenerit,*) vexati, (*probe prius interea ex inanitis circumcirca faucium terminis ac plicaturis,*) haut rarò nihilominus, evidenter tamen, per Laryngem tandem Arteriaci quidpiam, (*nam acriorum Detergentium, Exſiccantium, vel plane in Diacodiis v. g. Dyſenterico ac contra Sputum ſanguinis Zvvelferi Adſtringentium equidem difficilior fuerit ratio,*) adſcendere, (*poſt lentam prius inſinuationem*) etiam nobiscum quandoque percipiunt.

Ita

Ita Linctus quoque hunc in finem præſentanei, jucundi facilesque, quandocunque opus fuerit, promtè conſiunt, perfunctoriâ ſaltem. Extractorum, Eſſentiarum, Tincturarum &c.

Arteriacorum, & vel ſupernæ ſaltem Viſcoſitatis, Inciſivorum & Detergentium infra relatorum. Quid enim è Stypicorum, nî forte Emplaſtica ſimul vel oblinentia ſimul fuerint, acceſſu ſibi quis hoc modo in Hæmoptyſi, magisque adhuc in Dyſenteria ſpecialiter promittat?

Inter ſe & cum ſacchari (ſeorſim ac ſimpliciſſimè, complures tamen in uſus) ſyrupiſati mixtura, &c.

Qua ratione plurima compendiosè, citra quoque coloris, ubi opus eſt, jacturam edulcorari, dilui, ad conſiſtentiam ſuam redigi, efformari &c. queunt. Decætero & Mel Paſſularum Salæ modo Eſſentiarum inſtar paratum, ejuscemodi Linctibus ſimiliter haut inconvenienter, tanquam mage leniens ſubſtituetur.

Cui bono tot conſervæ & (effœta, vel ſi muriam propriam reddas, maximam partem ingratiora hinc) condita, &c.

Etiam per contradictionem quaſi, ex Amaris illis, Abſinthio, Carduo benedicto Centaurio minori, Scordio &c. ita ſaccharatis propoſitæ; aliterve Mixturas, præſertim ſub paulo liberaliori acceſſu ingratas, (*quod Anthes quoque Lavendula, Ruta, Fumaria, Mentha, Botris, Veronica, Hypericum &c. ſolent,*) reddentes; aut virium permultum ſub ipſa Præparatione, (*ceu vel inter Embammatum è Cochlearia, Piperitide, Naſturtio &c. confectione percipitur,*) perdentes. Uti ſecundum laborioſiſſimi D. Zvvelferi ſuper Claſſem 14. accurationem, in Enula, Calamo aromatico Cichorio, Pimpinella, Meſpilis, (*Juglandes enim adducere nimium foret,*) deprehendetur. Quodque ſimiliter ſimultanea ejusdem Incoctio haut ſemper quælibet, v. g. Aurantiorum Citrique cortices & radices minus (*ceu pleræque hîc ſunt*;) pulpoſas ſufficienter & pro expetita teneritate emolliat: licet etiam protractior (*at non ſine ſubtiliorum è nonnullis particularum diſperſione,*) fuerit. Vaſe clauſo enim eas excipere, & craſſamento reddere; idque ſub (*plerumque neceſſaria*) talium recoctione ſeu incraſſatione repetere, vix aliquis circa ejuscemodi Bellaria voluerit.

Efficax Medicina horum pauciſſimis, & vel ſoli forte Roſarum (quarumlibet) conſervæ.

Nam & hîc revera negotioſior foret Albarum, Incarnatarum, Rubrarum delectus.

Nec, ſi rem paulo curatiùs expendimus, ullo Syruporum, Rob, Mivarum, Mellium medicatorum, oxyſaccharorum, oxymelitium &c. (pro majori virium conſervatione vel ſpecioſitate) correctiorum tantopere indiget.

Ex Amaris inſuper, aliàsve ſub Sacchari quoque tegmine Ingratioribus, Viſcidis, volatilioribus ſalinis aut oleoſis &c. (*cum commodior conſervandi vel applicandi modus tum temporis vulgo neſciretur,*) paratorum. Chirurgis interea ſuo Melle roſato (*quod in Clyſteribus, cum conſimilibus, etiam Sirupis eò deſtinatis, ſimplici melle vel ſaccharo aliàs facile ſuppletur*) relicto.

Ad præcedentia adhuc referri queunt ſequentia.

Dum v. g. Mynſichtianorum complurium Compoſitio, (*ſi Ingredientia haut pauca Aquoſo Liquori neceſſariæve Exhalationi conferimus, aut inutile Vini magma expendimus,*) fere inconvenientior; Deſtinatio, ut in Dyſentericis, infida; Commendatio ſæpe, ut in Hydragogo, Panchymagogo, nimia eſt. Circa recentiores verò Pharm. Reg. variationes, (*Mynſichtianis nonnullis, Perlato, Corallino, Nephricico &c. alicubi vicinas,*) adhucdum hæſitare poſſet aliquis, quod Volatiliorum complurium, Menthæ, Meliſſæ, Hyſſopi, Cochleariæ, florum Tiliæ, Aromaticorum affiniumque nonnullorum, Nympheæ (*refrigerii cauſa*) &c. ſeu Extracta ſeu Spiſſamenta è reſiduo ad Tabulati conſiſtentiam cocta, revera tamen exhauſta vel debilitata nihilominus inſint; Aromatica, ac vicina quædam Cephalica, carminativa &c. ſimpliciter & in aqua decoquantur; Succi non ſolùm humidiorum herbarum, ſed Radicum quoque ſicciorum, Centaurii minoris &c. ſeorſim & operoſè collecti, minusque hunc in finem, (*etiam ſecundum annotationes ad Aperitivum Mindereri*) habiles aliàs exiſtimati novis Extractionibus deſtinentur; Cochlearia, Fæniculum &c. Acetoſis extrahatur, Aſthmatici ac Nephritici cæpis teneriorum plerisque adverſis imbuantur, &c.

Cum

Cùm porro, (ſiquidem alicubi ſyrupale remedium omnino requiritur,) prompta ſeu extemporanea competentium extractorum &c.

Et ſicca & liquida, Aquarum, Mixturarum, Tincturarum, Eſſentiarumve forma: quid enim Sirupalis, in Cephalicis, Cardiacis calefacientibus, Diaphoreticis, Nephriticis in ſpecie conferat, tantiſper non videmus; minusque adhuc in Spleneticis, Uterinis ac Dyſentericis.

Aut mel purius vel pro lubitu ad odoris qualemcunque obliterationem recoctum &c.

Ceu paulo ante notavimus. Circa Mel verò, quod jam ante Helmontium (*tract. Nutritio Infant. pro Eſſentia Roris cœleſtis habentem*) Quercetanus in Pharm. l. 1. c. 10. Saccharo prætulit; ſi ſpontè ſecundum C. Cunradi pridem tract. 6. p. 1. traditum, in Apicolis paſſim ignotum, proceſſum ſtillans, (*equidem ſpecioſius*) defuerit, curioſiores eſſe nollemus; vulgari, unicâ tamen, Albicantioris præcipuè eliquatione contenti, ob planam uſquedum, (*licet heterogenei quidpiam, non fortaſſe tam ex ipſa Cera atque Propoli, quam inviſcatis utplurimum Apibus eorumque amariſſimis excrementis arripuerit,*) Innocentiam; & inter ſubſequas ejus Adaptiones, vix tum evitabilem conſervatarum prius tenuiorum particularum Diſſipationem; quas imò Glauberus ex adverſo & quaſi contrarius, ne ingrato illo melleo odore, etiam ſtillatitio Cunradi adhærente, Hydromel Spiritumque ejus inficeret, data opera Recoctione aliqua, tantiſper laboribus effectuique innocuá, (*pluries enim repetitas ipſum tandem Mel, quod etiam D. Zvvelferus S. t. P. R. hac in materia annotavit, perquam exhaurire certum eſt,*) detraxit, F. 3. c. 12. & in ſequioribus.

Quæ denique (numero forte tria vel quatuor) ſub alia ferè formâ &c.

V. g. Violæ purpureæ Glycyrrhiza, Citrus, Scilla, ſi cruda recipitur; quibus addi forſan poſſent etiam Cydonia, inque diffuſiſſimos apparatus Subſtitutionis aut Variationis in Refectivis cauſſa Rubi Idæi baccæ Fragave.

Condenſatiora ſcilicet colorem, liquidiora verò, (ſub conceptâ fermentatione) ſaporem aliquantum mutant, &c.

Ita parata in vaporoſo Balneo Eſſentiarum Salæ modo, (*ſacchara ta quoque*) Extracta, Violarum quidem, poſt debitam inſpiſſationem priſtini caloris equidem minimum, ſi caliculi unà, (*nec pro deſtinatione remedii inconſultò*,) relicti fuerint, nil, quod nos (*ſecus ac laudatus modo A. Sala ſ. 2. c. 3.*) obſervare forſan potuerimus, retinet. Liquiritiæ ſat ſpiſſum ægrè reliquis poſtmodo permiſcetur; paulo liquidius aut mollius ſitum plerumque contrahit. Citri ſuccus, (*præter Alborem, in Mixturarum variationibus interdum nonnullis quæſitum*,) per nimiam exhalationem de Acore ſuo, (*uti D. Zvvelferus ſ. 1. Ph. Reg. & jam ante eum Helmontius de Lithia ſ. c. 7. non impertinenter monuit, & parile mitificationis exemplum in ipſis Liquiritiæ Succique ejus Extractis inter ſe collatis habemus*;) notabiliter remittit: nec inſpiſſato Cydoniorum ſucco priſtina adeo fere gratia ineſt; uti quidem (*tædioſæ tamen aſſervationis diffuſiorisque diſpenſationis*) Vino, vel ad tertias tantum evaporatæ Remanentiæ; gratiori quidem, at (*ſine ſaccharo quoque*,) facile, (*cum induto aliquo amarore*) fermentanti. Scilla cruda porro, nobis tamdiu innoxia, in Aceto ſimplici, (*cum deſtillatum acrius modificante corpulentia deſtituatur*,) tandem mucilagineſcit: & ſi Fructuum haut acidulorum Succi complacuerint, liquidiores ſimiliter etiam ſulphurati, tandem non ſine ſaporis immutatione aliqua fermentant; per ſe verò corpulentioris cujusdam Rob inſtar condenſati, v. gr. Fragorum, Mori, ceraſorum nigrorum ſitum vix effugiunt.

Nec conſervatoriâ talium encheiriſi penitus deſtituantur, uti nec æquivalentibus ſuis ſuccedaneis.

Nam in privata confirmatiorique praxi Color primò plerumque tanti non eſt: nec per fermentationem mutatus aliquantum ſucci Cydoniorum (*ad tertias exhalati, & pro lubitu ſacchari quoque particula conditi*,) Sapor deſtinationi ejus officit, extempore inſuper compendioſiusque in ſingulis doſibus per ſupradictum Siropum immutandus. Ad præcavendum verò ſitum, ſervandam tamen interea reliquorum Subdulcium aut Acidulorum fluiditatem, poſt peractam ad quartæ partis remanentiam largio-

largioremve evaporationem, vel ſacchari ſaltem, (*at alia cum ratione*) Additio, (*dum Acidulatio per Vitrioli Saliſve ſpiritum omnibus ſubjectis affectibusque haut ſemper convenit, & nonnullorum conſiſtentiam denuo diſturbat, Sulphuratio verò quaſi Helmontiana, cum odoris adverſitate quadam expectationem hic interdum deſtituit,*) tantiſper ſufficit: longè ſc. quam in uſitata iſta Syruporum diffluentia, parcior, & ut mellago tantum aliqua ſeu Sirupalis conſiſtentia [*A. Sala, ſaccharum tamen in Saccharol. p.* 2. *c.* 14. *fere nimis accidentis imitatione quadam,*] exeat: ſicque Fermentatio etiam, cæteris interea, (*ratione repoſitionis &c.*) paribus, in condenſatioribus ejus generis ſuccis impeditur: quemadmodum & Aceti ſcyllitici ſupra noti corruptio, ſi vel dimidium ſaltem inibi diſſolvatur. Acidi Berberum, Ribium, Ceraſorum &c. ſucci ad tertias vel quartæ partis remanentiam exhalati aliàs per ſe, & citra hujuſcemodi condituram durant. Plura enim in ejuſcemodi Epiceraſticorum, Incidentium, ac Roborantium temperatorum genere, parabiliora quoque, ſuppetunt, quæ pro regionum tempeſtatumque ratione deficienti uni ſubſtituantur: v. g. tot Arteriaca è Papavere utroque, Paſſulis, Tragacantha, Seminibus mucilaginoſis, vel (*in Emulſiones*) oleaginoſis, Malvaceis &c. E Becchicis Ammoniacalia utraque, Arum, Naſturcina cum affinibus, Ireata, Hedera terreſtris &c. Liquiritia vili pretio è media Germania ubique habetur: Cydonia ſimiliter ad Septentrionaliora uſque; aut ſicubi defuerint, quin cum aliis nonnullis Acidis, hique inter ſe ſoli vel acceſſoriis magis accommodati, vel exaſperati, invicem permutentur, obſtare profectò ſerii nil deprehendimus, minusque adhuc peculiarem Ruborum Fragorumve pro intentione noſtra neceſſitatem.

Sic, quamvis Extracta quædam, è ſimplicibus aliquot Polychreſtis, extractioni reverà ſubjectis &c.

De hiſce primus egit diſtinctius ingenuèque A. Sala Anatomiâ Eſſentiarum veg. ſ. 1. c. 5. & ſ. 3. c. 3. Cum olim indifferenter tantum non omnia huc (*ſive interea vegetabilium*) traherentur; planè Volatilia, Aquoſiora, Mucilaginoſiora, Farinacea, fructus ac

ſemina illa pinguia, culinariæ, nec ſingularius aliquid revera præſtantes veſcorum Animalium partes, Lapilli, Teſtæ, aliaque Marina, (*in ſpeciebus aromaticis diverſimode Anodynis Purgantibusque Extractis deſtinatis, plus minus contenta,*) ac Mineralia, ad Martem usque ejusque Solutiones. Ceu velin Quercetano ſaltim, toto Pharm. dog. reſtitutæ c. 25. exempla habentur plurima; nec ſuperioribus annis in Mynſichtio, P. J. Fabro aliisque deſunt. Nec tamen proin nonnullorum inconvenientiam è Deſtillationis per Veſicam collatione indifferenter æſtimaverimus: ſiquidem ut oppido ſatis valida eſt, (*D. Zvvelfero quoque Phar. Reg. cl. 15. monente,*) vaporoſi Balnei actio; reipſa tamen per immediatam illam coctionem magis exhauriri ac ſeparari immerſa ſimplicia videntur: indeque Caryophylli, Cinamomum, flores Tunicæ &c. quæ prædicta, etiam remiſſior Deſtillatio effæta relinquit, de ſuo quidpiam vaporoſo Balneo impertiunt.

Ac parum inter adæquati menſtrui divaporationem vel abſtractionem &c.

Tædioſiorem interea, alienoque ſæpè ſapore Vini ſpiritum, indeque Extractum etiam ſubſequum ex parte inficientem, nonnulla inſuper ita debilitantem; ut niſi cariſſimus tunc fuerit, immorari iſtius collectioni nollemus. Idque non ſolum, cum naturæ ſimplicis inconvenientius fuerit Menſtruum; indeque v. gr. Croci, Abſinthii, Rhabarbari, Senæ ſimiliumvè cum Vini ſpiritu parata Extracta, aliquanto magis debilitari partim Sala l. c. ſ. 3. c. 3. & 4. monuit, partim experientia (*utut purgantium horum major hinc correctio aut ſubtiliſatio hodieque prætendatur,*) oſtendit. Verum etiam, cum adæquatius adhibitum eſt Menſtruum: ceu collectæ inter evaporationem humiditatis ſapor odorque, ac tandem ipſum coagulum, etiam in fixioribus quamplurimis, Vulnerariis, Adſtringentibus, &c. D. Zvvelferi hinc reſtitutioni per oleum proprium, difficillime quoque per M. B. prius conquiſitum, Append. p. 17. haut ita ſubjectis, (*ſi parili ratione liquidis adhuc talium Infuſis guſtando odorandoque conferatur,*) quidpiam hic (*non tamen rejiculis ideo Extractis,*) deceſſiſſe teſtatur. Indeque, præter magis ſic expanſum Medicamen, fortaſſis inſu-

inſuper eſt, quod ejus generis infuſa aliqua validius ſæpe præ Extractis ſuis, pro ingredientium tamen ratione operentur.

Deperdentibus in vaporoſo balneo confectis.

Vulgari ſaltem; ſi Galeatum olim, (*D. Brendelio adhuc Chim. c.* 3. *commendatum, tardiſſimum tamen, & Coriandri ſemen aliquando nobis ſemiempyreumate inficiens*) diſplicuerit, aut recentiori imitatione D. Zvvelferi clauſum præſentiusque defuerit. Patinâ, uti notum, pure ſtanneâ, vel pro acrioribus etiam vitreâ; ceu ſatis commodè è Recipientium vitrorum diffiſſorum fundis habentur ſeu exſcinduntur. Evaporatione, (*ſi Carbonum laborumque Compendium quandoque placeat,*) hyemali tempore ſuper Familiæ in hypocauſtis (*paulo amplioribus vel altioribus*) Veſicam aquariam, æque celeriter ac innoxiè, (*ut de Opii Extracto plus vice ſimplici ſcimus,*) inſtituendâ.

Præſertim quæ liquidâ formâ danda ſunt, idque aliàs ferunt, &c.

Uti circa Sirupos notata ſpiſſamenta Arteriaca, Refectiva &c. V. g. modò dicta aliaque Pectoralia, Epiceraſtica, ſucculenta Acida & Acidula, Vulneraria, moderatè Adſtringentia, Diuretica acceptiora quædam &c. Nam, ut in Sirupis olim, nemo forſan nunc amara illa, aliterve adverſa, Abſinthiaca quaſi, vel Opiatici ſaporis plurima amplius ita condierit, vel hinc è Tincturarum, Pilularum ſimilive competenti forma excluſerit.

Etiamſi vel ſemireſinoſa & cum Vini ſpiritu extracta fuerint &c.

Siquidem & hæc gummoſis vel mucilaginoſis pariter ſociata, v. g. Ligni Aloës, (*quamvis D. Zvvelferus præfatione Cl.* 7. *Ph. Reg. diverſum referat,*) Acori, Hyperici, item Conſolidæ maj. Altheæ &c. ſaccharum amplectuntur; licet plerumque minus inde diaphana, purpureis tamen (*v. g. Eſſ. Papav. errat. ſucci Liquiritiæ &c.*) haut difficulter obnubenda; ut laudatiſſimi A. Salæ percolatione (*c.* 4. *ſ.* 2. *de Polychreſto Hyperico,*) vel ſpirituoſioris liquoris nonnunquam minus convenientis additione, haut adeo hîc opus ſit. De cætero iſtius generis ſimul ſemireſinoſa, jampridem & prædeceſſorum exemplo, citra laudatiſſimi D. Zvvelferi particulatim inibi diſperſarum Reſinarum, (*intimiorem equidem, vix tamen undiquaque perfectam*) ſeparationem, in Vini ſpiritu ſolutionem, vel cum Amygdalis aut

Melo-

Melonum ſemine, (*quorum etiam rancorem ſubſequum D. D. Schrœckius Cl. 7. p. 117. oppoſuit*,) ſub actionem, ac reiteratam (*quæ denuò nihilominus inæqualior oriri poterit*,) conjunctionem, (*ſimultanea tantùm ac continuatiori, circa exhalationis finem permixtione, vel pilularum Cordialium, Anodynarum, ac ſtomachalium ejusdem imitatione, contenti*,) ſecure nihilominus & citra inæqualis hinc operationis perceptionem, etiam in Purgantibus, (*Agarico, Mechoacanna, Turbetho, Gutta Chambodia &c.*) adhibuimus.

Secundum recentiorum inventum ſaccharata.

Præcipuè A. Salæ jam ductu Saccharol. ſ. 2. c. 14. Poteriique l. 3. c. 6. poſtea commendatione Papaverina, Roſacea, Violacea, quæque è Liquiritia, Conſolidis, (*ſi allubuerit*,) Satyrio &c. ſuperius ſæpius allegatis habentur.

Et quidni magis hinc expungantur, quæ majori adhuc numero è ſimplicibus extractioni planè non ſubjectis &c.

Ceu ipſa talium Simplicia inter ſuperflua, in principio ex parte recenſuimus: exemploque eſſe poſſent, alibi forte Carlinæ, Angelicæ, Enulæ, Zedoariæ, Petaſitidis, Imperatoriæ, Leviſtici, Dictamni albi; albi Fumariæ, Linguæ Cervinæ, Polypodii, Filicis, Ceterach, Cuſcutæ reliquorumque (*quovis in genere minorum adhuc gentium*) Simplicium Extracta. Et fallimur, an (*ſi experientiam ſpecialemve neceſſitatem conferimus*,) ſingularitatis tantùm ſunt, quæ [*ni acceſſoria quid nonnullis conferant*,] è bubulo vitulinoque Hepate, ac (*Vulpino quoque dixerimus*) Pulmone, Bovis ſplene, Matrice Leporis, Secundina Mulieris, Alcis Ungulis, humanis brutorumve Craniis, (*gelatiniformia ferè*,) ipſoque Marte, ſub longe latiori vocis ſignificatione, pro ſeculi tunc more huc relata, Tincturisque forſan (*cum Magiſterium Martis aperitivum Mynſichti Armam. ſ. 1. nihilominus iterum dilui debeat, Vitriolum vero Martis factitium D. D. Sennerti, L. 3. Prax. c. 5. de Affect. Hypochond. imitatione, Hellebori extracto facile certiorique proportione permiſceri eodem ſucceſſu queat*,) parantur aut proponuntur.

Vires-

Vireſque ſuas inibi diſperdentibus adhucdum nonnullibi proponuntur? quæve numeroſius adhuc &c.

E Pipere, Cochlearia (*cum vegetior pro coloratione viriditas aliter aut aliunde, certius habentur,*) Liliis convallium, Menthâ, Meliſsâ, &c. herboſum ſaltem, amaricans, aut remiſiſſimum magma, (*cujus intuitu, exemplorumque per ſingula perſecutione, talia quoque teneriorum aliorum, nec tamen plenariè adeò volatiliorum, Croci, Roſarum, Caryophyllorum hortenſium &c. Extractis A. Sala l. c. interpoſuiſſe videtur,*) præbentibus.

Quæ ſcilicet nimiis clarificationibus, aut longioribus digeſtionibus debilitamus potius, quàm exaltamus;

Utrisque Poterio quoque Phar. Spagir. ſ. 4. l. 1. ac P. J. Fabro in Myrothecii p. 1. frequentatiſſimis: at ab ingenuo Sala ſ. 2. Eſſent. c. 1. 4. & ſ. 3. c. 4. item Hydræleolog. ſ. 1. c. 5. haut ſine ratione forſan improbatis: dum multæ ſimul, æque efficaces præſertim lenientes, item reſinoſæ, Tartareæ, ſimilesque fixiores particulæ ſubtrahuntur, vinoſi vel mucilaginoſiores Succi quidam, v. g. Fragorum, Mororum, &c. Infuſa Lyſimachiæ ſpicatæ abſorpto albuminis tantillo ſæpe turbidiores redduntur; Caſtorinus, in Eſſentia ejus, odor aut imminuitur, aut putido quopiam deturpatur, &c. Non tam ob copioſiorem Liquorem, Calorem remiſſiorem &c. equidem declinabilia; (*indeque Sala l. c. plures pro evaporatione Patellas recipit:*) quam ipſam Liquorum eo declinantium, Epiceraſticorum vinoſorum &c. naturam: antequam tales debitam conſiſtentiam, (*nam fluidorum ſaccharoque conditorum ſuccorum aliam eſſe rationem tolerabilioremque mutationem, ſuperius Titulo de Syrupis notavimus;*) nanciſcantur. Acerbo vel Acido, deſtinationi Simplicis incompetente oborto (*cum effectu perquam acciſo*) ſapore; præſertim in ſubdulcibus mucilaginoſioribusque nonnullis; uti nobis circa Senæ infuſum Sambucique ſuccum aliquando accidit.

Quæ nimiis repetitisque menſtrui affuſionibus, [dum unica ſimultanea infuſio in octuplo vel decuplo liquoris ſufficit,] obruimus &c.

Quod ipſis Zvvelferianis quibusdam Extractionibus eorumque in Agarico, Jalapio &c. Paradigmatibus impingere fortaſſe poſſet

quiſpiam. Cæterum à primis manualis operæ exercitiis, hac in Materia ad planum A. Salæ ductum inſtitutis, poſt plures uſquedum variationes, Productorumque ponderationes, familiarem ipſi Proportionem planè adæquatam & ſufficientiſſimam eſſe deprehendimus: pro Radicibus ſc. Lignis &c. præcipuè compactioribus octuplum; levioribus, ſpongioſioribus, mucilaginoſioribus, ac Herbis plerisque conciſis decuplum; Floribus, præſertim tenerioribus, levioribus, mucilaginoſioribus. V. g. Violis purp. Papaveris errat. &c. à decuplo uſque ad duodecuplum; Succis inſpiſſatis, Reſinis ac Gummi reſinis plerumque ſextuplum, aut paulo plus. Ita Recentibus, nî ſponte ſucculenti quidam Flores (*ut Borraginis*) diffluant, Fructusve acidi aut vinoſi copiam per ſe præſtent, facile, ſimiliter tamen cum aliqua latitudine ſuffecerint, Floribus quidem anaticum pondus; ut & Herbis medio modo hîc ſe habentibus, Plantagini ſc. Cichorio, &c. Succo enim abundantioribus, Fumariæ, Acetoſæ, Carduobened. &c. (*cum accedente calore externo prompte in pauco humido concidant, immediata verò talium expreſſio ſit tædioſior,*) tantum hoc longè foret exſuperantius; Siccioribus autem, Veronicæ, Centaureo minori Hepaticæ nobili (*pro germinationis tamen & maturationis ratione*) dimidium inſuper aut duplum oppido magis neceſſarium; præſertim levioribus mucilaginoſioribusve, v. g. Pulmonariæ utrique, &c. Sicque in Radicibus etiam, Liquiritiæ, Cichorii, Scorzoneræ (*ſemiſiccæ enim Salæ ſ. 2. c. 13. equidem addit pluſculum,*) Tormentillæ &c. ulterius & prout naturâ exuccæ fuerint, ulterius & ad triplum uſque aſcendendo: ceu Recentium & Arefactorum (*debite aſſervatorum*) inter ſe collatorum proportio, (*dum v. g. è Liquiritiæ Bambergenſis recentis libris quatuor, ſiccæ vix ultra unam, è florum violarum purpurearum recentius collectarum libris ſex poſt ablatos petiolos & exiccationem parum ſupra unam ſimiliter, & ſic de aliis conſequenter habentur,*) talia amplius determinaverit.

Quæ ex aquarum extremè deſtillatarum reliquiis admodum jam infractis colligimus, &c.

Inducta jam olim, Salæ tamen tum quoque (*ſ. 1. Hydræl. c. 5.*) improbatâ conſuetudine; etiam ad Compoſitas, poſtmodum verò

(*incon-*

(*inconvenientiam advertentibus*) ad earum (*Cephalicarum ſc. Cordialium, Alexipharmacarum, Aperitivarum, Hyſtericarum &c.*) ſaltem ſpecies, perquam nihilominus inde plerumque exhauſtas, extensâ: ut ordinis tantum exemplique cauſa, tale quid è Liliis convallium meritisſimus quoque D. D. Rolfincius adjeciſſe videatur.

Vel vulgatiſſimo modo è magna ſeplaſiarum trulla, (igne violento) profectò toleramus.

Sic inter ſtudiorum decurſum, plus vice ſimplici in veſtibulo jam, ejus generis quid confici odore prius percepimus, quam ipſi furno Anemio, ſimilive carbonum conceptaculo appropinquaremus. Unde nec Veſicæ A. Salæ Eſſ. ſ. c. ſtanno intus hunc in finem obductæ temere confiderimus: incruſtatione ſc. pluries variabili, & per Saturninum ſæpe, tandem ad Venereum contagium ducente.

Quæ diverſimodo menſtruorum reatui inconſideratius, hodieque nonnunquam ſubjicimus: ut dum reſinoſa Aquoſis &c.

Ceu in Quercetanicis pasſim olim factum eſt, & in Poterio quoque, l. c. Schrœdero l. 2. c. 57. aliisque poſtmodo unum alterumve exemplum inveniri poſſet. Ipſe D. Zvvelferus, qui tamen Extractum Quercetani Phlegmagogum reſinoſa Turbith Agaricique parte ob Cinamomi (*haut dubiò interea pro Officinarum more, ſpirituoſiorem*) Aquam adhibitam deſtitui in Animadverſionibus aſſerit, non ea ſolùm, ſed plura inſuper ejus generis, etiam Aquæ ſimplicis Succisque, (*aliàs ſaturatioribus*) pro Pilularum Panchymagogarum, Peſtilentialium Spleneticarum conſtituendis masſis in Pharm. Reg. ſubjicit: ſpecioſiori fere, (*dum Rob cujusdam, v. g. Iuniperi, in corpulentia ſua cum aqua ſimplici tranſacti, alia eſt ratio,*) nec Experientia adeo deſtituto A. Salæ Schrœderique l. c. modo, qui [*licet communis quoque Vini ſpiritus gummoſas etiam particulas haut parce ſimul extrahat,*) pro faciliori tamen certiorive utriusque obtentione hunc diverſa interim proportione cum Aqua ſimplici vel (*pro more tum quorundam*) deſtillata miſcent, ſpirituoſam quaſi aliquam, generoſiorique Vino (*ut in Maſtichinis Zvvelfferi pilulis*) *parem, ita nacti.*

Vt dum reſinoſa Aquoſis, & vice verſa aquoſum ſaltem requirentia Ardentibus liquoribus infuſa tantum, debilitantur, &c.

Quemadmodum ſuperius (*pro potiori ſaltem*) Abſinthium, Crocum &c. è Salâ; item Rhabarbari atque Senæ Debilitationem retulimus; etiam cum prima horum cum aqua ſimplici confecta Extractio ſpiritu Vini denuò, labore Draſticis, pro majori craſſiorum ſeu (*Phar. Reg. tit. de Helleb.*) vehementiorum particularum ſeparatione convenientiore, extrahitur. Aloen ita tractatam, longè diffuſiori pondere, (*dum prætenſa vis confortatrix aliunde commodius peti poterit,*) dandam, in gummoſa verò ſui parte, exigua quoque, adeò præſentem eſſe, nemo nunc non novit. Non quod cum Beguini commentatore (*c. 9.*) ſpiritum Vini penitus à Purgantibus, excepto Scammonio & (*aquoſiori tamen*) Colocynthide adhucdum exeſſe velimus. Saltem & v. g. præter ſuperius jam recenſita, Calendula quoque, Meliſſa, Mentha, Scordium, Ruta, &c. in ipſius etiam laborioſiſſimi D. Zvvelferi binis illis abſtractionibus, & pro conſtituendis Pilularibus maſſis decoctionibus (*Ph. Reg. cl. 6. atque 7.*) inconvenientior fortè curioſiori poſſet videri.

Dum Aqua ſimplici (in ſuo genere ſufficientiſſimâ) neglectâ.

Purâ quâvis, (*ſiquidem & Trophacea nonnullarum materia ſub ipſa hic fervefactione digeſtioneque ſecedit: rigidior verò montanorum &c. vel aliquali aſſervatione pro lubitu infringi, & ad copioſiorem Extractionem diſponi poterit,*) non Pluviâ ſolum, aut Martia, Majali, Tonitruali, ex alio capite hic quoque nimium aliquibus prælatâ.

Deſtillatis officinalibus vel ſero deſtillato pretium ſolummodo, & labores nequicquam intenduntur:

Salæ quidem etiam, (*poſt Quercetanum, proprias præcipue amplectentem,*) tum temporis, exemplo Rhabarbari ſ. 4. c. 2. adſumptis; ut circa D. Zvvelferi mentem, præfatione Claſſis 7. inque Rhabarbari ac Senæ Extractis eas admittentis, in Marocoſtinis tamen D. D. Mindereri, ac alibi rejicientis hæſitare poſſet quiſpiam. Sapidiores interea ac graviori Oleoſitate imbutæ equidem relinquunt aliquid, (*vel Rotularum Manus Chriſti cum aqua Roſarum aut cinamomi exemplo,*) reſpective tamen carius id eſt, & atomoides.

Dum

Dum aquâ ſimplici neglecta, deſtillatis officinalibus vel ſero deſtillato &c.

Vel Lacte etiam. Talia vero, acido ſuo inciſorio perquam privata, moris ſimiliter aut ordinis ſaltem gratia D. D. Brendelium quoque, Virum ſuo tempore haut adeo inaccutarum, c. 4. Chim. in Art. Form. Red. inſeruiſſe, non immerito ſuſpicamur.

Dum vini ſeu (graveolens) fecum vini ſpiritus ſimpliciter & præcisè exigitur.

Vini quidem; tantis (*etiam ad Maritima*,) è Gallico, Hiſpanico &c. ibi præ noſtris Rhenanis Franconicisq; equidem parabilioribus, & eo ultra quartam ſæpe partem, (*de qua allegatus modò D. Brendelius l. c. p. 47. & ante eum A. Sala, quoque Hydræleol. ſ. 4. c. 7. videatur*,) affluentioribus, impenſis tamen declinandis collectus. Fecum verò, utut in modo dictis Locis, benivolentioribus annis, oppido parabilior, & octavam earum partem ſæpe ſuperans aut exæquans, nihilominus tamen adulterinus ſæpe, intermixtis, (*uti ſcimus*,) etiam Cereviſiariis; Tincturis porro, Eſſentiis atque Extractis, poſt rectificationem quoque, ingrati quid affricans: item ſuper tantillum ſaltem fecum, quò vinoſi quid ſpiret, (*cum nihilominus tantum frumentaceus ſit*,) abſtractus; aut è ſuperioribus verſus nos Regionibus pro purè Rhenano Inferioribus divenditus. De cætero Abſtractitium medicatum, Zvvelferus etiam, pro Extracto Gummi Guttæ ſive Juniperi ſpiritum (*ceu diu ante Sala proprium ſ. 2. Eſſent. c. de Hyperico*,) recepit, forſitan non ſine aliqua quorundam circa Animadverſiones hîc hæſitatione: præcipue cum paſſim & ſuper Extractum Diapæoniæ Mindereri totum hoc in auras abire monuerit: æque ac Cinnamomi Aquam in Extracto Holagogo A. cujus tamen parem in P. R. cl. 7. diſperſionem D.D. Schröckius ei poſtmodum oppoſuit: eoque quæ de Aquis deſtillatis ſimplicibus paulo ante diximus, referri poſſent. Ab omni tamen Phlegmate neutiquam hinc, licet lintea quoque ſeu ſtuppam, diſperſis tum ſimul reſtitantibus aquoſis particulis, comburat, (*id ut A. Sala ſ. 4. c. 12. Hydræl, monente*,) liber; Gummoſas interea, Mucilaginoſas, Salinas Tartareasve particulas complurium Simplicium (*ceu jampridem quoque Boylæus curioſiſſimus* [*Diſſert. de Experim. Fruſtr.*] *advertit*,) ſatis una haut attingens.

Satis faciente (parabiliori alicubi) frumentaceo quovis &c.

Sive Triticeus, generoſus ſanè, & cuivis fecum Vini ſpiritui, (*poſt competentem dephlegmationem, A. Sala olim ſimiliter c.9.ſ.4.Hydræl. Glauberoque furno 3. c. 10. annotante*) in effectu par, præ aliis inſuper uberior, ſive communior Secalinus aut (*plane, ſuper acceptioris tamen ſimplicis particulam, ſi vetuſtius fuerit, rectificatus*) Hordeaceus. Maltho ſaltem, ſive omne frumentum ejuscemodi præparationi (*quod D. Kergero quoque præ ſimpliciter contritorum Fermentatione ſ. 2. c. 2. complacuit;*) ſive pars tantum ejus vulgari paſſim more ſubjiciatur, rite confecto, nec peregrino odore inquinato. Nam oryza quidem Indis, eo in negotio, (*jam à part. 3. Navig. Indic. tempore*) verſatiſſimis, inque eâ tàm ſementis, quam prodeuntis inde Spiritus affluentiâ præ noſtratis caritate aptior; ut ut ſive ſingularis Proprietas *Bontius Dialogo 2. & F. Bernier. pag. 364.* ſive rodentia, iſtique Dialogo 3. & M. M. c.3. adeo accuſata Holothuria, ſive demum Abuſus potius (*profecto hinc in Indoſtanis interdicto, vel modò allegatus D. Bernier Mogolicorum parte 3.*) in cauſa ſit, interea haut adeo ſic commoda; è Piſis, etiam poſt negotioſam Veſicæ (*Tract. Teſtimonium veritatis inſcripto, Articulo 39.*) Glauberi duplicaturam, empyreumati nihilominus expoſitus; Avenaceus vegetus quidem, ob farinaceæ tamen ſubſtantiæ paucitatem admodum parcus eſt; & dum ex gr. è Modio noſtrate, quod 256. libras ſecalis, hordei 220. præter propter capit, ſubtractis per molendinam ſubtrahendis, hordeacei 65. aut paulo plures libræ, ſecalini vero ſpiritus ultra 90. ſæpe habentur, hic ultra 18. ſe extendit rarius: ceu alibi quoque Tom. 4. Ephem. Germ. retulimus. Cereviſia per ſe, huic fini, nî infortunium quoddam extus, (*adeoque ſaporem odoremve, ut in interna corruptela non mutans*) accedat (*ceu duas poſt coctorum lamentabilem ſubmerſionem clam ita inſumptas meminimus*) vix à patribus familiæ aliàs impenditur; curioſitas minoris quantitatis robur ita probat potius; & noſtra recentior atque vegetior ultra octavam ſæpe partem adſcendit; uti Salæ Bernburgenſis Anhaltinorum, ac Megapolitanorum Kniſenack ſextam, inferioris verò potiſſimum Saponiæ Breithan (*cujus tamen magna eſt, ſentiturque bibentibus in robore diverſitas,* vix 15. ſpiritus ardentis rectif. partem ſ.4.Hydræ

l.c.7.

l.c.7.dedit. Laborioſior inſuper ob continuatiorē ebullitiōnēm talium obvenit Deſtillatio; ut Fecibus potius,licet haut minus deſidibus, plerumq; tamen (*quamvis pro Regionum frumenti, tractationisq; diverſitate,*) ditioribus, & eas, quas Muſtum (*cæteris tamen paribus*) deponit, in proventu ad minimum exæquantibus, ſolis, aut denuò Maltho novove Frumento ſociatis, hoc in negotio occupati, præcipue hiſce in tractibus, acquieverint. E Lentibus ſat bonum ſuperioribus annis privatos in uſus deſtillari curabat Medicus nominatiſſimus. Qui verò priori tricennali bello ſub ea tùm annonæ caritate, è Loliaceis rejectamentis, viciis ſimilive farragine, (*æque ac ex Aniſi quisquiliis pro Spiritu Oleoque hic locorum quibusdam ſolet*) imo præter Cynosbati acceptiores fructus prunaque ſylveſtria autumnalia, è Rhamno inſuper cathartico, Virga ſanguinea Matthioli &c. parabatur, vulgoque nihilominus bibebatur, ingratior erat & faucibus plerumque adverſior; Præſertim ſi Mecereo (*ut Piper quoque nunc loco Granorum Paradiſi,*) malitioſe nonnunquam acuiſſent. Pomacei etiam Pyra complectentis ſpiritus, dum ad fructus quoque ita devenimus, è ſelectioribus (*uti notum*) ſatis vegetus ac copioſus eſt. Cæterum ex expreſſorum quoque remanentiâ, (*ceu ſucci haut parum adhuc retinente,*) poſt fermentationem haut incommodè colligi poterit: quemadmodum & ex ſemiputridis, aut gelu aliquo usque tactis, (*per immerſionem verò hinc pro more liberatis,*) confractis ſaltem aut conciſis, fermentationi per fecum partem in loco tepido, indeque deſtillationi (*adjectis etiam pro lubitu, & ad majorem facilitationem novis fecibus,*) ſubmiſſis: uti præcedente anno quiſpiam, ne quid periret, experimentum cum emolumento faciebat. Sed hæc diffuſioris Familiæ ſunt.

DANIE-

DANIELIS LUDOVICI

DE

VOLATILITATE SALIS TARTARI

DISSERTATIO.

ad Exemplar

EDITIONIS SECUNDÆ

GOTHANÆ

denuo recuſa.

PRÆFATIO

Ad Benevolum Lectorem.

CVm ſuperioribus luſtris Alcaheſtinæ disquiſitiones complures fatigarent, fieri nonpotuit, quin decollante paſſim ſpe, nihilominus in tanti Liquoris Vicarium parili diligentia inquireretur. Tentavimusque hinc circa fixitatis Alcalinæ Volatiliſationem ſimiliter nonnulla; quæ poſtmodum Amicorum ductu, horis ſucciſivis è Memorialibus collecta, nunc ante ſeptennium edidimus: ſaltem quo adhuc verſationrum aut feliciorum obſervatio-

vationes & Euchariſes circa hujuscemodi materiam eliceremus. Nec ſinè conceptâ, curioſiſſimo hoc ſeculo, ſpes nos deſtituit; experimenta ſua liberaliter publico conferentib⁹ Viris exercitatiſſimis. Ceu inter ea quidem, quæ ad manus noſtras hucuſq; pervenerunt, iſte forſan primus eſt Spiritus, qui quaſi ſponte deliquiis in cella, vel (dum hujus pigrior utplurimum, ac minus agitatus aer eſt,) per Subaſtrationes, (ut ita loquamur,) poſt quamlibet deſtillationem repetitas, è Sale Tartari colligi præcipitur: conſenſu tamen hactenus in diverſa abeunte; dum quidam ſaturatiſſimum hinc dixerunt: Alii verò phlegmaticum ſolum, & Alcalium in Aquam tandem reſolvendorum Exemplum: ceu forſan circa Ignis genus atque gradum, Vaſa, Alcali ſolitarium, vel acceſſoriorum reliquiis adhuc diverſimodè infectum, ipſamque Patientiam haut exigua accedere potuit variatio. Nobis, (cum poſtliminio circa talia ſuſcepto aliquando tentamine, hunc quoque proceſſum perſequeremur,) ſingulis vicibus, poſt phlegmatis egreſſum, urinoſi volatilis liquoris quidpiam, (Arenæ quidem, at validiſſimo aſſumptique quantitati ſufficientiſſimo igne,) per Retortam, (Sale tamen perdiu prius, alios in uſus, moderato calori expoſito,) tantiſper in fine oblatum eſt; donec tot repetitionum ac confractionum pertæſi, abjiceremus (inter alios officii) productiorem hunc, & felicioribus, cum reliquis, relictum laborem; elutriato reſiduo equidem Terræ fixæ particulam, pro horum (tacitè tandem fatiſcentium) more, præbente: deſtillationis autem Modo eum (infra notatis) Tinctura, vel Saltem Solutionis Salis Tartari, (in Spiritu ardente factæ, & à ſubſidente ſaturatiſſimo hinc phlegmate ſeparatæ) Deſtillationibus quadantenus conveniente: Sique Aſcenſus aliqualis hic ratio perquirenda, ſolicitato forſan ſic, aut per toties repetitas ignearum & aquearum particularum alternationes, (fere ceu quædam quaſi-cohobia,) vel intimiores quarundam complicationes, ſucceſſive diſpoſito magis Subjecto, ad induendam ſufficientis ſibi vehiculi quantitatem, aut aliter reddendam attenuatiorem ſui portionem. Nam inter varias adhuc difficultates, & perceptibiliora quædam experimenta, forſan arbitrari poſſet quispiam, ſingulariorem horum ac conſimilium, (adhuc copioſius prodeuntium) ſuſcitationem aut emerſionem, per univerſalis iſtius Salis attractionem vel inſinuationem, (ſimpliciori Radiorum vibratione vel permeatione longè ſublimiorem,) necdum adeo eſſe planam: Præſertim dum penitius expenditur & confertur exigua

plerumque Proportio ſalinæ participationis tam in Rore, Pluvia, Nive &c. quàm in ipſa (ambiente nos) Atmoſphærâ, (utut in ſuo genere ſeu deſuper, ſeu ab inferioribus, quò vel copioſiſſima culinarii ignis effluvia ad Gas usque, referre quis poſſet, ſatis aliàs impregnatâ,) cum ea Coagulorum quantitate, paſſim & brevi ſæpe, tam è fixis, ignem variè prius perpeſſis, quam è Mineris, ſub dio uvido fatiſcentibus emergente, ſi porrò conſideratur Salis iſtius, (hactenus quidem notis, etiam operoſioribus modis collecti,) nec dum ea paſſim, ſeu in medendo, ſeu ſolvendo deprehenſa univerſalitas: imo ipſius concentrati quorundam Spiritûs Mundi, (nî de Magneticis, collectioni communiter deſtinatis corporibus quidpiam ſimul evehat,) exigua aut nulla ſæpe à priore Roris deſtillato differentia: ex adverſo vero, (præter igneorum, ſive transeuntium ſive nonnullibi cohærentium effluviorum varietatem,) imprimis Aquæ (quaſi ſemi-Mercurialis cujusdam elementi,) ſub acceſſu complexuque ſuo, (vel Vegetabilium exemplo,) planè variabilis & diverſimode applicabilis, Mineralium autem, (præcipuè ſalini quid evidentius participantium,) haut adeò facile exhaurienda vel enervanda Natura; quin gliſcentes inibi, & ſemet ſenſim poſtmodum exolventes, aut (poſt aliqualem ſuppreſſionem vel alterationem ſuam,) denuo hinc induentes particulæ reſtent: & quod per lentam ſolùm humectationem, & repoſitionem (conceptaculis interea ſatis obturatis,) diuturniorem, è plerisque hujus generis ſubjectis, (vel perfecti Colcotharis, Aluminis uſti, &c. exemplo,) nihilominus eadem producta habeantur; aut ſi quæ (guſtui odoratuive,) diverſi quid præ ſe ferant, id pariter fortaſſe non tam novæ extrinſecæque ſubſtantiæ acceſſu, quam variata ſolùm particularum figuratione, poſitura, occultatione &c. contingere queat; indeque hoc inſuper non rarò ſaltem ſit temporaneum: (ceu Salè Vitrioli conſummatiſſimæ deſtillationis capite mortuo, accuratè ſic collectum, nobis nunc poſt 12 demum annum vitrioleſcere incipit:) & ſi quæ amplius (v. g. è Calcis ſponte reſtinctæ ſimiliumque verè Calciformium obſervationibus; Nitri murarii natura; Pyridis atramentoſi concidentias; acido-ſalinarum particularum ſub inſipido vel quaſi-dulci coagulo latitatione; ſulphureo odore, Cephalici quorundam Spiritus haut remiſſiore, etiam inter vulgaris inodorique Spiritûs Vitrioli rectificationem repetitò prodeunte, &c.) adduci, (ſed præter inſtitutum noſtrum) poſſent, ab animo ſublimioribus hujus generis præſuppoſitis,

tis, ad dimenſionum ferè penetrationem interdum deducentibus minus adſueto. Potius ſequatur alius, ex Aceti deſtillati Saturninorumque magmate, ſolitarie vel cum Iovis calce ſimilibusve, (ad modum Spiritûs Coralliorum,) valido ſatis igne deſtillatus: in variationibus chymicis jam olim etiam ad fixiora commendatus, nec quibusdam inconveniens: ceu conformes ferè, (poſt abſtractiones à Solutis ſuis tandem) prodeunt Guajaci quoque, Mellis, Mannæ, imò Tartari nonnunquam Spiritûs, Acetumque, vel ab ipſo Sale Tartari: acumine talium, à priſtino ſuo, haut parum differente. Verum cum noſtra nunc recenſio præcipuè circa vulgare Sal Tartari, (ut illic ſingularius aliquod prodeat,) occupetur, ſufficiet forſitan, mentionem tantum hujuscemodi Liquoris feciſſe. Quemadmodum etiam Tertii, è ſiccatis vini fecibus; ceu in ſubſequa Diſſertatione jam adducti; cum additione: quod commodè prius Spiritus ardens abſtrahi, & reſiduum poſt refrigerationem & ſubſidentiam, exiccari demum queat. Forſitan autem ex hoc capite commercioque eſt, quod in crudi quoque Tartari deſtillationibus nonnunquam ſimilis Salis quidpiam apparuerit. Amplius retulimus ibi etiam Tartari Tartariſati, (uti quibusdam vocatur,) Spiritum: cui quemadmodum affinis, ita laborioſior quidem, at poſt debitas rectificationes penetrantior aut ſaturatior, proceſſuique, (cum Spiritu & Sale Tartari inſtituendo) tunc ferè compar eſt, qui poſt Tartari & crudi & ambuſti, (tanquam præ ſale fixo minus adhuc exhauſti,) debitam inter ſe ſolutionem deſtillatur. Quod autem caput mortuum elixiviatum, alcali quidpiam nobis exhibuerit, in cauſa forſitan fuit, nî ſalinarum particularum temporanea (ceu Tartari quoque, cum Alumine deſtillati capiti mortuo contingit,) latitatio, vel conſueta renitentia, ſaltem ferreæ cucurbitæ, intenſiorisque ſic propulſionis defectus. Quod quidem in medio nunc felicioribusve repetitionibus relinquimus: quemadmodum etiam, ſi fortè quiſpiam botriformes hîc ſub diſſolutione bullas, (cum non ſolùm in crudi quoque Tartari depurationibus, aut cum Vitriolo coctionibus, verùm etiam in aliis pulverulentis inſperſionibus, ſaponariisque & albugineis mixturis concuſſis eveniant,) non tam ad Sal Tartari, (tanquam intimioris adhuc participationis, Vitis genimen) quam ad ſimpliciorem (quadrantium congredientiumque) particularum poſituram, varia hujus generis phænomena in Mineralibus, ſalinis, aliisve coagulis ſiccis aut conglaciatis &c. (citra omnem Eſſentialita-

tis primordialis acceſſum,) exhibentem referre voluerit. Reſiduas autem Formulas, v. g. Terreæ Alcalium partis ſubtractionem, quo volatiliores facilius prodeant: (niſi de primitus notato proceſſu, vel aliquorum per fuſiones depuratione, aut Acidorum acceſſoriorum arreptione, ceu infra hæc notavimus, intelligatur;) Item, Alcali hujus, etiam absque igne, in aliqualem volatilitatem abitum, (ni urinoſum quidpiam, vel Aluminis miſcella, ſingulariorve enchiriſis ſubterfuerit; ceu madida quoque vegetabilia compacta, ſponte concepto calore, quædam inflammabile Sulphur, quædam ſal volatile copioſum eructare deprehenduntur:) & ſi quæ inſuper eſſe queunt, planior olim Alcali hoc perſequentium explicatio deteget, hucq; tunc cum aliis facilè reducentur. De cætero in ipſa (ut publicata primitus fuit,) Diſſertatione, (ceu oppido nunc fieri potuiſſet,) nihil mutavimus; ne alia, ſed (ob exemplarium defectum,) recuſa ſaltem exiret. Præfari tamen hæc voluimus, ne manca in reſiduis videretur: addimusque inſuper, tanquam pro complemento: 1. Quod rectificatio vel cohobia ſuper proportionalem Alcali quantitatem, complurium acumen aut ſaturationem notabiliter augeat. 2. Quod æque ac Calcis Vivæ Spiritus, etiam liquore competenti diluti, nihilominus admodum, (præſertim in frigido,) tranſpirent. Et 3. quoad effectum, uti præſens quidem eſt (in convenientibus affectibus & exhibitionibus) hæc volatilitas, ita per ſe inconſideratius diutiusve tenerioribus data, haut parum tandem apetitum dejiciat; (æquè ac ex eodem ferè capite, largior Vini Spiritus, & ipſum, nonnullis in plethoricis, Sal eſſentiale Tartari:) Aliis verò per ſolutiones ſociata, bonum quidem ſub Prudentia medica remedium, non tamen protinus ſemi-univerſale vel ſine pari præſtet. Quæ incipientium, ſingularioribus ſæpe proceſſibus, formulis, aut (alia tunc ibi Praxis vulgaris facie,) præcipui Authoris commendationibus nimis inhærentium causâ, ſuperaddere viſum haut fuit inconveniens.

(o)

DE

De Volatilitate Salis Tartari.

QUantopere Tartari crudi Volatilitas etiam Verſatisſimorum manus hodiè dum fatigarit, notorium eſt: uſque adeò, ut iſtorum haut pauci, poſtquam nihil non per Serpentinas quoque, Refrigeria, interpoſitum cum Spiritu Vini Globum, Furnos, Alembicosque ſingulares & alia hujus generis Compendia, incaſſum ferè tentaſſent: tandem ad incoërcibile, ac Fermentantium effluviis, aut Fulminantium Sylveſtreitatibus conſimile Gas retulerint Totum illud, quod (naturæ forſan maximam partem Salinæ,) incenſo præſertim poſt ſequeſtratam humiditatem Tartaro, communiter, (plus minus tamen, pro Artificis dexteritate) evolat: quodque Caput mortuum in bilance prolecto Liquori conferentibus, paſſim deſideratur: etiam cum planè proportionale Tartari ad recipiens pondus adſumptum eſt: nec tot ejus libræ, Vulcano inconſideratius (licet adhuc perfrequenter,) una vice ſubjectæ, potisſimam ſui partem inter commiſſuras per relictum Epiſtomium, aut aliàs vi factâ, nequicquam eructarunt: aut (quamvis ſpecioſiori Recentiorum invento) ſucceſſivæ Ingeſtiones nihilominus per Deſtillatorii deſuper Operculati contiguitates, (fruſtraneo etiam circumfluo Plumbo;) vel ſi inferius adapertum fuerit, inter Obturatorium ingratiis demiſerunt. Sed ejusmodi deſiderio, ſervandoque ſubtiliori (à Laborantium venali certè nimium quantum differenti) Spiritui ſuæ, citra dubium, adhuc ſuperſunt Enchiriſes.

Majus autem negotium tædiumque curioſis faceſſit Volatilitas, quæ inter amplisſima, Alcaheſtinisque feré proxima promiſſa, ex ipſo Alcali Tartareo hactenus (certo & aliquali copiâ) quæſita eſt. Ut inde nonnulli, dum fixitatem & renitentiam Salis illius, è præparandi modo, cogitarent: herbaceorum Alcalium, cum Bolo vel Argillâ continuato igni ſubjectorum, Spiritum ut plurimum tandem *An ſeparari queat volatile quid è Sale Tartari, dubitatum eſt.*

Acidulo ſalinum guſtarent vel expirerentur: in pleriſque hac de re Libellis modo Vota tantùm, aut Obſcurum ſuper æque obſcurum, modò tralaticios ſaltem aliquot, mutuoque (citra ſucceſsûs aſſeverationem) deſcriptos, vel aliàs Authoris, Ingredientium, Enchiriſis, Circumſtantiarumve nonnullarum cauſa (jure vel injuria) ſuſpectos Proceſſus invenirent; dubioque hinc eventui difficiles complicatosque labores elocare nollent; aut experiundo tandem (ſeu propria, ſeu Præſcribentis culpa) ſæpenumero nihilominus modò nil, parum, aut phlegmaticum, modo dubium, tertiumve quidpiam ægrè nanciſcerentur: totum hoc negotium inter vanas Chymicorum Aſſertiones, aut ipſa Non-Entia retulerint.

Poteſt tamen ſeparari.

Sed enim levari reverâ poſſe quandam inde, & genuinam quidem partem; manifeſta inibi verſatorum, nec ſubterfugiis temerè ſubvertenda docet Experientiâ: Imo ſimplex inſuper, at paulo validior continuataque Alcalium, (etiam prius ſufficienter depuratorum aut concentratorum) calcinatio, vel cum fixioribus nonnullis, nec adeò ſulphureis Subjectis inſtituta Fuſio; Salis Tartarei vel congeneris haut parum, (vel intra horam, & integro adhuc nec intimius undiquaque vitrificato Crucibulo,) una cum accidentariâ Acceſſoriorum humiditate elidens: naribus effluvia ſalina ſat ſentientibus.

Proponuntur hic modi, non quidem Vice Alcaheſtini, ſed aliàs hoc in genere ſat proficui.

Nec tamen iſti proinde ſumus, qui Eleuſini Sacri, vel Alcaheſtini Vicarii revelationem hic profiteamur. Saltem iſtud Alcali (pro conquirenda hinc proficua quadam Volatilitate) adorientium, & ab initio (circa delectum aut ſucceſſum Proceſſus) hæſitantium; præterea Ægrotorum (ejuſcemodi Remediorum genere ſæpe perquam adjutorum) cauſa ſimpliciſſimè proſequamur, quæ manualis Experientia, ac longa nobis, (per aliorum præſcripta, privatosque conceptus euntibus,) dedit obſervatio: quæque pariter Incipientibus quidem confirmationem, & ulterioris Inquiſitionis, aut (Medicæ vel Chymicæ) adaptationis Fundamentum, Exercitatioribus verò anſam dabunt, auctiora, exactiora, clarioraque eodem candore ſuperaddendi; quo nos impræſentiarum, ſine cujusquam Allegatione aut Vellicatione breviter ingenueque ſolùm Introductionem quaſi quandam, cum Experimentorum potiorum, (illuc forſitan

tan compendiarie ducentium) Syllabo proponimus: Superpondii loco hinc inde interſerentes, quæ licet ad ſingulos Paragraphos directè non pertineant, incidenter tamen, & datâ ſic occaſione haut inutiliter, in quam plurium operationum & expenſarum compendium annecti poſſe videbantur.

Qui itaque hoc in negotio operæ pretia facere voluerit: principio, quod Materiam Quæſiti noſtri concernit; equidem (ob inconvenientias cuivis hinc facile concipiendas,) majori difficultate, minorique fœnore occupabitur circa vulgare illud Alcali, per figulorum extremas uſtulationes, aut (licet communiſſimè præceptas;) uſque ad Virorem Cæruleumve Calcinationes exhauſtum, ac ſublimandis poſtliminio particulis tantùm non quaſi ſpoliatum. Æquè ac toties repetitas deprædatoriasque Salium Officinalium Fuſiones, ea candidiora quidem, nihilò tamen hinc uſibus medicis præſentiora reddere; eoque laborum minus prodigos primis illorum coagulis, vel ipſis nonnunquam Lixiviis parili ſucceſſu ſecuritateque acquieſcere cernimus: ſiquidem defuerint, aut ſpecialem ſcopum interdum haut adeo attingere poſſe putentur Granulata; in Diſpenſationem aliàs commodiora: nec, (dum per Sulphur flagrantibus herbis moderate interjectum confiunt,) invertentem diaphoreticamque vim ſic admodum perdentia.

Sal Tartari inconvenientius hoc fine extremè, ad Virorem Caeruleumve colorem calcinari videtur.

Salia Veg. Offic. ſupervacuè nimiis fuſionibus depurantur.

Sal Veg. granulata, per Sulphur herbis interjectum.

Porrò verò nec illud citra laborum fruſtrationem hîc aſſumetur, quod extemporanea anatici Tartari ac Nitri Detonatione, (de cætero compendioſè, ſique licet, perforata ſolum rejicula quadam Retorta, cum Clyſſiformis Spiritus prompta collectione,) paratur. Siquidem in ſubitanea illa excandeſcentia Nitroſæ Aciditatis pars tacitè arripitur, & in Alcalium complexu, (quamvis guſtantibus inſenſibiliter,) occultatur tamen tantiſper, donec paulo violentiori igni, vel aſſociatis (Sali Tartareo) amicioribus ſubjectis, denuo cedat; & penetrantem expectantibus, deſidem, ac inſtar exhauſtæ Aquæ Fortis acido-nitroſum relinquat. Uti nobis plus vice ſimplici etiam cum Silicibus, ipſoque Saturni Vitro, (dum ſuperiorum annorum

Sal Tartari extemporaneum è Nitro & Tartaro detonatis. Colligi ſimul poteſt Sp. Cliſſiformis.

Sal illud Spiritus nitroſi quid occultat.

Idque violentiori deſtillatione manifeſtatur. *Sp. ſingularis cum Vitro Saturni; ac cap. mortui Liquor.*

norum commendatione ducti, neſcio quæ ſecreta inibi cum prædicto Alcali quæreremus,) contigit. Atque hinc procul dubio etiam eſt, quod in iſtius Oleo deliquato (concentratiori,) Tincturâque, tandem nitriformia quædam ſpicula inferius concreſcant.

Nitroſa ſpicula in Tinct. Tartari.

Ut itaque Sal noſtrum non quidem extreme, & ad pugilli quaſi remanentiam calcinatum; ita nec perfunctoriè tantùm, fundum tenus, & inæqualiter combuſto Tartaro extractum ſit. Ne ex adverſo, reſiduæ ſemicrudæ hujus partes (quemadmodum in imperfectâ Spiritus deſtillatione, & in Tartari Tartariſati confectione fit,) abſorptæ, Liquorem poſtmodum prodant (ob Spiritus oleique Tartari communis aliquantillum,) à quæſita noſtra Volatilitate haut parum differentem, atque curioſioribus in iſthoc genere meritò ſuſpectum.

Sal Tartari è Capite mortuo Spiritûs perfectè deſtillati.

Supervacuè ulterius calcinatur.

Lentè ac totaliter commodiſſimè exiccatur.

Etiam citra reiteratas Depurationes, & quaſi cryſtalliſationes.

Sal Sarmentorum Vitium facilius cryſtalliſatur.

Nec tamen hinc opus erit, ut Tartarum quiſpiam, (cum è polychreſti Spiritus jacturâ) ſeorſim calcinet. Quandoquidem ipſum Caput mortuum (v.g. è duabus tribusve Crudi libris) poſt totalem & ultimam dicti Spiritus Oleique deſtillationem, adeoque intimam ſidentis Tartari combuſtionem reſtitans, (citra ulteriorem ſupervacueque vulgo repetiram uſtulationem,) gratis & quaſi pro ſuperpondio ſuppeditat Sal, ut aliis uſibus, ita huic quoque operationi ſufficientiſſimum: præſertim ſi ſine ſubitanea poſtmodum vehementiâ; imò penitus ſine quadam, (quamvis ſeverè operoſèque nonnullis hunc in uſum reiterata) Depuratione ſenſim ſaltem in ſe ipſo totaliterque exiccetur. Nec enim (poſt partis coagulatu difficilioris, in deliquium verò magis pronæ ſeparationem) Reſiduum ſubterconcretum, (ceu alii iſtud in ſpecie, vel etiam lixivii Sarmentorum cryſtalliforme coagulum requirunt,) ſeorſim huic negotio aptius invenimus. Quin potius, qui è Salis culinarii ſpontanea nonnullibi è Carrhis Salinarumve Metis ſtillante Muria, v.g. ad quartæ partis remanentiam exhalata, per arenam quoque Spiritum elegantiſſimum aperitivum deſtillari vidit, forte priorem illam portionem ferè commodiorem crederet.

Cæterum, ſi porrò ſupradictum Alcali, à crudioris Tartari com-

Spiritus Salis, è Muria nonnullibi ſpontanea ſingularis.

commercio, (nî quaſdam oleoſarum ſtriarum vel ſcoriarum particulas, interdum inter eluendum, innoxiè arripuerit,) aliàs ſufficienter ſic ſecretum; diuturniori mediocrique Calori per Menſes aliquot, aut ſuper Fornacem una alterave hyeme, perfunctoriè tectum exponatur: lenta ignis actione pene poroſum, ac in ſe quaſi ſpongioſum, eoque hujuſcemodi laboribus adhuc aptius deprehendetur. Atque hæc circa vulgare quoque (juſtæ calcinationis,) Sal Tartari ſimiliter maximam partem obſervari queunt. Nam illud hinc, dum operationum tantummodo compendia, per diverſas obſervationes & Enchiriſes venamur, neutiquam rejicimus.

Sal Tartari per lentam digeſtionem ſpongioſius.

Tandem verò ſiccæ Vini feces, (Deſtillatoribus vulgò vel recentiorum aliis occupationibus haut inconvenienter cedentes,) ſi poſt vini reſidui expreſſiones, &c. aut conſuetas Spiritus abſtractiones, in aheno parilivi modo debitè deinceps exiccentur; ubi per deſtillationem (tùm ſolitariè tùm alibi tradendis additamentis inſtitutam,) penetrantisſimum & volatili ſpontaneo Sale refertisſimum, (ſique per competentem ſuper Alcali rectificationem à graveolentia nimia liberetur) perquam in compluribus affectibus proficuum, ſane volatili Salis Tartari Spiritui hoc in paſſu ferè conſimilem Liquorem ſive Spiritum fundunt: ita poſt communem at planè mediocrem (in olla tecta) calcinationem, ſpecioſum, copiosè ſuperſtans, & quaſi ſponte deſuper ſublimatum albisſimum Sal præbent, ejuſcemodi negotio præ reliquis convenientisſimum.

Feces vini ſicca Weintræſen.

Spiritus inde & Sal volatile per Retortam in Arena. Ejus rectificatio.

Sal aliud ſemivolatile per calcinationem.

Atque hæc de ipſius Alcali differentiis, (quatenus huc ſpectant,) & haut inutili Selectu: quo ſcilicet in aliquali copiâ, ſed tamen genuina & in Urinoſitate ſua, (quoad ejus fieri poterit,) intemerata Volatilitas inde ſequeſtrari queat. Nam licet nonnullorum aſſerta in Solutiones quaſdam aliaſque circumſtantias Acidum aliquid inferre videantur: nihilominus cum in (hactenus quidem notis) hujus fortis Spiritibus ſpeciale ferme nil, aut parabilioribus ejuſcemodi menſtruis adeò ſuperiùs inventum fuerit; ipſique potius circa diſſolvenda ſubjecta deſides, aut circa ſoluta jam,

Supponitur hic Volatilitas ex Alcali purè falſa.

Donec ſecretior præſentiorque Aciditas inde propaletur.

(quæ intimiùs ſecum deferre debebant,) inſtabiles, vel aliàs alienigeni deprehendantur: forſan haut immeritò (donec ſecretior præſentiorque, citra ſuſpicionem, modus ad Aciditatem obegerit) acquieſcemus pure ſalſæ, certè conſimili lixivioſæ Alcalium (ab iſta translocatione ſeu immutatione haut penitùs alienorum) naturæ præ Acido (in hoc quidem genere) viciniori; competentiaque vel prædiſpoſita Subjecta, ſuo quodvis modo, ſatis adorienti & amplexanti Volatilitati. Sive de cætero Salis, ſive Spiritus, (utpote parum hinc differentis, & ſalinas particulas ſaltem in liquamento ſuo vehentis) formâ prodeat.

Potiores modi colligendæ Volatilitatis iſtius è Sale Tartari. Et quidem vel apparenter tales, aut languidiores. Vel genuini; nihilominus coincidentes. Æquè ac plurima Antimonialia diaphoretica, Tinctura Antimonii ſulphurea, Mercurialia cathartica &c. coincidunt.

Proindè conſequens nunc eſt, ut Modos videamus, quibus ejuſcemodi Volatilitas in rei veritate proliciatur, aut prolici putetur. Quemadmodum enim plures ſunt, qui (ut ab initio notavimus,) Phlegmaticum ſolùm, (Tartarei quid olentem,) aut levidenſem Liquorem, vel nominale tantùm, alienum, aut planè tertium quidpiam genuini loco præbeant: ita non unus ſaltem, verùm aliquot inveniuntur Proceſſus, qui revera quæſitum hic Sal, aut ipſi congenerem (à communi tamen Tartareo admodum diſtantem) Spiritum ſuppeditent; & nihilominus invicem tum in odore, ſapore, colore, ſalinarum partium formâ &c. tum in effectu viribusque manifeſtè coincidunt. Æque ac permulta v.gr. Mercurii, Antimonii &c. Præparata, quamvis ad concertationem usque; diverſis viis mediisque negotioſè conquirantur, eodem tamen utplurimum poſtmodum recidere; & quæ per operoſas ambages ferè ſecreto confecta fuerunt, cum vulgatiſſimis tandem compendiis penitùs convenire paſſim cernimus.

Diverſa Salinorum corporum vehicula, deſtillationem facilitantia.

Ampliùs, quemadmodum Salinorum reliquorum pleraque (licet reſpectivè minus fixa,) faciliùs tamen atque copioſiùs elevantur, ſi dum annatum defuerit, extrinſecum ſolummodo, ſed competens, atque continuationem deſtillationis in iſto genere ſuſtinens addatur Vehiculum; aut pro re nata Separatorium ſaltem corpus, quod aliquam Subjecti partem, præſertim fixiorem aut alienam invadendo, &c. Subtilioris atque huc magis pronæ ſubſtantiæ aſcenſum ita facilitet. Ceu inter plurima, vel ſolùm

Sal

Sp. Salis cum Alumine ſat bonus.

Caput mortuum hinc in Sal aluminoſum & albiſſimam terram ſequeſtrari poterit.

Diverſa Salis Tartari additamenta pro ſeparando ſpiritu.

Sal culinarium, (oppidò Spiritus ſui facilis aut iniquus, pro additamentorum ratione, promus condus,) liberaliter innoxieque refundit dupli, (hunc in finem adjecti) Aluminis crudi ſuperpondium: iis qui naturam ejus, & Capitis mortui (ſeu integri, ſeu in Sal tertii generis & albiſſimam Terram reſoluti) notabilem Aluminoſitatem norunt, in medendo neutiquam ſuſpectum. Sic pariter etiam Alcali Tartareum, (etſi longè forſan pigrius,) per vehiculi tamen complicati vel ſolicitantis, aut certæ Materiæ (ſulphureæ vel acidæ, ſalis portionem arripientis, & in eo ignis gradu carboniformiter aut Magiſterialis coaguli inſtar retinentis,) acceſſum, equidem facilius aſcendit ſecundum reliquam iſtam partem, quæ ſimplici ignis actioni aliàs vix, aut non ſine variis inconvenientiis paruiſſet.

Sp. Vini Tartariſatus comm. Phlegmate adhuc perfuſus.

Sal volatile vehit.

Idque ſeparari poteſt inſtar Armoniacalis coaguli, per ſp. vitrioli.

Quibus ita præmiſſis, ut ſpecialius deinceps ac ordine quodam, diverſimode ſic quæſitæ vel promiſſæ Volatilitatis noſtræ rationes, quid valeant, quantique ſint, (ducto per remotionem quaſi, à languidioribus, ſuſpectis, minusve talibus exordio,) perluſtremus: principio Tartariſatus Vini Spiritus, unâ ſc. alterave vice ab Alcali Tartareo pro phlegmatis (ſulphureo-ſalinis iſtius particulis adhucdum ſat copioſè intermixti) majori quadam ſeparatione communiter abſtractus; quamvis ob evidentiorem hanc concentrationem, tùm per ſe, tùm in Eſſentiis Mixturisque compluribus perquam in ſua deſtinatione præſtans ſit: & quaſi proprium ſibi volatile quoddam Sal (ex iſta proſapia) participet, imò vel ab ipſo Alcali inſuper aliquid abreptum, ſecum evexiſſe ponatur: indeque propter alterutrum horum, ſi paulò validior Vitrioli Spiritus inſtilletur, non ſolùm ſubtilem quandam Ebullitionem, verum etiam utplurimum poſt lentam exhalationem Salis ſubaciduli nec inelegantis quidpiam oſtendat: noſtro tamen apparatui, & per multum hinc diſtanti prægnantiorique Salis Tartari Spiritui protinus haut accenſeri poterit. Siquidem & Alcalinum illud, quod in ſuperficialiori hoc, æquè ac in ſpecioſiori incerationis (inferius attingendæ,) proceſſu forſitan aſcendiſſe conjicitur, oppidò nihilominùs erit exi-

Sp. V. Tartariſati, Tincturarumque Salis Tartari deſtillatarum ultimæ guttæ acres & alcaliſatæ ſunt.

Compendioſa Sp. v. per Salis Tartari diſſolutionem dephlegmatio.

Sp. V. Tartariſatus alcaliſatus duplex.

guum: & ſenſibilius in ejuscemodi operatione, poſt ſeparatum (quaſi ſemiſtiptici ſaporis,) Phlegma, demum prodire deprehenditur. Ceu ultimas ſolum guttas, dum dicta reſiduæ humiditatis abſtractio per Retortam inſtituitur, aut parili modo Vini Spiritus (per Salis Tartari diſſolutionem, & ſubitò ſubſidentis aquoſitatis ſubtractionem compendioſè dephlegmatus,) ad ſiccitatem usque paulò fortiori igne deſtillatur, Acredinem alcalinam guſtantibus offerre tandem obſervamus. Quas ſi quis pro lubitu (nam & congeneribus Alcalium volatilitatibus addi poſſunt,) abſtracto illi Spiritui Vini Tartariſato (præſertim repetitò dum per accidens obtingunt,) permiſcuerit; haut minus inde ſic Alcaliſatum (alios fortaſſis in uſus) habebit; quam ſi Vini rectificatum Spiritum à globulis argillâ & ſale Tartari conſtantibus, validiori demùm igne abſtraxiſſet: aut in Eundem (prius à crudo Tartaro lentè deſtillatum,) intenſiori poſtmodum Vulcano Tartareæ Spirituoſitatis reliquias (ſed ingratiori hinc odore) propuliſſet. De cætero tamen nec hi Liquores, ob eandem Volatilitatis inibi diſperſæ paucitatem, deſideratorum numero convenienter aſſociari poterunt.

Oleoſitas è Sp. Vini.

QuintaEſſentia Vini nonnullorum.

Oleum vini.

Rectificatur commodiſſimè per veſicam.

Quod autem Oleoſi quidpiam in prædicti Spiritus Vini Tartariſati confectione, reſiduo Phlegmati, (æquè ac venali generoſiorum fecum Spiritui,) nonnunquam innatet verum quidem; ſed tantùm ideo Cordiale non eſt, aut inde meretur, ut guttatim ſic, aut operoſius adhuc (rectificatum vini, cum concentratiſſimo Salis Spiritu digerendo, eoque ſulphureas particulas, abreptis ſalinis, liberando,) colligatur. Cum ad Mœni Rhenique tractus, fecum deſtillatores paſſim tolerabili pretio vendant Vini iſtud (pauciſſimis noſtratium, dum plerique Spiritum ardentem hoc nomine proponunt, notatum) Oleum; è Rectificationis remanentia ſucceſſive, more tralatitio, deſuper collectum; atque hinc oppido feculentum quid olens; donec ſuper Alcali vel Salis Spiritum, aut potius per Veſicam rectificatum, acceptiorem & Spiritus è fecibus prolecti ſimilem odorem induat. Verum hæc in tranſitu.

Sequi-

Sal Tart. volatilitas per repetitas Vini abſtractiones.

Sequitur præcedentibus quadantenus affinis, ac pridem hoc nomine traditus modus; è ſoluto in Vino Alcali, (poſt Spiritûs ardentis atque phlegmatis abſtractionem,) Sal volatile proponens. Experientiæ ſubjectus dedit quidem è reſiduâ Maſsâ (utpote Alcali & Tartaro Vini conſtante,) modicum Liquoris, uti vulgari Tartari Spiritu longè graveolentioris, ita quoque acrioris, & manifeſtas hinc particularum ſalinarum notas oſtendentis; concreti verò cujusdam Salis veſtigia quædam potiùs, quam ſpectabilem compagem: cum Olei Tartarei circumcirca decidui aliquantillo. Ut evidentiori Volatilitate prægnantioribus, atque ſimul minus ingratis acquieſcentes, (præſertim cum ipſe vini Spiritus feculentiori odore ſic infectus prodeat,) totum hoc feliciori forſan (inter frequentiores adhuc repetitiones, vini variationes &c.) inquiſitioni reliquerimus.

Spiritus inde aperitivus, graveolentior.

Vti & Spiritus ardens.

Tartarus Tartariſatus.

Spiritus atq; oleum Tartareum

De cætero aſſimilis iſti, ſed tamen acceptior eſt Spiritus, qui è Tartaro Tartariſato, (ſeu aperitivo illo coagulo, è tribus Tartari purioris aut depurati, & duabus Alcali partibus confecto,) haut difficulter, (proflua ſimul olei parte,) deſtillatur: de Volatilioribus Salis particulis procul dubio quidpiam (vel odoris ſaporisque huc declinantis teſtimonio,) ſimiliter participans: atque (licet in exquiſitorum claſſem ob antedictam cauſam referri nequeat,) nihilominus in aperiendo & reſolvendo non contemnendus: ſive per ſe ac ſolitarius, ſive ſub competentium, nec volatilitatem ejus adeo infringentium Spirituum tincturarumve conſortio detur. Æquè ac Tartareus iſte, (ſed ſubacidulus) qui cum Vitrioli ad crudum Tartarum ſubquadruplo vel ſubtriplo (alias in diverſos uſus,) haut inconvenienter prolicitur; vulgatiorique officinarum Aperitivo, (etiam debito ignis regimine, ne tandem planè Vitriolicus exiiſſe videatur, deſtillato,) in ejuscemodi deſtinationes longè præſentior deprehenditur.

Sp. Tartari Vitriolatus

Sp. Aperitivus Penoti.

Sp. Salis Tartari cum Bolo &c. debilior.

Porro verò nec tralatitius ille cum Bolo conſimilive Terrâ modus momentum adeo magnum huc conferre poterit. Quamvis enim ut plurimum quadantenus procedat; & Liquorem ſenſibiliter urinoſum, eumque inſtillato Vitrioli Spiritu ſubtiliter ebullientem præbeat: volatile tamen inibi perquam eſt exiguum; indeque (ceu alii quoque queſti ſunt,) effectus oppido remiſſior; ſive per ſe, ſive quæſitis hinc

Solutionibus Extractionibusve fuerit adhibitus. Ut taceamus, *Interdum planè acidulus.* acidulum ſolummodò, deſidique Terræ Sigillatæ, vel congenerum Argillaceorum Spiritui conſimilem nonunquam (pro additamenti forſitan natura, copia, &c.) cum aliquali ſaltem Tartareo odore prodiiſſe.

Quod autem nonnullorum Ignem penitus immediatum atinet; *Recentiorum ignis penitus immediatus.* Faſtigiato illi (per directa Receptacula) Furno, (cum ſuperioribus annis multa commendatione proponeretur,) injecimus ſuper prunas, pro more, carbones oleo Tartari rite ſaturatos, & circumcirca ſufficienter ſiccatos. *E carbonibus oleo Tartari ſaturatis Spiritus debiliſſimus.* Sed idem nobis (fortean infelicioribus) contigit, quod aliquibus nonnullibi Spiritum Salis parili ratione quærentibus. Ignis ſcilicet ſenſim ſuffocatus, & phlegmatici tantummodo quidpiam, pauciſſimis particulis revera urinoſis intermixtum, in inferiori Recipiente collectum eſt.

Æque debile & perquam exiguum quid à Sale Tartari prunis inſperſo. Nec ſaturatius quid (in exiguâ ſimul quantitate,) nacti ſumus, cum alia vice ipſum Alcali (mediocriter ſaltem ſiccatum,) prunis inſpergeremus. Adhæreſcens ſiquidem hinc inde, vel per contiguitates iſtarum ſecedens, illic in maſſulas ignitioni ſuſtinendæ minus deinceps aptas abeundo, hîc Vulcani levatoriam violentiam ſubterfugiendo, utrumque tunc expectationem noſtram in tantum fefellit.

E capite mortuo deſtillati Spiritûs Tartari prunis injecto ſenſibilius aſcendit urinoſa Volatilitas, parum tamen colligitur. Cum autem ipſum (à deſtillato Tartari Spiritu reſtitans) Caput mortuum, nondum elixiviatum, ſimiliter aliquando injiceremus, (uti ignem aliàs promptè concipit, ita) ſecedentis ſubtilioris partis manifeſtiores notas, in ſuperioribus præſertim receptaculis (etiam odorantibus) oſtendit: eo ipſo tamen potiſſimam partem effugiens, infimo ſalinæ urinoſitatis modicum reliquit. Ut facilioribus ac eodem recidentibus modis deinde contenti, hactenus in hujus generis deſtillationibus repetendis curioſiores eſſe deſierimus: majori aliorum, inter otia, felicitati relicto ejuſcemodi, (ſeu priſtini, ſeu propter difficultates quaſdam contractioris nunc) Furni proventu, ſive (Sarmentorum combuſtorum inſtar) per ſe, ſive per additamenta quoque evidentius fortaſſe conquirendo. *Sal Sarmentorum volatile.*

Inſtrumentum ſingulare pro Quo pariter remittimus ſingulare quoddam; nobis alicubi ſuperioribus annis depictum, Inſtrumentum; proculdubio muthoris famigera-

geratiſſimi verbis, huc perfrequenter, nec citra ſpeciem tractis (quod ſcilicet aër imprimis volatiliſet ſulphur concreti, cum omnimoda ſeparatione ſui Salis, &c.) inventionem debens: atque adeo circa Salis Tartari conceptaculum aërem quadantenus admittens; ut per cucurbiti-formem Tubum ad Alembicum convehatur levatus à ſubteraccenſo igne Spiritus; ferè Sulphurei campanarii inſtar. Nam diſſipationes volatilis hujusmodi ſubſtantiæ hinc inde, præſertim repleto (per ſuppoſitionem) Receptaculo ſubveriti, tale quid experiri noluimus. Atquæ hæc de magis quidem conſentaneis, levioribus tamen remiſſioris Volatilitatis modis. *Salis Tartari Volatilitate, aëris interventu levandâ.*

Sequuntur, (ne quid in iſthoc genere cenſuque ſit reliqui,) remotiores adhuc, ob acceſſoria magis ſuſpecti, vel planè tertii penitùsvè alieni; quamvis (in ſua quivis deſtinatione) haut inefficaces, indeque nonnullam hujus ſortis ortúsque ſpeciem diverſimode præ ſe ferentes, aut rem ex alio aliove capite penſitantibus, præ ſe forſitan laturi. Quodque inter iſtos principio Spiritum ex Armoniaci, Salis Tartari, Calcis vivæ, (imò aliorum inſuper, indifferenter inibi ſemet habentium additamentorum) mixturâ, per notas paſſim enchiriſes deſtillatum concernit: equidem in penetrantia ſua perquam præſtans, & nonnullis hinc pro quaſi Tartariſato habitus eſt. Verum; ut Acidæ Armoniaci partis, (Sal Tartari vel Calcem vivam pro more invadentis) intuitu, quædam Volatilitatum (inde ſecedentium) aſſociatio, mediocri conjecturâ, concedi poſſet: collectus tamen (& inter ſufficientis humidi defectum Floribus nonnunquam intermixtus) Spiritus, (hactenus Armonicali titulo diditus,) per iſtudquoq; præ ſuppoſitum nihilominus maximam potiſſimamque partem adhuc Talis, ſeu Urinoſus ac forſan fulgineus foret. Caput autem mortuum ulteriori experientiæ ſubjicientibus, (ut incidenter hæc perſequamur,) ſiquidem è Calcis vivæ commercio fuerit, Tincturam vel Liquorem ſuppeditabit, (Nephritici nonnullibi nunc uſualis imitamento,) haut penitus rejiculum: ſin autem è ſimplici Salis Tartari atque Armoniaci mixturâ, ſupererit, & ſpiritus Vitrioli parte perfundetur; promptè hinc deſtillabitur Aperitivus Spiritus, cuivis Armonicali Acido compar: *Spiritus ex Armoniaco, Calce viva & Sale Tartari. Liq. vel Tinctura Nephritica ex iſtius Cap. mortuo. Sp. Armonicalis acidus è Cap. mortuo ſolius Armoniaci & Salis Tartari.*

Sal aperitivum elegans ex eodem. par: Quando verò dictum caput mortuum rectificato Vini Spiritu ſimpliciter extrahetur, & quod extractum eſt, Spiritu Vitrioli præcipitabitur, elegans ſalinum, (& Sale Antihypochondriaco, quibusdam è Florum Armoniacalium, à Sale Tartari perfectè ſublimatorum, capite mortuo extracto vix inferius) coagulum prodibit.

Sal Antihypochondriacum è Cap. mortuo Florum Armoniacalium ſ. Sp. Calcis Vivæ com.

An de Sale Tartari quid evehat, dubitatur.

Sed ut ad inſtitutum noſtrum redeamus; num quoque vulgatior Calcis vivæ Spiritus (per prævias Alcohol vini abſtractiones & Alcali Tartarei additionem, &c. paratus,) pariter de acceſſorio hoc Sale quidpiam participet; è diverſis conjecturis diſquiri quidem poſſet: & in utramque partem facile quis allegaverit tùm ipſam Calcis vivæ naturam; & pronum hinc (ut & ab Alcalibus) Volatilitatum quarundam ſucceſſum; quarundam verò totalem quaſi transmutationem: tùm porro Spiritum Calcis, etiam absq; Sale Tartari deſtillatum: Odorem ab hujus Spiritu quadantenus diſtantem, &c. Præterea & ex adverſo, conſimilem ferè Salis Tartari cum Silicibus, etiam calcinatis deſtillationem: Liquoris ſub olei Saponis confectione provenientis alcalinam Acrimoniam, corporali Sale volatili (nî quis ex Animali proſapia prodiiſſe dixerit) manifeſto perfuſam, diverſas circa Lapidem tonſorum corroſivum obſervationes; & ſi quæ inſuper, pro & contra, (uti loquuntur) huc proferri queunt. Verùm ejuscemodi ſententias operoſius perſequi, noſtri nunc non eſt inſtituti: nec ſi vel maximè de Alcali Tartareo quidpiam participaret Spiritus ille (ſi ritè paratur) præſtantiſſimus; ob acceſſorii tantillum, aut ſolam affinitatem, noſtræ protinus ſortis aut Sylloges genuina pars foret. De cætero comparem penetrantiorem, & citra tædioſas Incerationes, Tubuli bifidi, vel ſhamulatarum intus (per Retinacula quaſi, phlegmatis aſcenſum impedientia,) Serpentinarum adplicationes, longè parabiliorem Liquorem nanciſcetur; quisquis ſaltem Salis (haut dephlegmatum, vel cum Alumine compendioſius deſtillatum) Spiritum anatico Calcis vivæ recentis pondere affundendo, per Alembicum exceperit id, quod (inter conſuetas effervescentias, & Acidi cum Terreo copulationes,) ſponte, ſed copiosè, urinoſiſſimo ſapore & odore ſtillat. Reſiduo in ſupra notati Liquoris Nephritici, (è Spiritus Salis calcisque coagulo communiter educti,) confectionem adhuc dum ſufficientiſſimo.

Liquor quaſi alcaliſatus cum Sale Volatili, in deſtillatione Saponis Ven.

Serpentina hamulata pro Sp. Calcis V. comm.

Spiritus è Calce viva ſingularis cum Spir. Salis.

Liquor Nephriticus.

Porrò,

Porrò, cum Sal Tartari Aceto, (tantùm ſimplici, eodem, quo pro Terra foliata conquirenda cum deſtillato ſolet, modo) ſaturatur: (fit autem iſtud utrobique commodiſſimè unicâ ſufficiente affuſione:) & relictum poſt abſtractionem Magma ulterius validiori igni ſubjicitur: Spiritus provenit urinoſam quandam acrimoniam acetoſitati quaſi Armoniacaliter,) intermixtam præ ſe ferens: indeque recenſitis quadantenus quidem affinis: parabilior ſane ſic, atque ſpecioſior præ iſto Liquore, qui ex Aceto deſtillato, (dum Alcali ſimiliter imprægnatur,) Spiritui Mellis vel Guajacino primo ſimilis, tandem autem apertè acetoſus redit; (& aliquibus ad inſpiſſatorum quorundam Succorum Marinorumque ſolubiliorum extractiones adhibetur:) aut qui longè carius ex ipſa Terra foliata (dum ultimæ Vulcani vehementiæ pro ſublimatione, de ſubito ſic nequicquam quæſitâ, ſubjicitur,) non ſine diſperditione polychreſti medicamenti, acidulo ſapore ſtillat. Eo porrò, qui ex Eſſentiali Sale Tartari, cum Bolo ſubacto, nonnullis, (Arcani Tartari nomine) propellitur, haut adeo hoc quidem in genere poſterior. Quod tamen proinde cum ſociis hiſce ſuis, congeneribusque (quamvis aliàs in uſu medico vel chymico haut inefficacib⁹) ad expetita Volatilitatis noſtræ Syllogen propriè referri nequeat, vel acetoſarum particularum aſſociatione etiam qualicunq;) liquet. Ideoq; & ſingulariorem iſtum, qui è ſæpedicto Eſſentiali Sale, poſt plurimas Spiritus Vini abſtractiones quaſi Tartareo velamento tandem prodit, iſti confidentius accenſere adhucdum diſtulimus. De cætero quemadmodum Terræ foliatæ deliquium aut dilutum, tum per ſe tum in aliarum (ſymbolizantium, nec contenti ſui nimiam præcipitationem hinc patientium) Tincturarum, conſortio perquam eſt efficax: ita nec ſupra notati Magmatis (Sal enim ſiccum ſic non provenit,) dilutum, inter ejuſcemodi aperientes & detergentes Liquores adeo deſes invenitur. Ceu aliàs Acetum ſimplex (in ſe nitroſæ potius, quàm Vitriolicæ vulgò naturæ,) in compluribus operationibus (v. g. Plumoſorum Magiſteriorum confectionibus, Mineralium

Imbibitio Salis eſſentialis cum aceto ſimplici.

Saturatio commodiſſimè fit una vice per Aceti deſtill. ſeptuplum aut octuplum.

Spiritus à Magmate Salis Tartari & Aceti ſimpl.

Liquor ab Aceto deſtill. in confectione Salis Eſſentialis rediens.

Eſt menſtruum nõ contemnendum.

Terra foliata deſubito non ſublimatur.

Dat ita Spiritum acidulum.

Arcanum Tartari. quorundam cum Bolo.

Sp. Tartari ph. quo-gans Terra foliata in duplo Sp. V. ſoluta. *Tinctura aperitivis nonnullis miſceri poteſt.* *Liquor rundam.*

Magmatis ex Aceto ſimpl. & Sale Tart. *Acetum ſimpl. potius eſt Nitroſæ naturæ; Præcipitationum &c. teſtimonio.* *Liquor ele-*

Loco deſtillati variè adhiberi poteſt. rumque nonnullorum extractionibus, &c.) tædioſè Deſtillati locum ſufficienter complet; niſi compendioſius & in copia (per Veſicam cum Vitreo alembico, grandiorique Recipiente) deſtillatum, certis de cauſis impendere placeat.

Per veſicam compendioſè deſtillatur. De Spiritu, qui ſub Tartari Vitriolati communis præparatione *Spiritus in Tart. Vitr. confectione colligendus.* per mediocrem (non verò violentam ultimamque, Vitriolicum poſtliminio reddentem) abſtractionem poteſt colligi; & aliquibus haut penitus rejiculus habetur; cum in Volatilitate illa, quæ hîc quidem requiritur, ſit leviuſculus, non eſt, cur in præſentiarum multa dicamus. *Ultima violentia vitriolicum reddit.* Sic dum uſualis Salis Tartarei vice, iſtud quod Aceto deſtillato ſaturatũ eſt, aut ipſa Terra foliata (aquæ ſimpl. aliquantillo diluta) recipitur, ſanè penetrantiſſimus, ſed ſimul (deſtructo per Spiritum Vitrioli priori coagulo) acetoſiſſimus, adeove à noſtra nunc intentione ſimiliter *Tartarus Vitr. è Sale Eſſentiali; vel Terra foliata.* alienus hinc Liquor, ſub debita moderataque abſtractione prodit; relicto (nî validiore igne deſtruatur,) Tartaro quodam Vitriolato, in deſtinationibus ſuis haut adeo inepto. Verum adhuc ſpecioſior col- *Spiritus eadem opera acidus.* ligetur, ſi (quò obiter talia perſequamur,) Tartariſatus Tartarus, loco Salis Tartari, Spiritu vitrioli eodem modo imprægnetur. Gra- *Elegans Tartarus Vitr. è Tartaro Tartariſato.* tuitus autem, & quaſi aliud agendo, in copiâ; dummodo complures iſti (vulgò paſſim effuſi) Liquores qui poſt Vitriolicarum Solutionum per Alcalia, (& vice verſa) peractas præcipitationes, abundanter reſtant, (nec in rei veritate vomitoria vi, quod tamen è ſulphureis An- *Gratis colligi poteſt Tartarus Vitr. è Præcipitationum reſiduo Liquore.* timonii Solutionibus verendum hic non eſt, infecti deprehenduntur,) debitæ exhalationi ſecuriſſimoq; coagulo exponerentur. Quod etiam circa Acetoſarum extractionum, (per Sal Tartari ac verſa vice præcipitatarum) ſupernatantem humiditatem parili compendio (pro gratis acquirendo Terræ foliatæ fundamento,) obſervari poterit. Sed hæc pro remiſſiorum alienorumque modorum luſtro vel recenſione *Sic quoque Salis Eſſentialis principium.* (feliciorum nihilominus experientiæ, forſan inter enchiriſis aliarumve circumſtantiarum variationes oppido relictâ,) hactenus ſufficiant.

Conſequens nunc eſt, ut ſimiliter, (ſecundum obſervationes noſtras) Saturatiores, magisque Conſentaneos, Genuinisve propinquiores deinceps videamus. Quod itaque ab initio iſtum cum Silici- *Sp. Salis* bus congeneribusque (abundantioris tamen humiditatis Alabaſtrum non-

nondum tentavimus,) attinet: ſuccedit negotium; ſi cum Alcali-Tartarei quadruplo per Retortam, (cum operculatum illud vas ejuscemodi penetrantiores ſucceſſivè Ingeſtorum ſpiritus, inter quaſcunque cautelas admodum diſperdat,) debito ignis regimine, (ne protractiori labore Sal perfluat) ritè deſtilletur. Et urinoſa volatilitas Siliceæ (nobis neutiquam hîc ſuſpectæ vel deſtinationibus iſtius adverſanti) aquoſitati intermixta ſemet ſat prodit; quin imo nonnunquam ſalini coaguli quidpiam ſeorſim apparet. Ne vero quis Alcali Tartareo-nitroſum ad ejusmodi operationem recipiat, ſupra jam monuimus. Quod autem reſiduam (magnæ ſuperioribus annis commendationis) Maſſam concernit, equidem (præter alia Mechanica) Tincturam (pro aſſumtorum tamen Silicum naturâ) ſuppeditat aliquanto ſpecioſiorem Vulgari ſive ſimplici Tinctura Tartari; utpote quæ aliàs ab Oleo deliquato, vel potiùs à ſubſidente ſaturatisſimoque Phlegmate, (dum Alcali in ardenti Spiritu diſſolvitur,) parum differt: Utramlibet tamen in pleriſque intentionibus æquat aut ſuperat, haut inelegans Tartari Tartariſati liquor, per ſimplicem iſtius Coaguli in duplo Spiritû Vini diſſolutionem, & lentam ſecedentis (à phlegmatica ſui parte) Spiritus divaporationem promptè conficiendus. Sic nec Magiſterium è communi Silicum Liquore tanti in medendo deprehenditur: ſive per Aquæ ſimplicis copiam, (leviſſimum tunc;) ſive per Spiritum Vitrioli (ſpecioſo Tartaro Vitriolato poſt filtraturam inde ſimul proveniente) præcipitetur. Sed hæc in tranſitu.

Tartari cum Silicibus.

Sal Tartari nitroſum huic Proceſſui non convenit.

Tinctur Silicum Tartarea.

Tinct. Tartari vulgaris.

Liquor Tartari Tartariſati elegans.

Magiſterium è Liquore Silicum. Cum aqua ſimpl & cum Sp. Vitrioli.

Tartarus Vitriolatus inde.

Porro verò prægnantior adhuc eſt hucusque recenſito, quid ad normam ſingularis iſtius Salificationis ſubtiliorum Oleorum inſtituitur modus. Indubium quidem aliquando tractus; quaſi (cum mixtura ſaponiformis hinc oriatur,) etiam nil ultra oleum ſaponario compar ſit ſuppeditaturus; aut ſaltem ſub occultiori Digeſtione, (ceu Singularis alicubi à recentiori talium Autore vocatur;) ſepultus lateat. Sed enim labor hic, uti jam olim à ſolertisſimis Viris ex parte propoſitus eſt, ita ad literam quoque in noſtro hoc Subjecto feliciter procedit: ſiq; ſimpliciſſimè ſolum Olei Tartari nigri pars una, cum Salis Tartari (præſertim prædiſpoſiti, vel è Vini fecibus extracti) duabus partibus ritè mixta, & craſſamentum hoc (ſaltem in Retortula ſua) lente per

Oleorum deſtillatorum ſalſificatio nonnullorum.

Procedit labor.

menſes aliquot, aut ſupra fornacem hyemali tempore, continuo, & patienter digeſtam fuerit, inſtituta poſtmodum (per arenam quoque, ſi minor extiterit quantitas) deſtillatione, Sal votatile urinoſiſſimum ſat copiosè prodit, recipientis lateribus, cornutæque collo undique adhærens, & congeneri tandem Spiritui (una cum penetrantiſſimi ac quaſi ſaponarii Olei aliquota parte aſcendenti,) nonnunquam ad dimidium uſque illiqueſcens. Cujus autem parentis nunc ſit progenies; & num aliquæ olei Tartarei particulæ per transformationem quandam, (quod frequens Autoris de Oleorum in Sal volatile Mutatione vel Abitu phraſis nonnemini ſonare poſſet,) revera hîc obriguiſſe quaſi credi queant: an verò ſalinæ Volatilitates, (ſub primam iſtius deſtillationem arreptæ vel abſorptæ,) per Alcali propellentis acceſſum, à Sulphureis denuo ſic liberatæ ſolùm fuerint: aut demum ex ipſo Sale fixo (per volatilis ſubſtantiæ aſſociationem, obſcuriorive adhuc ratione, in ejusmodi mixtura digeſtioneque ſolicitato vel diſpoſito) ſurrexerit illud, quod in notabili quantitate, relictâque ſimul, (dum è capite mortuo reſiduum Alcali elixiviatur,) carboniformi, ſeu pinguedinum combuſtarum ſimili cruſtâ prodit: (quamvis ſit præter inſtitutum noſtrum,) dijudicatu tamen haut adeo forſan erit difficile: præſertim ſi quis Volatilitatis iſthoc modo collectæ odorem, ſaporem & effectum, cum aliis procesſibus, (Olei Tartari ad Alcali volatiliſationem ſenſibiliter nil accipientibus,) penitus eundem; prætcrea olei ſimul extillantis acumen, (præſuppoſitarum ſalinarum particularum quaſi concentrationem ſat prodens:) item Liquoris ſub Saponis (tanquam coaguli noſtri Imitamenti cujusdam, vel ſuperficiariæ ingredientium coagmentationis (deſtilliatone provenientis ſalſedinem, (ſi per ſupradictam limitationem, inter conſimiles obſervationes, libet,) eadem òpera perpenderit. Sed hæc de ſingulari hoc & delectui noſtro (donec alius Salis, non Olei Spiritus reveletur,) in tantum genuino, ac perquam ſaturato, tædioſiori tamen Proceſſu ſufficiant.

Et dat Sal volatile, Spiritum, Oleumque penetrantiſſimum.

De ortu hujus Salis Spiritusque Volatilis.

Sapo hujus coaguli imitamentum quoddam.

Sequitur tertius. (ſed æque ferè laborioſus, genuinus interea,) qui in plerisque ea de re Libellis, per Spiritus Vini (imo Frumentacei quoq;) verum utrinque prius alcoliſati, aut (per ante notatam ſimplicem

Spiritus & Sal Tart. Volat. per abſtractio-

plicem Salis fixi diſſolutionem) Tartariſati abſtractionem vulgò præcipitur. Aſcendit poſt (Spiritus) aliquoties hinc repetitas lentasque deſtillationes, (intenſiori poſtmodum igne,) Liquor urinoſiſſimus, congeneri Sali plerunque, (ni parciora cohobia, ignis remiſſior, aut vaſorum difformitas impediant,) ſociatus; at ſimul perquam parcus: ut compendioſiorum modorum intuitu vix compenſare videatur toties repetendos, (ut totum generali voce complectamur,) labores. Num enim revera ſic inceretur Alcali; ſive de ſalinis Spiritus ardentis particulis adhæreat ipſi quidpiam, poſt liminio denuo ſublimandum: an verò diſponatur ſaltem ad facilio rem ſubtiliorum (& vellicationibus iſtis quaſi ſollicitatarum, liberatarum, aut qualicunque tandem ratione modificatarum) partium aſcenſum: aut penitus demum alternatione quadam, inter Cohobia, Volatile fiat fixum, fixum autem eadem opera Volatile: adeoque cujas tandem ſit iſthæc volatilitas, haut adeo difficulter forſitan determinabit, qui conferet invicem (altera quidem parte,) manifeſtum & largum (ſubadſtringentis) Phlegmatis, poſt ſingulas abſtractiones proventum; (à ſubtracto vel planè quaſi ſubterinverſo Spiritus ardentis interiori Sale proficiſci nuper quoque traditum:) " ſecretiora inſuper iſtud deſtruendi vel ſeparandi præſuppoſita: Sa- " lis porrò ſic ſaturati pondus ut plurimum aliquantillo auctius, &c. Ab altera verò Parte Phlegmatis illius forte ſimplicem tantum (inter ſalinas ſulphureasque Spiritus particulas) Intermixtionem; atque ſucceſſivam hinc (adeoque ſenſim proinde decreſcentem) Secretionem: (æquè ac expreſſa ſtillatitiaque Olea aquoſitatis plurimum nihilominus occultaſſe per deſtillationes rectificationesve ſuas deprehenduntur.) Manifeſtarium præterea concentratiſſimi hac ratione Spiritus (ſimul profluentis) Acumen ſalinum; non ſolum ſolubiliora quædam ſuperficietenus adoriens, verum etiam (ſpontaneam ſolummodo Tincturam hic induiſſe dicentibus) nonnulla ſimultanea dimiſſione præcipitans; imò corporale Sal per inſtillatum ſupranotato modo Vitrioli Spiritum, inter leviculam fortè exceptiunculam demonſtrans. Item, conſuetam Volatilium (pure ſalſorum) ab Alcalibus genui-

nes Sp. ardentis.

Etiam frumentaceri; Sed utrinque prius alcoolisati.

De ortu iſtorum ſimiliter dubitari poteſt.

Olea deſtill. & expreſſa aquoſas particulas copiosè occultant.

genuinis (in liquida & ſicca forma) plerumque ſic ſecedentium Rectificationem: Salis Tartari verò pondus (poſt ejusmodi incerationes) paulò auctiùs, æquè forſitan ab aquearum quarundam particularum (eo caloris gradu minus perfectè, pro priſtinæ ſiccitatis recuperatione ſeparabilium,) Adhærentia profeſectum: (ne adſertam ab aliquibus iſtarum Fixationem, dum aqua deſtillata ab Alcalibus compluries abſtracta fuerit, allegemus.) Et ſi quæ inſuper pro cujuslibet opinionis defenſione vel ſingularum conciliatione produci (è vulgatioribus quoque obſervationibus,) poterunt. Nos practica noſtra ſecundum inſtitutum perſequamur.

Aquæ particulæ Alcalibus affiguntur nonnullis.

Sp. & Sal volat. cum Spiritu Tart. rectif.

Atque hinc, quod denuo nunc quibusdam ſecretò commendatum Proceſſum concernit: qui ſc. per Spiritûs Tartari digeſtiones aut cohobia ſuper Alcali perfici docetur: ſuccedit ſimiliter negotium; & quemadmodum ſupradictus Fecum Vini ſiccatarum Spiritus, inter repetitas à Sale Tartari abſtractiones, copioſum (ceu intimè & abundanter ipſi aliàs permixtum eſt) Sal volatile quærentibus ſic offert: ita ſi bonus acrisque ille, (non autem acidus vulgò venalis) Tartari Spiritus, ritè dephlegmatus, Alcali proprio parcè per vices affundatur, & (poſt debitam lentamque digeſtionem) deſtillando vel etiam cohobando hinc repetatur; urinoſam volatilitatem ſibi (pariter, at longe ſenſibiliùs, quam in Tartari Tartariſati, aut ipſius crudi Tartari, ſuper proprium Sal rectificato Spiritu fit) complicatam, imo nonnunquam ſeorſim hinc inde coagulatam, diverſimoda tamen proportione ſecum evehit. Sed enim, dum in paulo facilioribus modis eundem nihilominus effectum invenimus; tædiosè prius conquirendum, atque aliàs ſat polychreſtum Tartàri Spiritum (ſive ſolitarium, ſive Ardenti, aliisvè congeneribus ſociatum,) ejuscemodi laboribus vel experimentis denuò vix impetremus.

Vel etiam atque facilius cum Spiritu Fecum Vini ſicc.

Vrinoſus odor ſub Alcalium & Aluminoſorum mixtura,

Tandem verò, & pro recenſionis noſtræ complemento; cum deliquatum Tartari oleum Aluminis ſolutioni vel vice verſa (v. g. pro explorandâ Magiſteriorum Vegetabilium, Metallicorumque, ſic nonnullis præparatorum, ſimplicitate,) inſtillatur; poſt albiſſi-

mam

mam Terram ita præcipitatam, urinoſiſſimus perdiu ſentitur odor; æquè ac dum ipſum Alumen, vel deſtillati hinc Spiritus caput mortuum pulveratum cum Alcali Tartareo triturando miſcetur. Sique hujus obſervationis ductu, dicti Alcali & Aluminis crudi ana per Retortam (etiam in Arena) deſtillatur; Sal atque Spiritus volatilis copioſus, penetrantiſſimus; & paulò ante recenſitis (ut ovum ovo) in odore, ſapore, viribusque ſimilis exit. Suſpicionem de Exoterico probè novimus; & eſt aliquid, Urinoſitas ad Aluminis ſequeſtrationem inter Metallurgorum requiſita nonnullibi accedens: præterea ſalinarum ejus particularum facilitas, quâ ſolitariæ quidem, relicta terreſtreitate, notabiliter per Retortam (dato ſibi ſaltem per vices vehiculo aqueo) aſcendunt: item, (quod affinitatis & ulterioris inquiſitionis cauſa hîc ſuperaddimus,) Spiritus, è crudo quoque Tartaro cum ana Aluminis crudi, per arenam, nullo quaſi negotio deſtillabilis, pariter penetrantiſſimus, copioſiſſimo Volatili Sale ſimul proruenti intermixtus; cuivis ex Alcali Tartareo prolecto, in ſenſibilibus effectuque compar, ſupra poſito è ſiccis Vini fecibus acceptior, &c. Verum, ut hæc pro aliena vel mixta natura demonſtrandâ, cum veriſimilitudine quadam haut inconvenienter allegentur: amplius tamen (in ulteriorem horum inquiſitionem,) cum uſto quoque, vel ad extremum deſtillati Capite mortuo (etiam recentiſſimo) ſimiliter labor iſte procedit; ſique alterutrum cum Salis Tartari anatico pondere eidem ignis generi ſubjicitur; eadem Volatilitas tum liquida, tum imprimis (ob vehiculi diluitioni hîc ſufficientis defectum) ſalina conſiſtentiâ, quantitate haut exigua, de cætero (quia forſan per uſtionem aut deſtillationem præviam, ab Alumine Sulphureum iſtud, Salis volatilis particulas diverſimodè aliàs alterans, majori pro parte ſecretum eſt) odore minus gravi colligitur. Usque adeò, ut qui inſuper ejusmodi Producti Proportionem; Vires porrò (quoad ſpeciales deſtinationes) ſimplicem Urinæ, Salis Armoniaci, Fuliginis, Cervinumque Spiritum excedentes, volatili verò Salis Tartari Spiritui penitus conformes; item in reſiduo capite mortuo Aluminoſitatem cum adjecto Alcali apertè fixatam, ſive in tertium quid (planè inſtar Arcani Duplicati) coagula-

Præcipitata Veget. & Metallica inter Aluminis concurſum, vix Terra ejus ſunt expertia.

Sal atque Spiritus volatilis penetrantiſſimus, ex ana Alcali Tartarei & Crudi Aluminis.

Sal atque Spiritus urinoſiſſimus, ſingularis, è crudo Tartaro & Alumine.

Spiritus & Sal Volat. ex Alcali & Aluminis Uſti ana penetrantiſſimus.

Minusque graveolens

Sal aperiens ſingulare è horum Capite mortuo;

Arcano dupl. ad fine.

gulatam; pariles denique Volatilitatum per conſ[illegible]recede[illegible]tamen-ta modoſque evehendarum rationes, & [illegible] (poſt [illegible]nitiùs conſiderave-rit; forſan haut adeo culpabili conj[illegible] an ab ac[illegible]nus, niſi purè vel admodum Tartareum, Tartareis ſaltem longè proximiorem, luſtratis ſanè ab initio Proceſſibus (in iſthoc genere) oppido ſpecioſiorem (uti faciliorem,) exiſtimare poſſet. Nec caput mortuum (poſt extremam Aluminis deſtillationem,) ſolum apparenter inſipidum, intra paucos verò dies (vel ex aëre attracta humiditate) priſtinam adſtrictionem denuò induens, aliave in contrarium alleganda ſibimet eousque obſtare ſineret; quo minus parabilem hanc volatilitatem (ad minimum) operoſisſimorum purè Tartareorum loco adhiberet. Sed tamen per nos cuivis integer ſit delectus; uti profectò poſtremorum omnium inter ſe, & cum noſtro hoc Aluminis crudi vel uſti inverventu comparato, imò ex ipſo Tartaro cum Alumine deſtillato Spiritu, idem in rei veritate eſt effectus: præſertim ſi dilutiores (v.g. cum Silicibus aut ſæpedicto Alumine crudo confecti) Liquores, prius per Rectificationem, ejuſcemodi purè ſalſis Volatilitatibus debitam, (cum modico ſc. Spiritûs Vini ſuper Alcali priorem præſtantioremque partem denuo abſtrahendo,) quaſi concentrentur. Quemadmodum & reliqui ſale proprio, (ſi quod in prima deſtillatione vel inſtitutâ poſtmodum, ad minuendam odoris gravitatem, Rectificatione, ſimul evectum eſt) convenientisſimè per circumſpectam diſſolutionem ſaturantur, vel (ut communiter loquuntur artifices) Eſſentificantur. Cujus intuitu ſupra jam, ſub æquipollentia quaſi quadam, Sal atque Spiritum in recenſionibus noſtris conjunximus. Figere verò talia per inſtillatum v.g. Salis Vitrioli ve Spiritum, (donec ebullitio ceſſet) filtratumque Liquorem ad Salis conſiſtentiam, (ſimpliciter vel affectata quadam quaſi cryſtalliſatione) exhalare: item, iſtiusmodi (Armoniaco ſimile) Coagulum per ſuperadditum Alcali Tartareum denuo diſſolvere, ſeu Volatile hinc (eo, qui in Viperino quorundam Sale, vel Florum aut Spiritus Armoniaci præparatione obſervatur, more) ſequeſtrare; curioſitatis in ſuo genere nec injucundæ, nec contemnendæ, nec tamen protinus hinc artificium (ceu cuidam placuit) verè Alcaheſtinum eſt.

Cap. mort. Aluminis apparenter ſolum inſipidum.

Spirituum hactenus recenſitorum effectus idem.

Rectificatio dilutiorum ſuper Alcali cum Sp. V.

Eſſentificatio eorum cum proprio ſale Volatili.

Sal Tart. Vol. per Sp. Salis vel Vitr. fixatum, in Armoniacale coagulum, Iterumque per Alcali ſuperadditum, reſuſcitatum.

Quod

Quod autem Vires & uſum volatilitatis noſtræ attinet, tædioſè talia non repetemus: cum ab aliis diffuſa commendatione tradantur; nos autem data opera brevitati ſtudeamus: nec (quoad Chymicam quidem adaptationem,) animum ullatenus nunc induxerimus, hanc noſtram (etſi genuinam) Volatilitatem ſimpliciter, & confidentia forte majori (ſiquidem noviſſimis quibusdam attributis ad literam alicubi ſatisfaciendum foret,) pro Alcaheſtino quodam vicario venditare, ac Locorum eo pertinentium explicationem perſequi hinc velle: præſentaneâ ejus in Medendo efficacia, dum per ſe quoque datur, impræſentiarum & pro inſtituti noſtri ratione ſatis contenti. Hoc tamen vel ulterioris curioſiorum inquiſitionis gratia, è noſtris, (aliàs ejuſcemodi Diſquiſitionibus hîc nondum deſtinatis) obſervationibus quaſi indice notando ſuperaddimus: quod abſoluta illa Authoris, (de „ Lunæ, Mercurii, Unicornu, Oculorum Cancri, &c. Solutioni- „ bus,) aſſertio proculdubio nihilominus cum ſalis quaſi grano, (etiam ſub ſecretioris Tartareitatis acceſſu,) intelligenda videatur: ſique parili modo ſeu traditus quiſpiam, ſeu fortè ſpecioſior (ex Eſſentiali Sale,) aliisve modis exiens Spiritus adhibeatur; delectu tamen aut præparatione Solvendorum prævia (pro cujuslibet ſc. natura, proclivitate, aut renitentia) adhuc opus ſit. Atque hinc in ſpecie quidem, noſtræ nunc tractationis Volatilitas Oſtracoderma, Marinaque (ſolubiliora) cruda oppidò adoritur; & inter ebulliendum abſorpti quidpiam, (ceu vel inſtillati, nec tamen ſolutum denuo è talibus arripientes Liquores teſtantur,) retinet; reliquum notabiliori copia, eadem opera præcipitat: planè nitroſi Clisſi inſtar. Super Magiſteria eorum ut plurimum ferè coloratur magis, quam evidenter ſaturatur. Metallicorum verò, præſertim perfectiorum & utrobique debito prius Menſtruo diſpoſitorum particulas promptius abſorbet: magiſque adhuc Mineralium (v. g. Antimonii aliaque nonnullorum puriora) Sulphura, &c. Uti Solutionum & exaltationum Analogia, (ad urinoſorum Spirituum recentiores genuinaſque adaptationes inſtituta) cuivis (leviter inibi verſato) haut difficulter oſtendet. Et cum etiam in Febrilibus, aliisque adfectibus, per ſe quoque ſat ſit efficax; nec ſolutorum iſtorum ſubſtantiâ aut ſulphureitate

Vires Sp. Salis Tartari.

In laboribus chymicis.

Cautela circa quasdam præcipitationes.

admodum aut deſtructione ſic alteretur : equidem hinc per Acceſſoria competentia , (præſertim ſi contractioris doſis efficaciæque fuerint ,) eo magis ſemet exerere deprehendetur. Reliquum peculiarior fortè quispiam Salis Tartari Spiritus ; aut ſingularis inde, ſed exotericis intemerata Aciditas, (ex condicto Diſſoluta per intimiores digeſtiones deferens , nec inter invertentium „ occurſum deferens,) expectantibus varieque inquirentibus expe- „ diet. Nos ad inſtitutum noſtrum, & ſolitarium ſpecialemque hujus in medendo uſum revertamur. Non quod diſtincta pertractatione totum recenſere , vel in certas Digeſtiones usque per chylifera ſanguiferaque Vaſa , (ſat aliàs penetrantem) comitari ſedeat. Sed tantum ut (in exemplum,) manifeſtaria aperiendi, detergendi, reſolvendi, adeoque Diuretica Diaphoreticaque vis generalis , uni alterive graviorum Affectuum (inter quæſitam brevitatem & ſollicitantium vel cooperantium acceſſum ,) ſeorſim accommodetur.

Cinnabaris nat.

Quantum in Hypochondriacorum noſtrorum Arthritide vagâ Pareſique ſolitarius , aut alternis vicibus Cinnabari (præſertim nativâ, aliàs nervoſorum hyſtericorumque dolorum inſigni levatorio,) largiter interpoſitâ præſtet ; obſervatio inter continuationem (pro doſi , v. g. 20.30. guttas propinando ,) facilè docebit. Etiam citra Purgantia ; plerumque opis parum , at nova ſæpe ſymptomata afferentia : citra Balnea , inſeſſus aut fomenta , & citra reliquorum vulgatiorum Topicorum pleraque , Contracturas utplurimum citius , quam languentium membrorum vigorem ſuſcitantia : præprimis citra illitiones illas pinguedinum , oleorumque hinc vel aliunde diverſiformiter , compendioſiſſimè alias ex Adipe, Cerâ, Sapone, &c. ſequenti ratione paratorum : ſi ſc. ſuper eorum ſ. q. cineres uſque ad ipſum Retortæ collum largiter ingerantur ; ita unicâ vice clariſſima rectificatiſſimaque per arenam exeunt. Sed hoc incidenter.

Purgantium Topicorumque frequentes hic noxæ.

Oleorum ceræ, Saponis & pinguedinum compendioſa deſtillatio.

In Hydrope Anaſarca & (Catharcticis alias rarius auſcultante) Aſcite, ſimiliter ſucceſſu perquam felici datur ; præſertim Urinis (ſua de cauſa) aquoſioribus : egregieque tum pariter ſe gerit Arcanum illud duplicatum ; etiam compendioſiori ratione parabile ; Metallicam ſubſtantiam è diſſoluto Vitriolo per Nitrum verè fixum

Arcanum duplicatum per

atque

atque lixivioſum, (ceu per accidens interdum obtingit,) totaliter præcipitando & poſt filtrationem Sal per exhalationem collectum fundendo.

præcipitationem vitrioli in aq. ſ. ſoluti cum Nitro fixo.

Quemadmodùm cum Rubicundiores fuerint, inter alia haut parum adjumenti confert Antimonium Martiale Cachecticum: ex ana Antimonii & Limaturæ Martis, ſaltem in ſcorias liquato & cum triplo Nitri poſtmodum detonato confectum: Nitri ſingularem fixationem (cum elutriatus pulvis primitivo longè gravior ſit) haut obſcurè oſtendens.

Pulvis Cachecticus Antimoniatus. Nitrum cum eo figitur.

In reliquis quoque Hypochondriorum affectibus, & eorum aſſeclis vel productis, (reſolventia, deobſtruentia atque invertentia requirentibus,) neutiquam deſes eſt hæc noſtra Volatilitas: & quod nonnullorum Tincturæ atque Spiritus, (ſive clyſſiformiter per Mineralium ſulphureorum, Tartari, Nitri, &c. detonationem; ſive congenerum Volatilium more, è certis Alcalium, Armoniaci, Tartari, Calcis vivæ, Cornucervi, Antimonii, &c. Mixturis quaſi ſecreto deſtillati) interdum ad hyperbolem usque promittunt; ſufficienter, & (ſano ſenſu) vel usque ad Arthritidem (è ſentinâ iſta proficiſcentem,) præſtant: ſi pro morborum, ac circumſtantiarum ratione cum judicio, ac præmiſſis vel interpoſitis (ſicubi hic nonnunquam opus,) Evacuantibus, (Emeticis ſcil. correctioribus, Laxativis Tartareis vel Aloëticis, Antimoniatorum acciſis vel tertiatis doſibus, &c.) aut Martialibus aliisve Roborantibus exhibeatur.

Tinctura Aperitiva & Diuretica Spiritus Antipodagrici.

Atque quo dictorum quædam, nobis uſitatiora, (aliquoties de iſtis hinc inde rogati,) data ſic occaſione annectamus: inter alia Emeticum præſtantiſſimum & ſecuriſſimum habetur; ſi (Tartari Emetici Abſinthiaci Mynſichti imitatione) ſaltem Croci Metallorum, ſive Hepatis Antimonii vulgaris (& edulcati) Acidique Tartari ana, in duodecuplo Aquæ ſimplicis ferventis infundatur, & poſtquam per triduum ſuper fornacem ſteterit, mediocriter ad Tartari diſſolutionem ebulliat; liquor calidisſimè filtretur & ad dimidium evaporatus per diem reponatur. Cryſtalli hinc elegantisſimi Noſtris ad granum unum, duo, tria; alibi (ceu pro Diſtrictuum conditione purgantium doſes oppido variant,) ad quatuor vel etiam quinque dati, ſufficienter, quod ſuum eſt, expediunt: Mercurio Vitæ per Salis trituram, aut Acidorum abſtractionem correcto,

Tartarus Emeticus elegans.

Purgantium doſes inconſideratius abſolutè aſſi-

gnantur. longè ſecuriores ; & præ Eodem per Nitrum aliquantò fixatiori, præque Tincturâ Antimonii Tartariſatâ , certioris in ſingulas doſes determinationis.

Merc. Vitæ correctus cum Sale, Acidis, & Nitro fixo. Tinct. Antimonii Tartariſata. Specificum Purgans quorundam.

Tartarea abſtergentia, (ſolitaria & diverſimodè acuata) aliunde nota ſunt ; & horum quædam etiam ſupra attigimus. Quod autem Sal Tartari Eſſentiale Specifici Purgantis, (oppido diversâ, & ad Sal Tartari volatile fere accedente ratione comparandi) titulo alicubi proponitur; de detergente Saponariaq; vi ſaltem utrobique intelligendũ eſt.

Liquor Aloës Tartariſatus ſimpl. & Rhabarbaratus. Pilulæ Aloëticæ laxativæ minime. Variè quaſitæ; Cum Acuentibus; Novisque Maſſis.

Inter Aloëtica laxativa, uti Liquor hinc cum aliquota Nitri fixi ; imò etiam Rhabarbari , ſi libet, parte (notabili amaritiei remisſione) paratus, haut inefficax habetur : ita ſpecioſiores adhuc Pilulæ, forma illa numeroque minutiori ſemet commendantes, poſtquam hactenus diverſo, ſed utplurimum ſuppreſſo, (cuivis forte ſua de cauſa,) compoſitionis modo hinc inde diſpenſatæ fuerunt, curioſiores in ſui perveſtigationem , aut imitamentum ſaltem quoddam præcipuè traxêre. Atque hinc alii quidem modò Aloën crudam vel Roſatam, violatam, aut aquoſo vel ardenti menſtruo ſimpliciter negotioſiusve Extractam ; modo Aloephanginas quasvis, Tartareas, Ammoniacales, Marocoſtinas conſimilesque recentiorum Pilulas Diagridio , Reſina Scammonii vel Jalapii , vel Trochiſcis Alhandal aut Colocynthidis Extracto aliquantum acuerunt : Alii novas Maſſas (adjecto Ammoniaco, Myrrha, croco, Tartaro, Sulphure, imo Marte quoque, item Abſinthii Carduique benedicti Extracto atque Sale, cum vel ſine Rhabarbaro, Agarico &c.) compoſuerunt ; aut jam pridem Uſuales ; imo ipſas Peſtilentiales (paulò ſaltem auctiori Aloës pondere,) etiam Mithridatio nunc , Eſſentiisve amaricantium vegetabilium ſubactas denuo (variato nonnunquam nomine) diſpenſarunt : Alii verò , cum Aloën quaſi puram putam, citra draſticorum ſtimulum , exiguo ſic pondere , eodam nihilominus effectu nonnullibi propinari perciperent ; ſecretiſſimum ſeu Menſtruum ſeu præparandi modum præſuppoſuerunt. Cæterum, ut acuatas illas, ſub diverſo Locorum Authorumve nomine, (modo brevi ante, modo poſt cœnam hactenus, & impune quidem) datas, durioribus forſan Ileis, ſuoque interim in precio relinquamus : circa ultimum vero, (tanquam Hypochondriacis, præſertim tenerioribus,

Ex ſola quaſi Aloë.

cere-

cereviſiæ adſuetis, &c. longè convenientiùs, meritoque commendabile) genus hæſitantibus, per obſervationes & varia experimenta noſtra, rem paulo faciamus planiorem: principio certum eſt, quod ſelectioris (ceu omnino requiritur, Aloës Epaticæ vel Socoterinæ pars gummea, ſeu aquoſo Menſtruo reſolubilis, ad alvum iſthoc modo ſollicitandam, præ reſinoſa parte, vel Extracto cum Vini Spiritu præparato, longe aptior; ac Teneſmi hæmorrhoidalis reſpectu cæteris paribus pene ſecurior ſit: quodque officium hoc ſuum etiam ſub minima quantitate præſtet: uti aliâ Succus ille ſingulari vi ſtimulante pollet, eaque in noſtrorum quoque hortorum planta extus deprehenditur. *Gummea ejus pars* Quod porrò Acceſſoriorum pro cujusvis opinione potius quam intimiori neceſſitate,) ſub Corrigentium Dirigentiumve titulo varieformiter additorum) pleraque ſupervacanea ſint; & molem ſaltem (in ejuscemodi quidem deſtinatione) augeant: quemadmodum & Purgantium mediocrium, v.g. Rhabarbari, Agarici, Mechoacannæ, &c. Extracta; (in ampla debitaque doſi ſatis aliàs languida, ſub grani parte profectò nil aut per parum huc conferentia.) Proinde qui ſecundum ejuscemodi præſuppoſita paulò penitius penſitabit, quantum gummeæ iſtius Aloëticæ partis uſualibus Pilulis, ab Aloëphanginis uſq; ad recentiſſimas laxativas compoſitiones inſit; haut ampliùs forſitan demirabitur; ejus ſolùm grana quædam ab additamentorum nimiâ mole; reſinoſitateq; propriâ libera, pari cum effectu, præſertim adſuetis fluidioribusque dari; Sique hinc ſupradictum Extractum, diligenter & vel ſimplicisſime, vel adjectâ ſimul, (inter extrahendum) *S*cillæ vel Ari non præparati, ſimiliumve (citra notabilioris molis accrementum) ſtimulantium particulâ confectum, cum Elixirii Proprietatis (haut adeo acidi,) Eſſentiæve Abſinthii liquidæ parum alcaliſatæ, (tanquam conſimilis deterſorii,) tantillo poſtmodum ſubegerit; maſſam nanciſcetur, cujus (pro conſtitutionis, &c. ratione,) granum unum, (tenerrimis interdum etiam dimidium,) duo, vel nonnunquam tria in exiguas, adeoque reſolutu ſic faciliores pillulas (v.g. quatuor præterpropter ex uno grano, formata, paulo ante vel nonnullis quoque poſt cœnam ſumpta, ſequenti die alvum ſalubriter laxando expediunt. *Acceſſoria vulgaria pleraque hic & alibi, ſupervacanea.* *Extractum Aloes cum Aqua ſ. pluvia, vel Rore. Uti in maſſam hoc fine redigatur.* *Doſi exigua.*

Circa acciſas Antimoniatorum Emeticorum doſes ſimiliter aliàs certum eſt; quod licet v.g. Oxyſaccharum (ſimplicisſimè, citra aliorum vegetabilium acceſſum, è vulgari Metallorum Croco cùm Ace- *Antimoniatorum tertiata doſis.*

Oxyſaccharum Emeticum compendioſiſſimum.
Sulphur Antimonii ultimum.
Panaceæ Antimoniales.
Tinct. Antimonii cum Aceto ſ. & Spiritu V. poſtmodum extracta.

to ſimplici paratum.) aliaque hujusgeneris (Antimonio tantùm medicata, ideoque ſuo modo hinc mitiora) Vomitoria effectum, ob juſto parciorem doſin, haut ſortiantur; nihilominus tamen ſubtractoria quadam, quamvis minus perceptibili,(levi ſaltem nonnunquam nauſeæ complicata) actione ſæpenumero plures Hypochondriorum aliosve affectus admodum levarint. Et quod fortuitarum ejusmodi obſervationum ductu, porro datâ operâ non ſine fructu certis in circumſtantiis exhiberi queant. Æquè ac ſub pari proculdubio operandi modo Sulphura Antimonii & ejus generis Panaceas, ipſasque Tincturas, (huncin finem profecto optimas, ſi è non nimis fixis, verum mediæ quaſi naturæ præparatis, & vel Aceto ſimplici è communi Metallorum croco, &c. ſeparatæ fuerint) feliciter, modo cum judicio, dari vel continuari cernimus.

Tinctura Martis adſtringens cum Sp. Æruginis.
E Liquore Florum Martis adſtring. &c. & Liquore Terræ foliatæ.
Aperiens optima è Vitriolo Martis & Tartaro.
E Limatura & Tartaro ſimpliciter parata languet.

Inter Martialia, quemadmodum ubi adſtrictoria vis magis requiritur, ſingulariter præ aliis confert Tinctura cum Spiritu Æruginis ſimplici aut Sulphurato extracta; vel etiam Florum è coagulatâ Martis (in Spiritu Salis,) ſolutione ritè ſublimatorum, aut ipſorum quoque Salis Armoniaci Florum Martialium nigrorum ultimorum (per deliquium diſſolutorum) Liquor; inſtillatâ ſ. q. Liquoris Terræ foliatæ (cum per ſe adſtringentiſſimus ſit) infractus & exaltatus; &c. Ita dum aperire magis eſt in animo; forſan efficacior (reliquarum tantùm non omnium promiſſa expertis) vix invenitur, præ Tincturâ Tartariſata; non quidem deſideiſta, per ſimplicem Ferri Tartarique coctionem confecta; ſed elegantius è Vitrioli Martis factitii Tartarique depurati anatico pondere, in ſextuplo aquæ ſimplicis ad mellis conſiſtentiam cocto, & hincin ſextuplo vel octuplo Spiritus Vini (totaliter ferè) diſſoluto, (per mediocrem exhalationem) præparata. Liquor enim relinquitur, qui vel ſine quodam alio remedio Icterum noſtratium perfectè curat, cachexias corrigit, Spleneticos affectus inſigniter mitigat, &c. Sed hæc in tranſitu.

Eſſentia camphora optima.

Redeamus ad Spiritum noſtrum Volatilem; qui porrò tum per ſe ac ſolitariè præſtans exhibet Diaphoreticum; tum aliis quoque hujus generis Spiritibus, v. g. Armoniacali urinoſo, Cornu Cervi ſale proprio poſt debitam rectificationem ſaturato &c. Item Eſſentiæ Camphoræ vulgari, aut (diſſoluto ejus ſubtriplo in Spiritu Vini Tartariſato) ſaturatiori, aliisque competentibus nec ejus naturæ adeo adver-

ver-

verſantibus Diaphoreticis Alexipharmacisque Tincturis, Eſſentiis, ipſive Mixturæ ſimplici, aut (frequentatiori nunc, in compoſitionis tamen & effectus fundamento parum hinc diſtanti) Tincturæ Bezoarticæ: haut inconvenienter eodem fine aſſociari poterit. Atque hujus generis Volatiles eſſentificatique Liquores, &c. (ut incidenter tactos breviter adhuc perſequamur,) pro Diaphoriſi (ſed circumſpectè ac cum delectu, præprimis ſi valde Camphorati fuerint,) dati, in pleriſque Malignis (adjunctis interea vel interpoſitis, pro circumſtantiarum ratione, Abſorbentibus temperatis, Invertentibus, Anodynis, &c.) equidem, plus præſtant, quam nominatiſſimum illud Bezoarticum minerale, ſive ſimplex; (aliàs longè compendioſius è Mercurio Vitæ, vel crudiori quoque Sulphure Aurato, per ſimplicem ſolum ſextupli Spiritus Nitri abſtractionem conficiendum:) ſive ſpecioſius adhuc Solare, (propter Auri in doſin tantillum; aliquibus Antimoniali Cinnabari forſan ſimiliter tinctum;) aut Joviale quodlibet; cum affini ſuo, (ſed nec certo ſemper nec proprie dicto) Antihectico; ac Maximo illo (miſſis ambagibus, ſaltem per unicam primo deſtillationem, & filtrati poſtmodum Liquoris adjectique Nitri fortem abſtractionem, æque feliciter præparando) Sudorifero: ſique alia hujus cenſus fixiora ſunt, communiter commendatiſſima, ſudoremque largiter quidem moventia; intenſioris autem Malignitatis ſeminaria & conſectaria, v. g. Anxietatem præcordialem, deliquia, dolores vagos &c. rarius ſic evidenter compeſcentia: ſi Nauſeæ atque Vomitus ab initio ſymptomaticè complicati, & ſolum fixiora illa ex Antimonio, oppoſita fuerint; malum (quod ſupranotatis Alexipharmacis volatilioribus, ſolitariis aut Anodynorum tantillo exaltatis, facilè ſopitur;) ſæpenumero tum, (non ſine præpoſteræ confectionis, aut diuturnioris aſſervationis inculpatione,) quaſi magis exaſperantia, aut ſaltem longè minus inibi conferentia: in ejuſcemodi morborum congreſſu haut raro crudis, vel ſimpliciſſime præparatis (ex Animatorum, Foſſiliumque claſſe) Diaphoreticis Alexiteriis, (ſimul evidentius abſorbentibus aut præcipitantibus, ferè poſteriora; uti ſunt Cervinum Cornu, per Coctionem, (ſi perfectum vel potius Deciduum fuerit; ſin autem Mollicellum) per debitam in vaporis Balneo exiccationem, (verùm non ſine diffuſiori hinc, adeoque ingratiori doſis mole,) præparatum; imo ipſum nonnunquam muliercularum Uſtum, haut

Mixturæ ſimplex & Tinctura Bezoarticæ rec. in fundamento parum differunt.

Volatilium horum in Malignis pleriſque præſtantia.

Bezoarticum min. ſimpl.

Compendioſum è Merc. vitæ, vel Sulph. Aurato.

Solare vel quaſi.

Joviale.

Antihecticum Poterii.

Sudoriferum max. Fabri compendioſum.

Antimoniatorum uſus inconſideratior ſæpe ſiniſtræ imputatur præparationi.

C.C.ph.C.

C.C. hic optimum deciduum.

C.C immat. in vap B. p. p. magnæ molis

C.C. Uſtū.

etiam poſt volatilium ſeparationem hydroticum.
Unicornu foſſile Cetaceum, C. Rhinocerotis haut adeo ſingulare.
Ebur. ph. C. deſes.
Bez. Animalè Magiſt. ſpinis Vip. Ext. & Eſſent. Viper.
Exiguitas Viperin. in Theriacali doſi.

haut penitùs (in calciformi licet ſua congenerumque naturâ,) evanidum, aut per accidens ſolummodo hydroticum: item Terræ ſigillatæ; Unicornu foſſile, & ubi ſuppetit, Cetaceum; quod tamen inde ultra modum ſingulare neutiquam hic deprehenditur: ceu Rhinocerotis (ſelectius quoque) Cornu, nec per ſe, (quamvis in largiſſima doſi,) nec chymice præparatum, aut congenerum modo deſtillatum, Cervina, (uti multoties experti ſumus,) adeo ſuperat. Ebur philoſophicè nunc calcinatum, hoc in genere planè deſes, Lapis Bezoar ab aliis ſatis jam notatus eſt. Ipſa Viperina (cruda, aut curioſius in Magiſterium, Extractum, vel Eſſentiam redacta,) nì debitâ proportionalique quantitate, (unde profecto Theriacalis doſis ob Unum Trochiſcorum, vel quaſi, Viperinorum granum, ſub eodem tamen Opii pondere, tantum colubrinum, gravidarum noxa, Purgantium ſufflamen, & quid non? indifferenter æſtimari nequit:) præterea verò exaltantium vel penetrantiorum, (v.g. Armoniaci, Nitri fixi, &c.) ſtimulo dentur, ſupradictorum Volatiliorum pollentiæ haut infrequenter hîc cedunt. Sed qui Diſſertationem tantùm ſcribimus, hic finiamus; alia quæ hinc inde interſeri vel latius diduci poterant, novis forſitan pagellis reſervantes. Si quibusdam hæc placuerint, gratum erit; & de ejuſcemodi materiis pridem perfecta, (quæ Prodromo quaſi materiam de ſe dederunt,) Deo volente ſequentur. Sin diſplicuerint, & data ſic occaſione ſecretiores commodioresque Volatilitatum Tartarearum modi proponentur; Similiter gratum erit functis vice cotis, acutum reddere quæ Ferrum valet, exors ipſa ſecandi. Sin tandem inani ſolùm contradictioni cenſuræve, verè bonaque intentione dicta ſubjicientur; tempus & valetudinem Topicis litigiis in perſonalia plerumque poſtmodo deſinentibus, & in ſingulis forte columnis ſuas ſibi reſponſiones hîc invenientibus, nequaquam conſumemus. Apprimè nobis hactenus placuit Exterorum nunc ſtudium, qui obſervationes & experimenta ſua ingenue literato orbi communicant. Dum autem Noſtratium quamplurimi, quieti exiſtimationique ſuæ conſulentes, divulgatorum traductiones haut immeritò reformidant, fit, ut elegantiſſima ſingulariſſimaque inventa, magno boni publici damno, hinc inde ſupprimantur. De cætero breviter ſaltem & conciſo ſcribendi genere materiam noſtram pertractavimus: cum per ſupervacuas amplificationes Volumen condere noſtra non patiatur Conditio. Quisquis paulò attentiùs & ſedendo quaſi pagellus haſce, ſi mereri videbuntur, perlegerit; ſub aliquali laborum Chymicorum notitia, ſententiam noſtram haut difficuìter (inter qualemcunque è brevitate natam obſcuritatem) adſequetur. Ut autem aliquid, vel in interlinearibus inveniat, quod legiſſe forſan juvet, errataque (uti hominibus ex obrepunt, parte compenſet, perquam optamus.

DANIE-

DANIELIS LUDOVICI

DE

MORBIS CASTRENSIBUS ET DYSENTERIA

TRACTATUS DUO,

Quorum Prior una cum deſignatione Myrothecii Caſtrenſis Anno 1664. cum Gothani Milites ad expeditionem Hungaricam tenderent: Poſterior 1666. cum Dyſenteria per iſtas Provincias graſſaretur. Uterquejuſſu Sereniſſimi ſine addito nomine ab ipſo Germanicè editus eſt.

nunc primum

Ingratiam exterorum, & quo cum reliquis Operibus ſimul extarent, Latine redditi.

PRÆLOQUIUM AUTORIS.

SUb initium præſentis tractationis ipſemet optime recordamur, quod utique gregariorum militum conditioni minus conveniat multum circa pharmaca occupari: quod porro remediorum congtua applicatio longe amplius quid requirat, quam nudam remediorum aliquorum contra hunc vel illum morbum notitiam: quod propterea conductis in unum exercitum militaribus copiis Me-

dicos comites dare conſuetudo ferat, ut Hiob ortis morbis & conſilio & auxilio adeſſe poſſint; aut in Rorum defectu ad minimum Chirurgi caſtrenſes, pro ſua quisque experientia, piam opem ferre ſoleant, vel ipſi ſubinde generoſiores Præfecti, inſtructi hunc in finem Myrotheciis caſtrenſibus.

Atque his quidem ſic ſtantibus ex adverſo nihilominus negari nequit, quod caſtra ſequentibus perſæpè varia diverſorum generum & modorum, & ea quidem ſubitanea ſymptomata, variæ item alterationes contingent, in quibus vel prorſus evadendi, vel ſaltem, donec ulterius proſpiciatur, ſalutarem malo morem faciendi nec conſilium ſuppetat, nec remedium; cum tamen (ſiqualiscunque notitia adeſſet,) forte euporiſton aliquod vegetabile ante pedes, in proximis agis vel ſilvis ſuccreſcens, maximo tum uſui eſſe poſſet.

Inſuper multi ſunt gregariorum, qui partim ex ignorantia partim ex propoſito in uſu remediorum tam diæteticorum, quam notiorum pharmaceuticorum, longè aliter verſantur, quam quidem Conſervatio ſanitatis permittat: quorum dehinc exemplo ſeducti plures per varios exceſſus ſeipſos inconſiderate peſſundant.

Hos igitur, qui, quantum quidem id fieri poteſt, à talibus ataxiis dehortaremur, ſimulque pauperiori gregario militi in caſibus ſubitaneis; ſaltem ad aliquam dilationem (usque dum harum rerum peritiores accerſantur) aliqua indicaremus remedia, præſentem Inſtructionem (remedia ſuppeditantem maximam partem evporiſta & minus pretioſa) concinnavimus, non ut iisdem ſolis fidant, ſed potius ut (poſtquam in caſibus ſubitaneis iisdem ad aliquod temqus uſi ſunt) tanto commodius expertos Medicos de convenientioribus remediis (qualia inprimis Chymia ſubminiſtrat) conſulere poſſint. Ob quam eandem cauſam varia in Officinis uſitata, variè compoſita, pretioſa, aut quæ difficilius circumferri poſſint, remedia, taliumque formulas, nec minus talia adhibentem medendi methodum ſtudio hic omiſimus. Atque hæc quidem præmonere, propter varias cauſas non inconſultum viſum eſt.

CAPUT

CAPUT I.

De Circumſpectione in Cibo & Potu.

VTi quidem certum eſt, militem inopia preſſum cogi ut promiſcua utatur omnibus, quæ ipſi offeruntur: ita ex adverſo non minus certum, in annonæ abundantia ataxias varias aut ingurgitationes rarò eundem omittere. Utrumque vero cum nonniſi cum inſigni ſanitatis detrimento fiat, miles quilibet, ſi non propter Chriſtiana officina, certe propter ſanitatis curam ejusque neglectæ morbos vindices, conjunctumve vitæ periculum ſtudere ſolicite debet, ut, quantum fieri poteſt, corpori ſuo debitus exhibeatur honos, neque id per ingeſtionem rerum vel quantitate nimia vel qualitate nocivarum ulli labi temere exponatur.

Inprimis ii milites, qui ad extremas oras contra Chriſtiani nominis hæreditarium hoſtem mittuntur ſolicite caveant neceſſe eſt, ne per abuſum calidiorum ſibi inſuetorum *vinorum*, varii generis fructuum hortenſium, horæorum, aut aliorum, crudorum & immaturorum, uvarum, muſti &c. ſibi ipſis *dyſenteriam*, *Morbum* (ab iſta regione) *Hungaricum dictum*, *Anginam*, *Petechiales & ſimiles febres* inauſpicatò accerſant, atque hinc, (uti non ſemel contigit,) in iſtis regionibus evidenter marceſcentes pereant.

Quod ſi omnino *fructibus dictis horæis aut hortenſibus* crudioribus utendum ſit, adhibeantur non niſi maturi, ac aqua bene loti: Non jejuno ventriculo, inprimis uvæ & prunæ Damaſcenæ ſine pane. Fructus qui coqui poſſunt, hoc ipſo ſanitati minus officiunt.

Fructus aciduli & ſubadſtringentes, v. g. ceraſa acida, fructus ribium, berberum, groſſulariæ, acaciæ maturi, myrtilli, meſpila & ſimiles pro ſiti reſtinguenda aut alias etiam (modicè tantum ac cum pane) adhibiti ſemper præferri merentur *dulcibus*, v. g. ceraſis dulcibus, prunis, maxime cereis, malis Perſicis, utpote facile prædictos affectus concitantibus: quod multo adhuc præſentius facit Cucumerum, Melonum aut fungorum ingurgitatio, à quibus proin, ut etiam à lacticiniis variis poſt prægreſſam fortem corporis per motus incaleſcentiam, conſultius planè abſtinetur.

Fruſtum *panis* ſecalini militi magis ex uſu eſt, quam varia frixa triticea, aut ejusdem generis panis, delectationis cauſa ſumta.

Vinis nunquam utatur jejunus, aut poſt motus laborioſos, aut ſolius delectationis gratia; aut loco potus ordinarii, ſed tantum quaſi Medicinâ, interpoſitis continue & ſuperadditis alii ſitim reſtinguentibus potibus (quorum aliquos Cap. X. trademus) inprimis veſpertino tempore: Muſto verò ac cereviſia adhuc fermentante, ſi fieri poteſt, propter dyſenteriæ & aliorum malorum metum plane abſtineat.

Circa epidemium *ſpiritus Vini* & *Tabaci* abuſum quilibet omnino caveat, ne aliquando, ſaltem in ſenio, ipſum inconſiderantiæ ſuæ pœniteat, nec proinde temere imitetur alias nationes, Vini ſpiritum inter Tabaci fumum hauriendo, aut eundem ſpiritum inter edendum vel alias copioſius, vel etiam poſt aſſumta fortiora vina, mane bibendo; nec per totam diem, vel cum aliis ad æmulationem Tabaci fumum attrahendo: Cum utraque hæc Medicamenta tantum ſint, atque hinc non niſi modice & cum cautelis, cœlo exiſtente nebuloſo, catarrhali aut frigido, aquis ac cibis inſalubribus &c. adhibenda.

CAPUT II.

De Aquis inſalubribus.

Cum inſuper in dictis regionibus *Aquæ* non admodum ſalubres obſerventur, quemlibet hic providum eſſe convenit, ne inter itinera aut labores, ſtatim ex quavis lacuna, rivo, aut rorali aqua bibat. Erit in illo caſu percommodum, fruſtum panis exſiccati, vel ſupra dictorum acidulorum fructuum tantillum, vel ſedi acetoſæque (quæ fere ubique in pratis reperitur) aliquot folia, ſi ea forte oblata ſint, maſticaſſe; vel globum plumbeum, aut Lapidis prunellæ rotulam ſaliva ſucceſſive ſolvendam ore detinuiſſe.

Quod ſi vero ſiti omnino ſatisfaciendum, *aqua* autem impura aut propter inſectorum inquinamentum ſuſpecta fuerit: ad minimum tranſcolari ea, per pannum lineum, priusquam bibatur, debet.

debet. Poteſt etiam pulveris pyrii tantum, quantum ad ictum edendum ſatis eſt, ejus menſuræ caſtrenſi addi, eaque poſt agitationem colari, vel alii aliquot fruſtula injici. Si tempus & locus permittat, non inepte decoquitur, ſidentibus ita ad fundum impuritatibus, vel etiam uti vinum ſulphuratur, ſulphuris communis fruſtulum, vel filum ſulphuratum incenſum intra lagenam per aliquot momenta detinendo, immiſſamque ſtatim aquam probe obturando, ac dehinc percolando: quod idem in majoribus quoque doliis fieri poteſt.

CAPUT III.

Aër malignus, nebulæ malè olentes, tempore graſſantium morborum, quomodo caveri debeant.

QUicunque tali exiſtente cœli conditione in jentaculo cibi aliquantum habere poteſt, ne is jejunus maneat; Poterit cum fruſto panis ſale reſperſi, vel butyro illiti, allii fruſtulum, vel rutæ aut abſinthii conciſa aliquot folia aut nuces aliquot juglandes comedere, vel juniperi laurive baccas, vel ſummitates rutæ, vel Radicum Helenii, Angelicæ, Carlinæ, Calami Aromatici, Corticum Citri, Zedoariæ (& ſi quæ alia ſimilia familiarius adſervantur) aliquantillum maſticare. Si Theriaca vel Mithridatium ad manus ſit, ſumas ejus, quantum cultri cuſpide capi poteſt: vel etiam Balſami ſulphuris gtt. jv. v. & amplius in vino, vini ſpiritu, aut aqua fontana. Sin *Aeris* conſtitutio ſit humido-frigida, ſumat aliquot ſpiritus vini cochlearia, vel ſola, vel (quod præſtat) panis cruſtâ intinctâ: vel Tabaci, quantum fiſtula capi poteſt, fumum, admixtis juniperi vel ſimilibus conciſis baccis hauriat.

Ad depurandum *Aerem* in tentoriis & diverſoriis, pulverem pyrium, quantum ad ictum ſatis eſt, antea aliquantisper madefactum, provide accendat, ut ſucceſſive & cum multo fumo deflagret; vel incendat ſubinde juniperi abietumque frutices; aut herbas Millefolii (quæ in omnibus pratis creſcit) ſerpilli, abſinthii, ſimilesve exſiccatas, aut etiam ſulphuris fruſtulum. Prodeſt conſimiliter, juniperi baccas ſolas vel ſulphuris aut vitrioli tantillo ſociatas, vel picis aut reſinæ fruſtulum prunis candentibus aut igni injeciſſe,

nec minus ex uſu eſt copioſus vapor aceti, fornaci, vel lateri calefacto inſperſi.

CAPUT IV.

De Purgatione.

QUicunque graſſantibus valde contagioſis affectibus, *Febre Petechiali, Morbo Hungarico, Pleuritide &c.* his ipſis vel aliis acutis morbis corripitur, nequaquam utatur *Purgantibus*, quia longè alia methodo, remediis ſcilicet diaphoretico-bezoardicis morbus depellitur.

Non rara ſunt in caſtris exempla talium, qui ex variis cauſis tabem lentam incurrunt, quæ tamen ipſos ſaltem per notabile tempus ab officiis ſuis peragendis non impediat. Hi tales ſolicite caveant fortes *Purgationes*, inprimis *Emeticas*, utpote vitæ ſuæ nimium quantum detrahentes. Quodſi verò aliquis extra hos aut ſimiles caſus *Purgationem* admittere velit, is optime fecerit, deficiente ſpeciali conſilio Medici, ſi Radicis *Ialappæ* pulveriſatæ drachmam unam è Pharmacopoliis ferente ita occaſione coëmtam ad manus habeat, hujusque exigentibus id circumſtantiis vel dimidiam vel tertiam tantùm partem, (prout ſcilicet ipſe vel robuſtior vel debilior fuerit) mane jejunus in vehiculo calido aut frigido ſumat, & tribus adhuc horis cibo abſtineat. Poteſt dicto remedio ſubſtitui *foliorum Sennæ pulveriſatorum*, vel (inprimis tempore graſſantium horum morborum) *Pilularum Antipeſtilentialium*, officinalium drachma, quæ ſingula tutò & blande purgant.

Ad *Vomitum* utatur, qui eo opus habet, Radicis *Aſari*, (quæ in fruticoſis locis creſcere ſolet,) groſſius pulveriſatæ ea quantitate, quæ quinque vel ſex cultri cuſpidibus capi poteſt: vel etiam *vitriolo*, ad nucis avellanæ magnitudinem, in vehiculo cerevifiæ calidæ probe pinguefactæ, vel juſculo ſimili. Sin utraque non placeant, emat ex Pharmacopolio *Vitrum Antimonii* ad trinum mi magnitudinem, ſuperfuſumque per noctem aquæ, cereviſiæ vel vini hauſtum mane bibat, vitrique fruſtum iterum aſſervet, cum ſine diminutione virium multoties dicta methodo emeſin procurare poſſit.

Arillæ *Sambuci* (ſi ad manus ſunt) groſſæ conciſæ ad cochlear dimidium ſumtæ ſic ſatis purgant,

Tar-

Tartarus emeticus, ſi haberi poſſet, aſſumat ejus, qui volet, grana iij. jv. v. mane vel alio etiam tempore, jejuno ventriculo, in cereviſia calida: emeticum certe eſt præſtantiſſimum.

Sunt quidem adhuc alia *Purgantia*, quibus tamen tanta ineſt vehementia, ut niſi robuſtiſſimi ſint patientes, plus noxæ quam utilitatis afferant, à quibus proin tutius abſtinetur. Talia ſunt, ſi *Tabacum* ad dimidii vel integri articuli longitudinem in vini, cereviſiæ vel aquæ hauſtu per noctem maceretur, infuſumque mane bibatur: ſi *Helleboro nigro* pulveriſato, quantum quinque vel ſex cultri cuſpidibus comprehendi poteſt, eadem methodo hauſtus ſuperfuſus bibatur. Porro huc referri merentur ſuccus *Iridis* noſtratis cum vini aut aquæ modico expreſſus, & ad cochlear unum aſſumtus: *Corticum ſambuci* eadem methodo expreſſus ſuccus ad cochlear unum vel duo hauſtus: Circumforaneorum *grana Purgatoria*, ſi unum vel duo aſſumantur: *Eſula* denique, & ſi quid amplius è cauſticorum iſtorum cenſu eſt.

CAPUT V.

De Diaphoreticis.

CUm in caſtris acuti contagioſi morbi fere endemii ſint, ac *diaphoretica* in aliis etiam ſubitaneis affectibus tutiſſimè adhibeantur, optandum hinc eſſet, unumquemque iſtorum remediorum aliquam notitiam atque apparatum habere.

Sic commodè ad manus habebitur particula *C. C. uſti*, (quod quidem ſi crudum à reliquo cornu decutiendi occaſio offeratur, in fornace vel ignibus præſidiariis euſque uri poteſt, quoad album vel cineritium ſaltem colorem acquirat) unde pulvis abraſus ad quatuor cultri cuſpides pro una doſi ſumi poteſt: *Lapides cancrorum* pulveriſati ad cultri cuſpidem unam ex aceto ſumendi: Capſula *Theriaca* repleta, vel *Andromachianâ*, (cujus doſis eſt ad quatuor cultelli cuſpides) vel ſi hæc carior videatur, ſaltem communi illa *pro pecoribus* (ex Myropoliis comparandâ) eadem largiore tamen doſi præſtante.

Sunt inſuper alia euporiſta, in defectu commodiorum adhibenda,

benda, v. g. *Pulveris pyrii*, quæ ad ictum ſufficit, aſſumta quantitas. *Sulphur commune* contritum, ad quinque vel ſex cultri cuſpides, in aceto, vino, cereviſia aſſumtum. *Allii* aliquot fruſtula, cum aceto vel pane ſumta. Radices item notiores, v. g. *Angelica*, *Helenium*, *gentiana*, *Carlina*, *leviſticum*, *petaſites*, (quæ bardanæ ſimilis ad rivos creſcit) nec non herba *Cardui Benedicti* in pulvere ad cochlear unum in quolibet vehiculo aſſumtæ: vel cum Rob ſambuci (ſi ad manus ſit) commodioris exhibitionis gratia ſubactæ.

Rob Iuniperi ad cochlear dimidium ſumtum ſudoriferum eſt, uti ipſe etiam *Balſamus Sulphuris vulgaris* ad gtt. x. xij. in cereviſia calida vel ſimili vehiculo (ſpiritus vini calidior hic eſt) ſumtus: in febribus tamen ardentibus talia minus ex uſu ſunt, cum majorem ſanguini æſtum inducant: quod ipſum etiam de *Piperis* ac *Zingiberis* uſu non raro dici poteſt, dum aliqui ſine diſcrimine eadem cum aceto aut ſpiritu vini aſſumunt, cum non niſi ad gravativum ventriculi ab indigeſtis cibis dolorem commode adhibeantur.

Tinctura Bezoardica aut *Mixtura ſimplex*, ſi haberi poſſit, ſumatur à XXX. ad XL. gtt. in vino aut aqua.

CAPUT VI.

Febres Ardentes, Petechiales, Phrenitis, Pleuritis &c. qua ratione cognoſcantur.

Dicti hi morbi in caſtris æque ac diverſoriis familiares ſunt, nec raro epidemici contagioſique fiunt, maximè in confiniis hoſtilibus, ſi milites præter aëris & aquæ inſalubritatem ſupradictis cibis, fructibus, vinis & aliis ejusmodi diæteticis remediis (quibus maximam partem non adſueverint) minus moderate ac circumſpectè utantur.

Quicunque itaque aliquo dictorum affectuum corripitur, plerumque initio horripilationem ſentit atque frigus, ſuccedit inſignis continuus verſus veſperam communiter increſcens æſtus, cum laſſitudine artuum, præcordiorum anguſtia, appetitus dejectione, ſiti utplurimum intenſa, cephalalgia, ſomno vel nullo vel interrrupto. Hiſce communibus ſymptomatibus ſuperveniunt

adhuc

adhuc alia pro varietate affectuum & individuorum varia, v. g. ſpaſticæ per omnia membra tractiones, vomitus enormes, diarrhœæ, angina, aphthæ, deliria maximè nocturna.

Speciatim in aliquibus vel ſtatim ſub initium, vel die ſecundo, tertiove dolor punctorius lateris ſeſe exſerit cum tuſſi ac ſputi rubentis, aut flavi excretione: atque tum affectus *Pleuritis* dicitur.

In aliis complicatur Cephalalgia immanis, æſtuoſaque præcordiorum anguſtia, ſequitur utplurimum anginodes colli inflammatio atque delirium omnimodum. Acutum hunc affectum *Phrenitidem* vocant, *Anginam* aut *Morbum Hungaricum*, quia olim inter Milites in iſtud Regnum conductos poſt admiſſos ſupradictos errores diæteticos feraliter graſſatus eſt.

In aliis acutis iſtiusmodi Febribus correptis verſus ſeptimum, nonum aut undecimum diem parvæ maculæ, pulicum morſibus ſimiles in tergo, brachiis & aliis muſculoſis locis emicant: atque inde Febris hæc *Petechialis* dicitur.

CAPUT VII.

De Præſervatione ſanorum tempore graſſantium horum morborum.

NOn poſthabitis devotis precibus ſanus miles in ſui *Præſervationem* ſolicitè obſervabit ea, quæ Capite II. & III. contra *Aerem & Aquam minus ſalubrem* ſuaſimus, nec minus ea, quæ *Capite I. de uſu & abuſu ciborum ac potuum* iſtarum regionum, bonâ intentione monuimus. In ſui *Præſervationem*, ſi purgare quis corpus velit, non nocet, modo caveat, ne jam diarrhœa, vel graſſante tali morbo jam affectus ſit. Animus intrepidus multum juvat, cavendo tamen, ne quis inconſideratè periculis non neceſſariis ſe exponat. Sin amicorum aliquis tali morbo moriatur, nequaquam ejus veſtimentis aliaque ſupellectili ante utatur, quam aëre, aquis, ſuffimentisque variis bene purgata quævis ſint. Sin inter ægros verſari teneatur, maſticabit eorum aliquid, quæ Cap. III. contra aëris inſalubritatem ſuaſimus. Quodſi

contagium hauſiſſe ſibi videatur, ſumet ſtatim bonum diaphoreticum, ſique plethoricus, vel alias Venæſectioni aſſuetus fuerit, ſequenti die Venæſectionem inſtituet. Atque hac methodo plures ſubinde ab imminente morbo liberantur.

CAPUT VIII.

De Regimine Ægrotantium.

QUi dictorum affectuum aliquo correptus lecto affigitur, tempeſtive de auxiliis diſpiciet, ſique ſpeciale conſilium deficiat, ſequentes obſervabit regulas.

1. Si meminerit, ſe aliquem digeſtioni refractarium aut aliàs inſalubrem, vel qualemcunque demum cibum cum nauſea ſumpſiſſe, vel poſt iram aut terrorem ſe ſtatim cibo aut potu uſum eſſe; quem ſupra dicto modo horripilatio primum, dehinc æſtus cum præcordiorum anguſtia, conatibus, non tamen ſucceſſu, vomendi ſecuta ſint: ſi virium dejectio ac diarrhœa adhuc abſint: dicti etiam morbi non adeò in caſtris graſſentur, adhuc eadem vel ſequenti die (quanto enim id maturius, tanto rectius fit,) utatur bono *Emetico*, vel aſarino, vel antimoniato. *Purgatio per alvum* in tali caſu minus tuta eſt, ut plurimum (niſi affectus levis tantum febris ſtomachalis fuerit) æſtum intenſiorem, diarrhœam & ſimilia ſymptomata concitans. Proximo à vomitu die poterit ſucco abſinthii expreſſo, Cardui Benedicti, Angelicæve pulvere, Theriaca etc. aſſumtis ad diaphoreſin ſe componere, ſique reliqua ſymptomata adhuc alia requirant remedia, commendatis à nobis (in ſequentibus capitibus) cum ſucceſſu uti.

2. Si vero circa cibum ac potum proximis diebus nullus error admiſſus, æger inſuper tenerioris vel debilioris conſtitutionis, ſpontanea diarrhœa laborans, vel alias ad eryſipelata proclivis fuerit, adhæc morbi dicti epidemicè graſſentur, ſolis tutiſſimè inſiſtet bonis *diaphoreticis* v.g. Theriacæ, Mithridatio, C. C. uſto lapidibus cancrorum, Carlinæ, Angelicæ, ſulphuri, pulveri pyrio &c. pulveriſatis, quin repetet, ſi neceſſarium videatur, dia-

diaphoreſin poſt duodecim vel viginti quatuor horas. Sedabitur ita ſenſim non ſolùm anguſtia præcordiorum, atque ſpaſticus in artubus dolor, ſed ipſe etiam æſtus non nihil minuetur: ſin etiam eryſipelas ſubſit, illud hac ratione in ſuperficie corporis ſe exhibebit, in vulgus notis ſiccis remediis facile leniendum.

3. Circa *Venæſectionem* Germanus cautus ſit, præſertim tempore graſſantium epidemicè morborum, cum non omnes horum ſpecies illam tolerent: Unde etiam inferius ſpecialius exponemus, quomodo in *Phrenitide*, *Angina*, *Febribus Petechialibus & Pleuritide* circa eam verſandum ſit. In aliis verò acutis febribus æger inprimis plethoricus vel alias adſuetus, vel calidiori potu ante abuſus; ſi de reliquo bonis diaphoreticis & antifebrilibus remediis non deſtituatur, *Venæſectionem* omnino admittere poteſt: inſtituendam tum, antequam vires nimis fatiſcant, die ſcilicet morbi ſecundo, tertio aut ad ſummum quarto, in brachio lateris illius, in quo caput maximè dolet.

Propter alia verò his affectibus frequentia *Symptomata* ex uſu etiam eſſe poterunt, quæ ſequentibus capitibus indicamus remedia, prout ſcilicet temporum vel loci conditio illa variè ſuppeditat.

CAPUT IX.

De Cephalalgia.

SIc *Cephalalgiam* lenit ſedum contuſum, ſi fronti vel cervici applicetur, vel hujus loco braſſicæ capitatæ, vitis aut ſalicis folia, aut petroſelinum contuſum; roſæ item vel flores ſambuci aceto irrorati; panis comminutis ſale remixtus: ſpongiæ roſæ ſylveſtris pulveriſatæ atque aqua vel aceto irroratæ: poma putrida topico uſu. Poteſt etiam ſeminis cannabini quantum manu capi poteſt, ac papaveris cochlear unum, vel etiam nucleorum Perſicorum ſ. q. communi, cumque aqua ac nitri modico terendo in emulſionem ſpiſſiuſculam redigi, fronti cum linteolis applicandam: qua ratione ipſa anxietas imminui, ac ſomnus ſubinde invitari ſolet. Neque de nihilo fuerit, eodem tempore notiſſima remedia

dia, rapas aut raphanos, rutam recentem, poma ſylveſtria (comminuta quælibet) limum recentem, ſal aut acetum plantis pedum ſuperligaſſe.

CAPUT X.
De ſiti in Febribus Acutis.

IN maxima iſta *Siti* caveat æger, ne nimium aut continuo bibat: ſuffecerit ſubinde vel os aqua frigida, (in qua Nitri quidpiam diſſolutum ſit) colluiſſe, vel pro temporum ratione ſupradictorum acidulorum fructuum nonnihil, uvas item paſſas, quæ in aqua ante bullierint, ceraſa acida exſiccata eadem methodo tractata rapas comminutas, vel ſedi foliola &c. maſticaſſe atque ſuxiſſe, vel cum potu ſimul panis aliquot micas juſculi inſtar ſumſiſſe.

Si nec primaria nec ſecundaria *Cerevíſia* in promtu ſit; vel æger propter conſuetudinem aut æſtum nimium aliud potulentum appetat, non incommode adhibebuntur *Aqua fontana* bullita, in quam panis cruſta vel limi uſti (è clibano piſtorio) fragmentum, vel (æſtatis tempore) ſtercus vaccinum aut ovillum injectum, quæve poſtquam refrixerit, transcolata ſit: vel in qua ſilices candentes aut ferri fruſtulum exſtinctum, (inprimis ſi diarrhœa adſit) aut pulveris pyrii quantitas, quæ ictui ſatis eſt, ſoluta ſit, ſi dehinc transcoletur (abſtinendo tamen ab hac in diarrhœis) Aqua fontana ſextupla vel octupla aceti parte remixta, ſique placeat, ſacchari aut mellis tantillo edulcorata: vel in qua ceraſorum acidorum manipulus, aut C. C. vel uſti vel crudi fragmentum ebullierint: vel mali citrii taleolæ maceratæ & expreſſæ ſaccharum etiam, ſi placeat, ad gratum dulcorem non omiſſum fuerit.

Hordeata aqua pro hoc ſcopo in vulgus nota eſt, recipiendo ſcilicet pro aquæ fontanæ menſura caſtrenſi hordei electi manipulum, eamque decoquendo, vel addendo etiam ceraſorum acidorum, uvarum paſſarum, aut, ſi alvi obſtructio concurrat, pruno-

prunorum Damaſcenorum ſiccorum aliquam quantitatem. In tuſſi loco hordei integri ſumatur ejus comminuti cochlear, vel furfuris purioris manipulus, obſervando inſuper ut breviſſime tantum ebulliat, ne potus juſto evadat ſpiſſior.

Acetoſa cum Radice ſua & foliis in aqua decocta non minus inſervit ad parandum inde bonum potum refrigerantem. *Serum* item *lactis* decoctum (ſi Diarrhœa abſit) exigentibus id circumſtantiis, è lacte calido perpaucam aceti quantitatem eidem inſtillando facile parandum.

Vinum licet ægri id ſubinde appetant, pro potu ordinario vel nimia quantitate nunquam, in *Phrenitide* atque *Petechialibus Febribus* plane non exhibendum eſt, ſi vero nimia ægri debilitas aliquid ejus omnino exigere videatur, neque æſtus ſit admodum intenſus, optime ac tutiſſime tum panis modico, vel aqua debite infractum exhibetur.

CAPUT XI.

De Vomitu in Febribus acutis.

VOmitus initio parum impedimento eſt, & utplurimum poſt exhibitionem boni diaphoretici ſponte ceſſat: ſi vero id minus fiat, isque impetuoſius continuet, abſtinebit æger, quantum fieri poteſt, à potu: quo vero ſiti nihilominus ſatisfaciat, antedictorum fructuum acidulorum aliquid v. g. ceraſa exſiccata, acaciæ maturos fructus &c. maſticabit, vel etiam potum ex iisdem addito ſacchari modico conficit curabit. Nitrum ac pulvis pyrius huc non quadrant.

Externè topicoque uſu (ad ſtomachum & cordis ſcrobiculum) ſimul egregie ſatisfacient fermentum panis, puls ex farina ſecalina cum aceto, panis ſecalini toſti fruſtum latius, vel triticei adhuc calentis dimidium, vino aut aceto madefactum, Nucis etiam Moſchatæ, vel Caryophyllorum pulvere conſperſum: Porro foliorum quercus, aut muſci querni vel acaciarum manipulus vino vel aceto decoctus ac calide applicatus: ſacculus ex foliis quercus, mentha, abſinthio exiccatis &c. ſeu ſiccus calide, ſeu Spiritus Vini modico irroratus

tus applicetur, Linteum etiam duplicatum, ſi ſpiritui vini intinctum iterum exprimatur, atque ſic applicetur.

Internè ex uſu fuerint, quæ ſequuntur. Theriaca melioris notæ ad 4. vel 5. vel cultri cuſpides per ſe, vel cum aceti modico ſumta: C. C. uſtum: Corallia, quin etiam rubra præparata ſi ad manus ſint, utriusque tantum capiendo, quantum groſſo imponi poteſt, Maſticabit æger nucleos prunorum cereorum aut malorum Perſicorum circiter quindecim, ſi mala Cydonia haberi poſſint, uſus eſt ſucco ex iisdem radula comminutis expreſſo aliquoties ad duo cochlearia exhibito, nec non ſucco ribium aut berberum, ſacchari tantillo edulcorato ſæpius ad cochlear unum.

Si neque tum ſiſtatur Vomitus, capitum *Papaveris* minutè conciſorum remoto ſemine manipulum aquæ incoqui curet æger, ut non niſi parvus hauſtus inde remaneat; hunc ad gratiam edulcoratum ſucceſſivè per cochlearia aſſumat, vel dimidium, vel ſi effectus non ſequatur, totum. Poteſt eadem *Potio* etiam in *diarrhœis*, *Dyſenteria*, *inquietudine*, *vigiliis continuis* ultimò, ac cæteris remediis nihil proficientibus, exhiberi.

CAPUT XII.

De Diarrhœa.

D*Iarrhœam* nec initio morbi neque ſi ſeptimo, nono undecimo die demum ſuperveniat, ſiſtere temere convenit, cum utplurimum tormina atque anxietates inde increſcant, Naturæque intentio noxiam expellendi materiam infauſtè ſic impediatur.

Si vero maxime ſub initium morbi illa diutius durans ægrum nimium debilitet, evitabit illa ante omnia omnes fructus crudos, v. g. per uvas, pruna Damaſcena, &c. in potu item aut Medicamentis pulverem pyrium, Nitrum, ſerum lactis, prunorum brodium &c. curabitque potum ſibi confici ex Aqua, cui ceraſa acida, vel acaciæ maturæ, vel radicis Tormentillæ, (quæ in ſylvis betuliferis ubivis reperitur) pulveriſatæ cochlear unum addito ſacchari modica incocta ſimul ſint; vel in qua ferrum aut ſilices candentes extincti, aut panis toſtus cum Nuce Moſchata maceratus fuerint.

Si

Si tempus & occaſio ferat, in cibo utetur ceraſis acidis, pyris aut malis Cydoniis exſiccatis, meſpilis &c.

Internè ſub initium adhibebit æger C. C. vel uſtum, vel tantum raſpatum, ad 5. vel 6. Corallia rubra ad 4. vel 5. cultri cuſpides, ſuccum Cydoniorum recenter expreſſum ſubinde ad duo cochlearia, ſi perſiſtat nihilominus, *Diarrhœa*, aſſumet Tormentillam pulveriſatam ad ſex cultri cuſpides, ſeminis Pentaphylli aut plantaginis cochlear dimidium in quovis vehiculo, ſubjuncta denique ante dicta potione papaverina anodyna, deſcripta ibidem methodo adhibenda.

CAPUT XIII.

De Obſtructione Alvi.

VT *Alvi Obſtrutiones* reſerentur, in cibis ſumi poterunt pruna Damaſcena exſiccata, vel ſuccus raparum aut pomorum comminutorum: prunorum Damaſcenorum aut braſſicæ brodium: cereviſia item calida cum oleo olivarum, jus carnium, in quo Tartari pulveriſati cochlear bullierit. In potu conducit ſerum lactis, vel aqua in qua Nitrum vel pulvis pyrius ſolutus, aut florum acaciæ aliqua quantitas cocta fuerit.

Quoad *Externa*, nota *Suppoſitoria* è lardo, ſapone vel candelæ ſuperiore parte, aut melle applicari poterunt: umbilico etiam cortex nucis durior, butyro repletus, aut folia malvæ in lacte decocta imponi.

C. Vulgatiora *Purgantia* huc non quadrant, præprimis ſi morbus jam per aliquot dies duraverit. Poſſet tamen in defectu commodiorum foliorum ſenæ uncia dimidia vel integra potui ægrotantis indi, vel illa cum prunorum Damaſcenorum & uvarum paſſarum aliqua quantitate in aquæ quartario bulliri, hujusque quotidie aliquot hauſtus bibi, dum interea æger de tutioribus remediis aliunde ſibi proſpiciat.

CAPUT XIV.

De Pleuritide.

SI punctorius lateris dolor ſtatim ſub initium affectus ſentiatur, præſertim à copioſo aut calidiore potu aſſumto, nec tamen *Pleuritis* in caſtris admodum graſſetur: poterit tum æger ipſa adhuc prima die vel

duobus

duobus ſequentibus Veneſectionem inſtituere in brachio lateris affecti. Quod ſi alias evemetus, viresque adhuc integræ ſint, ſentiatque ſimul circa præcordia anguſtiam conatusq; ad vomendum, utatur prima vel ſecunda die emetico, (inprimis ex vitro Antimonii parato, quale ſupra deſcripſimus,) ac poſtea iis remediis, quæ contra *Pleuritidem* inferius commendabimus.

Si vero morbus ſit epidemius, æger etiam dyſemetus, viribus debilis, vel ſi dolor punctorius demum tertio aut quarto morbi die ſentiatur, abſtineat à vomitu, imo niſi ſingulariter ſit Plethoricus ab ipſa etiam VSne. Sumat vero, quamprimum fieri poteſt, ſequentium remediorum aliquod, exſpectato ſudore eademque remedia poſt 12. horas ſemel adhuc vel bis iteret.

Sunt vero hic interne ex uſui ſanguis hirci exſiccatus ad cochlear dimidium per ſe, vel cum Sulphuris communis ea quantitate, quæ duobus cultri cuſpidibus commode capitur, mixtus: florum papaveris erratici aut herbæ Cardui Benedicti pulvis ad cochlear integrum; Cancrorum Lapides vel teſtæ, oſſicula capitis Lucii aut truttæ pulveriſata: Dentium majorum apri vel porci domeſtici, item priapi tauri raſura, ſi horum aliquod ad cochlear dimidium ſumatur, poteſt cum talibus prima vice aſſumi theriacæ & C. C. uſti modicum.

E Topicis lateri dolenti applicandis laudamus fermentum, ſaltem panem bene fermentatum cum aceto in pultem coctum atque Cataplaſmatis inſtar appplicatum. Florem lactis vitello ovi remixtum cum linteo aut charta appoſitum: ſacculos ex malva, chamomilla, fœnu ſemine, cherefolio &c. in lacte decoctos ac expreſſos, Veſicam ſuillam lacte vel oleo calido ad dimidium repletam: Oleum lini, olivarum loco affecto calide inunctum. Herbas Hyoſcyami, cherefolii, naſturtii aquatici, hederæ terreſtris, ſi contuſæ cum butyro rigantur hocque iterum exprimatur. Axungiam item anſerinam ac gallinaceam, nec non pinguedinem, qua campanæ |vel| rotæ molarum inunctæ antea fuerint.

In *Potu* acida minus ex uſu ſunt. Si cereviſia primaria aut ſecundaria deſit, optima eſt aqua hordeata, cui uvæ paſſæ aut pruna Damaſcena incocta ſint, vel aqua fontana nitri modico alterata, aut

potus

potus in quo florum bellidis aliquot manipuli vel capitum papaveris unicus maceratus ſit.

Ad *Tuſſim* leniendam *Expectorationemq;* promovendam proſunt ſacchari vel glyzyrrhizæ fruſtulum, vel aliquot ficus aut uvæ paſſæ maſticatæ, raparum, hordei aut avenæ comminutæ brodium, vel cum cereviſia calida olei olivarum tantillum bibitum. Florum papaveris erratici manipuli quatuor, in aqua cocti eo usque, donec expreſſi brodii non niſi dimidius quartarius remaneat, qui tum edulcoratus ſæpius ad duo cochlearia ſumi poteſt.

Papaveris erratici floribus poteſt commoda ſubſtitui tuſſilago, aut ſcabioſa (in pratis obvia) rutaque muraria, (è muris) addendo etiam ſi tempus & occaſio ferant, florum violarum vel papaveris capitum exſiccatorum, manipulum, uvarum paſſarum aut glycyrrhizæ tantillum, uti, ſi mucus ſit tenacior excretionique refractarius, hyſſopum, hederam terreſtrem, veronicam, ut ſic *Potio Pectoralis* reſolvens evadat pro rei exigentia iteranda.

CAPUT XV.

De Angina & Faucium Inflammatione.

Faucium Inflammatio utplurimum *Phrenitidi* aliisque malignis Febribus poſt aliquot demum dies ſuperveniens potiſſimum duplicis eſt generis: *ſanguinea* altera, in qua fauces interiores atro rubentes atq; inflatæ ſunt, imo ſubinde (cum maximis urentibus doloribus) rimas agunt: altera *Mucoſa*, in qua fauces inflatæ, mucoque craſſo tenaci ex albo flaveſcente obductæ viſuntur.

1. In utroque affectu ante omnia quotidie affectarum partium debet fieri *Mundificatio*, Præſtatur autem illa radendo linguam ſpatula ex quovis recenti ligno confecta; fauces ipſas penicillo, aut ligno, cui inferius lini vel lintei carpti particula alligata ſit, aceto, ſucco ſedi, vel raparum intincto, ab adhærentibus impuritatibus leniter & ſucceſſive abſtergendo: omnium vero commodiſſimè *Gargariſmo* aliquo bono, ſi æger non ſolum ipſe os ſæpè eodem colluat, ſed etiam (ſi propter virium dejectionem id facere non poſſit) per diem aliquoties ſyringa ſibi injici curet, ubi tum in caſu neceſſitatis ex vulgari ſambuco parari ſyringa poterit.

Gargariſmus ipſe parari poteſt ex herbis prunella, plantagine, fragaria, pentaphyllo, agrimonia, ſcabioſa, ſedo, veronica, hedera arborea (quæ in ſylvis ubique ſuccreſcit) foliis ceraſi &c. horum aliquot tres vel quatuor manipulos in aqua decoquendo, quoad expreſſi brodii non niſi quartarius remaneat, inque hoc vel Nitrum ad dimidiæ juglandis, vel Alumen ad Nucis Moſchatæ magnitudinem, vel utrumque, diſſolvendo, ac totum poſt modum vel mellis cochleari, vel ſacchari fruſto pro rei exigentia edulcando. Poteſt etiam ſupradictis herbis addi (ſi ad manus ſit) glycyrrhizæ, uvarum paſſarum, ficuum aliqua portio, item florum malvæ arboreæ Chamomillæ, Hyſſopi aut ſalviæ manipulus, ſimulque decoqui. In defectu Nitri ejus loco pulvis pyrius, quantum ad duos vel tres ictus ſatis eſt, decoctæ aquæ injici, eaque iterum transcolari poteſt. Si dicta omnia deficiant, propria urina, vel aqua calida aceti modico remixta, gargariſmatis loco erit. Monendum vero omnino eſt, in *Angina Sanguinea* ubi inflammatio ſumma & omnia ſemi-cruda ſunt, ſalina iſta Nitrum, Acetum, Alumen parca ſemper manu, nec niſi ſumma urgeat neceſſitas, adminiſtranda eſſe; minusque adhuc locum habere poſtquam cuticula faucium interior iterum abſterſa, indeque valde ſenſibilis eſt: edulcationem denique per mellis ſacchari aut glycyrrhizæ, ſi haberi poſſint, additionem non omittendam eſſe.

2. Poſtquam fauces dicta ratione æqualiter abſterſæ ſunt, æger quavis vice ſtatim poſt *Mundificationem*, vel etiam interea, dum hæc per vices peragitur, ſumat *lenitivum aliquod ac conſolidans remedium* (quia ob nimium æſtum cuticula rimas egit) v. g. cereviſiam primariam aut ſecundariam probe pinguefactam, lac calidum, cancrorum brodium, ſaltem aquam, in qua ſedi malvæ tam communis quam arboreæ, aliquot manipuli, ſpongiæ item ſambuci cum uvis paſſis aut glycyrrhizæ bullierint, ſaccharo vel melle edulcatam, horumque aliquo os per vices colluat: Butyrum non ſalitum (quod ipſum antea aliquoties liquefieri, inque frigidam effundi, vel etiam cum ſedi aut naſturtii aquatici manipulo rapisque comminutis aut cancro teſtis denudato frixari, & iterum exprimi poteſt) ore detentum ſenſim deglutiat; vel lardi ſuilli (cujus cuti pinguedo ad dorſi in cultro craſſi-

craſſitiem adhuc adhæreat) particulam, lotione à ſale probe liberatam, ad duorum digitorum latitudinem cruciatim inciſam linguæ imponat. Mixtura ex melle atque butyro non ſalito (ſi ſcilicet utriusque ea quantitas quæ cochleari capi poteſt, Nitro & Alumine pulveriſatis ad aliquot cultri cuſpides additis, miſceautur) ſi ejus aliquid ſubinde deglutiatur partibusque læſis inungatur, & mundificat easdem & conſolidat, præprimis ſi Nucis Moſchatæ quidpiam additum fuerit.

In potu macerentur ſpongiæ ſambuci, vel ſolvatur inibi quotidie nitri portio ad avellanæ magnitudinem aut curet æger ſibi antedictorum potuum refrigerantium aliquem parari: obſervando tamen, ut (ſi haberi poſſit,) ſubinde hauſtum cereviſiæ calidæ pinguefactæ interponat.

Ad reliqua ſymptomatav, g. *Cephalalgiam* &c. quæ ſuperius expoſuimus remedia proderunt.

Sin *exterius* in collo eodem tempore tumor appareat, applicari poterunt rapæ comminutæ in butyro frixæ, aut folia hyoſcyami contuſa, aceto & aquæ incocta: nidi hirundinum pars cum panis modico in aqua aut lacte ad pulticulam cocta, calide ſubinde admovendam: vel etiam locus inungi pinguedine campanæ vel rotarum molarium aut butyro, quod cum herba hyoſcyami chamomillæque frixum iterumque expreſſum eſt. *Venæſectio ſub lingua* ſub ipſum affectus initium inſtitui debet, antequam ſcilicet faucium inflammatio prævaleſcat ac in deterius ruat, alias ſingulare levamentum non ſemper præſtat. Si ſanguis jam ſpiſſior redditus è ſecta vena fluere nolit, peritiores Chirurgi illum filo lineo exprimere ſcient.

Supereſt præter dictas duas Anginæ ſpecies, quæ & viſici & tactui ſe dignoſcendas offerunt, *Tertia* eaque peſſima vulgo *Præcordialis* dicta; in qua æger non æque in faucibus, ſed magis inferius per totum œſophagi ductum & circa præcordia œſtum ſentit intenſiſſimum, quaſi omnia vulnerata ac corroſa eſſent, deglutitio illi eſt vix non plane impedita valde dolorfica, adeſt ſumma præcordiorum anguſtia, cum reliquis eſſentialibus Febrium Acutarum ſymptomatibus.

In hoc affectu fauces itidem ab adhærente muco liberari per abſterſio-

externè: internè autem ad ardoris lenitionem ſucci raparum expreſſi vel ſedi ſubinde aliquot cochlearia, vel aquæ (in qua aliquot cancri vivi contuſi ſedique aut plantaginis manipulus builierint) hauſtus frigidior propinari debent: Butyrum item non ſalitum per ſe, vel nitri aliqua portione remixtum linguæ imponi, atque alternatim cereviſia, ſecundaria etiam, pinguefacta bibi, inque ea quotidie lapidum vel teſtarum cancri, item concharum pulvis ad cochlear dimidium ſimul ſumi.

De reliquo quemlibet hic monemus, ut graſſantibus dictis (quæcunque demum fuerit) *Anginæ* ſpeciebus maturè ſibi proſpiciat, hincque quamprimum horripilatio & hanc ſubſequens æſtus ipſum invadit Diaphoretico aliquo utatur *Capite V.* commendato: ſequenti die, maximè ſi ſit Plethoricus aut valde excalefactus &c. Venam in brachio, vel ſaphænam in pedis malleolo, proximoque mane (multi eadem die faciunt) ſublinguales ſibi ſecari curet: Vino abſtineat, ac in dies C. C. uſtum, vel lapides cancri ad aliquot cultri cuſpides aſſumat: Contra *ſitim Cephalalgiam* ſupra dictis remediis utatur, ſique nihilominus *Angina* superveniat, nec meliora ſuppetant, dictis ſolicitè inſiſtat.

CAPUT XVI.

De Febribus Petechialibus.

DE *Petechialibus Febribus* in ſpecie illud unicum omnino monendum eſt, ſi epidemicè graſſentur, atque æger horripilatione, æſtu ſubſequo, virium dejectione, artuum ſpaſticis tractionibus &c. corripiatur, ut ille tum ſtatim bono vel vomitorio vel diaphoretico utatur, idque ſequenti die iteret, de reliquo autem non purget. Venæſectio à pluribus quidem improbatur, quandoque tamen ea eſt morbi indoles, ut die ſubſequo poſt prægreſſum ſudorem maximo uſui ſit, id quod ſolers Medico-Chirurgus Caſtrenſis ſolicitè obſervabit.

Si maculæ emicare incipiant, æger probe ſe obteget ac tranſpirabilis ſit, ne illæ retrocedant, ſed potius per aliquot dies perſiſtant, ſumat pro hoc ſcopo C.C. uſti vel ſimilis diaphoretici aliquot doſes. Sudorem tamen non æquè urgeat: vino abſtineat contra ſitim, cephalalgiam

giam agrypinam & ſimilia ſymptomata ſupradictis, & ſi quæ alia utilia ad manus ſunt, utatur.

CAPUT XVII.

De Peſte.

QUodſi præter dictos contagioſos morbos ipſa Peſtis invaleſcat, (quam tamen Deus clementer avertat) quilibet ſanus, (poſt devotas preces ac omnimodam in divina voluntate acquieſcentiam) in ſui ipſius præſervationem ante omnia ſolicite obſervet ea, quæ ſupra *Cap. III. de Aere inſalubri*, *& Cap. VII. de febribus ardentibus* monuimus. Ut ſcilicet in ſuo tentorio vel hoſpitio crebrò accenſis ignibus ac ſuffimentis congruis aërem, quantum fieri poteſt, purum conſervet; remediorum contra malignum aërem aliquo, v. g. angelica, enula, ruta, allio, Carlina, gentiana, leviſtico, imperatoria, myrrha, zedoaria, lauri atque juniperi baccis, citri corticibus, ſucco juniperi mane jejunus utatur, variando in iſtis, ſi fieri poteſt, ne natura uni tali nimis adſuefiat: ſin occaſio ferat, dictorum aliquot manipulos g. m. conciſos aceti vel ſpiritus vini dimidio quartario infundat, ac mane aliquot cochlearia inde ſumat; vel eorum manipulum pulveriſatum melle rob ſambuci aut juniperi ſubigat in Electuarium, ejusque mane ad quinque vel ſex cultri cuſpides capiat, aut theriacæ (non tamen quotidie) doſin, balſami item ſulphuris guttas v. vel vj. ſemel vel bis per ſeptimanam, aut jejuno ventriculo Urinæ propriæ hauſtum. Elapſa ab horum aſſumtione hora edendi ipſi libera facultas eſt, unde nequaquam jejunus maneat, ſed cum pane (ſale aut butyro condito) comedat rutæ conciſa aliquot folia, nuces juglandes, allium &c. bibat etiam vini abſinthiaci hauſtum, animo ſit intrepidus, ſique inter ægros omnino verſandum ipſi ſit, maſticet, (ubi etiam alias per totum diem) ſupra dictorum aliquod. Si bulboſa allii radix (quando nigreſcere incipit, mutanda,) vel avellana Mercurio repleta aut bufo exſiccatus panno inſutus amuleti loco placeat, per nos utatur talibus, qui volet. Lintea ſua, quantum fieri poteſt, munda conſervet,

amicorum etiam demortuorum ſupellectili non utatur prius, quam per temporis moram & iteratò bene purgata ſit. Venæſectio in plethonicis quidem nil nocet, ſed nec certò ad præſervationem prodeſt: memineritque æger, in quo adminiſtranda eſt, tum monere Chirurgum, ut phlebotomo puro, quodve nulli ægrotantium ante adhibitum ſit, utatur. Purgatio lenior, (qualem ſupra per Pilulas Peſtilentiales, Jalappam aut folia ſenæ inſtituendam ſuaſimus,) bona quidem eſt, meritò tamen in antea recenſitis Alexipharmacis major fiducia ponitur.

Quodſi Deo ita volente nihilominus morbo hoc aliquis corripiatur, eidem in tanto periculo primò omnium per devotas preces ſe ſuaque commendet, omiſſisque & Venæſectione & emeticis, (quia hæc non ſemper, nec niſi in certis caſibus ſub prudentis Medici directione conveniunt,) ſolis inſiſtat probatis diaphoreticis poſt ſex, octo, decem horas tertium quartumve iterandis, quoad ſcilicet ſenſibilem circa præcordia ſublevationem perſentiſcat.

Poſſunt vero ad ſudorem promovendum ſeligi Radix Carlinæ, Petaſitidis (ad rivos creſcentis) Angelicæ, Imperatoriæ, Leviſtici, Gentianæ, Helenii, Tormentillæ quælibet in pulvere ad cochlear dimidium cum aceto, vino, rob ſambuci, vel quacunque demum ratione libitum fuerit, ſumendæ: ſulphur vivum in aceto aut Rob Juniperi ad quinque vel ſex cultri cuſpides: Myrrhæ rubræ cochlear dimidium; Theriaca melioris notæ ad ſex cultri cuſpides; Balſami ſulphuris gtt. X. XV. in juſculo, cereviſia calida, aceto, vino aut ſimili liquido.

Sin æger vomitu ſtatim medicamenta rejiciat, colluat os ſuum aqua & aceto, & ſumat denuo remedium, varietque, uti ante diximus in iisdem.

Sudori pro quavis vice ad minimum, ſique virium nimia dejectio ſit, per ſemihoram, extra hunc caſum ad ſequihoram vel duas plane vacet, abſtinendo tamen ab impetuoſa ejusdem provocatione; ſi minus profluat, laterem vel alium lapidem calefactum linteis involutum, vel lagenam metallicam, aut veſicam aqua calida repletam plantis pedum apponi curet; umbilico etiam panis tri-

tici

ticei vel ſecalini calidi dimidium, ſpiritu vini camphorato imbutum. Inter ſudandum refocillet ſe ceraſis acidis coctis; pomis comminutis, uvis paſſis in aqua fontana decoctis, ribium recentibus baccis, vel citrii mali particula ore detentis: ſucco citri, ceraſorum, ribium aut berberum ſaccharo edulcatis, vel ceraſorum acidorum brodio, ſubinde ad cochlear unum bibitis: nodulo ex ruta recenti, aceto vel vino intincto, ſæpius naribus admoto. Poſt ſudorem non ſtatim omnia tegumenta removeat, ſed ſucceſſive humiditatem abſtergat, linteo vel induſio (ſi haberi poſſit,) recenti, ſaltem probe calefacto. Poſt dimidiam vel integram horam pro viribus refocillandis aſſumat in cibo panis micas cereviſiæ, etiam ſecundariæ, vel vino aqua probe infracto immiſſas, juſculum acidulatum, poma cocta, ptiſanam &c. ſimulque ea, quæ antea ad refocillationem contra oris ſiccitatem laudavimus. In Potu utatur aqua vel hordeata, vel C. C. imbuta, aut aliis liquidis, quæ ſupra *Cap. X. de Siti* commendavimus, ſaltem tali cui panis fruſtum aut nitrum ad tres vel quatuor cultri cuſpides quotidie immiſſa ſint.

Vinum parca quantitate vel aqua etiam dilutum non convenit niſi ad ſolam refocillationem, ſi æger nimis debilis, & cephalalgia non admodum intenſa fuerit. Ad refocillationem etiam facit, ſi ægro, non tamen ſtatim poſt ſudorem, folia, ſalicis, vitis, tuſſilaginis &c. recentia ſubſternantur: in lipothymiis facies ejus aceto vel vino madefiat: rutæ faſciculus, pannus aceto imbutus, vel panis triticei fruſtum vino madefactum naribus admoveatur: ori vini, aceti vel ſupra dictorum ſuccorum modicum infundatur: ſimulque internè C. C. uſti, Coralliorum rubrorum pulveriſatorum vel Concharum ſaltem pulveris quatuor aut quinque cultri cuſpides in quolibet vehiculo propinentur.

Cephalalgiæ vehementi, *vigiliis inquietis* atque hinc ortis *deliriis, vomitui* denique ac *diarrhœæ* quomodo occurrendum ſit, ſupra Cap. IX. XI. & XII. jam expoſuimus.

Si *punctorius lateris dolor* ſuper veniat, (quod certe ſymptoma non adeò rarum eſt) aut alvi etiam *obſtructio*, ſupra dicta externa locum habent.

Faucium

Faucium inflammationi oris collutionibus & debita mundificatione ſuccurritur, uti prolixius Cap. XV. de Angina expoſuimus.

Sin æger ſoporoſus ſit, inclamatio, agitatio artuum, vel de gratis rebus colloquium juvat: item ruta cum aceto naribus admota, vel herbæ rutæ, majoranæ, ſalviæ, verbenæ & ſimiles cum aceto fronti impoſitæ, nec non Majoranæ pulvis naribus attractus.

Bubones retro aures, in collo, ſub axillis in inguinibus ſi appareant, poſſitque haberi bufo exſiccatus, ille in aqua calida maceratus ad certiorem veneni extractionem imponendus eſt. Quidam, cum *bubo* tardius increſceret, utiliter uſi ſunt raphano comminuto cum ſale & aceto; vel naſturtio aquatico & alkekengi baccis (è vineis) ficubus item cum aqua in pultem coctis: alkekengi denique dictis baccis & ficubus ſimul comminutis. *Bubo* vel ſponte Naturæ vel his artibus legitimè formatus tractandus dehinc eſt unguento è duobus vitellis ovorum, reſinæque aut terebinthinæ duobus cochlearibus compoſito, linteolo pro applicatione illinendo: vel ſi bufonem quamprimum rumpendi ſit intentio unguento ex mellis & terebinthinæ cochleari, vitello ovi, cæpa in cineribus aſſata & farinæ ſecalinæ aut triticeæ ea quantitate, quæ commode ſubigi poteſt: aut cæpa aſſata cum fermento panis vel radice liliorum alborum lacte decocta mellisque modico remixta calideque impoſita.

Rupto vel aperto *buboni* digeſtivum ex mellis & terebinthinæ cochleari ovique vitello cum goſſypio vel linteis carptis applicandum eſt: cui pro majore adhuc mundificatione ſucci petroſelini expreſſi cochlear dimidium vel Tabaci pulveriſati, quantum cultri cuſpide capitur, addi poteſt. Conſolidatio non nimis feſtinetur.

Si *bubo* maturari non poſſit, ſed poſt aliqualem diſcuſſionem velut ſcirrhoſus perſtet: æger utatur ad tempus Emplaſtro Oxycroceo, vel de Meliloto, vel ex peritiorum Chirurgorum conſilio aliis diſcutientibus remediis.

Carbunculi & Anthracis cita procuretur apertio. Utile hic erit Em-

Emplaſtrum ex fermento panis ad ovi gallinacei dimidii magnitudinem, vitello ovi, mellis terebinthinæ aut reſinæ cochleari fuliginisque piceæ tanta quantitate, quæ ſubigi poteſt, compoſitum: Item ſtercus vaccinum cum aceto applicatum pro leniendo & extrahendo veneno. Poſt apertionem pro mundificatione eadem quæ antea monuimus obſervanda.

Omnia dicta ſymptomata, licet ſolicite tractata ſint, morbusque ipſe in declinatione eſſe poſt aliquot iteratos ſudores videatur, nequaquam tamen deſiſtat æger aliquot adhuc ſequentibus diebus ab uſu ſupra dictorum alexipharmacorum (mane vel veſperi, dimidiata tamen, quam poſuimus, doſi) vel C. C. uſti, ad 3. vel 4. cultri cuſpides, quo libuerit vehiculo, ſumendorum, non quidem ſudorem impetuoſius urgendo, lenem tamen citra virium debilitationem peripheriæ corporis madorem omnino admittendo. Neque ſine uſu ſunt per ipſos ultimos dies æſtu remittente, viribusque iterum creſcentibus Corallia rubra, Conchæ, lapides cancrorum præparati, in dies ad 4. cultri cuſpides aſſumti.

CAPUT XVIII.

De Dyſenteria ſanguinea.

CUm lues hæc Caſtra ſubinde depopuletur, quilibet tum ſanus adhuc, tum maxime morbo hoc correptus, ſolicitè ſibi caveat ab abuſu fructuum horæorum & autumnalium, muſti, uvarum, &c. ab uſu item pannorum conclavis & ſimilium rerum, quas æger aliquis adhibuit, ſaltem ad notabile tempus, propter contagii metum.

Eſt autem *Dyſenteria* alia *absque ſenſibili æſtu*, alia eaque frequentior *cum æſtu febrili*: qui vel ſimul accidit, vel aliquot diebus prior eſt, vel poſt aliquot dies demum ſupervenit.

Æger ergo *Dyſenteria febrili* correptus juxta cum ſupra nominatis fructibus vina calidiora, lac ejusque ſerum, ova ac nitrum in potu ſolicite devitet: Utatur vero contra ſitim potu aquæ, in qua (ut ſupra diximus) limus furnarius, chalybs aut ſilices candentes ſæpe extincti, vel C. C. crudi fruſtum decoctum

fuerit: vel ptiſanâ, ceraſis acidis conditâ; cuilibet horum potuum panem toſtum cum Nuciſtæ modico adjiciendo.

Ipſam alvi lubricitatem, utique ſi non admodum enormis ſit, nec vires plane dejectæ, adſtringere primis diebus ſolicitè caveat, nec utatur niſi lenioribus illis, qualia ſunt è cibis v. g. ceraſa acida, pyra cum cydoniis malis ſimul cocta, Cynosbati ac ſambuci baccæ, hordeum vel oryza decorticata in aqua chalybeata cocta, juſculum è meſenterio, pedibus aut capitibus animalium gelatinoſum: potu vero utatur, cui artemiſia rubra, plantago aut tormentilla infuſa fuerint, vel ſucco cydoniorum recenti, ad dua cochlearia ſumendo. E Medicamentorum huc facientium cenſu ſunt C. C. uſtum, lapides vel teſtæ cancrorum, pœonia pulveriſata ad ſex cultri cuſpides ſumenda.

Præmiſſis hiſce ſequentium demum (non adeo mucilaginoſorum aut calidorum) uni vel alteri locus eſt, pro rei exigentia terque quaterque iterando, v. g. Tormentillæ, ad ſex cultri cuſpides pro doſi ſumendæ, ſemini plantaginis vel ſophiæ Chirurgorum ad dimidium, uti earundem herbarum pulveribus ad integrum, ſucco autem cum aqua expreſſo ad 3. vel 4. cochlearia ſumendis. Neque rejicula ſunt Radix ſymphyti majoris, C. C. crudum in raſura, ſpongiæ cynosbati, muſcus acaciarum, priapi tauri raſura, ſingula ad cochlear dimidium ſumta: ferrum uſtum, hæmatites, bolus ruber vel rubrica fabrilis ad 4. cultri cuſpides; Myrtilli item exſiccati, aut meſpila cum ipſis nucleis quandoque comeſta: Panis demum aliquoties à furno adhuc calentis in ſuccum ſambuci immerſi poſtque in clibano reſiccati pulvis ad cochlear integrum.

In *Dyſenteria ſine Febre* præter dicta, adhuc ſequentia, quæ æſtu febrili non conveniunt, ſubadſtrictioni inſervient, v. g. Nuciſtæ prius parum ſuper cineres toſtæ abraſus pulvis, in ovo frixus; placentula ex farina glandium cum ovis facta; Cera citrina ad Nucis Moſchatæ magnitudinem in pomo (cui ante ſemina cum ſuis conceptaculis exemta ſint,) liquefacta atque comeſta, Gummi Ceraſorum vel Prunorum horum alterum ad dimidiæ Nucis Moſchatæ magnitudinem cum ceræ citrinæ eadem quantitate in placentulas aliquot

aliquot redigendo, ac è cerevíſia calida ſumendo: Thuris albiſſimi grana decem deglutita: Potus lactis in quo ſilices vel chalybis fruſta aliquoties exſtincta ſint: ſanguis leporinus vel ovillus exſiccatus, hepar item ovillum exſiccatum ſingula ad cochlear dimidium ſumta.

Si neque his remediis alvi fluxus ſiſtatur, ſubjungi poterit Potio illa Papaverina, quam *Cap. XI.* deſcripſimus, maxime ſi Trifolii Lagopoidis ſummitates addantur: *Exterius* ſimul abdomini applicando folia quercus, abſinthii, Nuciſtæ pulverem, Mala Cydonia cum aceto ad pulticulam cocta, omentum mactati animalis adhuc calidum: umbilico ipſi Emplaſtrum è Theriaca, bolo vel rubrica fabrili mediante aceto remixta.

Ad *Teneſmum* prodeſt fumus reſinæ vel picis vel verbaſci foliorum prunis injectorum debitè exceptus, ſeſſio in latere vel aſſere calefacto: ſacculorum ex plantagine, verbaſco, quercus foliis, fœnu ſemine, furfure, &c. calida applicatio, vel ſuppoſitorium è candelæ particula.

Si quis graſſante hoc morbo æſtum atque tormina in abdomine ſentiat, atque morbum hunc metuat: ille aſſumto C. C. uſto, Theriaca, C.B. aut Tormentillæ pulvere ſudorem exſpectet; vel etiam hanc radicem potui ſuo imponat, aſſumtisque quotidie C. C. lapidibus aut teſtis cancrorum, mandibulis lucii, pœoniæ radice pulveriſatis ad cochlear dimidium, quæ antea monuimus, ſolicitè obſervet. Certe hac methodo plures à dyſenteria præſervati ſunt.

Reſtant præter dictos morbos adhuc quidam in caſtris frequentiores, qui milites modo plane lecto affigunt, modo inſigni tantum moleſtia afficiunt, de his ergo in ſequentibus agemus.

CAPUT XIX.

De diarrhœa extra febrem.

EXtra febres acutas ſi *diarrhœa* contingat *ſine ſanguine*, materiæ tenuis ſpumoſæ, mucoſæ, nequaquam eandem (uti jam ſupra monuimus) ſtatim ſiſtere convenit: quia plerumque tormina vehementiora, aſthmatica, thoracis oppreſſio, ulcera, ſcabiles

bies &c. adſtrictionem ſequuntur: ſi verò ægrum nimium fatiget, poterunt tum leniora illa ſubadſtringentia, quorum *Cap. XII. &* XVIII. *de diarrhœa in febribus acutis & dyſenteria* agentes meminimus, iteratò in uſum trahi, v. g. tormentillæ, item ſymphyti majoris Radix pulveriſata, ſemen plantaginis, ſpongiæ cynosbati, lapides cancrorum aut conchæ pulveriſatæ ad cochlear dimidium pro doſi. Nux Moſchata groſſè conciſa, vel thuris aliquot grana, Ferrum igne exuſtum, Corallia rubra ad 4. vel 5. cultri cuſpides &c. obſervatis ſimul quæ de cibo & potu *Cap.* XVIII. *de Dyſenteria* præſcripſimus.

Si refrigeratio vel exterior abdominis vel interior ventriculi præceſſerit, vini modica portio cum pane toſto, aut verſus noctem ſpiritus vini (optimi, ſi Menthæ ſuperfuſus fuerit) aliquot cochlearia remedio erunt: item calamus aromaticus conciſus, mane cum ſpiritu vini ſumtus. Abdomen & pedes à frigore præſerventur, ſacculus ex abſinthio, carvi ſemine, baccis juniperi &c. ſtomacho applicetur.

CAPUT XX.

De Torminibus Inteſtinorum ſeu Colico dolore.

IN *Colica* ante omnia attendendum eſt, an alvus reſpondeat, an minus: ſi enim Natura noxiam materiam per vomitum aut alvum ipſa expellat, facile dolor ſedabitur: ſin vero alvus obſtructa, dolor adhuc tolerabilis, æger etiam viribus adhuc ſic ſatis pollens ſit, aſſumat tum Radicis Jalappæ pulveriſatæ 4. vel 5. cultri cuſpides, vel, quod præſtat, Tartari pulverati cochlear integrum, in cereviſia vel jure carnium calido, quo vehiculo magnam partem diſſolvitur: vel bibat, (quod etiam alvum ſubducit ſimulque dolores lenit) olivarum aut lini oleum ad duo cochlearia, Vini Hiſpanici vel alius fortioris, eidem quantitati remixtum. Purgantia reliqua, ſennata v. g. & ſimilia, non ſemper votis reſpondent.

Si alvus hac ratione aperta fuerit, vel etiam extra hunc caſum ſi do-

ſi dolores nimis urgeant,&æger debilior indeque purgationi ſuſtinendæ impar fuerit, locus tum eſt *anodynis carminativis*. Atque hic quidem ſi *crudior frigidus aut flatulentus cibus* aut *potus*, piſces, lacticinia, abdominis pedumque refrigeratio &c. cauſam morbo dederint, ſequentia optima erunt, Radix v. g. Angelicæ, helenii, Carlinæ, Calami Aromatici, ſemen carvi, aniſi, fœniculi, dauci (quæ herba ad omnes ſemitas ſuccreſcit) baccæ lauri, cortices Aurantiorum &c. ſuo quævis modo comminuta. Gentiana & Zingiber conjunctim ad cochlear dimidium data. Menthæ criſpæ (vel tantum aquaticæ, quæ ad omnes rivos reperitur) CB. aut ſerpilli pulvis ad cochlear integrum. Nux Moſchata minor pulveriſata pro una doſi. Theriaca ad 4. xel 5. cultri cuſpides ſumta. Balſamus ſulphuris ad guttas viij. x.

Neque rejiculum hic eſt vinum vel aliud juſculum, in quo carvum, ſerpillum, chamomilla, mentha bullierint: vel vinum abſinthiacum: vel cochlear ſpiritus Vini, calamo aromatico, Aurantiorum corticibus & ſimilibus ſuperfuſi.

Quodſi vero *à cauſa calida* ſit morbus (uti non raro ab aſſumtis turbidioribus vinis: muſto & ſimilibus, tormina vehementiſſima oriuntur) ſequentia temperatiora ægrum magis juvabunt: Lapides v. g. vel teſtæ cancrorum; Oſſicula capitis lucii vel truttæ; tali leporis vel ſuis; C. C. vel priapus tauri ſuo quæque modo præparata ad cochlear dimidium aſſumendo, ſique res ita exigat, iterando, acſi neque tum quieſcant tormina, denique potionem papaverinam ſuperius deſcriptam ſubjungendo.

Inter *Externa* ſunt, pedum atque abdominis ſolicita contra frigus munitio. Sacculus ex abſinthio, mentha, ſemine carvi, juniperi baccis, lupulo, chamomilla, fœnu ſemine &c. calide applicandus: Lateris calentis portio linteis involuta vel ſiccis vel vini ſpiritu irroratis. Linteum duplicatum, Spiritui Vini intinctum, umbilicoque appoſitum. Veſica lacte vel oleo calente ad dimidium repleta, naſturtium aquaticum cum beccabunga, in olla tecta pauliſper coctum atque in linteo duplicato ſuper impoſitum. Inunctio abdominis per butyrum, in quo car-

vi ſemen, lauri atque juniperi baccæ &c. frixa ante ſint, vel etiam per oleum baccarum lauri, quod mulomedicis quotidie in uſu eſt.

CAPUT XXI.

De tractatione hæmorrhagiarum nimiarium à vulneribus externis.

IN *Hæmorrhagiis*, ſi alia ad manus non ſint, donec Chirurgus advenerit, vulneratus linteum multoties complicatum commodè vulneri ſuperimponat, ac faſcia probe firmet, hanc ipſam poſtmodum à vulnere verſus cor aliquoties circum volvendo, ibique firmius arctando. Quod ipſum dummodo faſcia longior haberi poſſit, in omnium *hæmorrhagiarum* deligatione obtinet.

E remediis evporiſtis ſunt: Muſcus quernus, acaciarum, vel (ſi cœmeterium in vicinia ſit) cranii aut oſſium humanorum: folia quercus, plantaginis, ſymphyti majoris, galeopſidis &c. contrita, telæ aranearum ſolæ vel cum farina volatili aut alia. Albumen ovi, cum goſſypio vel pannorum retrimentis applicandum: quod ipſum omnibus antedictis commode admiſcetur, vel cum aqua conquaſſatum ſpleniis & faſciis imbuendis ſervit. Neque incommodè vulneri inſpergitur pulvis radicis ſymphyti majoris, tormentillæ, ſpongiarum betulis aut quercubus adnaſcentium, oſſium vituli aut ovis calcinatorum: ſanguis ovillus exſiccatus, fuligo ab ollis inferius abraſa, vel ipſe denique ſanguis ex vulnere ante elapſus cito ſiccatus, &c. ſi ligatura conveniens accedat.

In *contumaciore hæmorrhagia* quidam faſcias ſuas antea aquæ immittunt in qua Vitriolum ad Nucis Moſchatæ magnitudinem diſſolutum fuerit. Si vena vulnerata conſpici posſit, vel ipſe æger, vel alius quidam eandem premere ſine intermisſione poteſt, quoad ſanguis ſponte ſiſtatur, ſi rotundi illi fungi, (qui in ſterilibus pratis ſuccreſcentes pulvere fuſco repleti vulgo Crepitus Lupi dicuntur) ad manus ſint, per ſe impoſiti *hæmorrhagiam* commodè ſe dabunt.

Vulnerum, quæ abdomen aut cranium penetrarunt, *hæmorrhagias* ad evitanda plurima periculoſa ſymptomata nemo temere proprio conſilio ſiſtere audeat.

CAPUT

CAPUT XXII.

De ſanguine extravaſato, intra corpus hærente.

PRoderunt in tali caſu quæ modo exponemus, remedia, ſi vulneratus eorum aliquod in aceto, cerevifia, vel vino etiam (ſi æſtus abſit) ſumat, atque ſudorem debitè dehinc exſpectet, Pulvis v. g. pyrius, quantum ad ictum ſufficit, ſanguis hirci, lapides vel teſtæ cancrorum ſemen naſturtii, ſingula ad cochlear dimidium. Carbones tiliæ ad cochlear integrum, Tormentilla præparata ad ſex cultri cuſpides. Decocti Cherefolii, Artemiſiæ rubræ aut florum bellidis (qui in omnibus pratis creſcunt,) largior hauſtus. Cerevifia calida cum oleo olivarum. Vini, cujus quartario lapides cancrorum pulveriſati ad aliquot cochlearia injecta ſunt, aliquot per diem hauſtus. Potus demum ordinarius in dies Nitri pauxillo, ac artemiſiæ rubræ aliquot manipulis alteratus.

Si contuſio totius peripheriæ corporis facta ſit, induſium ægri, vel lintea quibus ipſi lectus ſternitur, vino calido intingi, atque iterum expreſſa, iteratis etiam, ſi opus ſit, vicibus, applicari poterunt.

CAPUT XXIII.

Quomodo externe variæ læſiones tractandæ ſint per aliquod tempus, ſi Chirurgus longius accerſendus ſit.

In *luxationibus, diſtorſionibus, membrorum contuſione* indeque orto *tumore* optime applicatur vinum calidum cum linteis complicatis.

In *ſclopetorum vulneribus, fracturis* item atque *membrorum diſtorſionibus &c.* ovo integro recenter conquaſſato intingatur ſtuppa vel linteolum, eoque vulnus ad tempus, quam aptiſſimè fieri poteſt, obligetur, obſervando probe, ut omnia bene uniantur, atque tum urinam propriam cum linteolis ſuper applicando. Vel agitetur albumen ovi cum Aluminis modico quoad aquæ fluorem acquirat, eademque in applicatione methodus obſervetur: exemptis ante ſi fieri poteſt, quæ in vulnus forte inciderunt, veſtimentorum laceris reliquiis, feſtucis aliisque heterogeneis.

Membrum à pulvere pyrio vel alia ratione *aduſtum* illinatur ſæpe ope craſſioris plumæ linimento ex albumine ovi, oleique olivarum

aut

aut lini tribus cochlearibus probe mixtis: vel lini oleo, quod antea calefactum in aquam frigidam effuſum fuerit ſolo, aut (quo ipſo in linimentum refrigerans albicantis coloris abit) cum lixivio quodam conquaſſato: vel etiam butyro, quod poſtquam in eo perca vel alius piſcis, cancri item aliquot frixi fuere, in aquam frigidam effuſum, aut in qua ſpongiarum ſambuci bona quantitas frixa ſit: vernice item ſcriniariorum, aut ſalſo braſſicæ muriaticæ brodio &c.

Si cuidam membrum aliquod *frigore aduratur*, ne is ſtatim calori aut igni id admoveat, ſed frigus antea vel per ipſam temporis moram, vel impoſitionem nivis raparum: pomorum congelatorum, vel membri in aqua frigida ad aliquod tempus detentionem extrahi (ut vulgo dicitur) ſinat. Hæc ſi ritè facta ſint, tum demum lenientia & calida remedia applicare convenit, qualia ſunt v. g. oleum olivarum vel pinguedinem aliam cum rapis ante frixam, iterumq; expreſſam: brodium raparum maxime prius gelatarum: Vinum vel Urina propria cum baccis lauri, ſalvia &c. cocta & calidè applicata.

Atque hæc quidem hactenus dixiſſe ſufficiat. Quod reliquum eſt in his & ſimilibus caſibus, peritus Medico-Chirurgus & propria experientia, & manuductione bonorum librorum, (in quibus *D. Mindereri Medicinam Militarem* commendamus.) firmatior commodè & feliciter nunquam non peraget.

DESIGNATIO.

Myrothecii Caſtrenſis, parvo conſtantis, nec niſi tuta & evporiſta remedia ad frequentiores affectus Caſtrenſes complectentis: pro Chiliade & ultra etiam (prout morborum frequentia pro cœli varietate variat) omnibus numeris abſolutiſſimi.

QUod in antecedentibus monuimus, equidem conſilia de evporiſtis remediis in uſum trahendis nequaquam improbanda eſſe, non tamen ſufficere nudam remediorum notitiam, ſed requiri inſuper prudentiam Medici tam in morbo ſecundum ſuas cauſas & circumſtantias cognoſcendo, quam in Applicandis tempeſtivè & debitè remediis: id in præſenti *Myrothecii*

Caſtren-

Caſtrenſis deſignatione omnino in memoriam revocari volumus, qui nulli experto Medico præcepta hic ſcribimus, ut his & nullis aliis remediis utatur, multo minus aliorum experta remedia præcipitanter hinc elevamus; ſed tantum ea intentione hanc tractationem in chartam conjecimus, quo in præſenti expeditione Hungarica inter plures alias expenſas modicis ſumptibus extaret Catalogus aliquis bonorum remediorum, non admodum pretioſorum, evporiſtorum, quæve per (pluribus hodie Medicis probe cognitam) Artem Pyrotechnicam facilè parari ac commodè transportari poſſint: Unde etiam ſicca præ liquidis plurima ſelegimus. Pretium remediis ſtatuimus id, quo & à ſimplicium Venditoribus comparari, & ab experto Medico præ parari poſſunt. Taxam Officinalem propter inæqualem diſtractionem & alias certas cauſas notabiliter cariorem obſervare hic inconſultum duximus, cujuslibet Chriſtianæ æquitati noſtrum hoc negotium relinquentes. Aſſerventur ergo *Selecta* ſequentia.

I. *Radicis Jalappæ pulveriſatæ libra una*, per ſe, vel Tartari pupurioris eædem quantitati remixta, aut quod præſtantius, Nitri antimoniati ſubduplo. Pulvis per ſe, ſi ad dimidiam vel integram drachmam detur, plusquam 200. doſibus ſufficiet: paratur, hoc quidem tempore duobus florenis vel unico cum dimidio Imperiali inſumto; dictis ſalinis remixtus duobus florenis cum totidem unius tertiis.

II. *Salis Vitrioli Unciæ quatuor*, quæ quantitas ſi ad vomitum ciendum detur ad ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam 80. circiter doſes conſtituet, ac parari de cætero poteſt floreno dimidio.

III. *Croci Metallorum Unciæ tres*, qui ſi ad grana jv. vel vj. per noctem vino, cereviſiæ aut aquæ infundatur, vel ſaltem bulliatur, & liquor filtratus remoti pulvere bibatur vomendi fine, facile doſibus 300. & ultra ſuffecerit, cum ad ejus præparationem vix quarta Imperialis pars inſumatur.

X. *Foliorum ſenæ libra* (ſi Medicus iis alias adſueverit, vel ægri debiliores aut aliæ circumſtantiæ illa requirant) pro parandis inde Infuſis atque decoctis. Doſes inde 20. ad 30.

 dari

dari poterunt: paraturque dicta quantitas pretio unici cum dimidio Imperialis, vel duorum florenorum.

V. *Tartari ſelectioris ſplendentisque libra una pulveriſata*, dari poteſt ante purgationem digerendi intentione vel in aliis etiam affectibus ad ſcrupulos duos, vel drachmam unam, doſes ſic fere 150 conſtituens, paratur vero tertia floreni aut quarta imperialis parte.

VI. *Antimonii diaphoretici libra una.* Diaphoretica intentiotione datus ad gr. xv. vel ſcrupulum integrum ſupra 400. doſes conſtituit. Paratur duobus florenis & totidem unius tertiis.

VII. *Pulveris Alexipharmaci libræ tres.* Pulvis hic ſi ad drachmam unam vel per ſe, vel cum Antimonio diaphoretico pro ſudando exhibeatur, doſibus pluribus quam 380. ſufficiet, facile de reliquo quatuor florenis parandus, ſi noſtra placeat deſcriptio, recipiendo Zedoariæ pulveriſatæ, Terræ ſigillatæ, C. C. uſti vel philoſophice calcinati, ſulphuris communis ana uncias duodecim, ac probe miſcendo.

VIII. *Electuarii Alexipharmaci libræ quatuor*, Theriacæ locum obituri, ad drachmam unam vel ſesquidrachmam datum 400. doſes conſtituit, duobus cum dimidio Imperialibus facile parabile. Deſcriptio noſtra hæc eſt: Rec. Zedoariæ, Carlinæ, Gentianæ rubræ, tormentillæ, Angelicæ, Terræ ſigillatæ, Myrrhæ rubræ ana uncias duas, Opii unciam dimidiam, Camphoræ drachmas quatuordecim, Mellis depurati libras tres, vel loco tertiæ mellis libræ ſucci juniperi libram unam. Poſſet etiam viperarum noſtratium pulvis ad unciam dimidiam vel ſex drachmas non incommodè addi.

IX. *Florum ſalis Ammoniaci* ſemel tantum, ſed decenter *ſublimatorum libra dimidia*, Pro doſi media gr. xv. computando 250. & ultra conſtituet, duobus florenis vel una adhuc unius tertia facile parabilis.

X. *Nitri Antimoniati fixi Unciæ duodecim.* Sal hoc ſi ritè paretur, ſalia plantarum, tam diaphoreſin ac diureſin ciendo, quam aperiendo, &c. vix non in ſolidum exæquat; datum ad drachmas duas vel ſcrupulos 150. doſes conſtituit, pretio dimidii imperialis parabile.

XI. *Pulveris Antipleuritici libra dua.* Si Pulvis hic doſi dimidiæ drach-

drachmæ, vel duorum ſcrupulorum ſumatur, doſibus ultra 400. ſufficiet. Parari poteſt duobus florenis cum totidem unius tertiis, ſequentis deſcriptionis Reſp. dentium apri (aut porci domeſtici,) majorum (qui ut eo melius in pulverem redigi queant, igni prius quoad fuſci fiant, imponi debent) lapidum cancri, ſanguinis hirci (cum proprio ſero decenter ſiccati) ſulphuris communis pulveriſati ana libram dimidiam. M.

XII. *Sulphuris communis pulveriſati libra una.* Polychreſtum eſt hoc remedium in tuſſi aſthmate, peſte, &c. doſes, ſi media ſcrupuli unius aut drachmæ dimidiæ ſtatuatur, plurimas conſtituens, atque duobus groſſis parabile.

XIII. *Pulveris Alterantis ac confortantis libræ quatuor.* Pulvis hic in febribus tam continuis, quam intermittentibus ventriculi aut lienis affectibus, diarrhœis &c. polychreſtus eſt, datus ad drachmam dimidiam vel ſcrupulos duos ſupra 800 doſes conſtituit, paraturque quinq; Imperialibus, ſi ſcilicet Corallorum, rubrorum, matris perlarum, lapidum cancri ppt. partes æquales, vel etiam matris perlarum partes duæ, reliquorum ana pars una ſumatur. Poſſunt etiam ingredientia ſingula ſeorſim in ſuos uſus adſervari.

XIV. *Pulveris ad Dyſenteriam & Diarrhœas libræ tres*, pro doſi ſcrupulos duos computendo ſupra 600. conſtituet. Parari poteſt ex Tormentillæ, Corallorum, Terræ ſigillatæ, Nucis Moſchatæ, Croci Martis Adſtringentis per reverberationem parati æqualibus partibus, pretio trium cum dimidio, Imperialium.

XV. *Pilularum Anodynarum* (pondere unius grani) *unciæ tres.* Unicam harum vel (ſi ſucceſſus voto non reſpondeat, aut per vomitum rejiciatur) alteram inſuper aut tertiam exhibendo ceu probatiſſimum in variis affectibus, doloribus, Dyſenteria, Diarrhœa, vomitu, torminibus, vigiliis nimiis &c. remedium 600. imo 1200. doſibus quantitas iſta facile ſuffecerit, pretio unius Imperialis præparanda, ſi ſcilicet quam ſimplicisſime Extractum Opii (cum Vini Spiritu paratum) & Corallia pulveriſata æquali pondere miſceantur.

XVI. *Electuarii Adſtringentis libræ duæ.* Parari poſſunt pretio duorum florenorum ex ſolo Tormentillæ extracto, duabusque ſacchari partibus. In diarrhœa, Dyſenteria &c. ſi pro doſi drachma dimidia computetur, 300. vel 400. doſes conſtituet. Poteſt etiam nitro, alumine & melle, debita quantitate additis, facili negotio Gargariſmus inde confieri.

XVII. *Pulvis ad ſanguinem coagulatum* (in variis caſibus utilis) *libra una* paratur duobus florenis, Recipiendo Lapidum cancri, ſanguinis hirci rite ſiccati, myrrhæ rubræ ana uncias quatuor; Zedoariæ, ſanguinis draconis ana uncias duas; ſi pro doſi ſcrupulos duos vel drachmam unam ſtatuas, doſes erunt ſupra 150.

XVIII. Cum *Syrupi & ſucci pectorales* qui vulgo proſtant, raro ſine fermentatione transportentur, extracta autem in copia operoſè conſiant, cujuslibet arbitrio relinquimus, an *ſpecierum Pectoralium lenientium ac reſolventium* (pro Infuſis vel decoctis in Pleuritide, Tuſſi &c. parandis,) *libras v. g. quatuor* aſſervare & ad manus habere velit, quarum 3. vel 4 manipuli in duobus aquæ ſimplicis quartariis probe cocti, potum efficiunt ſic ſatis gratum, ſi mel aut ſaccharum ſimul addatur, ſubinde ad duo cochlearia ſumendum. Ingredientia (ex Myropoliis vel aliunde tempeſtivè conquirenda) non incommodè fuerint florum papaveris erratici libra una, herbarum Tuſſilaginis & ſcabioſæ ana unciæ duodecim, violarum Martiarum, glycyrrhizæ, ac Radicis Ireos Florentinæ ana libra dimidia, duobus cum dimidio florenis habenda. Eædem *ſpecies* ad gargariſmos ſatis commodè adhiberi poſſunt, ſi magis appropriatis neque Chirurgus Caſtrenſis inſtructus fuerit: Uti pro eodem ſcopo uvarum paſſarum, cariarum, glycyrrhizæ de quorum pretio alias conſtat) aliquam quantitatem ad manus habuiſſe non minus conducet.

XIX. *Nitri purioris Cryſtallorum*, pro refrigerando in Collutiones, Gargariſmos &c. inſumendorum, *libræ tres* comparantur floreno vel dimidio Imperiali.

Sed neque *Liquidis* prorſus deſtituetur noſter hic Apparatus, polychreſtis maximè, ſingulis in ſuis vitris majoribus (præter unum ad quotidianam diſpenſationem) probe cuſtodiendis. Sint ergo ex his

XX. *Spiritus Vitrioli melioris notæ libræ tres.* Remedium hoc

hoc eſt cum in pluribus morbis, tum pro correctione & acidulatione aquarum, omninò polychreſtum. Doſis, (prout magis vel minus rectificatus fuerit) eſt gtt. XVI. ad XXIV. in iſta quantitate 1200. vicibus habenda: Pretium à quatuor cum dimidio ad ſex Imperiales. Sin ob effuſionis metum & alias cauſas forma ſicca magis arrideat, *Nitrum Vitriolatum* (ritè paratum) optimè adhibebitur: cujus *libra dimidia* duobus circiter Imperialibus parata, ſi pro doſi grana vj. vel viij. adhibeas, 500. doſibus ſufficiet.

XXI. *Spiritus ſalis communis rectificati libræ tres*, quatuor cum dimidio, ad ſummum ſex Imperialibus parandæ. Remedium eſt æque ac ſpiritus vitrioli polychreſtum, in febribus, ſiti, Nephritide tartarea, imbecillitate ventriculi, aëri & aquis inſalubribus medelam faciens, doſi XVIII. XXV. guttarum exhibitum 1200. doſes dabit.

XXII. *Balſami ſulphuris* tantum communi methodo (ſulphur in oleo terebinthinæ vel Juniperi diſſolvendo) parati *libræ duæ*, præſervativè quidem à ſupradictis affectibus ad v. vel vj. guttas; curativè autem in peſte, torminibus, ventriculi inflatione, pectoris oppletione &c. ad X. XII. XV. guttas ſumendæ. Dicta quantitas pluribus quam 1600. doſibus ſufficiet, facile de cætero duobus cum dimidio Imperialibus paranda. Peſtis tempore poteſt pars quarta Camphoræ inibi diſſolvi, vel alias etiam propter ingratam oleoſitatem ejus aliqua quantitate ſaccharum imbui, & poſtea pulveriſatum ægris exhiberi.

XXIII. *Spiritus C. C. rectificati unciæ duodecim* & amplius. Poterit is vel ſolus aſſervari vel cum æquali ſpiritus Tartari rectificati parte remixtus, in malignis febribus (ſupra dicta leniora diaphoretica ſubinde ſpernentibus) & aliis affectibus inſigniter utilis. Doſi drachmæ dimidiæ vel ſcrupulorum duorum ſi exhibeatur, 180. doſes habebuntur. Paratur bene rectificatus tribus Imperialibus, non rectificatus, neque tamen ipſe hinc uſu ſuo deſtitutus, longe minore pretio.

XXIV. *Olei Carvi uncia una*; In flatibus, torminibus &c. exhibetur

tur ad viij. vel x. guttas, inque hac quantitate ſupra 100. doſes ſubminiſtrat, paratur, ſi purum ſit dimidio Imperiali inſumto.

XXV. Pro roborando debiliores ægros &c. tam pro interno, quam externo uſu non incommodè ad manus habentur *Aquæ Cinamomi libræ duæ vel tres*, in hac quantitate hoc quidem tempore (ſi bene deſtilletur) uno cum dimidio ad ſummum duobus Imperialibus parabilis.

XXVI. *Aqua Hypnotica*, ex ſolis liliis convallium & ſpica *ad libras duas* floreno unico paranda.

XXVII. Aqua Roſarum ad libras tres vel amplius libra una, pro loci tamen conditione, paratur octava Imperialis parte.

Quod demum pro concluſione *ſumtus* attinet, dictis remediis (pro chiliade equitum aut peditum ad expeditionem aliquot menſium omnino ſufficientibus) omnibus & ſingulis impendendos, certè illi etiamſi pretium ſimplicium ſummum fuerit, (quod & nos hoc loco attendimus) 53. Imperiales haud ſuperabunt, per Imperialem 24. groſſos Miſnicos, floreni autem Tertias partes vel 5. vulgares, vel 4. Franconicos bacos aut Groſſos Miſnicos 5. cum totidem nummis ubique intelligendo.

Poterit nunc facile pro cohortum vario numero Multiplicatio inſtitui; ſemper tamen perito Medico & *Præparatio* & *Diſpenſatio remediorum* concedenda eſt, qui non tantum dicta ſimiliave remedia in plures adhuc doſes (uti quidem tempora & morbi variant) quam nos ſummariter determinavimus, diſtribuet, ſed & quæ forte ſub crebro uſu defecerint, in ſuos uſus denuo præparabit.

TRA-

TRACTATIO DE DYSENTERIA,

Qua ratione illa graſſante quivis, maxime rudiores ſeſe gerere debeant, brevibus exponens.

Prœmium.

CUm *Dyſenteria* hactenus tantum in diverſis noſtræ Provinciæ locis graſſans modo magis magisque epidemia fieri incipiat: è re fore putavimus dare aliquam Inſtitutionem maximè rudioribus, qua ratione ſub divina quidem potiſſimum benedictione & ſani morbum hunc, quoad fieri poteſt, præcavere, & eodem correpti ordinem ſervare decentem in omnibus debeant: ne quod paſſivè fieri dolemus) vel proprio auſu vel alieno intempeſtivo conſilio ſeducti, fruſtranea porro vel inſuper noxia remedia adhibeant.

CAPUT I.

De Præſervatione à Dyſenteria.

PRovida in cibo & potu circumſpectio uti quidem ſemper, ita maxime graſſante hoc morbo convenit. Vitanda hinc ſunt omnis oppletio & cupediæ, fructus æſtivi crudi, maximè immaturi, ante omnia (cum præcoces fructus v. g. pruna cerea, ceraſa dulcia, amarella, fraga, rubi idæi baccæ &c. & ipſi morbo huic peſſimè conducentes, jam deſierint) prunorum reliquæ ſpecies, poma dulcia & alia præcocia, pyra dulcia aquoſa, avellanæ, fungi, mala Perſica, uvæ, muſtum &c. Cerevifia item recens nondum ſatis fermentata vel defæcata, potus frigidiores vel avidius hauſti, poſt prægreſſos motus fortiores, poſt lacticinia aut alia flatulenta aſſumta. Lardum crudum, vel caro ſuilla pinguior nimia quantitate ingeſta, & ſi qui alii cibi ad diarrhœas quandoque diſponunt. Si vero per rei œconomicæ circumſtantias talibus cibis (quò etiam piſces atefactos vel ſalitos, acetarium ex lactuca, braſſicam muriati-

riaticam, nec non ribium, groſſulariæve baccas, ceraſa acida, pyra meliora &c. referimus) omnino utendum ſit, modicè tamen, neque mox vel nimium ſuperbibendo, id fiat: fructus dicti cocti potius quam crudi aſſumantur, ſique vel alias vel poſt ſumtos talis modi flatulentos cibos tormina in abdomine oriantur, ante noctem ſpiritus vini, vel aquæ Menthæ fortioris 3. vel 4. cochlearia absque tamen abuſu bibantur. Cibi convenientes ſint aciduIati vel Cumino conditi. Potus cum cibis vel alias etiam modicè ſumendus vinum ſit, vel cereviſia cui abſinthium, C. B. radix &c. infuſa fuerint. Abdomen circa præcordia maxime pedesque contra frigus ſolicitè muniantur. Aër nebuloſus ac humidus juniperi fruticibus, abſinthio, lauri baccis vel (ſi ad manus ſit) ſuccino thureve incenſis corrigatur, quod neque tabaci per fiſtulam hauſtus fumus incommodè faciet: quilibet mane, antequam domo exeat, Mithridatii aut Theriacæ quantum cultri cuſpide capitur, ſumat, vel Corticum Citri aut Aurantiorum, Calami Aromatici, Myrrhæ, Zedoariæ, Lauri baccarum, aut rutæ ſummitatum tantillum maſticet.

Qui apud *Dyſentericos*, inque eorum conclavibus vel ex officio, vel pietate verſari non tenetur, eos ſtudiosè devitet, liberos etiam & famulos ſuos curioſiores aut ſimpliciores (prudenter tamen & citra metus nimii excitationem) inde arceat; qui verò dictis de cauſis ægro adſtare omnino tenetur, ſaltem locum illum, in quo conſidere maximè alvum deponens æger ſolet, ſtudiosè evitet, neque iisdem cum illo lecto, ſupellectili, linteis &c. utatur, niſi ante ſtudiosè perpurgata quævis fuerint.

Famuli excrementa ægrorum non effundant in ſtagna aut rivos, potui, lotioni ſupellectilis domeſticæ vel cereviſiæ coctioni inſervientes, ſed potius in fimetis vel locis aviis ſubter terram recondiant, aut cineribus, calce, limo furnario &c. reſpergant, neque ſi ſani vel officii vel pietatis cauſa ægrum viſitare velint, conclave antea debitè per fumos etiam, purgare inſuper habeant: multo minus (quod etiam recens à morbo reconvaleſcentes obſervare neceſſe habent) timidiores alios ac languentes temerè aut ex improviſo interpellent.

Pur-

Purgantia (ad præcavendum morbum ab aliquibus commendata) in præſenti morbi indole nemo proprio auſu ſine Medici conſilio adhibeat, utique, ſi jam morbi initia torminoſa ſcilicet in abdomine pathemata ſentiantur.

Quo vero rudiores affectum hunc tanto ſolidius & agnoſcere & dignoſcere queant, obſervanda erunt ſolicitè, quæ in ſequentibus trademus.

CAPUT II.

De ſignis hoc tempore graſſantis Dyſenteriæ ſanguineæ.

AGgreditur hic affectus ægros torminibus flatulentis ac vellicationibus circa & ſupra umbilicum: alios quidem prægreſſo aut superveniente horrore, quem dehinc æſtus vel vagus vel intensè perſiſtens ſequatur, alios absque ſenſibilibus febrilibus ſymptomatis ſequente vel ſtatim vel poſt aliquot demum dies teneſmode conatu ad deponendam alvum, cum maximis & quaſi ſcindentibus doloribus. Materia excreta colore differt, rubicunda, flava, virideſcens, continuo vel per vices ſtriis ſanguineis aut purulentis remixta: nec raro vel ſolus ſanguis copioſus, vel ſola purulenta quædam materia excernitur, unde etiam huic affectui *Albæ Dyſenteriæ* nomen olim impoſitum fuit.

Licèt quandoque accidat, ut ægri (robuſti antea & ſani) per totum morbi decurſum extra lectum verſentur, morbumque iſta ratione ſuperent, in præſenti tamen morbi indole nemo id audeat, maximè ſi vel aliàs debilior vel uno eodemque tempore vomitu vehementi, æſtu intenſo continuo, lipothymiis & aliis gravioribus ſymptomatibus correptus fuerit, temere hic ſibi nimium fidendo, vel totum negotium Naturæ relinquendo, ne (dum appetitus dejectus inquietæque vigiliæ nihilominus præſto ſunt) Naturæ viribus fruſtra inſumtis præter ſpem ipſa adhuc elapſa tertia ſeptimana ſupervenientibus aliis ſymptomatibus morti victima cedat.

CAPUT III.

De Regimine & Curatione ægrorum Dyſentericorum.

OPtimum proinde hic fuerit, ut æger, maximè ſi ſymptomata graviora adſint, experti Medici (qui tam morbum ejusque gradum debitè dignoſcat, quàm remedia decenti proportione & ordine morbo applicet) exquirat conſilium, ne (ſive à Germanicis Herbariorum & Receptorum ſcriptoribus ſive aliis imperitorum infauſtis conſiliis ſeductus) vel *purgantia aut laxantia* (utpote quæ præſens morbi indoles non niſi in pauciſſimis admittit) vel *Adſtringentia* (quo à tanto morbo citius liberetur) excretionem materiæ nequidquam & cum damno impedientia; vel demum alia euporiſta vetulis circumforaneis militibusque commendatiora promiſcuè cum ſuo damno adhibeat.

Quodſi hoc fieri circumſtantiæ ægri (qualescunque demum) vetent, tutiſſimum eſt, ſi æger, quamprimum ſupra dicta ſymptomata, Tormina abdominis cum horripilatione artuumque debilitate ſentit, morboque eodem aliquis in vicinia decumbat, ſine omni mora eadem aut ſequenti die mane aut verſus noctem vel theriacæ melioris, drachmam (ſi adultior ſit) vel ſpecialius in hunc finem proſtantis *Electuarii Antidyſenterici* doſin quocunque libuerit vehiculo aſſumat, lenemque in ſubſequente quiete diaphoreſin exſpectet: vel his deficientibus ſuccum ſambuci cum Carduo Benedicto & Cornu Cervi uſto aſſumat, ac porro ſi appetitus perſiſtat, quæ in ſequentibus de Cibo & Potu tradimus ſolicitè obſervet; cibos adhibeat evchymos, lenientes & abſtergentes, v. g. juſcula varia avenacea, hordeacea, piſorum brodium &c. Iſtam obſervando methodum, ſi morbus ac teneſmodes ad alvi depoſitionem conatus adhuc ſit tolerabilis, æger poterit (obſervata tamen ſolicitè diæta,) per 3. 4. 5. dies Naturæ negotium relinquere, vel etiam ſingulis aut alternis ſaltem diebus pro neceſſitate ſcilicet exigentia leniora adſtringentia adhibere, qualia ſunt v. gr. raſura C. C. cru-

crudi tantum ad cochlear dimidium pro doſi. Terra ſigillata, vel bolus ruber ad drachmam unam, lapides cancrorum, C. C. uſtum, corallia rubra ppt. (quæ jam in officinis proſtant) ad ſex cultri cuſpides, Thuris vel Maſtiches ſelectioris grana XII. vel XV. deglutita, Nucis Moſchatæ raſura in vino ſumta, (quæ ſimul tormina quadantenus ſiſtit) Myrrhæ, Zedoariæ pulvis ad 4. cultri cuſpides. Summitates abſinthii cum vino hauſtæ ad cochlear unum. Anſerinæ aut millefolii ubique creſcentis eadem quantitas. Vini hauſtus ſucco abſinthii probè imbutus ac mane vel cum cibis bibitus. His præmiſſis demum alias nota *ſopientia & adſtringentia* remedia ſolidam & conſtantem utilitatem præſtant, niſi quidem immenſus dolor, aut copioſiſſima ſanguinis per alvum profuſio ægrum, ut horum adhibitionem (Medici tamen, ſi fieri poſſit, conſilio prius adprobandam) feſtinet, urgeant.

Sunt vero ex uſitatioribus (aliquot ex ordine diebus vel etiam bis de die adhibendis) vulgo & ruricolis parabiliora. Radicis Tormentillæ pulvis ad 6. cultri cuſpides. Semen vel folia Plantaginis: item herba Polygoni (ad omnes ſemitas obviæ) pulveriſata ad cochlear dimidium. Radix ſymphyti majoris ad 5. vel 6. cultri cuſpides. Pulvis ſedativus in officinis pro publico uſu habendus legitima doſi datus. Semen Lapathi Sylveſtris caule rubro ſelectum, & ad cochlear dimidium, quocunque libuerit vehiculo, propinatum. Hæmatites in pulvere ad 4. vel 5. cultri cuſpides, Cera ad quantitatem Nucis Moſchatæ, ſi in globulos minores adacta deglutiatur: Gummi pro Atramento vulgò adhiberi ſolitum, item Ceraſorum & prunorum. Lac in quo ferri particula aut ſilices candentes exſtincti aliquoties fuerint, aut lac bene coctum ovi aliquot vitellis remixtum ſubinde bibitum, ſi ſcilicet æſtus non nimius ſit. Neque inepte potui infunduntur (modo æger non nimis nauſeet, vel vomitu vexetur) herbæ pentaphylli, plantaginis, tormentillæ anſerinæ, artemiſiæ.

Externe pro leniendis torminibus ex uſu ſunt ſacculi ex abſinthio, mentha, chamomilla, foliis quercus carvi fœnuque ſeminibus; milio &c. ſicci, aut vini ſpiritu ſubinde irrorati (apud ditiores in vino cocti eoque expreſſo applicati) Herbæ, anſerina, polygonum, pentaphyllum aceto ſimplici decoctæ. Opercula calefacta alternatim applicanda. Omenta mactatorum animalium, ſi adhuc caleant. Theriaca corio illita atque ſub Emplaſtri forma umbilico applicata. Rob Sambuci vino remixtum ac calidè adhibitum. Olea chamomillæ, menthæ, anethi, rutæ, ſi abdomen illis ſæpius calidè inungatur.

Contra *Teneſmum* eumque ſtipantes moleſtias ſaculo ex furfure foliis verbaſci, quercuum muſcis arborum in lacte ve' .eviſia ſecundaria decocti orificio ani applicantur, Maſtichis . ut picis carbonibus injectæ. Fumus excipitur, lintea hoc fumo calefacta item aſſer aut later calefactus ano ſupponuntur.

Si ſæpius vomat æger vel aſſumta remedia revomat, nec Cataplaſmata uſitatiora (ex fermento & aceto, panis micis aceto vel vino decoctis, panis latiore fruſto caryophyllorum & Nucis Moſchatæ pulvere reſperſo) ſacculi item ex abſinthio, foliis quercus, muſco arboreo &c. vino vel aceto cocti quidquam in eo ſedando proficiant; poterit non incommodè parari potio ex 3. vel 4. papaveris capitibus (ſemine exemto conciſis cum aquæ fontanæ modica quantitate ad tertias iterum exhalanda) quæ ad gratiam edulcorata vel dimidia vel omnis cochleatim aſſumi poterit. Tutiſſimum eſt, ſi in tali caſu Medicus conſulatur, qui ſedativa & anodyna (in hoc morbo cum maxima quidem utilitate, ſed nec minore circumſpectione adhibenda) ſuo quæque tempore & loco exhibebit. Eadem circa frequentiores alvi depoſitiones obſervanda ſunt. Neque ſine ratione conſilium à Medico expetent, qui æſtum continuum inſignem primis vel ſequentibus diebus in præſenti Dyſenteria experiuntur, utique ſi lipothymiæ, præcordiorum anguſtia, vomitus crebrior, cephalalgia inſignis, vibrationes artuum &c. ſimul complicentur, quo ſcilicet congrua remedia tempeſtivè opponi queant. In caſu

vero neceſſitatis Theriacam, Mithridatium, Electuarium Antidyſentericum ſupradictum maxime in principio adhibere, quotidie vero, C. C. uſto, CB. pulvere, Terra ſigillata &c. in ſupra dicta vel largiore adhuc doſi uti poterunt.

Gravidæ & Puerperæ itidem propter varia metuenda periculoſa ſymptomata Medicum tutius conſulent, quam ipſæ (perverſa ſeductæ opinione, quaſi nullis plane remediis in tali ſtatu locus ſit) vel totum negotium Naturæ relinquant, vel proprio auſu aliqua (ſubinde noxia) ſibimet ipſis adhibeant. In caſu tamen neceſſitatis ſaltem innoxia ſunt Terra ſigillata, C. C. uſtum, CB. Tormentillæ pulvis per aliquod tempus continuata.

Infantibus lactentibus quotidie C. C. uſtum, Pœoniæ pulvis, Terra ſigillata ad cultri cuſpidem in lacte dari poſſunt. Si tormina & Inquietudo increſcant Medicus conſulendus eſt: *Adultiores* ſupra recenſitorum, remediorum dimidiam vel quartam tantum partem ſumant, prout ſcilicet magis vel minus tales ſunt.

Quod ultimo ordinem *in cibo & potu* ſervandum concernit, ii, quorum apetitus per totum morbi decurſum ſaltem prioribus diebus ſic ſatis viguit, ſolicite evitabunt omnes ſupra notatos cibos, carnem ſuillam, piſces arefactos, haleces, cæpas, omnia ſale, ſaccharo, melle, uvarum tam paſſarum quam recentium ſucco præter modum condita, maxime omnes fructus ſupra recenſitos (etiam coctos) potum frigidum & nimium, cereviſiam nimis recentem vel aceſcentem, ſerum lactis vel lac ebutyratum: quibus in ære eſt, Bibent inter cibandum vini abſinthitis, vel cereviſiæ ſimilis hauſtum.

Qui vero (uti fere ſunt plurimi) cibos ſolidiores non niſi cum coactione aſſumunt, illi adhibebunt cereviſiaria (etiam leviora) vel aquea, ex avena juſcula piſorum brodium, cereviſiam cum panis micis, hordei decoctum mucilaginoſum, pulmenta ex oryza & pane triticeo, juſcula carnium ac Gallinarum, quamvis hæc ultima, uti ipſas quoque carnes raro deſiderent ægri. Si piſces deſiderent, truttæ, lucii aliis præferendi ſunt. E fructibus laudamus mala Cydonia, ſicca aut recentia, meſpila item, corna, ceraſa acida exſiccata cocta omnia coctorumq; Brodium, rob ceraſorum, berberes &c. ſubinde pro ſiti reſtinguenda ſumtos; ſiliquas dulces ac Myrtilli baccas, quæ ſimul adſtrin-

ſtringunt; Mali citrii fruſtum ſaccharatum ſaccharata autem nimia quantitate ingeſta ſucci, julepi, emulſiones amygdelatæ licet non nihil refocillent, brevi tamen poſt tormina atque flatulentiam augent, ob quam ipſam cauſam, mora rubique baccæ tantum quaſi primis labris deguſtari debent, & varia inſuper ex ovis parata præſertim pinguiora, dum facile tali rerum ſtatu in ſtomacho corrumpuntur. Vitellos tamen ovorum (quos alii ad duritiem coctos in hoc morbo concedunt) in cerevifia vel juſculis calidis aſſumere licet. Lac bene coctum & chalybeatum (uti jam ſupra monuimus) ſi æſtus intenſior continuus à morbo abſit, itidem adhiberi poteſt.

Potus ſit cereviſia purior etiam ſecundaria, in qua cruſta panis toſta ante & Nuciſtæ pulvere conſperſa macerata ſit, non frigida, ſed temperatior, quandoque etiam calida. Poteſt eidem ad refocillationem (non ad exceſſum, maxime ſi æſtus ſit intenſior) jungi hauſtulus vini, nec nimis acidi, nec nimis ſpirituoſi, aut ſi talis ſit, aqua fontana cocta aliquantum diluti. Aquæ tantum hordeatæ (maxime ſi communi methodo flatulentis ingredientibus præparentur) nec non chalybeatæ vel limo exuſto ſuperfuſæ ſitim quidem ſedant, ſed eo ipſo flatulentas turbas augent. Neque ad refrigerandum Nitro vel Lapide prunellæ in potu hic magis locus eſt.

Si poſſibile ſit, æger in hypocauſto potius calido, quam camera aut aere frigidiore degat. In ſiti nimia os aqua fontana quandoque colluat, aut alternatim ſupra dictorum aliquid maſticet, non tamen ſtatim ſuperbibendo. Non impatienter ſe hinc inde jactitet, vel ſi adhuc extra lectum degere poſſit, nimis laboret aut ſe moveat; ſed eam potius, quæ poſſibilis eſt, in hoc morbo quietem obſervet, ad cujus quidem promotionem & ipſi ſupra duo remedia dedimus: & quivis Medicus ſua remedia pro circumſtantiarum varietate diriget.

Sequens Acetum Bezoardicum hoc tempore quilibet paterfamilias ad manus habebit.

Rec. Radicis Vincetoxiti unciam dimidiam, Zedoariæ, Tor-Tormentillæ Angelicæ ana drachmas duas, ſummitatum rutæ manipulum Myrrhæ aureæ unciam dimidiam. Infundantur in Aceti vini menſura, hujusque mane ante exitum è domo à quovis unum vel duo cochlearia ſumantur.

DANIE.

DANIELIS LUDOVICI OBSERVATIONES PHYSICO-CHIMICO-MEDICÆ XLVIII.

Antehac Ephemeridibus Germanicis Naturæ Curioſorum inſertæ, nunc vero primo ſeorſim editæ.

Obſervatio I. (*Anni* II. *di Miſc.* N.C. 120ma.)

D. Dan. Ludovici Sal Tartari volatile à D. Wedelio exhibitum.

CUrioſam & elegantiſſimam Diſſertationem de *Sale Tartari Volatili* edidit Autor hic celeberrimus. Ea præter addita pasſim (in ſpecie circa finem) curioſa & ſpecioſa alia bimembris eſt. *Primum* enim *circa ſubjectum* ſeu Sal Tartari ipſum quod recipere conveniat, quod minus, monet, v.g. non extremo igne ad virorem, non cum nitro calcinatum, ſed ex capite mortuo ſpiritus perfecte deſtillati elixeviatum l n: eque & totaliter exſiccatum, ſeu ſi placet, lenta digeſtione ſpongioſius reditum; uti & ipſæ fæces vini ſiccatæ, ritè tractatæ, ſal volatile copioſum fundunt.

Secundò Modos eliciendi ex ſale Tartari ſpirium volatilem varios proponit, *partim* communes, parum de ſale volatili participantes, *partim* genuinis propinquiores; *illos* v. g. cum Spiritu Vini ſimplici, cum bolo, cum carbonibus, modo Glauberiano: *hos* cum ſilicibus, cum ſpiritu oleove proprio, (qui modus eſt Helmontianus) cum Spiritu Vini alcoholiſato, & denique ſucceſſu feliciore & optato, ad minimum analogo cum alumine Sal Tartari deſtillando, ita ut vel Tartari & cum Aluminis crudi ana accipiatur, Sal Tartari Alumine crudo vel uſto, qui minus graveolens & melior eſt, & per retortam vitream in arena l. a. deſtilletur, virium multarum in variis affectibus latius ibi recenſitarum.

Scholion.

Cum ea ſit ignis natura, ut actione ſua quædam plus, quædam minus ſubtiliet, opus eſt, circa deſtillationem Salium tum homo geneo aliquo ἐμπύρωσιν prohibente, tum aliquo ἀναθυμίασιν promovente, quale exemplum communiter exſtat in Spiritu aperitivo Penoti, ubi ſilices calcinati ad fluorem cum ochra Vitrioli ipſa prohibendum, Vitriolum vero ad evaporationem facilitandam adduntur.

Maxime vero Spiritus Salis Tartari exercuit Chimicos, cum tantopere deprædicetur ab Helmontio, ut ſi non poſſimus adipiſci ipſum alcaheſt, ſaltem diſcamus reddere ſal Tartari volatile.

Omne illud quod requiri jam dicebatur ad deſtillationem ſalium, eſſe videtur in Alumine. Intentio eſt heterogeneas & feculentas oleoſas, viſcidasque partes ſalis alcali vel incidere, vel attenuare, vel demum eluere & deponere, quod omne præſtat Alumen, Cavet hoc, ne fluat Sal Tartari, & vi ſua attenuante inſigni terreſtes Salis particulas ſecernit. Ut Nitrum cum Vitriolo permixtum ſtatim abſorbet, & ligat illius acorem, ut odor Aquæ Fortis ſtatim ſe prodat; ita commixtis cum Alumine alcalibus, terreſtreitas quæ in illis ligat Volatile, arripitur & Sal Volatile fit ſui juris; urinoſo forti ſtatim ſe prodens odore, unde ſimulac commixta ſunt, debent igni moderato ſubjici, & in recipiens amplum Spiritus propelli. D. Wedelius.

OBSERV. II. (Dec. I. Anni III. M. N. C. 248ma.)

De Auro ſpecialiori de cauſa fere friabili.

NObilis quidam in Ducatu hoc Præfectus ſatis Podagricus, cum in Paroxyſmorum vehementia ſpiritu quodam antipodagrico præſertim Fuliginis rectificatiſſimo, nonnunquam, nec infeliciter, uteretur, impatientia tandem victus, non digito amplius aut pluma, ſed tota vola locum affectum haut infrequenter perfricabat. Quo fieri non poterat, quin annulus in digito proximus ſæpius hinc inficeretur quamvis fulgore Auri, quod optimum erat, gentilitiisque in gemma illæſis. Monui quidem cum Mimo: *Manu*, ſed longè alio ſenſu, *ſerendum eſſe, non toto ſacco.* At ille conſuetudini ſuæ nihilominus

per

per vehementiores paroxyſmos ſerviens, dum forte poſt biennium literas obſignare vellet, inter apprimendum ſubito transverſimque annulum rumpi ſentit, neſcio quo (inter conſternationem) facto prognoſtico; cui vocatus ego, quin aſſentirer. (inveteratæ cachexiæ intuitu &c.) parum aberat. Tandem cum diducta aliquousque rimâ, diffractas extremitates paulò attentius intueri conarer, citra notabilem vim, totus in plures adhuc partes ſolvebatur; & hæ (premente, vel paulò contentius ſuper ſciſſilis lapidis menſam atterenre pollice) in minutiores ampliùs. Unde conſiderata expoſitaque (Viro in Naturalibus haud parum verſato) hujusmodi ſpirituum urinoſorum activitate, Mercurialisque contagii (quod tamen nunc & olim abfuiſſe certò vel intuenti conſtabat.) etiam circa minus amica metallica exemplo, Prognoſticum non ſine riſu depoſuimus: aurifaber autem Nobili, duodecennium adhuc ſuperviventi, facili fragmentorum fuſione redintegratum annulum reddidit. Mirum de cætero, quod nativus fulgor in ea particularum minimarum penetratione ſeu quaſi quadam carie perſtiterit. In Tinctura ſolari, ex Auro fulminante cum rectificato Mannæ ſpiritu, forſitan haud perfunctoriè parata circumcirca quaſi lamellam quandam ſatis ſplendidam lateribus vitri adhæſiſſe ſeu accreviſſe, plus vice ſimplici vidimus.

(*In Literis ad Collect. Ephem. 7. Aug. 1672. Gotha Vratisl. miſſis.*)

OBSERV. III. (Dec. I. Ann. III. 249.)

De Argento colore aureo ſatisque ſtabili à roris magmate tincto.

CUm ſuperioribus annis, facta per ſingulariorem manum copia diverſis circa rorem experimentis occuparer., & partem in dolio per ſemeſtre aſſervatam, ac uti vocant, putrefactam in vaporoſo balneo exhalans conſiſtentiam operi debitam experiri vellem, arrepto forte fortuna cochleari argenteo, magmatis particulam calentem è patella vitrea hauſi, cumque liquidius adhuc videretur, effudi ſtatim: cochlear autem ipſum ſplendidiſſimum, nec poſt defrigerationem digito linteove tergenti cedentem fulgorem, quousque immiſsum erat, oſtendit. Negotioſior ego, quo ſaturatior conſtantiorque haberetur, cochlear denuo pauloque diutius craſſamento

 iſti

iſti immiſi; ſed pars illa loco aureæ purpuream (eleganter inſtar caudæ pavonis variegatam) tincturam induit. Unde durationem hujus obſervaturus, totum domeſticorum uſui in menſa reliqui; quæ ſane ad annum uſque, donec obliteraretur, extenſa eſt. Quid in hujuſcemodi aëris ſtricturis quærant alii, notum eſt. Ad minimum longe ſpecioſior extitit Tinctura hæc Glauberiana aliorumque, è ſolutionibus ſulphureis (antimonialibus, Venereo-vitriolatis &c.) quæſita, cupreum ſolummodo quidpiam, brevique evanidum oſtendens. Fortaſſe vero notabile eſt, quod ſalis cubici (in magmate concreti) refinationibus intentis poſt quaslibet filtraturas terræ multum, non ſine magna ſalis diminutione poſtliminiò ſemper prodeat; procul dubio, uti Alcalia Tartarea, &c. poſt repetitas fuſiones, quavis vice Terræ haud parum relinquere cernimus.

O B S. IV. (Dec. I. Ann. III. 250.)

De Atrophiæ puerorum ſpecie.

PErfrequens eſt regionibus hiſce malum, quo pueri, lactentes & ablactati, lenta atrophia tandem inſtar ſceleti, conſumtisſimi videntur: ſolo abdomine (quaſi ob ſubtus hinc inde jacens mollicellumque parenchyma) tumente: Rachitidi aliquousque forſitan (præterquam quod iſta artuum tenſio hactenus abſit &c.) in tantum ſimilis, de cætero citra omnem dracunculorum aliarumve cauſarum concurſum: ſolo potiùs manifeſtatioque Lacteorum ductuum ac Glandularum vitio. Siquidem vulgaris tabis in Aſciten deſcendentis, Tympaniditis ac conſimilium affectuum ratio atque cura, nonnullibi huc tracta non dum ſufferit. Nec tamen etiam curatiori poſtmodum circa Meſſenterii ſcirrhos & abſceſſus (qui verò potius inveterati mali producta ſunt. (Methodo, præſcripta communiter remedia taxantia, purgantia petientia ac roborantia ſine (vexatiſſima illa) cordialia, externiq; litus, balnea &c. exſpectationi paſſim ſatisfacere vel impedire deprehenſa ſunt, quo minus ſic affecti hectica demum, cum ſuperveniente epilepſia, fluxu colliquativo, lienteriâ, aliisve ſymptomatibus abripiantur. Obferebatur nobis ſuperioribus annis Baro-

nis

nis Auſtriaci filiola, qua conſumtiorem per totam Praxin non vidimus; quot autem quibusve remediis paſſim per aliquot menſes, at incaſſum uſa fuerit, ob numeroſitatem ac quæſitam hic brevitatem referre piget. Rogatus (illic, ubi mandare ſolent) re deſperatâ, factoque prognoſtico, neſcio qui demum in Tincturam ♂tis aperit. ⊕-latam, & in Arcanum illud duplicatum incidi, fortaſſis mali fontem propius, quam uſualia alia, inter notam eorum energiam, aggreſſura. Dedimus proin prima quidem ſeptimana continuis, ſequenti vero alternis ſaltem diebus, mane de Tinctura guttas duas in ſingulos ætatis annos, hora quarta pomeridiana ſimiliter pro ſingulis annis granum unum Arcani. Atque ſic paucis elapſis diebus habitior fieri cœpit, brevi poſt (Naturâ ſemet ſponte recolligente) integrè reſtituta; hodieque vegeta ſatis & corpulenta. Qua obſervatione ratiocinio amplius confirmatâ ducti plurimos poſtmodum eodem modo citra aliorum ferè remediorum acceſſum, feliciter hucusque percuravimus. Paratur autem Tincturam illa ♂lis è ⊕-li ♂is (cum ∿u ⊕-li facti) & Acidi ♀in ana ℥jv. in aquæ ſ. libris tribus debita intenſione coctis, ac ſenſim ad mellaginem inter agitandum exhalatis quæ ſuper fuſis Spir. Vini communis libris tribus digerendo ſolvitur, pauco ſedimento (ſi cuncta ritè ſunt peracta) relicto; liquor autem ita ſaturatus poſt nullam aut exiguam ſaltem abſtractionem ſeu exhalationem, uſui reponitur, Eſſentia Pap. errat. ſi placet ulterius tinctus. Ceu diſſert. Pharmac. p. 528. etiam notavimus. Arcanum verò duplicatum aliunde notum eſt.

(*Ex iisdem literis.*)

OBSERV. (D. I. Anni III. 251.)

DE Perfecta Aneſtaſia per totam Corporis peripheriam. Juvenis 18. annorum, macilentus, debiliorisque ventriculi, citra ſufficientem cauſam veſperi præviam, aut perceptam capitis perturbationem, poſt ſomnum mane aphonus in lecto reperitur: pertentantibus autem, num forte membrum quoddam ſit reſolutum, tangentes ſe, pungentes, cutimve vellicantes nullatenus ſentire ſignificat; & reipſa deprehenditur: cui, pro more', Apoplectica quædam ſicut infuſa. Sed cum nihilominus commode incederet, ederet, biberet, ſomnum

caperet, & reliqui ſenſus externi ac interni forent integri, ab aliis ex eorum numero habebatur, qui morbum ſimulare ſolent. Poſt biduum forte ſuperveniens ego, rei novitate motus, ſurgere hominem jubeo, averſumque nec tale quidpiam exſpectantem, in capite, nucha, ſcapulis, tergo, hinc inde pungo, acicula ſæpe in locis carnoſioribus ad dimidium ſed ſine animadverſione doloreque quodam adactâ. Poſtmodum adverſum in ventre, pectore, brachiis ſimiliter configo: iſte ridebat, ſeu ſingularitate caſus, ſeu quaſi benè ſecum ageretur. Cæterum cum primum videretur loquelæ reſtitutio, ranulas aperiri juſſi, & ecce, ſub mediocri ſanguinis profluvio, non ſolum loquela integrè, verum etiam (quod nervorum ortum, cutis naturam, tactusque rationem expendentibus ulteriori conſideratione haud indignum) eadem opera ſenſus undiquaque in tantum rediit, ut levis ſaltem ſtuporis qualiacunque veſtigia ſupereſſent, quæ exhibita veſperi Cinnabari nativa ad ſcrupulum ſemis, mane vero Mixtura ſimplici pro ſudorifero brevi ſic evanuerunt, etiam nullo incommodo è puncturis percepto: ipſo adhuc ſuperſtite vegetoque. (*In iisdem allegatis literis.*)

OBSERV. VI. (D. I. Ann. III. 252.)

De Dolore ſuperciliari acerbiſſimo periodico ad Ann. I. *Obſ.* 51.

SÆpius obiatus eſt mihi ejusmodi dolor, ſupra alterutrius ſupercilii convexitatem (ubi communiter Nervi tertii paris ramulus præterpropter diſpergi oſtenditur.) intenſiſſimus, utplurimum à ſeptima matutina ad duodecimam, vel à nona ad ſecundam pomeridianam, interdum cum aliquali phlegmonode & molliculo tumore (ceu circa Arthriticorum articulos obſervamus) extenſus. Et ſane omnes ita afflicti, aut fuere, aut brevi poſt facti ſunt arthritici. Veruntamen nec ſpiritus volatiles ⊟oſi, (ex ✳co, fuligine, ♀ro, &c.) Eſſentia Camphoræ (ſimilibus, aut ſpiritibus nervinis) diluta &c. nec ab altera parte Emplaſtrum de ranis cum ☿io, lamellæ plumbeæ, Amalgama ☿ii cum ♄o, ⊙ cum albumine, &c. nec frontalis VSio huc quidpiam contulere. Senex quidam Medicus, doloris acerbitate victus, tandem non ſolum Arteriotomiam in vicino ramulo bis, & (quod forſan notabile) prima quidem vice, ſanguine pacatiſſimè, ſecunda vero (ob quandam quaſi mucilaginoſitatem) ægerrimè exeunte; verum

etiam

etiam ſectionem ſupra ipſum locum affectum (ſecundum requiſitum fibrarum ductum) haud ſuperficialiter inſtituit; at incaſſum, redieréque ſæpius dolores, donec ſenio confectus vitæ pauſam faceret. His proin dimiſſis præſens ſemper circa eos, qui prædictis illiciis Naturam (æquè ac Arthritici noſtri primitus ſolent) non ſeduxerant, juvamentum percepi è veſicatorio retro aurem; ita tamen ut materia per dies aliquot in fluore ſervaretur, applicato (ni fallimur) Fioravantæ Emplaſtro reſolutivo ad tophos (è cantharidum particula &c.) vel quod facilius ejus loco confit, ex Emplaſtro de ſpermate ranarum cum parte quarta vel quinta Emplaſtri veſicatorii ſimpliciſſimi, quale Diſſ. Pharm. I. deſcripſimus, permixto.

(In ante laudatis Literis.)

OBSERV. VII. (D. I. Ann. III. 253.)

De Vomitu Hypochondriacorum ſebaceo.

NOvimus viros haud paucos, eruditos, hypochondriacos ex profeſſo, præcipuè ſtomachi flacciđiſſimi, & ſimul aut poſtmodum arthriticos, vel quaſi: qui poſt aliquot dierum nauſeam aut conſimilem ventriculi indiſpoſitionem, periodicè, cum liquoris inſipidi aut mucilaginoſi, interdum etiam acerbi vel amaricantis modico, pinguedinem haud exiguam, ſuper pavimento inſtar ſebi, latè ſatis, nec raro dimidii calami ſcriptorii craſſitie (fere uti ſuper bubulæ vel ovillæ jura ſolet) concreſcentem, ignem promtè concipientem, & ad eum liqueſcentem, levamento quidem haud exiguo evomuerunt. Inquiſitu verò dignum eſt, unde hæc colluvies? Pinguibus enim in omni cibariorum genere admodum abſtinuere omnes, ut error externus allegari nequeat ſimpliciter; ni in dies quidpiam, in ſtomacho aliàs languidiſſimo minus ſubactum remanſiſſe; vel ſpecioſius, fortaſſe diverſarum circumſtantiarum intuitu credatur, intimiorem connatamque ſinguliş fere eduliis oleoſitatem ſive pinguiores particulas, quæ (ſeu ſolitariæ ſeu terreſtreitati nonnulli copulatæ) chylo potiſſimam albedinis partem (vel Emulſionum, Aquarum per graviorum oleorum acceſſum lacteſcentium, Juſculorum per pinguia turbidiorum & albeſcentium

&c. exemplo) conciliare videntur, à ſtomachali liquamine ob exotericum hypochondriacorum acorem, aliudve penitioris mixturæ obſtaculum (denuo Lactis & Emulſionum exemplo) ſeparata, & ſic tandem ob copioſiorem collectionem rejecta fuiſſe. Sed hæc tantum circa caſum rariorem ſuſpiciones ſunt. De cætero ☿reum coagulum, quod quidam adduxere, hic longè vel oculorum teſtimonio abfuit. Singularis autem Viri iram per vices afflicti erat exitus; ad affectuum vaſorum lymphaticorum & excretoriorũ pertractationem (utinam diligentiore manu, tot adſignatas compluribus morbis rationes ferè ridiculas, aliquando præcedentem) pertinens. Arthritide ſenioque ſenſim conſumto, non ut in Ardentibus, Malignis, Phthiſicis &c. ſed ſpecialiori plane exceſſivoque modo, copia ac magmate, citra ſufficientes hactenus cauſas, lingua adeò, poſt quasvis etiam (non ſingulis tantum horis, ſed horarum ſæpe quadrantibus) inſtitutas mundificationes, attemperationes &c. obducebatur per aliquot ante obitum ſeptimanas materia quaſi chyliformi; plorantibus ita identidem recentiorum ibi protuberantiis ac circumcirca ſitis ductibus; ut præter extremas hinc moleſtias, vires ipſæ immediatè hinc conſumi (æquè ac nonnunquam in mictione quorundam chyloſa, fluore albo &c. contingit) manifeſtò cernerentur. Sed hæc in veritatis puteo haut parum adhuc latent; ex parte forſitan tantisper ad ruptas ant dilatatas noviſſimorum vaſorum valvulas, materiæ contentæ aberrationes, &c. reducenda. Cum ante annos aliquot Cynanche exquiſitiſſima laboraremus, per quatriduum nil niſi ſolum aërem intromittentibus, poſt tot tantasque faucium elutriationes rupto tumore, materia quanta quanta, nil niſi ultimò aſſumtum cibum ſapuit. Idem ſimiliter animadverterunt alii: ac in nobilioribus excretionibus forſitan percipietur.

(*In iiſdem allegatis literis.*)

OBSERV. VIII. (D. 1. Ann. III. 254.)

De Lumbrico terete longiſſimo.

TErtianâ ſuperioribus annis perfrequenti corripiebatur quoque Reſtio, juvenis, poſt ſumtam placentæ à furno adhuc calentis partem.

partem. Remedium tolerato ſecundo paroxyſmo petenti, dedi primo ♀ri emetici noſtri ſimpliciſſimi (Diſſ. I. Pharm. deſcripti) grana duo: inter vomitus excrevit ſimul per inferiora lumbricum teretem, tres ulnas noſtrates longum, ſemivivum; Febrisque, bis poſtmodum exhibitis conchis ſimplicibus pulveratis, & Cinnabari nativa aliquantum ſociatis, integrè diſparuit.

OBSERV. IX (D. I. Anno III. 255.)

De Dislocatione Oſſium pubis in partu.

Vivit adhuc honeſta fæmina, cui primiparæ, ſub difficiliore fœtus exitu, oſſium pubis commiſſuræ (ætate ſatis tum matura) non ſolum divulſæ ſunt; verum etiam, uti infelicioribus nonnunquam in fracturis accidit, utrinque ſeorſim occalluerunt, invicem ſeparatæ, ut in ſcalarum adſcenſu ac deſcenſu, conſueta (ſanis validisque) pedum alternatione uti nequeat, ſed alterum ſemper (poſito prius altero pro fundamento) quaſi poſt ſe trahat; digito eandem alternationem circa dictas oſſium extremitates eodem tempore apertè ſentiente. Aliquoties poſtmodum, at æque difficulter peperit, anguſtia forte colli nimia.

(*In prædictis literis.*)

OBSERV. X. (D. I. Ann. III. 256.)

De Hydrope pudendorum in gravidis.

Si ita vocare licet tumorem paucis ante partum diebus nonnullas apprehendentem, tantâ plerumque increſcentiâ, ut labiorum, nympharum, ac caruncularum loco quatuor vel ſex veſicæ bubulæ aut vitulinæ ſero refertiſſimæ, quaſi connatæ videantur, nullo de cætero ſexus aut qualiscunque exituræ veſtigio, niſi quod interdum albuginei quid ibi plorent. Franconica quædam mulier, quam primam ita vidimus, divaricatis cruribus per triduum cernua miſerrimè jacuerat, prognoſticoque reliquiſſemus, ni commodè Nymphotomia nonnullarum gentium incidiſſet. Facta proin à præciſione ad compunctionem ſequela: jocabundus at ſatis cordatus Chirurgus tumorem inferiore loco lancetta utrinque aperuit, ac brevi pelvis ſero

ſero patumper rubente repleta eſt, reliquo per lentum ſtillicidium ſimiliter integrè diſparente: ut poſt quatriduum (intus interea confortante temperato, extus defenſivo Saturnino litu uſa) vegetum pareret ſine incommodo fœtum, adhuc, ni fallimur, ſuperſtes. Secundæ in Haſſiæ confiniis, per dies aliquot ægerrimè ſtanti, dum abitum in area ad tranſmittendum Chirurgum pararem, vir (uxori forſan nimis cavens aut Zelotypus) ipſemet interea tumorem ferramento (quo venas equis ſecant) aperuit, faber ferrarius; nec infeliciter, niſi quod nato poſt dies aliquot puſioni haud exigua inteſtinorum pars (an ex impreſſione matris? ceu ſimilia exempla novimus,) per umbilicum, facta ibi ampliatione quadam, propenderent. Rogatu parentum, ſed cum prognoſtico, repoſita ſunt omnia quam placidiſſimè: at puer elapſis nonnullis diebus Epilepſia, uti referebant, ſuperveniente obiit: matre interea benè valente, utut pariter ſerum confertim proruerit. Atque ſic in hoc quoque diſtrictu uni alterive eadem ratione ſubventum eſt: niſi quod (forſan ante triennium) quædam Ferrum (hic commendatum) reformidans ruptionem per emollientia & epiſpaſtica, fermento inſtar cataplaſmatis mixta, exſpectare maluerit; ſucceſſu eodem, diuturniore ſaltem moleſtia doloreque copulato.

(*In prædictis literis.*)

OBSERV. XI. (D.I. Ann. III. 257.)

De Inteſtini recti perfecta & profunda coaleſcentia ad Anni I. Obſ. XI.

PEllionis filiolus altero demùm poſt partum die, imperforato ano deprehenditur: inſtituta proin inſpectione & collecta hinc intima coaleſcentia, pro deplorato habitus eſt. Cum autem parentes quidvis experiri vellent prius, quam innocens puſio propriis excrementis quaſi ſuffocaretur; cordatus quidam chirurgus interveniens, facto tamen denuo prognoſtico, lancetta aperturã aggreſſus eſt, loco rimulæ non tam oculis, quàm conjectura qualicunque concepto, puello interim quaſi benè ſecum ageretur, quietiſſimo, imò conatum ferè quendam egerendi adverſus Chirurgi manum oſtendente. Poſtquam ad

ad articuli penè longitudinem lentè ſurſum pergendo pervenerat, nil vero exiret, deſtitimus, donec elapſis aliquot horis, rogantibus denuò parentibus, inſertaque iteratò lancetta (exigua ſemper cruentatione) ſenſim ac ſenſim ad finem coalitus, qui longitudine ſua duos auricularis digiti digiti articulos (in mediocri viro) facilè æquavit, perveniretur, & excrementa nuper natis conſueta, cuſpidi occurrerent ſatis liquida. Unde inſerta turunda prælonga meatus amplius dilatatus, indeque circumcirca uſualibus medicamentis cicatriſatus eſt: infante benè ingerente, benè egerente vegetoque demum anniculus, ni fallor (affectu maligno tum, aut epileptico? mihi nunc incertum) diem ſuum inſperatò obiiſſe dicitur.

(*In hactenus laudatis literis.*)

OBSERV. XII. (D.I. Ann. V. VI. 199.)

Dudaim Geneſ. XXX. & Cant. VII. eſſe tubera.

Schediaſma hoc, quod è viri cujusdam perquam curioſi collectaneis juvenis tum deſcripſeram, cum nuper aliud agenti occurreret, perperam perire credidi, uni tantum amicorum aliquando communicatum, ſiquidem perſuaſorii, aut ſaltem ſingularius quidpiam præ vulgatioribus hactenus conjecturis, etiam eruditiori cuidam è Judaiſmo haud ita pridem converſo continere videbatur. Autorem neſcimus: Gallum tamen fuiſſe contextus infra de Truffis oſtendit. Orientalia diſſertationi inſerta ad præcavendos facilè hic lapſus, Latinis literis amici iſtarum ſcientiſſimi ductu expreſſimus; ſatis ſic eſſe factum putantes tam iis, quibus talia minus trita ſunt; quam iſtis quoque, qui linguas pariter, & ſurrogationem nativarum literarum punctationumque callent. Reliqua, uti concepta fuere, referuntur. Inſunt equidem ulterioris diſquiſitionis aliqua v. g. de *magudari*, *laſerpitio*, *cyclamine*, *arvenſi tubere*, *pſeud-apios* dicto, flore perquam odoro, *Iaſmino*, (illo per fictionem juris benè olenti) præcipuè vero ipsâ *Mandragorâ*. Sic Arabicum *Gjadira* in Londinenſi non, procul dubio tamen in reliquarum verſionum aliqua occurrit: & derivatio *Dudaim* ab amore, deſcribentium culpa, (ſiquidem ſecundùm Proverbium, Græca

erant, legi non poterant) omiſſa eſt; & haud pauca inſuper adhuc obſcurius (uti in conjecturali hoc ſcribendi genere) ſunt adſerta. Excolenda vel corrigenda horum magè gnaris proponitur diſſertatio, quæ ita habet.

Quid rei ſit *Dudaim Geneſ.* 30. *& Cant.* 7. nec alibi occurrens, multi è veteribus recentioribusque quæſiverunt. Græci Latinique paſſim *Mandragoram* verterunt, ſoporiferam illam plantam, quibus aſſenſum præbere nequeo. Ex utroque loco claret, eſſe aliquid, quod in agro legatur, quodque in pretio, odorum, rarum & forſan inter edulia ſciti ſaporis ſit. His ita poſitis, videamus, quid de eo veriſimiliter ſtatui poſſit. *Dudaim* Hebræi interpretantur *Sabhſuchim*, *Iah bruchim*, *Sigle*, R. Jarchi etiam Arabicè eſſe dicit *Iaſmin* (à *Iaſin* & inde *Iaſimin*, *Iaſamin* &c.) Hebraicæ vocis eſt origo à nomine *Dadim*, uberibus, mammis, vel etiam ab (α) amore: quod *Dudaim* uberum formam referant, vel ad venerem conducant. Videntur Chaldaicæ quoque voces *Sigle* (β) *Sibhſuchim*, *Iahbruchim* à volubilitate vel rotunditate dictæ. Quæ omnia Mandragoræ parum quadrant. Habet enim folia lactucæ, flores ſine gratia, radicem bifidam oblongam, & grana potius, quàm propriè dicta mala; ſingulaque hæc graveolentia. Nullus plantæ uſus niſi ad ſtuporem. Nec Plinio credendum referenti, quibusdam in locis mala ejus mandi: quod ab alio accepit, vocis ſimilitudine decepto, & *Magudarim* eſſe Mandragoram reputante. Neque dubito ſimiliter Græcos bibliorum interpretes Magudarim idem quod Mandragoram exiſtimâſſe, cum ſcirent ibi, Dudaim eſſe Magudaras. Conjicio autem hoc nomen eſſe Arabicum vel Syriacum, calvariam ſignificans vel terriculamentum in ſatis ad fugandas aves defixum: (quod etiam vox *Iahbruchim* in radice Chaldaica ſignificare videtur) vel à rotunditate (nam Arabicè *Gjardia* eſt ἀνακεφαλαιῶσθαι, Epheſ. I. & *Gjadaraton* gutturis, aliusve præternaturalis ab ortu tumor; & *Gjadaryion* variolæ) tuber verò Cyrenaicè ſic appellari, propter cranii formam, atque ex iſta appellatione toti Africæ & Ægypto familiari, (quod Cyrenaica tubera eſſent commendatisſima) Alexandrinos interpretes cum Mandragora Magudarim confudiſſe. Sed *Sylphii* quoque

ac

ac *Laſerpitii* tuberoſam radicem in Cyreniaca provincia Magudarim dici, teſtis eſt Plinius ac Dioſcorides. Tubera vero in Thracia vocata fuiſſe κεράνια vel κεραύνια ex iisdem & Athenæo conſtat: quique Geranium legunt hic, Germanam vocem corrumpunt. Dicuntur etiam Græcis communiter ὕδμα, quod maxime appetatur à ſuibus. Unde ſecundum tuberum genus vulgo panis porcinus vocatur. Leo Albertus *Deſcr. Afric.* tubera ait Arabice vocari habbares, (*Gjábir* Arabicè panis eſt; & Æthiops interpres Geneſ. 30. habet pro Mandragora Kóla hake, id eſt, malum terræ vel campi) apud Athenæum tuber Cyrenaicum dicitur *Myſi* vel *Myſum.* Leo autem loco citato ait, *Miſum* Numidas appellare *Terfes* & *Tirfas* Arabum, Mauris tubera terræ ſignificant. Masſilienſibus vulgo Tubera ſunt *Tuferes*, noſtris *Tuffres.* Hebræi *Siglim* dicunt eſſe herbam, cujus flos viola, folium verò trifoliatum ſit: quod cyclamini (pariter à rotunditate dicto) ex parte convenit. Nam duo vulgò ponuntur tuberum genera; primum ſine radice, ſine caule, niſi ipſum tuber radix eſt: alterum quod caulem folia atque fibras habet; idque ſimiliter varium; quo cyclamen quoque pertinet, cujus radicem prægnantibus noxiam ſcribit Plinius; ſerendamque in omnibus domibus, quia mala medicamenta impediat; ideoque etiam amuletum vocatur. Ex hac tuberum diverſitate nata eſt interpretum variatio, dum alii amuletum, alii edulium venereum, alii violam & herbæ genus, alii radicem humanum corpus aut caput referentem, alii aliud volunt.

Sed Dudaim ſignificant primum tuberis genus, à quo alterum ſeu porcinus panis, cum conſimilibus nomen mutuatur. Eſt autem dictum quaſi terræ uber, non modò ob figuram rotundam, excreſcentiasque quaſi papillares, ſed etiam propter ſpongioſam internam, quaſi mamillarem ſubſtantiam. Præbet porro ſpeciem capitis aut cranii humani; grati eſt ſaporis, ſingularis (adde & laſcivientis) odoris, & ferculum venereum, creſcit vere &c. Summa: omnia quæ de Dudaim è duobus ſacræ Scripturæ locis & variis commentariis afferuntur, perquam ipſi quadrant. Indeque Cant. 7. ſub ecloga quaſi paſtorali, alluſione è re ruſtica petita ſponſa (ſalvo ſenſu myſti-

co) verecundè amorem ſuum, & nubiles nunc florenteſque annos commendat inductione Dudaim, primo vere ſororiantium ſub pubertate, mammillarum inſtar prorumpentium, & odorem ſuum fundentium: (tibi dabo ubera mea, ibi Dudaim dederunt odorem) & ejuſmodi blanditias tandem concludit: & in oſtiis noſtris omnia mala Punica nova & vetera, dilecte mi, abſcondi tibi) Innuens, intemeratam ſe ſponſo ſervaſſe virginitatem; quo quaſi aperta vernantis horti janua delicias ſibi conditas & illibatè ſervatas decerpere properat. Atque hæc de dudaim, unde quivis, quantum placuerit, colligat.

(α) à Dodim, amore. (β) potius legendum ſiglin, ſibhſuchim, Jahbruchim.)

(De Dudaim conferri etiam poteſt diſputatio à Rev. & Clariſſ. Dn. M. Mich. Liebentantz p. t. diacono ad D. Eliſabethæ, quæ Vratislaviæ eſt, meritiſſimo olim Witteb. 1660. habita.)

OBSERV. XIII. (D. 1. Anni IV. V. 200.)

De Spiritus ſeu olei conorum abietis & de Pinguedinum in Aquam reductione.

CUm abietis eſt affinium reſinoſitas adeo polychreſta ſit, inque conis iſtarum reſinoſisſimis ingens quotannis quantitas perire videatur, experiri placuit, num operæ pretia etiam mereri poſſit indigentiorum quiſpiam ex indigenis, circa hæc occupatus. Proin non areſcentes jam aut exſuccos, ſed virides adhuc, atque vegetos, circa Septembris initium, nucleis ſuis (debiliores faginorum more inebriantibus) adhuc prægnantes numero centum deſtillationi per veſicam ſubjecimus. Provenerunt olei clari, à vulgaris terebinthinæ ſpiritu nihil differentis, è ſelectioribus unciæ duæ, è mediocribus quatuordecim drachmæ præterpropter; ſed exiguo ſic inſumendi laboris redhoſtimento. Num paulo provectiores daturi fuerint pluſculum, experimento haud facto, dicere nequimus. Eorum vero centum, alia intentione, molâ, ceu lini ſemen ſolet, expresſi, ſudarunt non olei, ſed magmatis tantum oleoſi, viſcidi, aquoſo ſucco inſperſi, ultra libram unam ſemis. Et cum evidentiori uſui aptari tunc non poſſet, per veſicam ſimiliter tentatum, dedit olei clari, ſed flaveſcen-

flaveſcentis drachmas ſeptem; liquamine in veſica ſupernatante inſtar liquidæ vermicis, deperdita vero ſic, (præter id quod in rejectamento remanere potuit) ſubtiliori (inter molendini tractationes) parte. Uti ſane ejus generis olea vix aliud eſſe videntur, quam ſubtilior ſeu attenuatior reſinarum ſubſtantia (ſpiritus autem fermentatitii ardentes, ſubtiliſſimæ, per ſalinarum particularum acceſſum, quaſi ſaponariæ, miſcellæ dilutum) eoque tractu temporis in terebinthinam quandam olea iſta redeunt: modo parili de reliquorum quoque vegetabilium (etiam per retortam) deſtillatorum ortu, aut compluribus tantum ſuperveniente incraſſatione, forſan haud difficulter concipiendo. Unde jam olim in iſtius impedimentum ſuper infuderunt aquæ quidpiam ſimplicis a ut pro gravioribus oleis (quo ſupernatent) pro ſalitæ.

Haud adeò vero diſſimilem reſolutionem ſeu ſublimationem in ipſa corpulentia ſua (mercurialiter quaſi) pati videtur Camphora, etiam vitro variè occluſo: nam licet illa tantopere non tranſpiret, eruptutit tamen, & in aſcenſum vaſis per annos aliquot in frigidiori conclavi ſervati lateribus undiquaque hinc quaſi glaciatis (wie gefrohren Glaß) copioſe adhæret. De cætero hæc ipſa arborum reſiniferarum in vicinia conſideratio ſæpius nos in penitiorem Helmontianæ illius (poſt Thaletem olim) rerum ex aqueo elemento primordialis productionis perveſtigationem traxit, cum tantis earum tractibus immenſæque inibi reſinoſitatis ſufficiens ſubſtantia propinquior, aut bituminoſitas (vel potentia tantum proximiore talis) ſubter profecto non queat concipi; brevique poſt reſectis abietibus, renatas (pro more) betulas eodem loco alium longe ſuccum plorantes deprehendamus; ceu alios ramos hauſtâ ſola (ad libras quoque) aquâ explicatiſſimè frondentes, mediave bruma hinc planè florentes: ſive jam credatur attrahi, ſive presſione quadam aliterva per competentes poros quaſi per emporeticam perpendiculariter immiſſam, ſurſum repat. Copioſius è maturiore ligno oleum, vitem ſubſequo cum tartaro, plantarum ejusdem accolæ diverſiſſimos, in colore, ſapore odoreque ſuccos, aliaque vulgatiora nunc exempla adducere ſupervacaneum fuerit. Diſtant equidem inter ſe valdopere hæc duo oleoſitas & aquoſitas: faciliusque comprehendimus

(à foſſilibus usque ad vegetabilia) hujus in ſalinam naturam tranſitum. Non tamen proin protinus (præſertim ſi paratius ſeu intermedium uti in mixturis ſaponariis invenerit) ſemet penitus averſantur: vel reſolutionis aquarum teſtimonio. Et revera ſic tranſire non ſolum in exotica Indiæ nuce (aquam potui aptam nec paucam primitus, hinc oleoſisſimum nucleum exhibente:) verum etiam in ipſis avellanis juglandibusque noſtris, à manifeſta primum aquoſitate, per mucilaginoſum & inde lacteſcentem liquorem: ad oleoſitatem tandem (dimidio ſæpe ad nucleos pondere) abeuntibus cernitur.

Nec parum huc vel per indirectum conferre poſſet recentiorum illa *pinguedinum in aquam reditio*; ſiquidem, ut ajunt, facilius eſt aurum facere, quam deſtruere: dummodo in tædioſiſſimorum laborum reſiduo non foret, in quo qualitercunque ſaltem hæſitare poſſet quispiam. Non eodem ſane modo ac ſuperficialibus, occulitur tantum pinguedo, in ſaponariis masſis poſt ſufficientem in aqua ſimplici diſſolutionem lenta evaporatione iterum in mucilaginem inſpiſſatis; uti forſan olea deſtillata in tartariſato vini ſpiritu, aliaque in liquoribus alcalinis, ipſove albumine, amygdalinum in emulſionibus, pinguior alimenti pars in chylo, lacte, colliſis, ſevum in ſapone &c. facile per enchiriſes quasdam poſtmodum, aut levis ignis interventu, ſeparanda. Occultatur interea tamen nihilominus & latet; vel quoad potisſimam partem, ſi quid abreptum fuerit. Atque eâ de cauſa ſevum tanquam corpulentius disſipatuque difficilius, ejuscemodi experimento præ deſtillatis oleis (tartari nigro æque parum, ſimili methodo, cum ſalis volatilis particula præbente) ſeorſim deſtinavimus.

Dedit autem ſaponis noſtri libra una prædicto modo tenuisſimæque loturæ inſtar ſoluta, & in patentiore balneo roris ſpiſſam in mucilaginem (talis enim prodit) evaporata, cum ſ. q. cinerum vel arenæ vix drachmam unam ſemis aut duas ad ſummum olei: dum libra una ſaponis communis nil pasſi, cum ſ. q. cinerum, libram ſemis & amplius (præter ſalis volatilis in roſtro aliquantillum) eodem igne arenæ præbet. Putavimus, quod etiam ex parte res erat, nimiorum additamentorum ſuppresſione id contingere, adeoque nova ſaponis libra, notata jam ratione ſolicite tractata ac inſpiſſata, per ſe in retorta

capa-

capaciore deſtillata eſt. Prodiere olei drachmæ quatuordecim præterpropter; relictâ maſſâ ſaponi nigro ferè ſimili; ſane iterum in prædictum loturæ conformem, ſed obſcuri coloris liquorem reſolubili, & poſt evaporationem denuo drachmæ ferè quinque: dediſſetque extra controverſiam amplius, ſi caput mortuum iterum ſapiniforme (ſed priori mollius, inque loturam nigricantem reſolubile) reiteratò tentare per alia impedimenta potuiſſemus. An nunc in quavis deſtillatione, oleoſæ particulæ aliæ quidem tantummodo ſub firmiore alcalium (aquoſis fere ſpoliatarum) complexu retineantur, aliæ vero in ſcorias pinguedinum more ſimul comburantur; an inſuper aliquanta pars earum in aquam, ſed immediate (uti unà exit, inter evaporationem tamen ſaltem retineri potuit) fatiſcendo quaſi redierit, ſeu ſalis volatilis urinoſi, per abſorbentia corpora (ceu in acidis quoque ſpiritibus alicubi tentatum eſt) iterum ſucceſſivè forſan enervandi, interventu, curioſiores judicent, vel ulterius perſequantur: præcipue, num acido ſpiritu vel ſubſtantia adjecta oleoſitatis iſta reſiſtentia ſolvi queat. De cætero, aqua illa, quæ ante oleum & cum eo deſtillat, utique ſal volatile ſatis evidenter ſapit, at ſimul horribiliter, inſtar putidiſſimæ pinguedinis. Ex adverſo tamen etiam eadem ſalſedo in ſimplici ſaponis deſtillatione percipitur: ut denuo anceps videatur pro olei inverſione deciſio.

OBSERV. XIV. (D. I. Ann. IV. V. 201.)

De Cerevisiæ vinique concentratione, melioratione, Zytho betulino, ſpirituumque è frumentaceis proportione.

CUm ſuperioribus luſtris multa de potulentorum compendioſiore per concentrationem aſſervatione ac transportatione proponerentur, facta hic quoque ſunt diverſa circa Zythum experimenta: etiam paucis abhinc annis repetita; cum aliqua externis tum de cauſis exſpectationi minus reſpondiſſe viderentur. Quid obſervaverim ſub talium (ſi omnino procederent, uſui haud exiguo futurorum (experimentationibus, breviter referam. Liquorem proin è polenta ſeu malto, conſueta hic ingredientium quantitate proportioneque è Zythepſa confectum, probe ſaturatum, aliquando etiam pro majori conſervatione lupulo conditum (citra anticipantem aliquam

quam

quam fermentationem vel aduſtionem) exhalavimus ad octavæ, aliquando ad ſextæ partis remanentiam. Liquamen in cella cum cura per ſemeſtre & amplius aſſervatum (bibentibus pro talium more tormina & inflationes ciens) antequam acorem quendam (ceu alia portio elapſis adhuc paucis menſibus) minitari inciperet, diluimus cum aquæ ſaltem quadruplo; & peracta fermentatione cerevifia exiit quidem, ſed ſecundariâ haud adeò ſuperior, minus certe grata (ceu pariter & ſimul perquam flatulenta erat alio fine ad dimidium alio tempore incocta, vulgari tamen Zytho quantillo validior) Unde reſiduum nondum ita dilutum, alii cereviſiæ cocturæ mixtum eſt, licet tantopere non perceptibili ejus hinc fortificatione. Idem vero mihi jam antea contigerat in muſti, ſelectioris quoque concentratione, ſimiliter (citra ullam præviæ fermentationis vel aduſtionis notam) ad octavæ partis remanentiam inſtituta. Sapam hanc ſive ſyrupum, poſt aliquot menſium aſſervationem, diluebam partim quadruplo, partim quintuplo aquæ ſimplicis. Sed poſt fermentationem & fecum ſubſidentiam non tam vinum, quam *ſorbet* ſive *ſcherbet* aliquod devians aut pomaceum levius bibere videbar. Unde quemadmodum fixioribus quibusdam vegetabilibus, inter ſucci vel infuſi exhalationem decedere quidpiam (plus minus) vel aquæ ſaltem ſapore qualicunque, ſedimentoque ſuo teſtantur (licet extractorum per vaporoſum balneum rite inſpiſſatorum inde notabilis non percipiatur deterioratio, vel roſarum, croci &c. exemplo) ita nonnulla inſuper, ſeorſim vero farinacea, vinoſa, acidula quædam &c. inter concentrationes ſuas ſub continua ignis actione pati aliquid, aut in quopiam ſatis alterari, alibi ferè inverti, vel inde manifeſtum eſt. In citri ſucco id notarunt alii, nec in cydoniorum, berberum &c. (per vaporoſum quoque balneum) inſpiſſato, poſt dilutionem priſtinam ſucci invenimus gratiam. Et extractorum Rhabarbari, ſenæ &c. debilitas forſitan huc ex parte referri poſſet. Revocant vero nobis hæc in memoriam famoſiorem hactenus è betularum ucco cereviſiam, quam Sereniſſimus beatiſſ. mem. Princeps cum Moguntiæ apud Reverendisſimum Electorem primitus vidiſſet, 1668. parari ſimiliter in experimentum jusſit. Elegans erat & ſapida; utpote

pote ad normam proportionemque validioris noſtræ, quam duplicatam vocant, confecta. Peculiarem autem vim diureticam aut antinephriticam inibi deprehendere non potui. Laudabant quidem horum aliqui, ſed quia gratis bibebant, ſapore aliàs laudabilem. Et ſane quædam inter hanc & betulinis gemmis medicatam facile concipi poteſt differentia: cum ſuccus indifferenter, (majorique ex parte crudior è caudice) colligatur, forſan etiam per collectores dilatetut, ſæpe ſecundam quoque fermentationem (inter inevitabiles moras & expoſitiones) ſubeat, inque gemmis poſtmodum jam longe ſit excoctior ſive characteriſatus.

Addamus his inſuper quæ in muſti debilioris melioratione aliquando obſervaverimus, œnopolis alicubi forſan notiora. Cum vini ſive fecum vini frumentaceoque (ſed ab ingratiore odore prius rectificato) fermentationis tempore proportionaliter addito ſpiritu, proceſſit quidem quadantenus negotium, & vigor hinc aliquousque intendi videbatur, non vero illa ſaporis in generoſioribus quaſi corpulentioribus vinis gratia. Nec eam aſſociatum (Glaubero hic, & inter cordialia adeo commendatum, à rectificati ſpiritus reſiduo liquamine deſuper collectum, vini in Franconia Rhenique tractibus vocatum) oleum præſtitit: utut odore ejus (qui crapulam quaſi ſpirat) tam per ſalis ſpiritum, quam per veſicam (commodius) abſtrahendo, aliquousque infracto. Qui in vinorum explorationibus exactiores, debiliorisve ſunt cerebri, & hinc (quamvis generoſiſſima ſæpe vina nativa) ſpiritum tamen etiam modicum ferre nequeunt, ejuscemodi miſcellas æque facile, ac maledictam illam ipſius, (turbidioris inde) vini cum vini ſpiritu miſcellam guſtu, ac brevi ſubſequa Cephalalgia diſcernunt. Proin in amiciori, fermentationi aliàs ſubjecto & corpus quaſi hic dante ſubjecto ſucceſſum experiri placuit: addidimusque muſti, ſed profectò leviſſimi dolio 160. vel 170. librarum civilium capaci ſacchari non refinati libras quinque. Validior inde ſtatim & protractiſſima fermentatio, & poſtmodum vinum altero tanto forſan (in ea reliqua acetoſitate) melius: ſed experimento locis, ubi ſacchari parabilioris pondus augeri poſſet, convenientiori

nec fatiſcentibus vinis adeo abſono. Eodem vero tempore quispiam ſingularem ea fortificandi promittebat modum, pacto poſtulato certo in ſingulos amphoras pretio. Finita fermentatione, calidiſſima ſimiliter & æque durante, ſaccharato illo non quidem erat validius, at guſtanti novellorum generoſiorum vinorum inſtar, aliquantò corpulentius quaſi, procul dubio per additamenta quamvis ſecretò habita: nam in rejectis fecibus aliis longe craſſioribus, ſtatim deprehendebantur copioſa malti ſive polentæ grana, cum aniſi, etiam forte liquiritiæ tantillo: nullo quidem horum in ſapore vini veſtigio; ſed indubie propter præciſam inter ſe proportionem, quâ ſervatâ guſtum æquè afficientia gratiam compoſito conciliant, variatâ perdunt: ceu in vinis ac cereviſiis medicatis, aquis deſtill. &c. paſſim cernimus.

Sed potulenta hæc ardente quodam ſpiritu tandem condiamus. *Cardanus*, quidem l. 8. *de ſubtil.* ait: aqua ex avena deſtillatâ, Moſchos uti, quod vino careant, nec minus excalefaciat & inebriet quam vinum. Additam tantæ incaleſcentiæ rationem alius Scaliger excutiat Moſchis verò gratiores quoq; hunc in finem potus ſuppetere ſcimus. Anſa tamen hinc dabatur in qualitatem ac quantitatem ejuscemodi frumentaceorum ulterius inquirendi, præſertim dum eodem tempore (ceu nunc) conquererentur miſeri, iſta annonæ caritate minimum ſibi præ aliis omnibus, furfuraceis quoque, accedere roboris à panis avenacei eſu; ac quæſtio inſimul incideret, num hordeum ob vetuſtatem ſationi maltique confectioni ineptius, commode ardentis ſpiritus forma conſumi poſſet? ut proin facto experimento modius, qui ſecalis 276. hordei 220. avenæ vero 148. libras tantum capiebat (ſubtracta decima ſexta molitoris parte, furfuribusq; ſatis exſuccis) dedit farinæ, ſecalinæ quidem libras ferè 200, hordeaceæ 157. avenaceæ ſaltem 59: Ita idem avenæ modius pro ſpiritus ardentis deſtillatione ritè præparatus poſt vulgarem illam rectificationem exhibuit libras ſolum 18. ſapore tamen minus grato, cum à ſecalis (ſed ſelectioris, nec recentis nimis, nec vetuſtate vermibusque nimium corrupti) eadem menſura proveniant facile 86. vel 90. pluresve, hordeacei (præ ſecalino pariter minus accepti) 65. libræ aut

aut paulò amplius. Conſideratione vero hic non indignum eſt, quod, dum idem farinaceæ (ex hordeo & avena) ſubſtantiæ pondus ſupponimus, producendi inde ſpiritus eandem ferè quantitatem poſtmodum ponderamus, adeoque avena ad inducendam ſpiritualitatem, re ipſa hordeo eſt inferior, par penè hinc reperitur (indeque evidens illud jumentorum robor eſt) humano tamen corpori tam parum tribuat. Suum equidem cuique eſt alimentum accommodatius, etiam per aſſuetudinem: & per annorum decurſus maturatiorem, acceptum fieri Septentrionalioribus panem, Excell. Vir D. D. *Bartholinus* retulit.

OBSERV. XV. (D. I. Ann. IV. V. 202.)

De periodica nonnunquam vigoris in Cinnamomo variatione.

QUi ſenium non ſentire cinnamomum putabant, pridem à Galeno notati ſunt, productis ex ordine Imperatorum thecis. Et is quidem decidentiæ trigeſimium aſſignavit unum. Verum in Magnatum myrothecis minus quoque aromatica etiam poſt quinquageſimum adhuc ſatis vivida invenimus. Quod autem in uxoris Stiliconis, Imperatoriæ ſororis, tumba A. Lacunæ repertum dicitur, vigorem forſitan poſt 1400. annos ſuperſtitem, aliorum fragrantium conſortio, penitiusve interceptæ aeris deprædationi debere potuit. Sed præter ordinariam hanc plures adhuc cauſæ ſunt variantis hodieque, ut olim, bonitatis v. g. Regionum ipſarum diverſitas: quodque in Jova, Malabar, Chinaque debilius, ſeu de Meto ſylveſtriusve creſcat, aliunde notum eſt: fortaſſe tale etiam in Peruana regione, ni pro gentis vel nautarum conſuetudine, paulo aromaticotera (ipſum ſane ſaſſafras in recentiori Antillarum deſcriptione) inter cinnamomi, ceu recentiora quædam inter piperis genera relata fuerint. Sic porro ipſis in ordine corticibus ſua eſt diverſitas: eaque adhuc major ob varios tractationis modos: ſi ſcilicet ſecundum Garciam, incompetenti tempore deliberentur, vel inter exſiccandum, aut ſub Luſitanorum reditu (referente Anonymo Carmelita) caraccis ſive onerariis aliquandiu extus appenſi ſolaribus radiis exhauriantur, marinâ laiterve corrumpantur, &c. quibus aliam adhuc, hactenus forſan minus annotatam variationis ſelectiſſimi quoque Cinnamomi adjiciamus

ciamus ſpeciem. Nam ſæpius olim apud parentem obſervavi, optimæ notæ allatas cannas, pipereque pro aromatariorum more ſepultos, ſaporem nativum aliquando exuiſſe ferè penitus; librum æque ac craſſiorem corticem, (hunc tamen frequentius;) poſt aliquot verò temporis eum (incertum tamen) ſpatium recuperaſſe denuò ſatis vegetum: vix ob Lunæ (tantum alias in lignis valentis) apud nos phaſes, alterationesve aëris. An certæ ſpeciei ſit, majus adhuc dubium, vel an ob inconvenientioris temporis reſectionem (uti ea quidem in aſſeribus trabibusque noſtris multum poteſt.) aut immaturitatem quandam? ſed non una vice data opera è certo ſic languente cinnamomo deſtillavimus aquam nihilo deteriorem: ut peculiarem occultationem vel deliquium particularum alias ſat ſenſibilium (donec planior inveniatur ratio) tantiper miremur. Qui vero ſpeciale quidpiam reproductioni corticum ſubeſſe putant, in vulgari quoque Periclymeno (ſimili fibrarum ſecundum longitudinem ductu) analogum habent.

OBSERV. XVI. (D.I.A.IV.V.203.)

De Nitro Murario.

ITa forte ſignificantius hodie dicitur, ſiquidem *ſalis petræ* vox pene nunc indifferens, *Aphronitrum* multæ adhuc recenſioni complicatum eſt. Non autem illas vulgi ſtirias hic intelligimus, quæ è cellarum ſub dio, vel perpluentibus fornicibus interdum dependant, gypſeæ quaſi, & elotâ lamellatimque compacta calce conſtantes: nec porro vitriolicas, aluminoſas ſalinasve nonnullibi efflorefcentias aut coagula præcipue in metalliferis vel intus flagrantibus locis; pura, vel frequentius varie inter ſe aut cum ipſo Nitro mixta, eòve tandem ex parte tendentia; atque vel inde Nitriformiter quadantenus, vel communis ſaltem (quod in ſe contineat) ſulphuris inſtar ardentia: Sed concrementum verè & evidenter, ſeu (demus difficilioribus) præcellenter ſaltem nitreum; atq hinc, ſi opus, refinatione debita in nitrum, noſtro par reductile, muris ſimilibusque ſaxorum (calcarii, utriusque arenarii) ac lateritiis ſtruibus hic locorũ (uti alibi

alibi forſan cryptis, rupibus, deſertorumve planitiei) adhærens: modo lanuginis inſtar, leve, album, tenue; in ſuperficie iſtorum (integra vel tempeſtatibus recentiorumve vermiculis exeſa) quaſi efflore-ſcens: modò vero craſſius, & cruſtis calci variè permixtis, minusque albentibus coagmentatum. Utrumque quale ac quantum præter propter foret, experiri quandoque placuit: præſertim ob propinquius hic aëris commercium. Corpulentius proin illud non certæ cœli plagæ obſes eſt, ſed indifferenter ad ortum æque ac ſeptentrionem &c. ſub dio æque, ac occluſionibus tectisve locis naſcitur: frequentius equidem (ceu notum eſt) ubi ſtabulorum vel olim quædam fuit communicatio: ſed neque hoc perpetuo aut convertibiliter: & inſuper ebulliit, ubi nullum cum ejusmodi urinis unquam eſſe potuit commercium. Calcis autem vel analogi evidentiora plerumque adfuere indicia. Quod porro per aliquot luſtra hæſerat, aut duodecenne tantum, trimo præterpropter in nitroſitate ſua, haud adeo deprehendebatur præſentius, quamvis in pondere (ob exſurgentis ſimul calcis aliorumque confuſionem) foret oppido, etiam in eorundem annorum maſſa, quædam diverſitas; corraſæque libra una modo 4. ſolum, modo 6. 8. 9. daret uncias nitroſi hujus ſalis: quod porro, ſelectius quoque aut per lixivium ſaponarium refinatum, præter exſpectationem vulgari nitro profecto lentius deflagrabat. Pyrius inde pulvis, ſecundum debitam proportionem ſatis diligenter confectus, ſimiliter ſaltem inſtar communis ejusdemque compoſitionis pulveris pyrii, ſed aliquantum madefacti, (& in candelam exiguam compacti) vel copioſioribus carbonibus aliisve additamentis in pyrobolis dilatatoriis conſumebatur; reliquiis paulo copioſioribus. Libra vero una hujus nitri, cum capitis mortui aluminis duplo citra aquæ in receptaculum acceſſum, deſtillationi ſubjecta, dedit præter propter uncias 17. conveniente ſic quidem ſpiritus è nitro communi eadem ratione deſtillati pondere, non autem vigore; utpote qui erat remiſſiori, & aquæ forti debiliori vel à croco metallorum abſtractæ compar. Prior ſanè rubedo haud adeo apparuit, & recipiens viſum eſt tantummodo, ac ſi ex obſcuriore maſſa fuiſſet conflatum. Poſterior vero erat admodum, & ut in vulgari deſtillatione ſolet intenſa. Cum argilla idem labor inſtitutus præbuit (ceu commune quoque

præterpropter ſolet) uncias quatuordecim & drachmas fere quinque, at pariter deficiente proportionaliter requiſito robore; primoque rubore remiſſiſſimo: capite mortuo de cætero utrobique à vulgari earundem deſtillationum, haut adeò guſtantibus, ſolventibusque diſtante. Lanuginoſum autem uti pariter indifferenter, ad lateritia arenoſaque effloreſcit; ita calcis quoque, vel æquivalentis cujusdam frequentiora quam urinæ exhibet indicia; guſtu magis infrigidans, quam urinoſius iſtud cruſtuoſum, ſali prunellæ moderatiori quaſi æmulum. Nec per acceſſionem particularum ſemet quaſi protendendo, admodum hic locorum augeri viſum eſt; poſtliminio forſan humidiore aëre aliterve conſumtum. Unde cum ſufficiens deſtillationi quantitas difficilius conquiri poſſet, in pyrium pulverem, quod ſuppeditabat, redactum eſt; lentiori quidem pariter at lucidiori flammâ, parcioribusque recrementis conflagrantem. Atque hæc per vices in iſto ſalis petræ genere obſervavimus; ſi forte obſcuriſſimæ nitroſitati, quid & unde ſit, declarandæ conferre poſſent quidpiam: præſertim ſi reliqua ex affinibus aliisve ſpeciebus petita phænomena adjungantur. Materiale ſane ſeu corpus iſtius ſeorſim & quaſi in abſtracto, minori forſan difficultate concipimus; dum v. g. deſtillati vel cum carbonibus, tartaro, antimonio, Jove &c. detonati nitri reſiduum, ceu mortificatum (niſi quod quædam inibi diſperſæ, denuo tamen per additamenta ſeparabiles, fortaſſis etiam ſui ſic multiplicativæ particulæ remaneant) intuemur: aut artificio hinc reproducti modum, pridem quidem per præcipitationes & alia alium nitratorum confectiones notum, interea nihilominus à Nitro uſuali tam ponderis ſaporisque ſupereminentis, quam pronitatis in deliquium, facultatis expreſſe & in parva doſi ſudoriferæ, denigrationis vaſorum metallicorum &c. reſpectu adhuc aliquousque (ob inæqualem ſubactionem aut actuantis principii majus acumen) differentem perpendimus; aut quomodo ſpiritibus nitroſis figulino vaſi infuſis vel ab ipſo communi ſale abſtractis pariter nitrum quoddam prodeat: & inde ſimile quidpiam ſali terræ calci communi ac ſubterraneæ, parietinis, lateritiisque ſtruibus, imo aliorum quoque ſaxorum ſuperficiebus per diverſam extraneo-

rum

rum activitatem accommodatis; ipſisque vegetabilibus, præcipuè amaricantibus, ac animalium quibusdam partibus & excrementis (circa ſalino-ſulphureas eorum particulas) contingere colligimus. At vero quomodo hæc vel à quo hæc omnia etiam ad ſenſum ſæpe minùs diſpoſita animentur, ſeu nitrificentur, id profecto adhucdum comprehenſu videtur difficillimum. Eleganter quidem & aliorum ſalinorum exemplo hoc quicquid eſt in certa particularum nitri modificatione vel configuratione quaſi mathematica conſiſtere ponitur: viderique forſan per certas deductiones queat, talis modi conformationi vel ſolam ætheris in applicabiles particulas actionem ſufficere, citra ſalinæ hinc ſubſtantiæ cujusdam acceſſum; ceu domi quoque in Chimicis & naturalibus digeſtionibus, aquam oleoſitatem & hanc naturam ſalinam induere cernimus. Sed enim an ſpecialiſſimum hoc ſuppoſitum etiam conſiſtere queat cum ſingulariore illa nitroſitatis ſeparabilitate, dubitare forſitan nonnihil poſſent, qui per vulgatiores quoque obſervationes eam, tanquam rem quaſi penitus extraneam, à nitro ipſo, (etiam refinatiſſimo, nativo æque ac artificialiori) relicto ſuo, quod induerat ſubquadruplâ, ſubtripla vel etiam dimidia proportione, (pro puritatis laborumve ratione) corpore, (pro nunc quaſi enecto) ita ſeparari poſſe putabunt, ut in liquida quoque conſiſtentia, manifeſtaque aciditate, evidenter nec tantum concentratioris ſpiritus vitrioli ſalisve vel reguli antimonii aut amalgamatis Jovialis cum ſublimato mixti, ſimiliumve more ſimpliciter excandeſcat; ſed ipſius Nitri inſtar ſeu plane nitriformiter deflagret: modo ſibi externum & competens quantumcunque tandem ſuſcitabulum ſulphureum ſimplex aut ſalinis quibusdam particulis ſociatum invenerit: ceu miſſis bezoarticis mineralibus, aliisque Martis & antimonii ſolutionibus, ſaltem vulgaris illa rectificati ſpiritus vini, item ſubtilioris reſiniferorum quorundam olei cum nitri ſpiritu mixtura, ac magiſterii C. C. & conſimilium confectio (ſi modus in abſtractione ſpiritus nitri paululum excedatur) teſtari queunt. Nec enim ſalinæ ſolitariæ (utut oleoſis complicatæ vel cognatæ) forſitan iis ſufficerent, qui florum ammoniacalium vere urinoſorum & ſpiritu nitri ſaturatorum coagulum, prunis quoque injectum

jectum planè non accendi, eosdem porro flores liquato nitro ſucceſſivè injectos, ebullire quidem, ac cum denſo aquæ regis vapore ſtridere, non tamen niſi pruna ſuperaddita totum hinc nitriformiter deflagrare vident: dum interea Exc. D. D. *VVedelii* experimento, ingeſto ammoniaco ipſo (ni ad configurationis diverſitatem abſtruſioremve cauſam redeamus) forſan propter latitantis hic ſulphureitatis vegetabilis & animalis particulam, nitrum fluens quaſi ſulphuris grumo promte accendatur, & ſucceſſiva repetitione tandem, præcipue pruna in fine jucundo ſpectaculo adjecta, in alcali (priori tamen viridanti mitius) tranſeat. His proin in medio relictis (ex alio nunc ſuppoſito) paulo quidem explicatior fieri videtur illa nitri formalitas, per vegetabilis acetoſitatis (utpote jam inter ortum ſuum ac per deſtillationem poſtmodum, ſulphureitati cuidam complicatæ, de cætero nil minus quam vitriolicæ) naturam & applicationem: dum non ſolum aceti (affiniumque ei) acidorum è lignis, præſertim durioribus &c. vegetabilibus, per retortam deſtillatorum ſpirituum (in modo ſolutionis aliisque effectibus) magna eſt cum nitri ſpiritu conformitas; verum etiam alcalia iſtis ſaturata, poſt ſpontaneum deliquium paulò diutius maturata, nitriformiter quadantenus (æque ac amaricantium vegetabilium eſſentialia ſalia ſpiculiformia, integraque iſtiusmodi extracta) cremari cernuntur: ſiquidem nitroſum poſt ſulphuris aurati præcipitationem & liquoris exhalationem, proveniens coagulum, ob reſtantis integri adhuc nitri particulas, ſuſpectum adhuc, nec immeritò fuerit. Eo ipſo tamen relinquitur permagna nihilominus inter ea differentia, ut licet nitri quoddam rudimentum, aut alteram forte partem formalitatis ejus inde conceperit quispiam, abſolutè tamen vel liberius necdum queat de iis dicere: magis & minus non variare ſpeciem; quin potius nitroſitatem ipſam non in, ſed tantum cum hujusmodi analogica acetoſitate conſiſtere; præſertim cum ſingulariorem ſaporis, odoris, eminentisque activitatis conditionem intuetur, quæ procul dubio tertio adhuc cuidam, ſeu ſublimiori illi rubori ſalino-ſulphureo, tanquam totius coaguli animæ debentur. Separabilis autem ſuo modo is quidem eſt ſimiliter, & oleoſa competentia haud ægre amplectitur, peculiariter tingit, vulgatio-

gatioribus etiam experimentis; & poſterior quoque (ceu in deſtillatione duplex prodit) quamvis priori, (ſubtiliori an immaturiori?) ſeparato cum conveniente ſubjecto nihilominus deflagrat: uti murarium hoc nitrum & magiſterium C. C. poſt illius abſtractionem oppidò adhuc cremabile, imo bacillus ſaltem fervente hoc liquamine accenſus oſtendit, & quæ inſuper ſunt alia circa prædictam ſulphureitatem phænomena. Qualis autem interea in ſe ipſa & unde ſit, obſcuritati præcedentibus æque non minori adhuc dum complicatum remanet. Nam qui totam hodie nitroſitatem ſeorſim ex aërio ſale deducunt, & in ſententiæ demonſtrationem oppidò habent non ſolum murarium noſtrum Nitrum (qualicunque ejus defectu facile per imperfectiorem ſubactionem, tempeſtatum conſumtionem, acceſſoriorumve impedimentum excuſabili) ſed etiam in aliis ſalinis ex aëre concrementis, partem aliquam ſulphuream interdum ſatis tingentem: nitriformem talium inter ſuas ſublimationes aliasve tractationes concretionem haud infrequentem &c. Fortaſſe tamen nihilominus ſic nitri tantum ſpeciem quandam proponunt potius, aut nitroſitatem jam conſtitutam, quam conſtituendam ſeu duobus requiſitis ſuis complendam: ni per ſingulariorem athmoſphæræ radiorumve communicationem ſive concurſum, indeq; graviora ingravidaq; ſpecialiter alcalia, forſan etiam per meteororum igneorum producta &c. aliqualis his, præcipue vero uſitatæ aſſertioni (Nitrum eſſe aërem coagulatum) accedat dilucidatio, non tamen à parili propterea inter ſe complicatione & nitreſcentia (dum alias inferius ſicut ſuperius & nitro omnia plena eſſe dicuntur) excluſis ſubterraneis ejus generis particulis. Etenim qui ſpecialiorem ſalis aërei cum profundiſſimis terræ ſtratis concurſum (in ea centralis ſalis præſentia & proclivitate) cum ſublimiori penitus hoc in negotio magnetiſmo necdum adeò comprehendunt; concrementa illa etiam rorida & pluvialia, ſimpliciora nilque paſſa, frequentius ferè à cubica, quam ſtriarum hexagonaque forma concreſcere; & cum ſulphure ſuo (æque ac ſalina inter Veneris Martisque mineras nonnullibi coagula, & per horum ſpiritus parata è mineris vitriola) ardere quidem, non vero nitri more ſemper deflagrare vident; in ſalis Tartari (dum

nitri fixi alia eſt ratio) ſpontaneis deliquiis aquam quidem copioſam, at nitrei concrementi quid haud adeo promptè, ex adverſo autem eadem alcalia per domeſticum quoque ignem (ſi aliqua ſic ponitur diſparitas) pariter graviora, interdum inſuper (ſuſcitatis, ſaturatis vel inverſis aliis ſulphureis quoque particulis) ingravidata quaſi deprehendunt; matriculam (citra cujus acceſſum aliæ calcis, ſalis & urinæ miſcellæ plerumque infidæ vel parciores ſunt) in profundis etiam poſtliminio ſaturari norunt &c. Aëreis contentis totum nitri conceptum ſeorſim vix deferent; primæve creationis deſtinatione ſeminalive, (hinc aliterve) principio, vel alia aquei elementi (variè per ætheris etiam ſeu primi elementi longe ſimpliciorem communicationem ſubacti, expanſi, còncentrati, maturative) modificatione (ceu peculiaris quoque ſubjecti nitri murarii diſpoſitio, pro indifferentis alias aëris concurſu debet concipi) tantiſper, etiam circa ſolitaria ſubterranea contenti, donec penitus illa acetoſi ſulphureique complicatio per ulteriora experimenta explanetur. Eleuſis enim hic quoque ſervat, ſervabitque forſan, quod oſtendat reviſentibus: utut analyſis & imitatio chymica plurimum undiquaque detexerint. *D. Rauvvolffius Med. Auguſt.* ſuperiori ſeculo jam retulit *in Itinerario Mahumedanorum*, ſibi peculiare, ſed debilius parare nitrum, è ſucco ſalicis (Arabicè Garb dictæ) foliis inciſis, (unde forte Plinius è quercu uſta nitrum factum dixerit) & extremitatibus ramorum foliisque combuſtis & elixiviatis in ſal coagulando. An iſtud forte refinationis gratia pro more inſtitutum eſt, an modo à Glaubero ſuperioribus luſtris promiſſo? peregrinantium curioſiores hoc definiverint: quemadmodum etiam nitrum vere Niliacum: ſiquidem rem (etiam circa rorem decidentem) aliter, ac ſuperioribus annis quidam voluerunt, ſe habere in recentiſſima regni magni Mogolis deſcriptione curioſiſſimus D. F. Bernier retulit.

OBSERV. XVII. (D. 1. Anno IV. V. 204.)

Speculum ex orichalco ſingulare.

COmmunicabatur ab extero faciliores ſpecula metallica conficiendi modos aliquando pertentantibus ſequens proceſſus, an inter curio-

curioſiora catoptrica alicubi deſcriptus, equidem neſcimus: ſi non, perire nolumus. Eſt autem talis: Laminæ ex aurichalco puriſſimæ, omnino lituris deſtitutæ ſuper prunas parum calefactæ quidpiam de infra notato liquore (technico aliàs vocabulo Quick-Waſſer) illinatur; & hinc amalgama ex Mercurii vivi pj. & ſtanni Anglici (uti puriſſimum hic vocant) p. ij. paratum, probe per horam cum aluta æqualiter undequaque ac fortiter affricando, donec exactè candicet.

Hanc poſtmodum æquabiliter expanſis prunis impone, tamdiu præterpropter, donec alius in conclavi moderatè deambulans 60. paſſus ſine interruptione confecerit, ſeu numeraverit; quo Mercurius ſaltem avolet, lamina vero undique æqualiterque quodammodo quaſi rubeat. Refrigerata expoliatur ſubtiliſſimo alutæ inſperſo ſmiride; æqualiſſimas ceu decet liveas ducendo, non circumgyrando, nec tamen diutius, ne ſtannum ſuperficietenus quaſi abſorptum iterum extergatur. Unde Tripolitanam terram mallem. Inſtitutum Sereniſſimi juſſu experimentum ſuccesſit in plana lamina; ſed candor erat fere nimius, ut dum Antimonium huc forſan minus quadrat, pro repetitione plumbi particulam Jovi adjecerimus. Diſtractæ poſtmodum ſunt laminæ, ut de duratione polituræ non habeam, quod referam. Aquæ vero hæc erat deſcriptio. Reſp. aceti acerr. uncias duodecim, ſal ammoniac. & (qui forſitan tamen abeſſe poſſet) Mercurii vivi ana unciam unam ſemis: coq. ad tertiæ partis conſumtionem.

OBSERV. XVIII. (D. 1. Ann. IV. V. 205.)

De Moſche folliculis.

CUm poſt religioſum æque ac aliarum profesſionum recentiores etiam relationes, dubia quædam nihilominus ſuperfuit, aut inde, ab iis præſertim, quibus inquirendi hic non datur copia, moveri queant; relatu forſan his non ingratum fore duxi, quid circa iſtos ſuperiori anno, inter alia à Legatis Magni Moſcoviæ Imperatoris Serenisſimis hic oblata donaria, cum ſeparandi Moſchi cauſa plerosque aperirem, obſervaverim. Fruſta videbantur è piloſa ca-

 preoli

preoli pelle exciſa; rotunda, ſed inæqualiter; imperiali vel roſa Anglica aliquanto quædam majora, quædam paria, rarò minora. Extus ſub pilis elevata magis ſive convexiora, (licet ſine omni notabiliori, multo minus umbilicum, teſtes, glandulasve excretorias exprimente protuberantia) in adverſa vero ſuperficie modò quadantenus introcedentia, modo fere plana; de cætero inter ſe utplurimum admodum compreſſa, ut quidpiam ſubtus contineri dubitarent quidam primitus. Sub eâ tamen duplicatura, ſeu extima piloſaque cute (obſcurioris coloris) ſubtensâque ei ſeu adnata tenuiori pelliculâ (albente, vix notabiliter livente) ceu in exigua oſtrea vel conchula hærebat, inſtar ſiccioris & (ob aſſervationis rationem) ferè friabilis paſtæ Moſchus à drachmis duabus ſemis ad drachmas quatuor ſemis in ſingulis, ſi quem vidi fragrantiſſimus: ut largiſſima undiquaque additamenta in venalis optimo quoque facile conceperimus. Offerebatur hic aliquando à vagabundo Myropola ſpiritu ſalis ammoniaci deſuper conſperſus, ſicque nares ſatis nec ingrato odore feriens, donec dolus (à tralatitia receſſuum fortificatione procul dubio profectus) ſentiretur.

Quod autem ulterius folliculorum noſtrorum conformationem attinet, nil inibi deprehendere potuimus factitii, nullam ligaturæ (in ea depreſſione aliàs vix concipiendæ) nullamque extrinſecus adactæ (etiam genuinæ & vel è ſtillantis vomicæ affrictu corraſæ) materiæ notam; Nec ullibi porro nativi cujusdam (communicantis aut excretorii) ductus, glanduloſæve (adhærentis vel implicitæ) carnoſitatis, (teſticulorum vel peculiaris receptaculi indicinæ) veſtigium, ceu ſupra diximus; nullam demum cum umbilicali capreoli prominentia conformitatem. In pelle, quæ in Magnifici Cameræ Duc. Sax. Directoris *D. D. Ludolffi* Rarithecio obſervatur, hæc (uti in domeſticis quoque noſtris interdum videmus) ſatis prominet, rotunda, ac nuciſtam majorem æquans vel ſuperans, cum manifeſtis coalituræ umbilicalis, ſed citra aperturam quandam notis; de cætero Excl. *D. D. Bartholini* delineationi in Actis Hafnienſibus apprimè reſpondens; intus autem adhuc manifeſtius, antiqui meatus coalitum inter corrugationes quasdam oſten-

oſtendens, cum adhærente funiculi umbilicalis particula. Confricta Moſchum evidenter olet; & per compreſſionem collecta (ceu in nodulo quodam) ſubſtantia ſatis deprehenditur, ſuperna (ſub pilis (parte durior & in fruſtula forte diffracta, interna vero verſus abdomen adacto cultello & extracta particula, mollior adhuc, & (poſt plurium annorum tamen aſſervationem) inſtar ſpiſſi communis, ſed in quo ſimplicem Moſchi odorem non advertas; verum cum graveolentia quadam ad hircum declinante, vel (ut aliter quoque exprimamus) botryn, aut recentes cervorum in canthis ſordes referente, adeoque in gratia medium. An ſemper ita ſe habeat, an vero immaturitas ſexusve (de quo non conſtat) vel aliud in cauſa ſit, ignoramus. Procul dubio autem dicta hæc, ut & regionum inſuper diverſitas, ſpontaneaque depilatio in pilorum quoque colore diverſitatem faciunt: hi enim quaſi lutræ ſunt, ſed triplo longiores. Interea nodus ille, quemadmodum & alii inſtar marſupioli conſtricti (ceu nauta nobis talem Moſcho non penitus rejiculo repletum aliquando venundedit) tota facie à compreſſis noſtris folliculis differunt: & ut capreoli iſtius omnia fere moſchum oleant, aut ſanguis tantum, ſerumve, ipſæque pelles (licet noſtræ hic exemplo magis forinſecum eſſe putarim) ut porro varii ſint colligendi modi; pro genuina tamen ſelectioris hujus (ſub folliculorum forma) coaguli explicatione, ſi quid determinandum foret, in eorum ſimiliter deſcenderem ſententiam, qui fuſtibus dedolari beſtiam ajunt, & collectum ſub cute cruorem, tandem ejusmodi odorem induere; exſcindendum poſtmodo (forſan etiam ſine prævia ligatura) cum indurato vel circumcirca ſeparato corio. Exemplum talium collectionum oves, vituli bovesque ſæpenumero poſt jugulationem detracta cute, in ſuperficie exhibent, à lanionibus ante ſe agentibus ſeverius fuſtigati: induti vero vel explicati odoris, Zybethæ melioratio, ipſaque martis ita dicti excrementa: ut graveolentia in carnibus quoque adverſiora ſæpe prætercam, cauſâ hujusmodi mutationum nondum ſatis planâ.

OBSERV. XIX. (D. I. Ann. IV. V. 206.)

De Tinctura Bezoardica parabiliore, & ſudorifero Maximo P. I. Fabri Compendioſiore.

Efficax utrumq; eſt remedium; & alterum quidem præ bezoardico Joviali, antihectico Poterii dicto, ac ſimilibus in hoc genere ſimul magis ſuum ſeu Joviale. Sed cum *Bezoardica Tinctura* hic locorum ita innotuerit, ut vulgus etiam indifferenter eam loquatur ac internoſcat: odor porro genuini ſpiritus Tartari, etiam (cum conſervatione tamen virium) rectificati pasſim ita vix queat ſupprimi, ne delicatioribus inibi negotium aliquando faceſſat; ut proin & hi acceptiorem, ego vero in quotidiana Praxi peculiariorem, nec cujusvis judicio patentem haberem formulam, hactenus per annos aliquot ſequenti in omnibus malignis præſtantiſſima, viribus cum tartariſata iisdem, ſæpe vegetioribus, odore ob prævalentem theriacalem ſpiritum, longe minus gravi, parabiliori præterea, ſi difficultatem veri ſpiritus tartari cogitamus, uſus ſum; quam cum alicubi (licet nil novi ſecretique contineat) deſideraretur, publico conſimiles forſan in uſus communicare volui. Recipit autem ſpiritus theriacalis per infuſionem tantum cum octuplo ſpiritus vini rectificatioris, à theriaca (cum dicti ſpiritus dimidio mellaginem primò, hinc poſt decantationem reſiduum per alterum dimidium extrahendo) vel etiam è ſpeciebus theriacalibus (ab aliis hoc fine deſignatis) parati uncias decem: ſpiritus ſalis ammoniaci urinoſi, ſuper ſalis tartari, vel potius tartari ac nitri invicem detonatorum alcali dilutum deſtillati (ut è libra una ſalis ammoniaci, ſpiritus etiam libra una habeatur uncias octo vel novem; & ſpiritus vitrioli ſubtilioris ſive roridi uncias duas, vel pro præcedentis proportione ſaltem unam, ut mixturæ conjunctim unciæ xx: exeant: eſſentia pap. errat. facile tingendæ. Circa *ſudoriferum* vero *maximum*, cum ſub primum publicatorum famigeratiſſimi laborioſiſſimiq; iſtius Chimiatri operum tentamen obſervaverim, omitti quædam circa apparatum nonnullibi, rectificationes repetitos &c. poſſe, citra ullam remedii, profectò elegantis deteriorationem: Laborum proin compendium iſtud, ſaltem incipientium cauſa hic deſignare placuit,

præ-

præſertim cum liber ipſe non in omnium ſit manibus; ab aliis autem aut commendetur tantum, aut conciſius ſolummodò deſcribatur proceſſus. Recipit autem amalgamatis è Mercurii vivi (vel à ſimili labore reſidui, Joveque jam ex parte ſaturati) & ſtanni puriſſimi (quod Anglici nomine venit) ana confecti v. g. libram unam; probe contrito ex acte permiſceatur Mercurii ſublimati ſeorſim pulverati etiam libra una; indatur mixtura retortæ vitreæ mediocri (cujus collum ſi cochleari uno alterove aquæ ſimplicis detergere tentes, incaleſcet maſſa, ac ſponte guttæ quædam prodibunt, brevi tamen poſt ceſſante fervore) appoſito mediocri quovis vitro, libram ſemis aquæ ſimplicis continente; roſtroque veſica tantum juncto, deſtillatur igne arenæ mediocri, horæ ſpatio, liquor acidiſſimus, ceſſando ſtatim, cum materia quædam alba butyroſa apparere inceperit. Alios enim cum ea & ſublequa gryſea materia, Mercurii vivi granula fruſtra adſcendunt, & quod in retorta remanet, nimirum forte patitur, deſuper nigreſcens, dum aliàs albet. Affundatur is liquor (qui utplurimum uncias decem cum dimidia; ſin vero aqua recipienti non fuerit indita, tum ſaltem uncias duas & dimidiam ponderat) dicto in retorta reſiduo ſeu amalgamati ſplendidiſſimo; calefiant in balneo vel arena probe omnia, & poſt repetitas agitationes Jove ſic ſaturatus liquor calidè per madefactam prius emporeticam (ſed duplicem, aliàs rumpitur) filtretur, ut vini inſtar clarus (remanente in retorta amalgamatis parte; in filtro vero cum materiæ gryſeæ particula Mercurio vivo, ſed Jove impregnato, ad unam alteramve unciam) tranſeat; quod charta abſorpſit, ſimiliter uncia una vel una ſemis aquæ ſimplicis eluendo.

Tranſcolatus ita citra aliam rectificationem novæ retortæ vitreæ mediocri ſaltem indatur cum nitri purificati tribus unciis, & vitro quodam ampliori veſicis juncto deſtilletur 5. vel 6. horarum ſpatio; primo mediocri igne quaſi phlegma, hinc ſpiritus rubens; fortificato denuo albicans liquor, ac demum (ut in ejusmodi nitratis fit) obſcurè rubens; continuando, donec plane nil exeat amplius: quo materia alba, tantum terrea, non vero bullis ſalinis interſperſa aut fiſtuloſa (ſolubilis adhuc in aqua ſimplici & per oleum tartari quidem, ſed minuto candore, remiſſiorique ferè diaphoriſi præcipitanda.) remaneat.

neat. Edulcoretur pulvis, copioſiori aquâ una vice, quo totus ſubſideat, ſuperinfuſâ, eritq; præterpropter unicarum trium cum totidem drachmis ſpiritus (ſalis compoſito congener) unciarum viginti quinque vel ſex. Et ſi de nitro nimium poſt finitam deſtillationem reſtare per particulæ probationem videbitur, diſtracta retorta maſſa prius crucibulo vel tegulæ communi imponi, reſiduumque ſubjecto validiori igne diſpelli prius poterit; quàm edulcetur.

OBSERV. XX. (D. I. Ann. IV. V. 207.)

De Innoxia Opiatorum continuatione.

QUàm timidi nonnunquàm ſpectatiores quoque Practici ſuperioribus abhinc luſtris circa opiatorum exhibitionem fuerunt, paulo profectiores probe adhuc dum norunt: donec procul dubio antiquorum (utinam inter methodica quædam enchiridia haud adeo nunc neglectorum) attentiori lectione exterorumque exemplis confirmatiores quidam amplius quidpiam nec infeliciter, ſed tamen incognitò quaſi, ſub aliarum inſcriptionum tincturis, pulviſculis, &c. audere inciperent. Obſervavimus hinc facile, etiam horum doſin per adſuetudinem (ceu in tabaci fumigationibus, ſpiritus vini abuſibus, &c. vulgatioribus quoque) ſenſim adſcendendo noſtratibus ſimiliter intendi poſſe admodum: ſartorique cuidam Italo quondam totum tunc quadriennium inſomne, noctes tantum clauſis oculis tranſigenti (poſt fruſtranea etiam empirica omnia) Laudanum ipſum hinc ſucceſſivè ad drachmam ſemis, largiusque tandem (ſine noxa, ſed quoque ſine levamine) dediſſe meminimus; donec miſer ſemel ſolum poſt ſpiritus ſalis ammoniaci (melancholiæ turbulentiori aliàs hic non incongrui) doſin aliquantum nec amplius conquiniſcere viſus (puellæ veneficio totum adſcribens) eodem ſtatu poſt biennium demum conſumtiſſimus obierit. Non potuere verò non paulo attentiores eadem procedendi methodo ſimiliter deprehendere, quod etiam opiata illa perdiu ſecuriſſimeque, præſertim ſub moderatiori doſi continuari queant; multo plurimorum deſperatorum, vitam hinc nihilominus per complures adhuc annos ſuſtentantium, aut lentè tandem ſemet recolligentium commodo. Nec enim de una ſaltem alterave ſeptimana

mana loquimur, licet nihil eis fere tum ſit præſentius in deſtillationibus, acrioribus præcipue, tusſi, raucedine, inquietudine hypochondriacorum, rupti apoſtematis, præſertim pectoris decurſu, fluoribus etiam malignis (ceu in Dyſenteria nuper noſtra anodynum cum bezoarticis variè copulatum primum, ſecundum ac tertium erat) torminibus porro inteſtinalibus & hyſtericis &c. Duos per vices cives hîc aliquando reſtituimus, diarrhœa nocturnâ tantum, modo cruenti, modo chyloſi quidpiam (reſeratis tamen potius vaſorum orificiis, quam ipſis inteſtinis exulceratis) ſecum vehente, perdiu enervatos, variisque, ſed incaſſum hinc inde tentatos; noctu ſolum anodynum ſimplex vel convenientibus alteratum per trimeſtre fere, intercalaribus haud adeo frequentibus, continuando; mane vero alternatim præcipitantia (ſic dicta) ſola, vel cum antimonio martiali (in Diſſert. Pharmac. deſcripto) ſociata, aut arcanum Tartari interponendo. Phthiſicos deſperatos iſta acciſorum opiatorum continuatione, ſub debita tamen diæta, expectorantiumque vel attemperantium alternatione per annum non unum, ſed complures ſatis hinc commodè ſervatos, allegare ſupervacaneum eſt. In aliis etiam complicatioribus quibusdam aut conclamatis affectibus, ſi non integra reſtitutio, ſolamen tamen inde (cum nullum aliud ſupereſſet) perfrequenter extitit, ſæpe per 3. 4. 6. annos evidentiſſimum, ſecurisſimum. Ceu nobiliſſima quædam matrona, cui ob neglectam exulcerationem inteſtinum rectum in uteri cervicem, & vice verſâ patebat, perdiu ſic ſuſtenta eſt: & olim alius, cui calculus ſuperveniente (inter continuum teneſmum) inflammatione dictum inteſtinum ſimiliter perforarat. Inhibita ita per plures annos imminens tenerioribus hæmoptyſis; continuantia uterini cruoris ſtillicidia (licet ſua de cauſa, æque ac hæmorrhoidum fluores raro ſolis opiatis cedant, dum tamen ſubitæ excesſivæque poſt ſuppreſſiones, aut in puerperiis hæmorrhagiæ cedunt) tandem fruſtraneis omnibus incurabilia habita modificata ea ratione ſæpius, & veræ inteſtinorum exulceratio-

nes (quæ, quid Dyſenteria propriè dicta in ſe ſit, & quod non cauſa ejus, ſed demum productum ſaltem, utplurimum immedicabile ſit, oſtendunt:) inter travmaticorum acceſſum ſic tandem percuratæ ſunt &c. quæ non in abuſus, ſed incipientium timidiuſculorum cauſa afferimus. In ipſa prophylaxi quid aliud egerunt ſuperiorum ſeculorum Imperatores, ſuo theriacæ continuato uſu (dum v. g. opii granum in quatuor ejus ſcrupulis expendimus) quam ſi hodie Tincturæ Anodynæ partem nec exiguam, cum Bezoardico quodam quaſi quotidie ſumerent. Notoriam Indorum aſſuetudinem allegare nolumus, eâ ipsâ tamen conſtat, (quod alibi quoque monuimus) haud adeo ſemper opus eſſe ſingulariori opiatorum ſelectu, modo cum debita circumſpectione dentur. Nec tamen proin, vel ob gregariorum tolerantiam, glandes eſſe velim repertis frugibus, obſervavique tenerioribus ferè fieri blandiora, ſi croco ſociata, vel mitioribus acidulata fuerint. Odoris gravitas iſtis tum adverſior, ſive per abſtractionem, moderatam toſtionem aut fermentationem cedat, fere perinde eſſe crediderim: ſiquidem elegantiſſimi (quem Holſatiæ decus Excell. D. D. Langelot eruditis nunc communem eſſe voluit) modi benignitas conſiſtere videtur non ſolum in iſtius equidem ob fermentale gas (benigniorum quoque potorum fermentantium more) caput penetrantius ferientis ſeparatione: ſed inſuper etiam, præter opii participationem plane parciorem (ſi ſimplicis extracti proventum & reliquias, cum hiſce, detracto quoque adhærente Cydoniorum, aliorumve æquivalentium hic fermentantium ſuccorum parte conferas, facile deprehendendam,) in peculiari quadam ſolubiliorum particularum modificatione, vel qualicunque infractione; aut ſi quid ſignificantius fuerit, quo alterationem in remanentiis fermentatorum, liquorum vegetabilium perceptibilem, & in theriaca manifeſtam prius, poſt vero mediocrem vel (etiam citra omnem exſpirationem tranſigendam) intumeſcentiam fermentalem, adeò ſopitam vim ſoporiferam exprimere poterimus. Pertinet autem ad ejuſcemodi liquores etiam Zwelfferi (per præcipitationem cum ſale tartari) proceſſus; ſeparata

ſeparata ſic opii parte (ni nimiis edulcorationibus iterum ſolvatur) ſub proportionali doſi ſimiliter moderatior. Reliqui Opiata invertentes, cinnabarinos aliosve ſpecificos pulveres dilatandi vel occultandi modi (dum Pilularis forma vulgo minus pene nunc innotuit) aliunde quidem conſtant, cuncta vero abſolutiſſime perſecutus eſt in Opiologia ſua Excell. D. D. *Wedelius*. De cætero per ejuſcemodi continuationes nemini unquam mentem turbari vidimus. Sereniſſimam Perſonam novimus, quæ quoties mage arduum quoddam negotium (animo alias laborioſiſſimo) ſuperare vellet, opiatum noctu nec ſine effectu ſumebat. Nec demum alvus continuò vel indifferenter hinc excidit officio; rariſſime donec adſueſcat, pilulis aloeticis eccoproticisque ſolicitanda. Id conſideratione dignum eſt, quod ten rioribus quibusdam (ætate provectioribus atque cholericis) poſt aliquot dierum uſum, feces reddiderit albentes, quales ictericis eſſe ſolent, aut ſenibus interdum poſt purgans ſumtum; brevi vero ceſſante alteratione, exhibita tantum Tinctura Martis aperitiva Tartariſata, vel conſimili. Sed prolixiora hæc, ſi licet, joçoſa quaſi obſervatione finiamus.

OBSERV. XXI. (D. I. A. IV. V. 208.)

De ſingulari gravidæ imaginatione, & roſtro leporino ſingulari.

HOneſta fœmina, ſub geſtationis ferè finem, negotii expediundi cauſa, ad vicinam oſtio minus obſerato inviſens, tandem illam per cameræ rimam meridiari cum amico videt, non ſine riſu & joculari apprehenſione. Poſt tres præterpropter ſeptimanas eninitur puellam, cum vigilaret variè ſemet (ſed modo, quem apud Martialem facilius quis legerit, quam ego deſcripſero) moventem; ut cum annicula jam in ſella ſederet, etiam facies inde cum rubore nonnunquam intumeſceret. Primo torminibus parentes adſcripſerant, ſed cum poſtmodum minus verecundum viderent,

rent, ad me detulere annum tunc cum dimidio natam, uxori rem aperuit mater, nec per extantiora adhuc exempla abſonum id ratus ſum; curam vero pro talium more aut nullam aut perdifficilem futuram. Nihilominus experiundi gratia, per 14. dies veſperi quidem quotidie granum unum Cinnabaris nat. manè guttas tres vel quatuor ſpiritus Cephalici Hartmanni dedi: ſicque incomta illa motitatio evanuit. Sexennem autem Quartillam hanc Petronianam Dyſenteria ſuſtuliſſe dicitur. Incidit hic in memoriam ſingularis & (inter ſimiles conceptu difficilior) puellæ etiam in geſtationis demum fine, deturpatio, ante biennium obſervata. Eſt in vicinia ruſticus (per inflictam à patre matri gravidæ alapam) roſtro leporino admodum præ aliis deformis; ſiquidem palati ſeu cœti extremitas aliqua, cum ipſius maxillæ parte (quaſi exciſe) verſus nares ſurſum flexa iisque adnata eſt, cum myſtace & dantibus aliquot. Hunc (injunctum tegmen negligentem) intuita ex improviſo, & exhorreſcens gravida quædam, poſt tres ſeptimanas puellam perperit, cætera perfectam, niſi quod ſimile penitus oſtentaret roſtrum. Cum autem fruſtum ipſum quaſi per columellam quandam extremitati narium adnatum, ac poſt dies aliquot, duos inciſorios, molliculos adhuc dentes utrinque protrudens, lactis ſuctionem penitus ſuppreſſo ſpiritu impediret, cochleari verò infuſum vegetiori infanti non ſufficeret, parentes quidvis tentare prius voluerunt, quam puella denegato alimento tandem fatiſceret; aut deforme malum amplius increſceret. Moniti de difficultate, præſertim ob palati anticam illam excavationem; non tamen deſtiſtitere. Præcidit proin Chirurgus noſter aulicus illam excreſcentiam, & actuali cauterio (non tamen planè candenti) leviter admoto hæmorrhagiam ſtatim compeſcuit, infante ne minimum quidem vagitum edente, ſed quaſi bene ſecum actum foret ſtrenuè poſtmodum ſugente, & lac applicantibus ſe invicem labiorum extremitatibus (quorum unitionem convenientiori tempori reſervabat) decluriente, carne quoque glanduloſa in palato ad hiatus occluſionem ſemet protendere incipiente. Verum poſt 14. diem, citra externam hinc cauſam, dum hactenus bene valuiſſet, noctu ſubitò

& epi-

& epilepticè aliterve, ſpes noſtra hæc occidit. Addamus huic, ſed feliciori eventu, aliam ante annos aliquot binis in quavis maxilla inciſoriis ab ortu armatam. His ſibi linguam totaliter transfixerat, ut modicè ſaltem utrinque ad latera cohæreret. Parentes ad tonſorem detulere, quo (ob deficientem ſuctionem ac nutritionem) aut dentes evelleret, aut linguæ illud fruſtulum auferret. Interveniens illos ſuo loco relinquerent ſuaſi; (ſiquidem evulſos lacteam quandam materiam, & hinc lethales convulſiones inſequi notum eſt) vulnus autem ſolis oculis cancri inſperſis, ac per vices extracto pyrolæ ſaccharato illito, intra paucos dies (ceu plurimis aliis, per caſum aliterve ſic læſis) perſanavimus. Profectioribus ætate inſperſum vitriolum albificatum ſimiliter confert.

OBSERV. XXII. (D. 1. Ann. IV. V. 209.)

De Apoſtemate Linguæ.

VEnit ad ad me ſuperioribus annis juvenis, poſt inebriationem de faucibus, hinc linguâ admodum conqueſtus, per ſextiduum. Tumebat illa enormiter, ut amplius eam nec exſerere, nec ferè intus movere poſſet, digito ſaltem inter inconditam vocem malum indicans. Eminentiam quandam erupturientis ſuppurationis conſpicere, vel per ipſam denegatam oris aperturam non poteram; nec intenſior apparebat rubedo, in linguæ qualitercunque apparentis ſubſtantia, ut de reſolutione cogitarem: commodeque incidebat Rulando adeo commendatus ſpiritus ligni Heraclini. Dedi de Guajacino, quem leniter illineret, & cum in tempore, ſive perfecta ſuppuratione veniſſem, poſt aliquot horas ruptum eſt apoſtema, pure non pauco ingenti cum fœtore prodeunte; & brevi per Eſſent. roſar. ſcabioſæ, ac ſaniculæ ſaccharatam, inſperſoſque ſimiliter oculos cancri perſonata ſunt omnia.

OBSERV. XXIII. (D. 1. Anno IV. V. 210.)

De Palpebrarum Paralyſi.

QUanta hæc difficultate curetur, conſilia ſaltem apud D. D. Timæum Medicum celebratiſſimũ oſtendunt. Obſervationem noſtram

in caſu rariori hic adjunximus, ſi forte ſimili circumſtantia conferre poſſet quidpiam. Mater puellæ decennis caput achoribus cruſtulisque ſcatens unguento neſcio quo, deſiccarat. At ſequente nocte, ceu alibi dyſpnœa, epiphora, epilepſia, ita hic peculiare iſtud malum ſupervenit, ut Japonenſem, aut à media Tartaria quendam in ſolio ſuo quaſi verecundantem videre crederem. Purgantia univerſalia & capitis particularia, interna reſolventia, veſicatoria retro aures, externi cum aquis ac oleis nervinis litus &c. fruſtranea erant omnia. Tandem incidit vis olei tartari nigri, ſæpius in reſolutionibus æquè ac contuſionibus nervoſarum partium comperta: & applicatum eſt palpebris inferioris frontis parti, ad emplaſtri quaſi formam cum ceræ particula redactum; brevi evaneſcente malo, ut obtutu defixa in uno ſatis oculatam ſe teſtaretur.

OBSERV. XXIV. (D. I. Ann. VI. & VII. 242.)

De fœtus cervini die 2. Novembr. conſtitutione.

CUm ſuperiori anno Coburgi à Sereniſſimis evocatus aliquandiu ſubſiſterem, præcipuus quidam aulæ miniſter, rerum naturalium haud aliàs incurius, & cui aliquando conceptionis rationem & primum apparitionis tempus ſecundum recentiorem nunc ſententiam & obſervationes; præcipue in damis atque cervis habitas, expoſueram, exenterationi crrvæ, uti videbatur junioris, paulo ante confoſſæ, ſecundo Novembris ſt. v. fortuitò ſuperveniens, deprehenſum inibi tenellum cum ſecundinis ſuis (ovum gallinæ majuſculum æquantibus) fœtum ad me deferri juſſit; brevique ſecutus habitum ac conformationem contenti intus animalculi coram intueri voluit. Diſciſſis proin ſtatim in præſuppoſiti noſtri collationem ſecundis, profuſoque hinc liquore intus albugineo, prodibat fœtus in ſuo parum inflexo cernuoque ſitu perfecti viri duos indicis articulos exæquans; poſt aliqualem pro rectilineo poſitu extenſionem, aliquantum excedens; perfecte ſatis conformatus; maſculus, veretro craſſitie mediocris netricum acus, longitudine vero, quam pennæ anſerinæ medium præterpropter emetiretur, cum teſticulorum notis manifeſtis: caudâ pro ratione proportionis longiori, articulationibus ſuis diſtincta, penè de cætero craſſiori.

Abdo-

Abdomen peritonæo undique clauſum, ut nil propenderet, umbilicalia autem vaſa variorum filamentorum inſtar ad hypogaſtrii initium exirent. Diſſecta membranula illa, & quod iſti in muſculorum forſan rudimentum incumbebat, apparuit hepatis ſubſtantia, ſed indigeſtior, inſtar floridi (quadantenus coagulati) ſanguinis: ſic etiam ſplen, at paulo nigricantior. Renes utrinque pro ratione fœtus majusculi, granum piperis mediocre æquantes, cum aliquot inciſuris. Ventriculus cum binis ſuis appendicibus ad grani cannabini magnitudinem accedentibus, appenſa (craſſioris dupli modo) oſtendebat inteſtina. Deſuper diaphragma & utrinque coſtæ veræ, circa ſterni regionem membranoſa ſubſtantia junctæ, inferius cum ſpuriarum quaſi initiis. Hinc pulmones, piſi hortorum majoris magnitudine; cor autem piperis ferè grano par, exangue tamen, cum venulæ circa tempora, maxillas in ipſo trunco forent conſpicuæ.

Eviſceratus ita fœtus lateraliter carinâque ſuâ planè referebat colubrum aut fundulum, cui interanea ſua exempta. Caput majuſculum, avellanam majorem excedens, maxillis in obtuſum quaſi roſtrum utrinque protenſis; lingua (diducto ore) elegante, latitudine dorſi cultri mediocris. Oculi effoſſi cannabis aut cardamomi majoris granum æquantes, cum pupilla per ſubtile palpebrarum tegmen admodum conſpicua. Auriculæ protenſæ, ſed ſi adultorum conferas circumcirca obtuſiores. Cerebrum à cerebello in apicem quaſi quendam abeunte, intra tenellam adhuc & membranoſam calvariam ſatis diſtinctum, album ac craſſum, inſtar ſpiſſæ mucilaginis tragacanthæ. Ungulæ & articulationes pedum perquam conſpicuæ, ſolidiuſculæ, albæ, ut ipſa quoque ſpina. Atque hæc diſtinctè nec ſine jucunditate (modo pro penitiori perluſtratione qualiscunque curioſitas armato oculo juvari potuiſſet) interea vidimus.

Ego vero (unica licet obſervatione) turbatus tamen hinc, venatorem ipſum cum ſociis aliquot, aliud quaſi agens ſucceſſivè perquiſivi; qui cum hæſitantem me cernerent, nil novi eſſe dicebant, invenirique paſſim ſub exenterationibus ejuscemodi veſiculas (ita manticas iſtas vocabant) etiam procedente Octobri, ſed minores:

ceu

ceu verſus hujus finem eorum quiſpiam fœmellam, fœtu noſtro paulò minorem, per accidens extraxerit. Cogitavi proin, num regionis forſan ſecundum tempeſtates differentia, vel ſpeciei quædam diſparitas ſubeſſe poſſet. Verum de cervis quidem id reſcire hactenus non potui; ſtatum orgaſmi tempus idem.

Quod autem aëris conſtitutionem attinet, nota quidem iſta eſt; & pariter hic declinans æſtas mage fuit pluvia; September verò hinc ſatis ſerenus, ut apparitionis potius prolongatio quædam, ſecundùm venatorum traditiones evenire debuiſſet. Ephemeridum uſualium nullum ſcio vel puto diſcrimen; aut ſi quod ſpeciatim fuiſſet, tantæ tamen anticipationi nondum ſufficeret, ſiquidem ſi viri nunquam ſatis laudati Obſervationes de fine Novembris *Exercit.* 69. & principio Decembris *Exercit.* 70. cum fœtu noſtro conferimus, vel menſis diſtantia haud difficulter prodiret: quo nec Veterani nuper relatio facile pertinget, qui ſeniores nonnunquam cervos orgaſmo circa Auguſti finem anticipando correptos oblatam forte fœmellam (luxuriantem tamen etiam congenerum exemplo, velle poſſet quiſpiam) inire multa interim ſatisfactione dicebat.

Paulò verò fuſius hæc recenſere volui, non ut tot tanti viri Obſervationes ullatenus hinc dubiæ reddantur, ſed quo ad minimum ſaltem, vel uno alterove exemplo, conſimiles forſan alternationes, in eo abſtruſisſimo adhucdum negotio ulterius, aut ſecundum prædictas parilesve cauſas penitius perveſtigarentur. Parcitur equidem & meritò, hic locorum iſti tum temporis ſexui, aut eviſceratæ jam ad aulas mittuntur. Operam tamen proximo autumno dabimus, ut quousque experientiæ conveniant illæ venatorum de anticipatione, citiori frequentiorive apparitione &c. relationes, planius conſtet. De cætero ejuscemodi embrya, grandiores quoque abortus, inſecta &c. in vitris conformibus perdiu olim ſervavimus in ſpiritu vini dephlegmatisſimo ſolo, ſpiritus ſalis ſubtilioris parte, ſpiritusve terebinthinæ tantillo ſociato.

OBSERV.

OBSERV. XXV. (D. 1. Ann. VI. VII. 243.)

Inquiſitio in majorem ſpiritus Tartari proventum.

COmmunes ſunt de ſpiritu Tartari uſuali querelæ, quodſi à deſtillatoribus paſſim hodie venalis coëmatur, nullius pene ſit momenti, volatili potiorique ſic ſua parte (ſeu per vices, inter majores impetus emiſſa, ſeu libellorum quorundam ſeductione phlegmatis loco abjecta, aliterve neglecta) tantum non penitus ſpoliatus; reſidua potius aciditate, conſuetis deſtinationibus plerumque minus quadrante, conſtans: Sin autem propriis manibus, ſecundum præſcripta (ſtudiosè licet) deſtilletur, adeò tamen exigua quantitate proveniat, ut ſi polychreſta vis deforet, operæ pretia de cætero mereri vix videatur, ejuscemodi fœtoribus ac tædiis occupatior dum aſſumti ponderis contentæque volatilitatis tantum (ingratiis etiam) periiſſe ſub lancis poſtmodum examine deprehenditur.

Nec vero pro defectus hujus ſupplemento in ſolidum adduci vel accuſari poteſt gas incoërcibile, quod equidem inter excandeſcentium particularum luctam ſurgit, & (quamvis in ſpiritus ſuper cineres abſtractione haud adeo ſentiatur) nihilominus in olei quoque rectificationibus ponit *Helmontius* (*Tr. de flatibus*) rimam proin inter commiſſuras relinquens: Cum revera inſuper etiam mage corporale quidpiam, negotio quoque ſatis conſideratè inſtituto, ſimul tamen erumpere ſenſu non uno percipiatur; & enchiriſes quædam ligandæ quadantenus aut retinendæ fugaci huic volatilitati deſtinatæ doceant.

Quo ipſo autem amplius haud difficulter colligitur, tantæ diſſipationis & extravagantiæ cauſam non ſemper ac ſolitariè conſiſtere in artifice inſtrumentis, eoque recidentibus requiſitis, ſed etiam in ipſius ſubjecti natura, peculiarique diſpoſitione: & ut cæteris paribus forſan hæc eſt potior, ita quoque peculiarem poſtulare medelam, cum reliqua oppido facilius & comprehendi & pro re nata emendari queant. Non poteſt enim non diſpergi plurimum, ſi v. g. recipiens ad mediocre quoque Tartari pondus ſit minus exiguum; ſi ſatis aliàs capaci & uſuali non

ſex tantum aut octo, ſed decem, duodecim aut plures libræ apponantur; plerumque vix totidem unciis liquoris poſtmodum provenientibus: ſi (quo lucrum ſit in loco aliquid negligere) rima vel epiſtomiolum inter commiſſuras pro ruptura vaſis evitanda relinquatur. Obſervavimus pluries grandiora quoque receptacula qualia hic ſunt Haſſiaca, non ferre Tartari ultra duas tresve libras, absque evidente ſpiritus aliàs accisè ſatis hinc prodeuntis jactura: Ita ſi ignis ſtatim & juſto ſit vàlidior, quatuorve v. g. horis cum diſpendio tranſigatur, quod ſex vel octo (quæ duabus libris facile debentur) ſecurius oportebat.

(Optarim hic, ut enchiridio cuidam chimico ac pharmaceutico adjiceretur debitum præterpropter ſingulis proceſſibus eorumque gradibus & alternationibus tempus; ac determinatum quoque quoad ejus fieri poterit pondus productorum, tam immediatorum, quam è reſiduo aliterve provenientium: item additamentorum, & inevitabilium per diverſimodas diſſipationes diſpendiorum. Levi id fieret negotio, maximo verò, præcipuè incipientium, taxas condentium &c. commodo. Sed hæc incidenter.)

Ita porro apertum quidem pro ſpiritu noſtro ignem hic non culpaverim: nihilominus tamen ad iſtam Tartari impetuoſitatem paulo fere videtur violentior: & extremus tandem arenæ gradus dictum pondus in retorta vitrea ſufficientiſſimè ſubigit, ut re rite peracta pro ſufficientis ſalis collectione particularumve quarundam minus forſan adhuc tactarum majori alcaliſatione ulteriori capitis mortui calcinatione (ſimul deprædatoria) non ſit opus.

Adhibuimus aliquando alembicum, qui (una cum recipiente) fumos adeo enitentes cogeret, capaciſſimum loco retortæ: ſed duplicatis ſic commiſſuris plus perdidimus. Idemque contigit cum alia vice globum ſpiritus vini partem (quæ tartari fumum erumpentem abſorberet) continentem inter roſtrum ac recipiens poneremus. Dubio procul autem parilis fuerit productiorum & variè inflexarum ſerpentinarum ſucceſſus: ſiquidem applicato longo

longo ſatis nec adeo declivi (per capax refrigeratorium) tubo, nobis quidem pro ratâ nihilo plus provenit; ſpiritibus impetuoſis altum quidem facile petentibus, deorſum verò (inter ſubitaneam iſtam ſucceſſionem & humidi ſuſcipientis defectum) ire nolentibus ſubterfugio interea, ubicunque comitante oleoſitate datur, præfractè quæſito.

Retortiforme detonationibusque fulminantium aliàs non incommodum inſtrumentum, ingerentibus inferius exitui ſuperiùs uno pluribusve roſtris patens haud minus, idque de ſubtiliori parte potius, ingratiis dimiſit: plus vero Glauberianum ſecundi furni operculatum; plumbo circumfluo nonnunquam eliſo, alibi ſuperimpoſito quoque lapide levato, ut acidior tantum pars in collecto liquore prævaleret. Lutum ipſum etiam ſingularius quam penetret, paſſim ſentitur: quo veſicas poſtmodum, ut tamen prius probe circumcirca ſiccentur, quidam nec immeritò forſan maluerunt.

Verum cum nec his nec aliorum prædictorumque requiſitorum obſervatione, multa potioris partis diſſipatio præpediri poſſet, ad ipſius proin ſubjecti naturam, quod alterum erat, converſus cogitavi, num (ut in ſale communi, ammoniaco, nitro, calce viva, &c. ſolemus, ita hic quoque) additione competentis nec producta fruſtra pervertentis vehiculi, quod & ſicciorem Tartari ſubſtantiam hac in parte quaſi levaret, & particulas ſalinas (ſub acidi vinoſi cum fece, volatili ſali affluentiſſima coagulati exercitio iſto) impetuoſius proruentes ſuſciperet ſaltem aut dilueret, major quædam harum conſervatio inveniri queat? atque adeo diffuſioris 1. quoad ejus fieri poſſet quantitatis, 2. ſpiritus tartari (pro nunc) tantum uſualis, & quidem 3. particularum ejus acriorum ac pungentium acidulas intermixtas (quo bonus & efficax demum exiſtit etiam non rectificatus ſpiritus) evidenter præcellentium, ſique 4. ſine requiſitorum ejuscemodi incommodo tum liceret, etiam reſidui in capite mortuo alcali ſpecialior ratio haberetur.

His autem ita ſuppoſitis ſtatim excludi videbatur principiò,

 qui

qui cum vitrioli, deſideratas particulas nimis ſupprimentis, anatico pondere (etiam ſpiritus Tartari compoſiti nomine) deſtillatur: triplo quidem copioſior, ſed acidior, melleoque propinquior: utut bonum ſit aperitivum ac menſtruum, non deſes. Sic porro quoque, qui cum quarta tantum parte vitrioli provenit, tartareo propinquior, diaphoreticus aut diureticus: vulgari ſpiritus Tartari ponderi conſueto dimidium ſuperaddens; adhuc tamen ſimiliter acidiuſculus: oleo interim ob ſuppreſſionem iſtam, aut ſulphuris metallici inviſcationem utrobique parco, minus acri, & ad ordinarium proventum vix ſubquadruplo: capite mortuo vero (poſteriore tanquam fixationi aptiore) vix drachmas ſex pro ſingulis Tartari libris è fluidiori maſſa reliqua in laboris quaſi ſpiritusque remiſſioris compenſationem exhibente. Cum colcothare & vincetoxico deſtillari (non tamen ad combuſtionem uſque) juſſus, aliàs eò ipſo alterius potiſſimum ortus ac intentionis eſt.

Amplius autem nec qui cum alumine (in quod aliud agentes incidebamus) habetur, ſecundum dictas conditiones huc referri vel ſubſtitui poterat: ſiquidem anatica hujus & tartari proportione penetrantiſſimus & ſale volatili (ultra urinæ alumini debitæ modum) affluentiſſimus (æque ac ſpiritus C. C. vel fecum vini ſiccatarum tanquam acido vinoſo minus ligatarum ſolet,) prodit; cuidam tamen ſalis Tartari ſpiritui odore ſaporeque, quin etiam fugacitate pro communi tartareo proximior: capite mortuo de cætero arcanum quaſi duplicatum quoddam poſt elixiviationem præbente.

Ad eandem vero urinoſitatem tendebat etiam (vix animadverſo interea conſueti ponderis augmento) ſpiritus, qui admixto ſale tartari vel ex ipſo Tartaro tartariſato (coagulo è tartari ſelecti vel depurati & ſalis tartari ana, aut hujus potius duabus, illius tribus partibus collecto) pellitur: efficax interim, nec ut nonnemini habitus eſt, per quandam hinc deſtructionem quaſi aquoſus.

E ſale tartari aceto deſtillato ad modum oxyſalis diaphoretici

tici Salæ, ſimpliciusve ſaturato (quo incidenter etiam hæc referamus) non ſpiritus tartareo-analogus, ſed acidus quiſpiam liquor prodibat, parcus, & iſtum ſaltem aliquantum (cum interſperſi nonnunquam olei olim abſorpti punctulis) redolens: utut alibi ſimiliter pro regenerato vel artificiali tartaro æſtimaretur.

Cum aceto vero non deſtillato proceſſu inſtituto (requiruntur autem libræ fere ſeptem aut octo pro octo ſalis unciis) magma poſt ſufficientem divaporationem nigricans ſpiritum dabat (ex aceti ſcilicet ſinu) oppido mage tartareum, acrem, urinoſum, cum acidulatione tamen aliquali, & oleo fœtido quaſi guajacino. Unde quoque haud disſimilis (& quaſi è tartari ſpiritu acetove deſtillato mixtus foret) habebatur, poſtquam modo dictum coagulum ſpiritus Vini duplo præterpropter dilutum (poſt filtrationem tertiæque partis exhalationem) deſtillationi per arenam ſatis validæ ſubjiceretur. Inſtillato ſpiritu Vitrioli manifeſtò ebulliebat liquor, qui cum olei ſimul particula & alcali reſiduo in deliquium propenſisſimo prodierat.

Ulteriori vero inquiſitione dignum videtur, quod ſi dicta magmatis ſolutio non exhaletur, ſed (uti alcalia ſpiritu vini communi diluta ſolent) ſubſidens phlegmatica & ſale ſaturatior pars à ſuperſtante ſpirituoſiore per tritorium ſeparetur, atque ſimili ratione deſtilletur, profecto ad extremas guttas ſpiritu (ſatis tartareo, nec tamen cum vitriolico ebulliente) ſal in capite mortuo relinquatur, cujus deliquium aut ſolutio cum oleo tartari communi limpidiori etiam nullatenus nobis quidem miſceri voluit.

Sed hæc alterius ſunt ordinis aut originis, ceu adhuc longius in inſtitutum hoc noſtrum petitus foret ſpiritus (alias non rejiculus) è ſarmentis præcipue caudicibus ſive capitibus, dum vineæ nonnullibi eruderantur, deſtillatus. His proin omnibus, utpote deſtinationi ac præſuppoſitis minus in præſentiarum quadrantibus, ſuos in uſus tantiſper ſepoſitis, ſpiritus vini tanquam analogum ejusdem liquoris genimen tartareæque volatilitatis haud inconveniens ſuſceptivum ſuccurebat.

Sed nec ſic voti adeo compotes fieri videbamur, quippe prius

 quam

quam tartarus pro exſudatione ſui laticis ſatis undiquaque ſincaleſceret, tranſiiſſe is maximam partem in excipulum deprehendebatur; exigua hinc forſan differentia à ſimpliciore iſta combinatione, ubi pro ſubſequa rectificatione ſpiritui tartari (etiam ab oleo nondum ſeparato) affunditur illius portio.

Unde de ſtabiliori quodammodo, ſed in diaphoreſin ac deoppilationes conſpirante vehiculo cogitantes, pro ulteriori tentamine dimidium mellis ſatis grummoſi alia vero vice ſpecioſioris hic mannæ parile dimidium ſelectiori tartaro addidimus, deſtillatus valide tandem per arenam non ſine exæſtuatione liquor, conjunctim quidem tartarum ſatis referebat, citius tamen anticipare videbatur exiens aquoſitas iſtius eruptionem præſtabatque ſpiritum paulò dilutiorem, cum alcali aliquantum à melle inverſo.

In ſaccharum proin, vilius ſolummodo & nil vel parum ſaltem à refinatoribus paſſum incidimus, eo quod pariter ſal quoddam eſſentiale foret, phlegmate ſuperfluo minus abundaret; ſolitariè quoque diaphoreticum & aperitivum promeret ſpiritum; & quidem in eo genere haud adeo disparem; forſitan denique alcali etiam minus alteratum. Cum autem anatica primo proportio bonum quidem, ſimiliter tamen aliquanto dilutiorem (uncias ſcilicet decem pro tartari unciis ſedecim) exhiberet, reſiduumque minus alcaliſatum videretur; proin dimidio tantum poſtmodo, ſeu unciis ſedecim cum duplo tartari ſeu libris duabus mixtis, extremo tandem arenæ gradu, 8. vel 10. horarum ſpatio habuimus uncias duodecim (interdum pene tredecim) ſpiritus à tartareo (uſitatæ curatæque tamen deſtillationis) ſapore odoreque noſtra quidem opinione vix aut non (niſi proceſſum quis noverit) diſcernendi; effectus interea (ceu plurium annorum uſu privatim confirmati teſtari poſſumus) plane ejusdem; ſive per ſe ſive in mixtura ſeu tinctura bezoardica ſimilibusque compoſitionibus adhibeatur. Seu porro (& hoc perquirentibus potius aquoſior ſaltem pars à ſaccharo mutuò hic ſumta fuerit, ſeu unà inſuper de hujus analogo ſanè innoxioque ſpiritu quidpiam, ceu facile credi poterit, complicatum aſcenderit: cum olei (reſidui forſan ſcoriis, ob effereſcentiam ſpongiovibus, & ſesquilibram præterpropter ponderantibus, nimis inviſcati) ſex tantum

drachmis;

drachmis; ſalis vero præter exſpectationem maximam partem haud pure alcalini, ſed abacceſſorio aliqualiter (æque ac vegetabilium ſulphurata ſunt) alterati unciis ſex aut ſeptem: dum præter ſingulariorem *Helmontii* ſupputationem aut modum (quo *tr. tria prim. chim.* è ſedecim unciis vix unam aquæ haberi, reliquium per deſtillationem in oleum mutari; *tr. blas* vero, totum è XVI. unciis prolectum liquorem ſuper caput mortuum cohobatum reſiduo inibi (unciarum II. ſemis) ſali adhuc uncias IV. ſuperaddere dicitur) ſecundum vulgarem quidem proceſſum è ſolitarii Tartari crudi ſelectioris libris duabus ſeu unciis xxxij. paſſim alias ſpiritus tantum quinque cum dimidia, vix integræ ſex habentur; ſalis ſex vel ſeptem unciæ & olei drachmæ decem & interdum duodecim: è depurati vero eodem pondere ſpiritus (grave nihilominus adhuc olentis) uncia utplurimum ſaltem quinque, olei una, ſalis octo: forſan quia illic quidem ſubtilior ac ſolubilior, metallica quoque ac marina adoriens pars in adhibita aqua remanet, aut oleoſior inſuper à copioſiore ſale abſorbetur; hic autem, quia purior & à nimia arenoſitate ſequeſtrata eſt tartareitas.

Paulo fuſius ea ſuperiorum annorum tentamina referre voluimus, quo fœcundioribus experimentis amplius perficiantur; aut ad minimum tantummodo vulgatiſſima venalis per laborantium emiſſarios ſpiritus coemtio, etiam pharmacopolis in ea proventus parcitate haud adeò inſolens fortaſſis aliquousq; impediatur. Decedit equidem hic quoque portio haud exigua, ſed inter eam pariter pars quædam incoercibilis, reliqua vero haud in adeò exceſſiva quantitate, ceu producta & capita mortua ſingulorum inter ſe conferendo patet. Acuere de cætero hunc pro lubitu, ſed ut plurimum non ſine majori graveolentia poterit quiſpiam ſuperaddito ſale volatili, quovis modo ex alcali tartareo collecto: vel poſt digeſtionem quandam omnium invicem productorum, liquore poſtmodum per retortam cum ſpiritus vini parte propulſo. Affinitatis autem cauſa paulo diffuſius adjiciamus his nonnulla, quæ circa ipſas ſpiritus vini ſiccatas feces (Wein-Drüſen) per vices ſuperioribus luſtris aliud quærentes obſervaverimus: præſertim cum omnibus regionibus non æque frequens

quens ſit magma illud, quod poſt ſpiritus abſtractionem è fecum in veſica reſiduo in diſtrictibus viniferis ſiccatum argillæ compactioris fruſta refert.

Tradidimus aliquando figulo libras decem, ut olla ſatis operculata moderatè (ceu pro locationis ratione queunt,) calcinaret. Verum non ut in capite mortuo tartari intermixtum, ſed deſuper plane & ad duorum digitorum craſſitiem ſuper iſtas expanſum ſeu ſublimatum, XXIV. unciarum pondere invenimus ſal albiſſimum, urinoſiſſimo odore nares oculosque feriens; reſiduo ſubter inſipido, carboniformi aut quaſi arenoſo.

Cum alia vice repetere hoc placuiſſet, figulus negotioſior olla denuo feſtina repetitione furno impoſita, quod quærebamus, perdidit, ſeptem ſaltem unciis alcali acerrimi & in deliquium propenſiſſimi è toto (nam carboniforme illud plane diſparuerat) reſiduis. Prædictum autem ſal quaſi volatile, poſtquam aceto deſtillato (ut in confectione terræ foliatæ tartari) impraegnare inſtituiſſemus, hunc procedendi modum haud adeo ſuſtinere voluit, ſed totum ferè, exigua profecto remanentia, alembicum in abstractione tranſiit; liquore interea ſatis vel inter menſtrua polychreſto.

Spiritus vero è ſiccis iſtis fecibus per retortam in arena haud difficulter tartari more deſtillatur; & habentur forte 6. vel 8. horarum ſpatio è libris duabus (recipiente capaciore) ſpiritus copioſiſſimo ſale (ut unquam C. C.) intermixti facile unciæ octodecim, olei tres: utraque fuligineum quid potius, quam tartarum olentia. Sal cum à ſolo liquore vix totaliter ſolvatur, unciis ſex vel octo ſpiritus vini eluatur, & ſeparato oleo ſaturatus ita ſpiritus per phiolam ſuper ſal tartari aut ſaltem cineres (toto ventre his repleto) rectificetur, ut xij vel xiij. unciæ ſal volatile prius prodiens ſucceſſive abſorbentes colligantur; gravius tamen adhuc quidpiam (etiam præ C. C. ſpirantes, ni repetitæ rectificationes nonnihil juverint.

OBSERV. XXVI. (D. I. Ann. VI. VII. 244.)

De Experimentis cum calce viva factis.

FOrſitan haud fuerit incommodum, ſi quæ aliquando ſub qualicunque potiorum calcis vivæ ipſiusque ſaxi partium perquiſitione obſer-

obſetvaverimus, breviter hic & num abſtruſiori adhuc dum exæſtuationis negotio explicando conferre queant aliquid, recenſeamus. Principio proin, cum curioſiorum circa rem iſtam facile primus *Helmontius* in primo editis libellis 3. *lithiaſ. & 9. Febr.* alteram excandeſcentiæ cauſa partem in reſiduo concremati ſulphuris ſale, ipſumque ſaxum ob ſulphur phlogiſton calcinabile eſſe velit, aula inſuper ab uſti in proximo fortalitio fœtore ſæpius offenderetur, in *ſulphurearum* (copiam hinc non exiguam præ ſe ferentium) particularum aliqualem perveſtigationem delati deprehendimus vel minerarum uſtulatarum accenſive modicum in conclavi fili ſulphurati exemplo, quod nihilominus qualitas hic atque pollentia mole (conjunctim ante hujuscemodi diſperſionem æſtimata) profecto major ſit; ceu in odoratorum quoque nonnullorum effluviis, inque guſtu ſimiliter, florum ammoniacalium martialium nigrorum tantillo, extrema faucium conſtrictione tantum non penitus ſuffocante, ſentimus.

Facta enim 1. pollinis ſaxi cum oleo tartari ſaturatiſſimo digeſtione & hinc decoctione ſatis forti (ſiquidem liquatio cum ipſo ſale nimium de materia lapidea abſorbere, haud parum vero ſulphuris ſub actione ipſa diſſipare videbatur) inſtituta cum acidis præcipitatione, non ſulphur aliquod aut eo ſaturatius quidpiam, ſed lapidoſum ſolum magma ſubſedit, ſi prunis inſpergeretur, haut ardens, ut antimoniale vel lac ſulphuris etiam cum lixivio calcis paratum; verum ſulphur aliquantum ſaltem olens.

Nec 2. ſublimari aliquid, intenſo quoque per 10. horas igne (tantum in colle retortæ) voluit, cum (alio quidem fine) libram unam (quo magis penetrari poſſet) groſſè pulveratam Vulcano ſubjiceremus; prodeunte interea quidem ab initio drachma una ſcrupulisve quatuor aquoſitatis à communi haud adeo multum differentis: dum tamen è pari ſilicum etiam alborum pondere, poſtquam eadem quantitate exſtillaſſet liquor aciduli fere quidpiam præ ſe ferens, & nobis olim pro menſtruo inſipido ſolari comendatus (parata vero copia attenuatiora quoque ſaturnina haud adeò attin-

gere viſus) ſulphureitatis, odoratui haud adverſæ quidpiam, utut vix ponderabile, illuc adſcenderet.

Ita nec 3. digeſtione cum ſpiritu Vini dephlegmatiſſimo inſtituta, inſtillatoque filtraturæ Vitrioli ſpiritu aliquid præter nubeculam extra filtrum non colligendam, eo vero combuſto demum aliquousque fere perceptibilem habuimus.

Tandem 4. nec detonatio exſpectata per nitri tam ſimplum quam triplum, niſi coactiſſimè, & ubi circumactam prunam immediate tangeret, ſucceſſit; (ſuborto ſaltem lapidis molaris attriti odore ſulphureo) dum tamen martis limatura, ſtannum, lapis calaminaris &c. intimiori quoque vel immaturiori ſulphure conſtantia tale quid, quodvis interim pro ſuo modulo facilius patiuntur.

Ut proin ſupra laudatus *Helmontius* haud incommode poſtmodo (*tr. tria prim. chim.*) concluſiſſe videatur, id quod ſaxo calcario inter urendum decedit, cum nihil tunc ut in pruna (quam paulo ante lapidi iſti contulerat) accendatur, ſalis potius eſſe quam ſulphuris: de ſeparabiliore manifeſtiorique procul dubio locutus: ſiquidem præter ſuprà recenſita, alia etiam quàm à ſolo ligno apparere videtur in uſtionis progreſſu flammæ facies, eaque ab avolantibus particulis ſalinis vix ſolitariè profecta.

Maculas inſtar croci cujusdam metallici ochreas aut rubiginoſas calci nonnunquam interſperſas tantiſper huc trahere nolumus. Speciem tamen tunc præ ſe ferunt reliquiarum aut ſcoriarum micæ interſperſæ ſeu ſubſtantiæ ſulphuris cujusdam forſan haud expertis, aut ad ſemimetallicum quidpiam ſimul inclinantis: ſeu ſuperfuſo calci vivæ aceto, (quod hydromel nobis loco vini ſufficientisſimum ſuppeditat) poſtquam fundo prius quaſi ammoniacaliter aliquandiu refrigerato, effervеſcere tandem incipit, odor exacte ſolutiones ſaturinas aceto factas referens, exſurgit. Sed hæc plane conjecturaliter.

Id conſtat, quod dum candicans calcis recentis portio urentisſimo ſapore linguam impetit, rubiginoſa hæc ſeorſim exſculpta aliquanto mitior cum amaritie quaſi adſtrictoria copulata ſentiatur. Atque hæc de *ſulphureis* referre poſſumus; ob olei tartari fruſtrationem ſtudio præterita digeſtione cum ſpiritu nitri compoſito, abſtractioneque ſpiritus vitrioli tanquam mage ſulphureis convenientioribus. Quod

Quod autem *ſalinas* attinet, obſervavimus 1. è ſaxo crudo licet interſperſa mica & alius quam ſpathi, ſilicis &c. lævigatorum ſapor ſpondere queat quidpiam, vix tamen (negotio quoque per fortiſſimam decoctionem & filtraturæ in vaporoſo balneo exhalationem conſimilium marinorumque exemplo tentato) ſeparari poſſe evidentius aliquid, quod præter calcis (ut in vinis nonnullibi) veſtigia candicantia, à fontana vel maximam ſaltem partem remanſiſſe dici nequeat: ſiquidem (ceu plurimas olim alio quidem fine Sereniſſimi juſſu hoc quoque modo tentavimus) ſalſum quidpiam ſubamaricans, quaſi centrale aut ſemi-nitroſum fere floccoſum aut foliatum, plerumq; tamen gryſeum, cum ſulphureitatis cujusdam interdum nota (vix ultra duo grana à libris ſedecim) ſimiliter relinquunt, ſi puræ ſimplicesque nec extraneis nonnunquam complicatæ fuerint, v.g. (præter frequentiorem materiam illam tophaceam aut calciformem) ochræ cuidam ſimul acri & ſulphureæ: ut in ſtrumiferis quibusdam ſuperioris Franconiæ prope vineta, citra metallorum (quæ ibi innotuerint) comercium ſcaturientibus: aut uliginoſæ amaricanti; ut in ſtygiis quaſi nonnullis, guſtui in ſe non adverſis, jumentis tamen inde largius potatis exitialibus: ipſive ſali communi; ceu non ſine jucunditate in Haſſiæ hic confiniis fontes ſalſularum venam ſive tractum (cis & poſtmodum trans Werram fluvium) comitantes aliterve tangentes, ejus plura grana alicubi ultra ſcrupulum in ſupra notato pondere continere per duorum fere milliarium Germanicorum ductum deprehendimus, liberis utrinque reliquis. Sed hæc incidenter.

De cætero ſi quid in ea exiguitate ac miſcellæ ſuſpicione; ex ipſa etiam calce eſt ſalinum, (ut eſſe poteſt) nitroſitati cuidam videtur fore tum (per diverſarum obſervationum applicationes) propinquius.

Cum autem 2. & per gradus manifeſtius hic quidpiam quærecemus, & ipſe lapis per perfectam uſtionem facile dimidio inveniretur levior (etiam poſt aliqualem aſſervationem, dubio procul ab initio quoque exhauſtis ac ſitibundis poris ex athmoſphæra aliquid in augmentum ponderis admittentem) probe quidem gnari *Helmontiani* illius l. c. quod ejus generis ſaxo idem ac carboni eveniat; niſi ambo aperto igne crementur, in calcem aut cinerem mutentur nunquam:

Inſtituimus nihilominus experimentum ſupra dictum vaſe clauſo, ſeu in retorta, igne ſatis valido, exploraturi, num particula ſaltem ejus quod in calcinatione auffugit, & idem autor non ſulphureum, ſed ſalinum eſſe voluit, adſcenderet, eaque vel pure talis, vel ſulphureitati cuidam permixta, aut ſimul (quod Illuſtris Boylæ in Pariſienſi gypſo obſervavit, noſtro circa fornacis tantummodo fundum interdum liqueſcere incipiente) ex parte vaporoſa.

At quid & quantum hinc exierit, paulo ante notavimus. Nec adeò evidentius quidpiam è reſiduo ſeu capite mortuo colligere potuimus, niſi quod (in ulteriorem conjecturam aut collationem) affuſa ad exiguam ſolum extantiam aqua ſeu poſt exiguum ſtridorem, nullam vero incaleſcentiam, filtratura (aliquid inſuper præfontana fere ſapiens) inſtillato tartari oleo (nam Vitrioli ſpiritu nil) ſedimenti quid inſtar nubeculæ oſtenderet: dum evidentiori particularum acidularum indicio, ſupra dictum ſilicum reſiduum ſimiliter elutriatum aquam quaſi ſemiſtypticam, & per oleum tartari pulveris albicantis quidpiam inſtar Magiſterii præcipitatum, vitrioli vero ſpiritu ſimiliter nil (apparens quidem) reddit.

Atque eadem gypſi uſti ac calciformis lapidis, cruſtuoſi dicti (ſiquidem laminis lapidi ſciſſili craſſioribus pavimentisque peraptis conſtat) ratione ſtridoris citra effervescentiam, & participitati per alcalinum pulviſculi, cum ſilicibus eſt ratio. Ut inter prænotatam è ſaxo parcitatem *Helmontius* denuo haud incommodè dixiſſe videatur (*tr. tria prim. chim.*) lapides calcinabiles ſalis naturam & calcis acrimoniam induere transmutatione in novam generationem ab igne promotam, non vero contenti exrractione vel ſeparatione.

Proin in calce ipſa rite peruſta 1. ſal manifeſtarium oſtendit (præter laborioſiora alia, ipſius re lixivii ſaporem) coagulum ſaltem ſimpliciſſimum, quod ex hujus evaporatione in vaporoſo balneo (unde Candidiſſimus *Sala* aperto forſan igne diutiusve repoſito lixivio uſus induci ad qualemcunque negativam potuit) in bullis lamelliſque ſuis (ni inter exhalationem per vices cum Excell. *Williſio* eximantur) calcariæ materiæ permixtis ad drachmam ſ. mis fere è ſaturatiori libra reſtat, & aquæ ſ. q. denuo ſolutum idem lixivium reddit.

Quod

Quod 2. naturam ejus (an ſimplex vel compoſitum, fixum vel volatile faciliusve præ aliis alcaliſatis volatiliſandum ſit) una cum origine attinet: uti quod primum *Helmontius* allegato loco 3. *Lithiaſ.* & 9. *Febr.* duo inibi poſuit alcaliſata ſalia, guſtu quoque diſtinguibilia, lixiviale unum, alterum acidum à ſulphure concremato reſiduum, nec ſeparabile à toto &c. quæ porro aſperſione aquæ ſoluta invicem agant, accendantur, &, dum ſe mutuo ſic demoliuntur, ſimul coagulentur &c. exemplo tartari vitriolati, thermarum &c. adducto: ita ſane in urentiſſimo ſimulque quaſi ſtringente calcis vivæ (recentis & integræ) dum vero concidit, pſeudoſaccharinis aluminis ſaturnique aliqualiter accedente, ipſiusve lixivii (ab alcalino per ſtypticum ad ſimilem dulcorem tendente) ſapore attentior guſtus non invenit, quod in ſale tartari perfectè vel denuò cum particula calcis vivæ calcinato, in oleo tartari & liquore ſilicum Glauberi aliisque exquiſitioribus alcalinis, ſimplicibus aut materiæ lapideæ (ſi ſimplici hujus ſolitarioque commercio forſan ſupra notatus ſapor imputari velit) complicatis ſentitur; conceptu autem facilius vel manifeſtius, licet non ſine quadam collationis latitudine, exiſtit in alcalinis fixis aut volatilibus per acetoſa aliquousque infractis aut fixatis; in ipſa urina, evaporatæque coagulo, diſſolutione hepatis antimonii, antimoniove diaphoretico non edulcato, in lixivio capitis mortui ſpiritus calcis vivæ cum ſpiritu ſalis parati &c. lapidoſæ quoque vel analogæ ſubſtantiæ quidpiam adſociatum habentibus.

Ut autem præter guſtus hanc æſtimationem diſtinctius appareat illa *ſalium dualitas*, *urinoſum* quidem aut *lixiviale* haud difficulter forſan demonſtraverit (1) ſpiritus ac ſubſequum ſal, quæ è lixivii ſaturatioris cum vitrioli ſpiritu moderatè (quo amaricans quaſi quidpiam percipiatur) affuſo fixati coagulo, lente ſuper fornacem parato proveniunt, ſi cum ana ſalis tartari ſubito miſceatur, & quod igne arenæ vaporum ſpecie brevi per phialam aut cucurbitulam conjunctim ad drachmas forte tres ex utriusque unciis duabus ſurgit, colligatur: capite mortuo ob prævalens ſal

ſal tartari adhucdum lixivioſiſſimo, affuſa aqua incaleſcente, prius autem calciforme aliquid intermixtum urentiſſimum oſtendente; an quia denuo hic alcalino perfuſum eſt? cum calx ſale ſuo ſemel quovis modo exuta poſtliminiò ad priſtinum vix redeat.

(2.) Spiritus urinoſiſſimus, quem ex ana calcis ac ſpiritus ſalis per cucurbitam curtam, at capaciorem, aptato probe prius cum recipiente alembico, ad uncias quinque pro ſingulorum libra una colligi poſſe, etiam non ſubdito (qui tamen poſtmodo poteſt) igne, alibi notavimus: reſiduo finita deſtillatione poſt horas demum aliquot concidente, ſi elixivietur & filtratura evaporetur unciam unam ſemis ſalis foliati ſimulque ſtyptici (ceu ſolutiones lapideorum cum ſpiritu ſalis ſolent) dante: fundamentum ſcilicet liquoris nephritici quondam hic locorum uſualis, & ob calcis jam ſane inverſas exutasque particulas (æque ac lac ſulphuris) innoxii.

(3.) Parabilior adhuc calcis ſpiritus, qui ingeſta aluminis pulverati libra ſupra libram unam ſemis groſsè contuſæ calcis vivæ, per capacioris colli retortam, capaci ſimiliter recipiente, trium vel quatuor horarum ſpatio conjunctim, igne arenæ ad uncias ſex vel ſeptem provenit; liberioribus ita factis (poſt terreſtriores ab acido aluminis ſimiliter, ceu reſiduum oſtendit, abreptas) ſalinis iſtius particulis; licet equidem ex urina, inter hujus excoctionem pro præcipitatione neceſſaria quædam pro rata accedant.

(4.) Spiritus vini ſatis inde alcaliſatus, ſi per ſe prius probe dephlegmatus calci in cucurbita ſeu alembico ad aliqualem eminentiam affundatur, & poſtquam citra notabiliorem extus incaleſcentiam, (quæ in aperto vaſe vel patella poſt horas 3. vel 4. ſatis, cum haud ingrato ſpiritus avolantis odore, valida eſt) octava prærerpropter pars ſponte in frigido ſtriatim diei ſpatio (ſenſim concidente calce) prodierit, reſiduum lento cinerum calore totaliter propellatur, ſapore, tartariſati vel à cineribus abſtracti ſpiritus inſtar evidenter urinoſo.

Forſan etiam (5.) coagulum nitroſum quaſi murarium; aut ni copioſo calcis lixivio ſuperaddito probe ſaturetur, ſaltem mucaginoſum; quod moderata quantitate (ita ut poſt exæſtuationem

ficca

ſicca adhuc permaneat) calci affuſo nitri ſpiritu vel aqua forti, poſt debitam elixiviationem & exhalationem provenit, arreptam in lucta calcis partem æque ac croci metallorum antimoniive diaphoretici dilutum ſub evaporatione deponit, & promtè ignem etiam emporetica imbibitum concipit; ſub exæſtuatione tamen æque ac ipſa ſaxi calcarii cum ſpiritu nitri inſtituta ſolutio nil rubrum, ſed albos tantum, forſan in intimioris coagulationis indicium vapores ſpargit.

Atque (6.) huc adduci quoque poſſet ſimilis urinoſus odor, qui primo percipitur, antequam ex affuſa aqua (oborta exæſtuatione) unciæ duæ vel tres è medioeri cucurbita ſponte ſurgant ſimplici ſimiles, ſaltem aliquantillum quaſi ſtypticæ; dum perfuſa ſpiritu vitrioli calce latex, qui per alembicum ſtillat, odore ſaporeque phlegma vitrioli, è nitri ſpiritu vel aqua forti terreum quid ſeminitroſum, è vitrioli philoſophico dilutiori (qualis ad uſus medicos tamen ſufficientiſſimus, aſſumtis pro novem butyri unciis ad præcipitationem & edulcorationem aquæ ſimplicis libris ſex facile habetur) primò terram quaſi ſigillatam, hinc urinoſum (quod concentratior ſtatim exhibet) ſapit, cum odore quaſi butyri antimonialis.

De ſpiritu volatili, qui ſpiritu ſalis perfuſa calce cum ſubitanea (ceu in prædictis etiam) exæſtuatione ſurgit, ſupra diximus; quemadmodum quoque de aceti, dum loco aquæ ſimplicis ad elixiviationem aſſumtum fuerit, odore ſingulari. Hoc autem per horam & amplius moratur, antequam invicem excandeſcant: & diutius plerumque urina, ac citra quendam tunc tumultum: ſponte poſt dies aliquot abſorptis calcis particulis ſubſidentibus in utroque horum lixivio; quod hic quidem poſtmodum denuò urinam ſapit, uti illud priſtinum fere acetum. Sed hæc incidenter.

Suffecerint autem fortaſſis hactenus recenſita pro partis lixivæ aliàs comprehenſu facilioris qualicunque demonſtratione: ſive de cætero 3. ipſius ſaxi præ aliis huc diſpoſiti, æque reliquiis *Helmontianæ* ſalſedinis ſub uſtione abeuntis fuerit; ſive ab igne quaſi fuligineum, in ſpatiolis lapidis (peculiariter præ reliquis, etiam conchiliis

chiliis apti) poſt calcinationem reſtitans; (quò pondus poſt repetitam ignitionem aliquantulum auctum ex Illuſtri *Boyleo* referre quis poſſet;) ſive ab utroque: quod in ulteriora experimenta nunc quidem ſeponimus.

Interim tamen 4. ni penitus aut maximam partem volatile, ſaltem præ aliis alcalinis promtius ulteriusve volatiliſatu facile haberi ſimiliter vel è prædictis poſſet, cum è coagulo lixivii cum ſpiritu vitrioli facto per ſal tartari tale ſenſibiliter & aliorum pariter fixatorum ac poſtmodo reſuſcitatorum more in alembicum levetur; & ex affuſo calci vivæ ſalis ſpiritu urinoſiſſimus quaſi ſponte ſurgat: ut alcaliſatum hinc vini ſpiritum & eum, qui cum alumine colligitur, quandoquidem utrumque etiam cum ſale tartari fixo procedit, haud adeò hic allegemus: quemadmodum nec tractu temporis, cum cremore Chirurgorum, fatiſcens tantum inter calcarei coaguli ſeceſſionem lixivium. Quod autem volatiliora quoque ſalia, etiam ſola, vehementiorem quandoque ignem ſuſtinere queant, ſal ſupra vini feces ſublimatum oſtendit; facilius vero retinaculo competenti mixta; ſalis ammoniaci communis aut è ſubtilioribns reproducti exemplo.

Sequuntur nunc (5.) *acidæ* Helmontii *particulæ* è concremato ſulphure ſuperſtites, & conſequenter hinc vitriolicæ naturæ aut ſaltem originis: ſiquidem vel acidorum vegetiorum calci inſperſorum aut C. C. Uſti, Coralliorumve vitriolatorum *Salæ* exemplo, forſitan plus tunc (ſeu ab ipſo igne, ſeu acido lignorum ſpiritu, propriave in ſaxum actione ac reactione) patiuntur, quam in ſimplici poſtmodum lixivio, haud ſemper tamen eas ſolum obnubente; ut in utralibet lucta nihilominus aliquantum fere infringi vel ſaltem tum, aut ab arrepta materia ſaxea alterari videantur; ni forſan alterius generis aut quaſi compoſitum quidpiam (ipſis mineralibus aliquando evidentius interſperſum, aliquando intimius permixtum) hic quoque complicatum fuerit, quod cujas cujas tandem ſit, oblato lixivio copulatum quaſi ammoniacale aliquid conſtituat, & ſub copula iſta lapidoſam

ſub-

ſubſtantiam abſorptam, quaſi aluminiformiter, aliquandiu retineat.

Fortaſſis autem amplius, reſpectu lixivarum iſtarum (non ſolum in ſimplici, ſed acidis etiam prædicto modo aliquantum imbibitæ calcis lixivio prævalentium, & inde pro ſufficienti fixatione acidi vitriolici vel ſalini copiam haud exiguam exigentium) pauciores quoque ſunt; ceu ipſum ſaxi ſulphur parcius eſt; & poſt communis etiam ſulphuris teneriores quoque extractiones ſalis parum deprehenditur. Non tamen proin effœtæ aut deſides; uti ſanè *Helmontius* ipſe eas inter alcaliſatas refert; & ſupra recenſitus (tertius ex utrisque) ſapor, ejusque per modicum ſpiritus acidi calci inſtillatum intenſio, item (mitioris alcali remiſſiorisve unitionis) vitrorum non quidem evidens quaſi per ſalis vitriolive ſpiritum corroſio, aut tacita ceu per concentratiorem nitri fixi liquorem attenuatio, ſed lenta ſolum quædam vitiatio oſtendere videtur.

Verum præter hæc eas inibi apertius comprobare poterit præcipitatoria unionis cum lixivis detentaque calcari materia (vel partialis ſaltem) diſſolutio aut infractio, quotidianis quidem obſervationibus primo intuitu haud adeò fere conſona, ſub ulteriori tamen perquiſitione ſatis ſibi conſtans nec irregularis; ut ſcilicet è lixivio tam communi, quam è calce (acido vitriolico, ſalino, acetoſove aliquantum prius imbibita) elutriato, utrobique interim (hic forſan abſorpta in reſiduo aciditatis parte) ſapore urinoſo nihilominus ſupereminente, per ſpiritum tamen vitrioli moderatè priori lixivio inſtillatum plane nihil, per exceſſivum autem, tantum ſalini coaguli quidpiam (affuſa aqua ſimplici ſtatim diſſolubile) præcipitari; è poſteriori vero non niſi poſt dies aliquot ſalſi calcarii cremoris aliquid ſecedere (ſalſo plerumque, qui prius ſatis vitriolicus erat, tunc ſuperſtante liquore) per tartari autem oleum protinus (& quaſi indifferenter) è priori lixivio candicantem pulverem; è poſteriore vero ſimiliter, ſed ſalinis quibusdam particulis utplurimum (præſertim

ex imbibitione vitriolica) plus minus comitatum, inſtar tartari cujusdam vitriolati ſalinatique peſſumdari (alcalino in reſiduo liquore ſapore eminente) nihil ſit inſolentius, ſiquidem oleum hoc tartari in acidum (urinoſas calcis partes una cum lapidoſa ſubſtantia intra ſe detinens) pro more irruere, ac per ejus abreptionem coërcitorum ſic copulam ſolvere putaverimus: in dilutiori reſiduo liquore, reſtitante (vel pro parte tantum; nam abire vel etiam fortaſſis immutari qualitercunque aliquid, odor inter inſtillationem quaſi clyſſi tartarei ſurgens, isque per ſuperinſtillationem ſpiritus vitrioli adhuc manifeſtior arguit) calcaria urinoſitate; ſecedente verò (vel ſolitariè vel inter acidarum comitatum) prædicto magiſteriali quaſi ſedimento.

Hæc ulterius illuſtrari forſan quoque poſſent imitamentis quibusdam ſolutionum calciformium olim tentatis. Miſcuimus enim (gnari interea, quod volatilibus etiam tam primi generis, quam reſuſcitatis ſua ſit reſpublica) ſpiritui ammoniaci tantum ſpiritus vitrioli, ut poſt manifeſtam incaleſcentiam oborto tertio amaricante ſapore ebullitio fere ceſſaret: (is enim in ejuscemodi mixturis atque fixationibus videtur terminus, & coagula alias nimis aceſcunt) injectis cancri oculis tanquam ſolubilioribus liquor inde ſufficienter ſaturabatur, cum ſapore ſemiurinoſo ferè ſtiptico; & inſtillato poſt reſidentiam debitam oleo tartari, pulvis quaſi magiſterialis (odore pro talium conjunctorum mere confuſaneo clyſſiformi, at demum urinoſiſſimo ſubſequo) præceps ibat; per ſpiritum vero vitrioli præter ebullitiones nihil: interea tamen de oculis quidpiam tam indiſſolutum, quam ſub ipſa ſolutione præcipitatum in fundo obſervabamus; ut enixis quoque nonnullis (ceu non incommodè hodie vel diſtinctionis gratia vocantur) idem contingere hinc, vel aliquandiu ſaltem (ſiquidem procedente tempore totum è liquore, quaſi denuo aliquali calcis vivæ imitatione ſecedit ac ſubſidet) conſtet, quod ſpiritui vitrioli ſimplici, ejusque affinibus berberum citrique ſuccis, atque liquori, qui poſt præcipitationem magiſteriorum ex acetoſo

toſo vel deſtillato cum dicto ſpiritu factam ſupereſt, & pariter marina oſtracoderma &c. injecta partim poſt diſſolutionem retinet, partim iterum dimittit.

Idem vero cum ſpiritu quoque antepileptico *Hartmanni* tanquam eorundem ingredientium penitioris unitionis habito liquore contingebat; ſive ſolutionem oculorum cancri ſpectemus; niſi quod remisſius eos adoriatur (& ipſe præ dicta mixtura remisſior, & inter deſtillationem amplius forſan alteratus) ſive præcipitationem per oleum tartari ſat evidentem, per ſpiritum vitrioli vero nullam, ſive demum reſiduum magiſteriale quaſi, inter intactas adhuc particulas.

Nec aliter ſemet exhibebat ſupra dictæ conformis è ſpiritu ſalis communis & ammoniaci eadem proportione parata mixtura, in iſta præcipitationum ratione, & poſt tempus demum aliquod ſubſequa urinoſi eruptione; niſi quod ſolutio oculorum cancri hic foret durabilior, ſpontanea vero arreptorum præcipitatio forte nulla, Ipſum acetum ſpiritibus iſtis longe remiſſius, extinguendæ calci adhibitum, decantato hinc liquore perquam ſimiliter urinoſo, per ſpiritum tamen vitrioli longe tardius oſtendebat quidpiam concrementi ſalini; dum inſtillato oleo tartari pulvis ſtatim decideret, reſiduo acetum in vappam declinans referente.

Atque hæc de præſuppoſitorum *Helmontii* qualicunque perquiſitione, & complicatione acidi; quod alias l. c. à toto non ſeparabile conſtituit; felicioribus verò ac diligentioribus ulterius demonſtrandum hic committimus.

Nec enim 6. pro ſimplicitate ſalis ſolum (in calce) alcalina adeo facere videtur vis eſcharotica; cum non tantum in lixivis v. g. fraxini cinere eoque recenti (unde quoque forſitan lapis corroſivus ſemel diffluens nil aut parum poſtmodum poteſt) ſed etiam in acidis concentratioribus (oleo vitrioli, ſalis, butyro antimonii, ſublimato &c.) ſolitariis, aut cum urinoſis inſuper complicatis (ſalis ammoniaco ejusque in vitrioli nitrive ſpiritu ſolutione &c.) imo planè indiffe-

differentibus nonnullis, v. g. magnete arſenicali Salæ pariter (quia ex alio capite) reperiatur & ſinapi, allium &c. non ſolitaria ſaltem, ſed aceto quoque remixta veſicent. Quemadmodum amplius nec ipſa ſulphuris communis pro lacte ejus, antimoniique pro quadam ſulphuris ſpecie, cum calce viva per decoctionem facta ſolutio: Quippe hic quidem (ut in pleriſque aliis) haut pura eſt ſulphureitas, ſed ſuper antimonium (una ſolutum) tantum aliqualiter & aliquandiu (citra diuturniorem aſſervationem) magis extraverſa.

Nec impurius ſolummodo ejus ſulphur in dilutis haud purè alcalinis, poſt detonationem, verum etiam puriſſimum (poſt tantum acidi ad præcipitationem inſuper inſtillati) nihilominus inibi durat & ſubſiſtit: ut additum nonnullibi lixivio tartari ſal commune uſtum; & in ſolitario iſto (ſi per tumultuariam detonationem cum nitro paretur) aciditatem hinc incarceratam haud paucam; item affine, quod per aquas regias ammoniacales quoque diverſimode provenit, prætereamus.

Quod autem commune ſulphur attinet; etiam ſupra dicta ſpiritus ammoniaci cum acido modificata mixtura, quamvis in actione ſua æſtuantis hic ſimul corroſivæ calcis vehementiæ ſingulariorique inibi lixivio in univerſum non conferenda, quidpiam tamen de digeſto inibi ſulphure arripit, quod inſtillato oleo tartari ſtatim (ac poſt momenta demum aliquot ſubſequa urinoſitatis ammoniacalis eruptione) deponit, incenſo poſt exſiccationem filtro ſatis perceptibile.

An ſpiritus vitrioli per ſimilem inſtillationem evidenter nil deponens, occulat tantillum illud, (uti ſuperius) inter urinoſum hærens, ulteriorum experimentorum defectu nunc vel tædio inpræſentiarum haud determinaverimus. Si vero urinam ipſam ſub unione ſua calcis lixivio quadantenus affinem, etiam per ſupradictum ſolutionis modum putaverimus, licet pro ſalina per alterius interventum ſegregata parte ſulphuris cum calce factam ſolutionem præcipitet quidem, at mage flavum & (reſpectu adhibiti huc acidi) longè parcius lac exhibendo; altera tamen volatili (vel uti in

com-

complicatione utrarumque eſt) diuturniori decoctione imbibere ſulphuris aliquid ſimiliter inſtillatione olei tartari, filtrorumque deflagratione deprehenditur; dum per vitrioli ſpiritum plerumque auſterior tantum provenit liquor.

Sed his 7. ita quidem ſe habentibus quæri nunc amplius & quidem in ea experimentorum ambiguitate vel defectu facilius, quam explicari poſſet, num revera præſuppoſita duo illa ſalia ſub ipſo calcinationis actu, ac turbulento tot taliumve particularum inter ſe tranſitu (ſubactione vel complicatione quadam) jam mixta fuerint, uti terram foliatam tartari, ammoniacum ejusque ſubtiliora quoque genera fortiorem quoque ignem ſuſtinere cernimus, an vero demum quaſi ſeorſim ſervata, ſub aquæ diluentis acceſſu & inter luctam ſuam miſceantur? ſiquidem & ipſa caly linguæ, ſed perfunctorie ſaltem (ne urens ſenſus oriatur) admota, ſupra dictum fere ſaporem exhibere videtur: aut ſi tantillum eô ipſo quaſi reſtingui cenſeamus, aqua cui ſufficiens recensque fruſtum immerſum eſt, poſtquam prævio ſtridore bullulas ſuas ejecit, eundem circa peripheriam magis magisque induit, antequam intimè (quod neceſſum eſt) humectata vel ſaturata calce per oborientem exæſtuationem undiquaque perfectiusve ſaturetur.

Interea certum eſt, quod ſulphuris vel antimonii ſolutio cum ipſa in ſubſtantia facta longe præcellat digeſtiones aut decocta cum iſtius etiam ſaturatiſſimo lixivio (citra quoque participationis calcariæ extenſionem: quam alius ſimplici vigentique nimis præcipitationi, vel ex parte ſaltem adſcribere poſſet) & hinc ex antimonii v.g. unciis quatuor, per hoc vix duæ tresve drachmæ ſulphuris ita dicti) inſtillato ſolutioni ſpiritus vitrioli utut albentis, (habeantur, dum cum ipſius calcis libra ferè duodecim, minimumq; decem proveniant: ſimiliterque ſe habet cum communi ſulphure, ni lixivium ſaponario tartareove perquam in proventum quendam fortificetur; dum per calcis libram è ſex iſtius unciis facile quatuor, ſatisque, ſi prunis injiciantur, deflagrantes exeant.

De cætero ſi 8. prior ſub uſtione unio ſibi quadantenus conſtiterit, quod tamen noſtrum nunc non faciemus; haud parum hinc dubia

fieret exæſtuatio ſoli diſſolutorum per effuſam aquam (aut æquivalens) & invicem congredientium ſalium luctæ aſſignata; ut (quo V. C. Dn. *Kergerum* etiam inclinare videmus) ipſe quoque ſolutionis actus quaſi menſtrualis hic aſſociandus foret: ceu ſanè reſidua maſſa ampliata, inſtar magiſterii cujusdam corroſi & ſimul præcipitati reſtat. Interea uti diſparata ſunt fermentare, incaleſcere, exæſtuare penitusque incendi: ita diverſa quoque ſunt talium exempla ſingula ſuis claſſibus accenſenda; nota paſſim, ut referre ſupervacuum eſſet, præcipue cum phænómeni per cauſas explicatio nonnullibi exiſtat adhuc dum difficilior.

Incaleſcit citra probabilioris contrarietatis notam (quæ alibi forte ex acidi cum alcalibus diverſorumve inter ſe ſpirituum concurſu, aut ſulphureorum oleoſorum aut urinoſorum aſſociatione, vel metallicarum particularum combinatione, lucta, aut ſolutione vehementiore evidentius deduci in capitibus mortuis, vel ammoniacalibus, oleo vitrioli, ſolutionibus ac præcipitationibus nitroſis aut mercurialibus &c. poterit) ſimplex tartari extreme deſtillati caput mortuum, ſalis oleum nitroſius, concentratiores ſpiritus, etiam aqua tantum infuſa: ſique huc (præ C. C. philoſophicè calcinato ſpiritu vitrioli inſuccato convenientius) adduci queat ipſa (quód curioſiſſimus *F. J. Burrhi* ſuperioribus annis adnotavit) Martis limatura, ſubquadrupla etiam ad aſſignatum pondus; ſive ſi libræ duæ cum dimidia unciis quatuor aquæ ſimplicis probè confrictæ in conſervali vitro anguſtiori reponentur. Calor mediocris ab infernis evidenter ſurſum, cum odore ferrugineo quaſi vergens, per octo fere horas durat, friabiliori hinc ſucceſſu temporis & quaſi exeſo, nil tamen vitriolici ſapiente marte.

Sed enim calx fere quidpiam his amplius pati videtur; quod tamen ad fermentationem hoc in genere referre forte durius; an vero ignearum particularum hic alibique in liquidis quoque ſine notabiliore perceptione concluſarum fuga (ceu à ſuperiori ſeculo hucusque permultis viris eruditiſſimis placuit) ſimpliciorive lucta, aut modificata quadam nutritione, quò Exc. *Conringius* olim *in notis ad D. Billichii*, Chimiatri ſuo tempore clariſſimi, *fermentationis anatomen* inclinavit,

aliave

aliave elementi primi congregatione, huic aliisve contingat, determinatu profecto æque adhuc dum deprehenditur difficile: nec reſtitantes hinc inde obſcuritates ſatis determinari poſſe videntur, donec etiam de pernitiori ignis natura plenius atque planius conſtiterit atque convenerit.

De cætero ſi tentaminibus vel experimentis hiſce cauſæ ſuæ minus appoſitè applicatæ fuerint, aut lixivium calcis ac ſalis tartari negligentius in comparatione habitum inveniatur, conjecturaliter ſaltem, & dum *Helmontiana* hic aliquousque perſequimur, ceu aliud agendo poſita ſunto.

OBSERV. XXVII. (D. I. Ann. VI. VII. 245.)

De Sale Culinario anomalum quaſi ammoniacale.

NE olea vegetabilium, præſertim è reſinoſioribus tanquam magis eo propendentibus deſtillata tractu temporis nimis incraſſentur aut reſineſcant, notum eſt affundi aquæ ſimplicis quidpiam; & quo in gravioribus (Cinnamomi, caryophyllorum, rhodino &c.) ſubſideat, ſolvi inibi ſalis communis particulam.

Repoſuimus ita per annos aliquot cinnamomi oleum, per vices innovatum, reſtitutaque interdum cum nimium conſumta fuiſſet aqua. Poſtquam vero id aliquando neglexiſſemus, lentè concrevit ſal inter ſpiſſiorem muriam, inferius quidem cubica ſua, deſuper autem ſtiriolarum nitroſi quid ſed irregularis præ ſe ferentium, forma; longitudine transverſum digitum alicubi facile æquantes, & ipſæ transverſim ſitæ.

Exemimus eos, & emporetica charta goſſypioque ſolicitè deterſo ſiccavimus, non ſine ſaporis atque deflagrationis nitriformis exſpectatione. Sed enim ſub exploratione coagulum illud dentibus præ ſale communi ac nitro quaſi compactius (fere ut ammoniacum) ſapore tamen minus ſalſum ac ſui generis, (ac ſi quis magiſterium quoddam plumoſum penitus non edulcatum guſtaſſet) offendebatur: prunis autem ingeſtum non incendebatur ſeu nitri more deflagrabat; ſed quod nihilominus æque ſingulare videbatur, albo denſoque fumo (non tam cinamomum ſimpliciter, quam benzoini quaſi quidpiam ſimul

ſimul præ ſe ferente) totaliter, at citra omnem ſtrepitum levabatur, maculam ſaltem nigram in pruna (ſubter ibi extincta) relinquens.

Determinatu hic forſan adeò haud planum eſt, num maturatione quaſi quadam aut attenuatione certarum particularum id contigerit; an potius aſſociatione aliqua volatilitatis inter olei dulcorem diſperſæ ac pungentiſſimæ; ut ammoniacale quid ita fere prodierit; præſertim cum ſub rhodino ſal antiquum quaſi obtinere, ſub caryophylli autem æque urentiſſimo ratione ſaporis, perſtante tamen figura cubica, eò aliquantum inclinare videatur.

OBSERV. XXVIII. (Dec. I. Ann. VIII. 17.)

Circa cervini fœtus tempora continuatio obſervationis XXV. (D. I. Ann. VII. 242.)

NUm, quod ſuperiori anno circa cervinum 2. Novembris fœtum obſervaveramus; & inter regionum, tempeſtatum, ſpeciei, venatoriarum traditionum &c. collationes, ad anniverſarii tandem orgaſmi anticipationem & latitudinem quandam, ætati ſimilibusque circumſtantiis præcipue debitam, tantisper referri poterat frequentius aut forſan ordinarie potius (ſaltem ut plurimum) ita contingeret, quia res ipſa & dependentes hinc quæſtiones hodie haud paucæ mereri videbantur, ulterius, etiam Octobri hujus 1676. anni Menſe (aliquantum procedente) perquirere placuit; prout obtenta Sereniſſimorum conceſſione ſucceſſivè quædam iſthoc fine indifferenter obferebantur: quod licet octavo vel decimo ad minimum St. V. die (Novembris loco ac comparatione) pro primorum phænomenon conſideratione vel collatione ordiri conſtitueramus, ob exoterica tamen impedimenta quamplurima ante *decimum quintum* fieri non potuit. Cerva tum venatori per aliquot annos obſervata lactaverat adhuc hinnulum, uberibus reliquias ſatis oſtendentibus: In dextra vero diſſecti (levisq; intus ac vacui) uteri productione ſeu cornu, non quidem plane conſueto formati jam fœtus loco, (ubi paulo ſuperius materia quædam

muci-

mucilaginoſa ſubſiſtebat facta via effluens) ſed quod ulterioris inquiſitionis cauſa notandum putavimus, magè deorſum & communem cavitatem verſus, hærebat Galba ſeu futuri fœtus rudimentum, coloris quaſi incarnati, veluti fruſtulum pulmonis vitulini, magnitudine minoris ſeminis lupini (quod etiam ſub incurvatione ſua referebat, aut inter cuniculorum à D. *Graffio* depictorum octavum præterpropter;) In inteſtinulo quaſi quodam articulum longo, calamum ſcriptorium quadantenus lato, manifeſtè, cum lancetta findendo contentum eximere vellemus, duplici; deorſum verſus in unum album ac concavum filamentum (indiciis fere longitudine, acus autem mediocris craſſitie) abeunte; ſurſum vero ſimiliter fili-formiter cum quadam quaſi reduplicatione ad detentam ibi mucilaginem protenſo. Nulla tamen contenti diſtincta configuratio vel articulatio, etiam microſcopio mediocri obſervari potuit, niſi punctum ferè in ejus medio rubicundum à quo ſurſum ac deorſum filamenta plurima ſanguinea, inſtar venularum in ophthalmiis extendebantur. Siniſtrum vero vacuumque cornu ſaltem aliquanto ſpongioſius deprehdndebatur, cum extuberantiis ſuis; unde ſi inciderentur exſtillabat, ſin tota productio laniorum in inteſtinis more inverteretur, proſiliebat etiam in diſtans liquor albugi neus.

Idem autem fœtus rudimentum, eodem loco ac ſituatione, cum filamentis ſuis in junioris Cervæ ſiniſtro uteri cornu 20. *Octobr. St. V.* obſervatum eſt. An in aliis quoque declivior hæc locatio ſimiliter contingat, & num forte nonnunquam ſub morientis animalis lucta per unduloſum illum aut quaſi convulſivum matricis motum (qualem tum etiam in aliis membranoſis videmus, & ſimile forſan quidpiam circa ſuperioris ſinus ad frontalis oſſis medium decurſum ſentimus ſub ſeveriori animi in certam materiam intentione deſubito ad aliam avocati:) an vero caſu id nonnunquam fiat; vel ex adverſo ordinariè potius aut utplurimum (ceu conceptum cuniculorum obſervata curioſioribus in ordinata quaſi diſperſio, incomparabilisque *D. Harvei Exercitatio 69. p. m.* 314. in alter-

utram ſententiam allegari, imo fœtum augeſcentibus ſecundinis magé ſurſum vergere credi forſan poſſet) ulteriori hactenus experientia deſtituti determinare tantisper nequimus.

Vigeſimo quarto dicti *Octobris* cum aliquot interea per errorem eviſceratas attuliſſent, in pariter junioris cervæ ſiniſtro latere fœtus ſatis jam diſtincte conformatus reperiebatur, maſculus, albugineo humori in marſupiolo ſuo per errorem innatans; abdomine aliquantum adhuc hiante; de cætero ſuperioris anni embryoni intus extusque ſimillimus, ſaltem paulo minor, & pollicis articulum in incurvo ſuo ſitu exæquans, indeque tam viſcera quam extremitates, aliquanto tantum minora, oſtendens; cum ſecundinis reliquis è filamentorum tenuitate nunc in inteſtinalem amplitudinem expanſis, & liquamen ſaltem aliquod, garum aut piſcoſi quid olens in ſe (æquè accuterus ipſe) continentibus, utrinque ſebacea quaſi papillaribusve internis uteri tuberculis ſimili (ac ſi abrupta hinc foret) ſubſtantia quadantenus obturatis: Utroque vero cornu poſt totius conceptus exemptionem intus glabro, ſique animi gratia ſupra dicto modo inverteretur, liquorem mucilaginoſum ſimiliter ejaculante: orificio denique matricis interno ſatis per corrugationem impactamque mucaginem (utut fluctuans imbi aquoſitas non niſi violentiori compreſſione prodiret) clauſo ſtilum tamen nihilominus per hujus lubricitatem haud difficulter transmittente. *Vigeſimo ſeptimo* Octobris huic ut ovum ovo ſimilis in Cervæ ſeniori, cum reliquis recenſitis circumſtantiis inventus eſt.

Vigeſimo nono vero, in junioris animalis dextro latere ſuperiori anno deſcripto fœtu longe perfectior, tertia parte longior, maſculus, abdomine perfectè clauſo, funiculo ſaltem umbilicali inſtar inteſtinuli propendente. *Secundo Novembris* obferebatur (pariter è juniori) fœmella ſatis articulata, abdomine tamen adhuc hiante; de cætero *viceſimi quarti Octobris* maſculo planè in aliis conformis, ut recenſita ibi repetere ſupervacaneum fuerit.

Decimo quarto Novembris, dum aberamus, ejecit Venator alium fœtum, felem nuper natam, ſed majuſculam, ad minum æquantem; nec minor erat, quam *decimo ſexto ejus die* reverſi eximebamus.

mus, fœmella undiquaque abſolutiſſima: longe major vero maſculus, è juniori (ceu præcedens quoque exiſtebat) cerva; *vigeſimo primo Novembris.* Omnia in hiſce perfectè conformata, articulata; niſi quod caput majuſculum, obtuſa maxillarum pulli declivitate roſtrum gallinacei aliudve craſſius pro more exprimeret.

Atque hic deſiimus: præſertim cum adhuc conſummationum majorumque recordaremur, qui ſub hujus menſis finem aperta una alterave, ſaltem ſitus obſervandi cauſa, jam ante complures annos hic inveniebantur. Num autem inde, quaſi per inductionis cujusdam incitamentum ſatisque probabiliter colligi queat, in cervis jam primis Novembris diebus fœtum ſatis hoc in genere abſolutum ordinarie quaſi vel ſaltem utplurimum, de cætero equidem majorem minoremve (prout citius tardiusve virum paſſæ, aliæve circumſtantiæ comparatæ fuerint) reperiri; & hinc primum mutationis tempus (quod *octavo*, vel *decimo*, inprimis autem *vigeſimo* Novembris conſtitutum eſt) potius forſan ſecundum phænomenon proportionem & collationem, ad minimum in *octavum*, *decimum* vel *duodecimum* Octobris præterpropter referri debere: id quidem hic diligentiorum, quibusve per frequentiores venationes amplior, præſertim in ejusdem ſituationis regionibus datur occaſio, ulterioribus obſervationibus, propioribusque cauſarum tantæ diſparitatis deductionibus, cum conſequentiis ſuis meritò ingenueque ſubmittimus; in eo interea hæſitantes, quod nihilominus anniverſarii obſervabiliorisque primum orgaſmi tempus hic, cum ſupra laudatæ *Exercitationis 66tæ*, item Budæi, circa gallicas venationes perquàm curioſi, ipſorumque antiquiorum (ſecundum conſuetas theoricæ computationes) termino ſimiliter coincidat: & ut equidem ſua oppidò ſit (æque ac in aliis permultis animalibus, mage ſtati quidpiam hoc in genere ſentientibus) latitudo, anticipatio (ſeniorum, juniorum) tardatio ſeu poſtpoſitio; utque poſt Canicularium fervores *September* varius, modò ſerenus modò magis pluvius in diſtrictibus hiſce fuerit; in univerſum tamen omnes indifferenter adeò prævertiſſe conſuetum communis luxuriæ terminum (nam reliquarum quoque per errorem tum eviſceratarum uteros impletos

pletos venatores adverterunt)forſitan vix queat concipi: Præſertim cum noſtrates quoque tralatitium illud, (circa Feſtum S. *Bartholemæi* ſeu *Auguſti* finem cervos primitus rancentes audiri) de aliquibus ſaltem, præſultoribus, ſenioribus &c. intelligant; recentioresque Zoographi ſimiliter fortasſis ita intelligendi videantur. Atque hæc fuit hactenus cum ingenua recenſione noſtra circa cervinum fœtum obſervatio, vel etiam ex parte hæſitatio. Circa damarum ſpeciem experientia nos deſerit.

Dum autem in ſuperiore liquaminis quaſi egarum olentis recenſione quædam ad *ſeminis naturam* pertinentia è memorialibus olim denuo ſuccurrerent, breviter ea pro tædioſioris relationis complemento, ulteriorisque conſiderationis cauſa ſuperaddere voluimus:

1. Omnino videri mulieres quidpiam, qualicunque tandem (magis ſcilicet minusve durante) finitione deſiderii excernere: ſive directe ſive indirecte, & ſolicitando ſaltem ad conceptionem id, præſertim finitis menſibus, conferat. Viderique porro viros in juventute aliàsve ardentiores vel appetentiores, juvenculas minusve adſuetas vel in deſuetudinem actas, abjecti animi ſiccioresque &c. neglecto *Naſonis* præcepto prævertere: (cui conſentientem nuper in Philoſophia reſtituta Nobilisſimum D. *Marçum Marci* invenimus) unde quoque per vim ſtupratæ, oborta demum delectatione ſe tunc concepiſſe feſſæ ſunt: Ut profundiori varia de cauſa ſomno merſarum inſomnia prætereamus.

2. Conſideratu dignus videtur odor non ſimpliciter ſatyriacus vel piſcoſus ſolum, ſed alios quoque complures heſternæ cœnæ cibos referens manè, tam in utriusque ſexus excretionibus ſeorſim quam junctim in mulierum effluxionibus. Sique

3. Pro lactis chyloſitate potiſſimum fuerit argumentum, copia; eadem illa dubium faceſſere poſſet longinquioribus olim & nunc iſtius deductionibus: ſiquidem ſupputatione à competentibus annis usque ad primum ſenium inſtituta, ſubtractum ſucceſſive toti, poſtmodum conjunctim præſertim teneriori ſalacio-

rive

rive ſubjecto facile forſan æquipendere poterit. Sed hæc diffuſius deducere non eſt noſtrum.

(*In literis d.* 16. *Decembr.* 1676. *Gothâ-Vratislaviam.*)

OBSERV. XXIX. (D. 1. Anni VIII. 65.)

De Antimonio Martiali compendioſo.

Efficax & polychreſtum, certe Bezoardico Martiali vulgari ſimilibusque, ſi participationem intuemur, ſaturatius hinc eſt medicamentum *Antimonium Cachecticum* ſeu *Martiale*, quod è limatura Martis pura vel magneſiata & in crucibulo prius candefacta præparatur, Antimonii pulveriſati ana ſuperinjiciendo, & poſt mixtionem, dum follis adjumento fluunt, rudicula continuo agitando, ne Regulus inde, ſed ſcoriæformis tantum maſſa prodeat: quæ exemta & pulverata cum Nitri triplo detonatur ac edulcatur, modo in Antimonio diaphoretico communiter uſitato: ceu iſtud in Pharmaceuticis noſtris deſcripſimus; ſimulque notavimus obſervabile edulcati pulveris ſuperpondium à ſolis Vulcani effluviis, arreptisve poſtliminiò ab extremè (per calcinationem) exhauſto corpore aquoſis particulis, vel abſorpta ſenſim inter agitandum rudiculæ portione in ſolidum vix deducendum. Si cui tamen hæc in ſcorias reductio tædioſior aut ſecedentis forſan Reguli cauſa incertior habita fuerit, erit hic compendium: ſi ſcilicet limatura Martis, à venereis aliisque quisquiliis magnetis ope ſequeſtrata, aliterve ſat pura, cum ana Antimonii boni pulverati (ponamus utriusque ſeorſim uncias tres) probè miſceatur, productumque hoc denuo cum nitri pulveriſati triplo: (quod erit hic octodecim unciarum) tum exacta hæc mixtura per ſucceſſivas, ut in Antimonio diaphoretico, ingeſtiones in olla aut crucibulo ſaltem vulgatioris argillæ, ſed (ob validas ebullitiones) capaciſſimo ac prius candefacto ritè continuatisque per rudiculam ſubactionibus, detonetur, relictaque maſſa (rejectis tamen circa oras crucibuli ſcoriis quibusdam minus calcinatis, ſurgentibusque ſimul floribus Antimonii infectis) elutrietur & edulcetur; remanente quidem Martis non adeo reſoluti parte (unde etiam uncia ſemis vel una ejus omitti forſan poſſet) reliquo tamen Antimonio

monio inter ſubitaneum iſtum conflictum vel congreſſum ſufficientiſſimè hinc ſaturato ; ut nec colore nec effectu à ſupra dicto paulo operoſiori differat ; & in Eryſipelate, Cachexiis, Ictero, ipſa Dyſenteria, maligna præcipue, &c. quod methodica cum aliis applicatio promittit, profecto ſufficienter præſtet.

OBSERV. XXX. (D. I. Ann. VIII. 66.)

Tentamina circa majorem Olei roſarum veri copiam.

QUod roſæ, utut fragrantiſſimæ, etiam diverſimodè tentatæ, parum tamen dent olei, hodieque paſſim querimur. Additis quoque ſecundum recentiorum quorundam præſcriptum antheris, ſuperpondium nihilominus perquam eſt exiguum. E ſalitis citius tardiusve deſtillatis, ſimiliter adſcendit pauxillum inſtar Aniſi ſemicongelatum, mediocris (vel Rhodini non falſati collatione) fragrantiæ; ceu *Sala* quoque minus hinc id æſtimavit. Fermentatæ (per ſe, vel cum ſacchari non refinati ſuboctuplo) ſpiritum quidem fragrantiſſimum, oleum vero ſubſequens dant pauciſſimum: nec operæ pretium inveniet, qui ſuper rectificati ſpiritus reſiduo, ceu in gravioribus aliis quibusdam contingit, quærit pluſculum. Spiritui vini ſimpliciter abſtracto, (Lilia tamen convallium, in propinquo, fere magis quam roſas ſpiranti) ſi ſubſequum phlegma accedat, aliquid, ſed turbidiori hinc ſupernatat; verum & hoc exiguum eſt. Per ſpiritum ſalis olim, ſecundum *Furni Glauberiani I. Caput VII.* odoram ſaltim aquam acidulam, cum ſupernatante tandem quaſi aranearum tela, tam è ſemi-quam totaliter (curioſè tamen ſatis) ſiccatis habuimus: Odoratiorem adhuc per roris continuatum intenſumque balneum; at nihil amplius. Interea nihilominus Roſæ, quævis etiam oleo in ſe affluunt; ceu ſub primordiis laborum, aquæ pro roſaceæ deſtillatione affundendæ aliquando obliti, & inde liquorem primò perquam odorum, hinc autem oleum empyreumaticum copioſiſſimum per veſicam nacti, fortuita obſervatione tunc didicimus: atque proceſſus inſuper oſtendit, quo recentiorum quoque aliqui oleum, & ex eo Eſſentiam Cardiacam (per ſpiritus & ſalis proprii mixturam) proponunt; è cornuta ſimilive vaſe totum deſtillando, oleoſitatemque

que ab empyreumate, repetitis ſuper alcali quoddam (aut operoſius ipſum proprium) vel ſuper caput mortuum vitrioli abſtractionibus prius liberando; nobis ſingulariori forſan enchiriſi feliciores, qui ſemper & repetitò quoque clarius, & minus quidem olens, olens tamen, (etiam Rhodino ſuperaddito) habuimus. Num itaque per extractionem tandem ſecundum allegati *Furni Cap. II.* modum, in oleoſioribus nonnullis aromaticis aliquid interdum (forſan autem non ſine complicati olei vini aſſociatione) ſeparandum experiri tum temporis placuit. Atque hinc roſarum ſelectiſſimarum moderateque ſub fragrantiæ vigore ſiccatarum libram unam cum rectificatiſſimi ſpiritus vini decuplo digeſſimus, liquori ſaturatiſſimo libram unam ſpiritus ſalis poſt filtrationem ſuperinfudimus; ſed neque digerendo quidpiam ſupernatavit, neque poſt abſtractionem ſpiritus (qui acidulus erat inſtar aquæ temperatæ, & deflagrans phlegma aliquantum roſas redolens relinquebat) oleoſi aliquid alicubi apparuit: ſaltim in fundo magiſterii reſinoſi uncia una aut paulo amplius ſubſidebat, parum tamen roſacea; ut tædio & paucitate moti ulterius per veſicam aliterve tentare magma illud noluerimus. Referre vero hæc placuit, ut exercitatiores moveant modum mage ſufficientem communicandi. Sed & deviationum ſeu fruſtrationum recenſio ſua habet commoda; fereque credimus Myſteriorum maximum iſtud longè explanatius hucusque fieri potuiſſe, ſi quivis in perveſtigationem ejus occupatior; errores infelicioresque ſuos (circa materiam enchiriſesque) ſucceſſus publico retuliſſet: æque ac è partium morbis inter praxin multa nonnunquam colligimus aut deducimus, quæ uſum earum, conductus, communicationes &c. longe melius illuſtrant, vel evincunt, quam puræ (citra talem obliqui collationem) ſpeculationes, præſertim è traditionum præſuppoſitis.

OBSERV. XXXI. (D. I. Ann. VIII. 67.)

De Apum ictu.

CUm de axe, Sereniſſimo cuidam haud ita pridem ſub continua citatiorique vectura accenſo, cum amicorum aliquo contuliſſemus, ac conſequenter confrictorum in America lignorum & arundinum

dinum, ſcintillarum illiſo ſacchari fruſtis piſtillo, ſimiliumque fieret mentio, vulgarium quoque ſcintillarum iconem oſtenſuri, *Ephemeridum Gallicarum* Latinam verſionem evolvimus; & cum ſub continuatione lectionis etiam de aculeo muſcarum (uti verba habent) quædam accurrerent, in nomine iſto tantisper hæſitantibus, occaſione ſic data incidit, quod olim in apibus hunc in finem obſervaveramus; & dum Exterorum curioſi circa eas libelli nondum ad nos provenerunt, referri hic poſſe putavimus.

Quidnam proin eſſet, quod præter ſimplicem inſufficientemque ſic ictum, ſubitaneum iſtum exquiſitiſſimumque dolorem, cum ſubſequo & ad alterum ſæpè diem (in calidioribus præcipuè ſubjectis) extenſo tumore (plane nonnunquam eryſipelatode) excitaret, paulò planius reſcire conati, (præſertim quia bullulas quasdam in aculei irritatorum oleoque merſorum ſcorpionum extremitate interdum notaverimus) arreptas (prout obſervabantur) alarum intermedio apes ictum ungui pollicis intentare adegimus; quo aliæ ſtatim, aliæ (an reſiſtentiam percipientes) poſt tertiam demum vel quartam adactionem cum ictu guttulam illic depoſuere ſaporis admodum mordacis & exceſſivi; ut aquæ regiæ vel ſolutionis ſublimati quidpiam linguæ incidiſſe videretur; idque per horam unam alteramve: tumultu, ſi hujuſcemodi liquamen quaſi ſemitoxicum ſanguini communicetur, facile hinc concipiendo: ſive urinoſi quid ſit, ſive peculiaris generis excrementum, quod non ſine conatu (unde aculeus interdum infixus cum appenſi ad inteſtinulum utriculi parte remanet) cuti injicitur, aut in fruſtraneis ictibus inſtar bullulæ per ſpiculi extremitatem erumpit: ceu intentior intuitus, & poſt evulſionem concavi iſtius & ſenſim in indurationem aculeumve (velut urticæ ſpicula) abeuntis utriculi conſideratio, deprehenſaque olim in ſcorpionibus conformis, ab *Illuſtriſſ.* vero *Redi* adhuc planius certiusve nuper in experimentis ſuis demonſtrata excretio, item exiguarum illarum ſanguiſugarum culicum proboſcis, haud parvam ſanguinis è cute guttam ſubducens atque transmittens, ſatis oſtendit; niſi forſan quis ex eo, quod nec medio-

mediocri microſcopio meatus aliquis per dictum aculeum obſervari queat, & fuci quoque tale quidpiam (ſed profecto longè remiſſius) deponant, extus ſaltem circumcirca allini, ac per alternativam iſtam citiſſimamque retractionem & exſertionem hinc ad extremitatem quaſi propelli judicaverit.

OBSERV. XXXII. (D. I. Ann. VIII. 68.)

De Dormitione Puellæ quaſi Lucomoriana.

LUcomoriæ gentis hiematio, inter muſcum & nives à 27. Novembris ad usque 24. Aprilis extenſa, jam tum vero ab *Illuſtr. Barone Herberſtenio* (relata ſaltem referente) *p.* 90. expreſſe pro fabula habita, nec aliter ante quadriennium à Magni Moſcoviæ Imperatoris ad Sereniſſimum noſtrum Legato æſtimata, planius autem nuper quoque ab *Excell. Dn. D. Pechlinio c. 6. de aëris & alimenti defectu* deducta, nihilominus nobis in memoriam revocavit conforme fere, quamvis brevioris periodi, exemplum, ſuperioribus annis in quodam territorii hujus pago notatum, relatu forſan haud indignum. Puella præterpropter Octennis (cui pro more domi durus pater, quia injuſta noverca) pugnis prius probe dedolata mittebatur ad merendam patri bubulco deferendam. Eſuriens panem adoritur, pauloque poſt ſemeſum videns, verbera denuò verita, proximum nemuſculum ingreditur, & prona concidens inter lacrymas atque ſuſpiria, facie muſco undique merſa obdormiſcit. Deſiderata, quæſita, tandem pro deperdita eſt habita usque ad diem ſeptimum; quo quidam ejusdem pagi pueri eò venere, pedicas aviculis autumnali tum tempore paraturi. Vident ex arbuſto quodam dependens ſubrepentis puellæ peplum, noſcuntque: paulo ulterius progreſſi ipſam inveniunt pronam cum panis ad latus fruſto, mortuamque rati parentibus nunciant: accurrunt iſti, & in pagi proximam domum, ubi cum affine forte fortuna aderamus, deportant. Artus omnes adhuc molles flexileſque, reſpiratio vero ad ſenſum nulla, facies glutinoſa pituita muſco deciduiſque foliis intermixta totaliter obducta, os nareſque undique muſco

 craſſiſſi-

craſſiſſimo oppleta. Corpus nihilominus frictionibus & fornacis ope calefieri, velamen illud mucoſiſſimum calida removeri, & viſcidum in ore naribusque coagulum eximi curavimus: hinc ſpiritus vini cochlear, quia aliud ad manum non erat, infundimus, qui deſcendere videbatur; repetitionem ejus ſuſpirium ſequebatur; poſt tertium cochlear aperiebat oculos, per horas tamen aliquot adhuc inſtar attonitæ jacens, donec recollectis paulo magis viribus ſupramemorata, & quod lacrymis ſuperindormierit, referret: amplius nil norat. Haud ita pridem adhuc vixit, ſed in actionibus animalibus obtuſior, ſeu hinc, ſeu parentum inſtar, aut per utrumque.

Addamus autem huic conſimilem obſervationem, ex alio tamen capite. Puer 7. vel 8. annorum variolis hic graſſantibus aliquando corripiebatur: cumque eruptio jam inſtaret, impatientiſſimo cochlearia duo vel plane tria haud mediocria de *ſyrupo papaveris* (forſan ex immaturiſſimis parato) vicinæ ſuaſu dedit mater. Indormivit brevi poſt ille, ore plerumque hiante, calore tolerabili ſatis, pulſuque pro morbi ratione ſat conſtante. Potum interea & jurulenta, tandem etiam medicamenta liquida (cum parentes continuatione ſomnolentiæ perterriti me vocaſſent) lente deglutiebat; cætera inclamantes palpebrasve diducentes haud advertens, nec manu voceve ſignum perceptionis reddens: Jacuit ita fere per quintiduum, ubi ſuppuratarum forſan variolarum ardore ſuperatus ſenſim ad ſe & actionum animalium munia redire cœpit, brevi poſt integræ valetudini reſtitutus, citra reſiduæ cujusdam ſtupiditatis notam. De cætero, ſi cum judicio, debita proportione & Bezoarticorum conſociatione fit, equidem non eſt de nihilo, ſed præſentanei plane ſubſidii opiatorum ſub tempore eruptionis (ab inquietudine patientis inter nimiam confuſamque ſanguinis efferveſcentiam impeditæ) acceſſus; admodum tamen acciſus, ad decimam, octavam, ſextam, quartamve doſis Tincturæ vel pulveris Anodyni (pro ætatis ratione) partem, ſemper, ſi pote, Alexipharmacis temperatam: ceu ſane parili ratione ſub ipſa talium aliarumque malignarum (cum vomitu profluviis-

fluviisque) invaſione plus proficitur una vice, quam ſiſtentium roborantiumve (in ſe fermentante acrimonia magis irritantium) mixturarum, julcporum &c. congiis. Noſtro vero huic dormitatori, circa tertium vocati, bis tantum *Tincturam Bezoardicam Ammoniacalem*, guttis aliquot *Eſſ. Caſtorei* ſociatam, & in potu *ſpiritum ſalis* è muria ſpontaneè inſpiſſata ſubtiliorem dedimus; ſicque ſucceſſivè ſe recollegit.

Dubitamus autem, num referre huc liceat, cum incideret, ridiculam variolarum aliquando in Nigritis curam, nec diligentiſſimo in his *I. Bontio* nec aliis (quod recordemur) itinerariis diariisque notatam; quam vir probe hic notus bonæ fidei & à nugis perquam alienus, præſente non uno Sereniſſimi Regiminis Conſiliario, magna conteſtatione, cauſamque ſimul rogans, inter alia Orientalia recenſuit. In *Iave Nova Batavia*, ubi tum mancipiis quoque plurimis dives vixerat, variolæ ab Europæorum, ni fallimur, novellis quibusdam etiam ad Æthiopes ibi pervenerunt, periereque ipſi quoque hujuscemodi ſervorum haud pauci. Conterranei eorum accurrentes quæſivere, cur morbo haud tanti momenti obierint? Ille: ſibi hoc longe eſſe pernicioſius; de cætero nil feciſſe reliqui; ſatis medicamentorum oblatum &c. Petierunt hi, ut ſi denuò è ſociis quiſpiam conciperetur, notum faceret. Invaſit affectus poſtero die duos; quos in ipſo febrili fervore ſublatos in proximum Civitati profluentem merſere: ſecundo lacticinium oxygalæ noſtrati conforme; tertio acetarium è cucumeribus, quaſi noſtro more paratum, utrumque liberalius aſſumere adegerunt: quarto imminentis eruptionis die denuo in profluente merſos ſtragulis ſuis, uti ſemper, repoſuerunt facilem morbi decurſum paſſos, brevique cum ſubſequis omnibus ea methodo (quam enixæ quoque ac puerperæ in Africa ac Aſia ex parte ſequuntur) reſtitutos: ſaltim quod ob perſiſtentia ſubalbidaque variolarum veſtigia reliquis immunibus (æque ac ejusdem Æthiopiſſa, per totum corporis latus fervida pertuſa, poſt ſanationem quaſi dividua) aliquandiu fuerint deridiculo. Interea rebus ſic ſtantibus, cauſam rogati, putavimus forſan nimiis

diaphoreticis ad noſtrotum tractuum normam, ſub eo climate, eoque Nigritarum temperamento ac conditione adhibitis, ſanguinis inconditum fervorem (quem miſera mancipia moderata ibi attemperatione, intus ac extus, ad faciliorem ſecretionem, vel noſtratium fermentantium liquorum ſemiexemplo ſic interea diſpoſuerunt) fuiſſe eò magis exaltatum, ut mors anticipando quaſi facile ſupervenire potuerit: æque ac complures fortaſſe puſiones terræ cedunt nimia illa cubiculorum exæſtuatione, potus denegatione vel calefactione, expulſivorum anticipatione, multitudine, inordinatione, refectivorum juleporum, aquarum perlatarum &c. ingurgitatione &c. qui cæteris paribus, vel ruſticorum exemplo parciori conſideratiorique medicatione forſan ſervari potuiſſent; ante eruptionem ſcilicet nil aut parum ſaltem, per abſorbentia bezoardica fixiora (ni malignitas, vomitus, diarrhœæ ſubtilius cum anodyni tantillo exegerint) movendo: expulſionem poſtmodum volatilioribus (ſolitariis aut dicto modo exaltatis) ſemel aut bis, hinc fixioribus denuo adjuvando, circa nonum vel undecimum novas interdum exacerbationes acciſa *Tincturæ Bezoardicæ Mixturæve ſimplicis* doſi moderatioribusve infringendo, reliquum per vulgatiſſima præcipitantia (mixto interea potui *ſpiritu ſalis* ſubtiliori, cliſſo &c.) tranſigendo, non neglecto poſt recollectionem Laxativo. Quæ incipientium ſaltem gratia notare voluimus.

OBSERV. XXXIII. (D. I. Ann. VIII. 69.)

Ad Partus Septimeſtres Annotatio.

INtra paucorum annorum decurſum vel decem ſcimus, quæ nobis, uxori, aut neceſſariis noſtris copulam ante copulationem (illecebris, imò minis quandoque ſic ab amaſiis ſeductæ) faſſæ ſunt; riſeruntque tacitè in ſinu judiciorum (id quod ſecundum quid hic dictum fuerat, ſimpliciter nonnunquam accipientium) abſolutiones; dum octimeſtres interea & adhuc recentiores nihilominus durius haberentur. Homo eſt animal ſociabile; & ſi Respublicæ ex hoc fundamento naſcuntur, quidni & puellus? faciunt

faciunt & non dicunt, æquè ac alii dicunt, & non faciunt. Quot novimus ab obſtetrice ſocruve ſua objurgatos, quod puerperas, nec ſub primis fervoribus renitentes, vel tertio quartove die nimium & ultra ſcamna amaverint? Sane haud ita pridem hyſterica pruriensque vidua laudi ſibi ducebat, decimo tertio anno peperiſſe, & hinc ni fallimur ſepties non niſi per ſeptimanas plerasque gravidam, prima vota pro puerperarum more ſolviſſe. Septimeſtris partus ſuo modo quaſi quidam adhuc abortus eſt; & uti bruta, præſertim quæ uno actu dieve implentur, ordinarium tempus in paucis ſaltem diebus interdum præveniunt; uti revera ultra decimeſtres plerumque ſingulare, abjectum aut ex adverſo exceſſivum quid habent: ita reveraſeptimeſtres, quos quidem vidimus, octimeſtribus (quibus tamen id citra contradictionem conceditur) adhuc magis languent, in ſe conquiniſcunt, & ad ſtatum usque tempus ſingulari plerumque diligentia refocillari poſtulant, nonnunquam inſuper in perfectionis conſummatione aliquantulum deficientes, aut alias debiliores, valetudinarii, breviorisve vitæ. Sed hæc nihilominus tanquam quæ utplurimum, & inprimis modificationis penitiorisque inquiſitionis cauſa, circa publicas illas cenſuras tantiſper dicta ſunto: ſalvo confirmatiorum judicio, ſalvoque, quod ajunt, errore calculi, quem obſtetrices etiam neogamis nimis quandoque levant, dum conjugio aſſuetis illa duarum ſeptimanarum anticipatio facilius applicetur.

(*Die* 24. *Iunii* 1677. *Gothâ Vratislaviam ad Collectores Ephemeridum*)

OBSERV. XXXIV. (D. I. Ann. IX. X. 34.)

De Veſicatoriis, Moxa, ac Tentigine etiam mortuorum.

QUod Cantharides, Flammula, Apium cadavera non veſicent *c. 9. de Lithiaſi*, item *tr. Ignotus Hoſpes morbus* inſcripto, alibiq; notavit, & è Præſuppoſitis ſuis amplius deduxit *Helmontius*. Affine vero & ejusdem procul dubio principii eſt, quo eadem etiam in vivis, non quidem deſperatis (ſeu de febribus malignis *D. Roboretus*, aliique poſtmodum notarunt) ſed mediocriter de cætero ſemet habentibus in Arthri-

tide vaga ſcorbutica parti, per ſemiſpaſmos illos quaſi enervatæ ſeu torpidæ, ac (tact⁹ reſpectu) quaſi ſtupenti applicata & vel per biduum diutiusque relicta nihilominus veſicas plane nullas, (ſemel tantum in remiſſiore affectu miliare ſolum hinc inde quidpiam) aliquoties hucusque excitarint: in tenioribus quoque ſubjectis ac locis iſtorum energiæ (ſecus ac forte metacarpium, cubitus Vola calloſioraque alia habentur) obſequentioribus: dumque alias intra paucas horas ſufficienter, ſecuriſſime tamen, officium ſemper faciat *Emplaſtrum* uſuale, utut ſimpliciſſimum ex *anatica ſc. parte cantharidum* (integrarum in ſe lentè ſiccatarum, tenuiterque contritarum) *ceræ ac butyri* (vel hujus loco Unguenti dialtheæ, aut populnei, ſolitarii aut pinguedinis leporinæ parti mixti) *cum terebinthinæ pauxilio* (quo firmius adhæreat) compoſitum; cantharides, quando reliqua invicem liquata ſemirefrigeſcere incipiunt, demum adjiciendo ac ſubigendo: ſic enim emortualis earum fœtor minus ſentitur, & actio deprehenditur vegetior: quandoquidem vis cauſtica (ſive in ſalinis ſive in aliis ſimul particulis fundetur) vehementiori (alias rotulæ hinc venereæ nihil forent) fervore minuitur: ceu laudatus modo *Helmontius cap.* 15. *Febr.* & tractatu *Poteſtas Medicaminum* vocato, de Ranunculo, Flammula, Perſicaria, (quibus aqua herbæ Aronis addi poteſt) monuit: aliique etiam de acidorum (exceſſiva ſcilicet, nec enim fermenti cum aceto miſtio offecit hactenus) additione notarunt. Nam circa privatam ſpiculorum extus in cantharidibus apparentium hic actionem hæſitare forſan poſſet quispiam, dum alia quoque inſecta plurima per microſcopium ſimiliter hirſuta, nec tamen eſcharotica videntur; præterea è vegetabilibus mucilaginoſiora quoque ſcylla, allium, cæpæ veſicant; & in analogo genere urticationum, tubercula non à ſimplici ſpiculorum punctura oriri conjunctus ardor ipſaque aqua ritè deſtillata oſtendit: eademque eſt circa Formicas ratio.

Sed Eſcharoticis, cauſticisque ſic occupatis *Moxa* quoque, peculiari libello nuper commendata incidit. Effectus hinc inde laudatur; utut in *Dn. Buſchovio*, aliisque deinceps, temporarius ſaltem, ac paroxyſmi tantum non morbi perfecta fuerit curatio, carius etiam iſti aliquando, cum retenta procul dubio materia febris continua ſu-

per-

perveniret, parta. Nam & hoc ſic affl ctis multum eſt: (ſive Archæus *Helmontii* etiam iratus ita terreatur, ſive corrupta ſynovia, rodens aut fermentans, vel gas ſolum ejus ita evocetur) ſaltem ulteriore inquiſitione dignum putamus, numne ſimile quidpiam ex Europæis noſtris, eodem modo eodemque effectu ſubſtitui queat? ſiquidem audentiori aliquo, qui hujuscemodi experimentum admitteret, hactenus ſumus deſtituti. Tæda ſane accendens, licet autori perquam laudata, reapſe tamen peculiare quidpiam vix conferet; & quod è parabiliore quovis, aut juniperi buxive (*Hippocratis* alicubi per fervens oleum cauterii) bacillo vel cereo quoque haberi nequeat.

Porro vero nec animus curioſior adeò concipit, quid *Moxa* qua talis & de ſe, ſeu de ſpecifica ſua qualitate (præſertim in ea exiguitate) inter comburendum vel poſt combuſtionem è reſiduo ſuo (cui pro tunc vel fraxini recentem cinerem aliave alcaliſata mitiora æquiparaverit quspiam) affectæ parti imprimat? Viderique poſſet forſitan totum hoc ipſi ſaltem inuſtioni (non negata tamen qualitatum ſecundarum in ſubſtitutis qualicunque latitudine ac differentia) ab initio deberi, complementum vero poſtmodum (forteque potius) ab alio rubificato loco vel eſcharæ ſuperimpoſito, tanquam alias uſitato vulgi in febribus ad carpum, cubitumque veſicatorio provenire.

Notæ ſunt Ægyptiorum per contortum goſſypium hodieque conſuetæ inuſtiones; per abutentium fortasſis inconſiderantiam nonnunquam vehementiores. Japanos id inſuper Artemiſiæ (an quo durabilius actuoſiusve etiam per alcali hic copioſius ſit cauſticum) circumvolvere recentisſimi referunt.

Ipſe *ab Heer* accenſa in cucurbitulis ſtuppa veſicas aliquando excitavit, horribiliori procul dubio legentibus, quam ſentientibus (quod de fero quoque conſideratius ſic applicato dicimus) modo. Rubificantia modeſtiora *Fracaſtoriique* ſartaginem (non ſoli vertici commodam) hic non allegamus.

In Franconia Hemicraniam congeneresque topicos capitis dolores (quos, ni fallimur, das Geſchoß / injaculatumve forte vocant) vulgus pasſim, nec in cauſa frigida ſine haud infrequenti ſucceſſu,

ceſſu, tollere ſatagit impoſita parti dolenti patina ſtannea, aquæ quid continente, iſtique plumbi lique facti, particulam, ut patiens calorem eminenter fere ſentiat, infundendo. A riſu olim, tali negotiationi in ſemi-martyrium penè deſinenti fortuitò ſupervenientes, temperare nobis vix quivimus, dum ancillarum una alteram ita curatura aquæ fuiſſet oblita; & liquefactum plumbum patinam (in tempore altera ſe ſubtrahente) perforaret. Interea tamen conſolidato poſt temeritatem pericranio optimè hinc habuit. Sed hic *Archigenis* olim per canaliculum infundentis modus fuiſſe dicitur.

Quid autem, ut ad magis analogam rationem deveniamus, (at conjectando ſolum, hæcque ſub adultiori aliave experientia pro non ſcriptis habendo) ſi è prædicto goſſypio, linove carpto, aliisve levioribns muſcoſis tomentoſis villoſis aut in filamenta abeuntibus plantis quid *Moxæ* ſimile, ac quo facilius, deflagret, acceſſorio fortaſſis etiam (oleoſo aliove) amplius alteratum conficeret, excitataque poſt glomeraminum combuſtionem eſchara allio pro more tractaretur?

Sanè præ actualibus hiſce jam olim veſicatoria quoque ex ipſis cantharidibus, (quæ magè hic ſuſpecta eſſe poſſent) aliquoties podagricis robuſtioribus, nec ad inflammationes vehementiores adeò diſpoſitis, in paroxyſmo, ipſive parti affectæ (evacuandi) non vicinis locis (avertendi ſaltem cauſa) cum fructu adhibuimus; fortuita in quadrato quodam ſeroſiorique ſubjecto obſervatione moti; præſentaneo porro effectu, quem (præter arthritidem vagam, his congeneribusq; veſicatoriis toties ſublatam usque dum in frequentiſſima illa, nec Emplaſtris, linimentisque oleoſis aut ſpirituoſis temere cedenti oſſis ſacri podagra, ſeu defluxionibus percipimus, amplius adducti; autoritate demum tam antiquorum quorundam quam verſatiſſimorum (præteriti præcipuè modernique ſeculi) practicorum in Iſchiadico affectu tantopere commendantium confirmati. Præfecti cujusdam uxori Epiphora laboranti veſicatorium inter alia miſeramus. Ipſe effectum inde haud exiguum videns, cum genua tum perquam affligerentur, utrique Emplaſtrum iſtud è reſidui particula renovatum impoſuit. Excitata citra majus incommodum veſica dolor podagricus ſimul maximam partem ceſſit, brevi poſt liberè incedenti; idemque poſt-

modum

modum ſæpius repetenti. Sed hæc de *Moxa* incidenter ac conjecturaliter. Mirari vero poſſet quispiam, quod ſcriptores rerum (præſertim) Sinicarum, gentem illam ejuscemodi, conſectariisq; affectibus (fere ac præcipue ob Thée iſtud ſuum) penè immunem pasſim fecerint; & tamen hæc curandi ratio adeò conſueta, uſitatisſimaque dicatur. Et dum hæc tabellarium exſpectant, vir quidam experientisſimus retulit eſſe in Imperiali notisſimaque civitate pharmacopolam qui præ venali nunc longè Neo-Batavienſi (ubi ſervierit) ſimiliorem aut eandem promiſerit.

De cetero quæ per reaſſumtum illud (à veſicatorio infectum) liquamen ſæpius oborta leguntur inteſtinorum, renum ac veſicæ, exitusque ejus incommoda, nunquam usque dum (niſi ante triennium levem circa ſphincterem iſtius tenſionem in alias nimium amante) deprehendere potuimus: an quia in Emplaſtro data opera, experientiaque per collationem fere conſentiente, æſtuantia illa, tractivaque gummata &c. omiſſa ſunt? uti nec continuatius (per ſe ac citra artificium) profluvium, data porta excesſivum (bis ſaltem in tenerrimis acriorique ſero abundantioribus liquamen è prima veſicæ apertura fortuito per dorſum defluens, iſtud haud perfunctoriè veſicaſſe vidimus) cum tamen alias per tot annorum decurſum continuationemque, non unum ſaltem una vice, ſed plura quoque, conjunctim aut ſucceſſive; non minora ſolū, ſed etiam expanſiora, ipſi quoq, oſſi ſacro (in tenerioribus etiam, calidioribus nec à nephritide adeo exemptis) adhibuerimus: continuaverimus quoq; talia ſæpe per octiduum & diutius; licet alternatim vel acciſa attemperataque; loco ſcilicet illius *Gummei* (quod *Fioravantæ* dicitur) quartam quintamve partem *veſicatorii* noſtri *albo cocto*, *emplaſtrove de ſpermate* ranarum immiſcendo, dieque intercalari aliud *ſaturninum* vel polychreſtum *de hyoſcyamo* (è herbæ ſucco, *expreſſo ſeminis oleo*, *cera & ſerebinthina pauxillo ſ. a.* (ut tamen poſt acquiſitam conſiſtentiam percoletur, confectum) applicando: quo & fluor continuetur, & excoriata per vices leniantur. Ante hos 28. annos de plebe quidam macer, cephalæa perquam vexatus, emplaſtrii veſicatori fruſtum (retro aures nuchæque per vices adhibendum) faſciola extenderat, & toti cervici, impatientia vel propria opinione ductus circumdederat. Mane unam continuam veſicam, quaſi botulum aut inflatum la-

nionum inteſtinum circumcirca oſtendebat multo ſpectantium riſu, multo vero commodo ſuo, absque omni interaneorum, quam verebar, afflictione.

Num autem ea internis quoque uſibus, magis, quam per vulgares correctiones, poſſet averti, *Glauberiano* modo, tum temporis publicato, experiri ſimiliter voluimus; *cantharides* in *Nitri ſpiritu* ſolvendo, filtraturamque *oleo tartari* præcipitando. Seceſſit hinc Magiſterii quidpiam, ſed proportionem adſumtarum non attingens, reliquo à ſuperſtante liquore denuò abſorpto vel detento: ceu quoque nobis in lumbricis, aſellisque aliquando accidit; ipſiusque Opii (in aceti deſtillati octuplo facta) ſolutio (poſt præcipitationem cum oleo tartari) magiſterium relinquit, in liquorem priori per filtrum ſeparato (polychreſtoque) plane ſimilem prompte diffluens, ſi per affuſæ aquæ particulam ſucceſſiva edulcoratio tentetur. Sed iſte noſter è Cantharidibus fortuitò tunc periit; ut vel nitrum ſaltem hinc artificiale (uti per hujusmodi præcipitationes prodit) & quicquid è ſoluto (ceu è ſuccis quoq; ſolet) arripuiſſe poterat, ulteriori experientiæ ſubjicere nequiverimus. Magiſterium autem diureticis quandoque licet accuratiſſima doſi permixtum, aliqualiter deprehendimus. Inter languentes vero paucis abhinc annis neogamus erat, uxori propriæ procul dubio ſaltem ligatus, aliàs ſat liber. Num medicamenta quidpiam hic poſſent tentare juſſi, dedimus per dies aliquot venerea, tam ſemen multiplicantia, quam exſtimulantia, ſequenti nocte de dicto magiſterio (experiundi primitus cauſa dimidium aut fere tres partes grani adjicientes. Exeruit ſemet affectus (hinc notabilior) at cum ad rem ventum eſſet, ſpes utrinque concepta nihilominus concidit penitus; reſiduo noctis (ceu referebat miſer) cum Ovidio alicubi tranſacto; de cætero ſine noxâ. Sed minus rediculum eſt *Langii Epiſtolarum Lit.*1. Funeſtius vir fide digniſſimus & perquam curioſus nobis aliquando retulit de peregrinationis ſuæ ſocio, qui ut amicæ placeret, integram *cantharidem* abjectis ſaltem alis durioribus, cum *Diaſatyrii* parte abſumſit, tanto inde impetu, ut cum ſanguine priapiſmus ſuperveniret, etiam poſt æſtuoſisſimam (cum impediri nullis remediis poſſet,) mortem aliquandiu adhuc durans. Occaſione ſic

ne ſic data addimus, nos quoque duos, & ſenes quidem plusquam ſexagenarios obſervaſſe, qui ita obriguerint; civem unum, alterum ruſticum, ſtatu hoc per diem fere perſeverante. Verum id alii per ſextum præceptum, quaſi negligentius ab iis habitum, interpretabantur: & ſane nec ab ictero nigro, quo alter, nec à maraſmo, quo ſocius moriebatur, cauſa adeo deduci poterat. Turcas in ultimo bello conflictuve plurimos ita inventos, reduces nobis quoque conſtanter retulerunt; quemadmodum ſub hiſce quoque ad Rhenum turbis oculati teſtes haud pauci, quod trucidatos adverſarios in parili ſtatu pluries deprehenderint. Sed hi procul dubio *Maslach* quoddam (cui jam pridem Muhamedanorum iſta erectio à quibusdam imputata fuit) non biberunt; nec in vino, ſpiritu vini, aromaticis &c. ſtimulantibus; quemadmodum nec in ſemine diutius retento, cum in vivis quoque nuper nati, exſecti, emeritique haud pauci (ſine ulla tandem excretione conſummatoria) ſenes ſatis diuque arrigant; nec in ſupino *Martialis* (qui varius hic cadentium fuit) decubitu, vel fermentante putreſcere incipientium inflatione (dum in paulo ante confosſis ſimiliter apparuit) cum referentibus iſtis, (de cauſa ſolicitis) ſufficientem rationem invenire potuimus. Rogati amiciores quidam per jocum, num inter ardores actusque iſtos confligentium, ibi quoque exæſtuantis animi notam quandam perſentiſcerent? quo forte phœnomenon per ſpecialiorem Nobilisſimi *des Cartes* (ſubtiliorum ſpirituum è corde exſurgentium) dichotomiam illam, etiam poſt fata quidpiam relinquentem, quadantenus illuſtrari queat: ridentes reſponderunt paratiſſimi quoque: non eſſe tum de tempore: An ſimplicior, etiam reliquis animalibus (ſub violenta morte) communis quædam convulſio ſubſequensque partium rigor (frendentibus præcipue hic forſan animis) allegari poterit? ceu quidem citius è lecto ſtragulisque ſuis exemplorum defunctorum corpora, vel vultum ſaltem inſigniter (& donec perfecte refrigeſcant, impoſitoque vini ſpiritu aut vino tepefacto ſibimet reſtituantur) mutare cernimus: Ne epilepticorum ſuſpenſorumque effluxus, ab anguſtatione forte potius, quam ſimplici retentricis ceſſatione provenientes; & in ſequiore ſexu menſtruale quidpiam ſeu paulo ante ſeu in agone vel poſtmo-
 dum

dum paſſim erumpens (quaſi tum temporis iſtæ quoque partes peculiare quidpiam paterentur) allegemus. Sed hanc verendorum tenſionem *V. Cl. D. Garmannus L. de mirac. mort.* fuſius perſecutus eſt.

OBSERV. XXXV. (Dec. I. Ann. IX. X. 35.)

De Cinnamomi decocto in Menſium Profluvio: & de Hepate Anguillæ, Menſtruoque ſanguine quædam.

MUlta vi ſpecifica fœtus expulſiva pollere, paſſim quidem referuntur, quæ tamen experientibus, agendive modum diſtinctius conſiderantibus talia poſtmodum in ſe non deprehenduntur *Sabinam* ſolam præcipue, nec à ſceleratis acceſſorio Helleborino ſimilive acuatam, quoties fruſtra fuiſſe bibitam vel nos ſaltem notavimus. *Pulegium* etſi longe mitius, nihilominus communiter eò quoque refertur; dum tamen complures gravidæ contra tormina ſecurè ſumant cum vino deſtillatum: &, ſi nobis *Menthæ aquaticæ rotundifoliæ* aqua defuerit, ejus loco iſtam cum Cinnamomi & temperatione quadam cordiali aqua proportionaliter miſcuerimus ſæpius, loco cujusvis balſami ambryonum ſufficientiſſimam ſic ac ſecuriſſimam.

Quod autem utraque cum conſimilibus, in enixu quoque conferant, id forſan potius ſuſcitatione virium & nervoſarum partium delinitione fieri poterit. Atque hinc in ejuscemodi allevantium fortuito defectu modò dictus Embryorum Officinalis Balſamus, ipſaque aqua Carfunculi (iis qui alias hanc ferre conſuevere) paſſim probe ſimiliter ſatisfacit: & quo de Cinnamomo id amplius appareat, honeſta hic locorum Matrona decoctum ejus ex uncia una cum duabus vini boni libris, vaſe (pro more) clauſo paratum, ſatisque de volatilioribus aromaticis particulis (ſi qualicunque corticis ſtypticitati effectus deferatur) adhuc participans, in affectu quaſi contrario, menſium ſcilicet fluore nimio ac hæmorrhouſis etiam tenerioribus atque Cholericis felici cum ſucceſſu bibendum (bis de die) ſuaſit; nosque ejuscemodi euporiſta ſub practico delectu haud aſpernati, ſimiliter ſæpius ſuaſimus. Sed affinitate materiæ eò ducente, forſan etiam haud inconvenienter de *Helmontiano* illo *anguillæ* cum felle ſiccato *hepate* hic notaverimus, quod equidem ſit

ſit in ſuſcitandis parturientium doloribus, promovendoque hinc partu præſentaneum remedium, dummodo ſit recentius, nec ultra biennium præterpropter adſervatum: tunc enim (nobis quidem) ſenſim claudicare occepit. Cæterum nec *ſuccini eſſentia* aliquantum (per eſſentiam ſpiritu vini tartariſato paratam) caſtoriſata, in hoc caſu deſes eſt, ad 24. guttas repetitò quoque data, ac deſuper aquæ hyſtericæ Ulmenſium, à Cl. *V. D. Horſtio* & *D. Thonero in Obſerv.* deſcriptæ (polychreſtæ, ſimiliterque nec gravidis adverſa) quidpiam. Optandum vero eſſet, ut Medicorum ſaltem (per tot fruſtranea aut menſes demum aliquot exigentia, fidem fere perdentium) cauſa, ſuppeteret notiusve foret ſpecificum quoddam internum, (dum externa pariter aut languida, aut inter æque incertum ſæpe effectum non cujusvis ſunt,) menſes (præſtò tamen) movens, & purgantium, emeticorum, diaphoreticorum, opiatorum adinſtar, vel quaſi tantum: uti hæmorrhoidales ſolicitationes, & liquefactorium illud *Galeni* relataque recentiorum (at vel ſuppreſſa vel non perfectè cognita) hæmatagoga perſuadere forſitan (licet alio in foro) poſſent; nec mulierculæ talibus Eleuſinis deſtituuntur. Sane plus vice ſimplici in veteratiſſimas quoque obſtructiones intra paucas horas, vel eodem die ſolutas fuiſſe vidimus (ſit venia verbo) linteaminum illâ menſtruatorum ad imperialis præterpropter magnitudinem lotura, inſciis data; neque potuimus non poſtmodum ridere amicum, qui forte ſuperveniens, cum amaſia ſimiliter inſcia, paratum ita juſculum ſe exediſſe (re comperta demum, at ſine ulla ſubſequa noxa) referebat. Sed hæc aliaque (meritò ob abuſus ſupprimenda) ſordida ſunt, ac complurium (è recenti forſan vel copioſiore ſucco, nimiumve cachecticarum cruore, an etiam ſuperſtitionibus infecto?) natarum obſervationum intuitu tantisper ſuſpecta. Comtiora alii viri experientiſſimi docebunt.

OBSERV. XXXVI. (D. r. Anno IX. X. 36.)

De Eſſentia ſuccini nonnulla, deque foſſili VVittenbergenſi.

CUm Eſſentiæ ſuccini paulo ante facta fuerit mentio, haud abs

re eſſe duximus, ſi circa polychreſti hujus medicamenti præparationem ſaltem incipientium cauſa notaverimus, fere ſatius eſſe, ſi nil vel parum ſolum de alcaliſato vini ſpiritu poſt confectionem abſtrahatur. Nec enim vis per quæſitam ſic concentrationem deprehenditur major, ſed ſolito ſaltem copioſius (ceu quoque Magiſteriorum reſinoſorum ſolutionibus in frigido contingit) in fundo coagulum, ſecedensque è ſolvente reſinoſitas, tractu temporis ad ſuccineum quid (uti *Illuſtri Boylæo* elegantius adhuc aliquod tract. 2. de Firmit. obtigit) ſemiredìens. Oleum autem verè tale cum Experientiſſimo *Borrichio* quamvis eſſentiæ hujus uſui perquam adſueti, inibi præterea hactenus non obſervavimus; liquore licet perquam ſaturato: quem de cætero etiam compendioſius nanciſcimur, ſuccino ſubtiliter trito octuplum dephlegmatiſſimi ſpiritus vini ſuperfundendo, & in capaci, (præ alti vero colli) phiola, capitello cum mediocri excipulo applicato (nec tamen ad rupturam usque, ſed quo aliquantillum interdum reſpirare poſſit, munito) per horas quinque vel ſex in arena leviter bulliendo, quodque in recipiens tranſiit, reſiduo (dum adhuc calet) reddendo: ita poſt filtraturam, ſubtracta ſuccino quinta vel quandoque quarta pene parte, ut è flavo concolor, ita ex albo fere albicantior, citra digeſtionum tædia vel pericula haud difficulter habetur.

Incidunt autem de ſuccino ſic agentibus, fruſta quoque illa, quæ (ſub irregulari figura, majora minoraque) *VVitteberga* in vallo, verſus *Cliſtri*, ni fallimur, portam inter levem adactæque perticæ perquam cedentem terram, forteve arenam bullientem (uti de ſimilibus ibi *Excell. D. I. D. Major tract. de famigeratiſſ. Profeſſ. Sperlingii calculis* aliquando notavit,) invenra Sereniſſimo noſtro paucis abhinc annis inde mittebantur: aurea quædam, remiſſiora alia, vel paulo obſcuriora; Boruſſico interea (in parili ſua varietate) ut ovum ovo ſimilia, accenſaque cum eo idem plane ſpirantia. Sunt equidem (pro Clariſſimorum quorundam Virorum adhuc dum vegetabili) in vicinia, præter querceta etiam reſiniferæ à latere arbores. Profecto tamen animus tot conſimilia expendens, bituminoſum quidpiam, ſeu inter lithanthraces & petroleum quaſi medium aliquid facilius fortè

con-

concipit, quam iſtum reſinarum confluxum: præſertim cum vicini tractus affinia concreti bituminis coagula, carbones foſſiles, gagatem, &c. ad ſuccini caput mortuum (extremè non peruſtum) accedentia hodieque ſuppeditent: uti ſuo jam tempore ſimiliter pluribus in locis obſervavit; legique hinc cum *Libavio* (*tr. de ſuccino*) oppido meretur diligentisſimus in ſubterraneis *Agricola*. Ipſum oleum præter odorem, etiam in conſiſtentia ſua ad oleum terræ petroleumque rectificatum potius, quam ad vegetabile terebinthinatumque quidpiam vergere videtur: & an ſal ſuccini volatile è reſinarum ſub terra mora, vel acidularum particularum (pro iſtiusmodi bituminoſarum glebarum concrementorumque interdum more) accidentario acceſſu deduci queat, dubitare forte poſſet quiſpiam; quemadmodum etiam quadantenus de laborioſiſſ. *D. P. I. Fabri in Myrothecio* notato terebinthinæ volatili: num craſſamentum ſaltem (è congeneribus ſimiliter in fine adſcendens, vel in fundo remanens) exiſtat. Laborem enim aliquando ad finem non perduximus: aliasque conſtat, obſervationes aut phænomena pro formanda ejus generis concluſione, non ſeorſim, ſed conjunctim ſumenda: æque ac in morbis plura ſigna ſimul conjuncta Pathognomonicum demum conſtituunt. Ut autem ſal ſuccini fixum data ſic occaſione attexamus, è capitis mortui libris tribus, in fornace figulina ulterius exuſtis, cineris pauxillum, & ex eo vix grana aliquot, ſal volatile reſipientia habuimus.

OBSERV. XXXVII. (D. I. Anno IX. X. 37.)

De Martis Limaturæ cum Aqua incaleſcentia problematica quædam.

QUod ſuperinfuſis limaturæ Martis ſpiritibus acidis inſignis oriatur fervor, notum & explicatu forſan facilius eſt: id vero ſingularius obſcuriusque, quod primus forte his in regionibus in *Epiſtolis ad Illuſtrem D. T. Bartholinum* retulit famigeratisſimus *F. I. Burrhi*; inque rei veritate, ceu anno præcedente in *Collectaneis de calce viva* notavimus, etiam in minori quantitate procedit: dummodo ſcilicet ad decem limaturæ partes una aquæ ſimplicis ſumatur, probe invicem ſubigantur, & ſi minus Martis fuerit pondus, vitrum quoque,

quo

quo altius aſſurgat & accumuletur maſſa, ſit anguſtius. Ita enim brevi poſt (ſimpliciter & citra pannorum madidorum circumvolutionem) à fundo verſus ſuperiora incaleſcunt omnia, aſcenditque inter ferrugineum quaſi ac ſemiurinoſum odorem liquor aliquantum ſtipticus; reſiduo, poſtquam intra octo vel decem horas calor ceſſarit, ſatis in ſe compacto; de cætero nil dulcis aut vitriolici, ſed rubiginoſi ſolum quidpiam reſipiente.

Diffracto poſt menſes aliquot ejuſcemodi concremento, cum particulas limaturæ quaſi intactas adhuc intermixtas videremus, prædictum proceſſum denuò inibi experiri placuit. Incaluit ſimiliter, ſed longè tardius, brevius atque remiſſius, eodem interim ſurgente odore ac liquore; reſiduòque ſimiliter haud perfunctoriè concreto rubiginoſoque.

In vegetabilibus quidem, humidiori, coarctato fœno, glaſto ſimilibusque parili ratione tractatis, frumento, fimo excandeſcentia (quandoque exceſſiva) haud eſt inſolens; & ab *Illuſtri Carteſio* è principiis ſuis ignis forte naturam præ aliis (ceu pyrii pulveris motus ante Catoptricam incenſionem manifeſtè cernitur,) explicantibus, tantisper jam pridem deducta. An autem hoc quoque negotium eodem modo expediri queat, dubitare forſan adhuc aliquousque poſſet quispiam. Limatura Veneris ſimili ratione nuper humectata, nobis quidem non incaluit: & ut alia hic particularum conſtitutio opponatur, nonnullæ tamen nihilominus circa illam primi elementi congregationem, &c. in compacto hoc corpore difficultates inſuper deprehendentur, quemadmodum etiam, ſi per trium illorum primorum particulas res planius explicanda quæreretur. Quid de Martis conſtitutivis communiter varieve tradatur, notum eſt, & id in medio nunc relinquimus. Eſt porro in ſuo genere, ſuperiorumque reſpectu, ſatis ſic ſolubilis. Nec aquæ ſimplici particulæ ſalinæ deſunt; ſeu guſtu (præſertim ſi protinus ſimpliciterque evaporetur) ſeu viſu quoque, ſi qualiscunque fermentatio putrefactiove exhalationem præcedat, perceptibiles. Saltem qui hujuſcemodi collectionibus occupatus

patus novit, quantum ſalis è libra una aquæ ſimplicis quovis etiam horum modorum proveniat, adhucdum forſan hæſitabit, qui tantillum ejus, ſive centrale, amaricans aut ſeminitroſum, ſive ſalſum (uti poſt talium digeſtiones collectum) imo acidum, aut alcalinum (unde unde etiam) ponamus, integras decem compacti ferri libras adeò turbare, & in eum fervorem agere queat: cum ſimili ratione ac proportione cum aceto acerrimo ſubactum, poſt plures demum horas, (ſub odore ſurgente acidulo, reſiduique ſimpliciter ſaltim rubificati concremento) incaleſcere incipiat: adeoque minus adhuc aquarum quarundam uno alterove die aſſervatarum (uti noſtræ quoque cuidam depreſſiori hic ſcaturigini, præſertim pluvio tempore, contingit) qualiscunque aceſcentia (quaſi ſpiritualius quid perdidiſſent) hoc in negotio allegari queat: certe recens hauſtam aliunde quoque adſumſimus.

Sic circa Guineæ Indiæque ad Æquatorem maritima quædam arma etiam politiſſima uni alterive nocti expoſita rubiginem quidem, ſecundum complurium relationem contrahunt: num autem idem effectus eadem ratione modoque utrobique proveniat, adhuc dubitari poterit: & cuprei deſtillatorii tubuli, inter commiſſuras ſtanno minus muniti, brevi ſimiliter æruginem oſtendunt, etiam ſub ſimplicisſimarum aquarum tranſitu: uti ex adverſo poſt luſtra demum aliquot Saturnini ſubdulcis quidpiam plumbatæ organorum muſicorum fiſtulæ. Ut per ejuscemodi rubiginum & efflorefcentiarum apparentiam, diſparemque (ac altius procul dubio repetendum) exortum, ſupra notati fervoris cauſa forſitan haud adeo fuerit explicatior.

Calx viva & calcinata cætera, concentratique ſpiritus alterius ſunt clasſis: an inſuper amplius penitiusve quidpiam in ipſa aqua, vel qua tali (ceu in omnia quaſi ſe induente) pro horum planiore reſolutione deprehendi queat, ſubſequis annis ulterioribusque experimentis merito ſubmittimus; viri in ejuscemodi laboribus verſatisſimi *D. Beccheri* per repetitiones plures deſtillatam nondum experti: ac reliqua quoque, quæ vel pro recenſitis

modo, aliisve forſan (ſeparatoriæ Aëris virtuti, nitroſitative, elementorum luctæ, &c. innitentibus) ſententiis allegari poſſent, curioſiori eruditorum perquiſitioni, naturæque ignis plenius detectæ, meritò committentes.

OBSERV. XXXVIII. (D. 1. Ann. IX. X. 38.)

De Moſchi folliculis ad Obſ. XVIII. (Ann. IV. V. 205.) *Additamentum.*

CUm Experientisſimi *D. D. VVepferi* Anatomiam Caſtorum nuper relegeremus, memoriæ denuo inciderunt compreſſiora illa *Moſchi* receptacula: & cum pasſim noti ſint ac circumferantur turgentiores modi ſeu folliculi, iteratò perquirere placuit, quæ demum nunc eſſet planiorum iſtorum ratio aut facies: ſiquidem Serenisſima (nunc Vidua) integros quosdam retinuerat. Pili maximam partem, præſertim in ambitu exciderant, ac reliqui levem contactum facile ſequebantur; quo diſtinctius obſervari poterant per inæqualem iſtorum diſperſionem quaſi involuta. Erant aliquot, quos ab initio ſepoſuerat, cum dictis utriculis plane iidem; intrò tamen ab alterutro latere ſeu per exſiccationem nimiam, ſeu per vecturam poſitumque aliquantum cedentes; uno tenuiorique (citra (dicto loco notatas) plicas aditu. Num ſic quoque nonnunquam inter recentis membranæ duplicaturam quidpiam inferciant ingenioſisſimi in talibus Indi & Chinenſes, nunc quidem non dixerimus. Reſidui vero tres, planiores indeque majores, interiori latere non candicabant amplius, ſed ob calidius forſan, quo ſervabantur, conclave, annorumve tractum liveſcebant, quaſi pingue quid imbibiſſent, aut bubulæ veſicæ diutius aſſervatæ adinſtar: uti quoque membranula tantum erat piloſæ cutis fruſto ſaltem agglutinata, & dum ſuperiori tempore inter pilorum exſtantiam intimè annata videretur, haud difficulter nunc ſeparabilis, Moſchum tamen interſtitio tegens, ſi quem habuimus, optimum. Ut, cum alii (à *Linſchotto* usque ad novisſimam Legationem Tartaricam) recenſiti modi, intentionesque oppidò huc non quadrent, etiam facilioris ſolum diſtractionis gratia, aliave

ſtatus

ſtatus mercimoniorum ratione, Chinenſes, vicinosque talia nihilominus interdum componere quispiam crediderit: præſertim ſi non luxuriantis tantum collectanea, ſed ſanguis inſuper aliæque animalis partes, ſeu æquivalentes, (ſecundum magis & minus ſaltem, & ceu in Caſtore quidpiam quaſi diſperſum eſt, idemque ſimiliter ante laudatam Legationem retulerunt plures) ſeu diverſimodè ſolum augmentantes accedant. Indeque non immeritò nobilis ille Polyhiſtor *A Olearius* tantisper dixerit; omnes forſan in negotio ſententias poſſe eſſe veras &c. & donec Orientales plagas magis nunc inviſentes rem tandem planiorem reddiderint Medici. Vidimus ſimiles compreſſiores, (inter venales alios) placentas, ſed bonitatem noſtri non attingebant. Addere vero hæc ingenui animi eſſe duximus, ne confuſio forte quædam hinc, in materia hic locorum alias haud planè evoluta oriretur, ſaltim quibus minor talium ex immediatioribus locis fit copia.

OBSERV. XXXIX. (D. I. Ann. IX. X. 39.)

De Varis, Acaris, Sironibusque.

C*Elſo* quidem ineptiæ ſunt, curare *varos*. Materia tamen eorum, propriè dictorum, nihilominus penitiorem perquiſitionem mereri videtur: ſiquidem & colorem & conſiſtentiam potioresque eruptionis cauſas conſiderans, arbitrari forſan cum aliquali probabilitate poſſet, eam è ſanguine immediatè vix adeò ſecerni, & neſcio quid chyloſi, nervoſi, aliterve ſeminalis præ ſe ferre: licet in ſucci plenis nonnullis (ſed æquè hinc ſimile quidpiam alibi quoque tum paſſim excernentibus) etiam ante pubertatem appareant. Ejuscemodi conſideratio nuper nos ad *Acaros* quoque *Sironesque* deduxit: & num, ut eandem prope figuram per microſcopium oſtendunt, ita ex eadem quaſi aut affini materia orirentur? Acari è lacticinio veteraſcente: Sirones è corruptæ chyloſitatis alimentarii ſucci, roridæve lymphæ (ceu ſub ortu ſuo aquoſitati cuidam quaſi in ſudaminibus adſident) particula. Commeatus hi adhuc dum Practicis deprehenduntur perquam obſcuri; fataque forſan his viam olim invenient. Ut autem iſtæ

animatorum ſemiatomi communiter in extremis manibus, pedibusque (cubito tibiisque rarius) oriuntur: ita paucis abhinc annis per nobis ridiculum viſum fuit, fœminam corpulentam per totum aqualiculum conſectariaque ejus miſerrime obſeſſam, & ad ſummam impatientiam usque vexatam. Præ pudore domeſtica ſaltem, nec incongrua adhibuerat, ſed fruſtra: unde affinem aliam, in effodiendis iis exercitatam, dato ſoſtro dimidio frumenti (carioris tum) modio noſtrate adhibuit; quæ continuato per paucos, totos tamen, æſtivosque dies, labore, ultra quatuor millia ſe exemiſſe & cum glomeramen cannabis granum æquans collegiſſent, in cochleari ferreo cum ſtridore combuſſiſſe jurabat: mulier à nugis aliena hodieque vivens. Iſta vero ſic ſibi reſtituebatur, enchiriſin faſſa, veneficioque imputans.

(*Menſe Decembri* 1677. *Gothâ Vratislaviam ad Collectores Ephemeridum.*)

OBSERV. XL. (D. I. Ann. IX. X. 152.)

Circa Hafnienſem ſtypticum liquorem Obſervationes Particulares.

Accepimus *Hafnia* ſub præcedentis anni 1678. principium, data ſic occaſione per Sereniſſimi noſtri Legatum *Dn. Prueſchenck à Lindenhofen* famigeratum illum *P. Hacquarti* nunc *Liquorem ſtypticum.* Et cum de effectu, externo ſcilicet, ſatis conſtaret, quodque promiſſis, licet experientes nonnunquam deſeruerit, aut aqua ſaltem ſimplici, albumineve (referentibus in *Actis Hafnienſibus miſcellaneisque* Exercitationibus Magnis illis Bartholinis,) ſuppletus aliquando fuerit, de cætero tamen utplurimum, ſub competenti adhibitione ſatisfecerit; proinde potius ulteriori ingredientium, minus adhuc tunc ſecundum numerum proportionemque determinatorum perquiſitioni dicare voluimus; in commune poſtmodum collaturi, quæ inibi forte ſpecialius obveniſſent: de interna verò exhibitione tantisper ſecuri; non tam ob intermixtæ venenoſitatis cujusdam traditionem, quam opiatorum, ſecuriorumque adſtringentium in ventris pectorisque (quo modo laudati *D. C. Bartholini* obſervatio de Hæmoptoica pertinet) affectibus præſentiorem (præ hujuscemodi ſtrangulatoriis) ſuffi-

ſufficientiam. Nam quod quidpiam, ſeu cochlear ejus, aliquando citra notabiliores interaneorum turbas datum foret, præterquam quod oppidò ſic minueret venenoſitatis ſuſpicionem, id propter inhærentis vitrioli (magè fortè martialis, remisſiorisque) paucitatem, aluminisque reſtrictionem, in robuſtiori forſan ſimul ventriculo, contingere potuiſſe conjiciebamus. Senarius autem numerus in liquore adeo limpido, eaque ſtypticorum diaphanorum, aut perſpicuitatem, mixturarum ſaltim poſtliminiò non pervertentium paucitate, haud parum hinc fiebat dubius, *Pachiam* in memoriam revocantibus, qui occultationis gratia longè plura, quam Hiera ejus requireret, olim contudiſſe dicitur. Unde perreximus in ſuſcepta perquiſitione, donec aliquandiu poſt *D.D. VVeberum Med. Cæſar.* librum de liquore ſtyptico, ſub *Anchoræ ſauciatorum* inſcriptione edidiſſe, *in Germanicarum Ephemeridum Anno octavo* legeremus. Et cum eodem tempore habitæ pasſim ſuper ingredientia conjecturæ in dies magis ſimul confirmarentur; inſuper etiam per ſemeſtre, Serenisſimos ſecuti domo abeſſe teneremur, ſepoſuimus collectas tunc obſervationes; usque dum ægre tandem deſideratum libellum nuper nanciſceremur, per ſanguinis naturam ac generationem, ad ejus chirurgicam quoque conſervationem (medium cum applicatione ſua perſpicuè tradendo) ducentem. Quod ſi compendifactum hic retulerimus, cum liber hodieque hiſce in locis ſit rarior, operæ pretium videmur facturi.

Conſtat itaque *Viri Excell. liquor Vitrioli Hung. Aluminisve* cujusque *libra dimidia*: ſolvuntur per ebullitionem in *phlegmatis vitrioli libris quatuor*, remotisque in fundo concreſcentibus cryſtallis, reliquoque filtrato, ſingulis ejus libris *drachma una olei vitrioli* permiſcetur. Applicatur autem quintuplicatis ſpleniis probè eo madefactis, & ſub competenti applicatione per dies aliquot, ne ſanguinis (ſtatim quidem coagulati) cruſta perperam detrahatur, ſic relinquitur, vulnere perfectè ſubtus aurato. Intus autem una, ſi placuerit, pro facilitando effectu, exhiberi poſſe putat prælaudatus Autor *ſolutionem Terræ ſigillatæ* cum *vitrioli*, vel etiam *Aluminis* atque *Vitrioli* conjunctim deſtillatorum *ſpiritu* paratam; utpote *Tinctura Terræ Catechu*, ſimilibusque longe præſentiorem. Hæc ibi

Vir Experientiſſimus. Quibus & forſan aliis nondum viſis, an noſtras quoque ſuper *Hafnienſem* ſeorſim habitas obſervationes nunc demum ſuperaddere queamus, equidem diu hæſitavimus: tandem tamen nihilominus particulariorem potiorum hic circumſtantiarum conſiderationem iis ſaltem, ad quos, remotioribus præcipue in diſtrictibus, is in ſpecie vix vel nondum pervenit, futuram putavimus haud plane inacceptam.

Color proin erat diaphanus, ſed aqua ſimplici aliquantò obtuſior; præcipue ſi vitrum ſimile viliusve foret: non aperte viridis aut cœruleſcens, vitrioli cujusdam præſertim nativi, in ſaturata hinc aqua, ſolitarii vel ſupereminentis index.

Odor nec ut recentiorum vel per aſſervationem minus alteratarum ſolutionum vitriolicarum; nec tamen etiam phlegmatis vitrioli vel aluminis (vehementiori denuo calori haud expoſiti) inſtar: ſed ut duorum triumve dierum pluvialis. An ulterius roſacei quid miſtionis initio affrictum fuerit, (ut occultanda odoriferorum tingentiumve pauxillo quoque obnubere ſolemus,) ex emortui jam, & è longinquo quaſi perceptione conjecturali ſaltem, nunc quidem determinare nolumus.

Sapor deprehendebatur nec purè vitriolicus (martialis aut adverſior venereus) nihilominus nec purè ſolùm aluminoſus; ſtypticus interea, & ſub qualicunque vitriolici illius dulcoris nota, mox in auſteritatem acoremque talium metallicum deſinens.

Pondus, in lagenula (de meliori luto adeò fere non ficta) aliquid improportionalius (quod tamen vel externæ affloreſcentiæ defectu tantisper non exiſtimavimus, abſorbuerit, erat collata aqua ſimplici in tantum gravior, ut vitrum quinque ejus uncias capiens, dimidiam inſuper liquoris admitteret.

Quod, quibus & quantis è contentis fieret, amplius inveſtigaturi, *evaporationem* primitus tentavimus, ſex (pro faciliori computatione) ejus uncias in patellâ vitreâ ſucceſſivè, vegetiore tamen ſub finem (cum ægrius nec ſine acidi cujusdam perceptione ultima exſpirat humiditas) calore exhalantes, ad eam, quæ in hujuscemodi concrementis haberi poteſt, ſiccitatem. Proveneruntque inde adſtrin-

ſtringentis & (inter quaſi cœrulei nonnullibi aliquid) virideſcentis *coaguli drachmæ quatuor*, ferè cum *ſcrupulo dimidio*.

Exſiccatum è guttis, lateribus vitri fortuitò adhærentibus *ſal ochrei coloris*; aliud præterea albicantius, in repletioris adhuc vitri orificio interius concreſcens (utrobique primo quidem ſubdulce, hinc tamen ſtatim ſtypticum, demumque quaſi ferrugineum,) hic tantum inter acceſſoria ſunt: quemadmodum etiam inſtillati cultro tantilli liquoris concrementum; ſuper mediocrem ignem, poſt brevem & fere aluminiformem ebullitionem remanens; guſtanti ab initio *crocum martis ſaccharinum*, inde ſatis quid adſtringens metallizansque referens.

Quò proin circa pondus conſtitutivorum eſſemus certiores, *Præcipitationem* inſuper adſcivimus: atque hinc ſex dicti liquoris unciis inſtillabamus unam Alcali (ex ana *Nitri* atque *Tartari* invicem detonatis) in aqua ſimplici diſſolutam, & filtratione à terreſtri ſua materia ſeparatam: quo ſcilicet per alcalinum prædominium eò certius ſecuriusve peſſundarentur omnia. Exoriebatur ſic, ſi confertim id fieret, ebullitio ſat valida, cum fatiſcentis quaſi *aquæ regiæ* cujusdam odore: fundum vero petebat maſſa: pingue quidpiam, aut *aluminis* per dictum *Oleum Tartari* præcipitati, *liquoris ve ſilicum Glauberi* conglomeratum craſſamentum exprimens; albicans primitus, hinc affuſa copioſiore aqua, concusſisque inter ſe omnibus ſaturatè (inter tenues quosdam tunc cœrulei gyros) virens; ſeparata demum (per edulcorationem quoque accedente) humiditate, poſt exſiccationem *pulverem* relinquens *croceum*, ipſo tamen *vitrioli Martis factitii croco* longe vividiorem, mole diffuſiorem quam pondere, quod *drachmarum duarum* & *ſcrupulorum duorum* cum *dimidio* erat.

Collectam vero prædictam (ſalinas tam ipſius liquoris, quàm præcipitantis quoque alcali particulas continentem) aquam poſtmodum lentè exhalantibus, proveniebant ſicci, & *tartaro vitriolato* longè magis lixivioſi coaguli, deſuper ſpicei, de cætero ex albo vireſcentis *drachmæ* novem cum dimidia; adeoque detractis alcali *drachmis ſeptem*, duobusque ſcrupulis (quia terreſtris ejus ſubſtantia filtro ſeparata, cum ibidem abſorpti ſalis tantillo, facile ſcrupulum unum excedit;)

cidit;) particularum ſalinarum liquori ſtyptico propriarum *drachmæ duæ*, *ſcrupuli duo*.

Quod autem v. g. guttis octo vel decem aquæ ſimplicis tribus unciis inſtillatis, invicemque (cum iſtæ prius in fundo conglomerentur,) concuſſis, totum lacteſcentem colorem induerit, parum huc fortaſſe conferet: ſingularius erat, quod poſt ſemeſtre demum domum redeuntes, in reſiduis adhuc quinque præter propter unciis invenerimus ad vitri ferè fundum expanſum aliquod, liberè natans, craſſioribus aranearum telis in molendinis ſimile, colore gryſeum: atque poſt idem penè tempus (quieto in angulo vitro aquoſitateque mage conſumta) ſimile denuo, in ſuperficie primò collectum, hinc ſidens, ſcrupulorum duorum (cum conjunctim filtro ſeparata & edulcata eſſent) pondere, odore in prunis ſatis ſulphureo; pondus reſidui liquoris de cætero potius, quam ſaporem, noſtra quidem opinione, mutatitia.

Atque hæc quidem tum temporis ſucceſsivè notavimus. Quo vero eundem, quoad ejus fieri poſſet, aut æquivalentem ſaltem liquorem hinc erueremus, poſt varias ponderum ac putatorum ingredientium, præcipuè vitriolorum permutationes, ſapore tandem atque pondere (tam ſeparatorum, quam conjunctorum) eò ducente, in anaticam incidebamus proportionem aluminis atque vitrioli; non præciſe martialis factitii, laborioſi ac præter rem carioris, (licet eadem inde eâdem ratione oriantur producta) vel è venalibus ſpeciebus eò titulo, ſeorſim ſelecti; ſed Goslarienſis tantum alteriusve boni ſat virentis. Solvebamus proin utriusque unciam dimidiam contuſam moderato calore, & (cum operoſum, neceſſitatisque tempore vix requiſita quantitate ſuppetens vitrioli phlegma, in ſulphureitate ſua, alias facile diſſipabili, forte nil, in exigua vero vulgaris deſtillationis acetoſitate parum conferre videretur) ſaltem in aquæ ſimplicis (cui tamen ferrata quoque ſeu fabrorum ſua ſubſtitui poſſet) unciis quinque: in ſex enim color penè fiebat dilutior, ſapor remiſſior, pondus duobus ſcrupulis minus: in minore autem quantitate, præter proportionis in ſapore, pondere atque colore intenſionem, tractu temporis ſalini quidpiam (quod etiam in proportione quadrupla ſupra

pra laudatus *D. D. VVeberus* notavit) quaſi concreſcere (& quidem magis aluminiformiter) incipiebat. Filtrabamus hinc totum, quo ob vitriolum obſcurior prius, limpidus nunc prodiret liquor; ſecedente ſimul ochræ impuritatemque vitriolicarum (cum alumen raro quidpiam deponat) grano uno ad alterum interdum: variant enim iſta ibi exoterica: Hæc erat noſtra tum imitatio.

Ut autem effectus in oblatis tantiſper tunc fortuitò vulneribus &c. (nam ulterius progredi nec dabatur, nec vacabat) ſimiliter quoque ſtatim erat evidens; in hæmorrhagia narium Sereniſſimi cujusdam, prius incompeſcibili, per ſiphunculum (aliis aquis dilutum) injiciendo præſentaneus, addito ſecundum *D. D. VVeberi* animadverſionem, vitrioli ſpiritu, adſtringentior: ita color quoque atque ſapor, (de odore enim etiam affricto dicere ſupervacuum foret) cum *Hafnienſi* (noſtra quidem opinione) apparebat idem, aut ſaltem vix diſtinguendus: pondus eodem recidebat; & liquor in vitro quinque aquæ ſimplicis unciarum capaci (per intermixtas aquoſitati minerales particulas) unciâ dmidia ad lancem pariter exiſtebat gravior: altera dimidia uncia (quo priſtinæ ſex provenirent,) reſtitante, pro drachmis quidem tribus, in vitro mixturam illam antea continente; pro reſidua drachma in filtro, utut exiguo & ſalis expreſſo.

Dum autem ſimplex unciarum ſex coagulum, eadem methodo collectum, ſimiliter ſuperiori in colore pondereque reſponderet; nec ſeparatus per alcalinam præcipitationem crocus, aut productum poſtmodum ſalinum coagulum ab iſtis differre videretur; colore croci ob candicantis aluminis terræ acceſſum æque diluto; odore vero ſub præcipitatione talium pariter inſtar aquæ cujusdam Regiæ exſurgente: majorem proin potius imitamenti noſtri illuſtrationem experimentorum, circa vitriolum atque alumen, eorumque conſtitutiva, ſeorſim ac diverſimoda (per præcipitationes aliasque ſeparationes, coagulationes, proportionales ponderationes, lentas evaporationes &c.) habitorum collatione, indeque inſtituta ſupputatione tum

quæſivimus; ſed tamen (quod petimns) ſub unius alteriusve grani forte latitudine, & ſalvo, quod ajunt, (in ea conſtitutivorum variatione, extranearum diſperſionum facilitate &c.) errore calculi.

Inſint itaque *Vitrioli* (pro modulo ſuo ſicci, nec impuritatibus, externis affluentioris) *unciæ dimidiæ*, (ſecundum prædictorum experimentorũ modos atq; proportionem) terræ ſat edulcatæ & ſiccæ drachma una, ſcrupuli duo cum dimidio; utpote nondum per ignem quid (ut in colcothare) paſſæ, eoque minutæ; Salinarum, hic quaſi concentratarum, aquoſisque minus (ac in vitriolicis ſalificationibus artificialibusque confectionibus,) complicatarum particularum ad minimum ſcrupuli duo: *Aluminis* porro *unciæ* pariter *dimidiæ*, terræ ſaturninæ albiſſimæ, & molis, antequam in tragacanthinum ferè quidpiam coëat, diffuſiſſimæ, communiter ſcrupuli duo, grana quatuor; *ſalinæ* ſubſtantiæ *drachma una* præterpropter: (utrobique enim, quod uni parti, pro puritatis ſiccitatisque ratione, ac metallicarum ab acido abſorptarum particularum variante quantitate decedit, accedit alteri.) Si terræ jam, ut dicuntur, utriusque, (aluminioſæ ſcilicet ac vitriolicæ) invicem miſcentur, prodeunt denuo, eodemque colore, ſupra notatæ binæ drachmæ ſcrupulique duo cum dimidio; Sin ſalinæ habentur pariter iidem, ejusdem ſaporis ac coloris quinque ſcrupuli; Si denique utræque conjungantur, & exſurgentes hinc præter grana quatuor, ſcrupuli tredecim iſtis aquæ ſimplicis quinque unciis, aquoſarum (natura ſibi adhærentium, & ut ſimplex ibi phlegma conſtituunt, ita aquæ ſimplicis loco pondereque venientium) particularum medio (ceu in crudorum iſtorum ingredientium diſſolutione fit) copulentur; & è dimidia earum uncia (ſeu ſcrupulis duodecim) protinus id vitri quincuncialis ſuperpondium, quod ſemunciæ ſecundum proportionem erat, provenit; reſiduis granis viginti quatuor in reſtante liquoris ſtyptici ſemuncia hærentibus ſive natantibus; ut ex adverſo abſolutæ illæ ſex ejus unciæ facile habentur, ſi (ſimplici ſolum additione) aquæ ſimplicis unciæ quinque, mineralium (inibi gravidantium, & ex alumine vitriolove profectorum) ſcrupuli, cum granis quatuor, tredecim, ac utriusque phlegmatis (ſpontanei quaſi, nec violento igne, etiam à ſalina ſubſtantia penitus expreſſi) ſcrupuli

puli ſeptem, grana ſedecim (ponamus è vitrioli ſemuncia drachmam unam, ſemis ex aluminis eadem quantitate drachmam unam præterpropter cum ſex granis) invicem computentur. Sed tantum de liquore hoc. Sic interea logiſtica, conjecturæque noſtræ circa ingredientia eorumque præcipue proportionem nos fefellerint; (verum & telæ ſimile quidpiam in vitro negligentius obturato, ſicque per menſes aliquot repoſito concreſcere cœpit) neglotioſiori ſaltem curioſitati (quod ſperamus & rogamus) ignoſcet benevolus feliciorque circa talia lector. Sanè licet interea, cum duo faciunt idem, non protinus ſit idem: ſi tamen alius, ſaltem aliquantum variato ingredientium v. g.. pulveris lexativi pondere, eundem nihilominus effectum in catharſi adſecutus fuerit, peccaſſe propterea non creditur. De cætero de renitentiſſimo inter ſalina coagula, alumine, alibi forte agemus: ut & de vitrioli vitriolatorumque (etiam in chirurgicis) ſingulari, (ceu inter recentiores quidem præcipue quoque notavit in *Phyſica ſua ſubterranea Experientiſſimus D. Beccherus*,) vulgo interea minus in uſum tracta, efficacia.

OBSERV. XLI. (D. I. Ann. IX. X. 353.)

De Magnete Arſenicali Salæ Fonticulorumque hinc aliave excitatione.

CUm nuper de *Magnete Arſenicali* cum amicorum aliquo, alia quidem de cauſa conferremus, incidit tum quoq; vis ejus extus eſcharotica; & quod ſæpius olim fonticulos eo excitaverimus, ſed eo cum incommodo, ut, dum præ aliis cauteriis longè protractiorem moram exigit, cutis ſubter utplurimum hinc inde latius, quam par erat, inæqualiusve inde corrumpatur & excidat, non ſine tam applicantis, quam ſuſtinentis donec in ordinem & orbem redeat, tædio. Cum autem ſecretiores nonnullis, (quo tactam hic materiam amplius proſequamur) Lunares vel ſimul Mercuriales cryſtalli ſimiliter haud raro extra oleas vagentur, & turbas (æque ac pariles aliorum globuli) cieant, præſertim in Cachecticis: lixiviale vero (è ſaponario) cauterium, tutisſimum quidem ac præſentaneum, facile tamen ſub paulo neglectiori obturatione diffluat; ſemelque hoc paſſum, licet iterum coaguletur, deſes, deinceps ſit aut fatuum: pluribus proin annis iſto-

rum ſimiliumve loco, ſecurè feliciterque uſi ſumus, ſolo *antimoniali* non rectificato *butyro*; non tamen ſimpliciter inſtillando, vel cooperculo quaſi quodam (non ſine hujus arroſione) comprehendendo; ſiquidem idem hinc eſt inæqualis mortificationis periculum: verum compendioſiori quadam enchiriſi, quam nō adſuetorum cauſa tantum addimus, perfunctorie ſaltem admovendo, deſignato, leviterque in epidermide ſcarificato loco, perpendiculariter applicuimus pennæ anſerinæ canaliculum, duos fere transverſos digitos altum, & inter tolerabilem appreſſionem, (ne quid circumcirca effluat) inſtillavimus è minutorum productiorisque colli vitrorum aliquo dicti *butyri grana* iij *vel* IV. quibus ita quieto membro, per octavam horæ partem (in tenerioribus vix amplius) intus detentis, eo vero poſtmodum inflexo vel inverſo, per applicatum ſuperiori orificio digitum denuo ſuſceptis, citra ullum dolorem animadverſionemque ſtatim eſchara apparuit, amplius pro more tractanda. Simplex cutis exciſio fere ſemicrudelis ſemper nobis viſa eſt; tenerioribus ſane raro quadrat. Pyrapyrum vero *Zuvingeri* ex *Albo nil paſſo*, *Rubro ac Nigro unctuoſo* jam ante ſexaginta annos *Tenzelius* noſter per *calcis vivæ* partes duas, *mini* partem unam, & *ſaponis nigri* ſufficientem pro ſubactione quantitatem explicuit.

OBSERV. XLII. (D. I. A. IX. X. 154.)

De Cinnabari nativa, ejusque purificatione.

CUm per annos aliquot, ſub diverſarum cauſarum relatione, illa *nativa cinnabaris* ſpecies, quæ in guttas glomosque (ſuperficietenus plerumque læves) concreta, deterſo qualiquali polline Jaſpidis quaſi quidpiam refert, rarior hactenus cariorque hinc fuerit, hæſitarintque recens praxim adorientes haud pauci circa vulgaris, venis tantum ac maculis rubris interſperſæ, mineræ adhibitionem; quid in iſta ab ipſis praxis initiis, uſuque quaſi quotidiano, obſervaverimus, eorum ſaltem gratia haud forſitan incommode hic referemus.

Ut proin *Antimonialis Cinnabaris* eò tempore nonnullis ſecretior erat uſus, ita quoque parcior paſſim proventus, nec minor aliquibus de *Mercurii vitæ* (in ea vicinitate) contagio ſuſpicio; maxima

xima interea contra nervoſi generis affectus è talibus exſpectatio: nam vulgarem quoque factitiam eo fine perquam jam commendarat in *Tebrad. c.* 33. *Quercetanus*, & ante eum ſub finem præcedentis ſeculi, ſed cum limitationibus ſuis, luxuriantium tunc cenſor *Libavius l.* 2. *Alchim. tr.* 1. *c.* 33. aliique. Ac cum hanc quidem, per ſymptomata quædam, (fortaſſe ſolum hypochondriaca) lambentiumve exceſſus, ſuffitusque, ex alio plane capite agentes, ſuſpectam tum è *Fernelio* aliisque redderent venenorum vulgares catalogi: duos interea ſuperioribus annis ſcimus ſatis alias doctos, qui ſub parciore materiæ medicæ notitia, *Cinnabarim* ſimpliciter petendo, hanc ex officinis coëmerant, eaque ad grana quatuor vel quinque haud infeliciter, donec alteri minera oſtenderetur, utebantur:) *Hartmanni* vero *Praxis*, ac dum *Crollius* fere dubitanter ageret, *Cratonis* præcipuè auctoritas (jam ante hos 90. annos) nativam commendarent; aſſertionibus his confiſi, à Materialiſtis petimus, aliam tunc non nacti, quam vulgarem iſtam, in interſperſarum tamen venarum copia nonnunquam pro more variantem: eâque cum decapulationibus interpoſitis ſimpliciter lævigatâ, pulveris incarnati forma (præparatis potius, quam magiſteriis competentium ſociata) perdiu feliciterque uſi ſumus; etiam cum ante viginti quatuor præterpropter annos nobis primum *Francofurro* demum mitteretur maſſa illa fruſtaque rubicunda, artificialis aut ſaltem exoterici cujusdam (cum ipſas horum fodinas olim non luſtraſſemus) ferè ſuſpecta habita; donec *Dioſcoridis l.* 5. *c.* (recentiorum editionum) 110. *Theophraſti Ereſ. l. de Lapid. Vitruvii Architecton. l.* 7. *c.* 8. *&* 9. *Plinii L.* 33. *c.* 7. *&* 8. aliorumque cum *Matthiolo* ſolum verſatiſſimoque *Agricola* collatione, decurrentium nonnunquam inter maſſarum illarum tritum mercurialium granulorum obſervatione, oſtenſo demum paulo poſt ex Hungaria miſſo, (Comitis Illuſtriſſ. nomen nobis nunc non incidit) à Sereniſſimo beatiſſ. m. Principe fruſto, guttaque ſimiliter inſignis quantitatis eò confirmaremur, ut ſaturatiſſimum hoc coagulum confidentius, præſertim ſub ea pretii tolerabilitate adhiberemus: uti pariles in uſus aliis alibi cedebat potius (magni

Chimiatri D. Michaëlis, pulveriſque ejus cordialis exemplo) antimonialis; & rubor medicamenti vulgo quoque ſenſim innoteſceret ac complaceret; confidentia nonnunquam, ſi parum deficeret, ſimiliter ferè deficiente. Utrique quo in creſcente nuper pretio, mangoniique circa venalem pulveratam haud inani ſuſpicione, privatim ſaltem conſuleremus, iſti in nonnullis magis præ antimoniali tamdiu confiſi, intenſiorem tamen rubedinem nihilominus expetentes, varia, quæ citra naturæ compagis ſolutionem fieri poterant, tentavimus; ac tandem circa Lazurinas ſequeſtrationes occupatis, animo ſuperioribus annis ſubiit, numne pariter potior vividiorque Cinnabaris iſtius pars ſeparari ſic queat; experimento protinus, ſecundùm analogiam quandam, in cera rubra ſigillatoria (molliori, auliſque uſitata) facto; ſed incaſſum. Sufficientem itaque Cinnabaris copiam ibi deeſſe rati, mitius *A. Boetii de Boot* emplaſtrum, quod *L. 2. de gemmis c.* 139. deſcribit, & *terebinthinæ* uncias quatuor, *picis Græcæ* & *reſinæ pini* ana uncias ſex, *ceræ* unciam unam, *olei lini* tres quadrantes recipit, tentavimus, ana illiquando, & aqua fervente (cum nec tepidæ nec calidæ pareret) eluendo. Exibat aliquid, ſed fere tenerius potius, quam rubicundius, parcumque ſatis: nec calido ſaponariorum lixivio, cinerumve poſtmodum clavellatorum diluto, cuivis oleo tartari in acredine pari, ſuperari maſſa, quo copioſius vividiusque quid deponeret, potuit: ſolis tandem vitellis ovi in pultem redacta cedere videbatur, decapulataque cum aqua calida materiæ lapidoſæ parte, elegans ad fundum ſecedebat pulvis; at qui digito preſſus iterum reſineſcebat atque coibat, per prædicta alcalina vix pro minore ſui parte denuo ſeparabilis. An ob ſulphureitatem (hic quam in lapide Lazuli majorem) reſinoſa, ipſaque cera (intenſo iſtis hinc, nec facile cedente colore;) eam adeò amplexentur, ulterioris eſt indaginis. Nam & ceram ſolitariam hunc in finem adhibuimus, utrumque anatice colliquando: verum tentata (per fervidam quoque ac ipſa alcalina) ſeparatione, majora operæ pretia circa ceroſum ſedimentum haud merebamur: ut tandem unguentum ſaltem ſubtilius,

ex

ex olei ceræque ſufficiente quantitate paratum, & anatico lævigatæ Cinnabaris nativæ pondere ſaturatum (ceu pauciore tinctum, ſubſtitutoque amygdalino tenerioribus roſtris in labiorum ſimilibusque fiſſuris adhibere ſolemus) ſubſtitueremus, cum oleo tartari ſaturatiſſimo mixturam in ſaponem redigentes; ſed inſtituta cum aqua calida elutriatione ſubtilior ſaltem pars, nulla ferè coloris (uti fieri aliter nequibat) prærogativa, multa vero adhærente impuritate ſeparabatur; quò operoſiori hoc proceſſu felicioribus in ulteriorem fœcundioremque excolitionem ingenuè interea relicto, uſitatè nobis jam olim fortuitoque notatæ, nullius licet in ſe momenti enchiriſi tantisper acquievimus: non ſcilicet unciam tantum unam vel alteram, (utpote juſto citius piſtilli impetu in pollinem conjunctim abeuntem, nec decapulatione poſtmodum, vel inſufflatione (quaſi per vannum ſeparabilem) ſed libram unam vel ad minimum dimidiam eousque contundi ſinentes, ut inter teneriorem pulverem nihilominus fruſtula lentis, dimidiave minoris piſi magnitudine ſparſim remaneant. Sic intermixta lapidoſæ materiæ rubicundior ſelectiorque pars ſimultanea opera excutitur, elutriationique haud difficulter paret; reſiduo per ulteriorem trituram in albicantem, rariusque tinctiorem pulverem abeunte: ibi vero facile ſeptem vel octo quoque, non quidem ſummi, ſui tamen adhuc ruboris unciis ſecuro ſufficientique uſui relictis. Sed hæc forte brevi pluribus perſequetur Amicorum aliquis. Id ſaltem meritiſſimi nunc p. m. viri, imo magni quoque *Cratonis*, talium (ut vel è præfatione in *Scaligeri Exercitationes*, *Epiſtolaque ſeptima Edit. fol.* patet) non ignari cauſa addimus; cum circa prioris, ad ejuscemodi minerale (totamque materiam medicam) notas, ante aliquot annos editas, haud paucos hæſitare viderimus. Tota proin obſcuritas procul dubio potiſſimum è diverſorum exemplarium adhibitione profecta, & *Epiſtola*, quæ *Lib.* 1. *Edit.* 8. *ſeptima* legitur, in *Edit. fol. centeſima ſexageſima octava*, ac cum prædicta verbotenus una eademque eſt: æquè ac altera *Edit. fol. numero* 137. inſignita, *decima eſt in l.* 7. *Edit.* 80. & conſilium in hujus *Libro*

bro I. quartum, in Edit. fol. num. 42. demum invenitur. Atque in hoc ipſo debitas Cinnabari nativæ laudes tribuit: ut vir prudens tamen & aulicus perſecutorum (è *Fernelianis* obſervationibus facile quid ſub ſiniſteriore eventu arripientium) cauſa ſuadere noluit: ipſis interea *Fernelianis* non motus; utut (quod forſan non advertit) factitiæ ſaltem Cinnabaris fuerint abuſus. In *Epiſtola* 168. pueris tantum, & procul dubio tenerioribus (ceu iſtius conditionis Practicis potiſſimum offeruntur) dare (ut antagoniſta ſuus) noluit, cum turbas in adultioribus quandoque dederit. Et magnetica (in *Epiſtola* 137.) vis, de qua dubitat, explicationem nihilominus admittere poterit. Nec enim univerſale eſt; æque ac alia ejus temporis dilaudata quinteſſentialia magnetica: nec effectus hic ſemper, ut ibi Magnetem ferrum ſequitur. Quam commodè verò conſilio additus cum die fuiſſet annus, quò poſteriores fortè curæ apparerent: interea quoque ſeni animo corporeque affiictiſſimo, conſultationibus vexatiſſimo, humani quidpiam accidere (ceu haud raró cernimus) interdum potuit, ut brevior, obſcurior, impatientiorque eſſet.

OBSERV. XLIII. (D. I. Ann. IX. X. 155.)

De Prole Tertianariæ pallidiſſima.

CUm alia de cauſa *ſecundam Germanicarum Ephemeridum Partem* evolveremus, fortuitò incidimus in illos Batavæ puellæ peſte infectæ amores: ſubiitque tum memoriæ ſimilis ferè, ſed deſponſatæ nec infimæ ſortis, tertianariæ ſuperioribus annis curatio. Conſummationem matrimonii, poſt annua penè ſponſalia, ſponſus æque ac illa, in omnem quoque eventum expetebant; & tradebatur tandem hæc, invitis ferè ob morbum parentibus. Inter primos ſtatim dies, & fortè prima (utpote intercalari) nocte ingravidata evaneſcebat quaſi ſponte ſua febris; peperitque puellam elegantis formæ, nunc (ni brevi vivere deſierit) viripotentem, adeo tamen per totam ætatem, etiam inter corporis animique motus pallentem, ut febris idolum videri potuiſſet: ſponſo de

cætero

cætero ſua impune tunc peragente: cum tamen ſæpius & hoc ipſo anno obſervaverimus tertianas, non domus tantum, ſed integros quoque pagos pervagantes. Praxin adorientium cauſa hic addimus frequentiſſimè notatam; quod ſcilicet in renitentiorum aut per recidivas quotidianasque variationes protractiorum declinatione, cum remiſſius aut ferè nullum frigus eſt, calore licet aliquandiu perſiſtente, conſultius tum ſit ab antifebrilibus, præſertim ſalſis aut inſipidis (dum amaricantia aliud inſuper eo tempore, macilentis tamen non æquè ſemper, in ſtomacho agere poterunt) abſtinuiſſe, quam ſub negotioſiori (pro peremtoria mortificatione) talium continuatione, miaſma animam ſenſim agens agitaſſe, vel ad novam conquirendam alimoniam impuliſſe. Ut hic quoque non inconvenienter quandoque dicatur: *Ignem gladio ne fodito.*

OBSERV. XLIV. (D. I. Ann. IX. X. 156.)

De Purgantibus ſingularia quædam: deque argilla vulgari alba ſudorifera.

INcidit hic, per ſuperiorum occaſionem, curioſi illus *D. Salmuthi* de transfuſione virium catharticarum per Venerem obſervatio. Simile quid, licet inter tot nobis relata ludicra, non reſcivimus; hoc vero ab amicorum uno alterove pluries, quod ſumto purgante, ceſſante jam nauſea, & acriori ſero ſub copioſiori tranſitu, ſphincterem vellicante, irritatis vicinis receptaculis (æque ac ab urina uſque ad matutinum tempus, in ſenioribus præcipuè, retenta) temperare ſibi ab uxoribus non potuerint; exoterico oborto ſtimulo: qualem etiam poſt aloëticas pilulas (utut à vellicante reſinoſitate perquam liberatas) veſperi ſumtas, mane ſub leviuſculi teneſmi ſpecie quosdam, præſertim calidioris temperamenti, ſenſiſſe ſcimus. Pariter ac per hypochodriacam illam inteſtini recti retractionem vel conſtrictionem (ſub alvi induratisſimæ nonnullis excretione) excernere id, quod tamen nolunt, obſervamus mares æque atque (ſi adverterint) fœminas. Retulit, (ut in exemplum adducamus) honeſta ſemiconſiſtentis ætatis matrona

uxori, conſilium ſimul per eam petens, quod ventrem (per triduum quatriduumve ſæpe adſtrictum) levare nequiret, niſi ingratiis (inter conatus citra ullam tamen delectationem) expreſſa anterius quoque circumcirca humiditate, (ipſi ſat nota) ea copia, ut emaciaretur fere hinc, viroque vix ſufficeret; ab albo fluore gonorrhœave alias libera.

Ut autem demum idem *D. Salmuth* intuitu alterius Pilulas purgantes deglutientis, purgatum refert aliquem, ita affinem habuimus virginem, quæ perdiu ſolo pyxidis cujusdam odoratu idem aſſequebatur. Dederat inibi Amaſius, ipſe Medicus, expetenti Pilulas *è Panchymago Crollii*, fundo peripheriaque balſamo apoplectico, ipſi alias haud adverſo, pro juvenum more mediocriter perlito. Effectus cum euphoria ſecutus; etiam non ſine amicorum riſu per annos aliquot ſubſequos, quoties ſaltem naribus admoveret vaſculum eburneum, fortiusque ſimul attraheret ſpiritum.

Et quoniam ad purgantia delapſi ſumus, operæ pretium dubio procul fecerimus, ſi, quæ circa *ſiccatas cereviſiæ feces* obſervarit Amicus in noſtra Franconiæ parte celebris, his addiderimus. Æſtivo tempore & cum Zythopeptæ feriantur, piſtorum præcipue cauſa iſtæ in ſe ſiccatæ venales (ceu ibi notum eſt) circumferuntur. Cum autem recentes cereviſiæ ventrem plerumque ſæpeque non ſine turbis ſolicitent; quid analogum ſedimentum ejus queat, experiri voluit; deditque Pilularum forma grana quindecim: (corpora ibi ſunt robuſtiora) & evacuatio ſufficiens facilisque ſemper ſubſecuta eſt.

Idem *Argillam vulgarem*, quam in transſylvanis iſtis diſtrictibus optimam, durabiliaque crucibula, deſtillatoriaque vaſa perquam præſtantem habent, *terræ ſigillatæ* loco pondereque pluries exhibuit, ſudore æquè facili proficuoque.

Et ſanè, quid aliud ferè ſunt tot *terræ ſigillatæ* albicantes? quid in congeneribus offendatur, *Experientiſſimus D. Becherus in Phyſices ſupplemento* oſtendit; aliique jam pridem ſublimiora promiſere.

OBSERV.

OBSERV. XLV. (D. I. Anni IX. X. 157.)

De Apoſtematis, tuberculisque pulmonum ſecundùm antiquiores: & de Exulceratione Aſperæ Arteriæ.

QUod ejuscemodi Apoſtematibus perfrequenter nova deinceps, præſertim in calidioribus temperamentis, ſuperveniant, notum eſt; & ſexies ad minimum curavimus ea vix intra totidem annos in conſiliario quodam noſtro, viro optimo, macilento ſenſimque hectico; quem ita tandem fato functum *Excell. D. D. VVedelius noſter*, cum adhuc Gothæ viveret, aperuit, & in pulmonibus, pleuræ de cætero circumcirca adnatis, non tantum invicem conſolidatorum quaſi cicatriculas, verum etiam unum, aut plane duo novarum vomicarum rudimenta offendit, lacteo ferè liquore repleta. Erat inter aulicos noſtros tenerior quispiam juvenis, qui quotannis ſemel, aliquando quoque bis, per annos aliquot iis infeſtabatur; & ultimo quidem, cum poſt horrorem quendam, febrili (at mediocri) calore impeteretur, ipſa tamen collectio adhuc quaſi fluctuaret ſive nondum rupta eſſet, eâ interea vehementia anguſtationeque pectoris, ut deſperabundus ferè verbis atque geſtibus deliris, capitis alliſionibus &c. maligni quidpiam, ſiquidem petechiales tum temporis hic locorum haud adeò erant infrequentes, fovere videretur adſtantibus. Verum cum ſecundo ſtatim die hæc contingerent, & inclinatio ejus ad ejuscemodi vomicas, inter reliquorum ſignorum collationes nobis non eſſet ignota, malignitatis ſuſpicio aliis id veritis ſic exempta, per remediorum autem adhibitionem ipſa collectio ſequente mane rupta eſt, diſparentibus protinus intemperiis prædictis, ipſoque nunc per biennium, ſub quietiori vitæ genere, præſervatoriaque venæſectione, (curativè enim, procedenteque jam materia evidentius quidpiam contuliſſe rarius obſervavimus) tantisper immuni. Ut autem hiſce in diſtrictibus ejuscemodi pulmonum apoſtemata, à peripneumoniis pleuriticisque affectibus per ſignorum notoriorum ſyndromen longè differentia, haud adeo ſunt infrequentia; ſive lentè longoque tractu temporis colligantur, oppidò,

dò, præſertim ſenibus, (etiam quadratis) aut dum materia confertim proruit, cordialiave reficientia in ſubitanea invaſione deſunt, perquam periculoſa, meritoque hinc vulgo quoque formidata; ſive citius (non hedomadum, ſed) etiam dierum quandoque ſpatio, præcipuè poſt rerum non-naturalium exceſſus (prævio qualitercunque intenſiore calore, dyſpnœa, tuſſicula, doloreque ſub pectore ferè quaſi gravativo) inanimadvertenter interea penè naſcantur: ita non recordamur anni, quo plures malo hoc laborantes nobis obtigerint, quam præterito; ad minimum octodecim numeravimus, noſtri (præter fœminam perdiu nephritide exhauſtam, reliquorumque loco quaſi fatis ſolventem) ſexus, ephebos, & qui à pedibus in aula erant, alteriusque ſortis, etiam pueros, iſtis, inter æſtatem calidiſſimam, adeoque nimis ad vini cereviſiæque (ubi tum degebamus ſucculentiſſimæ) hauſtus invitantem, ſubſequentemque autumnum, correptos. Praxin noviter ſaltem, interioribus hiſce in locis, ſi extraneorum alia fuerit ratio, adorientium cauſa addemus, quæ uſquedum circa curationis decurſum obſervaverimus. Si qui obtigere, antequam materia (adhuc quaſi latitans) evidentius procederet, data *Tinctura Bezoardica*, vel *Mixtura ſimplici* (ſive cum *Tartari*, ſive *ſalis ammoniaci ſpiritu* parata) mediocrique habito, vel ob complicatum febrilem motum, ſudore, ruptura plerumque brevi poſt, æque ac in pleuritide contingit, inſecuta eſt: ſin vero ſatis jam (v. g. circa vel poſt tertium) procederet, nec dum illam eadem de cauſa intermiſimus, ſed *guttis* tamen *quinque vel ſex Tincturæ anodynæ* ſociatam: interpoſita ſequentibus quoque diebus Mixtura pectorali è (ſyrupiformibus quaſi ad A. Salæ modum ferè paratis) *Eſſentiis papav. errat. viol. ſcabioſ. liquir. paſſular.* ſimiliumve, aquis refrigerantibus, (cordialibus vel pectoralibus) dilutis: cereviſiæ pro ſiticuloſorum potu *ſpiritu ſalis* volatiliori è muria iſtius ſpontè deſtillante, vel ejus loco *ſpiritu vitrioli Philoſ.* inſtillato: quotidie poſtmodum pomeridianis ante caloris exacerbationem horis, *ocul. cancr. corall. mandib. lucii*, *conch. pp.* ſolitariorum aut invicem mixtorum mediocrem, noctu vero Tincturæ Anodynæ non plenariam,

riam, ſed tertiatam quaſi doſin, ſimplices guttas octo, novem, (plerumque duplo Tincturæ bez. Ammoniacalis aſſociatam) aut hujus interdum vice, vel variationis gratia, pulveres tunc cum dimidio, ad ſummum quandoque integro *Laudani* grano ſubactos adhibendo; procedentibus diebus *florum ſulphuris* vel *antimonii* quoque *diaphoretici* quidpiam prædictis pomeridianis ſuperaddendo; ac demum *ſantali rubri* aut ſimile *pectorale ſolidans decoctum*. Sed hæc potiſſimum pro opiatorum, conſideratè tamen adhibitorum in hiſce quoque affectibus commendatione; contractioris medicarinis cauſa; obiter de cætero, ac doctis profectò ſupervacue.

Conſideratione interea dignum videtur, quod pulmones inter recentiores ejuſmodi unitatis ſolutiones, utut pariter circumcirca inviſcatos, nihilominus vulnerum inſtar denuo conſolidentur in phthiſicis vero ſeparationibus raro vel nunquam: procul, dubio, quia vegetiores adhuc ibi, & materia quaſi in capſula glanduloſa circumſcripta; hic autem lentè prius debilitati irregulariusque quaſi exeſi ſunt. Quod verò hæ eorum vomicæ non ſemper diutino ſaltem temporis tractu colligantur, & hinc (diffuſiore tandem, majoraque nonnunquam vaſa apprehendente) putrilagine deſubitò prorumpente vel cavitatem intus circumcirca (citra reſorbitionem, aut lateralis *D. VVilliſii* apertioris juvamen) occupante, paſſim emortuales ſint: ſed brevi quoque inibi naſcantur, curabileſque cæteris paribus exiſtant, præter experientiam, ſimiles etiam abſceſſus in calido-humido mollique noſtri ſubſtantia porro periodo oborti, & vel cerebri mitiores concuſſiones oſtendunt; diu quandoque ſub aliorum quidem ſymptomatum ſchemate hæſitantes; aliquando vero (pro materiæ, affecti loci, conductuumque ratione) perbrevi periodo ſemet per palati, narium, oculorum, auriumque purulentiam exonerantes. Ipſi ante quinquennium improviſo violentiſſimoque ſupini corporis caſu in petroſo interiore dextri lateris oſſe, quicquid etiam, certe perquam violentum paſſi, (nam ſonitus quaſi cum impetu terræ alliſi diſſilientiſque maximi receptaculi ſimul tum auri obferebatur,) per triduum fere nil

niſi gravedinem quandam, inſtantis coryzæ inſtar, ſenſimus: atquarto demum veſpere, ſub valido febrili motu, tantum in interioribus ejus (cum cerebrum ibi loci quaſi piſtillo ſubigi videretur) dolorem, ut exitum futuræ materiæ, evidentius non concipientes, Deo naturæque reliquerimus omnia; ubi poſt viginti quatuor horas purulenta ad palatum per eo tendentem ductum ſenſim ac ſucceſſivè exire incipiebat materia circa ſeptimum deſinens; auditu tamen eo in latere hucusque imminuto, auditorioque mantu, (in quem poſt ſeptimanas aliquot puſtulæ quædam ſemet exonerabant) evidenter præ ſiniſtro ampliore.

OBSERV. XLVI. (D.I. Anni IX.X. 1588.)

De Abſceſſu teſtium & hydrocele.

PAriter autem horrificus eſt audientibus *teſtium abſceſſus*: dolor vero, quantum in compluribus etiam tenerioribus, obſervare potuimus (quod in parte adeò, vel ad levem contuſionem ſenſili mireris,) adhuc tolerabilis; certe dyſentericis; niphreticis &c. (cæteris paribus) non conferendus. Sive vero ab externis ſive internis cauſis prævius tumor ſeu affluxus ortus fuerit, ſi competentibus topicis reſolvi (pro more non inſolito) noluerit, convenientius non obſervavim⁹, quam *Emplaſtrum de Hyoſcyamo*, utpote inſigne ſimul mitigativum; viciniis lithargyrio, ceu vocant, (at bene ſubacto ſaturatoque) munitis; intus contra complicatum calorem febrilem aliquoties cum *Cinnabaris nat.* granis viij, vel x. dato *concharum* vel *oſtrearum* lævigato pulvere: potui ſupra dictis ſpiritibus aut clyſſo quoque inſtillatis. Ita brevi ſe omnia ad ſuppurationem compoſuere, cujus (peractæ nunc) indiciis præſentibus, ſcrotum in loco, ceu ſolet tum, acuminatiore, & (è rubore) quaſi ſplendidiore, nonnunquam etiam epidermide nudato aperuimus modo ferro, modo (& in tenerioribus plerumque) applicata ſaltem ibi ſub prædicto emplaſtro *pinguedinis leporinæ* particula, quo teſtis pus brevi poſt facile viam invenit, nec difficulter quietiore tantum patiente, inter *digeſtivi* (balſamici, v.g. è *terebinthina Cypria* cum *melle roſarum*) & demum emplaſtri cujusdam ſtictici ſimplicisſimi, (quale commodè è *terra vitrioli dulci*, *oleo hyperici* ſatu-

ratiore, *ceræ* ac *terebinthinæ* ſ. q. componitur) competentes applicationes, totum conſolidatum eſt: nullo hinc in generationis negotio deprehenſo impedimento; ni alter, ut in monorchidibus, alterius forſitan cujus fili ſeminalis ductus inter ſuppurationem oppidò in continuatione ſua rumpi potuit) officium ſuppleat. Salacior autem quispiam bis aut plane ter, (ni fallimur) recidivam hic paſſus eſt: alterique inquietiori nec lecto debitè ſe continenti; apertura ſcroti in fiſtulam abiit, fortaſſe, dum alibi vivit, adhuc durantem. Notatu vero non indignus erat peculiaris periodicusque teſtis ſiniſtri ſuperioribus annis in ſenatore (vicini cujusdam oppidi) tumor. Colliſerat olim eum, dum equo inſidere vellet, admodum; ut ægrè tum (& tamen citra ſuppurationem) fuerit reſtitutus, ſaltem reſtante duplo majore. Poſt annos demum aliquot, & ſingulis fere bienniis cum valida febrili invaſione eryſipelatodes inibi oboriebatur inflammatio, eaque intumeſcentia, ut juſtum pueri biennis caput æquaret aut ſuperaret; naturali magnitudine altero; præputio autem cum glandè ægrè conſpicuo. Cedebat nihilominus pededentim, præter interna, applicato ſolum ſimpliciſſimo, (ex una *Myrrhæ*, duabus *ceruſſæ* partibus cum *camphoræ* tantillo, *farinæq; ſaliginis* aliquot cochlearibus conſtante) pulvere: excoriante ſimul ſemel epidermidem: prædictum autem de *Hyoſcyamo Emplaſtrum*, cum non ubivis notum ſit, conſit ex *oleo ejus expreſſo*, cum *turionum*, antequam in flores abeant, *expreſſo* ſimiliter *ſucco*, pro talium more *cocto*, addita, hinc *ceræ* ſ. q. *terebinthinæq;* pauxillo; totum dum adhuc fervet per linteum colando: ſeparato ſic craſſamento evadit *Emplaſtrum* eleganter *viride*.

Cæterum cum ad ejus generis partes delati ſimus, quædam quoque de *Hydrocele* adultorum (cum nuper natorum reſolventi cuidam cerato facile cedat) à cauſis utplurimum externis ſubito quaſi orta, adjiciemus. Intra paucos ſcilicet dies & reſolventium quorundam nervinorum topicorum applicationem, ceſſit ſemper aliquot *Arcani duplicati* doſibus: æque ac alibi de anaſarca mentionem fecimus. Atque ita curatus eſt piſcator quidam media hieme volens nolens piſcinam ingreſſus, diuque ſatis inibi moratus: & alius quidam inſequentes (ob cauſam haud adeo bonam) fugiens palude ad caput usque

per

per integrum diem merſus: item ſcholaris quiſpiam poſt nimios hauſtus ibi perquam tumens, aliique.

Quod autem de genitalis in mortuis erectione præterito anno notavimus, confirmavit nuper per maritum centurionem, occaſione recenſionis cladium; h neſtiſſima, annoſa nunc, matrona. Priori ſuo militaris conditionis marito condixerat, quod ſi in inſtante tunc prælio *Lutzenſi* (Anno ſc. 1632.) cæderetur, illum omni ratione ſepulturæ cauſa ſit perquiſitura. Poſt famoſiſſimam ſtragem promiſſis ſatisfactura, cum aliis ſui ſexus, maritos pariter deſiderantibus, & dum cæſorum facies ſæpenumero cruore foret ſuffuſiſſima, lurida & per vulnera tumens, alias quoque in trunco notas ſibi notas quærentibus, exutos uti jacuere, hinc inde luſtravit, & parergῶs quaſi ſimul obſervavit, plurimos diverſarum oppidò gentium, in quovis corporis ſitu ſatis erexiſſe, ac ſi novum alibi ſubituri eſſent prælium. Hæc illa (cui paulo poſt vir adhuc tum virus rediit) ſanctè affirmavit; nos vero aliorum ulteriori perquiſitioni (addendo ſaltem, quod Apoplecticorum ſubitoque confoſſorum, quos quidem fortuitò vel ingratiis vidimus, genitalia ſatis propendula, nec ferè corrugata fuerint) relinquimus: quæ enim præter *Dn. L. Germannum* Vir quidam celeberrimus de eo edidiſſe dicitur, nondum habuimus, aut forte prætervidimus.

OBSERV. XLVII. (D.I. Anni IX.X. 159.)

De Apoplectico in Venere: extremisque infantum Epilepticorum convulſionibus.

VEneri, nec uno modo, immortuos, præter alios recentiorquoque *Sinibaldus* refert. Duos & quidem profectiores, ſtatim poſt ſolutam copulam, ſyncope alterum, alterum apoplecticè ferè fato functos ſcimus; unum in ipſo actu; ut haud boni tituli ſuccuba, quin deprehenderetur, ab eo liberare ſemet vix potuerit. Quispiam vero, pariter ætate ſenior, paucis abhinc annis, cum nimium anniteretur, apoplexia (leviore tamen, & in qualemcunque artuum dextri lateris reſolutionem, intra nnam alteramve ſeptimanam cedentem deſinente) corripiebatur. Poſtquam ad ſe elapſa forſan octava

horæ

horæ parte, rediiſſet, referebat, quod, prius quam ſenſus ipſum ulteriorque motus ex improviſo, in negotii ſui (necdum tamen abſoluti) pertractatione reliquiſſent, perceperit inſignem in occipite tenſionem, atque verſus nucham in interioribus contractionem, quaſi quis, (nec enim indoctus erat) meninges eò cogeret: fallere tamen noluiſſe uxorem cum nihilominus fefellerit, homo facetus! cautius interea hinc mercari diſcens. Confirmationi autem nobis hac in parte fuerunt, quæ amicorum aliqui & olim, & labentibus nunc annis, conſilii quoque cauſa retulerunt. Eunuchorum Terentianorum modo ſe agere fatebantur, nec ſuppetere, quod cum ſua poſt nullos non labores dividant: dum tamen maximè conentur parilem ſibi oriri tenſionem. Et inter hos unus (meritiſſimus olim Præceptor) apoplexia obiit, alius convulſionibus Epilepticis: alius adhuc de vertigine, ſub paulo intenſioribus animi laboribus queritur. Usque adeo antiquum illud verum eſt, parvam hic ſubeſſe Epilepſiam; aut, quod ſcopticus nuperrimus voluit, ſuperiora tantisper pro derelicto haberi, dum anima alibi ruſticatur. Sed enim ejuscemodi contractionum manifeſta quoque, in externis etiam, videntur in infantum epilepticorum agone indicia, & ut ipſa (ſuturis nondum ſatis coagmentatis) cranii oſſa agitentur, atque invicem quaſi manu compreſſa collidantur, ultimo ſimul erumpente ſpiritu. Vidimus aliquando in Sereniſſimo puello, nondum ſemeſtri (fortuitò ſupervenientes) amplius quidpiam, ſub parili violentia obitusque momento è naribus tum ſemi erumpens: ni os cribriforme obſtitiſſet, cerebrum dixiſſemus, adeò craſſitie candoreque ei, ut ovum ovo, erat aſpectu ſimile: pultem interea eo die non ſumſerat; nec lactiforme quid, pituitoſumve erat; nec epilepticorum ſpumoſa excretio. Abducti à Sereniſſimo Parente cum rediremus, mundata pro more jam erant omnia: nec cruenti quid in naribus, ſed nec lactis à ſtomacho expreſſi in ore notas deprehendere potuimus, hodieque hæſitantes.

OBSERV. XLVIII. (D. I. Ann. IX. X. 160.)

De Ruminatione Humana Brutorumque.

Eſt in vicinia ruminatrix juvencula; ſed citra delectationem hinc aliquam (uti *D. D. Horſtius l. 3. Conſ. & Epiſt. Med.* exemplum refert)

fert) potius cum averſatione, ingratiis interea adſcendentibus (ſignificantius enim exprimere nequit) heſternis aſſumtis quaſi ſemicrudis; non quidem quotidie, perfrequenter tamen. Aloetica, ſimiliaque amaricantia id vix aliquando impedivere, quin potius aucta ſaltem hinc eſt nauſea. Purganti vel emetico, indeque vitriolato quodam aliquandiu ceſſit, rediens tamen; ut intermiſſis perdiu medicamentis, vel famæ cauſa ſuos clam patiatur manes miſera. De ſingulari hic conformatione ſeu omaſinorum marſupiorum multiplicatione haud adeò cogitavimus; ſiquidem & lepores, cuniculosque ſub ſimpliciore receptaculorum apparatu nihilominus ruminare cernimus. Cornutum nil, ne quidem metaphoricum ingenuis in parentibus. Ut autem tædioſus hic affectus eſt; ita ſi in brutis ceſſet, non ſolum morbi indicium, ſed ipſemet morbus eſt, ſæpeque lethalis; crudis forte ſic in primo receptaculo ſubſiſtentibus ingeſtis: num rerum ruſticarum ſcriptores olim ejus medelæve mentionem fecerint, inquirere nunc quidem haud vacat. Noſtri, (quod vel naturæ ſalivalis laticis cauſa addimus,) in remedium actu ruminanti alteri ((ejusdem ſpeciei) cibi partem è bucca eximunt, feriantisque ori. poſtliminiò hinc revocata maſticatione illa intrudunt, vocant **den Keber verlohren haben: von Kebern oder Kiefern:** quod edentulorum eſt, vel oſſa arrodentium.

(*Gothâ Vratislaviam ad Coll. Ephem. Menſ. Octobr.* 1679.

INDEX

INDEX RERUM.

A.

ABietis ſtrobuli & ex iis oleum p. 178 ſpiritus; ejus eis antiparalytica dubia 179. 277. conorum, & oleum ex iis expreſſum 620. ex abiete reſecto betulæ 621
Abominabilia 16
Abrotanum & ejus oleum 206. fœmina 218.
Abſinthii aqua, extractum 216. Eſſentia 216. 373. oleum deſtill. 216. externum 217. ſpiritus ibid. ſal. 112. 216. ejus taxa exceſſiva 369
Acacia vera 336
Acaciæ florum aqua 206. 336. extractum 336. muſcus. 336
Acanthus vera 340
Acari de iis Obſerv. 699
Acetoſa ejusque ſal 206
Acetoſella ibid.
Acetum 213. accidentarium, cereviſiarum, pomaceum ſaccharinum, vini, 213. melleum 151. 213
Aceta Alexipharmaca 119. 120. infuſa varia 213. abſtractitium a ſale Tartari 214. Bezoardicum 120. 213. 606. deſtillatum 213. Hyſtericum 213. Mithridaticum 120. Radicatum 214. Rhizoticum 120. ex Rhodano 43. rutaceum 120, 213. ſcylliticum 222. terebinthinatum 214. Theriacale 120. 378. vomitorium deſtillatum 95. 214.
Acidulæ artificiales 233
Acorus conditus 259
Actes Tinctura. Tragea. vid. ſambucus 116
Adeptus 32. 33.
Adianthum 223
Adſtringentia 323
Aëris collectanea 53. malignus ut corrigendus 565
Æris ſquama 94. 237
Ærugo 237. ejus ſpiritus 33. 236. 214
Aëtites 347
Affionii 291
Agaricus trochiſcatus 64. trochiſc. extractum 70
Ageratum 208
Agninum ſebum 310
Agnus caſtus 315
Agreſta, ejus Rob & ſyrupus 309
Agricola G. laudatur, ſed ejus affectata Latinitas notatur 495
Agyrtæ 390
Alabaſtrum, & de eo unguentum 348
Alcaheſt 32. 33. 52. 190.
Alcalium luſtratio 471. ſeq. Vegetab. taxa exceſſiva 469. ſementa infrugifera 473. differentia quædam pro diureſi ac diaphoreſi 475. purgantibus in-

incommodè miſcentur 71. ſulphuratum 128
Aloe. ejusque ungula 282
Alcea 304
Alchermes Confectio 378.312
Alembrot 195
Alexipharmaca volatiliora & fixiora quomodo in malignis adminiſtranda 106
Alhandal trochiſc. 70
Alipta Moſchata 226
Alkekengi. aqua & extractum liquidam 179
Allium & alliata 111
Aloe Epat. ſuccotrina 60. variè à variis tractata 556. modus autoris ſimplex 557. extractum, & ex eo pilulæ 60.75
Aloeticus liquor 61. Pilulæ in Epilepſia inf. proſunt 228
Aloes Lignum 253. cur in Japonia carius, quam apud nos 439
Alſine 316
Altheæ aqua, eſſentia, Radix, ſemen 304
Alumen 345. mitificatum in febribus ſ. dulcific. 128. caput mortuum ſpiritus 194. uſtum & liquor ex eo acidulus 346. ex eo ſuppoſitoria 87
Alvus obſtructa in acutis quomodo reſeranda 575
Amaranthus 335
Amaraci ſemen 270
Ambra, & ejus eſſentia 285.358
Ambroſiæ Tartarus 132.223
Ambuſta quomodo curanda 591
Amethyſtus 144
Amianthus 348
Amini verum 181
Ammoniacum Gummi, ejus Eſſentia, Extractum, oleum 212
Ammoniacum ſal 170. anomalum quoddam ex ſale culinario 671. artificiale 170. flores 170. martiales ib. eorum taxa exceſſiva 363. ſpiritus 137. ex ejus Capite Mortuo ſal fixatum 137. 170. taxa exceſſ. 363. ſpiritus acidus 138
Amomum 253
Amygdala 300. taxa eorum exceſs. 357. amara 181. oleum laxativum infantum 85.181.
Amylum 301
Anacardia 274
Anæſthesia perfecta per totam corporis peripheriam in juvene curata per V.S. 611
Anagallis 274
Analeptica 306.287
Anatron. 196
Anethi aqua, oleum, ſemen umbellæ 259
Anfall-Kertzen 31
Angelica, ejus balſamum & eleoſacch. 108 aqua & ſpiritus abſtractitius 110
Anguillæ hepar in partu difficili 230.692
Angina quomodo curari debeat 577
Anodyna; 292. Pilulæ 294. pulvis, & liquor 295
Anſerum ſtercus 227. cuticulæ pedum 342
Anſerina 316
Antepileptica 443. ſpiritus 138
Antifebriles pulveres 127
Antihectica 302.ſeq.
Antihecticum 158
Anthypochondriaca eſſentia 203
Antiſcorbutica ſimplicia 202.ſeq. compoſita 210.ſeq.
Animæ Gummi 281
Aniſum ej. aqua, oleum, herba laxativum 69

Antho-

Anthophylli 253
Anthora 114
Anthos conſerva, mel, oleum 271
Antidota 122. antidotus Matthioli, Antidyſenterica ibid.
Antimonium crudum an epilepticum 90. 91. diaphoreticum 144. ejus taxa exceſſiva 360. Martiale Cachecticum 555.677
Annuli ex eo 96
Butyrum 152. taxa ejus & ex eo paratotorum exceſſiva 359. uſus pro excitandis fonticulis 708
Ceruſſa 145
Cinnabaris 152. 154. 157. 359. ejus quantitas variat. 420
Clyſſus 144. flores 91. 145. hepar 92. minera 152. Liquor acetoſus 152. Liquor acetoſus 152. Regulus 151. & ex eo globuli 91. ſulphur 96. 147. Tinctura 148. ſeq. Vitrum 91. ſolare 93. Purgantium ex eo paratorum cenſus 93.96
Antiphthiſica 301. ſeq.
Antirrhinum 274
Antivenerea 103
Aperitiva 211
Apes 306. earum ictus 680
Apii radix, ſemen, ſuccus inſpiſſatus 182
Apoplexiæ vomitoria proſunt 432
non ſemper odorifera proſunt. 254
Apoplecticus in venere 720
Apoſtema Linguæ ſanatum 645
pulmonum 715. teſtium 718
Apri dentes 126. 140. Lapis è veſica 132
Aquæ inſalubres quomodo corrigendæ 564. ſimplex, menſtruum Polychreſtum 34. an omnium rerum elementum 621. particulas ſalinas in ſe continet 697. Fontana 192.
Aqua pluvialis examinatur 53
Aquæ deſtillatæ Officin. cenſentur 39. ſeq. earum Taxa exceſſiva 376. Acuiſtica 262. alterans offic. 39. Anhaltina 257. Antiſcorbutica 204. Apoplectica 269. Amara 213. 263. Aromatica 257. 270. Bezoardica 110. Caponum 320. Carbunculi 257. 286. Caſtitatis 315. Catarrhalis 256. 257. Cochlearum 320. dominarum 120. Epileptica 273. Fortis 192. ejus depuratio. ibid. taxa exceſſiva 362. Hirundinum 270. Hypnotica 598. Hyſterica 262. Lithargyrii 331. Magnanimitatis 320. Namphæ 265. Omnium florum 227. Regia 362. ſtapediana 110. Laxativæ dantur, ſed parvi uſus 71. Vitæ alba 256. 57. mulierum 262
Aquilegiæ aqua, flores, herba 207
Aranearum oleum antifebrile 135
Arbores vitæ 50
Arcana 14. 35. 50
Arcanum Corallinum 99. corroborativum 50. duplicatum, antifebrile 128. ejus præparatio 190. alia compendioſa 554.
Argenteum catharticum 102
Argentum rude rubrum 52. 55. ſolis Colore tinctum, à roris magmate 609
Argilla cruda diaphoretica 449. 714
Ariſtolochia longa, & vulgaris 218
Armeniacorum nuclei 181
Armoniacum ſal, v. ſal Ammoniac.
Aromatica 15. noſtratia exoticorum vim neutiquaam attingunt 439
Aroph 201
Arſenicalia 291. magnes Salæ 129. 707. 787
Artemiſia alba, rubra 218. ejus decoctum, extractum, ſyrupus 218. ſal fixum 218. 112
Arthritis vaga 554

Arum. ejus aqua & radix 215. Radicis præparatio neceſſaria eſt 445. qualiter inſtituenda 456. præparatæ taxa exceſſiva 357. fecula 215. taxa exceſſiva 369
Aſa dulcis vid. Benzoe
foetida 279. Indis eſt aroma 440
Aſarum & ejus extractum 88
Aſcites. fruſtra plerumque purgantibus tentatur 65
Aſelli 186
Aſini ungula 282. ſanguis 140
Aſparagi Radix, ſemen, turiones 129
Aſphaltum 290
Aſthmaticorum apozemata 225
Aſtringentia 332
Atriplex 318. ejus ſemen & Radix non eſt vomitoria 89
Avicula hermetica 53
Aurantium, & ex eo parata 265
Aurichalcum ex eo ſpeculum ſingulare 643
Aurum fulminans 162. 160. horizontale 52. 156. potabile 53. 55. parabilioribus remediis vix anteferendum ibid. vitæ 104. friabile redditum 608. ex eo parata num agant ut aurata 164. 159. 160. 161. 162
Aureum vellus ex Rore 161
Auricula muris 334
Auripigmentina 291
Aurium affectus 139
Axungia v. Pinguedo.
Azoth. 50, 52

B.

Baulauſtia 336
Balſamum Peruvianum 266. Syriacum ib. Tolutanum 266
Balſam. Officinalium taxa exceſſ. 376. deſtillata 46. externa 47. Antiparalyticum externum 276. Cephalicum deſtillatum 275. externum oleoſum 276. Embryonum 256
Balſamine 335
Bange 317
Barbi piſcis ova vomitoria 89
Bardanæ radix 111
Bartch. 336
Baſilicum 266
Bdellium 207
Beccabunga & ejus ſuccus 204
Beccheri laus 697
Behen utrunque 336
Bellis & ejus extractum 205
Benzoe ejus Eſſentia, Flores, Magiſterium 224. Flores 369
Berberes. eorum Conditum, ſuccus, ſyrupus, Rotulæ 308
Beta alba 340
Betula; ejus Cortices, Gemmæ, ſuccus 182. Cereviſia ex ſucco 183. 624
Bezoar. Occid. 132. 56. 357. Orientales 132. 357
Bezoardicum 106. Animale ſimplex ex viperis 132. Antimonii ſimplex 145. Jovrale 147. 158. Lunare 146. 164. Martiale Autoris 147. Mercuriale 147. Minerale 559. ſolare 559. 146. ſaturninum 147. Venereum 147
Billichius laudatus 670
Bifolium 333
Biſtorta 337
Blatta Bizantina 139
Boletus Cervinus 317
Bolus Armena 140
Borraginis & Bugloſſæ aqua, conſervæ, flores, folia, ſuccus &c. 314

Borrax 251
Bovis cornu 138. priapus 140
Botrys 225
Branca urſina 340
Braſilienſe Lignum 315
Braſſica 318
Brendelii laus 525
Bryonia 218. ejus fecula ib. it. 456. ſuccus ruſticum purgans 66. ſyrupus 218
Bubo peſtilentialis quomodo tractandus 584
Buſones, & ſal eorum 118. lapis 135. 136. eorum conſpirationes 134
Burſa paſtoris 335
Buttleri Lapis, ejusque ſubſtitutum Helmontianum 434
Butyrum 287
Buxeus ſpiritus 105
Buxi vis antivenerea dubia 104

C.

Cadmia 348
Cahucee emaſculans 316
Calamentha 258
Calaminaris lapis, ejus flores, Liquor, Magiſterium 348
Calamita 281
Calcatrippæ aqua, conſerva, extractum 219
Calcinationes 17
Calambac Lignum 253
Calendula 266
Calices antimonio incruſtati 90
Calx viva 197. experimenta cum ea facta 656. ſeqq. Cremor 19[illegible]. 493. Lixivium 197. ſpiritus 544. Urinoſus 397
Cambodia Gutta 67
Camphora, ejus eſſentia, oleum 107
Camphorata quibus noceant 106
Cancamum 261. 281
Cancrorum aqua analept. 184. Butyrum Spiritus, Cinis, Morſuli 184. Lapilli eorumque ſolutio 183. ſolutorum taxa exceſſiva 367. Magiſterii taxa exc. 367
Candelæ pro fumo 28
contra ſubitanea 506
Canella alba 253
Cannabis 317
Cantarelli 186
Cantharides 186
Magiſterium eorum ib. 690
Capparum cortices, fructus, oleum 209
Caprifolium 223
Caprillum ſtercus 227
Capillorum Veneris decoctum 83
Caranna 281
Carbones foſſiles 291
Carbunculus peſtilens quomodo tract. 584
Cardamomum 253
Carduus 126
Cardui Bened. aqua, pulvis, ſal eſſentiale, ſemen, ſpiritus abſtract. 111
Cardui Mariæ aqua 116
Carlina 108
Carminativa Vegetabilia 258. ſeq. 589
Carneolus 144
Carpionum lapis 184
Carpobalſamum 253
Carthami ſemen 67
Carvi aqua, herba ſemen 259
oleum 259. 597
Caryophyllata 315
Caryophyllorum aqua, Balſamus 252
oleum 128. 252
Caryophylli hortenſes eorum acetum, conſerva, eſſentia, ſyrupus 314

Caſeus

Caſeus recens 307
Caſſia 253. ejus flores 83
Caſtanearum putamina 336
Caſtoris dentes 140
Caſtoreum 229. ejus eſſentia 108, 284. extractum, taxa ejus exceſſ. 367. Tinctura 108
de Caſtrenſibus Morbis tractatus 561. ſeq.
Catechu 142
Catartica, v. Purgantia.
Catholica Medicina 51. 57
Cauterium 198
Centaurium minus & ejus extract. 208
Cepæ. 222
Cephalalgiæ in acutis quomodo tractandæ 571. ſeq.
Cephalica 269. ſeq.
Cera, alba, flava, virginea 288
oleum ejus 288. taxa exceſſiva 367
Ceraſa acida ſiccata 308. dulcium aqua, & eſſentia 308. nuclei p. 182. ſpiritus 272
Cerberus triceps 75
Cerefolium, ejus aqua, ſemen, ſal 335
Cereviſia cum ſucco betulæ cocta 182. 624. ejus concentratio & melioratio 623
Cerata 49. de Ammoniaco 278
Cervaria 110
Cervus an ſerpentes manducet 136. ejus cerebrum 128. ejus cranium, & ſpiritus ex eo 129. Cor, & aqua ex eo 129. fœtus d. 2. Novembris conſtitutio 646. ſeqq. & 672. ſeqq. lapis 132. oculorum ſordes 129. priapus 140. ſanguis typhæ 128. ungula 282
Cornu 129. philoſophicè calcinatum 130. uſtum 123. ejus taxa not. 356. ſpiritus 131 ſal volatile ſiccum 131. oleum, Magiſterium ibid. ſpiritus & Magiſterii taxa exceſſ. 366
Ceruſſa 328
Chamæ rubi Norvvegicæ ſuccus 205
Chamædrys & ejus extractum ſacch. 207 220
Chamæpithys 207
Chambodia Gummi 67
Chamomilla, vulg. & Romana 260. ejus extractum, oleum, Syrupus 260
Cheiri flores, eorum aqua, eſſentia, extr. 219
Chelidonium majus 208. minus 204
Chermes Eſſentia 312. 439
Chermelini fili, flocci, panni 312
Chinenſium de Catholica Medicina credulitas taxatur 57
Chinæ Radix 103
China Chinæ 113. 124
Chocolata 317
Chryſocolla 349
Chymicorum remediorum defenſio 402
Cicadæ 185
circa Cibos & potus in caſtris circumſpectio qualis neceſſaria 563
Cicer 217
Ciconiæ caro, cruor, ſpiritus 136. de ea Alexipharmacum ibid.
Cichorii radix 205. ejus conditum 207
Cicuta 296
Cicutaria ibid.
Cinæ ſem. confectiones 341
Cineres 45. clavellati 172
Cinnabaris Antimonii v. ſ. Antimon. nativa 157. non curioſè præparanda ibid. ejus nervina eis laudatur 554. de ea & ejus purificatione obſſ. 708. 709
Cinnamomum 251. dum ex India affertur, malè cuſtoditur 436. de periodica vigoris in eo variatione 627. de ejus

decocto in Menſium profluvio 692. ejus aqua, bugloſſ. cydon &c. 252. oleum 254. 373. ex eo ſal 671. Tinctura 252
Citrum 264. ejus aqua, aciditas, ſyrupus conditum 309. Balſamum, cortices, eleoſaccharum, elixir, Eſſentia, flores, liquor oleoſus 264. oleum deſtillatum 264
Clyſſiformes liquores 190
Clyſteres acriores, anodyni, emollientus, lenientes 86. ſubinde abuſivè applicantur 80. tabacinus 88
Cochinillæ diureticæ 439
Cochleæ, earum domunculæ 139
Magiſterium 139. 203
Cochlearia, ejus elæoſaccharum, ſuccus, extractum, eſſentia, ſpiritus abſtractitius 203. 204.
Cocta ſuperflua 16
Colchici Radix recens purgat. 63
Colchotar 248
Colica quomodo curanda 588
Colocynthis 63
ejus extractum 370
Colubri utriusque ſexus noſtrates viperis ſubſtituti 132
pulvis, ejus taxa notatur 356
Columbinum ſtercus 185
Coluthea 61
Commixta cum repugnantia 18. 455.
Compoſita 18
Conchæ vulgares 17. 356
earum pulvis 127. antifebrilis 139
taxa notatur 356
Condita 29. 513
Confectiones 504
Communes & candiſatæ 27
diacitri ſolutiva 76
Hamech 8
ſolutivæ 69
Conſervæ 27. 29. 504
Roſarum ſola diſpenſatorio contracto ſufficit 30
Conſolida Saracenica 334
Conſultationum Medicarum incommoda 412
Contrayerva 113
Convulſiones Infantum Epilepticorum extremæ 720. 721
Copal 281
Corallia, eorum vexationes ſupervacuæ 49. febrientibus non ſemper proſunt 322. alba, rubra, 322. præparatorum taxa exceſſiva. 356. Magiſterium 322. Tinctura 324. 325. 326. 365. ſyrupus 327. ea minus ferunt præ aliis oſtraceis lactentes 445. ſolutiones eorum variæ, exceſſivè taxantur 365
Corallina herba ſeu muſcus 341
Coriandri aqua, ejus confectio 260
Corna immatura olivas ſupplent 306
Coryli ſpiritus 105
Coſmetica 348
Coſtus 108
Coſta herba 205
Cotula 443
Coturnicum ova 283
Crato Joh. laudatur 712
Creta 144
Crocus, ejus extractum, oleum, tinctura 265. 266
Croci Metallici ſunt Magiſterii ſpecies 467
Crocus Metallorum 91
abſinthiacus 92
taxa Croci Met. exceſſiva 360
Cryſtallus, ejus ſolntio, Magiſterium, 325

Cubebæ, & earum oleum 153
Cucumerum ſemen 300
Cucurbitæ ſemen ibid.
Cuminum 254
Cupreſſi oleum 278
Curca 71
Curcuma 208
Cuſcuta 67
Cutanei a ctus 159
Cyani florum aqua, eſſentia, ſyrupus 314
Cyclamen, ejus radix non eſt vomitoria 89
Cydoniorum mina, marmelata, Rob, ſemina, ſpiritus. ſuccus 308
Cygni plumæ 161
Cynanche quomodo curanda 614
Cynogloſſa 296
Cynosbati arillæ, fungi, rob 182.183
ſpongia 366
Cyperus longus, & rotundus 253

D.

Dactyli 298. eorum oſſicula 181.299
Datura 440
Daucum 186
Daura Paracelſi 62
Decocta quandoque ſiccis formulis præferri merentur 19. cenſentur 38. Laxantia 83. aperitivum majus & minus 83
Decompoſita 18
Deliquia fixorum ſalium 45
Dentali 139
Dentaria 433
Dentium dolores 159
Diacydonium Laxativum 72
Diagrydium 62
Diaphoretica evporiſta, Caſtris convenientia 567
Vegetabilia 103. ſeq.
Animalia 128. ſeq
Mineralia 141. ſeq.
Diarrhœa in acutis quomodo tractanda 574
extra febrim quomodo tractanda 587
Diaſcordium, commune & roſatum 112
Dictamnus, uterque 114
Digeſtiva 73. purgantibus ſubinde pro forma tantum præmittuntur 73
Dipſacum ejusque vermiculi 182
Diſpenſatio privata 384
Diuretica, Vegetabilia 171. ſeq.
Animalia 182 ſeq.
Mineralia 188
Dormitio quaſi Lucomoriana puellæ cujusdam 681
Doronicum 113
Dracunculus eſculentus 204
Drief. circa id tentamina 56
Dudaim ſunt tubera 617
Dulech 132
Duplatus 33
Dürrbande 338
Dyſenteria, etiam ſine Rhabarbaro curari poteſt 64
ſine Myrobalanis & ſimil. 67
quomodo tractanda ſit? 336.337.432
graſſans quomodo tractanda 585
de Dyſenteria tractatus 599
ab ea præſervatio 599
ſigna graſſantis tum dyſenteriæ 601
regimen & cura ægrotantium 602

E.

EBeni decoctum 164
Ebur, philoſophicè calcin. & uſtum 139

Echium 314
Ebuli gemmæ 64
corticum ſuccus ruſticum purgans 66
Elæoſacchara 26.496
Alexipharmacum 120
Elaterium 66
Electricæ mixturæ 93
Electra 50.147
Electrum minerale immaturum 55
Electuaria. Purgantium cenſus 70
Extemporanea ſunto 29.511. Alexipharmacum Caſtrenſe 594. Adſtringens 596. Purgans Autoris 76. Theriacale. 29. diabelzemar 70. diaphoreticum 120. Camphoratum 122. de Croco 122. nucum 124. de ovo 122. Papæ 122.
Elemi 281
Elias Artiſta 32.51
Elixiria cenſentur 36. Cephalicum 215
Hyſtericum 107. Proprietatis vulgare 82. purgans 78. taxa exceſſiva 362. acidulatum 214. album 215
Elutriatio 17
Empiria 50
Emplaſtra Offic. cenſentur 49. eorum taxa exceſſiva 382. Antifebrilia, Antipodagrica, hydropica, nervina, reſolventia 277. Antiquartium Helmontii 435. de Arietis pelle 340. Baſilicum utrumque 34. 339. defenſivum viride 340. dischalciteos 339. Diaſulphuris 169. ad fracturas 338. de Hyoſcyamo 720. 278. 296. de Lithargyrio 331. Opodeltoch. 340. de Ranis cum & ſine Mercurio 322. ſaturninum 339. Sticticum ſimplicium 720. Veſicatorium 187. Fioravantæ ibid. 686. triapharmacum 331
Emulſio 50
Scammonii 78
Entali 139
Enula, ejus aqua, conditum, conſerva eſſentia, Magiſterium 108.110.
Epileptici pulveres 275
Epithymum effœtum purgans 67
ejus decoctum 71.83
Equiſitum 334
Equorum teſticuli 229
lapis 132
Errorum in Chymicis recenſio multa habet commoda 679
Errores Pharmacopoliorum 391.ſeq.
Erucæ ſemen 204
Erygerum utrumque 316
Eryngium 517
ejus radix 181
Eryſimum 223
Eryſipelatodes pulvis 298
Echarotica vis non tantum alcalibus, ſed Eſ& acidis concentratis competit 667
Eſſentia Alexipharmaca 114
Lignorum 105
Hyſterica Autoris 108
Stomachalis 261
Eſſentiæ Officinales cenſentur 36
Eſula, & ex ea parata 66
Eupatorium 205
Euphorbium 66
Exoleta 16.441
Exotica 15.437.ſeq.
Exſiccata incongruè 443
Extracta; eorum cenſus 30.31.517 ſeq. liquida 38. taxa exceſſiva 369. 370. Alexipharmacum 108. Panchymagogum 73. Antifebrile 124. cholagogum 73.

F.

Fabaria 113.316
Fabarum florum aqua, farina, fructus 182
Falala 55
Farinæ avenæ, hordei &c. 279
Favago 139
Febres continuæ & malignæ 126
curandæ quomodo 80, 106, 126. Ardentes quomodo dignoſcendæ in Caſtris 568, maligna graſſante correptorum regimen. 570 Petechiales, quomodo, dignoſcendæ 569. quomodo tractandæ 580. Ungaricæ exquiſitæ 569
Feculæ cenſentur 20.455
Fel pii, Bovis, carpionis, catulorum, gallinarum, Lucii Perdicum, ſuis 228
Feces cereviſiæ ſiccæ purgant 714
Fermentatio 44
Fermentum pro Cataplaſmate 260
Ferrum, v. Mars
Filipendula 180
Filix & ex eo parata 209
Fœniculum, ejus aqua, extractum, oleum, radix, ſemen 259
Fœnugræci farina, ſemen 304
Fonticuli variis modis excitari poſſunt 708
Formicarum maſſæ reſinoſæ 178
ova, vomitorium ſunt 89.321
ſpiritus 321
Fraga, ſiccata 180
eorum aqua, eſſentia, ſyrupus per fermentationem, ſyrupus 179
Fragaria 205
Frangulæ cortex purgans ruſticum 104
Fraxini Cinis, Lignum, ſal, ſeminis oleum 209. ſpiritus 105.
Fuliginis oleum 119. ſpiritus 119. ſal volatile 34
Fumaria effœtum eſt purgans 67. extractum 208. decoctum 83 aqua 116. bulboſæ ſemen 218.443.
Furni pro ſpiritibus 44.45
Furores ſine febre, quomodo ſopiantur 252

G.

Gagates 290
Galactites 142
Galanga 253
Galbanum 279
Emplaſtra ex eo 280
Galega 115
Galeniiſmus 19
Gallæ Turcicæ 336
Gallia Moſchata 285
Gallinarum guttur 343
Gargariſmorum ingredientia 578
Gehennæ ignis 192
Gemma vitæ 195
Gemmæ exeſſe poſſunt, ex Medicina 18
Orientales, Occidentales 143
Geniſta 181
Gentiana 113
Geodes 347
Gerſa 455.456
Geranii ſpecies 336
Gilla Venerea 94
Glacies Mariæ 251
Glandium capuli 336. farina. ibid.
Glaſſius laudatur 428
Glauberi arcana inſida 433
Glaura 55
Glomi in capris, rupricapris, vacius 251
Gloſſopetræ 197
Glycyrrhiza ejus extractum, ſuccus 298
Gnaphalium 336
Goſſypii ſemen 223
Graminis radix 206

Grana

Grana Paradiſi 253
Granatilli 66
Granatus 144. ſyrupus, vinum 309. cortices 336
Gratiola ingratum purgans 71
Gravidæ ſingularis imaginatio, & roſtrum leporinum ſingulare 643
Guajaci decoctum 104. extractum, oleum ſpiritus 105. 370. ſal 105
Gummata 356
Gummi Arabicum 301. ceraſorum ibid. Guttæ ſ. de Peru 65. ejus Magiſterium 65. 459. roſatum 65. albificatum 71. Myrmeciorum 178, Prunorum 301
Gutta Cambodia, v. Gummi Guttæ.
Guttur gallinaceum 343

H.

Hæmatites 347. ejus flores 170. 347. ſpiritus 347
Hæmorrhagiam ſiſtentia 335. à vulneribus quomodo tractanda 590
Halecum veſiculæ 185. ſeq.
Hedera 334
Hedera terreſtris ejusque extractum 179
Helleborus albus 88. niger & ejus extractum 62
Helmontii arcana recenſentur 433. ſq.
Hepatica 201
Hepatica fontana & pratenſis 205
Heraclinus ſpiritus 105
Hermetica avicula 53
Hermodactyli pulvis 63
Herniaria 334
Herniæ quæ proſunt 340
*H*eslingii fata & Azoth. 470
Hieræ 60. 82
Hierichuntina roſa 315
Hippolapathum 71
Hircus, ejus ſanguis 126. 140. pro ſcopo diuretico datus languet 185. quomodo colligendus ſit 140
Hiſpidula 333
Holippæ 68
Homo 136. corii humani cingulum 134. cranium & reliqua præparata 282
Horminum 262
Hungaricus morbus, vid. Febris Hungar.
Hyacinthus 144
Hydrocele quomodo cur 724
Hydromel 38. purgans 70. 79
Hydrops, vid. Aſcites. pudendorum in gravidis 615
Hyoſcyamus 296. ejus Emplaſtrum 720. 278. 296. oleum, ſemen, unguentum 278. 296.
Hypericum, ejus Aqua, Extractum, oleum, ſal, ſyrupus, tinctura 333. 334
Hypnotica 292
Hypochondriacus affectus plerumque cum ſcorbuto, ſed peſſimè confunditur 202. eorum præfocatio 221. deſtillata olea nocent 45
Hypociſtis 335
Hyſſopus, ejus aqua, conſerva, oleum 220. 221. 222
Hyſterica compoſita cenſentur 262. 264

I.

Jalapium, convenit hypochondriacis 60. ejus extractum ſupervac. 60. Magiſterium 60. 369. 461. Infuſum 60
Jaſminum 265
Icterus 234. 558
Idæus rubus 310
Ignis gehennæ 32. 192. Veneris 56
Imperatoria Radix. 108
Incaleſcentiæ citra contrarietatem exempla 670 limaturæ martis cum aqua 670. 7

Incidentia 202.ſeq.
Inefficacia 442
Infantes quomodo laxandi ſint 77. quænam iis proſint 125
Infrigidantia 38
Infuſa, quandoque aliis formulis præferenda 19. 38. Laxativa 76
Infuſiones 17
Inſolationes 17
Inſuccationes 17
Inteſtini recti profunda coaleſcentia curata 616
Jovis & Jovialium cenſus 157.-159. Magiſterium, ſal, tinctura ibid.
Iris Florentina 85. vomitorium eſt infantile 88. Illyrica 225. ejus Extractum vehementiſſimum 437. Fecula 73. noſtratis ſuccus purgans ruſticum 66
Iſchuria 185
Judaicus lapis 196
Juglandis cortices vomitorii 89. eorum ſpiritus 105
Juli 89. putamina 336
Jujubæ 299
Juniperus, ejus vis antivenerea dubia 104. ejus aqua, baccæ, eſſentia 113. lignum 104. oleum, Rob 113. ſpiritus fermentatitius 105. 113. acidus ex ligno 113
Juvencularum Zenith 229

K.

Knöfelius laudatus. 416

L.

Lac aſininum, caprillum, humanum 283 ſeri lactis infuſum. 71
Lac Lunæ 142. Virginis 332
Laccæ Gummi 207
Lacca pictorum 457
Lacertarum oleum 343
Lactuca 316
Ladanum ejusque oleum 281
Lamium 335
Lapathi folia, radix 342. ſemen 333. ſylveſtris antidyſentericum 603
Lapilli Anguillarum atramentoſi 247
Lapis Alburnorum 183. Apri è veſica 185. Armenus 103. Bezoar. v. ſ. in Bovis veſica 185. Buttleri 56. Calaminaris, Cancrorum, Carpionum v. ſ. Ceraunius 197. Cervi, Equi v. ſ. Hirundinum 282. Humanus Judaicus, v. ſ. Lazuli 103. 164. Lyncis 196. Medicamentoſus, Mirabilis 349. Nephriticus 196. Percarum 184. Philoſophorum datur 57. emeticus cujusdam 101. 362. prunellæ 189. ſalutis 349. ſpecularis 348. 448. ſpongiæ 197. Tincarum 183.
Lappæ radix 181
Lathyridis ſemina 66
Laudanum; Mineralia parum proſunt 250. opiatum 293. ejus taxa exceſſiva 371
Lauri baccæ, cortices, folia, oleum deſtill. & expreſſum 260
Laxantia 80
Laxativum minerale 93
Leporis cerebrum, cor 320. cinis 185. renes 320. ſanguis 185. talus 140. teſtes 320. pinguedo 287. it. 718
Leviathanis priapus & coſta ſartoria 140
Leviſticum 108
Librorum Medicorum practicorum vernacula lingua ſcriptorum noxa 8. 423
Lignorum ſpiritus acidi 41
Lignum Aloës v. ſ. Nephriticum 183
Liguſtri aqua, folia 335
Lilii ſecretum 55. 149

Lilio-

Liliorum alb, antheræ, oleum, rad. 250
Lilium convallium aqua ſpirituoſa, oleum 269
Limacum liquor 307
Limonum aciditas, ſyrupus 255
Linaria 182
Linctus extemporanei ſunto 29
Linimenta 340
Lini oleum 305
Liquidambra 281
Liquiritia, v. Glycyrrhiza.
Liquor alterans & figens 295. Anodynus 295. Dianæ 246. Nephriticus 198. Stypticus Hafnienſis & circa eum obſerv Autoris 700. ſeqq. Weberi 701
Liquores 45
Lithargyrium 327
Lithoſpermum 181
Lixivia medicata 45. ſalina non repræſentant ſuorum ſalium ideam 473
Lolium 296
Looch ſupervacanea ſunt 29. 223
Lotiones mineralium & terrarum noxiæ 17
Lucius piſcis, ejus mandibulæ 126. 140
Lucomoriæ gentis hiematio 681
Ludus 185. foſſilis ibid.
Lumbrici, eorum pulvis, ſuccus, Magiſterium 187. oleum & ſpiritus ibid.
Lumbricus teres longus excretus 615
Luna & præparata ex ea 164. 165. bezoardicum, Magiſterium, oleum, ſal, ſpiritus, Tinctura ibid.
Lunaria botryoides 273. 334. 443
Lupi crepitus 338
Lupini 341
Lupulus, ejus aqua, turiones 209
Lycium 336
Lyncis lapis, v. ſ. lingua & unguis 282
Lyſimachia ibid.

M.

Macerata 16
Macis aqua, oleum 252
Magiſteria Animatorum Nitroſa, ſecretiora, plumoſa 21. 22. 461. ſeq. Marinorum & Oſtraceorum 20. 461. Mineralium 22. 466. Vegetabilium, non reſinoſa minus ſunt neceſſaria 20. uti nec aromatica 21. reſinoſa probantur 20. 457
Magnes præparatus 348
Magudaris 618
Majorana, ejus aqua, eleoſacch. oleum 270
Malabathrum 253
Malignitatis productum, non cauſa ſunt vermiculi 146
Malva & ejus aqua 302. 304
Manati lapis 184
Mandragora 296. 618
Manna, tartariſata parum laxat. 83. benedicta vomitoria 94. Cryſtalliſatæ ſpiritus 56
Marcaſita & ejus magiſt. 332
Margæ 142
Margaritæ, v. Perlæ.
Marina, eorum Magiſteria 20. ſolutiones. 25
Marrubium 221. 223
Mars, ex eo paratorum aperientium cenſus 230. ſeq. 558. Adſtringentium cenſus 342. ſeq. Taxa exceſſiva 363. ejus Balſamum 237. Crocus adſtringens 344. ſulphuratus 230. Eſſentia 237. Flores 170. 171. 174. Limatura 230. cujus præparatio neceſſaria eſt 445. cur cum aqua incaleſcat 670. it. 695. Liquor 345. tartariſatus 232. Minera, ejus ſpiritus 234. oleum 344. ſal purgans 103. & ex eo ſpiritus 56. 171. tincturæ cen-

cenſentur 234.235.170.adſtringens cum ſpir. ærug. 558. Vitriolum 231. ejus Tinctura 234.421.558.611
Maslach 110.320.690
Maſticatorium 255
Maſtichis aqua, lignum, liquor, ſpiritus 280.281
Mater perlarum & ejus magiſterium 139. utriusque taxa exceſſiva 356.365
Materiæ Medicæ luxus valde noxius 13
Materia perlata 55
Materialiſtæ 351
Matricaria 219
Matriſylva 205
Matuliſta 60.71
Mechoacanna 60.63. ejus extractum, infuſum, reſina ibid.
Meconium 297
Medicamentorũ effectus heteroclitus 428
Medicina Catholica non datur 51.57
Medicorum moleſta conditio 427. Collegium. 400
Medulla bovis, cervi, hirci, vituli 288
Mel Lithuanicum, Virgineum 306. violatum 301. ejus acetum, elixir, eſſentia, ſpiritus ardens 306. delectus 515
Meliſſa, ejus Aqua, Conſerva, Oleum, Extractus, ſal, ſyrupus 262
Menſtruum Univerſale 32. ſeq. particulare, Aqua & ſpiritus ard. 34
Menſtruus ſanguis emmenagogus 693
Mentha, Criſpa, Paluſtris, Sarracenica 258.340. ejus aqua 692
Mercurialis herba & ſyrupus ejus 72.340
Mercurius, Purgantium ex eo paratorum cenſus 91. ſeq. diaphoreticorum ex eo cenſus 154. ſeq. Topicorum ex eo cenſus 349.354. ejus amalgama 349. flores argentei 99. vivi Liquor 33. minera ſplendens & ſaturati tincta 55. Corallatus 98. Crudus anthelminthicus 100. dulcis 98. ejus taxa exceſſiva 364 ad extra 349. diaphoreticus 52. Helmontianus obſcurus 155. Fixatus verus 53. 159. 468. Fixatus communis & auricolor 239. 421. Laxativus 99. Metallicus 98. Philoſophorum 32. 50 Præcipitatus ſolaris 52. 101. diaphoret. 55. 468. Chirurgorum 100. Regulinus 93. ſublimatus 98. quomodo paretur ibid. ejus deliquium 349. Virgo 32. Vitæ 91. 359. ejus terra 32
Merrettus laudatur 427
Meſpili fructus 335. arilli 181
Metallum maſculum 55
Meum 259
Mezerei grana 66
Michaëlis Joh. de eo & ejus arcanis judicium 417
Micleta 616
Milium, ejus decoctum Ambroſiacum laud. 103
Microcoſmicus ſpiritus pro tinctura auri 56
Millefolium 339. ejus ſal 112. taxa exceſſiva 369
Minium 331
Miſcellæ ingratiſſimæ 19
Miſochymici 19
Mithridatium 123
Miva 30
Mixtura alterans 24. ſimplex 117.118.368
Morſuli ſolutivi 69. autoris 76. de Rhabarbaro 70
Morus 310.311
Moſchardina 28
Moſchata nux, condita, ejus oleum expr. & deſtillatum 252

Mo-

Moſchatellina vina ficta 115. pyra 310
Moſchus 285. ſq. de ejus folliculis obſerv. 635. 698
Moxa 686
Mumia, exotica & noſtras 136. ejus tinctura 136
Muſcæ 306
Muſcerda 227
Muſci clavati ſemen 433. 183
Muſcus acaciæ, quernus 336
Muſtelæ hepatis pinguedo 134
Muſti melioratio 625
Myrmeciorum inſeſſus 321
de Mynſichti formulis judicium 418. 454
Myrobalanorum genera 67
Myrothecium contractius 25. ejus deſignatio 424. Caſtrenſis deſignatio 592. ſq.
Myrrha 111. ejus eſſentia, ibid. eſſentificata inter arcana eſt 433. ejus extractum, oleum 111
Myrti baccæ, folia, ſyrupus 335. ſq.
Myrtilli noſtrates, ſicci, ſyrupus 310

N.

Nambu Guacu 71
Namphæ aqua 265
Napus 319
Naſalia 341
Naſturtium 203
Nephritica 180
Nephritici quomodo tractandi 199
Nervina 200
Nervorum puncturæ 435
Nicotianæ eſſentia 222. infuſum & decoctum 66. v. Tabacus.
Nigella 274
Nihil album 239
Nitrum 188. in malignis caute adhibendum 125. non eſt Aër coagulatus 633. regeneratum vulgo dictum à communi differt 23. depuratum, & ejus taxa exceſſiva 362. fixum 33. 189. hyperbolicè pro Alcaheſt venditatur 189. ammoniacale 171. antimoniatum 216. Martiale 189. Tinctum 189. Vitriolatum quomodo paretur 482. ejus deſtillationes 191. ſpiritus 191. taxa exceſſiva 362. Tinctura ex capite mortuo 191. Terra 189
Nuciſtæ oleum 252, 379
Nuclei Armeniacorum, Perſicorum 181
Nummularia 316
Nutrita 16
Nucum Electuarium 124
Nux Moſchata, v. ſ. Moſchata
Nux vomica 113
Nymphea, flores, aqua, oleum 315

O.

Ochra 143
Oculi cancrorum, v. ſ. Cancer.
Odoramenta purgantia 73
Olea, officinalium deſtillatorum taxa exceſſiva 373. Expreſſorum 381. deſtillata, quomodo paranda 46. eorum cenſus 40. rectificatio & clarificatio 47. in ſal volatile mutatio 548. deſtillata & expreſſa multum aquoſitatis continent 549. è pinguedinibus, cera, ſapone quomodo compendioſè parentur 554. Officinalia compoſita cenſentur 46. non deſtillata cenſentur 47. 48. Alexipharmacum externum 48. 120. 108. Caraviticum 134. Nuciſtæ non extrahendum pro balſamo 47. philoſophicum 306. è ſeptem floribus 305. Templinum 178
Olibanum 280
Olivæ eas ſupplent corna immatura 306. earum oleum 48. 306
Olſnitium 108
Onobrychis 115

Ononidis extractum, ſal fixum 180
Ophites 143. 348
Ophiogloſſum 335
Opium crudum 291. ſeq. pleraque arcana ingreditur 417. in diaphoreticis non negligendum 121. vis ſomnifera ejus per fermentationem in theriaca minuitur 123. ejus extractum 292. Præparatorum ex eo cenſus 642. 643. continuatio innoxia 640. præparatio Helmontiana 435
Opobalſamũ & ejus ſubſtit, in theriaca 121
Opopanax 67
Origanum 271
Orvietanum 122
Oſteocolla 348
Oſtracoderma 17. præparata præferenda Magiſteriis ibid. ſolutio eorum cum Aceto deſtillato non corroſiva 25
Oſtreæ 320. earum teſtæ 139
Ovi albumen, vitelli oleum 321. teſtæ 184
Oxymel 30. ſimplex & tartariſatum 84. Helleboratum 68. de peto 89. ſcylliticum 222
Oxyſaccharum 30. emeticum 95. 558
Oxyſal diaphoreticum 23

P.

Palmea rudicula 299
Palpebrarum paralyſis ab achoribus repulſis ſanata 646
Panacea 50. 52. purgans 101. ſolaris in pilulis 53. talciformis 55
Panax 132
Panchymagogum extractum 73
Pancratium 222
Panis, deſtillatum eo eo 318. Martius 27
Pantaleon 27
Papaver album, nigrum 296. ejus aqua, capita, extractum, flores, ſyrupus, ſemen 296. potio ex capitibus 574
Papaver erraticum 298. ejus aqua, conſerva, flores, ſyrupus, tinctura ibid.
Paradiſi grana 253
Parietaria 340. ad partum mixtura 220. ad partus ſeptimeſtres Annotat. 684. Partus tertianaria pallidiſſimus.
Paſſulæ majores, minores 298. purgantes 77. ſpiritus ex arillis 298
Paſtinaca alba, lutea 319
Pavonum ſpecula 140
Pectoralia 220
Perfoliata 334
Periclimenum 335. 628
Perlæ, Orientales, Occidentales, foratæ 318. ſeq. earum lac & flores 320. liquoquores, olea & ſyrupi 319. Magiſterii taxa exceſſiva 365
Perlata materia 54
Perſicaria 335
Perſicorum florum ſyrupus & conſerva 71 fructus nuclei 182
Pervinca 334
Peſtis, de ſcriptoribus ejus judicium 431. quomodo curanda ſit? 581
Petaſites 108
Petroleum 290
Petroſelini folia, radix, magiſterium 182
Petum 296
Peucedanum 223
Phalaja 50. 54
Pharmacopolia Autor non abolet 404. eorum privilegia 385. errores 391. viſitationes 393
Phaſeoli 318
Philtra 141
Phthiſicis decocta conveniunt 454
Plantago, ejus extractum, aqua, ſemen, ſuccus, ſyrupus 332
Pleuritis, quomodo cognoſcatur 126. quomodo

modo curetur in caſtris 576. ad eam remedia 140. ſpecies 126
Plumbago 327
Plumbum ibid.
Pluviæ, vid. Aqua pluv.
Piceæ ſtrobuli 277
Pila marina 197
Piloſella 336
Pilulæ, officinalium cenſus 28. taxa exceſſ. 381. Purgantium cenſus 507. de Agarico 67. Aggregativæ majores 69 Aloeticæ 80. 81. cereviſiæ quam vini potioribus magis conveniunt 79. Aloephanginæ 81. Alterantes 29. de Ammoniaco 81. Angelicæ 81. Anodynæ 29. 595. Arabicæ 69. Aſſaiereth 81. Aureæ 76. Bened. laxativ. 67. Cochiæ 76. de Cynogloſſa 294. Hyſtericæ 28. 81. Imperiales 82. Laxativæ Offic. 28. Autoris 81. Marocoſtinæ 81. Martiales 29. de octo rebus 67. Peſtilentiales 81. Podagricæ 212. Polychreſtæ Autoris purg. 75. Regiæ 53. de ſuccino 81. Tartareæ 81
Pimpinella 110. 315. ejus aqua 315. conſerva 182. 315. extractum 110. 315. radix 182. 315. ſal 112. ſanguiſorba 315
Pineolatum 301
Pinguedines, ex iis oleum quomodo compendiosè deſtilletur 554. earum in aquam reditio 622. Anatis, anguillæ, anſeris, apri, canina, leporis, taxi &c. recenſentur 287. 288
Piper, ejusque oleum 217
Podagra, arcanum ad eam Helmontii 468
Pæonia, ejus extractum, fecula, flores, radix, ſemen, tinctura 273
Polychreſtorum abuſus empiricus 430
Polygonatum 342
Polygonum 335
Polypodium 67. 209
Polytrichum 223
Poma 310
Portulaca 315
Præcipitantia 17
Præcipitata, Magiſteriorum ſunt ſpecies 467. diaphoreticum, vid. Mercurius.
Prægnantes quando & quomodo purgandæ. 85
Præſervatio à graſſantibus morbis quomodo inſtituenda 569
Præparata 17
Primula veris 271
Prudentia Medica 412
Pruna Damaſcena 299
Prunella 67. 335. ejus aqua 333. Lapis, v. ſ. Nitrum.
Pſeudomelanthium 296
Pſyllii ſemen eflœtum purgans 67. 300
Ptarmicæ aquæ 341
Ptiſana 316
Ptyaliſmus 49
Pubis oſſium in partu dislocatio 615
Pulegium non eſt expellens, ſed nervinum 692. 219. ejus aqua, conſerva, extractum, oleum 220
Pulmonaria, arborea, maculoſa 333
Pulmonum apoſtemata, tubercula, & vomicæ quomodo curandæ 715. ſeq.
Pulveriſatio 17
Pulverum Offic. abundantia notatur 26. taxa exceſſiva 380. 497. ſeq. qui neceſſarii ſint 498
Pulvis Alexipharmacus 125. 594. Anodynus 294. Alterans & confortans 595. Bezoardicus ſimplex 125. Arthriticus 68. Cæſaris rubeus 125. Caryocoſtinus 68. ad caſum ſeu ſanguinem coag. 137.

534. 596. Gryſeus 125. Catarticus antimoniatus 75 diaphoreticus 124. digeſtivus 171. addyſenteriam 595. Eryſipelatodes 299. Hepaticus ruber 172. Laxans pro infantibus 85. Laxativus vegetabilis 75. Pannonicus 125. Pectoralis 167. pro infantibus 225. pleuriticus 126. 594. puerorum 380. Saxonicus. 115
Pumex 196
Purgantia Vegetabilia 58. ſqq. Animalia 84. Mineralia 90. ſq. Mole valde laborant 59. ſeq. temerè vulgo adhibentur 80. Vegetabilia in intermittentibus plerumque fruſtra ſunt 80. in infantibus quæ & quomodo adhibenda 85. in prægnantibus etiam locum habent 86. in venas infuſa nullius in praxi uſus 88. eorum noſtratia exoticorum vim non ſemper attingunt 437. quænam in caſtris adhibenda ſint 566. de iis ſingularia quædam 713. ſq. pretioſis prodigè combinantur 72. eorum doſis prudenter dijudicanda 79. externa 86
Purgans liquor 77. odor 88
Pyra Moſchatellina 310
Pyrorum ſuccus 310
Pyr apyrum Zvvingeri 708
Pyrethrum 341
Pyrola 333

Q.

Quercus locuſtæ 336. tubercula ibid.
Quinquefolium 335
Quintæ eſſentiæ 35. 36. 37

R.

Rana, ejus hepar 283
ſpermatis aqua, oleum 321
Raphanus uterque & ejus ſemen 182
ruſticus 204
ſuccus falſo dicitur vomitorium 89
Rapiſtrum 71. valde purgat 438
Rapa 318
Reconvaleſcentia ditiorum magis dubia, quam pauperiorum 56
Refectiva pro hecticis 27
è vegetabilibus quandoque neceſſaria 35
Refrigerantia 308
Reſolventia 251
Rhabarbarum 64. noſtras exoticum non æquat 437. monachorum 64. extractum, infuſum, decoctum 64
Rhaponticum 207
Rhamni baccarum Rob 71
Rhinocerotis cornu 129
Rhodia radix 183. 312
Rhodium Lignum, ejus oleum, ſpiritus 312
Ribium ſuccus, ſyrupus 307
Ricinus vulgaris 66
Americanus 71
Riverius laudatur 414. de ejus febrifugo judicium Aut. 468. ejus Mixtura Antifebrilis laud. 480
Rob Offic. cenſentur 31
Roborantia calida 251
temperata 307
Rorella, ejus eſſentia, extractum, infuſum 221
Ros, ejus ſalina ſubſtantia 32. ſpiritus 53. 56. magma argentum tingit 609. majalis, mineralis 242
Roſa Hierichuntina 315
Roſæ, albæ, rubræ, ſylveſtres &c. 311. 312. earum aqua, acetum, eſſentia, mel, ſpiritus, ſyrupus, tinctura &c. 312. oleum ibid. circa ejus majorem copiam tentamina 678.
Tinctura, Confectionis Alchermes

ſub-

substitutum 439
Conserva sola diſpenſationi privatæ ſufficit 30
Roſmarinus hortenis, ſylveſtris 272
Rotulæ 27.502
arteriacæ 27
purgantes & anthelminticæ incommodæ 27
Rubinus 144
ſolaris 160
Rubrica 143
Rubi folia, fructus, eſſentia 310.311
Rubus idæus & ejus ſuccus ibid.
Ruminatio humana brutorumque 722
Rupicaprarum cornu 130
Glomi ſive pilæ 132 451
Lapis 132
Ruſcus 290
Ruta, ejus acetum, aqua, ſyrupus 111
oleum 108
extractum 111. effœtum eſt 451

S.

Sabina, ejus aqua, decoctum, extractum, oleum, ſal 220
non ſemper votis reſpondet 292
Saccharum, ejus noxa præter modum remediis additi 501
ejus ſpecies & præparata 299. ſeq.
oleum 300
nocet nephriticis 200
Sacculi, cephalici 277
Sagapenum 279
purgans, exoletum 67
Sal Catholicum diureticum 180
Bezoardicum 112
Circulatus 32
Culinare, ejus ſpiritus cum alumine ſat bonus eſt, 539
ſpir, comm. 193
compoſitus itinerus ibid.
Fixorum deliquium 45
Fontanum 192
Foſſile, Gemmeum 192
Marinum 193
Mirabile 33
Sacerdotale 262
Volatile, oleoſum Sylvii 491
Salia Animalium fixa 25.492
Volatilia 25.489
Mineralium calciformia 25
Marinorum & oſtracodermorum ib.
Vegetabilium Eſſentialia 24.483
Fixa 22.23.471
Volatilia liquida 24.25.485.
Wedelii ea parandi modus 486.487
Salix, ejus aqua, juli 315
fungi 303
Salvia, ejusque oleum 271
Sambuci aqua, Rob, ſpiritus, tragea 115. 116
arillarum oleum, purgans ruſticum 66. 437
Corticum ſuccus 66.89
Flores, & Gemmæ 89,115. Fungi 335.
Sandaracha 281
Sanguis Agninus, Anatus, Anſeris, Aſininus, Bovinus &c. 140,141
extravaſatus quomodo reſolvendus 591
Sanicula 333
Santali ſpecies & Tinctura 314.315
Santonicum 341
Saponis fruſtum pro vomitorio 89
oleum 288
deſtillati liquor 544.622
Lixivium, & ex eo cauterium 198
Saponaria 104
Saponeæ 27
Sapphirus 144

Sarcocolla 280
exoletum purgans 67
Sarſaparilla 104
Saſſafras, ejus extractum, oleum, ſpiritus 104
pro Tincturis Catarrhalibus bonum eſt 104
Saturni & ex eo paratorum Cenſus 328.329
ejus Balſamum, Cremor 330
Cryſtalli, Eſſentia, Oleum 329
Emplaſtrum, Linimentum 330.331.
Magiſterium 364
ſaccharum 329.364
Satyrium, & ex eo parata 317
Saxifragia alba, Alpina 181
Scabiei remedia 147.342
Scabioſa 205.220
ejus extractum, ſyrupus 220
Scammonium, ſulphuratum 61.62
ejus magiſterium & emulſio 61
Scarabæi ſterciorei 343
Scariola 205
Scincus 320
Schenckii Obſervationes 431
Schiſtus laxis 347
Schloder 192
Schœnanthum 271
Schrœckius, Lucas, laudatur 421
Sciurorum ſal, contra vertiginem 492
Scolopendrium 209
Scolymus 38
Scorbuti nomen latuis quam par eſt, extenditur 202
Scordium, ejus aqua, ſal &c. 112
Scorpionum oleum 135.186
Scorzonera 115.205
Scrophularia 342
Scylla; ejus præparatio neceſſaria 445
ejus acetum, extractum, fecula 212
Sebeſten 299
Secundinæ 229
Sedum minus 204
Segumantis arbor 455
Semen humanum, ejus natura inveſtigata 676
Semina frigida majora 300
minora 356
calida majora 261
carminativa 259
Sempervivum majus 311
Senna, ejus extractum, pulvis 61
Folliculi 67. Infuſum 83
Sepiæ os 343
Serpentum exuviæ, pinguedo 229
Serpillum 271
Sericum, & ejus folliculi 321
Seſamum 300
Seſeli Æthiopicum 110
Sevum, vid. pinguedo
Sideritis 342
Sief 28
de thure 338
Siler 254
Silices, eorum liquor, ſ. tinctura 196
Siliquæ 299
Simplicia ſemper præferenda compoſitis 19
Simpliciſtæ 352
Sinapi ſemen 204
Sirones 699
Siſarum 182
Sitis in acutis quomodo leniendo 572
Smaragdus 144
Smectis 157
Sol & ex eo præparata diaphoretica 159. 160. ſeq.
ejus reguli pulvis præcipitatus ibid.
Tincturarum cenſus 161.162

Sola-

Solanum 316
Soldanella 67
Sorbi fructus 336
Soſtra parciſſima 10
Sparadrapus 340
Species; officinalium luxus notatur 26.497
taxa exceſſiva 380
Benedictæ laxativæ 68
Diajalapii 74
Diamumiæ 137
Diaſulphuris 166
de Gemmis 143
de Hiacyntho 123.143.452
Liberante 125
Pectorales 596
Specifica 16
Sperma ceti ejusque emplaſtrum 288
Spica Celtica, Indica, noſtra 269
Spiritus, officinalium taxa exceſſiva 372. ſeq.
Abſtractitii 42
Acidi lignorum 42
minerales 43
Ardentes 41.42.526.
Fermentatitii eorum parandorum modus 42
eorum è Frumentaceis proportio 627
Mineralium volatiles 43
Aperitivus Penoti 246
Bezoardicus 117
nimis Concentrati ſuperflui 44
Heraclinus 105.645
Lignorum 105
Matricalis 107
Theriacalis 116.117
Splen Aſini, bovis, ſuillum, vitulinum 227
in malo hypoch. quandoque fruſtra accuſatur 202
Splenetica 202
Spongia præparata 343
ejus lapis 197
Squamaria 273
Stannum 332
Staphis agria 341
Stercora anſerum, canis, caprillum, equinum & aliorum animalium 227
Stiſtica 18
Stimmî 144
Stiptica 336
Stœchas 270
Sromachalia 213.ſeq.
Stomatica 335
Strumæ quomodo curentur 343
Struthionis ova 184
Styrax liquida 281
Suber 336
Subſtituta noſtratia exoticis ſubinde ſunt poſteriora 436.439
Succinum & ejus præparata 289.ſeq.
ejus variæ ſpecies, Balſamum, Magiſterium, oleum, ſal fixum, volatile, tinctura ibid,
Eſſentia, 251.693
de ea nonnulla 693.94
oleum 289
ejus taxa exceſſiva 364
Sal volatile 495.695
foſſile Wittebergenſe 694
Succiſa 114
Succi acidi Florum, Fructuum, Herb. 34
Sudoriferum maximum Fabri 158.559
ejus id parandi cpendioſus modus 638
Sulphur, & ejus præparata 126.166.ſeq.
Balſamorum cenſus 167.169
Flores 166
Lac & ſpiritus 169.166.
taxa exc. 361

Sumach

Sumach ſuccus 335
Sumen terræ 54
Superciliaris dolor acerbimus period. 612
Suppoſitoria 87
Suistalus 140
Stramoneum 296
Sylvius Franc. laudatur 416
Symbolizantia 16
Symphytum, ejus Conſerva, Extractum, go, Radix, ſyrupus 337
Syrupi, eorum abundantia notatur 30
Taxa exceſſiva 379
Bryoniæ 71
Cichorii cum Rhabarb. 84
domeſticus ſ. de ſpina Cervina 68
Laxantium cenſus 84

T.

Tabaci decoctum & infuſum 89
fumus quatenus ex uſu ſit 564
ex eo clyſter 87
v. ſ. Nicotiana & Petum.
Tabularum ſeries 502
Tali bovis, cervi, leporis, ſuis 140
Talciformis panacea 55
Talcum, ejus liquor, oleum 348
Rubrum 143
Talparum cruores 342
Tamarindi 77. eorum pulpa 83
Tamariſci cortices 209
Tanacetum 331
Taraxacum 205
Tartarus, & ex eo paratorum cenſus 172. ſeq.
Aluminatus, Chalybeatus, Nitroſus, Tartariſatus ibid. & 174
Vitriolatus 173
taxa ejus exc. 368
ſcammoniatus 272
Emeticus 92. 555.
ejus Arcanum 175
Acidum exceſſive taxatum 368
Cremor Cryſtalli 172
Balſamus & oleum p.d. 174
oleum fœtidum 119. 178. 368
Sal eſſentiale 175
Fixum 172. extemporaneum 173
Menſtrua ex eo 33. 34. modus parandi 536. 537
Volatile 176. acidum 277.
Alcaheſti vicarius 33. de eo diſſert. 529. ſeq. modus parandi Autoris 555
Spiritus, eum parandi enchiriſes 118. ſeq.
rectificario ejus ſupervacua 119
vires 553
in ejus majorem proventum inquiſitio 649. ſeq.
taxa ejus exceſſiva 367
antimoniatus 154
Tinctura 174
taxa exceſſ. 368
Taxarum Moderatio neceſſaria 351. ſeqq.
Taxus animal 287
Teneſmus quomodo curandus ſit 587
Tentigo etiam mortuorum 691. ſeq.
Terebinthina 84. 178
ejus aqua, oleum, ſpiritus, tinctura 178. 179. cocta 178. pro pilulis 510
Teredo 318
Terra ejus oleum 291
Sal 53
ſumen 53
ſancta 91. 95. 97.
virginea 53
Terra Catechu, v. ſ.
Sigillata, Lemnia, Melitea, Samia Strigonienſis 141
Germanica, rubra 142

earum Magiſterium, Tinctura, ſpiritus 142
Lotiones aliquid ſurripiunt 148
Tertiana febris 123
coitu curata, & partus inde pallidisſimus 712
Teſtamentum Hadrianeum 52
Teſtes apri, cervi, leporis 320
eorum acſceſſus curatus 718
Teſtudinis ſcutum 139
caro 27
Teucrium 207
Thapſia 95
Theriaca 121
fermentare ante uſum debet 121
ejus ingredientium vanæ expoſitiones 123
non quævis ſubſtituta ei præferenda 440
Andromachi 123. ejus taxa exc. 378
Antimoniata Chymica 122
Benedicta, Cœleſtis 109. 113
Correcta 123
Diateſſaron 122. 378
Romana 122
Thlaſpi 204
Thuris manna, oleum 280
Thymiama 280
Thymus 270
Tibiarum ulcera 348
Tilia ejusque flores 270
Tincturarum off. cenſus 36
Antiphthiſica 329
Bezoardica 117. 118. ejus parandæ modus compendioſus 638
taxa exceſſiva 368
Titymallina 65
Tonſores 389
Topazius 144
Topica 47
Torſa 291
Tormentilla 337. 582
Tormina quomodo curanda 588
Toſta 17
Tragacantha 301. 507
Trigeæ cenſentur 27
Transmutator 57
Trepani in Germania rara neceſſitas 415
Tribuli aquatici 126
Trichomanes 223
Trifolium fibrinum 204
Tripolitana terra 143
Tryphera 255
Trochiſci offic. cenſentur 28
Antipeſtilentialis 124
ſublinguales 28
Troglodites toſtus 185
Truttarum lingua 140
Tubera ſunt dudaim 617. ſeq.
Tubuli uterini 138
Turbith Minerale, vomitor 100
taxa ejus exceſſiva 364
Vegetabile 64
Turtures 342
Tuſſim lenientia 577
Tuſſilago, ejus extractum, ſyrupus 333
Tutia 238
Tympanites 101

V.

Valeriana 108
Vari 699
Variolæ 106. 126
ſomnus in illis quinque dierum innoxius 682
earum curatio ridicula apud Indos. 683
curatio Autoris 684

Venæſectiones non temere adminiſtrandæ in Germanis 79.80
raro acutis febribus conveniunt 126
quatenus in graſſantibus morbis adminiſtrandæ 571
Venerea 103. ſeq. 316
lues 103
in Venere Apoplecticus 720
Veneris Capillus, ejus conſerva, decoct. ſyrup. 223
Venus (ſ. cuprum) & ex ea parata 235. ſeq.
ejus Ignis 44.56.156.235
Spiritus, ſulphur 236
Vitriolum 57
Verbaſci flores, folia, liquor, radix 305
Verbena 274
Vermiculi in ſanguine, malignitatis ſunt productum, non cauſa 146
Vermes quomodo expellendi 341
Vernacula 16
Veronica, ejus aqua, extractum, 207. 220
Veſica apri, hirci, ovis, ſuis 343
Veſicatoria 186
de iis obſerv. 685
in mortuos non agunt ibid.
eorum in arthritide uſus 688. ſeq.
Victorialis 111
Vincetoxicum 114.342
Vinum, Hiſpanum, Malvaticum 266
Moſchatellinum fictum 89.115.262
Neccarinum, Rhenanum 267
Fructuum 35
ejus ſpiritus 267.268.525
tartariſatus 539
oleum ex ſpiritu 540
Feces, ſal tartari ſuppeditant 176. 177
ſpiritus ex iis 267.526
Violaria 316
Violarum conſerva, eſſentia, mel, oleum ſyrupus, tinctura 301
ſemen 181
Viperæ noſtrates 132
earum morſus 115.133
eſſentia, oleum, pinguedo 133.134
pulvis 115.133
ſal volatile 134
Takenii & Autoris de eo judicium 489
corona 136
Virga aurea 333
Viri urina 229
Viſcus è corylo, Cynosbato, pomo, quercu, tilia, ſalice 273
Viſitationes Pharmacopoliorum 393
Vitis folia 316
Vitri cineres 196
Vitriolum & ex eo parata 240. ſeqq.
album 94
Lunare, Martis, Saturnnium 94
Veneris 240. commune 241
Vomitivum 94
ejus in Chirurgicis uſus ſingularis 707
Anima 248
Arcanum 52
Colcotar, Crocus 248
Minera 55
oleum rubrum 247
Sal 94
Spiritus 242.243.244.
taxa notatur 360
Concentratus 199.244
coagulatus 248
Philoſophicus non eſt Alcaheſti ſuccedaneum 33. quomodo paretur 153

ſulphur

ſulphur anodynum 249. volatilitas in ſpiritu philoſophico fruſtra quæritur 153. Terra 248
Ulcera tibiarum 348
Ulmaria 114
Umbilicus marinus 139
Unguentorum Offic. cenſus 49. taxa exceſſ. 381. Ægyptiacum 238. Album Saturninum 332. Anodynum 49. Camphoratum 330. Dialtheæ 304. Potabile 49. Rubrum 331
Unguium raſura, vomitoria 89
Ungula alces, aſini, cervi, equæ 282
Unicornu 129. foſſile 125, 142. minerale 52. ſolare 161
Unifolium 335
Univerſalia 50. ſeq.
Vomitoria 88. Animalia 89. Antimoniata 88. Vegetabilia 81. 88. Mineralia 89. etiam infantibus conveniunt 88. in caſtris quænam adhibenda 566
Vomitum acida odoramenta impediunt 96
Vomitus in febribus acutis quomodo tractandus? 573. Hypochondriacorum ſebaceus 613
Urina Embryonis Hirci 185. ejus ſpiritus 137. ſal volatile 34
Urogalli lapides 228
Uromantia maledicta 11
Urtica, ejusque ſemen 181
Uſnea 336
Uſta 16
Uterina aperitiva 217. ſeq.
Uterini tubuli 138
Uva verſa 115
Vulneraria 332
Vulpis pulmones 356
Uvularia 335

W.

Waldrauch 178
Wein-Drůſen 176

X.

Xylo-Balſamum 253

Y.

Yuccæ farina 455

Z.

Zedoaria, ejus aqua, pulvis 113. 114
Zenith juvencularum 229
Zibebæ 77. 299
Zibulæ 299
Zibetha 286. 357
Occidentalis 227
Zincum 332
Zingiber laxativum 69. conditum 217
Zopiſſa 178

Quæ præter intentionem noſtram paſſim irrepſerunt ſphalmata typographica, ea ut B. L. ipſemet benevolè corrigat, rogamus.

FINIS.